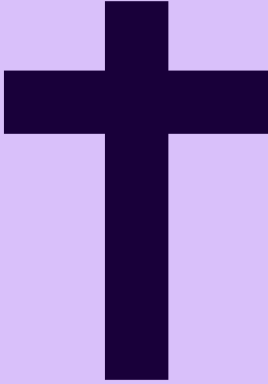

Wε Tɔno dı kasım

Kasem (Kassem): Wε Tɔno dı kasım New Testament

Wε Tɔnɔ dɪ kasum

Kasem (Kassem): Wε Tɔnɔ dɪ kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9

Contents

Matiyu	1
Marıku	76
Luki	123
Zan	202
Tıtıŋa Tıŋa	256
Rom	329
1 Korentu	362
2 Korentu	394
Galatı	416
Efεεzı	429
Filipi	441
Kolısu	450
1 Tesaloniki	458
2 Tesaloniki	465
1 Timoti	469
2 Timoti	479
Titi	486
Filimın	490
Ebru	492
Zaku	517
1 Pıyεeri	526
2 Pıyεeri	536
1 Zan	542
2 Zan	550
3 Zan	552
Zudi	554
Brum Tıŋa	557

**Wε taani dɪlɔ
MATIYU
na pɔpɔni tun
Wε taani dɪlɔ
Matiyu na
pɔpɔni tun na brɪ
dɪbam kulɔ tun
mɔ tuntu**

Matiyu dɛɛn yɪ Zezi kara-
biə fugə-bale bam wɔ dɪdɔa
mɔ (Matiyu 9:9 dɪ 10:3).

Matiyu brɪ nɪ Zezi Kriɪ yɪ
Vɪrɪv wɔm Wε na goni ni dɪ
Zwifə bam faɲa faɲa sɪ oó ba
tɪn mɔ. O ma ta brɪ Zwifə
yigə tiinə dɛɛn na vɪ-o te tɪn.

Zezi Kriɪ dɛɛn tu lɔgɔ
baɲa dwi tiinə maama
ɲwaanɪ mɔ, kɔ dai Zwifə
bam má ɲwaanɪ. O pɛ
o karabiə ni, sɪ ba tɔɔlɪ
o kwər-ywəɲə kam ba brɪ
lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama
(Matiyu 28:19).

Matiyu ɲɔɔnɪ Zezi lɔra dɪ
o biini wɔɲo, o brɪ nɪ o
yɪ Pɛ wɔlɔ na tu sɪ o vɪrɪ
nɔɔna ba lwarɪm wɔnɪ tun
mɔ (pɔɔrɪm 1-2).

O daa ta maa brɪ Zan
na miisi Zezi na wɔnɪ te
dɪ sɔtaani na maɲ-o te tɪn
(pɔɔrɪm 3-4),

yɪ o brɪ Zezi na tɔɲɪ Galile
nɪ te tɪn: o tɔɔlɪ Wε kwərə, o
brɪ nɔɔna Wε cɪga kam, o pa
yawɪna na yazurə (pɔɔrɪm
5-18).

Kuntu kwaga nɪ Zezi ma
vu Zeruzalem. Zwifə yigə
tiinə ma pa ba ja-o ba pa
tɔɔn-dagara baɲa nɪ ba gɔ.

Da yatɔ dɛ nɪ o ma joori o bi
o yagɪ tɔɔnɪ (pɔɔrɪm 19-28).

Matiyu brɪ Zezi zaasɪm
dɪm na cɛ kuni binu te tɪn:

1. O brɪ balɔ na zɔ Wε
paari dɪm wɔ tɪn na
maɲɪ sɪ ba taa tɔgɪ cɪga
te tɪn (pɔɔrɪm 5-7).
2. O kwe balɔ na maɲɪ
sɪ ba tɔɔlɪ Wε paari dɪm
kwərə kam ba brɪ nɔɔna
tɪn (pɔɔrɪm 10).
3. O mɛ mɪmaɲa yarpe mɔ
o ma brɪ Wε paari dɪm
ta na sɛgi yɪ dɪ wó ba
dɪ brɪ jaja te tɪn (pɔɔrɪm
13).
4. O brɪ Wε nɔɔna na
maɲɪ sɪ ba taa ɲwɪ te tɪn
(pɔɔrɪm 18).
5. O brɪ nɪ dí maɲɪ sɪ
dí taa cɛgi maɲa kalɔ
Wε paari dɪm na wó ba
dɪ wanɪ wo-lwaanɔ dwi
maama te tɪn (pɔɔrɪm
24-25).

*Zezi kwə dwi dɪm na tonji
te tɪn
(Luki 3:23-38)*

¹ Zezi Kriɪ nabaara bam
kuri na puli te tɪn mɔ tuntu:
Zezi Kriɪ yɪ Davidi dwi tu
mɔ,

Davidi dɪ maa yɪ Abraham
dwi tu.

² Abraham ma lɔ Yizakɪ.

Yizakɪ ma lɔ Zakɔbɪ.

Zakɔbɪ ma lɔ Zuda dɪ o
zumbaara dɪ o nyaana.

³ Zuda dɪ Tamaari ma lɔ
Faresɪ dɪ Zara.

Faresɪ ma lɔ Esrɔm.

Esrɔm ma lɔ Aram.

⁴ Aram ma lɔ Amɪnadabɪ.

Amɪnadabɪ ma lɔ Naason.

Naason ma lɔ Salɪmɔn.

⁵ Salɪmɔn dɪ o kaani Rahabɪ
ma lɔ Bɔazi.

Buazı dı o kaanı Ruuti ma lu
Obedi.

Obedi ma lu Zese.

⁶ Zese ma lu Davidi wulu na
jigi pe tin.

Davidi deen di kadem
wulu na yi Yuri kaanı tin,
yi ba lu Salomon.

⁷ Salomon ma lu Robbam.

Robbam ma lu Abia.

Abia ma lu Aza.

⁸ Aza ma lu Zuzafati.

Zuzafati ma lu Zoram.

Zoram ma lu Yoziyasi.

⁹ Yoziyasi ma lu Zvatam.

Zvatam ma lu Asasi.

Asasi ma lu Ezekiasi.

¹⁰ Ezekiasi ma lu Manasi.

Manasi ma lu Amon.

Amon ma lu Zuziasi.

¹¹ Zuziasi ma lu Yikonıa dı o
nyaana.

Yikonıa mımaña kam nı
mu ba jaanı Yisırayelı tiınə
bam ba vu ba yagi Babilonı
tıv nı.

¹² Yisırayelı tiınə bam vi-
irim dım kwaga nı mu
Yikonıa lugi Salatıyelı.

Salatıyelı ma lu Zorobabelı.

¹³ Zorobabelı ma lu Abidu.

Abidu ma lu Eliyakım.

Eliyakım ma lu Azori.

¹⁴ Azori ma lu Sadoki.

Sadoki ma lu Akimi.

Akimi ma lu Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lu Eleyazaarı.

Eleyazaarı ma lu Matan.

Matan ma lu Zakobi.

¹⁶ Zakobi ma lu Zuzefu,
wuntu mu jigi Mari
baru.

Mari deen ma ba o lu Zezi
wulu ba na bəñi nı
Krisi.

¹⁷ Kuntu maa brı nı, ku
na zıgı Abraham nı ku vu
ku yi Davidi tin, ba dwi dım
yi kuni fugə-bına mu. Ku
na zıgı Davidi nı ku vu ku
yi Yisırayelı tiınə bam viirim

dım maña kam nı tin, bantu
dı dwi dım yi kuni fugə-bına
mu. Ku na zıgı maña kam
kuntu nı sı ku vu ku yi ba
na lugi Zezi Krisi maña kalı
tin, bantu dı dwi dım maa yi
kuni fugə-bına.

*Zezi İbra kam na de te tin
(Luki 1:26-38, 2:1-7)*

¹⁸ Ba na lugi Zezi Krisi te
tin mu tuntu. O nu Mari dı
Zuzefu tiınə maama deen ya
se sı ba pa ba zu daanı, yi
Mari daa ta wu ve o baru
wum te. Maña kam kuntu nı
o ma ba o ja pugə dı We Joro
dam.

¹⁹ Zuzefu wulu o na lugi o
zu tin maa yi non-ıñm. O
maa ba lugi sı o pa cavıra ja
o kaanı wum noona maama
yigə nı. O ma bunı sı o daanı
o yag-o, sı noona yi zanı ba
lwarı.

²⁰ O na bunı kuntu tin,
Baña-We maleka ma ba o te
o dındwıa wunı, yi ka ta did-
o ka wı: «Zuzefu, Pe Davidi
dwi tu, yi pa n wu cıgı sı n
jonı Mari n ma n ji n kaanı.
Benwaanı, o na jıgı pugə
kam tin, ku yi We Joro kum
dam nwaanı mu.

²¹ O lugi o lu bəkərə mu, sı
n pa o yırı nı Zezi, benwaanı
oó ba o vrı o noona ba
lwarım wunı o yagi.»

²² Zezi İbra kam deen sı nı
ka tıgı kuntu donı mu, sı
ku pa Baña-We deen na tagı
kulı tin sı nı ku kı. Faña
faña tin, Dı nijonnu wodonı
deen tıolı Dı kwərə kam o
wı:

²³ «Bukə wulu ta na yəri
baarı tin wú ba o ja
pugə o lu bəkərə,

yí baá bəŋi bu wóm yírí ní
Emanuyelí.»

O yírí dím kúntú kúrí mú yí
Wé wúra dídaaní díbám.

²⁴ Zúzeḑú ná dɔ́ o zəŋí
tún, o ma sɛ́ o kí Bəŋa-Wé
maleka kam ná tagí ní o kí
te tún. O ma sɛ́ o jónjí Marí o
já vú sɔŋɔ́.

²⁵ O ma wú pəni díd-o sí
kú vú kú yí o ná lúgí bu wóm
maŋa kalú tún. O laan ma pá
o yírí ní Zezí.

2

*Yiyən-yeenə na tu sí ba
zuli Zezi te tún*

¹ Ba dɛ́ɛn lúgí Zezí Zude
túv kúdonŋ ní mú, kú yírí
mú Betelíhem. Kú maa yí
maŋa kalú Erɔ́dɪ dɛ́ɛn ná yí
pɛ́ tún. Yiyən-yeenə badaara
dɛ́ɛn ma núŋjí wa-pulí seení
ba ba ba yí Zeruzalɛ́m.

² Ba laan ma bwe nɔ́ɔna ba
wí: «Bu wóm ba ná lúgí sí o
jí Zwifə pɛ́ tún wú yən mú?
Bəŋwaaní díbám nɛ́ calícua
kalú ná brí o lura kam tún
ná núŋjí brí-kwaga seení, yí
díbám ba sí dí zúl-o.»

³ Pɛ́ Erɔ́dɪ dɛ́ɛn ná ní
kúntú tún, liə maa jig-o dí
nɔ́ɔna balú maama ná zúbrí
Zeruzalɛ́m ní tún.

⁴ O laan ma bəŋí Zwifə
kaanúm yigə́ tiinə́ bam
maama, dídaaní Wé cullu
karanyína tiinə́ bam, yí ba
lá daaní. O ma bwe-ba o wí:
«Yən mú ba maŋí sí ba lú
Krisí wóm?»

⁵ Ba má lər-o ba wí: «Kúv
ta yí Betelíhem ní mú, Zude
túv ní. Bəŋwaaní faŋa faŋa
Wé níjónnú wɔ́donŋ púpurní o
wí:

⁶ «Betelíhem, túv kulú ná yí
balanə́ Zude túní dím
wóní tún, dáí túv kulú
ná murí tún.

Bəŋwaaní nmú wóní mú
baá lú dídɛ́ɛrú wulú
ná wú ta níí a nɔ́ɔna
balú ná yí Yísúrayelí
dwi tiinə́ tún banə́ ní.»

⁷ Erɔ́dɪ ná ní kúntú tún,
o ma daaní o bəŋí yiyən-
yeenə́ bam sí ba ba o te. O
ma kwaaní o bwe-ba, sí o
lwarí dɛ́ dím calícua kam ná
pulí ka núŋjí tún.

⁸ O laan ma túŋí-ba sí ba
vú Betelíhem, yí o wí: «Vé-
ná á kwaaní á beeri bu wóm
jəgə́, sí á ná nɛ́-o, sí á joorí á
ba á ta á brí-ní, sí a dí vú a
zul-o.»

⁹ Pɛ́ wóm ná tagí kúntú dí
ba tún, ba laan ma zəŋí ba
maa kɛ́a. Ba ná maa kɛ́ tún,
ba má dá ba ná calícua kalú
ba ya ná maŋí ba ná wa-pulí
seení tún. Ka laan maa wú
ba yigə́ ní wɛ́yuu ní ka veə́,
yí ka vú ka zígí ka maŋí dí
bu wóm ná wú mɛ́ tún.

¹⁰ Kú má pá ba tiiní ba jigí
wúpolo lanyírání.

¹¹ Ba má vú ba zú sɔŋɔ́
kúm wú. Ba má ná bu wóm
dí o nú Marí. Ba má kuni
doonə́ ba zúl-o. Ba laan má
bwəlí ba zílá ba lí pɛ́era ba
pa-o. Ba pɛ́era yam yí səbu-
sɔŋa, dí wə́ənu tílú ba ná
zwé yí tí lwəm ywə́mmə́ tún,
dí tralí nugə́ kalú yírí ná yí
Miirí tún.

¹² Wé má pá ba lwarí ba
dúndwíə wóní, ní ba daa yí
joorí ba dá Erɔ́dɪ te. Ba laan
má tɔgí cwə́-gaa ba joorí ba
vú ba túv kúm.

Erɔdı na kwaanı sı o gv bu wım te tın

¹³ Yiyən-yeenə bam na ke ba daarı kuntu tın, Baŋa-We maleka ma da ka ba Zuzefu te o dındwıa wını, yı ka wı: «Zaŋı n ja bu wım dı o nu n ja n duri n vu Ezipi tıv, sı á taá zıvı da, sı kv yı maŋa kam a na wú pa abam ni sı á nuŋi Ezipi á joori á ba tın. Beŋwaanı Erɔdı mv lagı o zaŋı o beeri bu wım sı o gv-o.»

¹⁴ Zuzefu na ni kuntu tın, o ma sıvı o zaŋı o ja bu wım dı o nu wım, o nuŋi tıv dım kuntu nı o vu Ezipi.

¹⁵ Ba ma zıvı da taan, sı kv vu kv yı maŋa kalv Erɔdı na tıgı tın. Kv deen kı kuntu mv, sı kv pa Baŋa-We deen na tagı kulv tın sıvı kv kı. Faŋa faŋa tın, Dı deen pe Dı nijonnu wıdonj tıvı Dı kwərə o wı:

«Amv We beŋi a bu wım sı o nuŋi Ezipi nı mv o ba.»

¹⁶ Erɔdı deen na tu o lwarı nı yiyən-yeenə bam lıvı o yigə nı ba viiri tın, o bam ma tiini dı zaŋı. O ma pa nı sı o nıvna vu Betelhem dı kv tı-balwa bam maama wını, ba gv bəkəri-bale sıvı na yı bına yale dı balv na muri bına yale tın maama. O nan kı kuntu, sı kv maŋı dı yiyən-yeenə bam na pe o lwarı maŋa kalv calıvıa kam na nuŋi tın mv.

¹⁷ Biə bam gvım dım ma pa We nijonnu Zeremi na tagı We kwərə kalv faŋa faŋa tın sıvı kv kı.

¹⁸ O deen tagı o wı:

«Sıv mv zaŋı Rama tıv wını.

Nıvna mv wıra ba keerə, yı ba coosə zanzan.

Raseli mv tiini o keerə o biə ŋwaanı,

o maa ba se sı nıvı-nıvıvı gan-o,

o biə bam na tıga tın ŋwaanı.»

¹⁹ Erɔdı deen ma ba o tı, yı Zuzefu daa ta wı Ezipi nı. Baŋa-We maleka ma daa ba Zuzefu te o dındwıa wını, yı ka wı:

²⁰ «Zaŋı n ja bu wım dı o nu n joori n vu Yıstrayelı tıv. Beŋwaanı wılv ya na lagı sı o gv bu wım tın laan tıga.»

²¹ Zuzefu na ni kuntu tın, o ma sıvı o zaŋı o ja bu wım dı o nu o joori o vu Yıstrayelı tıv kım.

²² O laan ma ba o lwarı nı Erɔdı bu Arısıla mv lani o ko wım yuu nı o di paarı Zude tıvı dım baŋa nı. Kv ma pa o kwarı fıvıvı sı o joori o vu jəgə kam kuntu. O dındwıa wını We ma pa o lwarı kulv o na maŋı sı o kı tın, kv pa o lıeri o vu Galile tıv.

²³ O laan ma vu o yı tıv kıdonj, kv yıvı mv Nazaretı, yı o zıvı da. Kv laan ma pa We nijonvə bam deen na tıvı Dı kwərə faŋa faŋa te tın sıvı kv kı. Ba deen tagı ba wı: «Baá beŋ-o nı Nazaretı tu.»

3

Zan na miisi nıvna na wını yı o brı-ba te tın

(Marıkı 1:1-8, Luki 3:1-18, Zan 1:19-28)

¹ Nıvıvıvı wıdonj deen mv wıra, o yıvı mv Zan. Wıvıvı

mɔ yɪ wɔɫɔ na miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn. O dɛɛn ma ba o wɔ Zude nɪ o beeri kagɔa wɔnɪ, yɪ o tɔɔɫɪ Wɛ kwɛrɛ.

² O maa yɛni o ta o bri-ba sɪ ba lɛni ba wɔrɔ ba yagɪ kɛm-balwaarɔ, sɪ manja kam laan yɪə Wɛ paari dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ tɪn.

³ Zan yɪ wɔɫɔ Wɛ nijɔŋnu Ezayi na manɪ o ŋɔɔnɪ o taani faŋa faŋa tɪn o wɪ:

«Nɔɔnɔ mɔ wɔ kagɔa wɔnɪ o tɔɔɫɪ o kwɛrɛ o wɪ:
 <Zanɪ-na á fɔgɪ á kwɛ dí Yu-utu wɔm cwɛŋə kam, o na lagɪ o ba o tɔgɪ da tɪn. Pa-na cwe sɪɫɔ o na lagɪ o ba o tɔgɪ tɪn fɔgɪ sɪ yɔɔrɪ lanyɪranɪ.> »

⁴ Zan dɛɛn zɔurɪ gɔrɔ kɔɫɔ ba na sɔgɪ dɪ yogondi kɔrɔ tɪn mɔ. O maa mai kilɛ o ma ja o tɛŋə. O wɔdiu mɔ yɪ kayɪra dɪ tɔurɔ.

⁵ Nɔɔna zanzan maa yɛni ba nunɪ Zeruzalɛm, dɪ Zude tɪnɪ dɪm maama, dɪ Zɔrdɛn bugə ni je sɪm, ba ve o te.

⁶ Ba maa tɛ ba bri kɔɫɔ ba na kɪ ba cɔgɪ tɪn. O laan maa pai ba tu Zɔrdɛn bugə kam wɔnɪ, yɪ o miisi-ba na wɔnɪ Wɛ ŋwaani.

⁷ Zan na wɔra o miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn, o nɛ nɪ Farizian tiinə dɪ Sadusian tiinə zanzan tui o te. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mɔ. Wɔɔ mɔ bri abam sɪ á kwaani á lu cam dɪɫ Wɛ na lagɪ Dɪ pa nabiinə na tɪn wɔnɪ?»

⁸ Abam nan manɪ sɪ á taá kɪ kɛnə yalɔ na wɔ bri nɪ á sɪnɪ á lɛni á wɔrɔ á yagɪ kɛm-balwaarɔ tɪn mɔ.

⁹ Abam yɪ taá buŋa á pa á tɪtɪ nɪ, á na yɪ Abraham dwi tiinə tɪn, á daa wɔ manɪ sɪ á lɛni á wɔrɔ. Wɛ na laga, Dɪ wɔ wanɪ Dɪ pa kandwa yantɔ lɛni ya ji Abraham dwi tiinə.

¹⁰ Nɔɔnɔ nan manɪ o jɪgɪ dooru o jɪŋa nɪ, sɪ o ta maa goni tweerɔ tɪm o dɪ tɪga nɪ. Tiu kɔɫɔ maama na ba lɛri bu-ŋɔna tɪn, o manɪ sɪ o gɔkɔ mɔ o dɪ mini wɔnɪ sɪ kɔ dɪ. Mɔ Wɛ dɪ na lagɪ Dɪ kɪ nɔɔna balɔ na wɔ lɛni ba wɔrɔ ba yagɪ kɛm-balwaarɔ te tɪn.

¹¹ Amɔ nan miisi abam na wɔnɪ mɔ, sɪ kɔ bri nɪ abam lɛni á wɔrɔ á yagɪ kɛm-balwaarɔ tɪm. Kɔ daari wɔɫɔ na lagɪ o sanɪ amɔ kwaga o ba tɪn tiini o dwe amɔ. A wɔ manɪ sɪ a zeeri o nɛ natra dɪ. Wɔntɔ nan wɔ miisi abam Wɛ Joro dɪ mini wɔnɪ mɔ.

¹² Wɔntɔ nan ze zɔŋ-kɔgɔ mɔ sɪ o ma caari o mina o pɛ o kɪ o tulɛ nɪ, sɪ o daari mɪnswaanɔ tɪm o zwɛ dɪ mini dɪɫ na ba dɪ dɪ dwe tɪn. Mɔ Wɛ na lagɪ Dɪ pɔɔrɪ nɔɔna daani Dɪ kɪ-ba te tɪn.»

Zan na miisi Zezi na wɔnɪ te tɪn

(*Marɪkɪ 1:9-11, Luki 3:21-22*)

¹³ Zan dɛɛn na wɔ Zɔrdɛn bugə kam ni nɪ tɪn, Zezi ma nunɪ Galile tɪɫ nɪ o vu o te sɪ o miis-o na wɔnɪ.

¹⁴ Zan dɛɛn ya wɔ sɛ, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Amɔ mɔ manɪ sɪ a ba nmɔ te sɪ n miisi-nɪ na wɔnɪ, sɪ kɔ dai nmɔ mɔ wɔ ba amɔ te sɪ a miisi-m na wɔnɪ.»

15 Zezi ma lær-o o wɪ: «Yagɪ sɪ kɪ kɪ kɪntɔ lele, sɪ kɪ maŋɪ sɪ dɪ kɪ kɪntɔ mɔ, sɪ dɪ wani dɪ kɪ kɪntɔ maama na yɪ Wɛ wɔbɔŋa tɪn.» O laan ma sɛ.

16 Zezi na miisi na kɪntɔ tɪn, o ma da o nuŋɪ na bam wɔntɪ. O laan ma na wɛyuu na pɔrɪ o baŋa nɪ, yɪ o na Wɛ Joro kɔm na dɛ da kɔ tu o baŋa, yɪ kɔ nyɪ dɪ kunkwɛŋɔ te.

17 Kwɛrɔ laan ma ŋɔɔntɪ wɛyuu nɪ ka wɪ:

«Wɔntɔ mɔ yɪ amɔ bu-dɔa a na so-o dɪ a wɔ maama.

O ma yɛni o pa a wɔ poli zanzan.»

4

Sɔtaantɪ na maŋɪ Zezi te tɪn

(*Marikɪ 1:12-13, Luki 4:1-13*)

1 Wɛ Joro kɔm dɛɛn na tu Zezi te kɔntɔ tɪn, kɔ laan ma ja-o kɔ vu kagɔa wɔntɪ, sɪ sɔtaantɪ maŋ-o dɪ nii.

2 Zezi dɛɛn maa wɔra taan da fiinna, yɪ o ba di wɔdiu wɪa dɪ titɪ maama. Kana maa jɪg-o.

3 Sɔtaantɪ laan ma ba o te, yɪ dɪ ta did-o dɪ wɪ: «Nmɔ na sɪntɪ n yɪ Baŋa-Wɛ Bu, sɪ n ta dɪ kandwa yantɔ sɪ ya jɪ wɔdiu sɪ n di.»

4 Zezi ma læri o wɪ: «Kɔ nan pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ kɔ wɪ:

«Kɔ dai wɔdiu yɪrantɪ mɔ pai nabiinu ŋwɪ,

kɔ yɪ Wɛ ni-taantɪ dɪm maama mɔ pai nabiinu ŋwɪa.» »

5 Sɔtaantɪ laan ma ja-o dɪ ja vu dɪ zɔ Wɛ titɪ tɪv

Zeruzalem wɔ. Dɪ ma ja-o dɪ vu dɪ di Wɛ-di-kamunu kɔm yuu mɛ na dwara tɪn dɪ zɪg-o da,

6 yɪ dɪ wɪ: «Nmɔ na yɪ Wɛ Bu, sɪ n faŋɪ n cu tɪga nɪ sɪ dɪ nii. Bɛŋwaantɪ kɔ pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ kɔ wɪ: «Wɛ wɔ pa Dɪ malesɪ ba nmɔ ŋwaantɪ,

sɪ lwɛri-m dɪ sɪ jɪa, sɪ n yɪ tɔ tɪga nɪ n magɪ n naga dɪ kandwɛ.» »

7 Zezi ma læri o wɪ: «Kɔ ta pɔpɔntɪ kɔ wɪ:

«Yɪ zaŋɪ n maŋɪ n Yuutu Baŋa-Wɛ n nii.» »

8 Sɔtaantɪ daa ma ja-o dɪ ja vu dɪ di piu kɔntɔ na tɪni kɔ dwara tɪn yuu. Dɪ laan ma brɪ-o lɔgɔ baŋa tɪntɪ dɪm maama dɪ wo-laarɔ tɪlɔ maama na wɔra tɪn.

9 Dɪ ma ta did-o dɪ wɪ: «Nmɔ na sɛ n kuni doonɔ n zuli amɔ, aá pa n ta n te wɛɛnu tɪntɔ maama.»

10 Zezi laan ma ta dɪ-dɪ o wɪ: «Sɔtaantɪ, ve daa a tee nɪ! Sɪ kɔ pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ kɔ wɪ:

«Kɔ yɪ n Yuutu Baŋa-Wɛ yɪrantɪ mɔ

n maŋɪ sɪ n kuni doonɔ n zuli,

sɪ n kɪ Dɪ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn.» »

11 Sɔtaantɪ laan ma viiri dɪ daar-o. Wɛ malesɪ laan ma ba Zezi te sɪ zɛn-o.

Zezi na puli sɪ o tɔɔli Wɛ kwɛrɔ te tɪn

(*Marikɪ 1:14-15, Luki 4:14-15*)

12 Zezi dɛɛn na lwarɪ nɪ ba jaantɪ Zan ba kɪ pɪna digɛ nɪ tɪn, o ma joori o vu Galile.

13 O maa daa wɔ maŋɪ Nazaretɪ nɪ, yɪ o kɛ o vu

Galile tɪv kʊdɔŋ, kʊ yɪrɪ mʊ
Kapernawum, o zʊʊrɪ da.
Tɪv kʊm kʊntʊ wʊ nɪnɪv nɪ
nɪ mʊ, dɪ je sɪlv Zabulɔn dwi
tiinɛ dɪ Nɛfitali dwi tiinɛ ya
na zʊʊrɪ tɪn.

¹⁴ O na zʊʊrɪ da kʊntʊ tɪn,
kʊ dɛɛn ma pa Wɛ nijɔŋnu
Ezayi na maŋɪ o tɔɔli Wɛ
kwɛrɛ faŋa faŋa te tɪn sɪnɪ
kʊ kɪ.

¹⁵ O dɛɛn tagɪ o wɪ:
«Kʊ na yɪ Zabulɔn dɪ Nɛfitali
tɪnɪ dɪm,
dɪ je sɪlv na wʊ nɪnɪv kʊm
seeni tɪn,
dɪ je sɪlv na wʊ Zɔrdɛn bugɛ
kam bubɛ dɪdɔŋ dɪm
kwaga nɪ tɪn,
dɪ Galile je sɪlv dwi-gɛ tiinɛ
na zʊʊrɪ da tɪn,

¹⁶ jɛgɛ kantʊ tiinɛ bam dɛɛn
ya wʊ lim wʊnɪ mʊ,
yɪ ba laan ba ba na pooni
zanzan.

Balʊ na zʊʊrɪ da tɪn ya ba
jɪgɪ tɪna dɪ Wɛ,
tʊʊnɪ mʊ ya te-ba.

Pooni laan ma zɛŋɪ ba banya
nɪ.»

¹⁷ Zezi na joori o vu Galile
tɪn, kʊ zɪgɪ maŋa kantʊ nɪ
mʊ o puli o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ,
o brɪ nɔɔna nɪ ba maŋɪ sɪ ba
lɛni ba wʊrʊ ba yagɪ kɛm-
balwaarʊ, bɛŋwaanɪ maŋa
kam laan yɪɛ Wɛ paari dɪm
na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ
tɪn.

*Zezi na bɛŋɪ nɔɔna bana
sɪ ba taa tɔg-o te tɪn*

(Marɪkɪ 1:16-20, Luki 5:1-11)

¹⁸ Zezi dɛɛn maa wʊ Galile
nɪnɪv kʊm nɪ nɪ o veɛ. O
ma na nɔɔna bale, ba yɪ
cʊrʊ mʊ. Ba dɪdʊa yɪrɪ mʊ
Simɔn, o yɪrɪ dɪdɔŋ maa yɪ

Pɪyɛɛrɪ. Wʊdɔŋ wʊm maa yɪ
o nyaanɪ, o yɪrɪ mʊ Andre.
Ba yɪ kalɛŋ-jara mʊ, yɪ ba
wʊ na bam wʊnɪ ba dʊli
bʊrɪ ba ma jaanɪ kale.

¹⁹ Zezi laan ma ta dɪ ba
o wɪ: «Zaŋɪ-na á ba á taá
tɔgɪ-nɪ. Aá pa á taá beeri
nɔɔna mʊ á pa-nɪ sɪ ba da
amʊ kwaga, nɪ á na yɛni á
jaanɪ kale te tɪn.»

²⁰ O na tagɪ kʊntʊ tɪn,
ba ma zaŋɪ lɪla ba yagɪ ba
bʊrɪ sɪm, yɪ ba vu ba tɔgɪ o
kwaga.

²¹ Zezi na ve o maa kɛ tɪn,
o daa ma na nɔɔna bale, ba
dɪ yɪ cʊrʊ mʊ. Ba ko yɪrɪ
mʊ Zebede. Ba dɪdʊa yɪrɪ
mʊ Zakɪ. Wʊdɔŋ wʊm maa
yɪ o nyaanɪ, o yɪrɪ mʊ Zan.
Bantʊ bale dɪ ba ko Zebede
maa wʊ naboro wʊnɪ ba
kwɛ ba bʊrɪ, sɪ ba ma ja kale.
O ma bɛŋɪ biɛ bam sɪ ba ba
ba taa tɔg-o.

²² O na bɛŋɪ-ba kʊntʊ tɪn,
ba ma zaŋɪ lɪla ba yagɪ ba ko
wʊm dɪ naboro kʊm, yɪ ba
vu ba tɔg-o.

²³ Zezi dɛɛn maa tʊli Galile
tɪnɪ dɪm maama. O maa
yɛni o ve Zwifɛ bam Wɛ-
dɪ sɪm sɪ o taa brɪ nɔɔna
Wɛ cɪga kam. O maa tɔɔli
Wɛ kwɛr-ywɛŋɔ kam dɪ Wɛ
na lagɪ Dɪ dɪ paari nɔɔna
tɪtari nɪ te tɪn. O maa kwɛrɪ
o pa yawɪna na yazurɛ dɪ
yawɪrʊ tɪlv dwi maama na
jɪgɪ-ba tɪn.

²⁴ Nɔɔna ma ba ba nɪ o
ŋwa je sɪm kʊntʊ nɪ, dɪ Siiri
tɪv kʊm maama wʊnɪ. Ba
maa yɛni ba jaanɪ yawɪna
dwi dwi ba tu o te, balʊ yɪra
na tiini ya wɛɛ tɪn, kʊ wɛli

dɪ balɔ cɪcɪrɪ na yaarɪ-ba tɪn,
dɪ balɔ na saɪ kɔɔrɔ tɪn, dɪ
kwaarɔ. Ba na tu Zezi te
kuntɔ tɪn, o maa yɛni o pa
ba na yazurɛ.

²⁵ Nɔn-kɔɔɔ zanzan dɛɛn
ma nunɪ Galile tɪnɪ dɪm, dɪ
je sɪɔ ba na bɛ nɪ Tɪnɪ
Fugɛ tɪn, dɪ Zeruzalɛm, dɪ
Zude maama, dɪ je sɪɔ na
wɔ Zɔrdɛn bugɛ kam bube
dɪdɔɔ dɪm nɪ tɪn ba tɔɔɔ dɪd-
o.

5

Zezi zaasɪm-dɔvɔrɪ dɪm
(Luki 6:20-23)

¹ Zezi dɛɛn na nɛ nɔn-kɔɔɔ
na tɔɔ-o tɪn, o ma vu o di piu
kɔdɔɔ yuu o jɛni da. O na je
tɪn, o karabiɛ bam ma ba o
te.

² O laan ma puli o brɪ-ba o
wɪ:

³ «Balɔ na ye nɪ ba yɪ yinigɛ
tiinɛ Wɛ yigɛ nɪ tɪn
mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,

ba na wɔ tɔɔɔ ba di Wɛ paarɪ
dɪm tɪn nɔwaaɪ.

⁴ Balɔ wɔrɔ na cɔɔɔ tɪn mɔ
jɪɔ yu-yoɔɔ,

Wɛ na wɔ pa-ba wɔ-zuru tɪn
nɔwaaɪ.

⁵ Balɔ na jɪɔ ban-pɔnɔ tɪn
mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,

Wɛ na wɔ pa ba taa te lɔɔɔ
tɪn nɔwaaɪ.

⁶ Balɔ na paɪ Wɛ cɪɔa kam
tɔɔɔm jɪɔ fra dɪ ba tɪn
mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,

Wɛ na wɔ pa ba bɪcara pɛni
tɪn nɔwaaɪ.

⁷ Balɔ na jɪɔ nɔɔna nɔwaaɪ
tɪn mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,

Wɛ na wɔ duri ba dɪ nɔwaaɪ
tɪn nɔwaaɪ.

⁸ Balɔ na yɪ wɔ-pɔɔɔ tiinɛ
tɪn mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,
ba na wɔ ba ba na Wɛ tɪn
nɔwaaɪ.

⁹ Balɔ na paɪ nɔɔna jɪɔ
ywɛɛni daanɪ tɪn mɔ
jɪɔ yu-yoɔɔ,

Wɛ na wɔ ta bɛ-ba nɪ Dɪ biɛ
tɪn nɔwaaɪ.

¹⁰ Balɔ na tɔɔɔ Wɛ cɪɔa kam
yɪ nɔɔna bɛɛsɪ-ba tɪn
mɔ jɪɔ yu-yoɔɔ,

ba na wɔ tɔɔɔ ba di Wɛ paarɪ
dɪm tɪn nɔwaaɪ.

¹¹ Nɔɔna na twɪ abam yɪ
ba bɛɛsɪ abam, yɪ ba fɔ
vwan ba tɛ wɔ-balwaaɔ dwi
maama ba pa abam amɔ yɪrɪ
nɔwaaɪ tɪn, á jɪɔ yu-yoɔɔ.

¹² Á taá jɪɔ wɔpɔlo
lanyɪranɪ sɪ Wɛ wɔ pa á na
nyɔɔrɪ zanzan Dɪ tee nɪ. Kɔ
na yɪ Wɛ nijɔɔnɛ balɔ dɛɛn
na loori abam yigɛ ba ba tɪn,
nɔɔna dɛɛn manɪ ba bɛɛsɪ-
ba kuntɔ mɔ.

¹³ Yɛ na paɪ wɔdiu ywɛnɛ
te tɪn, abam dɪ nan manɪ
sɪ á taá paɪ ywɛɛni taa wɔ
nabiinɛ tee nɪ. Yɛ ywɛɛni
nan na ti, n daa n bá wanɪ n
pa dɪ joori dɪ ja ywɛɛni. Dɪ
daa ba jɪɔ kuri. Baá dɪ-dɪ ba
yagɪ mɔ, sɪ nɔɔna taa nwanɪ
dɪ baɔa nɪ.

¹⁴ Abam nyɪ dɪ lɔɔɔ baɔa
pooni mɔ nabiinɛ titarɪ nɪ.
Tɪv kɔɔɔ ba na lɔɔɔ piu yuu
nɪ tɪn bá wanɪ kɔ sɛɔɔ, kɔ
nai mɔ jaja.

¹⁵ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá sɛ o
tarɪɔ kanɪa o pu titɔɔɔ kuri
nɪ. Oó kwe-ka o palɪ wɛɛnɪ
mɔ, sɪ ka pooni dɪm taa nai
dɪ paɪ nɔɔna balɔ maama na
wɔ digɛ kam wɔnɪ tɪn.

16 Abam dı nan manı sı á zəñi á pooni dım kuntu mu nɔɔna tıtarı nı. Ba laan wó na wo-laaru tılv á na kı tın, yı ba zuli á Ko We wılv na wı weyuu nı tın.»

Zezi na pe We cullu tım tiini ti ja kuri te tın

17 «Abam nan yı taá buñı nı amv tu sı a pa We tɔnɔ kum na brı kulv tın ji kafɛ, kv na yı We cullu tılv Dı dɛen na pe Moyisi, dı Dı ni-jonə bam na brı kulv faña faña tın dı. Amv tu sı a pa ti tiini ti taa jıgı kuri mu lanyıranı, sı kv dai nı a lagı a cɔgı-tı mu.

18 A lagı a ta cıga mu dı abam sı, lvgv baña dı weyuu na wó daanı sı kv taa ve maña kalv tın, kulvkvlv bá wanı kv lı We cullu tım wını dı finfin dı. Tı nan wó ta wɔra kuntu mu taan, sı kv ba kv yı maña kalv We na wó pa wɔño maama kı kv ti tın.

19 Nɔɔnv wılv maama na wı se We niə yam dıdva yı o daarı o brı o donnə sı ba dı yı se-dı tın, dı na manı dı yı mımı dı, kuntu tu wó ba ji balaña We paarı dım wını. Kv daarı, wılv maama na se We niə yam yı o daarı o brı o donnə sı ba dı se tın, kuntu tu wó ba ji kamunu We paarı dım wını.

20 Á nan taá ye nı, abam na wı se We cıga kam á dwəni á cullu karanyına tiinə bam dı Farizıan tiinə bam, á bá wanı á na cwəñə sı á tɔgı á zv We paarı dım wıv.»

Ban-zəño na nyı dı nɔn-gvra te tın

21 «Abam ye nı ba dɛen brı dıbam kwə bam ba wı: <Yı zañı n gv nɔɔnv. Wılv nan na gv nɔɔnv, ba manı sı ba dı o taanı mu.>

22 Kv daarı, a nan lagı a ta dı abam nı, nɔɔnv wılv na jıgı ban-zəño dı o ko-bu, kv manı sı ba dı kuntu tu dı taanı mu. Wılv na tagı dı o ko-bu o wı, o ba jıgı wılvbuña, kv manı sı dıbam sarıya-dirə nakwa bam mu dı kuntu tu taanı. Nɔɔnv wılv dı na tagı dı o ko-bu o wı, o yı joro, kv manı sı kuntu tu zv min-tıv mu.

23 Kuntu ıwaanı, nmv na lagı n kwe n peeri n pa We, yı n laan na guli nı n ko-bu jıgı n ban-zəño,

24 sı n tıñı n peeri dım, sı n joori n vu n ko-bu wım te sı á fɔgı daanı. Nmv na kı kuntu, sı n laan joori n ba n kwe n peeri dım n pa We.

25 Kv daarı, nɔɔnv nan na jaanı-m o vu o sañı, sı n kı lıla n pa á fɔgı daanı yı á daa ta wı yı sarıya yam dim jəgə kam. Kv na dai kuntu, o laan wó kı nmv sarıya-diru wım jıña nı, sı o pa n na cam. Wıntv dı laan wó kı-m o tıntıñıv jıña nı, sı o ja-m o vu o kı pıına digə nı.

26 A lagı a ta cıga dı nmv sı, nı ta n wɔra taan. Nmv na wı ıwı jıñı dım maama n ti, ba bá yagı-m.»

Ka-laga na yı kəm-balɔɔ te tın

27 «Abam nan ye ni ba maŋi ba ta ba wɪ: <Yi zaŋi n pəni dɪ n doŋ kaani.>

28 Amɔ nan lagi a ta abam ni, nɔɔnɔ wɔɔɔ na nii kaani dɪ fra tɪn, kɔ nyi dɪ o maŋi o pəni did-o mɔ o wɔɔɔɔ na lag-o tɪn ŋwaani.

29 Kuntɔ tɪn, nmɔ jazim yi na pai n ki lwarim, si n li-di n yagi. Nmɔ yira daa didɔɔ na cɔgi, kɔɔ ta lana kɔ pa-m kɔ dwe n yira yam maama na wɔra yi ba di-ya min-tɔɔ ni.

30 Nmɔ jazim mɔ na pai n ki lwarim, si n go-di n yagi. Nmɔ yira daa didɔɔ na cɔgi, kɔɔ ta lana kɔ pa-m kɔ dwe n yira yam maama na zɔ min-tɔɔ.»

Kaani yagim

(Matiyu 19:9, Mariki 10:11-12, Luki 16:18)

31 «Ba maŋi ba ta ba wɪ: <Nɔɔnɔ wɔɔɔ na yagi o kaani, kuntɔ tu maŋi si o pa-o tɔɔɔ kɔɔ na wɔ bri ni ba yagi daani tɪn.>

32 Amɔ nan lagi a ta abam ni, nɔɔnɔ wɔɔɔ na yagi o kaani yi kɔ dai ni o cɔgi dɪ baarɔ tɪn, kuntɔ tu pɛ kaani wɔm ki bwəŋə mɔ, dɪ o daa na zɔ barɔ wɔdoŋ tɪn. Nɔɔnɔ wɔɔɔ maama nan na di kaani wɔm kuntɔ tɪn, kuntɔ tu dɪ ki bwəŋə mɔ.»

Durə duum na wɔ maŋi te tɪn

33 «Abam maŋi á ye ni ba dɛɛn bri dɪbam kwə bam ba wɪ: <Yi zaŋi n kwanɪ n ni, dɪ nmɔ na dugə n wɪ nɪ ki kɔɔ na pa n Yuutu Baŋa-Wɛ tɪn.>

34 Amɔ nan lagi a ta a bri abam si á yi zaŋi á du dɪ kɔɔkɔɔ. Yi zaŋi á du durə dɪ Wɛ-sɔŋɔ, bɛŋwaani dáani mɔ yi Wɛ jəŋə je.

35 Yi du-na dɪ tɪga baŋa dɪ, ka na yi Wɛ nɛ cwiim jəŋə tɪn ŋwaani. Nan yi du-na dɪ Zeruzalem dɪ, si kuntɔ yi Wɛ pa-farɔ wɔm tɔɔ mɔ.

36 Nan yi zaŋi á du dɪ á tɪtɪ yuu dɪ, bɛŋwaani á bá wanɪ á pa á yuuyua didɔɔ tɪtɪ ləni ka ji naponɔ naa nazono.

37 Nan pa-na abam <ɛɛn> ji <ɛɛn>, si abam <awo> ji <awo>, si á daa yi wəli kɔɔkɔɔ da. Wɔŋɔ na wəli da, kuntɔ yi sutaani nyim mɔ.»

Dí na maŋi si dí taá jigi wɔ-zuru te tɪn (Luki 6:29-30)

38 «Abam maŋi á ni si ba tagi ba wɪ: <Nɔɔnɔ na pi n yi, si ba pi kuntɔ tu dɪ yi. Nɔɔnɔ nan na guri n yəli, si ba guri kuntɔ tu dɪ yəli.>

39 Amɔ nan lagi a ta a bri abam ni, nɔɔnɔ na ki-m lwarim, si n dɪ daa yi ki-o lwarim n ma n ŋwi. Nɔɔnɔ nan na logi n jazim pɔpɔŋɔ, si n guni kɔdoŋ kɔm dɪ, si o lo o wəli da.

40 Nɔɔnɔ nan na saŋi-m si o jonɪ n gwar-bu o jɪni ŋwaani, si n pa o kwe n gwar-bwərə dɪ o wəli da.

41 Dɪdɛɛrɔ nan na fi-m si n zɪŋi o zɪla n vu nabaa yi mɔrɔ, si n zɪŋi n vu nabaa yi mɔrr-tile.

42 Nɔɔnɔ nan na loori-m wɔŋɔ, si n kwaani n pa-o-kɔ. Nɔɔnɔ nan na lagi si o jɪni

wonjo n tee ni, si n yi van-
o.»

Sono taani

(Luki 6:27-28,32-36)

⁴³ «Abam manji á ni si ba tagi ba wu: <N manji si n ta n soe n donnə mu, si n daari n ta n culi n duna.>

⁴⁴ Amu nan lagi a ta abam ni, á taá soe á duna, si á daari á taá loori We á pa balu na jigi abam ba beesu tin.

⁴⁵ Á na ki kuntu donj, kubu bri ni abam yi Banja-We biə mu. Benwaani duntu ba pɔɔri nɔɔna daani, Di pai wia nyi nɔn-balwaarɔ dɔ nɔn-ɲuna maama banja ni. Di ta kwəri Di pai dua ni ka pai balu na ki lanyirani dɔ balu na ki balɔɔ tin maama.

⁴⁶ Abam nan na soe balu dɔ na soe abam tin yirani, bee nyɔɔri mu á wú na We tee ni? Lampo-jonɲə dɔ yəni ba ki kuntu donj mu.

⁴⁷ Abam nan na zuli á cɔrru yirani mu, abam ki á dwe á donnə bam na? Balu na yəri We tin dɔ nan yəni ba ki kuntu donj mu.

⁴⁸ Abam nan manji si á taá yi lanyirani dɔ cɔga ti-inə, ni á Ko Banja-We na yi lanyirani dɔ cɔga tu te tin.»

6

Zezi na bri pɛera pam dɔ We-loro dɔ ni-vɔɔm na manji si kv taa yi te tin

(Luki 11:2-4)

¹ «Á taá yiri á titi, si á yi taá bri kəm-laaru tɔlu á na ki tin nɔɔna yigə ni. Á na ki kuntu donj, kv bá pa á na nyɔɔri á Ko We tee ni.

² Kuntu tin, á na kwe wonjo á pa yinigə tu, á yi zanj á pa nɔɔna lwarɔ abam na ki kulɔ tin ni ni, ni pipiri-nyina bam na yəni ba bri ba na ki kulɔ tin ba We-di sim wɔni, dɔ ba tɔ kum pooni yigə ni, si kv ta pa nɔɔna zuli-ba te tin. A lagi a ta cɔga mu dɔ abam si, bantɔ manji ba na ba ɲwuru.

³ Nmu nan na lagi n wəli yinigə tu, si n yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɔ kv ni ni, nɲɛɛni nɔɔnu na kwe wonjo o pa dɔ o jazim yi o jagwiə yəri kv ni ni te tin.

⁴ N Ko We nan nai kulɔ n na səgi n ki tin. Di laan wú pa n na nyɔɔri kv ɲwaani.

⁵ Abam na yəni á lagi á warɔ We, si á yi zanj á taá bri á titi ni pipiri-nyina bam na ki te tin. Bantɔ soe si ba taa zanj wɛɛni mu ba warɔ We ba We-di sim wɔni dɔ pooni yigə ni, si nɔɔna maama taa na-ba. A lagi a ta cɔga mu dɔ abam si, bantɔ manji ba na ba ɲwuru ba ti.

⁶ Nmu nan na lagi n warɔ We, zɔ digə wɔ n ja ka ni n pi, si n laan warɔ n Ko We dɔlu na wɔ jəgə kalu na səgi tin ni. Duntu nan nai kulɔ n na səgi n ki tin. Di laan wú pa n na nyɔɔri kv ɲwaani.

⁷ Abam na wura á warɔ We, á yi taá tiini á ɲɔɔni bitar-yɔɔru nɲɛɛni balu na yəri We tin na yəni ba ɲɔɔni te tin. Bantɔ yəni ba buɲi ni, ba na tiini ba ɲɔɔni ta-faru mu, We wú ləri ba loro.

⁸ Abam nan yi zanj á ki ni bantɔ na ki te tin. Benwaani á Ko We manji Di ye kulɔ

abam na lagɪ tɪn, yɪ á ta wu loori-DI ku ɲwaanɪ.

⁹ Abam nan maɲɪ sɪ á taá warɪ Wɛ tɪntɔ doɲ mu:

<Dɪbam Ko wulɔ na wu wɛɛnɪ tɪn,

sɪ nmɔ yɪrɪ na tiə dɪ zulə,

¹⁰ sɪ nmɔ paarɪ ba,

sɪ nmɔ wubɔɲa kɪ lɔɖɔ baɲa ni,

nɪ ku na kɪ n sɔɲɔ nɪ te tɪn.

¹¹ Pa dɪbam wɔdiu zɪm sɪ ku maɲɪ dɪbam.

¹² Yagɪ dí lwarɪm n ma n cɛ dɪbam,

nɪ dɪbam dɪ na yagɪ dí ma cɛ dí donnə te tɪn.

¹³ Yɪ pa dí na maɲɪm dɪlɔ na wɔ pa dí tɔ tɪn.

Nan vrɪ dɪbam wo-lwaanɔ tu ɲɲa ni.

(Nmɔ te paarɪ dɪ dam dɪ tiə sɪ ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.)>

¹⁴ Abam na yagɪ á ma cɛ nɔɔna balɔ na kɪ abam lwarɪm tɪn, á Ko Wɛ dɪ wɔ yagɪ abam lwarɪm DI ma cɛ abam.

¹⁵ Ku daari, abam na wu yagɪ á ma cɛ balɔ na kɪ abam lwarɪm tɪn, á Ko Wɛ dɪ bá yagɪ abam lwarɪm DI ma cɛ abam.

¹⁶ Abam nan na vɔɖɪ ni, sɪ á yɪ nywanɪ á yigə, nɪ pipirinyɪna bam na yəni ba kɪ te tɪn. Bantɔ yəni ba pa ba yibiyə ləni sɪ ku pa nɔɔna lwarɪ nɪ ba vɔɖɪ ni mu. A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, bantɔ maɲɪ ba na ba ɲwɪrɔ.

¹⁷ Nmɔ nan na vɔɖɪ ni, sɪ n su n yɪə sɪ n daari n li n yuu lanyiranɪ.

¹⁸ Kuntɔ mu wɔ pa nɔɔn-nɔɔnɔ bá lwarɪ nɪ n vɔɖɪ ni.

N Ko Wɛ dɪlɔ na wu jəgə kalɔ na səgi nɪ tɪn yɪranɪ mu ye. Dɪntɔ nan nai kulɔ n na səgi n kɪ tɪn. DI laan wɔ pa n na nyɔɔrɪ ku ɲwaanɪ.»

Wɛ-sɔɲɔ jɪjigirɔ taanɪ

(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹ «Nan yɪ zanɪ á kwaanɪ sɪ á na jɪjigirɔ zanzan lɔɖɔ kuntɔ baɲa ni. A na tiɲɪ jɪjigirɔ lɔɖɔ baɲa yo, tɪ wɔ ba tɪ cɔɖɪ. Tɔa wɔ mu-tɪ, yɪ tɪ wɔ suɲɪ tɪ cɔɖɪ. ɲwɪna dɪ ma wɔ bwəri sɔɲɔ kum ba zɔ ba ɲɔ-tɪ.

²⁰ Abam nan maɲɪ sɪ á tiɲɪ á jɪjigirɔ zanzan Wɛ-sɔɲɔ nɪ mu. Dáanɪ mu tɔa daa bá wanɪ ka mu-tɪ, yɪ tɪ bá suɲɪ tɪ cɔɖɪ, yɪ ɲwɪna dɪ bá wanɪ ba ɲɔ-tɪ.

²¹ Bɛɲwaanɪ, abam jɪjigirɔ na tigi mɛ tɪn, á bɪcara dɪ tigi dáanɪ mu.

²² Nɔɔnɔ yɪə mu nyɪ nɪnɛnɪ kanɪa kalɔ na paɪ o yɪra jɪgɪ pooni te tɪn. Kuntɔ tɪn, nmɔ yɪə na lana, ku paɪ n yɪra maama wu pooni wɔnɪ mu.

²³ Nmɔ yɪə nan na ba lana, ku paɪ n yɪra maama wu lim wɔnɪ mu. Kuntɔ tɪn, nmɔ yɪə ya na maɲɪ sɪ ya taa yɪ pooni tɪn nan na yɪ lim, ku laan wɔ ta tiini ku yɪ lim ku ja gaalɪ.

²⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o li wubɔɲ-dɪdwi, sɪ o ma tɔɲɪ o pa o yuutiinə bale. Oó ta culi dɪdɔ wɔm yɪ o daari o soe wɔdoɲ wɔm, naa oó ta nɪgɪ dɪdɔ wɔm yɪ o daari o gooni wɔdoɲ wɔm. Kuntɔ ɲwaanɪ abam bá wanɪ á pa sɪ Wɛ taa

yí á yuutu, sí á daari á pa sæbu dí taa yí á yuutu.

²⁵ Kuntu ñwaaní mu a lagi a ta abam, sí á yí taá liə dí lɔgɔ baŋa kulɔkulɔ, ku na yí á ni-wɔdiu, naa á na wó zu gwaaru tɩb tɩn. Beñwaaní á ñwɩa garí wɔdiu. Yíra yalɔ Wɛ na pɛ abam tɩn dí maa garí gwaaru.

²⁶ Nan maani-na á nii zunə na yí te tɩn. Bantu ba duə, yí ba ba zagi mɩna ba kí tuli ní. Ku nan yí á Ko Wɛ mu nii ba baŋa ní dí ba ni-wɔdiu. Abam nan ba jigi kuri á dwe zunə bam na?

²⁷ Abam wɔlɔwɔlɔ bá wani o tonji o ñwɩa dí finfin dí, o na maní o lí te dí.

²⁸ Bɛɛ nan mu yí á kí liə dí gwaaru woŋo? Maani-na á nii ga-punnu tum lam na yí te tɩn. Tintu nan wari tí tɩŋi yí tí wari gwaaru tí so.

²⁹ Nan taá ye-na ní, tintu jigi lam tí dwe Pɛ Salomɔn deen na maní o zɔuri gwar-ŋonno tɩb tɩn.

³⁰ Ku nan na yí gaaru tum kuntu, tintu ba jigi de dí nɔɔna na zwe-ti. Dí kuntu dí Wɛ ta mu pai tí jigi lam kuntu doŋ. Kuntu ñwaaní, ku na yí abam, Wɛ bá nii abam baŋa ní cɩga? Bɛɛ nan yí á ba kí á wɔ-dɩɔba dí Wɛ?

³¹ Kuntu ñwaaní, á yí taá liə dí á na wó dí woŋo kulɔ naa á na wó zu woŋo kulɔ tɩn.

³² Balɔ na yəri Wɛ tɩn mu tiini ba buŋi wəənu tum kuntu maama wɔbuŋa. Abam Ko Wɛ nan maní Dɩ ye woŋo kulɔ na maní dí abam tɩn.

³³ Abam maní sí á da yigə á beeri Baŋa-Wɛ paaru dɩm dí ñwɩa kalɔ na togi Wɛ wɔbuŋa tɩn. Á na kí kuntu, Wɛ laan wó wəli abam wəənu tɩb na daari tɩn.

³⁴ De maama tui dí dí tɩtɩ cam mu. Á nan yí taá pa liə jigi abam dí jwa woŋo. Yagi-na sí jwa de dɩm tɩtɩ wó nii dí tɩtɩ woŋo.»

7

*Yí ñɔɔni n doŋ wəənu
(Luki 6:37-38,41-42)*

¹ «Abam yí taá ñɔɔni á donnə wəənu, sí Wɛ yí ñɔɔni abam dí wəənu.

² Beñwaaní, abam na ñɔɔni á donnə wəənu te tɩn, Wɛ wó togi kuntu doŋ mu Dɩ ma dí á sariya. Abam na mai bwaŋa kalɔ á maní á pa á donnə tɩn, Wɛ dí wó mai bwaŋa kantɔ mu Dɩ maní Dɩ pa abam sí ku taa mai daani.

³ Abam nyí dí nɔɔno na nii o doŋ yí ní o na ga-balaŋa da, yí o daari o ba lagi sí o lwarí ní o tɩtɩ yí jigi daa tɩn. Ku maní sí ku taa yí kuntu doŋ na?

⁴ Daa na wɔ nmu yí ní tɩn, ní kí ta mu n ta dí n doŋ ní o pa n lí gaa o yí ní n yagi?

⁵ Nmu yí pipiri-nyum dí nmu na kí n doŋ te tɩn. Nmu nan maní sí n lí n tɩtɩ yí daa kam mu, sí n laan wani n nii lanyirani sí n lí n doŋ yí gaa kam.

⁶ Yí zaní á kwe wəənu tɩb na yí wo-kamunə Wɛ yigə ní á pa balɔ na vin Wɛ tɩn. Á na kí kuntu, baá cɔgi-ti, yí

ba daari ba cɔgi abam titi di ba wɛli da.»

*Wɛ-loro
(Luki 11:9-13)*

7 «Á taá loori Wɛ, si DI wó pa abam kulɔ á na lagi tin. Beeri-na kulɔ á na lagi tin, si á wó na. Magi-na boro, si baá puri ba pa abam.

8 Bɛɲwaanɪ wɔlɔ maama na loori Wɛ si DI pa-o woɲo tin wó jonɪ. Wɔlɔ maama na beeri woɲo tin wó na-ku. Baá puri ba pa wɔlɔ maama na magi boro tin.

9 Abam wɔlɔ na jigi bu yi o na loori-m wɔdiu, nmu wó sɛ n kwe kandwɛ n pa-o na?

10 Naa o na loori-m kalɛɲɔ, nɲ sɛ n pa-o bɪsankwɪa na?

11 Awo. Abam wɔrɔ na ba lana yi á ta ye si á taá pai á biə wo-laaru tɪlɔ ba na lagi tin, á Ko Wɛ na lamma DI dwe abam tin bá kwe wo-laaru DI pa balɔ na loori-DI tin na?

12 Á taá ki á donnɔ lanyirani, si ku manɪ di á na lagi si bantɔ taa ki abam te tin. Kuntɔ mu yi cɪga kalɔ Moyisi di Wɛ nijonɲə bam zaasɪm dɪm na manɪ di bri tin.»

*Zezi karabiə na wó tɔgi cwɛɲɔ kalɔ tin
(Luki 13:24)*

13 «Á taá cɔ á titi, si á wani á tɔgi cwə-mimɪna kam á vu á na ɲwɪa Wɛ tee ni. Ku daari cwɛɲɔ kalɔ ni na yalma yi ka vɛɲɔ yi mwalɪ mwalɪ tin maa ve ka kweeli cɔgɪm jɛgɔ ni mu, yi nɔɔna zanzan mu tɔgi cwɛɲɔ kantɔ.

14 Ku daari cwɛɲɔ kalɔ nmu na wó da si n vu n jonɪ ɲwɪa Wɛ tee ni tin ni yi mimɪna mu, yi ka puri. Nɔɔna finfin yiranɪ mu tɔgi cwɛɲɔ kam kuntɔ.»

*Ba lwarɪ tiu ku biə lərim ni mu
(Luki 6:43-44, 13:25-27)*

15 «Á taá yiri á titi di balɔ na pai ba yi Wɛ nijonɲə yi ba dai tin. Bantɔ yəni ba ki ba yibiyə ni ba yi nɔn-ɲɔna mu te abam yigə ni, yi ba nan lagi ba cɔgi abam ni nywənkuri na lagi si cɔgi peeni te tin mu.

16 Ba titɔɲa nan mu wó pa á lwarɪ ba na yi balɔ tin. Bɛɲwaanɪ tiu tərɔ ku na wó wani ku lə ku doɲ biə. N bá na swan sabara yuu ni naa moɔla kaligonɔ yuu ni.

17 Tu-ɲɔɲɔ mu ləri bu-ɲɔna. Tu-balɔrɔ di maa ləri bu-balwaarɔ.

18 Tu-ɲɔɲɔ tərɔ ku na wó lə bu-balwaarɔ. Tu-balɔrɔ di nan tərɔ ku na wó lə bu-ɲɔna.

19 Tiu kulɔ maama na ba ləri bu-ɲɔna tin, baá go-ku ba di mini ni mu.

20 Kuntɔ tin, ba titɔɲa mu wó pa á lwarɪ ba na yi balɔ tin.

21 Ku dai ni balɔ maama na bə amɔ ni <Yuutu, Yuutu> tin mu wó tɔgi ba zɔ Wɛ paari dɪm wɔni. Ku nan yi balɔ na sunɪ ba tɔgi amɔ Ko Wɛ wɔbɔɲa tin mu.

22 Sariya de dɪm na yiə, nɔɔna zanzan wó ta di amɔ ba wɪ: <Dí Yuutu, dɪbam deen tɔgi nmu yiri dɪm ɲwaanɪ mu dí ɲɔɔni Wɛ

yiyyu-ŋwe, yi dí ma nm̄v yiri d̄im dí z̄eli ciciri n̄oona yira ni, yi dí daari dí ma dí ki wo-kunkagila zanzan.»

23 A laan wó ta di ba a wi: «A man̄i a ȳeri abam. Ve-na daa ni, abam k̄əm-balwaaru tiin̄ə-ba.» »

Dí na man̄i si dí s̄e We taani te tin

(Luki 6:47-49)

24 «K̄unt̄v ŋwaani, w̄ul̄v maama na c̄agi a taani d̄im yi o ki a na tagi kul̄v tin, k̄unt̄v tu nyi di w̄ub̄uŋa tu w̄ul̄v na cwi o s̄oŋo kuri pul̄oŋo baŋa ni yi o laan lo-ku tin m̄v.

25 D̄ua ma ba ka ni ka pa bwi su si p̄eeli. Vu-d̄iv di ma ba ku magi s̄oŋo k̄um, yi ku w̄u tv, ku kuri na cwi pul̄oŋo k̄um baŋa ni tin ŋwaani.

26 Ku daari w̄ul̄v maama nan na c̄agi a taani d̄im yi o ba ki a na tagi kul̄v tin nyi di n̄on-joro na loŋi ku s̄oŋo kasul̄v baŋa ni te tin m̄v.

27 D̄ua ma ba ka ni ka pa bwi su si p̄eeli, yi vu-d̄iv di magi s̄oŋo k̄um, ku pa ku tiini ku tv t̄iga ni buri buri.»

28 Zezi d̄een na tagi w̄ænu tint̄v maama o ti tin, n̄on-k̄oŋo kul̄v na w̄ura tin ma tiini ba yi ȳæu di o zaas̄im d̄im.

29 B̄eŋwaani o ni-taani d̄im j̄igi dam di dwe ba titi cullu karanyina tiin̄ə bam taani d̄im.

8

Zezi na p̄e nanyoŋo na yazur̄ə te tin

(Mariki 1:40-45, Luki 5:12-16)

1 Zezi laan ma zan̄i o tu piu k̄um yuu ni o maa k̄ea, yi k̄o-foro toŋi o kwaga.

2 O na maa k̄e tin, nanyoŋo kudon̄ ma vu o te, yi ku kuni doon̄ə o yiḡə ni ku loor-o ku wi: «Am̄v tu, nm̄v na laga, n̄n̄ wani n pa a na yazur̄ə a ji lanyirani.»

3 Zezi ma s̄e. O ma twi o j̄uŋa o dwe-o, yi o wi: «Ēen, a laga. Zan̄i di yazur̄ə si n ji lanyirani.» O na tagi k̄unt̄v bīd̄wi baŋa ni tin, m̄v n̄oona w̄um nanywaan̄v tim d̄e ti je yi o yira ji lanyirani.

4 Zezi laan ma ta did-o o wi: «Yi zan̄i n ta kul̄v na ki tin n bri n̄oona. Nan ȳoŋri n vu W̄e kaan̄im tu w̄um te si n pa o nii n yira yam, si n daari n ja p̄era yal̄v Moyisi cullu tim na bri ni ya man̄i tin n vu n pa-o, si o ma kaani Baŋa-W̄e. K̄unt̄v m̄v wó bri n̄oona maama ni n yaw̄iv k̄um s̄ini ku je.»

Zezi na p̄e pamaŋna yiḡə tu tint̄vŋv na yazur̄ə te tin

(Luki 7:1-10)

5 Zezi laan ma vu o yi tv kudon̄, ku yiri m̄v Kapernawum. Pamaŋna yiḡə tu w̄odon̄ ma ba o te,

6 yi o loor-o o wi: «Am̄v tu, a j̄igi a tint̄vŋv m̄v o tigi s̄oŋo ni yi o w̄æ, ku tiini ku cana o yira ni. O ma gwarigi yi o wari o zan̄i.»

7 Zezi ma l̄ər-o o wi: «Aá da a vu si a pa o na yazur̄ə.»

8 Pamaŋna yiḡə tu w̄um ma l̄əri o wi: «Am̄v tu, a w̄u man̄i si n ba n zv am̄v s̄oŋo. Nan weeni n ta di n ni ni

a tintuḡnu wum zañi. N na tagi kuntu, oó na yazurə.

⁹ Beḡwaanı, amu di yi nɔɔnu wulu nɔɔna badonne na jigi dam amu baḡa ni tin, yi a di daa ta jigi dam pamaḡna badaara baḡa ni. A na tagi a wi, nɔɔnu wulu ve, o maḡi si o vu mu. A nan daa na wi, nɔɔnu wulu ba, o di wú ba mu. Ku daa zi yi a tintuḡnu, a na wi o ki woḡo, oó ki mu. Kuntu, a ye si, nmu na tagi kulb maama kubú ki.»

¹⁰ Zezi na ni kuntu tin, ku ma tiini ku su-o. O ma ta di balu na toḡi ba wura tin o wi: «A lagı a ta ciḡa mu di abam si, a wu ne nɔɔn-nɔɔnu o na jigi wu-didva di amu nıneeni nɔɔnu wuntu na jigi wu-didva te tin, ku na maḡi ku yi Yisırayelı dwi tiinə bam wuntı di.

¹¹ A lagı a ta abam si, nɔɔna zanzan wú nuḡi luḡu baḡa je maama ni, ba ba ba zu We paarı dım wu. Dáanı mu ba laan wú jəni di dıbam nabaara Abraham di Yizakı di Zakəbi, yi ba di ywəəni daanı.

¹² Ku daarı, Yisırayelı dwi tiinə balu ya na maḡi si ba zu We paarı dım wu tin, bantı daa bá na cwəḡə si ba zu. We wú zəli-ba Dı yagı lim je ni, me nɔɔna na yaara yi ba keerə yi ba duntı ba nwa tin.»

¹³ Zezi laan ma ta di pamaḡna yigə tu wum o wi: «Nan ve. Nmu na ki n wu-didva di amu si a ki kulb tin, We wú pa ku ki.»

Maḡa kam kuntu ni nɔɔ mu o tintuḡnu wum suntu o

na yazurə.

Zezi na pe Piyeeri tınkaanı di yawına zanzan na yazurə te tin

(Marıki 1:29-34, Luki 4:38-41)

¹⁴ Zezi laan ma vu Piyeeri-ba sɔḡo. O ma na Piyeeri tınkaanı na tigə o ba jigi yazurə. Ku yi paa mu jig-o.

¹⁵ Zezi ma vu o ja o jıḡa, yi paa kam nuḡi o yıra ni. Kaanı wum laan ma zañi o ki wudiu o pa-o.

¹⁶ Tıḡa na tu ka wura ka yi tin, nɔɔna maa jaanı ciciri na jigi balu tin zanzan ba tui Zezi te. O maa yəni o ma o ni-taanı o zəli ciciri sim, yi o daarı o pa yawına bam maama na yazurə.

¹⁷ O ki kuntu, si ku pa We nijonnu Ezayi na maḡi o ta kulb faḡa faḡa tin mu suntu ku ki, ni o deen na tagı o wi: «Wuntu mu jonı dıbam cam di dí yawıru maama o zıḡı.»

Balu na lagı si ba toḡi Zezi tin na maḡi si ba ki te tin

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Zezi deen na ne ni kəforo tiini ku wu o tee ni tin, o ma pa o karabiə bam ni si ba be nınuv kum ni didon dım.

¹⁹ Ba daa ta na wu ke tin, We cullu karanyına tu wudon ma vu o te, yi o ta did-o o wi: «Karanyına, nmu na lagı n vu je silu maama tin, amu wú toḡi a vu.»

²⁰ Zezi ma lər-o o wi: «Ku na yi yirə, bantı jigi bɔɔna ba tigi da. Zunə di jigi pwəru ba tigi da. Ku daarı

amu Nabiin-bu wum ba jigi jægə si a pəni da a sin.»

²¹ Nɔɔnɔ wɔdonɔ dɪ na yɪ o karabiə bam wɔ nɔɔnɔ didɔba tɪn ma ta did-o o wɪ: «Amu tu, yagi si a vu a ki a ko luə, si a laan ba a tɔgi nmu.»

²² Zezi ma lər-o o wɪ: «Ta n tɔgi-nɪ, si n yagi si balɔ na ba jigi ŋwɪa Wɛ tee ni tɪn taa ki ba lwi.»

Zezi na jigi dam vu-fɔrɔ dɪ na baŋa ni te tɪn

(Mariki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Zezi dɪ o karabiə bam laan ma vu ba zɔ naboro wɔ si ba kɛ.

²⁴ Vu-fɔrɔ ma da kɔ zaŋɪ kɔ magɪ boro kum, yɪ kɔ wɔra kɔ miisi na bam kuri ni, dɪ Zezi ya tigi o dɔa.

²⁵ O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, vɪ dɪbam n yagi, si dɪ lagɪ dɪ tɪ.»

²⁶ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛŋwaani mu yɪ fɔni jigi abam? Abam ba jigi wɔ-dɪdɔba dɪ amu na?» O laan ma zaŋɪ wɛɛni, yɪ o bagi vii kum dɪ na bam, yɪ tɪ maŋɪ da cɪmm.

²⁷ Kɔ ma tiini kɔ ki nɔɔna bam yəəu, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ yɪ wɔɔ mu, yɪ vii dɪ na dɪ ta sɛ o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔna bale yira ni te tɪn

(Mariki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ Ba laan ma vu ba bɛ nɪnɪv kum ni didonɔ dɪm, mɛ Gadara tiinɛ na zɔvɪrɪ da tɪn. Nɔɔna bale maa wɔra ciciri na jigi-ba si yaara. Bantɔ tigi yibeelə je ni mu, yɪ

ba jigi fɔni, kɔ paɪ nɔɔn-nɔɔnɔ wari o tɔgi cwəŋə kam kɔntɔ o kɛ. Ba laan ma nunɪ yibeelə je sɪm ni ba vu ba jeeri Zezi.

²⁹ Ba ma kaasi baŋa baŋa ba wɪ: «Baŋa-Wɛ Bu, nmu tu dɪbam te si n ki bɛɛ mu? Nmu tu si n yaari dɪbam yɪ Wɛ sariya dɛ dɪm ta wɔ yɪ mu na?»

³⁰ Je sɪm kɔntɔ ni tərɛ zanzan mu ya wɔra ba beeri ba dɪ.

³¹ Ciciri sɪm ma loori Zezi si wɪ: «Nmu na lagɪ n zəli dɪbam, si n pa dɪ vu dɪ zɔ tərɛ bantɔ.»

³² O ma ta o wɪ, si ve. Si ma sɪni si nunɪ nɔɔna bam yira ni si vu si zɔ tərɛ bam. Tərɛ bam maama ma duri ba tu ba tɔ nɪnɪv kum wɔni ba li na ba tɪ.

³³ Nɔɔna balɔ ya na nii tərɛ bam tɪn ma duri ba vu tɪv kum wɔ. Ba ma ta kɔlɔ maama na ki tɪn, dɪ Zezi na zəli ciciri sɪm nɔɔna bale bam yira ni te tɪn.

³⁴ Kɔ ma pa tɪv kum nɔɔna bam maama nunɪ ba vu si ba jeeri Zezi. Ba na nɛ-o tɪn, ba ma loor-o si o nunɪ ba tɪv kum wɔni o viiri.

9

Zezi na bɪrɪ ni o jigi dam si o yagi nɔɔna lwarim o ma cɛ-ba te tɪn

(Mariki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Zezi laan ma joori o vu o zɔ naboro kum. O ma bɛ nɪnɪv kum o vu o yɪ o titi tɪv Kapernawum.

² O na wɔra tɪn, nɔɔna badonnɛ ma zɪŋɪ kɔrɔ dɪ gungolo ba ba o te. Zezi ma

lwarı ba na tiini ba kɪ ba wu-
didɔa did-o te tɪn. O ma ta
di kɔrɔ kɔm o wɪ: «A bu, kɪ
pu-dɪa, sɪ nmɔ lwarım dım
ti.»

³ Wɛ cullu karanyına tiinɛ
badonnɛ maa wɔra, yɪ ba
bwe ba tɪtɪ nɪ ba wɪ: «Nɔɔnɔ
wɔntɔ nɔɔnɔ o twɪ Wɛ mɔ o
pat o dɪ Wɛ yɪ bɪdwɪ mɔ.»

⁴ Zezi ma lwarı ba na bɔnɪ
kɔlɔ tɪn. O ma bwe-ba o
wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ á jɪgɪ wɔbɔnɪ-
balwaarɔ tɪntɔ á wɔnɪ?»

⁵ Kɔɔ mɔ yɪ mwali kɔ dwe,
a na tagɪ dɪ kɔrɔ kɔm a
wɪ: «Nmɔ lwarım dım ti» mɔ
yɪ mwali, naa a na tagɪ a
wɪ: «Zanɪ n ta n veə» mɔ yɪ
mwali?

⁶ Amɔ nan wɔ pa abam
lwarı nɪ, amɔ na yɪ Nabiin-
bu wɔm tɪn jɪgɪ dam lɔgɔ
banɔ nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔna
lwarım a ma cɛ-ba.» O laan
ma ta dɪ kɔrɔ kɔm o wɪ:
«Zanɪ wɛɛnɪ sɪ n kwe n gun-
golo kɔm n ja n vu sɔnɔ.»

⁷ O na tagɪ kɔntɔ tɪn,
nɔɔnɔ wɔm ma sɪnɪ o zanɪ
o vu sɔnɔ.

⁸ Nɔn-kɔgɔ kɔm maama na
nɛ kɔntɔ tɪn, fɔbɔnɪ ma zɔ-ba.
Ba ma zuli Wɛ dɪ Dɪ na pɛ
dam dɪntɔ doŋ wɔ nabiinɛ
tee nɪ tɪn.

*Zezi na bəni Matiyyu sɪ o
taa tɔg-o te tɪn*

*(Marıkı 2:13-17, Luki
5:27-32)*

⁹ Zezi laan ma nunɪ o maa
kɛa. O ma na nɔɔnɔ wɔdoŋ,
o yɪrɪ mɔ Matiyyu. O dɛɛn
je mɛ seenɪ o na yɛnɪ o jɔnɪ
lampoo tɪn mɔ. Zezi ma ta
did-o o wɪ: «Zanɪ n ta n tɔgɪ-
nɪ.» O ma sɪnɪ o zanɪ o tɔgɪ
o kwaga.

¹⁰ Zezi dɛɛn ma vu Matiyyu
sɔnɔ sɪ o dɪ wɔdiu, o dɪ o
karabiə bam. Lampo-jɔnɛ
dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ zanzan dɪ
maa tɔgɪ ba wɔra ba dɪ
wɔdiu kɔm dɪ ba.

¹¹ Farizian tiinɛ dɪ maa
tɔgɪ ba wɔra. Bantɔ na
nɛ Zezi na kɪ te tɪn, ba
ma vu ba ta dɪ o karabiə
bam ba wɪ: «Bɛɛ mɔ kɪ yɪ
á karanyına kam dɪ wɔdiu
dɪdaanɪ lampo-jɔnɛ dɪ nɔn-
cɪcɔgɪrɔ tɪm kɔntɔ?»

¹² Zezi ma ni ba na tagɪ
kɔlɔ tɪn. O laan ma ta o wɪ:
«Kɔ na yɪ balɔ na jɪgɪ yazurɛ
tɪn, bantɔ wɔ manɪ sɪ ba vu
dɔgɪta tu te sɪ o sooni-ba. Kɔ
daarɪ balɔ na ba jɪgɪ yazurɛ
tɪn mɔ manɪ sɪ ba vu sɪ ba
na soonim.

¹³ Wɛ tɪtɪ manɪ Dɪ ta Dɪ
wɪ: «A lagɪ sɪ nabiinɛ taa
jɪgɪ da-nwanɔ mɔ, sɪ kɔ dai
nɪ ba taa mai ba wəənu mɔ
ba kaanɪ-nɪ.» Ve-na á zaasɪ
taanɪ dım kɔntɔ kuri cɪga.
Amɔ na tu lɔgɔ banɔ tɪn, kɔ
dai sɪ a bənɪ balɔ na manɪ ba
yɪ nɔn-nɔna tɪn, amɔ nan tu
sɪ a bənɪ nɔn-balwaarɔ mɔ
sɪ ba ba amɔ te.»

*Zezi zaasım dım na yɪ
zaasım-dɔvɪrɪ te tɪn*

*(Marıkı 2:18-22, Luki
5:33-39)*

¹⁴ Zan karabiə dɛɛn ma
vu Zezi te, yɪ ba bwe-o ba
wɪ: «Dɪbam dɪ Farizian tiinɛ
bam yɛnɪ dɪ vɔ ni manɔ zan-
zan. Bɛɛ mɔ yɪ nmɔ karabiə
bam ba vɔ ni kɔntɔ?»

¹⁵ Zezi ma ləri-ba o wɪ:
«Nɔɔnɔ na dɪ kaanɪ yɪ o kɪ
candiə, yɪ o cilonnɛ na wɔra
sɪ ba tɔgɪ ba dɪ, bantɔ wɔ
wanɪ ba nywanɪ ba yigɛ sɪ

ba yɪ di wɔdiu yɪ kan-baru wɔm ta wɔ ba tee nɪ na? Ba bá sɛ ba kɪ kuntu. Kɔ nan wɔ ba kɔ yɪ maɲa kam ba laan na wɔ ja kan-baru wɔm ba viiri tɪn. Maɲa kam kuntu nɪ yɪ o daa na ba ta wɔ ba tee nɪ tɪn, mu o cilonnə bam laan wɔ vɔ ni.

¹⁶ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan bá sɛ o kwe garyi-duuri o ma fəri gwar-dɔɲo kulɔ na kaari tɪn. O na kɪ kuntu, kɔ fərim dɪm laan wɔ vuuri gɔɔ kum kɔ pa kɔ tiini kɔ cɔɟi zanzan.

¹⁷ Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan bá sɛ o kwe sa-duɲa o lo o kɪ lɔ-dɔɲo wɔnɪ. O na kɪ kuntu yɪ sana kam na keeri, kaá pa lɔɔ kum bagɪ mu. Kuntu ɲwaanɪ sana kam wɔ lo, yɪ lɔɔ kum dɪ cɔɟi. Nɔɔnɔ nan maɲɪ sɪ o kwe sa-duɲa o kɪ lɔ-duɲɔ wɔnɪ mu, sɪ tɪ maama maɲɪ daanɪ.»

Zezi na pɛ kaanɪ na yazurə yɪ o bi Zwifə yigə tu bukɔ te tɪn
(*Mariki 5:21-43, Luki 8:40-56*)

¹⁸ Zezi dɛɛn na wɔra o ɲɔɔnɪ kuntu tɪn, Zwifə yigə tu wɔdɔɲ ma ba o te. O kuni doonə o yigə nɪ yɪ o wɪ: «Amɔ bukɔ mu tɪga lele kuntu. Nan ba sɪ n ma n ɲɲa n dwe-o, sɪ o joori o na ɲɲa.»

¹⁹ Zezi ma zaɲɪ o tɔɟ-o, dɪ o karabiə bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa kɛ kuntu tɪn, kaanɪ wɔdɔɲ dɪ ya tɔɟi o wɔra, o na tiini o wɔɛ kawɔ taan bɪna fugə-yale. O maa buɲɪ o wɔnɪ o wɪ: «A na maɲɪ a dwe o gɔɔ kum ɲɪranɪ dɪ, aá na yazurə.» O

ma kɛ Zezi kwaga o dwe o gɔɔ kum ni.

²² O na dwe-o kuntu tɪn, o ma pipiri o nii-o yɪ o wɪ: «A bukɔ, kɪ pu-dɪa. Nmɔ na kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ te tɪn mu pɛ n na yazurə.»

Maɲa kam kuntu nɪ nɔɔ mu kaanɪ wɔm sɪnɪ o na yazurə.

²³ Zezi laan ma vu o zɔ Zwifə yigə tu wɔm sɔɲɔ. O ma zɔ o na balɔ na maɲɪ ba wu wi yɪ ba kwe nɔɔna ba kɪ tɪn na ti ba yigə sɪ ba kɪ-o, dɪ nɔɔna zanzan na keeri yɪ ba fri ba tɪtɪ.

²⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Zaɲɪ-na á nuɲɪ, sɪ bu wɔm wɔ tɪɟɪ, o tɪɟi o dɔ mu.» O na tagɪ kuntu tɪn, nɔɔna bam maa ɲɲ-o ba mwana.

²⁵ Ba na pɛ kɔɟo kum maama nuɲɪ tɪn, Zezi laan ma vu o zɔ digə kam bu wɔm na wɔra tɪn. O ma ja o ɲɲa o pa o bi o zaɲɪ wɛɛnɪ.

²⁶ O kəm dɪm kuntu ma jagɪ dɪ yɪ tɪv kum je sɪm maama.

Zezi na puri lilwə bale yia te tɪn

²⁷ Zezi dɛɛn ma zaɲɪ o maa kɛa. O na maa ve tɪn, lilwə bale ma zaɲɪ ba tɔɟi o kwaga, yɪ ba tɛ dɪ kwər-dɪa ba wɪ: «Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwənə!»

²⁸ O ma vu o zɔ sɔɲɔ kudɔɲ. Lilwə bale bam ma tɔɟɪ ba zɔ da. O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam buɲɪ sɪ aá wantɪ a kɪ á na lagɪ kulɔ tɪn a pa abam na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam tu, ɛɛn, nɲ wantɪ n kɪ.»

29 O laan ma dwe ba yiə yam yi o wɔ: «Abam na kɪ á wu-dɪdɪba dɪ amɔ sɪ a kɪ kɔlɔ a pa abam tɪn, Wɛ wɔ pa kɔ kɪ.»

30 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba yiə yam ma sɪnɪ ya joori ya puri. O ma kaanɪ-ba sɪ ba yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ kɔ ni nɪ.

31 O na kaanɪ-ba kɔntɔ tɪn, ba ta zanɪ ba karɪ ba nɔɔnɪ o taanɪ je sɪm maama nɪ.

Zezi na pɛ mɪmaa nɔɔnɪ te tɪn

32 Maɲa kalɔ ba na maa kɛ tɪn, nɔɔna badonnə ma ja mɪmaa ba ba Zezi te. Kɔ yi cicirə mɔ tɔg-o ka pa o warɪ o nɔɔnɪ.

33 Zezi ma zəli cicirə kam o yɪra nɪ, yi nɔɔnɔ wɔm laan wat o nɔɔna. Kɔ ma sɔ nɔn-kɔgɔ kɔm maama, yi ba te ba wɔ: «Dɪbam manɪ dɪ wɔ nɛ wo-kɪnkagɪlɪ dɪntɔ doɲ Yɪstrayɛlɪ tɪw nɪ.»

34 Kɔ daari Fariztan ti-inə bam dɛɛn wɔ sɛ, yi ba wɔ: «Wɔntɔ na wat o zəli sɪtaana tɪn, kɔ yi sɪtaana-pe dam nɲaani mɔ.»

35 Zezi dɛɛn maa kaagɪ tɪ-kamunə dɪ tɪ-balɛ sɪm maama wɔnɪ. O maa yəni o zɔɔrɪ Zwifə bam Wɛ-di sɪm o brɪ-ba Wɛ kwər-ywəɲə kam, dɪ Wɛ na lagɪ Dɪ dɪ paari nɔɔna tɪtarɪ nɪ te tɪn. O maa paɪ nɔɔna na yazurə dɪ ba yawurɔ dwi dwi.

36 O dɛɛn na nɛ nɔn-kɔgɔ kɔm yaara yam na yi te tɪn, ba nɲaɲa ma zɔ-o lanyiranɪ, bɛnɲaani ba tiini ba bwəni yi ba dam dɪ ti. Ba nyɪ dɪ

peeni sɪlɔ na ba jɪgɪ nayurɔ sɪ o taa nii sɪ baɲa nɪ te tɪn.

37 O laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɔ: «Kɔ nyɪ dɪ faa na kɪ lanyiranɪ yi tɪntɔɲna fɪnfɪn yiranɪ mɔ wɔra sɪ ba kɪ-kɔ te tɪn.

38 Nan loori-na faa kɔm tu sɪ o tɔɲɪ nɔɔna zanzan, sɪ ba vu ba kɪ o faa kɔm ba pa-o.»

10

Zezi na tɔɲɪ o karabiə fugə-bale bam te tɪn

(Marɪkɪ 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41, Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9, 51-53, 14:26-27)

1 Zezi dɛɛn ma bəɲɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba ba o te. O ma pa-ba dam sɪ ba wanɪ ciciri ba zəli nɔɔna yɪra nɪ, sɪ ba daari ba pa nɔɔna na yazurə dɪ ba yawurɔ dwi maama.

2 O karabiə fugə-bale bam yɪra mɔ tɪntɔ:

O ma da yigə o bəɲɪ Simɔn wɔlɔ yɪrɪ dɪdoɲ na yi Pɪyɛɛrɪ tɪn,

dɪ Andre wɔlɔ na yi Simɔn nyaani tɪn,

dɪ Zaki, dɪ o nyaani Zan balɔ na yi Zebede biə tɪn,

3 Filipi dɪ Batelemi,

Toma dɪ Matiyo wɔlɔ ya na yi lampo-jonnu tɪn,

Zaki wɔlɔ na yi Alɪfɪ bu tɪn, dɪ Tadi,

4 Simɔn wɔlɔ na yi Zelotɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnɔ tɪn,

dɪ Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na wɔ ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tɪn.

5 Zezi laan ma tɔɲɪ bantu fugə-bale bam sɪ ba nunɪ ba

vu ba tsooli We kwərə kam. Ba na lagı ba ke tın, o ma pa-ba ni o wı: «Yı zanı á vu dwi-ge tiinə na zıbrı me tın, naa á vu Samari tiinə tıv.

⁶ Á nan manı sı á vu Yıstrayeli dwi tiinə bam te, beɲwaanı bantı nyı dı peeni sılv na je tın mv.

⁷ Nan ve-na á brı-ba nı manı kam yiə, We paarı dım lagı dı ba noona titarı nı.

⁸ Ve-na á taá pa yawına na yazurə, sı á daarı á taá bi balı na tıgı tın, sı á pa nany-waanıv joori tı na yazurə tı jı lanyıranı, sı á daarı á taá zəli ciciri noona yıra nı. Á nan manı sı á zəni noona zaanı mv, nı abam dı na jonı We dam dım zaanı te tın.

⁹ Á na maa ve, sı á yı zanı á kwe səbu-sıɲa naa səbu á kı á gwar-fwɛɛla nı á wəli da.

¹⁰ Nan yı kwe-na tampogo kvlı ba na kı wɔdiu da tın. Á nan yı kwe gwaarv tile tile naa natra naa nacəgə á wəli da. Beɲwaanı tintıɲıv manı dı o ni-wɔdiu mv.

¹¹ Abam nan na ve á yı tıv kvlı maama, sı á lagı noonıv wlv na wó jeeri abam dı wɔpolo tın, á vu o soɲo á taá wura sı kv ba kv yı á viirim.

¹² Á nan na ve á zv soɲo kvlı, sı á jooı-ba á ta nı: <We wó pa abam yazurə.>

¹³ Soɲo kım tiinə nan na jeeri abam lanyıranı, yazurə yam wó ta wura dı ba. Kv daarı, ba na wv jeeri abam lanyıranı, yazurə yam wó joori ya ba abam te.

¹⁴ Abam nan na ve soɲo

kvlı naa tıv kvlı, yı ba na wv se sı ba jeeri abam naa ba cəgi abam taanı, sı á nunı je sım kuntu nı. Á na maa viirə, sı á pıı sı á ne fogo kım á yagı da.

¹⁵ A nan lagı a ta cıga mv dı abam sı, We sarıya de dım na yiə, Sodom dı Gomooı tiinə bá tiini ba na leerv nı tıv kım kuntu noona te.

¹⁶ Cəgi-na, a lagı a tıɲı abam nıneeni peeni na maa ve sı sı gwaanı nywənkuri wvı te tın mv. Kuntu ɲwaanı á manı sı á taá cv á tıti, sı á taá jıgı swan nı bırankwı te, sı á daarı á pa á wvrv taa lana nı kunkwəne na yı te tın.

¹⁷ Á taá cv á tıti, sı noona wó ja abam ba vu ba sanı sarıya-dirə nakwa bam tee nı, yı ba daarı ba magı abam ba We-di sım wvı.

¹⁸ Abam na togi amıv tın ɲwaanı, baá ja abam ba vu ba sanı dıdeera dı pwa tee nı. Kuntu mv á wó wanı á brı-ba We cıga kam, yı á daarı á brı dwi-ge tiinə bam dı.

¹⁹ Ba nan na jaanı abam ba vu ba sanı, sı á yı taá liə dı á na wó ta kvlı tın naa á na wó ta te tın. Á na wó taá zıgı ba yigə nı manı kalı tın, We wó pa á lwarı á na wó ta kvlı tın.

²⁰ Kv dai abam tıti mv wó ɲooı, kv yı á Ko We Joro kım mv wó pa abam taanı dılv á na wó ɲooı tın.

²¹ Noona badonnə wó ja ba tıti corrv ba kı noona jıa nı sı ba gv-ba. Kwə dı wó kı

ba biə kuntu donj. Biə di wó zanj ba pa ba ja ba niinə di ba kwə ba gu.

²² Nɔɔna maama wó ta culi abam, á na yi amu nɔɔna tun ɲwaanɪ. Wɔlɔ maama nan na tiini o zigi kəŋkəŋ si ku vu ku yi yaara yam tiim tun, Wɛ wó vri kuntu tu ɲwɪa.

²³ Ba nan na bɛɛsi abam tuv kɔlɔ ni, si á duri á vu kudonj. A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, abam bá wanɪ á tɔlɪ tunɪ dɪlɔ maama na wɔ Yisɪrayelɪ ni tun á ti, yi amu Nabiin-bu wɔm daa ta wɔ joori a ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o karanyina. Tuntɔŋɔv di nan tərə o na dwe o yutu.

²⁵ Karabu nan na tu o yi ni o karanyina te, ku manj kuntu. Tuntɔŋɔv di nan na tu o yi ni o yutu te, ku manj kuntu. Ba na jigi sɔŋɔ tu ba bə ba wɪ <Sutaana-pe Belizebuli> tun, ba laan wó tiini ba twɪ o sɔŋɔ tiinə bam si ku dwəni kuntu.

²⁶ Á nan yi taá fɔna di nabiinə. Wɔŋɔ kɔlɔ maama na səgi nɔɔna tee ni tun jwa wó ba ku lwarɪ jaja. Wɔŋɔ kɔlɔ na pugɪ tun jwa wó ba ku puri.

²⁷ A na səgi a bri abam cɪga kalɔ maama tun, á manj si á pa ka nuŋj pooni mu. A na waasi kɔlɔ di abam tun, á manj si á di nayuu mu á tɔɔlɪ-ku.

²⁸ Abam yi taá kwarɪ fɔvɔni di nɔɔna balɔ na wó wanɪ ba gu á yura yam yi ba bá wanɪ á jwəru ba gu tun. Á nan manj si á taá kwarɪ Wɛ

mu, bɛŋwaanɪ dɪntɔ mu wó wanɪ Dɪ pa á yura di á jwəru maama cɔgi min-tɔv ni.

²⁹ Ku na yi kabəmbəli, sɪntɔ yəlo yi mwali mwali mu. Á Ko Wɛ nan nii si banja ni, yi si didɔba bá wanɪ ka tu tɪga ni ka ti di Wɛ na wɔ sɛ.

³⁰ Ku nan na yi abam, Wɛ ye abam yuuywe sɪm ni na mai te tun.

³¹ Kuntu ɲwaanɪ, á yi taá kwarɪ fɔvɔni, si abam didɔba didɔba tiini á jigi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

³² Nɔɔnɔv wɔlɔ maama na zigi nabiinə yigə ni o bri jaja ni wɔntɔv yi amu nɔɔnɔv tun, amu di nan wó zigi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yi a nɔɔnɔv a Ko Wɛ yigə ni.

³³ Ku daari, nɔɔnɔv wɔlɔ maama na vin amu nabiinə yigə ni tun, amu di wó vin kuntu tu a Ko Wɛ yigə ni.

³⁴ A na tu lɔgu banja tun, á yi taá buŋɪ ni, ku yi si a pa nɔɔna mu na ywəni daanɪ. A nan tu si a pa nabiinə mu pɔɔri daanɪ.

³⁵ A tu si a pa nɔɔna di ba kwə mu pɔɔri daanɪ, si a daari a pa bukwa di ba niinə di pɔɔri daanɪ, ku daari si kaana di ba banna niinə di pɔɔri daanɪ.

³⁶ Ku ma wó pa nɔɔnɔv di o titɪ sɔŋɔ tiinə taa culi daanɪ.

³⁷ Wɔlɔ na soe o nu di o ko o dwe amu tun, kuntu tu wɔ manj si o taa yi a nɔɔnɔv. Wɔlɔ maama na soe o biə o dwe amu tun, kuntu tu wɔ manj si o taa yi a nɔɔnɔv.

³⁸ Wɔlɔ maama na wɔ sɛ si o tɔgi amu kwaga, si o na

yaara ni wulw na zıñı tıbn-dagara o maa ve o tıbnı jəgə te tın, kuntı tu wı mañı sı o taa yı amı nıcnı.

³⁹ Wulw maama nan na lagı sı o yıri o tıti ıwıa tın, oó ga-ka mı. Kı daarı, wulw na se sı o ga o ıwıa amı ıwıaantı tın, oó na ıwıa We tee ni.

⁴⁰ Nıcnı wulw na jeeri abam lanyıranı tın, kú tu jeeri amı mı. Nıcnı wulw na jeeri amı lanyıranı tın, kú tu jeeri Baña-We dıw na tıñı-nı tın mı.

⁴¹ Nıcnı wulw maama na jeeri We nijonnu lanyıranı tın, dı We na tıñı-o tın ıwıaantı, We wó pa kuntı tu dı tıgı o na nyıcnı nı Dı nijonnu wım te. Kı daarı, nıcnı wulw na jeeri nıcn-ıñm lanyıranı o nıcn-ıñm dım ıwıaantı tın, We wó pa kuntı tu dı tıgı o na nyıcnı dıw Dı na wó pa nıcn-ıñm wım tın.

⁴² A lagı a ta cıga mı dı abam sı, nıcnı wulw na mañı o kı na-zurə fıñfıñ dı o pa amı nıcnı bam wı dıdıa, o na yı a karabu tın ıwıaantı, kú tu wó na nyıcnı We tee ni.»

11

Zan wulw na miisi nıcnı na wıñı tın tıñı o karabiə Zezi tee ni

(Luki 7:18-35)

¹ Zezi deen na brı o karabiə fugə-bale bam ba na mañı sı ba kı te o ti tın, o laan ma ke o vu je sim kuntı tıñı dım wıñı sı o taa brı nıcnı, yı o tıcnı We kwərə kam dı ba.

² Zan wulw na miisi nıcnı na wıñı tın deen maa wı pına digə ni. O ma ni wəñnu tıw Zezi Krisi na kı tın. O ma tıñı o karabiə badonnə sı ba vu o te,

³ sı ba bwe-o ba nii: «Nmı mı yı wulw We na tagı dı dıbam ni nı ba tın na, naa dı ta wó ta cəgi nıcnı wıdonı mı?»

⁴ Ba na bwe Zezi kuntı tın, o ma ləri-ba o wı, ba ve ba ta dı Zan kulw maama ba na niə yı ba kwəri ba na tın.

⁵ «Á taá brı-o ni lilwə yıə purı, kwaarı dı wat tı veə, nanywaanı yıra dı joorı ya kwe lanyıranı, zwa-kwarı dı zwa ni, twa dı joorı ba bi. Kulw na wəli da tın, yinigə tiinə dı maa ni We kwərywəñə kam.

⁶ Wulw maama na ba joorı amı kwaga ni tın mı yı yu-yonı tu.»

⁷ Zan karabiə bam na ma viiri tın, Zezi laan ma ta Zan taantı o brı nıcn-kəgə kım o wı: «Abam deen na ve Zan te kagıa wıñı tın, á buñı ni á wó na beə mı? Á ve sı á nii miu kulw viu na jıgı kú zuuli tın mı na?»

⁸ Aye, kú dat kuntı. Sı beə mı? Á ve sı á nii nıcnı wulw na zı gwar-ıñm tın mı na? Aye, kú dat kuntı. Nıcnı balı na zı gwar-ıñm tın zıbrı sı-ıñm wıñı mı, sı kú dat kagıa wıñı.

⁹ Beə nan mı á ve sı á nii? Á ve sı á na We nijonnu mı na? Eñ, kú yı kuntı mı. Á nan na ne wulw tın tiini o dwe faña faña We nijonı bam na yı te tın.

10 Beɲwaanɪ Wɛ tɔnɔ kum maɲɪ kʊ ta wɔntʊ taanɪ kʊ wɪ:

<Nii, amʊ Wɛ lagɪ a tɔɲɪ a nijonnu mu,

sɪ o da nmʊ yigə o vu o kwe cwəɲə kalʊ nmʊ na wʊ ba n tɔɲɪ da tɪn.>

11 A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nabiinə balʊ maama ba na maɲɪ ba lʊ tɪn wɔntɪ nɔɔn-nɔɔnʊ tərə o na dwe Zan. Kʊ daari lele kɔntʊ, nɔn-nabwəm wʊlʊ maama na zʊ Wɛ paari dɪm wɔntɪ tɪn laan tu o dwe Zan.

12 Kʊ na zɪɲɪ maɲa kalʊ Zan na miisi nɔɔna na wɔntɪ sɪ kʊ ba kʊ yɪ zɪm tɪn, Wɛ paari dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam, yɪ nɔn-balwaarʊ dɪ kwaanɪ sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam.

13 Faɲa faɲa Wɛ nijonɲə bam dɪ Moyisi cullu tɪm deen maɲɪ tɪ brɪ Wɛ paari dɪm cɪga kam, sɪ kʊ ba kʊ yɪ maɲa kalʊ Zan laan na tu tɪn.

14 Abam na sɛ á jonɪ ba na brɪ cɪga kalʊ tɪn, á wʊ lwarɪ nɪ Zan na tu o wɔra tɪn, wɔntʊ mu yɪ Eli wɔlʊ ba deen na tagɪ o taanɪ nɪ oó ba tɪn.

15 Abam nan fɔɲɪ á cəɲɪ amʊ taanɪ dɪm.

16 A ma bɛɛ mu a maɲɪ zɪm nɔɔna bam kəm na yɪ te tɪn? Ba nyɪ dɪ biə na je yaga kaporo nɪ ba kwɛera te tɪn mu. Ba maa te dɪ ba yuu donnə ba wɪ:

17 <Dí magɪ gullu mu sɪ á sa, yɪ á wʊ sagɪ.

Dí ma daari dí leeni luə le, yɪ á yigə wʊ nywanɪ.>

18 Beɲwaanɪ Zan na tu tɪn, o piɪnɪ o kana mu yɪ o ba nyɔ

sana. Nɔɔna na nɛ-o tɪn, ba maa jɪg-o ba yáala ba wɪ, kʊ yɪ cicirə mu tɔg-o.

19 Kʊ daari, amʊ Nabiin-bu wɔm nan na tu tɪn, a wʊ vɔɲɪ nɪ. Nɔɔna daa ta maa yáali amʊ dɪ, yɪ ba wɪ, a yɪ nɔn-kolo mu, yɪ a yɪ sa-nyɔrʊ dɪ. Ba daa ta maa wɪ, a yɪ lampo-jonɲə dɪ nɔn-cɪcɔɲɪrʊ cilonɲ mu. <Wɔbɔɲa tu titɔɲa mu brɪ nɪ o jɪɲɪ wɔbɔɲa.> »

Balʊ na vɪn Zezi tɪn na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn
(Luki 10:13-15)

20 Zezi na tagɪ kɔntʊ o tɪ tɪn, o laan maa jɪɲɪ balʊ na nɛ o wo-kɪnkagɪla yam yɪ ba ta wʊ sɛ sɪ ba ləni ba wɔrʊ tɪn taanɪ o nɔɔna. O ma kaanɪ balʊ na zʊbrɪ tɪnɪ dɪlʊ o na kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan da tɪn o wɪ:

21 «Abam Korazin tiinə, á wʊ na lɛɛrʊ! Kʊ wəli dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wʊ na lɛɛrʊ! Beɲwaanɪ, wo-kɪnkagɪla yalʊ maama a na kɪ abam tee nɪ tɪn, yadonnə ya na kɪ Tiiri dɪ Sidɔn tiinə tee nɪ, bantʊ ya wʊ kɪ lɪla ba ləni ba wɔrʊ ba yagɪ kəm-balwaarʊ, yɪ ba ya wʊ zʊ gwar-zɪnzwara ba lo puru ba yuu nɪ, sɪ kʊ brɪ nɪ ba wɔrʊ mu tiini tɪ cɔɲɪ zanzan.

22 Taá ye-na nɪ, Wɛ sariya de dɪm na yɪə, Tiiri dɪ Sidɔn tiinə bá tiini ba na lɛɛrʊ nɪ abam na wʊ na lɛɛrʊ te tɪn.

23 Abam Kapernawum tiinə, á ga buɲɪ nɪ Wɛ lagɪ Dɪ zəɲɪ abam weyuu nɪ mu na? Aye. Abam nan lagɪ á tʊ tɪga nɪ mu, á tu á kwaari curu goɲ-luɲu

kum kuri. Benwaani, wokinkagula yalv maama a na ki abam tee ni tin, yadonne ya na ki Sodom tiine tee ni, ba ya wó lani ba wuru yi We ya daa bá cögi ba tiv kum.

24 A taá ye ni, We sariya de dum na yiə, Sodom tiine bá tiini ba na leeru ni abam na wó na leeru te tin.»

*Zezi na wó pa nɔɔna na siun di ba cam te tin
(Luki 10:21-22)*

25 Maɔa kantv ni, Zezi laan ma ki o Ko Baɔa-We le yi o wɔ: «A Ko, nmv yi wulv na te weyuu di tɔga baɔa maama tin. Nmv nan mv pe n cɔga kam səgi swan tiine di yiyiu tiine tee ni, yi n daari n pa balv na nyi di bu-bale te tin lwarɔ ka kuri.

26 A Ko, a ki nmv le. Nmv na ki kuntv tin, kv yi n wubɔɔa na lagi kulv tin ɔwaani mv.»

27 O laan ma ɔɔɔni di nɔɔna bam o wɔ: «A Ko We nan kwe woɔo maama o ki a jɔɔa ni. Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o lwarɔ We Bu wvm, kv na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔnv di nan bá wani o lwarɔ a Ko We, kv na dai amv wulv na yi o Bu tin yirani, kv wəli di amv na lagi si a pa nɔɔnv wulv maama lwar-o tin.

28 Á ba-na amv te, abam balv bam maama á na bwəni yi á zɔɔi zila yalv na dunə tin, si amv wó pa á na siun.

29 Á se-na si á tɔɔi á pa amv, si á zaasi kulv a na lagi a bri abam tin. Benwaani a

yi wv-bono tu mv yi a yi tun-titi tu. Áa pa á wubɔɔa taa tigi jəgə didva.

30 Benwaani amv titɔɔa yam ba cana, yi a na lagi si á ki kulv tin yi mwali mwali mv.»

12

Zezi na bri ni o dwe siun de callu tim te tin

(Mariki 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11)

1 Da yam kuntv ni ni Zezi deen ma tɔgi kari wv o maa kea. Kv deen yi Zwifə bam siun de ni mv. O karabiə bam di maa tɔgi ba wura, yi kana jɔgi-ba. Ba ma bwəri muna ba yu ba duna.

2 Farizian tiine di ma tɔgi ba wura. Ba ma na ba na ki kulv tin. Ba laan ma ta di Zezi ba wɔ: «Nii nmv karabiə bam na ki kulv. Ba tɔɔi titɔɔi dilv na cɔgi dibam siun de callu tim tin mv.»

3 Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Abam ta wv fɔgi á karimv We tɔɔo kum na bri Pe Davidi taani te tin na? Kv bri si kana deen mv jaani wuntu di o nɔɔna.

4 O ma vu o zv We digə, yi o kwe culu dipe dilv na tigi da We ɔwaani tin o pa o di o nɔɔna bam di. Kv nan ya culə si bantv di dipe dum. Kv yi We kaanvm tiine yirani mv jɔgi cwəɔə si ba di-di.

5 Naa, abam ta wv fɔgi á karimv We tɔɔo kum na bri ni, We kaanvm tiine bam yəni ba cɔgi siun de culu kum di ba na tɔɔi Di digə kam titɔɔa siun de maama wuni tin? Ba nan na yəni ba

tɔŋɩ kuntu tɩn, ba ta jɩgɩ bɔra ku wɔnɩ.

⁶ Ku daari lele kuntu, wɔlu na dwe We-di-kamunu kum tɩn nan mu wɔ yo.

⁷ We tagɩ DI wɩ: <Amu lagɩ si nabiinə taa jɩgɩ da-ŋwana mu, si ku dai ni a lagɩ si ba taa mai ba wəənu mu ba kaani-nɩ.> Abam ya na lwarɩ taani dɩntu kuri, á ya bá di balu na jɩgɩ bɔra tɩn taani.

⁸ Beŋwaanɩ amu Nabiin-bu wɔm jɩgɩ ni siun de cullu tum baŋa ni.»

⁹ Zezi laan ma nunɩ jəgə kantu ni o vu o zu Zwifə bam We-digə.

¹⁰ Nɔɔnu maa wɔra o jɩŋa didɔa na tɩga. Farizian tiinə badonnə dɩ maa tɔgɩ ba wɔra ba na lagɩ cwəŋə si ba bri ni Zezi kɩ o tusi. Ba ma hwe-o ba wɩ: «Nɔɔnu jɩgɩ cwəŋə si o pa o doŋ na yazurə siun de dɩm ni na?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Abam wɔlu na jɩgɩ piə, yɩ ka na tu vul-kɔgɔ wɔnɩ siun de dɩm ni, á bá nii ka baŋa ni si á li-ka na?»

¹² Nabiinu nan tiini o jɩgɩ kuri o dwe piə. Kuntu ŋwaanɩ nɔɔnu jɩgɩ cwəŋə si o kɩ o doŋ lanyiranɩ siun de dɩm ni.»

¹³ O na tagɩ kuntu tɩn, o laan ma ta dɩ nɔɔnu wɔlu jɩŋa kam na tɩgɩ tɩn o wɩ: «Twi n jɩŋa kam.»

Nɔɔnu wɔm ma siunɩ o twɩ-ka. O jɩŋa kam ma joori ka ji lanyiranɩ ni o ji-ŋɔŋa kam te.

¹⁴ Farizian tiinə bam na ne kuntu tɩn, ba ma nunɩ ba vu ba banɩ daani si ba lagɩ cwəŋə ba gu Zezi.

¹⁵ Zezi deen ma lwarɩ ba na lagɩ ba kɩ-o te tɩn. O ma nunɩ jəgə kam kuntu ni. Nɔn-kɔgɔ zanzan deen maa tɔg-o. O ma pa ba maama na yazurə dɩ ba yawɩru.

¹⁶ O ma daari o kaani-ba o wɩ, ba yɩ zanɩ ba pa nɔɔna lwarɩ o ni ni.

¹⁷ Zezi na kɩ kuntu tɩn, ku yɩ si ku pa We nijonnu Ezayi na maŋɩ o ta kulɔ faŋa faŋa tɩn mu siunɩ ku kɩ. O deen tagɩ o wɩ:

¹⁸ «Nii, wuntu mu yɩ amu We tintɔŋnu wɔlu a na kuri tɩn.

Wuntu mu yɩ wɔlu a na so-o yɩ o yəni o pai a wɔ poli zanzan tɩn.

Aá pa a Joro kum taa wɔ o tee ni.

O ma wɔ pa dwi maama tiinə ba ba lwarɩ amu cɩga kam na yɩ te tɩn.

¹⁹ Wuntu nan bá ta magɩ kantɔgɔ naa o taa kɩ soɔ.

O nan bá ta pai o kwərə zaŋa cwe jeerə ni.

²⁰ Wuntu bá cɔgɩ nɔɔna balu na tiini ba bwənə tɩn, oó ta jɩgɩ ba ŋwana,

nɩneenɩ nɔɔnu wɔlu na bá bwəri miu kulɔ na tiiri tɩn,

yɩ o bá dwe kanta kalu mini na ba dana tɩn.

Oó ta kɩ kuntu mu,

si ku vu ku yɩ maŋa kalu o na wɔ pa amu We cɩga kam ba ka taa jɩgɩ dam nɔɔna titari ni, yɩ lanyiranɩ want balɔɔ.

²¹ Wuntu yɩri ŋwaanɩ mu dwi maama wɔ ta jɩgɩ tɩna amu We tee ni.»

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zəli sutaana?

(Mariki 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

22 Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja lilwe, yɪ o kwəri o yɪ mɪmaa ba ba Zezi te. Bɛɲwaanɪ cicirə dɛɛn mu jɪg-o ka yaara. Zezi ma pa nɔɔnɔ wɔm na yazurə. O yɪə ma joori ya nai, yɪ o daari o wat o ɲɔɔna.

23 Kɔ ma sɔ nɔn-kɔgɔ kum maama, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ mu yɪ Pɛ Davidi dwi tu wɔlɔ Wɛ na lagɪ Dɪ tɔɲɪ tɪn na?»

24 Farizian tiinə bam na ni kɔntɔ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Wɔntɔ na wat o zəli sutaana tɪn, kɔ yɪ sutaana-pe Belizebuli dam mu o ma o zəli-ya.»

25 Zezi na lwarɪ ba wɔbɔɲa na yɪ te tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɪv kɔlɔ paari na pɔɔrɪ kuni bile yɪ ba jɪgɪ daanɪ tɪn, kɔ bá daanɪ kɔ cɔgɪ. Tɪv kɔlɔ maama naa sɔɲɔ kɔlɔ maama na pɔɔrɪ kɔ titɪ wɔnɪ kuni bile tɪn, kɔú tɔ mu.»

26 Kɔ ya na sɪnɪ kɔ yɪ cɪga nɪ a mai sutaana-pe dam mu a ma a zəli sutaana nɔɔna tee nɪ, kɔntɔ ya wɔ bɪ nɪ sutaana-pe dam dɪm pɔɔrɪ kuni bile mu, yɪ o paari dɪm bá daanɪ dɪ cɔgɪ.

27 Kɔ na sɪnɪ kɔ yɪ amɔ jɪgɪ Belizebuli dam mu a ma a zəli sutaana, abam nɔɔna bam dɪ nan mai dam dɪm kɔntɔ mu ba maa zəli-ya na? Abam titɪ nɔɔna bam na kɪ te tɪn mu bɪ nɪ cɪga təri á tee nɪ.

28 Kɔ nan yɪ Wɛ Joro kum dam mu a ma a zəli sutaana. Kɔntɔ maa bɪ nɪ Wɛ manɪ Dɪ ba abam te, sɪ Dɪ di paari nɔɔna titari nɪ.

29 Sutaana-pe nan nɪ dɪ nɔn-dɪdɛɛrɔ na yɪrɪ o sɔɲɔ te tɪn mu. Nɔɔnɔ na lagɪ sɪ o vu nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm sɔɲɔ o ɲɔ, o manɪ sɪ o da yigə o ja nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm o vɔ mu. O na vɔg-o o ti tɪn, mu o laan wɔ wantɪ o wəɲu tɪm maama o kwalɪmɪ.

30 Nɔɔnɔ wɔlɔ maama nan na dai a nɔɔnɔ tɪn, o yɪ a dɔm mu. Nɔɔnɔ wɔlɔ maama nan na ba tɔgɪ o lai amɔ nɔɔna o kɪ jəgə didɔa tɪn, o jagɪ-ba mu.

31 Á taá ye nɪ, kəm-balwaarɔ tɪlɔ maama nɔɔna na kɪ tɪn, naa ta-balwaarɔ tɪlɔ maama ba na ɲɔɔnɪ tɪn, Wɛ wat Dɪ yagɪ-tɪ Dɪ ma cɛ-ba. Kɔ daari, nɔɔnɔ wɔlɔ nan na ɲɔɔnɪ o twɪ Wɛ Joro kum tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kɔntɔ tu.

32 Nɔɔnɔ wɔlɔ na ɲɔɔnɪ ta-balwaarɔ o pa amɔ Nabiin-bu wɔm tɪn, Wɛ wɔ sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kɔ tu. Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na ɲɔɔnɪ o twɪ Wɛ Joro kum tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kɔntɔ tu manɪ dɪ manɪ.

33 Á na wɪ, tiu yɪ tu-ɲɔɲɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-ɲɔna mu. Á na wɪ, tiu yɪ tu-balɔrɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-balwaarɔ mu. Ba lwarɪ tiu kɔ biə lərim nɪ mu. Kɔntɔ tɪn, abam na sɛ nɪ amɔ kəm dɪm lana, á manɪ sɪ á sɛ nɪ amɔ dam dɪm nunɪ Wɛ Joro kum te mu.

34 Abam nɪ dɪ bɪsankwɪ-dwə mu. Abam na yɪ nɔn-balwaarɔ tɪn, á bá wantɪ

á ñóònti wo-ñóòntu. Wónjò kùlù maama na wù ñóòntu wùbùña ní tìn mú tógi o ní kù núnjə.

³⁵ Ñón-ñóm ñóònti wo-ñóòntu tìlù na wù o wùbùña ní tìn mú, yí ñón-balwàrù dì ñóònti wo-balwàrù tìlù na wù o wùbùña ní tìn.

³⁶ Á taá ye ní, Wé sariya dè òm ní DÌ wù bwe ñóòntu maama sí o ma o ní o ta bitar-yóòrù tìlù maama o na tagi tìn.

³⁷ Bèñwaantì abam títì ní-taantì mú wù brì ní á jìgi bura naa á ba jìgi bura.»

Balù na vìn Wé cìga kam tìn wù na bura na?

(Maríkì 8:11-12, Lúkì 11:29-32)

³⁸ Wé cullu karanyìna tiinè dì Farizìan tiinè badonnè dèen ma zañtì ba ta dì Zezi ba wí: «Karanyìna, dìbam lagì sí n kì wo-kìnkagìlì mú, sí kù brì dìbam ní n núnjì Wé te mú.»

³⁹ O ma lèri-ba o wí: «Zìm ñóòna bantù yí ñón-balwàrù mú, ba ba tógi Wé dì cìga, yí ba lagì sí a kì wo-kìnkagìlì a brì-ba. Ba nan bá na, kù na dai wo-kìnkagìlì dìlù na manjì dì kì dì Wé nijonnu Zonasì faña faña tìn.

⁴⁰ Wùntù dèen kì da yatò mú wíá dì títì maama kalèj-kamunu wuntì. Kù nan manjì sí kù kì amù Nabin-bu wòm kùntù donj mú, amù dì wù kì da yatò mú wíá dì títì maama yibeeli wuntì.

⁴¹ Zonasì dèen na ve Niniivi tiinè te o tóolì Wé

kwərə kam dì ba tìn, bantù ləni ba wùrù ba yagì kəm-balwàrù. Wùlù na dwe Zonasì tìn nan wù abam tee ní yí á wù sè kù tu. Kùntù ñwaantì, Wé sariya dè òm na yìə, Niniivi tiinè laan wù zañtì ba brì ní abam ba jìgi bura.

⁴² Pa-kana kalù dèen na te Saba tìv tìn dì wù zañtì o dì abam sariya, yí o vìn abam bura. Bèñwaantì wùntù dèen zañtì o títì tìv kùlù na tiini kù yí yigə yigə tìn ní, o ba pè Salòmòn te sí o cəgi o swan taantì òm. Wùlù nan na dwe Salòmòn tìn mú wù abam tee ní, yí á ba lagì sí á cəg-o.»

Cicirə na núnjì ñóòntu yíra ní yí ka joori ka ba, kù na yí te tìn

(Lúkì 11:24-26)

⁴³ «Cicirə na núnjì ñóòntu yíra ní, ka laan wù vù ka beeri kapwərə yigə mú sí ka lagì jəgə ka sin da. Ka na beeri ka ga tìn,

⁴⁴ ka laan maa wí: «Á joori a vù a na núnjì mē tìn mú a taa wura.» Ka ma joori ka vù ñóòntu wòm te, yí ka na ní ka jəgə kam fəgi ka kwe lanyiranì, yí kulùkulù wù zù da.

⁴⁵ Ka laan ma joori ka vù ka lagì ciciri sɪrpe sɪlù na tiini sí yí balwàrù sí dwe ka títì tìn. Sí ma tógi daantì sí vù sí zùrì da. Kùntù, ñóòntu wòm laan wù tiini o na cam kù dwəni faña. Mù kù na lagì kù kì zìm ñón-balwàrù tìm dì te.»

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balv tin

(Mariki 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Zezi dɛɛn ta na wɔra o ŋɔɔni di nɔn-kɔgɔ kum kuntu tin, o nu di o nyaana ma ba ba zigi sɔŋɔ kum manɔŋɔ ni, yi ba lagi si ba ŋɔɔni did-o.

⁴⁷ Nɔɔnv wɔdon ma ta di Zezi o wɔ: «N nu di n nyaana tu ba wɔ cicwɛŋɛ ni, yi ba lagi si ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta di nɔɔnv wɔm o wɔ: «Wɔɔ mu yi a nu, bran yi a nyaana?»

⁴⁹ O laan ma nii o karabiɛ bam seeni yi o wɔ: «A nu di a nyaana mu tintv.»

⁵⁰ Bɛŋwaani wɔlv maama na ki a Ko Wɛ wɔbɔŋa na lagi te tin mu yi a nyaani di a nakɔ di a nu.»

13

Zezi na manɔ mumaŋa o bri nɔɔna te tin

(Mariki 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)

¹ Dɛ dim kuntu ni Zezi ma nunɔ sɔŋɔ kum ni o vu ninɔv kum ni. O ma jɛni tɔga ni si o bri nɔɔna.

² Nɔn-kɔgɔ ma ba kv gilim-o. Kuntu ŋwaani o ma zanɔ o vu o zv naboro wɔ o je da, yi kɔgɔ kum laan zigi na bam ni ni si ba taa cɛgi o taani dim.

³ O ma manɔ mumaŋa o bri-ba wɛɛnu zanzan o wɔ:

«Valv dɛɛn mu wɔra. O ma zanɔ o vu kara si o du.

⁴ O ma kari o dulɔ o wo-duuru tim. Tidonnɛ ma tv cwɛŋɛ ni ni. Zunɛ ma ba ba twɛ-ti ba di.

⁵ Tidonnɛ ma tv kandwa jɛgɛ ni valim na ba daga mɛ tin. Ti ma wɔ daani ti puli, valim dim na ba lirɛ tin ŋwaani.

⁶ Wɔa ma ba ka baani ti maama. Ti bunnv na wɔ zv tɔga tin, ti ma ti.

⁷ Kv daari wo-duuru tidonnɛ ma tv sabari wɔni. Ti na puli tin, sabari sim laan ma zanɔ si li-ti si gv.

⁸ Kv daari tidonnɛ ma tv ti-ywɛŋɛ jɛgɛ ni. Ti ma nunɔ ti ki biɛ lanyiranɔ. Tɔdaara ki nunɛni biɛ bi bi. Tɔdaara ma ki nunɛni biɛ fusirdv fusirdv. Tɔdaara di ma ki nunɛni biɛ fiintv fiintv.

⁹ Abam nan fɔgi á cɛgi a taani dim lanyiranɔ.»

¹⁰ Zezi na manɔ mumaŋa dim kuntu o ti tin, o karabiɛ bam laan ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɔ: «Bɛɛ mu yi nmv yɛni n manɔ mumaŋa n bri nɔɔna bam?»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Wɛ paari dim kuri ya sɛgi mu. Kv nan na yi abam, Wɛ manɔ DI pa á lwarɔ DI paari dim kuri na yi te tin. Kv daari nɔɔna badaara bam, Wɛ wɔ pɛ ba lwarɔ DI paari dim kuri.

¹² Mumaŋa yam na manɔ si ya zɛni nɔɔna wɔbɔŋa te tin nyɔ di nɔɔnv na manɔ o jigi wɔŋɔ, o ta wɔ jɔni kvdonɔ o wɛli da si kv taa daga. Nɔɔnv wɔlv nan na manɔ o ba jigi kulvkvlv tin laan wɔ ba o ga kulv finfin o ya na jigi tin mu.

¹³ Kuntu, a mai mumaŋa mu a bri-ba, bɛŋwaani bantv yiɛ mu nai a na ki wɛɛnu tilv tin, yi ba ba ni ti

kuri. Ba ta maa ni a zaasum dım, yi ba ba lwarı dı kuri.

¹⁴ Kuntv mu bri ni We nijonnu Ezayi deen na tagı kulv faņa faņa tın sunı kv kı bantv tee ni. O deen tagı o wı:

«Abam wó fɔgi á cəgi We taanı dım dı á zwa, yi á bá ni dı kuri.

Abam wó fɔgi á nii dı á yiə, yi á bá na.

¹⁵ Benwaanı nɔɔna bam kuntv wubɔŋa tıgi mu.

Ba zwa dı ma kwarımı, yi ba daarı ba pu ba yiə, sı ba yiə yi zanı ya na, sı ba zwa yi zanı ya ni, sı ba wubɔŋa yi zanı ya lwarı We taanı dım kuri.

Kv na dai kuntv, ba ya wó pipiri ba se amv We, yi aá pa-ba yazurə.» »

¹⁶ Zezi laan ma ta dı o karabiə bam o wı: «Kv nan na yi abam, á jıgi yu-yoŋo, benwaanı abam yiə nai yi á zwa dı ni.

¹⁷ A lagı a ta cıga mu dı abam sı, faņa faņa We nijonɔ bam dı nɔn-ɔna zanzan deen jıgi tına sı ba ya na kulv abam na nai lele tın, yi ba wv wanı ba na. Ba deen ta jıgi tına sı ba ya ni We taanı dılv abam na ni tın, yi ba wv wanı ba ni-dı.

¹⁸ Nan cəgi-na, sı a maŋı valv wvm mımaŋı dım kuri a bri abam.

¹⁹ Wo-duuru tılv na tv cwəŋə kam ni ni tın nyı dı nɔɔna balv na ni We paarı dım taanı yi ba wv lwarı dı kuri tın. Wo-lwaanv tu

sɔtaanı laan ma ba o li-dı, yi dı wv zv ba wubɔŋa.

²⁰ Wo-duuru tılv na tv kandwa jəgə ni tın dı maa nyı dı nɔɔna balv na ni We taanı dım yi ba jonı-dı lıla dı wvpolo.

²¹ Taanı dım ma wv tiini dı zv ba wubɔŋa, ba ma wv zıgi kəŋkəŋ. Yaara na yi-ba yi ba na beesi-ba We taanı dım ɲwaanı, baá da ba kwe ba yagi mu lıla.

²² Wo-duuru tılv na tv sabarı sum wvni tın maa nyı dı nɔɔna balv na ni We taanı dım yi ba ta jıgi liə dı lvgv baņa wəənu tın. Səbulagı ma cəgi ba wubɔŋa, ni sabarı sum na ligi wo-duuru tım te tın. Kv ma pa ba kwe We taanı dım ba yagi, yi dı wv jaanı kuri dı pa-ba.

²³ Kv daarı wo-duuru tılv na tv ti-ywəŋə jəgə kam ni tın maa nyı dı balv na ni We taanı dım yi ba pa dı tiini dı zv ba wubɔŋa tın. Kuntv ma pa We taanı dım ja kuri dı pa-ba, nıneeni wo-duuru na kı biə lanyıranı te tın. Tıdaara kı biə bi bi, tıdonne ma kı biə fusrđv fusrđv, tıtım ma kı biə fiınto fiınto.»

Mın-ɲuna dı mın-kayalı mımaŋa

²⁴ Zezi deen ma maŋı mımaŋı dıdoŋ o bri-ba o wı: «A lagı a bri abam We paarı dım na wv nɔɔna tıtarı ni te tın mu. Kv nyı dı valv na kwe mın-ɲuna o ja vu o kara o du.

²⁵ O na dugi-ya kuntv tın, o dvm ma zanı pən-dva maŋa ni o ja mın-puurə o vu o du o

gwaanı valı wım kara mın-
 ıřna yam wım, yı o daarı o
 joori o vu sıřo.

²⁶ Mın-ıřna yam ma ba
 nunı ya jı mın-kwıru. O
 dım wım na dugı yalı tın
 ma nunı ya jı mın-kayalı.

²⁷ Sıřo tu wım tıntıřna
 laan ma vu ba ta dıd-o ba
 wı: <Dıbam yuutu, nmı na
 dugı n kara kam tın, kú daı
 mın-ıřna yıranı mı n dugı
 na? Bεε mı yı mın-kayalı
 laan nunı sı gwaanı da?>

²⁸ O ma leri-ba o wı: <Kú
 yı a dım mı kú kuntu.>

Ba laan ma bwe-o ba wı:
 <Dı nan ve dı gı mın-kayalı
 sım dı yagı na?>

²⁹ O ma wı se, yı o ta dı ba
 o wı: <Abam na kú kuntu, á
 wú ke á gı mın-ıřna yam dı
 mı á walı da.

³⁰ Nan yagı-na sı ya
 maama taa wıra sı kú ba kú
 yı zagım maıa. Kantı maıa
 kam nı, a laan wú ta dı mın-
 zagına bam, sı ba da yıgı
 ba pıırı mın-kayalı sım ba
 zagı ba kú daanı ba zwe, sı
 ba daarı ba zagı mın-ıřna
 yam ba pe ba kú a tulı nı.> »

Wo-duu na yı mımınu
mımaıa

(*Marıkı 4:30-32, Luki*
13:18-19)

³¹ Zezi daa ta ma maııı
 mımaııı dıdın o brı-ba o
 wı: «We paarı dım nıı dı
 nııı na kwe wo-duu na yı
 mımınu o vu o du o kara nı.

³² Wo-duu kım kuntu mı
 tiini kú yı mımınu wo-dwı
 maama wıru. Kú ma nunı,
 yı kú jı kamunu kú dwanı
 dwı balı maama na wı o
 kara kam nı tın. Kú laan

maa jı tu-kamunu, yı zunı
 tui ba sı ba pwıru da.»

Dabılı mımaıa

(*Luki 13:20-21*)

³³ Zezi daa ta ma maııı
 mımaııı dıdın o brı-ba o wı:
 «We paarı dım nıı dı kaanı
 na kwe dabılı o gwaanı dı
 dıpe muni zwi-ze sıto te tın
 mı. Dı laan ma pa dıpe
 muni dım maama tiini dı
 fılı.»

³⁴ Wıınu tım kuntu
 maama Zezi dıın na
 brı nın-kıgı kım tın yı
 mımaıa yıranı mı o ma brı-
 ba. O wı nııı wo-woıo dı
 ba yı kú wı de dı mımaıa.

³⁵ O nan kú kuntu, sı kú pa
 We nıııınu wıdın taanı mı
 sıru dı kú. O dıın tagı o wı:
 «Amı na lagı a nııı a brı-
 ba,

aá ta maı mımaıa mı a ma
 brı-ba.

Aá pa ba lwarı We sıga kalı
 na sıgı lıgı pulım
 maıa nı sı kú ba kú yı
 zım tın.»

Mın-kayalı mımaıı dım
kırı na yı te tın

³⁶ Zezi dıın ma zaıı o yagı
 nın-kıgı kım, yı o daarı o
 joori o vu sıřo. O karabıı
 bam ma ba o te yı ba wı:
 «Brı dıbam mın-kayalı sım
 mımaıı dım kırı.»

³⁷ O ma leri-ba o wı:
 «Nııı wıı na dugı mın-
 ıřna yam tın brı amı
 Nabıın-bu wım na kú te tın
 mı.

³⁸ Kara kam maa nıı dı
 lıgı baıa. Mın-ıřna yam
 maa nıı dı nıııı balı na yı
 We paarı dım nıııı tın. Kú

daari mun-kayali sim maa nyi di balu na yi sutaani noona tun.

³⁹ Dum wulu na dugi mun-kayali sim tun maa nyi di sutaani dum titi. Zagim manja kam maa nyi di lugu na wu ba ku ti te tun. Minzagina bam maa nyi di We malesi sim.

⁴⁰ Ni mun-zagina bam na zagi mun-kayali sim ba zwe te tun, kontu don mu wu ki lugu tiim manja ni.

⁴¹ Ku na wu ki te tun, amu Nabiin-bu wum wu tuni a malesi tiine bam si ba vu ba li kulv maama na pai noona tusi tun di wo-lwaan-keru bam maama We paari dum wuni.

⁴² Ba laan wu zali-ba ba yagi min-lonjo wuni si di diba. Daa ni mu ba laan wu ta wura ba keeru yi ba duni ba nwa.

⁴³ Ku daari balu maama na se We yi ba ki lanyirani tun laan wu ta tiini ba nyuna ba Ko We paari dum wuni, ni wia na nyi te tun.

Fogi-na a cegi a taani dum lanyirani.»

Wo-ɲonnu tɪlv na səgi tɪn mɪmanja

⁴⁴ «We paari dum daa ta nyi di wo-ɲonnu tɪlv na yi lonni nyim tun na səgi kara wuni. Noonu wudon laan ma na-ti. O ma joori o fogi o səgi-ti. O wu na tiini ku poli tun, o ma vu o kwe o wənu maama o yegi sɛbu, si o vu o yegi kara kantv, si wo-ɲonnu tum taa yi o nyim.»

Kandwe-ɲonu mɪmanja

⁴⁵ «We paari dum daa ta nyi di pipimpiinu na beeri o lugi kandwa-ɲona si o yegi te tun.

⁴⁶ O ma ba o na kandwe dɪlv na tiini di jugi lam yi di sɛbu daga tun. O laan ma joori o vu o kwe o wənu maama o yegi, o ma yegi kandwe dum kontv yirani.»

Kalɛɲ-jara di ba bura mɪmanja

⁴⁷ «We paari dum daa ta nyi di noona na kwe bura ba di bugu ni si ba ma ja kale te tun. Ba na di-ka da tun, ba ma ja kale dwi dwi.

⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyirani. Noona bam laan ma vani-ka ba tuuri ba ja be. Ba laan ma jeni tuga ni ba kuri kalɛɲ-ɲwi sim ba ki ba tampwarv wuni. Ba ma daari ba kwe silv na ba lana tun ba duli ba yagi.

⁴⁹ Ku nan wu ba ki kontv mu lugu tiim manja ni. We malesi wu ba si pɔori non-balwaarv di balu na se We yi ba ki lanyirani tun daani.

⁵⁰ Si laan wu daari si zali non-balwaarv tum si yagi min-lonjo kum wuni si di diba. Daa ni mu ba laan wu ta wura ba keeru yi ba duni ba nwa.»

Zaasim-dvori di zaasim-doori na wəli daani te tɪn

⁵¹ Zezi na ɲooni o ti tun, o laan ma bwe o karabiə bam o wi: «Abam ni wənu tum maama kuri na?» Ba ma ləro ba wi: «Een, di niə.»

⁵² O ma ta di ba o wi: «Kontv tun, We callu karanyina wulu maama na tu o zaasi We paari dum ciga kam tun nyi di sonjo tu

wɔlb na li wo-dɔnnɔ di wo-dwænu o jɔjɔgɔwɔnɔ o paɪ nɔɔna te tɪn mɔ. Kɔntɔ tu laan wai o li zaasɔm-dɔɔri o wɔli di zaasɔm-dɔɔri dɔm sɔ o ma brɪ o nɔɔna bam.»

Zezi tɪtɪ tɪv kɔm tiinɔ na vi-o te tɪn
(*Marɪkɪ 6:1-6, Luki 4:16-30*)

⁵³ Zezi dɛɛn na maɲɪ mɪmaɲa yam kɔntɔ o ti tɪn, o laan ma nunɪ jɛgɛ kam kɔntɔ nɪ.

⁵⁴ O ma joori o vu o tɪtɪ tɪv o na bɪgɪ mɛ tɪn. O ma zɔ Zwifɛ Wɛ-digɛ kam sɔ o brɪ-ba. O na brɪ-ba te tɪn, kɔ dɛɛn sɔ-ba lanyɪranɪ. Ba ma ta ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ kɪ ta mɔ o jɔgɪ swan yam kɔntɔ dɔɲ? O nan kɪ ta mɔ o na dam o ma kɪ wo-kɪnkagɪla yantɔ?»

⁵⁵ Wɔm mɔ dai da-lwarɔ wɔm bu wɔm na? O nu mɔ dai Mari na? Kɔ dai o nyaana mɔ yɪ Zakɪ di Zɔzɛfɔ di Simɔn di Zudasɪ na?

⁵⁶ Kɔ dai o nakwa bam maama mɔ wɔra dɪdaani dɪbam tɪn na? Wɔntɔ nan nɛ dam dɪm kɔntɔ maama yɛn mɔ?»

⁵⁷ Kɔntɔ ɲwaani ba dɛɛn wɔ sɛ nɪ Zezi sɔntɔ o nunɪ Wɛ te. Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Nɔɔnɔ na yɪ Wɛ ɲijɔɲnu, nɔɔna pa-o zulɛ lanyɪranɪ, kɔ daari o tɪtɪ tɪv tiinɔ dɪ o sɔɲɔ tiinɔ nan bɔ nɪg-o.»

⁵⁸ Ba dɛɛn na wɔ kɪ ba wɔ-dɪdɔba sɔ ba sɛ-o tɪn mɔ pɛ o wɔ tiini o kɪ wo-kɪnkagɪla ba tee nɪ.

14

Pɛ Erɔdɪ na gv Zan te tɪn
(*Marɪkɪ 6:14-29, Luki 9:7-9*)

¹ Kantɔ maɲa kam nɪ, Galile Pɛ Erɔdɪ dɛɛn ma ba o nɪ Zezi ɲwa.

² O ma ta dɪ o tɪntɔɲna o wɪ: «Wɔntɔ wɔ ta yɪ Zan wɔlb na miisi nɔɔna na wɔntɔ tɪn mɔ. Wɔntɔ mɔ joori o bi o yagɪ tɔwɪ. Kɔntɔ ɲwaani mɔ o jɔgɪ dam yɪ o wai wo-kɪnkagɪla o kɪa.»

³⁻⁴ Erɔdɪ dɛɛn tagɪ kɔntɔ dɔɲ, bɛɲwaani o dɛɛn ya wɔ kɪ Zan lanyɪranɪ, yɪ o ta pa ba gv-o. O dɛɛn di kaani wɔdɔɲ mɔ, o yɪrɪ mɔ Erɔdɪadɪ. Kaani wɔm dɛɛn yɪ o zɪmbaarɔ Filipi kaani mɔ. Zan ma ta o brɪ-o o wɪ, kɔ culɛ sɔ o di o zɪmbaarɔ kaani yɪ o ta ɲwɪ. Zan na kaan-o kɔntɔ tɪn, o ma pa ba ja-o ba vɔ ba kɪ pɪna digɛ nɪ.

⁵ O ya maa bɔɲɪ sɔ o gv-o, yɪ o laan kwari tɪv kɔm nɔɔna bam, bɛɲwaani ba dɛɛn nii Zan nɪ o yɪ Wɛ ɲijɔɲnu mɔ.

⁶ Erɔdɪ lɔra maɲa laan ma ba ka yɪ. O ma bɛɲɪ nɔɔna zanzan sɔ ba ba ba tɔgɪ ba di candiɔ. Erɔdɪadɪ bukɔ ma zaɲɪ o vu vɛrɛ bam yigɛ o sa o brɪ-ba. O sɛ dɪm na lana kɔntɔ tɪn, kɔ ma pa Erɔdɪ wɔ poli.

⁷ O wɔ na poli tɪn, o ma ta o du o wɪ, wɔɲɔ kɔlb maama bukɔ wɔm na lagɪ tɪn, oɔ pa-o.

⁸ Bukɔ wɔm nu ma ta o brɪ-o, o na wɔ loori kɔlb tɪn. O laan ma vu Erɔdɪ te o wɪ: «Wɔɲɔ kɔlb a na lagɪ tɪn,

ku yi Zan yuu mu. Nmu na goni-ku, si n ki zuh-tanlaja wuni n pa-ni.»

⁹ Pe Erödi na ni kuntu tin, o wo ma tiini ku cogi. O nan na tagi o du yi o vörö bam ni tin, o ma pa ni si ba ki kuntu ba pa-o.

¹⁰ O ma tuni noona si ba vu püna digä kam ba go Zan yuu kum.

¹¹ Ba ma suni ba go o yuu kum ba ki zuh-tanlaja wuni ba ja nuni ba pa buko wum. O laan ma kwe-ku o ja vu o pa o nu Erödiadi.

¹² Zan karabiä bam ma zani ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki. Ba laan ma vu ba ta di Zezi kulü na ki tin.

Zezi na pe baara murr-tinu (5.000) di kaana di biä di wödiu ba su te tin (Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

¹³ Zezi deen na ni ba na ki Zan te tin, o ma zani o vu o zu naboro o nuni jägä kam kuntu ni. O ya lagi si o be nuni kum ni o vu jägä kalu na yi gaa wo tin o yirani. Noona zanzan ma ba ba lwaro o na maa ve jägä kalu tin. Ba ma zani ba nuni ba tuni dum ni, yi ba vu tiga ni ba vu o te.

¹⁴ Zezi ma nuni naboro kum wuni. O laan ma na non-kogö kum na tu ku wöra. Ba nwanja ma zu-o lanyirani, yi o pa balu na ba jigü yazurä tin na yazurä.

¹⁵ Tiga na wöra ka yi tin, o karabiä bam laan ma vu ba ta did-o ba wi: «Manja kam wöra ka kea, yi jägä kalu

dubam na wöra tin yi gaa wo mu. Wödiu tæri yo. Kuntu nwanu, pa noona bam vu sam wo ba yägi wödiu ba di.»

¹⁶ Zezi ma læri-ba o wi: «Ba wo manji si ba viiri. Abam titi pa-ba wödiu si ba di.»

¹⁷ Ba ma ta ba wi: «Dubam na jigü kulü tin yi dipwa yanu di kale sile yirani mu.»

¹⁸ Zezi ma ta di ba o wi, ba ja ba ba pa-o.

¹⁹ O laan ma ta di noona bam maama si ba jæni tiga ni. O ma kwe dipwa yanu yam di kale sile sum, yi o kwæni o yuu wæeni o ki We le ti nwanu. O ma fo fo dipwa yam o manji o pa o karabiä bam, yi bantü di laan joni-ya ba pa noona bam.

²⁰ Noona bam maama ma di ba su ba daari. Ba ma pe cicwæru tlu na daari tin ba su titwaru fugä-tile.

²¹ Noona balu deen na di kuntu tin yi nüneeni baara murr-tinu mu (5.000), ku wæli di kaana di biä di.

Zezi na ve na banja ni te tin (Mariki 6:45-56, Zan 6:15-21)

²² Kuntu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabiä bam vu ba zu naboro kum, si ba da yigä ba be nuni kum ni didon dum. Ba na maa ke tin, o ma pa kogö kum viiri.

²³ O na pe ba viiri tin, o ma vu o di piu yuu o yirani si o wari We. Tiga ma ba ka yi, yi o ta wöra o yirani

²⁴ di o karabiä bam manji ba ja naboro kum ba ke

nunub kum titari yigə yigə. Vu-dub ma ba kv jeeri-ba, yi na-ɲum tiini si dana kv pa na bam pɔgɔli ba magi naboro kum.

²⁵ Tɪga na wɔra ka pɔuri tɪn, Zezi laan ma zanɪ o ve na bam banja ni o maa ve o karabiə bam te.

²⁶ Ba na ne-o tɪn, fɔuni ma tiini di ja-ba, di o na wɔ na bam banja ni o ve tɪn. Ba ma ta ba wɪ: «Kɔb ta yi ciru mu!» Fɔuni na zɔ-ba kuntu tɪn, ba ma kaasi banja banja.

²⁷ O laan ma ɲɔɔni di ba o wɪ: «Pa-na á wɔrɔ kv dam, si kv yi amɔ mu. Yi pa-na fɔuni taa jɪgi abam.»

²⁸ Pɪyɛɛri ma lər-o o wɪ: «A Yuutu, kv na suni kv yi nmɔ, si n pa-ni ni si a di vu na bam banja ni a ba nmɔ te.»

²⁹ Zezi maa wɪ, o ba. Pɪyɛɛri laan ma nunɪ naboro kum wɔni o tu na bam banja ni o ve o maa jeeri Zezi.

³⁰ O na ne viu kum na tiini kv dana te tɪn, fɔuni ma zɔ-o, yi o laan wɔra o miisi na bam kuri ni. O na wɔra o miisi tɪn, o ma loori Zezi di kwər-dia o wɪ: «A Yuutu, vri a ɲwɪa!»

³¹ Zezi laan ma da o twi o jɪɲa o ja-o, yi o ta did-o o wɪ: «Bɛɛ mu yi n ba jɪgi wɔ-didɔa di amɔ? Bɛɲwaani mu n jɪgi bubwɛa di amɔ?»

³² Ba laan ma vu ba zɔ naboro kum wɔ. Viu kum ma da kv zɪgi.

³³ Nɔɔna balɔ na wɔ naboro kum wɔni tɪn ma kuni doonə ba zuli Zezi, yi ba ta ba wɪ: «N suni n yi Banja-Wɛ Bu cɪga cɪga.»

³⁴ Ba ma vu ba bɛ ba yi bube didum dim. Ba na yi jəgə kalɔ tɪn yiri mu Zenezareti.

³⁵ Tɪw kum kuntu tiinə bam ma ba ba lwarɪ Zezi. Ba na lwar-o tɪn, ba ma tɔɲi ni ba pa nawurə yam maama, yi ba ja balɔ na ba jɪgi yazurə tɪn ba ba o te, si o pa ba na yazurə.

³⁶ Ba ma loor-o si o na sɛ, si o yagi si yawɪna bam dwe o gɔrɔ kum ni má. Balɔ maama na dwe o gɔrɔ kum kuntu tɪn dɛɛn suni ba na yazurə.

15

Wo-digiru tɪlɔ na cɔgi nɔɔna tɪn
(*Mariki 7:1-23*)

¹ Farizian tiinə badaara di Wɛ cullu karanyina tiinə badonnə dɛɛn ma nunɪ Zeruzalem ni ba vu Zezi te, ba ma bwe-o ba wɪ:

² «Bɛɛ mu yi n karabiə bam yəni ba cɔgi cullu tɪlɔ di nabaara bam na pɛ dɪbam tɪn? Ba na lagɪ ba di wɔdiu, ba yəni ba ba sanɪ ba jɪa si kv tɔgi di cullu tɪm na bri te tɪn.»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Bɛɲwaani mu abam yəni á tɔgi á tɪti wɔbɔɲa cullu, yi á daari á vɪn Wɛ ni dim na bri te tɪn?»

⁴ Wɛ tagɪ Dɪ wɪ: «Nɔɔnu manɪ si o taa zuli o nu di o ko.» Wɛ daa ta bri ni, nɔɔnu na ɲɔɔni ta-balɔrɔ di o ko naa o nu, kuntu tu manɪ si ba gv-o mu.

⁵ Kv daari abam nan yəni á ja Wɛ taani dim á gugwəli yi á wɪ: «Nɔɔnu na jɪgi wɔɲo

kuḅu o ya na wó ma o zəni o nu dı o ko tın, yı o na wı, woŋo kuntu yı Wε nyım,

6 wuntu daa wu maŋı sı o kwe-ku o ma zəni o ko.> A na kı te tın brı nı á paı Wε taanı dım daa ba jıgı kuri dı abam, yı á daarı á tɔgı á tıtı cwe mu.

7 Abam yı pipiri-nyına mu. Ezayi deen jıgı bura dı o na maŋı o ta abam taanı faŋa faŋa te tın.

8 O deen tagı o wı: <Nɔɔna bantı zuli amu Wε dı ba niə mu,

yı ba wubuŋa baŋwe dı amu.

9 Ba na paı amu zulə yalu maama tın yı kafε mu.

Ba yəni ba brı nabiinə wubuŋa cullu,

yı ba paı tı yı amu zaasım dım mu.> »

10 Zezi laan ma bəŋı nɔn-kɔgɔ kum o pa ba ba o te, yı o ta dı ba o wı: «Cəgi-na lanyıranı sı á ni a taanı dım kuri.

11 Ku daı woŋo kuḅu na tɔgı nɔɔnu ni ku zı o wu tın mu cɔg-o. Ku yı woŋo kuḅu na tɔgı nɔɔnu ni ku nuŋı tın mu cɔg-o.»

12 Zezi karabiə bam laan ma vu o te, yı ba ta did-o ba wı: «Nmı wu lwarı nı Farizian tiinə bam wıru cɔgı dı nmı taanı dım na?»

13 Zezi ma ləri-ba o wı: «Á nan yı taá nii bantı. A Ko Wε na wu jəri tiu kuḅu maama tın maŋı sı ku gɔ ku yađı mu.

14 Yən-na-ba sı bantı nyı dı lilwe vaŋına balı dı na ba nai tın mu. Lilwe nan na lađı o vaŋı o doŋ, ba maama wó vu ba tu woŋo wıntı mu.»

15 Pıyεεrı laan ma ta dı Zezi, sı o brı-ba taanı dım kuri na yı te tın.

16 O ma ta dı ba o wı: «Abam dı ta ba jıgı wubuŋa na?

17 Á maŋı sı á taá ye nı, woŋo kuḅu maama na yəni ku zı nɔɔnu ni tın mu yəni ku tu o kana, yı o laan daarı o tɔ-ku o yađı.

18 Ku daarı kuḅu na nuŋı nɔɔnu ni nı tın yəni ku zıgı o wubuŋa nı mu ku nuŋı. Ku nan yı wənu tım kuntu mu yəni tı cɔgı nɔɔna.

19 Nɔɔnu wubuŋa mu paı o lađı wo-balwaarı kəm, tı na yı nɔn-gura dı boorım wo-zɔɔna dwi maama, dı ŋwıntı, vwa-fɔra, bıbara dı nɔn-tura.

20 Ku nan yı wənu tım kuntu mu cɔgı nɔɔna. Ku daarı, nɔɔnu na di wıdıu yı o wu sanı o jıa, kuntu warı ku cɔg-o.»

Kaanı wıdoŋ na kı o wı-dıdva dı Zezi te tın (Marıki 7:24-30)

21 Zezi deen ma zaŋı o nuŋı jəgə kam kuntu nı, yı o vu Tiiri dı Sidon tıntı dım wıntı.

22 Kaanı wıdoŋ maa zıuru je sım kuntu nı, o yı dwi-ge tu mu. O ma vu Zezi te, yı o kaası dı kwər-dıa o ta did-o o wı: «Amı tu, Pε Davidı dwi tu, popo duri a yıbwənə. Cıcirə mu jıgı a buko, yı ka tiini ka jıg-o ka yaara.»

23 Zezi maa cım. O karabiə bam ma vu o te, ba loor-o sı o zəni kaanı wım sı o viiri, o na tɔgı-ba yı o kı sɔɔ tın ŋwaantı.

²⁴ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Wɛ tɔŋɪ amɔ sɪ a ba a zəni DI tɪtɪ nɔɔna Yisɪrayɛlɪ dwi tiinə bam mɔ, bɛŋwaanɪ bantɔ nɪ dɪ peeni sɪlɔ na je tɪn mɔ.»

²⁵ Kaanɪ wɔm laan ma vu o kuni doonə o yigə nɪ, yɪ o loor-o o wɪ: «Amɔ tu, zəni-nɪ!»

²⁶ Zezi ma lær-o o wɪ: «Kɔ wɔ maŋɪ sɪ nɔɔnɔ jɔŋɪ o biə wɔdiu o dɔlɪ o pa kakuri.»

²⁷ Kaanɪ wɔm ma læri o wɪ: «Amɔ tu, n tagɪ cɪga. Kakuri nan wai sɪ twɛ wɔdiu kɔlɔ sɪ tu wɔm na di yɪ kɔ siiri tɪga nɪ tɪn sɪ di.»

²⁸ Zezi laan ma lær-o o wɪ: «Kaanɪ, n cɪga sɪnɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ. Kuntɔ tɪn, nmɔ na lagɪ kɔlɔ tɪn, Wɛ wɔ kɪ DI pa-m.» Maŋa kam kuntɔ nɪ nɔɔ mɔ o buko wɔm nɛ yazurə.

Zezi na pɛ baara mɔrr-tɪna (4.000) dɪ kaana dɪ biə dɪ wɔdiu ba su te tɪn

(Marikɪ 7:31-37, 8:1-10)

²⁹ Zezi laan ma kɛ o vu o toɔ Galile nɪnɔ kɔm nɪ, yɪ o daari o vu o di piu yuu o jəni da.

³⁰ O na je da kuntɔ tɪn, kɔ-fɔrɔ maa tui o te, yɪ ba jaanɪ yawɪna zanzan ba wəli da ba tui. Badaara dɛɛn yɪ gwani, badonnə maa yɪ lilwə dɪ kwaarɔ dɪ mumaarɔ, kɔ wəli dɪ balɔ yawɪrɔ dwi dwi na jɪgɪ-ba tɪn. Ba maa jaanɪ-ba ba ve ba tɪŋɪ Zezi yigə nɪ, yɪ o pa ba na yazurə.

³¹ Kɔ dɛɛn ma sɔ nɔn-kɔgɔ kɔm dɪ ba na nɛ mumaarɔ joori tɪ ŋɔɔna, yɪ gwani dɪ na yazurə, yɪ kwaarɔ dɪ wai tɪ veə, yɪ lilwə yɪə dɪ joori

ya nai tɪn. Ba na nɛ wo-kɪnkagɪla yam tɪn, kɔ ma pa ba zuli Baŋa-Wɛ dɪlɔ na yɪ Yisɪrayɛlɪ tiinə bam Yuutu tɪn.

³² Zezi laan ma bəŋɪ o karabiə bam, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «A jɪgɪ nɔɔna bantɔ ŋwaŋa, dɪ ba na tu ba wɔ a tee nɪ zɪm da yatɔ yɪ ba daa ba jɪgɪ wɔdiu sɪ ba di tɪn. A ba lagɪ sɪ a pa ba viiri yɪ ba wɔ di kulɔkulɔ. Ba na lagɪ ba viiri kuntɔ, kana wɔ pa ba bəri cwəŋə nɪ mɔ.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam wɔ kɪ ta mɔ dɪ na wɔdiu gaa kuntɔ wɔnɪ dɪ pa kɔ-fɔrɔ kuntɔ dɪ?»

³⁴ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam jɪgɪ dɪpwa yagra mɔ?»

Ba ma lær-o ba wɪ: «Dɪpwa yarpe mɔ wɔra, dɪ kaləŋ-bale sɪgratɔ.»

³⁵ Zezi laan ma ta dɪ nɔn-kɔgɔ kɔm sɪ ba maama jəni tɪga nɪ.

³⁶ O ma daari o kwe dɪpwa yarpe yam dɪ kale sɪm, yɪ o kɪ Wɛ le tɪ ŋwaanɪ. O ma jati o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yɪ bantɔ dɪ laan jɔŋɪ ba pa nɔɔna bam.

³⁷ Nɔɔna bam maama dɛɛn ma di ba su ba daari. Ba laan ma twɛ cicwəru tɪlɔ na daari tɪn ba su tɪtwarɔ tɪrpe.

³⁸ Nɔɔna balɔ dɛɛn na di kuntɔ tɪn yɪ nɪ baara mɔrr-tɪna (4.000), kɔ wəli dɪ kaana dɪ biə dɪ.

³⁹ Zezi laan ma banɪ kɔgɔ kɔm o pa kɔ viiri. O ma daari o vu o zɔ naboro o bɛ o vu o yɪ tɪv kudɔŋ kɔ yɪrɪ mɔ Magadan.

16

Farizian tiinə dı Sadusian tiinə na yı te tın

(*Marıki 8:11-21, Luki 12:54-56*)

¹ Farizian tiinə badaara dı Sadusian tiinə dēen ma zanı ba vu Zezi te, sı ba mañ-o ba nii. Ba ma ta did-o ba wı, o kı wo-kınkagılı dılv na wó brı-ba nı o dam dım sını dı nunı Wε te tın.

² Zezi ma ləri-ba o wı: «Kv na yı dıdaan-ni nı yı weyuu na yı nasıñv, á yəni á te á wı, tıga wó pıvı lanyıranı.

³ Kv nan na yı zızınzıña yı weyuu na yı liirə liirə, á yəni á te á wı, dıba mv lagı ka nı. Abam yəni á wai á nii weyuu nı á lwarı tıga kam yıbiyə na wó ta yı te tın. Bε nan mv yı á wari á lwarı nı wənu tılv na wıra tı kı lele tın brı Wε na lagı Dı kı wo-kamunnu tılv tın?

⁴ Zım nıvna bam yı nıv-balwaarv mv, ba yigə tərə dı Wε, yı ba laan lagı sı a kı wo-kınkagılı a brı-ba. Ba nan bá na, kv na dai wo-kınkagılı dılv na mañı dı kı dı Wε nıjıñnu Zonastı faja faja tın.»

O na tagı dı ba kvntv tın, o laan ma yagı-ba yı o viiri.

⁵ Zezi karabiə bam dēen na ve ba be nıvıv kvım ni dıdıñ dım tın, ba ya swe sı ba ja dıpe ba wəli da.

⁶ Zezi ma ta dı ba o wı: «Fıgı-na á cı á tıtı sı á yı pa Farizian tiinə bam dı Sadusian tiinə bam dı abam ba dabılı dım.»

⁷ O na tagı kvntv tın, ba ma banı daanı ba wı:

«Dıbam na wv jaanı dıpe dı wəli da tın mv te o nıvıv kvntv.»

⁸ Zezi ma lwarı ba na jıgı kvlv ba nıvıv tın, yı o wı: «Bε mv yı á nıvıv daanı á wı, á na ba jıgı dıpe tın mv te a nıvıv kvntv? Bε nan yı á ba kı á wv-dıdıva dı Wε?

⁹ Abam ta wv lwarı Wε na jıgı dam te tın na? Á nan swe nı a dēen kwe dıpwa yanu mv a fı fı a pa baara mırr-tınu di ba su ba daarı na? Á wv guli tıtwarv tım ni á dēen na tve wıdıu kvlv na daarı á kı da tın na?

¹⁰ Á nan wv guli nı a dēen kwe dıpwa yarpe mv a pa baara mırr-tına di ba su ba daarı na? Á wv guli tıtwarv tım ni á dēen na tve á su tın na?

¹¹ Bε mv nan yı á wv lwarı nı kv dai dıpe taanı mv a ya tea? Á nan fıgı á cı á tıtı, sı á yı pa Farizian tiinə bam dı Sadusian tiinə bam dı abam ba dabılı dım.»

¹² O karabiə bam laan ma lwarı nı, kv ya dai dabılı dılv ba na kı dıpe nı tın taanı mv o nıvıv dı ba. Kv nan yı sı ba yı pa Farizian tiinə dı Sadusian tiinə zaasım dım mv cıgı-ba.

Pıyεeri tagı o wı, Zezi mv yı Krisi wıv Wε na tıñı tın

(*Marıki 8:27-30, Luki 9:18-21*)

¹³ Zezi dēen ma vu o yı Sezaarı kvlv na yı Filipi tıv tın. O ma bwe o karabiə bam o wı: «Nıvıvna yəni ba te amv Nabiin-bu wıv taanı ba wı amv yı wıv mv?»

¹⁴ Ba ma lər-o ba wı: «Badaara te ba wı, nmıv yı:

Zan wulɔ na miisi nɔɔna na wɔni tɪn mu. Badaara di maa te ba wi, nmu yi Eli mu. Badaara di maa te ba wi, nmu yi Zeremi naa faɲa faɲa We nijonnu wodon mu.»

15 O laan ma bwe-ba o wi: «Ku nan na yi abam, abam buɲi ni amu yi wɔɔ mu?»

16 Simɔn Piyɛɛri ma lɛr-o o wi: «Nmu yi Krisi mu, Nɔwɪa Tu Baɲa-We Bu wulɔ Di na tɔɲi tɪn.»

17 Zezi ma lɛr-o o wi: «Simɔn, Zonasi bu, nmu yi yu-yonɔ tu. Beɲwaani, ku dai nabiinu yiyu mu pe n lwarɪ cɪga kam kuntu, ku yi a Ko We mu pe n lwarɪ-ka.

18 A nan wɔ ta a bri-m ni nmu yiri mu Piyɛɛri, ku na lagɪ ku ta ni pulɔɔ. Pulɔɔ kum kuntu yuu ni mu a lagɪ a puli a kɔɔ kum kuri da, nɪɛɛni nɔɔnu na cwi sɔɲɔ kuri pulɔɔ yuu ni te tɪn. Yi tɔɔni di di dam maama ba wani-ku di cɔɲi.

19 A nan wɔ kwe We paari diɪm borbɪa a ki nmu juɲa ni, si n wani n ma n puɪ cwɛɲɛ n pa nɔɔna taa tɔɲi da ba zɔɔri We paari diɪm wɔ. Nɔɔnu wulɔ maama nmu na pe ni si o zɔ tɪn, We wɔ zɪɲi nmu kwaga ni di kuntu. Wulɔ maama nmu nan na wi o ba zɔ tɪn, We daa ta wɔ zɪɲi nmu kwaga ni di kuntu.»

20 Zezi laan ma kaani o karabiɛ bam, si ba yi pa nɔɔn-nɔɔnu lwarɪ ni wum mu yi Krisi wum We na tɔɲi tɪn.

Zezi na bri o tɔɔni na wɔ ta yi te tɪn

(*Mariki 8:31—9:1, Luki 9:22-27*)

21 Ku na zɪɲi kantɔ maɲa kam ni tɪn, Zezi ma nɔɔni jaja di o karabiɛ bam o wi: «A maɲi si a vu Zeruzalem a na yaara zanzan Zwifɛ nakwa bam di ba kaanɪm yigɛ tiinɛ bam di ba cullu karanyɪna tiinɛ bam tee ni. Baá gu-ni, yi a laan wɔ joori a bi a yagɪ tɔɔni da yatɔ de ni.»

22 Zezi na tagɪ kuntu tɪn, Piyɛɛri ma ja-o o nuɲi daa, yi o kaan-o o wi: «A Yuutu, yi ta n te kuntu! We ba se si kuntu wonɔ ki nmu.»

23 Zezi ma guni o nii Piyɛɛri, yi o ta did-o o wi: «Sutaani, ve daa a tee ni! Nmu lagɪ n pa a tusi mu. Nmu wubɔɲa yam yi nabiinɛ nyɪm mu, ya ba tɔɲi We na lagɪ te tɪn.»

24 Zezi laan ma ta di o karabiɛ bam o wi: «Nɔɔnu wulɔ maama na lagɪ si o taa tɔɲi amu kwaga tɪn, kuntu tu maɲi si o vin o titi wubɔɲa, si o se yaara ni wulɔ na zɪɲi tɔɔn-dagara o maa ve o tɔɔni jɔgɛ te tɪn mu, si o laan taa tɔɲi-ni.

25 Wulɔ maama nan na lagɪ si o yiri o nɔwɪa tɪn, kuntu tu wɔ ga-ka mu. Ku daari, wulɔ maama na se si o ga o nɔwɪa amu nɔwɪa tɪn, kuntu tu wɔ na nɔwɪa We tee ni.

26 Nɔɔnu nan na ne luɲu baɲa wɛɛnu tɪm maama, yi o laan na ge nɔwɪa We tee ni, beɛ nyɔɔri mu o nea?

Kulɔkulɔ nan tərə nɔɔnɔ na wɔ wani o ma ləni o ŋwɔ Wɛ tee ni.

²⁷ Amɔ Nabiin-bu wɔm nan wɔ ba di paari-zulə ni a Ko Wɛ na jigi te tin, yi Di malesi sɔm di wɔ togi-ni. Kantɔ maɲa kam ni, a laan wɔ pa nɔɔnɔ maama jɔŋi ŋwuruɔ tɔlɔ na maɲi di o titɔŋa na yi te tin.

²⁸ A lagɔ a ta cɔga mɔ di abam si, nɔɔna balɔ zim na wɔ yo seeni tin badaara bá ti, yi baá na amɔ Nabiin-bu wɔm na maa bɔni di a paari dɔm tin.»

17

Zezi yibiyə na ləni te tin

(*Mariki 9:2-13, Luki 9:28-36*)

¹ Da yardɔ na ke tin, Zezi laan ma ja Pɔyɛɛri di Zaki di o nyaani Zan, ba togi daani ba vu ba di pu-kamunu yuu, ba wura ba yɔranɔ.

² Ba na wura kuntu tin, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni. O yibiyə kam maa nyi di wɔ na nyuni te tin. O gwaaruɔ tum ma ji napwəənu ni pooni te.

³ Yi ba laan na Moyisi di Eli na wɔ Zezi tee ni, yi ba ŋɔɔni did-o.

⁴ Pɔyɛɛri ma ta di Zezi o wɔ: «A Yuutu, dí na wɔ yo seeni tin, kɔ tiini kɔ lana kɔ pa dɔbam. Nmɔ nan na sɛ, si n pa a pu vwə yatɔ yo, si nmɔ di Moyisi di Eli taa zɔɔri da.»

⁵ Pɔyɛɛri na wura o ŋɔɔni kuntu tin, kunkwəənu tɔlɔ na nyuni tin ma ba ti kwəli-ba. Ba laan ma ni kwərə

na ŋɔɔni ti wɔni ka wɔ: «Wɔntɔ mɔ yi amɔ bu-dɔa a na soe di a wɔ maama, yi o yəni o pa a jigi wɔpolo. Á nan taá cəgi o taani lanyiranɔ.»

⁶ Zezi karabiə bam na ni kwərə kam kuntu tin, ba ma vi ba yigə tɔga ni, fɔbɔni na tiini di zɔ-ba tin ŋwaani.

⁷ Zezi laan ma yu ba te o dwe-ba yi o wɔ: «Zaɲi-na, si á yi pa fɔbɔni taa jigi abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wɛɛni, yi ba daa wɔ ne nɔɔn-nɔɔnɔ, kɔ na dai Zezi yɔranɔ.

⁹ Ba ma zaɲi piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wɔ: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɔ á na ne kulɔ tin, si kɔ taa ve maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba a bi a yagɔ tɔbɔni tin.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wɔ: «Wɛ cullu karanyina tiinə bam yəni ba te ba wɔ, Eli mɔ maɲi si o da yigə o ba, si wɔlɔ Wɛ na tɔŋi tin laan da kwaga. Kɔ yi cɔga naa vwan mɔ?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Kɔ yi cɔga mɔ. Eli maɲi si o da yigə o ba o kwe wɔŋo maama, si wɔlɔ Wɛ na tɔŋi tin laan ba.

¹² Á nan taá ye ni, Eli maɲi o ba yi nɔɔna wɔ lwar-o. Ba ma tiini ba bees-o ni ba na lagɔ te tin. Kɔ nan na yi amɔ Nabiin-bu wɔm, ba daa ta wɔ beesɔ amɔ di kuntu mɔ.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɔ ni, kɔ yi Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tin taani mɔ o ŋɔɔna.

Zezi na zæli ciciræ bu yira ni te tin
(*Mariki 9:14-32, Luki 9:37-45*)

14 Zezi dɪ o karabiæ batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi nɔn-kɔgɔ kum te. Nɔɔnu wɔdon ma vu o kuni doonæ Zezi yigæ ni o ta dɪd-o o wɪ:

15 «Amu tu, duri a bu yibwænæ. O sai kɔɔru mu yi ku tiini ku cana o yira ni, yi o yæni o tvi mini dɪ na wɔni.

16 Amu nan jaan-o a ba nmɔ karabiæ bam te mu, si ba pa o na yazuræ, yi ba wɔ wani.»

17 Zezi na ni kuntu tin, o ma ta o wɪ: «Abam zɪm nɔɔna bam bri á ba jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amu, yi á ba ki lanyiranɪ. Amu wɔ daani abam titari ni si ku taa ve maɲa kɔɔ? Amu wɔ ki wɔ-zuru dɪ abam si ku taa ve maɲa kɔɔ? Ja-na bu wɔm á ba yo seeni.»

18 Zezi laan ma bagɪ ciciræ kalɔ na jigɪ bu wɔm tin, o pa ka nuɲi ka yag-o. O ma da o na yazuræ maɲa kam kuntu ni nɔɔ.

19 Nɔn-kɔgɔ kum dæen na viiri maama tin, Zezi karabiæ bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wɪ: «Bææ mu yi dɪbam warɪ ciciræ kam dɪ zæli?»

20 O ma læri-ba o wɪ: «Ku yi abam na ba tiini á jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amu tin nɔɔna mu. A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam si, abam na jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amu, yi ku na maɲi ku yi finfin yiranɪ ni nyasaɲ-bu na yi mɪmɪnu te tin, á wɔ wani á ta dɪ pu-kamunu kuntu si ku zaɲi ku

vu ku jæni je-ge, yi ku sɪni ku ki. Abam na jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amu, kulɔkulɔ tæræ á na bá wani á ki. [

21 Ciciri sɪntɔ dwi warɪ si zæli ku na dai Wɛ-loro dɪ ni-wɔri.]»

22 Zezi karabiæ bam dæen ma ba ba wɔ daani Galile ni, Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Baá ja amu Nabiin-bu wɔm ba ki nɔɔna jia ni,

23 yi ba laan wɔ gu-ni. Da yatɔ dɛ ni a nan wɔ joori a bi a yagɪ tɔvni.»

O taani dɪm kuntu ma tiini dɪ cɔgɪ ba wɔru.

Zwifæ Wɛ-di-kamunu lampoo nɔɔna taani

24 Ba dæen ma vu ba yi Kapernawum. Nɔɔna balɔ na yæni ba jonɪ lampoo Zwifæ bam Wɛ-di-kamunu kum nɔɔna tin ma vu Pɪyæri te, yi ba bwe-o ba wɪ: «Abam karanyina ba nɔɔna lampoo na?»

25 Pɪyæri ma læri o wɪ: «O nɔɔna.»

O laan ma joori o vu o zu sɔɲɔ kulɔ ba na wɔra tin. Zezi ma da yigæ o bwe-o o wɪ: «Simɔn, nmɔ wɔbɔɲa yi tita mu? Luɔɔ baɲa pwa bam yæni ba jonɪ lampoo nɔɔna bra tee ni mu? Ba yæni ba jonɪ-ku ba titi tɪv biæ tee ni mu naa nɔɔna badonnæ tee ni mu?»

26 Pɪyæri ma lær-o o wɪ: «Ku yi nɔɔna badonnæ tee ni mu.»

Zezi laan ma ta o wɪ: «Ku nan bri ni, dɪ na yi Wɛ biæ tin, dɪ wɔ maɲi si dɪ nɔɔna.

27 Dɪ nan ba lagɪ si dɪ pa lampo-jonɔnæ bam wɔbɔɲa cɔgɪ. Kuntu nɔɔna, zaɲi

n vu nɪnɪv kʊm ni, si n di gwələ n ma n ja kaləŋə. Nmɪv na wó da yigə n ja kaləŋə kalɪv tɪn, si n kəŋi ka ni, si n na səbu-dalı da. Səbu-dalı dɪm kʊntʊ wó wani di yi Wɛ-digə kam lam-poo kʊm kuni bɪle ŋwɪm. N na li-di, si n ja n ba n ma n ŋwɪ n pa amɪv di n tɪti.»

18

Wɔɔ mv yi nɔn-kamunu o dwe Wɛ paari dɪm wɔni?

(Mariki 9:33-37,42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2)

¹ Kantʊ maŋa kam ni Zezi karabiə bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ mv wó ta yi nɔn-kamunu o dwe maama Wɛ paari dɪm wɔni?»

² Zezi laan ma bəŋi bu-balaŋa o pa o ba o zɪgi ba maama tɪfari ni.

³ O ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mv di abam si, abam na wɪ ləni á wɔbɔŋa á ji ni bu-balwa te, á bá na cwəŋə si á zɪv Wɛ paari dɪm wɪ.»

⁴ Wɪvɪv na dwe maama Wɛ paari dɪm wɔni tɪn mv yi wɪvɪv na tu o tɪti o ji nɪnɛni bu-balaŋa kantʊ doŋ te tɪn.

⁵ Kɪvɪv na wəli da tɪn, wɪvɪv maama na nɪgi bu wɔntʊ doŋ lanyɪranti amɪv yɪri ŋwaanti tɪn, kʊntʊ tu nɪgi amɪv mv.

⁶ Balɪv na kɪ ba wɪ-dɪdɪvɪv di amɪv tɪn, ba na maŋi ba muri ni bu-balwa te di, nɔɔnɪv wɪvɪv na pɛ ba dɪdɪvɪv yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn, ba na ləgi kandwɛ kamunu mv kʊntʊ tu ba ni ba di-o nɪnɪv wɔni yi o ti, kɪvɪv ta gari cam

dɪvɪv o na wó ba na Wɛ tee ni tɪn.

⁷ Kɪvɪv yi lɛɛrvɪv lɔgɪv baŋa ni di nabiinə balɪv na gani nɔɔna si ba yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn. Gana yam kʊntʊ wari si ya yi ba. Kɪvɪv nan na yi nɔɔnɪv wɪvɪv maama na gani nɔɔna si ba yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm tɪn, lɛɛrvɪv wɪvɪv o yuu ni.

⁸ Nmɪv jɪŋa naa n naga na wó pa n yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm, kɪvɪv maŋi si n go-ka mv n yagɪ. N na gɛ n jɪŋa naa n naga, yi n daari n na ŋwɪvɪv Wɛ tee ni, kʊntʊ gari n na jɪgi n yɪra yam maama, yi ba laan di-m ba yagɪ mini dɪvɪv na bá ti tɪn wɔni.

⁹ Nmɪv yi nan na wó pa n yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm, kɪvɪv maŋi si n li-di n dɪvɪv n yagɪ. N na jɪgi yi dɪdɪvɪv yi n na Wɛ ŋwɪvɪv kam, kɪvɪv gari n na jɪgi yɪə yale, yi ba laan di-m ba yagɪ mini dɪvɪv na bá dwe tɪn wɔni.»

Pi-jɪə mɪmaŋa
(Luki 15:3-7)

¹⁰ «Á taá ye si á yi gooni wɪvɪv maama na muri amɪv nɔɔna bam wɔni tɪn. Nan lwarɪv-na ni, Wɛ malɛsɪ sɪvɪv na nii bantʊ baŋa ni tɪn zɪgi amɪv Ko Wɛ tee ni Dɪ sɔŋɔ ni mv maŋa maama. [

¹¹ Amɪv Nabiin-bu wɔm na tu lɔgɪv baŋa tɪn, kɪvɪv si si a beeri balɪv na je tɪn mv, si a vrɪ-ba lwarɪm wɔni.]

¹² Kʊntʊ tɪn, nɔɔnɪv na jɪgi peeni bi (100), yi piə dɪdɪvɪv na je, abam bɔŋi ni oó kɪ ta mv? O nan maŋi si o yagɪ peeni funɔgɪv nɔgɪv kʊm (99)

kaporo ni mu piu yuu ni, si o daari o vu o beeri pi-jiä kam.

13 A lagı a ta cıga mu di abam si, o nan na beeri o naka, o laan wú na wopolozanzan kantı ıwaanı ku dwani peeni silu na daari yi si wu je tin.

14 Ku nan yi bidwı mu di abam Ko We na ba lagı si Di noona balu na muri tin didua di je.»

Noonu di o don na manı si ba fıgi daanı te tin

15 «Nmı ko-bu na ki-m lwarım, si n vu n kaan-o di o na ki kulı tin, si ku taa yi abam yıranı taanı, si noon-noonu ta togi o tarä. O nan na se nmı na tagı kulı tin, ku brı ni n joori n di-o We cwähä kam wıni mu.

16 O nan na wu se si o cägi nmı taanı dım, si n lagı noonu didua naa noona bale si ä togi daanı ä vu o te, si ba bwe-o ba nii, si We tonokum tagı ku wı: «Noonu na jıgi taanı di o don, ku manı si noona bale naa batı mu taa yi o maana tiinä.»

17 Noonu wım nan ta na wu se si o cägi bantı di, si n laan vu n ta di We-digä kogı kım ku na yi te tin. O nan daa ta na wu se si o cägi ä We-digä kogı kım taanı dım, si n laan ta n nii-o nıneeni o yi non-baloro kulı na manı ku yeri We tin mu.

18 A lagı a ta cıga mu di abam si, noonu wılu maama abam na pe ni si o zu We kogı kım wıni tin, We wú zıgi abam kwaga ni di kuntu. Yi abam na wı o bá

zu, We daa ta wú zıgi abam kwaga ni di kuntu.

19 Ku wäli da, abam noona bale na ki ni daanı lıgu banı ni, si ä loori wojo kulı maama amı Ko We tee ni, dıntı wú ki Di pa abam.

20 Benwaanı, jägä kalı maama noona bale naa batı na lagı daanı amı yırı ıwaanı tin, amı wu ba titarı ni.»

Noonu na manı si o yagi o don lwarım o ma ce-o te tin

21 Pıyeyeri laan ma vu Zezi te, yi o bwe-o o wı: «A Yuutu, amı ko-bu na ki-nı lwarım, kuni bıgra mu a manı si a yagi a ma ce-o? Ku manı si ku yi kuni bıre mu naa?»

22 Zezi ma lar-o o wı: «Awo, ku dai kuni bıre yıranı, ku manı si ku taa yi fusıre kuni bıre mu.

23 Benwaanı We paarı dım nyı nıneeni pe wodon na lagı o jeeli o säbu o tintıjna tee ni o nii te tin mu.

24 O na pulı si o jeeli-ku tin, ba laan ma ja o tintıjnu wodon na jıgi o jını zanzan nıneeni säbu-dala murr-fugä te tin (10.000) ba ba o te.

25 Noonu wım kuntu maa warı o ıwı o jını dım. Pe wım laan ma pa ni si ba ja noonu wım di o kaanı di o biä ba yägi, ku wäli di o wäenu maama, si ba ma säbu kım kuntu ba ıwı jını dım.

26 Tintıjnu wım na ni kuntu tin, o ma vu o kuni doonä pe wım yigä ni o looro o wı: «Amı tu, popo ja n

banɪ dɪ amʊ, sɪ amʊ wɔ ɲwɪ n jɪnɪ dɪm maama a pa-m.»

27 ΠΕ wʊm ma duri o ɲwanja yɪ o yagɪ jɪnɪ dɪm o ma ce-o, yɪ o daa wʊ ki-o kulʊkulʊ.

28 Νoʊnʊ wʊm kʊntʊ laan ma nunjɪ o vu o jeeri tintʊɲnʊ wʊdoɲ na jɪgɪ o jɪnɪ finfin nɪnɛɛnɪ sɛbudalɪ dɪdʊa te tɪn. O laan ma sɔ nʊʊnʊ wʊm ba, yɪ o fi-o sɪ o ɲwɪ o jɪnɪ dɪm.

29 Νoʊnʊ wʊm ma kuni doonə o doɲ tintʊɲnʊ wʊm yigə nɪ o loor-o o wɪ: «Popo ja n banɪ dɪ amʊ, sɪ amʊ wɔ ɲwɪ n jɪnɪ dɪm a pa-m.»

30 O ma wʊ sɛ, yɪ o ja nʊʊnʊ wʊm o vu o ki piina digə nɪ, sɪ kʊ vu kʊ yɪ manja kam o na wɔ ɲwɪ o jɪnɪ dɪm tɪn.

31 ΠΕ wʊm tintʊɲna badonnə na nɛ kʊntʊ tɪn, kʊ ma pa ba wʊrʊ tiini tɪ cɔgɪ. Ba laan ma vu ba ta ba brɪ pɛ wʊm kulʊ maama na kɪ tɪn.

32 ΠΕ wʊm laan ma bəɲjɪ o tintʊɲnʊ wʊm kʊntʊ o ta dɪd-o o wɪ: «Nmʊ yɪ nʊn-balɔrɔ mʊ. Amʊ yagɪ nmʊ jɪ-farɪ dɪm maama mʊ a ma ce-m, nmʊ na loori-nɪ tɪn ɲwaanɪ.

33 Kʊ ya manjɪ sɪ nmʊ dɪ duri n doɲ wʊm ɲwanja, nɪnɛɛnɪ a na duri nmʊ ɲwanja te tɪn.»

34 ΠΕ wʊm banɪ ma tiini dɪ zanjɪ zanzan dɪ o tintʊɲnʊ wʊm. O ma ki-o o tintʊɲna bam jɪɲa nɪ, sɪ ba pa o na cam, sɪ kʊ vu kʊ yɪ manja kalʊ o na wɔ ɲwɪ o jɪnɪ dɪm maama tɪn.

35 Kʊntʊ tɪn, abam wʊlʊ maama na wʊ yagɪ o ma ce o ko-bu dɪ o wʊ maama tɪn, amʊ Ko Wɛ dɪ wɔ pa abam na cam kʊntʊ doɲ mʊ.»

19

Kaani vɪm taani
(*Marikɪ 10:1-12, Luki 16:18*)

1 Zezi dɛɛn na brɪ-ba wəənu tɪm kʊntʊ maama o tɪ tɪn, o laan ma zanjɪ Galile nɪ o vu o yɪ Zude tɪ-niə yam, Zɪrdɛn bugə kam nɪ dɪdoɲ dɪm nɪ.

2 Nʊn-kɔgɔ ma tɔg-o kʊ vu, yɪ o pa ba yawɪna na yazurə je sɪm kʊntʊ nɪ.

3 Farizian tiinə badaara dɛɛn ma zanjɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ sɪ ba manj-o ba nii, yɪ ba bwe-o ba wɪ: «Nʊʊnʊ jɪgɪ cwəɲə sɪ o vɪn o kaani, kʊ na manjɪ kʊ yɪ kulʊ maama ɲwaanɪ na?»

4 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kʊ pʊpʊnɪ Wɛ tɔnɔ kʊm wʊnɪ kʊ wɪ: «Pulim nɪ, Wɛ na kɪ nabiinə tɪn, Dɪ ki-ba sɪ ba taa yɪ baarʊ dɪ kaani mʊ.» Abam nan ta wʊ karɪmɪ kʊntʊ na?»

5 Kʊntʊ ɲwaanɪ, nʊʊnʊ na dɪ kaani, o manjɪ sɪ o pɔɔrɪ o tɪtɪ o nu dɪ o ko tee nɪ, sɪ o daari o pa o dɪ o kaani wʊm jəni daani. Kʊntʊ wɔ pa ba laan jɪ nʊʊnʊ dɪdʊa.

6 Kʊntʊ tɪn, ba daa dani nʊʊna bale, ba laan yɪ nʊʊnʊ dɪdʊa mʊ. Wɛ na kɪ nʊʊna balʊ daani tɪn, nʊʊn-nʊʊnʊ daa wʊ manjɪ sɪ o pɔɔrɪ-ba daani.»

7 Farizian tiinə bam daa ma bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ nan mʊ yɪ Moyisi dɛɛn pa ni, nɪ

nɔɔnɔ juɔ cwəŋə sɪ o pɔpɔni tɔnɔ o pa o kaani, sɪ kɔ bri ni o vɪ-o?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam wɔɔɔ na dana tɪn ŋwaani mɔ pɛ Moyisi dɪ sɛ sɪ á vɪn á kaana. Kɔ na zɪɔ pulim maɲa ni tɪn, kɔ ya wɔ maɲɪ sɪ nɔɔna vɪn ba kaana.

⁹ A nan laɔi a ta abam sɪ, nɔɔnɔ na vɪn o kaani, yɪ kɔ na dai ni o cɔɔi dɪ baara, yɪ o daari o di kaani wɔɔɔɔ, kɔntɔ tu kəm dɪm yɪ balɔɔɔ nɪnɛɛnɪ o na pəni dɪ o doɲ kaani te tɪn mɔ.»

¹⁰ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, o karabiə bam ma ta did-o ba wɪ: «Kɔ na sɪni kɔ yɪ kɔntɔ mɔ baarɔ dɪ o kaani laɲa ni, kɔ ya lamma dɪ nɔɔnɔ na maɲɪ o wɔ di kaani.»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ nan dai nɔɔna maama mɔ wɔ wani ba ni taani dɪntɔ kuri, kɔ yɪ balɔ yɪrani Wɛ na zəni-ba sɪ ba wani ba jɔɲi-dɪ tɪn mɔ.

¹² Nɔɔna badaara wɔra ba na ba bɔɲɪ sɪ ba di kaana, bɛɲwaani ba maɲɪ ba lɔ bantɔ bakanɪ mɔ. Badaara dɪ maa wɔra ba na ba bɔɲɪ sɪ ba di kaana, yɪ kɔ yɪ nɔɔna mɔ jaani-ba ba lwi. Kɔ daari badaara wɔra ba tɪti na vɪn sɪ ba di kaana, yɪ kɔ yɪ ba na laɔi sɪ ba tɔɲɪ Wɛ paari dɪm tɪtɔɲa yam tɪn ŋwaani mɔ.

Nɔɔnɔ wɔɔɔ na wɔ wani o ni zaasɪm dɪntɔ kuri tɪn, sɪ o sɛ.»

Zezi na wari Wɛ o pa bu-balwa te tɪn

(Mariki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja bu-balwa ba vu Zezi te,

sɪ o danɪ o jɪa ba yuu ni sɪ o wari Wɛ o pa-ba. O karabiə bam ma zaɲɪ ba kaani-ba sɪ ba yɪ taa kɪ kɔntɔ.

¹⁴ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Yagɪ-na sɪ biə bam taa tui a te, sɪ á yɪ zaɲɪ á cɪ-ba. Bɛɲwaani balɔ na nyɪ ni bu-balwa te tɪn mɔ maɲɪ sɪ ba zɔ Wɛ paari dɪm wɔni.»

¹⁵ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma danɪ o jɪa ba yuu ni o wari Wɛ o pa-ba, yɪ o daari o viiri.

Nadunə wɔ wani ba na ŋwɪa Wɛ tee ni na?

(Mariki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Dɛ didwɪ nɔn-dɔɲɔ kɔɔɔɔ dɛɛn ma zaɲɪ o vu Zezi te. O ma bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, kəm-laa kɔɔ mɔ a maɲɪ sɪ a kɪ, sɪ a ma na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee ni?»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Kɔ yɪ ta mɔ yɪ n bwe amɔ sɪ n lwarɪ wɔɲɔ kulɔ na lana tɪn sɪ n kɪ? Wɛ yɪrani mɔ lana. Nmɔ na laɔi sɪ n na ŋwɪa Dɪ tee ni, kɔ maɲɪ sɪ n ta n tɔɔi Dɪ cullu tɪm mɔ.»

¹⁸ Nɔɔnɔ wɔm ma bwe-o o wɪ: «Dɪ cullu tɔɔ mɔ kɔntɔ?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Yɪ zaɲɪ n gɔ nɔɔnɔ. Yɪ zaɲɪ n pəni dɪ n doɲ kaani. Yɪ zaɲɪ n ŋɔ. Yɪ fɔ vwan n pa n doɲ.

¹⁹ Ta n zuli n nu dɪ n ko. Ta n soe n doɲ ni n tɪti te.»

²⁰ Nɔn-dɔɲɔ kɔm laan ma ta o wɪ: «A maɲɪ a tɔɔi cullu tɪntɔ maama. Kɔ nan ta gɛ bɛɛ mɔ sɪ a kɪ?»

²¹ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nmɔ na laɔi sɪ n maɲɪ dɪ Wɛ cwəŋə kam fast, kɔ maɲɪ sɪ n kwe kulɔ maama n na

jigi tun n yəgi, si n laan ma ti səbu kum n ma n zəni yinige tiinə. Kuntu wó pa n ta n jigi jujigirub Wε-səhə nı. Nmub na ki kuntu, si n laan ba n ta n tɔgi-nı.»

²² Nɔn-dubub kum na ni kuntu tun, ku ma pa o wu cɔgi zanzan, o jujigirub tim na tiini ti daga tun ηwaanı. O ma viiri Zezi tee ni.

²³ Zezi laan ma ta dı o karabiə bam o wı: «A lagı a ta cıga mub dı abam si, nadum na lagı si o zı Wε paarı dım wɔnı, kúb ta tiini ku cana ku pa-o.

²⁴ A nan ta lagı a ta dı abam ni, kúb ta yi mwalı si yogondi da gar-lwe bɔɔnı dı nuɔi ku dwe nadum na lagı si o zı Wε paarı dım wɔ.»

²⁵ O karabiə bam na ni kuntu tun, ku ma tiini ku sɔba. Ba maa tε ba wı: «Ku nan na yi kuntu, wɔɔ mub wó wantı o na ηwıa Wε tee ni?»

²⁶ Zezi ma nii-ba yi o wı: «Nabiinə mub bá wantı ba ki, si Wε wai wɔhɔ maama Dı kıa.»

²⁷ Pıyεeri laan ma ta o wı: «Nii. Dıbam yagi dí wɔhɔ maama mub, yi dí daarı dí tɔgi nmub. Bεε mub dıbam lagı dí na Wε tee ni?»

²⁸ Zezi ma ta dı ba o wı: «A lagı a ta cıga mub dı abam si, abam balub na tɔgi amub tun wó ba á tɔgi á di paarı, maɔa kalub Wε na wó ki wənu maama si ti taa yi nadubnub tun. Maɔa kam kuntu ni amub Nabiin-bu wum wó ba a jəni a paarı jangɔhɔ kum baɔa ni, yi abam dı wó jəni paarı jangwaanub fugə-tile baɔa ni,

si á tɔgi á di Yisurayelı dwi ti-inə kuri fugə-bile dım taanı.

²⁹ Nɔɔnub wulub maama na yagi o sɔhɔ dı o nu-biə dı o nu dı o ko dı o biə dı o kari amub yiri dım ηwaanı tun, kuntu tu wó ba o na kulub maama o na yagi tun kuni bi mub, yi o daarı o na ηwıa kalub na ba ti tun Wε tee ni.

³⁰ Balub na maɔı ba yi yigə tiinə tun zanzan wó joori ba ji kwaga tiinə. Ku daarı balub dı na maɔı ba yi kwaga tiinə tun zanzan wó ba ba ji yigə tiinə Wε paarı dım wɔnı.»

20

Sɔhɔ tu na ηwı o kara tıntıɔhna te tin mımaɔa

¹ Zezi daa ma daarı o wı: «Wε paarı dım nyı dı nɔɔnub wɔdɔh na jigi o kara. O ma zaɔı o nuɔi zıziɔa ni o vu si o lagı nɔɔna balub na varı ba jonı səbu tun, si ba vu ba tıhı o kara kam ni.

² O ma sε si o ηwı-ba səbu kulub ba na maɔı si ba jonı dε wɔnı tun. Ku yi səbu-dalı dıdɔba mub. Ba na ηɔɔnı ba maɔı daanı kuntu tun, o ma tıhı-ba si ba vu o kara kam ba taa tıhıa.

³ Wıa na bıgi fınfıtn nıneeni luu nıgbı maɔa ni te tun, o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnə na wɔra, yi ba ba jigi tıtıhıa.

⁴ O ma ta dı ba o wı: «Abam dı ba á tɔgi á tıhı a kara kam ni, si amub wó ηwı abam te na maɔı tun.»

⁵ Ba ma sε ba vu. Wıa tıtarı ni o daa ma joori o vu o lagı nɔɔna badonnə o wəli da. Wε-gunim maɔa ni

o daa ta ma vu o lagɪ nɔɔna badonnə dɪ o wəli da.

⁶ Dɪdaan-ni nɪ o daa ma vu yaga o na nɔɔna badonnə ta na zɪgɪ da. O ma bwe-ba o wɪ: <Bɛɛ mʊ yɪ abam zɪgɪ yo seeni de dɪm wɔnɪ maama, yɪ á ba kɪ kʊlʊkʊlʊ?>

⁷ Ba ma lər-o ba wɪ: <Nɔɔn-nɔɔnʊ wʊ kwe dɪbam sɪ dɪ tʊŋɪ dɪ pa-o.> O ma ta dɪ bantʊ dɪ, sɪ ba vu ba tɔgɪ ba tʊŋɪ o kara kam nɪ.

⁸ Tɪga na lagɪ ka yɪ tɪn, o laan ma ta dɪ o tɪtʊŋa yigə tu wʊm sɪ o ta dɪ tɪntʊŋna bam, sɪ ba zanɪ ba ba ba jonɪ ba ŋwɪrʊ. O ma ta dɪd-o sɪ o puli o ŋwɪ tɪntʊŋna balʊ na tu ba kweeli tɪn.

⁹ Nɔɔna balʊ na tu ba sɪŋɪ tɪtʊŋa dɪdaan-ni nɪ tɪn ma ba sɪ ba jonɪ ba ŋwɪrʊ. Ba ma ŋwɪ-ba səbu-dalɪ dɪdʊa dɪdʊa.

¹⁰ Kʊ daari balʊ na puli ba tʊŋɪ tɪtʊtɪ tɪn dɪ laan ma ba sɪ ba jonɪ ba ŋwɪrʊ. Ba maa bʊŋɪ nɪ baá jonɪ ŋwɪrʊ kʊ dwe bantʊ nyɪm tɪm. Ba dɪ nan jonɪ səbu-dalɪ dɪdʊa dɪdʊa mʊ.

¹¹ Ba ma jonɪ ba səbu, yɪ ba daari ba pʊɔna dɪ kara kam tu wʊm ba wɪ:

¹² <Balʊ na tu kwaga tɪn tʊŋɪ fɪnfɪn yɪranɪ mʊ, nɪnɛɛnɪ luu dɪdʊa te. Dɪbam nan tu dɪ tʊŋɪ tɪtʊtɪ mʊ, kʊ ɛɛ dɪ yɪra wɪa yigə nɪ de dɪm maama wɔnɪ, yɪ nmʊ pa bantʊ ŋwɪɔ maɪ dɪ dɪbam na jonɪ te tɪn.>

¹³ Kara kam tu wʊm ma ləri ba dɪdʊa o wɪ: <A cilɔŋ, nii yo. A wʊ kɪ nmʊ kamp-inə, bɛŋwaanɪ nmʊ sɛ sɪ n

tʊŋɪ n jonɪ səbu-dalɪ dɪdʊa mʊ de wɔnɪ.

¹⁴ Nan ja n səbu kʊm n viiri, sɪ taanɪ tərə. Amʊ laga, yɪ a ŋwɪ nɔɔnʊ wʊlʊ na tu kwaga o tʊŋɪ tɪn, sɪ kʊ maŋɪ dɪ nmʊ na jonɪ te tɪn.

¹⁵ A nan ba jɪgɪ ɛwəŋə sɪ a ma a səbu kʊm a kɪ kʊlʊ a na lagɪ tɪn na? Nmʊ nan jɪgɪ wʊ-gʊɔ dɪ a na jɪgɪ wʊ-yoŋo tɪn mʊ na?>

¹⁶ Mʊ kʊ kuri, balʊ na wʊ kwaga nɪ tɪn wʊ ba ba jɪ yigə tiinə, yɪ balʊ na wʊ yigə nɪ tɪn wʊ joori ba jɪ kwaga tiinə.»

Zezi daa na ŋɔɔnɪ o tʊɔnɪ taanɪ te tɪn

(Marɪkɪ 10:32-34, Luki 18:31-34)

¹⁷ Zezi dɪ o karabiə dɛɛn ma zanɪ ba maa kɛ Zeruzalem. Ba na wʊ ɛwəŋə nɪ tɪn, o ma pɔɔrɪ o karabiə fugə-bale bam kɔgɔ kʊm wɔnɪ o pa ba tɔgɪ dɪd-o ba veə.

¹⁸ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Taá ye-na, dɪ na maa ve Zeruzalem tɪn, dáanɪ mʊ ba laan wʊ ja amʊ Nabiin-bu wʊm ba kɪ kaanɪm yigə tiinə bam dɪ cullu karanyɪna tiinə bam jɪŋa nɪ. Nɔɔna bam kʊntʊ wʊ dɪ a taanɪ sɪ kʊ brɪ nɪ a maŋɪ sɪ a tɪ mʊ.

¹⁹ Ba laan wʊ daari ba kɪ-nɪ dwi-ge tiinə bam jɪŋa nɪ. Bantʊ dɪ wʊ mwanɪ amʊ, yɪ ba daari ba magɪ-nɪ dɪ balaara. Ba laan wʊ ja-nɪ ba pa tʊɔn-dagara banɪ nɪ ba gʊ. Da yatɔ de nɪ, a laan wʊ joori a bi a yagɪ tʊɔnɪ.»

Zezi cwəŋə kam na jigi yaara te tɪn

(*Mariki 10:35-45, Luki 22:24-27*)

²⁰ Zebede biə bam nu dɛɛn ma vu Zezi te di o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə ni si o loor-o.

²¹ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mu n laga?»

O ma lər-o o wɪ: «Popo, pa ni si n na tu n di n paari dɪm, si n pa a biə bale bantɔ jəni nmɔ tee ni, n jazɪm ni di n jagwiə ni.»

²² Zezi ma ta di ba o wɪ: «Abam titi yəri á na loori kulɔ tɪn. Abam wó wanɪ á togi á yaari ni a na lagi a ba a na yaara yalɔ tɪn na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Ǝɛn, di wó wanɪ.»

²³ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Abam wó sɪni á togi á yaari amɔ yaara yam doŋ. Kɔ daari wɔlɔ na wó jəni a jazɪm ni naa a jagwiə ni amɔ paari dɪm wɔni tɪn, a ba jigi cwəŋə si a kuri nɔɔna si ba jəni da. A Ko Wɛ mu maŋɪ o tiŋi je sɪm kɔntɔ, si o pa balɔ na wó ba ba jəni da tɪn.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwarɪ ba donnə bale bam na loori kulɔ Zezi tee ni tɪn, ba bana ma tiini ya zanɪ di ba.

²⁵ Zezi laan ma bəŋi ba maama, yɪ o ta di ba o wɪ: «Abam maŋɪ á ye lɔgɔ banja pwa na yəni ba jigi ba nɔɔna ba bɛɛsi te tɪn, yɪ ba didɛera mu di dam ba banja ni.»

²⁶ Kɔ nan na yɪ abam, kɔ wɔ maŋɪ si kɔ taa yɪ kɔntɔ doŋ abam titari ni. Bɛŋwaanɪ, abam wɔlɔ na lagi si o ji nɔn-kamunu á

wɔni tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ si o ji abam maama tɪntɔŋɔ mu.

²⁷ Wɔlɔ na lagi si o ji abam yigə tu tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ si o ji á gambaa mu.

²⁸ Kɔ yɪ kɔntɔ doŋ mu, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu si nɔɔna tɔŋɪ ba pa-nɪ. Amɔ nan tu si a tɔŋɪ a pa nabiinə mu, si a daari a kwe a ŋwɪa a ma ləni nɔɔna zanzan ŋwɪa Wɛ tee ni.»

Zezi na puri lilwə bale yia te tɪn

(*Mariki 10:46-52, Luki 18:35-43*)

²⁹ Zezi di o karabiə bam dɛɛn ma nunɪ Zeriko ni ba maa kɛa. Ba na maa kɛ tɪn, nɔn-kɔgɔ maa togi-ba.

³⁰ Lilwə bale dɛɛn ma je cwəŋə kam ni ni. Ba na lwarɪ ni Zezi mu togi dáanɪ o maa kɛ tɪn, ba laan ma kaasi banja banja di kwər-dɪa ba wɪ: «Dí Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwəŋə!»

³¹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma kaanɪ-ba si ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaasi ba wɪ: «Dɪbam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dɪbam yibwəŋə!»

³² Zezi na ni kɔntɔ tɪn, o ma zigi yɪ o bəŋi-ba o bwe o wɪ: «Abam lagi si a kɪ bɛɛ mu a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wɪ: «Dí Yuutu, dɪbam lagi si n pa dí yia mu joori ya taa nai.»

³⁴ Zezi ma duri ba ŋwanja. O ma twɪ o jɪŋa o dwe ba yia yam, yɪ ya joori ya nai bidwɪ banja ni. Ba laan ma zanɪ ba togi o kwaga.

21

*Zezi na zv Zeruzalem yi
nɔɔna zul-o te tin*

*(Mariki 11:1-11,15-19,
Luki 19:28-40,45-48, Zan
12:12-19, 2:13-17)*

¹ Zezi dɪ o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi tiv kudon, kv yiri mv Betifaazi. Kv wv Olivi piu kum sanja ni mv.

² Zezi laan ma li o karabiə bale yi o wɪ: «Ve-na á vu á zv tiv kulv na wv abam yigə ni tin. Á na yi da, á wó na binaga na lægi da, yi bina-pɔla dɪ togi ka wɔra. Á na nea, sɪ á bwəli-sɪ á ja ba á pa-nɪ.

³ Nɔɔnv na bwe abam sɪ wonjo, sɪ á ta did-o ni, kv yi dí Yuutu wvm mv lagi-sɪ. Kv tu wó se o yagi o pa abam, yi á ja á ba.»

⁴ Kv kɪ kuntu, sɪ kv pa We nijonnu wvdon dɛɛn na tagi kulv faja faja tin mv sunɪ kv kɪ. O dɛɛn tagi o wɪ:

⁵ «Ve-na á ta dɪ Siyon tiinə bam ni:

«Nii-na á pɛ wvm,
o maa bunɪ á te.
Wvntv tu o titɪ mv,
yi o di binaga o maa bunɪ.
Ka yi bina-pɔla mv o diinə,
yi ka nu mi zila zɪɪm.» »

⁶ Zezi karabiə bale bam ma sunɪ ba togi yigə, ba vu ba kɪ kulv o na tagi sɪ ba kɪ tin.

⁷ Ba ma ja bina-kwɪv kum dɪ bina-pɔla kam ba ba, yi ba li ba gwaarv ba danɪ sɪ banja ni. Zezi laan ma di bina-pɔla kam, yi ba ve ba maa kea.

⁸ Ba na maa ke tin, kv-forv maa togi-ba, yi ba zanzan li ba gwaarv ba lwarɪ cwəɲə kam yuu ni, sɪ Zezi togi ti banja o ke. Badaara dɪ ma goni vɔorv ba dɪ cwəɲə kam yuu ni, sɪ o togi ti banja o ke.

⁹ Nɔn-kogv kulv na wv o yigə ni dɪ o kwaga ni ba ve tin maa kaasa, yi ba tɛ ba wɪ: «Ozaana! Zulə taa wv Pɛ Davidi dwi tu wvm tee ni!

Zuli-na wvɔv na tu dí Yuutu We yiri njwaanɪ tin.

Ozaana! Zulə taa wv Banja We tee ni!»

¹⁰ Ba dɛɛn ma vu ba maa yi Zeruzalem tiv kum ni. Tiv kum tiinə bam maama ma zanɪ ba yi zulimaa ba sirigi je sɪm maama. Ba maa bwe ba wɪ: «Nɔɔnv wɔv mv tintv?»

¹¹ Nɔn-kogv kulv na togi Zezi tin maa tɛ ba wɪ: «Wvntv yi We nijonnu Zezi mv, o na nunɪ Galile tiv Nazaretɪ tin.»

¹² Zezi dɛɛn ma vu o zv We-di-kamunu kum wv. O ma na nɔɔna na wv ka kunkolv kum ni ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nunɪ. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullv tum o pipiri o pu tɪga ni, o pa ba səbiə bam jagɪ. O ma daarɪ o yigi yitunnu tiv nɔɔna badonnə na je da ba yəgi kunkwənpulə tin o dɪ tɪga ni.

¹³ O na wɔra o zəli-ba kuntu tin, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Kv pɔpɔni We tɔnɔ kum wvni, ni We mv wɪ: «Amv digə kantv manɪ sɪ ka taa yi jəgə kalv nɔɔna na wó ta tui ba warɪ amv da tin mv.»

Abam nan pe ku ji njwuna joro je.»

¹⁴ Lilwə di kwaarɔ deen ma ba Zezi te Wε-di-kamunu kum wɔni, yi o pa ba na yazurə.

¹⁵ Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam ma na wokinkagila yalɔ o na ki tin, yi ba daari ba na biə na zigi Wε-digə kam kunkɔlɔ kum ni ba kaasi ba wɔ: «Ozaana! Zulə taa wɔ Pɛ Davidi dwi tu wɔm tee ni!»

Ba na ne kuntu tin, ba bana ma zanjɔ zanzan.

¹⁶ Ba ma ta di Zezi ba wɔ: «Nmɔ ba ni biə bam na te nmɔ taani te? N bá ci-ba si ba yi taa te kuntu na?»

Zezi ma ləri-ba o wɔ: «A ye ba na te kulɔ tin. Ku nan pɔpɔni Wε tɔnɔ kum wɔni ku wɔ: «Nmɔ Wε mu pe biə di bu-sisɔn zuli nmɔ di ba niə.» Abam manjɔ á wɔ karɔmi kuntu na?»

¹⁷ O laan ma zanjɔ ba tee ni o viiri. O ma nunji tiv kum ni o vu Betani, yi o pəni dáani.

Zezi na soɔli kapurɔ yi ku ti te tin

(Mariki 11:12-14,20-24)

¹⁸ Tɔga na pɔuri tituti tin, o ma zanjɔ si o joori o vu Zeruzalem. O na wɔ cwənjə ni tin, o kana maa wɔɛ.

¹⁹ O ma na kapurɔ na zigi cwənjə kam daa ni. O ma vu si o nii, yi o piini di vɔɔru yiranɔ mu wɔra, yi mɔɔla tərə si o di. O ma ta di kapurɔ kum o wɔ: «N daa n bá joori n lə biə manja di manja.» O na tagi kuntu tin, kapurɔ kum ma da ku kwaarɔ bidwi banja ni.

²⁰ Zezi karabiə bam na ne kuntu tin, ku ma sɔ-ba. Ba ma bwe ba wɔ: «Ku ki ta mu yi kapurɔ kum da ku kwaarɔ lila kuntu?»

²¹ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «A lagɔ a ta cigə mu di abam si, á na ki á wɔ-didwa di amɔ yi á ba jigɔ bɔbwea, abam di wó wanɔ á ki kulɔ na ki kapurɔ kum tin doŋ. Ku nan dai kuntu yiranɔ má. Á wó wanɔ á ta di pu-kamunu kuntu ni, ku gɔ ku na wɔ me tin ku vu ku tv nɔnɔv kum wɔni, yi Wε nan wó pa ku ki.

²² Kulɔ na wəli da tin, abam na loori wɔŋo kulɔ maama Wε tee ni, yi á na ki wɔ-didwa ni á wó na, Wε wó pa á sɔni á na-ku.»

Nɔɔna na bwe Zezi dam dim na nunji me tin

(Mariki 11:27-33, Luki 20:1-8)

²³ Zezi deen ma joori o vu o zɔ Wε-di-kamunu kum wɔ. O maa wɔra o bri nɔɔna bam. Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam ma vu o te ba bwe-o ba wɔ: «Wɔɔ dam mu n ma n ki wəənu tiv maama n na ki tin? Wɔɔ mu pe nmɔ ni si n ta n ki kuntu?»

²⁴ O ma ləri-ba o wɔ: «A di jigɔ bwɔə a lagɔ a bwe abam. Á na ləri á pa-ni, si a laan bri abam wɔlɔ na pe amɔ ni si a tɔŋɔ tin.

²⁵ A lagɔ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔni tin, ku yi Wε mu pe-o cwənjə naa nabiinə mu?»

O na bwe-ba kuntu tin, ba maa wɔra ba bwe daani si ba nii, ba na wó lər-o te tin. Ba maa wɔ: «Dɔbam na ləri

dí wɪ, kʊ yɪ Wɛ mʊ, o laan wó bwe dɪbam o nii, bɛɛ mʊ yɪ dí nan wʊ sɛ Zan taani dɪm?

²⁶ Kʊ daari, dí na wɪ kʊ yɪ nabiinə mʊ pɛ-o cwəŋə, nɔn-kɔŋɔ kʊm wó ja dɪ dɪbam, dɪ ba maama na pai Zan yɪ Wɛ nijonnu tɪn ŋwaani.»

²⁷ Ba na banɪ daani ba ga kʊlʊ ba na wó ta tɪn, ba ma ləri Zezi ba wɪ: «Dí yəri wʊlʊ na pɛ Zan cwəŋə tɪn.»

Zezi dɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ na yɪ kʊntʊ, amʊ dɪ nan bá ta wʊlʊ na pɛ amʊ ni sɪ a taa tʊŋɪ tɪn.»

Nɔɔnʊ dɪ o biə bale mɪmanja

²⁸ Zezi laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a manɪ mɪmanɪ didon a bri abam, sɪ á bʊŋɪ á nii. Nɔɔnʊ mʊ wʊra dɪ o biə bale. O ma ta dɪ bu-kwɪan kam o wɪ: <Ve n tʊŋɪ a kara nɪ zɪm dɛ dɪm nɪ.>

²⁹ Bu wʊm ma lər-o o wɪ: <A bá vu.> Kʊ na kɪ fɪtɪn tɪn, o ma joori o ləni o wʊbʊŋa yɪ o vu o tʊŋɪ.

³⁰ Nɔɔnʊ wʊm daa ma ta dɪ o bu wʊdon wʊm sɪ o dɪ vu o kara kam o tʊŋɪ. Wʊntʊ ma ləri o wɪ: <A kɔ, aá vu.> Yɪ o laan daari o wʊ ve.

³¹ Kʊntʊ tɪn, biə bam kʊntʊ bale wʊnɪ, wɔɔ mʊ sɪnɪ o kɪ ba ko wʊm na lagɪ kʊlʊ tɪn?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Kʊ yɪ bu nakwɪ wʊm mʊ.» Ba na ləri kʊntʊ tɪn, Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, nɔn-cɪcɔŋɪrʊ, kʊ na yɪ lampo-joŋnə dɪ ka-bwəəru, wó zʊ Wɛ paari dɪm wʊnɪ ba daari abam.

³² Bɛŋwaani, Zan na tu abam te tɪn, o dɛɛn bri abam cwəŋə kalʊ á na wó da sɪ á na cɪga Wɛ tee nɪ tɪn, yɪ á wʊ sɛ o taani dɪm. Nɔn-cɪcɔŋɪrʊ tɪm nan sɛ-o yɪ tɪ ləni tɪ wʊrʊ tɪ yagɪ kəm-balwaaru tɪm. Abam nan nɛ bantʊ na kɪ te tɪn, yɪ á daa ta wʊ sɛ sɪ á ləni á wʊbʊŋa sɪ á sɛ o taani dɪm.»

Nɔɔnʊ dɪ o gaari mɪmanja (Mariki 12:1-12, Luki 20:9-19)

³³ Zezi daa ma ta dɪ ba o wɪ: «Cəgi-na, sɪ a daa manɪ mɪmanɪ didon a bri abam. Sɔŋɔ tu wʊdon mʊ wʊra. O ma zanɪ o cɪ gaari, yɪ o daari o jəri tweeru tɪlʊ yɪrɪ na yɪ vinyə tɪn dɪ wʊnɪ. O ma daari o kʊ goŋo tɪ-dɪa je nɪ, sɪ o na gwəri tweeru tɪm biə bam, sɪ o kɪ dáani o nɔ o ka tɪ na bam. O ma daari o cwi dapala sɪ nɔɔnʊ taa je da o yɪrɪ gaari dɪm. O na fɔŋɪ o cɪ-dɪ kʊntʊ tɪn, o laan ma kwe nɔɔna o yagɪ da sɪ ba taa tʊŋa, yɪ o daari o beeri o vu tɪv kʊdonɪ.

³⁴ Kʊ na yɪ tweeru tɪm biə bam gwərim manja tɪn, o ma tʊŋɪ o tɪntʊŋna, sɪ ba vu nɔɔna balʊ na nii o gaari dɪm banya nɪ tɪn te, sɪ ba jonɪ tweeru tɪm biə bam ba ja ba ba pa-o.

³⁵ O tɪntʊŋna bam na tu tɪn, nɔɔna bam ma ja-ba, ba magɪ dɪdʊa lanyɪranɪ, ba gʊ wʊdonɪ, yɪ ba daari ba dʊlɪ dɪdʊa dɪ kandwa ba gʊ.

³⁶ Gaari dɪm tu wʊm ta ma joori o tʊŋɪ o tɪntʊŋna badonnə nɔɔna bam tee

ni. Bantu kogo dwe dayige noona bam. Noona bam daa ta ma ki bantu di kuntu donj.

³⁷ Ku kweelim ni tin, o laan ma tɔɔti o titi bu noona bam tee ni, yi o bɔɔti ni, baá nigti wuntu.

³⁸ O bu wum na maa ve yi noona bam na-o tin, ba maa nooni daani ba wi: «Mu gaari dim tu bu, wuntu mu lagi o ba o taa te o ko wum wænu tum. Nan pa-na dí gu-o, si dí daari dí taa te o wænu tum.»

³⁹ Ba laan ma ja-o ba vanj ba ja nunji gaari dim wuni, ba mag-o ba gu.

⁴⁰ Kuntu tin, gaari dim tu wum laan na tuə, oó ki noona bam kuntu tita mu?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kuntu tin, ba laan ma læri ba wi: «O manj si o gu non-balwaarv tum kuntu mu, si o daari o kwe gaari dim o pa noona badonnə si ba taa nii-di, si tweeru tum biə bam gwærim manja na yiə, si ba taa pa-o o tweeru tum biə bam.»

⁴² Zezi daa ma ta di ba o wi: «Ku pupuni We tonə kum wuni ku wi:

«Kandwe dilb lwara na vin tin laan mu joori di ba di ji kandwe dilb na paɔ sɔɔɔ kum dana tin.

Kuntu yi Baɔa-We mu kia, yi ku yi wo-kamunu ku pa dibam.»

Abam manj á wu karimu kuntu na?

⁴³ Ku bri ni We laan wó jonji DI paari dim abam tee ni, yi DI daari DI pa balv na se DI ni tin na cwəɔə ba zv DI paari dim wu. [

⁴⁴ Ku na yi kandwe dilb We na kuri tin, noonv wulv maama na tv dintv baɔa ni tin, kuntu tu wó tiini o cɔcɔgi o titi mu. Ku daari, wulv maama kandwe dim na tv o baɔa ni tin, di wó muri kuntu tu mu.]»

⁴⁵ Zezi deen na manj mumaɔa yam kuntu maama tin, kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam ma lwarv ni ku yi bantu taanv mu o tea.

⁴⁶ Ba maa kwaanv ba lagu cwəɔə si ba ja-o, yi ba kwarv fɔɔv di non-kogv kum, bantu na pe o yi We nijonju tin njaanv.

22

Pe bu kadiri candiə mumaɔa

(Luki 14:15-24)

¹ Zezi deen ma manj mumaɔa didonj o bri noona bam o wi:

² «We paari dim nyi di pe wodonj na lagi si o ki kadiri candiə o pa o bu te tin.

³ Pe wum ya tagi di noona badonnə mu si ba ba ba tɔgi ba di kadiri candiə kam. De dim na tu di yi tin, o ma tɔɔti o tintɔɔna si ba vu ba bəɔi noona bam kuntu si ba ba. Ba ma wu se si ba ba.

⁴ O laan ma joori o tɔɔti o tintɔɔna badonnə, si ba vu noona bam te ba ta di ba ni: «Ba-na, si amv ti woɔo maama yi a pa ba gu na-paala di varv-nunuguru. Nan ba-na si dí di candiə kam.»

⁵ Noona balv ba na bəɔi kuntu tin ma zanj ba vu ba wubɔɔa je, ba na ba nigv o

beeri dım tın ηwaanı. Ba dıdva ve o kara mı. Dıdva ma vu sı o kı o pipiu.

⁶ Nöona balı na daarı tın ma ja pe wım tıntıjna bam, ba beesi-ba ba gu.

⁷ Pe wım banı ma tiini dı zaıı. O ma tııı o pamaıjna sı ba vu ba gu nön-gura bam kuntu, sı ba daarı ba zwe ba tıv kım maama.

⁸ O laan ma ta dı o tıntıjna bam o wı: <Kadiri dım woıo maama ti kı yigə sı dı di. A nan na bəıı balı sı dı di candıə kam tın ya wı maıı dı ka.

⁹ Nan nuıı-na á vu tıv kım je sım maama nı, á nıı cwe sım nıə nı. Á na ne nönv wıv maama tın, sı á bəıı-o sı o ba o tıgı o dı.>

¹⁰ O tıntıjna bam ma nuıı ba beeri tıv kım maama, ba la nöona balı maama ba na ne tın, kı na yı nön-ıına dı nön-balwaarv dı. Pe wım soıo kım ma tiini kı su dı nöona.

¹¹ Pe wım laan ma nuıı sı o zaanı nöona bam. O ma na nönv dıdva na wıra o na wı zı gwar-ıııv kılı na maıı dı kadiri dım tın.

¹² Pe wım ma bwe-o o wı: <A cılon, nmı kı ta mı n tıgı n zı yo seenı, yı nmı wı zı gıo kılı na lana tın?> Nönv wım ma ga ka ləre je.

¹³ Pe wım laan ma ta dı o tıntıjna bam o wı: <Ja-na nönv wıntıv á vı o jıa dı o ne, sı á ja-o á nuıı á dı lim wıntı, yaara na wı me yı nöona keerə yı ba dıntı ba nwa tın.>

¹⁴ Kuntu brı nı, We bəıı nöona zanzan mı, yı Dı

daarı Dı kuri ba fıntın yıranı.>

Lampoo ηwım taanı

(Marıkı 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Farızan tiinə bam laan ma zaıı ba vu sı ba banı ba nıı, ba na wı kı te ba pa Zezi ηönı o tıı sı ba ja-o tın.

¹⁶ Ba ma lı ba karabıə badonnə, sı ba tıgı dı Pe Erödı kwaga nöona badonnə ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta dıd-o ba wı: <Karanyına, dıbam ye nı nmı yı cıga tu mı, yı n yəni n brı nöona We cwəıə kam cıga. Nmı yıgə tərə dı nöona na bııı kılı ba pa nmı tın, nmı nan ba kuri nöona daanı.

¹⁷ Dı nan lagı sı dı bwe nmı dı nıı, nmı wıvbııa yı tıta mı? Dıbam Zwıfə bam cıllı pe nı sı dı ηwı lampoo dı pa lıgı kım pa-farv wım na? Mı na kı wı maıı?>

¹⁸ Zezi na lwarı ba na jıgı wıvbıı-balwaarv tıv tın, o ma ləri-ba o wı: <Abam yı pipırı-nyına mı. Bee nan mı yı á lagı sı á maıı-nı á nıı?>

¹⁹ Nan brı-na-nı səbu-dalı dıv dı na yəni dı ma ηwı lampoo tın.>

Ba ma lı səbu-dalı dım ba brı-o.

²⁰ O ma bwe-ba o wı: <Wıv nyınyıgıv dı o yırtı mı pıııntı dı bəıı nı?>

²¹ Ba ma lər-o ba wı: <Kı yı pa-farv wım mı.>

O laan ma ta dı ba o wı: <Kı lamma. Nan taá ηwı-na kılı na yı pa-farv wım nyım tın á pa-o, sı á daarı á taá paı We kılı dı na yı Dı nyım tın.>

22 O na læri-ba kuntu tɪn, kʊ ma sʊ-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yɪ ba viiri.

Twa biim taani

(*Mariki 12:18-27, Luki 20:27-40*)

23 De dɪm kuntu ni, Sadusian tiinə badonnə deen ma zanɪ ba vu Zezi te. Bantu mu bri ni, nɔɔnʊ na tɪga o daa bá joori o bi tɪn.

24 Ba ma vu ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, Moyisi deen bri ni, nɔɔnʊ na tɪga, yɪ o dɪ o kaani na ba jɪgɪ biə daani, o nu-bu mu manɪ sɪ o di kadəm wɔm sɪ ba lʊ biə o cʊrʊ kulʊ na tɪgɪ tɪn ɲwaanɪ.

25 Kuntu, nu-pugə-biə barpe mu ya wɔ dɪbam titari ni. Ba didɔba ma di kaani yɪ o tɪ o daar-o, yɪ o wɔ lʊgɪ bu did-o. Wɔlʊ na sanɪ tɪn dɪ daa ma læri o di kaani wɔm.

26 O dɪ ma tɪ o daar-o. Batɔ tu wɔm dɪ daa ma di-o. Kʊ kɪ kuntu doŋ mu dɪ ba maama barpe, yɪ ba wɔ lʊgɪ bu dɪ kaani wɔm.

27 Ba maama na tɪgɪ tɪn, kaani wɔm dɪ laan ma tɪ.

28 Dɪ nan lagi dɪ bwe dɪ nii, ba maama na di kaani wɔm tɪn, ba laan na tu ba bi ba yagɪ tʊɔni, bantu wɔɔ mu wɔ ta te kaani wɔm?»

29 Zezi ma læri-ba o wɪ: «Abam tiini á tusi mu. Abam nan wɔ ni Wɛ tɔnɔ kʊm zaasɪm dɪm kuri dɪ, yɪ á yəri Wɛ dam dɪm na yɪ te tɪn.

30 Beɲwaanɪ, nɔɔna na tu ba bi ba yagɪ tʊɔni, baá ta nyɪ dɪ Wɛ malesɪ sɪm na yɪ te tɪn mu, baara daa bá di kaana, kaana dɪ nan daa bá zʊ banna dɪ.

31 Kʊ nan na yɪ twa biim dɪm dɪ, abam manɪ á wɔ karɪmɪ kulʊ Wɛ na tagɪ Dɪ bri abam yɪ kʊ pɔpɔni Dɪ tɔnɔ kʊm wɔni tɪn na?

32 Dɪ tagɪ Dɪ wɪ: «Amʊ yɪ Abraham Wɛ, dɪ Yizakɪ Wɛ, dɪ Zakɔbɪ Wɛ mu.» Kʊ bri ni bantu daa ta jɪgɪ ɲwɪa mu Dɪ tee ni, beɲwaanɪ Baɲa-Wɛ yɪ nanɔna Wɛ mu sɪ Dɪ dai twa Wɛ.»

33 Nɔn-kɔgɔ kʊm na ni Zezi zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn, kʊ ma tiini kʊ sʊ-ba.

Wɛ niə yam wɔni dɔɔ mu yɪ kamunu dɪ dwe?

(*Mariki 12:28-34, Luki 10:25-28*)

34 Farizian tiinə bam deen ma lwarɪ Zezi na læri Sadusian tiinə bam te tɪn, kʊ pa ba daa warɪ taani ba ta. Ba laan ma kikili daani sɪ ba lagi cwəɲə ba ma ja-o.

35 Ba wɔ didɔba na yɪ Wɛ cullu tɪm karanyɪna tɪn ma zanɪ sɪ o man-o o nii o swan na yɪ te tɪn, o ma bwe-o o wɪ:

36 «Karanyɪna, Wɛ niə yam maama wɔni dɔɔ mu yɪ kamunu dɪ dwe?»

37 Zezi ma lær-o o wɪ: «Ta n soe n Yuutu Baɲa-Wɛ dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n wɔbɔɲa maama.

38 Dɪntʊ nan mu yɪ Wɛ dayigə ni yɪ dɪ yɪ kamunu.

39 Dɪlʊ na sanɪ tɪn dɪ nyɪ dɪ dɪntʊ mu, dɪ tagɪ dɪ wɪ, ta n soe n doŋ ni n titɪ te.

40 Moyisi zaasɪm dɪm dɪ faɲa faɲa Wɛ niɲoɲnə bam zaasɪm dɪm maama yɔɔrɪ dɪ puli niə yantʊ yale baɲa ni mu.»

*Krisi wɔm Wɛ na tɔŋi tɪn
yɪ Davidi Yuutu mu*

*(Marikɪ 12:35-37, Luki
20:41-44)*

⁴¹ Farizian tiinɛ badonnɛ dɛɛn ma ba ba kikili daani. Zezi ma zanɪ o bwe-ba o wɪ:

⁴² «Kɔ na yɪ Krisi wɔm Wɛ na lagɪ Dɪ tɔŋi tɪn, abam bɔŋi nɪ oó ta yɪ wɔɔ dwi tu mu?»

Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Oó ta yɪ Pɛ Davidi dwi tu mu.»

⁴³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ nan wó kɪ ta mu kɔ taa yɪ kɔntɔ? Wɛ Joro kɔm dɛɛn pɛ Davidi ŋɔɔnɪ o wɔŋo, yɪ o bɛŋ-o nɪ o Yuutu. Faŋa faŋa tɪn Davidi tagɪ o wɪ:

⁴⁴ «Yuutu Baŋa-Wɛ tagɪ dɪ a Yuutu Dɪ wɪ:

Ba n jɛni a jazɪm nɪ,
sɪ aá kɪ nmɔ dɔna maama n
nɛ kuri nɪ.»

⁴⁵ Davidi nan na sɪnɪ o bɛŋi Krisi wɔm o wɪ o Yuutu tɪn, o nan daa wó kɪ ta mu o taa yɪ Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa warɪ sɪ o lɛri kɔlɔkɔlɔ. Kɔ na zɪgɪ dɛ dɪm kɔntɔ nɪ tɪn, nɔɔna bam maama maa kwarɪ sɪ ba daa bwe-o taani.

23

*Pipiri-nyɪna na wó ba na
lɛɛrɔ te tɪn*

*(Marikɪ 12:38-40, Luki
20:45-47, 11:37-54)*

¹ Zezi laan ma ŋɔɔnɪ dɪ o karabiɛ bam dɪ nɔn-kɔgɔ kɔm maama.

² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ Farizian tiinɛ bam dɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ bam, bantɔ mu tu ba lɛni Moyisi yuu nɪ, sɪ ba pa

nɔɔna lwarɪ o zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn.

³ Kɔntɔ ŋwaani á manɪ sɪ á taá tɔgɪ kɔlɔ maama ba na brɪ abam tɪn. Á nan yɪ zanɪ á lwɛni ba na kɪ kɔlɔ maama tɪn, bɛŋwaani ba tɪtɪ ba tɔgɪ kɔlɔ ba na brɪ nɔɔna tɪn.

⁴ Ba na kɪ te tɪn, ba yɛni ba yaari nɔɔna mu dɪ cul-dɛɛrɔ sɪ ba taa tɔgɪ-tɪ. Kɔ maa nyɪ dɪ ba na fɪ-ba sɪ ba zɪŋɪ zɪla yalɔ duuni na dwe ba zɪŋɪm tɪn, yɪ ba tɪtɪ yigɛ tɛrɛ sɪ ba twɛri zɪla yam finfin dɪ ba zɪŋɪ.

⁵ Kɔlɔ na wɛli da tɪn, ba yɛni ba brɪ ba kɛm-laaru tum jaja mu sɪ nɔɔna maama taa nai. Ba yɛni ba brɪ ba tɪtɪ nɔɔna yigɛ nɪ, nɪ ba jɪgɪ Wɛ tɔnɔ kɔm sono, dɪ ba na tiini ba vɔ-tɪ ba yɪra nɪ jaja tɪn. Ba ma kɪ zala zanzan ba gwaaru yɪra nɪ, sɪ kɔ pa nɔɔna taa zuli-ba.

⁶ Ba na yɛni ba vu nɔɔnɔ sɔŋɔ sɪ ba di candiɛ, kɔ yɪ je-ŋɔŋa je nɪ mu ba lagɪ sɪ ba taa je da. Ba na zɔ ba Wɛ-di sɪm, ba daa ta lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigɛ nɪ.

⁷ Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mu, yɪ ba ta lagɪ sɪ nɔɔna taa bɛ-ba nɪ «Karanyɪna».

⁸ Kɔ nan na yɪ abam, á yɪ taá lagɪ sɪ ba taa bɛ abam nɪ «Karanyɪna», bɛŋwaani á maama yɪ nu-biɛ mu daani, yɪ á jɪgɪ Karanyɪna didɔa mu.

⁹ Á yɪ zanɪ á ma nɔɔn-nɔɔnɔ á ma bɛŋi nɪ á «Kɔ» lɔgɔ baŋa yo, Wɛ cwɛŋɛ kam tɔgɪm ŋwaani. Bɛŋwaani

abam maama jigɪ Ko didɔba mu, wɔntɔ mu yɪ Baɲa-We.

¹⁰ Kuɓɔ na wɛli da tɪn, á nan yɪ taá lagɪ sɪ nɔɔna taa bæ abam nɪ <Yigə tiinə>, beɲwaanɪ á Yigə Tu yɪ didɔba mu. Wɔntɔ mu yɪ Krisi wɔm We na tɔɲɪ tɪn.

¹¹ Abam nɔn-kamunu mu yɪ wɔɓɔ na yɪ tintɔɲɔ á wɔnɪ tɪn.

¹² Beɲwaanɪ, wɔɓɔ na zəɲɪ o tɪtɪ tɪn, We wó tu kɔntɔ tu. Wɔɓɔ nan na tu o tɪtɪ tɪn, We wó zəɲɪ kɔntɔ tu.

¹³ We cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mu. Á yəni á cɪ cwəɲə á pa nɔɔna warɪ sɪ ba zɔ We paari dɪm wɔnɪ. Abam tɪtɪ ba lagɪ sɪ á zɔ, yɪ á daari á cɪ balɔ maama na lagɪ sɪ ba zɔ tɪn cwəɲə.

[
¹⁴ We cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mu. Á yəni á ganɪ kadənə á jɔɲɪ ba wəənu. Á kwəri á kɪ We-lordɪdwaarɔ sɪ kɔ taa nyɪ nɪ á yɪ nɔn-ɲɔna mu te. Kɔntɔ ɲwaanɪ We wó tiini Dɪ pa abam na cam kɔ ja gaalɪ.]

¹⁵ We cullu karanyɪna tiinə-ba dɪ Farizian tiinə-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mu. Á yəni á beeri lɔɖɔ baɲa je maama mu sɪ á nii, á wó wanɪ á pa dwi-ge tu didɔba ba o tɔɲɪ cullu tɪɓ We na pɛ dɪbam Zwifə bam tɪn na. Bantu didɔba nan na tu o sɛ We, á laan wó bri-o á tɪtɪ cullu mu, sɪ á pa o tiini o ji min-tɪɓ

nɔɔnɔ kɔ dwəni abam tɪtɪ na yɪ te tɪn.

¹⁶ Leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam nyɪ dɪ lilwə na vanɪ ba donnə lilwə te tɪn mu. Abam yəni á bri nɔɔna á wɪ, nɔɔnɔ na dugi durə dɪ We-di-kamunu kɔm, kɔntɔ dai kɔɓkɔɓ. Á ma daari á bri á wɪ, nɔɔnɔ nan na dugi dɪ səbu-sɪɲa kalɔ na wɔ We-digə kam wɔnɪ tɪn, kɔ yɪ fifɪɓn mu sɪ kɔntɔ tu kɪ kɔɓɔ o na dugi dɪ kɔ tɪn.

¹⁷ Abam yɪ jwəeru yɪ á kwəri á nyɪ dɪ lilwə mu. Kɔ yɪ digə kam na yɪ We nyɪm tɪn ɲwaanɪ mu pɛ səbu-sɪɲa kam dɪ yɪ We nyɪm. Kɔntɔ tɪn, tintɔ wɔnɪ kɔɔ mu jigɪ kuri kɔ dwe kɔdɔɲ?

¹⁸ Abam daa ta bri nɪ, nɔɔnɔ na dugi dɪ We kaanɪm bimbim dɪm, kɔntɔ dai kɔɓkɔɓ. Á ma daari á bri nɪ, nɔɔnɔ na dugi dɪ kaanɪm wəənu tɪɓ maama na tigi bimbim dɪm baɲa nɪ tɪn, kɔ yɪ fifɪɓn mu sɪ kɔntɔ tu kɪ kɔɓɔ o na dugi dɪ kɔ tɪn.

¹⁹ Abam nyɪ dɪ lilwə mu yɪ á ba nai kɔɓɔ na yɪ cɪga tɪn. Kɔ yɪ bimbim dɪm na yɪ We nyɪm tɪn mu pɛ kaanɪm wəənu tɪm dɪ yɪ We nyɪm. Kɔntɔ tɪn, tintɔ wɔnɪ kɔɔ mu jigɪ kuri kɔ dwe kɔdɔɲ?

²⁰ Kɔntɔ, nɔɔnɔ wɔɓɔ na dugi dɪ kaanɪm bimbim dɪm tɪn, kɔ bri nɪ kɔntɔ tu dugi dɪ bimbim dɪm tɪtɪ kɔ wɛli dɪ wɔɲɔ kɔɓɔ maama na tigi dɪ baɲa nɪ tɪn mu.

²¹ Wɔɓɔ dɪ na dugi dɪ We-digə kam tɪn, kɔ bri nɪ kɔntɔ tu dugi dɪ We mu, We na wɔ ka wɔnɪ tɪn ɲwaanɪ.

22 Nɔɔnɔ wɔɔɔ dɪ nan na dugi dɪ Wɛ-sɔɔɔ kɔm tɪn, kɔ bɪ nɪ kɔntɔ tu dugi dɪ Wɛ paari jangɔɔɔ kɔm mɔ, kɔ bɪ nɪ kɔntɔ tu dugi dɪ Baɔa-Wɛ mɔ.

23 Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ-ba dɪ Farizɪan tiinɛ-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Kɔ na maɔi kɔ yɪ dwɛ dwi maama, ba zɪ ba daga dɪ, á yɛni á lɪ Wɛ tɛri á pa-Dɪ. Kɔ lana. Kɔ daari á yigɛ tɛrɛ dɪ Wɛ niɛ yadaara yalɔ na tiini ya yɪ kamunɛ tɪn, nɪnɛnɪ cɪga tɔgɪm dɪ yibwɛn-durɛ dɪ wɔ-dɪdɔba kɛm. Kɔ ya maɔi sɪ á taá kɪ wɛɛnu tɪm kɔntɔ mɔ sɪ á yɪ yagi Wɛ niɛ yadaara yam.

24 Abam sɪnɪ á nyɪ dɪ lilwɛ balɔ na vat ba donnɛ lilwɛ tɪn mɔ. Abam nyɪ dɪ nɔɔna balɔ na lagɪ ba nyɔ na, yɪ ba yɛni ba leeri-ba, sɪ kalisi na wɔra sɪ ba lɪ-dɪ ba yagi, yɪ ba yigɛ nan tɛrɛ dɪ wo-kamunu kɔɔɔ ba na liri tɪn, kɔ na maɔi kɔ ma dɪ yogondi dɪ.

25 Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ-ba dɪ Farizɪan tiinɛ-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Abam ɔwɪa kam nyɪ dɪ ba na sɪn zwɪ dɪ kabɛli kwe sɪ kɔ tɔgɪ cullu na bɪ te yɪ sɪ wɔ su dɪ digiru te tɪn mɔ. Abam wɔrɔ su dɪ kampilɛ dɪ pu-sɪɔa mɔ.

26 Farizɪan tu, nmɔ nyɪ dɪ lilwe mɔ te. Nmɔ maɔi sɪ n da yigɛ n sɪn n zwɪ wɔ mɔ, sɪ sɪ kwe dɪ daa yɪ taa jigɪ digiru.

27 Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ-ba dɪ Farizɪan tiinɛ-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ

pipiri-nyɪna mɔ. Abam nyɪ dɪ yibeelɛ yalɔ ba na fɔgɪ ya kwaga sɪ ya taa lana nɔɔna yibiyɛ nɪ tɪn mɔ. Yibeelɛ yam kɔntɔ wɔ ma su dɪ twa kwi, yɪ ya tiini ya yɪ digiru yɪranɪ.

28 Abam dɪ nan yɪ kɔntɔ mɔ. Á paɪ á jigɪ cɪga mɔ nɔɔna yibiyɛ nɪ, yɪ á wɔrɔ laan su dɪ lwarɪm yɪranɪ, dɪdaanɪ pipirɛ kikiɛ.

29 Wɛ cullu karanyɪna tiinɛ-ba dɪ Farizɪan tiinɛ-ba, leɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Abam yɪ pipiri-nyɪna mɔ. Abam yɛni á fɔgɪ á kɪ faɔa faɔa Wɛ nijɔɔnɛ bam yibeelɛ, yɪ á daari á kwe Wɛ nɔn-ɔɔna bam yibeelɛ lanyɪranɪ.

30 Á ma daari á tɛ á wɪ, abam dɛɛn ya na wɔra á kwɛ nakwa bam maɔa kam nɪ, á ya bá sɛ á wɛli dɪ ba á gɔ Wɛ nijɔɔnɛ bam.

31 Abam tɪtɪ ni-taanɪ nan mɔ bɪ nɪ á yɪ balɔ na gɔ Wɛ nijɔɔnɛ bam tɪn biɛ.

32 Kɔntɔ, nan kwaanɪ-na á tɔɔɪ á kwɛ nakwa bam na kɪ wo-lwaanɔ tɪɔɔ ba daari tɪn sɪ kɔ vu kɔ ti.

33 Abam dɪ á kwɛ bam maama nyɪ dɪ bɪsankwɪ-dwɛ mɔ. Á bɪ á bá lu min-tɪv cam dɪm wɔnɪ.

34 Kɔntɔ ɔwaaɪ a lagɪ a tɔɔɪ a nijɔɔnɛ abam tee nɪ, dɪ yiyɪu tiinɛ dɪ Wɛ tɔɔɔ karanyɪna tiinɛ dɪ. Abam wɔ ja badaara á gɔ, yɪ á daari á pa badaara tɔvɔn-dagara baɔa nɪ á gɔ. Á ma wɔ ja badaara á Wɛ-di sɪm wɔnɪ á magɪ, yɪ á daari á taá tɔgɪ ba nɛ tɪv dɪ tɪv á bɛɛsɪ-

ba.

³⁵ Kuntɔ ɲwaanɩ Wɛ wɔ pa abam na cam nɩɲɛnɩ kɩ yɩ abam tɩtɩ mɔ ɡv nɔn-ɲɔna balɔ maama ba na maɲɩ ba ɡv lɔɡv pulim nɩ sɩ kɩ ba kɩ yɩ zɩm tɩn. Kɩ na puli dɩ Abɛlɩ wɔlɔ na yɩ nɔn-ɲɔm tɩn, sɩ kɩ ba kɩ kweeli dɩ Barasɩ bu Zakari wɔlɔ abam kwə na ɡv Wɛ di-laa kɔm dɩ Wɛ kaanɩm bimbim dɩm tɩtari nɩ tɩn.

³⁶ A lagɩ a ta cɩga mɔ dɩ abam sɩ, nɔɔna bantɔ maama caa wɔ ta tɔɡɩ zɩm nɔɔna bam.»

Zezi wɔ na cɔɡɩ Zeruzalem tiinə ɲwaanɩ te tɩn

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á ɡvɩ Wɛ niɲɔɲnə, yɩ á dɔlɩ nɔɔna balɔ Wɛ na tɔɲɩ abam tee nɩ tɩn dɩ kandwa. Kuni zanzan mɔ a ya lagɩ sɩ a la abam nɔn-biə a kɩ daanɩ, sɩ a taa nii á baɲa nɩ, nɩɲɛnɩ coro na kukwəri kɩ biə kɩ kɩ vwana kuri nɩ te tɩn. Abam maa ba sɛa.

³⁸ Kuntɔ ɲwaanɩ abam tɩw kɩm laan wɔ ba kɩ ji di-dwəənu.

³⁹ Nan taá ye-na nɩ, á daa bá na-nɩ sɩ kɩ taa ve maɲa kalɔ á na wɔ ta á wɩ: <Zulina wɔlɔ na bɩnɩ dɩ Yuutu Wɛ yɩɩ ɲwaanɩ tɩn.> »

24

Lɛɛrv na wɔ ba lɔɡv baɲa te tɩn

(Marikɩ 13:1-23, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma nuɲɩ Wɛ-di-kamunu kɩm nɩ sɩ o viiri. O na maa kɛ tɩn, o karabiə bam

ma ba o te, sɩ ba pa o maanɩ Wɛ-digə kam lɔɔm dɩm na lana te.

² O ma ta dɩ ba o wɩ: «Abam wɔ nɛ ka na yɩ te tɩn na? A lagɩ a ta cɩga mɔ dɩ abam sɩ, ka maama wɔ ba ka tɩ tɩga nɩ ka cɔɡɩ maama. Kandwɛ daa bá danɩ dɩ donɲa baɲa nɩ.»

³ Zezi dɛɛn ma vu o jəni Olivi piu kɩm yuu nɩ. O karabiə bam yɩranɩ ma vu o te, yɩ ba bwe-o ba wɩ: «Maɲa kɔɔ mɔ Wɛ-digə kam wɔ ba ka tɩ kuntɔ? Bɛɛ mɔ lagɩ kɩ kɩ maana kɩ bɩ dɩbam nɩ maɲa kam yɩ sɩ nmɔ joori n ba lɔɡv baɲa, sɩ lɔɡv tiim mɩmaɲa laan yɩ?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wɩ: «Á fɔɡɩ á cɩ á tɩtɩ, sɩ á yɩ pa nɔɔn-nɔɔnɔ ganɩ abam.

⁵ Bɛɲwaanɩ nɔɔna zanzan wɔ ba abam te, yɩ baá ma amɔ yɩɩ ba ma ganɩ abam ba wɩ, bam didɔa didɔa mɔ yɩ Krisi wɔm Wɛ na tɔɲɩ tɩn. Kuntɔ donɲ mɔ baá ganɩ nɔɔna zanzan.

⁶ Á wɔ ba á na tigurə na wɔ abam je sɩm nɩ, yɩ á kwəri á ni ka ɲwa tɩnɩ dɩlɔ na baɲwɛ tɩn nɩ. Nan yɩ pa-na fɔbɩnɩ zɔ abam, bɛɲwaanɩ wəənu tɩm kuntɔ maama maɲɩ sɩ tɩ kɩ mɔ, yɩ kɩ ta dai lɔɡv tiim maɲa.

⁷ Dwi wɔ zanɩ dɩ kɩ jara dɩ dwi didonɲ, yɩ tɩw dɩ kɩ donɲ wɔ zanɩ tɩ magɩ jara. Kana dɩ wɔ ba ka taa wɔ je zanzan nɩ, yɩ tɩga dɩ wɔ sisinɩ je sɩdonnə nɩ.

⁸ Wəənu tɩm kuntɔ maama nan nyɩ dɩ kaanɩ na sɩɲɩ o vri pugə yɩ ka wɔɛ te

tin mu, yi cam daa ta wu kwaga ni.

9 Kantu maɗa kam ni nɔɔna wó ja abam ba ki didɛera ja ni si ba beɛsi abam, yi ba daari ba gu abam. Abam na yi amu nɔɔna tin ɗwaani, lugu baɗa nɔɔna maama wó ta culi abam.

10 Kantu maɗa ni nɔɔna zanzan wó ba ba yagi amu kwaga togum. Nɔɔna badaara wó ku da-kurə ba bri daani, yi badonnə di wó ta culi daani.

11 Nɔɔna zanzan wó ba ba bri ni ba yi We nijonɗə mu yi ba dai, yi baá gani nɔɔna zanzan.

12 Wo-balwaarɗu tum na wó ba ti tiini ti gaali tin, kú pa nɔɔna zanzan sono ti.

13 Wólu maama nan na ki pu-dia o zigi kəɗkəɗ si ku vu ku yi kweelim tin, We wó vri kuntu tu ɗwɔa.

14 Nɔɔna di wó beeri lugu baɗa je maama ba tooli We kwər-ywəɗə kam ni We lagi DI di paari nɔɔna titari ni, si ku taa yi maana nabiinə maama tee ni, si lugu tiim laan yi.

15 Abam nan wó ba á na wo-lonɗo kulɓ na yi cogunɗu tin na wó ba ku zu ku zigi We titi di-kamunu kum wɔni ku cogi-ka. We nijonnu Daniyelɗi maɗi o ta wo-lonɗo kum kuntu taani. (A lagi a ta di abam si wólu na karɗi tin, si o kwaanɗi o ni ku kuri lanyiranɗi.)

16 Abam na ne wo-lonɗo kum kuntu, si abam balɓ na zɔɔri Zude ni tin ki lila á

nunji á duri á vu pweeru yuu á səgi da.

17 Nɔɔnu nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zu digə si o kwe kulɓkulɓ.

18 Nɔɔnu wólu nan na wu kara ni tin, o di yi joori sonɗo si o kwe o goro o zu.

19 Kantu maɗa kam ni kúu tiini ku taa yi leeru di kaana balɓ na jigɗi pwi tin, di balɓ na jigɗi biə yi ba ɗogɗi yili tin.

20 Nan taá loori-na We, si cam durim dim kuntu yi zanɗi di ba taa yi waarɗu mumaɗa ni naa siun de dim ni.

21 Beɗwaani yaara yalɓ na lagi ya ba maɗa kam kuntu ni tin wó ta tiini ya camma ya dwe yalɓ na maɗi ya ki lugu pulim maɗa ni si ku ba ku yi zim tin. Yaara yantu nan na ke, yaara yadonnə daa bá ba nuneeni yantu te.

22 Baɗa-We na wu pe yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnu bá wəri. Ku nan yi We titi nɔɔna bam DI na kuri tin ɗwaani mu DI wó pa yaara yam da yam tri.

23 Kantu maɗa kam ni, nɔɔnu wólu maama na tagi di abam o wɗi: <Nii-na Krisi wum We na tunɗi tin wu yo seeni> naa: <O wu jəgə kadoɗ ni>, si á yi se kuntu tu.

24 Nɔɔna badaara wó zanɗi ba bri ni bam didɗa didɗa yi Krisi wum We na tunɗi tin mu, yi ba yagi ba dai. Badonnə di wó bri ni bantu yi We nijonɗə mu, yi ba yagi ba dai. Ba ma wó ki wo-kinkagila yalɓ na wó su nɔɔna tin, si ba ya na wai, si

ba sugi We titi noona balu DI na kuri tin.

²⁵ Nii-na, amu nan wuuri a ta a bri abam mu, yi ka manja kam ta wu yi.

²⁶ Woŋo kulɔ na weli da tin, noona na tagi di abam ba wɔ: <Nii-na Kriŋi tu o wu kagwa wɔni>, si á yi zaŋi á vu da. Naa ba na tagi ba wɔ: <Nii-na, si o wu soŋo kuntu ni>, si á yi se.

²⁷ Beŋwaanɔ, de dim amu Nabiin-bu wum na lagi a ba lugu bana tin na yiã, kuɔ ta nyi di dɔa na pipili weyuu ni ka zigi bri-kwaga ni ka vu ka yi mansoŋo te tin mu,

²⁸ ni bitar-dindia na tagi ka wɔ: <Wo-tuɔ na wu me tin, duurã di gilimi da mu.> »

Nabiin-bu wum na wu ba lugu bana te tin

(*Mariki 13:24-27, Luki 21:25-28*)

²⁹ «Yaara yam kuntu manja kam na tu ka ke, ku bá daani, yi wɔa kam laan ji nazono tim tim.

Cana di daa bá fuŋi si pooni taa wura.

Weyuu wu sisinji yi calɔwɔ sim wu kwari si tu tiga ni,

yi wænu tɔɔ maama na wu weyuu ni tin wu vugimi daani.

³⁰ Noona laan wu na wokinkagili weyuu ni, si ku bri ni Nabiin-bu wum maa biina. Lugu bana dwi tiinã maama wu ta keerã, di ba na ne Nabiin-bu wum na maa biini tin. Oó ta wu weyuu ni kunkwænu bana ni o biina di dam, yi We paari-zulã zanzan wu o tee ni.

³¹ Nabon-zoŋo wu tiini ku taa wu weyuu ni, yi Nabiin-bu wum laan wu pa o malesi sim nunji si jagi si vu lugu bana je maama, ku na yi wapuli di wa-zuuri, jazim di jagwiã, si la o noona balu We na kuri tin je maama si ki daani.»

Kapuru nyinyugu na zaasi dibam kulɔ tin

(*Mariki 13:28-31, Luki 21:29-33*)

³² «Nan maani-na á nii kapuru na yi te tin. Kuntu na yæni ku wura ku kwi vooɔ, á yæni á lwarɔ ni ku twe yadã.

³³ Ku nan yi bidwi mu di á na ne wænu tɔɔ maama a na tagi a bri abam tin na wura ti kia, si á lwarɔ ni Nabiin-bu wum tum dim laan twe di ti mu.

³⁴ A lagi a ta ciga mu di abam si, wænu tim kuntu maama wu ba ti wura ti kia, yi zim noona bam ta wu tigi ba ti.

³⁵ Weyuu di tiga bana maama wu ba ti ke, yi amu taani dim bá ke manja di manja.»

We yiranɔ mu ye lugu tiim de

(*Mariki 13:32-37, Luki 17:26-30,34-36*)

³⁶ «Noon-noonu yari de dɔɔ Nabiin-bu wum na lagi o joori o ba tin, noon-noonu yari de dim wɔni manja kam o na wu ba tin, ku na manɔ ku yi We malesi sim di DI Bu wum titi di. Ku nan yi a Ko Bana-We yiranɔ mu ye.

³⁷ Nabiin-bu wum na wu joori o ba manja kalu tin, kuɔ

ta nyi nūnɛɛni kɔ dɛɛn na ki Nowe maɲa kam ni te tɪn.

³⁸ Kɔ na wó loori dɔ-fara kam nɪnɪm tɪn, nɔɔna dɛɛn di ba wɔdiiru, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zɔɔri banna, si kɔ vu kɔ yi de dɪm Nowe na zɔ naboro kamunu kɔm wɔ tɪn.

³⁹ Ba dɛɛn wɔ lwarɪ wɔɲo kɔlɔ na lagɪ kɔ ba kɔ ki tɪn, si kɔ vu kɔ yi maɲa kalɔ dɔ-fara kam na bam na tu ba li nɔɔna bam maama tɪn. Nabiin-bu wɔm di lagɪ o ba kɔntɔ doɲ mɔ.

⁴⁰ Kantɔ maɲa kam ni, nɔɔna bale na wɔ kara ni ba tɔɲa, Wɛ wó li ba didɔa Dɪ daari wɔdoɲ wɔm.

⁴¹ Kaana bale di na wɔra ba cɔi muni nɔɲɔ ni, Wɛ wó li ba didɔa Dɪ daari wɔdoɲ wɔm.

⁴² Kɔntɔ ɲwaani, á fɔɲɪ á cɪ á titɪ, si á yɛri de dɪm á Yuutu wɔm na wó jooɪ o ba tɪn.

⁴³ Lwarɪ-na si, sɔɲɔ tu ya na lwarɪ maɲa kalɔ ɲwɪnɔ na lagɪ o ba titɪ ni o ɲɔ tɪn, o ya wó yɪri o sɔɲɔ kɔm, si ɲwɪnɔ wɔm yi na cwɛɲɔ o zɔ o ɲɔ.

⁴⁴ Kɔntɔ tɪn, abam maɲɪ si á cɪ á titɪ mɔ, bɛɲwaani amɔ Nabiin-bu wɔm lagɪ a ba maɲa kalɔ abam na ba bɔɲɪ ni aá ba tɪn mɔ.»

Tɪntɔɲ-ɲɔm di tɪntɔɲ-balɔɔ mɪmaɲa

(Luki 12:41-48)

⁴⁵ «Wɔɔ mɔ yi tɪntɔɲ-ɲɔm wɔlɔ na jɪɲ wɔbɔɲa tɪn? O nyi nūnɛɛni tɪntɔɲɔ wɔlɔ o yuutu na yagɪ o titɔɲa o pa-o yi o daari o vu cwɛɲɔ

tɪn. O yuutu wɔm ma li-o si o taa nii o donnɔ tɪntɔɲna bam baɲa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wɔdiu maɲa maama.

⁴⁶ O yuutu wɔm na jooɪ o ba, yi o piini di o ki kɔlɔ maama o na wɪ o ki tɪn, tɪntɔɲɔ wɔm kɔntɔ laan wó na yu-yoɲo.

⁴⁷ A lagɪ a ta cɪga mɔ di abam si, o yuutu wɔm laan wó pa o taa nii o jɪɲɪɪɪ tɪm maama baɲa ni.

⁴⁸ O nan na yi tɪntɔɲ-balɔɔ yi o bɔɲɪ ni, o yuutu wɔm daani zanzan yi o ba tui,

⁴⁹ yi o na jɪɲɪ o donnɔ tɪntɔɲna bam o maga, yi o daari o tɔɲɪ di sa-nyɔra o di yi o nyɔ sana di ba,

⁵⁰ tɪntɔɲɔ wɔm kɔntɔ yuutu wɔm laan wó jooɪ o ba de dɪm tɪntɔɲɔ wɔm na ba bɔɲɪ ni oó ba tɪn, di maɲa kalɔ o na wó ba o zɔ tɪn.

⁵¹ O yuutu wɔm nan na tu o pɪr-o kɔntɔ, o laan wó pa o na cam, yi o daari o pa o tɔɲɪ di pipiri-nyɪna o na yaara zanzan, jɛɲɔ kalɔ ni ba na wó ta keerɔ yi ba dɔni ba nwa tɪn.»

25

Bukwa fugɔ mɪmaɲa

¹ «Kantɔ maɲa kam ni Wɛ paari dɪm wó ta nyi di bukwa fugɔ na zanɪ ba vu si ba jeeri kan-bar-dɔɔrɔ te tɪn. Ba ma kwe ba min-zwɛɛnu ba ja wɛli da ba vu.

² Bukwa bam banu maa yi jwɛɛru, yi banu bam yi swan tiinɔ.

³ Balu na ba jigi swan tun ma wu ki nugə ba wəli da, si ba taa ki ba min-zwəənu tum ni.

⁴ Ku daari swan tiinə bam ma ki nugə wəənu wuni ba zia.

⁵ Kan-baru wum na tiini o daani yi o ba tui tun, ku ma pa ba maama tigi ba dɔa.

⁶ Tiga na tu ka kwuru tun, nɔɔna maa tooli ba wi: <Kan-baru wum maa bina! Zanj-na á nuji á jeer-o.>

⁷ Bukwa bam ma zanj ba tarigi ba min-zwəənu tum.

⁸ Bukwa balu na ba jigi swan tun min-zwəənu tum maa lagɔ ti dwe. Ba ma ta di ba donnə swan tiinə bam si ba ki nugə ba pa-ba, si ba min-zwəənu tum lagɔ ti dwe.

⁹ Swan tiinə bam ma ləri ba wi: <Aye, nugə kam ba daga si ka yi dibam maama. Kuntu nwaani, abam di ve balu na jigi nugə ba yəgi tun te á yəgi.>

¹⁰ Ba laan ma ke si ba yəgi. Ba na ke ba daari tun, mu kan-baru wum yiə. Badaara bam na manji ba ti ba yigə tun, ba ma tɔgi di kan-baru wum ba vu ba zu kadiri dim sɔɔɔ kum. Ba ma pi manɔɔo kum ni.

¹¹ Ku na ki finfin tun, mu bukwa banu balu na ba jigi swan tun laan tuə, yi ba bəɔji kan-baru wum ba wi: <Di yuutu, di yuutu, puri si di zu!>

¹² O ma ləri-ba o wi: <A lagɔ a ta ciga mu di abam si, a yəri abam.>

¹³ Kuntu nwaani á manji si á taá cu á titi, bɛnwaani á yəri de dilu naa manja kalu

amu Nabiin-bu wum na wu joori a ba tun.>

Tintuɔna bats mimanja
(Luki 19:11-27)

¹⁴ «We paari dim daa ta nyi di sɔɔɔ tu wɔɔɔɔ na lagɔ o nuji o vu cwəɔə. O ma bəɔji o tintuɔna, yi o kwe o wəənu o pa-ba si ba taa niə.

¹⁵ O ma ce səbu-dala murr-tinu (5.000) o pa ba didua, yi o daari o pa didua səbu-dala murr-tile (2.000). O ma pa didua kam di səbu-dala muru didua (1.000). O nan pɛ-ba səbu kum, si ku manji ba didua didua dam na ma te tun mu. O laan ma daari o viiri.

¹⁶ Tintuɔnu wulu na jɔɔji səbu-dala murr-tinu tum tun ma ki lila o kwe səbu kum o ma ki pipiu, yi o na səbu-dala murr-tinu nyɔɔri o wəli da.

¹⁷ Səbu-dala murr-tile tu wum di ma na səbu-dala murr-tile nyɔɔri o wəli da.

¹⁸ Ku daari səbu-dala muru didua kam tu wum ma kwe səbu kulɔ o tu wum na pɛ-o tun o ku goɔo o suli da.

¹⁹ Ku na daani tun, sɔɔɔ tu wum laan ma joori. O ma bəɔji o tintuɔna bam si ba ba ba jeeli o səbu kum ba nii.

²⁰ Səbu-dala murr-tinu tum tu wum ma ja səbu-dala murr-tinu nyɔɔri dilu o na ne tun o wəli da o vu o pa-o. O ma ta di o tu wum o wi: <Amu yuutu, nii. Nmu ya n pɛ-ni səbu-dala murr-tinu mu, yi a laan ki pipiu a na səbu-dala murr-tinu nyɔɔri a wəli da.>

²¹ O tu wum ma lər-o o wi: <Nmu ki ciga, n jigi yawala, n yi tintuɔ-nɔm. Nmu sɔɔri

n kɪ ɕɪgɑ dɪ n na nii kʊlʊ
fɪnfɪtɪn a na kɪ n juɟɑ nɪ tɪn
baɟɑ nɪ. Kʊntʊ, a laan wʊ
pa n ta n nii a wæɲnu zanzan
baɟɑ nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ
wɔpɔlɔ daanɪ.>

22 Səbu-dala murr-tile tu
wɔm dɪ ma vu o te, yɪ o ta
dɪd-o o wɪ: <A yuutu, nmɔ
ya n pɛ-nɪ səbu-dala murr-
tile mɔ, yɪ a laan kɪ pipiu
a na səbu-dala murr-tile a
wɛli da.>

23 O tu wɔm ma lər-o o wɪ:
<Nmɔ kɪ ɕɪgɑ, n jɪgɪ yawala,
n yɪ tintɔŋ-ŋɔm. Nmɔ sɪnɪ
n kɪ ɕɪgɑ dɪ n na nii kʊlʊ
fɪnfɪtɪn a na kɪ n juɟɑ nɪ tɪn
baɟɑ nɪ. Kʊntʊ, a laan wʊ
pa n ta n nii a wæɲnu zanzan
baɟɑ nɪ. Nan ba sɪ dɪ kɪ
wɔpɔlɔ daanɪ.>

24 Səbu-dala murr dɪdɔ
kam tu wɔm laan ma vu o
ta dɪ o tu wɔm o wɪ: <Amɔ
yuutu, a ye nɪ nmɔ laɟɑ
dana. N yɛni n zagɪ mɪna
yalɔ n tɪtɪ na wɔ dugɪ tɪn, yɪ
n daari n jɔŋɪ nyɔɔrɪ dɪlɔ na
dai nmɔ tɪtɔŋɑ nyɪm tɪn.

25 Kʊntʊ ŋwaanɪ a kwari
fɔbɔnɪ dɪ nmɔ, yɪ a kwe nmɔ
səbu kɔm a vu a sulɪ tɪgɑ nɪ.
Nan joori n jɔŋɪ n səbu kɔm.>

26 O tu wɔm ma ta dɪd-
o o wɪ: <Nmɔ yɪ tintɔŋ-
balɔɔ mɔ, yɪ n jɪgɪ yawɔɔɔ
zanzan. Nmɔ na ye nɪ amɔ
laɟɑ dana, yɪ a yɛni a zagɪ
mɪna yalɔ a tɪtɪ na wɔ dugɪ
tɪn, yɪ a lagɪ nyɔɔrɪ dɪlɔ na
dai a tɪtɔŋɑ nyɪm tɪn,

27 kɔ ya manɪ sɪ nmɔ kwe
a səbu kɔm n tɪŋɪ bankɪ nɪ.
Nmɔ ya na kɪ kʊntʊ, a ya wʊ
ba a jɔŋɪ-kɔ dɪ nyɔɔrɪ.

28 Kʊntʊ tɪn, jɔŋɪ-na səbu-
dala murr dɪdɔɑ kam o tee
nɪ á pa wɔlɔ na jɪgɪ səbu-
dala murr-fugə kam tɪn.

29 Bɛŋwaanɪ, nɔɔnɔ na
manɪ o jɪgɪ wɔŋɔ, o ta wʊ
jɔŋɪ kɔdɔŋ o wɛli da sɪ kɔ
tiini kɔ taa daga. Nɔɔnɔ
wɔlɔ nan na manɪ o ba jɪgɪ
kʊlʊkʊlʊ tɪn laan wʊ ba o ga
kʊlʊ fɪnfɪtɪn o ya na jɪgɪ tɪn
dɪ mɔ.

30 Kɔ nan na yɪ tintɔŋ-
kayaa kantʊ, ja-o-na á nunɪ
á dɪ á yagɪ lim jəgə nɪ, mɛ
yaara na tiini ya wɔra yɪ
nɔɔna keerə yɪ ba dɔnɪ ba
nwa tɪn.> »

*Nabiin-bu wɔm na wʊ ba
o dɪ paari yɪ o pɔɔrɪ nɔɔna
daanɪ te tɪn*

31 <Nabiin-bu wɔm nan
na joori o ba dɪ o paari-
zulə yam, yɪ Wɛ malesɪ sɪm
maama tɔgɪ sɪ wɔ o tee nɪ,
o laan wʊ ba o jəni o paari
jangɔŋɔ kɔm baɟɑ nɪ.

32 Lɔgɔ baɟɑ dwi tiinɔ
maama wʊ ba ba la daanɪ o
yigə nɪ. O laan wʊ pɔɔrɪ-ba
kuni bile, nɪ nayɪrɔ na pɔɔrɪ
o peeni dɪ o bɔnɪ daanɪ te
tɪn.

33 Oó pɔɔrɪ peeni sɪm o
pa sɪ taa wɔ o jazɪm nɪ, yɪ
o daari o yagɪ bɔnɪ dɪm o
jagwiə nɪ.

34 Nabiin-bu wɔm na yɪ pɛ
kʊntʊ tɪn, o laan wʊ ta dɪ
balɔ na wɔ o jazɪm nɪ tɪn
o wɪ: <Abam balɔ a Kɔ Wɛ
na kɪ lanyɪranɪ tɪn, á ba-na
á tɔgɪ á dɪ paari dɪlɔ Dɪ na
manɪ Dɪ tɪŋɪ Dɪ pa abam, kɔ
na sɪŋɪ lɔgɔ pulim nɪ tɪn.

35 Bɛŋwaanɪ, kana dɛɛn
jaanɪ amɔ, yɪ á pa-nɪ wɔdiu

yi a di. Na-nyom deen jaan-ni, yi á pa-ni na yi a nyo. A deen tu abam sam, yi á ki-ni voro lanyiran.

³⁶ A deen ba jigi goro si a zu, yi á pa-ni goro. A deen ba jigi yazurə, yi á ba á nii-ni. Ba deen ki-ni pɔna digə ni, yi á ba á nii-ni.>

³⁷ We non-ɲona bam laan wó zanɔ ba bwe-o ba nii: <Dí Yuutu, maɲa koo mu dibam ne kana jigi nmu yi dí pa-m wodi u yi n di, naa na-nyom jigi-m yi dí pa-m na yi n nyo?>

³⁸ Maɲa koo mu nmu tu dibam sam yi dí ki nmu voro, naa maɲa koo mu n ba jigi goro yi dí pa-m goro,

³⁹ naa maɲa koo mu nmu ba jigi yazurə naa n wu pɔna digə ni yi dí ba dí nii-m?>

⁴⁰ Pe wum laan wó ləri o ta di ba o wi: <A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam nan na ki kuntu don á ma á wəli a noona bam tin, ku na maɲi ku yi wɔɔ na tiini o muri ba maama wɔni tin di, ku yi amu mu á ki kuntu.>

⁴¹ O laan ma wó daari o ta di balɔ na wu o jagwiə ni tin o wi: <Á ve daa a tee ni, si abam mu yi balɔ We soola na wu á yuu ni tin. Ke-na á vu á zu mini dɔɔ na ba dwe tin wu, We na maɲi Dɔ tin si Dɔ pa sutaani di di malesi sim tin.>

⁴² Benwaani, kana deen jaani amu, yi á wu pe-ni wodi u si a di. Na-nyom di ma ja-ni, yi á wu pe-ni na si a nyo.

⁴³ A deen tu abam sam, yi á wu ki-ni voro. A deen ba jigi goro, yi á wu pe-ni goro si a zu. A deen ba jigi yazurə, yi ba ta kwəri ba ki-ni pɔna digə ni, yi á wu tu si á nii-ni.>

⁴⁴ Ba ma wó ləri ba bwe-o ba wi: <Dí Yuutu, maɲa koo mu dibam ki nmu kuntu? Maɲa koo mu dí ne kana di na-nyom na jigi nmu, naa n na yi vəru, naa n ba jigi goro, naa n ba jigi yazurə, naa ba ki-m pɔna digə ni, yi dibam wu zəni-m?>

⁴⁵ O ma wó ta di ba o wi: <A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam na vin si á wəli amu noona bam tin, ku na maɲi ku yi wɔɔ na tiini o muri ba maama wɔni tin di, ku yi amu mu á vin si á wəli.>

⁴⁶ Bantu laan wó ke ba vu cam dɔɔ na bá fəgi di ti tin wɔni. Ku daari We non-ɲona bam ma wó zu Dɔ te ba na ɲwɔa kalɔ na ba ti tin.>

26

Zwifə bam yigə tiinə na ki ni daani si ba gv Zezi te tin

(Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Zezi deen na tagɔ wəənu tum kuntu maama o ti tin, o laan ma ta di o karabiə bam o wi:

² «Abam ye si ku daari da yale mu si Pakɔ candiə kam yi, yi ba laan wó ja amu Nabiin-bu wum ba ki didɛera jia ni, si ba pa-ni tɔon-dagara baɲa ni ba gv.»

³ Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam ma kikili daani Kayifu soɲo ni.

Wóntu mu yi ba kaanum yutu.

⁴ Ba ma banɔ daani si ba nii, ba na wú ki swan yalɔ ba ma ja Zezi ba gu tin.

⁵ Ba na wura ba bwe kuntu tin, ba ma ta ba wi: «Dí nan wu manɔ si dí ja-o candia kam manɔ ni, si kuvu pa vu-vugə jani noona bam titari ni.»

Kaanu wɔdon na ki te o zuli Zezi tin

(*Mariki 14:3-9, Zan 12:1-8*)

⁶ Zezi deen maa wu Betani ni noonu wɔdon soho ni, o yiri mu Simon. Wóntu deen ya yi nanyoho mu.

⁷ Zezi na wura o di wɔdiu manɔ kalɔ tin, mu kaanum wɔdon tu o te. O maa jigi kunkwalə ka na su di trali nugə kalɔ sɛbu na daga tin. O ma vu o lo nugə kam Zezi yuu ni si o ma zul-o.

⁸ Zezi karabiə bam na ne kuntu tin, ba maa ba jigi wɔpolo. Ba maa te ba wi: «Bee mu yi o ja nugə kam o cogi tintu?»

⁹ Dí ya wú wani dí kwe-ka dí yəgi sɛbu zanzan dí ma wəli yinigə tiinə.»

¹⁰ Zezi ma lwarɔ ba na te kulɔ tin, yi o ta di ba o wi: «Bee mu yi á jigi kaanum wum á yaara? O na ki-ni zulə yalɔ tin yi kəm-laa mu o ki-ni.

¹¹ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantɔ wura mu di abam manɔ maama si á taá zəni-ba. Ku daari amu nan bá ta wura di abam manɔ maama.

¹² Kaanum wum na logi nugə kam a yira ni tin, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba ki.

¹³ A lagɔ a ta ciga mu di abam si, ba na wú tooli amu kwər-ywəŋə kam lugu banɔ je maama ni tin, baá ta kaanum wum kuntu di taani si ba taa guli o gulə.»

Zudasɔ na ki ni di Zwifə yigə tiinə bam si ba ja Zezi te tin

(*Mariki 14:10-11, Luki 22:3-6*)

¹⁴ Kuntu kwaga ni, Zudasɔ Yiskariyo wulɔ na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didɔba tin laan ma zanɔ o vu Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam te.

¹⁵ O ma bwe-ba o wi: «Abam wú pa amu bee mu, si a bri abam cwəŋə si á ja Zezi?» Ba na ni kuntu tin, ba ma se si ba pa-o sɛbu-dala fiinto.

¹⁶ Ku na puli manɔ kam kuntu ni tin, o laan ma kwaani o beeri cwəŋə si o ja Zezi o ki ba jia ni.

Zezi na di Paki candia wɔdiu di o karabiə bam te tin

(*Mariki 14:12-26, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korinti 11:23-25*)

¹⁷ Ku ma ba ku yi de dilɔ ba na puli si ba di dipe dilɔ na ba jigi dabilɔ di wonu tin. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wi: «Nmu lagɔ si dí di Paki candia kam jəgə koo ni mu, si dí vu dí ti wono maama yigə dí pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wi: «Zanɔ-na á vu tuw kum wu noonu don te, si á ta did-o ni: «Karanyina mu wi, o manɔ kam yiə. O nan lagɔ o togi di o karabiə bam o ba nmu

soŋɔ mu, si ba di Paki candiə kam wɔdiu da.» »

¹⁹ O karabiə bam ma vu ba ki o na tagi kulɔ tɪn, yi ba kwe candiə kam wəənu tɪn ba ti.

²⁰ Tɪga ma ba ka yi. Zezi di o karabiə fugə-bale bam laan ma jəni si ba di wɔdiu kum.

²¹ Ba na wɔra ba di tɪn, Zezi laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, abam wɔ nɔɔnɔ didɔba mu lagɪ o yəgi amɔ o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kuntɔ tɪn, ba wɔrɔ ma tiini ti cɔgi zanzan, yi ba puli si ba taa bwe-o didɔba didɔba ba wɪ: «Amɔ Yuutu, ku yi amɔ mu na?»

²³ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tɔgi di amɔ o lu zɔŋa didɔba wɔni tɪn mu lagɪ o yəgi amɔ o pa nɔɔna.»

²⁴ Ku nan maŋɪ si amɔ Nabiin-bu wɔm vu a ti, ni Wɛ tɔnɔ kum na maŋɪ ku bri a taanɪ te tɪn. Ku nan za wɔ ta yi lɛɛrɔ mu ku pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ yəgi amɔ Nabiin-bu wɔm o pa tɪn. Ba ya na maŋɪ ba wɔ lɔgi nɔɔnɔ wɔm kuntɔ, ku ya wɔ ta gara.»

²⁵ Zudasɪ wɔlɔ na lagɪ o yəg-o o pa tɪn laan ma bwe-o o wɪ: «Karanɪna, ku yi amɔ mu na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mu ka da n taga.»

²⁶ Ba na wɔra ba di maŋa kalɔ tɪn, Zezi ma kwe dipe yi o ki Wɛ le di ŋwaanɪ. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yi o wɪ: «Jɔŋi-na á di, si dɪntɔ yi a yɪra mu.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana di zɔŋa, yi o ki Wɛ

le ti ŋwaanɪ. O ma kwe o pa-ba yi o wɪ: «Abam maama jɔŋi-na á nyɔ.»

²⁸ Wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ mu yi a jana kalɔ na lagɪ ka nunɪ ka duri si ka ma vri nɔɔna zanzan ba lwarɪm wɔni tɪn. Ku maa bri ni Wɛ goni ni si DI yagɪ nɔɔna lwarɪm DI ma cɛ-ba amɔ jana kam ŋwaanɪ.

²⁹ Taá ye-na ni, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ, si ku taa ve maŋa kam abam na wɔ tɔgi di amɔ á jəni amɔ Ko Wɛ paari dɪm wɔni, si dí daa nyɔ daanɪ.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli Wɛ, yi ba daari ba nunɪ ba vu Olivi piu yuu.

Zezi na wuuri o bri Piyɛɛri na wɔ vi-o te tɪn

(Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

³¹ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Tɪtɪ dɪntɔ tɪtɪ nɔɔ mu abam maama wɔ joori amɔ kwaga ni, ni Wɛ tɔnɔ kum na maŋɪ ku bri te tɪn. Wɛ dɛɛn tagɪ DI wɪ:

«Aá pa ba gɔ nayɪrɔ wɔm, yi o peeni sɪm maama jagɪ.»

³² Ku daari, Wɛ na joori DI bi-ni, aá da yigə a vu a taa cəgi abam Galile ni.»

³³ Zezi na tagɪ kuntɔ tɪn, Piyɛɛri ma ta did-o o wɪ: «Nɔɔna bam maama na maŋɪ ba joori nmɔ kwaga ni, amɔ bá fɔgi a joori nmɔ kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di nmɔ si, tɪtɪ dɪntɔ tɪtɪ nɔɔ mu, ku na wɔ loori si cɪbwɔ keeri tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ ni n yəri amɔ.»

35 Pɩyɛɛri laan ma ta did-
o o wɩ: «A bri a bá fɩ nɩ a
yəri nmɔ, kɩ na manɩ kɩ yɩ
ba na lagɩ ba gɔ amɔ dɩ nmɔ
maama dɩ.»

Zezi karabiə bam maama
dɩ ma ta kɔntɔ doŋ.

*Zezi na cɛ dɩ Wɛ-loro te
tɩn*

(*Marikɩ 14:32-42, Luki
22:39-46*)

36 Zezi laan ma zaŋɩ o tɔgɩ
dɩ o karabiə bam o vu jəgə
kadoŋ, gaari na wura yɩ ba
bə-ka nɩ Jesemanɩ tɩn. O ma
ta dɩ ba o wɩ: «Á taá je yo, sɩ
a vu daa a warɩ Wɛ sɩ a ba.»

37 O ma pa Pɩyɛɛri dɩ
Zebede biə bale bam tɔg-o ba
vu. O wɩ ma tiini kɩ cɔgɩ yɩ
o bɩcarɩ di.

38 O ma ta dɩ ba o wɩ: «A
wɩ mv tiini kɩ cɔgɩ sɩ kɩ yɩ
a tɔbɩ. Á nan zɩgɩ-na yo, á
taá kogili-nɩ sɩ á warɩ Wɛ, sɩ
á yɩ zaŋɩ á do.»

39 O laan ma fɩfɔ o vu daa.
O ma vi o yigə tɩga nɩ o wura
o loori Wɛ yɩ o wɩ: «Amɩ Ko,
kɩ na wat, sɩ n pa cam dilɔ
na lagɩ dɩ ba amɩ banja nɩ tɩn
kɛ. Nmɩ nan kɩ te na yɩ nmɩ
wɔbɔŋa tɩn, sɩ n yɩ kɩ amɩ
wɔbɔŋa na lagɩ kulɩ tɩn.»

40 O na loori Wɛ o ti tɩn, o
ma joori o vu o karabiə batɔ
bam te. O ma na nɩ ba tigi
ba doa. O ma zaŋɩ-ba, yɩ
o ta dɩ Pɩyɛɛri o wɩ: «Bɛɛ
mɩ yɩ abam warɩ sɩ á kogili
amɩ, sɩ á yɩ zaŋɩ á do sɩ kɩ
yɩ mɩmanja fɩnfɩn dɩ?

41 Fɔgɩ-na á yɩri á titɩ
sɩ á taá loori Wɛ, sɩ á
yɩ tɩ manɩm dim manja
nɩ. Bɛŋwaanɩ nanzwənə

wɔbɔŋa lagɩ sɩ ya sɛ Banja-
Wɛ, yɩ o yɩra laan bwənə.»

42 Zezi daa ma joori o vu
daa, yɩ o loori Wɛ o wɩ:
«Amɩ Ko, cam dɩntɩ na bá
wanɩ dɩ li amɩ banja nɩ dɩ
yagɩ, yɩ a na manɩ sɩ a zɩ
dɩ wɩ mv, amɩ ta sɛ sɩ kɩ kɩ
nmɩ wɔbɔŋa na lagɩ te tɩn.»

43 O daa ma joori o vu o na
nɩ ba ta tigi ba doa, doom na
tiini dɩ wat-ba tɩn ŋwaanɩ.

44 O ma yagɩ-ba, yɩ o joori
o vu daa o daa ta loori Wɛ o
kɩ kuni bɩtɔ, nɩ o ya na manɩ
o ta kulɩ tɩn.

45 O daa ma joori o vu o
karabiə bam te, yɩ o ta dɩ ba
o wɩ: «Á ta tigi á do mv na?
Nii-na! Manja kam yɩə, sɩ ba
ja amɩ Nabiin-bu wɩm ba kɩ
nɔn-balwaarɩ jɩa nɩ.

46 Zaŋɩ-na sɩ dí vu. Nɔɔnɩ
wɩlɩ na lagɩ o yəgi-nɩ o pa
tɩn maa bɩna.»

Ba na jaanɩ Zezi te tɩn

(*Marikɩ 14:43-50, Luki
22:47-53, Zan 18:3-12*)

47 Zezi ta na wura o ŋɔɔnɩ
kɩntɩ tɩn, mv Zudasɩ wɩlɩ
na yɩ o karabiə fugə-bale
bam wɩ didɩba tɩn tu o yɩ o te,
yɩ nɔn-kɔgɔ zanzan tɔgɩ did-
o kɩ ba, yɩ ba ze sɩ-lwaanɩ
dɩ da-lwaanɩ. Kɩ yɩ Zwifə
nakwa bam dɩ ba kaanɩm
yigə tiinə bam mv tɩŋɩ-ba.

48 Zudasɩ ya manɩ o pa
kɔgɔ kɩm lwarɩ nɩ, o na ve o
kukwəri nɔɔnɩ wɩlɩ tɩn, sɩ
ba ja kɩntɩ tu.

49 O laan ma yɔɔri o yɩ
Zezi te o jɔɔn-o yɩ o wɩ:
«Karanyɩna, dɩnle», yɩ o
daari o kukwər-o.

50 Zezi ma ta did-o o wɪ: «Amɔ cilon, nmɔ na tu sɪ n kɪ kɔlɔ tɪn, kɪ-kɔ lɪla.»

Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi.

51 Nɔɔna balɔ na manɪ ba wɔ Zezi tee nɪ tɪn didɔba ma lɪ o sɔgɔ o ma zagɪ kaanum yuutu wɔm tintɔɲnɔ zwe o go.

52 Zezi ma ta did-o o wɪ: «Joori n sɪn n sɔgɔ kɔm kɔ polo nɪ, sɪ nɔɔnɔ wɔlɔ maama na soe jara dɪ sɔgɔ tɪn, sɔgɔ mɔ wɔ gɔ kɔ tu.»

53 Nmɔ yəri nɪ, a ya na lagɪ zənə, a ya wɔ ta dɪ a Kɔ We, yɪ o da o tɔɲɪ malesɪ kɔgɔ kuni fugə-bɪle, sɪ sɪ ba sɪ wəli-nɪ na?

54 Amɔ nan ya na kɪ kɔntɔ, We tɔnɔ kɔm na brɪ nɪ kɔ manɪ sɪ kɔ kɪ amɔ te tɪn daa wɔ wanɪ kɔ kɪ na?»

55 Zezi laan ma bwe kɔgɔ kɔm o wɪ: «Abam na kwe sɔlwaanɔ dɪ da-lwaanɔ á ba sɪ á ja amɔ tɪn, a yɪ ɲwɪnɔ mɔ na? De maama a yəni a je We-di-kamunɔ kɔm wɔnɪ a brɪ nɔɔna, yɪ á wɔ jaanɪ-nɪ.»

56 Kɔntɔ maama nan kɪ, sɪ kɔ pa faɲa faɲa We nijonɔ bam na pɔpɔnɪ kɔlɔ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn mɔ ba kɔ sɪnɪ kɔ kɪ.»

Zezi karabiə bam na nɪ kɔntɔ tɪn, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

*Ba na di Zezi taanɪ te tɪn.
(Marikɪ 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:13-14,19-24)*

57 Nɔɔna balɔ na tu ba ja Zezi tɪn ma ja-o ba vu ba kaanum yuutu Kayifu sɔɲɔ, me Zwifə cullu karanyɪna tiinə dɪ ba nakwa bam na manɪ ba kikili da tɪn.

58 Pɪyɛɛɪ ma dalɔ o tɔɲɪ ba kwaga, o da o vu o yi kaanum yuutu wɔm sɔɲɔ. O ma zɔ o jəni sɔɲɔ kɔm tintɔɲna bam tee nɪ, sɪ o nii kɔlɔ na lagɪ kɔ kɪ Zezi tɪn.

59 Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba sarɪya-dirə nakwa bam maama maa kwaanɪ sɪ ba na nɔɔna balɔ na wɔ fɔ vwan ba pa Zezi tɪn, sɪ kɔ brɪ nɪ kɔ manɪ sɪ ba gɔ-o.

60 Nɔɔna zanzan ma zanɪ ba fɔ vwan ba pa-o, yɪ ba daa ta wɔ wanɪ ba na kɔlɔ na brɪ nɪ kɔ manɪ sɪ ba gɔ-o tɪn. Kɔ kwaga seeni mɔ nɔɔna bale zanɪ ba ba, yɪ ba ta ba wɪ:

61 «Nɔɔnɔ wuntɔ tagɪ o wɪ, wɔm wɔ wanɪ o magɪ dɪbam We-di-kamunu kɔm maama o dɪ tɪga nɪ, yɪ o joori o ma da yatɔ o lo-ka.»

62 Kaanum yuutu wɔm na nɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma zanɪ o bwe Zezi o wɪ: «Nɔɔna bantɔ na tagɪ kɔlɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ ba jigɪ taanɪ sɪ n ləri na?»

63 Zezi maa cɪm. Kaanum yuutu wɔm laan ma ta did-o o wɪ: «Kwarɪ ɲwɪa Tu Baɲa-We fɔbɪnɪ, sɪ n ta n brɪ dɪbam, nmɔ yɪ We Bu Krisi wɔm Dɪ na tɔɲɪ tɪn mɔ na?»

64 Zezi ma lər-o o wɪ: «Mɔ ka da n taga. Amɔ nan lagɪ a ta dɪ abam nɪ, abam wɔ ba á na Nabiin-bu wɔm o na je Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-We jazum nɪ, yɪ á ta wɔ daari á na-o o na nunɪ We-sɔɲɔ nɪ o maa bɪnɪ kunkwəənu wɔnɪ.»

65 Kaanum yuutu wɔm na nɪ kɔntɔ tɪn, o ma zanɪ o kaari o titɪ gɔrɔ, sɪ kɔ brɪ nɪ o wɔ tiini kɔ cɔɲɪ dɪ Zezi

taanı dım. O ma ta o wı: «Nii-na, o ɲɔɔni o twı Wε mu, o paı o dı Wε ma daanı mu. Dı daa ba lagı maana tiinε sı ba ɲɔɔni o taanı dım. Abam maama maɲı á ni, o na ɲɔɔni o twı Wε te.

⁶⁶ Kuntv tın, abam wı bæε mu?»

Ba ma lər-o ba wı: «O maɲı sı ba gv-o mu.»

⁶⁷ Ba laan ma twı lileeru ba yağı o yiə ni, yı ba mag-o lanyuranı. Badaara ma lo o pɔpwaanv,

⁶⁸ yı ba wı: «Nmυ na yı Krisi wım Wε na tɔɲı tın, sı n lwarı n brı dıbam wılv na magı-m tın.»

Pıyεeri na sıni o vın Zezi te tın

(Marıkı 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Kantv maɲa kam ni Pıyεeri maa je kunkolo kım wıni. Kaanıμ yuutu wım soɲɔ tıntɔɲ-kana ma vu o te, yı o ta did-o o wı: «Nmυ dı tɔɲı dı Zezi, Galile tu wım mu.»

⁷⁰ Pıyεeri ma fıv ba maama yigə ni o wı: «A yəri woɲo kulv nmυ na tε tın.»

⁷¹ O ma zaɲı o nuɲı mancoɲo ni. Tıntɔɲ-kana kadoɲ dı daa ma na-o, yı o ta dı nɔɔna balv na wıra tın o wı: «Nɔɔnv wıntv tɔɲı dı Nazareti tu Zezi mu.»

⁷² Pıyεeri ma du durə, yı o ta fıv o wı: «A brı a yəri nɔɔnv wım kuntv.»

⁷³ Kɔ na kı fıın tın, nɔɔna badonnə ma vu ba ta dı Pıyεeri ba wı: «Nmυ sıni n yı ba kɔɔo kım wı nɔɔnv didva mu. Nmυ ɲwanja kam

mu brı ni n sıni n nuɲı dáanı mu.»

⁷⁴ O laan ma soolı o pa o tıti, sı kɔ brı ni o taanı dım yı cıga, yı o wı: «A brı a yəri nɔɔnv wım kuntv.»

O na tagı kuntv tın, cıbwıv laan ma da kɔ keeri.

⁷⁵ Pıyεeri laan ma guli Zezi ya na tagı kulv did-o o wı: «Kɔ na wı loori sı cıbwıv keeri tın, nmυ wı fıv kuni bıto ni n yəri amv.» O na guli kuntv tın, o laan ma nuɲı, yı o tiini o keeri zanzan.

27

Ba na jaanı Zezi ba vu Pilatı te te tın

(Marıkı 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32)

¹ Tıga na tu ka pıvı tıtıti tın, Zwıfə kaanıμ yigə tiinə bam dı ba tıv kım nakwa bam maama ma kı ni daanı, sı ba pa ba gv Zezi.

² Ba ma ja-o ba vɔ, yı ba ja-o ba vu ba kı gvırma tu Pilatı jıɲa ni.

Zudası na gv o tıti te tın
(Tıtıvɲa Tɔɔɔ 1:18-19)

³ Zudası wılv na yəgi Zezi o pa nɔɔna bam tın na lwarı ni ba dı o sarıya yı ba lagı ba gv-o tın, o wıv laan ma cɔɲı dı o na kı kulv tın, yı o joori o kwe səbu-dala fiinto kım, sı o pa kaanıμ yigə tiinə bam dı nakwa bam.

⁴ O ma ta dı ba o wı: «Amv kı wo-balɔɔ, dı a na yəgi nɔɔnv wılv na wıv kı kulvıv tın a pa abam yı ba lagı ba gv-o tın.»

Ba ma lər-o ba wı: «Dıbam yigə tərə, kə tığı dı n tıtu.»

⁵ O laan ma kwe səbu kum o vu o dı o yagi Wε-di-kamunu kum wıni, yı o daarı o vu o kuuri nına o tı.

⁶ Kaanım yigə tiinə bam deen ma kwe səbu kum yı ba wı: «Səbu kuntu yı jana nyım mı, kə culə sı dı gwaanı-kə Wε-digə səbiə bam wıni.»

⁷ Ba ma bwe daanı, yı ba ma-kə ba yəgi tıga kadon, ka yırı mı Kamə-mərv tıga, yı ba ma kı vərə yibeelə jəgə.

⁸ Kuntu nıwaanı mı nıona jıgı jəgə kam kuntu ba ma bə nı jana tıga, sı kə ba kə yı zım.

⁹⁻¹⁰ Kuntu ma pa Wε ni-jonnu Zeremi deen na tagı kulə faja faja tın ba sıni kə kı. O deen tagı o wı: «Ba kwe səbu-dala fiinto mı, ba ma yəgi kamə-mərv tıga kam, nı Banja-Wε deen na pε-nı nı, sı a ta te tın. Kə maa yı səbu kulə Yıstrayel dwi tiinə bam na se sı ba ma yəgi nıonı wım tın mı.»

Pilatı na bwe Zezi taanı te tın

(*Marıkı 15:2-15, Luki 23:3-5, 13-25, Zan 18:33—19:16*)

¹¹ Zezi ma zanı o zıgı gıvırma tu Pilatı yigə nı. Gıvırma tu wım ma bwe-o o wı: «Nmı mı yı Zwifə bam pε wım na?»

Zezi ma lər-o o wı: «Mı ka da n taga.»

¹² Kə daarı Zwifə kaanım yigə tiinə bam dı ba nakwa bam na nıonı taanı dı

maama ba pa-o tın, o wı ləri kuləkulə.

¹³ Pilatı ma ta dıd-o o wı: «Nmı wı nı ba na nıonı kulə maama ba pa nmı tın na?»

¹⁴ Zezi ma wı se sı o ləri ba taanı dım dıbdı. Kə ma pa gıvırma tu wım tiini o yı yəu dıd-o.

¹⁵ Bım maama Pakı candiə kam maņa na yəni ka yı, gıvırma tu wım yəni o lı pııı dıdıba mı o pa nıon-kəgə kum, nıneenı bantı na lagı wıı tın.

¹⁶ Kantı maņa kam nı pıııı wıdonı maa wıra, o yırı mı Barabası. Nıona maama deen ye o kəm-balwaarı tım nı nı.

¹⁷ Nıona bam na tu ba la daanı tın, Pilatı ma bwe-ba o wı: «Abam lagı sı a yagi bantı wıı mı a pa abam? Kə yı Barabası mı naa Zezi wıı ba na bə-o nı Krisi tın mı?»

¹⁸ O deen bwe-ba kuntu, bənıwaanı o ye nı, kə yı wı-gırvı nıwaanı mı ba jaanı Zezi ba kı o jına nı.

¹⁹ Pilatı na je sarıya dim jəgə kam nı tın, o kaanı ma tııı nı o pa-o o wı: «Yı zanı n kı nıonı wım kuntu kuləkulə, o na jıgı cıga tın nıwaanı. Bənıwaanı tıtu dıntı nı amı tiini a na yaara zanzan dı nıonı wım kuntu dındwıa wıni.»

²⁰ Zwifə kaanım yigə tiinə bam dı ba nakwa bam ma sugı nıon-kəgə kum, sı ba ta dı Pilatı nı, o yagi Barabası o pa-ba, sı o daarı o pa ba gı Zezi.

21 Pilatı daa ma joori o bwe-ba o wı: «Nɔɔna bantu bale wɔnı, abam lagi sı a yagı wɔɔ mu a pa abam?»

Ba ma lər-o ba wı: «Barabası.»

22 Pilatı laan ma bwe-ba o wı: «Sı kɔ na yı Zezi wɔɔ ba na bə-o nı Krisi tın, abam wı a kı-o ta mu?»

Ba maama ma ta dıd-o ba wı: «Pa-o tɔɔn-dagara banja nı n gɔ.»

23 O ma joori o bwe-ba o wı: «Wɔntɔ kı bɛɛ mu o cɔgı?»

Ba laan ma tiini ba kaası banja banja ba wı: «Pa-o tɔɔn-dagara banja nı n gɔ.»

24 Pilatı ma lwarı nı kɔ ba jıgı kırı sı o taa ŋɔɔnı taan taan, kɔ na lagi kɔ ja bɔbwaka kɔ ba tın ŋwaanı. O ma jonjı na o ma san o jıa nɔn-kɔgɔ kum maama yigə nı, yı o wı: «A yigə tɔgı ka tərı nɔɔnɔ wɔntɔ tɔɔnı dım wɔnı. Kɔ yı abam yigə mu.»

25 Nɔn-kɔgɔ kum maama ma lər-o ba wı: «Yagı sı o tɔɔnı dım caa taa tɔgı dıbam dı dı biə.»

26 O laan ma yagı Barabası o pa-ba. O ma daarı o pa ba magı Zezi, yı o pa-ba cwəŋə sı ba ja-o ba vu ba pa tɔɔn-dagara banja nı ba gɔ.

Ba na jaanı Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara banja nı te tın (Marıkı 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

27 Gɔvırma tu wum pa-manja bam laan ma ja Zezi ba vu ba zɔ o sɔŋɔ kum kunkɔɔ. Pamanja kɔgɔ kum maama ma gilim-o da.

28 Ba ma lı o gwaarɔ tım, yı ba daarı ba zɔ-o gwar-sɔŋɔ.

29 Ba ma sɔ sabarı yipugə ba pu o yuu nı. Ba ma kwe miu ba ma ji nacəgə ba kı o jazım nı. Ba laan ma yáal-o ba mwana, yı ba ve ba kuni doonə o yigə nı, yı ba tɛ ba wı: «Zwifə bam pɛ, dınle.»

30 Ba ma daarı ba twı lileeru ba yagı o yıra nı, yı ba jıgı miu kum ba lɛə o yuu nı.

31 Ba na mwan-o ba ti tın, ba laan ma lı gwar-sɔŋɔ kum, yı ba daarı ba joori ba zɔ-o o tıti gwaarɔ tım. Ba laan ma ja-o ba nunjı ba vu sı ba pa-o tɔɔn-dagara banja nı.

32 Ba na jıg-o ba maa kɛ tın, ba ma jeeri nɔɔnɔ wɔdon, o yırı mu Simɔn o nunjı Sireenı mu. Pamanja bam ma fı-o ba pa o jonjı tɔɔn-dagara kam o zıŋı sı ba vu.

33 Ba maama ma vu ba yi jəgə kadoŋ ba na bə sı Goligota tın. Yırı dım kuntu kırı mu Yukol-pɔa piu.

34 Ba na yi da tın, ba ma kı sana ba gwaanı dı liri sıɔ ni na cana tın ba pa Zezi sı o nyo. O ma lanjı o nii, yı o wɔ sɛ sı o nyo.

35 Ba laan ma ja-o ba pa tɔɔn-dagara kam banja nı. Ba na pag-o kuntu tın, ba ma kwe o gwaarɔ tım sı ba manjı-tı ba pa daanı. Ba ma ta jɔɔ sı ba nii, wɔɔ mu wɔ twəri kulɔ o na lagi tın.

36 Ba laan ma je da ba yır-o.

37 Ba deen ma tanı tɔnɔ dagara kam yıra nı Zezi yuu

baŋa ni, si ku bri kulɔ o na ki o cɔgi yi ba gu-o tin. Ba deen pupuni ba wi:

«Wuntu yi Zezi wulɔ na yi Zwifə bam pe tin mu.»

³⁸ Ba ma daari ba ja ŋwuna bale ba pa dagari sidonnə baŋa ni. Ba ma cwi didwa Zezi jazim ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə ni.

³⁹ Nɔɔna balɔ na tɔgi da ba ke tin maa niə, yi ba gɔgisi ba yuni yi ba twi-o. Ba maa yáal-o,

⁴⁰ yi ba wi: «Nmɔ ya na buŋi si n cɔgi Wɛ-di-kamunu kum n di tɔga ni si n daari n ma da yato n joori n fɔgi n lo-ka tin, nmɔ na siuni n yi Baŋa-Wɛ Bu, si n laan vri n titi, n tu dagara kam yuu ni si dí nii.»

⁴¹ Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə di ba cullu karanyina tiinə bam di maa twi-o ba mwana, yi ba te daani ba wi:

⁴² «O yəni o vri nɔɔna badonnə ŋwina, yi o laan wari o titi ŋwina o vri. O maa bri ni o yi Yisrayeli dwi tiinə pe mu. O laan nan tu dagara kam yuu ni lele si dí nii, si dí wɔ ba dí siuni dí se-o.

⁴³ O ta bri ni o tɔgi Wɛ, yi o te si o yi Wɛ Bu mu. Kuntu, Wɛ na siuni DI lag-o, si DI laan joŋ-o DI yagi.»

⁴⁴ Ŋwuna balɔ ba na pagu dagari sum baŋa ni ba wəli da tin di maa jig-o ba twi kuntu don.

⁴⁵ Ku ma vu ku yi maŋa kam wɛ na tu di yi yupari baŋa ni tin. Luɔ kum

maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi wɛ-gunim maŋa ni,

⁴⁶ ku ki nɔɔni luu bato mu te. Maŋa kam kuntu ni Zezi laan ma kaasi baŋa baŋa di kwər-dia o wi: «Eli, Eli, lema sabakitani?» Taani duntu kuri mu: «Amɔ Wɛ, amɔ Wɛ, beɛ mu ki yi n yagi amɔ?»

⁴⁷ Nɔɔna balɔ na zigi da yi ba ni taani dum tin ma buŋi ni, o bə Eli mu si o ba.

⁴⁸ Ba didwa ma ki lila o duri o vu o kwe sipɔɔ. O ma di-ku sa-nywana wuntu, yi o daari o ki-ku miu ni ni, o vu o te o pa Zezi si o nyo.

⁴⁹ Nɔɔna badaara bam na ne kuntu tin, ba maa wi: «Yagi si dí cɔgi dí nii, Eli wɔ ba o joŋ-o o yagi na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaasi di kwər-dia baŋa baŋa. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tigi kuntu tin, gɔɔ kulɔ ba na lægi ba ma ci Wɛ-di-laa kum tin ma kaari bule, ku zigi baŋa ni ku tu ku kwaari ku kuri. Tɔga kam maa sisinjə, yi pulwaaru bagu ti yari.

⁵² Yibeelə yam ma puri. Ku daari Wɛ non-ŋona balɔ ya na tigi tin zanzan ma joori ba bi ba yagi tɔbni,

⁵³ yi ba nunji ba yibeelə wuntu, maŋa kalɔ Zezi titi na tu o bi o yagi tɔbni tin kwaga ni. Bantu laan ma vu ba zu Wɛ titi tu Zeruzalem wɔ ba pa nɔɔna zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaŋna bam yigə tu wɔm di o nɔɔna balɔ na wɔra ba yiri Zezi tin ma na tɔga kam sisinjim dum, di

kuḽu maama na kɪ tɪn. Fɔʊni ma tiini dɪ zɔ-ba, yɪ ba tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ya sɪntɔ o yɪ Baŋa-Wɛ Bu mu.»

⁵⁵ Kaana zanzan dɪ tɔgɪ ba wɔra, ba ma zɪgɪ yigə yigə yɪ ba niə. Bantu dɛɛn ya tɔgɪ dɪ Zezi mu ba nunɪ Galile ba ba, yɪ ba yəni ba tɔgɪ ba zən-o.

⁵⁶ Mari wɔḽu na nunɪ Magɪdala tɪn dɛɛn tɔgɪ o wɔ kaana bam kɔntɔ wɔni, dɪdaani Mari wɔḽu na yɪ Zakɪ dɪ Zɔzefɔ nu tɪn, kɔ wəli dɪ Zebede biə bam nu.

Ba na kɪ Zezi bɔɔni wɔni te tɪn

(*Marikɪ 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42*)

⁵⁷ Nɔɔnɔ wɔdonɔ dɛɛn mu wɔra, o yɪri mu Zɔzefɔ, o na nunɪ Arimatɪ, yɪ o kwəri o yɪ nadum. Wɔntɔ dɪ dɛɛn yɪ Zezi karabu mu. Tɪga dɛɛn na lagɪ ka yɪ tɪn,

⁵⁸ o ma zaŋɪ o vu Pilatɪ te, sɪ o loor-o cwəŋə sɪ o vu o kwe Zezi yɪra yam o kɪ. Pilatɪ ma sɛ, yɪ o pa ni sɪ ba kwe Zezi yɪra yam ba pa-o.

⁵⁹ Zɔzefɔ laan ma vu o kwe Zezi yɪra yam o pipiri-ya dɪ gar-jalɪ dɪḽ na lana tɪn.

⁶⁰ Ba ma daari ba kwe-ya ba ja vu ba tiŋi piu bɔɔni wɔni. Dɪntɔ maŋɪ dɪ yɪ o titɪ nyɪm mu, ba dɛɛn lugi-dɪ piu yɪra ni mu. Dɪ yɪ bɔn-dɔʊri mu. Ba na tiŋi Zezi yɪra yam da tɪn, ba laan ma bibili kandwɛ-pulɔgɔ kamunu ba ma pɪ bɔɔni dɪm ni, yɪ ba daari ba viiri.

⁶¹ Ba na wɔra ba kɪ-o kɔntɔ tɪn, Mari wɔḽu na nunɪ Magɪdala tɪn dɪ Mari wɔdonɔ

wɔm maa je yibeeli dɪm yigə ni ba niə.

Ba na pɛ pamaŋna yɪri yibeeli dɪm te tɪn

⁶² Dɛ dɪm Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə sɪ ba siun dɛ dɪm laan yɪ tɪn ma kɛ. Tɪga na pɔʊri yɪ kɔ yɪ ba siun dɛ dɪm tɪn, Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ Farizian tiinə bam laan ma zaŋɪ ba vu Pilatɪ te.

⁶³ Ba ma ta did-o ba wɪ: «Dɪbam tu, dɪ guli ni, vwan nyɪm wɔm ya na wɔra maŋa kalɔ tɪn, o dɛɛn tagɪ o wɪ, wɔm wɔ joori o bi da yatɔ dɛ ni.»

⁶⁴ Kɔntɔ nɔwaani, nan pa ni sɪ nɔɔna wuuri ba vu ba fəri yibeeli dɪm ni, sɪ ba fɔgɪ ba taa yɪri-dɪ sɪ kɔ vu kɔ yɪ da yatɔ yam. Kɔ na dai kɔntɔ, o karabiə bam wɔ wani ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yɪ ba daari ba ta dɪ nɔɔna ba wɪ, o bi o yagɪ tɔʊni mu. Kɔntɔ ma wɔ pa ba vwan yam laan tiini ya ji cɪga kɔ dwəni pulim dɪm ni.»

⁶⁵ Pilatɪ ma sɛ yɪ o wɪ: «Abam jɪgɪ nɔɔna. Nan pa-na ba vu sɪ ba kwaani ba taa yɪri-dɪ, sɪ kɔ maŋɪ dɪ abam na lagɪ te tɪn.»

⁶⁶ Ba ma zaŋɪ ba vu yibeeli dɪm jəgə kam, ba fəri dɪ ni kandwɛ kamunu kɔm na pɪ tɪn. Ba ma daari ba yagɪ nɔɔna da sɪ ba taa yɪri-dɪ.

28

Zezi na bi o yagɪ tɔʊni te tɪn

(*Marikɪ 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10*)

1 Ba siun de dum na ke tin, ti-bra-pura ni Mari wulu na nunji Magidala tin di Mari wodon wum ma zanji ba vu yibeeli dum jage kam si ba nii.

2 Tuga ma da ka sisinji zanzan. Banja-We maleka ma nunji weyuu ni, ka tu ka ba ka bibili kandwe kamunu kum ka yagi daa ni, yi ka daari ka jani di banja ni.

3 Ka yibiyə maa tiini ka nyuna ni dɔa na pipili te tin, yi ka gwaaru tum di tiini ti puri pari pari.

4 Nɔɔna balu na wɔra ba yiri yibeeli dum tin ma bəri di fɔɔni nɔɔɔni ba tigi mu te.

5 Maleka kam laan ma ta di kaana bam ka wɔ: «Á yi taá kwarɔ fɔɔni. Amu ye ni abam lagi si á na Zezi wulu ba na jaani ba pa tɔɔndagara kam banja ni ba gu tin mu.

6 O nan təri yo. O joori o bi o yagi tɔɔni, nɔɔɔni o ya na manji o ta kulɔ di abam tin. Nan ba-na á nii o yira yam ya na tigi me tin.

7 Abam nan ki lila á vu á ta di o karabiə bam ni, We pe o joori o bi o yagi tɔɔni, yi o laan wó da yigə o vu o taa cəgi abam Galile ni. Dáani mu á wó vu á na-o. Mu kulɔ a na lagi a ta a bri abam tin.»

8 Maleka kam na tagi kuntu tin, kaana bam ma ki lila ba nunji yibeeli dum jage kam ni ba maa kea, yi fɔɔni di wɔpolo kamunu jigɔ-ba. Ba ma duri ba vu si ba ta di Zezi karabiə bam kulɔ na ki tin.

9 Ba na maa ke tin, Zezi ma da o jeeri-ba, yi o ki-ba le. Ba ma vu ba yi o te, ba kuni doonə ba ja o ne yi ba zul-o.

10 Zezi ma ta di ba o wɔ: «Á yi taá kwarɔ fɔɔni. Ve-na a ko-biə bam te, si á ta di ba si ba vu Galile, si dáani mu baá na amu.»

11 Kaana bam na nunji yibeeli dum jage kam ni kuntu tin, nɔɔna balu na wɔra ba yiri-di tin badaara ma zanji ba joori ba vu tiw kum wɔ, yi ba ta kulɔ maama na ki tin ba bri Zwifə kaanum yigə tiinə bam.

12 Kaanum yigə tiinə bam laan ma vu ba nɔɔni di tiw kum nakwa bam. Ba ma ki ni daani yi ba kwe səbu-fɔɔɔ ba pa pamanja bam,

13 yi ba wɔ: «Abam manji si á ta ni, Zezi karabiə bam mu tu titi ni, ba nɔ o yira yam ba kwe ba ja viiri, yi abam tigi á dɔa.

14 Gɔvirma tu wum nan na tu o lwarɔ ku ni ni, yi ku na jigɔ taani, dibam wó nɔɔni dí joni abam dí yagi, si liə yi taa jigɔ abam.»

15 Pamanja bam ma joni səbu kum, yi ba siini ba ki kulɔ ba na tagi-ba si ba ki tin. Mu taani duntu mu Zwifə bam jigɔ ba tea, ku ba ku yi zim maama.

Zezi na nɔɔni kulɔ di o karabiə bam o kweeli tin (Mariki 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23, Tituŋa Tɔɔɔ 1:6-8)

16 Zezi karabiə fugə-didɔa kam laan ma zanji ba vu

Galile, piu kulɔ yuu ni o na maŋi o ta di ba si ba vu tin.

¹⁷ Ba ma sɔni ba vu ba na-o, yi ba kuni doonə ba zul-o. Badaara maa ta jigi bubwɛa did-o.

¹⁸ Zezi laan ma vu o yi ba te, yi o ta di ba o wi: «Wɛ pɛ-ni dam si a taa te wɛyuu di tɪga baŋa wəənu maama.

¹⁹ Kuntu ŋwaani, nan vena lɔɔ baŋa dwi tiinə maama te, si á pa ba ji amu karabiə, si á daari á miisi-ba na woni di amu Ko Wɛ yiri, di amu na yi DI Bu tin yiri, di DI Joro kum yiri ŋwaani,

²⁰ si á daari á bri-ba si ba sɛ wono kulɔ maama amu na pɛ abam ni si á ki tin. Nan taá ye-na ni, amu wó ta wɔra di abam maŋa maama, si ku vu ku yi lɔɔ tiim maŋa.»

**Wε taani dɔlɔ
MARIKI
na pɔpɔni tɔn
Wε taani dɔlɔ
Mariki na
pɔpɔni tɔn na bri
dibam kulɔ tɔn
mɔ tɔntɔ**

Mariki yɔ wɔlɔ dɛɛn na tɔgi o tɔŋi Wε tɔtɔŋa o zɛni Pooli dɔ Pɔyɛɛri tɔn mɔ. (Nii-na Tɔtɔŋa Tɔnɔ 13:5, Kolɔsi 4:10, 1 Pɔyɛɛri 5:13.)

Mariki tɔnɔ kɔm bri nɔ Zezi yɔ Wε Bu mɔ, o jɔgi ni wɔŋɔ maama baŋa nɔ (Mariki 1:1 dɔ 15:39).

Mariki dɛ yigɔ o pɔpɔni Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tɔn na tu o kwe cwɛŋɛ o pa Zezi te tɔn. O ta bri Zezi dɔ dɛɛn na pɛ Zan miis-o na wɔni te dɔ sɔtaani na maŋ-o te tɔn (Mariki 1:1-13).

O bri Zezi na bɛŋi nɔɔna sɔ ba taa tɔg-o te, dɔ o na zaasi nɔɔna te, dɔ o na pɛ yawɔna na yazurɛ yɔ o zɛli ciciri nɔɔna yɔra nɔ, yɔ o yagɔ nɔɔna lwarɔm o ma ɛ-ba te tɔn (Mariki 1:14—10:52).

Zezi wuuri o ta dɔ o karabiɛ bam nɔ, o na ve Zeruzalem, oɔ na yaara yɔ o tɔ, sɔ o laan joori o bi o yagɔ tɔɔni. Ba nan wɔ ni o taani dɔm kuri (Mariki 8:31-32 dɔ 9:30-32 dɔ 10:32-34).

Zezi dɛɛn na maa zɔvri Zeruzalem tɔn, nɔn-kɔgɔ zul-o zanzan. Zwifɛ yigɔ tiinɛ bam maa cul-o. O laan ma zaasi nɔn-kɔgɔ kɔm dɔ o karabiɛ bam dɔ o dɔna dɔ o maa guri (pɔɔrim 11-13).

Tɔnɔ kɔm tiim jɔgɔ nɔ Mariki bri Zezi na tɔgi tɔɔn-dagara baŋa nɔ yɔ o joori o bi te tɔn (pɔɔrim 14-16).

Zan na miisi nɔɔna na wɔni yɔ o bri-ba te tɔn
(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-17, Zan 1:19-28)

¹ Baŋa-Wε Bu Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɛ kam na puli te tɔn mɔ tɔntɔ:

² Kɔ ki nɔ Wε nijɔŋnu Ezayi na maŋi o pɔpɔni kulɔ faŋa faŋa yɔ o tɔɔli Wε kwɛrɛ o wɔ:

«Nii, amɔ Wε lagɔ a tɔŋi a nɔɔnɔ mɔ,
sɔ o da nmɔ yigɔ o vu o kwe cwɛŋɛ kalɔ nmɔ na wɔ ba n tɔgi da tɔn.»

³ «Nɔɔnɔ mɔ wɔ kagɔa wɔni o tɔɔli kwɛrɛ o wɔ:
<Zaŋi-na á fɔgi á kwe dí Yu-utu wɔm cwɛŋɛ kam, o na lagɔ o ba o tɔgi da tɔn. Pa-na cwe sɔlɔ o na lagɔ o ba o tɔgi tɔn fɔgi sɔ yɔɔri lanyiranɔ.> »

⁴ Kɔ dɛɛn sunɔ kɔ ki kɔntɔ doŋ mɔ. Nɔɔnɔ wɔdoŋ dɛɛn mɔ wɔra, o yɔri mɔ Zan. O maa wɔ kagɔa wɔni, yɔ o miisi nɔɔna na wɔni Wε ŋwaani. O maa yɛni o tɔɔli Wε kwɛrɛ, o bri nɔɔna nɔ ba maŋi sɔ ba lɛni ba wɔrɔ ba yagɔ kɛm-balwaarɔ, sɔ ba daari ba pa o miisi-ba na wɔni, sɔ Wε laan wɔ yagɔ ba lwarɔm DI ma ɛ-ba.

⁵ Nɔɔna zanzan maa yɛni ba nunji Zude tɔ-biɛ bam maama dɔ Zeruzalem ba ve o te. Ba na ve o te kɔntɔ tɔn, ba maa tɛ ba bri kulɔ ba na ki ba cɔgi tɔn. O laan maa

pat ba tu Zorden bugə kam wɔnt, yɪ o miisi-ba na wɔnt Wɛ ɲwaant.

⁶ Zan dɛɛn zɔɔri gɔɔɔ kulɔ ba na sɔɔɔ dɪ yogondi kɔɔɔ tɪn mɔ. O maa maɪ kilə o ja o tɔɔɔ. O wɔdiu mɔ yɪ kayɪra dɪ tɔɔɔɔ.

⁷ O maa tɔɔɔ Wɛ kwɔrɔ dɪ nɔɔna bɔm o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdɔɔ wɔ sanɪ amɔ kwaga o ba, wɔntɔ tiini o dwe amɔ. A wɔ maɔɪ sɪ a tiiri a li o nɛ natra a pa-o.»

⁸ Amɔ miisi abam na wɔnt mɔ. Wɔntɔ nan na tuə, oó miisi abam Wɛ Joro kɔm wɔnt.»

Zan na miisi Zezi Krisi na wɔnt te tɪn
(*Matiyu 3:13—4:11, Luki 3:21-22, 4:1-13*)

⁹ Maɔa kam kɔntɔ nɪ, Zezi dɛɛn ma nɔɔɔ Galile tɔ kɔdɔɔ, kɔ yɪɪ mɔ Nazaretɪ. O ma vu o yɪ Zan te, yɪ o tu Zorden bugə kam wɔ yɪ Zan miis-o na wɔnt.

¹⁰ Zezi na maa nɔɔɔ na bɔm wɔnt tɪn, o ma na weyuu na pɔri yɪ Wɛ Joro kɔm tɔɔɔ da kɔ tu o baɔa, yɪ kɔ nyɪ dɪ kunkwɔɔ te.

¹¹ O ma ni kwɔrɔ laan na ɲɔɔnt weyuu nɪ ka wɪ:

«Nɔmɔ mɔ yɪ amɔ bu-dɔa a na soe dɪ a wɔ maama.

A tiini a jɔɔ wɔpɔlo zanzan dɪ nɔmɔ.»

¹² Kɔ na-niə da mɔ Wɛ Joro kɔm dɛ kɔ pa o vu kagɔa wɔ.

¹³ O maa wɔ kagɔa kam wɔnt taan da fiinna. O na wɔra tɪn, sɔtaanɪ laan ma tui o te, sɪ dɪ gan-o sɪ o ya kɪ o

cɔɔɔ. O maa zɔɔri dɪ kagɔa-vara, yɪ Wɛ malesɪ dɪ tui o te sɪ zɔn-o.

Zezi na bɔɔɔ nɔɔna bana sɪ ba taa tɔɔ-o te tɪn
(*Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-15, 5:1-11*)

¹⁴ Ba dɛɛn ma ja Zan ba kɪ pɔna digə nɪ. Kɔntɔ kwaga nɪ Zezi ma jooɪ o vu Galile. O maa wɔra o tɔɔɔ Wɛ kwɔr-ywɔɔɔ kam o bɪɪ nɔɔna,

¹⁵ yɪ o wɪ: «Maɔa kam laan yɪə, Wɛ paari dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna tɪtari nɪ tɪn. Kɔntɔ ɲwaanɪ, lɔni-na á wɔɔɔ á yagɪ kɔm-balwaarɔ tɪm, sɪ á daari á sɛ Wɛ kwɔr-ywɔɔɔ kam.»

¹⁶ Zezi dɛɛn maa wɔ Galile nɔnɔ kɔm ni nɪ o veə. O ma na nɔɔna bale, ba na yɪ cɔɔɔ. Ba dɪdɔa yɪɪ mɔ Simɔn. O nyaanɪ yɪɪ mɔ Andre. Ba yɪ kalɔɔ-jara mɔ. Ba maa wɔ na bɔm wɔnt ba dɔli bɔri sɪ ba ma ja kale.

¹⁷ Zezi ma tɔ dɪ ba o wɪ: «Zanɪ-na á ba á taá tɔɔɔ amɔ. Aá pa á taá beeri nɔɔna mɔ á pa-nɪ, sɪ ba taa tɔɔɔ-nɪ, nɪ á na yɔni á jaanɪ kale te tɪn.»

¹⁸ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba ma zanɪ lɪla ba yagɪ ba bɔri sɪm, yɪ ba vu ba tɔɔɔ o kwaga.

¹⁹ Zezi na ve yigə finfɪn tɪn, o daa ma na nɔɔna bale. Ba dɪdɔa yɪɪ mɔ Zakɪ. O nyaanɪ dɪ maa wɔra, o yɪɪ mɔ Zan. Ba ko yɪɪ mɔ Zebede. Ba maa wɔ naboro wɔntɔ ba kwɛ ba bɔri.

²⁰ O laan ma bɔɔɔ-ba. O na bɔɔɔ-ba kɔntɔ tɪn, ba ma zanɪ lɪla ba yagɪ ba ko wɔm

dɪ o tɪntɔŋna bam naboro kɔm wɔnɪ, yɪ ba vu ba tɔg-o.

Zezi na zɔli cicirɛ nɔɔnɔ yɪra ni te tɪn

(Luki 4:31-37)

²¹ Zezi dɪ o karabiɛ ma tɔgɪ daani ba vu ba zɔ tɪv kɔdɔŋ wɔ, kɔ yɪrɪ mɔ Kapɛrnawum. Zwifɛ bam siun dɛ na yɪ tɪn, Zezi ma vu o zɔ ba Wɛ-digɛ kam sɪ o brɪ-ba.

²² O na brɪ-ba tɪn, nɔɔna balɔ na wɔra tɪn maa tiini ba yɪ yɛəu dɪ o zaasɪm dɪm, bɛŋwaanɪ o ni-taanɪ dɪm jɪgɪ dam dɪ dwe ba tɪtɪ cullu karanyɪna tiinɛ bam taanɪ dɪm.

²³ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɛɛn maa wɔ ba Wɛ-digɛ kam wɔnɪ, yɪ cicirɛ jɪg-o. O ma kaasɪ dɪ kwɛr-dɪa o wɪ:

²⁴ «Zezi, Nazaretɪ tu, bɛɛ mɔ n lagɪ dɪbam tee nɪ? Nmɔ tu sɪ n cɔgɪ dɪbam dwi mɔ na? A ye nmɔ na yɪ wɔlɔ. Nmɔ yɪ Wɔ-ponjɔ Tu wɔlɔ Wɛ na tɔŋɪ tɪn mɔ.»

²⁵ Zezi ma kaanɪ cicirɛ kam o wɪ: «Cɛgɪ sɔɔ, sɪ n nunjɪ n daari baaru wɔm.»

²⁶ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, cicirɛ kam ma tiini ka ja nɔɔnɔ wɔm ka su. Ka ma kaasɪ dɪ kwɛr-dɪa yɪ ka nunjɪ ka daari nɔɔnɔ wɔm.

²⁷ Nɔɔna bam na nɛ kɔntɔ tɪn, kɔ ma sɔ ba maama lanyɪranɪ, yɪ ba bwe daanɪ ba wɪ: «Bɛɛ mɔ kɔntɔ? O brɪ cwɛ-dɔŋja mɔ yɪ o zaasɪm dɪm jɪgɪ dam. Nii, o na tɛ cicirɪ nɪ sɪ viiri, yɪ sɪ sɛ o ni.»

²⁸ Nɔɔna balɔ maama na zɔvɪ Galile je sɪm nɪ tɪn dɛɛn ma ni Zezi ŋwa lɪla.

Zezi na pɛ yawɪna zanzan na yazurɛ tɛ tɪn

(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-44)

²⁹ Zezi dɪ o nɔɔna bam ma nunjɪ Wɛ-digɛ kam nɪ, ba tɔgɪ dɪ Zakɪ dɪ Zan ba vu ba yɪ Simɔn dɪ Andre-ba sɔŋɔ.

³⁰ Paa maa jɪgɪ Simɔn tɪnkaanɪ yɪ o tigɛ. Ba ma ta dɪ Zezi kɔ na kɪ-o te tɪn.

³¹ O ma vu kaanɪ wɔm te, o ja o jɪŋa o pa o zanɪ wɛɛnɪ. Paa kam ma da ka yag-o. O ma zanɪ o kɪ wɔdiu o pa-ba.

³² Wɛ na zɔ yɪ tɪga wɔra ka yɪ tɪn, nɔɔna maa jaanɪ balɔ maama na yɪ yawɪna dɪ cicirɪ na jɪgɪ balɔ maama tɪn ba tui Zezi te.

³³ Tɪv kɔm nɔɔna bam maama ma vu ba gilimi Simɔn-ba sɔŋɔ ni nɪ.

³⁴ Zezi ma pa nɔɔna zanzan na yazurɛ dɪ ba yawɪru dwi dwi, yɪ o daari o zɔli cicirɪ zanzan nɔɔna yɪra nɪ. O ma wɔ sɛ sɪ cicirɪ sɪm ŋɔɔnɪ kulɔkulɔ, sɪ na manɪ sɪ ye o na yɪ wɔlɔ tɪn ŋwaanɪ.

³⁵ Tɪga na pɔvɪ tɪtɪtɪ yɪ wɛ daa ta wɔ puli tɪn, Zezi ma zanɪ o nunjɪ o vu jɛgɛ kalɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tɛrɛ tɪn. O wɔra o warɪ Wɛ o yɪranɪ.

³⁶ Simɔn-ba laan ma zanɪ ba nunjɪ sɪ ba beeri o jɛgɛ.

³⁷ Ba na nɛ-o tɪn, ba ma ta did-o ba wɪ: «Nɔɔna bam maama lagɪ sɪ ba na nmɔ.»

³⁸ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Zanɪ-na sɪ dɪ kɛ dɪ vu je sɪdonnɛ. A manɪ sɪ a vu tɪ-balwa balɔ na wɔ yoba seeni tɪn a tɔɔlɪ Wɛ kwɛrɛ kam. Kɔ yɪ kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ a nunjɪ Wɛ te a ba.»

39 O laan ma beeri o togi Galile wu maama. O maa yəni o zɔɔri Zwifə bam Wε-di sim. O maa bri nɔɔna Wε ciga kam, yi o zəli ciciri nɔɔna yira ni.

Zezi na pε nanyɔɔ na yazurə te tin

(*Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-16*)

40 Nɔɔnɔ wɔdon dɛɛn mu wura, o na yi nanyɔɔ. O ma zanɔ o vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wɔ: «Nmɔ na laga, nɔ wani n pa a na yazurə a ji lanyiranɔ.»

41 O nwanja ma zu Zezi. O ma twi o jɔɔa o dwe-o, yi o wɔ: «Ɛɛn. A laga. Zanɔ di yazurə si n ji lanyiranɔ.»

42 O na tagi kuntu bidwi banja ni tin, mu yawu kum yagi nɔɔnɔ wɔm, yi o yira yam ji lanyiranɔ.

43 Zezi ma daa ta did-o o wɔ, o ve, yi o daari o kaan-o o wɔ:

44 «Yi zanɔ n ta kulɔ na ki tin n bri nɔɔn-nɔɔnɔ. Nan yɔɔri n vu Wε kaanum tu wɔm te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe wəənu tɔɔ Moyisi cullu tim na bri ni ti manɔ tin n pa-o, si o ma o kaanɔ Banja-Wε. Kuntu wɔ bri nɔɔna maama ni n yawu kum suni ku je.»

45 Zezi na tagi kuntu tin, nɔɔnɔ wɔm ma nunɔ yi o kari o nɔɔnɔ kulɔ na ki tin o pa nɔɔna maama lwarɔ ku ni ni. Kuntu nwanɔ Zezi daa wari o zu tɔɔ di tɔɔ wɔ yi o wɔ səgi o titi. O ma lɛɛri o manɔ gaa wɔnɔ nɔɔna na tərə mɛ tin. Nɔɔna maa yəni ba nunɔ je maama ba ve o te.

2

Zezi na bri ni o jigi dam si o yagi nɔɔna lwarim o ma cε-ba te tin

(*Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26*)

1 Da finfin na kɛ tin, Zezi ma joori o vu Kapernawum. Tɔɔ kum nɔɔna bam ma lwarɔ ni o tu o wɔ sɔɔɔ ni.

2 Ba zanzan ma ba ba la daani sɔɔɔ kum ni, yi laɔa daa tərə ku ni ni di finfin di. O maa wura o nɔɔnɔ Wε taani o bri-ba.

3 O na wura o bri-ba kuntu tin, nɔɔna badonnə ya jigi kɔɔɔ ba buɔni o te, yi nɔɔna bana zɔɔ-o di gungolo.

4 Ba na yi jəgə kam tin, ba maa wari ba ja-o ba yi Zezi te, kɔgɔ kum na daga tin nwanɔ. Ba ma ja-o ba di digə kalɔ Zezi na wɔ ka wɔnɔ tin nayuu, ba zagɔ ba puri bɔɔni ba manɔ di Zezi na wɔ mɛ tin. Ba ma daari ba pa gungolo kum kɔɔɔ kum na tigi ku banja ni tin togi da ku tu digə kam wɔ.

5 Zezi ma lwarɔ ni ba ki ba wɔ-dɔɔba did-o. O ma ta di kɔɔɔ kum o wɔ: «A bu, nmɔ lwarim dim ti.»

6 Wε cullu karanyina tiinə badaara ya togi ba wura. Ba maa je ba bwe ba wɔnɔ ba wɔ:

7 «Bɛɛ mu yi o nɔɔnɔ kuntu donɔ? O pai o di Wε yi bidwi mu. O nɔɔnɔ o twi Wε mu. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o yagi nɔɔnɔ lwarim o ma cε-o, ku na dai Wε Di yiranɔ.»

8 Zezi ma lwarɔ ba na jigi wɔbɔɔna yalɔ ba wɔnɔ tin. O

ma ta di ba o wɪ: «Beɲwaani mu á buɲi kuntu donɔ?»

⁹ Koo mu yi mwalɪ ku dwe, a na tagɪ di koro kum a wɪ: «Nmɔ lwarim dim ti» mu yi mwalɪ, naa a na tagɪ a wɪ: «Zaɲi weeni n kwe n gungolo kum n ta n veə» mu yi mwalɪ?

¹⁰ A nan wó pa abam lwarɪ ni, amɔ wɔɔ na yi Nabiin-bu wɔm tin jigi dam lɔɔɔ baɲa ni, si a yagi noona lwarim a ma ce-ba.»

O laan ma ta di koro kum o wɪ:

¹¹ «A lagɪ a ta di nmɔ, zaɲi weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu soɲo.»

¹² Zezi na tagɪ kuntu tin, bidwɪ baɲa ni mu noonu wɔm zaɲi ba maama yigə ni o kwe o gungolo kum o nuɲi o viiri. Ba na ne kuntu tin, ku ma ki ba maama yəəu. Ba ma zuli We yi ba wɪ: «Dí daa ta wɔ fɔɔɔ dí na kəm dintu donɔ.»

Zezi na bəɲi Leevi si o taa tɔg-o te tin

(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)

¹³ Zezi daa ma nuɲi o vu o wɔ Galile nɪnɔ kum ni ni. Kooɔ zanzan ma ba o te ku gilim-o. O maa wɔra o bri-ba We cɪga kam.

¹⁴ O daa ma zaɲi o maa kea. O na maa ke tin, o ma na noonu wɔdonɔ, o yiri mu Leevi. O ko yiri mu Alɪfɪ. O deen je me seeni o na yəni o je o joɲi lampoo tin mu. Zezi ma ta did-o o wɪ: «Zaɲi n ta n tɔɔɔ-nɪ.» O ma suni o zaɲi o tɔɔɔ o kwaga.

¹⁵ Zezi deen ma vu Leevi soɲo si o di wɔdiu di o karabiə bam. Lampo-joɲnə di non-cɪcɔɔɔɔɔ zanzan di maa tɔɔɔ ba wɔra ba di wɔdiu kum di ba, beɲwaani balu deen na tɔg-o tin daga.

¹⁶ We cullu karanyina tiinə badaara na nuɲi Farizian tiinə kooɔ kum wɔ tin maa tɔɔɔ ba wɔra. Ba na ne Zezi na je o di wɔdiu di non-cɪcɔɔɔɔɔ di lampo-joɲnə kuntu tin, ba ma bwe o karabiə bam ba wɪ: «Beɛ mu ki yi o di wɔdiu didaani lampo-joɲnə di non-cɪcɔɔɔɔɔ tin kuntu?»

¹⁷ Zezi ma ni ba na tagɪ kulɔ tin. O laan ma ta di ba o wɪ: «Ku na yi balu na jigi yazurə tin, bantɔ wɔ maɲi si ba vu dɔɔɔɔ tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigi yazurə tin mu maɲi si ba vu si ba na soonim. A na tu lɔɔɔ baɲa tin, ku dai si a bəɲi balu na maɲi ba yi non-ɲɔna tin, amɔ nan tuə, si a bəɲi non-balwaarɔ mu si ba ba amɔ te.»

Zezi zaasim dim na yi zaasim-dɔvɔri te tin

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Zan karabiə bam di Farizian tiinə bam deen yəni ba vɔ ni. Noona badonnə ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɪ: «Beɲwaani mu Zan karabiə bam di Farizian tiinə bam yəni ba vɔ ni, yi nmɔ karabiə bam ba vɔa?»

¹⁹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Noonu na di kaani yi o ki candiə, yi o cilonnə na wɔra si ba tɔɔɔ ba di, bantɔ wɔ wantɔ ba vɔ ni yi kan-barɔ

wom ta wu ba tee ni na? Ba ba se ba wo ni manja kalu kan-baru wom ta na wu ba tee ni tin.

²⁰ Ku nan wu ba ku yi manja kam ba na wu ja kan-baru wom ba viiri tin. Manja kam kuntu ni o daa na taji ba tee ni tin, mu ba laan wu wo ni.

²¹ Noon-noonu ba se o kwe garyi-duburi o ma feri gwardonjo kulub na kaari tin. O nan na ki kuntu, garyi-duburi dum laan wu vuuri gwardonjo kum di pa ku tiini ku cogi zanzan.

²² Noon-noonu di nan ba se o kwe sa-dunja o lo o ki lodonjo wuni. O na ki kuntu, yi sana kam na keeri, kaá pa loo kum bagi mu. Loo kum wu cogi yi sana kam di lo. Kuntu njwaani noonu manji si o kwe sa-dunja o ki lodonjo wuni mu.»

Zezi Krisi na dwe siun de cullu tum te tin

(Matiyu 12:1-8, Luki 6:1-5)

²³ Zwifá bam siun de didonj na yi tin, Zezi deen ma togri kari wu o maa kea. O karabiá bam di maa togri ba vea, yi ba bwari mina ba yu ba duna.

²⁴ Farizian tiinã bam na ne ba na ki te tin, ba ma ta di Zezi ba wi: «Nii ba na ki te tin. Bæe mu yi ba tujri titujri dilu na cogri siun de cullu tum tin?»

²⁵ Zezi ma leri-ba o wi: «Abam ta wu fogri á karimi We tonu kum na bri Pe Davidi taani te tin na? Ku bri ni manja kalu Abiata deen na yi We kaanum yuutu tin, kana deen jigi Davidi di o

noona bam, yi ba ba jigi wudiu si ba di.

²⁶ O ma vu o zu We digã, yi o kwe dipwa yalu na tigi da We njwaani tin o di. Dipre dum kuntu culã si non-gaa di-di, ku na dai We kaanum tiinã yirani. Davidi deen di dipre dum, yi o daari o pa o noona bam di togri ba di.»

²⁷ O daa ma ta di ba o wi: «We na ki nabiinã Di yagi lugu banja ni tin, Di tiji siun de da yarpe maama wuni, si ku taa jigi zãnã mu ku pa-ba, si ku dai ni We ki nabiinã siun de cullu tum togum njwaani mu.

²⁸ Kuntu njwaani amu Nabiin-bu wom jigi ni siun de cullu tum banja ni.»

3

Zezi na pe noonu na yazurã siun de ni te tin

(Matiyu 12:9-14, Luki 6:6-11)

¹ Zezi daa ma joori o vu o zu ba We-digã kam. Noonu maa wura o jnja didua na tiga.

² Farizian tiinã badonnã maa lagi cwãnjã si ba bri ni Zezi ki o cogri. Kuntu njwaani ba ma je ba yiri Zezi si ba nii, oó se o pa noonu wom na yazurã siun de dum ni naa o bá se.

³ Zezi ma ta di noonu wom o wi: «Zanji n zigi noona bam maama titari ni.»

⁴ O laan ma bwe ba maama o wi: «Culu bri bæe mu? Koo mu manji di culu kum, noonu na ki o donj lanyirani siun de ni mu manji naa o na ki-o lwarim

mu gara? Nɔɔnu na vɛ
o don ɲwɛ siun de ni mu
manɛ naa o na gu-o mu
gara?»

O na bwe-ba kuntu tin, ba
maa cum.

⁵ O ma nii ba maama yi
o banɛ zanɛ. O wɔ ma cɔgi
zanzan ba wɔbɔɲa na tigi
tin ɲwaanɛ. O laan ma ta
di nɔɔnu wɔm o wɛ: «Twi n
ɲɲa kam.» O ma twi-ka, yi
ka joori ka ji lanyiranɛ.

⁶ Farizian tiinɛ bam na nɛ
o na ki te tin, ba ma nunɛ
ba vu ba banɛ di Pɛ Erɔdi
kwaga nɔɔna bam, si ba lagɛ
cwɔɲɛ ba gu Zezi.

*Nɔn-kɔgɔ na tu Zezi te te
tin*

⁷ Zezi di o karabiɛ bam ma
zanɛ ba kɛ. Ba ma vu ba yi
nunɛ kum ni. Kɔgɔ zanzan
ma nunɛ Galile je sim ni ba
tɔgi o kwaga.

⁸ Nɔɔna badonnɛ di ma
nunɛ Zeruzalem di Zude
maama, di Yidume je sim
ni. Badaara di ma nunɛ
je silɔ na wɔ Zɔrden bugɛ
kam bubɛ didonɛ dim ni tin,
di Tiiri di Sidon ti-niɛ yam
maama wɔni. Kɔ-fɔrɔ zan-
zan ma vu Zezi te, ba na
lwarɛ o na ki kulɔ maama
tin ɲwaanɛ.

⁹ Ba kɔgɔ kum na daga yi
ba tiini ba piin-o zanzan tin,
o ma ta di o karabiɛ bam si
ba ja naboro ba ba ba zigɛ
da, si o wantɛ o zu ku wɔ.

¹⁰ O na manɛ o pa nɔɔna
zanzan na yazurɛ tin, ku ma
pa yawɛna bam maama yigi
ba piin-o, yi ba kwaanɛ si ba
dwe o yira.

¹¹ Manɛ kalɔ maama ciciri
sim na yɛni si na-o, si wɔ
tu o yigɛ ni mu, yi si kaasi
si wɛ: «Nmɔ mu yi Wɛ Bu
wɔm.»

¹² Ciciri sim na yɛni si te
kuntu donɛ, o yɛni o kaani-si
mu, si si yi pa nɔɔn-nɔɔnu
lwarɛ o na yi wɔlu tin.

*Zezi na kuri o tintɔɲna
fugɛ-bale bam te tin*

*(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-
16)*

¹³ Zezi laan ma zanɛ o vu o
di piu kɔdon yuu. O ma bɛɲi
balɔ o na lagɛ tin si ba ba o
te.

¹⁴ Ba na tu tin, o ma kuri
nɔɔna fugɛ-bale si ba taa wɔ
o tee ni, si o taa twɛ-ba si
ba taa ve ba tɔla Wɛ kwɛrɛ
kam di nɔɔna.

¹⁵ O ma daari o pa-ba dam
si ba wantɛ ciciri ba zɛli
nɔɔna yira ni.

¹⁶ Nɔɔna fugɛ-bale bam o
na kuri tin yira mu tintɔ:

Simɔn wɔlu Zezi na pɛ o yiri
ni Piyɛri tin,

¹⁷ di Zakɛ wɔlu na yi Zebede
bu tin, di o nyaani
Zan.

Zezi ma pa bantɔ yiri ni
Buanergesi, ku kuri
mu Du-baka biɛ.

¹⁸ Di Andre, di Filipi, di
Batelemi, di Matiyo,
di Toma,

di Zakɛ wɔlu na yi Alifi bu
tin, di Tadi,

di Simɔn wɔlu na yi Zeloti
nɔɔna bam wɔ nɔɔnu
tin,

¹⁹ didaani Zudasɛ Yiskariyo
wɔlu na wɔ ba o yɛgi
Zezi o pa nɔɔna tin.

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zali ciciri sim?

(Matiyu 12:22-32, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zezi ma joori o vu soɔɔ. Kɔɔ zanzan daa ta ma ba ku gilimi soɔɔ kum. Ku ma pa Zezi di o karabiə bam daa waru ba na lanja si ba di wɔdiu di.

²¹ O soɔɔ tiinə na ni kuntu tun, ba ma zanɔ ba nunɔ si ba vu ba ja-o ba viiri, beɔwaani noona te ba wi, o co mu.

²² We cullu karanyina tiinə ya nunɔ Zeruzalem ba ba si ba nii-o. Ba maa te ba wi: «Sutaana-pe Belizebuli mu jig-o. Ku yi wuntu dam mu o ma o zali sutaana.»

²³ Zezi laan ma bəɔi-ba si ba ba o te, yi o daari o manɔ mumaɔa o bri-ba o wi: «Noonu wu wani o ma sutaana-pe dam o ma zali sutaana na?»

²⁴ Tu kulɔ paari na pɔori kuni bile yi ba jigɔ daani tun, kuɔ tu mu.

²⁵ Soɔɔ kulɔ maama na pɔori ku titi wuni tun, ku di wu tu mu.

²⁶ Sutaana-pe na joori o jigɔ di o titi, ku bri ni o paari dum pɔori bile mu yi o dam ti. Oo tu mu.

²⁷ Ku nan na yi te tun, sutaana-pe nyi di non-dideeru na yiri o soɔɔ te tun mu. Noonu na lagi si o zu dideru wum soɔɔ o ɔɔ, o manɔ si o da yigə o ja dideru wum o vo mu. O na de yigə o vo-o, o laan wu wani o zu o kwalimi o jigirɔ tum maama o ja viiri.

²⁸ A lagi a ta ciga mu di abam si, kam-balwaarɔ tuɔ maama noona na ki tun, naa ta-balwaarɔ tuɔ ba na noonu tun, We wai Di yagi-ti Di ma ce-ba.

²⁹ Ku daari, wɔɔ maama na noonu o twi We Joro kum tun, We ba se si Di ma ce kuntu tu maɔa di maɔa. Lwarim dum kuntu wu ta togi kuntu tu si ku taa ve maɔa kalɔ na ba ti tun.»

³⁰ Ba na tagi ba wi, cicirə mu jig-o tun, mu o tagi kuntu di ba.

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balɔ tin

(Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Zezi nu di o nyaana ma ba o na wu me tun, ba zigɔ soɔɔ kum mansoɔo ni, yi ba pa ni si ba bəɔ-o.

³² Kɔɔ zanzan maa je ba gilim-o. Ba ma ta did-o ba wi: «N nu di n nyaana tu ba wu mansoɔo ni, yi ba lagi-m.»

³³ O ma ləri-ba o wi: «Wɔɔ mu yi a nu, bran yi a nyaana?»

³⁴ O laan ma nii balɔ na je ba gilim-o tun seeni yi o wi: «Amu nu di a nyaana mu tintu.»

³⁵ Beɔwaani wɔɔ maama na ki We wɔɔɔɔa na lagi te tun mu yi a nyaani di a nako di a nu.»

4

Zezi na manɔ mumaɔa o bri noona te tin

(Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Zezi dɛɛn maa wɔ nɔnɔ kum ni nɔ o bri nɔɔna bam. Nɔɔna zanzan ma ba ba gilim-o. Ba kɔgɔ kum na daga tɔn, o ma zanɔ o di naboro kɔ na wɔ na bam wɔnɔ tɔn, yɔ o jɛni sɔ o bri-ba. Nɔɔna bam maama ma manɔ na bam ni nɔ, sɔ ba taa cɛgi o taanɔ dɔm.

² O maa mai mɔmanɔ o bri-ba wɛnɔ zanzan, yɔ o zaasɔ-ba o wɔ:

³ «Cɛgi-na. Valɔ dɛɛn mɔ wɔra. O ma zanɔ o vu o kara sɔ o du.

⁴ O ma karɔ o dɔlɔ o wo-duuru tɔm. Tɔdonnɛ ma tɔ cwɛɲɛ ni nɔ. Zunɛ ma ba ba twɛ-tɔ ba di.

⁵ Tɔdonnɛ ma tɔ kandwa jɛgɛ nɔ valɔm na ba daga mɛ tɔn. Tɔ ma wɔ daanɔ tɔ puli, valɔm dɔm na ba lirɛ tɔn ɲwaanɔ.

⁶ Wɔa ma ba ka baanɔ tɔ maama. Tɔ bɔnnɔ na wɔ zu tɔga tɔn, tɔ ma tɔ.

⁷ Kɔ daari wo-duuru tɔdonnɛ ma tɔ sabari wɔnɔ. Tɔ na puli tɔn, sabari sɔm laan ma zanɔ sɔ li-tɔ sɔ gɔ, yɔ tɔ daa wɔ kɔ biɛ.

⁸ Kɔ daari tɔdonnɛ ma tɔ tɔ-ywɛɲɛ jɛgɛ nɔ, tɔ ma puli tɔ nuɲi tɔ kɔ biɛ lanyiranɔ. Tɔdonnɛ kɔ nɔnɛnɔ biɛ fiinto fiinto. Tɔdaara kɔ nɔnɛnɔ biɛ fusɔrdɔ fusɔrdɔ. Tɔtɔm dɔ maa kɔ nɔnɛnɔ biɛ bi bi.»

⁹ Zezi laan ma ta o wɔ: «Á nan fɔgɔ á cɛgi a taanɔ dɔm lanyiranɔ.»

¹⁰ Kɔgɔ kum na viiri kɔ daari Zezi o yiranɔ tɔn, nɔɔna balɔ ya na wɔ o tee nɔ tɔn badaara ma tɔgɔ dɔ o karabiɛ fugɛ-bale bam, ba vu ba bwe-o mɔmanɔ yam kuri.

¹¹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Kɔ na yɔ abam, Wɛ manɔ Dɔ pa á lwarɔ Dɔ paarɔ dɔm kuri na yɔ te tɔn, yɔ cɔga kam kɔntɔ ya manɔ ka sɛgi mɔ. Kɔ daari, balɔ na dai amɔ kɔgɔ kum wɔ nɔɔna tɔn, a mai mɔmanɔ yiranɔ mɔ a bri-ba Wɛ cɔga kam,

¹² sɔ

«ba na niɛ, sɔ ba yɔ taa naɔ lanyiranɔ,

ba na cɛgɛ, sɔ ba yɔ taa ni ka kuri.

Kɔ na dai kɔntɔ, ba ya wɔ pipiri ba sɛ Wɛ,

yɔ Dɔ wɔ yagɔ ba lwarɔm Dɔ ma cɛ-ba.»

¹³ Zezi laan ma bwe-ba o wɔ: «Á wɔ ni mɔmanɔ dɔntɔ kuri na? Kɔntɔ tɔn, á nan wɔ kɔ ta mɔ á ni mɔmanɔ yadonnɛ yam kuri?

¹⁴ Mɔmanɔ dɔm kuri mɔ tɔntɔ:

Wo-duuru tɔlɔ valɔ wɔm na jɔgɔ o du tɔn mɔ bri Wɛ taanɔ dɔm na yɔ te tɔn.

¹⁵ Nɔɔna badonnɛ nyɔ dɔ cwɛɲɛ kam ni wo-duuru tɔm na tɔ mɛ tɔn mɔ. Bantɔ na ni Wɛ taanɔ dɔm tɔn, sɔtaanɔ ma da dɔ ba dɔ li-dɔ, yɔ dɔ wɔ zu ba wɔbɔɲa.

¹⁶ Nɔɔna badonnɛ nyɔ dɔ kandwa jɛgɛ kalɔ wo-duuru tɔm na tɔ da tɔn mɔ. Bantɔ na ni Wɛ taanɔ dɔm tɔn, ba jɔɲi-dɔ lɔla dɔ wɔpolo.

¹⁷ Taanɔ dɔm ma wɔ tiini dɔ zu ba wɔbɔɲa. Yaara na yi-ba, yɔ ba na bɛɛsɔ-ba Wɛ taanɔ dɔm ɲwaanɔ, baá da ba kwe-dɔ ba yagɔ mɔ lɔla.

¹⁸ Nɔɔna badaara nyɔ dɔ sabari sɔm jɛgɛ kam wo-duuru tɔm na tɔ da tɔn mɔ.

Bantu mu yi balu na ni We taani dum,

¹⁹ yi ba ta jigi lia di lugu banya wænu tum. Sæbu-lagi ma cægi ba wubunya yi wo-yooru fra jigi-ba, ku pa ba kwe We taani dum ba yagi, yi di wu jaani kuri di pa-ba.

²⁰ Ku daari noona badaara nyi di ti-ywænjæ jægæ kam wo-duuru tum na tu da tin mu. Bantu mu yi balu na ni We taani dum yi ba sæ-di lanyirani tin. Kuntu ma pa We taani dum ja kuri di pa-ba, nüneeni wo-duuru na ki biæ lanyirani, si ku manji di biæ fiinto fiinto, yi tidaara di ki biæ fusrdu fusrdu, yi tidonnæ di ki biæ bi bi tin.»

Kania mumaŋa
(Luki 8:16-18)

²¹ Zezi daa ma manji o bri-ba o wi: «Noonu na tarigi kania, oó sæ o kwe-ka o pu titogö kuri ni, naa o zigika-gadogo kuri ni na? Aye. Oó kwe-ka o pali wæeni mu.

²² Kulu maama na sægi zum noona tee ni tin wó ba ku kwín. Kulu maama na pugi zum tin wó ba ku puri si noona maama lwariku.

²³ A nan fægi á cægi a taani dum lanyirani.»

²⁴ O daa ma ta o wi: «Kwaani-na á pa á na ni kulu tin zu á wubunya. Abam na mai bwanja kalu á manji á pa á donnæ tin, We di wó ma bwanja kantv mu DI manji DI pæli DI pa abam.

²⁵ Benwaani, noonu wulu na manji o jigi wonjo tin, o ta wó jonji kudonj o wæli da, yi noonu wulu nan na manji o

ba jigi kulokulu tin wó ba o ga kulu finfun o ya na jigi tin di.»

Wo-vaalu biru mumaŋa

²⁶ Zezi daa ma ta o wi: «We paari dum nyi di noonu na kwe wo-duuru o du o kara woni te tin mu.

²⁷ Titu ni o maa tigi o doa. Wia ni o maa yæni o zanji. Wia di titu maama wo-vaalu tum maa pulæ yi ti bira, yi valu wum yæri ti na ki te ti puli.

²⁸ Tiga kam ni mu wænu tum titi yæni ti puli ti nunji ti da yigæ ti ki yooru. Ti laan ja pugæ yi ti daari ti ki biæ.

²⁹ Wo-vaalu tum na bigi ti ti, valu wum laan wó kwe o sugu o vu o zagi-ti, faa manja kam na yi tin nwaani.»

We paari dum na yi te tin
(Matiyu 13:31-32, Luki 13:18-19)

³⁰ Zezi daa ta ma ta o wi: «Amu wó ma bæe mu a maa manji a bri abam We paari dum na nyi te tin? Aá ma mumaŋa mu a bri abam si á lwaru lanyirani.

³¹ We paari dum nyi di noonu na kwe wo-duu na yi mumunu o du tiga ni, yi wo-duu kom kuntu mu tiini ku yi mumunu wo-dwæ maama woni.

³² O na dugi-ku tin, ku laan ma nunji ku ji kamunu ku dwæni dwæ balu maama na wu o kara kam ni tin. Ku ma ta ne kamunæ kamunæ, yi zunæ tui ba so ba pwæru ku yuu ni, ku na jigi woro tin nwaani.»

³³ Zezi maa mai mumaŋa yantu dwi zanzan mu o

manj We taani dum o bri noona bam. O maa yeni o bri-ba nuneeni ba na wu wani ba ni di kuri te tin.

³⁴ O maa mai mumaŋa yirani mu o bri noona bam. Ku na yeni ku yi wuntu di o karabiə bam yirani, o yeni o te wəənu tum maama kuri o bri-ba.

Zezi na jigi dam vu-foro di na baŋa ni te tin

(*Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25*)

³⁵ De dum kuntu wa-zuuri maŋa ni, Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na di kwe naboro di vu di be bube didonj dum.»

³⁶ O na je naboro kum wuni kuntu tin, ba ma kwe-o ba ja viiri yi ba daari kogo kum. Nabwəeru tidonnə di maa togi-ba ti veə.

³⁷ Vu-foro laan ma zaŋi ku magi boro kum. Na bam ma pogu zanzan ba wura ba sui boro kum, yi ku lagi ku miisi na bam kuri ni.

³⁸ Zezi maa wu naboro kum kwaga kam ni o tigi polo baŋa ni o doa. O karabiə bam ma vu ba zaŋ-o, yi ba ta did-o ba wi: «Karanyina, di na lagi di ti tin, ku dai kulukulu di nmu na?»

³⁹ O laan ma zaŋi weeni, yi o bagi vu-foro kum o wi, ku kwəri, yi o daari o ta di na bam o wi, ba yagi soo! O na tagi kuntu tin, vii kum ma suni ku ja, yi na bam di manj da cumm.

⁴⁰ O ma ta di o karabiə bam o wi: «Beə mu yi á fomma kuntu? Abam ta wu ki á wu-didwa di amu na?»

⁴¹ Fubuni ma tiini di ja-ba. Ba ma bwe daani ba wi: «Noonu wuntu yi woo mu, yi vii di na di ta se o ni?»

5

Zezi na zali ciciri noonu yira ni te tin

(*Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39*)

¹ Ba ma vu ba be nuntu kum ni didonj dum me Zeraaza tiinə na zuuri da tin.

² Zezi ma nuŋi naboro kum wuni. Noonu wodonj ma da o nuŋi yibeelə je ni o ba o jeer-o. Cicirə mu jig-o ka yaara.

³⁻⁴ O deen tigi yibeelə je ni mu. Kuni zanzan ba yeni ba mai caponnu mu ba ma vo o jia di o ne. O maa yeni o vanj caponnu tilu na wu o jia ni tin o ko. O ma daari o magi luguru tilu ba na ki o ne sim ni tin o cogi. O na tiini o dana tin, noon-noonu daa wari o ja-o o vo, naa o ja-o o pa o jani cum.

⁵ Maŋa maama wia di titu o beeri yibeelə je sim ni di pweeru yuu ni mu, yi o kaasa. O maa yeni o magi o titi di kandwa o fwələ.

⁶ O na tulə o na Zezi yigə yigə tin, o ma nuŋi yibeelə yam wuni o duri o vu o jeer-o. O na yi o te tin, o ma kuni doonə o yigə ni,

⁷ yi o kaasi di kwər-dia o wi: «Zezi, Yuutu Baŋa-We Bu, n tu amu te si n ki beə mu? A loori-m di We yiri, si n yi zaŋi n yaari-ni.»

⁸ O tagi kuntu, beŋwaani Zezi manj o wura o te di

cicirə kam si ka nunji o yira ni.

⁹ Zezi laan ma bwe-o o wi: «N yiri mu bee?»

O ma ləri o wi: «A yiri mu Kəgə, beŋwaani dí yi ciciri zanzan mu.»

¹⁰ Ciciri sum ma pa nɔɔnu wum tiini o loori Zezi, si o yi pa si nunji je sintu ni si viiri.

¹¹ Tərə zanzan deen ma wu je sum kuntu ni ba beeri piu kum təŋə ni ba di.

¹² Ciciri sum ma loori Zezi si wi: «Pa dibam cwəŋə si dí vu dí zə tərə bam.»

¹³ O ma se. Ciciri sum laan ma yagi nɔɔnu wum yira yi si zə tərə bam. Tərə bam kəgə kum maama laan ma duri ba tu ba tɔ bugə kam wɔni ba li na ba ti. Ba deen yi nɔɔni tərə murr-tle (2.000) mu te.

¹⁴ Nɔɔna balu ya na nii tərə bam baŋa ni tun ma duri ba vu tɔ kum wu di de sum maama ni, ba ta di nɔɔna bam kulɔ na ki tun. Nɔɔna bam ma nunji ba vu si ba nii ku na ki te tun.

¹⁵ Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wɔbɔ ciciri kəgə kum ya na jig-o tun. O maa je yi o wɔbɔŋa joori ya ba o titi yi o zə gwaarɔ. Ba na ne-o kuntu tun, fɔɔni ma zɔ-ba.

¹⁶ Balu yiə na ne kəm dum tun ma ta ba bri nɔɔna bam ku na ki nɔɔnu wum te tun, di kulɔ na ki tərə bam di tun.

¹⁷ Tɔ kum nɔɔna bam laan ma loori Zezi si o nunji ba tɔ kum ni o viiri.

¹⁸ Zezi ma vu si o joori o zə naboro kum wu. Nɔɔnu wɔbɔ ciciri sum ya na jig si yaari tun ma loor-o, si o na se, si o taa tɔg-o.

¹⁹ O ma wu se. O ma ta did-o o wi: «Ve sɔŋɔ, si n ta di n sɔŋɔ tiinə n Yuutu Baŋa-We na duri nmɔ ŋwaŋa di Di na ki wɔŋɔ kulɔ maama Di pa-m tun.»

²⁰ Nɔɔnu wum laan ma ke o vu je sɔbɔ ba na bə ni Tɔni Fugə tun, yi o te o bri nɔɔna bam Zezi na ki kulɔ o pa-o tun. Balu maama na ni o taani dum tun, ku ma sɔ-ba.

Zezi na bi Zayirusi buko yi o pa kaani wɔdon na yazura te tin

(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

²¹ Zezi deen ma joori o da nɔɔnu kum wu di naboro o be bube didon dum. O na zigi nɔɔnu kum ni ni tun, nɔn-kəgə ma ba o te ba gilim-o.

²² Nɔɔnu wɔdon maa tɔgi o wɔra, o yiri mu Zayirusi. O yi We-digə kam yigə tiinə wu didba mu. O na ne Zezi tun, o ma kuni doonə o yigə ni,

²³ yi o tiini o loor-o o wi: «Amu buko balana mu lagɔ o ti. Popo, a loori-m si n ba n danɔ n ja o baŋa ni, si kulɔ pa o yawɔ kum je si o joori o na ŋwa.»

²⁴ Zezi ma se yi o tɔgi did-o o ma ve. Kɔ-fɔɔ di maa tɔg-o, yi ba puun-o zanzan.

²⁵ Kaani wɔdon maa tɔgi o wɔra, o na wɔe ka-wu taan bina fugə-yale.

²⁶ O deen tiini o yaari dɔgita tiinə zanzan tee ni. O deen cɔgi o sɔbu maama o yawɔ kum baŋa ni, yi ku ta ba garɔ ku pa-o, ku fɔgi ku jiri leeru mu o yira ni.

27 O laan na ni Zezi n̄wa t̄n, o ma t̄ḡi k̄ōḡo k̄ūm w̄u o k̄e o kwaga o vu o dwe o ḡōr̄o.

28 O maa b̄ūn̄i o w̄i: «A na mān̄i a dwe o ḡōr̄o k̄ūm má d̄i, aá na yazur̄e.»

29 O na dwe-o k̄ūnt̄u t̄n, jana kam ma da ka k̄o. O ma l̄wari n̄i o yaw̄u k̄ūm s̄ūn̄i k̄u je o yira n̄i.

30 B̄īd̄w̄i bān̄a n̄i m̄u Zezi maan̄i n̄i dam nūn̄i o yira n̄i. O maa z̄īḡi k̄ōḡo k̄ūm w̄ūn̄i o pipiri o nii, ȳi o bwe o w̄i: «W̄ōo m̄u dwe a ḡōr̄o?»

31 O karabīe bam ma ta d̄īd̄-o ba w̄i: «Nm̄u w̄u n̄e n̄ōōna bam maama na yigi ba p̄ūn̄i nm̄u te t̄n na? B̄ēe m̄u ȳi n bwe n̄i, w̄ōo m̄u dwe-m?»

32 O daa ta maa f̄ōḡi o nii k̄ōḡo k̄ūm w̄ūn̄i s̄i o l̄wari w̄ūl̄b̄ na dwe-o t̄n.

33 F̄ūb̄n̄i laan maa j̄īḡi kaan̄i w̄ūm ȳi o yira sai, o na ye kul̄b̄ na k̄i-o ȳi o na yazur̄e t̄n n̄waan̄i. O ma vu Zezi te o kuni doon̄e o yiḡe n̄i, ȳi o ta o c̄īga maama d̄īd̄-o.

34 Zezi ma ta d̄īd̄-o o w̄i: «A buko, nm̄u na k̄i n w̄u-d̄īd̄ba d̄i am̄u te t̄n m̄u p̄e n na yazur̄e. Ve s̄i W̄e w̄u w̄ali-m, s̄i n sin d̄i n yaw̄u k̄ūm.»

35 Zezi ta na w̄ūra o n̄ōōn̄i k̄ūnt̄u t̄n, n̄ōōna badonn̄e ma nūn̄i Zayirusi s̄ōn̄o ba ba, ba ta d̄īd̄-o ba w̄i: «N buko w̄ūm t̄īga. Daa n̄ ȳi ta n̄ j̄īḡi karanȳina kam n̄ yaara.»

36 Zezi maa c̄īm, ȳi o ta d̄i Zayirusi o w̄i: «Ȳi pa f̄ūb̄n̄i

ja-m. Za n weeni n k̄i n w̄u-d̄īd̄ba d̄i am̄u.»

37 Zezi ma w̄u s̄e s̄i n̄ōōna t̄ōḡi d̄īd̄-o ba vu Zayirusi s̄ōn̄o k̄ūm, k̄u na dai P̄īȳēēr̄i d̄i Zaki d̄i o nyaan̄i Zan yiran̄i.

38 Ba ma vu ba ȳi s̄ōn̄o k̄ūm. Zezi ma ni n̄i s̄ōo yiran̄i m̄u w̄ūra b̄ōḡi b̄ōḡi, ȳi n̄ōōna keer̄e ȳi ba coos̄e.

39 O ma z̄u s̄ōn̄o k̄ūm, ȳi o ta d̄i n̄ōōna bam o w̄i: «Ben̄waan̄i m̄u ȳi á k̄i s̄ōo ȳi á keer̄e? Bu w̄ūm w̄u t̄īḡi, o d̄o m̄u.»

40 O na taḡi k̄ūnt̄u t̄n, ba ma mwan-o. O ma pa ba maama nūn̄i. O ma daari o ja bu w̄ūm nu d̄i o ko d̄i o t̄īt̄i karabīe bat̄o bam o vu o z̄u diḡe kal̄b̄ bu w̄ūm na tigi da t̄n.

41 O ma ja bu w̄ūm jūn̄a, ȳi o ta d̄īd̄-o o w̄i: «Talita kumi.» Taan̄i d̄īnt̄u kuri m̄u: «B̄īsankana, a laḡi a ta nm̄u, zan̄i w̄ēēn̄i.»

42 O na taḡi k̄ūnt̄u t̄n, b̄īsankana kam ma da ka zan̄i w̄ēēn̄i ka vēe. O b̄īna d̄ēen̄ ȳi fuḡe-yale m̄u. Ba na n̄e k̄ūnt̄u t̄n, k̄u ma s̄u-ba lanyiran̄i.

43 Zezi laan ma kaan̄i-ba o w̄i, ba ȳi zan̄i ba pa n̄ōōn̄-n̄ōōn̄u l̄wari kul̄b̄ na k̄i t̄n. O ma daari o ta d̄i ba o w̄i, ba k̄i w̄ōdiu ba pa bu w̄ūm s̄i o di.

6

*Zezi t̄īt̄i t̄īv k̄ūm tīin̄a na vi-o te t̄n
(Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)*

1 Zezi d̄ēen̄ ma nūn̄i j̄ēḡe kam k̄ūnt̄u n̄i, ȳi o j̄ōori o vu

o titi tuv. O karabiə bam di tɔg-o ba vu.

² Zwifə bam siun de na yi tin, o ma vu o zv ba We-digə kam yi o puli si o bri-ba We taani. Nɔɔna zanzan maa wɔra yi ba cəgi o zaasim dim. Ba na ni tin, kv ma sv-ba lanyirani. Ba maa te ba wɔ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ ki ta mu o lwarɔ wəənu tintɔ donj? O ki ta mu o jigɔ swan tintɔ, yi o jigɔ dam o ma ki wokinkagila yantu?»

³ Kv dai wɔm mu yi dalwarɔ wɔm na? Wɔm mu dai Mari bu wɔm na? Kv dai wɔm nyaana mu yi Zaki di Zuzefu di Zudasɔ di Simɔn na? Kv dai wɔm nakwa mu wɔ dibam titari ni tin na?»

Kuntɔ ɲwaani mu ba deen wɔ se ni Zezi sunɔ o nunji We te.

⁴ O laan ma ta di ba o wɔ: «Nɔɔnɔ na yi We nijonnu, nɔɔna yəni ba pazulə lanyirani, kv daari o titi tuv tiinə di o sɔɲɔ tiinə di o curru nan bá nɔg-o.»

⁵ O deen ma wɔ ki wokinkagila ba tee ni. Kv na dai o na kwe o juna o danj yawuna finfin banja ni o pa ba na yazurə tin.

⁶ Kv ma sv Zezi di ba na wɔ ki ba wɔ-didɔa did-o tin.

Zezi na tɔɲɔ o karabiə fugə-bale bam te tin

(Matiyu 10:5-15, Luki 9:1-6)

Zezi deen maa tulɔ tɔ-balwa bam o kari o bri nɔɔna We cɔga kam.

⁷ O laan ma bəɲi o karabiə fugə-bale bam si ba ba o te. O ma li-ba bale bale si o tɔɲɔ-ba, yi o pa-ba dam si

ba wani ba zəli ciciri nɔɔna yira ni.

⁸ O ma ta di ba o wɔ: «Á na maa ve, á yi zanɔ á kwe kulɔkulɔ á wəli da á ja á vu, kv na dai nacəgə yirani. Á nan yi kwe wɔdiu naa tampɔgɔ. Á yi kwe səbu á ki gwar-fwɛɛla ni á wəli da.

⁹ Zv-na natra, si á yi kwe gwaaru tile tile.

¹⁰ Á na ve á zv sɔɲɔ kulɔ á pəni da, si á taá zɔvri daani si kv ba kv yi á viirim manja.

¹¹ Kv daari, á na yi tuv kulɔ yi ba na wɔ se si ba jeeri abam lanyirani, naa ba na wɔ cəgi abam taani, si á nunji tuv kum kuntɔ ni. Á na maa viirə, si á pɔsɔ á ne fogo á yagɔ da, si kv pa nɔɔna bam lwarɔ ni ba wɔ ki lanyirani.»

¹² O na tagɔ kuntɔ di ba o ti tin, ba laan ma nunji ba vu ba tɔɔli We kwərə, ba bri nɔɔna ni ba manjɔ si ba ləni ba wɔvɔ ba yagɔ kəmbalwaarɔ tum.

¹³ Ba ma zəli ciciri zanzan nɔɔna yira ni. Ba ma kwəri ba kwe nugə ba ma dwe yawuna zanzan, yi ba na yazurə.

Pɛ Erɔdi na pɛ ba gv Zan te tin

(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-9)

¹⁴ Pɛ wɔdonj deen mu wɔra, o yiri mu Erɔdi. O ma ba o ni Zezi ɲwa, nɔɔna zanzan na jigɔ o taani ba ɲɔɔni tin ɲwaani. Nɔɔna badonnə maa te ba wɔ: «Kv yi Zan wɔlv na miisi nɔɔna na wɔni tin mu joori o bi o

yagi tʉbʉni. Kʉntʉ ɲwaani mu o jigi dam yi o wai wʉkɪnkagula o kia.»

15 Nɔɔna badaara maa wɪ: «Kʉ yi Wɛ nijonnu Eli mu tuə.» Badaara di ta maa wɪ: «O yi Wɛ nijonnu mu, nɪɛɛni balʉ na tɔɔli Wɛ kwərə faɲa faɲa tɪn.»

16 Kʉ daari, Pɛ Erɔdi na ni Zezi ɲwa tɪn, o ma ta o wɪ: «Kʉ tʉ ta yi Zan wʉlʉ amʉ na pɛ ba go o yuu tɪn mu joori o bi o yagi tʉbʉni.»

17 O deen tagi kʉntʉ, beɲwaani o ya wʉ ki Zan lanyirani. O pɛ ba ja Zan ba vɔ ba ki piina digə ni. Kʉ deen ki tintʉ don mu: Erɔdi ya di kaani wʉdon, o yiri mu Erɔdiadi. Kaani wʉm deen yi o zumbaaru Filipi kaani mu.

18 Zan deen ma ta did-o ni, kʉ culə si o di o zumbaaru kaani yi o ta ɲwi.

19 Kʉntʉ ɲwaani mu Erɔdiadi culi Zan. O maa lagi si ba gu-o, yi o wʉ ne cwəɲə,

20 beɲwaani Erɔdi deen kwari Zan. O maa ye ni Zan yi wʉ-ponjo tu yi o tɛ ciga. Kʉntʉ ɲwaani Erɔdi ma fɔg-o o nii lanyirani, si kulʉkulʉ yi ki-o. O maa yəni o cəgi o taani di wʉpolo, yi kʉ pa o wʉbʉɲa vugimi.

21 Erɔdiadi deen laan ma ba o na cwəɲə si ba gu Zan. Pɛ Erɔdi lura maɲa na tu ka yi tɪn, o ma ki candiə yi o bəɲi o tʉ kʉm didɛera bam di pamaɲna yigə tiinə, di nadunə balʉ na zʉuri Galile ni tɪn, si ba tɔgi ba di candiə kam.

22 Ba na wʉra ba di candiə kʉntʉ tɪn, Erɔdiadi bukɔ laan ma zanɪ o zʉ o sa o bri vərə bam. Kʉ ma pa pɛ wʉm di o vərə bam wʉ poli lanyirani. Pɛ wʉm ma ta di bukɔ wʉm o wɪ: «Wəɲo kulʉ maama nmu na lagi tɪn, amʉ wʉ pa-m.»

23 O ta ma ta o du o wɪ: «Aá pa-m wəɲo kulʉ maama n na wʉ loori a tee ni tɪn. Kʉ na maɲi kʉ yi a tʉ kʉm cicoro di, a ta wʉ pa-m.»

24 Bukɔ wʉm na ni kʉntʉ tɪn, o ma nunɪ o vu o nu te o bwe-o o wɪ: «Bɛɛ wəɲo mu amʉ wʉ loori?» O ma ləri o wɪ: «Ve n ta ni n lagi si o go Zan yuu mu o pa-m.»

25 Bukɔ wʉm ma ki lila o joori o zʉ pɛ wʉm te, yi o ta did-o o wɪ: «A lagi si n go Zan yuu mu n ki zʉɲ-tanlaɲa wʉni n pa-ni lele.»

26 Pɛ Erɔdi na ni kʉntʉ tɪn, o wʉ ma tiini kʉ cəgi zanzan. O nan na tagi o du vərə bam yigə ni tɪn, o maa ba lagi si o vɪn.

27 O ma ki lila o tʉɲi o pamaɲnʉ didva si o vu o go Zan yuu kʉm o ja ba. Nɔɔnu wʉm ma vu piina digə kam o go Zan yuu kʉm.

28 O ma kwe-kʉ o ki zʉɲ-tanlaɲa wʉni o ja ba o pa bukɔ wʉm. O ma jonɪ o ja vu o pa o nu.

29 Zan karabiə bam na lwarɪ kulʉ na ki tɪn, ba ma zanɪ ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki.

*Zezi na pɛ kɔ-fɔɔ di wʉdiu ba su te tɪn
(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)*

30 Zezi karabiä fugə-bale bam ma joori ba ba o te. Ba ma ta ba bri-o kulɔ maama ba na kɪa, dɪ ba na bri nɔɔna Wɛ cɪga kam te tɪn.

31 Nɔɔna zanzan maa yəni ba tui Zezi te, yɪ ba joori ba viirə. Ba na daga kɔntu tɪn, Zezi dɪ o karabiä bam daa warɪ ba na pwələ sɪ ba dɪ wɔdiu dɪ. Kɔntu ŋwaanɪ o ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam nan ba á yɪranɪ, sɪ dɪ vu gaa wɔ sɪ á wanɪ á sin finfɪn.»

32 Ba laan ma vu ba zu naboro, sɪ ba vu je sɪɔ na yɪ gaa wɔ tɪn ba yɪranɪ.

33 Ba na maa kɛ tɪn, nɔɔna zanzan ma na-ba yɪ ba lwarɪ-ba. Ba ma zanɪ ba nuɲɪ ba tɪnɪ dɪm maama nɪ, ba duri dɪ nɛ ba vu ba loori-ba jəgə kalɔ ba na maa ve tɪn nɪ.

34 Zezi ma nuɲɪ naboro kum wɔnɪ. O laan ma na nɔn-kɔgɔ kum na tu ku wɔra. Ba ŋwanja ma zu-o lanyɪranɪ, bɛŋwaanɪ ba nyɪ dɪ peeni sɪɔ na ba jɪgɪ nayɪrɔ sɪ o taa nii sɪ banja nɪ tɪn. O laan ma puli o wɔra o bri-ba wəənu zanzan.

35 Ku na tiini ku daanɪ yɪ wɛ ba wɔra dɪ zɔvri tɪn, o karabiä bam ma vu ba ta dɪd-o ba wɪ: «Manja kam wɔra ka kɛa, yɪ jəgə kalɔ dɪbam na wɔra tɪn yɪ gaa wɔ mɔ. Wɔdiu təri yo.

36 Kɔntu ŋwaanɪ, pa nɔɔna bam vu sam wɔnɪ ba yəgi wɔdiu ba dɪ.»

37 O ma ləri-ba o wɪ: «Abam titɪ pa-ba wɔdiu sɪ ba dɪ.»

Ba ma ta ba wɪ: «Dɪ na lagi dɪ yəgi dɪpɛ sɪ dɪ yɪ ba

maama dim, kɔv yɪ nɪnɛnɪ səbu-dala biə yale mɔ (200). Dɪ wɔ wanɪ dɪ yəgi kɔntu na?»

38 O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam jɪgɪ dɪpwa yagra mɔ? Ve-na á nii.»

Ba na ve ba nii tɪn, ba ma joori ba ba, ba ta dɪd-o ba wɪ: «Ya yɪ dɪpwa yanu dɪ kale sɪle yɪranɪ mɔ.»

39 Zezi laan ma pa o karabiä bam ni, sɪ ba pa nɔɔna bam pɔɔrɪ kɔgɔ kɔgɔ ba jəni tɪga nɪ ga-lɔ kum banja nɪ.

40 Ba maama ma pɔɔrɪ yɪ ba jəni, badaara kɔgɔ bi bi, badaara kɔgɔ fiinnu fiinnu.

41 Zezi laan ma kwe dɪpwa yanu yam dɪ kale sɪle sɪm, yɪ o kwəni o yuu wɛnɪ o ku Wɛ le tɪ ŋwaanɪ. O ma fɔ fɔ dɪpwa yam o manɪ o pa o karabiä bam, sɪ ba laan jɔɲɪ-ya ba ja vu ba manɪ ba pa nɔɔna bam. O ma daari o manɪ kale sɪle sɪm dɪ o pa ba maama sɪ ba dɪ.

42 Nɔɔna bam maama ma dɪ ba su ba daari.

43 Zezi karabiä bam ma pɛ dɪpwa dɪ kale cɪcwəəru tɪɔ na daari tɪn ba su titwarɔ fugə-tɪle.

44 Nɔɔna balɔ dɛɛn na dɪ kɔntu tɪn yɪ baara mɔrr-tɪnu mɔ (5.000), ku wəli dɪ kaana dɪ biə dɪ.

Zezi na ve na banja nɪ te tɪn

(Matiyu 14:22-36, Zan 6:16-21)

45 Kɔntu kwaga nɪ Zezi ma da o pa o karabiä bam vu ba zu naboro kum, sɪ ba da yigə ba bɛ nɪnɔ kum ba vu ba yɪ

Betisayida. Ba na maa ke tun, o ma pa kogo kum viiri.

⁴⁶ O na pe ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu si o waru We.

⁴⁷ Tiga ma ba ka yi. Naboro kum maa wu nubu kum titari ni, yi Zezi ta wu buburu kum ni o yirani.

⁴⁸ O ma na o karabiə bam na tiini ba kwaanu ba ye yi ku ce ba yira ni, vu-foro na zanu ku jeeri-ba tin nwaanu. Tiga na wura ka puuri tin, Zezi ma zanu o ve na bam bana ni o maa ve ba te. O ma vu o lagi o gaali-ba o ke.

⁴⁹ Ba na ne-o o ve na bam bana ni tin, ba ya buhi ni ku yi ciru mu. Ba ma kaasi bana bana,

⁵⁰ bejwaanu ba maama ne-o yi fubuni zu-ba zanzan.

Zezi laan ma njonu di ba o wu: «Pa-na a wuru ki dam, si ku yi amu mu. A yi pa fubuni taa jigi abam.»

⁵¹ O laan ma vu o zu naboro kum wu. O na yi ba te kuntu tin, viu kum ma da ku kwari. Ku ma tiini ku saba,

⁵² bejwaanu Zezi na manu dipu dum o pa non-kogo kum yi ba di tin, ba wu ni wokinkagali dum kuntu kuri, We ciga kam na wu wani ka zu ba wubnja tin nwaanu.

⁵³ Ba ma vu ba be ba yi bube didim dum. Ba ma ja naboro kum ba ja nuji ba zigi da. Ba na yi je silu tin yiri mu Zenezareti.

⁵⁴ Ba na nuji naboro kum wuni tin, ncona bam ma lwaru Zezi.

⁵⁵ Ba laan ma duri je sum kuntu maama ni, ba vu ba

ta ba pa ncona lwaru. Me maama ba na lwaru ni o tu da tin, ba ma kwe balu na ba jigi yazure tin ba ziji gungwaelu wuni ba ja vu o te.

⁵⁶ O na yeni o ve je silu maama tin, ku na yi ti-bale naa ti-kamunə, ncona yeni ba ja yawuna mu ba nuji ba jeer-o yaga ni ni, yi ba loor-o si o pa-ba cwəjə si ba dwe o goro kum ni má. Balu maama na dwe o goro kum kuntu tin deen ne yazure.

7

Wo-digiru tɪlɔ na cɔgi nɔɔna tɪn
(Matiyu 15:1-20)

¹ Farizian tiinə badaara di We cullu karanyina tiinə badonnə deen ya nuji Zeruzalem ba ba, ba gilimi Zezi tee ni.

² Ba ma na o karabiə badonnə na je ba di wodi, yi ba wu sani ba ja si ku togi bantu cullu tum cwəjə.

³ Bejwaanu Farizian tiinə bam di Zwifə bam maama ba fogi ba di wodi, yi ba wu sani ba ja si ku togi cullu tɪlɔ ba nabaara bam na pe-ba tin.

⁴ Ba na yeni ba zigi yaga ni ba ba sojɔ, baá ki na mu ba ma zari ba titi si ba jilanyirani, yi ba laan daari ba di wodi. Ba ta jigi cullu tidonnə zanzan ba na togi-ti ba weli da. Ba yeni ba fogi ba sin ba zwɪ di ba kɔɔra di ba luu-kambi, yi ba laan daari ba ki wodi da.

⁵ Ku yi kuntu nwaanu mu Farizian tiinə bam di We cullu karanyina tiinə bam

dëen bwe Zezi ba wɪ: «Bëe mu yɪ n karabiə bam yəni ba di wɔdiu, yɪ ba wɔ sanɪ ba jɪa nɪ dɪbam nabaara bam na pɛ dɪbam cullu tɪɔ tɪn?»

⁶ O ma ləri-ba o wɪ: «Abam yɪ pipiri-nyɪna mu. Wɛ nijonnu Ezayi dëen jɪgɪ bura di o na maɲɪ o ta abam taanɪ faɲa faɲa te tɪn. Ku pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kum wɔnɪ ku wɪ:

«Nɔɔna bantɔ zuli amɔ Wɛ di ba niə mu,

yɪ ba wɔbɔɲa banwɛ di amɔ.

⁷ Ba na paɪ amɔ zulə yalɔ maama tɪn yɪ kafɛ mu.

Ba yəni ba brɪ nabiinə wɔbɔɲa cullu,

yɪ ba paɪ tɪ yɪ amɔ zaasɪm dɪm mu.»

⁸ Kuntɔ, abam kwe Wɛ niə yam na brɪ te tɪn á yagɪ mu, yɪ á daari á tɔgɪ nabiinə cullu.»

⁹ O daa ta ma ta di ba o wɪ: «Abam yəni á vɪn Wɛ niə yam, yɪ á daari á jɪgɪ á tɪtɪ wɔbɔɲa cullu mu á tɔga.

¹⁰ Faɲa faɲa tɪn, Moyisi dëen brɪ Wɛ ni dɪm o wɪ, nɔɔnɔ maɲɪ sɪ o taa zuli o nu di o ko. O daa ta brɪ nɪ, nɔɔnɔ na nɔɔnɪ ta-balɔɔ di o nu naa o ko, kuntɔ tu maɲɪ sɪ ba gɔ-o mu.

¹¹ Ku daari abam nan yəni á ja Wɛ taanɪ dɪm á gugwəli mu yɪ á wɪ, nɔɔnɔ na jɪgɪ wɔɲo kulɔ o ya na wó ma o zəni o nu di o ko tɪn, yɪ o na tagɪ di ba o wɪ, wɔɲo kum kuntɔ yɪ «Kɔriban» mu (ku kuri mu ku yɪ Wɛ nyɪm),

¹² ku brɪ nɪ kuntɔ tu daa wɔ maɲɪ sɪ o kwe wɔɲo kum o ma zəni o nu di o ko.

¹³ Abam na brɪ nɔɔna sɪ ba taa tɔgɪ á tɪtɪ cullu tɪn paɪ Wɛ taanɪ dɪm daa ba jɪgɪ kuri abam tee nɪ. Abam nan ta yəni á kɪ wo-balwaarɔ tɪntɔ donnə zanzan á wəli da.»

¹⁴ Zezi daa ta ma bəɲɪ nɔn-kɔgɔ kum sɪ ba ba o te, yɪ o ta di ba o wɪ: «Abam maama cəgɪ lanyɪranɪ sɪ á ni a taanɪ dɪm kuri.

¹⁵ Ku daɪ wɔɲo kulɔ na tɔgɪ nɔɔnɔ ni ku zɔ o wɔ tɪn mu wó wanɪ ku cɔg-o. Ku yɪ wɔɲo kulɔ na tɔgɪ nɔɔnɔ ni ku nuɲɪ tɪn mu wó cɔg-o. [

¹⁶ Á nan fɔgɪ á cəgɪ a taanɪ dɪm lanyɪranɪ.]»

¹⁷ O laan ma vu o zɔ sɔɲo o daari nɔn-kɔgɔ kum pooni nɪ. O karabiə bam ma bwe-o taanɪ dɪm kuri.

¹⁸ O ma ta di ba o wɪ: «Abam di ba jɪgɪ wɔbɔɲa na? Á maɲɪ sɪ á taá ye nɪ, wɔɲo kulɔ maama nɔɔnɔ na wó kwe o pa ku tɔgɪ o ni ku zɔ o wɔ tɪn bá wanɪ ku cɔg-o.

¹⁹ Bɛɲwaanɪ ku bá wanɪ ku zɔ o wɔbɔɲa. Ku nan wó tu o kana yɪranɪ mu, yɪ o laan daari o tɔ-ku o yagɪ.»

Zezi dëen na tagɪ cɪga kam kuntɔ tɪn, o brɪ nɪ wɔdiiru maama maɲɪ sɪ nɔɔna taa di-tɪ.

²⁰ O daa ta ma ta o wɪ: «Ku yɪ kulɔ na maɲɪ ku wɔ nɔɔnɔ wɔnɪ yɪ ku laan nuɲɪ tɪn mu cɔg-o.

²¹ Bɛɲwaanɪ ku yɪ nɔɔnɔ wɔbɔɲa mu paɪ o lagɪ wo-balwaarɔ kəm, ku na yɪ boorim wo-zɔɔna dwi maama, di nɲwɪnɪ, di nɔn-gura,

22 di wo-swənə zanzan, di pu-sija, di kampinə, di wo-digiru kikiə, di wo-guru, di bɪbara di non-tura, di kamunni, di jwərim.

23 Wo-balwaaru tintu maama nunji nɔɔnɔ wɔnɔ mu yi ti cɔg-o.»

Kaani wɔdonj na ki o wɔ-dɪdva di Zezi te tin
(Matiyu 15:21-28)

24 Zezi dɛen ma nunji je sɪm kuntɔ nɪ o vu Tiiri nawurə yam seeni. O maa vu o zɔ sɔŋɔ kɔdonj. O ma ba lagɪ sɪ nɔɔna lwarɪ nɪ o wɔra, yi o wɔ wanɪ o sɛgi o titɪ di nɔɔna bam.

25-26 Kaani wɔdonj maa wɔra, o na yi dwi-ge tu. Ba ya lɔg-o Siiri nɪ mu, je silɔ yɪrɪ na yi Fenisi tin. Cicirə maa jɪgɪ o bukɔ ka yaara. O maa na ni Zezi ŋwa tin, o ma ki lɪla o vu o te, yi o kuni doonə o yigə nɪ o loor-o, sɪ o zɛli cicirə kam o pa ka yagɪ o bukɔ wɔm yɪra.

27 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Biə bam mu manjɪ sɪ ba da yigə ba di ba daari. Ku wɔ manjɪ sɪ nɔɔnɔ jonjɪ o biə wɔdiu o di kakuri yigə nɪ.»

28 Kaani wɔm maa ləri o wɪ: «Amɔ tu, n tagɪ cɪga. Kakuri silɔ nan na tigi taabɔlɔ kuri nɪ tin wai sɪ twe wɔdiu kulɔ biə bam na di yi ku siiri tɪga nɪ tin sɪ di.»

29 O laan ma ta di kaani wɔm o wɪ: «Nmɔ lərə yam na lana tin ŋwaani, a sɛ n loro kɔm. Joori n vu sɔŋɔ. Cicirə kam manjɪ ka yagɪ n bukɔ wɔm yɪra.»

30 Kaani wɔm ma sɪntɪ o joori o vu sɔŋɔ. O ma na o

bukɔ wɔm o tigi o tigə je nɪ, di cicirə kam nunji ka daar-o.

Zezi na pɛ zwa-kɔgɔ na yi bibəku na yazurə te tin

31 Zezi laan ma zanjɪ o nunji Tiiri nawurə yam nɪ o da Sidɔn o kɛ. O laan ma togi je silɔ ba na bə nɪ Tɪntɪ Fugə tin o vu o yi Galile nɪntɔ kɔm je sɪm.

32 Nɔɔnɔ ma wɔra o na yi zwa-kɔgɔ yi o warɪ o ŋɔɔnɪ lanyɪranɪ. Ba ma ja-o ba vu Zezi te. Ba ma loor-o sɪ o kwe o jɪŋa o danjɪ nɔɔnɔ wɔm banja nɪ sɪ o pa o na yazurə.

33 Zezi ma ja-o o vu daa o yɪranɪ o daari kɔgɔ kɔm. O ma kwe o nwa o tɔrɪ nɔɔnɔ wɔm zwa nɪ, yi o daari o twɪ lileeru o ki o nɔa nɪ o ma dwe o dindɛlimi.

34 O ma kwəni o yuu o nii wɛentɪ, yi o suuri. O ma ta di nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Efata», ku kuri mu Pɔrɪ!

35 O na tagɪ kuntɔ tin, o zwa yam mā sɪntɪ ya pɔrɪ, yi o dindɛlimi di wai di pipirə. O maa wai o ŋɔɔnɪ lanyɪranɪ.

36 Zezi ma kaani nɔɔna bam maama, sɪ ba yi ta kulɔ na ki tin ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ. O na kaani-ba kuntɔ tin, mu ba laan fɔgɪ ba tɛ di nɔɔna bam.

37 Ku ma tiini ku sɔ balɔ maama na ni tin zanzan. Ba maa wɪ: «Wɔŋɔ kulɔ maama o na ki tin yi lanyɪranɪ mu. O pai zwa-kwarɔ joori tɪ ni, yi mumaaru di wai tɪ ŋɔɔna.»

8

Zezi na pe kɔ-fɔrɔ di wɔdiu kɔ su te tɪn (Matiyu 15:32-39)

¹ Kantu maɲa kam nɪ kɔgɔ zanzan daa ma joori kɔ gilimi daanɪ Zezi tee nɪ. Ba maa ba jɪgɪ kɔlɔkɔlɔ sɪ ba di. Zezi ma bɛɲi o karabiə bam yɪ ba ba o te. O ma ta dɪ ba o wɪ:

² «Nɔɔna bantɔ ɲwanɲa jɪgɪ-nɪ, dɪ ba na tu ba wɔ a tee nɪ zɪm da yatɔ yɪ ba daa ba jɪgɪ wɔdiu sɪ ba di tɪn.

³ A na pe ba viiri yɪ ba wɔ di kɔlɔkɔlɔ, kana wɔ pa ba bɛri cwɛɲə nɪ, bɛɲwaanɪ ba badaara nɲɪ yigə yigə mu ba ba amɔ te.»

⁴ O karabiə bam ma lɛr-o ba wɪ: «Dɪ nan wɔ kɪ ta mu dɪ na wɔdiu gaa kɔntɔ wɔnɪ sɪ kɔ yɪ ba maama dim?»

⁵ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam jɪgɪ dɪpwa yagra mu?»

Ba ma lɛri ba wɪ: «Ya yɪ yarpe mu.»

⁶ Zezi laan ma ta dɪ kɔgɔ kɔm sɪ ba maama jɛni tɪga nɪ. O ma kwe dɪpwa yarpe yam yɪ o kɪ Wɛ le ya ɲwaanɪ. O ma ja-ya o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yɪ bantɔ dɪ laan jɔɲi ba ja vu ba pa nɔɔna bam.

⁷ Ba dɛɛn jɪgɪ kalɛɲ-bale finfin ba wɛli da. Zezi ma kwe-sɪ o kɪ Wɛ le, yɪ o daari o ta dɪ o karabiə bam sɪ ba kwe sintɔ dɪ ba maɲɪ ba pa nɔɔna bam maama.

⁸ Ba maama ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe cicwɛəru tɪlɔ na daari tɪn ba su titwarɔ tirpe.

⁹ Balɔ dɛɛn na di kɔntɔ tɪn yɪ baara mɔrr-tɪna mu (4.000), kɔ wɛli dɪ kaana dɪ biə dɪ.

Zezi laan ma pa kɔgɔ kɔm viiri.

¹⁰ O ma daari o vu o zɔ naboro dɪ o karabiə bam. Ba ma vu ba yɪ jɛgə kalɔ yɪrɪ na yɪ Dalmanuta tɪn.

Farizian tiinə na yɪ te tɪn (Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farizian tiinə badonnə dɛɛn ma ba Zezi te ba ma puli ba magɪ kantɔgɔ did-o, yɪ ba lagɪ sɪ ba maɲ-o ba nii. Ba ma ta did-o, sɪ o kɪ wo-kɪnkagɪli dɪlɔ na wɔ brɪ-ba nɪ o dam dɪm nɲɪ Wɛ tee nɪ tɪn.

¹² O ma tiini o suuri o wɔnɪ, yɪ o ta o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ zɪm nɔɔna bam lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba? A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, a bá kɪ wo-kɪnkagɪli a brɪ-ba.»

¹³ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ma yagɪ ba te, yɪ o joori o vu o zɔ naboro kɔm sɪ ba vu ba bɛ bube didɪm dɪm.

¹⁴ Ba dɛɛn na wɔ naboro kɔm wɔnɪ ba maa ve ba bɛ tɪn, Zezi karabiə bam ya swe sɪ ba ja dɪpe ba wɛli da, dɪpe didɔba yɪranɪ mu ba ya jɪga.

¹⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Fɔgɪ-na á cɪ á tɪtɪ sɪ á yɪ pa Farizian tiinə bam dɪ Pɛ Erɔdɪ dɪ abam ba dabɪlɪ dɪm.»

¹⁶ O na tagɪ dɪ ba kɔntɔ tɪn, ba ma ɲɔɔnɪ daanɪ ba wɪ: «Kɔ yɪ dɪpe taanɪ mu o tɛa, dɪ na ba jɪgɪ tɪn ɲwaanɪ.»

¹⁷ Zezi ma lwarɪ ba na jɪgɪ kɔlɔ ba ɲɔɔnɪ tɪn, yɪ o wɪ:

«BEE mu yi á ñooni daani á wí, á na ba jigi dípe tɪn mu te a ñooni kuntu? Abam ta wɔ lwarí WÉ na jigi dam te tɪn na? Á wɔbɔɔna tigi mu na?»

¹⁸ Abam jigi yiá yi ya ba nai WÉ ciga kam. Á jigi zwa yi á ba ni WÉ taani dim kuri.

¹⁹ Abam maɔi á swe a dɛen na kwe dípwa yanu mu a fɔ fɔ a pa baara mɔrr-tɪnu tɪm yi ba di na? Ba na di ba ti tɪn, abam tɔwɛ cicwæru tɪm á su titwarɔ tɪgra mu?»

Ba ma lɛr-o ba wí: «Titwarɔ fugə-tɪle.»

²⁰ O daa ma bwe-ba o wí: «A daa ta na kwe dípwa yarpe yam a fɔ fɔ a pa baara mɔrr-tɪna tɪm yi ba di tɪn, á tɔwɛ cicwæru tɪm á su titwarɔ tɪgra mu?»

Ba ma lɛr-o ba wí: «Titwarɔ tɪrpe.»

²¹ O laan ma ta di ba o wí: «Abam nan daa ta ba ni kɔ kuri mu na?»

Zezi na puri lilwe yiá te tɪn

²² Ba dɛen ma vu ba yi Betisayida. Nɔona badonnə ma ja lilwe ba ja vu Zezi te, yi ba loor-o sɪ o ma o jɪɔa o dwe-o, sɪ o na yazurə.

²³ O ma ja lilwe wɔm jɪɔa o vaɔi o ja nunji tɪv kɔm daa. O ma twɪ lileeru o kɪ o yiá ni, yi o daɔi o jɪa lilwe wɔm baɔa ni. O laan ma bwe-o o wí: «Nmɔ nai wɔɔo na?»

²⁴ Lilwe wɔm ma puri o yiá o nii, yi o wí: «A nai nɔona mu. Ba nan nyɪ di tweeru mu te yi ba veə.»

²⁵ Zezi daa ma daɔi o jɪa nɔonɔ wɔm yiá ni. O laan

ma fin o yiá yam, yi ya joori ya nai. O maa wai o nai wɔɔo maama lanyɪranɪ.

²⁶ Zezi laan ma ta did-o o wí, o yɔɔri o vu sɔɔɔ, sɪ o daa yi joori o zɔ tɪv kɔm wɔ.

Pɪyɛeri tagɪ sɪ Zezi yi Kɪsi wɔm WÉ na tɔɔi tɪn mu (Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Zezi di o karabiə bam daa ma kɛ, ba vu ba yi Sezaari kɔlɔ na yi Filipi tɪv tɪn. Ba na maa ve tɪn, o ma bwe-ba o wí: «Nɔona yəni ba tɛ ba wí, amɔ yi wɔɔ mu?»

²⁸ Ba ma ləri ba wí: «Badaara tɛ ba wí, nmɔ yi Zan wɔlɔ dɛen na miisi nɔona na wɔni tɪn mu. Babam di maa tɛ ba wí, nmɔ yi WÉ nijɔɔnu Eli mu. Badonnə di maa tɛ ba wí, nmɔ yi faɔa faɔa WÉ nijɔɔnə bam didɔa mu.»

²⁹ O laan ma bwe-ba o wí: «Kɔ nan na yi abam, abam bɔɔi sɪ amɔ yi wɔɔ mu?»

Pɪyɛeri ma lɛr-o o wí: «Nmɔ yi Kɪsi wɔm WÉ na tɔɔi tɪn mu.»

³⁰ Zezi laan ma kaani-ba sɪ ba yi ta kuntu ba bɪi nɔon-nɔonɔ.

Zezi na bɪi o tɔvni na wɔ ta yi te tɪn

(Matiyu 16:21-28, Luki 9:22-27)

³¹ Kɔ na zigi kantɔ maɔa kam ni, Zezi ma ñooni o bɪi-ba o wí: «Amɔ Nabiibu wɔm maɔi sɪ a na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanɪm yigə tiinə bam di ba cullu karanyɪna tiinə bam mu wɔ culi amɔ. Baá

gu-ni, yi da yato de ni a laan wu joori a bi.»

³² O maa njooni kuntu jaja o bri-ba. Piyeri ma ja-o o vu daa, yi o kaan-o o wi, o yi taa njooni kuntu donj.

³³ Zezi ma guni o nii o karabiya bam seeni, yi o bagu Piyeri o wi: «Sutaani, ve daa a tee ni! Nmu wubunja yam yi nabiina nyim mu, si ya ba togi We na lagi te tin.»

³⁴ Zezi laan ma banyi nonkogo kum maama di o karabiya bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wi: «Njoo nu wulb maama na lagi si o taa togi amu kwaga tin, kuntu tu manji si o vin o titi wubunja si o se yaara ni wulb na ziji toun-dagara o maa ve o touni jago te tin, si o laan taa togi-ni.»

³⁵ Wulb maama nan na lagi si o yiri o njwira tin, kuntu tu wu ga-ka mu. Ku daari, wulb maama na se si o ga o njwira amu njwaani di We kwar-ywajaj kam njwaani, kuntu tu wu na njwira We tee ni.

³⁶ Njoo nu nan na ne lugu banya wænu tum maama, yi o laan na ge njwira We tee ni, beɛ nyoori mu o nea?

³⁷ Kulokulb nan tæra njoo nu na wu wani o ma lani o njwira We tee ni.

³⁸ Kuntu tin, njoo nu wulb maama na kwari cavura amu njwaani di amu taani dum njwaani zim njoo na bam titari ni, ba na yi nonbalwaarv yi ba yigæ tæra di We tin, amu Nabiin-bu wum di wu kwari kuntu tu cavura, manja kam a na wu

joori a ba lugu banya di a Ko We paari-zulæ di Di malesi sum tin.»

9

¹ O daa ta ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, njoo na balv zim na wu yo seeni tin badaara ba ti, yi baá na We paari dum na wu ba njoo na titari ni di dam te tin.»

Zezi yibiyæ na lani te tin
(*Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36*)

² Da yardv deen na ke tin, Zezi laan ma ja Piyeri di Zaki di Zan o pa ba togi daani ba vu ba di pukamunu yuu. Ba wura ba yirani. Ba na wura kuntu tin, Zezi yibiyæ ma lani ba yigæ ni.

³ O gwaarv tum ma tiini ti puri pari pari yi ti nyuna. Ti puri ti gaali nabiinu na wu wani o zari o gwaarv o pa ti puri te tin.

⁴ Eli di Moyisi ma da ba nuni ba yigæ ni, yi ba njoo ni di Zezi.

⁵ Piyeri laan ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, di na wu yo seeni tin, ku tiini ku lana ku pa dibam. Nan pa di pu vwæ yato yo seeni, si nmu di Moyisi di Eli taa zuri da.»

⁶ Funi deen zu-ba zanzan. Kuntu njwaani mu o gari o njoo ni kuntu donj.

⁷ Kunkwænu laan ma ba ti kwæli-ba. Ba ma ni kwæra na njoo ni ti wuni ka wi: «Wuntu mu yi amu bu-dva a na so-o di a wu maama. A nan taá cægi o taani lanyirani.»

⁸ Ba ma da kwəni ba nii jəgə maama, yɪ ba daa wɔ ne nɔɔn-nɔɔnɔ, kɔ na dai Zezi yɪranɪ.

⁹ Ba ma zanɪ piu kɔm yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wɪ: «Yɪ pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ á na ne kɔlɔ tɪn, sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba a bi a yagɪ tɔbɔnɪ tɪn.»

¹⁰ Ba ma sɛ yɪ ba ɲɔɔnɪ ba yɪranɪ ba bwe ba nii, ka bi ka yagɪ tɔbɔnɪ taanɪ dɪm kuri mɔ bɛɛ.

¹¹ Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Wɛ cullu karanyɪna tiinə bam yəni ba tɛ ba wɪ: Eli mɔ maɲɪ sɪ o da yigə o ba, sɪ Kriɪ wɔm laan da kwaga. Kɔ yɪ cɪga mɔ naa vwan mɔ?»

¹² Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ yɪ cɪga mɔ. Eli maɲɪ sɪ o da yigə o ba o kwɛ woɲo maama, sɪ Kriɪ wɔm laan ba. Bɛɛ nan mɔ yɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ, Nabiin-bu wɔm maɲɪ sɪ o yaarɪ zanzan sɪ nɔɔna cul-o?»

¹³ A nan taá ye-na ni, Eli maɲɪ o ba, yɪ nɔɔna tiini ba bɛɛs-o ni ba wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn, ni kɔ na maɲɪ kɔ pɔpɔnɪ o woɲo Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ te tɪn.»

Zezi na zəli cicirə bu wɔdɔɲ yɪra ni te tɪn

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi dɪ o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yɪ o karabiə babam bam te. Ba ma na kɔgɔ zanzan na gilimi-ba. Wɛ cullu karanyɪna tiinə badonnə maa wɔra ba magɪ kantɔgɔ dɪdaanɪ ba.

¹⁵ Kɔgɔ kɔm na ne Zezi tɪn, ba ma tiini ba yɪ yəəu, yɪ ba duri ba vu o te ba jɔɔn-o.

¹⁶ O ma bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ ɲwaanɪ mɔ á zɪgɪ á magɪ kantɔgɔ dɪ ba?»

¹⁷ Nɔɔnɔ wɔdɔɲ maa wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ, o ma lər-o o wɪ: «Karanyɪna, a ya jaanɪ a bu mɔ a ba nmɔ te, sɪ n pa o na yazurə. Cicirə mɔ jig-o ka yaara, ka pa o warɪ o ɲɔɔnɪ.

¹⁸ Maɲa kalɔ ka na yəni ka ja-o tɪn, ka yəni ka dɔl-o ka dɪ tɪga ni mɔ. Lile-puɲə ma nuɲɪ o ni ni yɪ o dɔnɪ o yələ. O yɪra yam maama maa yəni ya kɔ. A ma loori nmɔ karabiə bam sɪ ba zəli cicirə kam sɪ ka yag-o, yɪ ba wɔ wanɪ.»

¹⁹ Zezi na ni kɔntɔ tɪn, o ma ta o wɪ: «Abam zim nɔɔna bam brɪ á ba jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ. Amɔ wɔ daanɪ abam tɪtarɪ ni a kɪ wɔ-zuru dɪ abam sɪ kɔ taa ve maɲa kɔɔ? Ja-na bu wɔm á ba.»

²⁰ Ba ma ja-o ba vu o te.

Cicirə kam na ne Zezi tɪn, ka ma su bu wɔm ka pa o yɪra sai pɔgɪ pɔgɪ. O ma tu tɪga ni o bibilə. Lile-puɲə maa nuɲɪ o ni ni.

²¹ Zezi ma bwe bu wɔm kɔ o wɪ: «Maɲa kɔɔ mɔ kɔ puli kɔ kɪ-o kɔntɔ?»

O ma lər-o o wɪ: «O biini ni.»

²² Kuni zanzan cicirə kam yəni ka dɔl-o ka dɪ mini wɔnɪ dɪ na wɔnɪ mɔ, sɪ ka gɔ-o. Nmɔ nan na wɔ wanɪ, sɪ n duri dɪbam yibwənə n zəni dɪbam.»

²³ Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmɔ tagɪ n wɪ, amɔ na wɔ wanɪ mɔ. Wɔlɔ maama nan

na ki o wu-didwa di amu tin, kulukulu tere We na ba wani Di ki Di pa kuntu tu.»

24 Bu wum ko laan ma kaasi o wu: «A suni a jigi wu-didwa di nmu. Nan weli-ni si a taa fogi a jiga.»

25 Zezi ma na non-kogo zanzan na dure ku maa buni ba te. O laan ma bagi cicire kam, yi o ta di ka o wu: «Nmu wulu na pai nona jiri mumaaru di zwa-kwaru tin, a te di nmu si n nuni bu wum yira ni n viiri, si n daa yi joori n jaar-o.»

26 Zezi na tagi kuntu tin, cicire kam ma kaasi, yi ka tiini ka su bu wum ka pa o yira sai pogi pogi, yi ka nuni ka daar-o. Ka na yag-o tin, o ma beri. Nona zanzan maa te ba wu: «O tigi mu.»

27 Zezi laan ma ja o jija o pa o zaji weeni o zigi.

28 Zezi na joori o zu dige tin, o karabi bam ma vu o te ba yirani, yi ba bwe-o ba wu: «Benwaani mu dibam wu wani di zeli cicire kam?»

29 O ma leri-ba o wu: «Cicire kantu don zelim cana. Cicire kantu dwi wari ka zeli ku na dai di We-loro dam.»

30 Ba deen ma nuni jage kam kuntu ni ba vu ba tigi Galile wu ba ke. Zezi maa ba lagi si non-nonu lware ba je,

31 o na jigi o karabi bam o bri tin nwaani. O maa bri-ba o wu: «Baá ja amu Nabiin-bu wum ba ki nona jija ni yi ba gu-ni. Ba nan na gu-ni, da yato de ni a laan wu joori a bi a yagi tuntu.»

32 O karabi bam ma wu ni o taani dum kuri, yi ba kwari si ba bwe-o ba nii.

Woo mu yi kamunu o dwe maama?

(Matiyu 18:1-9, Luki 9:46-50, 17:1-2)

33 Ba ma vu ba yi Kapernawum. Ba ma zu soho. Zezi ma bwe o karabi bam o wu: «Di na wu cwaje ni di maa buni tin, á ya magi kantogo bee nwaani mu?»

34 Ba maa cim. Benwaani, ba ya na maa buni tin, ba ya magi kantogo daani si ba nii, bantu wuni woo mu yi kamunu o dwe ba maama.

35 Zezi ma jani tiga ni. O ma baji o karabi fugaba-bale bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wu: «Wulu na lagi si o taa yi yige tu tin, kuntu tu manji si o ji ba maama kwaga tu mu, si o taa taji o pa ba maama.»

36 O ma ja bu balaja o pa o zigi ba maama titari ni. O ma kwe-o o ki o ja-kukoro ni, yi o ta di ba o wu:

37 «Wulu maama na nigu bu balaja kantu don lanyirani amu yiri nwaani tin, kuntu tu nigu amu mu. Wulu maama nan na nigu amu tin, ku dai amu yirani mu o niga, ku yi o nigu Banja-We dilu na taji-ni tin di mu.»

38 Zan ma ta di Zezi o wu: «Karanyina, di ya ne nonu wudon na zeli ciciri nona yira ni di nmu yiri. O nan na dai dibam kogo kum wu nonu tin, di ma kwaan si

dí ci-o, si o daa yi taa ki kuntu.»

³⁹ Zezi ma ləri o wı: «Á ya wu maŋi si á ci-o. Nɔɔnu wulu maama na tɔgi amu yiri ŋwaanı o ki wo-kunkagılı tın bá wanı o pipiri lula o ŋɔɔni ta-balɔro o pa-nı.

⁴⁰ Beŋwaanı wulu maama na ba culi dıbam tın yi dıbam nɔɔnu mu.

⁴¹ A lagı a ta cıga mu dı abam si, nɔɔnu wulu na kwe na o pa abam si á nyɔ, á na yi amu Zezi Krisi nɔɔna tın ŋwaanı, kuntu tu wú na pɛɛri We tee ni.

⁴² Ku na yi balu na ki ba wu-dıɖba dı amu tın, ba na maŋi ba muri ni bu-balwa te dı, nɔɔnu wulu na pɛ ba dıɖba yagi We cwəŋə tɔgım tın, ba na lægi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba dı-o nınu wunu yi o ti, kubú ta garı cam dılu o na wú ba o na We tee ni tın.

⁴³ Nmu jıŋa na lagı ka pa n ki lwarım, ku maŋi si n go-ka mu n yagi. N na ge n jıŋa, yi n daarı n na ŋwıa We tee ni, kuntu garı nmu na jıgı n jıa maama yi n vu min-tıv, me na yi mini dılu na bá dwe maŋa dı maŋa tın. [

⁴⁴ Jəgə kam kuntu ni,
 <kanzwa wú ta di ba yıra,
 yi ya ba fɔgi ya tva.

Mini wú ta di-ba,
 yi dı ba fɔgi dı dweə.>]

⁴⁵ Nmu naga na lagı ka pa n ki lwarım, ku maŋi si n go-ka mu n yagi. Nmu na yi na-ɖba yi n na ŋwıa We tee ni, kuntu garı nmu na jıgı n nɛ

sım maama, yi ba laan dı-m ba yagi min-tıv ni. [

⁴⁶ Jəgə kam kuntu ni,
 <kanzwa wú ta di ba yıra,
 yi ya ba fɔgi ya tva.

Mini wú ta di-ba,
 yi dı ba fɔgi dı dweə.>]

⁴⁷ Nmu yi nan na lagı dı pa n ki lwarım, ku maŋi si n li-dı n dıli n yagi mu. N na jıgı yi dıɖba yi n zı We paarı dım wunu, kuntu garı nmu na jıgı yiə yale, yi ba laan dı-m ba yagi min-tıv ni.

⁴⁸ Jəgə kam kuntu ni,
 <kanzwa wú ta di ba yıra,
 yi ya ba fɔgi ya tva.

Mini wú ta di-ba,
 yi dı ba fɔgi dı dweə.>

⁴⁹ Nɔɔnu maama maŋi si We kwe mini mu Dı ma maŋ-o Dı nii, si Dı pa o bıcarı fɔgi dı kwe, ni ye na kwe wudiu te tın.

⁵⁰ Ye ywənə yi dı wai dı kwe wudiu. Ye ywəni nan na ti, n daa n bá wanı n pa dı joori dı ja ywəni. Pa-na á wuru taa ywəmmə da-ŋwaanı, si á jəni dı yazurə, ni ye na paı wudiu ywəmmə te tın.»

10

Kaanı vım taanı
 (Matiyu 19:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi laan ma zanı o nuŋi je sım kuntu ni o vu o da Zude tı-nıə yam. O ma vu o be Zorden bugə kam ni dıdoŋ dım ni. Nɔn-kɔgɔ zanzan daa ma ba ba gilim-o. O ma ta brı-ba We cıga kam, ni o na yəni o ki te tın.

2 Farizian tiinə badaara dɛɛn ma zaŋi ba vu o te si ba maŋ-o ba nii. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnɔ jigi cwəŋə si o vɪn o kaanɪ na?»

3 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pɛ abam culu kum o wɪ bɛɛ?»

4 Ba ma lər-o ba wɪ: «Moyisi pɛ ni, ni nɔɔnɔ jigi cwəŋə si o pɔpɔni tɔnɔ o pa o kaanɪ, si kv bri ni o vɪ-o mu.»

5 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Moyisi dɛɛn pɔpɔni kuntu o pa abam, á wɔwɔ na dana tɪn ŋwaanɪ mu.»

6 Kv daari, pulim ni Wɛ na ki nabiinə tɪn, DI ki-ba si ba taa yi baaru di kaanɪ mu.

7 Kuntu ŋwaanɪ, nɔɔnɔ na di kaanɪ, o maŋi si o pɔɔri o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaanɪ wum jəni daanɪ.

8 Kuntu wó pa ba laan ji nɔɔnɔ didɔa. Ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yi nɔɔnɔ didɔa mu.

9 Wɛ na ki nɔɔna balɔ daanɪ tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ maŋi si o pɔɔri-ba daanɪ.»

10 Zezi di o karabiə bam laan ma joori ba vu sɔŋɔ. Ba na zɔ tɪn, ba ma bwe-o o taanɪ dɪm kuri.

11 O ma ta di ba o wɪ: «Nɔɔnɔ na vɪn o kaanɪ yi o daari o di kaanɪ wɔɔɔŋ, kuntu tu kəm dɪm di ka-bwəŋə yi bidwɪ mu.»

12 Kaanɪ di na vɪn o baru yi o vu o zɔ baru wɔɔɔŋ, o di kəm dɪm di bwəŋə yi bidwɪ mu.»

Bu-balwa na maŋi di Wɛ paari dɪm te tɪn

(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)

13 Nɔɔna badonnə maa jaanɪ biə ba tui Zezi te si o danɪ o ja ba banja ni. O karabiə bam ma zaŋi ba bagɪ-ba si ba yi taa ki kuntu.

14 Zezi na nɛ ba na ki te tɪn, o banɪ ma zaŋi yi o ta di ba o wɪ: «Yagɪ-na si biə bam taa tui amɔ te, si á yi zaŋi á taá cv-ba. Bɛŋwaanɪ balɔ na nyɪ ni bu-balwa te tɪn mu maŋi si ba zɔ Wɛ paari dɪm wɔ.»

15 A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, nɔɔnɔ na wɔ sɛ si Wɛ taa te-o ni bu-balanja te, o bá na cwəŋə o zɔ Wɛ paari dɪm wɔ.»

16 Zezi na tagɪ kuntu tɪn, o laan ma ja ja biə bam o ki o ja-kukoro ni. O ma danɪ o ja ba banja ni o warɪ Wɛ o pa-ba.

Nadunə wó wanɪ ba na ŋwɪa Wɛ tee ni na?

(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)

17 Zezi ma zaŋi o maa kea. Nɔɔnɔ wɔɔɔŋ ma duri o vu o yi o te. O ma kuni doonə o yigə ni yi o wɪ: «Karanyɪna, n yi nɔɔn-ŋum. Nan bri-ni kulɔ a na wó ki, si a wantɪ a na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee ni.»

18 Zezi ma ta did-o o wɪ: «Bɛŋwaanɪ mu n bəŋi-ni ni nɔɔn-ŋum? Nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrə o na yi nɔɔn-ŋum, kv na dai Wɛ DI yɪranɪ.»

19 Nmɔ maŋi n ye Wɛ cullu tɪm na bri kulɔ tɪn. Yi zaŋi n gv nɔɔnɔ. Yi zaŋi n pəni

dı n doŋ kaanı. Yı ŋɔni. Yı zani n fɔ vwan n pa n doŋ. Yı pini n doŋ. Ta n zuli n nu dı n ko.»

²⁰ Nɔɔnu wum ma ta did-o o wı: «Karanyına, ku na suŋi a biini ni tın, a maŋi a se cullu tıntu maama.»

²¹ Zezi ma nii-o dı sono, yı o ta did-o o wı: «Ku nan ta ge woŋo diduwa mu sı n ki. Ve soŋo n kwe woŋo kulɔ maama n na jıgı tın n yəgi, sı n laan kwe ti səbu kum n ma n wəli yinigə tiinə. Kuntu wó pa n ta n jıgı jıjıgıru zanzan We-soŋo ni. Nmu na ki kuntu, sı n laan ba n ta n togi-nı.»

²² Nɔɔnu wum na ni kuntu tın, o wu ma cəgi zanzan yı o yigə nywanı, o jıjıgıru tım na tiini ti daga tın ŋwaanı. O ma yagi Zezi yı o viiri.

²³ Zezi laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yı o ta dı ba o wı: «Nadunə na lagı sı ba zu We paari dım wu, kuú ta tiini ku cana ku pa-ba.»

²⁴ O karabiə bam na ni kuntu tın, ku ma su-ba. Zezi daa ta ma ta dı ba o wı: «A biə-ba, nɔɔna na lagı sı ba zu We paari dım wu, kuú ta tiini ku cana ku pa-ba.

²⁵ Kuú ta yı mwali sı yogondi da gar-lwe booni dı nuŋi ku dwe nadum na lagı sı o zu We paari dım wu.»

²⁶ Zezi na tagı kuntu tın, ku ma tiini ku su o karabiə bam zanzan, yı ba te daanı ba wı: «Ku nan na yı kuntu, wɔɔ mu wó wani o na ŋwıa We tee ni?»

²⁷ Zezi ma nii-ba yı o wı: «Nabiinə mu bá wani ba ki, sı We wai Dı kĩa. Beŋwaanı We wai woŋo maama Dı kĩa.»

²⁸ Pıyeeri laan ma ta did-o o wı: «Nii. Dıbam yagi dí woŋo maama mu, yı dí daari dí togi nmu.»

²⁹ Zezi ma læri o wı: «A lagı a ta cıga mu dı abam sı, nɔɔnu wulu maama na tagı amu ŋwaanı dı We kwərywəŋə kam ŋwaanı, o yagi o soŋo naa o nu-biə naa o nu dı o ko naa o biə naa o kari dı tın,

³⁰ kuntu tu wó ba o na kulɔ maama o na yagi tın kuni bi mu lıgı kuntu baŋa ni. Oó na sam dı nu-biə dı niinə dı biə dı kari, yı oó na yaara dı o wəli da. Ku daari maŋa kalu na wó ba tın, kuntu tu wó na ŋwıa kalu na ba ti tın We tee ni.

³¹ Balu na maŋi ba yı yigə tiinə tın zanzan wó joori ba ji kwaga tiinə. Ku daari balu dı na maŋi ba yı kwaga tiinə tın zanzan wó ba ba ji yigə tiinə We paari dım wunu.»

*Zezi daa na ŋɔni o tvonu taani te tın
(Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)*

³² Zezi dı nɔɔna zanzan maa zani ba wu cwəŋə ni ba maa ve Zeruzalem. Zezi maa wu ba yigə ni o veə. O karabiə bam maa yı yəəu. Nɔɔna balu dı na togi ba kwaga tın maa fɔmma. Zezi ma bəŋi o karabiə fugə-bale bam daa ni, yı o ta o brı-ba kulɔ na lagı ku ki-o Zeruzalem ni tın.

33 O maa ta di ba o wɪ: «Taá ye-na, dí na maa ve Zeruzalem tɪn, dáani mu ba laan wó ja amu Nabiin-bu wum ba ki Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam juɲa ni. Nɔɔna bam kuntu wó di a taani ba wɪ, ku manɪ si a ti mu, yi ba daari ba ki-ni dwi-ge tiinə bam juɲa ni.

34 Baá yáali-ni ba mwanɪ, yi ba daari ba twi lileeru ba yagɪ a yura ni. Baá magɪ-ni di balaara, yi ba laan daari ba gu-ni. Da yatɔ de ni a nan wó joori a bi a yagɪ tɔvni.»

Zezi cwəŋə kam na jigɪ yaara te tɪn

(Matiyu 20:20-28)

35 Zakɪ di Zan balu na yi Zebede biə tɪn deen ma vu Zezi te ba ta did-o ba wɪ: «Karanyina, popo, ki woɲo kulɔ dí na lagɪ tɪn n pa dibam.»

36 Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Á lagɪ si a ki beɛ mu a pa abam?»

37 Ba ma lər-o ba wɪ: «Nmu na tu n ba n di n paari dɪm, si n pa dibam didva jəni n jazɪm ni si didva jəni n jagwiə ni.»

38 Zezi ma ta di ba o wɪ: «Abam titi yəri á na loori kulɔ tɪn. Abam wó wani á toɲi á yaari, ni amu na lagɪ a ba a na yaara yalu tɪn na? Á wó wani á yaari á ti, ni a na lagɪ a yaari a ti te tɪn na?»

39 Ba ma lər-o ba wɪ: «Een, dí wó wani.»

Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Ku yi cɪga, abam nan wó suni á toɲi á yaari amu yaara yam doɲ.

40 Ku nan dai amu mu manɪ si a kuri wɔlu na wó jəni a jazɪm ni naa a jagwiə ni tɪn. Ku yi Baɲa-Wɛ mu manɪ DI tiɲi je sɪm kuntu, si DI pa balu na wó jəni da tɪn.»

41 O karabiə fugə kam na tu ba lwarɪ ba donnə bale bam na loori kulɔ Zezi tee ni tɪn, ba bana ma tiini ya zanɪ di Zakɪ di Zan.

42 Zezi laan ma bəɲi ba maama, yi o ta di ba o wɪ: «Abam nan manɪ á ye ni luɲu baɲa pwa ki dam mu di ba nɔɔna, yi ba didɛera di dam ba baɲa ni.

43 Ku nan na yi abam, ku wɔ manɪ si ku taa yi kuntu doɲ abam titari ni. Bɛɲwaani, abam wɔlu na lagɪ si o ji nɔn-kamunu á wɔni tɪn, kuntu tu manɪ si o ji abam maama tintuɲu mu.

44 Wɔlu na lagɪ si o ji abam yigə tu tɪn, kuntu tu manɪ si o ji abam maama gambiaa.

45 Bɛɲwaani amu Nabiin-bu wum wɔ tu si nɔɔna tuɲi ba pa-ni. Amu nan tu si a tuɲi a pa nɔɔna mu, si a daari a kwe a ŋwɪa a ma ləni nɔɔna zanzan ŋwɪa Wɛ tee ni.»

Zezi na pɛ lilwe yiə puri te tɪn

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

46 Zezi di o karabiə bam ma vu ba yi tuɔ kudonɲ, ku yiri mu Zeriko. Ba ma toɲi da ba nunji ba maa kea. Ba na maa ke tɪn, nɔn-kɔɲɔ maa toɲi-ba. Nɔɔnu wɔdonɲ maa wɔra o na yi lilwe. O yiri mu Batime, o ko mu yi Time. O

maa je cwəŋə kam ni ni yi o loorə.

⁴⁷ O ma lwarı ni ku yi Nazaretı tu Zezi mu tɔgı dāanı o maa kea. O laan ma puli o kaası baŋa baŋa o wı: «Zezi, Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

⁴⁸ Nɔɔna zanzan ma bag-o si o pu o ni. O laan ma tiini o kaası zanzan yi o wı: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwəŋə!»

⁴⁹ Zezi laan ma zıgı yi o ta o wı, ba bəŋ-o si o ba. Ba ma bəŋ-o, yi ba ta did-o ba wı: «Kı wɔpɔlo, si n zanı wɛɛni, si o bə-m o wı n ba.»

⁵⁰ Lilwe wɔm ma da puısi o gɔrɔ o yagı, yi o zanı lila o vu o yi Zezi te.

⁵¹ Zezi ma bwe-o o wı: «Nmɔ lagı si a kı bɛɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wı: «Karanyına, a lagı si a joori a taa nāi mu.»

⁵² Zezi ma ta did-o o wı: «Nan ve, nmɔ na kı n wɔ-dıdɔba dı amɔ te tın mu pɛ n na yazurə.»

Zezi na tagı kuntu bıdɔwı baŋa ni tın, mu lilwe wɔm yiə joori ya nāi. O maa tɔgı Zezi kwaga cwəŋə kam ni.

11

*Zezi na zɔ Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tın
(Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-40, Zan 12:12-19)*

¹ Zezi dı o karabiə bam dɛɛn ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yırı mu Betifaazı dı Betani. Je sım kuntu wɔ Olivi piu kım saŋa

ni mu. Zezi ma lı o karabiə bam bale o tɔŋı,

² yi o ta dı ba o wı: «Ve-na á vu á zɔ tıv kɔlv na wɔ abam yigə ni tın. Á na zɔ tıv kım wɔni, á wɔ na bına-pɔla na lægi da, yi nɔɔn-nɔɔnɔ daa ta wɔ diini ka baŋa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-nı.

³ Nɔɔnɔ na bwe abam ni: «Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?», si á ta did-o ni: «Ku yi dı Yuutu wɔm mu laga. Oó joori o pa ka ba lele.»

⁴ Ba ma zanı ba vu si ba nii. Ba na yi tıv kım wɔ tın, ba ma sını ba na bına-pɔla cwəŋə ni ni. Ka lægi sɔŋɔ kudɔŋ ni ni. Ba ma vu ba bwəli-ka.

⁵ Nɔɔna badonnə maa zıgı da. Ba ma bwe Zezi karabiə bam ba wı: «Bɛɛ mu yi á lagı á bwəli bına-pɔla kam?»

⁶ Ba ma ləri-ba ni Zezi na maŋı o ta te tın. Nɔɔna bam ma sɛ.

⁷ Ba ma ja bına-pɔla kam ba ja vu ba yi Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaarɔ ba danı ka baŋa ni. Zezi ma di ka baŋa, yi ba ve ba maa kea.

⁸ Ba na maa ke tın, nɔɔna zanzan ma zul-o ba kwe ba gwaarɔ ba lwarı cwəŋə kam yuu ni, si Zezi ba o tɔgı ti baŋa o ke. Nɔɔna badaara ma vu ba go tweeru nɛ dı vɔɔrɔ ba dı cwəŋə yuu ni, si o tɔgı ti baŋa o ke.

⁹ Nɔɔna balɔ na wɔ o yigə ni dı o kwaga ni ba ve tın maa tɔɔlı ba wı:

«Ozaana! Zulə taa wɔ Wɛ tee ni!

Zuli-na wɔlv na tu dı Yuutu Wɛ yırı ŋwaanı tın.

10 Zuli-na wɔɔɔ na wó ta te o
nɔɔna,
nɔɔɔni dɔbam ko Davidi
deen na jigi paari te
tin.

Ozaana! Zulə taa wɔ Baŋa-
Wɛ tee ni!»

11 Zezi ma vu o zɔ
Zeruzalem tiv kum wɔ. O
ma vu o yi Wɛ-di-kamunu
kum o zɔ kɔ wɔ. O ma kaagi
o nii wənu tim maama na
yi te. Wɛ na lagi di zɔ tin,
o ma joori o nunji tiv kum
wɔni, o togi di o karabiə
fugə-bale bam o vu Betani.

*Zezi na sooli kapuru te tin
(Matiyu 21:18-19)*

12 Tɔga na puuri tin, ba
ma zaŋi Betani ni si ba joori
Zeruzalem. Kana maa jigi
Zezi.

13 Ba na maa ve tin, o ma
tolɔ o na kapuru. Kɔ deen
li di vɔvɔ mu. O ma vu
si o nii moola wɔra na si o
di. O na yi da tin, o ma wɔ
nɛ kulɔkulɔ, kɔ na wɔ yi kɔ
lɛrim maŋa tin ŋwaani.

14 O laan ma ta di kapuru
kum o wɔ: «Nɔɔn-nɔɔnɔ daa
bá na moola nmɔ yuu ni o
di.»

O karabiə bam ma ni o na
tagi kulɔ tin.

*Zezi na zəli pipimpiina
Wɛ-di-kamunu kum wɔni te
tin*

*(Matiyu 21:12-17, Luki
19:45-48, Zan 2:13-22)*

15 Ba ma vu ba yi
Zeruzalem. Zezi ma vu o
zɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔ.
O ma na nɔɔna na wɔ ka
kunkɔɔ kum ni ba pipiə.
O ma zəli-ba o pa ba nunji.
O ma vu o ja səbu-lənnə
bam taabullu tim o pipiri

o pu tɔga ni, o pa ba səbiə
bam jagi. O ma daari o yigi
yitunnu tiv nɔɔna badonnə
na je da ba yəgi kunkwən-
pulə tin o di tɔga ni.

16 O ma wɔ sɛ si nɔɔna taa
zɔŋi ba zɔla ba togi kunkɔɔ
kum wɔ ba kea.

17 O ma bɔri nɔɔna bam
o wɔ: «Kɔ puuri Wɛ tɔnɔ
kum wɔni ni, Wɛ mu wɔ:
<Amɔ digə kantɔ maŋi si ka
taa yi jəgə kalɔ lɔgɔ baŋa
dwi tiinə maama na wó ta
tui ba wari amɔ da tin mu.>
Abam nan pɛ ka ji ŋwɔna
joro jəgə.»

18 Zwifə kaanum yigə tiinə
bam di ba cullu karanyina
tiinə bam ma ni Zezi na tagi
kulɔ tin. Ba laan ma beeri
cwəŋə si ba gu-o. Ba ma
kwari fɔbɔni did-o, o zaasim
dim na sɔ nɔn-kɔgɔ kum
maama tin ŋwaani.

19 Tɔga na lagi ka yi tin,
Zezi di o karabiə bam ma
nunji tiv kum wɔni.

*Zezi ŋɔni kapuru kulɔ na
kugi tin taani*

(Matiyu 21:20-22)

20 Tɔga na puuri tin, ba ma
daa zaŋi ba maa kea. Ba ma
na kapuru kum na kuga, di
kɔ bunnu maama.

21 Piyeeri ma guli Zezi ya
na tagi te tin. O ma ta
di Zezi o wɔ: «Karanyina,
nii kapuru kum nmɔ diin na
sooli tin, kɔ kuga.»

22 Zezi ma ta di ba o wɔ:
«Fɔgi-na á kɔ á wɔ-didɔba di
Wɛ.»

23 A lagi a ta cɔga mu di
abam si, abam wɔɔ na tagi
di piu kamunu kɔntɔ ni, kɔ
gɔ kɔ na zigi mɛ tin kɔ vu kɔ

tu niniw kum wɔni, We wɔ pa ku ki. Nmu na jigi wɔ-didwa ni nmu na tagi kulɔ tin wɔ sɔni ku ki, yi n ba jigi bubwea, We wɔ pa ku ki.

²⁴ Kuntu ɲwaani a lagɔ a ta di abam ni, wɔɲo kulɔ maama á na wɔ loori We tee ni tin, si á taá jigi wɔ-didwa ni á wɔ sɔni á na-ku, yi We wɔ pa á na-ku.

²⁵ Maɲa maama abam na wɔra á warɔ We, yi taani na wɔ abam di nɔɔnɔ wɔdoɲ laɲa ni, si á yagi á ma ce-o. Á Ko We laan wɔ yagi abam di lwarim DI ma ce abam. [

²⁶ Ku daari, abam na wɔ se si á yagi nɔɔna lwarim á ma ce-ba, á Ko We bá yagi abam di lwarim DI ma ce abam.]»

Zezi dam dɔm nuɲi yɔn mu?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ Ba daa ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zɔ We-di-kamunu kum wɔ, o kari ka wɔni o beerə. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam di ba nakwa bam ma vu o te,

²⁸ ba bwe-o ba wɔ: «Wɔɔ dam mu n ma n ki wəənu tɔɔ maama n na ki tin? Wɔɔ mu pe nmu ni si n ta n ki kuntu?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɔ: «A di jigi bwiə a lagɔ a bwe abam, si á na ləri-ya á pa-ni, si a laan bri abam wɔɔ na pe amu ni si a tɔɲi tin.

³⁰ A lagɔ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔni tin, ku yi We mu pe-o cwəɲə naa nabiinə mu pe-o?»

³¹ O na bwe-ba kuntu tin, ba maa wɔra ba bwe daani si ba nii ba na wɔ ləri te tin. Ba maa wɔ: «Dɔbam na ləri dí wɔ, ku yi We mu, o laan wɔ bwe dɔbam ni, bee mu yi dí nan wɔ se Zan taani dɔm?»

³² Ku daari, dí bá wani dí ta ni ku yi nabiinə mu pe-o cwəɲə.» Ba tagi kuntu, beɲwaani ba kwarɔ fɔɔni di nɔɔna bam, di ba maama na se ni Zan sɔni o yi We nijonnu tin.

³³ Kuntu ɲwaani mu ba ləri Zezi ba wɔ: «Dí yəri wɔɔ na pe Zan cwəɲə tin.»

Zezi di ma ta di ba o wɔ: «Ku na yi kuntu, amu di nan bá ta wɔɔ na pe amu ni si a taa tɔɲi tin.»

12

Nɔɔnɔ di o gaari mumaɲa (Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Zezi ma maɲi mumaɲa o bri nɔɔna bam o wɔ: «Nɔɔnɔ wɔdoɲ mu wɔra. O ma zaɲi o ci gaari, yi o daari o jəri tweeru tɔɔ yiri na yi vinyə tin di wɔni. O ma daari o ku goɲo ti-dia je ni, si o na gwəri tweeru biə bam, si o ki dáani o nɔ o kan ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnɔ taa je da o yiri gaari dɔm. O na fɔɲi o ci-di kuntu tin, o laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tɔɲa, yi o daari o nuɲi o vu cwəɲə.

² Tweeru biə bam gwərim maɲa na yi tin, o ma tɔɲi o tintɔɲnɔ si o vu nɔɔna balɔ na nii o gaari dɔm baɲa ni tin te, si ba ce o təri ba pa-o.

³ Tɪntɔɣnɔ wɔm na yi ba te tɪn, ba ma ja-o ba magɪ, yɪ ba daari ba pa o viiri dɪ jɪ-kɔrɪ.

⁴ Nɔɔnɔ wɔm daa ma tɔɣɪ o tɪntɔɣnɔ wɔdonɣ. O na yi ba te tɪn, ba ma magɪ o yuu ba kaari yɪ ba twɪ-o.

⁵ O daa ta ma tɔɣɪ o tɪntɔɣnɔ wɔdonɣ o wɛli da. Wɔntɔ na yi ba te tɪn, ba ma mag-o ba gɔ. Nɔɔnɔ wɔm ta ma tɔɣɪ o tɪntɔɣna zanzan nɔɔna bam tee nɪ, yɪ ba magɪ ba badonnɛ, ba daari ba gɔ ba badaara.

⁶ Kɔ laan ma daari o titɪ bu wɔlɔ o na so-o zanzan tɪn yɪranɪ. O ma tɔɣ-o ba tee nɪ o ma kweeli, yɪ o bɔɣɪ sɪ, baá nɪɣɪ wɔntɔ.

⁷ Nɔɔna bam na nɛ-o tɪn, ba maa nɔɔnɪ daanɪ ba wɪ: «Mɔ gaari dɪm tu bu, wɔntɔ mɔ lagɪ o ba o taa te o ko wɔm wɛənu tɪm. Nan pa-na dí gɔ-o, sɪ dí daari dí taá te o wɛənu tɪm.»

⁸ Ba laan ma gɔ-o, yɪ ba daari ba van-o ba ja nunɣi gaari dɪm wɔnɪ ba yagɪ.

⁹ Kɔntɔ tɪn, gaari dɪm tu wɔm laan wó kɪ nɔɔna bam kɔntɔ tɪta mɔ? O manɣi sɪ o ba o gɔ-ba mɔ, sɪ o daari gaari dɪm o pa nɔɔna badonnɛ sɪ ba taa nɪá.

¹⁰⁻¹¹ Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Kandwɛ dɪlɔ lwara na vɪn tɪn laan mɔ joori dɪ ba dɪ jɪ kandwɛ dɪlɔ na paɪ sɔɣɔ kɔm dana tɪn.

Baɣa-Wɛ na kɪ te tɪn mɔ kɔntɔ,
yɪ kɔ yɪ wo-kamunu kɔ pa dɪbam.»

Abam manɣi á wɔ karɪmɪ kɔntɔ na?»

¹² Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam na ni kɔntɔ tɪn, ba ma lwarɪ nɪ o manɣi mɪmanɣi dɪm bantɔ nɣwaanɪ mɔ. Ba laan maa beeri cwɛɣɛ sɪ ba ja-o. Ba maa warɪ, ba na kwarɪ fɔbɔnɪ dɪ nɔn-kɔgɔ kɔm tɪn nɣwaanɪ. Ba ma yag-o, yɪ ba daari ba viiri.

Zwifɛ bam na bwe Zezi lampoo nɣwɪm wɔɣo te tɪn
(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ Zwifɛ bam dɛɛn ma lɪ Farizian tiinɛ badonnɛ dɪ Pɛ Erɔdɪ kwaga nɔɔna badonnɛ sɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ sɪ ba pa o nɔɔnɪ o tusi, sɪ ba wanɪ ba ja-o.

¹⁴ Ba ma yi o te, yɪ ba ta did-o ba wɪ: «Karanyɪna, dí ye nɪ nmɔ yɪ cɪga tu mɔ. Nmɔ yigɛ tɛrɛ dɪ nɔɔna na bɔɣɪ kɔlɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ nan ba kuri nɔɔna daanɪ. Nmɔ nan yɛni n bɪrɪ nɔɔna Wɛ cwɛɣɛ dɪ cɪga mɔ. Dí lagɪ dí bwe dí nii, dɪbam Zwifɛ bam culu pɛ ni sɪ dí nɣwɪ lampoo dí pa lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔm naa kɔ wɔ manɣi? Dí manɣi sɪ dí nɣwɪ naa dí wɔ manɣi sɪ dí nɣwɪ?»

¹⁵ Zezi nan manɣi o ye ba na yɪ pipiri-nyɪna te tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ nan mɔ yɪ á lagɪ sɪ á manɣi-nɪ á nii? Ja-na sɛbu-dalɪ dɪdɔva á ba sɪ a nii.»

¹⁶ Ba ma lɪ sɛbu-dalɪ dɪm ba bɪrɪ-o. O ma nii yɪ o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ nyɪnyɔgɔ dɪ o yɪrɪ mɔ pɔpɔnɪ dɪ baɣa nɪ?»

Ba ma lər-o ba wı: «Kv yı pa-farv wvm mv.»

17 Zezi laan ma ta dı ba o wı: «Kv lamma. A nan taá nıwı kulv na yı pa-farv wvm nyım tın á pa-o, sı á daarı á taá pai We kulv dı na yı Dı nyım tın.»

O na ləri-ba kvntv tın, kv ma sv-ba zanzan.

Ba na bwe Zezi twa biim wojo te tın

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

18 Sadustıan tiinə badonnə dɛɛn ma zanı ba vu Zezi te. Bantv mv brı ba wı, nɔɔnv na tıga, o daa bá joori o bi.

19 Ba ma vu ba ta dı Zezi ba wı: «Karanyına, Moyisi dɛɛn na pwpvni kulv o tıjı o pa dıbam tın, kv brı nı, nɔɔnv nu-bu na tıga yı o daarı o kaanı, ba na wv lvgı bıə daanı, tv wvm cvrv mv maıı sı o di kaanı wvm sı ba wantı ba lv bıə o nu-bu wvıv na tıgı tın nıwaanı.

20 Kvntv, nu-bıə barpe ya mv wvra. Ba dıdva ma di kaanı, yı o tı o daar-o, yı o wv lvgı bu.

21 Wvıv na sanı tın laan ma di kadəm wvm. O dı ma tı o daarı kaanı wvm, yı ba dı wv lvgı bu. Batv tu wvm dı daa ma di-o.

22 Ba maama barpe di kaanı wvm, yı ba wv lvgı bu dıd-o. Ba maama na tıgı tın, kaanı wvm dı laan ma tı.

23 Ba maama barpe na di kaanı wvm tın, ba laan na tu ba bi ba yagı tvvni, bantv wɔɔ mv wv ta te kaanı wvm?»

24 Zezi ma ləri-ba o wı: «Abam tiini á tusi mv. Abam

wv lwarı We tɔɔɔ kvmv zaasım dım kuri, yı á ta yəri We dam dım na yı te tın. A wv tusi cıga na?

25 Nɔɔna na tu ba bi ba yagı tvvni, ba lagı ba taa nyı dı We malesı sım na yı te tın mv, ba ba di kaana, kaana dı nan ba zvvrı banna dı.

26 Kv nan na yı twa biim dım dı, Moyisi na pwpvni kulv tın brı nı nɔɔna wv sıvni ba bi. Abam maıı á wv karımı kulv We na tagı dı Moyisi Dı na brı Dı tıtı dıd-o sabarı puıı kvmv wvni maııa kalv tın na? We dɛɛn tagı Dı wı: «Amv yı Abraham We, dı Yizakı We, dı Zakvbı We mv.»

27 Kv brı nı bantv daa ta jıgı nıwıa mv We tee nı, beıwaanı Baııa-We yı nanvna We mv, sı Dı dai twa We. Mv kv kuri á tiini á tusi dı á na buıı te tın.»

We niə yam wvni dɔɔ mv yı kamunu dı dwe?

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-28)

28 Ba na wvra ba nɔɔvni kvntv tın, We callu karanyına tu wvdonı ma yı ba te, yı o ni ba taanı dım. O ma lwarı nı Zezi tiini o kwaanı dı o na ləri Sadustıan tiinə bam te tın. O laan ma twe Zezi te, yı o bwe o wı: «We niə yam maama wvni dɔɔ mv yı kamunu dı dwe?»

29 Zezi ma lər-o o wı: «We ni dılv na yı kamunu dı dwe ya maama tın mv tıtv: «Yısrıyelı tiinə-ba, cəgi-na. Yuutu Baııa-We mv yı dıbam Yuutu dıdva má.

30 Ta n soe n Yuutu Baṅa-We dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n wɔbɔŋa maama, dɪ n dam maama.»

31 We ni dɪlɔ na saŋɪ tɪn mɔ tɪntɔ: «Ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te.» We ni dɪdoŋ daa tɔrɔ dɪ na yɪ kamunu dɪ dwe niə yantɔ yale.»

32 We cullu karanyɪna tu wɔm ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, n tagɪ cɪga. Nmɔ na tagɪ n wɪ, We dɪdɔba yɪranɪ mɔ wɔra yɪ Dɪ doŋ daa tɔrɔ tɪn, kɔ yɪ cɪga mɔ.»

33 Kɔ maŋɪ sɪ dɪ taá soe We dɪ dɪ wɔ maama, dɪ dɪ wɔbɔŋa maama, dɪ dɪ dam maama, sɪ dɪ daari dɪ taá soe dɪ donnɔ nɪ dɪ tɪtɪ te. Dɪ na kɪ kɪntɔ, dɪ kɪ lanyɪranɪ kɔ dwe dɪ na mɛ vara naa wɔŋo kɔlɔ maama dɪ ma kaanɪ-Dɪ.»

34 Zezi na nɛ nɪ o lɔri taanɪ dɪm lanyɪranɪ dɪ wɔbɔŋ-ŋɔna tɪn, o ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ batwarɪ dɪ We paari dɪm.»

Kɔ na zɪgɪ maŋa kam kɪntɔ nɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa kwarɪ sɪ o bwe-o taanɪ.

Krisi wɔm We na tɔŋɪ tɪn yɪ Davidi Yuutu mɔ

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

35 Zezi dɛɛn maa wɔ We-di-kamunu kɔm nɪ o bɪ nɔɔna, yɪ o ta o wɪ: «We cullu karanyɪna tiinɔ bam yɔni ba bɪ nɪ, Krisi wɔm We na tɔŋɪ tɪn yɪ Pɛ Davidi dwi tu mɔ. Kɔ nan wɔ wantɪ kɔ taa yɪ kɪntɔ na?»

36 We Joro kɔm dɛɛn pɛ Davidi tɪtɪ ta o wɪ:

«Yuutu Baṅa-We tagɪ dɪ a Yuutu Dɪ wɪ:

Ba n jɔni amɔ jazɪm nɪ, sɪ a laan kɪ nmɔ dɔna maama n nɛ kuri nɪ.»

37 Davidi tɪtɪ nan na sɪnɪ o bɔŋɪ Krisi wɔm o wɪ o Yuutu tɪn, dɪbam nan daa wɔ kɪ ta mɔ dɪ bɔŋ-o nɪ Davidi naa daga?»

Zezi na bɪ We cɪga kam kɪntɔ tɪn, kɔ ma pa nɔn-kɔgɔ kɔlɔ na je kɔ cɔgɪ tɪn wɔ poli zanzan.

Zezi kaanɪ nɔɔna, sɪ ba yɪ lwɔni cullu karanyɪna tiinɔ bam

(Matiyu 23:1-36, Luki 20:45-47)

38 O daa ta ma bɪ-ba yɪ o wɪ: «Taá yɪri-na á tɪtɪ dɪ cullu karanyɪna tiinɔ bam. Bantɔ soe sɪ ba taa zɔbɪ gwar-dɪdwaarɔ, sɪ ba taa beerɔ yɪ nɔɔna nii-ba. Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mɔ.»

39 Ba na yɔni ba zɔ ba We-di sɪm, ba lagɪ je-kamunnu mɔ sɪ ba taa je yigɔ nɪ. Ba na ve nɔɔnɔ sɔŋɔ sɪ ba di candiə, kɔ yɪ je-ŋɔŋa jɔgɔ nɪ mɔ ba lagɪ sɪ ba taa je da.

40 Ba maa yɔni ba ganɪ kadɔnɔ ba jɔŋɪ kɔlɔ maama ba na jɪgɪ tɪn, yɪ ba kwɔri ba loori We dɪ bitar-dɪdwaarɔ, sɪ kɔ taa nyɪ nɪ ba yɪ nɔn-ŋɔna mɔ te. We wɔ tiini Dɪ pa bantɔ na cam kɔ ja gaalɪ.»

Kadɔm na pɛ We pɛɛri te tɪn

(Luki 21:1-4)

41 Zezi ma vu o jɔni We-di-kamunu kɔm wɔnɪ, jɔgɔ kalɔ daka na zɪgɪ da yɪ nɔɔna dɪ We pɛɛra ka wɔnɪ

tun tükəri ni. O maa je o nii noona bam na ve ba di ba sèbiə ka wɔni te tin. Nadunə zanzan ma ba di səbu zanzan ka wɔni.

⁴² Kadəm wɔdonj na yi yinigə tu tin ma ja səbu-dal-balwa bale, o ja vu o di da.

⁴³ Zezi na nɛ kuntu tin, o ma bəŋi o karabiə bam, yi o ta di ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɪga mu di abam si, kadəm wɔntu na yi yinigə tu tin, o di səbu kɔ dwəni noona balu maama na di da tin.

⁴⁴ Bantu maama li ba daari səbiə mu tətə. Kadəm wɔm nan yi yinigə tu mu, yi o kwe woŋo kulɔ maama o na jigɔ si o ma yəgi o ni-wɔdiu tin o di da.»

13

Lɛɛrv na wɔ ba lɔgv banja te tin

(Matiyu 24:1-28, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma zaŋi o nuŋi Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni. O na maa kɛ tin, o karabiə bam didwa ma ta did-o o wɔ: «Karanyina, nii kandwa yantu ba na mɛ ba lɔ digə kam tin na lana te. Nii ka loom dim na dana te.»

² Zezi ma lər-o o wɔ: «Nmu wɔ nɛ ka na daga te tin na? Ka maama nan wɔ ba ka tu tɪga ni ka cɔgi. Kandwɛ daa bə danj di donj banja ni.»

³ Zezi dɛɛn ma vu o jəni Olivi piu kɔm yuu ni, yi o tɔli o na Wɛ-di-kamunu kɔm o yigə ni. O na je kuntu tin, Pɪyɛɛri di Zakɔ di Zan di Andre yɪranɪ ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɔ:

⁴ «Maŋa kɔɔ mu Wɛ-digə kam wɔ ba ka cɔgi kuntu?

Βɛɛ mu lagɔ kɔ ki maana kɔ bri dɪbam, si di lwarɔ ni wəənu tuntu maama lagɔ ti ki?»

⁵ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Á fɔgi á cɪ á tɪti, si á yi pa noon-noonu ganɔ abam.

⁶ Bɛŋwaani noona zanzan wɔ ba abam te, yi baá ma amɔ yɪri ba ma ganɔ abam ba wɔ, bantu didwa didwa mu yi Krisi wɔm Wɛ na tɔŋi tin, yi baá ganɔ noona zanzan.

⁷ Á wɔ ba á na tigurə na wɔ abam tɪni dim ni, yi á kwəri á ni ka ŋwa tɪni dilɔ na banjwɛ tin ni. Á nan na ni kuntu, si á yi pa fɔni zu abam. Wəənu tɪm kuntu maŋi si ti ki mu, yi kɔ ta dai lɔgv tiim maŋa.

⁸ Dwi wɔ zaŋi di ki jara di dwi didonj, yi tɪv di kɔ donj wɔ zaŋi ti magɔ jara. Tɪga di wɔ sisinji je sidonnə ni, yi kana di wɔ ba ka taa wɔ je zanzan ni. Yaara yam kuntu maama nan nyɪ di kaani na siŋi o vri pugə yi ka wɔɛ yi cam daa ta wɔ kwaga ni te tin mu.

⁹ Á fɔgi á cɪ á tɪti, si noona wɔ ja abam ba vu ba saŋi sariya-dirə nakwa tee ni. Ba ta wɔ ja abam ba magɔ ba Wɛ-di sim wɔni. Baá ja abam ba vu ba saŋi didɛera di pwa tee ni, abam na tɔgi amɔ tin ŋwaani. Kuntu mu wɔ pa á wani á bri-ba Wɛ cɪga kam.

¹⁰ Kɔ nan fin mu si ba da yigə ba tɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam ba bri dwi maama tiinə, si woŋo maama tiim laan yi.

¹¹ Ba na jaani abam ba vu ba saŋi, si á yi taá liə di á na wú ta kulɔ tɪn. Á na wú taá zigi ba yigə ni maŋa kalɔ tɪn, si á laan ŋɔɔni kulɔ We na wú pa abam tɪn. Ku dai abam titi mu wú ŋɔɔni, ku yi We Joro kum mu wú pa abam kulɔ á na wú ŋɔɔni tɪn.

¹² Nɔɔna badonnə wú ja ba titi curru ba ki nɔɔna jia ni si ba gu-ba. Kwə di wú ki ba biə kuntu donj. Biə di wú zaŋi ba pa ba ja ba niinə di ba kwə ba gu.

¹³ Nɔɔna maama wú ta culi abam, á na yi a nɔɔna tɪn ŋwaani. Wulɔ maama nan na ki pu-dia o zigi kəŋkəŋ si ku vu ku yi kweelim tɪn, We wú vri kuntu tu ŋwia.

¹⁴ Abam nan wú ba á na wo-ɔŋɔ kulɔ na yi cɔgɪnu tɪn na wú ba ku zigi jəgə kalɔ na wu maŋi si ku taa zigi da tɪn.» (A te abam si wulɔ na karimi tɪn, si o kwaani o ni ku kuri lanyurani.)

«Abam na ne wo-ɔŋɔ kum kuntu, si abam balɔ na zɔvri Zude ni tɪn ki lila á nunji á duri á vu pweeru yum á səgi da.

¹⁵ Nɔɔnu nan na wu nayuu ni, o daa yi tu o zɔ digə si o kwe kulɔkulɔ.

¹⁶ Nɔɔnu wulɔ nan na wu kara ni tɪn, o daa yi joori soŋɔ si o kwe o goro o zɔ.

¹⁷ Kantu maŋa kam ni kuɔ ta tiini ku yi leeru di kaana balɔ na jigi pwi tɪn, di balɔ na jigi biə yi ba ŋogɪ yili tɪn.

¹⁸ Nan taá loori-na We, si cam dim kuntu yi ba waaru

mumaŋa ni.

¹⁹ Bəŋwaanɪ yaara yalɔ na lagɪ ya ba da yam kuntu ni tɪn wú ta tiini ya camma ya dwe yalɔ na maŋi ya ki pulim ni We na ki lɔgɔ si ku ba ku yi zim tɪn. Yaara yantu nan na ke, yadonnə daa bá ba nɪnɛni yantu te.

²⁰ Baŋa-We nan na wu pe yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnu bá wəri. Ku nan yi We titi nɔɔna balɔ DI na kuri tɪn ŋwaani mu, DI wú pa yaara yam da yam tri.

²¹ Kantu maŋa kam ni, nɔɔnu wulɔ maama na tagɪ di abam o wi: «Nii Kriŋi wum We na tɔŋi tɪn, o wu yo seeni» naa «o wu jəgə kantu ni», si á yi se kuntu tu.

²² Nɔɔna badaara wú zaŋi ba bri ni bantu didɔa didɔa mu yi Kriŋi wum, yi ba yagi ba dai. Badonnə di wú bri ni bantu mu yi We niŋonə, yi ba yagi ba dai. Baá ki wo-kɪnkagila yalɔ na wú su nɔɔna tɪn, si ba ya na wai, si ba sugɪ We titi nɔɔna balɔ DI na kuri tɪn.

²³ Á taá cu á titi, si a wuuri a ta a bri abam mu yi wəənu tim maŋa daa ta wu yi.»

Nabiin-bu wum na wú ba lɔgɔ baŋa te tɪn

(Matiyu 24:29-44, Luki 21:25-36)

²⁴ «Yaara yam kuntu maŋa na tu ka ke, da yantu wuni <wɪa kam laan wú ji nazono tim tim, cana di daa bá funji si pooni taa wura.

²⁵ Weyuu wú sisiŋi yi calɔwɪ sim kwəri si tu tɪga ni,

yɪ wəənu tɪɫv maama na
wv weyuu nɪ tɪn wv
vugimi daanu. >

²⁶ Maŋa kam kuntu nɪ nɔɔna
wv na Nabiin-bu wvm na
maa buɪnɪ lɔgv baŋa. Oo ta
wv kunkwəənu wvɪnɪ o buɪnɪ
dɪ dam, yɪ Wɛ paari-zulə wv
o tee nɪ zanzaŋ.

²⁷ O laan wv pa o malesɪ sɪm
nɪnɪ sɪ jagɪ sɪ vu lɔgv baŋa
je maama, kv na yɪ wa-puli
dɪ wa-zvɔrɪ, jazɪm dɪ jagwiə,
sɪ la o nɔɔna balv Wɛ na kuri
tɪn je maama sɪ kɪ daanɪ.

²⁸ Nan maanɪ-na á nɪi
kapvrv na yɪ te tɪn. Kuntu
na yəni kv wvra kv kwi
vɔvrv, á yəni á lwarɪ nɪ kv
twe yadɛ.

²⁹ Kv nan yɪ bɪdwi mv dɪ
á na tu á na wəənu tɪɫv a na
tagɪ a brɪ abam tɪn na wvra
tɪ kɪa, sɪ á lwarɪ nɪ maŋa
kam laan twe ka tɪ.

³⁰ A lagɪ a ta cɪga mv dɪ
abam sɪ, wəənu tɪm kuntu
maama wv ba tɪ wvra tɪ kɪa,
yɪ zɪm nɔɔna bam ta wv tɪgɪ
ba tɪ.

³¹ Weyuu dɪ tɪga baŋa
maama wv ba tɪ ke, yɪ amv
taanɪ dɪm bá ke maŋa dɪ
maŋa.

³² Nɔɔn-nɔɔnv nan yəri de
dɪɫv Nabiin-bu wvm na lagɪ
o joori o ba tɪn, yɪ nɔɔn-
nɔɔnv yəri de dɪm wvɪnɪ
maŋa kam o na wv ba tɪn,
kv na maŋɪ kv yɪ Wɛ malesɪ
sɪm naa Dɪ Bu wvm tɪtɪ dɪ.
Kv yɪ a Ko Baŋa-Wɛ yɪranɪ
mv ye.

³³ A taá fɔgɪ á cv á tɪtɪ, sɪ á
yəri maŋa kam o na wv joori
o ba tɪn.

³⁴ Kvɔv ta nɪnɪ dɪ sɔŋv tu na
nɪnɪ sɪ o beeri o vu yɪgə yɪgə

te tɪn. O ma pa o tɪntvŋna
bam nɪ sɪ ba taa nɪi o sɔŋv
kvm baŋa nɪ. O ma pa ba
nɔɔnv maama o tɪtvŋɪ. O ma
ta dɪ ba dɪdva, sɪ o taa yɪrɪ o
manɔŋv kvm lanyɪranɪ.

³⁵ Abam dɪ maŋɪ sɪ á fɔgɪ
á taá yɪrɪ kuntu doŋ mv.
Bɛŋwaanɪ á yəri maŋa kalv
sɔŋv tu wvm na wv joori o
ba tɪn. O wai o tui dɪdaan-
nɪ nɪ naa tɪtɪ kunkvrv nɪ,
naa tɪ-bra-pvra nɪ naa wa-
puli maŋa nɪ.

³⁶ Kuntu tɪn, o na tu bɪdwi
baŋa nɪ, sɪ o yɪ darɪ abam dɪ
á tɪgɪ á dɔa.

³⁷ A lagɪ a ta dɪ abam
dɪ nɔɔna bam maama nɪ, á
maŋɪ sɪ á taá cv á tɪtɪ mv.»

14

*Zwifə bam yigə tiinə na kɪ
nɪ daanɪ sɪ ba gv Zezi te tɪn
(Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-
2, Zan 11:45-53)*

¹ Kv deen daari da yale
mv sɪ Pakɪ candiə kam yɪ.
Candiə kam kuntu nɪ mv
Zwifə bam yəni ba dɪ dɪpe
dɪɫv na ba jɪgɪ dabilɪ tɪn.
Zwifə bam kaanɪm yigə tiinə
bam dɪ ba cullu karanyɪna
tiinə bam maa kwaanɪ ba
lagɪ cvəŋə, sɪ ba kɪ swan ba
ma ja Zezi ba gv.

² Ba ma ta ba wɪ: «Dɪ nan
wv maŋɪ sɪ dɪ ja-o candiə
kam maŋa nɪ, sɪ kvɔv pa vu-
vugə jəni nɔɔna bam tɪtarɪ
nɪ.»

*Kaanɪ wvdoŋ na zuli Zezi
te tɪn
(Matiyu 26:6-16, Zan 12:1-
8)*

³ Zezi dæen maa wɔ Betani ni nɔɔnɔ wɔdɔŋ sɔŋɔ ni, o yiri mu Simɔn. Wɔntɔ dæen ya yi nanyɔŋɔ mu. Zezi na wɔra o di wɔdiu maŋa kalɔ tɪn, mu kaani wɔdɔŋ tu o te. O maa jigi kunkwɛlɛ ka na su di trali nugɛ kalɔ yiri na yi naadi tɪn. Nugɛ kam lana yi ka yɛlo cana zanzan. O ma puri kunkwɛlɛ kam ni, o lo nugɛ kam Zezi yuu ni o ma ki-o zulɛ.

⁴ Balɔ na tɔgi ba wɔra yi ba na tɪn badonnɛ maa ba jigi wɔpolo, yi ba te daani ba wɪ: «Bɛɛ mu yi o cɔgi nugɛ kam kɔntɔ?»

⁵ Dɪ ya wai dɪ yɛgi-ka dɪ na sɛbu zanzan, ku dwe sɛbu-dala biɛ yatɔ, yi dɪ ma wɛli yinigɛ tiinɛ.» Ba ma tiini ba jigi kaani wɔm ba ŋɔɔna di o kɛm dɪm.

⁶ Zezi ma ta di ba o wɪ: «Á yag-o. Bɛɛ mu yi á jig-o á yaara? O na ki amɔ zulɛ yalɔ tɪn yi kɛm-laa mu o ki-ni.

⁷ Ku nan na yi yinigɛ tiinɛ, bantɔ wɔra mu di abam maŋa maama, yi á wɔ wani á zɛni-ba maŋa kalɔ á na lagi tɪn. Ku daari amɔ nan bá ta wɔra di abam maŋa maama.

⁸ Kaani wɔntɔ ki kulɔ o na wai tɪn mu. O na logi nugɛ kam a yira ni tɪn, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba ki.

⁹ A lagi a ta cɪga mu di abam si, ba na wɔ tɔɔli amɔ kwɛr-ywɛŋɛ kam lɔgɔ banya je sɪm maama ni tɪn, baá ta kaani wɔm kɔntɔ di taani si ba taa guli o gulɛ.»

¹⁰ Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na yi Zezi karabiɛ fugɛ-bale bam wɔ didɔba tɪn laan ma zani o nuni. O ma vu Zwifɛ kaanɪm yigɛ tiinɛ bam te, si o bri-ba cwɛŋɛ si ba wani ba ja Zezi.

¹¹ Ba na ni o na tagi kulɔ tɪn, ba wɔ ma poli zanzan. Ba ma go ni ni baá pa-o sɛbu. O laan maa kwaani o beeri cwɛŋɛ si o ja Zezi o ki ba jɪŋa ni.

Zezi na di Paki candiɛ wɔdiu di o karabiɛ bam te tɪn (Matiyu 26:17-30, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korɛnti 11:23-25)

¹² Ku ma ba ku yi de dɪlɔ ba na puli si ba di dɪpɛ dɪlɔ na ba jigi dabilɔ di wɔni tɪn. De dɪm kɔntɔ ni Zwifɛ bam yɛni ba gɔi pibalɔ mu, ba ma di Paki candiɛ kam. Zezi karabiɛ bam ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagi si dɪ di Paki candiɛ kam jɛgɛ kɔɔ ni mu, si dɪ vu dɪ ti wɔŋɔ maama yigɛ dɪ pa-m?»

¹³ O ma tɔŋɪ o karabiɛ bam bale, yi o ta di ba o wɪ: «Zani-na á vu tɪv kum wɔ. Á na yi da, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wɔ jeeri abam o na zɪŋɪ kɔɔrɔ di na. Si á da-na o kwaga á vu.

¹⁴ O na zɔ sɔŋɔ kulɔ tɪn, si á di zɔ á ta di ku tu ni: <Dɪ Karanyɪna mu wɪ, dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, digɛ kalɔ wɔm na wɔ jɛni da di o karabiɛ bam si ba di Paki candiɛ kam wɔdiu tɪn wɔ yɛn mu?»

¹⁵ Á na bwe-o kɔntɔ, o laan wɔ bri abam wɛyuu digɛ. Kaá ta daga lanyiranɪ, yi ka jigi wɔŋɔ kulɔ maama dɪ na

lagi tun ka wõnu. Ve-na á kwe candiä kam wænu tum á ti, si dí laan ba.»

16 O karabiä bale bam ma zañi ba vu tiv kum wu. Ba ma sũni ba na woŋo maama ni Zezi na mañi o ta te tun. Ba ma kwe Paki candiä kam wõdiu kum ba ti.

17 Tĩga ma ba ka yi. Zezi ma ba o zu digä kam di o karabiä fugä-bale bam.

18 Ba ma jani si ba di wõdiu kum. Ba na wõra ba di tun, Zezi laan ma ta o wi: «A lagi a ta cĩga mu di abam si, abam balu na je á togi á di di amu tun wu nõõnu didua mu lagi o yägi amu o pa nõõna.»

19 Ba na ni kuntu tun, ku ma pa ba wu cõgi zanzan. Ba maa bwe-o didua didua ba wi: «Ku yi amu mu na?»

20 O ma læri-ba o wi: «Ku yi abam fugä-bale bam wu didua mu. Ku yi wulu na togi di amu o lu zũja didua wõnu tun mu.»

21 Ku nan mañi si amu Nabiin-bu wum vu a ti, ni We tũõ kum na mañi ku bri a taani te tun mu. Ku nan za wó ta yi læru mu ku pa nõõnu wulu na wó yägi amu Nabiin-bu wum o pa tun. Ba ya na mañi ba wu lugi nõõnu wum kuntu, ku ya wó ta gara.»

22 Ba na wõra ba di maña kalu tun, Zezi ma kwe dipe yi o ki We le di ŋwaani. O ma daari o fõ-di o pa o karabiä bam yi o wi: «Jõni-na, si dintu yi a yira mu.»

23 O daa ma kwe tweeru biä sana di zũja, yi o ki We

le ti ŋwaani. O ma kwe o pa-ba, yi ba maama nyõ.

24 O maa wi: «Wo-nyõõru tintu mu yi a jana kalu na lagi ka nuñi ka duri si ka ma vri nõõna zanzan ba lwarim wõnu tun.»

25 A lagi a ta cĩga mu di abam si, a daa bá nyõ wo-nyõõru tintu, si ku taa ve maña kam a na wó jani We paari dum wõnu a daa nyõ tun.»

26 Ba laan ma leeni ba zuli We, yi ba daari ba nuñi ba vu Olivi piu kum yuu.

Zezi na wuuri o bri Piyæri na wó vi-o te tin (Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

27 Zezi ma ta di ba o wi: «Abam maama wó ba á joori amu kwaga ni, ni We tũõ kum na mañi ku bri te tun. We deen tagi Di wi:

«Aá pa ba gu nayiru wum, yi o peeni sim maama jagi.»

28 Ku daari, We na joori Di bi-ni, aá da yigä a vu a taa cõgi abam Galile ni.»

29 Zezi na tagi kuntu tun, Piyæri ma ta o wi: «Nõõna bam maama na mañi ba joori nmũ kwaga ni, amu bá fõgi a joori nmũ kwaga ni.»

30 Zezi ma lær-o o wi: «A lagi a ta cĩga mu di nmũ si, zum titu dintu ku na wó loori si ciwulu keeri kuni bile tun, nmũ wó fu kuni bitõ ni n yari amu.»

31 Piyæri laan ma fõgi o ta di baari o wi: «A bri a bá fu ni a yari nmũ, ku na mañi ku yi ba na lagi ba gu amu di nmũ maama mu di.»

Zezi karabiə bam maama dı ma ta kũntũ doŋ.

Zezi na cɛ dı Wɛ-loro te tɪn

(*Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46*)

³² Ba laan ma zaŋɪ ba vu jægə kadonŋ gaari na wɔra yi ba bə-ka nı Jesemanı tɪn. Zezi ma ta dı o karabiə bam o wɪ: «Á taá je yo, sɪ a vu a warı Wɛ sɪ a ba.»

³³ O ma pa Pɪyɛɛrɪ dı Zakı dı Zan tɔŋɪ dıd-o ba vu. O wɔ ma tiini kũ cɔŋɪ zanzan, yi o bıcarı dı.

³⁴ O ma ta dı ba o wɪ: «A wɔ mu tiini kũ cɔŋɪ sɪ kũ yi a tɔbɔnı. Á nan taá zıŋɪ yo, sɪ á warı Wɛ sɪ á yi zaŋɪ á dɔ.»

³⁵ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yıgə tıga nı o loori Wɛ o wɪ, kũ na wat sɪ cam dım kɛ dı daar-o.

³⁶ O ma loori Wɛ o wɪ: «Amũ Ko Baba, nmũ wat woŋo maama n kɪa. Nan pa cam dılv na lagı dı ba amũ baŋa tɪn kɛ. Nan kɪ te na yi nmũ wɔbɔŋa tɪn, sɪ n yi kɪ amũ wɔbɔŋa na lagı kũlv tɪn.»

³⁷ O na loori Wɛ o ti tɪn, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O piini ba tıgi ba dɔa. O ma ta dı Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Simɔn, n tıgi n dɔ mu na? Bɛɛ mu yi n warı n ta n niə, sɪ n yi zaŋɪ n dɔ, sɪ kũ yi maŋa fɪnfɪn dı?»

³⁸ Fɔŋɪ-na á yırı á tıtı sɪ á taá loori Wɛ, sɪ á yi tɔ maŋım dım maŋa nı. Bɛŋwaanı nanzwənə wɔbɔŋa lagı sɪ ya sɛ Baŋa-Wɛ, yi o yıra laan bwənə.»

³⁹ O ma yagı-ba, yi o joori o vu o loori Wɛ, nı o ya na maŋı o loori te tɪn.

⁴⁰ O daa ta ma joori o vu o piini ba tıgi ba dɔa, dɔom na tiini dı wat-ba tɪn ŋwaanı. Ba maa yəri ba daa na wɔ ta kũlv dıd-o tɪn.

⁴¹ O daa ma vu o loori Wɛ o kɪ kuni bıtɔ, yi o joori o ba ba te. O laan ma ta dı ba o wɪ: «Á ta tıgi á dɔa mu na? Kũ maŋı. Nii-na! Maŋa kam yiə, sɪ ba ja amũ Nabiin-bu wɔm ba kɪ nɔn-balwaarɔ jıa nı.»

⁴² Zaŋɪ-na sɪ dı vu. Nɔɔnɔ wɔlv na lagı o yəgi-nı o pa tɪn maa bɪna.»

Ba na jaanı Zezi te tɪn

(*Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12*)

⁴³ Zezi ta na wɔra o ŋɔɔnı kũntũ tɪn, mu Zudası wɔlv na yi o karabiə fugə-bale bam wɔ dıdɔa tɪn tu o yi o te, yi nɔn-kɔŋɔ zanzan tɔŋɪ dıd-o kũ ba, yi ba ze su-lwaanɔ dı da-lwaanɔ. Kũ yi Zwifə bam kaanım yıgə tiinə bam dı ba cullu karanyına tiinə bam dı ba nakwa bam mu tɔŋɪ-ba.

⁴⁴ Zudası ya maŋı o pa kɔŋɔ kũm lwarı nı, o na ve o kukwəri nɔɔnɔ wɔlv tɪn, sɪ ba vu ba ja kũntũ tu, sɪ ba fɔŋɪ ba ja-o lanyıranı ba ja viiri.

⁴⁵ O laan ma yɔɔrı o vu o yi Zezi te yi o wɪ: «Karanyına.» O ma daari o kukwər-o.

⁴⁶ Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi.

⁴⁷ Nɔɔna balɔ na tɔŋɪ ba wɔ Zezi tee nı tɪn dıdɔa ma lı o sɔŋɔ o ma zagı kaanım

yuutu wum tintuḡnu zwe o go.

⁴⁸ Zezi laan ma bwe kɔḡo kum o wi: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu tin, a yi ḡwunu mu na?»

⁴⁹ De maama a yəni a wu abam tee ni a bri noona We-di-kamunu kum wɔni, yi á ba jaani-ni. Ku nan manɔ si ku ki kuntu mu, si ku pa kulɔ na manɔ ku pupɔni We tɔno kum wɔni tin siini ku ki.»

⁵⁰ O karabiə bam maama na ne kuntu tin, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

⁵¹ Non-duḡu kudonɔ ya wɔra, o na tɔḡi Zezi. O ya kukwəri gar-jalɔ yiranɔ mu. Ba ma kwaanɔ si ba ja-o.

⁵² O ma vri o titi o daari o ḡɔɔ kum o yagi o pa-ba, yi o duri kalambolo o viiri.

Ba na di Zezi taani te tin (Matiyu 26:57-68, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:12-14,19-24)

⁵³ Ba ma ja Zezi ba vu kaanum yuutu wum sɔḡɔ. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə di ba tiv kum nakwa bam maama ma gilimi daani jəḡə kam kuntu ni.

⁵⁴ Piyeeri ma dalɔ o tɔḡi ba kwaga o da o vu o yi kaanum yuutu wum sɔḡɔ. O ma zu o jəni di sɔḡɔ kum tintuḡna bam o tɔḡi o weeri mini.

⁵⁵ Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sariya-dirə nakwa kɔḡo kum maama maa kwaanɔ si ba na cwəḡə kalɔ ba na wú da da ba ma saḡi Zezi si ba laan pa ba ḡu-o tin. Ba ma kwaanɔ taan ba ga.

⁵⁶ Noona zanzan ma zaḡi ba fo vwan ba pa-o, yi ba na te ba wi o ki wəənu tiv tin ba tɔḡi daani.

⁵⁷ Noona badonnə di daa ma zaḡi ba fo vwan ba pa Zezi ba wi:

⁵⁸ «Dɔbam ni noonu wuntu na tagi o wi, oó magi We-di-kamunu kuntu nabiinə na loḡi tin o di tɔga ni, yi o joori o ma da yatɔ o lo kadoḡ, yi ku dai nabiinə mu wú lo-ka.»

⁵⁹ Nan di noona bam na manɔ ba te kuntu di tin, ba niə daa ta ba tɔḡi daani.

⁶⁰ Kaanum yuutu wum laan ma zaḡi ba maama titari ni, yi o bwe Zezi o wi: «Noona bantu na tagi kulɔ ba pa nmu tin, nmu ba jigɔ taani si n ləri na?»

⁶¹ Zezi maa cim yi o wu ləri kulɔkulɔ. Kaanum yuutu wum ma joori o bwe-o o wi: «Nmu mu yi Krisi wum We na tuḡi tin na? Nmu mu yi Baḡa-We dilɔ dɔbam na zuli tin Bu wum na?»

⁶² Zezi ma ləri o wi: «Een, amu mu kuntu. Nan taá yena ni, á wú ba á na Nabiin-bu wum na je Dam-fɔɔ Tu Baḡa-We jazum ni, yi á ta wú na-o o na nuḡi weyuu ni o maa biini kunkwəənu wɔni.»

⁶³ Kaanum yuutu wum na ni kuntu tin, o ma zaḡi o kaari o titi ḡɔɔ, si ku bri ni o wu tiini ku cɔḡi di Zezi taani dɔm. O ma ta o wi: «Dí daa ba lagɔ maana tiinə si ba ḡɔɔni o taani dɔm.

⁶⁴ Abam maama manɔ á ni o na ḡɔɔni o twi We, o pai o di We ma daani mu. Kuntu tin, abam wi beə mu?»

Ba maama ma læri ba wɪ, o maɲi si o ti mu.

⁶⁵ Ba badaara ma twɪ lileeru ba yagi o yira ni. Ba ma kwe goro ba ma pu o yiə, yi ba daari ba mag-o di jagulə yi ba wɪ: «Lwari n bri dibam wɔɔ na magi-m tin.» Pamaɲna bam ma jig-o ba maga.

Piyɛeri na siini o vin Zezi te tin

(Matiyu 26:69-75, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Piyɛeri ya daa ta togi o je kunkolo kum ni. Kaanum yuutu wum soɲo tintuɲ-kana ma ba ka togi da ka maa kea.

⁶⁷ O ma na Piyɛeri na je o weeri mini. O ma fɔgi o nii-o lanyranɪ, yi o wɪ: «Nmɔ di togi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁶⁸ O ma fu o wɪ: «A yəri woɲo kulɔ n na te tin. A ba ni ku kuri.» O ma zaɲi o nuɲi o vu mancoɲo ni. Cibwɔɔ ma da ku keeri.

⁶⁹ Tintuɲ-kana kam daa ma na-o. O daa ta ma ta di noona balɔ na zigi da tin o wɪ: «Noonu wuntu togi o yi Zezi kogo kum wɔ didɔa mu.»

⁷⁰ O daa ma fu o wɪ, o dai ba wɔ noonu.

Ku na ki fun tin, noona balɔ na zigi da tin ma ta di Piyɛeri ba wɪ: «Nmɔ siini n yi ba wɔ didɔa mu. Nmɔ di yi Galile tu mu.»

⁷¹ O laan ma sooli o pa o titi, si ku taa yi ni cigɔ mu o taga, yi o wɪ: «A bri a yəri noonu wɔɔ á na te o taani tin.»

⁷² O na tagi kuntu tin, cibwɔɔ laan ma da ku keeri

ku ki kuni bule. Piyɛeri laan ma guli Zezi ya na tagi kulɔ did-o o wɪ: «Ku na wu loori si cibwɔɔ keeri kuni bule tin, nmɔ wu fu kuni bito ni n yəri amɔ.» O na guli kuntu tin, o wɔ ma tiini ku cogi zanzan, o ma zaɲi o nuɲi yi o keera.

15

Pilatɪ na bwe Zezi taani te tin

(Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-5,13-25, Zan 18:28—19:16)

¹ Tiga na tu ka puuri tituti tin, Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba tu kum nakwa bam, di ba karanyina tiinə bam di ba sarɪya-dirə nakwa kogo kum maama ma ba ba ki ni daani. Ba ma pa ba ja Zezi ba vɔ, yi ba ja-o ba vu ba ki guvirma tu Pilatɪ jɲa ni.

² Pilatɪ ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ mu yi Zwifə bam pe wum na?»

Zezi ma lær-o o wɪ: «Mu ka da n taga.»

³ Zwifə kaanum yigə tiinə bam ma tiini ba maɲi wəənu zanzan ba pa-o.

⁴ Pilatɪ ta ma joori o bwe-o o wɪ: «Nmɔ ba lagi n læri ba taani diɲ na? Nmɔ wɔ ni ba na noonu kulɔ maama ba pa nmɔ tin na?»

⁵ Zezi daa ta ma wɔ læri ba taani diɲ didɔɔ. Ku ma pa Pilatɪ tiini o yi yəəu did-o.

⁶ Bɪni maama Pakɪ candiə kam maɲa na yəni ka yi, guvirma tu yəni o li puɔɔ didɔa mu o pa noona bam, nɪnɛni bantɔ na lagi wɔɔ tin.

7 Pɩɩɩ wɔdɔŋ dɛɛn maa wɔra, o yiri mu Barabasɩ. Ba dɛɛn ya pi-o di balɔ na wɛli daani ba ki jara di ba tu kum yigɛ tiinɛ yi ba gu nɔɔnɩ tin mu.

8 Nɔɔna bam ma ba ba la kɔɔ, yi ba ta di Pilati si o li pɩɩɩ didɩa o pa-ba, ni o na yɛni o ki te tin.

9 Pilati ma bwe-ba o wɩ: «Á lagɩ si a li Zwifɛ bam pɛ wɔm mu a pa abam na?»

10 O dɛɛn bwe-ba kuntu, bɛŋwaani o ye ni kv yi wɔ-guru ŋwaani mu kaanum yigɛ tiinɛ bam ya jaani Zezi ba ki o jɩŋa ni.

11 Kaanum yigɛ tiinɛ bam ma sugɩ non-kɔɔ kum, ba pa ba ta di Pilati ni ba lagɩ si o yagɩ Barabasɩ mu o pa-ba.

12 Pilati laan ma bwe-ba o wɩ: «Si wɔɩ á na bɛ-o ni Zwifɛ bam pɛ tin, abam lagɩ si a ki-o ta mu?»

13 Ba ma kaasi baŋa baŋa ba wɩ: «Pa-o tɔɩn-dagara baŋa ni n gu.»

14 O ma joori o bwe-ba o wɩ: «Wɔntɩ cɔɔ bɛɛ mu?»

Ba laan ma tiini ba kaasi baŋa baŋa ba wɩ: «Pa-o tɔɩn-dagara baŋa ni n gu.»

15 Pilati maa lagɩ si o pa kɔɔ kum wɔ poli. Kuntu ŋwaani o ma pa ba purɩ Barabasɩ ba yagɩ. O daari o pa ba magɩ Zezi di balaara, yi o pa-ba cwɛŋɛ si ba ja-o ba vu ba pa tɔɩn-dagara baŋa ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tɔɩn-dagara baŋa ni te tin (Matiyu 27:27-56, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

16 Pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu guvirma tu Pilati sɔŋɔ kum kunkolo. Ba ma pa pamaŋna bam kɔɔ kum maama gilimi da,

17 yi ba pa o zu gwar-sɔŋɩ. Ba ma daari ba kwe sabari ba ma sɔ yipugɛ ba pu o yuu ni.

18 Ba laan maa ki ni ba zul-o mu te yi ba wɩ: «Zwifɛ bam pɛ, dinle.»

19 Ba maa jigi miu ba lɔɛ o yuu ni, yi ba twɩ lileeru ba yagɩ o yira ni. Ba ma kuni doonɛ o yigɛ ni, yi ba ki ni ba zul-o mu te.

20 Ba na yaali yaal-o ba ti tin, ba ma li gwar-sɔŋɩ kum, yi ba joori ba zu-o o titi gɔɔ kum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa tɔɩn-dagara baŋa ni ba gu.

21 Ba na maa ke tin, ba ma na nɔɔnɩ wɔdɔŋ, o yiri mu Simɔn. O nunji Sirɛɛni mu. Wɔntɩ mu yi Alesandri di Rufusi ko. O dɛɛn ya nunji kara mu o ba o yi tu wɔ o maa kea. Pamaŋna bam na nɛ-o tin, ba ma fi-o si o kwe tɔɩn-dagara kam o zɩŋi si ba vu.

22 Ba ma ja Zezi ba vu ba yi jɔgɛ kalɩ ba na bɛ ni Goligota tin. Yiri dim kuntu kuri mu Yukol-pɩa piu.

23 Ba na yi da tin, ba ma ki sana kalɩ na gwaani di liri silɩ yiri na yi Miiri tin, ba pa Zezi si o nyɔ. O ma wɔ sɛ o nyɔ.

24 Ba laan ma ja-o ba pa dagara kam baŋa ni. Ba ma kwe o gwaaru tum si ba maŋi ba pa daani. Ba ma

ta jɔɔ sɪ ba nii, wɔɔ mu wɔ twɛri kulɔ o na lagi tɪn.

25 Ba na pag-o maɲa kalɔ tɪn yi tituti luu nuɔɔ maɲa ni mu.

26 Ba ma pupɔni tɔnɔ, sɪ ku brɪ kulɔ o na cɔgi yi ba gu-o tɪn, ba tani tɔɔn-dagara kam yuu ni. Ba pupɔni ba wɪ:

«Wɔntu yi Zwifə bam pɛ mu.»

27 Ba ma ja ŋwɪna bale di ba pa dagari sɪdonnə baɲa ni. Ba ma cwi didɔa Zezi jazim ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiə ni. [

28 Kuntu ma pa kulɔ na pupɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔntɪ tɪn sɪni ku kɪ, ni ku na wɪ: «Ba wəl-o di nɔn-balwaarɔ mu, ku ma pa nɔɔna nii-o ni nɔn-balɔɔ te.»]

29 Nɔɔna balɔ na tɔgi da ba ke tɪn maa niə, yi ba gɔgɪsɪ ba yuni ba twɪ-o. Ba ma yáal-o yi ba wɪ: «Nii. Nmu ya na buɲi sɪ n cɪcɔgi Wɛ-di-kamunu kum mu n di tɪga ni, sɪ n daari n ma da yatɔ n joori n fɔgi n lɔ-ka tɪn,

30 laan nan vri n titi n tu dagara kam yuu ni sɪ dí nii.»

31 Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyɪna tiinə bam di maa twɪ-o ba brɪ daani ba mwana. Ba maa tɛ daani ba wɪ: «O yəni o vri nɔɔna badonnə ŋwɪa, yi o laan warɪ o titi ŋwɪa o vri.

32 O brɪ o titi ni o yi Krisi wɔm Wɛ na tɔɲi tɪn, di Yisɪrayɛlɪ dwi tiinə pɛ. O nan tu dagara kam yuu ni lele sɪ dí nii. Dí na ne kuntu, dí laan wɔ sɛ-o.»

Nɔɔna balɔ ba na pagɪ dagari sɪm baɲa ni ba wəli da tɪn di maa jig-o ba twɪa.

33 Ku ma vu ku yi maɲa kam wɛ na tu di yi yupari baɲa ni tɪn. Luɔɔ kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi wɛ-guni maɲa ni.

34 Ku na kɪ nɪnɛni luu batɔ te tɪn, Zezi laan ma kaasɪ baɲa baɲa di kwər-dɪa o wɪ: «Eli, Eli, lɛma sabakɪtani?» Taani dɪntu kuri mu: «Amu Wɛ, amu Wɛ, bɛɛ mu kɪ yi n yagi amu?»

35 Nɔɔna balɔ na zɪgi da yi ba ni taani dɪm tɪn badaara maa wɪ: «Cɔgi-na. O lagi o bəɲi Eli mu sɪ o ba.»

36 Ba didɔa laan ma duri o vu o kwe sɪpɔɔ o di sanywana wɔntɪ, o kɪ-ku miu ni ni o vu o te o pa Zezi sɪ o nyɔ. O daari o wɪ: «Yagi sɪ dí cɔgi dí nii, Eli wɔ ba o pa o tu dagara kam yuu ni na?»

37 Zezi laan ma kaasɪ baɲa baɲa, yi o daari o pa o siun ti.

38 Zezi na tɪgi kuntu tɪn, gɔɔɔ kulɔ ba na ləgi ba ma cɪ Wɛ-di-laa kum tɪn ma kaari bɪle, ku zɪgi baɲa ni ku tu ku kwaarɪ tɪga.

39 Pamaɲna bam yigə tu wɔlɔ na zɪgi Zezi yigə ni tɪn ma na o na kaasɪ yi o daari o ti te tɪn. O na ne kuntu tɪn, o maa wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntu ya sɪni o yi Baɲa-Wɛ Bu mu.»

40 Kaana badonnə maa tɔgi ba wɔra, ba ma zɪgi yigə yigə ba niə. Mari wɔlɔ na nuɲi Magɪdala tɪn maa wɔ ba wɔntɪ, didaani Mari wɔlɔ na yi Zaki kukulə di Zuzɛsɪ

nu tın. Salomı dı maa tɔgı o wɔra.

⁴¹ Kaana bantɔ dɛen ya tɔgı dı Zezi Galile nı mɔ, yı ba yɛni ba tɔŋı ba zɛn-o. Kaana badaara zanzaŋ dı maa wɔra, ba ya na tɔgı dıd-o ba ba Zeruzalem.

Ba na kı Zezi bɔɔnı wɔnı te tın

(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nɔɔnɔ wɔdon dɛen mɔ wɔra, o yırı mɔ Zɔzɛfɔ, o na nunji Arimatı. O yı Zwifɛ bam nakwa kɔgɔ kɔm yigɛ tu dıdɔa, yı nɔɔna pa-o zulɛ. O maa jıgı tına nı Wɛ paarı dım wɔ ba nɔɔna tıtarı nı. Dɛ dım ba na gɔ Zezi tın maa yı dɛ dıɔ Zwifɛ bam na maŋı sı ba ti ba yigɛ ba siun dɛ dım ŋwaanı tın. Tıga na yi, mɔ ba siun dɛ dım pulim. Kɔntɔ ŋwaanı Zɔzɛfɔ ma kı pu-dıa, yı o zaŋı o vu Pilatı te o loor-o cwɛŋɛ, sı o kwe Zezi yıra yam o kı.

⁴⁴ Pilatı na lwarı nı Zezi maŋı o tı tın, mɔ kɔ sɔ-o lanyıranı. O ma tɔŋı nɔɔna sı ba vu ba bɛŋı pamaŋna bam yigɛ tu wɔm sı o ba. O na tu tın, o ma bwe-o sı o nii, Zezi suŋı o tı mɔ na.

⁴⁵ O na lwarı nı o tıgı tın, o ma sɛ sı Zɔzɛfɔ vu o kwe o yıra yam o kı.

⁴⁶ Zɔzɛfɔ ma nunji o vu o yɛgı gar-jalı dıɔ na lana tın. O ma vu o paŋı Zezi yıra yam dagara kam yuu nı. O ma kwe gɔrɔ kɔm o ma pipir-o, yı o daarı o ja vu o tıŋı piu bɔɔnı wɔnı. Dıntɔ yı yibeeli dıɔ ba dɛen na lugi-dı piu yıra nı tın mɔ. O laan ma

bibili kandwɛ-pulɔgɔ o ma pı bɔɔnı dım ni.

⁴⁷ Mari wɔɔɔ na nunji Magıdala dı Mari wɔɔɔ na yı Zɔzɛsı nu tın maa zıgı ba nii o na tıŋı Zezi yıra yam mɛ tın.

16

Zezi na bi o yagı tɔvı te tın

(Matiyu 28:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

¹ Ba siun dɛ dım ma ba dı kɛ. Mari wɔɔɔ na nunji Magıdala dı Mari wɔɔɔ na yı Zakı nu tın dı Salomı ma zaŋı ba nunji ba vu ba yɛgı tralı nugɛ, sı ba ma turi Zezi yıra yam.

² Dɛ dıɔ na saŋı siun dɛ dım tın, ba maa zaŋı ba go tıga dı wɛ wɔra dı pulɛ, ba vu yibeeli dım jɛgɛ kam.

³ Ba na maa ve tın, ba ma bwe daanı ba wı: «Wɔɔ mɔ wɔ bibili kandwɛ dıɔ na pı yibeeli dım ni tın o yagı daa nı o pa dıbam?»

⁴ Kandwɛ dım na yı ka-munu tın mɔ te ba ŋɔɔnı kɔntɔ. Ba na yi jɛgɛ kam tın, ba ma fɔgı ba nii ba na dıdaanı kandwɛ dım bibili dı tigi daa nı.

⁵ Ba ma vu ba zɔ bɔɔnı dım wɔ. Ba na zɔ tın, ba ma na nɔn-dɔŋɔ, kɔ na je ba jazım seeni. O zɔ gwar-poŋo dıdɔrɔ mɔ. Ba na nɛ-o tın, kɔ ma pa ba yıra sɔɔrı.

⁶ O ma ta dı ba o wı: «Á yı taá kwarı fɔvı. Abam lagı sı á na Nazaretı tu Zezi wɔɔɔ ba na jaanı ba pa tɔvı-dagara kam baŋa nı ba gɔ tın mɔ. O nan tɛrı yo. O

joori o bi. Nii-na ba ya na tiji o yira yam me tin.

⁷ Nan ve-na á ta di Puyeri di Zezi karabiä bam maama ni, o lagi o da yigə o vu o taa cəgi abam Galile ni. Dáani mu abam wó vu á na-o. Kú ki ni o na manj o ta kulə o bri abam tin.»

⁸ Kaana bam na ni kuntu tin, fubni maa pa ba yira sai, yi ba wubunja vugimi. Ba ma nunji bəoni dım wunı ba duri ba ke. Fubni na jigi-ba kuntu yi ba maa ve tin, ba ma wu tagi kulə na ki tin ba bri nɔɔn-nɔɔnu.

Zezi na bri o titi nɔɔna badonnə te tin

(Matiyu 28:9-10,16-20, Luki 24:13-53, Zan 20:11-23, Titonja Tənc 1:6-11)

[
⁹ De dım Zezi na bi tituti tin maa yi de dilə na sanj Zwifə bam siun de dım tin. O na bi tin, o ma puli o bri o titi Mari wulə na nunji Magidala tin tee ni. Wuntu mu yi kaani wulə o ya na zəli ciciri surpe o yira ni tin.

¹⁰ Mari laan ma vu o ta o bri balu ya na tɔgi di Zezi tin. O yi ba te di ba wɔru cɔgi zanzan yi ba keerə.

¹¹ Ba na ni ni Mari wı, Zezi joori o bi o njwı yi wɔm na-o tin, ba wu se o taani dım.

¹² Ku kwaga seeni, Zezi ma ləni o yibiyə yi o bri o titi o karabiä bale. Ba ya nunji Zeruzalem mu ba maa ve ti-balanja kadoŋ.

¹³ Ba na ne-o tin, ba ma joori ba vu Zeruzalem ba ta ba bri ba donnə karabiä bam. Ba maa daa ta wu se ni ku yi ciga.

¹⁴ Kuntu kwaga ni, Zezi laan ma ba o bri o titi o karabiä fugə-didwa kam, ba na wura ba di wɔdiu manja kalu tin. O ma kaani-ba di ba wubunja na muri yi ba wu se We ciga kam tin, beŋwaanı ba vın sı ba se balu na tagi ba bri-ba ni wuntu joori o bi yi ba na-o tin.

¹⁵ O laan ma ta di ba o wı: «Zanjı-na á vu lugu banja je maama, sı á tɔɔli We kwərywəŋə kam á bri nabiinə maama.

¹⁶ Wulə maama na ki o wu-didwa di amu yi o daari o pa ba miis-o na wunı We njwaanı tin, We wó vru kuntu tu njwa. Ku daari balu maama na wu se tin wó ga bura yi ba na cam We tee ni.

¹⁷ Balu na se amu tin wó wanı ba taa ki wo-kinkagila yalu na bri We dam tin. Baá da amu yırı njwaanı ba zəli ciciri nɔɔna yira ni. Baá ta njɔɔni ta-ge.

¹⁸ Ba na jaani bısankwı di ba jia, sı bá ki-ba kuləkulə. Ba na nyɔgi cɔŋo, ku bá ki-ba kuləkulə. Ba na danj ba jia yawıuna banja ni, baá na yazurə.»

¹⁹ Dí Yuutu Zezi na njɔɔni o bri-ba kuntu tin, We laan ma pa o zanjı o di Dı sɔŋo. O ma vu o jəni Banja-We jazım ni.

²⁰ O na diini We-sɔŋo kuntu tin, o karabiä bam ma nunji ba vu ba beeri je maama ni ba tɔɔli We kwərə kam ba bri nɔɔna. Dí Yuutu wɔm maa wu ba tee ni o tɔŋa. O ma pa-ba dam sı ba taa ki wo-kinkagila, sı ku bri

ni o taanu dilu ba na buri tun
suni di yi ciga.]

**Wε taani dɩɩ
LUKI
na pɔpɔni tɩn
Wε taani dɩɩ
Luki na pɔpɔni
tɩn na brɩ dɩbam
kɩɩ tɩn mɩ tɩntɩ**

Luki yɩ wɩɩɩ dɛɛn na tɔgɩ dɩ Pooli o tɩnɩ Wε tɩtɩɩ tɩn mɩ (Filimɔn 24). O dɛɛn yɩ dɔgɩta tu mɩ. Wɩntɩ mɩ daa ta pɔpɔni Tɩtɩɩ Tɔnɔ kɩm dɩ. O dai Zwifu. O nan tiini o kwaani o pɔpɔni Zezi woŋo maama lanyɩrani mɩ o ma brɩ dwi-gɛ tiinɛ dɩ, sɩ ba lwarɩ tɩ kuri cɩga cɩga (Luki 1:1-4).

Luki brɩ dɩbam nɩ Zezi yɩ Zwifɛ tiinɛ dɩ lɔgɩ baŋa dwi maama tiinɛ vɩrnɩ mɩ. O yɩ wɩɩɩ na jɩgɩ yinigɛ tiinɛ dɩ yawɩna dɩ nɔɔna na culi balɩ tɩn ŋwaŋa zanzan. O brɩ nɩ Zezi tɩnɩ dɩ Wε Joro dam mɩ, yɩ o ta brɩ nɩ Wε kwɛr-ywɛŋɛ kam jɩgɩ wɔpɔlo zanzan (Luki 2:10 dɩ 24:52).

Luki dɩ pɔpɔni Zezi ŋwɩa kam na dɛ te tɩn, nɩ Matiyu dɩ Marɩkɩ dɩ na pɔpɔni te tɩn. O brɩ Zezi na puli o tɩtɩɩ yam te, dɩ o na zaasi nɔɔna yɩ o pa ba na yazurɛ te tɩn, dɩ o na ve Zeruzalem yɩ ba ja-o ba pa tɩɩn-dagara baŋa nɩ ba gɩ yɩ o joori o bi te tɩn. Luki ta brɩ Zezi na diini Wε sɔŋo te tɩn.

Luki tɔnɔ kɩm jɩgɩ wɛɛnu zanzan tɩ na wɩ pɔpɔni twaanɩ tɩdonnɛ tɩm wɩnɩ. O tagɩ Wε na tɩnɩ maleka

yɩ ka ba ka ŋɔɔnɩ dɩ Mari Zezi lɩra kam woŋo te tɩn, dɩ Zan wɩɩɩ na miisi nɔɔna na wɩnɩ tɩn dɩ lɩra kam woŋo (pɔɔrɩm 1). Luki ta brɩ Zezi lɩra kam na dɛ te tɩn, dɩ malesɩ na brɩ nayɩra yɩ ba vu ba zul-o te tɩn. O ta brɩ ba na kwe Zezi ba pa Wε yɩ Simeyon dɩ Anni ŋɔɔnɩ o woŋo te tɩn, dɩ Zezi na kɩ te o bɩna fugɛ-yale maŋa nɩ Wε-di-kamunu kɩm wɩnɩ tɩn (pɔɔrɩm 2). O ta tagɩ Zezi na maŋɩ mɩmaŋa o brɩ Samari tu na sooni nɔɔnɩ te tɩn (Luki 10:30-35), dɩ bu wɩɩɩ na nɩnɩ o yagɩ o ko sɔŋo yɩ o joori o ba tɩn (Luki 15:11-32).

1-3 A cilonɩ Teofili, a bɩnɩ sɩ kɩ lana sɩ a pɔpɔni tɔnɔ kɩntɩ a pa nmɩ, sɩ n wani n lwarɩ kɩɩ na yɩ cɩga tɩn. Nmɩ maŋɩ n ye wokamunnu tɩɩ na kɩ dɩbam tee nɩ tɩn ni nɩ. Nɔɔna badonnɛ dɛɛn mɩ wɩra wokamunnu tɩntɩ pulim nɩ. Ba nɛ kɩɩ maama na kɩ tɩn, yɩ ba brɩ Wε kwɛrɛ kam. Ba ma daari ba pa dɩbam lwarɩ kɩɩ na kɩ tɩn. Nɔɔna zanzan ma kwaani sɩ ba pɔpɔni wɛɛnu tɩntɩ ba tɩnɩ. Mɩ kɩ kuri a bɩnɩ sɩ kɩv ta lamma sɩ a dɩ pɔpɔni-tɩ lanyɩrani a pa nmɩ. A kwaani a zaasi wɛɛnu tɩm tɩ pulim nɩ mɩ, yɩ a lwarɩ tɩ kuri cɩga cɩga.

4 Kɩntɩ tɩn, aá wani a pɔpɔni wɛɛnu tɩntɩ na kɩ te tɩn, sɩ n wani n lwarɩ lanyɩrani nɩ, wɛɛnu tɩɩ ba na tagɩ ba brɩ nmɩ tɩn sɩntɩ tɩ yɩ cɩga.

Zakari bu Zan lbra kam taani

⁵ Maŋa kam Erōdi deen na yi Zude pe tɪn, nɔɔnɔ wɔdɔŋ mu wɔra, o yiri mu Zakari. Wɔntɔ mu yi We kaanum tu. O nunji Abia dwi tiinɛ wɔntɔ mu. O kaani yiri mu Elizabeti. Wɔntɔ di deen nunji kaanum tu Aaron dwi dum wɔntɔ mu.

⁶ Bantɔ maama ki lanyirani We yigɛ ni, yi ba se We niɛ yam di Di cullu tum maama.

⁷ Elizabeti deen yi ka-dugɔ mu yi o ba jigi bu. Ba maama deen kwɪn mu.

⁸ Maŋa ma ba yi si Abia dwi tiinɛ bam zu We-di-kamunu kum ba taa tɔŋi ba pa We. Zakari maa tɔŋi o wɔra o tɔŋa.

⁹ We kaanum tiinɛ bam yɛni ba ta jɔɔ mu si ba nii, ba wɔntɔ wɔɔ mu wɔ zu We-di-laa kum wɔntɔ o zwe wænu tɩɔ lwɛm na ywæmmɛ tɪn o pa We. Ba ma ta jɔɔ yi Zakari di.

¹⁰ O ma sɩntɩ o zu si o zwe wænu tum o pa We. Maŋa kam o na wɔ digɛ kam wɔntɔ tɪn, nɔn-kɔɔ zanzan deen ma wɔ kɔnkɔɔ kum ni ba zigi ba warɩ We.

¹¹ Baŋa-We maleka laan ma da ka ba o te, ka zigi wænu zweem bimbim dum jazum ni.

¹² Zakari na ne-ka tɪn, o maa yi yæu yi fɔntɩ zu-o lanyirani.

¹³ Maleka kam ma ta did-o ka wɩ: «Zakari, yi ta n kwari fɔntɩ, si We ni nmu na loori-Di kɔɔ tɪn. Nmu kaani wɔm laan wɔ ja pugɛ o lɔ bu o pa-m, si n pa o yiri ni Zan.

¹⁴ O lbra kam wɔ pa n na wɔpolo zanzan. Nɔɔna zanzan di wɔ tiini ba taa jigi wɔpolo di o lbra kam.

¹⁵ Oɔ ta yi nɔn-kamunu Baŋa-We tee ni. O nan yi zanɩ o nyɔ sana naa woŋo kɔɔ na kɩkari yiɛ tɪn. We Joro kum wɔ ta wɔ o tee ni maŋa maama, ku na wɔ sɩŋi o lbra kam maŋa ni tɪn.

¹⁶ O nan wɔ pa Yisɩrayeli dwi tiinɛ zanzan wɔbɔŋa joori ya taa tɔŋi ba Yuutu Baŋa-We.

¹⁷ Oɔ tɔŋi di Yuutu wɔm yigɛ, yi We Joro kum dam wɔ ta wɔ o tee ni, nɩnɛnɩ We nijɔŋnu Eli deen na yi te tɪn. Oɔ pa kwɛ joori ba taa soe ba biɛ, yi o kwari o pa vɩnvɩna joori ba taa jigi nɔn-ŋɔna wɔbɔŋa, si o fɔŋi o kwɛ di Yuutu wɔm nɔɔna bam yigɛ o pa-o.»

¹⁸ Zakari laan ma bwe maleka kam o wɩ: «A yi nankwɩan mu, yi a kaani di kwɩn. Bɛɛ mu wɔ pa a lwarɩ ni nmu taani dum yi cɩga?»

¹⁹ Maleka kam ma lɛr-o ka wɩ: «Amɔ nan yi Gabriyeli mu, wɔɔ na zigi We tee ni tɪn. Di tɔŋi-ni si a ba a ŋɔɔntɩ di nmu, si a ta ta-ŋɔm dum a bri-m.

²⁰ Nmu nan na wɔ se a taani dum tɪn, We wɔ pa n ni mæri. Maŋa kam na yiɛ, wænu tɩɔ a na tagɩ a bri-m tɪn wɔ sɩntɩ ti ki. Nan ta n ye si nmu bá wantɩ n ŋɔɔntɩ, si ku taa ve maŋa kam wænu tum na wɔ ki tɪn.»

²¹ Kɔntɔ maama na wɔra ku ki tɪn, nɔn-kɔɔ kum maa zigi ba cɛgi Zakari si o nunji

Wε-di-laa kum wɔnti. Ba ma cɔg-o taan ba ga. Ku ma ki-ba yɔɔu di o na daani te tin.

²² O laan ma ba nunji, yi o wari o ŋɔɔnti di ba. O ni na mɔəri tin, o maa mai o jia o manji o bri-ba. Ba ma maani si o ne wo-kinkagili mu Wε-di-laa kum wɔnti.

²³ Da yalɔ o na manji si o taa tɔŋi Wε-di-kamunu kum wɔnti tin ma ba ya ti. O ma joori o vu sɔŋɔ.

²⁴ Da yantɔ na ke tin, o kaani wɔm laan ma ja pugɔ. O maa wɔ sɔŋɔ ni taan, canɔ sinu.

²⁵ O na wɔra kɔntɔ tin, o maa wɔ: «Mu wɔŋɔ kulɔ Yuutu Baŋa-Wε na ki Di pa-ni tin. Di li wɔŋɔ kulɔ ya na yi a cavura nɔɔna titari ni tin.»

*Zezi lɔra kam taani
(Matiyu 1:18-25)*

²⁶⁻²⁷ Bɔsankana kadoŋ deen mu wɔra, o yiri mu Mari. O ta yəri baaru. O sɔŋɔ tiinɔ wɔbɔŋa deen ya yi si o zu nɔɔntɔ wɔdoŋ mu, yi o daa ta wɔ zu-o. Nɔɔntɔ wɔm yiri mu Zuzefu. O yi faŋa faŋa Pe Davidi dwi tu mu. Mari deen zɔvri Galile tiɔ kɔdoŋ ni mu, ku yiri mu Nazareti. Maŋa kam Zakari kaani Elizabeti pugɔ kam na yi nɔnɔnti canɔ sɔrɔɔ tin, Baŋa-Wε daa ma tɔŋi maleka Gabriyelɔ si ka vu Mari te.

²⁸ Ka ma zu o te ka jɔɔn-o yi ka wɔ: «Ki wɔpolo, n Yuutu Baŋa-Wε wɔ nmu tee ni si Di zani-m lanyiranɔ.»

²⁹ Mari na ni ka na tagi kulɔ tin, o bicari ma di. O

ma bɔŋi o wɔ: «Taanɔ dɔntu kuri mu beɛ?»

³⁰ Maleka kam laan ma ta ka wɔ: «Mari, yi ta n kwari fɔnti, si Baŋa-Wε ki nmu yu-yoŋɔ.

³¹ Nmu wɔ ba n ja pugɔ n lu bɔkɔrɔ, si n pa o yiri ni Zezi.

³² Wɔntɔ wɔ ta yi nɔn-kamunu. Baá ta bɔ-o ba wɔ, Baŋa-Wε Bu. Dí Yuutu Wε wɔ pa o di paari ni o ko-nakwi Davidi deen na di paari faŋa faŋa te tin.

³³ O ma wɔ ta yi Zakɔbi dwi tiinɔ bam pe maŋa maama. O paari dim daa bá ti maŋa di maŋa.»

³⁴ Mari ma ləri maleka kam o wɔ: «Kɔntɔ wɔ ki tita mu ku ki, yi a ta wɔ zu barɔ?»

³⁵ Maleka kam ma ləri ka wɔ: «Ku na wɔ ki te tin, Wε Joro kum wɔ ba nmu te, yi Baŋa-Wε titi dam-fɔrɔ kum wɔ ba ku kwɔli nmu. Kɔntɔ ŋwaani bu wɔlu n na wɔ lu tin wɔ ta yi Wε titi nyim, yi ba taa bɔ-o ni Baŋa-Wε Bu.

³⁶ Maani n nii nmu cɔvri Elizabeti na yi te. Wɔntɔ jaani pugɔ mu si o lu bu, yi o manji o kwɔn. Nɔɔna ya bɔŋi si o yi ka-dɔgɔ mu, yi o laan jɔgi pugɔ ka yi nɔnɔnti canɔ sɔrɔɔ.

³⁷ Kulɔkulɔ tɔrɔ Baŋa-Wε na bá wanɔ Di ki.»

³⁸ Mari ma ta o wɔ: «Amu yi dí Yuutu Wε tintɔŋ-kana mu. Wε nan pa ku ki ni n na tagi te di amu tin.» Maleka kam laan ma viiri.

*Mari na zanɔ o vu o na
Elizabeti te tin*

39 Da yam kuntu ni ni Mari ma zaru o ki lila o maa diini Zude tuv kudon na wu pweeru titari ni.

40 O ma vu o yi Zakari sonjo. O ma zu o na o kaanu Elizabeti. O ma ki o pwage.

41 Manja kam Elizabeti na ni Mari na jooon-o tin, o bu wum na tigi o wuni tin ma pipiri. We Joro kum ma ba Elizabeti te,

42 yi o njooni bana bana di kwar-dia o wi: «We tiini DI ki nmu yu-yonjo DI dwani kaana maama. Ku na yi bu wub na wu n wuni tin, We ki-o yu-yonjo lanyirani.

43 Amu yi woo mu si a Yuutu nu ba amu te?

44 N jooonim dim na tu di tu a zwe ni tin, bu wum na wu a wuni tin tigi o pipiri mu, o na jigi wupolo tin njwaani.

45 Nmu na se ni Bana-We jigi ciga tin, nmu yi yu-yonjo tu. Kulv maama We na tagi DI bri-m tin wo suni ku ki.»

Mari na tee Bana-We te tin

46 Mari laan ma ta o wi: «Aa pa a Yuutu Bana-We zula di a bicari maama.

47 Wuntu na yi a Vuru tin mu pe a na wupolo di a wu maama.

48 Benjwaani amu yi We tuntun-kana balana mu, yi DI nii amu bana ni.

Ku na zigi zim ku ta maa ve, noona maama wo ta wi, a yi yu-yonjo tu,

49 didaani Dam-foro Tu Bana-We na ki kulv DI pa-ni tin njwaani.

Duntu mu yi wu-ponjo tu ciga.

50 Balv maama na kwari-DI tin,

DI jigi ba njwana lanyirani manja maama.

51 We kwe DI juna mu DI ma ki wo-kinkagila.

DI ma pa ban-nyuna jagi dayige ni di ba wubun-yooru tum.

52 DI joni balv na yi pwa tin paari,

yi DI pai balv na yi nabwano tin na zula.

53 DI maa pai balv yinige na jigi-ba tin wo-laaru zanzan,

yi DI daari DI pa naduna viiri di ju-kuri.

54 Yisrayeli dwi tiine yi DI tti noona mu.

DI guli ba gula, DI duri ba njwana yi DI zani-ba,

55 ni DI na goni ni didaani dibam kwə-nakwa tin,

didani Abraham di o dwi tiine bam maama, si ku taa ve manja kalv na ba ti tin.»

56 Mari deen ma manji Elizabeti tee ni nneeni canu sito. O laan ma joori sonjo.

Zan lura kam na de te tin

57 Manja kam deen ma yi si Elizabeti lv. O ma suni o lv bakare.

58 O tuv kum tiine di o curru di ma ni, Bana-We na tiini DI duri o njwana yi DI ki kulv DI pa-o tin. Ba maama di ma jigi wupolo zanzan.

59 Bu wum da na yi nana tin, ba ma pa ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bakari te tin. Ba ma lagi si ba pa o yiri ni

Zakari, ni o ko yiri na yi te tin.

⁶⁰ O nu wɔm ma wɔ sɛ yi o wɔ: «Awo, á pa o yiri ni Zan.»

⁶¹ Ba ma lər-o ba wɔ: «Bɛɲwaani mu yi n ta kuntu? Nɔɔnu manɔ o tɛri á sɔɲɔ ni o yiri na yi Zan.»

⁶² Ba ma daari ba ma ba jia ba manɔ ba bri o ko wɔm si ba nii, o na lagi si ba pa o bu wɔm yiri te tin.

⁶³ O ma pa ba kwe tɔnɔ ba pa-o, si o pɔpɔni o bri-ba. O ma pɔpɔni tɔnɔ kum wɔni o wɔ, o yiri mu Zan. Ku ma sɔ-ba di o na pɔpɔni te tin.

⁶⁴ O na pɔpɔni kuntu tin, o ni ma puri biɔwi baɲa ni, yi o dindɛlimi joori di pipiri. O maa ɲɔɔni o zuli Wɛ.

⁶⁵ Fɔɔni dɛɛn ma ja ba tu kum nɔɔna bam maama. Balɔ maama dɛɛn na zɔvri Zude pweeru tim je sim ni tin di dɛɛn ma ni wɛɛnu tilɔ na ki tin, yi ba jigi ti taani ba ɲɔɔna.

⁶⁶ Ba maa jigi kulɔ ba na ni tin ba wɔvɔ ni, yi ba tɛ ba wɔ: «Bu wɔntɔ nan lagi o ji wɔɔ mu?» Bɛɲwaani Baɲa-Wɛ dam dɛɛn wɔ bu wɔm tee ni.

Zakari na bri Wɛ kwɛrɛ te tin

⁶⁷ Wɛ Joro kum dɛɛn ma ba bu wɔm ko Zakari te, yi ku pa o ɲɔɔni Wɛ yiyiu-ɲwɛ o wɔ:

⁶⁸ «Pa-na dí zuli Baɲa-Wɛ diɔ na te Yisrayɛl tiinɛ tin,

bɛɲwaani DI tu DI nɔɔna bam te,

si DI vri-ba lwarim wɔni DI yagi.

⁶⁹ DI ma pa wɔvɔ na yi faɲa faɲa Wɛ tintɔɲnu Davidi dwi tu tin zanɔ dí wɔni,

si o ba o ji dɔbam vɔrvɔ.

⁷⁰ Ku ma suni ku ki ni Baɲa-Wɛ na pɛ DI nijɔɲnɔ bam manɔ ba ta kulɔ faɲa faɲa tin.

⁷¹ Ba dɛɛn tagi ba wɔ, Wɛ wó vri dɔbam dí dɔna jia ni,

di balɔ maama na culi dɔbam tin jia ni.

⁷² DI daa ta duri dɔbam kwɛnakwa yibwɛnɛ,

⁷³ yi DI guli DI ni-ɲum diɔ DI dɛɛn na goni di dɔbam ko-nakwi Abraham tin wɔɲo.

⁷⁴ Wɛ dɛɛn wɔ, DI wó jɔɲi dɔbam dí dɔna jia ni DI yagi,

yi dí daa bá kwari fɔɔni, si dí taá tɔɲa ni DI wɔbɔɲa na lagi te tin.

⁷⁵ DI maa wɔ, dí wó ta tɔgi-DI di wɔ-pɔɲo,

si dí taá ki lanyirani DI yigɛ ni dɔbam ɲwɛ maama wɔni.

⁷⁶ A bu, ku na yi nmɔ, baá bɛɲi nmɔ ni Baɲa-Wɛ nijɔɲnu,

bɛɲwaani nmɔ wó da dí Yuutu wɔm yigɛ,

si n fɔgi n kwɛ o cwɛɲɔ kam, o na lagi o ba o da da tin.

⁷⁷ Nmɔ ta wó pa Wɛ nɔɔna bam lwarɔ si DI wó vri-ba,

di DI na wó yagi ba lwarim DI ma ɛ-ba tin.

⁷⁸ Wɛ maa jigi dɔbam ɲwɛɲa lanyirani.

DI ma wó pa pooni nunji
weyuu di ba díbam te
di nyúna,
ní wta na puli títtí te tìn,
79 sí di pa nǒona balú na wó
lim wóni tìn di balú
na kwari tóoní tìn na
pooni,
sí di pa dí da yazurè cwènjè.»

80 Zakari bu Zan dèen ma
kí nǒonú yí o wóbuja bí
lanyiraní. O dèen ma zúurí
kagva ní taan, sí kú vú kú
yí dè dím o na wó nunji
Yisrayelí tiinè bam títarí ní
o brí-ba Wè kwèrè kam tìn.

2

Zezi lbra kam na dè te tìn (Matiyu 1:18-25)

1 Manja kam kuntu ní lógu
kum pa-farú wólu yírí na yí
Ogusi tìn dèen ma pa ní, sí
ba ga o tív kum maama nǒn-
biè bam sí o lwarí ba ní.

2 Garim dinto maa yí
pulim garim, yí di kí manja
kalú Kwirini di dèen na yí
Siiri tìni dím yuutu tìn.

3 Garim dím manja na yí
tìn, nǒonú maama ma vú o
títí tív sí ba ga-o.

4 Zúzeḡu di dèen ma zanji
o nunji Nazaretí kú na yí
Galile tív tìn. O ma vú
Zude tív kúdon, kú yírí mu
Betelhem, ba na lógi faja
faja Pè Davidi mè tìn. O
dèen ve daani, o na yí Davidi
dwi tu tìn njwaani mu.

5 Mari wólu ba na sè sí o
taa yí Zúzeḡu kaani tìn di ma
tǒgi dí-d-o o vú sí ba ga-ba. O
dèen jigi pugè mu.

6 Ba na wó Betelhem ní
kuntu tìn, kú ma yí sí o lú
bu wóm.

7 O ma lú bəkərə. Mu
o dayigə bu. O ma kwe
bu wóm o ma gwaaru o
kukwər-o o tiji vara wódiu
dim jəgə ní. Ba dèen tigi
vara digə ní mu, bejwaani
vərə mu su tív kum maama,
yí ba wó nɛ digə sí ba zú.

Nayira na ni Zezi lbra kam taani te tìn

8 Nayira di dèen mu wó je
sím kuntu ní, gaa kum wóni,
ba yírí ba vara títtí ní.

9 Baña-Wè maleka ma
nunji ba yigə ní, yí Wè zənji
DI paari-zulə yam pooni ba
baña ní, yí di nyúni di
gilimi-ba. Fúoní ma tiini di
zú-ba zanzan.

10 Maleka kam laan ma ta
di ba ka wí: «Á yí taá kwari
fúoní. Kú yí wópolo taani
mu a tu sí a ta a brí abam, yí
di lagi di pa nǒona maama
wó mu poli zanzan.

11 Bejwaani zím dè dím
ní ba lógi abam Vírú wóm
Davidi tív Betelhem ní.
Wóntú yí Krisi wóm Wè na
təji tìn mu. Wóm mu yí
abam Yuutu.

12 Á na ve á nii, á wó na
bu-sísíja ba na kukwəri di
gwaaru ba tiji vara wódiu
dim jəgə ní. Mu kulú na wó
brí abam ní kú yí cíga mu a
taga.»

13 Maleka kam na tagi
kuntu tìn, Wè malesí kǒgǒ
zanzan ma da sí nunji sí wəli
di ka. Sí maama ma tee Wè
sí wí:

14 «Wè manji di zulə weyuu
ní.

Kú daari tíga baña ní,

balu na tigi We bicari ni tun wu ta zuru lanyirani di wu-zuru.»

¹⁵ Malesi sim laan ma joori We-soro. Si na ke tun, nayira bam ma ta daani ba wi: «Bana di vu Betlehem di nii kulv na ki da yi We pa di lwaru tun.»

Nayira na ve si ba na Zezi te tin

¹⁶ Ba ma zari lila ba ke tuv kum wu. Ba ma vu ba na Mari didaani Zuzefu. Ba ma na bu wum na tigi vara wodi dim jago ni.

¹⁷ Ba na ne-o kontu tun, ba laan ma ta maleka kam na manji ka ta bu wum taani te tin.

¹⁸ Balu maama na ni nayira bam na tagi kulv tun, ku ma su-ba.

¹⁹ Mari di na ni wænu tlv na ki tun, o maa buji-ti o wu ni.

²⁰ Nayira bam ma joori ba viiri yi ba zuli We, yi ba tee-DI di kulv ba na ni yi ba ta kwari ba na tun. Ku deen suni ku ki nneeni maleka kam na tagi ka bri-ba te tin.

Ba na pe bu wum yiri te tin

²¹ Bu wum na yi da nana tun, ba ma pa si ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bakari te tin. Ba ma pa o yiri ba wi Zezi. Mu yiri dlv maleka kam na manji ka pa-o, yi ba ta wu jaani o pugõ tun.

Ba na pe Zezi We te tin

²² Manja kam laan ma yi si Mari zari o digiru tum si o kwe o titi di We, si ku togi We cullu tlv DI na ki Moyisi jija ni na bri te tin.

Zuzefu di Mari ma zari ba ja bu wum ba vu Zeruzalem, si ba vu ba zu We-di-kamunu kum wu, si ba pa-o ba Yuutu Baña-We.

²³ Ba ki kontu, bejwaani We ni dum na bri te tin mu kontu: «Bakara kalv maama na yi o nu dayigõ bu tin manji si o taa yi Baña-We nyim mu.»

²⁴ Ba ma vu si ba kaani Baña-We, ni DI ni dum na bri te tin. Ba manji si ba kwe kunkwænõ bale mu ba ma kaani-DI, naa kunkwæn-puli sile ba ma kaani-DI.

²⁵ Nõõõ wodon deen maa zuru Zeruzalem tuv kum wuni, o yiri mu Simeyon. O yi non-nõõ mu, yi o kwari We lanyirani. O maa yõõõ o cõgi de dum We na wu ba DI joni Yisrayeli dwi tiinõ bam tun. We Joro kum maa wu o tee ni.

²⁶ Ku deen ya pe o lwaru si o ba ti, yi oõ na Krisi wum di Yuutu Baña-We na lagi DI tõi tun.

²⁷ We Joro kum deen ma pa Simeyon zari o vu o zu We-di-kamunu kum wu. O na wura kontu tun, Zezi nu di o ko ma ja-o ba vu ba zu, si ba ki kulv We ni dum na bri si ba ki o njwaani tun.

²⁸ Ba na jaani bu wum ba vu ba zu kontu tun, Simeyon ma vu o kwe-o o ziõ, yi o daari o zuli We o wi:

²⁹ «A Yuutu Baña-We,

lele kontu a ne kulv nõõ deen na tagi ni aã na tun.

A laan jigi wu-zuru.

Kontu njwaani nõõ laan wai n pai amu na yi

nmɔ tɪntɔŋnɔ tɪn na
cwəŋə,
sɪ a yaɣɪ lɔɣɔ baŋa sɪ a ba
nmɔ tɛ.

30 Amɔ yɪ nɛ Vɪrnɔ wɔm
nmɔ na tɔŋɪ sɪ o vɪrɪ
nɔɔna lwarɪm wɔnɪ
tɪn.

31 Nabiinə maama lɔɣɔ baŋa
nɪ wɔ lwarɪ nmɔ vɪrɪm
dɪm na yɪ tɛ tɪn.

32 Kɔbɔ ta nyɪ nɪ wɪa pooni
mɔ tɛ,

sɪ kɔ pa dwi maama lwarɪ
nmɔ cwəŋə kam.

Kɔbɔ pa nmɔ tɪtɪ nɔɔna
Yisɪrayɛlɪ dwi dɪm na
zulə.»

33 Simeyon na tagɪ bu
wɔm taanɪ kɔntɔ tɪn, o nu dɪ
o ko maa yɪ yəəu dɪ o taanɪ
dɪm.

34 Simeyon daa ta ma ta
dɪ ba o wɪ, Wɛ wɔ kɪ-ba
lanyɪranɪ. O ma daari o ta
dɪ bu wɔm nu Mari o wɪ:
«Nii, Wɛ sunɪ Dɪ tɔŋɪ bu
wɔm sɪ o ba o pa Yisɪrayɛlɪ
tiinə zanzan mɔ tɔ tɪga nɪ,
ba na tɔsi tɪn ŋwaanɪ. O
nan daa ta wɔ pa ba zanzan
zanɪ wɛɛnɪ. Wɛ wɔ pa o brɪ
nɔɔna cɪga, yɪ ba zanzan ta
wɔ vɪ-o.

35 Mɔ kɔ kuri nɔɔna zan-
zan wɔbɔŋa ya na səɣɪ tɪn
wɔ ba ya lwarɪ jaja. Kɔ
daari, kɔ na yɪ nmɔ tɪtɪ, n
wɔ wɔ di nɪ sɔ-zɔɔ na zɔɣɪ
nɔɔnɔ bɪcɔŋɔ nɪ tɛ tɪn.»

36-37 Kaanɪ wɔdoŋ dɪ dɛɛn
mɔ wɔra, o yɪrɪ mɔ Annɪ.
O ko yɪrɪ mɔ Fanuyɛlɪ, o
yɪ Aseerɪ dwi tu mɔ. Annɪ
dɛɛn ya zɔ barɔ. Ba maa
wɔra daanɪ bɪna yarɛ, yɪ
o barɔ wɔm tɪ o daar-o. O
daa ma wɔ zɔ barɔ. O kwɪn

zanzan yɪ o jɪɣɪ bɪna funɔnɔ-
yana (84). O ma yɪ Wɛ
nɪjɔŋnu. O maa zɔbɪrɪ Wɛ-
di-kamunu kɔm wɔnɪ maŋa
maama. Wɪa dɪ tɪtɪ maama
o ma zuli Wɛ dɪ ni-vɔɔm dɪ
Wɛ-loro.

38 Maŋa kam kɔntɔ nɪ nɔɔ,
mɔ o ve o yɪ bu wɔm na wɔ
mɛ tɪn. O ma kɪ Wɛ le, yɪ o
wɔra o ŋɔɔnɪ bu wɔm wɔŋo
o brɪ balɔ maama na wɔra yɪ
ba cəɣɪ maŋa kalɔ Wɛ na wɔ
ba Dɪ vɪrɪ Yisɪrayɛlɪ tiinə bam
lwarɪm wɔnɪ Dɪ yaɣɪ tɪn.

39 Zezi nu dɪ o ko dɛɛn
ma kɪ kulɔ maama Baŋa-Wɛ
cullu tɪm na brɪ sɪ ba kɪ tɪn.
Ba na kɪ ba tɪ tɪn, ba ma joori
ba vu Nazareti na yɪ ba tɪtɪ
tɪv yɪ kɔ wɔ Galile nɪ tɪn.

40 Ba na joori ba vu ba
wɔra tɪn, bu wɔm ma kɪ
nɔɔnɔ dɪ ya-dɛɛra. O yɪə ma
pɔbɪrɪ, Wɛ na kɪ-o yu-yoŋo
tɪn ŋwaanɪ.

*Zezi na kɪ tɛ o bɪna fugə-
yale maŋa nɪ Wɛ-di-kamunu
kɔm wɔnɪ tɪn*

41 Zwifə bam candiə kalɔ
yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn ma yɪ.
Bɪnɪ maama wuu, Zezi nu
dɪ o ko dɛɛn yəni ba vu
Zeruzalem mɔ, sɪ ba di can-
diə kam kɔntɔ.

42 Zezi dɛɛn na yɪ bɪna
fugə-yale tɪn, o ma da dɪ ba
o vu candiə kam, nɪnɛɛnɪ ba
na yəni ba ve ba di-ka tɛ tɪn.

43 Ba na di candiə kam ba
tɪ tɪn, ba ma zanɪ ba maa
joori sɔŋɔ. Zezi ma maŋɪ
Zeruzalem nɪ, yɪ o nu dɪ o ko
yəri kɔ ni nɪ.

44 Ba ma vu taan dɛ dɪdwɪ,
yɪ ba bɔŋɪ sɪ o o ta wɔ ba
kɔɣɔ kɔm wɔnɪ mɔ. Ba na

wu ne-o ba tee ni tin, ba laan ma puli si ba beeri o je ba nu-biə bam di ba badonne bam tee ni.

⁴⁵ Ba ma wu ne-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalem tu kum wu si ba beer-o.

⁴⁶ Ba ma beer-o taan da yatə, yi ba laan vu ba na-o We-di-kamunu kum wuni, o je karanyina tiinə bam titari ni. O na je da kuntu tin, o maa cəgi ba na bri te tin, yi o bwe-ba wəənu zanzan.

⁴⁷ Balu maama na je ba cəgi o taani dum tin maa yi yəəu, di o na jigɔ yəno di taani dum lərim te tin.

⁴⁸ Zezi nu di o ko na ne-o kuntu tin, ku ma soori-ba. O nu wum ma ta did-o o wi: «A bu, bɛɛ mu yi n ki kuntu didaani dibam? Ta n nii, amu di nmu ko na tiini di beeri nmu taan, yi liə di wu-cɔɔ jigɔ dibam.»

⁴⁹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Bɛɛ mu yi abam kari á beeri amu je? Amu manɔ si a taa wu a Ko sɔɔɔ kum ni mu. Abam yəri kuntu na?»

⁵⁰ O na tagɔ kuntu tin, ba ma wu ni o taani dum kuri.

⁵¹ Zezi deen ma tɔgi di ba o joori Nazareti, yi o se ba ni. O nu wum maa jigɔ wəənu tum kuntu maama o wu ni.

⁵² Zezi deen bira o yira wuni, yi o yəno di bira ku wəli da, yi Baŋa-We di nabi-inə deen so-o.

3

Zakari bu Zan na tɔɔli We kwərə te tin

(Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Zan 1:19-28)

¹⁻² Ku deen na ke yi Tibɛɛri yi luɔɔ kum pa-faru ku manɔ di bina fugə-yanu tin, mu We kwərə deen tu Zakari bu Zan te. Kantu manɔ kam ni Ponsi Pilati mu yi Zude tɔni dum gɔvirma tu. Erɔdi maa yi Galile tu kum yuutu, yi o zumbaaru Filipi di yi Yituri di Tɔrakoni tɔni dum yuutu. Lizania di maa yi Abileni tu yuutu. Ku daari Anni di Kayifu deen maa yi We kaanum yigə tiinə. Manɔ kam We kwərə kam na tu Zan te kuntu tin, o wu kagwa wuni mu.

³ O ma zaŋi o tɔli Zorden bugə ni tɔni dum maama ni, yi o tɔli We kwərə kam o bri noona o wi, ba manɔ si ba ləni ba wuru ba yagi kəmbalwaaru, si ba daari ba pa o miisi-ba na wuni, si We laan wu yagi ba lwarum Di ma ce-ba.

⁴ Zan na tɔli We kwərə kam kuntu tin, ku sɔni ku ki ninɛni We nijonnu Ezayi deen na pɔpɔni o tɔno kum ni o ta te tin. Faŋa faŋa tin, o deen tagɔ o wi:

«Noonu mu wu kagwa wuni o tɔli kwərə o wi:

<Zaŋi-na á fɔgi á kwe di Yuutu wum cwəŋə kam,

o na lagɔ o ba o tɔgi da tin.

Pa-na cwe silu o na lagɔ o da tin fɔgi si yɔɔri lanyiranɔ.

⁵ Je silu maama na jigɔ gwəənu tin manɔ si ti suuri mu,

di je silu maama na jigɔ zwəənu di pweeru tin manɔ si ti guri mu ti daari cwəŋə kam.

Cwe silb maama na gugwæli
tɪn maŋɪ sɪ sɪ fɔɡɪ sɪ
yɔɔrɪ mʊ.

Cwe silb maama na ba lana
tɪn maŋɪ sɪ sɪ fɔɡɪ sɪ
kwe mʊ.

⁶ Nabiinə maama laan wó na
We na wó vri nɔɔna
lwarim wɔni te tɪn.» »

Mʊ Ezayi na ŋɔɔni Zan taani
faŋa faŋa te tɪn.

⁷ Nɔɔna zanzan dɛɛn ma
zanɪ ba vu Zan te ba pa
o miisi-ba na wɔni We
ŋwaanɪ. Ba na tu o te
kuntʊ tɪn, o ma ta dɪ ba o
wɪ: «Abam nyɪ dɪ bɪsankwɪ-
dwə. Wɔɔ mʊ bri abam sɪ
á kwaanɪ á lu cam dɪlʊ We
na lagɪ Dɪ pa nabiinə na tɪn
wɔni?»

⁸ Abam nan maŋɪ sɪ á kɪ
kənə yalʊ na wó bri nɪ á
ləni á wɔrʊ á yagɪ kəm-
balwaarʊ tɪn mʊ. Abam nan
yɪ garɪ á buŋɪ á pa á titɪ
nɪ, abam na yɪ Abraham dwi
tiinə tɪn, á daa wʊ maŋɪ sɪ
á ləni á wɔrʊ. We na laga,
Dɪ wó wanɪ Dɪ pa kandwa
yantʊ ləni ya ji Abraham dwi
tiinə.

⁹ Nɔɔnʊ nan maŋɪ o jɪɡɪ
dooru o jɪŋa nɪ, sɪ o ta maa
goni tweeru tɪm o dɪ tɪga nɪ.
Tiu kulʊ maama na ba ləri
bu-ŋɔna tɪn, o maŋɪ sɪ o go-
kʊ mʊ o dɪ mini nɪ sɪ kʊ dɪ.
Mʊ We dɪ na lagɪ Dɪ kɪ nɔn-
balwaarʊ te tɪn.»

¹⁰ Zan na tagɪ kuntʊ tɪn,
nɔn-kɔɡɔ kʊm ma bwe-o ba
wɪ: «Dɪ nan wó kɪ bɛɛ mʊ?»

¹¹ O ma ləri-ba o wɪ:
«Abam balʊ na jɪɡɪ gwaarʊ
tile tile tɪn, á maŋɪ sɪ á kwe
dɪdʊa mʊ á pa balʊ na ba
jɪɡɪ kulʊkulʊ tɪn. Kʊ daari,
abam balʊ na jɪɡɪ wɔdiiru

tɪn, á dɪ maŋɪ sɪ á kwe-tɪ á
maŋɪ á pa nɔɔna balʊ na ba
jɪɡɪ ba dɪ tɪn.»

¹² Lampo-jonŋə dɪ dɛɛn
ma ba sɪ Zan miisi-ba na
wɔni. Ba ma bwe-o ba wɪ:
«Karanyina, bɛɛ mʊ dɪbam
nan wó kɪ?»

¹³ O ma ləri-ba o wɪ: «Á
wʊ maŋɪ sɪ á la nɔɔnʊ yuu,
sɪ kʊ dwəni á na wó jon-o te
tɪn.»

¹⁴ Pamaŋna dɪ daa ma ba
ba bwe-o ba wɪ: «Dɪbam
nan wó kɪ bɛɛ mʊ?»

O ma ləri-ba o wɪ: «Abam
wʊ maŋɪ sɪ á vri nɔɔn-nɔɔnʊ
səbu dɪ dam naa á ganɪ-ba
á jonɪ. Kʊ daari, á taá jɪɡɪ
wɔpolo dɪ á ŋwɔrʊ tɪm na
maŋɪ tɪ yɪ te dɪ.»

¹⁵ Nɔɔna dɛɛn maa jɪɡɪ
tɪna dɪ We lanyiranɪ, yɪ ba
maama ma bwe ba wɔni sɪ
ba lwarɪ Zan na yɪ wɔlʊ tɪn.
Ba maa wɪ: «Wɔntʊ mʊ wó
ta yɪ Krisi wɔm We na lagɪ
Dɪ tɔŋ-o sɪ o ba tɪn na?»

¹⁶ Ba maama na buŋɪ
kuntʊ tɪn, Zan ma ta dɪ ba
o wɪ: «Kʊ na yɪ amʊ, a miisi
abam na wɔni mʊ. Kʊ daari
wɔlʊ na tiini o dwe amʊ tɪn
lagɪ o sanɪ amʊ kwaga o ba.
A wʊ maŋɪ sɪ a bwæli o nɛ
natra a pa-o. Wɔntʊ nan wó
miisi abam We Joro dɪ mini
wɔni.»

¹⁷ Wɔntʊ nan ze zɔŋ-kɔɡɔ
mʊ sɪ o ma caari o mɪna o pɛ
o kɪ o tulə nɪ, sɪ o daari mɪn-
swaanʊ tɪm o zwe dɪ mini
dɪlʊ na ba dɪ dɪ dwe tɪn.
Mʊ o na lagɪ o pɔɔrɪ nɔɔna
daani o kɪ-ba te tɪn.»

¹⁸ Mʊ tɪntʊ wəənu tɪm dɪ
wəənu dwi təri təri mʊ Zan
dɛɛn ma o bri nɔn-kɔɡɔ kʊm
We kwər-ywəŋə kam.

19 O dɛɛn ma ta dɪ Erɔdɪ wɔlb na yɪ Galile yuutu tɪn, nɪ o kɪ kɔlb na wɔ maŋɪ tɪn dɪ o zɪmbaarɔ kaanɪ Erɔdɪadɪ. O daa ta ma kaan-o dɪ wo-balwaarɔ tɪlb maama o na maŋɪ o kɪ tɪn.

20 Erɔdɪ ma ja Zan o kɪ pɪna digə nɪ. Kɔntɔ tɪn, o daa ta kɪ wo-balɔrɔ mɔ o wəli da.

Zan na miisi Zezi na wɔnɪ te tɪn
(Matiyu 3:13-17, Mariki 1:9-11)

21 Nɔn-kɔgɔ kɔm dɛɛn na tu Zan te sɪ o miisi-ba na wɔnɪ tɪn, Zezi dɪ dɛɛn ma ba o te, sɪ o pa Zan miis-o dɪ. Zezi na miisi na kɔntɔ tɪn, o maa wura o warɪ Wɛ.

22 Weyuu laan ma puri, yɪ Wɛ Joro kɔm tɔgɪ da kɔ tu o baŋa, yɪ kɔ nyɪ dɪ kunkwəŋə te. Kwərə laan ma ŋɔɔnɪ weyuu nɪ ka wɪ:

«Nmɔ mɔ yɪ amɔ bu-dɔa a na soe dɪ a wɔ maama.
Amɔ tiini a jigɪ wɔpolo dɪ nmɔ.»

Zezi dwi dɪm na toŋɪ te tɪn
(Matiyu 1:1-17)

23 Maŋa kam Zezi na puli sɪ o brɪ nɔɔna Wɛ cwəŋə kam tɪn, o dɛɛn yɪ nɪnɛɛnɪ bɪna fiintɔ mɔ te. Nɔɔna dɛɛn bɔŋɪ ba wɪ, o yɪ Zɔzɛfɔ bu mɔ.

Zɔzɛfɔ ko dɛɛn mɔ yɪ Eli.

24 Eli ko dɛɛn mɔ yɪ Matatɪ. Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Leevi. Leevi ko dɛɛn maa yɪ Meliki. Meliki ko dɛɛn maa yɪ Zanayi.

Zanayi ko dɛɛn maa yɪ Zɔzɛfɔ.

25 Zɔzɛfɔ ko dɛɛn maa yɪ Matatɪ.

Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Amɔsɪ.

Amɔsɪ ko dɛɛn maa yɪ Nawum.

Nawum ko dɛɛn maa yɪ Esili. Esili ko dɛɛn maa yɪ Nagayi.

26 Nagayi ko dɛɛn maa yɪ Maatɪ.

Maatɪ ko dɛɛn maa yɪ Matatɪ.

Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Semeyi.

Semeyi ko dɛɛn maa yɪ Zozeki.

Zozeki ko dɛɛn maa yɪ Zoda.

27 Zoda ko dɛɛn maa yɪ Zɔnan.

Zɔnan ko dɛɛn maa yɪ Risa.

Risa ko dɛɛn maa yɪ Zorobabelɪ.

Zorobabelɪ ko dɛɛn maa yɪ Salatɪyɛli.

Salatɪyɛli ko dɛɛn maa yɪ Neri.

28 Neri ko dɛɛn maa yɪ Meliki.

Meliki ko dɛɛn maa yɪ Adi.

Adi ko dɛɛn maa yɪ Kosam.

Kosam ko dɛɛn maa yɪ Elimadam.

Elimadam ko dɛɛn maa yɪ Eri.

29 Eri ko dɛɛn maa yɪ Zozwe.

Zozwe ko dɛɛn maa yɪ Elizɛɛrɪ.

Elizɛɛrɪ ko dɛɛn maa yɪ Zorim.

Zorim ko dɛɛn maa yɪ Matatɪ.

Matatɪ ko dɛɛn maa yɪ Leevi.

30 Leevi ko dɛɛn maa yɪ Simeyon.

Simeyon ko dɛɛn maa yɪ Zuda.

Zuda ko dɛɛn maa yɪ Zɔzɛfɔ.

Zɔzɛfɔ ko dɛɛn maa yɪ Zɔnam.

Zɔnam ko deen maa yi
Eliyakuɓ.

³¹ Eliyakuɓ ko deen maa yi
Mɪliɓa.

Mɪliɓa ko deen maa yi Mɪnna.

Mɪnna ko deen maa yi
Matata.

Matata ko deen maa yi
Natan.

Natan ko deen maa yi Da-
vidi.

³² Davidi ko deen maa yi
Zese.

Zese ko deen maa yi Zɔbedi.

Zɔbedi ko deen maa yi
Bɔɓazi.

Bɔɓazi ko deen maa yi Sala.

Sala ko deen maa yi Naason.

³³ Naason ko deen maa yi
Aminadabi.

Aminadabi ko deen maa yi
Adimɪni.

Adimɪni ko deen maa yi
Arni.

Arni ko deen maa yi Esrom.

Esrom ko deen maa yi
Faresi.

Faresi ko deen maa yi Zuda.

³⁴ Zuda ko deen maa yi
Zakɔbi.

Zakɔbi ko deen maa yi
Yizaki.

Yizaki ko deen maa yi Abra-
ham.

Abraham ko deen maa yi
Tara.

Tara ko deen maa yi
Nakɔori.

³⁵ Nakɔori ko deen maa yi
Seruki.

Seruki ko deen maa yi Rago.

Rago ko deen maa yi Faleki.

Faleki ko deen maa yi
Ebeeri.

Ebeeri ko deen maa yi Sala.

³⁶ Sala ko deen maa yi
Kayɪnam.

Kayɪnam ko deen maa yi
Arifasadi.

Arifasadi ko deen maa yi
Sem.

Sem ko deen maa yi Nowe.

Nowe ko deen maa yi
Lameki.

³⁷ Lameki ko deen maa yi
Matusala.

Matusala ko deen maa yi
Enoki.

Enoki ko deen maa yi
Zaredi.

Zaredi ko deen maa yi
Mahlɪyeli.

Mahlɪyeli ko deen maa yi
Kayɪnan.

³⁸ Kayɪnan ko deen maa yi
Enosi.

Enosi ko deen maa yi Seti.

Seti ko deen maa yi Adam.

Adam maa yi wɔɔɔ We na
mɔɔɔni tun.

4

*Sɔtaani na manɔ Zezi te
tɪn*

*(Matiyu 4:1-11, Mariki
1:12-13)*

¹ Zezi deen ma nunɔi
Zɔrden bugə kam ni ni o
maa kea. We Joro kum maa
tog-o di dam. Ku ma ja-o ku
vu kagɔa wɔni.

² O maa wura taan da fi-
inna. O na wura tɪn mu
sɔtaani tu o te, si di sɔg-o
si o ya ki o cɔgi. Manɔ kam
kuntɔ ni o ya ba di kulɔkulɔ.
Da fiinna yam na ke tɪn,
kana maa jig-o lanyirani.

³ Sɔtaani laan ma ba di ta
di-d-o di wi: «Nmɔ na sɔni
n yi Baɔa-We Bu, si n ta di
kandwe dintɔ si di ji wɔdiu
si n di.»

⁴ Zezi ma leri-di o wi: «Ku
nan pɔpɔni We tɔnɔ kum
wɔni ku wi:

«Kɔ daɪ wɔdiu yɪranɪ mɔ paɪ nabiinu ŋwɪ.» »

⁵ Sutaanu daa ma ja-o di ja vu di di piu kulɔ na dwara tɪn yuu. Di laan ma bri-o lɔgɔ baɲa tɪni diɪ maama yibugɪsa wɔni.

⁶ Di daa ma ta di wɪ: «Wɔlaaru tɪntu maama yɪ amɔ nyɪm mɔ. A nan wɔ wani a kwe-tɪ a pa wɔlɔ maama a na lagɪ tɪn. Amɔ wɔ pa n di dam tɪ maama baɲa ni, si n ta n te zulɔ nɔɔna maama tee ni.

⁷ Nmɔ na se n kuni doonɔ n zuli-nɪ, wɔɛnu tɪntu maama wɔ ta yɪ nmɔ nyɪm.»

⁸ Zezi ma lɛri-di o wɪ: «Kɔ pɔpɔni Wɛ tɔɔ kɔm wɔni kɔ wɪ:

«Kɔ yɪ n Yuutu Baɲa-Wɛ yɪranɪ mɔ n maɲɪ si n kuni doonɔ n zuli, si n kɪ DI wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn.» »

⁹ Sutaanu daa ma kwe-o di ja vu Zeruzalem. Di ma ja-o di ja vu di di Wɛ-di-kamunu kɔm yuu mɛ na dwara tɪn di zig-o da, yɪ di wɪ: «Nmɔ na yɪ Baɲa-Wɛ Bu, si n faɲɪ n cu tɪga ni si di nii,

¹⁰ si kɔ pɔpɔni Wɛ tɔɔ kɔm wɔni kɔ wɪ:

«Wɛ wɔ ta DI malesɪ, si si taa nii nmɔ baɲa ni.

¹¹ DI wɔ pa si ba si ma si jɪa si lɔwɛri-m, si n yɪ tɔ tɪga ni n magɪ n naga di kandwɛ.» »

¹² Zezi laan ma lɛri o wɪ: «Kɔ ta pɔpɔni Wɛ tɔɔ kɔm wɔni kɔ wɪ:

«Yɪ zanɪ n maɲɪ n Yuutu Baɲa-Wɛ n nii.» »

¹³ Sutaanu laan na maɲɪ Zezi wɔɛnu maama wɔni di

ga tɪn, di ma yag-o si di daa beeri maɲa kadoɲ.

Zezi na siɲɪ o tɪtɔɲa Galile ni te tɪn

(Matiyu 4:12-17, Marɪki 1:14-15)

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yɪ Wɛ Joro kɔm dam wɔ o tee ni. Nɔɔna balɔ maama na zɔɔri je siɪ kɔntɔ ni tɪn ma ni o ŋwa.

¹⁵ O maa yɔni o zɔ Zwifɔ bam Wɛ-di siɪ o bri-ba Wɛ taani. Nɔɔna maama ma zul-o lanyɪranɪ.

Zezi tɪtɪ tɪv kɔm tiinɔ na vi-o te tɪn

(Matiyu 13:53-58, Marɪki 6:1-6)

¹⁶ Zezi dɛɛn ma vu o yɪ Nazaretɪ, mɔ tɪv kulɔ o na kɪ nɔɔnɔ da tɪn. Zwifɔ bam siun dɛ maama, o dɛɛn maa zɔɔri ba Wɛ-digɔ kam. Ba siun dɛ didɔba na yɪ tɪn, o ma vu da. O na zɔ da tɪn, o ma zanɪ wɛɛni si o karɪmɪ Wɛ tɔɔ o bri-ba.

¹⁷ Ba ma kwe tɔɔ kulɔ Wɛ nijɔɲnu Ezayi na pɔpɔni faɲa faɲa tɪn ba pa-o. O ma puri-kɔ o karɪma, yɪ o na mɛ seeni kɔ na pɔpɔni kɔ wɪ:

¹⁸ «Yuutu Baɲa-Wɛ Joro kɔm wɔ amɔ tee ni.

DI ma kuri-nɪ yɪ DI pa-nɪ dam,

si a tɔɔli DI kwɛr-ywɔɲɔ kam a bri yinigɔ tiinɔ.

[DI tɔɲɪ amɔ si a ganɪ nɔɔna balɔ wɔɔ na cogɪ tɪn.]

Si a tɔɔli DI kwɛrɔ kam di balɔ na wɔ gambɛɛm wɔni tɪn, si ba na vɪm,

si a daari a bri lilwɔ ni ba yɪ wɔ ba ya puri.

Dí daa ta ma tɔŋɔ-nɪ sɪ a
vri nɔɔna balɔ ba na
bɛɛsɪ tɪn, sɪ ba na
siun,

19 sɪ a daari a pa nɔɔna lwarɪ
sɪ maŋa kam yiə,

sɪ Baŋa-Wɛ laan ba Dí vri
Dí nɔɔna bam lwarɪm
wɔnɪ.»

20 Zezi na karɪmɪ o ti tɪn,
o laan ma pu tɔŋɔ kɔm, yɪ
o kwe o pa ba Wɛ-digə kam
tɪntɔŋnɔ. O ma jəni sɪ o bri-
ba. Nɔɔna bam maama ma
lo yiə o baŋa nɪ yɪ ba cəg-o.

21 O ma ta o wɪ: «Zɪm
dɛ dɪm nɪ abam na nɪ Wɛ
tɔŋɔ kɔm na bri kɔlɔ tɪn kɪ
á yibiyə nɪ.»

22 Ba maama ma zul-o
yɪ ba wɪ: «O taanɪ dɪm
lamma.» O kwərə kam na
ywəmmə tɪn, kɔ kɪ-ba yəəu.
Ba daa ta ma wɪ: «Kɔ dai
Zuzɛfɔ bu mɔ tɪntɔ na?»

23 O ma ta dɪ ba o wɪ:
«A nan maŋɪ a ye nɪ abam
wɔ ɲɔɔnɪ sɪsɪna dɪ amɔ
nɪnɛɛnɪ: «Nmɔ wɔlɔ na pɛ
nɔɔna na yazurə tɪn, sɪ n
zəni n tɪtɪ!» Abam daa ta wɔ
ta á wɪ: «Dí nɪ wəənu tɪlɔ
nmɔ na kɪ Kapernawum nɪ
tɪn ɲwa. Nan daa n kɪ kɔntɔ
doŋ n tɪtɪ tɪv kɔm nɪ.» »

24 O daa ta ma ta o wɪ: «A
lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ,
Baŋa-Wɛ niŋɔŋnu bá na zulə
o tɪtɪ tɪv nɪ.

25 Kɔ suɪnɪ kɔ yɪ cɪga mɔ,
sɪ maŋa kalɔ Wɛ niŋɔŋnu Eli
dɛɛn na wɔra tɪn, dɔa dɛɛn
tu ka zɪgɪ ka wɔ nɪgɪ taan
bɪna yatɔ dɪ canɪ sɪrdɔ mɔ.
Kɔntɔ ɲwaanɪ kana dɛɛn
maa jɪgɪ lɔgɔ kɔm maama.
Kadənə maa daga zanzan
Yisrayelɪ tiinə bam wɔnɪ,

26 yɪ Wɛ nan wɔ tɔŋɔ Eli
sɪ o vu ba wɔlɔwɔlɔ te. Wɛ
dɛɛn tɔŋ-o kadəm wɔdoŋ tee
nɪ mɔ, o na zɔvri Sarepita
tɪv wɔnɪ, kɔ na yɪ Sidon tɪv
nɪ.

27 Wɔŋo kɔlɔ ta na wəli
da tɪn, maŋa kalɔ Wɛ ni-
ŋɔŋnu Elize dɛɛn na wɔra
tɪn, nanywaanɔ zanzan dɛɛn
wɔ Yisrayelɪ tɪv kɔm nɪ. Ba
wɔlɔwɔlɔ dɪ dɛɛn nan wɔ
nɛ yazurə ba wɔnɪ. Elize
dɛɛn pɛ Naaman yiranɪ mɔ
na yazurə, yɪ wɔntɔ nunɪ
Siiri tɪv mɔ.»

28 Nɔɔna balɔ maama na
wɔ Wɛ-digə kam nɪ tɪn na
nɪ Zezi na tagɪ-ba te tɪn, ba
bana ma zanɪ zanzan.

29 Ba ma zanɪ ba zəl-o ba
pa o nunɪ tɪv kɔm wɔnɪ. Tɪv
kɔm wɔ piu yuu nɪ mɔ. Ba
ma ja-o ba vu jəgə kalɔ na
luunə dɪ tɪga tɪn, sɪ ba yig-o
ba dɪ tɪga nɪ ba gɔ.

30 Ba maa warɪ. Zezi ma
pipiri o vu o tɔgɪ ba tɪtarɪ o
nunɪ o maa kɛa.

*Zezi na zəli cicirə nɔɔnɔ
yira nɪ te tɪn*

(Marikɪ 1:21-28)

31 Zezi dɛɛn ma vu Galile
tɪv kɔdoŋ, kɔ yiri mɔ
Kapernawum. Zwifə bam
siun dɛ ma yi. O ma vu o
zɔ ba Wɛ-digə kam sɪ o bri
nɔɔna bam Wɛ taanɪ da.

32 O na bri-ba tɪn, ba maa
tiini ba yɪ yəəu dɪ o zaasɪm
dɪm, o ni-taanɪ dɪm na jɪgɪ
dam tɪn ɲwaanɪ.

33 Nɔɔnɔ wɔdoŋ dɛɛn maa
wɔ ba Wɛ-digə kam wɔnɪ yɪ
cicirə jɪg-o.

34 O ma kaasɪ dɪ kwər-dɪa
yɪ o wɪ: «Aa, Zezi, Nazaretɪ

tu, bæε mu n lagu dɪbam tee ni? Nmυ tu sɪ n cɔgi dɪbam dwi mu na? A ye nmυ na yɪ wɔɔɔ. Nmυ yɪ Wɔ-ponjo Tu wɔɔɔ Wε na tɔŋɪ tɪn mu.»

35 Zezi ma kaani cicirə kam o wɪ: «Cəgi sɔɔ, sɪ n nuŋɪ n daari baaru wɔm.» Cicirə kam na ni kɔntɔ tɪn, ka ma yigi nɔɔnɔ wɔm ka di tɪga ni. Ka laan ma yag-o yɪ ka wɔ ki-o kɔɔkɔɔ. Kɔntɔ ki nɔɔna bam maama yiə ni mu.

36 Kɔ ma sɔ-ba lanyirani. Ba maama ma ŋɔɔni daani ba wɪ: «Bɪtara kantɔ yɪ bɪtari dwi dɔɔ mu? Nii o na mai o dam o tɛ di ciciri sɪm, yɪ sɪ sɛ o ni yɪ sɪ viirə.»

37 Nɔɔna balɔ maama na zɔɔri je sɪm kɔntɔ ni tɪn laan ma ni Zezi ŋwa.

Zezi na pε yawɪna zanzan na yazurə te tɪn

(Matiyu 8:14-17, Mariki 1:29-34)

38 Zezi dɛen ma nuŋɪ Wε-digə kam wɔni. O ma vu Simɔn-ba sɔŋɔ. O na yɪ da tɪn di paa magɪ Simɔn tɪnkaani kɔ cana. Ba ma loori Zezi sɪ o zəni kaani wɔm sɪ o na yazurə.

39 O ma vu o tiiri kaani wɔm baŋa ni. O ma ta di paa kam o wɪ, ka yag-o. Ka ma sɪni ka yag-o. O laan ma zanɪ lɪla, yɪ o ki wɔdiu o pa-ba.

40 Kɔ na tu kɔ yɪ wa-zɔɔri maŋa ni tɪn, ba ma ja nɔɔna di ba yawɪrɔ dwi təri təri ba ba Zezi te, sɪ o pa ba na yazurə. O ma danɪ o jɪa ba didɔba didɔba baŋa ni o pa ba maama na yazurə.

41 Kɔɔɔ na wəli da tɪn, ciciri di ma nuŋɪ sɪ yagɪ nɔɔna zanzan sɪ ya na jɪgi sɪ yaara tɪn yɪra. Sɪ maa yəni sɪ kaasa sɪ wɪ: «Nmυ yɪ Baŋa-Wε Bu mu.» Sɪ na ye ni o sɪni o yɪ Krisi wɔm Wε na tɔŋɪ tɪn, o ma kaani-sɪ, sɪ sɪ yɪ taa ŋɔɔni o taani.

Zezi na tɔɔli Wε kwərə Zwifə Wε-di sɪm maama wɔni te tɪn

(Mariki 1:35-39)

42 Tɪga na pɔɔri titɪti tɪn, Zezi daa ma nuŋɪ o vu je sɪɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tərə tɪn. Tɪɔ kɔm nɔɔna bam ma zanɪ ba nuŋɪ sɪ ba beeri o je. Ba laan ma na-o yɪ ba vu o te. Ba ma kwaani sɪ ba ja-o, sɪ o yɪ viiri o yagɪ-ba.

43 O ma ta di ba o wɪ: «A nan maŋɪ sɪ a vu a tɔli tɪni didɪm dɪm mu, a tɔli kwər-ywəŋə kam a bɪ-ba Wε na lagu DI di paari tɪte nɔɔna titari ni tɪn. Kɔ yɪ kɔntɔ ŋwaani mu Wε tɔŋɪ-nɪ nabiinə tee ni.»

44 O laan ma tɔli Zwifə bam tɪni dɪm ni. O maa yəni o zɔ ba Wε-di sɪm sɪ o taa tɔli Wε kwərə kam.

5

Zezi na bəŋɪ o dayigə karabiə bam sɪ ba taa tɔg-o te tɪn

(Matiyu 4:18-22, Mariki 1:16-20)

1 Dɛ didɔri mu Zezi dɛen ve o zɪgi nɪnɔ kɔdonɪ ni ni, kɔ yɪri mu Zenezareti. O na zɪgi da kɔntɔ tɪn, nɔɔna ma ba o te sɪ ba taa cəgi Wε kwərə kam. Ba ma yigi daani sɪ ba twɛ Zezi.

² O ma na nabwæru tile ti tigi nɔɔw kum ni ni, kaləŋ-jara na yagɪ-ti yi ba wura ba zari ba buri.

³ Naboro didu kum yi Simɔn nyim mu. Zezi ma zu ku wɔni. O ma ta didaani Simɔn o wi: «Co boro kum n ja n vu yigə finfun n pa-ni.» O na cogə o ja o yi yigə tin, Zezi laan ma je naboro kum wɔni o toɔli We kwərə o bri nɔn-kogə kum.

⁴ O na bri-ba o ti tin, o ma ta di Simɔn o wi: «Co boro kum n ja n vu na-luŋə kam je, si abam di á buri sim na bam kuri ni á ma ja kale.»

⁵ O ma lər-o o wi: «A Yuutu, dibam manɔ di di buri sim taan di pɔuri tiga, yi di wɔ nɛ kulɔkulɔ. Nmɔ nan na wi, di daa joori di di tin, di wó di-si si di nii.»

⁶ Ba ma vu ba yi na bam titari, yi ba di buri sim da ba ja kale zanzan. Kale sim maa tiini si daga zanzan, yi ku pa buri sim lagi si kaari.

⁷ Ba ma yigisi ja ba bəŋi ba donnə bam naboro kukum kum wɔni, si ba ba ba wəli-ba. Bantu di ma ja ba boro kum ba vu ba zəni-ba. Bwæru tum tile maama ma su di kale. Ti ma ga finfun si ti miisi na bam wɔni.

⁸ Simɔn wɔlu yiri didon na yi Pɔyɛɛri tin na nɛ kulɔ na ki tin, o ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni yi o wi: «A Yuutu, fɔɔri a tee ni, si a yi lwarim tu mu.»

⁹ Ba na jaani kale zanzan tin nwaani mu fɔni zu Simɔn didaani nɔɔna balu

na wɔ o tee ni tin. Kuntu mu te Simɔn tagi kuntu.

¹⁰ Fɔni diim di deen zu Zebede biə balu na togi ba wura tin. Ba didua yiri mu Zaki, o nyaani yiri mu Zan. Bantu deen yəni ba togi di Simɔn mu ba tɔja. Zezi daa ma ta di Simɔn o wi: «Yi ta n kwari fɔni. Ku na zigi zum de diim ni si ku taa ve tin, nmɔ laan wó ta n beeri nɔɔna mu n pa-ni si ba da amɔ kwaga, ni nmɔ ya na yəni n jaani kale te tin.»

¹¹ Ba ma joori ba ja nabwæru tum ba nunɔ ba tinɔ buburu kum ni ni. Ba na ki kuntu ba ti tin, ba yagɪ ba wənu maama, yi ba laan daari ba togi Zezi.

Zezi na pɛ nanyɔŋɔ na yazurə te tin

(Matiyu 8:1-4, Mariki 1:40-45)

¹² De didwi mu Zezi ve tu kudon. Baaru wudon mu wura o na yi nanyɔŋɔ. O yawu kum deen zu o yira zanzan. O na nɛ Zezi tin, o ma vu o te o tu o yigə ni, yi o loor-o o wi: «Amɔ tu, nmɔ na laga, nmɔ wó wani n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

¹³ Zezi ma sɛ. O ma twi o juja o dwe-o o wi: «Eɛn, a laga. Zanɔ di yazurə si n ji lanyirani.» O na tagi kuntu bidwi banɔ ni tin, mu yawu kum je nɔɔnu wɔm yira ni.

¹⁴ Zezi ma kaan-o o wi: «Yi zanɔ n ta kulɔ na ki tin n bri nɔɔn-nɔɔn. Nan yɔɔri n vu kaanum tu wɔm te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe wənu tile Moyisi cullu tum na bri ni ti manɔ tin n

pa-o, si o ma kaani Baŋa-We. Kuntu mu wu bri noona ni n yawu kum suntu ku je.»

15 Nan di ku di, noona zanzan deen ni Zezi nwa je maama. Kuntu nwaani mu non-kogo zanzan maa ve o te si ba taa cegi o ni-taani dim, si ba daari ba na yazura.

16 O deen yani o ve me seeni non-noonu na tara tun mu o wari We.

Zezi na pe koro zari ku vu te tin

(Matiyu 9:1-8, Mariki 2:1-12)

17 De diduwa mu Zezi deen wura o bri noona We taani. Ba badaara yi Farizian tiinè mu didaani We callu karanyina tiinè. Ba deen nunji tuni dwi tari tari mu ba ba. Ku na yi Zeruzalem di tuni dilu maama na wu Galile ni di Zude ni tun. Ba jeni ba kaagi Zezi, yi o jigi We dam o ma pa yawuna na yazura.

18 O na wura o bri-ba kuntu tun, noona badonna ya zari koro di gungolo ba jigi ba buna. Ba na yi da tun, mu ba kwaanu si ba ja-o ba ja zu dige kam wu ba zuri ba tini Zezi yige ni.

19 Ba maa wari, kogo kum na daga tun nwaani. Ba ma wu ne cwage si ba zu. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma puri bonu yi ba daari ba pa gungolo kum togi da ku tu dige kam wuni. Ku pèni noona bam titari ni Zezi yige ni.

20 Zezi ma lwaru ni ba ki ba wu-diduwa did-o. O ma ta o wi: «A badonj, nmu lwarim dim ti.»

21 O na tagi kuntu tun, We callu karanyina tiinè bam di Farizian tiinè bam ma bwe ba wuni ba wi: «O bri o titi ni o yi wu mu, yi o pai o di We yi bidwi? O nonu o twi We mu. Non-noonu nan ba jigi cwage si o yagi noona lwarim o ma ce-ba, ku na dai We Di yurani.»

22 Zezi ma lwaru ba na bwe te tun, yi o ta-ba o wi: «Benwaani mu a bunji kuntu a wuni?»

23 Koo mu yi mwali ku dwe, amu na tagi di koro kum a wi: «Nmu lwarim dim ti» mu yi mwali, naa a na tagi a wi: «Zari n ta n vea» mu yi mwali?

24 Amu nan wu pa abam lwaru si a na yi Nabiin-bu wum tun jigi dam lugu baŋa ni, si a yagi noona lwarim a ma ce-ba.» O laan ma ta di koro kum o wi: «A lugi a ta nmu, zari weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu soŋo.»

25 Zezi na tagi kuntu tun, bidwi baŋa ni mu noonu wum zari ba maama yige ni, yi o kwe o gungolo kum o ya na tigi ku baŋa ni tun o zari o maa ve soŋo, yi o zuli We.

26 Noona bam maama na ne kulb na ki tun, mu ku ki-ba yeu. Funi ma ja-ba. Ba ma zuli We, yi ba te ba wi: «Di zum ne wo-kinkagila!»

Zezi na banyi Leevi si o taa tog-o te tin

(Matiyu 9:9-13, Mariki 2:13-17)

27 Kuntu maama na ke tun, Zezi ma zari o nunji o maa kea. O na maa ke tun mu o ne lampo-jonnu wudonj, o

yiri mu Leevi. O deen je me seeni o na yəni o jəni o jonji lampoo tin. Zezi ma ta did-o o wi: «Zanji n ta n togi amu.»

²⁸ Leevi ma zanji o yagi o wojo maama yi o togi o kwaga.

²⁹ O ma vu soho o ki wodiiru zanzan o ma ki candia o pa Zezi. Lampo-johnə zanzan di noona badonne ma ba ba togi ba di.

³⁰ Farizian tiinə di ba cullu karanyina tiinə bam na ne kuntu tin, ba ma vu Zezi karabiə bam te ba hoona yi ba pɔna ba wi: «Bee mu ki yi abam di wodiuru didaanti lampo-johnə di non-cicoguru tum kuntu?»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku na yi balu na jigi yazura tin, bantu wu manji si ba vu dogita tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigi yazura tin mu manji si ba vu ba na soonim.

³² Amu na tu lugu banja tin, ku dai si a bənji balu na manji ba yi non-ɲona tin, a nan tu si a bənji non-balwaaru mu, si ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru.»

Zezi zaasim dim na yi zaasim-dvuri te tin

(Matiyu 9:14-17, Mariki 2:18-22)

³³ Ba daa ta ma ta di Zezi ba wi: «Zan karabiə bam yəni ba vo ni mu manja zanzan yi ba daari ba wari We. Farizian karabiə bam di yəni ba ki kuntu don mu. Bee mu yi nmu karabiə bam ba vo ni kuntu?»

³⁴ O ma ləri-ba o wi: «Noonu na di kaani yi o ki candia, yi o cilonnə na wura

si ba togi ba di, n se n pa ba vo ni yi kan-baru wum ta wu ba tee ni na?»

³⁵ Manja nan wu ba yi, yi ba ja kan-baru wum ba viiri. Manja kam kuntu ni yi o daa na ba ta wu ba tee ni tin, mu ba laan wu vo ni.»

³⁶ Zezi daa ma manji mumanji didon o bri-ba o wi: «Noon-noonu ba se o kwe gwar-duhu o kaari si o ma fəri gwar-doho. O nan na ki kuntu oo kaari gwar-duhu kum o cogi mu, yi ku ba wani ku manji di gwar-doho kum.

³⁷ Noon-noonu di nan ba se o kwe sa-duja o lo o ki lo-doho wuni. O na ki kuntu, yi sana kam na keeri, ka a pa loo kum bagi mu. Kuntu ɲwaani sana kam wu lo, yi loo kum di cogi.

³⁸ Sa-duja nan manji si n lo n ki lo-duhu wuni mu.

³⁹ Noonu nan na nyogi sadonə o mi, o daa ba lagi si o nyo sa-duja. Oo ta wi: «Sadonə kam tiini ka lamma.»

6

Zezi Kriisi na bri ni o dwe siun de cullu tim te tin

(Matiyu 12:1-14, Mariki 2:23-3:6)

¹ Zwifə bam siun de didon daa ma yi. Zezi di o karabiə bam deen ma togi daani ba da kari wu ba maa kea. Ba na maa ke tin, o karabiə bam maa bwəri muna ba yu ba duna.

² Farizian tiinə badonne na ne kuntu tin, ba ma bwe ba wi: «Bee mu yi abam tunji

títuŋtí dílv na cɔgtí díbam siun de cullu tím tɪn?»

³ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Abam ta wɔ fɔgtí á karímí Wɛ tɔnɔ kɔm na brí Pɛ Davidi taanɪ te tɪn na? Kɔ brí sɪ kana dɛɛn jaan-o dí o nɔɔna bam.

⁴ O ma vu o zɔ Wɛ digə, yɪ o kwe culu dípe dílv na tigi da Wɛ ŋwaanɪ tɪn. Dípe díntɔ ya culə sɪ nɔn-gaa dí-dí, kɔ na dat Wɛ kaanɪm tiinə bam yiranɪ. Yɪ Davidi dɛɛn dí dípe dílm, yɪ o daari o pa o nɔɔna bam dí tɔgtí ba dí».

⁵ Zezi daa ta ma ta dí ba o wɪ: «Kuntɔ tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm jɪgtí ní siun de cullu tím banja nɪ.»

⁶ Kuntɔ na ke tɪn, siun de dídim daa ma yí. Zezi ma vu o zɔ Zwifə bam Wɛ-digə. O maa wɔra o brí-ba Wɛ taanɪ. Nɔɔnɔ wɔdonɪ maa tɔgtí o wɔra, o jazım jɪja na tɪga.

⁷ Wɛ cullu karanyina tiinə dí Farizian tiinə dí maa wɔra. Bantɔ maa kwaanɪ ba lagɪ cwəŋə sɪ ba brí nɪ Zezi kí o tɔsɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ ba dɛɛn je ba yɪ-o sɪ ba nii, oó sɛ o pa nɔɔnɔ na yazurə siun de dílm nɪ naa o bá sɛ.

⁸ Zezi ma lwarɪ ba na bɔŋtɪ te tɪn. O ma ta dí jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Zanɪ wɛɛnɪ n ba n zɪgtí nɔɔna bam maama tɪtarɪ nɪ.» O ma zanɪ o nunjɪ o zɪgtí da.

⁹ Zezi ma bwe-ba o wɪ: «Cullu brí sɪ bɛɛ mɔ? Kɔɔ mɔ manɪ dí culu kɔm, nɔɔnɔ na kí o donɪ lanyiranɪ siun de ní mɔ manɪ naa o na kí-o lwarım mɔ gara? Nɔɔnɔ

na vrí o donɪ ŋwɪa siun de ní mɔ manɪ naa o na gɔ-o mɔ gara?»

¹⁰ O na tagɪ kuntɔ tɪn, o ma nii ba maama, yɪ o daari o ŋɔɔnɪ dí jɪ-tɪga kam tu o wɪ: «Tɔwɪ n jɪja kam!» O na tɔwɪ o jɪja kam tɪn, ka ma joori ka jɪ lanyiranɪ.

¹¹ Ba na nɛ kuntɔ tɪn, ba ma fɔlv dídaanɪ Zezi, yɪ ba banɪ daanɪ sɪ ba nii ba na wó wanɪ ba kí-o te tɪn.

Zezi na kuri o karabiə fugə-bale te tɪn

(Matiyu 10:1-4, Marıkı 3:13-19)

¹² Da yantɔ ní nɪ, Zezi ma vu o dí piú kɔdonɪ yuu sɪ o warɪ Wɛ. Títu dílm kuntɔ maama o warɪ Wɛ taan, sɪ kɔ yɪ tí-pura.

¹³ Tɪga na pɔvri ka tí tɪn, o ma bəŋjɪ o karabiə bam sɪ ba ba o te. O laan ma lí nɔɔna fugə-bale ba wɔnɪ, sɪ ba taa yɪ nɔɔna balɔ o na wó tɔŋtɪ tɪn.

¹⁴ Ba yɪra mɔ tɪntɔ:
Simɔn wɔlv Zezi na pɛ o yɪrɪ o wɪ Pɪyɛɛrɪ tɪn,
Andre wɔlv na yɪ Simɔn nyaanɪ tɪn,
Zakı, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵ Matiyu, Toma,
Zakı wɔlv na yɪ Alıfı bu tɪn,
Simɔn wɔlv na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnɔ tɪn,

¹⁶ Zudası wɔlv na yɪ Zakı bu tɪn,
dídaanɪ Zudası Yiskarıyo wɔlv na wó ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tɪn.

¹⁷ Zezi de dí ba o zɪgtí piú kɔm yuu nɪ o tu pɔgɔ-tɪga. O ma zɪgtí da dídaanɪ o

karabiə zanzan, dɪ nɔn-kɔgɔ zanzan maɲɪ kʊ gilimi kʊ su jɔgɔ kam maama. Bantu dɛɛn nuɲi je dwi tɛri tɛri mu Zwifə bam tɪni dɪm maama wɔni. Badonnə nuɲi Zeruzalem. Badonnə dɪ ma nuɲi Tiiri dɪ Sidon je sɪlɔ na wɔ nɪnɪv kʊm ni nɪ tɪn.

¹⁸ Ba dɛɛn tu Zezi te sɪ ba cɛgi o taani dɪm, sɪ ba kwəri ba na yazurə dɪ ba yawuru. Nɔɔna badaara wura ciciri na jɪgɪ-ba sɪ yaara, yɪ ba na yazurə.

¹⁹ Nɔɔna bam maama maa kwaani sɪ ba dwe-o, bɛɲwaani dam nuɲi o yɪra nɪ dɪ pa ba na yazurə.

*Wɔpolo dɪ lɛɛrv taani
(Matiyu 5:1-12)*

²⁰ Zezi ma kwəni o yɪə o nii o karabiə bam seeni yɪ o wɪ: «Yinigə na jɪgɪ abam balɔ tɪn mu jɪgɪ yu-yoɲo, á na wó da á di Wɛ paari dɪm tɪn ɲwaani.

²¹ Kana na jɪgɪ abam balɔ lele tɪn mu jɪgɪ yu-yoɲo,

Wɛ na wó pa abam kʊ daga tɪn ɲwaani.

Abam balɔ wɔru na cɔgi lele tɪn mu jɪgɪ yu-yoɲo,

Wɛ na wó pa abam wɔpolo tɪn ɲwaani.

²² Nɔɔna na culi abam, yɪ ba na vat abam, naa ba na twi abam, naa ba na jɪgɪ abam ba goonə, á na tɔgi amɔ na yɪ Nabiin-bu wɔm tɪn ɲwaani, á jɪgɪ yu-yoɲo mu.

²³ Maɲa kalɔ ba na kɪ abam kɔntɔ tɪn, taá faɲɪ-na á caka dɪ wɔpolo, á ɲwuru na yɪ zanzan Wɛ tee nɪ tɪn

ɲwaani. Taá ye-na sɪ ba kwə-nakwa dɪ dɛɛn kɪ faɲa faɲa Wɛ nijonɲə bam kɔntɔ mu.

²⁴ Kʊ daari abam balɔ na yɪ nadunə tɪn,

kʊ yɪ lɛɛrv dɪ abam,

á na maɲɪ á na wo-laaru tɪn yɪ á daa bá na-tɪ tɪn ɲwaani.

²⁵ Abam balɔ na jɪgɪ wɔ-fwaaru á di lele tɪn,

kʊ yɪ lɛɛrv dɪ abam,

á na wó ba á yaari dɪ kana tɪn ɲwaani.

Abam balɔ na jɪgɪ wɔpolo lele tɪn,

kʊ yɪ lɛɛrv dɪ abam,

á na wó ba á keeri yɪ á yi-na lu tɪn ɲwaani.

²⁶ Nɔɔna maama na jɪgɪ abam ba zulə, kʊ yɪ lɛɛrv dɪ abam. Á taá ye-na sɪ ba kwə-nakwa dɪ dɛɛn zuli balɔ na paɪ ba yɪ Wɛ nijonɲə yɪ ba yagi ba dai tɪn.»

*Sono taani
(Matiyu 5:38-48, 7:12)*

²⁷ Zezi daa ma ta o wɪ: «Abam balɔ na cɛgi a taani tɪn nan cɛgi-na lanyirani. Taá soe á dɔna. Taá kɪ balɔ na culi abam tɪn lanyirani.

²⁸ Kʊ na yɪ balɔ na sɔɔli sɪ kʊ cɔgi abam tɪn, sɪ á loori-na Wɛ sɪ Dɪ kɪ-ba lanyirani. Loori-na Wɛ á pa balɔ na jɪgɪ abam ba bɛɛst tɪn.

²⁹ Nɔɔnɔ na logɪ n pɔpɔɲo, sɪ n guni kudonɲ kʊm sɪ o lo o wəli da. Nɔɔnɔ na vɪ n gwar-bwərə, yɪ cɔ-o sɪ o vɪ n gwar-bu dɪ.

³⁰ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na loori wɔɲo nmu tee nɪ tɪn, sɪ n pa-o. Nɔɔnɔ na kwe nmu

wonjo o ja viiri, yi bwe ku bwiə si n jonji.

³¹ Nan taá kɩ-na á donnə lanyirani, si ku manɩ dɩ abam na lagɩ si bantv taa kɩ abam te tɩn.

³² Abam nan na soe balv dɩ na soe abam tɩn yɩrani, á wó na pɛeri na? Nɔɔna balv na ba toɔɔ We tɩn dɩ soe balv na soe-ba tɩn mu.

³³ Abam na kɩ lanyirani dɩ balv na kɩ abam lanyirani tɩn yɩrani, á wó na pɛeri na? Nɔɔna balv na ba toɔɔ We tɩn dɩ manɩ ba kɩ kɔntv donɩ mu.

³⁴ Abam na jɩni balv abam na buɩ si baá wani ba joori ba ŋwi abam tɩn yɩrani, á wó na pɛeri na? Nɔɔna balv na ba toɔɔ We tɩn dɩ yəni ba paɩ ba donnə jɩna, si ba joori ba jonji ku ni ni mu.

³⁵ Abam nan manɩ si á taá soe á dɔna si á taá kɩ-ba lanyirani. Pa-na jɩna, nan yi taá tɩna si á joori á jonji. Á na kɩ kɔntv donɩ, á wó na pɛeri zanzan We tee ni, yi kúv brɩ si á yi Yuutu Baɩa-We biə mu, beɩwaani We yəni Dɩ zəni banɩ-nyɩna dɩ nɔn-balwaarv dɩ.

³⁶ Á taá jɩɔ nɔɔna ŋwana, ni á Ko We na jɩɔ nɔɔna ŋwana te tɩn.»

*Yi ŋɔɔni n donɩ wəənu
(Matiyu 7:1-5)*

³⁷ «Abam yi taá ŋɔɔna á donnə wəənu, si We yi ŋɔɔni abam dɩ wəənu. Yi taá lwe-na nɔɔna, si We yi zanɩ Dɩ ba Dɩ lwe abam dɩ. Nan yagɩ-na á donnə lwarɩm á ma ce-ba, si We wó yagɩ

abam lwarɩm Dɩ ma ce abam dɩ.

³⁸ Pa-na á donnə wonjo kulv na manɩ si á pa-ba tɩn, si We dɩ wó pa abam wonjo kulv na manɩ si Dɩ pa abam tɩn. We wó pa abam lanyirani nɩneɩni ba na kwe bwan-kamunu ba manɩ ba vuuri ka ni yi ku siiri te tɩn. Bwanja kalv abam na ma á manɩ á pa nɔɔna tɩn, We dɩ wó ma kantv mu Dɩ manɩ Dɩ pa abam dɩ.»

³⁹ Zezi laan ma manɩ mɩmanja o brɩ-ba o wi: «Lilwe wó wani o vanɩ o donɩ lilwe na? Ba na vanɩ daani, ba maama bá tv goɩo wɔni na?»

⁴⁰ Karabu bá wani o dwəni o karanyɩna. Karabu nan na zaasɩ o ti maama, o dɩ o karanyɩna kam mai daani mu.

⁴¹ Abam nyɩ dɩ nɔɔnv na nii o donɩ yi ni o na gaa balanja da, yi o ba lagɩ si o lwarɩ ni o titɩ yi jɩɔ daa tɩn. Ku manɩ si ku taa yi kɔntv donɩ na?»

⁴² Nmu na wv ne daa na wv nmu yi ni tɩn, nmu wó kɩ ta n ta n donɩ ni o ba si n li gaa o yi ni? Nmu yi pipirinyɩm dɩ nmu na kɩ n donɩ te tɩn. Nmu nan manɩ si n li n titɩ yi daa kam mu, si n laan wani n nii lanyirani si n li n donɩ yi gaa kam.»

Nɔɔnv kəm mu pa ba lwarɩ o na yi te tɩn

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Tu-ŋɔɩɩ bá wani ku lə bu-balwaarv. Tu-balɔɔ dɩ nan bá wani ku lə bu-ŋɩna.

44 Abam na lagi si á lwarí tiu maama na yi kulɔ tɪn, á wó ma ku biə mu á lwarí. Nmɔ bá na mɔɔla sabara yuu ni, asawɛ n na swan kaligonjo kuri ni n twe.

45 Nɔn-ɲɔm ɲɔɔni wo-ɲɔnnɔ tɪɔ na wɔ o wɔbɔɲa ni tɪn mu. Nɔn-balɔɔɔ di ma ɲɔɔni wo-balwaarɔ tɪɔ na wɔ o wɔbɔɲa ni tɪn. Woɲo kulɔ maama na wɔ nɔɔnɔ wɔbɔɲa ni tɪn mu tɔgi o ni ku nuɲə.»

Dí na manɪ si dí sɛ Wɛ taani te tɪn
(Matiyu 7:24-27)

46 «Bɛɲwaanɪ mu yi á bə amɔ si <Yuutu, Yuutu>, yi á ba ki a na wɪ á ki te tɪn?

47 Wɔɔɔ maama na tu amɔ te o cəgi a taani dɪm yi o ki a na wɪ te tɪn, amɔ wó bɪ abam kɔntɔ tu na nyɪ te tɪn.

48 Wɔntɔ nyɪ di nɔɔnɔ wɔɔɔ na lagi o lo o sɔɲɔ yi o ku gonjo o yi pulɔɔɔ yi o laan cwi sɔɲɔ kɔm kuri pulɔɔ kɔm baɲa ni tɪn mu. Du-na na daga yi ba magɪ sɔɲɔ kɔm, ba bá wanɪ ba coori-ku, o na loɲi-ku lanyɪranɪ yi ku dana tɪn ɲwaanɪ.

49 Ku daari wɔɔɔ maama nan na cəgi amɔ taani dɪm yi o ba ki a na wɪ te tɪn, kɔntɔ tu nyɪ di nɔɔnɔ wɔɔɔ na loɲi o sɔɲɔ kasɔɔ baɲa ni yi o wɔ kɔgi gonjo si o ma cwi-ku tɪn mu. Du-na na daga, baá magɪ sɔɲɔ kɔm ba guri yi ba coori ku maama.»

7

Zezi na pɛ pamaɲnɔ tɪntɔɲnɔ na yazurə te tɪn
(Matiyu 8:5-13)

1 Zezi dɛɛn na bɪ nɔn-kɔɔ kɔm o zaasɪm dɪm o ti tɪn, o ma vu Kapernawum.

2 Pamaɲna yigə tu wɔdon dɛɛn mu wɔra, o na jigɪ tɪntɔɲnɔ. O maa so-o lanyɪranɪ. O tɪntɔɲnɔ wɔm dɛɛn ba jigɪ yazurə, ku gɛ fiɪn si o ti.

3 Pamaɲnɔ wɔm ma ba o ni Zezi ɲwa. O ma tɔɲɪ Zwifə bam nakwa o tee ni si ba vu ba loor-o, si o ba o pa o tɪntɔɲnɔ wɔm na yazurə.

4 Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, si o ba o pa ba didɛɛrɔ wɔm tɪntɔɲnɔ wɔm na yazurə. Ba ma ta did-o ba wɪ: «O yi nɔn-ɲɔm.

5 O soe dɪbam balɔ na yi Zwifə tɪn zanzan, yi o lo Wɛ-digə o pa dɪbam. Kɔntɔ ɲwaanɪ, kwaanɪ si n duri o yibwəɲə.»

6 Zezi ma sɛ. O ma tɔgi didaani ba o maa ve pamaɲnɔ wɔm sɔɲɔ. O na ma twe sɔɲɔ kɔm tɪn, didaani pamaɲnɔ wɔm daa tɔɲɪ o cilonnə o tee ni o wɪ: «Amɔ tu, yi yaari n titi n ba. A wɔ manɪ si n ba n zɔ amɔ sɔɲɔ.

7 Kɔntɔ mu pɛ a bɔɲɪ si ku wɔ manɪ si a titi ba nmɔ te. Nan weeni n ta di n ni ni a tɪntɔɲnɔ wɔm zanɪ. N na tagɪ kɔntɔ, oó na yazurə.

8 Bɛɲwaanɪ, amɔ di yi nɔɔnɔ wɔɔɔ nɔɔna badonnə na jigɪ dam a baɲa ni tɪn, yi amɔ di ta jigɪ dam pamaɲna badaara baɲa ni. A na tagɪ a wɪ, nɔɔnɔ wɔɔɔ ve, o manɪ si o vu mu. A nan daa na wɪ, nɔɔnɔ wɔɔɔ ba, o di wó ba mu. Ku daa zi yi a tɪntɔɲnɔ, a na wɪ o ki woɲo, oó ki

mu.»

⁹ Zezi na ni kuntu tin, ku ma su-o. O ma pipiri o nii kɔɔ kulu na tɔg-o tin, yi o ta o wi: «A lagi a ta abam si, amu wu ne nɔɔn-nɔɔnu o na jigi wu-didwa di amu nɔɔɛni wuntu na jigi wu-didwa te tin, ku na manɔ ku yi Yisrayeli dwi tiinɛ bam wuntu di.»

¹⁰ Pamanɔnu wɔm cilonnɛ bam o na tɔɔ tin laan ma joori sɔɔɔ. Ba na yi da tin, ba ne di o tuntuɔnu wɔm jigi yazurɛ.

Zezi na bi kadɛm bu te tin

¹¹ Kuntu na ke tin, Zezi daa ma zanɔ o vu tu kɔɔɔɔ, ku yiri mu Nayim. O na maa ve tin, o karabiɛ bam didaani kɔ-fɔɔ mu tɔg-o ba veɛ.

¹² O na yi tu kum ni tin, o ma jeeri nɔɔna na zɔɔ tu di gandwa ba ma nunɛ. Tu wɔm nu yi kadɛm mu. Mu o bu didwa. Tu kum kɔ-fɔɔ di maa tɔɔ tu wɔm kwaga.

¹³ Dɔ Yuutu Zezi na ne kadɛm wɔm tin, o nwanɛ ma zu-o. O ma ta did-o o wi: «Yi ta n keerɛ.»

¹⁴ O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tin, balu na zɔɔ tu wɔm tin ma zigi. Zezi ma ta di tu wɔm o wi: «Bu-dɔɔɔ, a te di nmu: Zanɔ wɛɛni!»

¹⁵ O na tagi kuntu tin, tu wɔm ma sɔɔni o zanɔ yi o sɔɔni o nɔɔna. Zezi ma jɔɔ-o o pa o nu wɔm.

¹⁶ Nɔɔna bam maama na ne kuntu tin, fɔɔni jaani-ba lanyirani. Ba ma tee We ba wi: «We nijɔɔnu kamunu mu tu dibam titari ni. We tu si DI zɔni DI nɔɔna bam.»

¹⁷ Ba laan ma ni Zezi nwa Zude tɔɔni dɔm maama wuntu di je sɔm maama ni.

Zan wulu na miisi nɔɔna na wuntu tin mu tɔɔni nɔɔna Zezi tee ni

(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Zan di dɛɛn ma ni Zezi nwa. O karabiɛ bam ma ta ba bri-o Zezi na ki kulu maama tin. O laan ma li o karabiɛ bam bale,

¹⁹ yi o tɔɔni-ba dɔ Yuutu Zezi tee ni, si ba vu ba bwe-o ba nii, wuntu mu yi wulu We na bri-ba si o o ba tin naa ba ta wɔ ta cɛgi nɔɔnu wɔɔɔni mu?

²⁰ Nɔɔna bam ma vu Zezi te ba ta did-o ba wi: «Zan wulu na miisi nɔɔna na wuntu tin mu tɔɔni dibam nmu tee ni, si dɔ ba dɔ bwe dɔ nii, nmu mu yi wulu We na bri dibam si n ba tin naa dɔ ta wɔ ta cɛgi nɔɔnu wɔɔɔni mu?»

²¹ Kantu manɛ kam ni nɔɔ, mu Zezi dɛɛn pe nɔɔna zanzan na yazurɛ di ba yawuru dwi dwi. O ma zɛli ciciri silu na yaari nɔɔna tin, yi o daari o pa lilwɛ zanzan yiɛ puri.

²² O laan ma lɛri Zan karabiɛ bam o wi: «Ve-na a ta di Zan kulu maama a na ne tin yi a kwɛri a ni tin. A ta a bri-o ni lilwɛ yiɛ puri, kwaaru di wai ti veɛ, nanywaanu yira di kwe lanyirani, zwa-kwaru di zwa ni, twa di joori ba bi. Kulu na wɛli da tin, yinigɛ tiinɛ di maa ni We kwɛr-ywɛɔɔ kam.

²³ Wulu maama na ba joori amu kwaga ni tin mu yi yu-yɔɔ tu.»

24 Zan karabiə bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taani o bri non-kogo kum o wi: «Abam deen na ve Zan te kagva kam wɔni tin, á buɲi si á wó na bɛɛ mu? A ve si á nii miu kulɔ viu na jigi ku zuuli tin mu na? Aye, ku dai kuntu.»

25 Si bɛɛ mu? A ve si á nii noɔnu wulɔ na zu gwar-ɲɔnnu tin mu na? Aye, ku dai kuntu. Noɔna balɔ na zu gwar-ɲɔnnu yi ba ɲwɪa ywəna tin zuuri so-ɲɔnnu wɔni mu, si ku dai kagva wɔni.

26 Bɛɛ nan mu á ve si á nii? A ve si á na We niɲoɲnu mu na? Eɛn, ku yi kuntu mu. A nan na ne wulɔ tin tiini o dwe faɲa faɲa We niɲoɲnə bam na yi te tin.

27 We tɔnɔ kum nan maɲi ku ta wɔntu taani ku wi:

<Nii, amu We lagi a tɔɲi a tɔntɔɲnu mu,

si o da nmu yigə o vu o kwe cwəɲə kalɔ nmu na wó ba n toɲi da tin.>

28 A lagi a ta abam si, nabiinə balɔ maama ba na maɲi ba lu tin wɔni noɔn-noɔnu tərə o na dwe Zan na yi te tin. Ku daari lele kuntu, non-nabwəm wulɔ maama na zu Baɲa-We paari dum wɔni tin laan tu o dwe Zan.

29 Noɔna bam maama didaani lampo-joɲnə bam deen di na ni Zan taani tin, ba ma se si We jigi ciga di ba na maɲi ba pa Zan miisi-ba na wɔni tin ɲwaani.

30 Ku daari Farizian tiinə bam di cullu karanyina tiinə bam deen wɔ se si Zan miisi-ba na wɔni, yi ba vin We na

buɲi kulɔ si Di ki Di pa-ba tin.»

31 Zezi daa ma ta o wi: «Amu nan wó ki ta mu a maɲi zim noɔna bam kəm na yi te tin? Ba nyi di bɛɛ mu?»

32 Zim noɔna bam nyi nɪnɛɛni biə na je yaga kaporu ni ba kweeri te tin mu. Ba maa te daani ba wi:

<Di magi gullu mu si á sa, yi á wɔ sagi.

Di ma daari di leeni luə le, yi á yigə wɔ nywani.>

33 Zim noɔna bam di yi kuntu mu. Beɲwaani, Zan na tu tin, o deen piini o kana mu yi o kwəri o ba nyɔ sana. Abam na ne-o tin, á maa jig-o á yáala si ku yi cicirə mu toɲ-o.

34 Ku daari, amu Nabiin-bu wɔm nan na tu tin, a wɔ vɔɲi ni. Abam daa ta ma yáali amu di á wi, a yi non-kolo mu, yi a yi sa-nyɔru di. A daa ta maa wi, a yi lampo-joɲnə di non-balwaarɔ cilon mu.

35 Balɔ maama nan na toɲi We cwəɲə tin mu lwarɪ ni We jigi ciga.»

Zezi na ki te Farizian tu Simɔn soɲɔ ni tin

36 Farizian tu didwa deen mu wɔra, o yiri mu Simɔn. O ma bəɲi Zezi si o ba o vu o soɲɔ o di wɔdiu. Zezi ma vu o zu o soɲɔ kum o jəni si o di.

37 Ka-ciwaka deen mu wɔ tu kum kuntu ni. O ma lwarɪ si Zezi wɔ Farizian tu wɔm soɲɔ ni o di wɔdiu. O ma kwe kunkwələ na su di trali nugə tin o ja vu Zezi te.

38 O ma vu o zigɪ Zezi nɛ ni ni, yɪ o keerə. O yi-na maa lurə ba bugi Zezi nɛ. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi nɛ ni, yɪ o kukwəri Zezi nɛ sɪm. O ma daari o pwəri trali nugə kam o ma turi o nɛ sɪm.

39 Farizian tu wɔɔɔ na bəŋi Zezi o sɔŋɔ ni tɪn na nɛ kɔntu tɪn, o laan ma bɔŋi o wɔɔ o wɪ: «Nɔɔɔ wɔntu ya na yɪ Wɛ nijɔŋnu, o ya wɔ lwarɪ kaani wɔntu kəm na yɪ te tɪn, yɪ o ya wɔ lwarɪ ni kaani wɔɔ na dwe-o tɪn yɪ ka-cɪcwaka mɔ.»

40 Zezi ma ta did-o o wɪ: «Simɔn a lagɪ a bwe nmɔ wɔŋɔ.» O maa wɪ: «Karanyina, nan bwe.»

41 Zezi laan ma maŋi mɪmaŋa o wɪ: «Nɔɔna bale mɔ jɪni səbu nɔɔɔ tee ni, didba jɪni murr-fiinnu, wɔdɔŋ wɔm ma jɪni murr-tɪnu.»

42 Ba maa warɪ ba ŋwi jɪni dɪm, yɪ o yagɪ o ma cɛ ba maama. Kɔntu tɪn, bantu wɔni wɔɔ mɔ wɔ ta so-o o dwe?»

43 Simɔn ma lər-o o wɪ: «A bɔŋi sɪ wɔɔ jɪni na daga yɪ o yagɪ o ma cɛ-o tɪn mɔ wɔ taa so-o o dwe.»

Zezi maa wɪ: «N sɪni n ta cɪga.»

44 O laan ma pipiri kaani wɔm seeni, yɪ o ta dɪ Simɔn o wɪ: «Nmɔ nɛ kaani wɔntu na kɪ te tɪn na? A na tu a zɔ n sɔŋɔ kɔm tɪn, nmɔ wɔ pɛ-ni na sɪ a ma sɪn a nɛ. Kaani wɔntu nan bugi a nɛ didaani o yi-na mɔ, yɪ o daari o guguni-sɪ didaani o yuuywe.»

45 A na tu tɪn, nmɔ wɔ kukwəri-ni sɪ kɔ bri ni n jeeri-ni lanyɪranɪ. Kaani wɔntu nan kukwəri a nɛ mɔ taan, kɔ na puli dɪ maŋa kam a na tu nmɔ sɔŋɔ tɪn.

46 A na tu nmɔ te tɪn, nmɔ wɔ kɪ nugə a yuu ni sɪ kɔ pa-ni zulə. Kaani wɔntu nan kwe trali nugə mɔ o lo o ma turi a nɛ.

47 Kɔntu ŋwaani a lagɪ a ta nmɔ sɪ, o sono kamunu kɔm mɔ bri ni Wɛ yagɪ o lwarma yam zanzan Dɪ ma cɛ-o. Kɔ daari wɔɔ Wɛ na yagɪ o lwarɪm finfɪn Dɪ ma cɛ-o tɪn jɪgɪ sono finfɪn yɪranɪ mɔ.»

48 Zezi laan ma daari o ta dɪ kaani wɔm o wɪ: «N lwarɪm dɪm ti.»

49 O na tagɪ kɔntu tɪn, nɔɔna balɔ dɪ na tɔgɪ ba wɔra tɪn ma ŋɔɔni daani ba wɪ: «Wɔntu nan bri o tɪti ni o yɪ wɔɔ mɔ, yɪ o yagɪ nɔɔɔ lwarɪm o ma cɛ-o?»

50 O laan ma ta dɪ kaani wɔm o wɪ: «Nmɔ na kɪ n wɔ-didba dɪ amɔ tɪn mɔ pɛ n na vrɪm. Ve dɪ yazurə.»

8

Kaana badonnə na zani Zezi te tɪn

1 Kɔntu kwaga ni, Zezi dɛɛn ma beeri o tɔɔɔ tɪ-kamunnu dɪ tɪ-balwa bam maama, yɪ o tɔɔɔ kwərywəŋə kam o bri Wɛ na lagɪ Dɪ dɪ paari tite nɔɔna tɪtari ni tɪn. O karabiə fugə-bale bam dɪ dɛɛn maa tɔgɪ did-o ba beerə.

2 Kaana badonnə dɪ tɔgɪ ba wɔ o tee ni. Bantu yɪ balɔ ciciri dɪ yawurɔ dwi dwi dɛɛn na yaari-ba yɪ Zezi

pa ba na yazurə tɪn. Ba dɪdɒa yɪrɪ mɒ Mari wɒlɒ na nuŋi Magɪdala tɪn. Wɒntu mɒ Zezi ya zəli ciciri sɪrpe yɪ sɪ nuŋi sɪ daar-o.

³ Wɒdonɔ yɪrɪ mɒ Zannɪ. Wɒntu mɒ yɪ Zuuza wɒlɒ na nii Erɔdɪ sɔŋɔ baŋa nɪ tɪn kaanɪ. Wɒdonɔ dɪ yɪrɪ mɒ Suzaanɪ. Kaana zanzan dɪ tɔgɪ ba wɒra. Kaana bantɒ maama dɛɛn yəni ba lɪ ba jɪgɪrɪv ba ma zəni Zezi dɪ o karabiə bam.

Nɔɔna na jonɪ Wɛ taanɪ te tɪn
(*Matiyu 13:1-23, Marɪki 4:1-20*)

⁴ Nɔɔna zanzan dɛɛn nuŋi tɪntɪ təri təri ba ba Zezi te. Kɔ-fɔrɔ na gilim-o kɒntɒ tɪn, o laan ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ-ba o wɪ:

⁵ «Valɒ dɛɛn mɒ wɒra. O ma zanɪ o vu o kara duum maŋa nɪ. O ma karɪ o dɒlɪ o wo-duuru tɪm kara kam wɒntɪ. Wo-duuru tɪdonnə ma tɒ cwəŋə nɪ nɪ. Nɔɔna ma nɔna tɪ baŋa nɪ ba kɛa. Zunə ma na-tɪ ba twe ba dɪ.

⁶ Tɪdaara ma tɒ kandwa jəgə nɪ. Tɪ ma nuŋi yɪ tɪ kwaari tɪ tɪ lɪla, tɪga kam na ba zurə tɪn ŋwaanɪ.

⁷ Tɪdaara ma tɒ sabari jəgə nɪ. Tɪ na pulɪ tɪ zanɪ tɪn, sabari sɪm ma tɔgɪ sɪ zanɪ sɪ lɪ-tɪ sɪ gɒ.

⁸ Kɒ daari tɪdaara ma tɒ tɪ-ywəŋə jəgə nɪ. Tɪ ma nuŋi tɪ kɪ biə lanyɪranɪ nɪnɛɛnɪ biə bi bi te.»

Zezi na tagɪ kɒntɒ o tɪ tɪn, o laan ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Abam nan fɔgɪ á cəgɪ a taanɪ dɪm lanyɪranɪ.»

⁹ Zezi karabiə bam laan ma bwe-o ba wɪ: «Mɪmaŋɪ dɪntɒ kuri mɒ bɛɛ?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ paari dɪm kuri ya səgɪ mɒ. Kɒ nan na yɪ abam, Wɛ maŋɪ Dɪ pa á lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri na yɪ te tɪn. Kɒ na yɪ nɔɔna badaara, a yəni a maŋɪ mɪmaŋa mɒ a brɪ-ba, sɪ

<ba na niə, sɪ ba yɪ taa nai, ba na cəgə, sɪ ba yɪ taa ni kɒ kuri.>

¹¹ Mɪmaŋɪ dɪm kuri mɒ tɪntɒ: Wo-duuru tɪm brɪ Wɛ taanɪ dɪm na yɪ te tɪn mɒ.

¹² Cwəŋə kam wo-duuru tɪm na tɒ da tɪn maa maŋɪ nɔɔna balɒ na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ sɒtaanɪ laan ba dɪ lɪ-dɪ yɪ dɪ wɒ zɒ ba wɒbɒŋa tɪn mɒ. Dɪ kɪ kɒntɒ sɪ ba yɪ kɪ ba wɒ-dɪdɒa mɒ dɪ Wɛ, sɪ Wɛ yɪ vrɪ-ba lwarɪm wɒntɪ.

¹³ Kandwa yam jəgə kam maa maŋɪ balɒ na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba jonɪ-dɪ dɪ wɒpolo tɪn mɒ. Taanɪ dɪm ma wɒ tiini dɪ zɒ ba wɒbɒŋa, yɪ kɒ na kɪ fɪnfɪn, ba daa ba sea. Cam maŋa na yɪə, baá da kwe ba yagɪ mɒ.

¹⁴ Sabari sɪm jəgə kam wo-duuru tɪm na tɒ da tɪn maa maŋɪ balɒ na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba zanɪ ba ta jɪgɪ liə dɪ ba ŋwɪa wəənu, yɪ səbu-laga dɪ lɒgɒ baŋa ywəəni cɔgɪ ba wɒbɒŋa nɪ sabari sɪm na ligɪ wo-duuru tɪm te tɪn. Bantɒ wɒbɒŋa daa bá bɪ dɪ Wɛ cwəŋə kam tɔgɪm.

¹⁵ Tɪ-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tɪm na tɒ da tɪn maa maŋɪ balɒ na ni Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba jonɪ-dɪ lanyɪranɪ

ba ki ba bicari ni tin mu. Bantu mu jigi wobuŋ-ŋuna, yi ba vo ba wu di We cwəŋə kam tɔgim. We taani dum ma ja kuri di pa-ba ni wo-duuru tɔb na ki biə zanzan tin.»

Kania mumaŋa
(Mariki 4:21-25)

¹⁶ Zezi daa ma ta o wi: «Nɔɔɔɔ na jigi kania, o bá se si o tarigi-ka o pu titɔgɔ kuri ni, naa o zigi-ka gadogo kuri ni. Oó kwe-ka o palɔ wɛɛni mu, si ka taa jigi pooni ka pal balɔ na lagɔ ba zu digə kam wɔni tin.

¹⁷ Kulɔ maama zɔm na səgi nɔɔna tee ni tin wó ba kwɔn. Kulɔ maama na pugi tin wó ba ku puri mu, si nɔɔna lwarɔ ku kuri na yi te.

¹⁸ Kwaanɔ-na á pa á na ni kulɔ tin zu á wobuŋa. Bɛŋwaanɔ, nɔɔɔɔ wɔbɔ na maŋi o jigi wɔŋo tin, o ta wó jɔŋi kudonɔ o wəli da, yi nɔɔɔɔ wɔbɔ na maŋi o ba jigi tin wó ba ga kulɔ finfɔn o na buŋi si o jigi tin.»

Zezi nu di Zezi nyaana na yi balɔ tin

(Matiyu 12:46-50, Mariki 3:31-35)

¹⁹ Zezi nu di o nyaana ma ba o te si ba na-o. Ba ma warɔ ba yi o te, kɔgɔ kum na daga tin ŋwaanɔ.

²⁰ Nɔɔɔɔ wudonɔ ma ta di Zezi o wi: «N nu di n nyaana mu tu ba zigi cicwəŋə ni, yi ba lagɔ si ba na-m.»

²¹ O ma ləri-ba o wi: «Balɔ maama na ni We taani dum yi ba se-di tin mu yi a nu di a nyaana.»

Zezi na jigi dam vu-fɔɔɔ banya ni te tin

(Matiyu 8:23-27, Mariki 4:35-41)

²² De didwi Zezi di o karabiə bam ma zu naboro. O ma ta di ba o wi: «Pa-na dí bɛ nɔɔɔ kum ni didonɔ dum.» Ba ma sɔŋi ba ye ba maa kea.

²³ Ba na maa ke tin, Zezi ma tu dɔɔm ni. Vu-fɔɔɔ ma da ku zanɔ nɔɔɔ kum banya ni, ku magɔ boro kum ku pa ku wura ku miisə na bam kuri ni. Ba deen maa wu cam wɔni ba lagɔ ba ti.

²⁴ Ba ma vu ba zanɔ Zezi dɔɔm ni, yi ba wi: «Dí Yuutu, zanɔ si dí lagɔ dí li na dí ti.»

O laan ma zanɔ wɛɛni. O ma bagɔ viu kum di na bam si ti yagi. Viu kum laan ma yagi, yi na bam di maŋi da cɔmm.

²⁵ O ma bwe o karabiə bam o wi: «Bɛɛ mu yi á ba jigi wu-didba di amu?»

Fɔbɔni ma ja-ba, yi ku ki-ba yəəu. Ba ma bwe daani ba wi: «Wuntɔ yi wɔɔ mu, yi o ta wantɔ o bagɔ viu didaani na, yi ti se o ni?»

Zezi na zəli ciciri nɔɔɔɔ yira ni te tin

(Matiyu 8:28-34, Mariki 5:1-20)

²⁶ Ba ma ye ba vu ba bɛ nɔɔɔ kum. Ba ma yi Zer-aaza tiinə na zɔbri mɛ tin. Nɔɔɔ kum tigi je sɔm kuntɔ di Galile laŋa ni mu.

²⁷ Zezi ma nunɔi naboro kum wɔni. Tiɔ kum nɔɔɔɔ didba ma ba o jeer-o. Ciciri mu jig-o si yaara. Ku tiini ku daani o na wu zu kulɔkulɔ yi

o ba zùvri sòŋo ni. O yèni o tigi yibeelə je ni mv.

²⁸ O na nɛ Zezi tɪn, o ma sɪŋi o kaasi wɛwɛ. O ma vu o tɔ Zezi yigə ni, yɪ o kaasi dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Zezi, Yuutu Baŋa-Wɛ Bu, nmɔ tu amɔ tee ni sɪ n kɪ bɛɛ mv? Popo, yɪ zanɪ n yaari-nɪ.»

²⁹ O tagɪ kɔntɔ, bɛŋwaani Zezi maŋɪ o pa cicirə kam ni sɪ ka nuŋi ka yagɪ nɔɔnɔ wɔm. Kɔ daani cicirə kam na maŋɪ ka jɪg-o. Kɔntɔ mv paɪ ba yèni ba kwe capɔnnɔ ba ma vɔ o jɪa dɪ o nɛ, sɪ ba taa yɪr-o. Ba na yèni ba vɔ-o kɔntɔ, o yèni o kɔ-tɪ mv. Cicirə kam laan ma zəl-o ka pa o duri o vu kagɔa wɔ.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «N yɪri mv bɛɛ?»

O ma ləri o wɪ: «A yɪri mv Kɔgɔ», bɛŋwaani ciciri zanzan mv tɔg-o.

³¹ Ciciri sɪm ma loori Zezi, sɪ o yɪ zəlɪ-sɪ o pa sɪ zɔ curu goŋ-luŋu kɔm wɔ.

³² Tərə kɔgɔ zanzan dɛɛn ma wɔ je sɪm ni ba beeri piu yuu ni ba di. Ciciri sɪm ma loori Zezi, sɪ o pa-sɪ cwəŋə sɪ sɪ vu sɪ zɔ tərə bam wɔ. O ma sɛ.

³³ Ciciri sɪm laan ma yagɪ nɔɔnɔ wɔm yɪra, yɪ sɪ vu sɪ zɔ tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tɔ nuɔv kɔm wɔni ba li na ba ti.

³⁴ Nɔɔna balɔ ya na nii tərə bam baŋa ni tɪn na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma duri ba vu ba ta kɔlɔ na kɪ tɪn tɪv wɔni dɪdaani dɛ sɪm maama ba bɪri nɔɔna bam.

³⁵ Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu sɪ ba nii kɔ na kɪ te tɪn. Ba ma vu ba yɪ Zezi te.

Ba ma na nɔɔnɔ wɔlɔ cicirə kam na yag-o tɪn. O maa je Zezi tee ni dɪdaani o swan joori ya ba, yɪ o zɔ gwaaru. Ba na nɛ-o kɔntɔ tɪn, fɔvni ma zɔ-ba.

³⁶ Balɔ yɪə na nɛ kɔ maama tɪn ma ta ba bɪri nɔɔna bam kɔ na kɪ te yɪ ciciri sɪm nuŋi sɪ yagɪ nɔɔnɔ wɔm tɪn.

³⁷ Zeraaza tɪv kɔm dɪ kɔ nawurə yam maama nɔɔna bam ma loori Zezi sɪ o viiri, bɛŋwaani fɔvni tiini dɪ jɪg-ba. Zezi laan ma joori o vu o zɔ naboro kɔm sɪ o viiri.

³⁸ O na maa viiri tɪn, nɔɔnɔ wɔlɔ ciciri sɪm na yag-o tɪn ma loor-o sɪ o pa o da o vu. Zezi ma wɔ sɛ.

³⁹ O ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Joori n vu n sòŋo tiinə te, sɪ n ta kɔlɔ Wɛ na kɪ Dɪ pa nmɔ tɪn n bɪri-ba.»

Nɔɔnɔ wɔm ma vu o tɔlɔ tɪv kɔm maama wɔni o tɔɔlɔ kɔlɔ maama Zezi na kɪ o pa-o tɪn.

Zezi na pɛ Zayirusi buko dɪ kaani wɔdɔŋ na yazurə te tɪn

(Matiyu 9:18-26, Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Zezi dɛɛn ma joori o bɛ nuɔv kɔm ni dɪdɔŋ dɪm dɪdaani kɔgɔ zanzan mv maŋɪ kɔ gilimi daani kɔ cəg-o. Ba na nɛ-o tɪn, ba ma jeer-o lanyiranɪ.

⁴¹⁻⁴² Nɔɔnɔ wɔdɔŋ maa togtɔ o wɔra, o yɪri mv Zayirusi. O yɪ Zwifə Wɛ-digə kam yigə tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wɪ: «Popo, ba dɪbam sòŋo n jɔŋi a bu n yagɪ, sɪ o wɔɛ o lagɪ o tɪ.» Mv o bu dɪdɔa yɪranɪ, o yɪ bɪsankana

mɔ, o yi ni bɪna fugə-yale te. Zezi ma se si o vu.

O na maa ke tɪn, kɔgɔ kum tiini ku puɪn-o.

⁴³ Kaani wɔdonɔ di maa wɔra o na wɔe ka-wɔ taan bɪna fugə-yale. O ya kwe o jɪjɪgɪrɔ maama o pa liri tiinə si ba soon-o, yi nɔɔnɔ di didba wɔ wani o soon-o.

⁴⁴ O ma ke Zezi kwaga o vu o laari o dwe o gɔrɔ kum ni. O na dwe-o kuntu tɪn, jana bam ma kɔ bidwi banja ni.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wi: «Wɔɔ mɔ dwe amɔ?» Ba maama ma fu ba wi, ba wɔ dwe-o. Pɪyeeri di balɔ na wɔ o tee ni tɪn ma ta ba wi: «Dɪ Yuutu, nmɔ wɔ ne nɔɔna bam na tiini ba daga yi ba puɪni nmɔ te tɪn na?»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wi: «Kɔ yi nɔɔnɔ mɔ dwe-ni. Amɔ ye si dam nunji a yira ni.»

⁴⁷ Kaani wɔm ma lwarɪ si o bá wani o səgi di kulɔ na ki tɪn. Fɔɔni maa jig-o yi o yira saɪ. O ma vu o tɔ Zezi yigə ni. O ma ta did-o kulɔ maama na pɛ o dwe-o kuntu tɪn, di o na ne yazurə bidwi banja ni te tɪn. Kɔgɔ kum maama ma ni o na tagi kulɔ tɪn.

⁴⁸ Zezi laan ma ta did-o o wi: «A bukɔ, nmɔ na ki n wɔ-didba di amɔ te tɪn mɔ pɛ n na yazurə. Ve si We wɔ wəli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wɔra o nɔɔni kuntu tɪn, nɔɔnɔ wɔdonɔ ma nunji Zayirusi sɔɔɔ o ba o ta did-o o wi: «N bukɔ wɔm tɪga. Daa yi ta n yaari karanyɪna kam.»

⁵⁰ Zezi na ni kuntu tɪn, o ma ta di Zayirusi o wi: «Yi

ta n fɔna. Za n weeni n ki n wɔ-didba di amɔ, si oó na yazurə.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi sɔɔɔ kum. Zezi ma zɔ. O ma wɔ se si nɔɔna da-o ba zɔ, ku na dai Pɪyeeri di Zan di Zakɪ, di bu wɔm nu di o ko yɪranɪ.

⁵² Balɔ maama na manɪ ba wɔ sɔɔɔ kum wɔni tɪn maa keerə ba coosə bɪsankana kam nɔwaani. Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá keerə, si o wɔ tɪgi, o dɔ mɔ.»

⁵³ O na tagi kuntu tɪn, ba maama ma mwan-o, bɛnɔwaani ba ye ni bu wɔm sɔni o ti mɔ.

⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bɪsankana kam jɪja, yi o ta did-o o wi: «A bu, zanɔ wɛni.»

⁵⁵ O na tagi kuntu tɪn, o nɔwa ma joori. O ma zanɔ wɛni bidwi banja ni. Zezi ma ta di ba si ba ki wɔdiu ba pa bu wɔm si o di.

⁵⁶ Kɔ ma sɔ bu wɔm nu di o ko lanyɪranɪ. Zezi ma kaani-ba o wi, ba yi zanɔ ba ta ba bri nɔɔn-nɔɔnɔ wɔɔɔ kulɔ na ki tɪn.

9

Zezi na tɔɔni o karabiə fugə-bale bam te tɪn

(Matiyu 10:5-15, Marɪki 6:7-13)

¹ Zezi dɛɛn ma bɛɔni o karabiə fugə-bale bam si ba la daani jɛgə didba. O ma pa-ba dam si ba wani ciciri maama ba zɛli nɔɔna yira ni, si ba daari ba pa nɔɔna na yazurə ba yawɪrɔ wɔni.

² O ma tɔɔni-ba si ba vu ba tɔɔli We kwərə kam ba

brɪ Dɪ na lagɪ Dɪ di paari tite nɔɔna tɪfari ni tɪn, sɪ ba daari ba pa yawɪna na yazurɛ.

³ O ma ta dɪ ba o wɪ: «Á na maa ve, á yɪ zanɪ á kwe kulɔkulɔ á wɛli da á ja vu. Á yɪ kwe nacɛgɛ naa tampɔgɔ naa wɔdiu naa sɛbu. Á yɪ kwe gwaaru tile tile á wɛli da.

⁴ Á na ve á zɔ sɔɲɔ kulɔ maama á pɛni da, sɪ á taá zɔuri dáani sɪ kɔ ba kɔ yɪ á viirim mɪmaɲa.

⁵ Ba nan daa na wɔ sɛ sɪ ba jeeri abam lanyirani, sɪ á nuɲi tɪv kum kuntu ni. Á na maa viirɛ, sɪ á pɪsɪ á nɛ fogo kum á yagɪ da, sɪ kɔ pa nɔɔna bam lwarɪ ni ba wɔ kɪ lanyirani.»

⁶ Zezi na tagɪ kuntu dɪ ba o ti tɪn, ba laan ma nuɲi ba tultɪ-balɛ sɪm maama. Je sɪlv maama ba na ve tɪn, ba ma tɔɔlɪ Wɛ kwɛr-ywɛɲɛ kam, yɪ ba pa nɔɔna yawuru je.

Erɔdɪ bwe Zezi na yɪ wɔlv tɪn

(Matiyu 14:1-12, Marikɪ 6:14-29)

⁷ Galile Pɛ Erɔdɪ dɛɛn ni kulɔ maama Zezi dɪ o karabiɛ bam na wɔra ba kɪ tɪn. Kɔ ma pa o wɔbɔɲa vugimi daani, bɛɲwaani nɔɔna badaara tɛ Zezi wɔɲo ba wɪ, Zan mɔ joori o bi o yagɪ tɔvni.

⁸ Babam maa tɛ ba wɪ, Wɛ nijɔɲnu Eli mɔ joori o ba lɔgɔ baɲa. Badonnɛ dɪ maa tɛ ba wɪ, kɔ yɪ faɲa faɲa Wɛ nijɔɲnɛ bam dɪdɔa mɔ joori o bi.

⁹ Erɔdɪ ma ta o wɪ: «Kɔ nan na yɪ Zan, a maɲɪ a pa ba go o yuu. Nɔɔnɔ wɔntɔ nan yɪ nɔɔnɔ wɔɔ mɔ, yɪ o kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ maama a na ni ya ɲwa tɪn?» O maa tiini o kwaana, sɪ o na wɔlv na kɪ wɛɛnu tɪntɔ maama tɪn.

Zezi na pɛ kɔ-fɔrɔ di wɔdiu kɔ su te tɪn

(Matiyu 14:13-21, Marikɪ 6:30-44, Zan 6:1-14)

¹⁰ Zezi karabiɛ bam dɛɛn ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba brɪ-o ba na kɪ kulɔ maama tɪn. O ma pa ba tɔgɪ dɪd-o ba vu jɛgɛ kadonɲ ba yirani, yɪ ba daari nɔɔn-kɔgɔ kum. Jɛgɛ kam ba na ve tɪn batwarɪ dɪ tɪv kɔdonɲ, kɔ yɪrɪ mɔ Betisayida.

¹¹ Nɔɔn-kɔgɔ kum ma lwarɪ Zezi dɪ o karabiɛ bam na ve mɛ tɪn. Ba laan ma tɔgɪ ba kwaga. Ba ma vu ba yɪ Zezi te. O ma jeeri-ba lanyirani. O ma ɲɔɔni o brɪ-ba Wɛ paari dɪm na yɪ te tɪn, yɪ o daari o pa balɔ maama na lagɪ yazurɛ tɪn na yazurɛ.

¹² Maɲa kalɔ wɛ na wɔra dɪ zɔuri tɪn, Zezi karabiɛ fugɛ-bale bam ma ba o te ba wɪ: «Pa nɔɔna bam vu sam wɔni ba lagɪ wɔdiu ba di, dɪ pwɛgɛ je ba pɛni, bɛɲwaani jɛgɛ kalɔ dɪbam na wɔra tɪn yɪ gaa wɔ mɔ. Wɔdiu tɛri yɔ.»

¹³ O ma lɛri-ba o wɪ: «Abam tɪtɪ mɔ wɔ pa-ba wɔdiu sɪ ba di.»

Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Dɪ jugɪ dɪpwa yanu dɪ kale sɪlɛ mǎ mǎ mɔ, kɔ na dai sɪ dɪ vu

dí yægi wødiu dí ja ba dí pa non-kogø kuntv maama.»

14 Kogø kum dæen yi nūæeni baara murr-tinu mv (5.000), kv wæli dī kaana dī biæ dī. Zezi ma ta dī o karabiæ bam o wī, ba pa nōona bam pōori fiinnu fiinnu ba jēni tīga nī.

15 Ba ma kī kuntv. Nōona bam maama ma jēni tīga nī.

16 Zezi laan ma kwe dīpwa yanu yam dī kale sile sīm, yi o kwæni o yuu wæeni o kī Wē le tī ŋwaani. O ma fō fō wødiiru tīm o maŋi o pa o karabiæ bam, sī ba ja vu ba pa nōona bam.

17 Nōona bam maama ma dī ba su ba daari. Ba na dī ba daari kulv tīn, ba ma pē cicwæru tīlv na daari tīn ba su tītwarv fugæ-tīle.

Piyæri tagi sī Zezi yi Krisi wøm Wē na tŋŋi tīn mv (Matiyu 16:13-21, Mariki 8:27-31)

18 De dīdwi mv Zezi dæen wōra o wari Wē o yirani. O karabiæ bam dī maa wv jægæ kam kuntv nī. O ma bwe-ba o wī: «Nōona yæni ba tē ba wī, amv yi wōw mv?»

19 Ba ma lār-o ba wī: «Badaara tē ba wī, nmv yi Zan wlv dæen na miisi nōona na wōni Wē ŋwaani tīn mv. Babam dī maa tē ba wī, nmv yi Wē nijonnu Eli mv. Badonnæ dī maa tē ba wī, nmv yi faŋa faŋa Wē nijonŋæ bam dīdva mv n joori n bi n yagi tūvni.»

20 O laan ma bwe-ba o wī: «Kv nan na yi abam, á bŋŋi sī amv yi wōw mv?»

Piyæri ma lār-o o wī: «Nm vī Krisi wøm Wē na tŋŋi tīn mv.»

21 Zezi laan ma tiini o kaani-ba, sī ba yi ta wōŋo kuntv ba bri nōon-nōonv.

22 O daa ma ta o wī: «Kv fīn mv sī amv Nabiin-bu wøm na yaara zanzan. Zwifæ nakwa bam dī ba kaanum yīgæ tiinæ bam dī ba cullu karanyīna tiinæ bam mv wv culi amv. Baá gv-nī, yi a laan wv joori a bi da yatv de nī.»

Dī na maŋi sī dī togī Zezi te tīn

(Matiyu 16:24-28, Mariki 6:34—9:1)

23 Zezi laan ma ta dī nōona bam maama o wī: «Nōonv wlv maama na lagi sī o taa togī amv kwaga tīn, kuntv tu maŋi sī o vīn o tīti wōbŋŋa, sī o sē yaara de maama, nī wlv na zīŋi dagara o maa ve o tūvni jægæ te tīn, sī o laan taa togī-nī.

24 Wlv maama nan na lagi sī o yīri o ŋwia tīn, kuntv tu wv ga-ka mv. Kv daari, wlv maama na sē sī o ga o ŋwia amv ŋwaani tīn, kuntv tu wv na ŋwia Wē tee nī.

25 Nōonv nan na nē lvgv baŋa wænu tīm maama, yi o laan na gē ŋwia Wē tee nī, kv jīgī bēe nyōori mv kv pa-o?

26 Wlv maama na kwari cavura amv ŋwaani dī a taani dīm ŋwaani tīn, cavura wv ta jīgī amv Nabiin-bu wøm kuntv tu ŋwaani, maŋa kam a na wv

joori a ba lɔgɔ baŋa dɪ paari-zulə, nɪ a Ko Wɛ dɪ DI malesi sɪm na jɪgɪ paari-zulə te tɪn.

²⁷ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔna balɔ zɪm na wɔ yo seeni tɪn badaara bá tɪ, yɪ baá na nɪ Wɛ paari dɪm tu nɔɔna tɪtari nɪ.»

Zezi yibiyə na ləni te tɪn

(*Matiyu 17:1-8, Mariki 9:2-8*)

²⁸ Zezi na tagɪ kuntɔ tɪn, kɔ maŋɪ dɪ da nana na kɛ tɪn, o laan ma ja Pɪyɛɛɪ dɪ Zan dɪ Zaki o vu o di piu yuu sɪ o warɪ Wɛ.

²⁹ Maŋa kam o na wɔra o warɪ Wɛ tɪn, o yibiyə ma ləni. O gwaarɔ tɪm dɪ maa pɪrɪ parɪ parɪ, yɪ tɪ nyɪna.

³⁰⁻³¹ Nɔɔna bale ma da ba nuŋɪ ba yigə nɪ, ba na tiini ba jɪgɪ Wɛ paari-zulə pooni lanyirani. Bantɔ yɪ Moyisi dɪ Eli mɔ. Ba ma zɪgɪ ba ŋɔɔnɪ dɪ Zezi. Ba maa wɔra ba tɛ o na wó vu o tɪ Zeruzalem nɪ, sɪ o ma ti kulɔ o na tu sɪ o tɔŋɪ tɪn.

³² Pɪyɛɛɪ dɪ o donnə bam ma cɛ dɪ dɔɔnɪ. Ba laan na dɔ ba zaŋɪ tɪn, mɔ ba nɛ Zezi na jɪgɪ Wɛ paari-zulə pooni kɔ gaali te. Ba ma daari ba na nɔɔna bale bam na zɪgɪ o tee nɪ.

³³ Maŋa kam nɔɔna bale bam na lagɪ ba viiri tɪn, Pɪyɛɛɪ ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Dí Yuutu, dí na wɔ yo seeni tɪn, kɔ tiini kɔ lana kɔ pa dɪbam. Nan pa dí pu vwə yatɔ yo seeni, sɪ nmɔ dɪ Moyisi dɪ Eli taa zɔvri da.» O dɛɛn garɪ o ŋɔɔnɪ mɔ, sɪ o yəri kulɔ o na jɪgɪ o tɛ tɪn.

³⁴ O na wɔra o ŋɔɔnɪ kuntɔ tɪn mɔ kunkwəɛnu tu tɪ ba tɪ kwəli-ba. Tɪ na kwəli-ba tɪn, fɔvri ma ja Zezi karabiə bam lanyirani.

³⁵ Ba ma ni kwərə na ŋɔɔnɪ kunkwəɛnu tɪm wɔnɪ ka wɪ: «Wɔntɔ mɔ yɪ amɔ Bu wɔm a na kuri tɪn. Á nan taá cəgi o taani lanyirani.»

³⁶ Kwərə kam na ŋɔɔnɪ ka ti tɪn, ba ma daa wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ ba wəli Zezi nɪ.

Da yam kuntɔ ni nɪ ba ma cɪm, yɪ ba wɔ tagɪ kulɔ ba na nɛ tɪn ba brɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.

Zezi na zali cicirə bu wɔdɔŋ yɪra nɪ te tɪn

(*Matiyu 17:14-21, Mariki 9:14-29*)

³⁷ Tɪga na pɔvri tɪn, Zezi ma tu piu kɔm yuu nɪ dɪ o karabiə bam. Nɔn-kɔgɔ zanzan ma jeer-o.

³⁸ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ maa tɔgɪ o wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ. O ma ta dɪ kwərə-dɪa o wɪ: «Karanyɪna, popo, ba n nii a bu baŋa nɪ. Mɔ amɔ bu dɪdɔva, yɪ cicirə laan jɪg-o.

³⁹ Maŋa kam cicirə kam na yəni ka zaŋ-o tɪn, o da o kaasi mɔ, yɪ o yɪra sai pɔgɪ pɔgɪ, yɪ lile-punɔ tɔgɪ o ni ka nuŋə. Ka ma tiini ka yaar-o maŋa maama, yɪ ka na yəni ka zaŋ-o, ka ba nuŋɪ o yɪra nɪ mwali mwali.

⁴⁰ Kuntɔ ŋwaani mɔ a loori nmɔ karabiə bam sɪ ba zəli-ka o yɪra nɪ, yɪ ba wɔ wani.»

⁴¹ Zezi ma ləri o wɪ: «Abam zɪm nɔɔna bam brɪ á ba jɪgɪ wɔ-dɪdɔva dɪ amɔ, yɪ á ba kɪ lanyirani. Amɔ wó daani abam tɪtari nɪ a kɪ wɔ-zuru dɪ abam sɪ kɔ taa ve

maŋa kɔɔ?» O laan ma ta di nɔɔnɔ wɔm o wɔ: «Ja n bu wɔm n ba.»

⁴² Bu wɔm na maa ve o te kuntu tɪn, cicirɛ kam daa ta ma dɔl-o ka di tɪga nɪ, yɪ ka paɪ o yɪra sai pɔɔɪ pɔɔɪ. Zezi ma baɔi cicirɛ kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wɔm na yazurɛ. O laan ma joori o ki-o o ko wɔm juɔa nɪ.

⁴³ Nɔɔna bam maama ma na Wɛ dam dɪm na gaalɪ te, yɪ kɔ sɔ-ba zanzan.

Zezi daa na nɔɔnɪ o tɔvɔnɪ taanɪ te tɪn

(Matiyu 17:22-23, Mariki 9:30-32)

Nɔɔna maama dɛɛn yɪ yɛu di kulɔ maama Zezi na ki tɪn. O laan ma ta di o karabiɛ bam o wɔ:

⁴⁴ «Cɛgi-na taanɪ dɪlɔ a na lagɪ a ta di abam tɪn, sɪ á jɔnɪ-di lanyɪranɪ. Baá ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba ki nɔɔna juɔa nɪ.»

⁴⁵ Ba ma wɔ ni o taanɪ dɪm kuri. Di kuri dɪm sɛgi mɔ di ba, yɪ ba wɔ wanɪ ba jɔnɪ-di. Ba ma kwarɪ sɪ ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mɔ yɪ nɔn-kamunu Wɛ tee nɪ?

(Matiyu 18:1-5, Mariki 9:33-40)

⁴⁶ Kantɔɔ dɛɛn ma ba Zezi karabiɛ bam wɔ. Ba dɛɛn lagɪ sɪ ba lwarɪ, bantɔ wɔnɪ wɔɔ mɔ wú ta yɪ nɔn-kamunu o dwe ba maama.

⁴⁷ Zezi ma lwarɪ ba na jɔɔi kulɔ ba wɔbɔɔa nɪ tɪn. O ma ja bu balanɔ o pa o zɪɔi o tee nɪ.

⁴⁸ O laan ma ta di ba o wɔ: «Wɔlɔ maama na nɔɔi bu wɔntɔ dɔn amɔ yɪrɪ nɔwanɪ

tɪn, kuntu tu nɔɔi amɔ mɔ. Wɔlɔ maama nan na nɔɔi amɔ tɪn, kɔ yɪ o nɔɔi Banɔ-Wɛ dɪlɔ na tɔnɪ-nɪ tɪn di mɔ. Wɔlɔ nan na yɪ balanɔ abam maama wɔnɪ tɪn mɔ yɪ nɔn-kamunu cɪga cɪga.»

⁴⁹ Zan ma ta o wɔ: «Dí Yuutu, dí ya nɛ nɔɔnɔ na zɛli ciciri nɔɔna yɪra nɪ di nmɔ yɪrɪ. O nan na daɪ dɪbam kɔɔɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ tɪn, dí ma kwaanɪ sɪ dí cɪ-o, sɪ o daa yɪ taa ki kuntu.»

⁵⁰ Zezi ma lɛrɪ o wɔ: «Á ya wɔ maɔi sɪ á cɪ-o. Wɔlɔ maama na ba culi abam tɪn yɪ abam nɔɔnɔ mɔ.»

Samari tɪv kɔdɔn nɔɔna wɔ sɛ sɪ ba jeeri Zezi

⁵¹ Maɔa kam dɛɛn ma ba ka twe sɪ Wɛ kwe Zezi Dɪ ja di Dɪ sɔnɔ. Zezi ma lɪ bɔnɔ sɪ o yɔɔrɪ o kwe cwɛnɔ o vu Zeruzalem.

⁵² O ma tɔnɪ nɔɔna sɪ ba da o yigɛ ba vu. Ba ma vu ba yɪ Samari tiinɛ tɪv kɔdɔn, sɪ ba ti wɛnɔ maama yigɛ sɪ o laan ba.

⁵³ Tɪv kɔm nɔɔna bam ma wɔ sɛ sɪ ba jeer-o, ba na lwarɪ di o maa ve Zeruzalem tɪn nɔwanɪ.

⁵⁴ O karabiɛ bam bale Zakɪ di Zan na ni kuntu tɪn, ba ma ta ba wɔ: «Dí Yuutu, n lagɪ sɪ dí pa mini nunɪ wɛyuu nɪ di ba di cɔɔi-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yɪ o baɔi-ba [o wɔ: «Abam yɛrɪ joro kulɔ na jɔɔi abam tɪn.»

⁵⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu sɪ a cɔɔi nɔɔna nɔwɪa, a tu sɪ a vrɪ-ba lwarɪm wɔnɪ

mu.>] Ba daa ma yoori tuv
kudonj ba vu.

*Balu na lagi si ba togi
Zezi tin na manj si ba ki te
tin*

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ De didwi ba na wu
cwəŋə ni ba maa ke tin,
noonu wudonj ma ta di Zezi
o wi: «Nmυ na lagi n vu je
silu maama tin, aá da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma lər-o o wi: «Kυ
na yi yirə, bantv jigv boona
ba tigi da. Zunə di jigv
pwəru ba tigi da. Kυ daari
amv Nabiin-bu wəm ba jigv
jəgə si a pəni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta di noonu
wudonj o wi: «Zanj n ta n
togi-ni.» Noonu wəm ma ta
o wi: «A Yuutu, yagv si a vu
a ki a ko luə, si a laan ba a
togi nmυ.»

⁶⁰ Zezi ma ləri o wi: «Nan
yagv, si balv na ba jigv ŋwɪa
Wε tee ni tin taa ki ba lwi,
si nmυ daari n vu n tooli Wε
kwərə kam n bri DI na lagi
DI di paari tite noona titari
ni tin.»

⁶¹ Noonu wudonj di ma ta
did-o o wi: «A Yuutu, aá ba
a taa togi nmυ. Nan pa-ni
cwəŋə si a vu a banv a soŋo
tiinə, si a laan joori a ba.»

⁶² Zezi ma ta did-o o wi:
«Noonu wəlv na jigv naan-
voro o maa vara yi o pipiri o
nii o kwaga ni tin, kv bri si
kuntv tu wubəŋa poori bile
mv. Noonu wuntu donj bá
wanv Wε paari dim titəŋa o
toŋi.»

10

*Zezi na toŋi o karabiə
fusirpe (70) te tin*

¹ Kuntu kwaga ni dí Yu-
utu Zezi daa ta ma li noona
fusirpe (70), si o toŋi-ba bale
bale, si ba da yigə ba vu me
maama o na lagi o vu tin.

² O na lagi o toŋi-ba kuntu
tin, mv o tagv di ba o wi: «Kυ
nyv di faa na ki lanyirani, yi
tintəŋna finfin yirani mv
wura si ba ki-kv te tin. Nan
loori-na faa kum tu, si o toŋi
noona zanzan, si ba vu ba ki
o faa kum ba pa-o.»

³ O ma daari o wi: «Və-
na! A na toŋi abam je
sim kuntu ni tin, abam nyv
di pəlbə na maa ve si ba
gwaanv nywənkuri wəni te
tin mv.

⁴ Á na maa ve, yi kwe-
na səbiə gan-logodi, nan yi
kwe-na tampogo, naa á taá
jigv natra á wəli da. Yi zigi-
na cwəŋə ni á daanv noon-
noonu pwəgə.

⁵ Á nan na yi soŋo kulv
maama á na lagi á zv tin, si á
ta di soŋo kum tiinə ni: «Wε
wó pa abam yazurə.»

⁶ Noonu na wura yi o soe
wu-zuru, á yazurə yam wó ta
wura did-o. Wu-zuru-nyim
nan na tərə, á yazurə yam
wó joori ya ba á titi te mv.

⁷ Taá zuvri-na soŋo kum
kuntu wəni. Wədiu kulv
maama ba na ki ba pa
abam tin, si á taá di kuntu.
Tintəŋnv manj si o taa jonj
o ŋwuru mv. Á yi zanj á tulv
sam didonnə. Á taá zuvri
daani, si kv taa ve manj
kalv á na wó ba á viiri tin.

⁸ Á na zv tiv kulv
maama, yi ba na jeeri abam
lanyirani, si á taá di wədiu
kulv maama ba na ki ba pa

abam tɪn,

⁹ sɪ á pa yawɪna na yazurə, á daari á ta dɪ ba ni: «Maɲa twe sɪ Baɲa-We di paari á titari ni.»

¹⁰ Kɔ daari, á na zu tɪv kɔlv maama yɪ ba na wɔ se sɪ ba jeeri abam, sɪ á nuɲi tɪv kɔm cwe wɔni á ta dɪ ba ni:

¹¹ «Abam tɪv kɔm fogo na taagi dɪbam ne sɪm tɪn, nii-na dí pɪst-kɔ dí joori dí yagi da, sɪ kɔ brɪ ni abam wɔ kɪ lanyɪranɪ. Nan taá ye-na sɪ maɲa twe sɪ Baɲa-We di paari nɔona titari ni.»

¹² A nan lagi a ta abam sɪ, We sarɪya de dɪm na yiə, Sodɔm tiinə bá tiini ba na lærv ni tɪv kɔntv tiinə na wó na lærv te tɪn.

¹³ Abam Korazin tiinə, á wó na lærv! Kɔ wəli dɪ abam Betisayida tiinə dɪ wó na lærv! Bɛɲwaanɪ, wɔ-kɪnkagɪla yalv maama a na kɪ abam tee ni tɪn, yadonnə ya na kɪ Tiiri dɪ Sidon tiinə tee ni, bantv ya wó kɪ lɪla ba læni ba wɔrv ba yagi kəmbalwaarv, yɪ ba ya wó zu gwar-zɪnzwara ba lo puru ba yuu ni, sɪ kɔ brɪ ni ba wɔrv tiini tɪ cɔgi zanzan.

¹⁴ We sarɪya de dɪm na yiə, Tiiri dɪ Sidon tiinə bá tiini ba na lærv ni abam na wó na lærv te tɪn.

¹⁵ Abam Kapernawum tiinə, á ga buɲi ni We lagi Dɪ zəɲi abam weyuu ni mv na? Aye. Abam nan lagi á tv tɪga ni mv á tu á kwaarɪ curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Wɔlv maama na jonɪ abam taanɪ tɪn, kɔntv tu jonɪ amv taanɪ

mv. Wɔlv maama nan na wɔ jonɪ abam taanɪ tɪn, kɔ tu wɔ jonɪ amv taanɪ mv. Wɔlv maama na wɔ jonɪ amv taanɪ tɪn wɔ jonɪ Baɲa-We dɪlv na tɔɲi-nɪ tɪn taanɪ mv.»

(Zezi na tagɪ kɔntv tɪn, o laan ma tɔɲi-ba yɪ ba vu.)

¹⁷ Kɔ na kɪ fiɪn tɪn nɔona fusurpe bam ma joori ba ba Zezi te dɪ wɔpolo. Ba ma ta did-o ba wɪ: «Dí Yuutu, ciciri titɪ dɪ de nmv yɪri kɔrv ɲwaanɪ sɪ se dɪbam ni.»

¹⁸ O ma læri-ba o wɪ: «A ne sɔtaanɪ na zigɪ weyuu ni dɪ tv tɪga ni, ni dɔa na pɪpɪla ka бага ka tu ka kwaarɪ tɪga te tɪn.

¹⁹ Nii-na, a pe abam dam sɪ á nɔ bɪsankwɪ dɪ nwaanv baɲa ni, sɪ á wanɪ sɔtaanɪ dɪ dɪ dam maama, yɪ tɪ tɪlvɪlv bá wanɪ abam wɔɲo tɪ kɪ.

²⁰ Á nan yɪ kɪ wɔpolo dɪ ciciri na se abam ni tɪn ɲwaanɪ. Nan za á kɪ-na wɔpolo dɪ á yɪra na pɔpɔni We-sɔɲo ɲwɪa tɔnɔ kɔm wɔni tɪn ɲwaanɪ.»

Zezi na kɪ wɔpolo te tɪn

(Matiyu 11:25-27, 13:16-

17)

²¹ Maɲa kam kɔntv ni, We Joro kɔm deen pe Zezi na wɔpolo lanyɪranɪ. O laan ma kɪ o Ko Baɲa-We le o wɪ: «A Ko, nmv yɪ wɔlv na te weyuu dɪ tɪga baɲa maama tɪn. Nmɔ nan mv pe n cɪga kam səgi swan tiinə dɪ yiyiu tiinə tee ni, yɪ n daari n pa balv na nyɪ dɪ bu-bale te tɪn lwarɪ ka kuri. A Ko, a kɪ nmv le. Nmɔ na kɪ kɔntv tɪn, kɔ

yi n wɔbɔŋa na lagɪ kɔlɔ tɪn ɲwaaŋɪ mɔ.»

22 «A Ko nan pɛ-nɪ dam wəənu maama baŋa nɪ. Nɔɔn-nɔɔnɔ b́a wantɪ o lwarɪ Wɛ Bu wɔm na yi wɔlɔ, kɔ na dai o Ko yɪranɪ. Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ nan b́a wantɪ o lwarɪ a Ko Wɛ na yi wɔlɔ, kɔ na dai amɔ wɔlɔ na yi Dɪ Bu wɔm tɪn yɪranɪ, kɔ wəli dɪ amɔ na lagɪ sɪ a pa nɔɔnɔ wɔlɔ maama lwarɪ Dɪ na yi wɔlɔ tɪn.»

23 O laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yi o ɲɔɔnɪ dɪ bantɔ ba yɪranɪ o wɪ: «Á jɪgɪ yu-yoŋo dɪ á yiə na nai wo-kamunnu tɪlɔ tɪn.

24 Lwarɪ-na sɪ, faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnə zanzan dɪ pwa zanzan dɛen jɪgɪ tɪna sɪ ba ya na kɔlɔ maama abam na nai lele tɪn, yi ba wɔ wantɪ ba na. Ba dɛen jɪgɪ tɪna sɪ ba ya ni Wɛ taanɪ dɪlɔ abam na ni tɪn, yi ba wɔ wantɪ ba ni-dɪ.»

Wɔɔ mɔ yi a don?
mumaŋa

25 Wɛ cullu karanyɪna dɪdɔba dɛen tu Zezi te, sɪ o maŋ-o o nii o swan na yi te tɪn. O ma zanɪ o bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, amɔ nan wó kɪ ta mɔ sɪ a jonɪ ɲwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ?»

26 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Bɛɛ mɔ pɔpɔnɪ Wɛ cullu tɔŋɔ kɔm wɔnɪ? Bɛɛ mɔ n yəni n karɪmɪ da?»

27 Nɔɔnɔ wɔm ma ləri o wɪ: «Kɔ pɔpɔnɪ kɔ wɪ, ta n soe n Yuutu Baŋa-Wɛ dɪ n bɪcarɪ maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n dam maama, dɪ n wɔbɔŋa maama, sɪ n

kwəri n ta n soe n donɪ nɪ n tɪti te.»

28 Zezi ma ləri o wɪ: «N tagɪ cɪga. Nan ta n kɪ kɔntɔ, sɪ nɪ na ɲwɪa Wɛ tee nɪ.»

29 Nɔɔnɔ wɔm ma lagɪ sɪ o pa o tɪti bɔra. O ma daa bwe Zezi o wɪ: «Amɔ donɪ mɔ wɔɔ?»

30 Zezi dɛen ma maŋɪ mumaŋa o ma lər-o o wɪ:

«Nɔɔnɔ wɔdonɪ mɔ zɪgɪ Zeruzalem nɪ o nunɪ o maa ve tɪlɔ kɔdonɪ, kɔ yɪrɪ mɔ Zeriko. O ma vu o maŋɪ dɪ nɔn-vɪrna. Nɔn-vɪrna bam ma zi-o ba vrɪ o gwaarɔ dɪ o wəənu maama. Ba ma mag-o ba bəri, yi ba daari ba duri ba viiri.

31 O na tigi da kɔntɔ tɪn, Wɛ kaanɪm tu dɪdɔba dɪ ya wɔ cwəŋə kam kɔntɔ nɪ o maa ve. O na maa ve tɪn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigi o yigə nɪ. O ma ywəri o toɔɔ daa o ke.

32 Wɛ-digə tɪntɔŋnɔ wɔlɔ na yi Leviti tu tɪn dɪ maa toɔɔ da o maa kea. O na yi jəgə kam tɪn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigə. O dɪ daa ma ywəri o toɔɔ daa o ke.

33 Samari tu wɔdonɪ dɪ dɛen maa wɔ bərə nɪ. O ma vu o yi nɔɔnɔ wɔm na tigi mɛ tɪn. O na nɛ-o tɪn, o ɲwaraŋa ma zɔ-o.

34 O ma vu o te. O ma kwe nugə dɪ sana o ma zari o fufwələ yam, yi o daari o vɔ-ya. O laan ma kwe-o o danɪ o tɪti bɪnaga baŋa nɪ o ja vu nɔɔnɔ wɔdonɪ vərə-digə. Ba na yi da tɪn, o maa jɪg-o o nii lanyɪranɪ.

35 Tíga na pùurí tìn, Samari tu wòm ma zaɲɪ sɪ o kɛ. O ma li sɛbu-dala yale o pa wulɔ na te vɛrɛ-digɛ kam tìn. O ma ta dɪd-o o wɪ: <Ta n nii nɔɔnɔ wòm banja nɪ n pa-nɪ. Sɛbu kòm na wu yi, maɲa kalɔ a na wó joori a ba tìn, áá ɲwɪ kulɔ maama n na wó kɪ n wɛli da tìn.> »

36 Zezi laan ma bwe-o o wɪ: «Kuntɔ tìn, bantɔ batɔ wɔnɪ, wɔɔ mu yi nɔɔnɔ wulɔ nɔn-vɪrna bam na vrɪ tìn doɲ cɪga cɪga?»

37 Karanyina kam ma lɛri o wɪ: «Wulɔ wòm na jaanɪ o ɲwanja tìn.»

Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Nan ve sɪ n dɪ ta n kɪ kɔntɔ.»

Zezi wɔ Marítɪ dɪ Mari-ba sɔɲɔ nɪ

38 Zezi dɪ o karabiɛ bam daa maa wɔ cwɛɲɛ nɪ ba veɛ. O ma vu o yi tɪv kɔdoɲ. Kaanɪ wɔdoɲ maa wɔra, o yɪrɪ mu Marítɪ. O ma jeeri Zezi lanyiranɪ ba sɔɲɔ nɪ.

39 Marítɪ nyaanɪ dɪ maa wɔra, o yɪrɪ mu Mari. O ma jɛni tɪga nɪ Zezi tee nɪ, yi o cɛgi o taanɪ dɪm maama.

40 Mari na je kɔntɔ tìn, Marítɪ ma tiini o cɛ tɪtɔɲa nɪ yi o liɛ. O ma vu Zezi te o wɪ: «A Yuutu, nii amu na zɪgɪ a tɔɲa a yɪranɪ, yi a nyaanɪ wòm cɪm. Nmu yigɛ tɛrɛ na? Ta dɪd-o sɪ o zaɲɪ o wɛli-nɪ.»

41 Dí Yuutu Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Marítɪ, Marítɪ, nmu na li zanzan tìn mu jɪgɪ-m kɔ yaara.

42 Wɔɲo kɔdoɲ yɪranɪ mu daari. Mari mu li kulɔ na

lana tìn sɪ o kɪ, yi nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o cɪ-kɔ.»

11

Zezi na brɪ o karabiɛ Wɛ-loro te tìn

(*Matiyu 6:9-13, 7:7-11*)

1 Dɛ dɪdwɪ mu Zezi dɛɛn ve jɛgɛ kadoɲ sɪ o warɪ Wɛ. O na warɪ Wɛ o ti tìn, o karabiɛ bam dɪdɔa ma ta dɪd-o o wɪ: «Dí Yuutu, brɪ dɪbam dí na wó ta warɪ Wɛ te tìn, nɪ Zan dɪ na brɪ o karabiɛ bam sɪ ba taa warɪ Wɛ te tìn.»

2 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam na lagɪ á warɪ Wɛ, sɪ á taá warɪ tɪntɔ doɲ:

<Dɪbam Ko,
sɪ nmu yɪrɪ na tiɛ dɪ zulɛ,
sɪ n paari ba.

3 Ta n pa dɪbam wɔdiu dɛ maama sɪ kɔ maɲɪ dɪbam.

4 Yagɪ dí lwarɪm n ma n cɛ dɪbam,
nɪ dɪbam dɪ na yagɪ dí cɛ balɔ na kɪ dɪbam lwarɪm tìn.

Yɪ pa dí na maɲɪm dɪlɔ na wó pa dí tɔ tìn.> »

5 Zezi daa ma ta dɪ o karabiɛ bam o wɪ: «Wɛ-loro nyɪ dɪ nmu na jɪgɪ n cɪloɲ yi n zaɲɪ n vu o te tɪtɪv kɔrɔ nɪ n ta dɪd-o n wɪ: <A cɪloɲ, popo a loori-m sɪ n pa-nɪ dɪpwa yatɔ,

6 sɪ vɛru mu nunɪ yigɛ yigɛ o ba a te, yi a ba jɪgɪ kulɔkulɔ sɪ a pa-o sɪ o dɪ.>

7 Nmu cɪloɲ wòm maa zɪgɪ digɛ kam wɔnɪ o ta dɪ nmu o wɪ: <Yɪ ta n jɪgɪ-nɪ n yaara, sɪ mancoɲo pɪ yi amu dɪ a biɛ maama nan tigi dí dɔ mu. A bá wanɪ a zaɲɪ a wɛli-m.>

8 N cilonj wɔm wó wani o ta kontu donj na? A nan lagi a ta abam si, o ya zi wu zanj o pa nmɔ wɔdiu kum á cilonjo kum nɔwaani di, nmɔ na zigi da taan n loor-o di baari tin, o laan wó se o zanj o pa-m kulɔ maama n na lagi tin.

9 A nan lagi a ta abam si á loori-na We, si Di wó pa abam kulɔ á na lagi tin. Beeri-na kulɔ á na lagi tin, si á wó na. Magi-na boro, si baá puri ba pa abam.

10 Bɛnɔwaani wɔlɔ maama na loori We si Di pa-o wonjo tin wó jonji. Wɔlɔ maama na beeri wonjo We tee ni tin wó na-ku. Baá puri ba pa wɔlɔ maama na magi boro tin.

11 Abam wɔlɔ na jigi bu yi o na loori-m kalɔnɔ, nmɔ wó se n pa-o bisankwɔa na?

12 O na loori cɔcari, nɔ se n kwe nɔnɔ n pa-o na?

13 Aye. Abam wɔrɔ na ba lana yi á ta ye si á pa á biɔ wo-laaru tɔlɔ ba na lagi tin, dí Ko We dɔlɔ na wu weyuu ni yi Di lana Di dwe abam tin bá pa nɔnɔ balɔ na loori-Di Di Joro kum tin na?»

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zeli sutaana?

(Matiyu 12:22-30, Mariki 3:22-27)

14 Dɛ dɔdɔa mu Zezi dɛɛn zeli cɔcira nɔnɔ wɔdonj yira ni. Cɔcira kam ya pɛ nɔnɔ wɔm ji mɔmaa mu. Ka na yagi o yira tin, o laan maa nɔnɔ. Ku ma sɔ nɔn-kɔgɔ kum lanyirani.

15 Nɔnɔ badaara na nɛ tin ba maa wi: «O na wai o zeli sutaana tin, ku yi sutaana-pɛ Belizebuli dam nɔwaani mu.»

16 Ba badaara maa kwaani si ba manj o dam dim ba nii, yi ba wi, o manj si o ki wo-kɔnkagili dɔlɔ na wó bri-ba ni o dam dim suni di nunji We te tin mu.

17 Zezi ma lwarɔ ba wɔbɔnɔ na yi te tin. O ma ta di ba o wi: «Tiɔ kulɔ paari na pɔɔri kuni bile yi ba jigi daani tin, ku bá daani ku cɔgi. Kampwara na zu sɔnɔ kulɔ wɔ tin, kú tɔ mu.

18 Sutaana-pɛ dam dim na suni di pɔɔri bile, di paari dim bá daani di cɔgi. Abam na tɛ á wi, ku yi Belizebuli dam nɔwaani mu a wai a zeli sutaana tin, mu pɛ a ta kontu donj.

19 Ku na suni ku yi amɔ jigi Belizebuli dam mu a maa zeli sutaana, abam nɔnɔ bam di nan mai dam dim kontu mu ba maa zeli-ya na? Abam titi nɔnɔ bam na ki te tin mu bri si ciga tɔri á tee ni.

20 Ku nan yi We titi dam mu a mai a zeli sutaana. Ku maa bri ni We manj Di ba abam te Di di paari nɔnɔ titari ni.

21 Sutaana-pɛ nan nyi di nɔn-dɔdɛɛrɔ na jigi tana di cina o maa yiri o sɔnɔ te tin. O na yiri-ku tin, o jijigirɔ tim bá je.

22 Nɔnɔ wɔdonj nan na tuɔ, yi o dam na dwe nɔn-dɔdɛɛrɔ wɔm, kontu tu wó wani nɔn-dɔdɛɛrɔ wɔm. O laan wó vri o tana di o cina yalɔ o na tigi tin maama.

O daari o kwalimɔ o jijiguru tim maama o manɔ o pa nɔɔna.

²³ Nɔɔnɔ wɔɔɔ maama nan na dai a nɔɔnɔ tin yi a dum mu. Nɔɔnɔ wɔɔɔ maama nan na ba tɔgi o lai a nɔɔna o ki jɔgɔ didɔa tin, o jagi-ba mu.»

Zezi na ηɔɔni o bri cicirɛ na joori ka ba nɔɔnɔ tee ni te tin

(Matiyu 12:43-45)

²⁴ «Cicirɛ na nunji nɔɔnɔ yira ni, ka laan wɔ vu ka beeri kapwɛrɛ yigɛ mu, si ka lagɛ je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wɔ ta ka wɔ: «Aá joori a vu a na nunji mɛ tin mu, a taa wurɛ.»

²⁵ Ka na joori ka vu nɔɔnɔ wɔm te yi ka na si jɔgɔ kam fɔgi ka kwe lanyirani,

²⁶ ka laan wɔ joori ka vu ka lagɛ ciciri sirpɛ silɔ na tiini si yi balwaarɔ si dwe ka titi tin. Si ma tɔgi daani si vu si zɔɔri da. Kuntɔ, nɔɔnɔ wɔm laan wɔ tiini o na cam ku dwɛni faɔa.»

Balu na sɛ Wɛ taani tin mu jigi yu-yoɔo

²⁷ Zezi na zigi o ηɔɔni kuntɔ tin, kaani wudɔɔ tɔgi o wɔ kɔgɔ kum wɔni, o ma ta di kwɛr-dia o wɔ: «Kaani wɔɔ na lugi-m yi n ηɔgi o yili tin mu yi yu-yoɔo tu.»

²⁸ Zezi ma lɛri o wɔ: «Balu na ni Wɛ kwɛrɛ yi ba sɛ tin mu jigi yu-yoɔo ba dwe didi.»

Balu na vin Wɛ ciga kam tin wɔ na bura na?

(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nɔn-kɔgɔ kum ma tiini ku puɔni daani. Zezi daa ma

ta o wɔ: «Zim nɔɔna yi nɔn-balwaarɔ mu. Ba lagɛ si a ki wo-kinkagili mu a bri-ba, si ku taa yi maana ku pa-ba. Ba nan bá na, ku na dai wo-kinkagili dilɔ na manɔ di ki Wɛ nijɔɔnu Zonasɔ tee ni faɔa faɔa tin.

³⁰ Wɔntɔ dɛɛn bri Wɛ dam Niniivi tiinɔ tee ni, si ku taa yi maana ku pa-ba. Amɔ Nabiin-bu wɔm di wɔ ji maana zim nɔɔna bam ηwaanɔ, ni ku dɛɛn na ki Zonasɔ te tin.

³¹ Wɛ sariya dɛ dum na yiɔ, pa-kana kalɔ dɛɛn na te Saba tɔ faɔa faɔa tin wɔ zaɔi o di zim nɔɔna bantɔ sariya, yi o vi-ba bura. Wɔntɔ dɛɛn zaɔi o titi tɔ kulɔ na tiini ku yi yigɛ yigɛ ni tin o ba Pɛ Salɔmɔn te, si o cɛgi o swan taani dum. Wɔɔ nan na dwe Salɔmɔn tin wɔ abam tee ni, yi á ba lagɛ si á cɛg-o.

³² Niniivi tiinɔ di wɔ zaɔi dɛ dum kuntɔ ni ba di zim nɔɔna bantɔ sariya, bɛɔwaanɔ Zonasɔ na ve ba te o tɔɔli-ba Wɛ kwɛrɛ kam tin, ba lɛni ba wɔɔ ba yagi kɛm-balwaarɔ. Wɔɔ na dwe Zonasɔ tin nan wɔ abam tee ni, yi á wɔ sɛ-o.»

Wɛ ciga kam na pai dibam pooni te tin

(Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³ «Nɔɔnɔ na jigi kanɔ, o bá sɛ o tarigi-ka o zigi gugoro ni, naa o pu-ka titɔgɔ kuri ni. O nan wɔ kwe-ka o pali wɛɛni mu, si balɔ na zu digɛ kam wɔ tin taa na pooni dum.

³⁴ Nmɔ yiɔ mu nyi nɔnɛɛni kanɔ kalɔ na pai n yira jigi

pooni te tɪn. Kuntɔ tɪn, n yɪə na lana, kɔ paɪ n yɪra maama wɔ pooni wɔnɪ mɔ. N yɪə nan na ba lana, kɔ paɪ n yɪra maama wɔ lim wɔnɪ mɔ.

³⁵ Kuntɔ ɲwaanɪ, ta n yɪrɪ n tɪtɪ sɪ pooni dɪlɔ na wɔ nmɔ wɔnɪ tɪn daa yɪ zaɲɪ dɪ jɪ lim.

³⁶ Nmɔ yɪra maama na jɪgɪ pooni yɪ lim dɪ fɪnfɪn tɔrɔ, kɔbɔ pa n yɪra maama wɔ pooni wɔnɪ mɔ, nɪnɛɛnɪ kantɪ na paɪ pooni wɔra te tɪn.»

Lɛɛrɔ na wɔ ba Farizɪan tiinɔ dɪ cullu karanyɪna tiinɔ baɲa nɪ te tɪn

(Matiyu 23:1-36, Marɪkɪ 12:38-40, Luki 20:45-47)

³⁷ Zezi dɛɛn na ɲɔɔnɪ wɔɛnu tɪm kuntɔ o tɪ tɪn, Farizɪan tu dɪdɔba ma bɔɲ-o, sɪ o da o vu o sɔɲɔ o dɪ wɔdiu. O ma vu o zɔ sɔɲɔ kɔm o jɛni sɪ o dɪ.

³⁸ Farizɪan tu wɔm ma na sɪ Zezi wɔ sanɪ o jɪa sɪ kɔ tɔgɪ ba cullu tɪm cwɔɲɔ. Ku ma sɔ-o.

³⁹ Dɪ Yuutu Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Ei! Abam Farizɪan tiinɔ na lagɪ á dɪ wɔdiu, á yɛni á fɔgɪ á sɪn á zwɪ dɪ á kabɛli kwɛ lanyɪranɪ. Ku daari abam tɪtɪ nan su dɪ digiru mɔ. Á wɔrɔ su dɪ ɲwɪnɪ dɪ wo-balwaarɔ kɛm.

⁴⁰ Abam yɪ jwɛaru mɔ. Wɛ nan mɔ wɔ kɪ wɔɛnu maama wɔrɔ dɪ tɪ kwɛ na?

⁴¹ Á nan maɲɪ sɪ á kwɛ á na jɪgɪ kɔlɔ tɪn á pa yinɪgɔ tiinɔ dɪ á wɔrɔ maama. Á na kɪ kuntɔ, á kɔlɔkɔlɔ daa bá ta jɪgɪ digiru.

⁴² Abam Farizɪan tiinɔba, lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ, kɔ na maɲɪ kɔ yɪ dwɔ dwi maama ba zɪ ba daga dɪ, á yɛni á lɪ kɔlɔ na yɪ Wɛ nyɪm tɪn á pa-Dɪ. Ku lana. Ku daari abam yɪgɔ tɔrɔ dɪ cɪga tɔgɪm dɪ Wɛ sono. Ku ya maɲɪ sɪ á taá kɪ tɪntɔ wɔɛnu tɪm mɔ, sɪ á yɪ yagɪ Wɛ niɔ yadaara yam.

⁴³ Abam Farizɪan tiinɔba, lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ, á na zɔ á Wɛ-dɪ sɪm, á lagɪ je-kamunnu mɔ sɪ á taá je yɪgɔ nɪ. Á na ve yaga, á lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴ Lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ á nyɪ dɪ yibeelɔ yalɔ na saari ya daari tɪga yɪ nɔɔna tɔgɪ ya baɲa ba kɛa yɪ ba yɛri ya ni nɪ tɪn mɔ.»

⁴⁵ Wɛ cullu karanyɪna dɪdɔba ma lɛri Zezi taani dɪm o wɪ: «Karanyɪna, nmɔ na jɪgɪ wɔɛnu tɪlɔ n ɲɔɔnɪ tɪn, n twɪ dɪbam dɪ mɔ.»

⁴⁶ Zezi ma lɛri o wɪ: «Abam balɔ na yɪ Wɛ cullu karanyɪna tiinɔ tɪn, lɛɛrɔ wɔ á dɪ yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ abam yɛni á yaari nɔɔna dɪ wo-dɛɛrɔ sɪ ba taa tɔga. Ku maa nyɪ dɪ á na pa ba zɪɲɪ zɪla yalɔ na dunɔ ya dwe ba zɪɲɪm tɪn, yɪ abam tɪtɪ ba sɛ sɪ á twɛri zɪla yam fɪnfɪn dɪ á zɔɲɪ.

⁴⁷ Lɛɛrɔ wɔ á yuu nɪ. Bɛɲwaanɪ abam yɛni á fɔgɪ á kɪ faɲa faɲa Wɛ niɲɔɲnɔ bam yibeelɔ. Ku nan yɪ á kwɛ-nakwa mɔ gu-ba.

48 A kəm dım bri nı á se kəm-balwaarv tılv á kwə-nakwa bam na kı tın. Bantu deen gv We nijonə bam, yı abam tıti laan fəgı á kwə ba yibeelə yam.

49 Abam na təgı á kwə kənə kuntu tın, We dılv na manı Dı ye wəənu maama tın tagı abam ηwaanı Dı wı: «Aá tıŋı a nijonə dı a tıntıŋna ba tee nı. Ba ma wó ja ba badaara ba gv, yı baá yaarı badaara.»

50 Kuntu ηwaanı We wó pa á na cam zanzan, nı kv yı abam tıti mv gv We nijonə balv maama ba na gv lvgv pulim nı sı kv ba kv yı zım tın,

51 kv na puli Abelı nı sı kv ba kv kweeli dı Zakarı wılv ba na gv We kaanım bimbim dım dı Dı di-laa kım tıtarı nı tın. A lagı a ta cıga mv dı abam sı, kəm-balwaarv tım kuntu maama caa wó ta wv zım nɔɔna bam yuu nı.

52 We cullu karanyına tınə-ba, ləerv wv á yuu nı. Beŋwaanı á yəni á cı nɔɔna sı ba yı lwarı We cıga kam. Abam tıti wv se sı á jonı-ka, yı á daarı á wv pə balv na lagı ba jonı-ka tın cwəŋə sı ba jonı.»

53 Zezi laan ma nunı jəgə kam kuntu nı o viiri. We cullu karanyına tınə bam dı Farızan tınə bam maa ba lagı o taanı dı funfun dı. Ba ma yaar-o dı bwıə zanzan.

54 Ba maa lagı sı ba pa o nɔɔnı o tısi, sı ba wantı ba ja-o.

Dı na wó ta jıgı dı tıti te tın

(Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20)

1 Maŋa kam kuntu nı kə-fərv zanzan ya lagı daanı Zezi tee nı. Ba deen yı nɔɔna murrv murrv mv. Ba tiini ba pııni daanı yı ba nɔnı daanı. Zezi ma puli o ta dı o karabiə bam o wı: «Á fəgı á cı á tıti, sı á yı pa Farızan tınə bam dı abam ba dabılv dım, dı ba na yı pipiri-nyına yı ba səgı ba kı wo-balwaarv te tın.

2 Kulv maama na səgı nɔɔna tee nı tın, kv jwa wó ba kv lwarı jaja.

3 Kuntu tın, abam na səgı á ta kulv maama tın wó nunı pooni mv sı nɔɔna maama ni. Abam na waası woŋo kulv digə wvntı tın, nɔɔna wó di nayuu ba tɔɔlv-kv.

4 A cillonə-ba, a lagı a ta abam sı á yı taá kwarı fɔvntı dı balv na watı ba gv á yıra yam yı ba daa warı ba kı abam kulvkvlv ba wəli da tın.

5 A nan wó bri abam á na manı sı á taá kwarı wılv tın. Á manı sı á taá kwarı We mv, beŋwaanı dıntv jıgı dam sı Dı gv abam sı Dı daarı Dı dı abam min-tıv nı. A lagı a ta abam sı dıntv mv á manı sı á taá kwarı.

6 Kv na yı kabəmbəli, ba yəni ba yəgı sıntv mwalı mwalı mv. We nan ba swe sı dıdva dıdva ni nı.

7 We manı Dı ye abam yuuywe sım ni na maı te tın. Á yı taá kwarı fɔvntı, sı abam dıdva dıdva jıgı kırı á dwe kabəmbəli zanzan.

⁸ A lagɪ a ta abam sɪ nɔɔnɔ wɔlɔ maama na zɪgɪ nabiinɛ yigɛ nɪ o brɪ jaja sɪ o yɪ a nɔɔnɔ tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm dɪ wó zɪgɪ kɔntɔ tu kwaga nɪ a brɪ nɪ o yɪ a nɔɔnɔ Wɛ malesɪ sɪm yigɛ nɪ.

⁹ Kɔ daari, wɔlɔ maama na vɪn amɔ nabiinɛ yigɛ nɪ tɪn, amɔ dɪ wó vɪn kɔntɔ tu Wɛ malesɪ sɪm yigɛ nɪ.

¹⁰ Wɔlɔ maama na nɔɔnɔ wo-balwaarɔ o pa amɔ Nabiin-bu wɔm tɪn, Wɛ wó sɛ sɪ Dɪ ma cɛ kɔntɔ tu. Wɔlɔ nan na nɔɔnɔ o twɪ Wɛ Joro kɔm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ Dɪ ma cɛ-o.

¹¹ Nɔɔna wó ja abam ba vu ba sanɪ Zwifɛ nakwa tee nɪ dɪ tɪv kɔm yigɛ tiinɛ tee nɪ dɪ didɛera tee nɪ. Ba na kɪ abam kɔntɔ, sɪ á yɪ taá liɛ dɪ á na wó nɔɔnɔ kulɔ sɪ á ma vrɪ á tɪtɪ, naa á na wó tɔlɔ taanɪ dɪm te tɪn.

¹² Kantɔ manɔa kam nɪ Wɛ Joro kɔm wó pa á lwarɪ á na manɪ sɪ á ta kulɔ tɪn.»

Jɪjɪgɪrɔ na bá wanɪ tɪ pa nɔɔnɛ te tɪn taanɪ

¹³ Nɔɔnɔ didɔba mu tɔgɪ o wɔ kɔgɔ kɔm wɔnɪ, o ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyɪna, a loori-m sɪ n ta a zɪmbaarɔ wɔm, sɪ o kwe wə̀nɔnɔ tɪlɔ dɪbam ko na tɪgɪ o daari tɪn o manɪ amɔ nyɪm o pa-nɪ.»

¹⁴ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A cilɔɔ. Wɔɔ mu tinɪ amɔ sɪ a dɪ abam taanɪ naa sɪ a manɪ á jɪjɪgɪrɔ a pa abam?»

¹⁵ O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «Á taá yɪrɪ á tɪtɪ dɪ wo-swənɛ zanzan. Nɔɔnɔ jɪjɪgɪrɔ na daga te, tɪ

bá wanɪ o nɔɔnɛ tɪ yɪrɪ, o na manɪ o yɪ nadum te dɪ.»

¹⁶ Zezi laan ma manɪ mɪmanɔa o brɪ-ba o wɪ: «Nadum wɔɔnɔ mu wɔra. O maa jɪgɪ kari sɪ na kɪ wɔɔdiiru zanzan sɪ pa-o.

¹⁷ O ma bɔnɪ o wɪ: A nan wó kɪ ta mu? Je daa tɛrɛ sɪ a kɪ a wɔɔdiiru tɪm maama da.»

¹⁸ O laan ma bɔnɪ o wɪ: «A na wó kɪ te tɪn, aá magɪ a tuli sɪm maama mu a dɪ tɪga nɪ, sɪ a daari a lɔ tuli-zɛ, sɪ a wanɪ a pɛ a wo-vaalɔ tɪm dɪ a wə̀nɔnɔ tɪm maama a kɪ da.»

¹⁹ A laan wó ta a wɔnɪ a wɪ: «A jɪgɪ wə̀nɔnɔ tɪlɔ maama a na lagɪ tɪn sɪ kɔ taa ve bɪna kɔgɔ kɔgɔ. Liɛ daa bá ja-nɪ. Aá ta kɪ a wɔɔnɔ na lagɪ te tɪn, a dɪ yɪ a nyɔa yɪ a kɪ wɔɔpolo.»

²⁰ Wɛ ma ta did-o Dɪ wɪ: «Nmɔ yɪ joro mu. Tɪtɪ dɪntɔ wɔnɪ aá jonɪ n nɔɔnɛ. Kɔntɔ tɪn, wɔɔ mu wó ta te wə̀nɔnɔ tɪlɔ maama n ya na jɪgɪ tɪn?»

²¹ «Kɔ yɪ kɔntɔ donɔ mu dɪ wɔlɔ maama na tinɪ jɪjɪgɪrɔ zanzan o pa o tɪtɪ yɪ o ba jɪgɪ kulɔkulɔ Wɛ tee nɪ tɪn.»

Banɔ-Wɛ na nii dɪbam banɔ nɪ te tɪn

(Matiyu 6:19-21,25-34)

²² Zezi ma ta dɪ o karabiɛ bam o wɪ: «Kɔntɔ nɔɔnɔ mu a lagɪ a ta abam sɪ á yɪ taá jɪgɪ liɛ dɪ lɔgɔ banɔ kulɔkulɔ, kɔ na yɪ á ni-wɔɔdiu, naa á na wó zu gwaarɔ tɪlɔ tɪn.

²³ Bɛnɔnɔ á nɔɔnɛ garɪ wɔɔdiiru. Yɪra yalɔ Wɛ na

pe abam tɪn dɪ maa garɪ gwaarɔ.

²⁴ Nan maanɪ-na á nii ba-cangaarɔ na yɪ te tɪn. Tɪ ba duə, yɪ tɪ ba zagɪ mɪna. Tɪ ba jɪgɪ tuli dɪ tikəri sɪ tɪ kɪ wɔdiiru da. Kɔ nan yɪ We mu nii tɪ banja nɪ dɪ tɪ ni-wɔdiu. Abam nan tiini á jɪgɪ kuri á dwe zunə bam.

²⁵ Abam wɔɔwɔɔ bá wanɪ o tonjɪ o ŋwɪa dɪ finfɪn dɪ, o na manjɪ o li te dɪ.

²⁶ Á bá wanɪ kɔ finfɪn dɪ á kɪ, bɛɛ nan mu yɪ á jɪgɪ liə dɪ wəənu tɪɔ maama na daari tɪn?

²⁷ Maanɪ-na á nii ga-punnu tɪm lam na yɪ te tɪn. Tɪntɔ nan warɪ tɪ tɔɪ, yɪ tɪ warɪ gwaarɔ tɪ sɔ. Nan taá ye-na nɪ, tɪntɔ jɪgɪ lam tɪ dwe Pe Salomɔn deen na manjɪ o zɔvri gwar-ŋɔnnɔ tɪɔ tɪn.

²⁸ Kɔ nan na yɪ gaarɔ tɪm kuntɔ, tɪntɔ ba jɪgɪ de dɪ nɔɔna na zwe-tɪ. Dɪ kuntɔ dɪ, We ta mu pai tɪ jɪgɪ lam kuntɔ donjɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ, kɔ na yɪ abam, We tiini Dɪ nii abam banja nɪ. Bɛɛ mu yɪ á ba kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ We?

²⁹ Á yɪ taá jɪgɪ wɔɔɔɔ-fara dɪ á na wó kɪ te sɪ á na wɔdiu á dɪ tɪn. Á yɪ taá kɪ liə dɪ kuntɔ wɔɔɔ.

³⁰ Lɔgɔ banja nɔɔna balɔ na yəri We tɪn mu tiini ba bɔɪ wəənu tɪm kuntɔ maama wɔɔɔɔ. Abam Ko We nan manjɪ Dɪ ye nɪ abam manjɪ sɪ á taá jɪgɪ wəənu tɪm kuntɔ.

³¹ Abam manjɪ sɪ á pa á wɔɔɔɔ taa tɔgɪ We paari dɪm mu. Á na kɪ kuntɔ,

We laan wó wəli abam wɔɔɔ kɔɔ na daari tɪn.

³² Á nɔɔna bam á na ba daga tɪn, yɪ pa-na fɔvni taa jɪgɪ abam. Abam Ko We wɔɔɔɔ mu lagɪ sɪ Dɪ pa abam tɔgɪ á dɪ Dɪ paari dɪm.

³³ Kwe-na á jɪjɪgɪ tɪm á yəgɪ, sɪ á daari á manjɪ tɪ səbu kum á ma wəli yinigə tiinə. Kuntɔ mu á kwe á jɪjɪgɪ á tɪɪ We-sɔɔɔ nɪ, səbiə gan-lɔgɔdɪ na bá cɔgɪ me tɪn. Á na tɪɪ jɪjɪgɪ We tee nɪ, tɪ daa bá je. Njwɪna daa bá wanɪ ba ŋɔ-tɪ, yɪ tɔa bá wanɪ ka mu-tɪ ka cɔgɪ.

³⁴ Bɛɪwaanɪ, abam jɪjɪgɪ na tigi me tɪn, á bɪcara dɪ tigi dáanɪ mu.»

Dí na wó ta jɪgɪ dí tɪtɪ te sɪ dí Yuutu joori o ba tɪn

(Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Mariki 13:32-37)

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wɪ: «Á taá fɔgɪ á cɔ á tɪtɪ, nɪ nɔɔna balɔ yuutu na nuɪ o vu sɪ o di kadiri candiə yɪ ba jɪgɪ tɪna sɪ o joori o ba tɪn. Ba ma fɔgɪ ba vɔ ba gwaarɔ dɪ vwɪ, yɪ ba tarɪgɪ ba min-zwəənu ba zɪgɪ ba tee nɪ. Ba yuutu wɔm na tu o yɪ manco-pɪna o magɪ boro, ba laan wó wanɪ ba zanjɪ lɪla ba pɔrɪ ba pa-o.

³⁷ Ba yuutu wɔm na joori o ba, yɪ tɪntɔɪna balɔ na zɪgɪ ba niə yɪ ba ba dɔ tɪn, kɔv ji wɔpolo dɪ ba. Á lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba yuutu wɔm laan wó pa ba jəni ba dɪ wɔdiu. O ma wó vɔ o gɔɔɔ dɪ vɔa, sɪ o kwe wɔdiu kum o vu o zɪgɪ sɪ ba dɪ.

38 O nan na joori o ba titi kuru ni di, yi o tintuɲna bam ta na zigɪ ba niə yi ba ba dɔa, kú ji wɔpolo di ba.

39 A taá ye si, soɲɔ tu ya na lwarɪ maɲa kalɔ ɲwɪtu na lagɪ o ba tɪn, o ya bá pa ɲwɪtu wɔm na cwəɲə o zɔ o ɲɔ.

40 Kuntu ɲwaani abam maɲɪ si á ci á titi mu, si amɔ Nabiin-bu wɔm lagɪ a ba maɲa kalɔ abam na ba tɪna ni aá ba tɪn mu.»

41 Pɪyɛɛɪ ma bwe Zezi o wɪ: «Dí Yuutu, nmɔ na maɲɪ mɪmaɲa yantu tɪn, kɔ yi dɪbam yɪranɪ ɲwaani mu naa nɔɔna maama ɲwaani mu?»

42 Dí Yuutu Zezi ma ləri o wɪ: «Wɔɔ mu yi tintuɲ-ɲum wɔlɔ na jigɪ wɔbɔɲa tɪn? O nyɪ nɪnɛɛni tintuɲɔ wɔlɔ o yuutu na yagɪ o tɪbɔɲa o pa-o yi o daari o vu cwəɲə tɪn. O yuutu wɔm ma li-o si o taa nii o donnə tintuɲna bam baɲa ni, si o daari o taa pa-ba ba ni-wɔdiu de maama.

43 O soɲɔ tu wɔm na joori o ba, yi o na piini di o ki kulɔ maama o na pɛ-o si o ki tɪn, tintuɲɔ wɔm kuntu laan wó na wɔpolo.

44 A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, o yuutu wɔm laan wó pa o taa nii o jijigɪ maama baɲa ni mu.

45 Tintuɲɔ wɔm nan na bɔɲɪ o wɪ, o yuutu wɔm daani zanzan yi o ba tui, yi o na jigɪ o donnə tintuɲ-baara di tintuɲ-kaana bam o maga, o di o gaala, yi o nyo sana o bugə,

46 tintuɲɔ wɔm kuntu yuutu wɔm laan wó joori o ba, de dɪm tintuɲɔ wɔm na ba jigɪ tɪna di maɲa kalɔ o na wó ba tɪn. O yuutu wɔm na tu o pɪr-o kuntu, o laan wó pa o na cam, yi o daari o pa o da di balɔ na vɪn We cɪga kam tɪn o na yaara zanzan.

47 Tintuɲɔ wɔlɔ maama na lwarɪ o yuutu wɔbɔɲa na lagɪ si o ki kulɔ tɪn, yi o na wɔ se si o ja o titi o ki-kɔ, kuntu tu wó na magɪɔ zanzan.

48 Kɔ daari, wɔlɔ na yəri o yuutu na lagɪ si o ki kulɔ tɪn, yi o na ki kulɔ na maɲɪ si ba mag-o tɪn, kuntu tu wó na magɪɔ finfin mu. Wɔlɔ maama ba na pɛ wəɲu zanzan tɪn, baá bwe-o wəɲu zanzan bwiə. Nɔɔɔ wɔlɔ na jɔɲɪ wəɲu zanzan si o taa nii-tɪ tɪn, We wó bwe-o wəɲu zanzan kɔ ja gaali.»

49 Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Amɔ tu lɔgɔ baɲa si a tarigi mini mu a ma zwe-kɔ. A nan ya lagɪ di a wɔ maama si mini dɪm na maɲɪ di ya tarigi mu.

50 Amɔ nan maɲɪ si a zɔ yaara wɔ, nɪnɛɛni a na wó miisi na wɔni te tɪn mu. A nan wɔ wɔ-cɔgɔ wɔni mu, si kɔ taa ve maɲa kam kɔ na wó ki kɔ ti tɪn.

51 Amɔ na tu lɔgɔ baɲa tɪn, á bɔɲɪ si kɔ yi si a pa nɔɔna fɔgɪ daani mu na? Aye. A tu si a pa nɔɔna pɔɔɪ daani mu.

52 Kɔ na puli zɪm kɔ maa ve, soɲɔ didɔa wɔni nɔɔna banu na wɔra, baá pɔɔɪ daani batɔ di bale.

53 Ko di o bu wó pòorí daanı. Nu di o bukò di wó pòorí daanı. Kaanı di o barú nu di wó pòorí daanı.»

54 Zezi laan ma ta di nòn-kògò kum o wí: «Á na ne kunkwænu na wóra tí zaɲa me seeni dɔa na zígí da ka ní tɪn, á yæni á ta lɪla sí dɔa lagi ka ní, yí kaá sɪnɪ ka ní mɔ.

55 Kɔ daarı gungun-kòrru viu na wóra kɔ fulə, á yæni á wí lɔn-wɪa maa bɪna, yí kɔú sɪnɪ kɔ kɪ kɔntɔ mɔ.

56 Abam yí pípírí-nyɪna mɔ. Abam wai á níi weyuu di tíga baɲa á ma lwarí tíga kam yibiyə na wó ta yí te tɪn. Bɛɛ nan mɔ yí á warí á lwarí wænu tɪlɔ na wóra tí kɪ lele tɪn kúrɪ?

57 Bɛɲwaanı mɔ yí abam ba buɲa, sí á lwarí kɔlɔ na lana tɪn sí á taá kía?

58 Kɔ nyí di nòonɔ na jaanı-m o vu o saɲi saríya jəgə ní te tɪn. Abam ta na wɔ cwəɲə ní á maa ve tɪn, sí n kwaanı n pa á fəgí daanı. Kɔ na dai kɔntɔ, o laan wó ja nmɔ o kɪ saríya-diru wɔm jɪɲa ní. Wɔntɔ di laan ma wó kɪ nmɔ o tɪntɔɲɔ jɪɲa ní, sí o kɪ nmɔ pína digə ní.

59 A lagi a ta nmɔ sí ní ta n wóra taan. N na wɔ ɲwɪ jɪnɪ dɪm maama n tí, ba bá yagɪ-m.»

13

Dí na wɔ ləni dí wɔrɔ, dí wó na cəgɪm

1 Kantɔ maɲa kam ní nòona badonnə maa ba Zezi te, yí ba ta dí-d-o Galile tiinə

badonnə taanı. Gɔvırma tu Pilatı deen jaanı bantɔ o gɔ maɲa kalɔ ba na wóra ba kaanı Baɲa-Wɛ tɪn, o pa ba jana nunjı ka gwaanı di vara jana.

2 Zezi ma ləri nòona bam o wí: «Galile tiinə bantɔ na tiini ba na cam kɔntɔ doɲ tɪn, á buɲı sí kɔ yí ba na tiini ba yí nòn-balwaarɔ ba dwe ba donnə bam tɪn ɲwaanı mɔ na?

3 Aye, kɔ dai kɔntɔ. Abam títi di na wɔ ləni á wɔrɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ tɪm, abam maama di wó cəgɪ kɔntɔ doɲ mɔ.

4 Kɔ ta na yí nòona fugə-nana balɔ ya na tígı Silva ní maɲa kam weyuu digə na tɔ ba baɲa ní tɪn, á buɲı ní kɔ yí ba na maɲı sí ba na cəgɪm kɔ dwəni Zeruzalem tiinə badonnə bam tɪn ɲwaanı mɔ na?

5 Aye, kɔ dai kɔntɔ. Abam títi na wɔ ləni á wɔrɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ tɪm, abam maama di wó cəgɪ kɔntɔ doɲ mɔ.»

Kapɔrɔ kɔlɔ na ba jaanı tɪn mimaɲa

6 Zezi laan ma maɲı mimaɲa o brı-ba o wí: «Nòonɔ mɔ wóra. O ma jəri kapɔrɔ o kara wɔnɪ. O ma vu sí o níi, oó na kɔ biə o gwəri na. O ma wɔ ne.

7 Kɔ na ba ləri biə tɪn, o ma ta di o tɪntɔɲɔ wɔm o wí: «Níi, dɔon jıgı bɪna yatɔ mɔ a na tui a laga kɔ biə yí a ba nai kɔlɔkɔlɔ. Nan gonikɔ n di tíga ní, sí kɔ zígı da kafɛ mɔ.»

⁸ Tɪntʊŋnʊ wʊm ma lər-o o wɪ: «A yuutu, yagɪ sɪ kʊ daa kɪ bɪnɪ dɪdʊa kʊ wəlɪ da. Aá kʊ goŋo a kaagɪ kʊ maama yɪ a kɪ pʊpɔŋɔ da.

⁹ Bɪnɪ daa na yɪə yɪ kʊ na lægi biə, kʊ lana. Kʊ nan daa ta na wʊ lægi, dí laan wó go-kʊ dí dɪ tɪga nɪ.» »

Zezi na pɛ kaanɪ wɔdon na yazurə ba siun de ni te tin

¹⁰ Zwifə bam siun de didon deen ma yɪ. Zezi maa wʊ ba Wɛ-digə kam nɪ o brɪ-ba Wɛ taanɪ.

¹¹ Kaanɪ wɔdon maa tɔgɪ o wɔra, cicirə na jɪg-o ka yaara dɪ yawɪv taan bɪna fugə-nana, ka pa o tii mʊ, o warɪ o kwəni wɛɛnɪ.

¹² Zezi na nɛ-o tɪn, o ma ta dɪd-o sɪ o ba o te. O laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Kaanɪ, n nɛ bwəlɪm, n sin dɪ n yaara yam.»

¹³ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, o ma zi o jɪa o baŋa nɪ. Bɪdwɪ baŋa nɪ mʊ kaanɪ wʊm kwəni wɛɛnɪ. O na kwəni wɛɛnɪ tɪn, o ma tee Baŋa-Wɛ.

¹⁴ Zwifə Wɛ-digə kam yuutu wʊm na nɛ Zezi na kɪ te ba siun de dim nɪ yɪ o pa kaanɪ wʊm na yazurə tɪn, o bam ma zanɪ. O ma ta dɪ kɔgɔ kʊm o wɪ: «Wɛ pɛ dɪbam da yardʊ mʊ sɪ dí ta maa tʊŋɪ dí tɪtʊŋa. Kʊntʊ tɪn, á manɪ sɪ á taá tui da yam kʊntʊ nɪ mʊ sɪ á na yazurə, sɪ kʊ dai siun de dim nɪ.»

¹⁵ Dí Yuutu Zezi ma lər-o o wɪ: «Abam yɪ pipiri-nyɪna mʊ. Abam wɔɔ mʊ wʊ ta jɪgɪ o nabɪa naa o bɪnaga yɪ o ba

bwəlɪ-ka o ja vu sɪ ka nyɔ na siun de dim nɪ?

¹⁶ Kʊntʊ tɪn, kaanɪ wʊntʊ na yɪ Abraham dwi tu yɪ sʊtaanɪ ya vɔ-o dɪ yawɪv bɪna fugə-nana tɪn, kʊ culɪ sɪ a bwəl-o a yagɪ siun de dim nɪ sɪ o sin dɪ o yawɪv kʊm na?»

¹⁷ O na tagɪ kʊntʊ tɪn, kʊ ma pa balʊ na vɪ-o tɪn na cavɪra. Kʊ daari nɔn-kɔgɔ kʊm maama maa jɪgɪ wʊpɔlo zanzan dɪ wokɪnkagɪla yalʊ maama o na kɪ tɪn.

Wɛ paari dim na yɪ te tin (Matiyu 13:31-33, Mariki 4:30-32)

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ: «Wɛ paari dim nyɪ dɪ bɛɛ? A ma bɛɛ mʊ a manɪ-dɪ a brɪ abam?»

¹⁹ Wɛ paari dim nyɪ dɪ nɔɔnʊ na kwe wo-duu na yɪ mɪmɪnʊv o vu o du o kadugə nɪ. Wo-duu kʊm kʊntʊ ma nunɪ, yɪ kʊ tiini kʊ jɪ tukamunu. Zunə laan ma ba ba sɔ ba pwəru tiu kʊm yuu nɪ.»

²⁰ Zezi daa ma ta o wɪ: «A ta wʊ ma bɛɛ mʊ a manɪ Wɛ paari dim na nyɪ te tɪn a brɪ abam?»

²¹ Dɪ nyɪ dɪ kaanɪ na kwe dabɪlɪ o gwaanɪ dɪ dɪpɛ muni zwɪ-zɛ sɪtɔ te tɪn. Dɪ laan ma pa dɪpɛ muni dim maama fʊlɪ.»

Dí na wó zv Wɛ paari dim wɔnɪ te tin (Matiyu 7:13-14,21-23)

²² Zezi deen wʊ cwəŋə nɪ o maa ve Zeruzalem. O na maa ve tɪn, o tʊlɪ tɪnɪ dim maama yɪ o brɪ-ba Wɛ taanɪ.

23 Nɔɔnɔ wɔdon ma bwe-
o o wɔ: «A Yuutu, nɔɔna
finfun yiranɔ mu wɔ na
wɔm na?»

Zezi ma ta di nɔɔna bam o
wɔ:

24 «Á taá cu á tɛtɛ sɛ á
kwaanɛ á da ni dɛlɔ na pɛni
tɛn á zu Wɛ paari dɛm wɔ.
A lagɛ a ta abam sɛ nɔɔna
zanzan wɔ ba, ba beeri sɛ
ba zu, yɛ ba bá wantɛ ba na
cwɛŋɛ.»

25 Maŋa kam na yiɛ, yɛ
soŋɔ tu zanɛ o pɛ o maŋ-
coŋo, abam laan wɔ ba á
zɛɛ pooni ni á magɛ boro, yɛ
á loori á wɔ: «Dí Yuutu, popo,
pɛni sɛ dí zu.» O laan wɔ lɛri
o wɔ: «A yɛri abam na nunɛ
mɛ.»

26 Abam laan wɔ ta wɔ:
«Dɛbam ya tɔɛ di nmɔ dí
jɛni dí di wɔdiu. Ku yɛ
dɛbam tɛv kɔm cwe sɛm
wɔni mu n zɛɛ da n bri Wɛ
taanɛ.»

27 O nan ta wɔ lɛri abam
o wɔ: «A yɛri abam. Joori-na
daa ni, abam kɛm-balwaaru
tiinɛ bam.»

28 Ku na kɛ abam kɔntɔ, á
wɔ na Abraham di Yizaki di
Zakɔbi na je Wɛ paari dɛm
wɔni, ku wɛli di Wɛ nijonɛ
bam maama. Abam tɛtɛ nan
bá na cwɛŋɛ sɛ á zu. Abam
wɔ maŋi mɛ yaara na wɔra
yɛ nɔɔna keerɛ yɛ ba dɛni ba
nwa tɛn.

29 Nɔɔna wɔ nunɛ lɔɛ
baŋa je maama ni ba ba ba
zu Wɛ paari dɛm wɔ, yɛ ba
jɛni ba di ywɛni daani.

30 Á taá ye ni, nɔɔna
badaara zɛm na yɛ kwaga
tiinɛ tɛn wɔ ba ba ji yigɛ
tiinɛ. Badaara di na maŋi ba

yɛ yigɛ tiinɛ tɛn wɔ joori ba
ji kwaga tiinɛ.»

*Zezi wɔ na cɔɛ
Zeruzalem tiinɛ ŋwaanɛ te
tɛn*

(Matiyu 23:37-39)

31 Maŋa kam kɔntɔ ni mu
Farizian badonnɛ tu Zezi te,
yɛ ba ta dɛd-o ba wɔ: «Yagɛ
yo seeni sɛ n vu jɛɛ kadoŋ.
Bɛŋwaanɛ Pɛ Erɔdi lagɛ sɛ o
pa ba gu nmɔ.»

32 O ma lɛri-ba o wɔ: «Ve-
na á ta á bri nasɛ kam ni,
zɛm da yantɔ ni a maŋi sɛ a
taa zɛli sutaana, sɛ a kwɛri a
pa nɔɔna na yazurɛ. Da yato
dɛ ni, a laan wɔ yɛ a kweelim
jɛɛ.»

33 A nan maŋi sɛ a daa
kwe a cwɛŋɛ a taa kɛa zɛm
di jwaanɛ di jwa yigɛ ni,
bɛŋwaanɛ ku bá wantɛ sɛ
wɔlɔ na yɛ Wɛ nijonɛ tɛn ga
o ŋwɛa yɛ ku dai Zeruzalem
ni.

34 Hɛii! Zeruzalem tiinɛ-
ba, á yɛni á gu Wɛ nijonɛ yɛ
á dɛlɔ nɔɔna balɔ Wɛ na tɛŋɛ
abam tee ni tɛn di kandwa.
Kuni zanzan mu a ya lagɛ sɛ a
la abam nɔn-biɛ a kɛ daani sɛ
a taa nii á baŋa ni, nɛnɛnɛ
coro na kukwɛri ku biɛ ku kɛ
ku vwana kuri ni te tɛn, yɛ
abam wɔ sɛ.

35 Kɔntɔ tɛn, Wɛ laan wɔ
dwanɛ Dɛ jɛ abam tɛv kɔm
baŋa ni sɛ ku ji di-dwɛnu.
Á taá ye ni, á daa bá na-nɛ sɛ
ku taa ve maŋa kalɔ á na wɔ
ta wɔ: «Zuli-na wɔlɔ na tu dí
Yuutu Wɛ yɛri ŋwaanɛ tɛn.»
»

14

Zezi na pe ya-fvla tu na yazuræ te tin

¹ Siun de didon deen ma yi. Zezi ma vu Farizian yigæ tu didva soŋo o zu si o di wødiu. O na wura tin, ba maa kwaanɩ ba yir-o, si ba nii o na wó kɩ te tin.

² Ya-fvla tu ma ba o zigɩ Zezi yigæ ni.

³ Zezi na ne-o tin, o ma bwe We cullu karanyɩna tiinæ di Farizian tiinæ bam o wɩ: «Dɩbam cullu paɩ cwəŋæ si dí pa nɔɔnu na yazuræ siun de dum ni naa ku culæ?»

⁴ Ba maa cim. O ma dwe nɔɔnu wum o pa o na yazuræ, yi o yag-o o wɩ, o ve.

⁵ O laan ma bwe-ba o wɩ: «Abam wulɩ bu na tu vulɩ wɔni siun de ni, n bá kɩ lila n vu n vaŋ-o n li na? Ku na yi n nabɩa di, n bá vu n li-ka na?»

⁶ Ba maa warɩ ba lær-o kulɩkulɩ.

Dí na maŋɩ si dí tu dí titɩ dí kɩ te tin

⁷ Nɔɔna balɩ na tu si ba toɟɩ ba di wødiu Farizian tu wum soŋo ni tin maa lagɩ jəŋæ je si ba jəni. Zezi ma na ni ba lagɩ je-laaru je mu si ba jəni da. O na ne kuntu tin, o ma maŋɩ mumaŋa o bri-ba o wɩ:

⁸ «Nɔɔnu na kɩ kadiri candiæ yi o bəŋi-m si n ba n di, yi kwaanɩ si n jəni nɔn-kamunu jəŋæ je ni. Nmu na kɩ kuntu, yi nɔn-kəro na tuæ,

⁹ soŋo tu wulɩ na bəŋi abam tin wó ba o ta di nmu o wɩ: «Zaŋɩ si n daari jəgə kam n pa nɔɔnu wɔntu.» Nmu laan wó zaŋɩ n vu

n jəni kwaga kwaga mu di caviura.

¹⁰ Ku daari, ba na bəŋi-m si n vu n toɟɩ n di candiæ, ve n jəni kwaga kwaga. Nmu na kɩ kuntu, yi soŋo tu wum na tu o na-m, o laan wó ta o wɩ: «A cilonɩ, zaŋɩ n ba yigæ n jəni.» Kuntu wó pa n na zula nɔɔna bam maama yigæ ni.

¹¹ Bəŋwaani, wulɩ na zəŋi o titɩ tin, We wó tu kuntu tu. Wulɩ nan na tu o titɩ tin, We wó zəŋi kuntu tu.»

¹² Zezi laan ma ta di soŋo tu wum o wɩ: «Nmu na lagɩ n kɩ wødi-foro n pa nɔɔna, ku na yi wɩa ni naa didaani, si n yi bəŋi n cilonnæ di n curru di n donnæ nadunæ. Nmu na kɩ kuntu, bantɩ wó wanɩ ba joori ba di kɩ-m kuntu donɩ ba ma ŋwɩ jɩni dum.

¹³ Nmu nan na lagɩ n kɩ candiæ, si n bəŋi balɩ na yi yinigæ tiinæ di kwaarɩ di gwani di lilwæ tin, si ba ba ba di.

¹⁴ Nmu na kɩ kuntu, nmu wó ta n jigɩ yu-yoŋo. Nɔɔna bantɩ donɩ bá wanɩ ba joori ba ŋwɩ jɩni dum. Maŋa kam We na wó pa nɔn-ŋuna bi ba yagɩ tɔbɩ tin, nmu laan wó jonɩ n kəm dum kwərə.»

*Candi-fara mumaŋa
(Matiyu 22:1-14)*

¹⁵ Nɔɔnu wødonɩ wulɩ na toɟɩ o je Zezi tee ni o di wødiu tin ma ni o na tagɩ kulɩ tin. O ma ta did-o o wɩ: «Nɔɔnu wulɩ maama na zu We paari dum wɩ o jəni o di ywæni daani tin mu yi yu-yoŋo tu.»

16 Zezi ma manɔ mumaŋa o ma leri o wɔ: «Nɔɔnɔ wɔdon mu ya wura o ma lagi o ki wɔdi-fɔrɔ sɔ o pa nɔɔna. O ma bɛŋi nɔɔna zanzan sɔ ba ba ba di.»

17 Candia kam maŋa na yi tin, o ma tɔŋi o tintɔŋnɔ sɔ o vu o ta di balɔ o na bɛŋi tin ni, ba ba sɔ wonɔ maama ti ku yigɔ.

18 Nɔɔna bam na ni kuntu tin, ba maama ma wura ba loori cwɛŋɔ o tee ni. Ba didɔba ma wɔ: «Popo, pa-ni cwɛŋɔ, sɔ a jonɔ kar-dɔŋa mu, ku yi fifɔn sɔ a vu a nii ka baŋa ni.»

19 Nɔɔnɔ wɔdon di ma wɔ: «Popo, pa-ni cwɛŋɔ, sɔ a yɛgi nabe fugɔ mu lele kuntu sɔ a ma va. A maa ve sɔ a ki a nii, sɔ wɔ se sɔ va na?»

20 Nɔɔnɔ wɔdon di ma ta o wɔ: «A di kaani mu lele kuntu. Amu daa ba wani a ba.»

21 Tintɔŋnɔ wɔm laan ma joori sɔŋɔ o vu o ta di o tu wɔm ba na leri te tin. Sɔŋɔ tu wɔm na ni tin, o bam ma zanɔ. O ma ta di tintɔŋnɔ wɔm o wɔ: «Nuɔi lila n vu tiv kum cwe sum yum maama n la yinigɔ tiinɔ di kwaarɔ di lilwɔ di gwani n pa ba ba ba di.»

22 Tintɔŋnɔ wɔm ma ki kuntu, yi o daa ta o wɔ: «Amu tu, a ki tite maama nmɔ na tagi tin, yi jɛgɔ daa ta daari sɔ nɔɔna jɛni da.»

23 Sɔŋɔ tu wɔm daa ma ta did-o o wɔ: «Nuɔi tiv kum wɔ n vu n beeri cwɛ-bim sum maama niɔ ni, sɔ n pa balɔ na wura tin ba ba zɔ a sɔŋɔ kum sɔ ku su.»

24 A lagi a ta abam sɔ, ku na yi nɔɔna balɔ a ya na bɛŋi yi ba vin tin, bantɔ wɔlɔwɔlɔ daa ba jigi ni sɔ ba tɔgi ba di a wɔdiu kum.»

Di na wɔ kwaani di di dam maama te sɔ di taɔ tɔgi Zezi tin

(Matiyu 10:37-38, 5:13, Mariki 9:50)

25 Zezi na wɔ cwɛŋɔ ni o maa ve tin, nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgi o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yi o wɔ:

26 «Nɔɔnɔ wɔlɔ na tu amu te yi o wɔ vin o ko di o nu, di o kaani di o biɔ, di o zumbaara di o nyaana di o nakwa, yi o na wɔ vin o titi ŋwɔa di, kuntu tu ba wani o ji amu karabu.»

27 Wɔlɔ maama na wɔ se sɔ o tɔgi amu kwaga, sɔ o na yaara ni wɔlɔ na zɔŋi dagara o maa ve o tɔvni je te tin, kuntu tu ba wani o ji a karabu.

28 Abam wɔlɔ na buɔi sɔ o lo weyuu di-kamunu, n manɔ sɔ n da yigɔ n jɛni n jeeli n nii, sɛbu kum wɔ wani digɔ kam ku lo ku ti naa ku ba wani. Ku dai kuntu na?

29 N na wɔ ki kuntu, yi n na cwi digɔ kam kuri yi ka daa wari ka guri, balɔ maama na lwarɔ tin wɔ ta mwanɔ nmɔ,

30 yi ba wɔ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ puli digɔ loom, yi o daa wari-ka o guri.»

31 Asawe, pɛ na lagi o ki jara di pɛ wɔdon, o manɔ sɔ o da yigɔ o jɛni o bwe o nii, nɔɔna mɔrr-fugɔ (10.000) kalɔ na wɔ o kwaga ni tin wɔ wani ba jeeri

noona murr-fiinle (20.000) kalu na wu pe wudon wum kwaga ni tun naa ba bá wani. Ku dai ciga na?

³² O nan na bá wani, pe wudon wum ta na wu yigə yigə o buɪni tun, oó da yigə o tunɪ tuntuɪna mu o tee ni, si ba koor-o si o yagi jara yam si ya ti.

³³ Kuntu tun, ku yi bidwi mu di abam wulu maama na wu kwe o wono maama o yagi daa ni, o bá wani o ji amu karabu.

³⁴ Ye ywəna yi di wai di kwe wudiu. Ye ywəni nan na ti, n daa n bá wani n pa di joori di ja ywəni.

³⁵ Duntu daa ba jigi kuri. N bá wani n ki-di n kadugə ni, naa n ma n ki pɔɔɔɔ. N manɪ si n lo-di n yagi mu.

Abam nan fɔgi á cəgi amu taani dɪm.»

15

Pi-jiə di səbu-jiu mumaɲa (Matiyu 18:12-14)

¹ De didwi lampo-joɲnə di non-cicɔgɪru zanzan ma fɔɔri ba yi Zezi te, si ba taa cəgi o taani dɪm.

² Farizian tiinə di We callu karanyina tiinə na ne kuntu tun, ba maa pɔɔna ba wi: «Taá nii noonu wuntu na je di non-cicɔgɪru, yi o ta kwəri o di wudiu di ba.»

³ Zezi laan ma manɪ mumaɲa o bri-ba o wi:

⁴ «Abam wulu na jigi peeni bi (100), yi si didwa na je, o bá yagi peeni funugɔ-nugɔ kum (99) gaa ni, yi o

daari o vu o beeri pi-jiə kam na?

⁵ O nan na beeri o na-ka, o laan wú kwe-ka o danɪ o bakala banɲa ni di wupolo o ja vu sɔɲo.

⁶ O na tu o yi sɔɲo, oó bəɲi o cillonə di o sɔɲo tiinə maama, yi o ta di ba o wi: «Á ki wupolo di amu, a na ne piə kalu ya na je tun ɲwaanɪ.»

⁷ Kuntu tun, a lagɪ a ta abam si, ku yi bidwi mu di non-cicɔgɔ didwa na ləni o wu o yagi kəm-balwaarɔ, kuú pa wupolo taa daga We-sɔɲo ni. Baá ta jigi wupolo zanzan did-o ku dwe non-ɲona funugɔ-nugɔ na ba buɲi si ba manɪ si ba ləni ba wurɔ We ɲwaanɪ.

⁸ Asawe, kaani na jigi səbu-dala fugə, yi didwa na je, o bá tarigi kanɪa o zuri o yira o zari digə kam wu maama, si o nii oó na-di na?

⁹ O nan na ne-di, o laan wú bəɲi o cillonə di o sɔɲo tiinə maama, yi o ta di ba o wi: «Á ki wupolo di amu, a na ne səbu-dalɪ dilu ya na je tun ɲwaanɪ.»

¹⁰ Kuntu tun, a lagɪ a ta abam si, ku yi bidwi mu di non-cicɔgɔ didwa na ləni o wu o yagi kəm-balwaarɔ, kuú pa wupolo kuntu don taa wu We malesɪ sim tee ni.»

Bu-jiu mumaɲa

¹¹ Zezi daa ta ma ta o wi: «Noonu mu wurɔ o na jigi bəkəri sule.

¹² De didwi nyaani wum ma zanɪ o ta di o ko o wi: «A

ko, a loori-m si n manɔ a tɛri nmɔ wænu tum wɔnti n panɔ. O ko ma sɛ. O ma manɔ o jujiguru tum o pa-ba.

13 Da finfin na ke tin, nyaani wɔm ma zanɔ o kwalimɔ o wænu maama o ja nunɔ o vu tu kɔdon yigə yigə. O maa zɔuri da, yi o ki paweeni yiranɔ. O maa jigi o wænu tum o cɔgi yɔɔ yɔɔ.

14 O laan ma ba o cɔgi o wænu tum o ti maama. Kana ma tiini ka zu tu kɔm, yi o daa ba jigi kulukulu.

15 O ma vu tu kɔm nɔɔnɔ didɔa te, o loor-o si o wɛl-o. Nɔɔnɔ wɔm ma pa o vu o tɔgi o tɛrə gaa ni.

16 Kana na tiini ka cɛ o yira ni tin, o ma bɔni si o tɔgi o di tɛrə yam wɔdiu kɔm, yi nɔɔn-nɔɔnɔ ba pa-o-ku.

17 O wɔbɔɔna laan ma joori. O ma bwe o titi ni o wɔ: A ko yəni o paɔ o tintɔɔna wɔdiu zanzan yi ba ba di ba tiə, yi a laan wɔ yo seeni kana lagɔ ka gɔ-ni.

18 Aá zanɔ a joori a vu a ko wɔm te mu, si a ta did-o ni: A ko, a ki a cɔgi We yigə, yi a ki a cɔgi nmɔ di wɔ.

19 Kɔntu tin, ku daa wɔ manɔ si n ki-ni ni nmɔ bu te. Nan pa a taa tɔgi a yi nmɔ tintɔɔna bam didɔa.

20 O na bɔni kɔntu tin, o laan ma zanɔ o maa ve o ko wɔm te. O ta na wɔ yigə yigə tin, mu o ko wɔm tuli o na-o. O na nɛ-o tin, o nwanja ma zu-o. O ma zanɔ o duri o vu o jeeri o bu wɔm, o kukwər-o di wɔpolo zanzan.

21 Bu wɔm laan ma ta did-o o wɔ: A ko, a ki a cɔgi We yigə, yi a ki a cɔgi nmɔ di

wɔ. Kɔntu tin, ku daa wɔ manɔ si n ki-ni ni n bu te.

22 O ko wɔm ma ta di o tintɔɔna bam o wɔ: A ki lila á zu á kwe gɔɔ kulɔ na lana ku dwe ti maama tin, á ja ba á zu-o. Kwe-na jafuli á ki o jɔna ni, si á kwe natra á pa o zu.

23 Ve-na á ja na-paali kamunu kɔm á ja ba á gɔ, si dí ma ki wɔdiu dí di candiə di wɔpolo.

24 Bɛɔwaani a bu wɔntu ya tigi mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi a joori a na-o. Ba ma puli wɔdiuru tum dim yi ba kweera di wɔpolo.

25 Manja kalɔ nyaani wɔm na tu o yi sɔɔɔ tin, o zumbaaru wɔm ya wɔ kara ni mu o vara. O na nunɔ kara kam ni o maa bunɔ sɔɔɔ tin, mu o ni ba na magɔ wænu yi ba sai.

26 O ma bɔni o ko tintɔɔna bam didɔa o bwe-o wɔɔo kulɔ na ki yi ba kweeri tin.

27 Tintɔɔnɔ wɔm ma lər-o o wɔ: <Nmɔ nyaani wɔm mu tuə. Nmɔ ko ma ja na-paali kamunu kɔm o gɔ si ba di candiə, o na nɛ-o yi o jigi yazurə tin nwanani.>

28 Bu-kwan kam na ni kɔntu tin, o bam ma zanɔ. O ma ba lagɔ si o zu digə. O ko wɔm ma nunɔ o vu o koor-o si o zu.

29 O ma ta di o ko wɔm o wɔ: <Ta n niə, buna yantu maama amɔ tiini a tɔni zanzan a pa nmɔ. A yəni a sɛ nmɔ ni manja maama. Nmɔ nan wɔ pɛ amɔ di bubala di si a gɔ, si amɔ di a cilonnə ma ki candiə.>

³⁰ Kɔ daari nmu bu wontu na tu tin, n jaani na-paali kamunu kum n gu n pa-o, yi o yi wulu na kwe nmu jijiguru o vu o cɔgi ka-bwæru kwaga ni yi o laan joori o ba tin.»

³¹ O ko wum ma lær-o o wi: «A bu, nmu wu amu tee ni mu manja maama. Wænu tilu maama amu na jigi tin yi nmu nyum mu.»

³² Dí nan manɔ si dí ki wɔpolo candiæ mu zim, beɲwaani nmu nyaani wum ya tigi mu, yi o joori o bi. O ya je mu, yi dí joori dí na-o.»

16

Tintuɲ-balɔɔ mimanja

¹ Zezi daa ta ma ta di o karabiæ bam o wi: «Nadum mu wura o na jigi tintuɲɲu. O tintuɲɲu wum mu nii o wænu maama banja ni. Nɔɔna badonnæ ma vu ba ta di nadum wum ba wi, o tintuɲɲu wum jigi o wænu tum o cɔga mu.»

² O ma bæɲi o tintuɲɲu wum, yi o ta did-o o wi: «A ni nmu na ki te tin. Kɔɔ mu n nan wó ta di amu? Nan ve n jeeli nmu na ki te di a wænu tum tin, si n ba n ta n bri-ni. Nmu daa n bá wani n ta n yi a tintuɲɲu.»

³ Tintuɲɲu wum ma bwe o titi ni o wi: «Amu nan wó ki ta mu? A tu wum lagi o li-ni o tituɲa yam ni. Amu ba dana si a wani a va. Cavura maa jigi-ni si a taa tulu a looræ.»

⁴ A nan ye a na wó ki te, si o na li-ni o tituɲi dum ni, si nɔɔna taa jonɲi-ni lanyirani ba sam ni tin.»

⁵ O na buɲi kuntu tin, o ma bæɲi balu na jigi o tu wum jina tin didba didba o pa ba ba o te. O ma bwe dayigæ tu wum o wi: «Nmu jigi a tu wum jini ku mai tita mu?»

⁶ Nɔɔnu wum ma læri o wi: «Ku yi nugæ kunkwaanu bi (100) mu.» Tintuɲɲu wum ma ta-o o wi: «Nii tɔnɔ kulɔ nmu jini dum na pupuni da tin. Nan ki lila n kwe n ja n vu n jani n pupuni ni kunkwaanu fiinnu (50).»

⁷ O daa ta ma bwe nɔɔnu wudonɲ o wi: «Nmu jigi a tu wum jini ku mai tita mu?» O ma læri o wi: «Ku yi muna ywælu bi (100) mu.» Tintuɲɲu wum ma ta did-o o wi: «Kwe tɔnɔ kum n pupuni ni ywælu funɔnɔ (80).»

⁸ Nadum wum na lwarɔ kuntu tin, o ta tee tituɲ-balɔɔ kum di o na ki te tin, beɲwaani luɔu banja tiinæ jigi swan ba ye ba na wó ki te si ba ma weli daani ba dwe balu na lwarɔ We pooni dum tin.

⁹ A lagi a ta abam si, á manɔ si á kwe luɔu banja sæbu á ma weli nɔɔna si ku pa á di cilonɲo daani. Á na ki kuntu, yi sæbu kum na ti, ba jwa wó jeeri abam lanyirani We-sɔnɔ ni, si á taá wura manja kalu na bá ti tin.»

Dí na manɔ si dí taá yi ciga tiinæ te tin

¹⁰ «Nɔɔnu wulu na toɲi ciga di wo-balanja tin wó ta toɲi ciga di wo-kamunu di. Ku daari wulu na ba toɲi ciga di wo-balanja tin

bá wanı o tɔgı cıga dı wo-kamunu dı.

¹¹ Kuntv tın, abam na warı á tɔgı cıga dı lɔgɔ baɲa səbu, Wε bá sε sı Dı kwe jıgıgıv cıga cıga Dı kı abam jıɲa nı.

¹² Abam na warı á tɔgı cıga dı wəənu tılv ba na kwe ba kı abam jıɲa nı sı á nii tı baɲa nı tın, Wε bá sε sı Dı pa abam wəənu tılv na wó ta yı abam tıtı nyım tın.

¹³ Tıntvɲnv bá wanı o kwe wɔbɔɲ-dıdwa sı o ma tɔɲı o pa o yuutiınə bale. Oó ta culı dıdva kam yı o daarı o soe wɔdon wɔm, naa oó ta nıgı dıdva kam yı o daarı o gooni wɔdon wɔm. Kuntv ɲwaanı abam bá wanı á pa sı Wε taa yı á yuutu, sı á daarı á pa səbu dı taa yı á yuutu.»

¹⁴ Farızıan tiınə bam na tɔgı ba wɔra tın ma ni Zezi na tagı kulv maama tın. Ba na yı səbu-swən-nyına tın, ba maa jıg-o ba mwana.

¹⁵ O ma ta dı ba o wı: «Abam mv lagı sı á brı á tıtı nɔɔna yıgə nı, nı á yı nɔn-ɲɔna. Wε nan ye á wɔbɔɲa na yı te tın. Wɔɲo kulv nɔɔna na paı kv yı wo-kamunu tın, kv yı wo-zɔɔnı mv Wε yıgə nı.

¹⁶ Nɔɔna dεen jıgı Moyısı cullu tım dı faɲa faɲa Wε nıjɔɲnə bam na brı kulv tın mv ba tɔga, yı kv vu kv yı maɲa kalv Zan wɔlv na miisi nɔɔna na wɔnı tın laan ba. O na tu tın, kv laan yı Wε paarı kwər-ywəɲə kam mv wɔra, yı nɔɔna maama tiini

ba kwaanı sı ba tɔgı ba zv dı wɔ.

¹⁷ Dı kv dı, kv yı mwalı sı weyuu dı tıga je kv dwe wɔɲo funfun na lagı kv lı Wε cullu tım wɔnı.

¹⁸ Nɔɔnv wɔlv na yagı o kaanı yı o daarı o di kaanı wɔdon, kuntv tu kəm dım yı balɔɔ nıneenı nɔɔnv na pəni dı o don kaanı te tın mv. Nɔɔnv wɔlv na zaɲı o di kaanı wɔlv o tıtı barv na yag-o tın, kuntv tu kəm dım dı yı balɔɔ nıneenı nɔɔnv na pəni dı o don kaanı te tın mv.»

Nadum dı yinıgə tu mımaɲa

¹⁹ Zezi ta ma ta o wı: «Nadum mv wɔra. O maa yəni o zv gwar-ɲɔnnv tılv na tiini tı lana tın. O jıgı wɔɲo maama kv yı-o, yı o ɲwıa lana dε maama.

²⁰ Yinıgə tu dı mv wɔra, o yırvı mv Lazaarı. O yəni o tıgı nadum wɔm sɔɲɔ manɔɲo nı. O yıra maama yı ɲwana.

²¹ O maa lagı sı o taa di wɔdıu kulv nadum wɔm na di yı kv siiri tıga nı tın, yı o ba na-kv o di. Kakuri dı ma tui sı dəlımı o ɲwana yam.

²² Yinıgə tu wɔm laan ma ba o tı. Wε malesı ma ba sı kwe-o sı ja vu Wε-sɔɲɔ sı pa o jəni Abraham tıkəri nı. Nadum wɔm dı ma tı. Ba ma kwe-o ba kı.

²³ O ma vu curu. O maa wɔra o yaara zanzan. O ma kwəni o yuu wεenı o na Abraham na wɔ yıgə yıgə, yı Lazaarı je o tıkəri nı.

²⁴ O ma kaası o ta dıd-o o wı: «A ko Abraham, popo, duri a ɲwana. A loori-m sı

n pa Lazaari vu o ma o nva o laŋi na o ba o ma zuri a dindɛlimi, si a tiini a yaari zanzan mini dɛm wɔni.»

²⁵ Abraham ma lɛr-o o wɛ: «A bu, nan guli nmɔ dɛɛn na ŋwi lɔgɔ banja ni yi n na wo-laarɔ tɛlɔ maama n na lagɔ tɛn. Lazaari dɛɛn nan jigi yaara yɛranɛ mu. Kɔ daari lele kɔntɔ, wɔm bɛcari laan zuri, yi nmɔ dɛ daa wɔ yaara wɔni.»

²⁶ Woŋo kɔlɔ na wɛli da tɛn, goŋ-canluŋu mu cigɛ dɛbam dɛ abam laŋa ni, yi nɔɔn-nɔɔnɔ bɛ wani o zigɛ yo o vu o bɛ o yi abam te. Nɔɔn-nɔɔnɔ dɛ bɛ wani o zigɛ abam tee ni o bɛ o ba dɛbam te.»

²⁷ Nadum wɔm ma ta o wɛ: «A ko, kɔ nan na yi kɔntɔ, a loori-m si n tɔŋi Lazaari si o vu a ko sɔŋo,

²⁸ si a nyaana banu wɔra, si o kaani-ba, si ba dɛ daa yi togi ba ba yaara jɛgɛ kantɔ.»

²⁹ Abraham ma ta did-o o wɛ: «Ba maŋi ba jigi twaanɔ tɛlɔ Moyisi dɛ Wɛ nijɔŋnɛ bam na pɔpɔni tɛn. Ba nan maŋi si ba sɛ twaanɔ tintɔ taani dɛm mu.»

³⁰ O ma lɛri o wɛ: «A ko Abraham, ba bɛ sɛ kɔntɔ. Nɔɔnɔ nan na bi o yagi tɔɔni yi o vu ba te o ta dɛ ba, ba laan wɔ lɛni ba wɔrɔ ba yagi kɛm-balwaarɔ tɛm.»

³¹ Abraham ma lɛri nadum wɔm o wɛ: «Ba na wɔ sɛ Moyisi dɛ Wɛ nijɔŋnɛ bam maama taani dɛm, nɔɔnɔ na maŋi o bi o yagi tɔɔni dɛ, ba ta bɛ sɛ si o taani dɛm yi cigɛ.» »

17

Zezi na brɛ o karabiɛ wɛɛnu tɛlɔ tɛn
(*Matiyu 18:6-7,21-22,*

Mariki 9:42)

¹ Zezi dɛɛn ma ta dɛ o karabiɛ bam o wɛ: «Kɔ bɛ wani si wɛɛnu tɛlɔ na ganɛ nɔɔna si ba yagi Wɛ cwɛŋɛ toɔm tɛn taa tɛrɛ. Kɔ nan na yi nɔɔnɔ wɔlɔ na ganɛ nɔɔna si ba yagi Wɛ cwɛŋɛ toɔm tɛn, lɛɛrɔ wɔ o yuu ni.»

² Kɔ ta lana kɔ pa kɔntɔ tu si ba lɛ kandwɛ kamunu o ba ni ba dɛ-o nɛnɔ wɔni, kɔ garɛ cam dɛlɔ o na wɔ na dɛ o na pɛ Wɛ bu-balaŋa didɔba yagi Wɛ cwɛŋɛ toɔm tɛn.

³ Kɔntɔ tɛn, á taá cɔ á titi! N nu-bu na ki lwarɛm, si n kaan-o dɛ o na ki kɔlɔ tɛn. O nan na sɛ yi o lɛni o wɔ dɛ o kɛm-balɔrɔ kɔm, si n ma n cɛ-o.

⁴ O na maŋi o ki nmɔ lwarɛm kuni birpɛ dɛ wɔni yi o sɛ ni o ki o cɔgi, nmɔ ta maŋi si n ma n cɛ-o mu.»

⁵ Dí Yuutu Zezi tintɔŋna bam ma ta did-o ba wɛ: «Wɛli dɛbam wɔbɔŋa, si dí taá jigi wɔ-didɔba dɛ nmɔ.»

⁶ Zezi ma lɛri-ba o wɛ: «Á na ki á wɔ-didɔba dɛ amɔ, yi kɔ na maŋi kɔ yi finfin yɛranɛ ni nyasaŋ-bu te dɛ, á wɔ wani á ta dɛ tu-kamunu kɔntɔ ni kɔ gɔ kɔ vu kɔ jɛni nɛnɔ kɔm wɔni, yi kɔ sɛ á ni.»

Tintɔŋnɔ na maŋi si o ki te tɛn

⁷ Zezi daa ta ma ta o wɛ: «Abam wɔlɔ na jigi tintɔŋnɔ, yi o na wɔra o vari o pa-m, naa o na togi n peeni, yi wɔntɔ na tɔŋi o ti

yí o ba o yí sɔŋɔ, n ta did-o ni o ba o jani o di wɔdiu di nmɔ na?

⁸ Aye. Nmɔ nan wó ta did-o ni: «Ve n kí wɔdiu, sí n laan vɔ n gɔrɔ di vɔa, n ja wɔdiu kum n ba n pa-ni sí a di. Amɔ na di a ti, sí n laan vu n di n titi nyim.»

⁹ Kɔ daa dai sí n kí n tintɔŋɔ wɔm le, di o na kí kɔlɔ nmɔ na pɛ-o ní sí o kí tɪn.

¹⁰ Kɔ yí bɪdwɪ mɔ di abam di. Abam na kí kɔlɔ maama Wɛ na pɛ abam ní sí á kí tɪn, á maŋi sí á taá wɪ: «Dɪbam yí tintɔŋa má mɔ. Dí kí kɔlɔ na maŋi sí dí kí tɪn yɪranɪ mɔ.» »

Zezi na pɛ nanywaanɔ fugə na yazurə te tɪn

¹¹ Zezi dɛɛn ma wɔ cwəŋə ni o maa ve Zeruzalem. O ma da Samari lɔgɔ di Galile lɔgɔ sisəm o maa kea.

¹² O ma vu sí o zɔ tɪv kɔdɔŋ. Mɔ nanywaanɔ fugə jeer-o cwəŋə ni. Ba ma zɪgɪ yigə yigə,

¹³ yí ba kaasɪ di kwər-de ba wɪ: «Dɪbam tu Zezi, popo duri dɪbam ŋwanja.»

¹⁴ Zezi na nɛ-ba tɪn, o ma ta di ba o wɪ: «Ve-na Wɛ kaanɪm tu wɔm te sí á pa o nii á yɪra yam.»

O na tagɪ kɔntɔ yí ba maa ve tɪn, mɔ ba maama nɛ yazurə yí ba yɪra jɪ lanyɪranɪ.

¹⁵ Ba wɔ didɔba na nɛ ni o yawɔv kum je tɪn, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yí o zuli Wɛ di kwər-dia.

¹⁶ O ma vu o tɪv Zezi yigə ni, yí o kí o le. Wɔlɔ na kí kɔntɔ tɪn yí Samari tu mɔ.

¹⁷ Zezi ma bwe o wɪ: «Kɔ dai nɔɔna fugə kam maama mɔ nɛ yazurə na? Nɔgɔ kum nan bɛ?»

¹⁸ Ba wɔlɔwɔlɔ wɔ joori o ba sí o kí Wɛ le, kɔ na dai dwi-gɛ tu wɔntɔ yɪranɪ.»

¹⁹ O laan ma ta di nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Nmɔ na kí n wɔ-didɔba di amɔ tɪn mɔ pɛ n na vrɪm. Nan zanɪ n viiri.»

Wɛ paari dɪm na wó ba nɔɔna titari te tɪn (Matiyu 24:23-28,36-41)

²⁰ Farizian tiinə bam dɛɛn ma bwe Zezi, sí ba lwarɪ maŋa kalɔ Wɛ na wó di paari nɔɔna titari ni tɪn. O ma ləri-ba o wɪ: «Wɛ paari dɪm maŋa na yia, á bá want á ma á yia á na-di.

²¹ Nɔɔna bá ta wɪ: «Nii-na yo seeni», asawe ba wɪ: «Nii jəgə kantɔ ni», bɛŋwaanɪ Wɛ paari dɪm maŋi di wɔ abam titari ni.»

²² Zezi ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Maŋa wó ba, yí á wó ta lagɪ di á wɔ maama sí á ya na tɔgɪ á wɔra, kɔ na maŋi kɔ yí dɛ didɔba yɪranɪ di, maŋa kalɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na joori a ba tɪn. Á nan bá na.

²³ Kantɔ maŋa kam ni nɔɔna wó ta di abam ba wɪ: «Nii-na, o wɔ yo seeni», asawe: «O wɔ jəgə kantɔ ni». Á nan yí sɛ ba taanɪ dɪm sí á vu á nii.

²⁴ Bɛŋwaanɪ, dɛ dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na lagɪ a ba tɪn na yia, kɔv ta nyɪ di dɔba na pipɪli weyuu ni ka lɛɛnɪ

ka paɪ pooni lɔɡv baŋa je maama ni te tin mu.

²⁵ Kɔ na wó loori kuntu tin, kɔ fin mu si amɔ Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan si zim nɔɔna bam culi-ni.

²⁶ Amɔ Nabiin-bu wɔm na wó ba maŋa kalɔ tin wó ta nyɪ nɪnɛnɪ kɔ dɛɛn na kɪ Nowe maŋa kam ni te tin mu.

²⁷ Kantɔ maŋa kam ni, nɔɔna dɛɛn di ba wɔdiiru yi ba nyɔa, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zɔvri banna, si kɔ vu kɔ yi de dɪm Nowe na zɔ naboro kamunu kum wɔ tin. Na laan ma ba, ba li lɔɡv baŋa ba cɔɡɪ nɔɔna bam maama.

²⁸ Maŋa kalɔ Lotɪ dɛɛn na wɔra tin, kɔ di maŋɪ kɔ yi kuntu mu. Nɔɔna dɛɛn wɔra ba di ba wɔdiiru yi ba nyɔa, yi ba daari ba kɪ pipiu, yi ba vara yi ba lo sam.

²⁹ Kɔ ma ba kɔ yi de dɪm Lotɪ na duri o nuŋi Sodɔm ni tin. De dɪm kuntu ni, mini di min-kandwa ma nuŋi weyuu ni ya tɔ tɪga ni ya cɔɡɪ tɪv kum nɔɔna bam maama.

³⁰ De dɪm amɔ Nabiin-bu wɔm na wó joori a ba lɔɡv baŋa a brɪ a titɪ tin, kɔv dari nɔɔna kuntu doŋ mu.

³¹ De dɪm kuntu ni, nɔɔnɔ wɔlv na wɔ nayuu ni yi o wænu na wɔ digə wɔni, kuntu tu daa yi tu o zɔ digə wɔ si o kwe o wænu tin o ja duri. Nɔɔnɔ wɔlv nan na wɔ kara ni, o di daa yi joori soŋɔ.

³² Guli-na kɔ dɛɛn na kɪ Lotɪ kaani wɔm te tin.

³³ Wɔlv maama na lagɪ si o taa jigɪ o titɪ ŋwɪa tin, kuntu tu wó ga-ka mu. Wɔlv

maama nan na sɛ si o ga o ŋwɪa tin, kuntu tu wó ta jigɪ ŋwɪa Wɛ tee ni.

³⁴ A lagɪ a ta abam si, nɔɔna bale na pəni titɪ ni sara didɔa wɔni, Wɛ wó li ba didɔa Dɪ daari didɔa.

³⁵ Kaana bale na wɔra ba cɔv muni, Wɛ wó li ba didɔa Dɪ daari didɔa. [

³⁶ Nɔɔna bale di na wɔ kara ni ba tɔŋa, Wɛ wó li ba didɔa Dɪ daari didɔa.]»

³⁷ Zezi na tagɪ kuntu tin, ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam Yuutu, kuntu wɔŋo wó kɪ yən mu?»

O ma ləri-ba di bitar-dindɪa o wɪ: «Wo-tɔv na wɔ mɛ tin, duurə di gilimi da mu.»

18

Wɛ-loro na yi te tin

¹ Zezi dɛɛn ma maŋɪ mɪmaŋa o brɪ o karabiə bam ni ba maŋɪ si ba taa loori Wɛ taan mu, si ba yi yagɪ.

² O ma maŋɪ o brɪ-ba o wɪ: «Tɪv kɔdoŋ ni mu sariya-diru wɔdoŋ dɛɛn ya wɔra, yi o ba kwari Wɛ. O maa ba niɡɪ nɔɔna di.

³ Kadəm wɔdoŋ di maa wɔ tɪv kum kuntu ni. O maa yəni o ve sariya-diru wɔm te maŋa maama, o loor-o zənə o wɪ: «Nan kwaani n wəli-ni, si n pa a na bura a dɪm wɔm tee ni.»

⁴ Sariya-diru wɔm maa ba sɛ o taani dɪm. Kɔ maa wɔra kɔ wɔra, o laan ma ta o titɪ wɔni o wɪ: «A ba kwari Wɛ. A ba niɡɪ nɔɔna di.

⁵ Di kɔ di, kadəm wɔntɔ nan ta jigɪ-ni o yaara maŋa maama di o taani dɪm. Kuntu ŋwaani a maŋɪ si a

pa-o bura. Ku na dai kuntu, oó ta tui a te o yaari-ni manja maama.» »

6 Dí Yuutu Zezi laan ma ta o wi: «Cəgi-na sariya-diru baloro kum na tagi te tin.

7 Si ku laan nan na yi We, DI bá se si DI wəli DI titi noona balu DI na kuri tin si ba na ciga na? DI bá ki lila DI wəli balu na tiini ba loori-DI manja maama wia di titi tin na?

8 A lagı a ta abam si, DI wó pa-ba ciga lila. Ku daari, amu Nabiin-bu wum na joori a ba lugu banja, noona ta wó ta jıgı wu-dıdva di amu na?»

Farizian tu di lampo-jonnu mumaŋa

9 Zezi daa ma manı mumaŋa didon, si o ma bri balu na buŋi ba pai ba yi non-ŋona We tee ni yi ba gooni ba donnə tin.

10 O ma manı o bri-ba o wi: «Noona bale mu wura. Ba didva yi Farizian tu mu. Wudon wum maa yi lampo-jonnu. Ba ma zanı ba vu We-di-kamunu kum si ba warı We.

11 Ba na zu tin, Farizian tu wum ma zigı o warı We o wonı o wi: «We, a ki nmu le di amu na dai nıneeni noona badaara balu na yi ŋwına di wo-lwaan-kərə di ka-lagına te tin. A ki nmu le di a na dai nıneeni lampo-jonnu wontu di te tin.

12 A yəni a vɔ ni kuni ble mu da yarpe maama wonı. Wəənu tılv maama a na ne tin, a yəni a li nmu təri ti wonı a pa nmu.»

13 Ku daari lampo-jonnu wum maa zigı daa ni o warı We. O maa ba lagı si o kwəni o yuu wəeni, yi o magı o japoora We yigə ni o wi: «We, amu yi lwarım tu mu. Nan duri a yibwəne.»

14 Kuntu tin, a nan lagı a ta di abam si, noona bantu bale na warı We ba ti yi ba laan joori sɔŋɔ tin, ku yi lampo-jonnu wum mu ne ciga We tee ni, si ku dai Farizian tu wum. Beŋwaani, wulu na zəŋi o titi tin, We wó tu kuntu tu. Wulu nan na tu o titi tin, We wó zəŋi kuntu tu.»

Bu-balwa na manı di We paari dim te tin

(Matiyu 19:13-15, Mariki 10:13-16)

15 Noona badonnə maa jaani ba bu-balwa ba tui Zezi te, si o danı o jia ba banja ni o warı We o pa-ba. O karabiə bam na ne kuntu tin, ba ma zanı ba kaani-ba si ba yi taa ki kuntu.

16 Zezi laan ma bəŋi biə bam si ba ba o te, yi o wi: «Yagı-na si biə bam taa tui a te, si á yi zanı á ci-ba. Beŋwaani balu na nyi di bu-balwa te tin mu manı si ba zu We paari dim wu.

17 A lagı a ta ciga mu di abam si, noonu na wu se si We taa te-o ni bu-balaŋa te, o bá na cwəŋə si o zu We paari dim wu.»

Nadunə wó wanı ba na ŋwia We tee ni na?

(Matiyu 19:16-30, Mariki 10:17-31)

18 Zwifə yigə tu wədon
dɛɛn ma bwe Zezi o wɪ:
«Karanyina, n yi nɔn-ɲɔm.
Bri-ni kɔɔ a na wó kɪ, sɪ a
ma a na ɲwɪa kalɔ na ba ti
tɪn Wɛ tee nɪ.»

19 Zezi ma ta did-o o wɪ:
«Bɛɲwaani mu n bəɲi-ni ni
nɔn-ɲɔm? Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə
o na yi nɔn-ɲɔm, kɔ na dai
Wɛ DI yɪrani.

20 Nmɔ manɪ n ye Wɛ cullu
tɪm na bri kɔɔ tɪn. Yi zaɲɪ
n pəni dɪ n don kaani. Yi
zaɲɪ n gɔ nɔɔnɔ. Yi zaɲɪ n
ɲɔ. Yi fɔ vwan n pa nɔɔn-
nɔɔnɔ. Ta n zuli n nu dɪ n
ko.»

21 Zwifə yigə tu wɔm ma ta
o wɪ: «Kɔ zɪgɪ amɔ biini ni
mu a manɪ a tɔgɪ cullu tɪntɔ
maama.»

22 Zezi na ni o na tagɪ kɔɔ
tɪn, o ma ta did-o o wɪ: «Kɔ
nan ta gɛ wɔɲɔ didɔba mu sɪ
n kɪ. Kwe wənu tɪɔ maama
n na jɪgɪ tɪn n yəgɪ, sɪ n
laan manɪ tɪ sɛbu kɔm n pa
yinigə tiinə. Kuntɔ wó pa n
ta n jɪgɪ jɪjɪgɪrɔ Wɛ-sɔɲɔ nɪ.
Nmɔ na kɪ kuntɔ, sɪ n laan
ba n ta n tɔgɪ-nɪ.»

23 Nɔɔnɔ wɔm na ni kuntɔ
tɪn, o wɔ ma cɔgɪ zanzan, o
na yi jɪjɪgɪrɔ zanzan tu tɪn
ɲwaani.

24 Zezi ma lwarɪ o wɔ na
cɔgɪ te tɪn. O ma ta o wɪ:
«Nadunə na lagɪ sɪ ba zɔ Wɛ
paari dɪm wɔ, kɔ sɪntɪ kɔ
cana kɔ pa-ba.

25 Kóɔ ta yi mwali sɪ yo-
gondi da gar-lwe bɔɔnɪ dɪ
nunɪ kɔ dwe nadum na lagɪ
sɪ o zɔ Wɛ paari dɪm wɔ.»

26 Nɔɔna balɔ na ni kɔɔ
Zezi na tagɪ tɪn ma bwe-
o ba wɪ: «Kɔ nan na yi

kuntɔ, wɔɔ mu wó wani o na
vrɪm?»

27 O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔɔ
nabiinə na wari ba kɪ tɪn,
Wɛ wa-kɔ DI kɪa.»

28 Pɪyɛɛrɪ laan ma ta o wɪ:
«Nii. Dɪbam yagɪ dí wənu
mu yi dí daari dí tɔgɪ nmɔ.»

29 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A
lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ,
nɔɔnɔ wɔɔɔ maama na tagɪ
Wɛ paari dɪm ɲwaani yi o
yagɪ o sɔɲɔ naa o kaani naa
o nu-biə naa o nu dɪ o ko naa
o biə tɪn,

30 kuntɔ tu wó sɪntɪ o jonɪ
kɔ dwəni kɔɔ maama o na
yagɪ tɪn manɪ kantɔ nɪ. Kɔ
daari manɪ kalɔ na wó ba
tɪn, kuntɔ tu wó na ɲwɪa
kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ.»

*Zezi daa na ɲɔɔnɪ o tɔvni
taani te tɪn*

*(Matiyu 20:17-19, Mariki
10:32-34)*

31 Zezi dɛɛn ma pɔɔrɪ o
karabiə fugə-bale bam kɔgɔ
kɔm wɔnɪ, yi o ta dɪ ba o
wɪ: «Taá ye-na sɪ, dí maa
ve Zeruzalem, yi wənu tɪɔ
maama fanɲa fanɲa Wɛ ni-
jonɲə bam na pɔpɔnɪ amɔ
Nabiin-bu wɔm ɲwaani tɪn
wó kɪ.

32 Baá ja amɔ ba kɪ dwi-
gɛ tiinə jɪɲa nɪ. Baá mwanɪ
amɔ, baá bɛɛsɪ amɔ, baá twɪ
lileeru ba yagɪ a yɪra nɪ,

33 baá kwe balaari ba ma
magɪ-nɪ, yi ba laan daari ba
gɔ-nɪ. Da yatɔ dɛ nɪ, a laan
wó joori a bi a yagɪ tɔvni.»

34 Zezi na tagɪ kuntɔ tɪn,
ba wɔ ni o taani dɪm kuri.
Ba maa yəri o na jɪgɪ kɔɔ o
ɲɔɔnɪ tɪn, kɔ kuri na sɛgɪ dɪ
ba tɪn ɲwaani.

Zezi na puri lilwe yiä te tın
(*Matiyu 20:29-34, Marıki*
10:46-52)

³⁵ Zezi dëen ma vu o twe tıv kudoŋ, kú yırı mu Zeriko. Lilwe maa je cwəŋə kam ni ni o loorə.

³⁶ O ma ni non-kəgə na toŋi da kú maa kea. O ma bwe sı o lwarı kú na yı kúv tın.

³⁷ Ba ma ta ba brı-o sı kú yı Nazareti tu Zezi mu toŋi dáanı o maa kea.

³⁸ O ma toolı o bəŋi o wı: «Zezi, Pe Davidi dwi tu, duri a yibwəne!»

³⁹ Nəona balı na wú kəgə kum yigə ni ba maa ve tın ma kaan-o sı o pu o ni. O laan ma tiini o toolı baŋa baŋa o wı: «Pe Davidi dwi tu, duri a yibwəne!»

⁴⁰ Zezi ma zıŋi, yı o pa ni sı ba vanı lilwe wum ba ja ba o te. O na yı o te tın, Zezi ma bwe-o o wı:

⁴¹ «Nmú lagı sı a kú bee mu a pa-m?»

O ma ləri o wı: «A tu, a lagı sı a joori a taa na mu.»

⁴² Zezi ma ta did-o o wı: «Ta n nai. Nmú na kú n wú didıva dı amú te tın mu pe n na vrım.»

⁴³ Zezi na tagı kuntu bıdwı baŋa ni tın, mu lilwe wum yiä joori ya nai. O ma zanı o toŋi Zezi, yı o zuli Wə lanyıranı. Nəona bam maama na ne kúv na kú tın, ba dı maa tee Wə.

19

Lampo-jonnu Zase na kı te tın

¹ Zezi ma vu o toŋi Zeriko tıv kum wú o maa kea.

² Nəonıv wudoŋ mu wú tıv kum wunı, o yırı mu Zase. O maa yı lampo-jonə yigə tu, yı o yı nadum.

³ O dëen ma lagı sı o lwarı Zezi na yı wúv tın. O ma kwaanı o ga, o na yı non-kukulə yı kəgə kum daga tın ŋwaanı.

⁴ O ma duri o ke kəgə kum yigə, o vu o di kapırvı yuu sı o kwaanı o na Zezi, o na lagı o ba o da dáanı o ke tın ŋwaanı.

⁵ Zezi ma vu o yı jəgə kam. O ma kwəni o yuu wəenı o nii, yı o wı: «Zase, kú lıla n tu tıga, sı zım a maŋı sı a ba a pəni nmú soŋə ni mu.»

⁶ Zase na ni kuntu tın, o ma kú lıla o tu tıga, yı o vu o jeeri Zezi lanyıranı o soŋə ni dı wupolo.

⁷ Nəona bam na ne Zezi na kú te tın, ba maama maa pıvıni ba wı: «Taá nii o na ve o zıv non-cıcoŋə soŋə sı o taa yı o vəru.»

⁸ Zase laan ma zanı wəenı o ta dı dí Yuutu Zezi o wı: «A tu, nii amú na lagı a kú te tın. Aá pıvıri a jıjıgırvı tım cıcoro mu a maŋı a pa yinigə tiinə. A ya na pini wúv maama a jonı lampoo zanzan o tee ni tın, aá joori a ŋwı-kú kuni bına mu a pa kú tu.»

⁹ Zezi ma ta did-o o wı: «Zım de dım ni soŋə kuntu tiinə ne vrım, beŋwaanı nəonıv wuntu brı sı o dı toŋi o yı Abraham dwi tu cıga cıga.

¹⁰ Amú Nabiin-bu wum na tu lıgvı baŋa tın, kú yı sı a beeri balı na je tın mu, sı a

daari a wri-ba a ki We juja ni.»

Nōōnu di o tintuŋna mumaŋa

(Matiyu 25:14-30)

¹¹ Nōōna bam ta na wura ba cegi o taani dim kuntu tin, Zezi daa ma maŋi mumaŋa o bri-ba. O na tu o twe Zeruzalem tin, nōōna bam ga buŋi si We paari dim wó ba lila mu ba yibiyé ni kantu maŋa kam ni.

¹² Kuntu ŋwaaní mu o ma maŋi o bri-ba o wi: «Nōōnu wodon mu wura o na yi pabu. De didwi o ma zaŋi si o vu tu kodon yigé yigé si ba pa-o paari, si o laan joori o ba.

¹³ O ma bəŋi o tintuŋna fugə, yi o kwe səbu-siŋa dala fugə o pa-ba, yi o wi: «Ma-na səbu kuntu á taá maa pipiə, si ku taa ve maŋa kalu a na wó joori a ba tin.»

¹⁴ O tu kum tiinə nan cul-o zanzan. Ba ma tuŋi nōōna si ba da o kwaga ba vu ba ta wi, ba ba lagí si o taa yi ba pɛ.

¹⁵ Di ku di, ba ta pɛ-o paari. O ma joori o titi tu kum. O laan ma pa ba bəŋi o tintuŋna balu o ya na pɛ-ba səbu kum tin, si ba ba o te ba bri-o nyooŋi dilu ba na nɛ ku baŋa ni tin.

¹⁶ Dayigə nōōnu wum ma ba o ta did-o o wi: «A yuutu, a kwe səbu-siŋa dalí dim nmu na pɛ-ni tin, a ma na dala fugə nyooŋi mu a wəli da.»

¹⁷ O yuutu wum ma lər-o o wi: «N ki ciga n jigi yawala, n yi tintuŋ-ŋum. Nmu na ki

ciga di kulɔ funfun a na ki n juja ni tin, a laan wó pa n ta n te tui fugə.»

¹⁸ Bale-tu wum ma ba o ta di o yuutu wum o wi: «A yuutu, a kwe səbu-siŋa dalí dim a ma na dala yanu nyooŋi mu a wəli da.»

¹⁹ O yuutu wum ma lər-o o di o wi: «Aá pa n ta n te tui dɪnu.»

²⁰ Wulɔ na yi batɔ-tu wum tin di ma daa ba o ta did-o o wi: «A yuutu, nan joni nmu səbu-siŋa dalí dim. A kwe-di mu a kukuli di yu-kwala a tiŋi,

²¹ a na ye ni nmu laŋa damma, yi a kwari fɔnu di nmu tin ŋwaaní. Nmu yəni n joni nyooŋi wənu tɪlu nmu yira na wɔ cɛ ti baŋa ni tin, yi n zagi mina yalu n titi na wɔ dugi tin.»

²² O yuutu wum laan ma ta did-o o wi: «Nmu yi tintuŋ-balɔɔ mu. N titi ni-taaní dim mu bri ni n ba jigi bura. Nmu ya na ye ni a laŋa damma, yi a joni nyooŋi wənu tɪlu a yira na wɔ cɛ ti baŋa ni tin, yi a zagi mina yalu a titi na wɔ dugi tin,

²³ bɛɛ nan yi nmu wɔ kwe a səbu kum n tiŋi banki ni. Nmu ya na tiŋi-ku banki ni, a ya wó ba a joni-ku di nyooŋi.»

²⁴ O laan ma ta di balu na zigi da tin o wi: «Joni-na səbu-siŋa dalí dim o tee ni á pa wulɔ na nɛ dala fugə kam tin tu.»

²⁵ Ba ma ta did-o ba wi: «Dí yuutu, wontu maŋi o jigi dala fugə mu.»

26 O ma læri o wɪ: «A lagɪ a ta abam sɪ wʊɓ wɪ maama na maŋɪ o jɪgɪ wɔŋo tɪn, o ta wʊ jɔŋɪ kʊdoŋ o wɛli da. Wʊɓ nan na maŋɪ o ba jɪgɪ kʊɓkʊɓ tɪn laan wʊ ba o ga kʊɓ funfun o ya na jɪgɪ tɪn dɪ.

27 Kʊ daari, kʊ na yɪ a dʊna balɓ na ba lagɪ sɪ a taa yɪ ba pɛ tɪn, ve-na á ja-ba á ba yo seeni sɪ á gʊ-ba a yigə nɪ.»

Zezi na zɔ Zeruzalem yɪ nɔɔna zul-o te tɪn

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Zan 12:12-19)

28 Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tɪm kʊntʊ maama o ti tɪn, o ma zanɪ o kwe cwəŋə o tɔgɪ nɔɔna bam yigə o maa ve Zeruzalem.

29 Ba ma vu ba yɪ tɪ-balwa bale, ba yɪra mu Betifaazi dɪ Betani. Je sɪm kʊntʊ wʊ piu kʊdoŋ saŋa nɪ mu, kʊ yɪri mu Olivi piu. Zezi ma tɔŋɪ nɔɔna bale o karabiə bam wɔnɪ,

30 yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á zɔ tɪw kʊɓ na wʊ abam yigə nɪ tɪn. Á na zɔ kʊ wʊ, á wʊ na bɪna-pɔla na lægi da, yɪ nɔɔn-nɔɔnʊ daa ta wʊ garɪ ka baŋa. Ve-na á bwɛli-ka á ja ba á pa-nɪ.

31 Nɔɔnʊ nan na bwe abam o wɪ: «Bɛɛ mu yɪ á bwɛli-ka?», sɪ á ta dɪd-o nɪ: «Kʊ yɪ dɪ Yuutu wʊm mu lagɪ-ka.»

32 Nɔɔna bale balɓ o na tɔŋɪ tɪn ma zanɪ ba vu sɪ ba nii. Ba ma sɪntɪ ba na nɪ kʊ yɪ o na tagɪ te tɪn.

33 Ba na wɔra ba bwɛli bɪna-pɔla kam tɪn, ka

tiinə ma bwe-ba ba wɪ: «Bɛŋwaanɪ mu yɪ á wɔra á bwɛli bɪnaga kam?»

34 Ba ma læri ba wɪ: «Kʊ yɪ dɪ Yuutu wʊm mu lagɪ-ka.»

35 Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaarʊ ba danɪ ka baŋa nɪ, yɪ ba pa Zezi dɪ ka baŋa.

36 O na maa kɛ tɪn, nɔɔna bam ma zul-o, yɪ ba kwe ba gwaarʊ ba lwarɪ cwəŋə kam yuu nɪ, sɪ o taa ve tɪ baŋa nɪ o kɛa.

37 O na gɛ funfun sɪ o yɪ Zeruzalem tɪn, o ma da cwəŋə kalɓ na kwe ka tu Olivi piu kʊm seeni tɪn. O karabiə kɔgɔ kʊm maama laan ma puli sɪ ba taa zuli Baŋa-Wɛ dɪ kwər-dɛ. Ba maa tee Wɛ dɪ wʊpolo, dɪ wo-kamunnu tɪɓ zanzan Dɪ na kɪ yɪ ba yɪə na tɪn ŋwaanɪ,

38 yɪ ba wɪ: «Zuli-na pɛ wʊɓ na tu dɪ Yuutu Wɛ yɪri ŋwaanɪ tɪn.

Ywəəni taa wʊ Wɛ-sɔŋɔ nɪ. Zulə dɪ taa wʊ Baŋa-Wɛ tee nɪ.»

39 Farizian tiinə badonnə na tɔgɪ ba wʊ kɔgɔ kʊm wɔnɪ tɪn ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyɪna, bagɪ n karabiə bam sɪ ba yɪ taa te kʊntʊ doŋ.»

40 O ma læri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta abam sɪ, bantʊ na cɪm, kandwa yam tɪtɪ wʊ kaasi dɪ kwər-dɛ.»

Zezi na keeri Zeruzalem nɔɔna ŋwaanɪ te tɪn

41 Zezi ma vu o twe Zeruzalem. O na nɛ tɪw kʊm tɪn, o ma keeri kʊ nɔɔna bam ŋwaanɪ,

⁴² *yí* o wí: «Zeruzalem tiinə-ba, á ya na lwarí zím de dím ní wəənu tɪlɔ ya na wó pa sí á taá zúurí dɪ ywəəni tɪn, kú ya wó ta lana. Wo-laarɔ tɪm kúntɔ nan səgi abam tee ní mɔ.

⁴³ Taá ye-na sí maŋa wó ba, *yí* á duna wó ba ba gilimi á tɪw kóm maama. Baá cɪ kú niə yam maama sí nɔɔn-nɔɔnɔ daa *yí* wantɔ o nunji kú wɔnɪ,

⁴⁴ *yí* baá tiini ba cɔgi tɪw kóm dɪdaani abam balɔ na zúurí kú wɔnɪ tɪn. Ba na cɔgi-kú ba tí, tɪw kóm kandwɛ daa bá danɪ dɪdoŋ baŋa ní. Kú *yí* abam na wó lwarí ní maŋa kam *yí*ə, sí Wɛ ba Dɪ vrɪ abam tɪn ŋwaani mɔ wəənu tɪm kúntɔ maama wó kɪ abam baŋa ní.»

Zezi na zəli pipimpiina Wɛ-di-kamunu kóm wɔnɪ te tɪn

(*Matiyu 21:12-17, Maríki 11:15-19, Zan 21:3-22*)

⁴⁵ Zezi ma vu o zú Wɛ-di-kamunu kóm wɔ. O ma na balɔ na je da ba pipi tɪn. O ma puli sí o zəli-ba sí ba nunji.

⁴⁶ O ma ta dɪ ba o wí: «Kú pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kóm wɔnɪ, ní Wɛ mɔ wí: «Amɔ digə kantɔ maŋɪ sí ka taa *yí* jəgə kalɔ nɔɔna na wó ta tui ba warɪ amɔ da tɪn mɔ.» Abam nan pɛ ka jí ŋwɪna joro jəgə.»

⁴⁷ Dɛ maama Zezi maa wó Wɛ-di-kamunu kóm wɔnɪ o brɪ nɔɔna Wɛ taani dím. Kú daari Zwifə kaanum *yí*gə tiinə dɪ ba cullu karanyina tiinə bam dɪ tɪw kóm dɪdɛera

bam maa kwaana, sí ba na cwəŋə ba gɔ-o.

⁴⁸ Ba maa *yəri* ba na wó kɪ te, beŋwaani nɔɔna bam maama cəgi o taani dím lanyiranɪ.

20

Zezi dam dím nunji yən mɔ?

(*Matiyu 21:23-27, Maríki 11:27-33*)

¹ Dɛ dɪdwɪ mɔ Zezi dɛɛn wó Wɛ-di-kamunu kóm wɔnɪ, o tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam o brɪ nɔɔna. Zwifə bam kaanum *yí*gə tiinə dɪ cullu karanyina tiinə bam dɪ ba tɪw kóm nakwa bam ma vu ba *yí* o te.

² Ba ma ta dɪd-o ba wí: «Ta n brɪ dɪbam, wɔɔ dam mɔ n ma n kɪ wəənu tɪlɔ maama n na kɪ tɪn? Wɔɔ mɔ pɛ nmɔ ní, sí n ta n kɪ kúntɔ?»

³ O ma ləri-ba o wí: «A dɪ jɔgɪ bwíə a lagɪ a bwe abam, sí á ləri-ya á pa-nɪ.

⁴ Zan na miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn, kú *yí* Wɛ mɔ pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mɔ?»

⁵ O na bwe-ba kúntɔ tɪn, ba maa wɔra ba bwe daani sí ba nii, ba na wó lər-o te tɪn. Ba laan ma wí: «Dɪbam na ləri dɪ wí, kú *yí* Wɛ mɔ, o laan wó bwe dɪbam ní, bɛɛ mɔ *yí* dɪ nan wó sɛ Zan taani dím?»

⁶ Dɪ nan na wí, kú *yí* nabiinə mɔ pɛ-o cwəŋə, nɔɔna bam maama wó dɪlɔ dɪbam dɪ kandwa mɔ ba gɔ, beŋwaani ba maama pai sí Zan *yí* Wɛ niŋoŋnu mɔ.»

⁷ Kúntɔ ŋwaani ba ma ləri Zezi ba wí, ba *yəri* wɔlɔ na pɛ Zan cwəŋə tɪn.

⁸ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Ku na yi kuntu, amu di ba se si a ta wulu na pe amu ni si a taa tuni tin.»

Nɔɔnu di o gaari mumaŋa (Matiyu 21:33-46, Mariki 12:1-12)

⁹ Zezi ma maŋi mumaŋa o bri nɔɔna bam o wi: «Nɔɔnu wodon mu wura. O ma zaŋi o ci gaari, yi o daari o jeri tweeru tɔɔ yiri na yi vinye tin di wuni. O laan ma kwe nɔɔna o yagi da si ba taa tunja, yi o daari o beeri o vu tu kodon o daani da.»

¹⁰ Tweeru tum biə gwərim maŋa ma yi. O ma tuni o tintunnu si o vu nɔɔna balu na nii o gaari dum baŋa ni tin te, si ba ce o təri ba pa-o. Tintunnu wum na yi ba te tin, ba ma mag-o. Ba daari ba pa o viiri di ji-kuri.

¹¹ Nɔɔnu wum daa ma tuni o tintunnu wodon. Ba ma magi wuntu di, yi ba twi-o zanzan. Ba ma pa o di viiri di ji-kuri.

¹² O daa ma tuni tintunnu wodon o ki kuni bitɔ. Ba ma ja wuntu di ba magi o yira ba kaari, yi ba zəl-o gaari dum wuni.

¹³ Gaari dum tu wum laan ma bunji o wi: «A nan wó ki ta mu? Amu na wó ki te tin, aá tuni a titi bu wulu a na so-o tin mu. Ku ba dwe, baá ta kwari wuntu.»

¹⁴ Nɔɔna bam na ne-o tin, ba ma bwe daani ba wi: «Mu gaari dum tu bu. Wuntu mu lagi o ba o taa te o ko wum wənu tum. Pa-na dí gu-o, si dí daari dí taá te o wənu tum.»

¹⁵ Ba laan ma van-o ba ja nunji gaari dum wuni, yi ba mag-o ba gu.»

Zezi laan ma bwe-ba o wi: «Gaari dum tu laan wó ki nɔɔna bam kuntu ta mu?»

¹⁶ O maŋi si o ba o gu-ba mu, si o daari gaari dum o pa nɔɔna badonnə si ba taa niə.»

Nɔɔna bam na ni kuntu tin, ba ma ta ba wi: «We pa ku yi ki kuntu!»

¹⁷ Zezi ma nii ba seeni yi o wi: «Ku na dai kuntu, beə mu yi ku pupuni We tɔɔ kum wuni ku wi:

«Kandwe dilu lwara na vin tin laan mu joori di ba di ji kandwe dilu na pai sɔɔɔ kum dana tin?»

¹⁸ Nɔɔnu wulu maama na tu kandwe dintu baŋa ni tin wó ciɔɔgi o titi mu. Ku daari, wulu maama kandwe dum na tu o baŋa ni tin, di wó muri kuntu tu mu.»

¹⁹ Zezi na tagi wənu tum kuntu tin, Zwifə kaanum yigə tiinə di cullu karanyina tiinə ma lware si o maŋi mumaŋi dum bam nwaani mu. Kuntu tin, ba ma kwaani ba lagi cwəŋə si ba ja-o lila. Ba maa wari, ba na kwari fɔɔni di nɔɔna bam tin nwaani.

Lampoo nwiim taani (Matiyu 22:15-22, Mariki 12:13-17)

²⁰ Zwifə yigə tiinə bam deen ma yiri Zezi, si ba daa ta nii o na wó ta kulɔ tin. Ba ma lagi cwəŋə si ba bri ni o dwəŋə, si ba wani ba ja-o, si ba daari ba ki-o gɔvirma tu wum juna ni si o di o sariya.

Ba ma li nɔɔna si ba vu Zezi te nɛnɛni ba yi nɔn-ɛɔna mu te, si ba laan kwaani ba ja-o di o taani dim.

²¹ Bantu ma vu Zezi te ba bwe-o ba wi: «Karanyina, di ye ni taani dilu nmu na yani n te n bri nɔɔna tin yi ciga mu. Nmu ba pɔɔri nɔɔna daani di n na ki-ba te tin. Nmu nan yani n bri nɔɔna We cwɛɛɛ ciga mu.»

²² Di lagi di bwe di nii, dibam cullu pe ni si di ɛwi lampoo di pa lugu kum pa-faru wum na?»

²³ Zezi ma lwarɛ ba na ki ba swan yam did-o te tin, o ma ta di ba o wi:

²⁴ «Kwe-na sɛbu dali á bri-ni. Di jigi wɔɔ nyinyugu di o yiri mu di banja ni?»

Ba ma lɛr-o ba wi: «Ku yi pa-faru wum mu.»

²⁵ O laan ma ta di ba o wi: «Ku lamma. Á nan taá ɛwi kulɔ na yi pa-faru wum nyim tin á pa-o, si á daari á taá pa We kulɔ di na yi DI nyim tin.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu di ba tin, ba maa warɛ ba ja-o nɔɔna bam maama yigɛ ni di o na tagi kulɔ tin. O na lɛri-ba te tin su-ba zanzan yi ba cim.

We-sɔɛɔ ɛwɛa na wɔ ta yi te tin

(Matiyu 22:23-33, Mariki 12:18-27)

²⁷ Sadustan tiinɛ badonnɛ dɛɛn ma zanɛ ba vu Zezi te. Bantu zaasum mu bri si, nɔɔnu na tɛga, o daa bá joori o bi.

²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wi: «Karanyina, Moyisi dɛɛn na pupɔni kulɔ o tinji

o pa dibam tin, o bri si, nɔɔnu nu-bu na tɛga yi o daari kaani, yi ba na wɔ lugu biɛ, tu wum curu mu manɛ si o di kaani wum si ba wani ba lu biɛ o nu-bu wɔlu na tigi tin ɛwaani.

²⁹ Kuntu tin, nu-biɛ barpe mu ya wɔra. Ba didɔa ma di kaani yi o ti o daar-o, yi ba ba jigi biɛ daani.

³⁰ Wɔlu na sanɛ tin ma di kadɛm wum.

³¹ O di ma ti o daar-o. Bato-tu wum di daa ma di-o. Ku ma ki ba maama kuntu donɛ. Ba maama barpe ma ti, yi ba wɔ lugu bu di kaani wum.

³² Ba maama na tigi tin, kaani wum di laan ma ti.

³³ Kuntu tin, ba maama barpe na di kaani wum tin, ba laan na tu ba bi ba yagi tɔɔni, bantu wɔɔ mu wɔ ta te kaani wum?»

³⁴ Zezi ma lɛri-ba o wi: «Ku na yi zim lugu banja nɔn-biɛ mu, baara di kaana yi kaana di zɔɔri banna.

³⁵ Ku daari, nɔɔna balɔ We na nii ni ba manɛ si ba bi ba yagi tɔɔni si ba laan taa zɔɔri DI lu-dɔɛɛ kum ni tin, bantu bá di kaana, yi kaana di daa bá zɔ banna.

³⁶ Ba daa bá wani ba ti, ba na wɔ ta nyi di We malesi sim tin ɛwaani. Ba yi We titi biɛ mu, di ba na bi ba yagi tɔɔni tin.

³⁷ Ku nan na yi twa biim, Moyisi manɛ o bri ni nɔɔna wɔ sim ba bi. O dɛɛn pupɔni manɛ kalɔ We na bri DI titi did-o sabari puju kum wɔni yi DI ta kulɔ tin. Moyisi ma bri si Yuutu

Baŋa-We yi Abraham We, di Yizaki We, di Zakobi We mu.

³⁸ Ku bri si bantv daa ta jigi ŋwia mu We tee ni, beŋwaanu Baŋa-We yi nanɔna We mu, si DI dai twa We. We yibiyə ni, nɔɔna maama jigi ŋwia, di balv na tigi tin di.»

³⁹ We cullu karanyina tiinə badonnə na ni kuntu tin, ba ma ləri ba wi: «Karanyina, n tagi ciga.»

⁴⁰ Ba deen ma kwari si ba daa bwe-o taani.

Krisi wɔm We na tɔŋi tin yi Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Mariki 12:35-37)

⁴¹ Zezi laan ma ta di ba o wi: «Nɔɔna yəni ba wi, si Krisi wɔm We na tɔŋi tin yi Pe Davidi dwi tu mu. Ku nan wó wani ku taa yi kuntu na?»

⁴² Davidi titi nan pɔpɔni We ləŋ-ŋwi tɔɔɔ kum wɔni o wi:

«Yuutu Baŋa-We tagi di a Yuutu DI wi:

Ba n jəni a jazim ni,

⁴³ si aá ki nmu dɔna maama n ne kuri ni si n nɔ-ba ni tiga te.»

⁴⁴ Kuntu tin, Davidi titi na sunu o bəŋi Krisi wɔm We na tɔŋi tin ni o Yuutu tin, kúv ki ta mu si o daa joori o taa yi Davidi naa?»

Zezi kaani o karabiə si ba yi lwəni cullu karanyina tiinə bam

(Matiyu 23:1-7, Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Non-kɔgɔ kum maama ta na wura ku cəgi o taani dum kuntu tin, o ma ta di o karabiə bam o wi:

⁴⁶ «Taá yiri-na á titi di cullu karanyina tiinə bam. Bantv soe si ba taa zɔvru gwar-didwaaru ba beerə, si nɔɔna taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe si nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yəni ba zɔ ba We-di sim, ba ta lagɔ je-kamunnu mu si ba taa je yigə ni. Ba na ve nɔɔnu sɔŋɔ si ba di candiə, ku yi je-ŋɔŋa je mu ba lagɔ si ba taa je da.

⁴⁷ Ba nan yəni ba ganu kadənə ba jonɔi kulv maama ba na jigi tin. Ba kwəri ba ki We-lor-didwaaru, si ku taa nyi ni ba yi non-ŋɔna mu te. We wó tiini DI pa bantv na cam ku ja gaalu.»

21

Kadəm na pe We pɛeri te tin

(Mariki 12:41-44)

¹ Zezi ta na wu We-di-kamunu kum wɔni o bri nɔɔna bam kuntu tin, o ma kwəni o yuu weeni o nii je maama. O ma na nadunə na ve ba di ba səbiə daka kalv na zigi da We pɛera ŋwaanu tin wɔni.

² O daa ta ma na kadəm wɔdɔŋ na tɔgi o wura, o yi yinigə tu mu. Wɔntv ma ja səbu dalı-balwa bale yiranu mu o ja vu o di daka kam wɔni.

³ Zezi na ne kuntu tin, o ma ta o wi: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, kadəm wɔntv na yi yinigə tu tin, o di səbu ku dwəni balv maama na di da tin.

⁴ Bantv maama li ba daaru mu. Kadəm wɔm nan yi yinigə tu mu, yi o kwe kulv

maama o na jigi si o ma yægi o ni-wødiu tin o di da.»

Lærv na wó ba lvgv banja te tin

(*Matiyu 24:1-28, Mariki 13:1-23*)

⁵ Nõona badonnə dæen ma te Wε-di-kamunu kum taani yi ba wɪ: «Nii-na kandwa yam ba na mε ba l-ka tin na tiini ya lana te, yi ba ma pæera yalv ba na pε Wε tin ba ma ki-ka lanyiranu.» Zezi ma læri-ba o wɪ:

⁶ «Kv na yi wænu tintv á na nai tin, manja wó ba ba, si ba di ti maama tɪga ni. Kandwε daa bá danɪ didonɪ banja ni.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyina, manja koo mu kuntv woŋo wó ki? Bεε mu lagi kv ki maana kv bri dɪbam, si dí lwarɪ ni wænu tintv lagi ti ki?»

⁸ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Á fɔgi á ci á titi, si á yi pa nõona ganɪ abam. Nõona zanzan wó ba abam te di amv yiri, ba ta di abam ni ba didva didva mu yi Krisi wum Wε na tɔŋi tin, yi baá daari ba ganɪ abam ba wɪ, manja kam yiæ. Á nan yi sε á togi bantv kwaga.

⁹ Á wó ba á ni tigurə di jara ŋwa. Á nan yi pa fɔvni zv abam. Wænu tum kuntv maama manɪ si ti da yigə ti ki mu, yi kv ta dai lvgv tiim mumanja.»

¹⁰ O daa ta ma ta di ba o wɪ: «Dwi wó zanɪ di ki jara di dwi didonɪ, yi tiv di kv donɪ tv wó zanɪ ti magɪ jara.

¹¹ Tɪga ma wó sisinɪ zanzan. Kana di wó ba ka taa

wɪ je sidonnə ni, yi yawɪ-loŋnu di wó cɔgi nõona zanzan. Wε wó pa wo-kunkagila yalv na bri DI dam tin taa ki weyuu ni, yi fɔvni wó ja nõona ya ŋwaanɪ.

¹² Kv na wó loori wænu tintv kəm tin, nõona wó ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba sanɪ ba Wε-di sim nakwa tee ni, yi ba ki abam piina digə ni. Baá ja abam ba pa á zɪgi pwa di didæera yigə ni, abam na togi amv tin ŋwaanɪ.

¹³ Kv nan wó pa á na pwələ si á bri-ba Wε cɪga kam.

¹⁴ Taá ye-na kuntv ni ni, si á pa á bicara ki dam. Á yi taá ki liə, di á na wó læri-ba tite si á ma vri á titi tin.

¹⁵ Bɛŋwaanɪ amv wó pa abam wɔbɔŋ-ŋvna di á nitaani, kvú pa á dɔna bá wanɪ ba twanɪ di á na wó ta kulv tin.

¹⁶ Abam titi kwə di á ninə, di á cɔrvv di á cillonə wó ja abam ba ki didæera juja ni, yi baá gv abam badonnə.

¹⁷ Nõona maama wó ta culi abam á na yi a nõona tin ŋwaanɪ.

¹⁸ Baá ki abam kuntv, yi Wε ta wó ta nii á banja ni, yi á bá lagi á yuuywe sim didva titi di á ga.

¹⁹ Abam nan na kwaanɪ á ki pu-dia á zɪgi kəŋkəŋ, á wó na ŋwɪa Wε tee ni.

²⁰ Abam nan wó ba á na pamanja na gilimi Zeruzalem tiv kum maama ba pu. Á na ne kuntv, á laan

wó lwarí ní maṅa kam yié sí ba cògí-kú.

²¹ Maṅa kam kúntú ní, abam balú na zúúrì Zude ní tìn maṅí sí á kí líla á nuṅí á dúrí á beerì pweeru je á sègí da. Balú na wú tív kúm wóní tìn maṅí sí á nuṅí líla. Balú dí na wú ba karí ní tìn daa yí ve á zú tív kúm wú.

²² Bèṅwaanì maṅa kantú ní mú yaara maṅí sí ya ba, Wé na wó vanì nòona zwa tìn ḡwaanì, sí kúlú maama na púpúnì Wé tónò kúm wóní tìn laan kí.

²³ Kantú maṅa kam ní kúvú tiini kú taa yí lèerú dí kaana balú na jìgí pwi tìn, dí balú na jìgí biè yí ba ḡgí yíh tìn. Yaara zanzan wó ba tív kúntú dí kú nòona maama baṅa ní, yí Baṅa-Wé wó kwe Dì bam ba yíra ní.

²⁴ Ba ma wó gú ba badonnè dí sù-zòòrú, yí ba daari ba ja ba badonnè ba vò ba ja vu gambeem dwi tiinè maama titari ní. Dwi-gé tiinè laan wó ba zú Zeruzalem tív kúm wú ba karí ba nòní kú wèṅnu ba còga taan, sí kú vu kú yí maṅa kalú Wé na pè-ba tìn tiim.»

Nabiin-bu wóm na wó ba lógv baṅa te tìn

(Matiyu 24:29-35,42-44, Mariki 13:24-37)

²⁵ «Maṅa wó ba sí Wé pa wo-kunkagíla yalú na brì Dì dam tìn taa kí wíá wóní dí cana dí calícwí sím wóní. Líè wó ja lógv baṅa dwi tiinè maama, yí ba wúbúṅa vugimi dí núnú kúm na bam

na pògíla dí sòò zanzan tìn ḡwàanì.

²⁶ Fúbnì zanzan wó pa nòona wúbúṅa je ba na búṅí wòṅò kúlú na búní lógv baṅa tìn, bèṅwaanì weyúu wó sisínì kú pa wèṅnu tív na wú weyúu ní tìn maama vugimi daanì.

²⁷ Maṅa kam kúntú ní nòona wó na Nabiin-bu wóm na maa búní lógv baṅa. Oó ta wú kunkwèṅnu wóní o búní dí dam, yí Wé paari-zulè wú o tee ní zanzan.

²⁸ Á na né sí wèṅnu tím kúntú puli tí kíá, sí á zanì á zígí lanyíranì á kwèní á yum wèèní, bèṅwaanì maṅa kam twe sí Wé vrì abam Dì yagí.»

²⁹ Zezi laan ma maṅí mumaṅa o brì-ba o wí: «Maanì-na á níi kapúrú dí tweeru maama na yí te tìn.

³⁰ Á na né ní tweeru wúra tí kwí vòòrú, abam wai á lwarí ní kú twe yadè.

³¹ Kú nan yí bídwí mú dí á na né wèṅnu tív a na tagí a brì abam tìn na wúra tí kíá, sí á lwarí ní maṅa kam laan twe sí Wé paari dí m lagí dí ba nòona titari ní.

³² A lagí a ta cíga mú dí abam sí, wèṅnu tuntu maama wó ba wúra tí kíá, yí zím nòona bam ta wú tígí ba tí.

³³ Weyúu dí tíga wó ba tí ké, yí amú taanì dí m bá ké maṅa dí maṅa.

³⁴ Á taá fògí á cv á títtí, sí á yí taá búṅí wúdí-fwaarú dí m naa sa-nyògò wúbúṅa, naa á taá jìgí líè dí á ḡwíá wèṅnu. Á na jìgí wúbúṅa yantú don,

de dɪɫɔ amɔ Nabiin-bu wɔm na wɔ ba tɪn wai di tui biɔwi baŋa ni di dari abam,

³⁵ ni cikɔ na jaani varim te tɪn. Beɲwaanɪ de dɪm kɔntɔ wɔ ba li nɔɔnɔ wɔɫɔ maama na wɔ lɔgɔ baŋa ni tɪn.

³⁶ Kɔntɔ tɪn, á taá yiri á tɪtɪ maŋa maama, si á taá loori We si Di pa abam dam, si á wani á nunji yaara yalɔ maama na lagi ya ba tɪn wɔni, si á daari á vu á zigi amɔ Nabiin-bu wɔm yigə ni.»

³⁷ Zezi deen yəni o wɔ We di-kamunu kɔm wɔni de maama o bri nɔɔna We taani dɪm. Tɪga na yəni ka yi, o yəni o nunji tɪv kɔm wɔ o vu Olivi piu kɔm seeni o pəni da.

³⁸ Kɔ daari tɪga na yəni ka pɔɔri, nɔɔna bam maama yəni ba zanɪ lɪla ba ve We di-kamunu kɔm, si ba taa cəgi o taani dɪm.

22

Zwifə yigə tiinə bam na ki ni si ba gv Zezi te tɪn

(Matiyu 26:1-5,14-16, Mariki 14:1-2,10-11, Zan 11:45-53)

¹ Kɔ deen ge fun si Zwifə bam di ba candiə kalɔ yiri na yi Paki tɪn. Candiə kam kɔntɔ ni mɔ ba yəni ba di dɪpe dɪɫɔ na ba jigɪ dabilɪ di wɔni tɪn.

² Kaanum yigə tiinə di cullu karanyina tiinə bam ma kwaanɪ ba lagi cwəŋə, si ba ja Zezi ba gv. Ba na kwarɪ fɔɔni di nɔɔna bam

tɪn ŋwaanɪ, ba yəri ba na wɔ ki te si ba ja-o.

³ Sutaani laan ma zu Zudasi Yiskariyo bicari. Wɔntɔ yi Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ nɔɔnɔ didɔa mɔ.

⁴ O ma vu kaanum yigə tiinə di We di-kamunu kɔm yirina yigə tiinə bam te si ba banɪ ba nii, o na wɔ ki te o bri-ba cwəŋə si ba wani ba ja Zezi.

⁵ Ba na ni kɔntɔ tɪn, ba wɔ ma poli zanzan. Ba ma di yəlo ba maŋɪ daani di səbu ni.

⁶ O ma se. O laan ma beeri cwəŋə si o ja Zezi o ki ba jɪŋa ni, si kɔgɔ kɔm yi zanɪ kɔ lwarɪ.

Zezi na di candiə wɔdiu di o karabiə bam te tɪn

(Matiyu 26:17-29, Mariki 14:12-25, 1 Korenti 11:23-25)

⁷ Kɔ ma ba kɔ yi de dɪɫɔ ba na puli si ba di dɪpe dɪɫɔ na ba jigɪ dabilɪ di wɔni tɪn. De dɪm kɔntɔ ni Zwifə bam yəni ba gv pibalɪ mɔ ba ma di Paki candiə kam.

⁸ Zezi ma li Piyeeɪ di Zan yi o ta di ba o wi: «Ve-na á kwe woŋo maama á pa dɪbam, si dí ba dí di Paki candiə kam.»

⁹ Ba ma bwe-o ba wi: «Nmɔ lagi si dí vu jəgə kɔɔ mɔ dí kwe jəgə kam?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wi: «Cəgi-na, á na ve á maa zɔɔri tɪv kɔm wɔ, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wɔ jeeri abam o na zɪŋɪ kɔɔrɔ di na. Da-na o kwaga á vu á zu sɔŋo kulɔ o na wɔ zu tɪn.

¹¹ Á na zɔa, si á ta di sɔŋo kɔm tu ni: «Dí karanyina

wɪ, dí ba dí bwe dí nii, digə kalɔ o na wú jəni da dɪ o karabiə bam sɪ ba di Pakɪ candiə kam wɔdiu kɔm tɪn wɔ yən mu?»

12 Oó brɪ abam weyuu digə, ka daga lanyɪranɪ, yɪ ka jɪgɪ woŋo kulɔ maama dí na lagɪ tɪn ka wɔnɪ. Ve-na á kwe candiə kam wəənu tɪn á ti, sɪ dí laan ba.»

13 Ba ma zanɪ ba vu, yɪ ba sɪnɪ ba na woŋo maama nɪ Zezi na maŋɪ o ta te tɪn. Ba ma kwe Pakɪ candiə kam wɔdiu kɔm ba ti.

14 Wɔdiu dim maŋa na yɪ tɪn, Zezi jəni dɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba di wɔdiu kɔm.

15 O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ ya tiini a lagɪ sɪ a di candiə kantɔ dɪ abam dɪ a wɔ maama, sɪ a laan daari a yaari.

16 A nan lagɪ a ta abam sɪ, a daa bá di candiə kantɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ candiə kam kɔntɔ kuri na wú vu kɔ kweeli We paari dɪm wɔnɪ tɪn.»

17 Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o laan ma jonɪ tweeru biə sana dɪ zɔŋa, yɪ o kɪ We le ti ŋwaani. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Jonɪ-na tɪntɔ á nyɔ á daari á pa daani.

18 A lagɪ a ta abam sɪ, kɔ na puli zɪm, a daa bá nyɔ wo-nyɔɔɔɔ tɪntɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ We paari dɪm na wú ba nɔɔna titari nɪ tɪn.»

19 Zezi laan ma kwe dipɛ, yɪ o kɪ We le dɪ ŋwaani. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yɪ o wɪ: «Amɔ yɪra yam mu tɪntɔ, a na lagɪ a kwe a pa abam ŋwaani tɪn.

Taa kɪ-na kɔntɔ don, sɪ á taa ma guli a gulə.»

20 Ba na di ba ti tɪn, o daa ma kwe zɔŋa dɪ ka wo-nyɔɔɔɔ o kɪ We le ti ŋwaani o pa-ba, yɪ o wɪ: «Wo-nyɔɔɔɔ tɪntɔ brɪ sɪ We goni ni-dɔɔrɪ dɪdaani nabiinə amɔ jana kam ŋwaani. A jana kam lagɪ ka nunɪ ka duri abam ŋwaani mu.

21 Nan nii-na, nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa nɔɔna tɪn tɔgɪ o je dɪ amɔ o di yo seeni.

22 Kɔ nan fin mu sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm ti, nɪ We na maŋɪ DI lagɪ te tɪn. Kɔ nan za yɪ lɛɛrɔ mu kɔ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wú yəgi-nɪ o pa tɪn.»

23 Ba na ni o na tagɪ kulɔ tɪn, ba ma sɪnɪ ba bwe daani ba nii, bantɔ wɔnɪ wɔɔ mu wú wantɔ o kɪ kɔntɔ.

*Wɔɔ mu yɪ nɔn-kamunu?
(Matiyu 20:25-28, 19:28,
Mariki 10:42-45)*

24 Zezi karabiə bam dɛɛn magɪ kantɔgɔ kɔ cɛ, sɪ ba nii bantɔ wɔnɪ wɔɔ mu yɪ kamunu o dwe ba maama.

25 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ na yɪ lɔgɔ baŋa pwa, bantɔ yəni ba te ba nɔɔna dɪ dam mu. Balɔ na di dam nɔɔna baŋa nɪ tɪn, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wɪ <Lanyɪran-kərə> mu.

26 Abam nan wɔ maŋɪ sɪ á taa yɪ kɔntɔ don. Wɔlɔ na yɪ nɔn-kamunu abam wɔnɪ tɪn maŋɪ sɪ o ji nɪ á nyaani mu te. Wɔlɔ dɪ na yɪ abam yuutu tɪn maŋɪ sɪ o ji nɪ á tɪntɔŋnɔ mu te.

27 Wɔɔɔ na jɛni sɪ o di wɔɔɔ tɪn, dɪ wɔɔɔ na kwe wɔɔɔ kɔm o ja ba o pa-o tɪn, bantɔ wɔɔɔ mu yɪ kamunu? Kɔ daɪ wɔɔɔ na jɛni sɪ o di tɪn mu na? Kɔ nan na yɪ amɔ, a wɔ abam wɔɔɔ yɪ a kɪ nɪnɛɛnɪ wɔɔɔ na yɪ á tɪntɔɔɔ tɪn mu te.

28 Abam nan yɪ balɔ na tɔɔɔ dɪ amɔ a cam maama wɔɔɔ, yɪ á wɔ yagɪ a tɔɔɔm.

29 Aá pa abam tɔɔɔ á di paari, nɪ a Ko Wɛ na pɛ sɪ a di paari te tɪn.

30 Kɔntɔ tɪn, á wɔ ba á zɔ a paari dɪm wɔ, yɪ á tɔɔɔ dɪ amɔ á jɛni á di ywəəni. Á wɔ ba á jɛni paari jangwaanɔ tum baɔa nɪ, sɪ á di Yisɪrayɛɔ dwi tiinə kuri fugə-bale bam taantɔ.»

Zezi na wuuri o bri Pɪyɛɛri na wɔ vi-o te tɪn

(Matiyu 26:31-35, Marɪkɪ 14:27-31, Zan 13:36-38)

31 Zezi laan ma ta dɪ Simɔn Pɪyɛɛri o wɪ: «Simɔn, Simɔn, sɪtaantɔ sɪntɔ dɪ na cwəɔɔ sɪ dɪ maɔɔ abam dɪ nii, nɪ nɔɔɔ na caari mɪna te tɪn.

32 Amɔ nan loori Wɛ a pa nmɔ, sɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ sɪ n yɪ yagɪ-nɪ. Nmɔ nan na tɔɔɔ, yɪ n wɔɔɔɔ na joori ya tɔɔɔ amɔ, sɪ n pa n ko-biə fɔɔɔ ba zɪɔɔ kəɔkəɔ.»

33 Pɪyɛɛri laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A Yuutu, ba na lagɪ ba kɪ amɔ dɪ nmɔ pɪna digə nɪ, naa ba na lagɪ ba gɔ dɪbam, a ta bá sɛ sɪ a joori nmɔ kwaga nɪ.»

34 Zezi ma ləɔ-o o wɪ: «Pɪyɛɛri, a lagɪ a ta nmɔ sɪ, kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔɔ

keeri zɪm tɪ-bra-pɔra nɪ tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bɪtɔ nɪ n yəri amɔ.»

Zezi na tagɪ dɪ o karabiə sɪ ba ti ba yigə te tɪn

35 O laan ma ta dɪ ba maama o wɪ: «A daama na tɔɔɔ abam sɪ á tɔɔɔ á tɔɔɔ Wɛ kwəɔə kam yɪ á ba jɪɔɔ səbiə gan-lɔɔɔdɪ dɪ tampɔɔɔ dɪ na-tra tɪn, wɔɔɔ muri abam na?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Awo, dɪ wɔ gɛ kɔɔkɔɔ.»

36 O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ daari lele kɔntɔ, wɔɔɔ na jɪɔɔ səbiə gan-lɔɔɔdɪ tɪn, kɔntɔ tu maɔɔ sɪ o kwe-dɪ mu. Wɔɔɔ dɪ na jɪɔɔ tampɔɔɔ tɪn maɔɔ sɪ o kwe-kɔ mu. Wɔɔɔ maama na ba jɪɔɔ sɔ-lɔɔɔ tɪn, kɔntɔ tu maɔɔ sɪ o kwe o gɔɔ mu o yəɔɔ o ma yəɔɔ sɔ-lɔɔɔ.

37 Amɔ nan lagɪ a ta abam sɪ, kɔɔ na pɔpɔnɪ Wɛ tɔɔɔ kɔm wɔɔɔ amɔ ɔɔwaanɪ tɪn maɔɔ sɪ kɔ kɪ, dɪ kɔ na wɪ: «Ba wəl-o dɪ nɔn-balwaaru mu».

Kɔntɔ na pɔpɔnɪ Wɛ tɔɔɔ kɔm wɔɔɔ amɔ ɔɔwaanɪ tɪn laan wɔ kɪ lele.»

38 Zezi karabiə bam ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, nii sɔ-lwaanɔ tile mu dɪ jɪga.»

O ma ləri-ba o wɪ: «Yagɪ-na sɪ kɔ maɔɔ.»

Zezi na tiini o loori o Ko Wɛ te tɪn

(Matiyu 26:36-46, Marɪkɪ 14:32-42)

39 Zezi dɛɛn ma nuɔɔ tɔɔ kɔm wɔɔɔ o vu Olivi piu kɔm seeni, nɪ o na yəni o kɪ te tɪn. O karabiə bam dɪ ma tɔɔ-o ba vu.

40 Ba na yi jəgə kalɔ ba na maa ve tɪn, Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á taá loori Wɛ, sɪ á yi tɔ manɪm dɪm maɲa nɪ.»

41 O laan ma fɔɔrɪ ba tee nɪ o vu o zɪgɪ daa nɪ, kɔ manɪ nɔɔnɔ na wú dɔlɪ kandwɛ yɪ dɪ yi mɛ tɪn. O ma kuni doonə o loori Wɛ o wɪ:

42 «A Ko, nmɔ na sɛ, sɪ n pa cam dɪɔ na lagɪ dɪ ba amɔ baɲa nɪ tɪn kɛ. Nan kɪ kulɔ na tɔgɪ nmɔ wɔbɔɲa tɪn, sɪ yɪ kɪ amɔ wɔbɔɲa na lagɪ kulɔ tɪn.»

43 O na loori Wɛ kɔntɔ tɪn, Wɛ maleka ma nunɪ weyuu ka ba o te, yɪ ka wəl-o dɪ dam.

44 O wɔ na tiini kɔ cɔgɪ zanzan tɪn ma pa o tiini o loori Wɛ dɪ o wɔ maama. O lulunɔ ma ji nɪnɛnɪ jana te, yɪ kɔ luri tɪga nɪ.

45 O na loori Wɛ o ti tɪn, o ma zanɪ o joori o vu o karabiə bam te. O ma na sɪ ba tigi ba dɔa wɔ-cɔgɔ kɔm nɔwaanɪ.

46 O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ á dɔa? Zanɪ-na sɪ á taá loori Wɛ, sɪ á yi tɔ manɪm dɪm maɲa nɪ.»

*Ba na jaanɪ Zezi te tɪn
(Matiyu 26:47-56, Marɪkɪ 14:43-50, Zan 18:3-11)*

47 Zezi ta na wɔra o nɔɔnɪ kɔntɔ tɪn, nɔn-kɔgɔ laan ma ba kɔ yi o te. Zudasɪ wɔlɔ na yɪ o karabiə fugə-bale bam wɔ dɪdɔa tɪn ma tɔgɪ ba yigə. O ma fɔɔrɪ o yi Zezi te sɪ o kukwər-o.

48 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zudasɪ, nmɔ tu sɪ n pa ba ja amɔ Nabiin-bu wɔm, yɪ n ta lagɪ n kukwəri-nɪ mɔ na?»

49 Zezi karabiə balɔ na wɔ o tee nɪ tɪn ma na kɔ na lagɪ kɔ kɪ-o te tɪn. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪ Yuutu, dɪ lɪ dɪ sɔ-lwaanɔ tum dɪ zagi-ba na?»

50 Ba wɔ dɪdɔa ma lɪ o sɔgɔ kɔm o ma zagi kaanum yuutu wɔm tɪntɔɲnɔ jazɪm zwe o go.

51 Zezi na nɛ kɔntɔ tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Yagɪ-na». O ma vu o dwe nɔɔnɔ wɔm zwe dɪm, yɪ dɪ je, dɪ joori dɪ yɪ dɪ ya na yɪ te tɪn.

52 O ma daari o ta dɪ kaanum yigə tiinə bam dɪ Wɛ-di-kamunu kɔm yɪrɪna bam yigə tiinə dɪ nakwa bam, ba na tu sɪ ba ja-o tɪn, o wɪ: «Abam na kwe sɔ-lwaanɔ dɪ da-lwaanɔ á ba sɪ á ja amɔ tɪn, a yɪ nɔwɪnɔ mɔ na?»

53 Dɛ maama a yəni a wɔ abam tee nɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ, yɪ á wɔ jaanɪ amɔ. Kɔ nan na yɪ te tɪn, maɲa kam laan yɪə sɪ á kɪ á wɔbɔɲa na lagɪ kulɔ tɪn, bɛnwaanɪ maɲa mɔ yɪə sɪ lim pɛ jɔɲɪ dam.»

Pɪyɛɛrɪ na sɪnɪ o vin Zezi te tɪn

(Matiyu 26:57-58,69-75, Marɪkɪ 14:53-54,66-72, Zan 18:12-18,25-27)

54 Ba laan ma ja Zezi, yɪ ba ja-o ba kɛ. Pɪyɛɛrɪ ma dalɪ o tɔgɪ ba kwaga o da o vu. Ba ma vu ba yɪ kaanum yuutu wɔm sɔɲɔ.

55 Ba ma dwe mini ba tinɪ sɔɲɔ kɔm tɪtarɪ nɪ. Nɔɔna bam ma vu ba je ba weeri mini dɪm. Pɪyɛɛrɪ dɪ ma tɔgɪ o vu o jəni ba wɔnɪ.

56 O na tɔgɪ o je mini dɪm yigə nɪ kɔntɔ tɪn, sɔɲɔ kɔm

tuntɔŋ-kana kadoŋ ma yɔɔri o nii o yibiyə nɪ, yɪ o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ dɪ tɔgɪ o wɔ Zezi tee nɪ mɔ.»

⁵⁷ Pɪyɛɛri ma fɔ yɪ o wɪ: «Kaani, a yər-o.»

⁵⁸ Kɔ na kɪ fɪn tɪn, nɔɔnɔ wɔdoŋ dɪ daa ma na-o, yɪ o wɪ: «Nmɔ tɔgɪ n yɪ Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔnɔ dɪdɔba mɔ.»

Pɪyɛɛri ma ləri nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «A tɔgɪ a daɪ ba wɔ nɔɔnɔ.»

⁵⁹ Kɔ daa na kɪ fɪn nɪnɛɛnɪ luu dɪdɔba tɪn, nɔɔnɔ wɔdoŋ dɪ daa ma ta o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ sɪnɪ o tɔgɪ dɪd-o mɔ. O dɪ yɪ Galile tu mɔ.»

⁶⁰ Pɪyɛɛri ma ləri o wɪ: «Baaru, a yəri n taani dɪm kuri.» O ta na wɔra o ŋɔɔnɪ kɔntɔ tɪn, cɪbwɔɔ ma da kɔ keeri.

⁶¹ Dɪ Yuutu Zezi laan ma pipiri o yɔɔri Pɪyɛɛri o nii. Pɪyɛɛri ma guli Zezi ya na tagɪ kɔlɔ dɪd-o o wɪ: «Kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔɔ keeri zɪm tɪ-bra-pɔra nɪ tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ nɪ n yəri amɔ.»

⁶² O na guli kɔntɔ tɪn, o laan ma nuŋi, yɪ o tiini o keeri zanzan.

Ba na mwanɪ Zezi yɪ ba mag-o te tɪn

(*Matiyu 26:67-68, Marikɪ 14:65*)

⁶³ Nɔɔna balɔ dɛɛn na yɪri Zezi tɪn maa yáal-o ba mwan-o, yɪ ba kwəri ba mag-o.

⁶⁴ Ba ma kwe gɔrɔ ba ma kwəli o yɪə, yɪ ba daari ba mag-o. Ba maa wɪ: «Lwari n brɪ dɪbam wɔlɔ na magɪ-m tɪn.»

⁶⁵ Ba ta maa ŋɔɔnɪ wəənu dwi dwi ba ma cɔgɪ o yuu, yɪ ba twɪ-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taani te tɪn

(*Matiyu 26:59-66, Marikɪ 14:55-64, Zan 18:19-24*)

⁶⁶ Tɪga na pɔɔri tɪn, Zwifə bam nakwa kɔgɔ kɔm maama ma la daani, dɪ ba kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nuŋi o vu taani dɪm dɪm jəgə o zɪgɪ ba yigə nɪ.

⁶⁷ Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Nmɔ na sɪnɪ n yɪ Krisi wɔm Wɛ na manɪ sɪ Dɪ tɔŋi Dɪ pa dɪbam tɪn, sɪ n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A na tagɪ kɔntɔ a brɪ abam, á ta bá sɛ a ni.

⁶⁸ A nan daa na bwe abam taani dɪ, abam bá sɛ sɪ á ləri á pa-nɪ.

⁶⁹ Kɔ na puli lele kɔntɔ, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ vu a jəni Dam-Paŋwa Tu Baŋa-Wɛ jazɪm nɪ a da a di paari.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wɪ: «Kɔntɔ tɪn, nmɔ nan sɪnɪ n yɪ Wɛ Bu wɔm mɔ na?»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Mɔ abam na wɪ te tɪn.»

⁷¹ Ba laan ma ŋɔɔnɪ daani ba wɪ: «Dɪbam tɪti laan mɔ nɪ o kwərə kam na brɪ o tɪti cɔgɪm. Dɪ daa ba lagɪ maana tiinə sɪ ba ŋɔɔnɪ o taani dɪm.»

23

Pilatɪ na bwe Zezi taani te tɪn

(*Matiyu 27:1-2,11-26, Marikɪ 15:1-15, Zan 18:28—19:16*)

1 Zwifə bam nakwa kəgə kum maama deen ma zanj ba ja Zezi ba ja vu gɔvɪrma tu Pilatı te.

2 Ba ma sɪŋı sɪ ba fə vwan ba pa-o, yɪ ba wɪ: «Dɪbam ne nɔɔnɔ wɔntɔ mu o jɪgɪ dı tɪv kum nɔɔna bam o gana sɪ ba tusi. O te-ba o wɪ, ba yɪ taa laɪ lampoo ba paɪ gɔvɪrma. O maa kwəri o brı o tɪtɪ nı wɔm mu yɪ Krisi, kɔ na lagɪ kɔ ta nı pɛ tɪn.»

3 Pilatı na ni kɔntɔ tɪn, o ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ mu yɪ Zwifə bam pɛ wɔm na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mu ka da n taga.»

4 Pilatı ma ta dı kaanım yigə tiinə bam dı nɔn-kəgə kum maama o wɪ: «Amɔ wɔ ne nɔɔnɔ wɔntɔ na kɪ kɔlɔ o cɔgɪ tɪn, sɪ dı di o taanı.»

5 Ba ma tiini ba ŋɔɔnı taanı dım, yɪ ba kwaana ba te ba wɪ: «O nan yəni o tult Zude tɪnı dım maama, o brı nɔɔna bam sɪ ba yɪ taa sɛ ba tɪv kum dıdɛɛra ni. O deen puli o kɪ kɔntɔ donj Galile nı mu, yɪ o laan yi yo seeni.»

6 Pilatı na ni kɔntɔ tɪn, o ma bwe-ba sɪ o nii, nɔɔnɔ wɔm yɪ Galile tu mu na?

7 O na tu o lwarı nı Zezi nunjı tɪv kɔlɔ Erɔdı na te tɪn, o ma pa ba ja-o ba vu wɔntɔ te sɪ o di taanı dım, bɛŋwaaŋı Erɔdı dı togtı o wɔ Zeruzalem nı maŋa kam kɔntɔ nı.

8 Erɔdı na ne Zezi tɪn, o maa jɪgɪ wɔpolo zanzan, bɛŋwaaŋı o ya maŋı o ni o ŋwa, yɪ o tiini o lagɪ sɪ o na-o. O maa lagɪ sɪ o nii Zezi wɔ kɪ wo-kɪnkagɪlɪ o brı-o na.

9 O ma kwaanı o bwe-o wəənu zanzan. Zezi ma wɔ sɛ o lər-o kɔlɔkɔlɔ.

10 Kaanım yigə tiinə dı cullu karanyına tiinə bam maa togtı ba zıgtı da, yɪ ba tiini ba ŋɔɔnı taanı dım dı baari sɪ ba ma dı-o.

11 Erɔdı dı o pamaŋna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zɔ paari gɔɔɔ sɪ ba ma mwan-o, yɪ Erɔdı laan pa o joori o vu Pilatı te.

12 Dɪntɔ de dım nı Erɔdı dı Pilatı laan di ciloŋo mu daanı, yɪ ba deen ya culi daanı mu.

13 Pilatı ma pa kaanım yigə tiinə bam dı nakwa bam dı nɔɔna bam maama la daanı o tee nı.

14 O ma ta dı ba o wɪ: «Abam na sanjı nɔɔnɔ wɔntɔ amɔ tee nı tɪn, yɪ á te á wɪ, o yɪ wɔlɔ na ganı á tɪv kum nɔɔna bam o pa ba tusi tɪn, kɔntɔ mu a nan bwe-o abam yibiyə nı sɪ a nii, yɪ a wɔ ne kɔlɔ o na kɪ o cɔgɪ yɪ abam ja-o kɔ ŋwaaŋı tɪn.

15 Erɔdı dı wɔ ne kɔlɔ o na cɔgɪ tɪn. Mu kɔ kuri o pɛ o joori o ba dɪbam te. Á taá ye sɪ kɔlɔkɔlɔ tərə kɔ na wɔ pa ba ja-o ba gɔ tɪn.

16 Kɔntɔ ŋwaaŋı aá pa ba mag-o dı balaari mu, yɪ ba daar-o ba yagı.»

[
17 Pakı candiə kam maŋa na yəni ka ba yi, Pilatı maŋı sɪ o li ba piɪnɔ dıdɔba mu o yagı sɪ o viiri.]

18 Nɔn-kəgə kum maama ma kɪ daanı ba kaası dı kwər-de ba wɪ: «Kɔ na yɪ nɔɔnɔ wɔntɔ, ja-o n gɔ, sɪ

n daari n li Barabasi n pa dibam.»

¹⁹ Barabasi yi wulu ba deen na ki piina digə ni, o na ki jara di ba tiv kum didɛera yi o gu noona tin nwaani mu.

²⁰ Pilati na lagɪ si o li Zezi o yagɪ tin nwaani, o daa ma ta di noona bam si ba se si o yagɪ Zezi.

²¹ Ba ma daa ta vin, yi ba tiini ba kaasi banya banya ba wi: «Pa-o tvun-dagara banya ni n gu. Pa-o tvun-dagara banya ni n gu.»

²² O daa ta ma ta di ba o ki bito o wi: «Bɛɛ wo-ɔɔɔ mu o kia? A wu ne kulɔ o na ki o cɔɔɔ pa ku manɪ si di gu-o tin. Kuntu tin, aá pa ba mag-o, yi a daari a yag-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaasi di kwər-dɛ, yi ba tɛ di baari ba wi: «N manɪ si n pa-o dagara banya ni mu n gu.» Ba na tiini ba nooni di kwər-dɛ tin,

²⁴ ku ma pa Pilati se si o ki kulɔ ba na lagɪ tin.

²⁵ O ma pa ni si ba li Barabasi wulu ba na lagɪ si o yagɪ o pa-ba tin. Wuntu mu yi wulu ba ya na jaani ba ki piina digə ni, o na ki jara di ba tiv kum didɛera yi o gu noonu tin nwaani. Pilati ma daari o ki Zezi pamaɲna jɲa ni, si ba ki-o ni kɔɔɔ kum wobɔɲa na lagɪ te tin.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tvun-dagara banya ni te tin (Matiyu 27:32-56, Mariki 15:21-41, Zan 19:17-30)

²⁶ Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba maa kea. Noona

bam maama maa toga. Ba na maa ve tin, ba ma jeeri noonu wodon, o yiri mu Simɔn. O nunɪ Sireeni mu. O deen ya nunɪ gaa mu o ba o yi tiv wuni o maa kea. Pamaɲna bam ma ja-o, yi ba pa o zɲɲɲ dagara kam o bakali ni o toɔɔ Zezi kwaga.

²⁷ Zeruzalem ko-foro deen maa toɔɔ Zezi kwaga. Kaana di maa toɔɔ ba wura, yi ba keerə ba fri ba titi o nwaani.

²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wi: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amu nwaani. A za taá keeri á titi di á biə nwaani.

²⁹ Bɛɛnwaani maɲa wó ba ka yi, yi baá ta wi: «Kaani wulu maama na yi ka-dugu tin yi yu-yonɔ tu mu. Wulu na manɪ o wu lugi bu si o pa o noɔɔ yili tin jigi yu-yonɔ zanzan.»

³⁰ Yaara yam kuntu maɲa na yiə, noona wó loori pweeru si ti tu ba banya ni, yi ba loori pu-kum si ti kwəli-ba.

³¹ Taá nii-na, da-lia na jigi mini ka di tuntu tin, ku laan na yi da-kura, kaá ki ta?»

³² Ba deen ma ja non-balwaarɔ tle ba vu si ba wəli di Zezi ba gu.

³³ Ba ma vu ba yi jəgə kalɔ yiri na yi Yukol-pua piu tin. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam banya ni. Ba ma ja non-balwaarɔ tum di, ba pa dagari sidonnə banya ni. Ba ma cwi didua Zezi jazim ni. Wuwum maa wu o jagwiə ni.

³⁴ Ba na pagɪ Zezi dagara kam banya ni kuntu tin, o ma

loori We o wɪ: «A Ko, yagɪ n ma n cɛ-ba, sɪ ba yəri wonjo kulɔ ba na kɪ tɪn.»

Pamaɲna bam na lagɪ ba maɲɪ o gwaarɔ tɪm tɪn, ba tagɪ jorɔ mu ba ma maɲɪ-tɪ.

³⁵ Nɔn-kɔgɔ kum maa zɪgɪ da ba niə. Zwifə bam nakwa bam ma kɪ-o cavɪra, yɪ ba mwana ba wɪ: «O yəni o vrɪ nɔɔna ɲwɪa. O na sɪntɪ o yɪ Krisi wum We na kuri tɪn, sɪ o vrɪ o tɪtɪ ɲwɪa sɪ dí nii.»

³⁶ Pamaɲna bam dɪ maa mwan-o, yɪ ba jɪgɪ sa-nywana ba sunɪ o yigə nɪ.

³⁷ Ba maa wɪ: «Nmɔ na sɪntɪ n yɪ Zwifə bam pɛ, sɪ n vrɪ n tɪtɪ ɲwɪa sɪ dí nii.»

³⁸ Ba dɛɛn ya pɔpɔntɪ tonɔ ba tanɪ-kɔ daa kam yɪra nɪ o yuu baɲa nɪ, yɪ kɔ wɪ:

«Wɔntɔ yɪ Zwifə bam pɛ mu.»

³⁹ Nɔn-balwaarɔ tɪlɔ ba na pagɪ dɪ Zezi tɪn dɪdɔa maa jɪgɪ Zezi o twɪa yɪ o wɪ: «Kɔ dai nmɔ mu yɪ Krisi wum We na tɔɲɪ tɪn na? Nan vrɪ n tɪtɪ ɲwɪa, sɪ n daari n vrɪ dɪbam dɪ n wəli da.»

⁴⁰ Nɔn-balɔrɔ kɔdonɲ kum ma kaani kukum kum kɔ wɪ: «Nmɔ ba kwari We fɔntɪ na? Ba lagɪ ba gɔ dɪbam maama mu.»

⁴¹ Kɔ na yɪ dɪbam, dɪbam tɔntɪ dɪm maɲɪ, bɛɲwaantɪ kəm-balwaarɔ tɪlɔ dí na kɪ tɪn, kɔ maɲɪ sɪ dí tɪ mu. Kɔ nan na yɪ nɔɔntɔ wɔntɔ, o wɔ kɪ kulɔkulɔ o cɔgɪ.»

⁴² O ma daari o ta dɪ Zezi o wɪ: «Nmɔ na tu n ba n jonɪ n paari dɪm, sɪ n guli a gulə.»

⁴³ Zezi ma lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmɔ sɪ, nmɔ

wɔ jəni dɪ amɔ We-sɔɲɔ kum nɪ zɪm dɛ dɪm nɪ.»

⁴⁴ Kɔ ma vu kɔ yɪ maɲa kam we na tu dɪ yɪ yupari baɲa tɪn. Lɔgɔ kum maama ma jɪ lim taan, sɪ kɔ vu kɔ yɪ luu batɔ.

⁴⁵ Wɪa kam daa ba jɪgɪ pooni. Gɔrɔ kulɔ ba na ləgə ba ma cɪ We-di-laa kam tɪn ma kaari bɪle.

⁴⁶ Zezi laan ma kaasɪ dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Amɔ Ko, a kwe a joro a kɪ nmɔ jɪɲa nɪ.» O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ma daari o tɪ.

⁴⁷ Pamaɲna bam yigə tu wum na nɛ kulɔ na kɪ tɪn, o ma tee We yɪ o wɪ: «Kɔ yɪ cɪga pweɛn. Nɔɔntɔ wɔntɔ sɪntɪ o yɪ nɔn-ɲum mu.»

⁴⁸ Kɔgɔ kulɔ maama na tu sɪ kɔ nii kəm dɪm tɪn ma sɪntɪ ba na kɔ na kɪ te tɪn. Ba na ma joori sɔɲɔ tɪn, ba maa frɪ ba tɪtɪ ba veə, ba wɔ na cɔgɪ tɪn ɲwaantɪ.

⁴⁹ Kɔ daari balɔ maama na maɲɪ ba ye-o tɪn dɪ kaana balɔ ya na tɔgɪ dɪd-o ba nunɪ Galile ba ba tɪn maa zɪgɪ daa nɪ ba niə.

Ba na kɪ Zezi bɔɔntɪ wɔntɪ te tɪn

(Matiyu 27:57-61, Marɪkɪ 15:42-47, Zan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nɔɔntɔ wɔdonɲ dɛɛn mu wura, o yɪrɪ mu Zuzɛfɔ. O nunɪ Zwifə tɪlɔ kɔdonɲ mu, kɔ yɪrɪ mu Arimatɪ. O maa yɪ Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum nɔɔntɔ dɪdɔa mu. O ma kwəri o yɪ nɔn-ɲum, yɪ o tɔgɪ We dɪ cɪga. Ba kɔgɔ kum ya na kɪ ni daantɪ sɪ ba ja Zezi tɪn, o wɔ sɛ ba na bɔɲɪ sɪ ba kɪ-o kulɔ tɪn. O maa jɪgɪ

tuna si We paari dum wó ba nɔɔna titari ni.

⁵² O ma zaɲi o vu Pilati te, o loori cwəɲə si o vu pari Zezi yira yam o ki.

⁵³ Pilati na se tin, Zuzefu ma vu o pari Zezi dagara kam yuu ni. Ba ma kwe gar-jali ba ma pipir-o, yi ba daari ba ja-o ba vu ba ki piu bɔɔni wɔni. Dintu yi bɔɔni dilu ba deen na lugi-di piu yira ni yi ba maɲi ba wu ki nɔɔnu da tin.

⁵⁴ De dum Zuzefu na ki kuntu tin maa yi de dilu Zwifə bam na maɲi si ba ti ba yigə ba siun de dum ɲwaanu tin. Tiga na yi, ba siun de dum puli mu.

⁵⁵ Kaana balu ya na toɲi di Zezi ba nunji Galile tin deen ma da Zuzefu kwaga, ba vu ba na bɔɔni dum di ba na tini Zezi te tin.

⁵⁶ Ba na ne kuntu tin, ba ma joori ba vu soɲo. Ba ma vu ba lagi traha nwi dwi dwi, si ba ma turi Zezi yira yam. Ba siun de dum ni ba ma sin di ba titɔɲa yam ni We cullu na bri te tin.

24

Zezi na bi o yaɲi tɔvni te tin

(Matiyu 28:1-10, Mariki 16:1-8, Zan 20:1-10)

¹ De dilu na saɲi siun de dum tin, kaana bam ma zaɲi ba go tiga ba vu yibeeli dum jəgə kam. Ba ma jigi traha nwi silu ba na lagi ba ma turi Zezi yira yam tin.

² Ba na yi jəgə kam tin, ba ma na kandwe dilu ya na pi

bɔɔni dum ni tin bibili di tigi daa ni.

³ Ba ma vu ba zu bɔɔni dum wu. Ba wu ne di Yuutu Zezi da.

⁴ Ba wubɔɲa ma vugimi, yi ba yəri ba na wó buɲi kulɔ. Ba na zigi da kuntu tin, nɔɔna bale ma da ba nunji ba zigi ba tee ni, yi ba zu gwaaru ti nyuni pugɔ pugɔ.

⁵ Fɔvni ma ja kaana bam. Ba ma cɔɔli ba yum tiga ni. Nɔɔna bam laan ma ta di ba ba wu: «Beɲwaanu mu á kari á beeri wɔlu na ɲwi tin twa wɔni?»

⁶ O nan təri yo. O joori o bi. Guli-na kulɔ o deen na tagi di abam maɲa kalu o ta na wu Galile ni tin,

⁷ yi o ta o wu, ba maɲi si ba ja wum Nabiin-bu ba ki non-balwaarɔ juɲa ni, si ba pa-o tɔvni-dagara banya ni ba gu, si o laan joori o bi da yato de ni.»

⁸ Nɔɔna bam na tagi kuntu tin, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagi kulɔ di ba tin.

⁹ Ba ma zaɲi yibeeli dum jəgə kam ni, ba joori ba vu ba ta di Zezi karabiə fugə-didva kam di balu maama na toɲi ba wɔra tin.

¹⁰ Kaana bam kuntu mu yi Mari wɔlu na nunji Magidala, di Zanni, di Mari wɔlu na yi Zaki nu tin, ku wəli di kaana balu na toɲi di ba tin. Bantu maama maa wɔra ba te kulɔ na ki tin ba bri Zezi karabiə fugə-didva kam.

¹¹ Nɔɔna bam na ni tin, ba ma wu pe kaana bam taanu

dum ja kuri, yi ba wu se ba ni.

¹² Ku daari Piyeeeri ma zanjɩ lɩla o duri o vu yibeeli dum jɛgɛ kam sɩ o nii. O na yi da tɩn, o ma tiiri o nii boɔni dum wɔni, yi o na garyiɛ yam yirani na tigi da. O ma joori o viiri, yi ku ki-o yæu di kulɔ na ki tɩn.

Zezi na bri o titi noona bale te tɩn
(Mariki 16:12-13)

¹³ Dɩntu de dum ni mu Zezi karabiɛ bam bale wu cwɛɣɛ ni ba maa ve tɩv kudonj, ku yiri mu Emayusi. Tɩv kum kuntu yi nɛɛni kilometra fugɛ-dɩɔba mu di Zeruzalem.

¹⁴ Ba na maa ve tɩn, ba maa noona kulɔ maama na ki tɩn ba veɔ.

¹⁵ Ba na nooni yi ba bwe daani kuntu tɩn, Zezi titi ma tɩv ba wɔni o toɣi di ba o veɔ.

¹⁶ Ba na toɣi daani kuntu tɩn, ba yiɛ ma pugimi yi ba wu lwar-o.

¹⁷ Zezi ma bwe-ba o wɩ: «Bɛɛ woŋo mu abam jigi á nooni á veɔ?»

Ba na ni kuntu tɩn, ba ma zigɩ yi ba yigɛ nywani.

¹⁸ Ba dɩɔba yiri mu Klɩpasɩ. O ma lɛri Zezi o wɩ: «Noona balɔ maama na zɔɔri Zeruzalem ni tɩn manjɩ ba lwarɩ wo-kamunnu tɩv na ki da lele kuntu tɩn. Bɛɛ nan mu kia, yi nmu yirani wu ni?»

¹⁹ O ma bwe-ba o wɩ: «Bɛɛ wænu mu tuntu?»

Ba ma lɛri ba wɩ: «Ku yi kulɔ na ki Nazareti tu Zezi tɩn mu. O yi We nijonnu mu, yi o kikiɛ di o ni-taani

maama jigi dam. We titi bri sɩ ku yi cɩga mu, yi noona maama di na kuntu.

²⁰ Dɩbam kaanum yigɛ tiinɛ bam di di tɩv kum nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o taani sɩ ku ji tɔɔni. Ba laan ma pa pamaɲna bam ja Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara yuu ni ba gu.

²¹ Dɩbam nan ya jigi tɩna, sɩ wɔntu mu yi wɔlɔ na lagɩ o vri Yisɩrayeli dwi tiinɛ bam o yagi tɩn. Di kuntu maama, zɩm mu jigi da yatɔ woŋo kuntu na ki tɩn.

²² Kulɔ na wɛli da tɩn, dɩbam kogɔ kum kaana badonnɛ ve o yibeeli dum jɛgɛ kam ba na kulɔ na soori dɩbam yira. Ba ya ve titutu mu,

²³ yi ba wu ne o yira yam da. Ba ma joori ba ba, ba ta di dɩbam ni ba ne wokinkagili mu. Ba ma na We malesɩ, yi sɩ ta di ba sɩ wɩ, Zezi daa ta ŋwi mu.

²⁴ Dɩbam noona bam badonnɛ di ma zanjɩ ba vu yibeeli dum ni. Ba ma na ni ku sɩni ku yi nɛɛni kaana bam na tagɩ te tɩn mu, ku daari Zezi titi mu ba wu ne.»

²⁵ Zezi laan ma ta di noona bam o wɩ: «Á ba jigi wɔbɔɲa na? Bɛɛ mu yi á warɩ á se We kwɛrɛ kalɔ Dɩ nijonɲɛ bam deen na tɔɔli faɲa faɲa tɩn.

²⁶ Ku dai mu Krisi wɔm na manjɩ sɩ o na yaara yalɔ sɩ o daari o di We-soɲɔ o jonjɩ o paari tɩn na?»

²⁷ O laan ma manjɩ kulɔ maama na pɔpɔni o ŋwaani ku tɩji We tɔnɔ kum wɔni

tɪn o brɪ-ba. O ma puli o pa ba lwarɪ Moyisi zaasum dɪm kuri, yɪ o daari o brɪ-ba faɲa faɲa Wɛ nijonɲə bam maama zaasum dɪm kuri na yɪ te tɪn.

28 Ba na maa kɛ tɪn, ba ma vu ba twɛ tɪv kɔlv ba na maa ve tɪn. Zezi ma kɪ nɪ o maa kɛ yigə mɔ te.

29 Nɔɔna bam ma wɔ sɛ, yɪ ba loor-o ba wɪ: «Tɪga lagɪ ka yi. Nan zɔv n pəni dɪbam tee nɪ.» O ma sɛ yɪ o da o zɔv.

30 O ma jəni sɪ o di wɔdiu dɪ ba. O ma kwe dɪpɛ yɪ o kɪ Wɛ le dɪ ɲwaanɪ. O laan ma fɔ fɔ dɪpɛ dɪm o maɲɪ o pa-ba.

31 O na kɪ kɔntɔ tɪn, mɔ ba yɪə pɔvri yɪ ba laan lwar-o. Ba na lwar-o tɪn, o ma da o je ba yigə ni, yɪ ba daa wɔ nɛ-o.

32 Ba laan ma ta daanɪ ba wɪ: «Nmɔ wɔ nɛ na? Dɪ ya na tɔgɪ daanɪ cwəɲə nɪ yɪ o ɲɔɔnɪ o brɪ dɪbam Wɛ tɔnɔ kɔm wəənu tum kuri na yɪ te tɪn, dɪ ya ba tiini dɪ jigɪ wɔpɔlo na?»

33 Ba ma zaɲɪ lɪla ba joori ba vu Zeruzalem tɪv kɔm wɔ. Ba na yi da tɪn, ba ma na Zezi karabiə fugə-dɪdɔba kam dɪ nɔɔna badonnə bam na lagɪ daanɪ jəgə dɪdɔba.

34 Bantɔ ma tɛ ba wɪ: «Kɔ yɪ cɪga mɔ. Dɪ Yuutu Zezi sɪnɪ o bi o yagɪ tɔvɪnɪ. O tu o brɪ o tɪtɪ dɪ Simɔn mɔ.»

35 Nɔɔna bale bam dɪ ma maɲɪ kɔlv na kɪ cwəɲə nɪ tɪn ba brɪ-ba. Ba daari ba maɲɪ Zezi na fɔgɪ dɪpɛ dɪm yɪ ba laan lwar-o te tɪn.

Zezi na brɪ o tɪtɪ o karabiə bam te tɪn

(Matiyu 28:16-20, Marɪkɪ 16:14-18, Zan 20:19-23)

36 Zezi karabiə bam ta na wɔra ba ɲɔɔnɪ kɔntɔ tɪn, o ma da o ba o zɪgɪ ba tɪtarɪ nɪ. O ma jɔɔnɪ-ba yɪ o wɪ: «Yazurə wú jəni dɪ abam.»

37 Ba bɪcara ma di yɪ fɔvɪnɪ ja-ba zanzan. Ba ma bɔɲɪ nɪ ba nɛ ciru mɔ.

38 O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɲwaanɪ mɔ kɔ sv abam kɔntɔ? Bɛɛ mɔ yɪ á jigɪ bɔbwea dɪ amɔ?»

39 Fɔgɪ-na á nii amɔ jɪa dɪ a nɛ na yɪ te tɪn. Kɔ sɪnɪ kɔ yɪ amɔ. Taanɪ-na amɔ á nii. Ciru ba jigɪ ya-nwana dɪ kwi, nɪ á na nai amɔ na yɪ te tɪn.»

40 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o ma brɪ-ba o jataala dɪ o nɛ.

41 Kɔ na tiini kɔ jigɪ wɔpɔlo kɔ pa-ba tɪn, ba ta warɪ ba sɛ nɪ kɔ yɪ cɪga, yɪ kɔ sv-ba zanzan. O ma bwe-ba o wɪ: «Á jigɪ wɔdiu yo nɪ sɪ dɪ di na?»

42 Ba ma twəri kaləɲ-saɲa ba pa-o.

43 O ma jonɪ-ka o di ba yibiyə nɪ.

44 O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Wəənu tɪlv na kɪ amɔ tɪn maɲɪ dɪ taanɪ dɪlv a na maɲɪ a ta a brɪ abam, maɲa kalv a ta na wɔ abam wɔnɪ tɪn. A dɛɛn tagɪ a wɪ, kɔlv maama na pɔpɔnɪ amɔ ɲwaanɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn maɲɪ sɪ kɔ kɪ mɔ. Kɔ na yɪ kɔlv Moyisi dɪ faɲa faɲa Wɛ nijonɲə bam na pɔpɔnɪ tɪn, dɪ kɔlv na pɔpɔnɪ Wɛ ləɲ-ɲwɪ tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn maama.»

45 O ma daari o pa ba wu puuri, si ba wani ba lwaru We tɔno kum na bri kulɔ tin kuri.

46 O ma ta o bri-ba o wi: «Ba puɔɔni We tɔno kum wɔni ba wi: <Krisi wum lagi o na yaara zanzan mu si o ti, yi o laan wu joori o bi o yagi tɔɔni da yato de ni.>

47 Ba daa ta puɔɔni ba wi: <O karabiə wu vu lugu banja dwi tiinə maama te, yi wum yiri dum ηwaanɔ baá bri nɔɔna ni ba manɔ si ba ləni ba wɔɔɔ mu, si We laan yagi ba lwarim DI ma ce-ba.> A nan manɔ si á puli Zeruzalem ni mu á taá tɔɔli We kwərə kam kuntu.

48 Abam ne kulɔ maama na ki tin, á nan manɔ si á bri nɔɔna kuntu mu.

49 A nan wu tɔɔni wulu wum a Ko na goni ni si o ba abam te tin, yi o na tuə, oó pa abam na dam dilɔ na nunɔi We te tin. Manɔ-na Zeruzalem ni, si á taá cəgə dam dilɔ a na te tin.»

Zezi na joori o vu We-sɔɔɔ te tin

(Mariki 16:19-20, Titɔɔɔ Tɔno 1:9-11)

50 Zezi laan ma ja-ba o nunɔi tiv kum wɔni, o ja vu o yi Betani seeni. O ma zəɔɔi o ja weyuu ni, yi o ta di ba o wi: «Amu pe abam yu-yoɔɔ.»

51 O na ki-ba yu-yoɔɔ kuntu tin, o ma yagi-ba yi We kwe-o DI ja di DI sɔɔɔ.

52 Ba ma kuni doonə ba zul-o, yi ba laan daari ba joori Zeruzalem di wɔpolo zanzan.

53 Ba na wɔra tin, ba wu fɔɔɔ ba kwe We-di-kamunu kum vəɔə, yi ba zuli We manɔ maama.

**Wε taani dɔlɔ
ZAN
na pɔpɔni tɪn
Wε taani dɔlɔ
Zan na pɔpɔni
tɪn na brɪ dɪbam
kɔlɔ tɪn mɔ tɪntɔ**

Zan wɔlɔ na yɪ Zezi kara-biə fugə-bale bam wɔ didɔba tɪn mɔ pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ (Matiyu 10:2). O na yəni o ŋɔɔni o tɪti wɔŋɔ, o ba bæi o yɪrɪ, oó pɔpɔni nɪ karabu wɔdɔŋ mɔ (Zan 18:15), naa wɔlɔ Zezi na soe tɪn (Zan 13:23).

Zan brɪ nɪ Zezi yɪ Krisi wɔm o Ko Wε na tɔŋɪ tɪn mɔ, nɪ Dɪ na maŋɪ Dɪ go ni te tɪn. Zezi mɔ yɪ cwəŋə kalɔ dí na wó da da dí na ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wε tee nɪ. Wɔm mɔ yɪ cɪga tɔ, o yɪ pɔoni dɔlɔ na brɪ Wε cɪga kam, o yɪ wɔdiu kɔlɔ na paɪ ŋwɪa tɪn, yɪ o yɪ nayɪrɔ wɔlɔ na nii dɪbam baŋa nɪ, oó vaŋɪ dɪbam sɪ dí yɪ dí Ko Wε te.

Zan tɔnɔ kɔm wɔni, o de yigə o brɪ nɪ Zezi yɪ Wε Bɪtara mɔ ka na wɔra maŋa maama. Ka ma ji nabiinu, yɪ o zɔɔrɪ dɪbam tɪtarɪ nɪ. O brɪ Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔni tɪn na brɪ Zezi cɪga kam te tɪn (pɔɔrɪm 1).

O ma ta brɪ Zezi na jeeri nɔɔna dwi təri təri te tɪn. Zan brɪ wɔ-kɪnkagɪla yarpe yalɔ Zezi na kɪa yɪ ya yɪ nyɪnyɔgɔ, kɔ brɪ dɪbam o na yɪ wɔlɔ tɪn (pɔɔrɪm 2-12).

O ta ma brɪ Zezi na zaasi o karabiə te tɪti dɔlɔ ba na jaan-o tɪn wɔni (pɔɔrɪm 13-17).

Tɔnɔ kɔm tiim jəgə nɪ, kɔ brɪ dɪbam ba na jaani Zezi ba di o taani te, yɪ ba pa-o tɔɔn-dagara baŋa nɪ ba gɔ, yɪ o joori o bi o yagɪ tɔɔni, yɪ o brɪ o tɪti dɪ o karabiə bam te tɪn (pɔɔrɪm 18-21).

Zan wɔ pɔpɔni wəənu tɪlɔ maama Matiyu dɪ Marɪkɪ dɪ Luki na pɔpɔni tɪn. Wɔntɔ yɪranɪ nan mɔ brɪ kɔ na kɪ te kadri candiə maŋa nɪ Kana nɪ tɪn (2:1-12), dɪ Zezi na jeeri Nikodem (3:1-21) dɪ Samari tiinə kaani te tɪn (4:1-12), dɪ o na pɛ kɔrɔ na yazurə Betizata jəgə kam nɪ te tɪn (5:1-18), dɪ o na pɛ Lazaari joori o bi te tɪn (11:1-44).

Zan na brɪ wəənu tɪlɔ Zezi na kɪ tɪn, o laan ma daari o brɪ Zezi na zaasi nɔɔna bam yɪ o brɪ-ba ti kuri te tɪn.

Wε Bu Zezi Krisi mɔ yɪ bɪtara kalɔ na paɪ nabiinə ŋwɪa tɪn

¹ Pulim nɪ tɪn, Bɪtara kam maŋɪ ka wɔra mɔ, yɪ lɔgɔ baŋa daa ta tərə. Ka maŋɪ ka wɔ Wε tee nɪ mɔ. Wɔlɔ na yɪ Bɪtara kam tɪn dɪ Wε maama yɪ bɪdwɪ mɔ.

² O maŋɪ o wɔ Wε tee nɪ mɔ pulim nɪ.

³ Kɔ de dɪ wɔntɔ mɔ yɪ Baŋa-Wε deen kɪ wɔŋɔ maama. Kɔlɔkɔlɔ tərə Wε na kɪa, yɪ kɔ wɔ de dɪ wɔntɔ.

⁴ Wɔm mɔ paɪ nabiinə na ŋwɪa. Ŋwɪa kam kɔntɔ nan mɔ paɪ nabiinə na pɔoni.

5 Pooni dım kuntu na tu tin, dı zeli lim, yi lim daa warı pooni dım dı zeli.

6 We deen tunı nıonu wodon, o yırı mu Zan.

7 O tu sı o ta wulı na yi pooni dım tin taanı mu o brı nıona, sı nabiinı maama wanı ba lwar-o sı ba daarı ba se-o.

8 Zan titı dai pooni dım. O nan tu sı o ta wulı na yi pooni dım tin taanı mu o brı nıona.

9 Wulı na yi pooni dım cıga cıga tin deen nuji We te mu o ba lıgvı baıa. Wuntu mu paı nabiinı maama na pooni sı ba wanı ba lwarı We.

10 O deen ma ba lıgvı baıa o wura. Ku ya de dı wuntu mu yi We kı lıgvı. Dı kuntu dı, nabiinı daa ta wulı lwar-o.

11 O ma ba o titı tu, yi o dwi tiinı wulı jeer-o lanyıranı.

12 Ku daarı balı maama na se-o yi ba kı ba wulı-dıdva dıd-o tin, o ma pa-ba ni sı ba ji Baıa-We bıı.

13 Ba na jigi We bıı kuntu tin, ku dai nabiinı na lırı te tin, naa nıona yıra lagım, naa nıona wulıba na lagı te tin. Ku nan yi Baıa-We titı mu pe ba ji Dı bıı.

14 Bıtara kam deen ma ji nabiinu, yi o zıırı dıbam titarı nı. We zaanı dı Dı cıga maama tiini ka wulı o tee nı. Dı ma na o paarı-zulı na dagı te, o na yi o Ko We Bıdva tin nıwaanı.

15 Zan deen nıonu wuntu taanı, yi o ta dı kwır-dıa o wı: «Mu wulı wum a

na maıı a ta o taanı a wı, nıonu wodon wulı saıı amu kwaga o ba. Wuntu yi kamunu o dwe amu, beıwaanı o maıı o wura yi amu yaa ta tırı.»

16 Wuntu mu yanı o pa dıbam maama na zaanı zanzan, o na tiini o jıgı We zaanı lanyıranı tin nıwaanı.

17 Beıwaanı We pe Dı cullu tin Moyisi mu yi o pa dıbam. Ku daarı, ku na yi We zaanı dı Dı cıga kam, Dı de Dı Bu Zezi Krisi nıwaanı mu Dı pa dıbam ka.

18 Nıon-nıonu ta maıı o wulı ne Baıa-We. Ku daarı Dı Bıdva kam mu pe dı lwarı-Dı. Wuntu dı We yi bıdwı mu. O maa wulı o Ko Baıa-We tıkerı nı.

Zan na nıonu Zezi taanı te tin

(Matiyu 3:1-12, Marıktı 1:1-8, Luki 3:1-17)

19 Zan deen na pe nıona lwarı Zezi te tin mu tintı: Zwıfı yıgı tiinı balı na zıırı Zeruzalem nı tin deen ma tunı ba kaanı yıgı tiinı dı Leviti tiinı sı ba vu Zan te. Ba ma vu ba bwe-o ba wı: «Nmı yi wıı mu?»

20 Zan ma vıırı o ta-ba o wı: «Ku dai amu mu yi Krisi wum We na tunı tin.»

21 Ba ta ma jıırı ba bwe-o ba wı: «Nmı nan yi wıı mu za? Nmı yi Eli mu na?»

O ma lırı-ba o wı, wum dai Eli. Ba daa ma bwe-o ba wı: «Nmı yi We nıjonnu wulı na maıı sı o ba tin mu na?»

O maa wı: «Awo.»

22 Ba laan ma ta ba wı: «Nmı nan yi wıı? Dı maıı

si dí ja nm̄ na læri te t̄n mu, dí vu dí ta dí br̄ bal̄ na t̄n̄ d̄bam t̄n. Ta n br̄ d̄bam nm̄ na ȳi w̄l̄b t̄n.»

²³ Ba na bwe-o k̄nt̄v t̄n, Zan ma læri-ba o w̄i:

«Am̄v ȳi w̄l̄b na t̄ooh kw̄er̄a kaḡva w̄nt̄i a w̄i:

«Zan̄i-na á kw̄e cw̄əŋə kal̄v dí Yuutu w̄om na laḡi o ba o t̄oḡi da t̄n,

á pa ka f̄oḡi ka ȳoort̄i lanȳran̄i.»

M̄v W̄e nijon̄nu Ezayi na man̄i o ta am̄v taan̄i t̄e t̄n.»

²⁴ N̄oona badonn̄e d̄i d̄een t̄oḡi ba w̄b ba w̄nt̄i, ba na nun̄i Fariz̄ian tiin̄e k̄oḡo k̄um w̄nt̄i.

²⁵ Ba ma bwe Zan ba w̄i: «Nm̄v nan na s̄unt̄i n dai Krisi w̄om W̄e na t̄n̄i t̄n, ȳi n dai Eli naa W̄e nijon̄nu w̄l̄b na man̄i si o ba t̄n, w̄oɔ mu p̄e nm̄v ni si n miisi n̄oona na w̄nt̄i?»

²⁶ Zan ma læri-ba o w̄i: «K̄v na ȳi am̄v, a ȳəni a miisi n̄oona na w̄nt̄i mu. Abam̄ nan na z̄iḡi t̄n, n̄oont̄v w̄b á t̄itar̄i n̄i ȳi á ȳər-o.

²⁷ W̄ont̄v mu laḡi o san̄i am̄v kw̄aga o ba, ȳi a w̄b man̄i si a li o n̄e nat̄ra d̄i.»

²⁸ K̄ont̄v maama d̄een k̄i Betani n̄i mu, Z̄urden buḡə kam bube d̄im n̄i, m̄e Zan na miisi n̄oona na w̄nt̄i W̄e ŋwaan̄i t̄n.

Zan br̄i n̄i Zezi mu ȳi W̄e P̄albu w̄l̄b na li nabiin̄e lwar̄im t̄n

²⁹ T̄iga na p̄oor̄i t̄n, Zan ma na Zezi na ve o maa b̄unt̄i o te. O ma ta d̄i bal̄v na w̄ora t̄n o w̄i: «Nii-na W̄e P̄albu w̄l̄b na li nabiin̄e lwar̄im t̄n.

³⁰ A ya taḡi a w̄i: «N̄oont̄v w̄ó san̄i am̄v kw̄aga o ba, ȳi o ȳi kamunu o d̄we am̄v, b̄er̄jwaan̄i o man̄i o w̄ora ȳi am̄v yaa ta t̄ər̄ə.» K̄v nan ȳi w̄ont̄v taan̄i mu a t̄ea.

³¹ Am̄v t̄iti d̄een man̄i a ȳəri o na ȳi w̄l̄b t̄n, ȳi a laan ba a lwar-o. A nan tu si a pa Yis̄irayeli d̄wi tiin̄e mu lwar-o. K̄ont̄v ŋwaan̄i mu a ȳəni a miisi n̄oona na w̄nt̄i.»

³²⁻³³ Zan daa ta ma ŋoont̄i Zezi taan̄i o br̄i-ba o w̄i: «A ya ȳəri W̄e Bu w̄om na ȳi w̄l̄b t̄n. W̄l̄b nan na t̄n̄i n̄i si a ba a miisi n̄oona na w̄nt̄i t̄n taḡi o w̄i, a na n̄e W̄e Joro k̄um tu k̄v w̄b n̄oont̄v w̄l̄b b̄an̄a n̄i t̄n, w̄ont̄v mu ȳi w̄l̄b na w̄ó miisi n̄oona W̄e Joro k̄um w̄nt̄i t̄n. A laan nan n̄e W̄e Joro k̄um na nun̄i weyuu n̄i k̄v tu k̄v ba k̄v w̄b n̄oont̄v w̄ont̄v b̄an̄a n̄i, ȳi k̄v nȳi d̄i kunkw̄əŋə te.

³⁴ Am̄v s̄unt̄i a na k̄ul̄v W̄e na taḡi t̄n, ȳi a laḡi a ta c̄iga d̄i abam̄ si w̄ont̄v mu ȳi W̄e Bu w̄om.»

Zezi na d̄e yiḡə o b̄an̄i o karabīə bal̄v t̄n

³⁵ T̄iga na p̄oor̄i t̄n, Zan d̄i o karabīə bale daa ta maa w̄ora.

³⁶ Zan ma na Zezi na ve o maa k̄ea. O ma ta o w̄i: «Nii-na W̄e P̄albu w̄om.»

³⁷ Zan karabīə bale bam ma ni o na taḡi k̄ul̄v t̄n. Ba ma p̄e Zezi kw̄aga ba pu.

³⁸ Zezi ma pipiri o nii o na ba na t̄oḡ-o t̄n. O ma bwe-ba o w̄i: «Abam̄ beeri b̄ee mu?»

Ba ma læri ba w̄i: «Rabi, nm̄v z̄oor̄i ȳən mu?» (Rabi kuri mu Karanȳna.)

39 O ma læri-ba o wɪ: «Ba-na sɪ á wó na.» Ba ma tɔɔɔ dɪd-o ba vu ba na o na zɔvri mɛ tɪn. Kɔ yɪ dɪdaan-ni nɪ mɔ. Ba ma maɲɪ o tee nɪ ba tɔ wɛ.

40 Nɔɔna bale balɔ na ni Zan na tagɪ Zezi taanɪ dɪm te yɪ ba daari ba tɔg-o tɪn dɪdɔa yɪri mɔ Andre. O yɪ Simɔn Pɪyɛɛri nyaanɪ mɔ.

41 Ba na joori tɪn, Andre ma kɪ lɪla o vu o zɪmbaarɔ Simɔn te, o ta dɪd-o o wɪ: «Dɪbam nɛ Mesi wɔm.» (Yɪri dɪm kɔntɔ dɪ Krisi yɪ bɪdɔwɪ mɔ.)

42 O laan ma ja-o o vu Zezi te. Zezi ma nii o yibiyɛ nɪ yɪ o wɪ: «Nmɔ yɪ Simɔn wɔlɔ na yɪ Zan bu tɪn mɔ. Nmɔ yɪri laan wó ta yɪ Sɪfasɪ mɔ.» (Yɪri dɪm kɔntɔ dɪ Pɪyɛɛri yɪ bɪdɔwɪ mɔ, yɪ dɪ kuri mɔ Pulɔɔ.)

43 Tɪga dɛɛn na pɔvri tɪn, Zezi ma bɔɲɪ sɪ o vu Galile. O ma vu o jeeri Filipi, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Ba n ta n tɔɔɔ amɔ.»

44 Filipi nunɪ Betisayida mɔ, tɪv kɔlɔ Andre dɪ Pɪyɛɛri dɪ na nunɪ da tɪn.

45 Filipi laan ma zanɪ o vu o jeeri nɔɔnɔ wɔdɔɲ, o yɪri mɔ Natanayɛlɪ. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Dɪbam nɛ wɔlɔ wɔm Moyisi na pɔpɔnɪ o taanɪ faɲa faɲa Wɛ callu tɔnɔ kɔm wɔnɪ tɪn, yɪ Wɛ nijɔɲnɛ dɪ dɛɛn pɔpɔnɪ ba ta o taanɪ tɪn. Wɔntɔ mɔ yɪ Zezi, o yɪ Zɔzɛfɔ bu mɔ. O nunɪ Nazaretɪ.»

46 Natanayɛlɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Wo-laa kɔntɔ wó wantɪ kɔ nunɪ Nazaretɪ na?»

Filipi ma læri o wɪ: «Ba sɪ n na.»

47 Ba na maa ve tɪn, Zezi ma na Natanayɛlɪ na maa bɔnɪ o te. O ma ta o taanɪ o wɪ: «Wɔntɔ sɪnɪ o yɪ Yisɪrayɛlɪ dwi tu mɔ cɪga cɪga, o wɔ lana.»

48 Natanayɛlɪ ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ kɪ ta mɔ n ye amɔ?»

O ma lær-o o wɪ: «A ya nɛ nmɔ maɲa kam n na wɔ kapɔrɔ kɔm kuri nɪ kɔ loori Filipi na bɔɲɪ nmɔ tɪn.»

49 Natanayɛlɪ ma lær-o o wɪ: «Karanyɪna, nmɔ yɪ Baɲa-Wɛ Bu mɔ, yɪ n ta yɪ Yisɪrayɛlɪ tiinɛ pɛ.»

50 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ na sɛ amɔ tɪn, kɔ yɪ a na tagɪ a wɪ, a ya nɛ nmɔ kapɔrɔ kɔm kuri nɪ tɪn ɲwaanɪ mɔ. Nmɔ nan wó na wo-kɪnkagɪla yalɔ na tiini ya dana ya dwe kɔntɔ tɪn.»

51 O laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam wó ba á na weyuu na pɔvri, yɪ Wɛ malesɪ tɔɔɔ da sɪ diinɛ yɪ sɪ tuɛ Nabiin-bu wɔm baɲa nɪ.»

2

Zezi na ve kadiri candiɛ Kana nɪ te tɪn

1 Da yale dɛɛn na kɛ tɪn, ba maa wɔra ba kɪ kadiri candiɛ Galile tɪv kɔdɔɲ nɪ, kɔ yɪri mɔ Kana. Zezi nu maa tɔɔɔ o wɔra.

2 Ba dɛɛn bɔɲɪ Zezi dɪ o karabiɛ bam kadiri candiɛ kam kɔntɔ nɪ.

3 Ba na wɔra tɪn, tweeru biɛ sana kalɔ yɪri na yɪ ven ba ya na jɪɔ ba nyɔ tɪn ma ti. Zezi nu ma ta dɪd-o o wɪ:

«Ba daa ba jigi sana si ba nyo.»

⁴ Zezi ma leri o wi: «A nu, nmɔ lagɪ n bri-nɪ a na wɔ kɪ kulɔ tɪn na? A maŋa kam daa ta wɔ yi.»

⁵ O nu wɔm laan ma ta dɪ wɔdi-maŋna bam o wi: «O na tagɪ kulɔ maama dɪ abam, si á kɪ.»

⁶ Kandwa kambi-ze sɪrdɔ dɛɛn maa zɪgɪ da. Si dɪdɔa maama jigi nɪnɛɛnɪ litra fusɪrdɔ naa bi mɔ. Si dɛɛn zɪgɪ da si nɔɔna ta maa sɪn ba jɪa dɪ ba zwɪ mɔ, nɪ Zwifɔ bam cullu tɪm na bri te tɪn.

⁷ Zezi ma ta dɪ wɔdi-maŋna bam si ba mɔ na ba su kambi sɪm ni. Ba ma mɔ na ba su si ni ba pɛɛlɪ.

⁸ O daa ma ta-ba o wi, ba laan mɔ na bam ba vu ba pa wɔlɔ na nii candiɔ kam wəɛnu tɪm baŋa nɪ tɪn. Ba ma mɔ ba pa-o.

⁹ O ma nyo na bam, dɪdaanɪ ba maŋɪ ba ji tweeru biɔ sana. O ma wɔ lwarɪ sana kam kɔntɔ na nunji mɛ, yɪ wɔdi-maŋna balɔ na mɔɔnɪ na bam tɪn nan ye. Nɔɔnɔ wɔlɔ na nii candiɔ kam baŋa nɪ tɪn laan ma bəŋɪ kan-barɔ wɔm o ta dɪd-o o wi:

¹⁰ «Nɔɔnɔ maama yəni o pa sa-ŋɔŋa mɔ yigə yɪ ba nyo. Ba laan na yəni ba nyo ba su, o ma pa-ba sana kalɔ na ba tiini ka ywənə tɪn yɪ ba nyo. Nmɔ nan kwe sa-ŋɔŋa kam mɔ n zɪgɪ, yɪ n laan ba n kwe-ka n pa dɪbam kɔ kwaga nɪ.»

¹¹ Mɔ Zezi na dɛ yigə o kɪ wo-kɪnkagɪlɪ dɪlɔ tɪn. O dɛɛn kɪ-dɪ Kana nɪ mɔ,

Galile tɪv nɪ, si kɔ bri nɔɔna nɪ o nunji Wɛ te mɔ. Kɔ ma pa nɔɔna lwarɪ o dam na yɪ te tɪn. O karabiɔ bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma kɪ ba wɔdɪdɔa dɪd-o.

¹² Kɔntɔ dɛɛn na kɛ tɪn, Zezi dɪ o nu dɪ Zezi nyaana dɪ o karabiɔ bam ma vu Kapernawum ba kɪ da finfin da.

Zezi na zəli pipimpiina Wɛ-di-kamunu kɔm nɪ te tɪn (Matiyu 21:12-13, Mariki 11:15-17, Luki 19:45-46)

¹³ Kɔ dɛɛn ma daari fin si Zwifɔ bam di ba candiɔ kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn. Zezi ma zanɪ o vu Zeruzalem.

¹⁴ O na yɪ da tɪn, o ma vu Wɛ-di-kamunu kɔm nɪ. O ma na nɔɔna na jigi naanɪ dɪ peeni dɪ kunkwən-pulə ba yəgə ka kunkɔlɔ kɔm nɪ. Səbu-lənnə dɪ maa je da ba ləni ba səbiɔ.

¹⁵ O ma kwe ŋɔnɪ o ma kɪ balaari o zəli peeni sɪm dɪ naanɪ dɪm maama, o pa dɪ nunji. O ma daari o yigi səbu-lənnə bam taabullɔ tɪm o dɪ tɪga nɪ, o pa ba səbu kɔm jagɪ.

¹⁶ O ma daari o ta nɔɔna balɔ dɪ na jigi kunkwən-pulə bam ba yəgɪ tɪn o wi: «Ja-na-ba á ja nunji yo. Á yɪ zanɪ á pa a Kɔ Wɛ digə kam taa yɪ pipiu jəgə.»

¹⁷ Zezi na kɪ kɔntɔ tɪn, o karabiɔ bam laan ma ba ba guli kɔ na pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ te: «Amɔ na tiini a jigi sono kulɔ nmɔ Wɛ-di-kamunu kɔm ŋwaanɪ tɪn nyɪ nɪnɛɛnɪ mini na di-nɪ te tɪn mɔ.»

18 Zwifə yigə tiinə bam laan ma bwe Zezi ba wɪ; «Wo-kɪnkagɪlɪ dɔɔ nmʊ wʊ kɪ, sɪ kʊ pɑ dɪbam lwarɪ nɪ nmʊ jɪgɪ nɪ sɪ n zəlɪ nɔɔna bam kʊntʊ?»

19 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam na magɪ Wɛ-digə kantʊ maama á dɪ tɪga nɪ, amʊ wʊ ma da yatɔ mʊ a joori a lɔ-ka a zɪgɪ.»

20 Ba laan ma ta ba wɪ: «Ba mɛ bɪna fiinna yardʊ mʊ (46) ba ma lɔ Wɛ-dikamunʊ kʊntʊ ba ti. Nmʊ nan wʊ kɪ ta mʊ n ma da yatɔ yɪranɪ n joori n lɔ-ka n zɪgɪ?»

21 Zezi nan ya na nɔɔnɪ Wɛ-digə kam taanɪ kʊntʊ tɪn, kʊ yɪ o tɪtɪ yɪra yam taanɪ mʊ o taga.

22 Kʊ dɛɛn na tu kʊ yɪ maɲa kam Zezi na tɪgɪ yɪ o joori o bi tɪn, o karabiə bam ma guli o dɛɛn na tagɪ te tɪn. Ba ma sɛ kulʊ na pʊpʊnɪ Wɛ tonɔ kʊm wʊnɪ tɪn, dɪ Zezi na tagɪ kulʊ tɪn.

23 Zezi dɛɛn na wʊ Zeruzalem nɪ Pakɪ candiə kam maɲa nɪ tɪn, nɔɔna zanzan ma na wo-kɪnkagɪla yalʊ o na kɪ tɪn, yɪ ba laan sɛ-o.

24 Zezi dɛɛn nan wʊ pɛ-ba o wʊ maama, bɛɲwaanɪ o ye nɔɔnʊ maama na yɪ te tɪn.

25 O maa ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnʊ brɪ-o nabiinə na yɪ te tɪn, o na maɲɪ o ye kulʊ na wʊ nabiinu maama bɪcarɪ nɪ tɪn nɲaani.

3

Nikodem na ve Zezi te te tɪn

1 Nɔɔnʊ wʊdɔɲ dɛɛn mʊ wʊra, o yɪrɪ mʊ Nikodem. O nuɲi Farizɪan tiinə kɔgɔ kʊm wʊnɪ mʊ. O maa tɔgɪ o yɪ Zwifə bam yigə tu dɪdʊa.

2 Dɛ dɪdʊwɪ o ma zanɪ o vu Zezi te tɪtɪ nɪ, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Karanyɪna, dí ye nɪ Wɛ mʊ tʊɲɪ nmʊ sɪ n ba n brɪ nɔɔna Dɪ cɪga kam. Dí nɛ wo-kɪnkagɪla yalʊ nmʊ na kɪ tɪn. Kʊ pɛ dí lwarɪ nɪ Wɛ mʊ sɪnɪ Dɪ wʊ nmʊ tee nɪ, Dɪ paɪ n wai wo-kɪnkagɪla yam n kɪa.»

3 Zezi ma lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, ba na wʊ joori ba lʊ nɔɔnʊ wʊlʊ tɪn, kʊntʊ tu bá wanɪ o na Wɛ paari dɪm na yɪ te tɪn.»

4 Nikodem ma bwe-o o wɪ: «Nɔɔnʊ na yɪ nɔɔn-kwɪtʊn, baá kɪ ta mʊ ba lʊ-o daga? O bá wanɪ o joori o zʊ o nu wʊ sɪ ba daa lʊ-o.»

5 Zezi ma lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, nɔɔnʊ wʊlʊ Wɛ na wʊ mɛ na dɪ Dɪ Joro kʊm Dɪ pa o na lʊr-dʊɲa tɪn, kʊntʊ tu bá wanɪ o zʊ Wɛ paari dɪm wʊnɪ.

6 Nabiinə na lʊgɪ nɔɔnʊ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ lʊgʊ baɲa nɲwɪa mʊ o jɪga. Kʊ daari, Wɛ Joro kʊm na lʊgɪ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ Wɛ Joro kʊm nɲwɪa mʊ o jɪga.

7 Yɪ pa kʊ sʊ-m dɪ a na tagɪ kulʊ nɪ kʊ maɲɪ sɪ ba joori ba lʊ abam tɪn.

8 Kʊ na yɪ viʊ, kʊ yəni kʊ dʊlɪ mɛ dɪ mɛ kʊ na lagɪ tɪn mʊ. N yəni n nɪ kʊ sɔɔ kʊm, yɪ n yəri kʊ na nuɲɪ mɛ dɪ kʊ na maa ve mɛ tɪn. Kʊ yɪ bɪdʊwɪ mʊ dɪ Wɛ Joro kʊm na

pe wuɓ wuɓ maama ŋwi-dɔŋa tɪn.»

⁹ Nikodem ma bwe o wi: «Kɔb kɪ ta mu kɪ kɪ kɔntu?»

¹⁰ Zezi ma lɛr-o o wi: «Nmɔ yi Zwifɛ bam karanyɪna mu, yi n daa n ta yɛri wɛɛnu tɪntu?»

¹¹ A lagɪ a ta cɪga dɪ nmɔ sɪ, dɪ yɛni dɪ tɛ wɛɛnu tɪɓ dɪ na ye tɪn mu, yi dɪ kwɛri dɪ ŋɔɔnɪ kɔɓ dɪ na nɛ tɪn dɪ brɪ nɔɔna. Dɪ kɔntu dɪ, á ta ba se dɪbam taanɪ dɪm.

¹² A na tɛ lɔgɔ kɔntu baŋa wɛɛnu taanɪ a brɪ abam yi á ba se a ni tɪn, a laan na ŋɔɔnɪ Wɛ-sɔŋɔ wɛɛnu a brɪ abam, á wú kɪ ta mu á se a ni?

¹³ Nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrɛ o na diini Wɛ-sɔŋɔ, kɔ na dai Nabiin-bu wɔm na zɪgɪ da o tu tɪn yiranɪ.

¹⁴ Nɪ Moyisi dɛɛn na zɛŋi can-na bɪsankwɪa kam o palɪ daa yuu nɪ kagɔa kam wɔnɪ te tɪn, ba nan maŋɪ sɪ ba kwe Nabiin-bu wɔm dɪ ba zɛŋi wɛyuu nɪ kɔntu mu,

¹⁵ sɪ kɔ pa nɔɔnɔ wuɓ maama na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪd-o tɪn na ŋwi-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn.»

¹⁶ Bɛŋwaanɪ Wɛ na tiini Dɪ soe nabiinɛ tɪn mu pɛ Dɪ tɔŋɪ Dɪ Bu-dɔa sɪ o ba lɔgɔ baŋa, sɪ wuɓ maama na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪd-o tɪn daa yi cɔgɪ, sɪ o na ŋwi-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn.

¹⁷ Wɛ na tɔŋɪ Dɪ Bu wɔm sɪ o ba lɔgɔ baŋa kɔntu tɪn, kɔ dai sɪ o di nabiinɛ taanɪ sɪ o cɔgɪ-ba, kɔ nan yi sɪ o vrɪ-ba lwarɪm wɔnɪ mu o yagɪ.

¹⁸ Wuɓ maama na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ Bu wɔm tɪn, ba daa bá di o taanɪ. Kɔ

daari wuɓ maama na wɔ se-o tɪn maŋɪ o ga bɔra mu, o na vɪn sɪ o se Wɛ Bu-dɔa kam tɪn ŋwaanɪ.

¹⁹ Wɛ na di nabiinɛ taanɪ te tɪn mu tɪntu: Wɛ pɛ wuɓ na yi pooni tɪn mu ba lɔgɔ baŋa. Nabiinɛ nan soe lim ba dwe pooni dɪm ba tɪtɔŋ-balwaarɔ tɪm ŋwaanɪ.

²⁰ Nɔɔnɔ wuɓ maama na kɪ kɔm-balwaarɔ tɪn culɪ pooni dɪm mu, o bá se sɪ o nunɪ dɪ yigɛ nɪ, sɪ o wɔ-balwaarɔ tɪm wú jalɪ jaja.

²¹ Wuɓ maama nan na tɔgɪ cɪga cwɛŋɔ tɪn wú nunɪ pooni dɪm yigɛ mu, sɪ kɔ brɪ nɪ o tɪtɔŋa maama tɔgɪ Wɛ wɔbɔŋa mu.

Zan daa na ŋɔɔnɪ Zezi taanɪ te tɪn

²² Kɔntu kwaga nɪ Zezi dɪ o karabiɛ bam ma vu ba beeri Zude tɪ-balwa bam wɔnɪ. Ba ma daanɪ jɛgɛ kam kɔntu nɪ, yi o miisi nɔɔna na wɔnɪ Wɛ ŋwaanɪ.

²³ Zan dɛɛn maa wɔ ɛnɔn nɪ. Tɪɓ kɔm kɔntu batwarɪ dɪdaanɪ Salim. O dɪ maa wɔra o miisi nɔɔna na wɔnɪ, na na daga je sɪm kɔntu nɪ tɪn ŋwaanɪ. Nɔɔna zanzan dɛɛn yɛni ba tui o te maŋa maama, sɪ ba pa o miisi-ba na wɔnɪ.

²⁴ Maŋa kam kɔntu nɪ ba ta wɔ jaanɪ Zan ba pɪ.

²⁵ Zan karabiɛ badonnɛ dɛɛn ma magɪ kantɔgɔ dɪ Zwifu wɔdɔŋ, dɪ nɔɔna na maŋɪ sɪ ba zarɪ ba tɪtɪ te sɪ kɔ tɔgɪ Zwifɛ bam cullu tɪm cwɛŋɔ tɪn.

²⁶ Ba ma vu Zan te ba ta dɪd-o ba wi: «Karanyɪna, dɪ nɛ nɔɔnɔ wuɓ dɛɛn na wɔ nmɔ tee nɪ yi n wɔ Zɔrden

bugə kam bube dıdonj dım nı tın. Nmυ tagı o taanı n brı dıbam. Lele kuntu, o laan wura o miisi nɔɔna na wɔnı, yı nɔɔna zanzan tiini ba ve o te ba daarı dıbam.»

27 Zan ma ləri-ba o wı: «Kυ ba cɔga. Nɔɔnυ bá wanı o na wojo, yı kυ na dai We mυ pe-o-kυ.

28 Abam titı manı á yı amυ maana tiinə dı a na tagı a wı, amυ dai Krisi wım, sı kυ yı We mυ tıjı-nı sı a tođı Krisi wım yigə a ba.

29 Kυ nyı dı nɔɔnυ na di kaanı te tın mυ, kυ yı kan-barυ wım titı mυ te kaanı wım. Ka-yiginu wım maa zıđı daa nı yı o cəgə. O na nε nı kan-barυ wım jıđı wɔpolo dı o kaanı wım, o dı wó ta jıđı wɔpolo. Kuntu, a dı jıđı wɔpolo kυ ja gaalı.

30 Wuntυ nan manı sı o ji nɔn-kamunu mυ, sı amυ joori a ji nɔn-balaņa.

31 Nɔɔnυ wıly na nuji We te tın mυ yı nɔn-kamunu o dwe nɔɔnυ maama. Kυ daarı wıly na nuji lıgυ baņa tın yı lıgυ nyım mυ. O ni-taanı dı maa yı lıgυ baņa nyım. Wıly nan na nuji We-sɔjɔ tın mυ dwe maama.

32 O yəni o te kulυ o na niə yı o kwəri o na tın mυ o brı nɔɔna. Dı kuntu dı, nɔɔna ta ba se o zaasım dım.

33 Nɔɔnυ wıly nan na se o zaasım dım tın, kuntu tu sunı o brı nı We yı cıga mυ.

34 Benwaanı, kυ na yı wıly wım We na tıjı tın, We pe-o Dı Joro kım kυ tiini

kυ ja gaalı, yı kυ paı o te We titı ni-taanı.

35 Ko Baņa-We soe Dı Bu wım yı Dı pa-o dam wojo maama baņa nı.

36 Nɔɔnυ wıly na kı o wı-dıdva dı We Bu wım tın jıđı ıjwı-dıja kalυ na ba ti tın. Kυ daarı nɔɔnυ wıly na vın We Bu wım tın bá fıđı o na ıjwıa We tee nı. We ban-zɔjɔ nan wó ta wı o yuu nı.»

4

Samari tiinə kaanı na lwarı Zezi te tın

1-3 Farizian tiinə bam deen ma ni nı Zezi wura o paı nɔɔna zanzan tođı o kwaga kυ dwe Zan, yı o ta kwəri o miisi-ba na wɔnı We ıjwaanı. Kυ nan dai Zezi titı mυ miisi-ba na wɔnı, kυ yı o karabiə bam mυ miisi-ba. Zezi na maanı nı Farizian tiinə bam lwarı kuntu tın, o ma zanı Zude nı o joori o maa ve Galile.

4 O na maa ve kuntu tın, o manı sı o tođı Samari wɔnı mυ o ke.

5 O ma vu o yı Samari tıw kudonj, kυ yırı mυ Siswaarı. Kυ batwarı dı tıga kalυ Zakɔbı deen na pe o bu Zuzefu faņa faņa tın.

6 Zakɔbı deen jıđı vıly je sim kuntu nı, dı ta na wura dı zım maama. Zezi na ve taan kuntu tın, o ma bwəni. O ma vu o jəni vıly dım ni nı. Kυ deen yı wıa tıtarı nı mυ.

7-8 O karabiə bam maa ke tıw kım wı sı ba yəđı wıdıu. Zezi na je da kuntu tın, Samari tiinə kaanı wıdonj laan ma ba sı o mɔ na. Zezi

ma ta did-o o wɪ, o kɪ na o pa-o sɪ o nyɔ.

⁹ Kaani wɔm ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Nmɔ yɪ Zwifu mu, yɪ amɔ yɪ Samari tu. Bɛɛ mu yɪ n ta n wɪ, a kɪ na a pa-m?» Kaani wɔm tagɪ kuntu, bɛɛwaani Zwifɛ bam dɪ Samari tiinɛ dɛɛn warɪ daani.

¹⁰ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Nmɔ ya na ye pɛɛrɪ dɪlɔ Wɛ na lagɪ Dɪ pa-m tɪn, yɪ nmɔ ya na ye wɔlɔ na loori nmɔ na tɪn, nmɔ tɪtɪ ya mu wɔ loori amɔ, yɪ a pa nmɔ na balɔ na paɪ nabiinɛ ɲwi-dɔɲa tɪn.»

¹¹ Kaani wɔm ma ta did-o o wɪ: «A tu, nmɔ ba jigɪ goɲo yɪ vɔlɪ dɪm luunɛ. Nmɔ nan wɔ kɪ ta mu n mɔ na balɔ na paɪ nabiinɛ ɲwi-dɔɲa tɪn?»

¹² Dɪbam nabaaru Zakɔbɪ mu kugɪ vɔlɪ dɪntɔ o pa dɪbam. Wɔntɔ tɪtɪ dɪ o biɛ dɪ o vara maama dɛɛn mɔɔnɪ na yo mu faɲa faɲa ba nyɔa. Nmɔ nan buɲɪ n paɪ n dwe Zakɔbɪ mu naa?»

¹³ O ma lɛr-o o wɪ: «Kɔ na yɪ vɔlɪ dɪntɔ na bam, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na nyɔɲi-ba tɪn, na-nyɔm ta wɔ ja kuntu tu.»

¹⁴ Kɔ nan na yɪ na balɔ amɔ na wɔ pa tɪn, na-nyɔm daa bɔ ja wɔlɔ na nyɔɲi-ba tɪn. Na balɔ a na wɔ pa tɪn wɔ ji nɪɛɛnɪ buli-yɪ mu te o wɔnɪ, yɪ dɪ wɔ ta burɛ na balɔ na paɪ ɲwi-dɔɲa kalɔ na ba ti tɪn.»

¹⁵ Kaani wɔm daa ma ta did-o o wɪ: «A tu, nan paɪ nɪ na bam kuntu, sɪ na-nyɔm daa yɪ ja-nɪ sɪ a taa tui yo a mɔɔnɪ na.»

¹⁶ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Ve n bɛɲɪ n baru sɪ á da daani á ba.»

¹⁷ Kaani wɔm ma lɛrɪ o wɪ, wɔm ba jigɪ baru.

Zezi ma ta-o o wɪ: «Nmɔ na tagɪ nɪ n ba jigɪ baru tɪn yɪ cɪga mu.»

¹⁸ Nmɔ ya n zɔ banna banu mu, yɪ nmɔ na wɔ nɔɔnɔ wɔlɔ tee nɪ lele kuntu tɪn daɪ n baru. Kɔ yɪ cɪga mu n tagɪ n bri-nɪ.»

¹⁹ Kaani wɔm ma ta did-o o wɪ: «A tu, amɔ lwarɪ nɪ n yɪ Wɛ niɲoɲnu mu.»

²⁰ Dɪbam Samari tiinɛ nabaara bam dɛɛn tui piu kuntu yuu mu ba zuli Wɛ. Kɔ daari abam Zwifɛ bam bri nɪ, kɔ maɲɪ sɪ nɔɔna taa zuli Wɛ Zeruzalem nɪ mu.»

²¹ Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Kaani, sɛ a taani dɪm. Maɲa wɔ ba, yɪ abam daa bɔ ta ve piu kuntu yuu naa Zeruzalem sɪ á zuli dɪ Ko Wɛ da.»

²² Abam Samari tiinɛ yɛrɪ wɔlɔ á na zuli tɪn. Dɪbam Zwifɛ bam nan ye wɔlɔ dɪ na zuli tɪn, bɛɛwaani Wɛ toɲɪ Zwifɛ bam juɲa mu Dɪ vrɪ nabiinɛ ba lwarɪm wɔnɪ.

²³ Kɔ daari maɲa maa buɪnɪ lele kuntu, yɪ balɔ na sɪnɪ ba zuli dɪ Ko Wɛ cɪga tɪn, baá zuli-Dɪ dɪ Wɛ Joro dam dɪ cɪga. Mu dɪ Ko Wɛ na lagɪ sɪ nabiinɛ taa zuli-Dɪ te tɪn.

²⁴ Wɛ yɪ joro mu. Balɔ maama na lagɪ ba zuli-Dɪ tɪn maɲɪ sɪ ba zuli-Dɪ dɪ Wɛ Joro dam dɪ cɪga mu.»

²⁵ Kaani wɔm ma ta o wɪ: «Amɔ ye sɪ Mesi wɔlɔ ba na bɛ nɪ Krisi tɪn wɔ ba. O nan

na tuə, oó ta Wε cıga kam maama o bri dıbam.»

26 Zezi ma lər-o o wı: «Kv yi amv mv kuntu, a zıgı a ηc̄onu dı nmv.»

27 Zezi karabiə bam laan ma joori ba ba. Ba na ne Zezi na zıgı o ηc̄onu dı kaanı wvm kuntu tın, kv ma sv-ba. Dı kuntu dı, ba wvlvwlv nan wv bwe o nii, «bεε mv o laga?» naa, «bεε mv yi Zezi ηc̄onu dı kaanı wvm?»

28 Kaanı wvm laan ma yagı o kc̄orv wvm, yi o daarı o vu tıv kv mv. O na yi da tın, o ma ta dı ncc̄na bam o wı:

29 «Ba-na á nii ncc̄nv, o na tagı amv na kv kvlv maama tın o bri-nı. A yəri wvntv mv wó ta yi Krisi wvm We na tvjı tın naa?»

30 O na tagı o bri-ba kuntu tın, ba ma nvjı tıv kv mv wvntı ba maa ve Zezi te.

31 Kantv maıa kam nı Zezi karabiə bam ma ta dıd-o sı o dı wvdiu.

32 O ma ləri-ba o wı: «A maıı a jıgı wvdiu. Abam nan yəri kv na yi wvdiu kvlv tın.»

33 O karabiə bam laan ma bwe daanı ba wı: «Ncc̄nv mv nan ga jaanı wvdiu o ba o pa-o naa?»

34 Zezi ma ta dı ba o wı: «Amv wvdiu kv mv yi sı a tvgı wvlv wvm na tvjı-nı tın wvbııa mv, sı a tvjı o tıtvıa yam a ti.

35 Abam yəri á tε nı: «Kv daarı canı sına mv sı dı kv faa.» Amv nan lagı a ta abam sı á fvıgı á nii karı sımv na yi te tın. Faa kv mv bıga, kv laan daarı zagımv mv.

36 Maıa kam yiə, sı wvlv na kv faa kv mv tın jonı o ηwırv. Faa kv mv nyı dı ncc̄na balv Wε na vrı Dı pa ba na ηwı-dıııa kvlv na ba ti tın mv, sı ncc̄nv wvlv na dugı tın dı wvlv na zagı tın maama wvli daanı ba na wvpolo.

37 Taanı dıntv yi cıga mv: «Ncc̄nv mv dugə, yi wvdon zagı.»

38 Kuntu tın, a tvjı abam sı á vu á beeri ncc̄na mv á pa Wε. Kv nyı nıneanı abam wv vagı mına, yi á laan wó vu á zagı-ya. Ncc̄na badonnə mv vagı-ya, yi abam dı nycc̄rı ba tıtvıa yam baıa nı.»

39 Samari tiinə kaanı wvm dεen na tagı o bri o tıv kv mv tiinə nı Zezi tagı wvm na kv kvlv maama o bri-o tın, kv ma pa Samari tiinə zanzan kv ba wv-dıdva dı Zezi.

40 Samari tiinə bam ma vu Zezi te, ba loor-o sı o maııı ba tee nı. O ma kv da yale dı ba.

41 Ncc̄na zanzan daa ta ma kv ba wv-dıdva dıd-o o nı-taanı dımv ηwaanı.

42 Ba ma ta dı kaanı wvm ba wı: «Dıbam laan kv dı wv-dıdva dıd-o, yi kv daa dav nmv na tagı kvlv nı bri dıbam tın ηwaanı. Dıbam tıtvı nı o taanı dımv, yi dı kvwəri dı lwarı nı wvntv mv sıvntı o yi wvlv na vrı nabıinə lwarımv wvntı tın.»

Zezi na pε dıdεerv wvdon bu na yazurə te tın

43 Da yale yam dεen na kv tın, Zezi ma zavı o maa ve o tıtvı tıv Galile.

44 Zezi títí dɛɛn mʊ tagi o wɪ, ba ba nɪgi Wɛ nijonnu o títí tɪv nɪ.

45 Zezi nan na ve o yi Galile tɪn, nɔɔna ma jeer-o lanyirani, bɛɲwaanɪ ba ya na ve Zeruzalɛm sɪ ba di Paki candiə kam tɪn, ba nɛ wo-kɪnkagɪla yalɔ maama o na kɪ da tɪn.

46 Zezi laan ma joori o vu Kana, Galile tɪv nɪ. Kʊ yɪ jɛgə kalɔ o ya na pɛ na bam jɪ tweeru biə sana tɪn mʊ.

Dɪdɛɛrʊ wʊdoŋ maa wʊ Kapɛrnawum nɪ, yɪ o bu ba jɪgi yazurə.

47 O na lwarɪ nɪ Zezi nunji Zude nɪ o ba Galile tɪn, o ma zanɪ o vu o te, o loor-o sɪ o vu Kapɛrnawum o pa o bu wʊm na yazurə, o na lagɪ o tɪ tɪn ŋwaanɪ.

48 Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Abam na wʊ nɛ wo-kɪnkagɪla yalɔ na bri nɪ Wɛ tʊŋɪ-nɪ tɪn, abam bá fɔgi á sɛ amʊ.»

49 Dɪdɛɛrʊ wʊm daa ma ta o wɪ: «A tu, pa dí vu lɪla sɪ a bu wʊm wʊ zɪgi o tɪ.»

50 Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Ve sɔŋɔ, sɪ n bu wʊm daa bá tɪ.»

Nɔɔnʊ wʊm ma kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ Zezi na tagi te tɪn, yɪ o zanɪ o viiri.

51 O ta na wʊ cwəŋə nɪ o maa ve sɔŋɔ tɪn, mʊ o tuntʊŋna tu ba jeer-o, yɪ ba ta ba wɪ: «N bu wʊm nɛ yazurə.»

52 O ma bwe-ba o wɪ: «Maŋa kɔɔ mʊ kʊ garɪ bu wʊm yɪra nɪ?» Ba ma ta ba wɪ: «Kʊ yɪ diin, wɪa titari nɪ mʊ, o paa kam yag-o.»

53 Ba na tagi kʊntʊ tɪn, nɔɔnʊ wʊm ma guli nɪ kʊ yɪ maŋa kam kʊntʊ nɪ nɔɔ mʊ Zezi tagi o wɪ, o bu wʊm daa bá tɪ. O dɪ o sɔŋɔ tiinə maama laan ma kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪ Zezi.

54 Mʊ Zezi na kɪ wo-kɪnkagɪli dɪlʊ, o kɪ kuni bile Galile nɪ, o na nunji Zude o joori o ba tɪn.

5

Zezi na pɛ kɔrɔ na yazurə siun dɛ nɪ te tɪn

1 Kʊntʊ kwaga nɪ Zezi ma zanɪ o vu Zeruzalɛm, sɪ o tɔgi o di Zwifə bam candiə kadoŋ.

2 Bugə kadoŋ mʊ wʊra, ka na batwarɪ dɪ tɪv kʊm ni dɪlʊ peeni na tɔgi da tɪn. Ka yɪri dɪ Zwifə bam taanɪ mʊ yɪ Betizata. Ba dɛɛn te pwe sɪnu mʊ ka ni nɪ.

3 Yawɪtɪna zanzan dɛɛn yəni ba tigi pwe sɪm kuri nɪ. Badaara yɪ lilwə dɪ gwanɪ dɪ kwaarʊ. [Ba tigi da ba cəgə, sɪ Wɛ maleka mʊ ba ka pɔgɪli na bam.

4 Ka na yəni ka pɔgɪli na bam kʊntʊ doŋ, yawɪtɪnʊ wʊlʊ na wʊ loori yigə o tu na bam wʊnɪ tɪn wʊ na yazurə dɪ yawɪtɪ kʊlʊ maama na jig-o tɪn.]

5 Nɔɔnʊ wʊdoŋ dɛɛn ma wʊra, o na ba jɪgi yazurə kʊ yɪ nɪ bɪna fiintɔ nana (38) te.

6 Zezi ma na o na tigi da tɪn, yɪ o lwarɪ nɪ o ya maŋɪ o ba jɪgi yazurə kʊ daanɪ. O ma ta dɪ nɔɔnʊ wʊm o wɪ: «Nmʊ lagɪ sɪ n na yazurə na?»

⁷ Yawuunɔ wɔm ma lɛr-o o wɔ: «A tu, bugɛ kam na bam na yɛni ba pɔgɛli, a ba jigi nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ kwe-ni o ja tu na bam wɔni tɔn. A na yɛni a kwaani sɛ a tu, nɔɔnɔ mu wɔ tu o loori amɔ.»

⁸ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Zanɔ wɛɛni, sɛ n kwe n sara kam n ta n veɛ.»

⁹ O na tagi kuntu tɔn, nɔɔnɔ wɔm ma siuni o na yazurɛ bidwi banja ni, yi o zanɔ o kwe o sara kam o veɛ. Kɔ yi Zwifɛ bam siun dɛ ni mu kɔ ki kuntu.

¹⁰ Kuntu ηwaaɔ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam ma ta di nɔɔnɔ wɔm ba wɔ: «Zim yi dibam siun dɛ mu. Kuntu ηwaaɔ kɔ culɛ sɛ n ta n ze n sara kam.»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na pɛ amɔ na yazurɛ tɔn mu tagi o wɔ, a kwe a sara kam a taa veɛ.»

¹² Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nɔɔnɔ wɔm kuntu yi wɔɔ mu, yi o wɔ n kwe n sara kam n ta n veɛ?»

¹³ O maa daa yɛri wɔlɔ na pɛ o na yazurɛ yam tɔn, bɛηwaaɔ Zezi zɔ nɔn-kɔgɔ kɔm wɔ yi o daa wɔ nɛ-o.

¹⁴ Kɔ na ki fiun tɔn, Zezi ma vu o jeer-o Wɛ-dikamunu kɔm wɔni. O ma ta did-o o wɔ: «Nii, nmɔ laan nɛ yazurɛ. Nan daa n yi ki lwarim, sɛ wo-lɔηɔ kɔlɔ na dwe kuntu tɔn daa yi ki-m.»

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔm laan ma vu o ta di Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam o wɔ: «Kɔ yi Zezi ya mu pɛ a na yazurɛ.»

Zezi na jigi dam te tɔn

¹⁶ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam dɛɛn maa wɔra ba yaari Zezi, di o na pɛ yawuunɔ

wɔm na yazurɛ ba siun dɛ dɔm ni tɔn ηwaaɔni.

¹⁷ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «A Ko Wɛ yɛni DI ki kɔlɔ DI wɔbɔηa na lagi tɔn mu manja maama. Amɔ di nan ki kuntu mu.»

¹⁸ O na tagi kuntu tɔn ηwaaɔni mu pɛ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam laan tiini ba bɔηi o gum. Kɔ nan dai ni ba na wɔ o cɔgi ba siun dɛ cullu tɔm tɔn mɔ ηwaaɔni, kɔ yi o na tagi o wɔ Wɛ yi o titi Ko tɔn mu. O taani dɔm kuntu bɔri ni o di Wɛ yi bidwi mu.

¹⁹ Zezi ma ta di ba o wɔ: «A lagi a ta cɔga mu di abam sɛ, amɔ na yi Wɛ Bu wɔm tɔn, a bɔ wani a ki kɔlɔkɔlɔ a titi ni, kɔ na dai kɔlɔ a na nɛ a Ko Wɛ na ki tɔn. A Ko na ki kɔlɔ tɔn mu amɔ di wɔ ki.

²⁰ Bɛηwaaɔ Banja-Wɛ soe DI Bu wɔm yi DI maa bɔri-o kɔlɔ maama DI titi na ki tɔn. DI nan wɔ bɔri-o wokamunnu tɔlɔ na dwe tɔntu tɔn sɛ o ki, yi kɔɔ sɔ abam.

²¹ Kuntu, Banja-Wɛ na bi nɔɔna DI pa ba yagi tɔbɔni yi DI pa-ba ηwɔ-dɔηa te tɔn, DI Bu wɔm di wɔ pa balɔ o na lagi tɔn na ηwɔ-dɔηa.

²² Kɔlɔ na wɛli da tɔn, Banja-Wɛ titi bɔ di nɔɔnɔ taani. DI nan pɛ DI Bu wɔm ni sɛ o di nabiinɛ maama taani.

²³ Kuntu wɔ pa nɔɔna maama zuli Wɛ Bu wɔm, ni ba na zuli o Ko Wɛ te tɔn. Wɔlɔ maama na ba zuli Wɛ Bu wɔm tɔn, o ba zuli o Ko Wɛ dilɔ na tɔη-o tɔn di mu.»

²⁴ Zezi daa ma ta o wɔ: «A lagi a ta cɔga mu di abam sɛ, wɔlɔ maama na ni a taani

dım yi o daari o ki o wu-
didba di wulb na tɔŋi-ni tɔn,
kuntɔ tu jigi ŋwi-dɔŋa kalɔ
na ba ti tɔn. Ba daa bá di o
taani. Kuntɔ tu nunji tɔbni
wɔni mu, o zu ŋwia kalɔ na
ba ti tɔn wɔni.

²⁵ A lagi a ta ciga di
abam si, manja maa biina
lele kuntɔ, yi balɔ na ba
jigi ŋwia Wε tee ni tɔn wó
ni amu Wε Bu wɔm kwərə.
Balɔ na se-ka tɔn wó na Wε
ŋwi-dɔŋa kam.

²⁶ Kuntɔ, Wε na yi ŋwia tu
tɔn, mu DI pe wulb na yi DI
Bu wɔm tɔn di ji ŋwia tu.

²⁷ DI ma kwəri DI pa-o ni
si o di nabiinə taani, o na yi
Nabiin-bu wɔm tɔn ŋwaanɔ.

²⁸ Yi pa-na ku sɔ abam di a
na tagi woŋo kulɔ tɔn. Manja
maa biina, yi balɔ maama
na tigi tɔn wó ni amu kwərə,

²⁹ yi ba nunji ba yibeelə
wɔni. Balɔ maama na ki
lanyirani tɔn wó bi ba taa
ŋwi Wε tee ni. Ku daari balɔ
maama na ki wo-balwaarɔ
tɔn wó bi, yi ba di ba taani,
yi ba na cam.

³⁰ A bá wanɔ a ki kulɔkulɔ
amu titi ni. Amu togi a Ko ni
mu a maa di nabiinə taani.
Kuntɔ ŋwaanɔ amu sariya
dim dim yɔɔri di yi ciga mu,
beŋwaanɔ amu ba kwaanɔ si
a ki kulɔ amu titi na lagi tɔn,
ku yi Wε na tɔŋi-ni si a ki
kulɔ DI na lagi tɔn mu.»

³¹ Zezi ta ma ta di Zwifə
yigə tiinə bam o wɔ: «A titi
yirani mu ya na bri a ciga
kam, ku dai fifiɔn si á se ni
a taani dım yi ciga.

³² Nɔɔnɔ wɔdɔŋ nan mu
zigi amu ciga kam kwaga ni,

ku yi amu Ko Wε mu, yi a ye
ni wɔntu jigi ciga di o na te
amu taani te tɔn.

³³ Abam ya tɔŋi nɔɔna Zan
tee ni yi o ta amu ciga o bri-
ba.

³⁴ Ku na yi amu, a ya ba
lagi si nɔɔn-nɔɔnɔ pa amu
ciga kam maana. A nan tagi
Zan taani abam ŋwaanɔ mu,
si ku wanɔ ku wəli abam si á
na vrɔm lwarɔm wɔni.

³⁵ Zan dɛɛn nyi di kanɔ
mini na tiini di jigi pooni te
tɔn mu. Abam ma se si á togi
o taani dım di wɔpolo manja
fɔfɔtɔn yirani, yi á laan kwe
á yagi.

³⁶ A nan jigi maana yalɔ
na daga ya dwe Zan na pe
yalɔ tɔn. Tɔtɔŋa yam a Ko
Wε na pe-ni si a tɔŋi tɔn,
yantɔ mu a jigi a tɔŋa, yi
yantɔ mu pa-ni ciga ni Wε
mu sɔni DI tɔŋi-ni.

³⁷ A Ko Wε dilɔ na tɔŋi-ni
tɔn zigi a ciga kam kwaga ni.
Abam nan manɔ á wɔ cəgi DI
kwərə, naa á na DI na nyi te
tɔn.

³⁸ Abam wɔ jɔŋi DI taani
dım á ki á wɔ ni. Á na wɔ
se wulɔ wɔm DI na tɔŋi tɔn
mu bri kuntɔ.

³⁹ Abam yəni á kwaanɔ
á zaasi Wε twaanɔ tɔm,
beŋwaanɔ á buŋi ni tɔntɔ
ŋwaanɔ mu á wó na ŋwia
kalɔ na ba ti tɔn. Ku nan
yi amu taani mu twaanɔ tɔm
kuntɔ tea.

⁴⁰ Abam nan ta ba se si á
ba amu te, si ku pa á na ŋwi-
dɔŋa kalɔ na ba ti tɔn.

⁴¹ A nan ba buŋi si nabiinə
ta pa amu zulə.

⁴² Kɔ na yɪ abam, amɔ ye á wɔrɔ. A ye nɪ Wɛ sono tɛrɪ á bɪcara nɪ.

⁴³ Amɔ nan jaanɪ a Ko yɪrɪ mɔ a ba, yɪ abam vɪn sɪ á jeeri-nɪ. Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na jaanɪ o tɪtɪ yɪrɪ o ba, á wó wó jeeri kɔntɔ tu.

⁴⁴ Abam nan lagɪ sɪ á taá jonji zulə mɔ da-tee nɪ, yɪ á ba lagɪ sɪ á kɪ kɔlɔ na wó pa á na zulə Wɛ dɪlɔ na ba jɪgɪ donj tɪn tee nɪ. Kɔntɔ mɔ á warɪ á kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ.

⁴⁵ Á yɪ taá buɪɪ nɪ, amɔ mɔ wó vɪn abam bɔra a Ko Wɛ tee nɪ. Kɔ yɪ Moyisi wɔm abam ya na buɪɪ sɪ á wó na ɲwɪa Wɛ tee nɪ o ɲwaanɪ tɪn mɔ wó vɪn abam bɔra.

⁴⁶ Abam ya na sɪnɪ á sɛ Moyisi na tagɪ kɔlɔ tɪn, á ya wó sɛ amɔ dɪ, bɛɲwaanɪ wɔntɔ pɔpɔnɪ amɔ taanɪ mɔ.

⁴⁷ Abam nan manɪ á wɔ sɛ o na pɔpɔnɪ kɔlɔ tɪn. Kɔntɔ tɪn, á nan wó kɪ ta mɔ á sɛ amɔ na tagɪ kɔlɔ tɪn?»

6

Zezi na pɛ nɔn-kɔgɔ wɔdiu yɪ ba di te tɪn

(Matiyu 14:13-21, Marɪkɪ 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ Dɛ dɪdɔwɪ Zezi dɪ o karabiə bam ma zanɪ ba vu ba bɛ Galile nɪnɔ kɔm bube dɪdonj dɪm. Nɔɔna badaara bə-ka nɪ Tiberiyadɪ nɪnɔ mɔ.

² Nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgɪ o kwaga, bɛɲwaanɪ ba nɛ wo-kɪnkagɪla yalɔ o na kɪ o pa yawɪnɔ na yazurə tɪn.

³⁻⁴ Kɔ dɛɛn tɔwɛ sɪ Zwifə bam di ba candiə kalɔ yɪrɪ na yɪ Pakɪ tɪn. Zezi ma vu

o di piu yuu o jəni da dɪ o karabiə bam.

⁵ O ma kwəni o yuu o nii, yɪ o na nɪ kɔgɔ zanzan mɔ maa buɪɪ o te. O ma ta dɪ Filipi o wɪ: «Dí wó kɪ ta mɔ dí na wɔdiu, sɪ dí yəgi dí pa nɔɔna bantɔ maama sɪ ba di?»

⁶ O na tagɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ sɪ o ma nii Filipi wɔbɔɲa na yɪ te tɪn mɔ, sɪ o manɪ o ye o na wó kɪ te.

⁷ Filipi ma lər-o o wɪ: «Dí na lagɪ dí yəgi dɪpɛ sɪ nɔɔnɔ maama na fɪnfɪtɪn o di, kɔ səbu kɔm wó dwəni səbu-dala biə-yale (200).»

⁸ O karabiə bam dɪdɔba, Andre wɔlɔ na yɪ Simɔn Pɪyɛɛrɪ nyaanɪ tɪn, ma ta o wɪ:

⁹ «Nii, bu wɔdonj mɔ wɔ yo seeni, o jɪgɪ dɪpɔwa yanu dɪ kaləɲ-bale sɪle. Kɔ nan bá wanɪ kɔ yɪ nɔɔna bantɔ maama dim.»

¹⁰ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Á nan pa nɔɔna bam jəni tɪga nɪ.» Gaarɔ tiini tɪ wɔra jəgə kam kɔntɔ nɪ. Nɔɔna bam maama ma jəni tɪga nɪ. Ba yɪ nɪnɛɛnɪ baara mɔrr-tɪnu (5.000), kɔ wəli dɪ kaana dɪ biə.

¹¹ Zezi ma kwe dɪpɔwa yam yɪ o kɪ Wɛ le ya ɲwaanɪ. O ma daari o manɪ-ya o pa nɔɔna bam na je tɪga nɪ tɪn. O ma kɪ Wɛ le kale sɪm dɪ ɲwaanɪ yɪ o pa-ba. Nɔɔna bam maama ma di nɪ ba na lagɪ te tɪn.

¹² Ba ma di ba su ba daari. Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Vɛ-na á tɔwɛ cɪcwəɛru tɪlɔ na daari tɪn, sɪ á yɪ yagɪ sɪ tɪ cɔgɪ.»

¹³ Ba ma twe ti maama ba su titwaru fugə-tile. Dɔpwa yanu yam ba na di ba daari tun cicwæru yiranu mu kuntu.

¹⁴ Nɔɔna bam na ne wokinkagili dim Zezi na ki tun, ba ma ta ba wi: «Ku suni ku yi ciga mu, We nijonnu wulu ya na manɔ si o ba lugu banja tun mu tintu.»

¹⁵ Zezi laan ma lwaru ni ba lagi ba pa o ji ba pe di dam mu. O na lwaru kuntu tun, o ma zanɔ o joori o vu o di piu yuu o wura o yiranu.

Zezi na ve na banja ni te tin

(Matiyu 14:22-33, Mariki 6:45-52)

¹⁶ Dɔdaanu na yi tun, Zezi karabiə bam ma vu ba yi ninu kum ni.

¹⁷ Ba ma zu naboro ba togi ninu kum wu ba maa ve Kapernawum. Tɔga maa tiini ka yi, yi Zezi daa ta wu tu ba te.

¹⁸ Vu-du laan ma zanɔ ku fufugə ku pa na bam pogila.

¹⁹ Zezi karabiə bam ma co naboro kum ba vu ba yi ninɛni kilometra yanu naa yardu te. Ba laan ma na Zezi na ve na bam banja ni o maa bunu ba te. Fɔɔnu ma zu-ba.

²⁰ Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá kwari fɔɔnu, si ku yi amu.»

²¹ Ba ma bunɔ si ba pa Zezi zu naboro kum, di ba de ba yi buburu ni, jəgə kalu ba ya na maa ve tin.

Zezi mu pai nabiinə ŋwi-dɔŋa kalu na ba ti tin

²² Tɔga na puuru tun, nɔn-kɔgɔ kulɔ na manɔ ninu kum bube didonɔ dim ni tun

ma maanu ni, naboro diduɔa yiranu ya mu wura. Ba maa ye ni Zezi karabiə bam ke ba daar-o, yi o wu de o zu ba naboro kum o vu.

²³ Nabwæru tidonnə ma nunɔ Tiberiyadi ti ba, ti yi bube dilu nɔn-kɔgɔ kum na wura tun. Ku yi jəgə kam kuntu ni mu di Yuutu Zezi ya ki We le wu diiru tum ŋwaanɔ, yi o daari o pa nɔɔna bam di tun.

²⁴ Nɔɔna bam na lwaru ni Zezi di o karabiə bam daa tərə tun, ba ma zu nabwæru tum wu ba maa ve Kapernawum si ba beer-o.

²⁵ Nɔɔna bam na be ninu kum tun, ba ma na Zezi. Ba ma bwe-o ba wi: «Karanyina, manja kɔɔ mu n tu yoba?»

²⁶ Zezi ma ləri-ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na kari á beeri amu tun, ku dai á na ne wokinkagila yalu na bri ni We tunɔ-ni tun ŋwaanɔ. Ku yi á na di wu diiru tum á su tun ŋwaanɔ mu á beeri amu.

²⁷ Á nan yi taá tunɔ-na wu diu kulɔ na wó ba ku cɔgi tun má ŋwaanɔ. Á taá tunɔ wu diu kulɔ na wó pa á na ŋwi-dɔŋa kalu na ba ti tun ŋwaanɔ. Amu Nabiin-bu wum mu wó pa abam kuntu wu diu kum, beŋwaanɔ a Ko We mu pe-ni ni si a taa tunja a pa-DI.»

²⁸ Ba laan ma bwe-o ba wi: «Dɔbam nan wó ki ta mu, si di taá tunɔ titunja yalu We na lagi tun?»

²⁹ O ma ləri-ba o wi: «Titunɔ dilu We na lagi si

abam tɔŋɩ tɩn, kɔ yɩ sɩ á sɛ wɔlɔ Dɪ na tɔŋɩ tɩn mu.»

³⁰ Ba ma ta bwe-o ba wɩ: «Wo-kɩnkagɩlɩ dɔɔ mu nmɔ wó kɩ, sɩ dí wanɩ dí lwarɩ nɩ Wɛ mu sɩnɩ Dɪ tɔŋɩ nmɔ, sɩ dí laan sɛ-m? Nmɔ wó kɩ bɛɛ mu n brɩ dɩbam?»

³¹ Faŋa faŋa tɩn, dɩbam nabaara dɛɛn na wɔ kagɔa wɔnɩ manja kalɔ nɩ tɩn, ba dí wɔdiu kulɔ yɩɩ na yɩ <Maanɩ> tɩn mu, nɩ Wɛ tɔŋɔ kum na tagɩ te kɔ wɩ: <O pɛ-ba wɔdiu kulɔ na nunɩ Wɛ-sɔŋɔ nɩ tɩn yɩ ba dí.> »

³² Zezi ma lɛrɩ-ba o wɩ: «A lagɩ a ta cɩga mu dí abam sɩ, kɔ dai Moyisi mu pɛ abam wɔdiu kulɔ na nunɩ Wɛ-sɔŋɔ nɩ tɩn. Kɔ nan yɩ a Ko Wɛ mu pai abam wɔdiu kulɔ na nunɩ Dɪ sɔŋɔ nɩ yɩ kɔ yɩ wɔdiu cɩga cɩga tɩn.

³³ Bɛŋwaanɩ wɔdiu kulɔ Wɛ na pai tɩn mu yɩ wɔlɔ na nunɩ Dɪ sɔŋɔ nɩ o tu o ba lɔgɔ baa o pai nabiinɛ ŋwɩ-dɔŋa tɩn.»

³⁴ Ba ma ta dɩd-o ba wɩ: «Dɩbam tu, ta n pai dɩbam wɔdiu kum kɔntɔ manja maama.»

³⁵ Zezi ma ta dí ba o wɩ: «Amɔ yɩ wɔdiu kulɔ na pai nabiinɛ ŋwɩ-dɔŋa tɩn. Wɔlɔ maama na tu amɔ te tɩn, kana daa bá ja kɔntɔ tu. Wɔlɔ maama na kɩ o wɔ-dɩdɔa dí amɔ tɩn, na-nyɔm daa bá ja kɔntɔ tu.

³⁶ A nan manɩ a ta a brɩ abam nɩ, á nɛ amɔ yɩ á ta ba sɛ-nɩ.

³⁷ Kɔ daari wɔlɔ maama a Ko Wɛ na pɛ amɔ tɩn wó ba amɔ te. Wɔlɔ maama nan

na tu amɔ te tɩn, a bá fɔgɩ a vɩn kɔntɔ tu.

³⁸ Bɛŋwaanɩ amɔ nunɩ Wɛ-sɔŋɔ a ba sɩ a kɩ wɔlɔ na tɔŋɩ-nɩ tɩn wɔbɔŋa mu, sɩ kɔ dai a titɩ wɔbɔŋa.

³⁹ Wɔlɔ na tɔŋɩ-nɩ tɩn wɔbɔŋa na lagɩ kulɔ tɩn mu yɩ sɩ a yɩ yagɩ a pa balɔ maama Dɪ na pɛ-nɩ tɩn wɔlɔwɔlɔ je, sɩ a daari a pa ba maama joori ba bi lɔgɔ tiim dɛ nɩ.

⁴⁰ A Ko Wɛ wɔbɔŋa mu yɩ sɩ, wɔlɔ maama na lwarɩ Dɪ Bu wɔm yɩ o kɩ o wɔ-dɩdɔa dɩd-o tɩn, sɩ kɔntɔ tu na ŋwɩ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɩn. Aá pa kɔntɔ tu joori o bi lɔgɔ tiim dɛ dɩm nɩ.»

⁴¹ Zezi na tagɩ kɔntɔ tɩn, Zwifɛ bam maa pɔɔna dí o na tagɩ o wɩ, wɔm mu yɩ wɔdiu kulɔ na nunɩ Wɛ-sɔŋɔ nɩ tɩn.

⁴² Ba maa tɛ ba wɩ: «Wɔntɔ mu dai Zɔzefɔ bu Zezi wɔm na? Dí ye o nu dí o ko. Bɛɛ mu yɩ o laan nan ta wɩ, o nunɩ Wɛ-sɔŋɔ nɩ mu o ba?»

⁴³ Zezi ma lɛrɩ-ba o wɩ: «Yagɩ-na, á yɩ taá pɔɔna.

⁴⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɩ o ba amɔ te, kɔ na dai a Ko Wɛ dɩlɔ na tɔŋɩ-nɩ tɩn mu vanɩ kɔntɔ tu jɔŋa sɩ o ba amɔ te. Amɔ wó pa kɔntɔ tu joori o bi lɔgɔ tiim dɛ dɩm nɩ.

⁴⁵ Kɔ pɔpɔnɩ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnɛ tɔŋɔ kum wɔnɩ kɔ wɩ: <Ba maama wó zaasɩ Wɛ tee nɩ.> Wɔlɔ maama nan na cɛgɩ a Ko Wɛ taanɩ dɩm yɩ o sɛ Dɪ zaasɩm dɩm tɩn wó ba amɔ te.

⁴⁶ Kɔ nan dai nɩ nɔɔnɔ mu nɛ a Ko Wɛ, kɔ yɩ amɔ na

nunji Dɪ te tɪn yɪranɪ mʊ nɛ-Dɪ.

⁴⁷ A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, wʊlʊ na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn mʊ jɪgɪ ɲwɪ-dʊŋa kalʊ na ba ti tɪn.

⁴⁸ Amʊ yɪ wʊdiu kulʊ na paɪ nabiinɛ ɲwɪ-dʊŋa tɪn.

⁴⁹ Faŋa faŋa tɪn, abam nabaara dɛɛn na wʊ kagʊa kam wʊnɪ tɪn, ba di wʊdiu kulʊ yɪrɪ na yɪ <Maanɪ> tɪn, yɪ ba ta wʊ lugi tʊʊnɪ.

⁵⁰ Kʊ daari kʊntʊ yɪ wʊdiu kulʊ na nunji Wɛ-sɔŋɔ, yɪ wʊlʊ na di-kʊ tɪn, tʊʊnɪ daa b́a ja kʊntʊ tu.

⁵¹ Amʊ yɪ wʊdiu kulʊ na nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ yɪ kʊ jɪgɪ ɲwɪa kʊ paɪ nabiinɛ tɪn. Wʊlʊ maama na di wʊdiu kʊm kʊntʊ tɪn wʊ ta ɲwɪ mʊ maŋa maama. Wʊdiu kulʊ a na wʊ pa nabiinɛ tɪn yɪ a yɪra yam mʊ, sɪ kʊ pa nabiinɛ taa jɪgɪ ɲwɪ-dʊŋa.»

⁵² Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, Zwifɛ bam laan ma tiini ba magɪ kantɔgɔ daanɪ ba wɪ: «Nɔɔnʊ wʊntʊ wʊ kɪ ta mʊ o kwe o yɪra o pa dibam sɪ dɪ di?»

⁵³ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mʊ dɪ abam sɪ, abam na wʊ di amʊ Nabiin-bu wʊm yɪra yam, yɪ á daari á wʊ nyɔgɪ a jana kam, á ba jɪgɪ Wɛ ɲwɪ-dʊŋa kam.

⁵⁴ Wʊlʊ nan na di a yɪra yam yɪ o daari o nyɔ a jana kam tɪn, kʊntʊ tu jɪgɪ ɲwɪa kalʊ na ba ti tɪn. Amʊ wʊ joori a bi kʊntʊ tu lɔgʊ tiim dɛ dɪm nɪ.

⁵⁵ Bɛŋwaanɪ a yɪra yam mʊ yɪ wʊdiu cɪga, yɪ a jana

kam yɪ wʊ-nyɔɔrʊ cɪga cɪga.

⁵⁶ Wʊlʊ na di a yɪra yam yɪ o daari o nyɔ a jana kam tɪn wʊ ta ɲwɪ dɪ amʊ, yɪ amʊ ɲwɪ kʊntʊ tu wʊnɪ.

⁵⁷ A Kʊ Wɛ dɪlʊ na yɪ ɲwɪa tu tɪn mʊ tʊŋɪ-nɪ. Kʊ nan yɪ dɪntʊ ɲwaanɪ mʊ amʊ dɪ jɪgɪ ɲwɪa. Kʊntʊ, wʊlʊ na di a yɪra yam tɪn, kʊntʊ tu dɪ wʊ ta ɲwɪ amʊ ɲwaanɪ.

⁵⁸ Mʊ wʊdiu kulʊ na nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn. Kʊntʊ nan ba nyɪ dɪ wʊdiu kulʊ abam nabaara bam dɛɛn na di yɪ ba daa ta ti tɪn. Wʊlʊ maama na di wʊdiu kʊntʊ tɪn wʊ ta ɲwɪ mʊ maŋa maama.»

⁵⁹ Mʊ Zezi dɛɛn na brɪ nɔɔna bam tɪte Kapernawum Wɛ-digɛ kam wʊnɪ tɪn.

⁶⁰ Zezi karabiɛ bam zanzan na ni kʊntʊ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «O taanɪ dɪm tiini dɪ cana. Nɔɔn-nɔɔnʊ b́a wanɪ o jonjɪ-dɪ.»

⁶¹ Zezi ma lwarɪ o tɪtɪ nɪ, nɪ o karabiɛ bam pʊʊna dɪ o taanɪ dɪm. O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A taanɪ dɪm kʊntʊ pɛ á wʊbʊŋa vugimi mʊ na?»

⁶² Kʊ nan na yɪ kʊntʊ, á na nɛ Nabiin-bu wʊm na maa joori o diini o ya na maŋɪ o wʊ mɛ tɪn, á laan wʊ kɪ tɪta mʊ?

⁶³ Kʊ yɪ Wɛ Joro kʊm mʊ paɪ nɔɔna ɲwɪa. Kʊ daari nabiinɛ dam b́a wanɪ kulʊkulʊ dɪ kɪ. A na tagɪ taanɪ dɪlʊ dɪ abam tɪn mʊ pɛ abam Wɛ Joro kulʊ na paɪ nabiinɛ ɲwɪ-dʊŋa tɪn.

⁶⁴ Dɪ kʊntʊ dɪ, abam badaara ta wʊ sɛ.» Zezi tagɪ kʊntʊ, bɛŋwaanɪ kʊ pulim nɪ mʊ o maŋɪ o ye balʊ na

bá sɛ-o tɪn, dɪ wʊlʊ na wʊ ba o yæg-o o pa nɔɔna tɪn.

⁶⁵ O daa ma ta o wɪ: «Kuntʊ ɲwaani mu a tagɪ a bri abam ni, nɔɔn-nɔɔnʊ bá wani o ba amʊ te, yɪ ku na daɪ a Ko Wɛ mu pɛ-o cwəɲə.»

⁶⁶ Kuntʊ na kɪ tɪn, o karabiə zanzan ma joori o kwaga ni, yɪ ba daa ba tɔg-o.

⁶⁷ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə fugə-bale bam o wɪ: «Abam dɪ ba lagɪ sɪ á yagɪ amʊ na?»

⁶⁸ Simɔn Pɪyɛɛrɪ ma lər-o o wɪ: «A yuutu, dɪbam wʊ yagɪ nmʊ, sɪ dí daa vu wɔɔ te mu? Nmʊ jɪgɪ taani dɪlʊ na paɪ nɔɔna ɲwɪa kalʊ na ba ti tɪn.

⁶⁹ Dɪbam sɛ nmʊ, yɪ dí kwəri dí lwarɪ ni nmʊ yɪ Wʊ-pɔɲo Tu wʊlʊ Wɛ na tɪɲɪ tɪn mu.»

⁷⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amʊ kuri abam fugə-bale bam, abam dɪdʊa nan yɪ sɪtaani mu.»

⁷¹ O na tagɪ kuntʊ tɪn, ku yɪ Zudasɪ wʊlʊ na yɪ Simɔn Yiskariyo bu tɪn taani mu o tea. Wʊntʊ tɔgɪ o wʊ karabiə fugə-bale bam wʊni, yɪ wʊm mu lagɪ o ba o yægɪ Zezi o pa nɔɔna.

7

Zezi nu-biə na wʊ sɛ-o te tɪn

¹ Zezi dɛɛn maa wʊ Galile ni o beerə. O dɛɛn ba lagɪ sɪ o vu Zude o beeri da, bɛɲwaani Zwifə yigə tiinə balʊ na wʊ dáani tɪn lagɪ cwəɲə mu sɪ ba gʊ-o.

² Ku dɛɛn ma daari fiun sɪ Zwifə bam dɪ ba candiə kalʊ yɪri na yɪ vwə candiə tɪn.

³ Zezi nyaana ma ta did-o ba wɪ, o yagɪ Galile je sɪm sɪ o daari o vu Zude, sɪ o karabiə bam wani ba na tɪtɔɲa yalʊ o na jɪgɪ o tɔɲɪ tɪn.

⁴ Ba ta maa ta ba wɪ: «Nɔɔnʊ wʊlʊ na lagɪ sɪ ba taa ye-o lanyɪrani tɪn ba sɛgɪ kulʊ o na kɪ tɪn. Kuntʊ ɲwaani, nmʊ na kɪ wəənu tɪntʊ tɪn, n maɲɪ sɪ n ta n kɪ-tɪ nabiinə maama yigə ni mu.»

⁵ Ba na tagɪ te tɪn bri ni ba tɪtɪ ta wʊ kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪd-o.

⁶ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A maɲa kam ta wʊ yɪ sɪ a vu candiə kam. Ku nan na yɪ abam, maɲa maama lana dɪ abam.

⁷ Nabiinə bá wani ba taa culi abam. Ba nan culi amʊ, bɛɲwaani amʊ yɔɔrɪ a tɛ-ba jaja mu, ni ba tɪtɔɲa ba tɔgɪ cwəɲə.

⁸ Abam nan ve-na á dɪ candiə kam, sɪ amʊ ta bá vu lele, bɛɲwaani a maɲa kam ta wʊ yɪ ka ti sɪ a vu.»

⁹ O na tagɪ kuntʊ tɪn, o ma maɲɪ Galile ni.

Zezi na wʊ Zeruzalem ni o bri nɔɔna te tɪn

¹⁰ Zezi nyaana bam na kɛ ba daar-o tɪn, o dɪ laan ma zaɲɪ o vu candiə kam. O na ve kuntʊ tɪn, o wʊ ve jaja sɪ nɔɔna lwar-o.

¹¹ Zwifə yigə tiinə balʊ na wʊ candiə kam ni tɪn maa kari ba beer-o, yɪ ba bwe ba wɪ: «O wʊ yən mu?»

¹² Nɔn-kɔgɔ kulʊ na wura tɪn maa tiini ba jɪgɪ o taani

ba waasa. Nɔɔna badonnə maa tɛ ba wɪ: «O yɪ nɔɔn-ɲum mu.» Badaara maa tɛ ba wɪ: «Aye, o dai nɔɔn-ɲum, sɪ o jɪgɪ nɔɔna bam o ganɪ mu.»

¹³ Nɔɔn-nɔɔnɔɔ nan wɔ tagɪ o taanɪ jaja, bɛɲwaanɪ ba kwari Zwifə yigə tiinə bam.

¹⁴ Ba na di candiə kam ba yɪ ka da yam titari tɪn, Zezi laan ma vu o zɔ Wɛ-di-kamunu kum o wura o bri nɔɔna.

¹⁵ Zwifə yigə tiinə bam maa tiini ba yɪ yəu di o na bri nɔɔna bam tɛ tɪn. Ba maa tɛ ba wɪ: «Nɔɔnɔɔ wɔntɔ nan wɔ zaasi tɔnɔ nɔɔn-nɔɔnɔɔ tee ni, yɪ o yɪ ki ta mu di pɔɔri yɪ o ye Wɛ tɔnɔ kum kɔntɔ donj?»

¹⁶ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A na bri kulɔ tɪn dai amɔ titɪ nyɪm, kɔ yɪ wɔlɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn nyɪm mu.

¹⁷ Wɔlɔ nan na lagi sɪ o ki Wɛ wɔbɔɲa na lagi kulɔ tɪn, kɔntɔ tu wɔ lwarɪ amɔ zaasum dɪm kuri na nɔɲɪ mɛ tɪn, di na yɪ Wɛ nyɪm mu, naa di na yɪ a titɪ dam mu a maa bra, oó lwarɪ.

¹⁸ Nɔɔnɔɔ wɔlɔ na ɲɔɔnɪ di o titɪ dam tɪn, kɔntɔ tu kwaanɪ sɪ o na yɪri mu o pa o titɪ. Kɔ daari wɔlɔ nan na kwaanɪ sɪ o lagi yɪri o pa wɔlɔ na tɔɲ-o tɪn, kɔntɔ tu mu yɪ wɔlɔ na jɪgɪ cɪga tɪn, yɪ o ba tɔsi kulɔkulɔ banɪ ni.

¹⁹ Moyisi nan manɪ o pa abam lwarɪ Wɛ cullu tɪn. Abam wɔlɔwɔlɔ nan ba tɔgɪ-tɪ. Bɛɛ mu yɪ abam kwaanɪ á lagi cwəɲə sɪ á gɔ amɔ?»

²⁰ Ba ma lər-o ba wɪ: «N yirisi mu. Wɔɔn beeri nmɔ

sɪ o gɔ?»

²¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A tɔɲɪ titɔɲ-kamunu didɔ mu siun dɛ ni, yɪ kɔ sɔ abam.

²² Moyisi dɛɛn pɛ abam ni sɪ á taá goni á bəkəri. Kɔ nan dai ni Moyisi mu puli-kɔ. Kɔ puli di abam nabaara mu. Moyisi na pɛ abam ni dɪm kɔntɔ tɪn, abam maa goni á bəkəri di siun dɛ ni di, sɪ kɔ yɪ pa á cɔgɪ ni dɪm kɔntɔ.

²³ Abam na wai á goni bəkəri siun dɛ dɪm ni sɪ á yɪ cɔgɪ Moyisi culu kum, bɛɛ mu yɪ á bana zanɪ di amɔ, di a na pɛ yawɪnɔ na yazurə fasi siun dɛ ni tɪn ɲwaanɪ?

²⁴ Abam yɪ taá garɪ á yáalɪ nɔɔnɔɔ kəm di á yɪə na nɛ kulɔ tɪn. Á nan manɪ sɪ á buri di cɪga mu.»

Ba na bwe Kriisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tɪn taanɪ tɛ tɪn

²⁵ Nɔɔna balɔ na zɔɔri Zeruzalem ni tɪn badaara laan maa ɲɔɔnɪ Zezi taanɪ ba wɪ: «Kɔ dai nɔɔnɔɔ wɔntɔ mu ba kwaanɪ sɪ ba gɔ tɪn na?

²⁶ Nii-na o na zɪgɪ o ɲɔɔnɪ jaja, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔɔ ba tɛ kulɔkulɔ sɪ ba cɪ-o. Dɪbam yigə tiinə bam laan bɔɲɪ ni wɔntɔ mu sɪnɪ o yɪ Kriisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tɪn naa?

²⁷ Kɔ nan na yɪ Kriisi wɔm mu na tuə, nɔɔn-nɔɔnɔɔ bá wanɪ o lwarɪ o na nɔɲɪ mɛ tɪn. Kɔ daari dɪbam maama ye wɔntɔ na nɔɲɪ mɛ tɪn.»

²⁸ Zezi dɛɛn na wɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔnɪ o bri nɔɔna tɪn, o ma ɲɔɔnɪ di kwər-dɪa o wɪ: «Abam bɔɲɪ ni á sɪnɪ á ye amɔ, yɪ á

kwæri á ye a na nunji me tún. A nan wu tu a titi ni, wulu na tunji-ni tin yi ciga tu mu. Abam nan yær-o.

²⁹ Amu mu ye-o, beɲwaani a nunji wuntu te mu, yi wum mu tunji-ni.»

³⁰ Zezi na tagi kuntu tin, ba laan ma lagi si ba ja-o. Nɔɔn-nɔɔnu nan ba jigi cwɛɲə si o ki-o kulukulu, o manja kam ta na wu yi tin ɲwaanu.

³¹ Ku daaru non-kɔɔ kum wu nɔɔna zanzan ma ki ba wu-didba did-o, yi ba te ba wi: «Krisi wum na tuə, o bá wani o ki wo-kinkagila zanzan si ku dwani wuntu na manji o ki te tin.»

Zwifə yigə tiinə bam na kwaanu si ba ja Zezi te tin

³² Farizian tiinə bam ma ni non-kɔɔ kum na jigi Zezi taani ba waasa te tin. Ba di We kaanum yigə tiinə bam laan ma tunji nɔɔna si ba vu ba ja Zezi.

³³ Zezi laan ma ta o wi: «Amu bá tiini a daani abam tee ni. Ku na ki fiin, aá vu wulu na tunji-ni tin te.

³⁴ Abam nan wu ba á beeri amu je á ga, beɲwaani amu na wu me tin, abam bá wani da á vu.»

³⁵ O na tagi kuntu tin, Zwifə yigə tiinə bam maa ɲɔɔni daani ba wi: «O lagi o vu yæn mu yi dibam bá na-o? O ga lagi o vu Zwifə balu na zɔuri Greki tiinə tɔni dɔm ni tin te mu, si o taa bri-ba na?

³⁶ O taani dɔm kuri mu beɛ? O na tagi o wi, dibam wu ba dí beeri wum jəgə dí ga, yi o ta o wi, wum na wu

me tin, dibam bá wani da dí vu tin, ku kuri mu beɛ?»

Na balu na pai ɲwia tin

³⁷ Ku deen ma ba ku yi candiə kam tiim de. De dɔm kuntu mu yi candiə kam de kamunu. Zezi maa zanj wɛɛni o ɲɔɔni di kwær-dia o wi: «Na-nyɔm na jigi wulu maama tin, si o ba amu te o nyɔ.

³⁸ Beɲwaani wulu maama na ki o wu-didba di amu tin wu na ɲwi-dɔɲa We tee ni, nɛɛni We tɔnɔ kum na manji ku bri te ku wi: «Na balu na pai nabiinə ɲwia tin wu ta buri kuntu tu bicari ni.» »

³⁹ Zezi na tagi na bam taani kuntu tin, ku yi o bri We na wu ki Di Joro kum balu na ki ba wu-didba did-o tin bicara ni te tin mu. Kantu manja ni We Joro kum daa ta wu tu ba te, beɲwaani Zezi daa ta wu tigi o joori o bi o na paari-zulə We tee ni.

Non-kɔɔ na pɔɔri daani Zezi ɲwaanu te tin

⁴⁰ Non-kɔɔ kum deen na ni Zezi na tagi te tin, badaara maa te ba wi: «Nɔɔnu wuntu suni o yi We nijonnu wulu ya na manji si o ba tin mu.»

⁴¹ Badaara di maa te ba wi: «O yi Krisi wum We na tunji tin mu.»

Ku daaru badonnə maa te ba wi: «Ku da-o. Krisi wum na tuə, o bá nunji Galile.

⁴² Beɲwaani We tɔnɔ kum bri ni Krisi wum wu ta yi Pe Davidi dwi tu mu, yi o nunji Betelhem, tu kulɔ Davidi deen na zɔuri da tin.»

8

43 Kuntu nwaani, kampwara deen ma ba non-kogo kum wu Zezi nwaani.

44 Badaara lagi si ba ja-o, yi non-nonu nan wu ne cwajə si o ki-o kulukulu.

45 We kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam na tuni nona balu tin ma joori ba ba ba te. Ba ma bweba ba wu: «Bee mu yi á wu jaan-o á ba?»

46 Nona bam ma leri-ba ba wu: «Non-nonu manj o wu noni ni nonu wum kuntu na noni te tin.»

47 Farizian tiinə bam ma ta-ba ba wu: «Abam pe o ganj abam di mu na?»

48 Abam yəri ni dibam yigə tiinə di Farizian tiinə bam wuluwulu wu se-o na?

49 Ku nan na yi non-kogo kum, bantə yəri We cullu tum Moyisi na tiji o pa dibam tin. Kuntu nwaani kub cogi-ba.»

50 Farizian tiinə bam wu nonu didba deen maa togj o wura, o yiri mu Nikodem. Wuntu mu yi wulu ya na manj o vu Zezi te tin. O ma zanj o ta di o donna bam o wu:

51 «Ku na yi We cullu tum Moyisi na bri tin, ku culə si di cogj nonu, yi di daa ta wu bwe-o si di ni o na ki kulə tin.»

52 Ba laan ma leri ba wu: «Nmu di yi Galile tu mu na? Nan karumi We tonə wuni n ni, si n na ni We nijonnu tərə o na wu nunj Galile ni.»

53 Ba maama laan ma jagj ba vu sam.

Ba na jaani ka-boro ba ja vu Zezi te te tin

1 Ku daari Zezi deen ma vu Olivi piu kum yuu.

2 Tuga na puri tituti puru tin, Zezi ma joori o vu o zu We-di-kamunu kum wu. Non-kogo kum maama ma ba ku gilim-o. O ma jəni tuga ni o wura o bri-ba.

3 We cullu karanyina tiinə di Farizian tiinə ma ja kaanu wulu ba na pur-o boorim banj ni tin, ba ja ba ba zigj ba maama yigə ni.

4 Ba ma ta di Zezi ba wu: «Karanyina, dibam puri kaanu wuntu boorim banj ni mu.

5 Moyisi na pe dibam We cullu tulu tin pe dibam ni si, kaanu na ki kam dintu donj, si di dul-o di gu mu. Ku nan na yi nmu, nmu wu di ki ta mu?»

6 Ba na bwe-o kuntu tin, ba lagi si ba manj Zezi mu ba nii, baá wani ba sanj-o na? Zezi ma tiiri o ma o nua o la tuga ni.

7 Ba maa ta joori ba bwe Zezi taan. O laan ma kwəni weenti, yi o ta di ba o wu: «Abam wulu na wu ki lwarum tin, si o da yigə o kwe kandwe o ma dul kaanu wum.»

8 O laan ma joori o tiiri o wura o la tuga ni di o nua.

9 Ba na ni o na tagj te tin, ba nakwa bam mu de yigə ba nunj didba didba ba viiri. Ba maama ma nunj ba daari Zezi yirani, yi kaanu wum daa ta zigj o yigə ni.

10 O ma kwəni wɛɛni, yi o bwe kaani wɔm o wi: «Balɔ na sari nmu tin wɔ yən? Ba nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ daari si o ŋɔɔni o cɔgi nmu na?»

11 O ma ləri o wi: «Aye, a tu, ba nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ daari.»

Zezi ma ta did-o o wi: «Amɔ di nan bá di nmu sariya. Ve, nan daa n yi ki lwarim.»

Zezi na bri ni o jigi ciga te tin

12 Zezi dɛɛn ma ta di nɔɔna bam o wi: «Amɔ mu yi pooni a pai nabiinə maama. Wɔɔɔ nan na tɔgi amɔ tin, kɔntɔ tu daa bá vu lim wɔni. Kɔntɔ tu wó na pooni dilɔ na wó pa-o ŋwɔa ciga ciga tin.»

13 Farizian tiinə bam ma ta did-o ba wi: «Nmu na pai n titi ciga tin, n taani dim ba jigi kuri.»

14 O ma ləri-ba o wi: «A na manj a pai a titi ciga di, ku ta yi ciga mu, beɲwaani amɔ ye a na nunji me tin. Abam nan yəri amɔ na nunji me di me a na maa ve tin.»

15 Abam yəni á di nɔɔna taani ni nabiinə wɔɔɔna na lagi te tin mu. Amɔ nan ba di nɔɔn-nɔɔnɔ taani.

16 Ku daari, amɔ na lagi a di nɔɔna taani, amɔ taani dim dim wó ta yi ciga mu, beɲwaani amɔ Ko mu tɔɲi-ni. O nan wɔra di amɔ, ku dai amɔ yirani mu wó di nɔɔna taani.

17 Ku pɔpɔni Moyisi cullu twaanɔ tum wɔni ku wi, nɔɔna bale na jigi ni didɔa, ba na tagi kɔɔ tin yi ciga mu.

18 Amɔ pai a titi ciga, yi a Ko wɔɔ na tɔɲi-ni tin di pai amɔ ciga.»

19 Ba ma bwe-o ba wi: «N ko wɔm beɛ?»

O ma ləri-ba o wi: «Abam yəri amɔ na yi wɔɔ tin, yi á yəri a Ko wɔm di. A ya na ye amɔ, á ya wó lwarɔ a Ko wɔm di.»

20 Zezi dɛɛn tagi wəənu tum kɔntɔ o bri nɔɔna Wɛ-di-kamunu kum wɔni, jəgə kalɔ nɔɔna na ve ba di səbu da ba pa Wɛ tin mu. O na tagi kɔntɔ o ti tin, nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ nɛ cwəɲə si o ja-o, o manja kam ta na wɔ yi tin ŋwaani.

21 Zezi daa ma ta di nɔɔn-kɔgɔ kum o wi: «Amɔ wó viiri, yi abam wó beeri amɔ jəgə á ga, beɲwaani abam wó ti á lwarim dim wɔni mu. A na maa ve me tin, abam bá wani da á vu.»

22 Zwifə bam maa tɛ daani ba wi: «O na tagi o wi, dibam bá wani dí vu o na maa ve me tin, ku bri ni o lagi o gɔ o titi mu na?»

23 O ma ta di ba o wi: «Abam yi lugu banja nɔɔna mu, amɔ nan nunji weyuu mu. Abam kugu je yi lugu banja yo mu. Amɔ kugu je nan dai lugu kɔntɔ.»

24 Kɔntɔ mu a tagi a bri abam ni, abam wó ti á lwarim dim wɔni mu, beɲwaani abam na wɔ se ni amɔ sɔni a yi wɔɔ na wɔra manja maama tin, á wó ti á lwarim dim wɔni mu.»

25 Ba ma bwe-o ba wi: «Nmu yi wɔɔ mu?»

O ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ yɪ kɔlɔ a na maŋɪ a ta a brɪ abam tɪn mu.

²⁶ Amu ya jɪgɪ wænu zanzan sɪ a ŋɔɔnɪ a ma dɪ abam taanɪ. Wɔlɔ nan na tɔŋɪ-nɪ tɪn tiini o yɪ cɪga tu mu. A na ni kɔlɔ o tee ni tɪn yɪranɪ mu a tɛ a brɪ nabiinə.»

²⁷ Zezi na tagɪ wænu tɪm kɔntɔ tɪn, ba wɔ lwarɪ nɪ kɔ yɪ o Ko Baŋa-Wɛ taanɪ mu o ŋɔɔnɪ dɪ ba.

²⁸ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Maŋa wó ba, yɪ á kwe amu wɔlɔ na yɪ Nabiin-bu wɔm tɪn á zəŋɪ wɛɛnɪ. Á laan wó lwarɪ nɪ amu sɪnɪ a yɪ wɔlɔ na wɔra maŋa maama tɪn. Abam ta wó lwarɪ nɪ amu ba kɪ kɔlɔkɔlɔ a tɪtɪ nɪ. A nan yəni a tɛ wænu tɪlɔ a Ko wɔm na brɪ-nɪ tɪn yɪranɪ mu a brɪ nɔɔna.

²⁹ Wɔlɔ nan na tɔŋɪ-nɪ tɪn wɔ amu tee nɪ, o wɔ yagɪ-nɪ a yɪranɪ, bɛŋwaanɪ a yəni a kɪ kɔlɔ na poli o wɔ tɪn mu maŋa maama.»

³⁰ Zezi dɛɛn na ŋɔɔnɪ kɔntɔ doŋ tɪn, nɔɔna zanzan laan ma kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪdɔo.

Biə na tɔgɪ ba kwə kəm te tɪn

³¹ Zezi laan ma ta dɪ Zwifə balɔ na sɛ-o tɪn o wɪ: «Abam na sɛ amu zaasɪm dɪm yɪ á wɔ yagɪ, á wó sɪnɪ á jɪ amu karabiə cɪga cɪga.

³² Abam laan wó ba á lwarɪ cɪga, yɪ cɪga kam wó vrɪ abam ka yagɪ sɪ á taá tɛ á tɪtɪ.»

³³ Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam yɪ Abraham dwi tiinə mu, dɪbam maŋɪ dɪ wɔ jɪgɪ nɔɔn-nɔɔnɔ gambɛ.

Bɛŋwaanɪ mu yɪ n ta n wɪ, dɪ wó ta tɛ dɪ tɪtɪ tɪn?»

³⁴ O ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wɔlɔ maama na kɪ lwarɪm tɪn yɪ lwarɪm gambaa mu.

³⁵ Kɔ nan na yɪ gambaa, kantɔ ba zɔvɪ ka tu sɔŋɔ nɪ maŋa maama. Kɔ daari, kɔ na yɪ sɔŋɔ kɔm bu, wɔntɔ jɪgɪ kugu je sɔŋɔ kɔm wɔnɪ maŋa kalɔ na ba tɪ tɪn.

³⁶ Kɔntɔ ŋwaanɪ, Wɛ Bu wɔm na vrɪ abam o yagɪ, á wó sɪnɪ á taá tɛ á tɪtɪ.

³⁷ Amu ye nɪ abam yɪ Abraham dwi tiinə mu, yɪ abam ta kwaanɪ sɪ á gɔ amu, bɛŋwaanɪ á ba sɛ a zaasɪm dɪm.

³⁸ Amu ŋɔɔnɪ wænu tɪlɔ a na nɛ amu Ko tee nɪ tɪn mu. Abam dɪ nan kɪ kɔlɔ á na niə abam ko tee nɪ tɪn mu.»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam ko mu Abraham.»

O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam ya na sɪnɪ á yɪ Abraham biə, á ya wó taá kɪ wænu tɪlɔ Abraham dɛɛn na kɪ tɪn mu.

⁴⁰ Amu tagɪ cɪga kalɔ a na ni Wɛ tee nɪ tɪn a brɪ abam, yɪ abam kwaanɪ sɪ á gɔ-nɪ. Abraham dɛɛn nan ba kɪ abam kəm dɪm doŋ.

⁴¹ Abam yəni á kɪ kənə yalɔ á ko na kɪ tɪn mu.»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Dɪbam dai tampirə. Wɛ tɪtɪ yɪranɪ mu yɪ dɪbam Ko.»

⁴² O ma ta dɪ ba o wɪ: «Baŋa-Wɛ ya na yɪ abam Ko, á ya wó taá soe amu, bɛŋwaanɪ amu nuŋɪ Wɛ tɛ mu a ba a wɔra dɪ abam. A wɔ tu a tɪtɪ nɪ. Wɛ mu tɔŋɪ-nɪ.

43 BEE mu yi abam ba ni a taani dum kuri? Ku yi abam na ba lagɪ sɪ á sɛ a taani dum tin mu.

44 Abam yi á ko sutaani biə mu. A maa lagɪ sɪ á taá ki di wubɔɔna na lagɪ te tin. Pulim ni tin sutaani manɪ di yi non-guru mu. Di ba fɔgi di togi cɪga cwəɔɔ, beɔwaani cɪga təri di wɔni. Di na yəni di fɔ vwan, ku yi di wubɔɔna na manɪ ya yi te tin mu. Di yi vwa-foru mu. Dintu nan mu yi vwa-nyina ko.

45 Ku na yi amu, a yəni a te cɪga mu. Kuntu nwaani mu abam ba sɛ amu.

46 Abam wɔɔ mu wú wani o bri ni amu ki a cɔgi? Amu nan na nɔɔni cɪga tin, bee mu yi á ba sɛ-ni?

47 Wulu na yi We nɔɔnu tin cəgi We taani mu. Abam nan na dai We nɔɔna tin mu pai á ba cəgə.»

Zezi na bri ni o dwe Abraham te tin

48 Zwifə bam ma ləri Zezi ba wɪ: «Dɪbam jigi bura sɪ dí ta ni, nmɔ suni n yi Samari tu mu. N yirisi mu.»

49 O ma ləri-ba o wɪ: «A ba yirisə. Amu pai a Ko mu zulə. Ku daari abam nan gooni amu mu.

50 A nan ba beeri a titi zulə. We yirani mu pa-ni zulə, yi dintu mu di nabiinə taani.

51 A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, wulu maama na sɛ yi o ki a na tagɪ kulɔ tin, tɔni daa bá ja kuntu tu.»

52 Zwifə bam laan ma ta did-o ba wɪ: «N taani dum n na tagɪ tin pɛ dí lwarɪ ni n yirisi mu. Abraham

dɛen tɪga, yi We nijonə bam maama di ti. Nmɔ nan ta tagɪ n wɪ, wulu na sɛ yi o ki n na tagɪ kulɔ tin, tɔni daa bá ja kuntu tu.

53 Nmɔ yi non-kamunu n dwe dɪbam ko Abraham mu na? Wuntu nan tɪga. We nijonə bam di ma ti. Nmɔ buɔi n pai n yi wɔɔ?»

54 O ma ləri-ba o wɪ: «A ya na lagɪ yiri a pa a titi, kuntu ya yi kafɛ mu. Ku yi a Ko We mu zəɔi a yiri, ku yi dintu mu abam yəni á te á wɪ: «We dilu na yi dɪbam We tin.»

55 Abam nan yəri-DI, amu nan ye-DI. A ya na tagɪ a wɪ, a yəri-DI, a ya yi vwa-nyim mu nɪnɛni abam te. Amu nan suni a ye-DI, yi a sɛ a ki kulɔ DI na tagɪ tin.

56 Abam ko Abraham dɛen jigi wɔpolo sɪ o na manɔ kam a na wú ba tin. O nan suni o na-ka, yi o wɔ poli.»

57 Ba ma ləri ba wɪ: «Nmɔ ta wɔ yi bina fiinnu, yi n ki ta mu n na Abraham?»

58 O ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, ba dɛen ta na wɔ lugi Abraham tin, amu manɪ a wura mu, a nan ta wú ta wura manɔ maama.»

59 Zezi na tagɪ kuntu tin, ba laan ma kwe kandwa sɪ ba ma dul-o ba gu. O ma səgi o nunji We-di-kamunu kum wɔni.

9

Zezi na puri lilwe yia te tin

1 Zezi dɛen ma vu o maa kɛa. O ma na nɔɔnu wɔdon ba na manɪ ba lu-o yi o yi lilwe.

² O karabiə bam ma bwe-o ba wɪ: «Karanyina, wɔɔ lwarim mu pe ba lu nɔɔnu wuntu di lilweem? Ku yi o titi lwarim mu naa, o nu di o ko lwarim mu pe ba lu-o di lilweem?»

³ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «O na yi lilwe tin, ku dai o titi mu ki lwarim naa o nu di o ko mu ki lwarim. Ku nan yi si ku pa nɔɔna mu wani ba lwarɪ Wɛ titɔŋa na yi te tin wuntu ŋwaani.

⁴ Dɪbam nan maŋɪ si di tɔŋɪ wɔɔ na tɔŋɪ-nɪ tin titɔŋa yam yi wia ta wɔra mu. Ku daari fin si tɪga yi, yi nɔɔn-nɔɔnu daa bá wani o tɔŋɪ Wɛ titɔŋa yam.

⁵ Maŋa kam a ta na wɔ lɔɔ baŋa ni tin, amɔ yi pooni mu a paɪ nabiinə.»

⁶ O na tagɪ kuntu o ti tin, o laan ma twɪ lileeru o di tɪga ni. O ma viiri tɪrɔ, yi o ki-ti o bə lilwe wɔm yiə baŋa ni.

⁷ O ma ta did-o o wɪ: «Ve n su n yiə yam Silba bugə kam ni.» (Bugə kam yiri dim kuri mu Atɔŋɪ.) Nɔɔnu wɔm ma vu o su o yiə yam. O ma joori o ba, yi o laan nai.

⁸ Balɔ na zɔɔri o tikəri ni di balɔ na maŋɪ ba ye ni o yi looru tin ma na-o, yi ba bwe ba wɪ: «Ku dai nɔɔnu wuntu mu yəni o je o loori tin na?»

⁹ Badaara maa tɛ ba wɪ: «Ku yi wuntu mu.»

Badonnə maa wɪ: «Ku dai wuntu, si ba nyɪ daani mu.»

Nɔɔnu wɔm titi ma ta o wɪ: «Ku yi amɔ kuntu.»

¹⁰ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yiə yam ki ta mu ya puri?»

¹¹ O ma ləri o wɪ: «Nɔɔnu wɔɔ yiri na yi Zezi tin mu ki tɪrɔ o ma bə a yiə yam baŋa, yi o ta-nɪ o wɪ, a ve Silba bugə kam a su-ya. A ma vu a su, yi a laan nai.»

¹² Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nɔɔnu wɔm kuntu bɛ?»

O ma ləri-ba o wɪ: «A yəri o je.»

¹³ Ba laan ma ja-o ba vu Farizian tiinə bam te.

¹⁴ Dɛ dim Zezi na ki tɪrɔ tum o ma puri nɔɔnu wɔm yiə yam tin ya yi Zwifə bam siun dɛ mu.

¹⁵ Kuntu ŋwaani mu Farizian tiinə bam di daa bwe nɔɔnu wɔm ba wɪ: «N yiə yam ki ta mu ya puri?» O ma ta-ba o wɪ: «O ki tɪrɔ mu o ma bə a yiə baŋa. A ma su-ya, yi a laan nai.»

¹⁶ Farizian tiinə bam badaara ma ta ba wɪ: «Nɔɔnu wɔm na ki te tin, o wɔ nunɪ Wɛ te, bɛŋwaani o cɔɔ siun dɛ cullu tin.»

Badonnə di maa tɛ ba wɪ: «O na yi nɔɔn-balɔɔ, o bá wani o ki wo-kɪnkagila yantu doŋ.» Kuntu ma pa kampwara ba ba titari.

¹⁷ Ba laan ma joori ba bwe nɔɔnu wɔm ba wɪ: «O nan na pe n yiə yam puri tin, nmɔ tɛ n wɪ, o yi wɔɔ mu?»

O ma ləri o wɪ: «O yi Wɛ nijonnu mu.»

¹⁸ Zwifə yigə tiinə bam maa ba lagɪ si ba sɛ, ni nɔɔnu wɔm ya maŋɪ o yi lilwe mu yi o laan ba o nai. Kuntu ŋwaani, ba ma bɛŋɪ nɔɔnu wɔm nu di o ko si ba bwe ba nii.

¹⁹ Ba ma bwe-ba ba wɪ: «Wuntu yi abam bu mu na? A lɔɔ-o di o maŋɪ o yi lilwe

mu na? O nan ki ta mu o nai lele kuntu?»

²⁰ Nɔɔnu wɔm tiinɛ bam ma lɛri ba wɔ: «Dɔbam ye ni o yi dɔbam bu mu. Dɔ ye ni dɔ lɔg-o dɔ o yi lilwe mu.

²¹ Dɔ nan yɛri o laan na ki te o nai, yi dɔ yɛri wɔɔ na puri o yiɛ yam dɔ. Abam nan bwe-na o titi, si o yi nɔn-kwɔɔn mu, o titi wɔ wanti o lɛri.»

²² O tiinɛ bam na tagi kuntu tin, ba deen kwari Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam mu. Bantu ya manɔ ba ki ni daani si nɔɔnu wɔɔ maama na se ni Zezi mu yi Krisi wɔm We na tɔɔ tin, si ba li kuntu tu ba We-digɛ kam ni.

²³ Mu ku kuri o tiinɛ bam cum, yi ba ta ba wɔ, ba bwe o titi si o yi nɔn-kwɔɔn mu tin.

²⁴ Ba ma joori ba bɛɔi nɔɔnu wɔm ba na lɔg-o dɔ lilweem tin, yi ba ta did-o ba wɔ: «Nan kwari We, si n ta cigɛ, si dɔbam ye ni nɔɔnu wɔm kuntu yi nɔn-balɔɔ mu.»

²⁵ O ma lɛri-ba o wɔ: «Amu yɛri ni nɔɔnu wɔm kuntu yi nɔn-balɔɔ naa o dai. Kulu yɔranɔ a na ye tin mu yi si, a deen yi lilwe mu, yi a laan nai lele kuntu.»

²⁶ Ba ma bwe-o ba wɔ: «O ki ta mu o puri nmu yiɛ yam?»

²⁷ Nɔɔnu wɔm ma lɛri o wɔ: «A manɔ a ta a bri abam, yi á wɔ se si á cɛgi. Bɛɛ mu yi abam daa lagɔ si á bwe á nii? Abam dɔ ga lagɔ si á taá tɔɔ á yi o karabiɛ mu na?»

²⁸ O na tagi kuntu tin, ba ma twi-o yi ba wɔ: «Ku yi

nmu mu tɔɔ o kwaga, si ku dai dɔbam mu tɔɔ-o. Dɔbam tɔɔ Moyisi cullu tum mu.

²⁹ Dɔbam ye ni We deen nɔɔni dɔ Moyisi mu. Ku daari, ku na yi nɔɔnu wɔɔ, dɔ bri dɔ yɛri o na nunɔ me tin.»

³⁰ O ma lɛri-ba o wɔ: «Aa. Ku yi kulɔ na tiini ku su amu tin. Abam yɛri o na nunɔ me, yi wɔɔ nan mu puri a yiɛ yam.

³¹ Dɔbam ye ni We ba cɛgi nɔn-balwaarɔ taani. Ku yi nɔɔna balɔ na nɔɔ-DI yi ba ki DI wɔɔɔna na lagɔ te tin mu DI cɛgɛ.

³² Ku na zɔɔ lɔgɔ baɔa pulim ni si ku ba ku yi zɔɔ tin, dɔ daa ta wɔ ni ni nɔɔnu puri wɔɔ ba na lɔg-o dɔ lilweem tin yiɛ.

³³ Nɔɔnu wɔɔ na sɔni o wɔ nunɔ We te, o ya bá wanti o ki wo-kɔnkagɔli dɔntu dɔɔ.»

³⁴ Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Ba lɔɔ nmu yi n maama manɔ n yi lwarɔm punɛ mu. Bɛɛ mu yi n bɔɔ si n bri dɔbam?» Ba laan ma zɔɔ-o, si o daa yi tɔɔ o zɔ ba We-digɛ kam.

³⁵ Zezi deen ma ni ni ba li nɔɔnu wɔm ba We-digɛ kam wɔni. O ma vu o jeer-o, yi o bwe-o o wɔ: «Nmu se Nabiin-bu wɔm dɔ n wɔ maama na?»

³⁶ Nɔɔnu wɔm ma lɛri o wɔ: «A yuutu, ta n bri-ni o na yi wɔɔ tin, si a wanti a se-o.»

³⁷ O ma ta did-o o wɔ: «Nmu manɔ n na-o. Amu mu yi Nabiin-bu wɔm, a zɔɔ a nɔɔni dɔ nmu.»

³⁸ O laan ma ta o wɪ: «A Yuutu, a sɛ-m.» O ma kuni doonə Zezi yigə nɪ o zul-o.

³⁹ Zezi ma ta o wɪ: «Amɔ tu lɔgɔ kuntu baɲa sɪ a pɔɔri nɔɔna balɔ na jɪgɪ bura dɪ balɔ na ba jɪgɪ bura tɪn mu daanɪ, sɪ balɔ na yɪ lilwə tɪn yɪə purɪ, sɪ balɔ yɪə na nat tɪn joori ya dwe.»

⁴⁰ Farizian tiinə badaara balɔ na wɔra dɪd-o tɪn ma ni o na tagɪ te tɪn. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagɪ n bri nɪ dɪbam nyɪ dɪ lilwə mu na?»

⁴¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam ya na nyɪ dɪ lilwə, kɔ lagɪ kɔ ta nɪ á yəri Wɛ taanɪ dɪm mu, á lwarɪm ya bá ta wɔ á yuu nɪ. Kɔ daari, á nan na bri nɪ á yɪə pɔɔri tɪn, á lwarɪm taa wɔ á yuu nɪ mu.»

10

Nayirɔ dɪ o peeni mɪmaɲa

¹ Zezi dɛɛn ma maɲɪ mɪmaɲa o bri nɔɔna bam o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ dɛ najirɪ ni o zɔ sɪ o pɔri peeni yɪ o tɔgɪ jəgə kadoɲ o cu o zɔ tɪn, kuntu tu yɪ ɲwɪnɔ yɪ o kwəri o yɪ vɪnɔ mu.»

² Kɔ daari, wɔlɔ na dɛ najirɪ dɪm ni o zɔ sɪ o pɔri o peeni sɪm tɪn, wɔm mu yɪ peeni sɪm nayirɔ wɔm titɪ.

³ O na lagɪ o zɔ, wɔlɔ na nii najirɪ dɪm ni baɲa nɪ tɪn wó pɔri o pa o zɔ. Peeni sɪm wó ni o kwərə, yɪ oó bəɲi o titɪ peeni sɪm yɪra, yɪ sɪ da-o sɪ nunji.

⁴ O na jaanɪ-sɪ o nunji, oó ta tɔgɪ sɪ yigə, yɪ peeni sɪm

tɔgɪ o kwaga, bɛɲwaanɪ sɪ ye o kwərə.

⁵ Kɔ nan na yɪ nɔn-gaa, sɪ bá sɛ sɪ tɔg-o. Sɪ wó duri sɪ viiri mu, bɛɲwaanɪ sɪ yəri o kwərə.»

⁶ Zezi na tagɪ kuntu o bri-ba tɪn, ba ma wɔ lwarɪ o taanɪ dɪm kuri.

⁷ Zezi daa ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, amɔ mu nyɪ dɪ ni dɪlɔ peeni sɪm na tɔgɪ da tɪn.

⁸ Balɔ maama na dɛ yigə ba ba ba zɔ ba loori amɔ tɪn nyɪ dɪ ɲwɪna dɪ vɪrna mu. Peeni sɪm ma wɔ sɛ ba ni.

⁹ Amɔ mu yɪ ni dɪm. Wɔlɔ maama na tɔgɪ amɔ o zɔ tɪn, kuntu tu wó na vɪm. O nan wó na ɲwɪa kalɔ na ywəmmə tɪn, nɪ peeni na tɔgɪ najirɪ ni sɪ nunji sɪ dɪ yɪ sɪ joori sɪ zɔvɪ te tɪn.

¹⁰ ɲwɪnɔ na tu o zɔ, o lagɪ sɪ o ɲɔ mu o gɔ o daari o ja o cɔgɪ. Kɔ nan na yɪ amɔ, a tu sɪ a pa nabiinə mu na ɲwɪa kalɔ na ywənə tɪn cɪga cɪga.

¹¹ Amɔ mu nyɪ dɪ nayir-ɲɔm cɪga cɪga, yɪ a soe a nɔɔna. Nayir-ɲɔm sɛ tɔvɪ mu o peeni ɲwaanɪ.

¹² Kɔ daari, kɔ na yɪ wɔlɔ na tɔgɪ peeni sɪm o jonji səbu tɪn, wɔntɔ daɪ nayirɔ wɔlɔ na yɪ peeni sɪm tu tɪn. Wɔntɔ na nɛ nywənkurə na maa biina, oó duri mu o daari peeni sɪm. Nywənkurə kam wó zɔ peeni sɪm wɔ ka ja-sɪ ka pa sɪ jagɪ.

¹³ Oó duri o viiri, bɛɲwaanɪ o tɔgɪ peeni sɪm səbu ɲwaanɪ mu, sɪ o ba jɪgɪ sɪ ɲwəɲa.

14 Amu mu yi nayir-ɲum ciga ciga. Amu ye a noona bam, yi ba di ye amu,

15 ninɛɛni amu Ko na ye-ni yi amu di ye-o te tin. Amu wó se si a ti a noona bam ɲwaanɪ, ni nayir-ɲum na se si o ti o peeni ɲwaanɪ te tin.

16 A daa ta jigɪ peeni sidaara, si na tɛri najiri dintu wɔni. A nan manɪ si a vu a kalɪ-sɪ mu a ja ba a ki daani. Peeni sintu di wó ni amu kwɛrɛ. Kuntu, a peeni sum maama wó la jɛgɛ diduɔ, yi nayirɔ diduɔ nii-sɪ.

17 A Ko Wɛ soe amu, di a na se si a ti nabiinɛ ɲwaanɪ, si a joori a bi a na ɲwɪa tin.

18 Noon-noonu nan bá wanti o pa a ga a ɲwɪa. Amu titi nan mu li wɔbuɲa si a ga-ka. A jigɪ cwɛɲɛ si a ga a ɲwɪa kam. A nan ta jigɪ cwɛɲɛ si a joori a bi a na-ka. Mu wɔɲo kulu a Ko na pɛ-ni ni si a ki tin.»

19 Zezi na tagɪ kuntu o ti tin, kampwara daa ma ba Zwifɛ bam wɔ o taani dum ɲwaanɪ.

20 Ba zanzan maa tɛ ba wɪ: «Cicirɛ mu jig-o, o yuu mu tɛrɛ. Bɛɛ mu yi á cɛgi o taani?»

21 Ku daari badaara maa tɛ ba wɪ: «Wɔlu yuu na tɛrɛ tin bá wanti o ɲoonɪ tintu doɲ. Cicirɛ na jigɪ wɔlu tin bá wanti o puri lilwe yiɛ.»

Zezi na bri ni o di o Ko Wɛ yi bidwi te tin

22 Ku dɛɛn ma ba ku yi si Zwifɛ bam di ba candiɛ kalu yiri na yi Bakwebapawe tin Zeruzalem ni. Ku yi waaru mimana ni mu.

23 Zezi dɛɛn ma vu Wɛ-dikamunu kum. O maa wɔ Salomon kunkolo kum ni o kaaga.

24 Zwifɛ badaara laan ma ba ba gilim-o, yi ba bwe-o ba wɪ: «Nmu yi Krisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tin na? Bɛɛ mu yi n pa ku tiini ku yi wɔbuɲa zanzan di dibam? Ta ciga n bri dibam si dí kɔ joro.»

25 O ma lɛri-ba o wɪ: «A manɪ a ta a bri abam, yi á ba se a ni. Tituɲa yalu a Ko Wɛ na pɛ a tɔɲɪ tin mu bri ni a jigɪ ciga.

26 Abam nan ba se a ni, bɛɲwaanɪ abam dai amu noona.

27 A noona bam nyɪ di peeni silu na cɛgi amu kwɛrɛ tin mu. A maa ye-sɪ, yi si tɔɲɪ-ni.

28 Amu pai a noona bam na ɲwɪa kalu na ba ti tin mu, yi ba bá fɔɲɪ ba cɔɲɪ manɪ di manɪ. Noon-noonu bá wanti o vri-ba amu jɲa ni.

29 Ku yi a Ko Wɛ mu kwe-ba DI ki a jɲa ni. Dintu nan mu dwe wɔɲo maama. Noon-noonu bá wanti o vri-ba DI jɲa ni.

30 Amu di a Ko Wɛ yi bidwi mu.»

31 Zezi na tagɪ kuntu tin, Zwifɛ bam daa ma kwe kandwa si ba ma dul-o ba gu.

32 O ma ta di ba o wɪ: «Amu Ko pɛ a tɔɲɪ tituɲ-ɲuna zanzan mu a bri abam. Tituɲa yantu wɔni dɔɔ titi mu pɛ abam kwaanɪ si á gu amu di kandwa?»

33 Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Ku dai tituɲ-ɲum ɲwaanɪ mu dí lagɪ dí duli-m dí gu. Ku yi nmu na twɪ Wɛ tin ɲwaanɪ

mu. Nmu yi nabiinu mu, yi n pai n yi We mu.»

34 O ma leri-ba o wi: «We cullu tonɔ kulɔ DI na pe abam tin wɔni mu ku pɔpɔni ku wi, We tagi di nɔɔna badonnɔ DI wi: <Abam didɔba didɔba yi We nyinyugɔ mu.>

35 Ku bri ni We deen pe DI kwɛrɛ nɔɔna bantɔ mu, yi DI bɛŋi-ba ni DI nyinyugɔ. Kulɔ na pɔpɔni We tonɔ kum wɔni tin bá wani ku ji kafe.

36 Amu nan yi wɔlɔ a Ko We na li si a ki DI wɔbɔŋa, yi DI tɔŋi-ni si a ba lɔgɔ baŋa tin mu. Kuntu, a na tagi ni a yi We Bu tin, bɛɛ mu yi á ba seá? Bɛɛ mu yi á bri ni a twi We mu?

37 Maani-na á nii a titɔŋa yam na yi te tin. Ku na dai a Ko We titɔŋa mu a tɔŋa, si á yi se-ni.

38 Ku nan na yi We titɔŋa, á na manɔ á ba se amu, si á se titɔŋa yam na bri te tin. A na se titɔŋa yam kuntu, á wɔ suɔni á lwarɔ ni a Ko wɔra di amu, yi amu di wɔra di a Ko.»

39 O na tagi kuntu tin, ba daa maa lagi si ba ja-o. O ma lu ba jia wɔni o viiri.

40 Zezi ma joori o vu o be Zurdɛn bugɛ kam. O ma vu je silɔ Zan deen na yɛni o miisi nɔɔna na wɔni tin, o zɔɔri da.

41 Nɔɔna zanzan deen maa tui o te. Ba maa yɛni ba te ba wi: «Zan nan wɔ ki wokinkagula. Ku daari o na tagi kulɔ maama Zezi ŋwaani tin yi ciga mu.»

42 Je sim kuntu ni nɔɔna zanzan ma ki ba wɔ-didɔba di Zezi.

11

Lazaari na tiga yi Zezi bi-o te tin

1-2 Nɔɔnɔ wɔdɔŋ deen zɔɔri Betani ni, o yiri mu Lazaari. O nakwa mu yi Mari di o zumbaaru Mariti. Mari wɔntɔ mu yi wɔlɔ deen na kwe trali nugɛ o lo dí Yuutu wɔm ne ni yi o daari o ma o yuuywe o guguni-si tin. Lazaari ma ba o ba jigi yazurɛ.

3 Mari didaani Mariti ma tɔŋi ni ba pa Zezi ba wi: «Dibam Yuutu, nmu cilɔŋ-sono kum ba jigi yazurɛ.»

4 Zezi na ni kuntu tin, o maa wi: «Yawu kuntu kweelim je bá ta yi o tɔɔni. Ku nan ki si ku pa We mu na zulɛ, si amu We Bu wɔm di na zulɛ ku ŋwaani.»

5 Zezi yagi o soe Mariti di o nyaani wɔm di Lazaari lanyirani.

6 O na ni ni Lazaari ba jigi yazurɛ tin, o ta ma ki da yale o ya na wɔ me tin,

7 yi o laan daari o ta di o karabiɛ bam o wi: «Pa-na dí joori dí vu Zude.»

8 O karabiɛ bam ma ta did-o ba wi: «Karanyina, Zwifɛ bam daama na lagi si ba dulɔ nmu di kandwa ba gu tin, n swe mu na? Yi n daa ta lagi si n joori n vu da.»

9 Zezi ma leri-ba o wi: «Ku nan manɔ si a vu mu. Luu fugɛ-bale mu wɔra wia ni. Ku dai kuntu na? Nɔɔnɔ na ve wia ni, o daa ba tri o twi,

berɲwaanɪ lɔɡʊ baɲa pooni dɪm paɪ o naɪ.

¹⁰ O nan na ve tɪtɪ nɪ, o tri o tɔ mʊ, berɲwaanɪ pooni tɛri o tee nɪ.»

¹¹ Zezi na tagɪ kʊntʊ tɪn, o daa ma ta o wɛli da o wɪ: «Dɪbam cilonɔ Lazaari dɔ mʊ. A nan maa ve sɪ a pa o zanɪ.»

¹² O karabiə bam ma ta did-o ba wɪ: «Dɪbam yuutu, o na dɔa, kʊv gari o yɪra nɪ.»

¹³ Zezi nan na tagɪ te tɪn bri nɪ Lazaari tɪɡɪ mʊ. Bantʊ maa bʊɲɪ nɪ Zezi ɲɔɔnɪ dɔɔm tɪtɪ woɲo mʊ.

¹⁴ O laan ma ta dɪ ba jaja o wɪ: «Lazaari tɪɡɪ mʊ.

¹⁵ Amʊ nan jɪɡɪ wʊpolo abam ɲwaanɪ dɪ a na tɛri o tee nɪ tɪn. Kʊv pa á wanɪ á kɪ á wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ. Nan pa-na dí vu o te.»

¹⁶ Toma wʊlʊ ba na bə nɪ Yiywe tɪn ma ta dɪ o donnə bam o wɪ: «Pa-na dí maama toɡɪ dí vu dí wɛli dɪ dí Yuutu dí tɪ.»

¹⁷ Zezi ma vu o yi Betani dɪ ba kwe Lazaari ba kɪ kʊ jɪɡɪ da yana mʊ.

¹⁸ Betani batwari dɪ Zeruzalem nɪnɛnɪ kilometra yale mʊ te.

¹⁹ Zwifə zanzan deen ya tu sɪ ba kɪ Marɪtɪ dɪ Mari le dɪ ba nabɔ wʊm tʊbɪnɪ dɪm.

²⁰ Marɪtɪ na ni nɪ Zezi maa bɪnɪ tɪn, o ma nɲɪ o vu sɪ o jeer-o. Mari ma maɲɪ sɔɲɔ nɪ.

²¹ Marɪtɪ na yi Zezi te tɪn, o ma ta o wɪ: «A yuutu, nmʊ ya na wʊ yo, a nabɔ wʊm ya bá tɪ.

²² Dɪ kʊ dɪ, a ye nɪ nmʊ na loori kʊlʊ maama We tee nɪ tɪn, Dɪ wʊ kɪ Dɪ pa nmʊ.»

²³ Zezi ma ta did-o o wɪ: «N nabɔ wʊm wʊ joori o bi.»

²⁴ Marɪtɪ ma lər-o o wɪ: «A ye nɪ oó joori o bi lɔɡʊ tiim de dɪm nɪ, We na wʊ pa twa joori ba bi ba yagɪ tʊbɪnɪ tɪn.»

²⁵ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Amʊ mʊ yi twa biinu dɪ ɲwɪa tu. Wʊlʊ na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn, o na maɲɪ o tɪ dɪ, kʊntʊ tu ta wʊ na ɲwɪa.

²⁶ Kʊlʊ na wɛli da tɪn, wʊlʊ maama na ɲwɪ yi o kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ amʊ tɪn, tʊbɪnɪ daa bá ja kʊntʊ tu maɲa dɪ maɲa. Nmʊ se kʊntʊ na?»

²⁷ O ma lər-o o wɪ: «Eɛn. A yuutu, a se nɪ nmʊ mʊ yi Krisi wʊm We na tʊɲɪ tɪn, yi n kwəri n yi We Bu wʊlʊ na maɲɪ sɪ o ba lɔɡʊ baɲa tɪn.»

²⁸ Marɪtɪ na tagɪ kʊntʊ o tɪ tɪn, o ma joori o vu o na Mari o yɪranɪ, yi o bəɲ-o o wɪ: «Karanyɪna tuə, yi o lagɪ sɪ o na-m.»

²⁹ Mari na ni kʊntʊ tɪn, o ma zanɪ lɪla o nɲɪ o vu sɪ o jeer-o.

³⁰ Zezi daa ta wʊ jəɡə kalʊ Marɪtɪ na jeer-o da tɪn mʊ. O ta wʊ yi tɪv kʊm wʊ.

³¹ Zwifə balʊ na wʊ sɔɲɔ kʊm nɪ ba lari dɪ Mari sɪ kʊ ganɪ o wʊ tɪn ma na o na zanɪ lɪla o nɲɪ. Ba ma zanɪ ba toɡ-o, yi ba bʊɲɪ nɪ o ga lagɪ o vu yibeeli dɪm jəɡə mʊ o keeri.

³² Mari na ve o yi Zezi na wʊ me tɪn, o ma na-o yi o vu o kuni doonə o yigə nɪ o wɪ: «A yuutu, nmʊ ya na wʊ yo, a nabɔ wʊm ya bá tɪ.»

³³ Zezi ma na o na keerə, yi Zwifə balʊ na toɡɪ did-o

ba ba tɪn dɪ keerə. O wɔ ma cɔgɪ, yɪ o yɪra sɔɔrɪ.

³⁴ O ma bwe-ba o wɪ: «Abam kɪ-o yən mɔ?»

Ba ma ləri ba wɪ: «Dɪbam yuutu, ba n nii o yibeeli dɪm.»

³⁵ Zezi ma kan yi-na.

³⁶ Zwifə bam na nɛ kuntu tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Nii o na tiini o so-o te.»

³⁷ Kɔ daari badaara maa tɛ ba wɪ: «Wuntu mɔ puri lilwe wɔm yɪə yam. Kɔ nan kɪ ta mɔ yɪ o wɔ cɪgɪ Lazaari tɔɔnɪ dɪm?»

³⁸ Zezi na maa ve yibeeli dɪm jəgə tɪn, o wɔ daa ma cɔgɪ zanzan. Yibeeli dɪm dɛɛn wɔ piu yɪra nɪ mɔ, yɪ ba ma kandwɛ ba pɪ dɪ ni.

³⁹ Zezi ma ta o wɪ: «Lɪ-na kandwɛ dɪm á yagɪ daa nɪ.» Tɔ wɔm nako Marɪtɪ ma ləri o wɪ: «A yuutu, ba na kwe-o ba kɪ tɪn, kɔ jɪgɪ da yana mɔ zɪm. Kuntu tɪn, oó ta tiini o lwe.»

⁴⁰ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «A manɪ a ta dɪ nmɔ nɪ, nmɔ na kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ, nmɔ wó na Wɛ na jɪgɪ dam te tɪn.»

⁴¹ Ba ma lɪ kandwɛ dɪm ba yagɪ daa nɪ. Zezi ma kwəni o yuu wɛɛnɪ, yɪ o ta o wɪ: «Amɔ Ko, dɪnle dɪ nmɔ na cəgɪ a taanɪ tɪn.»

⁴² A manɪ a ye nɪ nmɔ yəni n cəgɪ a taanɪ manɪa maama. A nan tagɪ kuntu nɔn-kɔgɔ kulɔ na zɪgɪ yo tɪn nɔwaanɪ mɔ, sɪ kɔ pa ba sɛ nɪ nmɔ tɔɔnɪ-nɪ.»

⁴³ O na tagɪ kuntu o ti tɪn, o ma bənjɪ dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Lazaari, zanɪ n nunjɪ!»

⁴⁴ Tɔ wɔm ma zanɪ o nunjɪ, dɪ garyiə yam ba ya mɛ ba

ba o jɪa dɪ o nɛ, yɪ gɔɔɔ dɪ kɪkarɪ o yibiyə. Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Bwəli-na garyiə yam á yagɪ sɪ o vu.»

Zwifə yigə tiinə bam na kɪ ni daanɪ sɪ ba gɔ Zezi te tɪn (Matiyu 26:1-5, Marɪkɪ 14:1-2, Luki 22:1-2)

⁴⁵ Zwifə balɔ ya na tu Marɪ te tɪn ma na Zezi na bi Lazaari te tɪn. Ba zanzan ma kɪ ba wɔ-dɪdɔa dɪd-o.

⁴⁶ Kɔ daari badaara ma joori ba vu Farizian tiinə bam te, yɪ ba ta dɪ ba Zezi na kɪ kulɔ tɪn.

⁴⁷ Wɛ kaanɪm yigə tiinə bam dɪ Farizian tiinə bam laan ma la sarɪya-dirə nakwa bam maama ba kɪ daanɪ, yɪ ba bwe ba wɪ: «Nii-na nɔɔnɔ wuntu na kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ maama tɪn. Dɪbam nan wó kɪ-o ta mɔ?»

⁴⁸ Dí na yag-o sɪ o taa kɪ kuntu, nɔɔna bam maama wó ba ba sɛ wɔm mɔ. Kuntu wó pa Rom dɪdɛera bam laan ba ba cɔgɪ dí Wɛ-dikamunu kɔm dɪ dí tɔ kɔm maama.»

⁴⁹ Balɔ na bwe daanɪ kuntu tɪn, ba wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa yɪrɪ mɔ Kayifu. Wuntu mɔ yɪ ba Wɛ kaanɪm yuutu bɪnɪ dɪm kuntu wɔnɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Abam yəri kulɔkulɔ.»

⁵⁰ Á fɔgɪ á buɔɔ á nii, nɔɔnɔ dɪdɔa na tɪga dɪbam nɔɔna bam maama nɔwaanɪ, kú ta lana kɔ pa dɪbam kɔ garɪ dí tɔ kɔm maama na cəgɪ.»

⁵¹ Kayifu na tagɪ kuntu tɪn, kɔ daɪ o titɪ wɔbɔɔnɔ mɔ o mɛ o ta. O nan na yɪ Wɛ

kaanım yuutu tın, m̄ We pe o wuuri o ta nı, Zezi lagı o tı Zwifə dwi dım maama ɲwaanı m̄.

⁵² K̄v nan dai nı o lagı o tı bant̄v dwi dım má ɲwaanı m̄. K̄v yı We biə bam na jagı je maama tın dı ɲwaanı m̄, sı o want̄v o k̄v-ba daanı sı ba taa yı dwi dıd̄va.

⁵³ K̄v na zıgı de dım k̄vnt̄v nı tın, Zwifə yigə tiinə bam ma k̄v ni daanı sı ba ḡv Zezi.

⁵⁴ K̄vnt̄v ma pa Zezi daa ba beeri jaja Zude nı sı n̄ona taa na-o. O ma yagı dáanı, yı o vu je sılv na batwarı dı kaḡva ni tın. K̄v yı Efrayim nı m̄v o ve o z̄v̄v̄rı da dı o karabiə bam.

⁵⁵ Zwifə bam candiə kalv yırı na yı Pakı tın deen ma daarı f̄tın sı ka yi. N̄ona zanzan ma zanı tıv k̄v m̄ je maama nı, ba vu Zeruzalem sı ba kwe ba tıtı dı We, sı k̄v loori candiə kam.

⁵⁶ N̄ona bam ma beeri Zezi je. Ba ma la daanı We-di-kamunu k̄v m̄ nı, yı ba bwe daanı ba wı: «Abam b̄ɲı nı, o bá ba o di candiə kam na?»

⁵⁷ We kaanım yigə tiinə bam dı Farızan tiinə bam deen ya pe ni nı, n̄on̄v w̄lv na ye Zezi na w̄v m̄e tın, sı o brı-ba, sı ba ja-o.

12

*Mari na zuli Zezi te tın
(Matiyu 26:6-13, Marıki 14:3-9)*

¹ Da yard̄v deen na daarı sı k̄v yı Pakı candiə kam tın, Zezi ma vu o yi Betani. K̄v yı dáanı m̄v Lazaarı z̄v̄v̄rı da.

W̄vnt̄v m̄v yı n̄on̄v w̄lv Zezi na pe o bi o yagı t̄v̄v̄nı tın.

² Ba ma k̄v w̄vdiu ba pa-o jagə kam k̄vnt̄v nı. Marıtı maa w̄vra o maɲı w̄vdiu k̄v m̄. Lazaarı ma t̄gı o j̄anı sı o di dı Zezi.

³ Mari laan ma kwe tralı nugə kalv yırı na yı naadı tın. Ka deen yı kunkwələ yi m̄v, yı ka tiini ka lana. Nugə kam k̄vnt̄v yəlo cana zanzan. O ma kwe-ka o ma turi Zezi ne. O ma daarı o ma o yuuywe o guguni o ne sım. Tralı nugə kam lwəm dım ma zanı s̄ɲɔ k̄v m̄ maama w̄vnt̄v.

⁴ Zezi karabiə bam dıd̄va w̄lv yırı na yı Zudası Yiskarıyo tın dı t̄gı o w̄vra. W̄vnt̄v m̄v yı w̄lv na w̄v ba o yəgi Zezi o pa n̄ona tın.

⁵ O na ne Mari na k̄v te tın, o ma ta o wı: «Bee m̄v yı o k̄v k̄vnt̄v? Dí ya wai dí kwe tralı nugə kam dí yəgi, yı dí ce dí pa yinigə tiinə. Ka səbu k̄v m̄ ya w̄v yı səbu-dala biə-yat̄v (300).»

⁶ O na tagı k̄vnt̄v tın, k̄v dai nı o j̄ıgı yinigə tiinə bam ɲwan̄a m̄v. O yı ɲwılv m̄v. W̄vnt̄v m̄v nii ba k̄vɔ k̄v m̄ səbu k̄v m̄ ban̄a nı, yı o yəni o ɲ̄onı-k̄v o lia.

⁷ Zezi laan ma ləri o wı: «Yagı o yıra, sı o k̄v k̄vnt̄v a na w̄v tı yı ba k̄v-nı tın ɲwaanı m̄v.

⁸ K̄v nan na yı yinigə tiinə, bant̄v ta w̄vra m̄v dı abam maɲa maama. K̄v daarı am̄v nan bá ta w̄vra dı abam maɲa maama.»

⁹ Zwifə k̄vɔ zanzan ma lwarı nı Zezi w̄v Betani nı.

Ba ma zanɩ ba vu da. Ba na ve tɩn, kɔ daɩ Zezi yɩranɩ ɲwaanɩ, kɔ yɩ sɩ ba dɩ na Lazaari wɔɔɔ Zezi na pɛ o bi o yagɩ tɔɔnɩ tɩn mu.

¹⁰ Wɛ kaanɩm yigə tiinə bam laan ma kɩ ni daanɩ sɩ ba gɔ Lazaari dɩ,

¹¹ beɲwaanɩ Lazaari biim dɩm mu te Zwifə zanzan joori ba yigə tiinə bam kwaga nɩ, yɩ ba daari ba se Zezi.

Zezi na zɔ Zeruzalem te tɩn

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Luki 19:28-40)

¹² Tɩga na pɔɔri tɩn, nɔn-kɔgɔ kɔɔɔ na tu Zeruzalem sɩ ba di candiə kam tɩn ma lwarɩ nɩ Zezi maa biina.

¹³ Ba ma vu ba kaari kɔɔvɔɔɔ, yɩ ba nuɲɩ ba maa ve sɩ ba jeer-o. Ba na maa ve tɩn, ba maa zul-o ba wɩ:

«Ozaana! Zuli-na wɔɔɔ na tu dɩ Yuutu Baɲa-Wɛ yɩɩ ɲwaanɩ tɩn.

Wɔntɔ mu yɩ Yisɩrayɛɩ dwi tiinə pɛ.»

¹⁴ Zezi ma na biina-pɔla o di, nɩ Wɛ tɔnɔ kɔm na maɲɩ kɔ ta te tɩn. Kɔ pɔpɔnɩ kɔ wɩ:

¹⁵ «Abam balɔ na zɔɔri Siyɔn tɩw kɔm nɩ tɩn, á yɩ taá kwarɩ fɔɔnɩ.

Nii-na á pɛ wɔm, o diini biina-pɔla o maa biina.»

¹⁶ Maɲa kam kɔntɔ nɩ, Zezi karabiə bam ya ma wɔ lwarɩ wəənu tɩm kɔntɔ kuri. Kɔ daari maɲa kam Zezi na tɩgɩ yɩ o bi o yagɩ tɔɔnɩ o na paari-zulə Wɛ tee nɩ tɩn, mu ba laan guli Wɛ tɔnɔ kɔm na

tagɩ o taanɩ te tɩn, dɩ nɔn-kɔgɔ kɔm na kɩ kɔɔɔ ba zul-o tɩn.

¹⁷ Nɔɔna balɔ dɛɛn na wɔ Zezi tee nɩ yɩ o pa Lazaari bi o yagɩ tɔɔnɩ tɩn ya maɲɩ ba ta ba bri tɩw kɔm nɔɔna bam, o na kɩ te o bəɲɩ Lazaari yɩ o nuɲɩ yibeeli dɩm wɔnɩ tɩn.

¹⁸ Kɔ yɩ kɔntɔ ɲwaanɩ mu nɔn-kɔgɔ kɔm nuɲɩ tɩw kɔm nɩ ba jeer-o, ba na ni nɩ o kɩ wo-kɩnkagɩɩ dɩm kɔntɔ tɩn ɲwaanɩ.

¹⁹ Farizɩan tiinə bam laan maa te daanɩ ba wɩ: «Á wɔ nɛ? Dɩbam bri dɩ bá wanɩ kɔɔkɔɔ dɩ kɩ. Nii-na lɔgɔ kɔm nɔɔna bam maama mu toɲɩ o kwaga.»

Zezi na tɛ o tɔɔnɩ dɩm taanɩ te tɩn

²⁰ Greki tiinə balɔ dɛɛn na toɲɩ ba vu Zeruzalem sɩ ba di candiə kam ba zuli Wɛ tɩn badaara ma vu Filipi te.

²¹ Wɔntɔ nuɲɩ Galile tɩw kɔɔɔ yɩɩ na yɩ Betisayida tɩn mu. Ba ma ta did-o ba wɩ: «Dɩbam lagɩ sɩ dɩ na Zezi mu.»

²² Filipi ma vu o ta dɩ Andre. Bantu bale ma vu ba ta ba bri Zezi.

²³ Zezi ma ta dɩ ba o wɩ: «Maɲa kam laan yiə, sɩ Wɛ pa Nabiin-bu wɔm na paari-zulə.

²⁴ A lagɩ a ta cɩga mu dɩ abam sɩ, nmu na jigɩ mɩndwi, yɩ n na dugi-dɩ tɩga nɩ, dɩ wɔ nuɲɩ dɩ kɩ biə zanzan mu. Nmu nan na wɔ se sɩ n du-dɩ tɩga nɩ sɩ dɩ puli dɩ nuɲɩ dɩ daari sɩ mɩn-bu wɔm pɔ, dɩ wɔ ta yɩ didwɩ yɩranɩ mu taan, n bá na nyɔɔri dɩ baɲa nɩ.

25 Wɔlɔ na soe o titi ŋwia tɪn, kɔntɔ tu bá na ŋwia Wɛ tee nɪ. Wɔlɔ nan na vɪn o ŋwia lɔgɔ kɔntɔ baɲa nɪ tɪn, kɔ tu wó na ŋwia kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ.

26 Wɔlɔ maama na lagɪ sɪ o tɔŋɪ amɔ titɔŋa tɪn, kɔntɔ tu maɲɪ sɪ o tɔgɪ a kwaga mɔ. Kɔntɔ, a na wɔ mɛ tɪn, a tintɔŋɔ wɔm dɪ wó ta tɔgɪ o wɔra. Wɔlɔ maama na tɔŋɪ amɔ titɔŋa tɪn, amɔ Ko wó pa o na zulə.»

27 Zezi ma ta o wɪ: «A wɔ mɔ cɔgɪ zanzan. A nan wó ta nɪ bɛɛ mɔ? Aá loori a Ko mɔ sɪ o vɪn-nɪ yaara yantɔ wɔnɪ na? Awo. Kɔ yɪ kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ amɔ maɲɪ a ba sɪ a yaari.

28 A nan wó loori a Ko sɪ o pa o yɪrɪ na zulə.»

Kwərə laan ma ŋɔɔnɪ weyuu nɪ ka wɪ: «A maɲɪ a pa a yɪrɪ na zulə, a nan ta wó pa dɪ na zulə.»

29 Nɔn-kɔgɔ kulɔ na zɪgɪ da tɪn ma nɪ kwərə kam, yɪ ba ta ba wɪ, dɔa mɔ mumunə. Badaara maa wɪ, kɔ yɪ maleka mɔ ŋɔɔnɪ dɪd-o.

30 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ dai amɔ ŋwaanɪ mɔ kwərə kantɔ ŋɔɔnɪ, kɔ yɪ abam ŋwaanɪ mɔ ka ŋɔɔna.

31 Maɲa laan yɪə sɪ Wɛ di nabiinə taanɪ, sɪ Dɪ zəli lɔgɔ baɲa pɛ wɔm.

32 Kɔ daari kɔ na yɪ amɔ, maɲa kalɔ ba na wó zəŋɪ amɔ wɛɛnɪ tɪn, amɔ wó pa nabiinə maama ba amɔ te.»

33 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o brɪ o na lagɪ o ti tɔɔnɪ dwi dilɔ tɪn mɔ.

34 Nɔn-kɔgɔ kɔm ma lər-o kɔ wɪ: «Dɪbam nɪ nɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ cullu tɔnɔ wɔnɪ kɔ wɪ, Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn maɲɪ sɪ o taa ŋwi mɔ maɲa maama. Bɛɛ nan mɔ yɪ n ta n wɪ, ba maɲɪ sɪ ba zəŋɪ Nabiin-bu wɔm wɛɛnɪ? Nabiin-bu wɔntɔ nan yɪ wɔɔ?»

35 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Pooni bá tiini dɪ daanɪ abam tee nɪ. Pooni dɪm ta na wɔ á tee nɪ maɲa kalɔ tɪn, sɪ á taá veə, sɪ lim yɪ ba dɪ yɪ abam. Wɔlɔ na ve lim wɔnɪ tɪn yəri o na ve mɛ.

36 Pooni dɪm ta na wɔ á tee nɪ tɪn, á nan sɛ wɔlɔ na yɪ pooni dɪm tɪn, sɪ á daari á taá yɪ pooni dɪm biə.»

Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o ma nunɪ ba titari nɪ o vu o səgɪ.

37 Dɪ o na maɲɪ o kɪ wokɪngalɔ zanzan ba yibiyə nɪ tɪn, ba daa ta wɔ sɛ-o.

38 Kɔntɔ ma pa kulɔ Wɛ nijɔŋnu Ezayi dɛɛn na tagɪ tɪn sɪnɪ kɔ kɪ. O dɛɛn tagɪ faɲa faɲa o wɪ:

«Yuutu Baɲa-Wɛ,

nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ sɛ dí na tagɪ taanɪ dilɔ dí brɪ-ba tɪn.

Nɔɔn-nɔɔnɔ nan wɔ lwarɪ dí Yuutu wɔm dam dɪm na yɪ te tɪn.»

39 Ba wɔ wanɪ ba sɛ Zezi taanɪ dɪm, bɛŋwaanɪ Ezayi ta tagɪ o wɪ:

40 «Dɪntɔ mɔ dwe ba yɪə,

yɪ Dɪ pa ba wɔbɔŋa tɪ,

sɪ ba yɪə yam yɪ wanɪ ya taa nai,

sɪ ba wɔbɔŋa yam dɪ yɪ wanɪ ya lwarɪ Wɛ taanɪ dɪm kuri,

sɪ ba yɪ ləni ba wɔbɔŋa ba
sɛ Wɛ sɪ DI pa ba na
yazurə.»

⁴¹ Ezayi dɛɛn tagɪ dɪ Yuutu
wɔm taanɪ kɔntu, bɛŋwaanɪ
o wuuri o na Zezi paari-zulə
na yɪ te yɪ o daa ta wɔ tu lɔgɔ
baŋa.

⁴² Dɪ kɔntu dɪ, Zwifə yigə
tiinə zanzan dɪ ta kɪ ba
wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi. Ba na
kwarɪ Farizian tiinə bam tɪn
ŋwaanɪ mu, ba wɔ ŋɔɔnɪ-kɔ
jaja, sɪ baá zəli-ba ba Wɛ-
digə kam nɪ.

⁴³ Ba na kɪ te tɪn bri nɪ ba
soe sɪ nabiinə wɔrɔ poli dɪ
ba kɔ dwe Wɛ wɔ na poli dɪ
ba.

*Zezi na tu sɪ o vrɪ nabiinə
lwarɪm wɔnɪ te tɪn*

⁴⁴ Zezi ma ta dɪ kwər-dɪa o
wɪ: «Wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔba
dɪ amɔ tɪn, kɔ daɪ nɪ o sɛ
amɔ yɪranɪ mu, kɔ yɪ wɔlɔ
na tɔŋɪ-nɪ tɪn mu o sɛ.

⁴⁵ Wɔlɔ na nɛ amɔ tɪn nɛ
wɔlɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn dɪ mu.

⁴⁶ Amɔ tu lɔgɔ baŋa sɪ
a taa yɪ pooni mu a paɪ
nabiinə, sɪ wɔlɔ maama na
sɛ amɔ tɪn daa yɪ manɪ lim
wɔnɪ.

⁴⁷ Wɔlɔ na ni a taanɪ dɪm
yɪ o wɔ sɛ sɪ o kɪ kulɔ a na
tagɪ tɪn, kɔ daɪ amɔ mu cɔgɪ
kɔntu tu, bɛŋwaanɪ amɔ na
tu lɔgɔ baŋa tɪn, kɔ daɪ sɪ
a dɪ nabiinə taanɪ sɪ a cɔgɪ-
ba. Kɔ nan yɪ sɪ a vrɪ-ba ba
lwarɪm wɔnɪ mu.

⁴⁸ Wɔlɔ na vɪn amɔ yɪ o
wɔ sɛ a taanɪ dɪm tɪn, mu
kulɔ na wɔ cɔg-o: Taanɪ dɪlɔ
amɔ na ŋɔɔnɪ a bri nɔɔna
tɪn mu wɔ zanɪ lɔgɔ tiim dɛ
dɪm nɪ dɪ bri nɪ kɔntu tu ba
jigɪ bɔra.

⁴⁹ Kɔ nan daɪ a titɪ
wɔbɔŋa mu a ŋɔɔna. Kɔ
yɪ a Ko wɔlɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn
mu pɛ-nɪ ni sɪ a ta kulɔ DI
wɔbɔŋa na lagɪ tɪn, yɪ DI ta
bri-nɪ kulɔ a na wɔ ŋɔɔnɪ
tɪn.

⁵⁰ Amɔ nan ye sɪ balɔ na
sɛ ni dɪlɔ a Ko Wɛ na pɛ-nɪ
sɪ a ŋɔɔnɪ tɪn wɔ na ŋwɪa
kalɔ na ba ti tɪn. A na yəni a
ŋɔɔnɪ te maama tɪn, kɔ yɪ a
Ko Wɛ na tagɪ kulɔ o bri-nɪ
tɪn mu.»

13

*Zezi na zarɪ o karabiə
bam nɛ te tɪn*

¹ Dɛ dɪdɔwɪ na daari sɪ ba
dɪ Pakɪ candiə kam tɪn, Zezi
dɛɛn maa ye nɪ o manɪ kam
yɪə, sɪ o yagɪ lɔgɔ baŋa sɪ o
daari o vu o Ko te. O maa
soe balɔ na yɪ o nɔɔna lɔgɔ
baŋa nɪ tɪn, yɪ o tiini o so-ba
kɔ ja gaalɪ.

² Zezi dɪ o karabiə bam
maa je ba dɪ wɔdiu titɪ nɪ,
dɪ sutaanɪ ya manɪ dɪ pa
Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na yɪ
Simɔn bu tɪn lɪ wɔbɔŋa sɪ o
yəgɪ Zezi o pa nɔɔna.

³ Zezi maa ye nɪ o Ko Wɛ
mu pɛ-o dam wɔŋo maama
baŋa nɪ, yɪ o ye nɪ o nunɪ Wɛ
te mu, o nan ta wɔ joorɪ o vu
Wɛ te.

⁴ Ba na wura ba dɪ tɪn, o
ma zanɪ da. O lɪ o na zɔ gɔrɔ
kulɔ o danɪ tɪn, yɪ o daari o
vɔ pupaa o təŋə nɪ.

⁵ O ma kɪ na o kɪ kacuə
wɔnɪ o wura o maa zarɪ o
karabiə bam nɛ, yɪ o ma
pupaa kɔm o ma guguni-sɪ.

6 O ma ba o yi Simōn Pɩyɛɛri te. Wɔntɔ ma ta dɪd-o o wɪ: «A yuutu, nmɔ mɔ wɔ zari amɔ nɛ na?»

7 Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Nmɔ bɔ lwarɪ amɔ na wurɔ a kɪ kɔlɔ tɪn kuri lele, n nan wɔ ba n lwarɪ kɔ kuri.»

8 Pɩyɛɛri ma ta o wɪ: «N brɪ n bɔ zari a nɛ maŋa dɪ maŋa.»

Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A na wɔ zari n nɛ sɪm, n bɔ n wanɪ n ta n yɪ amɔ nɔɔnɔ.»

9 Simōn Pɩyɛɛri ma ta dɪd-o o wɪ: «Kɔ na yɪ kɔntɔ, a yuutu, yɪ zari a nɛ yɪrɔntɪ, zari a jɪa dɪ a yuu dɪ n wɛli da.»

10 Zezi laan ma ta dɪd-o o wɪ: «Wɔlɔ na swɛ o yɪra tɪn daa ba jɪgɪ digiru, yɪ o daa wɔ maŋɪ sɪ o swɛ o yɪra, kɔ na daɪ o nɛ yɪrɔntɪ. Abam ba jɪgɪ digiru, kɔ nan daɪ á maama.»

11 Bɛŋwaaŋi Zezi maŋɪ o ye wɔlɔ na lagɪ o yɛg-o o pa nɔɔna tɪn. Mɔ kɔ kuri o tagɪ o wɪ, kɔ daɪ ba maama mɔ ba jɪgɪ digiru tɪn.

12 Zezi na zari ba nɛ sɪm o ti tɪn, o ma joori o zɔ o gɔrɔ kɔm, yɪ o vu o jɛni o jɛŋɛ jɛ nɪ. O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam lwarɪ kɔlɔ amɔ na kɪ dɪ abam tɪn kuri na?»

13 Abam yɛni á bɛ amɔ nɪ, Karanyɪna naa á Yuutu mɔ. Abam na bɛ te tɪn kɔ maŋɪ, bɛŋwaaŋi amɔ sɪnɪ a yɪ kɔntɔ mɔ.

14 Amɔ nan na yɪ abam Yuutu dɪ á Karanyɪna yɪ a zari abam nɛ tɪn, kɔ maŋɪ sɪ abam dɪ laan zuli daanɪ kɔntɔ mɔ.

15 Amɔ nan kɪ a brɪ abam, sɪ á lwɛni amɔ na kɪ abam te tɪn mɔ.

16 A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, gambaa tɛrɛ ka na dwe ka tu. Tɪntɔŋnɔ nan tɛrɛ o na dwe wɔlɔ na tɔŋ-o tɪn.

17 Abam na lwarɪ tɪn, á na kɪ kɔntɔ, á wɔ taá jɪgɪ yu-yoŋo.

18 Kɔ nan daɪ abam maama taanɪ mɔ a tɛa. A ye balɔ a na kuri tɪn. Kɔ daari kɔlɔ na pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntɪ tɪn maŋɪ sɪ kɔ kɪ mɔ. Kɔ tagɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ na jɛni o dɪ wɔdiu dɪ amɔ tɪn mɔ joori o zɪgɪ amɔ zɪga.»

19 A nan wuuri a ta a brɪ abam mɔ yɪ kɔ ta wɔ kɪ, sɪ kɔ na tu kɔ kɪ, sɪ á wanɪ á sɛ nɪ amɔ yɪ wɔlɔ na wurɔ maŋa maama tɪn.

20 A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, nɔɔnɔ na jeeri wɔlɔ maama a na tɔŋɪ tɪn, kɔntɔ tu jeeri amɔ mɔ. Kɔ daari, wɔlɔ na jeeri amɔ tɪn, o jeeri wɔlɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn mɔ.»

21 Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o wɔ ma tiini kɔ cɔgɪ kɔ pa o ŋɔɔntɪ jaja o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ abam sɪ, abam dɪdɔa mɔ lagɪ o yɛgɪ amɔ o pa nɔɔna.»

22 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o karabiɔ bam maa nii daanɪ, yɪ ba brɪ ba yɛri wɔlɔ titɪ o na te bantɔ wɔntɪ tɪn.

23 Wɔlɔ Zezi na soe lanyɪrɔntɪ ba wɔntɪ tɪn maa jɛ o tɪkɛri nɪ.

24 Simōn Pɩyɛɛri ma yɪgɪsɪ o jɪŋa o brɪ wɔntɔ, sɪ o bwe Zezi o nii, kɔ yɪ wɔɔ taanɪ mɔ o tɛa.

25 Nɔɔnɔ wɔm ma fɔɔri o yi Zezi o sal-o, yi o bwe o wɔ: «A Yuutu, kɔ yi wɔɔ mu?»

26 Zezi ma ləri o wɔ: «Amu na fɔgi dɔpe a lu dwə wɔni a pa wɔlɔ tɪn, mu kɔ tu.» O laan ma fɔ dɔpe dɪm o ma lu o pa Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na yi Simɔn bu tɪn.

27 Zudasɪ na jonji dɔpe dɪm kɔntɔ tɪn, sɔtaani ma zɔ o bɪcarɪ. Zezi ma ta did-o o wɔ: «Kɪ lɪla sɪ n kɪ kɔlɔ nmɔ na lagɪ n kɪ tɪn.»

28 Balɔ maama na je ba di tɪn wɔlɔwɔlɔ ma wɔ lwarɪ Zezi na tagɪ kɔlɔ did-o tɪn kuri.

29 Zudasɪ nan na nii ba kɔgɔ kɔm sɔbu kɔm bɔja ni tɪn, ba badaara maa bɔni ni Zezi tɔŋ-o sɪ o vu o yɔgi wɔdiu mu sɪ ba ma di candiə kam, naa o ga tɔŋ-o sɪ o vu o pa yinigə tiinə wəənu mu.

30 Zudasɪ na jonji dɔpe dɪm tɪn, o ma da o zanɪ o nunji. Kɔ dɛɛn yi titɪ ni mu.

31 Zudasɪ na nunji o daari kɔntɔ tɪn, Zezi ma ta o wɔ: «Lele kɔntɔ amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ na paari-zulə, yi Wɛ titɪ wɔ na zulə amɔ ŋwaani.

32 Wɛ na nɛ zulə amɔ ŋwaani tɪn, Dɪ laan wɔ pa a na paari-zulə Dɪ titɪ tee ni. Wɛ nan wɔ pa a na zulə lele kɔntɔ.

33 A biə-ba, a daa bá tiini a daani abam tee ni. Abam nan wɔ ba á beeri amɔ jəgə. A nan lagɪ a ta a bri abam kɔlɔ a na manɪ a ta a bri Zwifə bam a wɔ, amɔ na lagɪ a vu mɛ tɪn, abam bá wani da á vu.

34 A nan lagɪ a pa abam ni-dɔuri mu. Taá soe-na daani. Amɔ na soe abam te tɪn, abam di taá soe daani kɔntɔ.

35 Á na soe daani, nɔɔna maama wɔ lwarɪ ni abam yi a karabiə mu.»

Zezi na wuuri o bri Piyɛɛri na wɔ vi-o te tɪn

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34)

36 Simɔn Piyɛɛri ma bwe Zezi o wɔ: «A yuutu, yən mu n lagɪ n vu?»

Zezi ma ləri o wɔ: «Amu na lagɪ a vu mɛ tɪn, nmɔ bá wani n da n vu lele kɔntɔ. Manja kadoŋ ni mu, nmɔ laan wɔ wani n da-ni n vu.»

37 Piyɛɛri ma ta o wɔ: «A yuutu, bɛɛ mu yi a bá wani a tɔgi nmɔ lele kɔntɔ? Amu wɔ sɛ sɪ a tɪ nmɔ ŋwaani.»

38 Zezi ma lər-o o wɔ: «Nmɔ wɔ sɔni n sɛ sɪ n tɪ amɔ ŋwaani na? A lagɪ a ta cɪga mu di nmɔ sɪ, kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔ keeri tɪn, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ ni n yəri amɔ.»

14

Wɔlɔ na nɛ Zezi tɪn, o nɛ o Ko Wɛ di mu

1 Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wɔ: «Á yi pa á bɪcara taa maga. Kɪ-na á wɔ-dɪdɔa di Wɛ, sɪ á kɪ á wɔ-dɪdɔa di amɔ di.

2 A Ko wɔm sɔŋɔ ni, je zanzan mu wura. A nan lagɪ a vu a kwe je mu a pa abam. Kɔ na dai cɪga, a ya bá ta di abam.

3 A na ve a kwe je sɪm a ti abam ŋwaani, a laan wɔ joori a ba a ja abam, sɪ á tɔgi

á vu á taá wu amu na wu me tin.

⁴ Abam nan ye a na maa ve tin cwəŋə.»

⁵ Toma ma ta did-o o wɪ: «A yuutu, dɪbam yəri nmu na lagu n vu me tin. Dí nan wú kɪ ta mu dí lwarɪ ka cwəŋə?»

⁶ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Amu mu yi cwəŋə dɪ cɪga tu dɪ ŋwɪa tu. Nɔɔn-nɔɔnu bá wanɪ o vu a Ko Wɛ te dɪ o na wu de amu o vu.

⁷ Abam na ye amu, á wú lwarɪ a Ko wum dɪ. Lele kuntu abam lwar-o, á nan ne-o dɪ.»

⁸ Filipi ma ta o wɪ: «A yuutu, bɪ dɪbam n Ko wum, sɪ kuntu wú maŋɪ dɪbam.»

⁹ Zezi ma ləri o wɪ: «Filipi, amu daanu abam tee nɪ yi nmu ta yəri amu na? Wulu maama na ne amu tin ne amu Ko wum mu. Benwaani mu yi n ta n wɪ, a bɪ abam a Ko wum?»

¹⁰ Nmu wu se nɪ amu wura dɪ a Ko yi a Ko wura dɪ amu na? Taani dilu amu na tagɪ a bɪ abam tin dai amu titi nyim. Ku yi amu Ko wum mu ŋwɪ amu wɔni, yi o tɔŋɪ o titɔŋa.

¹¹ Taá jɪŋɪ-na wu-didwa dɪ amu, sɪ amu wura dɪ a Ko yi a Ko wura dɪ amu. A na wu kɪ á wu-didwa dɪ amu a taani dim ŋwaani, á weeni á kɪ á wu-didwa dɪ amu titɔŋa yalu amu na tɔŋɪ tin ŋwaani.

¹² A lagu a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wulu na kɪ o wu-didwa dɪ amu tin wú tɔŋɪ titɔŋa yalu don amu na tɔŋɪ tin. O nan wú tɔŋɪ titɔŋ-kamunə sɪ ya taa dwe amu

na kɪ te tin, amu na lagu a vu a Ko te tin ŋwaani.

¹³ Kulu maama abam na wú loori amu yiri ŋwaani tin, aá kɪ-ku a pa abam sɪ a Ko Wɛ na zulə amu ŋwaani.

¹⁴ Abam na loori woŋo kulu maama amu yiri ŋwaani tin, amu wú kɪ-ku a pa abam.

¹⁵ Abam na soe amu, á wú se a niə yam.

¹⁶ A nan wú loori a Ko wum sɪ o pa abam Zənnu wodon. Wuntu wú ta wu abam tee nɪ maŋa kalu na ba ti tin.

¹⁷ Wuntu mu yi Wɛ Joro kulu na yi cɪga tu tin. Nɔɔna balu kugu je na wu lugu baŋa nɪ tin bá wanɪ ba se-o, beŋwaani ba bá wanɪ ba na-o, yi ba bá wanɪ ba lwar-o dɪ. Ku daari abam nan ye-o, beŋwaani o wura dɪ abam, yi oó ta ŋwɪ abam wuni.

¹⁸ Amu bá yagɪ abam á yiranɪ. Aá joori a ba abam te.

¹⁹ Ku na kɪ fun, lugu baŋa nɔɔna bam daa bá na amu. Abam nan wú na-nɪ. Benwaani, amu na jɪŋɪ ŋwɪa Wɛ tee nɪ tin, abam dɪ wú na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

²⁰ De dim kuntu nɪ á wú lwarɪ nɪ a wura dɪ a Ko Wɛ, yi abam dɪ wura dɪ amu, yi amu dɪ wura dɪ abam.

²¹ Nɔɔnu wulu maama na se a niə yam yi o tɔŋɪ-ya tin mu yi wulu na soe amu tin. A Ko Wɛ wú ta soe kuntu tu. A dɪ nan wú ta so-o, yi a kwəri a pa o lwarɪ amu na yi wulu tin.»

22 Zezi na tagi kuntu tin, nɔɔnɔ wɔɔɔɔɔ dɪ yiri na yi Zudasɪ yi kɔ daɪ Zudasɪ Yiskariyo tin ma lɛri o wɪ: «A yuutu, nmɔ wó kɪ ta mu n pa dibam lwarɪ nmɔ na yi wɔɔɔ tin, yi lɔɔɔ baɲa nɔɔna bam bá lwarɪ?»

23 Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Wɔɔɔ na soe amɔ tin wó sɛ o kɪ a na tagi kɔɔ tin mu. A Ko wó ta soe kuntu tu, yi amɔ dɪ a Ko wó ba o te dí taá wɔra dɪd-o.

24 Wɔɔɔ maama nan na ba soe amɔ tin bá sɛ o kɪ a na tagi kɔɔ tin. Taani dilɔ abam nan na ni tin daɪ amɔ nyim, dɪ nuɲi a Ko wɔɔ na tɔɲi-nɪ tin te mu.

25 A maɲi a ta wəənu tin kuntu a brɪ abam maɲa kam a ta na wɔ abam tee ni tin.

26 Kɔ daari, Zənnu wɔɔ na wó ba abam te tin, wɔntu mu yi Wɛ Joro kɔm a Ko Wɛ na wó tɔɲi sɪ kɔ ba amɔ yiri ɲwaani tin. Kuntu wó brɪ abam wɔɲo maama, yi kɔɔ pa á guli kɔɔ maama amɔ na maɲi a ta a brɪ abam tin.

27 Amɔ yagi wɔ-zuru mu a pa abam. Kɔ yi amɔ titɪ wɔ-zuru mu a pɛ abam. Amɔ na pɛ abam wɔ-zuru kɔɔ tin, kɔ daɪ lɔɔɔ baɲa nyim. Á yi pa á bɪcara taa maga, á nan yi taá jɪɪ liə dɪ.

28 Abam maɲi á ni amɔ na tagi dɪ abam ni, a lagɪ a viiri, yi a ta wó joori a ba abam te. Abam ya na soe amɔ, á wó taá jɪɪ wɔɔpolo dɪdaani amɔ na lagɪ a vu a Ko Wɛ te tin, bɛɲwaani a Ko Wɛ dwe amɔ.

29 Amɔ nan tagi wəənu tintu a brɪ abam lele kuntu yi ti daa ta wɔ kɪ, sɪ ti na tu ti kɪ, sɪ á wanɪ á sɛ a taani dɪm.

30 Amɔ daa bá ɲɔɔni taani zanzan dɪ abam, lɔɔɔ baɲa pɛ sɔtaani na maa bɪni tin ɲwaani. Wɔntu nan bá jɪɪ dam dɪ amɔ.

31 A nan maɲi sɪ a pa lɔɔɔ baɲa nɔɔna lwarɪ ni a soe a Ko wɔm, kuntu mu a kɪ kɔɔ maama a Ko na pɛ-nɪ ni sɪ a kɪ tin mu.

Á zaɲi sɪ dí viiri.»

15

Zezi dɪ o nɔɔna bam nyɪ ni vinyə tiu dɪ kɔ nɛ mu te

1 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ yi vinyə tiu cɪga cɪga. A Ko maa yi tiu kɔm tu, yi o nii kɔ baɲa ni.

2 Naga kalɔ na nuɲi tiu kɔm yira ni yi ka ba lɛri biə tin, oó go-ka o yagi mu. Kɔ daari naga kalɔ na lɛri biə tin, oó farɪsɪ-ka mu, sɪ ka taa lana, sɪ ka taa fɔɪ ka lɛri biə zanzan.

3 Abam bɪcara nan maɲi ya kwe lanyirani, ni ba na farɪsɪ tiu nɛ yi sɪ lana te tin, á na sɛ taani dilɔ amɔ na ɲɔɔni a brɪ abam tin ɲwaani.

4 Taá wɔra dɪ amɔ, sɪ amɔ dɪ wó ta ɲwi abam wɔntɪ. Tiu naga bá wanɪ ka lə biə ka yirani yi ka tɛri tiu kɔm yira ni. Kɔ nan yi bɪdwɪ mu dɪ abam. Abam maɲi sɪ á taá wɔra dɪ amɔ mu, sɪ á laan wanɪ á taá kɪ kəm-laaru.

5 Amɔ mu yi tiu kɔm, yi abam yi kɔ nɛ sɪm. Wɔɔ

maama na wɔra dɪ amu yɪ amu ŋwɪ kuntu tu wɔni tɪn wó ta kɪ kəm-laaru mu, nɪ naga kalɔ na ləri biə zanzan tɪn. Amu nan na təri á bɪcara nɪ, á bá wani kulɔkulɔ á kɪ.

⁶ Wɔlu na tərə dɪ amu tɪn nyɪ dɪ tiu naga kalɔ ba na goni ba yagɪ yɪ ka kɔ tɪn mu. Tiu ne sɪlɔ na kɔgɪ tɪn, baá pɛ-sɪ ba kɪ mini nɪ mu yɪ sɪ dɪ.

⁷ Abam nan na wɔra dɪ amu, yɪ amu taani dɪm na wɔ á bɪcara nɪ, á wó wani á loori kulɔ maama á wɔbɔŋa na lagɪ tɪn, yɪ á wó na-kɔ.

⁸ Abam na kɪ kəm-laaru, nɪ tiu na ləri bu-ŋona zanzan te tɪn, á wó sɪni á taá yɪ amu karabiə, yɪ kuntu wó pa a Ko wɔm na zulə.

⁹ Nɪnɛɛnɪ a Ko na soe amu te tɪn, amu dɪ soe abam kuntu mu. Taá jɪgɪ-na amu sono kum á bɪcara nɪ.

¹⁰ Abam na kɪ a na tagɪ kulɔ tɪn, á wó wani á taá jɪgɪ amu sono kum kuntu, nɪ amu dɪ na kɪ a Ko na tagɪ kulɔ yɪ a jɪgɪ o sono kum a bɪcari nɪ te tɪn.

¹¹ A tagɪ wəənu tuntu a bɪri abam, sɪ wɔpɔlo kulɔ a na jɪgɪ tɪn mu taa wɔ abam wɔni, sɪ kɔ pa abam wɔpɔlo kum ja gaali.

¹² Ni dɪlɔ amu na lagɪ a pa abam tɪn mu tuntu:

Á taá soe daani,

nɪnɛɛnɪ a na soe abam te tɪn.

¹³ Sono tərə kɔ na dwe tuntu, sɪ nɔɔnɔ se sɪ o tɪ o donnə ŋwaani.

¹⁴ Abam na kɪ a na tagɪ kulɔ tɪn, á wó ta yɪ a cilonnə mu.

¹⁵ Amu daa bá ta bə abam nɪ a tuntuŋna. Bɛŋwaani tuntuŋnɔ yəri kulɔ o yuutu na lagɪ o kɪ tɪn. Kɔ nan na yɪ abam, a tagɪ kulɔ maama a na ni a Ko Wɛ tee nɪ tɪn a bɪri abam. Kuntu ŋwaani mu a laan bə abam nɪ a cilonnə.

¹⁶ Kɔ nan dai abam mu kuri amu. Kɔ yɪ amu mu kuri abam, yɪ a daari a pa abam nɪ sɪ á taá kɪ kəm-laaru. Kəm-laaru tɪm kuntu wó ta wɔra manja maama. Abam na kɪ kəm-laaru tɪm kuntu, a Ko wó pa abam kulɔ maama á na wó loori o tee nɪ amu yɪri ŋwaani tɪn.

¹⁷ Amu na pɛ abam nɪ sɪ á kɪ kulɔ tɪn mu tuntu:

Á taá soe daani.»

Lɔgɔ banja nɔɔna na wó culi Wɛ nɔɔna te tɪn

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɪ; «Lɔgɔ banja nɔɔna bam wó culi abam. Ba nan na culi abam, sɪ á lwarɪ nɪ ba manɪ ba da yigə ba culi amu mu.

¹⁹ Abam ya na yɪ lɔgɔ banja nyɪm, kɔ nɔɔna bam ya wó ta soe abam, á na yɪ kɔ nyɪm tɪn ŋwaani. Amu nan mu kuri abam lɔgɔ nɔɔna bam wɔni, yɪ á daa dai ba nyɪm. Kuntu ŋwaani mu balɔ na yɪ lɔgɔ banja nɔɔna tɪn wó ta culi abam.

²⁰ Guli-na a na manɪ a ta kulɔ a bɪri abam tɪn: Tuntuŋnɔ tərə o na dwe o yuutu. Ba na yaari amu tɪn, baá yaari abam dɪ mu. Ba nan na se amu ni-taani dɪm, baá se abam dɪ ni-taani mu.

²¹ Ba nan wó kɪ abam tuntu wəənu tɪm maama amu ŋwaani mu, bɛŋwaani ba yəri wɔlu na tɔŋɪ-nɪ tɪn.

²² Amu ya na wu tu a nɔɔni ciga a bri-ba, lwarim ya bá ta wu ba yuu ni. Lele kuntu ba nan daa bá wani ba ta ni ba jigi bura.

²³ Wulu maama na culi amu tin, kuntu tu culi a Ko wum di mu.

²⁴ Amu ki titɔɔ-ɔɔna yalu nɔɔn-nɔɔnu ta na wu ki ya don tin a bri-ba. A ya na wu ki a bri-ba, lwarim ya bá ta wu ba yuu ni. Ba nan ne a na ki kulɔ tin, yi ba ta culi amu di a Ko wum maama.

²⁵ Ku nan ki si ku pa kulɔ na pupu We cullu tɔɔ kum wuni tin mu sɔni ku ki, di ku na wɔ: «Ba culi amu, yi a wu ki kulɔkulɔ.»

²⁶ Zɔnnu wum nan wu nuɔi a Ko te o ba. Wum mu yi We Joro kulɔ na yi ciga tu tin. A nan wu tɔɔ-o yi o ba abam te, yi o laan wu nɔɔni a ciga kam o bri abam.

²⁷ Abam di nan wu nɔɔni a ciga kam taani á bri nɔɔna, beɔwaani abam maɔi á wura di amu pulim ni mu.»

16

¹ «A nan nɔɔni wəənu tintu a bri abam si ku pa á yi zaɔi á yagi We cwəɔə kam tɔɔim mu.

² Ba nan wu li abam ba We-di sim wuni. Maɔa nan wu ba ka yi, yi nɔɔna wu gu abam, yi ba buɔi ni ba tɔɔi titɔɔ-ɔɔm mu ba pa We.

³ Ba nan wu ki abam wəənu tim kuntu, beɔwaani ba yəri a Ko wum, ba nan yəri amu di.

⁴ A te wəənu tintu maama a bri abam, si maɔa kam na

yiə ba na ki abam kuntu, si á wani á guli ni amu maɔi a ta-ti a bri abam.»

We Joro kum na wu bri nɔɔna ciga te tin

«A wu tagi wəənu tim kuntu a bri abam pulim ni, beɔwaani amu ya wu abam tee ni mu.

⁵ Ku daari lele kuntu a lagi a wu wulu na tɔɔi-ni tin te. Abam wuluwulu nan wu bwe-ni á nii, a lagi a wu yən mu?

⁶ Amu nan na tagi a bri abam kulɔ na lagi ku ki tin mu pe á wuru tiini ti cɔgi.

⁷ Ku daari, a lagi a ta ciga mu di abam si, amu na viiri, ku ta lana ku pa abam. Beɔwaani, amu na wu viiri, Zɔnnu wum bá ba abam te. A nan na veə, a laan wu tɔɔ-o yi o ba abam te.

⁸ O nan na tuə, oó pa lugu baɔa nɔɔna lwarim ni ba tusi mu ba lwarim wuni, di We ciga kam laɔa ni, di We na wu di nɔɔna taani te tin.

⁹ Oó bri-ba ni ba na wu se amu tin ba ki lwarim mu.

¹⁰ Oó bri-ba ni ba tusi We ciga kam wuni, beɔwaani amu lagi a wu a Ko We te, yi á daa bá na-ni.

¹¹ O ta wu bri-ba ni ba tusi We sariya dim dim wuni, beɔwaani wulu na yi lugu baɔa pe wum tin maɔi o ga bura.

¹² Amu ya ta jigi wəənu zanzan si a ta a bri abam, ti nan wu ta tiini ti camma di abam lele.

¹³ Ku daari We Joro kum yi ciga tu mu. Ku na tuə, ku laan wu pa á lwarim ciga kam maama. Ku nan dai ku titi

taanı mu ku lagı ku η̄oonı. Kuv̄ η̄oonı kulv̄ ku na ni We tee ni tın mu, ku ma daarı ku ta wænu tiv̄ na lagı ti ba tın ku bri abam.

¹⁴ Ku nan wú pa amu na zulə, beŋwaanı kuv̄ bri abam amu cıga kam maama.

¹⁵ A Ko wum na jıgı kulv̄ maama tın yi amv̄ dı nyım mu. Kuntv̄ η̄waanı mu a tagı a wı, Dı Joro kum wú bri abam amu cıga kam maama.

¹⁶ Ku na kı fın, abam daa bá na amv̄, yi maŋa finfın na wəli da, á wú joori á na-nı, [a na maa ve a Ko te tın η̄waanı.]»

Wu-cəgə na wú læni ku ji wupolo te tın

¹⁷ Zezi na tagı kuntv̄ tın, o karabiə badaara maa te daanı ba wı: «O na tagı o wı, ku na kı fın dı daa bá na-o, yi maŋa finfın na wəli da dı daa wú joori dı na-o tın, ku kuri mu bæ? O na tagı o wı, o lagı o vu o Ko te tın, dı yəri ku kuri.»

¹⁸ Ba ta maa tiini ba bwe daanı ba wı: «O na tagı o wı, ku na kı fın tın, ku kuri mu bæ? Dı yəri o na te kulv̄ tın kuri.»

¹⁹ Zezi ma lwarı ni ba lagı sı ba bwe-o taanı dım kuri. O ma ta dı ba o wı: «A na tagı a wı, ku na kı fın á daa bá na-nı, yi maŋa finfın na wəli da á wú joori á na-nı tın η̄waanı mu á bwe daanı na?»

²⁰ A nan lagı a ta cıga mu dı abam sı, abam wú ba á keeri á coosi. Ku daarı lvgu baŋa nɔɔna bam wú ta jıgı wupolo. Abam wurv̄ wú ba

ti cəgı, yi á wu-cəgə kum laan wú læni ku ji wupolo.

²¹ Maŋa kalv̄ kaanı na lagı o lv̄ bu tın, o jıgı liə mu, beŋwaanı o canɛeri maŋa yiə. O nan na lvgı bu wum, o laan wú swe o cam dım ni ni, yi o jıgı wupolo dı o na lvgı bu wum tın.

²² Ku nan yi kuntv̄ mu dı abam dı. Lele kuntv̄ á jıgı liə. Amv̄ nan daa ta wú joori a na abam, yi ku pa á tiini á na wupolo, yi nɔɔn-nɔɔnv̄ daa bá wanı-ku o cəgı.

²³ De dım kuntv̄ na yiə, abam daa bá bwe amv̄ kulv̄kulv̄. A lagı a ta cıga mu dı abam sı, a Ko wum wú pa abam kulv̄ maama abam na wú loori amv̄ yırı η̄waanı tın.

²⁴ Abam nan ta maŋı á wu loori kulv̄kulv̄ dı amv̄ yırı. Nan loori-na, sı á wú na, sı ku pa abam wupolo kum tiini ku gaalı.

²⁵ A na tagı wænu tıntv̄ a bri abam tın, ku yi mumaŋa mu a me a ta. Maŋa nan wú ba, yi a daa bá maŋı mumaŋa a ma bri abam. A laan wú ba a η̄oonı a Ko We taanı dım jaja mu a bri abam.

²⁶ De dım kuntv̄ ni, amv̄ daa bá loori a Ko We abam η̄waanı. Abam mu wú loori-Dı amv̄ yırı η̄waanı,

²⁷ beŋwaanı We titı maŋı Dı soe abam, abam na soe amv̄ yi á kwəri á se ni a nuŋı Dı tee ni tın η̄waanı.

²⁸ Amv̄ sıni a nuŋı a Ko Baŋa-We te mu a ba lvgu baŋa. Lele kuntv̄ a nan lagı

a yagi lɔɔɔ baŋa si a joori a vu Dɪ te.»

²⁹ Zezi na tagi kuntu tin, o karabiə bam laan ma ta did-o ba wɪ: «Nii, nmu laan ŋɔɔɔɔ jaja mu, n daa wɔ me mimaŋa n maŋi.

³⁰ Lele kuntu, dɪ laan lwarɪ nɪ nmu ye woŋo maama. Nmu daa n ba lagi si nɔɔn-nɔɔɔɔ bwe-m taani. Kuntu ŋwaani mu dibam se ni nmu sɪni n nuŋi We te.»

³¹ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Lele kuntu á laan se na?

³² Nii-na, maŋa maa biɪni, ka nan yi ka ti, yi abam wó jagi, yi á didɔɔa didɔɔa wó joori o kwe o cwəŋə o daari amu yirani. A nan bá ta yi a yirani, beŋwaani a Ko wɔm wó ta wɔ a tee ni.

³³ Amu tagi wəənu tintu a bri abam si ku pa á na wɔ-zuru mu amu tɔgɪm dɪm wɔni. Lɔɔɔ baŋa ni á wó na yaara. Nan taá jigi-na pu-dia, si amu wani lɔɔɔ.»

17

Zezi na wari We o pa o karabiə bam te tin

¹ Zezi na tagi taani dɪm kuntu o ti tin, o ma kwəni o yuu wəəni yi o wɪ: «Amu Ko, a tɔɔni maŋa kam laan yiə. Amu yi nmu Bu mu. Nan pa a na zulə, si amu dɪ wó pa n na zulə.

² Beŋwaani nmu pe-nɪ dam nabiinə maama baŋa ni, si a wani a pa balu maama nmu na pe-nɪ tin na ŋwɪa kalu na ba ti tin.

³ Ŋwɪa kalu na ba ti tin mu yi si nabiinə wani ba lwarɪ nmu wɔɔɔ yirani na

yi Cɪga Tu Baŋa-We tin, si ba daari ba taa ye amu Zezi Krisi wɔɔɔ nmu na tɔŋi tin.

⁴ A pe nɔɔna lwarɪ nmu zulə yam lɔɔɔ baŋa ni. A ti tɪtɔŋi dɪm nmu na pe-nɪ si a tɔŋi tin.

⁵ Amu Ko, pa a na paari-zulə nmu tee ni lele kuntu, paari-zulə yalu a na maŋi a jigi dɪ nmu ku loori lɔɔɔ baŋa ta na wɔ ki tin.

⁶ Amu pe nɔɔna balu nmu na kuri lɔɔɔ baŋa nɔɔna bam wɔni n ki amu jɪŋa ni tin lwarɪ nmu na yi wɔɔɔ. Bantu yi nmu nyɪm mu, yi n kwe-ba n ki amu jɪŋa ni. Ba nan se nmu ni-taani dɪm.

⁷ Lele kuntu ba lwarɪ ni, kulɔ maama nmu na pe amu tin nuŋi nmu te mu.

⁸ Beŋwaani kwərə kalu nmu na pe amu tin mu a pe-ba, yi ba se. Ba nan lwarɪ lanyirani ni amu nuŋi nmu te mu, yi ba ta se ni nmu tɔŋi-ni.

⁹ A nan loori nmu bantu ŋwaani mu, si a ba loori nmu lɔɔɔ baŋa nɔɔna bam ŋwaani. Ku yi nɔɔna balu nmu na ki a jɪŋa ni tin ŋwaani mu, beŋwaani bantu yi nmu nyɪm mu.

¹⁰ Woŋo kulɔ maama a na jigi tin yi nmu nyɪm mu, yi nmu dɪ na jigi woŋo kulɔ maama tin yi amu nyɪm. Nɔɔna balu na yi nmu nyɪm yi n ki-ba amu jɪŋa ni tin mu pe a na zulə.

¹¹ Amu daa bá ta wɔ lɔɔɔ baŋa ni, bantu nan ta wɔra mu. A maa biɪni nmu te mu. Amu Ko, Wɔ-pɔŋo Tu Baŋa-We, mai nmu yiri dam dɪm

n ta n mai n nii n nɔɔna bam
baɲa ni, yiri dilu nmɔ na pe
amu tin, si ku pa ba taa yi
woɲo didɔa, ni nmɔ di amu
na yi didɔa te tin.

¹² A na wɔra di ba maɲa
kalu tin, nmɔ yiri dam dim
n na pe-ni tin mu a me a nii
ba baɲa ni, a ma ci-ba yi ba
wɔlwɔlwɔ wɔ je, ku na dai
wɔlwɔ wɔm na maɲi si o cɔgi
tin yirani. Nmɔ tɔnɔ kum
bri ni wɔntu maɲi si o cɔgi
mu.

¹³ Lele kuntu amu maa
biɔni nmɔ te, a nan tagi
wænu tuntu lɔgu baɲa ni
mu, si ku pa nmɔ nɔɔna bam
taa jigi amu wɔpolo kum
doɲ ba wɔni, si ba taa jigi
wɔpolo ku gaali.

¹⁴ A ma pa-ba nmɔ taani
dim. Balu kugu je na wɔ
lɔgu baɲa ni tin ma culi-ba,
ba na dai lɔgu baɲa nyim tin
ɲwaani, ni amu di na dai
lɔgu baɲa nyim te tin.

¹⁵ Ku nan dai ni a loori
nmɔ si n li-ba lɔgu baɲa
ni. A loori nmɔ si n ci-ba
sɔtaani na yi wo-lwaanu tu
tin jɲa ni mu.

¹⁶ Ba dai lɔgu baɲa nyim,
ni amu di na dai lɔgu baɲa
nyim te tin.

¹⁷ Fɔgi n kwe-ba di n ciga
kam si ba taa yi nmɔ nyim.
Nmɔ taani dim yi ciga mu.

¹⁸ Amu tɔɲi-ba lɔgu wɔni,
ni nmɔ di na tɔɲi amu lɔgu
baɲa ni te tin mu.

¹⁹ Ku nan yi bantɔ ɲwaani
mu a kwe a titi a ki nmɔ jɲa
ni, si ku pa bantɔ di wani ba
taa yi nmɔ nyim ciga ciga.

²⁰ A nan ba loori nmɔ a paɪ
bantɔ yirani má, ku yi balu

di na wó ba ba ki ba wu-
didɔa di amu bantɔ taani
dim ɲwaani tin di mu.

²¹ A nan loori nmɔ, si ku
pa ba maama taa yi woɲo
didɔa mu. Amu Ko, nmɔ
ɲwi amu wɔni, yi amu di
ɲwi nmɔ wɔni. Nan pa
bantɔ di taa ɲwi di dibam
kuntu doɲ, si ba taa yi woɲo
didɔa, si ku pa lɔgu baɲa
nɔɔna se ni nmɔ tɔɲi-ni.

²² A pe-ba zulə yalu nmɔ
na pe amu tin, si ba wani ba
taa yi woɲo didɔa, ni amu di
nmɔ na yi didɔa te tin.

²³ Amu ɲwi ba wɔni yi
nmɔ ɲwi amu wɔni, si ku
pa ba sɔni ba taa yi woɲo
didɔa, si lɔgu baɲa nɔɔna
wani ba lwarɪ ni nmɔ mu
tɔɲi-ni, yi nmɔ soe nmɔ
nɔɔna bam, nɪnɛni nmɔ na
soe amu te tin.

²⁴ Amu Ko, a lagɪ si balu
nmɔ na ki a jɲa ni tin taa
tɔgi ba wɔ amu na wɔ me
tin, si ku pa ba na amu
paari-zulə yalu nmɔ na pe-
ni tin. Beɲwaani nmɔ maɲi
n soe amu ku loori lɔgu baɲa
daa ta na wɔ ki tin.

²⁵ Amu Ko, nmɔ yi Ciga Tu.
Lɔgu kum nɔɔna bam nan
yəri nmɔ. A nan ye nmɔ, yi
a nɔɔna bam di ye ni nmɔ
tɔɲi-ni.

²⁶ Amu nan pe ba lwarɪ
nmɔ na yi wɔlu tin, yi a daa
ta wó pa ba lwarɪ nmɔ, si
ku pa sono kulɔ nmɔ na jigi
amu ɲwaani tin taa wɔ ba
wɔni, si amu titi taa ɲwi ba
wɔni.»

Ba na jaanu Zezi te tin
(*Matiyu 26:47-56, Mariki*
14:43-50, Luki 22:47-53)

¹ Zezi dɛɛn na tagi wænu tum kuntu o ti tin, o di o karabiã bam ma zanɔ ba nuɔi ba ke. Ba ma vu ba be nabara kalɔ yiri na yi Sɪdrɔn tin. Gaari maa wu jɛgɛ kam kuntu ni. Ba ma vu ba zu di wu.

² Zezi di o karabiã bam dɛɛn yɛni ba jeeri daani gaari dim kuntu ni mu. Kuntu mu pe Zudasɪ wulɔ na lagi o yɛgi Zezi o pa tin di ye ka jɛgɛ.

³ Zudasɪ ma togi di pa-man-kɔgɔ o vu jɛgɛ kam kuntu. We kaanum yigɛ tiinɛ bam di Farizian tiinɛ bam di tɔɔi ba noona si ba togi ba vu. Ba ma jigɪ ba jara zila didaani min-zwænu di mɔla.

⁴ Zezi nan manɔ o ye kulɔ maama na lagi ku ki-o tin. O ma fɔɔri o twe ba te, yi o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ mu abam laga?»

⁵ Ba ma lɛr-o ba wɪ: «Zezi wulɔ na yi Nazareti tu tin mu di laga.»

Zezi ma ta o wɪ: «Ku yi amu mu kuntu.»

Zudasɪ wulɔ na yɛg-o o pa tin di maa togi o zigɪ di ba.

⁶ Zezi na tagi di ba o wɪ wum mu kuntu tin, ba ma titwani ba joori kwaga ba tu tɔga ni.

⁷ O ma joori o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ mu abam laga?»

Ba ma ta ba wɪ: «Zezi wulɔ na yi Nazareti tu tin mu di laga.»

⁸ Zezi ma ta di ba o wɪ: «A manɔ a ta a bri abam ni, amu

mu kuntu. Ku nan na yi amu mu á laga, si á yagi bantu si ba viiri.»

⁹ O tagi kuntu, si ku pa o na manɔ o ta taani dilɔ tin mu sɪni di ki, di o na wɪ: «Amu Ko, a wu pe balɔ maama nmu na ki a jura ni tin di didba di je.»

¹⁰ Simɔn Pɪyɛɛri maa jigɪ su-lɔɔɔ. O ma li-ku o ma zagi We kaanum yuutu wum tintuɔnɔ jazum zwe o go. Tintuɔnɔ wum yiri mu Malikusɪ.

¹¹ Zezi ma ta di Pɪyɛɛri o wɪ: «Joori n sɪn n sugɔ kum ku polo ni. Nmu buɔi ni a lagi si a lu cam dilɔ a Ko na pe-ni tin mu na?»

¹² Pamanɔna bam kɔgɔ kum di ba didɛɛru wum di Zwifɛ bam noona bam laan ma ja Zezi ba vɔ.

¹³ Ba ma ja-o ba da yigɛ ba vu Anni te. O yi Kayifu tumbaaru mu. Kayifu mu yi We kaanum yuutu bini dim kuntu ni.

¹⁴ Wuntu dɛɛn mu ya tagi di Zwifɛ bam ni ku manɔ si noonu didba mu ti noona bam maama njwaani.

Pɪyɛɛri na fugɪ ni o yari
Zezi te tin

(*Matiyu 26:69-70, Mariki*
14:66-68, Luki 22:55-57)

¹⁵ Simɔn Pɪyɛɛri di o don karabu didba ma togi Zezi kwaga. Karabu wum kuntu di We kaanum yuutu wum ye daani lanyiranɔ. O ma togi di Zezi o zu We kaanum yuutu wum sɔɔɔ kunkolo.

¹⁶ Pɪyɛɛri ma manɔ man-ɔɔɔ ni ni o ziga. Zezi

karabu wɔɔɔ dɪ Wɛ kaanum yuutu wɔm na ye daani tɪn ma joori o nuɲi o ta dɪ bɪsankana kalɔ na nii man-ɔɲo kɔm ni dɪm baɲa nɪ tɪn, yɪ o daari o ja Pɪyɛɛri o zɔ.

¹⁷ Bɪsankana kam ma bwe Pɪyɛɛri ka wɪ: «Nmɔ tɔɲi n yɪ Zezi karabu mɔ na?»

O ma lɛri o wɪ: «A dai o karabu.»

¹⁸ Waarɔ dɛɛn ma wɔra. Kɔntɔ ɲwaani tɪntɔɲna bam dɪ Zwifɛ yigɛ tiinɛ nɔɔna bam ma dwe mini ba zɪɲ ba weerɛ. Pɪyɛɛri dɪ ma vu o tɔɲi o zɪɲ da o weeri mini dɪm.

Wɛ kaanum yuutu wɔm na bwe Zezi taani te tɪn

(Matiyu 26:59-66, Mariki 14:55-64, Luki 22:66-71)

¹⁹ Wɛ kaanum yuutu wɔm laan ma bwe Zezi o karabiɛ bam laɲa, dɪ o zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn.

²⁰ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Amɔ yɛni a ɲɔɔni jaja mɔ a bri nɔɔna bam maama. A nan yɛni a bri nɔɔna bam ba Wɛ-di sɪm nɪ mɔ dɪ Wɛ-di-kamunu kɔm nɪ, mɛ Zwifɛ bam maama na yɛni ba jeeri daani tɪn. A wɔ fɔɲi a sɛɲi a ta kulɔkulɔ.

²¹ Bɛɛ nan mɔ yɪ n bwe amɔ sɪ n nii? Nan bwe balɔ na cɛɲi amɔ taani dɪm tɪn n nii a na tagɪ kulɔ dɪ ba tɪn, sɪ bantɔ mɔ ye a na tagɪ kulɔ tɪn.»

²² Zezi na tagɪ kɔntɔ tɪn, Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam tɪntɔɲnɔ didba na zɪɲi o tɪkɛri nɪ tɪn ma lɔ o pɔpɔɲɔ, yɪ o bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ n ɲɔɔni kɔntɔ doɲ dɪ Wɛ kaanum yuutu wɔm?»

²³ Zezi ma lɛr-o o wɪ: «A na tagɪ kulɔ a cɔɲi tɪn, sɪ n ta sɪ dɪ lwarɪ. Kɔ nan na yɪ cɪɲa mɔ a taga, bɛɛ mɔ yɪ n magɪ-nɪ?»

²⁴ Anni laan ma pa ba ja-o ba vu Kayifu wɔɔ na yɪ Wɛ kaanum yuutu tɪn te, yɪ ba ta wɔ bwɛl-o.

Pɪyɛɛri ta na joori o fɔ nɪ o yɛri Zezi te tɪn

(Matiyu 26:71-75, Mariki 14:69-72, Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔn Pɪyɛɛri daa ta maa zɪɲi da o weeri mini dɪm. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ tɔɲi n yɪ nɔɔnɔ wɔntɔ karabu mɔ na?» Pɪyɛɛri ma fɔ o wɪ, wɔm dai o karabu.

²⁶ Wɛ kaanum yuutu wɔm tɪntɔɲnɔ didba, wɔɔ cɔrɔ Pɪyɛɛri na zɪɲi o zwe o go tɪn, ma ta did-o o wɪ: «Amɔ wɔ nɛ abam daani gaari dɪm wɔni na?»

²⁷ Pɪyɛɛri daa ta ma fɔ. Cɪbwɔɔ ma da kɔ keeri.

Zezi na zɪɲi Pilati yigɛ nɪ te tɪn

(Matiyu 27:1-2,11-31, Mariki 15:1-20, Luki 23:1-5,13-25)

²⁸ Ba laan ma ja Zezi ba nuɲi Kayifu sɔɲɔ nɪ ba vu Rom gɔvɪrma tu wɔm sɔɲɔ. Kɔ dɛɛn yɪ tɪtɪtɪ mɔ. Zwifɛ bam ma wɔ dɛ ba zɔ sɔɲɔ kɔm wɔ ba cullu tɪm ɲwaani. Ba manɲi sɪ ba cɪ ba tɪtɪ dɪ digiru sɪ ba wantɪ ba na cwɛɲɛ ba di Pakɪ candiɛ kam.

²⁹ Gɔvɪrma tu Pilati ma nuɲi ba te, yɪ o bwe-ba o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ abam sanɲi nɔɔnɔ wɔntɔ?»

30 Ba ma lər-o ba wı: «Nɔɔnɔ wuntɔ ya na wɔ kɪ o cɔgi, dı ya bá ja-o dı ba nmɔ te.»

31 Pilatı ma ta dı ba o wı: «Abam tıtı nan jorj-o sı á dı o taanı, sı kɔ tɔgi abam cullu tım na yı te tın.»

Zwifə bam ma ləri ba wı: «Dıbam ba jıgi cwənjə sı dı gɔ nɔɔn-nɔɔnɔ.»

32 Kuntɔ nan kɪ sı kɔ pa Zezi na tagı kɔlɔ tın mɔ sıtın kɔ kɪ, dı o na tagı nı oó tı tɔbɔnı dıɔ dwi tın.

33 Pilatı laan ma joori o zɔ sɔɔɔ kum wɔ o bəɔji Zezi, yı o bwe-o o wı: «Nmɔ yı Zwifə bam pɛ mɔ na?»

34 Zezi ma bwe-o o wı: «Nmɔ na tagı kuntɔ tın, kɔ yı nmɔ tıtı wɔbɔɔja taanı mɔ naa nɔɔna mɔ tagı a taanı dı nmɔ?»

35 O ma ləri o wı: «Amɔ daı Zwifu. Kɔ yı nmɔ tıtı dwi tiinə dı ba kaanım yigə tiinə bam mɔ jaanı nmɔ ba ba ba kɪ amɔ jıɔja nı. Kɔɔ mɔ n kɪa?»

36 Zezi ma ləri o wı: «Amɔ paarı dım wɔ nuɔji lɔgɔ baɔja, sı dı ya na yı lɔgɔ baɔja nyım, a nɔɔna bam ya wú kɪ jara sı ba cı sı Zwifə bam yı wanı ba ja amɔ. Kɔ nan na yı te tın, amɔ paarı dım daı lɔgɔ baɔja nyım.»

37 Pilatı ma bwe-o o wı: «Kuntɔ, nmɔ za yı pɛ mɔ na?»

Zezi ma ləri o wı: «Nmɔ tıtı mɔ tagı n wı, a yı pɛ. A tu sı a ɔɔnı cıga mɔ a brı nɔɔna lɔgɔ baɔja nı. Kuntɔ ɔjwaanı mɔ ba lɔgi amɔ. Wɔlɔ maama na yı cıga nɔɔnɔ tın mɔ cəgi amɔ taanı.»

38 O ma ta dıd-o o wı: «Bɛɛn yı cıga?»

Pilatı na tagı kuntɔ tın, o laan ma joori o nuɔji pooni o ta dı Zwifə bam o wı: «Amɔ wɔ nɛ o na kɪ kɔlɔ o cɔgi tın sı a dı o taanı.

39 Abam nan yəni á jıgi mɔ kɔdɔɔ: Pakı candıə kam maɔja nı, amɔ yəni a lı abam pıɔnɔ dıdɔa mɔ a yagı yı o viiri. Abam nan lagı sı a yagı Zwifə bam pɛ wɔm mɔ na?»

40 Ba ma kaası dı kwər-dıa ba wı: «Kɔ daı wuntɔ, kɔ yı Barabası mɔ dı laga sı n yagı.» Barabası ya yı nɔn-vırnɔ mɔ.

19

1 Pilatı laan ma pa ba ja Zezi ba magı dı balaara.

2 Pamaɔna bam ma kɪ sabarı ba ma sɔ yıpuğə ba pu o yuu nı. Ba ma kwe gwar-sɔɔɔ ba zɔ-o, yı ba mwan-o.

3 Ba maa ve o te, yı ba tɛ dıd-o ba wı: «Zwifə bam pɛ, dınle», yı ba lɔɛ o pɔpwaanɔ.

4 Pilatı daa ta ma joori o nuɔji pooni, yı o ta dı kɔgɔ kum o wı: «Nii-na, aá pa nɔɔnɔ wɔm nuɔji o ba o zıgi abam yigə nı, sı á wanı á lwarı nı amɔ wɔ nɛ o na kɪ kɔlɔ o cɔgi tın.»

5 Zezi ma nuɔji dı o yuu sabarı yıpuğə kam dı o gwar-sɔɔɔ kum. Pilatı ma ta dı ba o wı: «Nii-na nɔɔnɔ wɔm da.»

6 Wɛ kaanım yigə tiinə bam dı ba nɔɔna bam na nɛ-o tın, ba maa te dı kwər-dıa ba wı: «Pa-o tɔbɔn-dagara

baŋa ni n gu. Pa-o tʉn-dagara baŋa ni n gu.»

Pilatı ma ta dı ba o wı: «Abam titı nan ja-o á pa dagara baŋa ni á gu, sı amu wu ne kulı o na cɔgı sı a ma di o taanı tın.»

⁷ Zwifə bam ma joori ba lər-o ba wı: «Dıbam jıgı culu kulı na brı ni o maŋı sı o tı tın, beŋwaanı o brı o titı ni o yı Wε Bu mu.»

⁸ Pilatı na ni ba na tagı kuntu tın, fʉnı ma tiini dı zı-o.

⁹ O ma joori o zı sɔŋo kum wu, yı o bwe Zezi o wı: «Nmu nuŋi yən mu?»

Zezi maa cım yı o wu lər-o kulıkulı.

¹⁰ O ma ta dıd-o o wı: «Nmu ba lagı sı n ləri amu na? Nmu yəri ni amu jıgı dam sı a pa ba yađı-m naa sı a pa ba pa-m tʉn-dagara baŋa ni ba gu na?»

¹¹ Zezi ma lər-o o wı: «Nmu ya n ba jıgı dam amu baŋa ni, ku na daı dam dıı Wε na pε-m tın. Kuntu ŋwaanı nɔɔnu wulu na jaanı amu o kı nmu jıŋa ni tın mu tiini o kı wo-lɔŋo o dwəni nmu.»

¹² Maŋa kam Pilatı na ni kuntu tın, o maa kwaanı o lagı cwəŋə sı o pa ba yađı Zezi. Ku daarı Zwifə bam maa tiini ba tε dı kwər-dıa ba wı: «Nmu na yađı nɔɔnu wuntu, kuı brı ni n culı lıgı kum pa-faru wum mu. Nɔɔnu wulu na pε o titı paarı tın, kuntu tu yı pa-faru wum dım mu.»

¹³ Pilatı na ni kuntu tın, o ma pa ba ja Zezi ba nuŋi, yı o daarı o jəni taanı dim jəŋə

kam je ni. Ba bə jəgə kam kuntu ni, Kandwa-pulwaaru je mu. Ka yırı dı Zwifə bam taanı mu yı Gabata.

¹⁴ Ku dεen yı wıa titarı ni mu, dε dım tıga na wı pʉrı sı Pakı candıə kam di tın. Pilatı laan ma ta dı Zwifə bam o wı: «Nii-na á pε wum.»

¹⁵ Ba ma ta kaası baŋa baŋa ba wı: «Ti o mʉmwe, ti o mʉmwe, pa-o tʉn-dagara baŋa ni n gu.»

O ma bwe-ba o wı: «Abam lagı sı ba pa á pε wum dagara baŋa ni ba gu mu na?»

Wε kaanı yıgə tiinə bam ma ləri ba wı: «Dıbam ba jıgı pε wudon, ku na daı lıgı kum pa-faru wum yıranı.»

¹⁶ Pilatı laan ma kı Zezi pamaŋna bam jıŋa ni, sı ba pa-o tʉn-dagara baŋa ni ba gu.

Ba na jaanı Zezi ba pa tʉn-dagara baŋa ni te tın (Matiyu 27:32-56, Marıki 15:21-41, Luki 23:26-49)

Pamaŋna bam laan ma ja Zezi,

¹⁷ yı ba pa o zıŋı dagara kalı ba na lagı ba pa-o ka baŋa ni tın. O ma vu o yı jəgə kalı ba na bə ni Yukol-pua piu tın. Ku yırı dı Zwifə bam taanı mu yı Goligota.

¹⁸ Ku yı dáanı mu ba pag-o tʉn-dagara kam baŋa ni. Ba ma ja nɔɔna badonne bale dı, ba pa dagarı baŋa ni. Zezi maa wu bantu bale titarı ni.

¹⁹ Pilatı ma pʉpʉni tɔɔo o pa ba tanı-ku dagara kam yuu ni. Ku pʉpʉni ku wı:

«Wóntu mu yi Nazareti tu Zezi wulu na yi Zwifé bam pé tın.»

20 Zwifé bam zanzan ma karımı tóno kóm, beɲwaani jégə kalu ba na pagı Zezi da tın batwari di tuv kóm ni. Ku ma pupuni di Zwifé bam taani di Rom tiinə taani di Greki tiinə taani mu.

21 Zwifé kaanım yigə tiinə bam na ne tın, ba ma vu ba ta di Pilati ba wi: «Ku wu manı si n pupuni ni <Zwifé bam pé>. Ku manı si n pupuni ni: <Nóónu wóntu mu bri o titi o wi, o yi Zwifé bam pé mu.> »

22 O ma ləri-ba o wi: «Amu na pupuni te tın manı.»

23 Pamaɲna bam na pagı Zezi dagara kam banja ni ba ti tın, ba laan ma kwe o gwaaru tım ba ce kuni bına, si pamaɲnu maama kwe o nyım. Ba ma kwe o gwarbu wóm di. Ku maama sɔgi punə mu, ku ba jigı tonjim je.

24 Ku na yi kuntu tın, ba ma ta daani ba wi: «Yi pana dí kaari-ku. Nan pa-na dí ta joro si dí nii wulu na wó joni-ku tın.»

Ku deen ki kuntu mu, si ku pa kulu na pupuni We tóno kóm wóni tın siuni ku ki, ni ku na wi: «Ba ce amu gwaaru ba pa daani, yi ba daari ba ta joro amu gwarbu wóm ɲwaani.» Pamaɲna bam ma siuni ba ki kuntu.

25 Balu deen na zigı ba batwari di Zezi dagara kam tın mu yi o nu wóm di o nu nyaani, di Mari wulu na yi Klopasi kaani tın, di Mari wulu na nunji Magidala tın.

26 Zezi na ne o nu wóm di o karabu wulu o na soe lanyirani ba zigı da tın, o ma ta di o nu wóm o wi: «A nu, nii wóntu laan mu yi n bu.»

27 O ma daari o ta di o karabu wóm di o wi: «Nii n nu da.» Ku na zigı manja kam kuntu ni, o karabu wóm laan ma joni Zezi nu wóm o pa o ba o zúuri o sɔɲo ni.

28 Kuntu kwaga ni Zezi maa ye ni wonjo maama ki ku ti. O maa wi, na-nyóm jig-o. O tagı kuntu, si kulu na pupuni We tóno kóm wóni tın mu siuni ku ki.

29 Zúɲa deen mu zigı da, ka na su di sana kalu na nywana tın. Ba ma kwe sıpoo ba di sana kam wóni, yi ba vó-ku miu ni ni ba te ba pa ku yi Zezi ni.

30 Zezi na lanı sa-nywana kam tın, o ma ta o wi: «Ku laan ki ku ti.»

O ma daari o cɔoli o yuu tiga ni, yi o pa o siun ti.

31 Ku deen yi de dılu Zwifé bam na yəni ba ti ba yigə si ba siun de dım laan yi tın mu. Tiga na wó pupuri si ku taa yi ba siun de kamunu kóm tın, ba maa ba lagı si nóona bam yıra yam taa wu dagari sum banja ni de dım kuntu ni. Kuntu ɲwaani Zwifé yigə tiinə bam ma vu Pilati te, ba ta did-o si o pa cwəɲə si ba bwəri nóona bam ne si ba ti, si ba laan pari-ba ba ki.

32 Kuntu, pamaɲna bam ma vu balu ba na pagı ba wəli di Zezi tın te, yi ba

magi dayigə nɔɔnɔ wɔm ne ba bwəri, dɪ o don wɔm ne.

³³ Ba ma vu ba yi Zezi. Ba ma na ni o manɪ o ti mu, yi ba daa wɔ bwəri wɔntu ne.

³⁴ Kɔ daari pamanɔn dɪdɔa ma kwe o cicwe o ma zo Zezi saɲa ni. Jana dɪ na ma da ba nunə.

³⁵ Nɔɔnɔ wɔlɔ yi na ne kɔntu tɪn mu ɲɔɔni kɔ wɔɲo, sɪ kɔ pa abam dɪ want á se. O nan ye ni o na tagi kɔlɔ tɪn yi cɪga mu, yi o zigi cɪga kam kɔntu kwaga ni.

³⁶ Kɔntu nan kɪ sɪ kɔ pa kɔlɔ na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni tɪn mu siɪni kɔ kɪ, ni kɔ na wɪ: «O kuə dɪ dɪdɔa dɪ bá bwəri.»

³⁷ Wɛ tɔnɔ kɔm ta tagi kɔ wɪ: «Nɔɔna wó fɔgi ba nii wɔlɔ wɔm ba na zɔgi tɪn.»

Ba na kwe Zezi ba kɪ bɔɔni ni te tɪn

(Matiyu 27:57-61, Mariki 15:42-47, Luki 23:50-56)

³⁸ Kɔntu kwaga ni nɔɔnɔ wɔdon na nunɪ Arimatɪ o yɪri mu Zuzefu tɪn ma zaɲɪ o vu Pilatɪ te. O deen yi Zezi karabu mu, yi o ba bri o titi jaja o na kwarɪ Zwifə yigə tiinə bam tɪn ɲwaani. O ma vu o bwe Pilatɪ sɪ o nii, oó want o kwe Zezi yɪra yam na. Pilatɪ ma se sɪ o kwe. Zuzefu ma vu o par-o dagara kam yuu ni.

³⁹ Nikodem wɔlɔ deen na ve o na Zezi titi ni tɪn dɪ maa tɔgi o wɔra. O maa jigi tralɪ nugə zanzan o tee ni, kɔ na manɪ dɪ garɪwaa yi. Nugə kam yi Miiri dɪ Alowesi nugə mu gwaani daani.

⁴⁰ Zuzefu dɪ Nikodem ma kwe Zezi yɪra yam ba turiya dɪ tralɪ nugə kam, yi ba daari ba pri-o dɪ gar-jalɪ, ni Zwifə bam na yəni ba kɪ ba twa te tɪn.

⁴¹ Gaara mu wɔ jəgə kalɔ ba na pagɪ Zezi dagara baɲa ni tɪn. Piu ma wɔ gaara yam wɔni, bɔn-dɔuri maa wɔ piu kɔm yɪra ni ba ta na wɔ kɪ nɔɔn-nɔɔnɔ da.

⁴² Kɔ na yi de dɪlɔ tɪga na wó pɔuri sɪ kɔ taa yi ba siun de dɪm tɪn, ba ma kwe Zezi ba tiɲi bɔɔni dɪm wɔni, dɪ je na batwarɪ tɪn ɲwaani.

20

Zezi na bi o yagi tɔvni yi o bri o titi te tɪn

(Matiyu 28:1-10,16-20, Mariki 16:1-11,14-18, Luki 24:1-12,36-49)

¹ De dɪlɔ na saɲɪ ba siun de dɪm tɪn, Mari wɔlɔ na nunɪ Magɪdala tɪn ma zaɲɪ o go tɪga o vu Zezi yibeeli dɪm jəgə. O ma na ni kandwe dɪlɔ ya na pi bɔɔni dɪm ni tɪn tigi daa ni.

² O ma duri o joori o vu o ta dɪ Simɔn Pɪyɛɛri dɪ karabu wɔlɔ Zezi na soe tɪn o wɪ: «Ba kwe dɪ Yuutu wɔm yɪra yam yibeeli dɪm wɔni, dɪ nan yəri ba na kɪ-o mɛ.»

³⁻⁴ Pɪyɛɛri dɪ karabu wɔdon wɔm ma zaɲɪ ba duri ba maa ve bɔɔni dɪm jəgə. Karabu wɔntu ma duri o loori Pɪyɛɛri bɔɔni dɪm ni ni.

⁵ O ma tiiri o nii bɔɔni dɪm wɔni o na gar-jalɪ dɪm na tigi da, yi o wɔ zu dɪ wɔ.

6 Simōn Pιyεεrι ma da o kwaga o ba o yi. O ma ke o zυ bōōnι dīm wυ o na gar-jalι dīm na tigi da,

7 yι o na gōrō kulυ ba ya na mε ba ba Zezi yuu tιn. Kuntυ nan pri mυ kυ tigi kυ yιra.

8 Karabu wυlυ ya na yi da yigə tιn dι laan ma zυ bōōnι dīm wυ. O ma na kulυ na wura tιn, yι o daari o sε nι kυ sιnι kυ yι cιga.

9 Ba daa ta ma wυ lwarι Wε tōnō kum na tagι kulυ kυ wι o maηι sι o bi o yagι tυbνι tιn kuri.

10 Ba laan ma joori ba vu soηō.

11 Mari daa ta maa zιgι yibeeli dīm ni nι o keerə. O na keerə kuntυ tιn, o ma tiiri o nii bōōnι dīm wυnι.

12 O ma na malesι sιle na zυ gwar-pwəənu, sι je mε seeni Zezi yιra yam ya na tigi da tιn. Dιdυa maa wυ o yuu seeni, yι kadoη kam wυ o ne seeni.

13 Sι ma bwe-o sι wι: «A nakō, bεε mυ yι n keerə?»

O ma ta dι sι o wι: «Ba kwe a Yuutu wυm yιra yam mυ ba ja viiri, a nan yəri ba na kwe-o ba kι mε.»

14 O na tagι kuntυ tιn, o ma pipiri o nii o kwaga nι o na Zezi na zιgι da, yι o wυ lwarι nι kυ yι Zezi mυ.

15 Zezi ma bwe-o o wι: «A nakō, bεε mυ yι n keerə? Wōō mυ nmυ beerə?»

Mari maa buηι nι o yι gaari dīm tu mυ. O ma ta dιd-o o wι: «Amυ tu, kυ na yι nmυ na kwe-o n ja n viiri, sι n brι-nι n na kι-o mε tιn, sι a vu a kwe-o.»

16 Zezi ma bəηι o yιrι o wι: «Mari.»

Mari ma pipiri o nii o seeni, yι o ta dι Zwifə bam taanι o wι: «Rabuni», kυ kuri mυ Karanyina.

17 Zezi ma ta dιd-o o wι: «Yι ta n dwe-nι, sι amυ daa ta wυ joori a vu a Ko wυm te. Nan ve n ta n brι a ko-biə bam nι, amυ laan maa ve a Ko wυm te, wυlυ na yι abam dι Ko tιn. Wuntυ mυ yι Baηa-Wε, amυ Tu dι abam dι Tu.»

18 Mari wυlυ na nunjι Magιdala tιn laan ma zanjι o vu o ta dι Zezi karabiə bam o wι: «Amυ ne dι Yuutu wυm», yι o daari o ta kulυ Zezi na tagι o brι-o tιn.

19 Dε dīm kuntυ nι dιdaan-nι nι mυ Zezi karabiə bam lagι daanι jəgə dιdυa. Ba fogι ba pι digə kam ni dι borbu, ba na kwarι fυbνι dι Zwifə yigə tiinə bam tιn ηwaanι. Zezi laan ma da o ba o zιgι ba tιtarι nι. O ma ta dι ba o wι: «Yazurə wó jəni dι abam.»

20 O na tagι kuntυ tιn, o ma brι-ba o jιa dι o saηa kam. O karabiə bam maa tiini ba jιgι wυpolo lanyιranι dι ba na ne ba Yuutu wυm tιn.

21 O daa ta ma joori o ta dι ba o wι: «Yazurə wó jəni dι abam. A Ko Wε na tυηι-nι lυgυ baηa nι te tιn, amυ dι tυηι abam lυgυ kum wυnι kuntυ doη mυ.»

22 O na tagι kuntυ tιn, o ma fuli ba seeni yι o wι: «Jonι-na Wε Joro kum.

23 Abam na yagι nōōnυ wυlυ lwarιm á ma cε-o tιn, Wε wó sιnι Dι yagι Dι ma cε

ku tu. Ku daari, abam na wu yagi á ma ce wulv tin, We di bá yagi DI ma ce-o.»

Toma na tu o se Zezi te tin

²⁴ Toma wulv ba na ma bæ ni Yiywe yi o wu Zezi karabië fugə-bale bam wɔni tin ya tərə maŋa kam Zezi na tu o karabië bam te tin.

²⁵ Karabië badonnə bam ma ta ba brɔ-o ba wɔ: «Dɔbam ya ne dí Yuutu wɔm.»

O ma ta di ba o wɔ: «Amɔ yi na wu ne cɔna yam niə o ji sɔm ni, si a ki a nɔa da a nii, si a daari a ki a jɔŋa o saŋa kam ni, amɔ bá se.»

²⁶ Da nana na ke tin, Zezi karabië bam daa ma la daani jəgə didɔa, yi Toma di laan wɔra. Ba ma fɔgi ba pi digə kam ni di borbu. Zezi ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma ta o wɔ: «Yazurə wú jəni di abam.»

²⁷ O laan ma ta di Toma o wɔ: «Ma n nɔa n taani a ji sɔm yo seeni n nii, n daari n tɔri n jɔŋa a saŋa kam ni. Yagi bubwɛa, si n daari n se.»

²⁸ Toma ma lər-o o wɔ: «Nmɔ yi a Yuutu di amɔ Baŋa-We.»

²⁹ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Nmɔ na ne amɔ tin ŋwaani mɔ n laan se na? Balɔ nan na se amɔ yi ba ta wu ne-ni tin mɔ tiini ba jigi yu-yoŋo.»

Woŋo kulv ŋwaani Zan na pɔpɔni tɔnɔ kɔntv tin

³⁰ Zezi deen ki wo-kɔnkagɔla yadonnə zanzan o karabië bam titari ni, yi ti maama nan wu pɔpɔni tɔnɔ kɔntv wɔni.

³¹ Wəenu tɔlv na pɔpɔni tin yi si á wani á se, ni Zezi mɔ yi Krisi wɔm We na tɔŋi tin, yi o kwəri o yi We Bu wɔm. Á nan na ki á wu-didɔa did-o, á wú na ŋwɔa We tee ni.

21

Zezi na brɔ o titi di o karabië bam Galile ninɔv kɔm ni ni te tin

¹ Kɔntv kwaga ni Zezi daa ma joori o brɔ o titi di o karabië bam Tiberiyadi ninɔv kɔm ni ni. O na brɔ o titi te tin mɔ tintv:

² Simɔn Piyɛɛri deen wɔra, di Toma wulv ba na bæ ni Yiywe tin. Natanayeli di wɔra, wulv na nuŋi Galile tiv Kana tin, didaani Zebede bië bam di Zezi karabië badonnə bale. Bantv bam maama mɔ wu daani.

³ Simɔn Piyɛɛri ma ta di ba o wɔ: «A maa ve a ja kale mɔ.» Ba ma lər-o ba wɔ: «Dí wú tɔgi di nmɔ dí vu.»

Ba ma zanɔ ba vu ba zu naboro kɔm. Titv dɔm kɔntv ni ba ma kwaanɔ si ba ja kale, yi ba wu ne kulɔkulɔ ba ja.

⁴ Tɔga na wɔra ka pɔuri tin, Zezi maa zigi ninɔv kɔm ni ni, yi ba wu lwar-o.

⁵ O ma bæŋi-ba o wɔ: «A badonnə-ba, abam wu jaani kale na?»

Ba ma lər-o ba wɔ: «Dí wu ne kulɔkulɔ.»

⁶ O laan ma ta di ba o wɔ: «Nan di-na á bura kam naboro kɔm jazɔm seeni, si á wú ja.» Ba ma sɔni ba di bura kam, yi ba daa warɔ ba vanɔ-ka ba li ba di boro

kòm wòni, kale sım na tiini sɪ dagɪ tɪn ɲwaani.

⁷ Zezi karabu wulɔ o na soe tɪn ma ta dɪ Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Dɪbam Yuutu wòm mu.»

Simɔn Pɪyɛɛrɪ na lwarɪ nɪ kɔ yɪ ba Yuutu wòm kuntu tɪn, o ma kwe o gɔɔ kɔlɔ o ya na li tɪn o zɔ, yɪ o laan daari o fanɪ o cu na bam wòni.

⁸ Karabiə badaara bam ma ja naboro kòm ba ba, yɪ ba vanɪ bura kam dɪ kale sım ba wəli da ba yɪ na bam ni, ba na dai yigə yigə dɪ buburu kòm tɪn ɲwaani. Kɔ dɛɛn yɪ nɪnɛɛnɪ metra bi mu te.

⁹ Ba na bɛ bube dım tɪn, ba ma na min-cala na wɔra, yɪ kale wɔ ya yuu nɪ. Dɪpɛ dɪ maa tigi da.

¹⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Twəri-na kale sulɔ á na jaani lele tɪn sɪdaara á ja á ba.»

¹¹ Simɔn Pɪyɛɛrɪ laan ma vu o zɔ naboro kòm wɔ o vanɪ bura kam o dɪ tɪga nɪ. Ka su dɪ kaləɲ-kamunə mu, sɪ maama yɪ bi dɪ fiinnu sɪtɔ mu (153). Dɪ kale sım na daga kuntu tɪn dɪ, bura kam wɔ kaari.

¹² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Ba-na á gɔ á ni-cɛɛrɪ.» O karabiə bam maama ma kwari sɪ ba bwe-o ba nii nɪ o yɪ wɔɔ mu, bɛɲwaani ba manɪ ba lwarɪ nɪ kɔ yɪ ba Yuutu wòm mu.

¹³ Zezi ma zanɪ o vu o kwe dɪpɛ dım o pa-ba, yɪ o daari o kwe kale sım dɪ o pa-ba.

¹⁴ Zezi na bi o yagɪ tɔɔnɪ tɪn, kuntu mu kɪ kuni bitɔ o na bri o titɪ dɪ o karabiə bam.

Zezi na ɲɔɔnɪ dɪ Pɪyɛɛrɪ te tɪn

¹⁵ Ba na di ba ti tɪn, Zezi laan ma bwe Simɔn Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ n dwe bantɔ na?»

O ma ləri o wɪ: «A Yuutu, ɛɛn, nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii a pəlbɪə bam banɔ nɪ.»

¹⁶ O ma joori o bwe Pɪyɛɛrɪ o kɪ bile o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ na?»

O ma ləri o wɪ: «A Yuutu, ɛɛn, nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sım banɔ nɪ.»

¹⁷ O daa ma bwe Pɪyɛɛrɪ o kɪ kuni bitɔ o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmɔ soe amɔ na?»

Pɪyɛɛrɪ wɔ ma cɔgɪ dɪ Zezi na bwe-o kuni bitɔ o wɪ o so-o na tɪn. O ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Amɔ Yuutu, nmɔ ye wɔɲɔ maama. Kuntu ɲwaani nmɔ ye nɪ amɔ soe nmɔ.»

Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sım banɔ nɪ.»

¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ nmɔ sɪ, nmɔ dɛɛn na yɪ nɔn-dɔɲɔ tɪn, nmɔ yəni n vɔ n kilə n titɪ nɪ mu lanyiranɪ, yɪ n daari n ve nmɔ na lagɪ mɛ tɪn. Kɔ daari nmɔ nan na kwɪn, n laan wɔ zəɲɪ n jɪa mu wɛɛnɪ, yɪ nɔɔnɔ wɔdɔɲ vɔ-ka o pa-m, yɪ o daari o jam o vu nmɔ na ba lagɪ mɛ sɪ n vu tɪn.»

¹⁹ Zezi dɛɛn tagɪ kuntu sɪ kɔ bri Pɪyɛɛrɪ na wɔ ti tɔɔnɪ dɪlɔ dwi sɪ kɔ pa Wɛ na zulə tɪn mu. O laan ma daari o ta

dı Pıyεεrı o wı: «Ta n tɔgı-nı.»

²⁰ Pıyεεrı ma pipiri o nii o kwaga nı, yı o na Zezi karabu wɔɔɔ o na soe tın na tɔgı-ba. Wuntɔ mɔ yı wɔɔɔ ya na jɔni o salı Zezi wɔdiu kum dim maɲa nı yı o bwe-o o wı: «A Yuutu, wɔɔ mɔ lagı o yægi nmɔ o pa?» tın.

²¹ Pıyεεrı na ne-o tın, o ma bwe Zezi o wı: «A Yuutu, sı wuntɔ, bæε mɔ lagı kɔ kı-o?»

²² Zezi ma lær-o o wı: «Amɔ na lagı sı o taa ŋwı sı kɔ taa ve maɲa kam amɔ na wú joori a ba tın, kuntɔ dai nmɔ yigə. Nmɔ za n weeni n ta n tɔgı-nı.»

²³ Kuntɔ ŋwaanı mɔ pε Zezi karabiə bam dεen jigı-ka ba ŋɔɔnı ba wı, Zezi karabu wɔm kuntɔ bá tı maɲa dı maɲa. Zezi nan wɔ tagı o wı, o bá tı. O dεen tagı o wı: «Amɔ na lagı sı o taa ŋwı sı kɔ taa ve maɲa kam a na wú joori a ba tın, kuntɔ dai nmɔ yigə.»

²⁴ Zezi karabu wɔɔɔ o na tagı o taanı kuntɔ tın mɔ yı amɔ wɔɔɔ na brı Wε cıga kam yı a daarı a pɔpɔnı-ka a tiɲi tın. Dıbam maama nan ye nı a na brı te tın sını kɔ yı cıga mɔ.

²⁵ Zezi ta kı wəənu zanzan o wəli da. Tı maama didɔa didɔa nan ya na lagı tı pɔpɔnı tı tiɲi, a bɔŋı nı lɔgɔ baɲa ya bá na je sı twaanɔ tum kuntɔ pəni da.

Zezi tuntɔŋna bam TITUŊA Tɔnɔ Zezi tuntɔŋna bam Tituŋa Tɔnɔ kum na bri dibam kulɔ tun mu tuntu

Luki pupɔni twaanɔ tle mu. Dayigə tɔnɔ kum mu yi «We taani dilɔ Luki na pupɔni tun». Ku bri Zezi na ki te yi o ŋɔɔni kulɔ lɔgɔ baŋa ni tun. Tituŋa Tɔnɔ kum nan bri wəənu tilɔ na kia, Zezi na diini We sɔŋɔ tun kwaga ni tun mu. O karabiə daa ba na-o di yiə, Zezi nan wɔ ba tee ni di We Joro kum o na tɔŋi ba tee ni tun, yi We Joro kum kuntu mu pɛ Zezi kɔgɔ kum dam, si ku jagi ku yi je maama.

Luki titi dɛɛn tɔgi di Pooli o tɔŋi We tituŋa yam (Tituŋa Tɔnɔ 16:10).

Tɔnɔ kum bri ni, Pantikoti dɛ dɛm ni We Joro kum tu di dam mu Zezi karabiə bam baŋa ni ku pa Zezi kɔgɔ kum puli Zeruzalem ni (pɔɔrim 1-7).

Zezi kwərə kam laan ma jagi ka yi Zude di Samari lɔgɔ kum maama (pɔɔrim 8-12).

Zezi tuntɔŋnɔ Pooli di Zezi karabiə badaara laan ma vu ba yi tiini dilɔ na kaagi nafa bam tun, yi ba vu ba yi tɔ-kamunu kulɔ yiri na yi Rom tun, ba tɔɔli Zezi kwərə-ywəŋə kam, yi dwi-gɛ tiinə

balɔ maama na ki ba wudɔba di Zezi tun di na We Joro kum dam (pɔɔrim 13-28).

Zezi kɔgɔ kum nɛ cam di yaara zanzan. We Joro kum nan zəni-ba, ku bri-ba ba na wɔ ki te, yi ku guli-ba Zezi na yi wulɔ, di o na ki kulɔ, di o na ŋɔɔni kulɔ tun.

Wəənu tilɔ maama na pupɔni Tituŋa Tɔnɔ kum wɔni tun bri ni, We nɔɔna bam maŋi si ba tɔɔli Zezi Krisi kwərə kam mu, si ku yi lɔgɔ baŋa je maama.

*Zezi na ki kulɔ yi o laan
joori We-sɔŋɔ tun*

¹ A cilɔŋ Teofili, a maŋi a da yigə a pupɔni tɔnɔ a pa nmu. Tɔnɔ kum kuntu wɔni mu a pupɔni wəənu tilɔ maama Zezi dɛɛn na ki tun, yi a kwəri a pupɔni o na yəni o bri nɔɔna te tun, ku na sɔŋi maŋa kalɔ o na puli o tituŋa yam

² si ku vu ku yi dɛ dɛm We na kwe-o DI ja di DI sɔŋɔ tun. Ku na wɔ loori si o di We-sɔŋɔ kuntu tun, o laan ma bri o tuntɔŋna balɔ o na kuri tun di We Joro dam, yi o bri-ba ba na maŋi si ba ki kulɔ tun.

³ O tɔɔni dɛm kwaga ni o ma joori o ba o bri o titi o nɔɔna bam tee ni kuni zanzan, si ku bri-ba lanyiranu ni o sɔni o bi o yagi tɔɔni. O dɛɛn bri o titi o tuntɔŋna bam da fiinna mu, yi o ŋɔɔni We paari dɛm taani o bri-ba.

⁴ Dɛ didwɔ Zezi na wɔra o bri-ba kuntu tun, o ma kaani-ba o wɔ, ba yi zanɔ ba nunɔi Zeruzalem wɔni, si ba taa

cɛgi wɔlɔ wɔm o Ko na goni ni sɪ o ba ba te tɪn, nɪ o na maŋɪ o ta dɪ ba te tɪn.

⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Zan dɛɛn yɛni o mi-isi nɔɔna na wɔnɪ mɔ, da finfɪn nan na wɛli da, Wɛ wɔ miisi abam DI Joro kɔm wɔnɪ.»

⁶ Zezi dɪ o tɪntɔŋna bam dɛɛn na kikili daanɪ kɔntɔ tɪn, ba ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam Yuutu, kɔ yɪ lele kɔntɔ mɔ n lagɪ n pa dɪbam Yisrayelɪ tiinɛ bam joori dɪ di paarɪ na?»

⁷ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Kɔ daɪ sɪ abam lwarɪ maŋa kalɔ Wɛ na lɪ dɪdaanɪ DI titɪ ni sɪ wɛɛnu tɪntɔ kɪ tɪn.

⁸ Wɛ Joro kɔm nan wɔ ba abam yuu nɪ kɔ pa á jɔŋɪ dam dɪlɔ na nuŋɪ Wɛ tee nɪ tɪn. Abam laan wɔ ji a maana tiinɛ sɪ á brɪ nɔɔna amɔ cɪga kam je maama nɪ, kɔ na sɪŋɪ dɪ Zeruzalem dɪ Zude dɪ Samari tɪntɪ dɪm maama, dɪ lɔgɔ baŋa je maama nɪ.»

⁹ Zezi dɛɛn na ŋɔɔnɪ kɔntɔ dɪ ba o ti tɪn, o ma zaŋɪ o maa diini Wɛ-sɔŋɔ, yɪ ba zɪgɪ ba nii-o. Kunkwɛɛnu ma ba tɪ kwɛl-o kɔ pa ba daa warɪ ba na-o.

¹⁰ O na maa diini kɔntɔ tɪn, ba daa ta ma kwɛni ba nii weyuu nɪ. Ba na zɪgɪ ba nii kɔntɔ tɪn, nɔɔna bale ma da ba ba ba zɪgɪ ba tee nɪ. Ba zɔ gwar-pwɛɛnu mɔ.

¹¹ Ba ma ta dɪ ba ba wɪ: «Galile tiinɛ-ba, bɛɛ mɔ yɪ á zɪgɪ yoba á kwɛni á nii wɛɛnɪ? Abam na nɛ kɔlɔ tɪn, kɔ yɪ Wɛ mɔ kwe Zezi DI ja dɪ DI sɔŋɔ. Wɔntɔ titɪ nan ta wɔ joori o ba kɔntɔ doŋ, nɪ

abam na nɛ-o o na maa diini te tɪn.»

¹² Zezi tɪntɔŋna bam laan ma zɪgɪ piu kɔm ba ya na wɔ kɔ yuu nɪ tɪn, ba joori ba vu Zeruzalem tɪv kɔm wɔ. Piu kɔm kɔntɔ yɪrɪ mɔ Olivi piu, yɪ kɔ batwarɪ dɪdaanɪ tɪv kɔm nɪnɛɛnɪ kilometri dɪdɔa.

¹³ Ba ma vu ba zɔ tɪv kɔm ba kɛ ba vu sɔŋɔ kɔlɔ ba na maŋɪ ba zɔvɪ da tɪn, ba di weyuu digɛ kam. Nɔɔna bam kɔntɔ yɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan dɪ Zakɪ dɪ Andre, kɔ wɛli dɪ Filipi dɪ Toma, dɪdaanɪ Batelemi dɪ Matiyu, kɔ wɛli dɪ Zakɪ wɔlɔ na yɪ Alɪfɪ bu tɪn, dɪ Simɔn wɔlɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnɔ tɪn, dɪdaanɪ Zudasɪ wɔlɔ na yɪ Zakɪ bu tɪn.

¹⁴ Maŋa maama bantɔ dɛɛn yɛni ba wɔ daanɪ dɪ wɔbɔŋ-dɪdɔwɪ mɔ, yɪ ba warɪ Wɛ. Kaana badonnɛ dɪdaanɪ Zezi nu Mari dɪ Zezi nyaana dɪ tɔgɪ ba wɔra dɪ ba.

Ba na kuri nɔɔnɔ wɔdoŋ sɪ o lɛni Zudasɪ yuu nɪ te tɪn

¹⁵ Dɛ dɪdɔwɪ balɔ maama na yɪ ko-biɛ Zezi ŋwaanɪ tɪn ma kikili daanɪ jɛgɛ dɪdɔa, ba yɪ nɪ nɔɔna bi dɪ fiinle (120). Ba na wɔra kɔntɔ tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma zaŋɪ ba wɔnɪ o zɪgɪ wɛɛnɪ sɪ o ŋɔɔnɪ.

¹⁶ O maa wɪ: «A ko-biɛ-ba, kɔ na yɪ Zudasɪ wɔlɔ na brɪ Zezi dɔna bam cwɛŋɔ sɪ ba ja-o tɪn, Wɛ Joro kɔm dɛɛn maŋɪ kɔ pa Pɛ Davidi ŋɔɔnɪ wɔntɔ taanɪ faŋa faŋa. Kɔlɔ na pɔpɔnɪ kɔ tinɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ wɔntɔ ŋwaanɪ tɪn mɔ maŋɪ sɪ kɔ ba kɔ kɪ.

17 Zudasi deen togti o wu dibam kɔgɔ kum wɔni mu, yi o togti o tonji We titouja yam.»

18 Zudasi na ki te tin, o deen kwe sɛbu kulɔ o na jonji o kɛm-balɔɔ kum bɛna ni tin o ma yɛgi tɛga mu. O daari o to tɛga ni o ti. O pugɛ ma bagɛ yi o lɔrɔ pi ti nunji.

19 Nɔɔna balɔ maama na zɔɔri Zeruzalem ni tin ma ni kulɔ na ki-o tin, kuntu nɔɔna mu ba bɛni tɛga kam kuntu ni Akɛlɛdama di ba titi taani. Ku kuri mu Jana tɛga.

20 Pɛyɛri ta ma ta o wi: «Ku nan pɔpɔni We lɛn-ɛwi tonɔ kum wɔni ku wi:

<We wɔ pa wuntu sɔnɔ kum ba ku cɔgi, si nɔɔn-nɔɔnɔ daa yi daari ku wɔni.>

Ku daa ta pɔpɔni ku wi:

<We wɔ pa nɔɔnɔ wudon lani wuntu yuu ni o taa tonji o titouja yam.>

21-22 Ku nan manji si nɔɔnɔ wɛli dibam Zezi tintouja bam wɔni o ji maana tu, si o taa nɔɔni di Yuutu Zezi cɛga kam di o na bi o yagi tɔɔni te tin. Kuntu tu nan manji si o taa yi wɛlɔ deen na togti o wu dibam kɔgɔ kum wɔni manja maama di Yuutu Zezi deen na togti di dibam o beeri tin mu, ku sɛni manja kam Zan na miisi Zezi na wɔni tin, si ku vu ku yi manja kam Zezi na yagi dibam te yi o di We-sɔnɔ tin.»

23 Pɛyɛri na tagɛ kuntu o ti tin, ba ma li nɔɔna bale. Didɔa mu yi Zuzɛfu wɛlɔ ba na bɛ ni Basaba yi ba daa ta

bɛ-o ni Zusitu tin. Wudon wum maa yi Matiasi.

24 Ba laan ma loori We ba wi: «Di Yuutu, nmu manji n ye nɔɔnɔ maama wɔbɔna na yi te tin. Kuntu nɔɔna di loori nmu tee ni si n bri dibam nɔɔna bantɔ bale wɔni nmu na kuri wɛlɔ si o ji nmu tintoujnɔ tin,

25 si o taa tonji titouja yalɔ Zudasi na kwe o yagi yi o daari o vu o na manji si o vu me tin.»

26 Ba na loori We ba ti tin, ba ma ta jɔɔ si ba kuri nɔɔna bale bam kuntu wɔni. Ba na tagɛ ba kuri wɛlɔ tin mu yi Matiasi. Ba laan ma pa o togti o yi Zezi tintoujnɔ o wɛli ba fugɛ-didɔa kam wɔni.

2

We Joro kum na tu ku zani Zezi karabiɛ bam te tin

1 De dim Zwifɛ bam na yɛni ba di ba candiɛ kalɔ yiri na yi Pantikoti tin ma ba ka yi. Zezi karabiɛ bam maama maa wɔ daani jɛgɛ didɔa.

2 Sɔɔ ma da ku nunji weyuu ni nɛɛni vu-diɔ na fufugi te tin. Sɔnɔ kum ba na je ku wɔni tin maama ma su di sɔɔ kum kuntu.

3 Ba ma na wɛnnu ni min-vwi te, yi ti pwe pwe ti jɛni ba didɔa didɔa yuu ni.

4 We Joro kum ma ba ba maama tee ni di dam, yi ba sɛni si ba taa nɔɔni taana dwi dwi, nɛɛni We Joro kum na pɛ-ba dam si ba nɔɔni taani diɔ tin.

5 Kantɔ manja kam ni, Zwifɛ zanzan deen mu tu ba

wɔ tɩv kɔm nɩ. Ba maa yɩ balɔ na kwarɩ Wɛ lanyɩranɩ tɩn, yɩ ba nunji je maama mu lɔgɔ banja nɩ.

⁶ Balɔ na wɔra tɩn dɛɛn ma ni sɔɔ kɔm na kɩ te tɩn, yɩ kɔgɔ zanzan laan ma ba kɔ la daanɩ jɔgɔ kam nɩ. Ba ma ni Zezi karabiɛ bam na zɩgɩ ba ŋɔɔnɩ taana dwi dwi. Kɔ ma sɔ-ba, beŋwaanɩ ba maama dɛɛn ni Zezi karabiɛ bam na ŋɔɔnɩ ba didɔba didɔba dwi taanɩ.

⁷ Ba yɩra ma sɔɔrɩ yɩ kɔ kɩ-ba yɔɔu. Ba ma ta ba wɩ: «Nii, bantɩ maama yɩ Galile tiinɛ mu, yɩ ba zɩgɩ ba ŋɔɔnɩ taana yantɩ doŋ.

⁸ Kɔ nan kɩ ta mu yɩ dɩbam maama ni ba na ŋɔɔnɩ dɩbam didɔba didɔba dwi taanɩ?

⁹ Dɩbam nunji je dwi tɛrɩ tɛrɩ mu. Dɩbam badonnɛ nunji Paritɩ dɩ Meedi dɩ Elam, kɔ wɛli dɩ Mesopotami dɩ Zude dɩ Kapadɔsi, didaanɩ Pɔn dɩ Azi tɩnɩ dɩm maama.

¹⁰ Dɩ badonnɛ dɩ ma nunji Friizi dɩ Pamfili dɩ Ezipi dɩ Liibi tɩnɩ dɩlɔ na batwarɩ dɩ Sireɛnɩ tɩn. Dɩ badonnɛ maa nunji Rom.

¹¹ Dɩbam yɩ Zwifɛ mu, kɔ wɛli dɩ dwi-gɛ tiinɛ balɔ na tɔgɩ cullu tɩlɔ Wɛ na pɛ dɩbam Zwifɛ bam tɩn. Dɩbam badonnɛ maa nunji Kretɩ dɩ Arabi. Dɩ kɔntɩ dɩ, dɩbam maama nan ta ni ba na mai dɩbam didɔba didɔba dwi taanɩ ba ŋɔɔnɩ wo-kamunnu tɩlɔ Wɛ na kɩ tɩn.»

¹² Nɔɔna bam na yɩ yɔɔu yɩ ba wɔbɔŋa vugimi daanɩ

kɔntɩ tɩn, ba maa bwe daanɩ ba wɩ: «Kɛm dɩntɩ kuri mu beɛ?»

¹³ Ba badaara laan maa jɩgɩ Zezi tɩntɔŋna bam ba mwana, yɩ ba tɛ ba wɩ: «Nɔɔna bantɩ nyɔgɩ sana mu ba su.»

Pɩyɛrɩ na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ Pantikoti dɛ ni te tɩn

¹⁴ Pɩyɛrɩ laan ma zanɩ weɛnɩ didaanɩ o donnɛ fugɛ-didɔba kam. O ma ŋɔɔnɩ dɩ kwɛr-dɩa o ta dɩ nɔn-kɔgɔ kɔm o wɩ: «A badonnɛ-ba, Zwifɛ-ba dɩ abam balɔ maama na zɔvɩrɩ Zeruzalem nɩ tɩn, cɛgi-na sɩ a ta kɛm dɩntɩ kuri a brɩ abam.

¹⁵ Abam na bɔŋɩ ni nɔɔna bantɩ nyɔgɩ sana mu ba su tɩn, kɔ nan dai kɔntɩ. Kɔ daa ta yɩ titɩtɩ mu, wɩa ta wɔ bɩgɩ sɩ ba nyɔ sana.

¹⁶ Kɔ nan yɩ kɔlɔ Wɛ ni-joŋnu Zɔwɛli dɛɛn na ŋɔɔnɩ kɔ taanɩ tɩn mu.

¹⁷ O tagɩ sɩ Banja-Wɛ wɩ: <Lɔgɔ tiim maŋa na yɩɛ, amɔ wɔ pwɛrɩ a Joro kɔm sɩ kɔ taa wɔ nabiinɛ maama tee nɩ. Kɔntɩ nan wɔ pa abam biɛ dɩ á bukwa ŋɔɔnɩ amɔ yiyiu-ŋwɛ.

Aá pa abam nɔn-dɔnnɔ na vɩurɩm, kɔ daari sɩ á nankwɩn dwe dɩndwɩa.

¹⁸ Kɔ yɩ cɩga sɩ da yam kɔntɩ nɩ,

kɔ na yɩ a tɩntɔŋ-baara dɩ kaana dɩ,

aá pwɛrɩ a Joro kɔm a pa ba maama,

sɩ ba ŋɔɔnɩ amɔ yiyiu-ŋwɛ.

¹⁹ A ta wɔ pa wo-kɩnkagɩla taa kɩ weyuu nɩ,

Ƴi a daari a ki wænu tɩɩ
na bri a dam tɩn tɩga
baŋa ni.

Kantu maŋa kam ni jana
wó ta wɔra di mini di
nyɔa kalɔ na tiini ka
zwɛrɛ tɩn.

²⁰ Wɩa kam wó ji lim, Ƴi cana
kam di wó ji nasɔŋɔ
ni jana te,

ku na wó loori si amɔ Baŋa-
Wɛ sariya de kamunu
kulɔ na jigi zulɛ ba di
Ƴi tɩn.

²¹ De diɩ kuntu ni,
wɔɩ maama na wó bɛŋi dí
Yuutu Ƴiri o ma loori
zɛnɛ tɩn,

oó na vrɩm.>

²² A badonnɛ Yisɩrayɛɩ ti-
inɛ-ba, cɛgi-na a na lagɩ a
ta kulɔ tɩn. A lagɩ a ta Zezi
wɔɩ na Ƴi Nazareti tu tɩn
taani mu a bri abam. Baŋa-
Wɛ tagɩ wɔntɔ ŋwaani mu
DI ki wo-kamunnu di wo-
kinkagɩla di wænu tɩɩ na
bri DI dam tɩn, si ku bri
abam ni o siɩni o nunji wɔm
Baŋa-Wɛ te mu. Abam titi
maŋi á ye kuntu, bɛŋwaani
wænu tɩm kuntu maŋi ti ki
abam titari ni.

²³ Wɛ maŋi DI ye ku na wó
ta Ƴi te tɩn. DI deen ma li
wɔɩɔŋa si abam ja Zezi á ki
nɔn-balwaarɔ jɩŋa ni, si ba
pa-o tɔɩn-dagara baŋa ni. A
ki kuntu mu á ma á gɔ-o.

²⁴ Wɛ nan mu bi-o DI pa
o yagɩ tɔɩni. DI ma jɔŋ-
o tɔɩni yaara yam wɔni DI
yagɩ. Bɛŋwaani tɔɩni deen
wɔ want di cɛŋ-o di yagɩ
yibeeli diɩ wɔni.

²⁵ Faŋa faŋa tɩn, Pe Davidi
deen tagɩ wɔntɔ taani o wɩ:

<A nai a Yuutu Wɛ a yigɛ ni
maŋa maama.

DI wɔ a jazɩm ni,
si DI zɛni-ni si a Ƴi tɩ.

²⁶ Mu ku kuri a jigi wɔpolo
lanyiranɩ,

Ƴi a ni-taani di jigi Ƴwæni.
Di a Ƴira bwæni diɩ maama
a nan ta jigi tɩna nmu Wɛ
tee ni.

²⁷ Bɛŋwaani, a na tɩga,
nmu Baŋa-Wɛ bá yagɩ-ni si
a maŋi curu ni.

Nmu bá se si n titi Wɔ-ponɔ
Tu wɔm Ƴira pɔ.

²⁸ Nmu pe a lwarɩ cwe sɩɩ
nã Ƴi ŋwɩa cwe tɩn si
a taa tɔga.

Nmu wó pa a na Ƴwæni
zanzan nmu tee ni.>

²⁹ A ko-biɛ-ba, mu kulɔ
diɩbam nabaarɔ Davidi deen
na tagɩ tɩn. A nan lagɩ a
ŋɔɔni wɔntɔ taani mu jaja
a bri abam ni o tɩga, Ƴi ba
kwe-o ba ki. O yibeeli ta
wɔra di zim maama.

³⁰ O deen nan Ƴi Wɛ ni-
jɔŋnu mu, Ƴi o guli Wɛ na
goni ni DI pa-o DI wɩ, DI wó
pa o dwi tiinɛ bam diɩba
zanɩ o di paari o jɛŋɛ kam
je ni.

³¹ Davidi nan maŋi o da
yigɛ o lwarɩ kulɔ Wɛ na wó
ki tɩn. Ku Ƴi Krisi wɔm Wɛ
na tɔŋi tɩn tɔɩni biim wɔŋo
mu o tagɩ o wɩ: <Wɛ wɔ se si
DI yag-o curu ni. O Ƴira yam
di nan wɔ pɔgɩ.>

³² Cɩga tɩn, Baŋa-Wɛ mu
joori DI pa Zezi wɔɩ a ya
na tagɩ tɩn ŋwɩa, Ƴi diɩbam
maama Ƴi maana tiinɛ dí bri
nɔɔna cɩga kam kuntu.

³³ Wɛ na bi-o tɩn, DI zɛŋ-o
DI jɛni DI jazɩm ni. Zezi laan

ma jɔŋi Wɛ Joro kɔm o Ko Wɛ tee ni, ni Wɛ na maŋi DI go ni si DI wó pa-o te tɪn, yi o pwəri-ku dɪbam baŋa ni. Mu kulɔ abam zɪm na nai yi á kwəri á ni tɪn.

³⁴ Ku dai Davidi tɪti mu diini Wɛ-sɔŋɔ. Wɔntu nan tagi o wɪ:

«Yuutu Baŋa-Wɛ tagi di a Yuutu DI wɪ:

Ba n jəni a jazum ni,

³⁵ si áá kɪ nmɔ dɔna maama n nɛ kuri ni, si n nɔ-ba ni tɪga te.»

³⁶ Kuntɔ tɪn, Yisrayelɪ dwi maama nan maŋi si ba lwarɪ lanyɪranɪ ni, Zezi wɔɔ abam na pagɪ tɔɔn-dagara baŋa ni á gɔ tɪn, ku yi wɔntu tɪti nɔɔ mu Wɛ laan pɛ si o taa yi Krisi wɔm, yi o kwəri o yi dɪbam Yuutu.»

³⁷ Nɔɔna bam na ni Pɪyɛɛri na tagi kulɔ kuntɔ tɪn, ku ma tiini ku cɔgi ba wɔɔ zanzan. Ba ma bwe Pɪyɛɛri di Zezi tɪntɔŋna badonnɔ bam ba wɪ: «Dí ko-biə-ba, dí nan wó kɪ ta mu?»

³⁸ Pɪyɛɛri ma ləri-ba o wɪ: «Abam maama maŋi si á ləni á wɔɔv á yagɪ kəmbalwaarɔ tɪm, si á daari á pa ba miisi abam na wɔntu Zezi Krisi yɪri ŋwaanɪ, si Wɛ wó yagɪ á lwarɪm DI ma cɛ abam. Wɛ laan wó pa DI Joro kɔm taa wɔ abam tee ni.»

³⁹ Mu Wɛ na goni ni si DI kɪ te tɪn. DI goni ni dɪntɔ DI pa abam di á biə, ku wəli di balɔ maama na baŋwɛ tɪn. Ku yi balɔ maama dɪbam Yuutu Baŋa-Wɛ na wó bəŋi si ba taa tɔg-o tɪn mu.»

⁴⁰ Pɪyɛɛri ma joori o fɔgi o ma bitari dwi dwi o brɪ-ba Wɛ cɪga kam, yi o kaani-ba o wɪ: «Sɛ-na si Baŋa-Wɛ vrɪ abam zɪm nɔn-balwaarɔ tɪm tɪtari ni.»

⁴¹ Nɔɔna bam zanzan ma sɛ o taani dɪm, yi ba daari ba pa ba miisi-ba na wɔntu Wɛ ŋwaanɪ. De dɪm kuntɔ ni nɔɔna zanzan mu tu ba zɔ ba wəli Zezi karabiə kɔgɔ kɔm wɔntu, ba yi nɪnɛɛni nɔɔna murr-tɪtɔ (3.000) te.

⁴² Ba ma tiini ba kwaanɪ ba pa Zezi tɪntɔŋna bam brɪ-ba Wɛ cwəŋə kam. Ba maama maa wəli daani di ni didɔba, yi ba kwəri ba tɔgi daani ba di wɔdiu ni Zezi dɛɛn na fɔgi dɪpɛ dɪm o pa o karabiə bam yi ba di te tɪn. Ba ma kwəri ba tɔgi daani ba warɪ Wɛ maŋa maama.

⁴³ Fɔbɔni ma zɔ nɔɔna bam maama, bɛŋwaanɪ Wɛ dɛɛn pɛ Zezi tɪntɔŋna bam kɪ wɔkɪnkagɪla di wəɛnu zanzan na brɪ Baŋa-Wɛ dam tɪn.

⁴⁴ Zezi karabiə bam maama dɛɛn yəni ba wɔ jəgə didɔba mu, yi wəɛnu tɪɔ ba na jɪgi tɪn yi ba maama nyɪm.

⁴⁵ Ba maa yəni ba kwe ba jɪjɪgɪrɔ di ba zɪla ba yəgə, yi ba maŋi tɪ səbu kɔm ba pa daani, ku maŋi ni nɔɔnɔ maama na lagɪ zənə te tɪn.

⁴⁶ De maama ba yəni ba la daani Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntu. Ba ma tɔgi daani ba di wɔdiu da sam ni, ku nyɪ di Zezi dɛɛn na fɔgi dɪpɛ o pa karabiə bam te tɪn. Ba maa maŋi ba wɔdiiru ba pa daani, yi ba jɪgi wɔpɔlo

lanyirani dɔdaani wɔbɔŋ-
didwi.

⁴⁷ Ba maa zuli Wɛ maŋa maama, yi ba jigi zulɛ nɔɔna maama yibiyɛ ni. De maama di Yuutu wɔm maa pa balu na nɛ vrɔm tɔn tui ba wɛli ba kɔgɔ kɔm wɔni.

3

Kɔrɔ na nɛ yazurɛ Zezi dam ŋwaani te tɔn

¹ De didwi mu Piyɛeri di Zan deen zaŋi ba vu Wɛ-di-kamunu kɔm, maŋa kalu nɔɔna na yɛni ba ve ba warɔ Wɛ tɔn. Ku yi wɛ-gunim maŋa ni mu.

² Ba ma vu ba yi digɛ kam ni dilu ba na bɛ ni Ni-laa tɔn. Nɔɔnu wɔdon deen mu wurɛ, o yi kɔrɔ mu ku na puli o lɔra kam maŋa ni. O nɔɔna maa yɛni ba zɔŋ-o ba vu ba jɛni da de maama, si o taa loori sɛbiɛ nɔɔna balu na tui ba tɔgi da ba zu Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ tɔn tee ni.

³ Nɔɔnu wɔm ma na Piyɛeri di Zan na maa zuvri Wɛ-digɛ kam. O ma loori-ba si ba pa-o woŋo.

⁴ Ba ma nii-o ziin. Piyɛeri laan ma ta did-o o wɔ: «Nii dɔbam seeni.»

⁵ O ma suni o nii-ba yi o jigi tɔna si baá pa-o woŋo.

⁶ Piyɛeri ma ta did-o o wɔ: «A ba jigi sɛbu si a pa-m. A nan wú pa nmu a na jigi kulɔ tɔn. Di Nazareti tu Zezi Krisi yiri ŋwaani, zaŋi n ta n veɛ.»

⁷ Piyɛeri na tagi kuntu tɔn, o laan ma ja o jazim o zɛn-o o pa o zaŋi wɛɛni. O na zaŋi kuntu bidwi baŋa ni tɔn, mu

o nɛ sim di o nakwɛlu tum maama ki dam lanyirani.

⁸ Nɔɔnu wɔm ma faŋi wɛɛni o joori o ba o cwi o nɛ baŋa ni yi o siŋi vɛŋɛ. O ma tɔgi-ba o zu Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ. O maa veɛ yi o faŋa wɛɛni yi o zuli Wɛ.

⁹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma na o na veɛ yi o zuli Wɛ.

¹⁰ Ba ma lwarɔ ni nɔɔnu wɔm kuntu mu yi looru wɔlu ya na je Wɛ-di-kamunu kɔm Ni-laa kɔm ni tɔn. Ku ma tiini ku sɔvri-ba, yi ku ki-ba yɛu di kulɔ na ki tɔn.

Piyɛeri na tɔoli Wɛ kwɛrɛ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni te tɔn

¹¹ Nɔɔnu wɔm ma yɔvri o mɛali Piyɛeri di Zan. Nɔɔna bam maama maa yi yɛu. Ba ma zaŋi ba duri ba vu ba te, kunkɔlɔ kulɔ na jigi pwɛŋɛ yi ba maa bɛ ni Salomon kunkɔlɔ tɔn ni.

¹² Piyɛeri na nɛ nɔɔna bam kuntu tɔn, o ma ta di ba o wɔ: «A badonnɛ Yisrayeli tiinɛ-ba, bɛŋwaani mu yi abam yi yɛu di kulɔ na ki tɔn? Bɛɛ mu yi abam yɔvri á nii dɔbam kuntu? Abam bɔŋi si ku yi dɔbam titi dam mu pe o zaŋi o ve na? A bɔŋi ni ku yi dɔbam na kwarɔ Wɛ lanyirani tɔn ŋwaani mu pe o zaŋi o ve na?»

¹³ Ku nan na yi te tɔn, dɔbam nabaara Abraham di Yizaki di Zakobi Baŋa-Wɛ laan mu pe Di tuntɔŋnu Zezi jɔŋi paari di zulɛ. Abam jaani wuntu mu á pa ba gu-o. Pilati deen bɔŋi si o yag-o yi abam wɔ sɛ.

14 Zezi Kriŋi yɪ wɔ-ponɔ tu mu dɪ cɪga tu. Abam nan vɪ-o, yɪ á daari á loori Pilati si o yagi nɔn-guru mu o pa abam.

15 Abam na kɪ te tɪn, á gu wɔɔ na yɪ ŋwɪa tu tɪn mu, yɪ We joori DI bi-o DI pa o yagi tɔvɪ. Dɪbam yɪ maana tiinə dí brɪ nɔɔna cɪga kam kɔntɔ.

16 Ku yɪ Zezi Kriŋi yɪrɪ dam dɪm ŋwaani, dɪ dí na kɪ dí wɔ-dɪɔba dɪd-o tɪn mu pɛ nɔɔnɔ wɔɔ abam na nɛ yɪ á ye tɪn na dam. Ku yɪ o na kɪ o wɔ-dɪɔba dɪ Zezi tɪn mu pɛ o na yazurə abam maama yigə nɪ.

17 A ko-biə-ba, abam dɪ á yigə tiinə bam na kɪ Zezi te tɪn, a ye nɪ abam ya yəri woɔo kulɔ á na kɪ tɪn mu.

18 Faɲa faɲa tɪn, We deen pɛ DI nijonɔnə bam maama tɔɔɪ DI kwərə ba brɪ nɔɔna nɪ Kriŋi wɔm DI na tɔɲɪ tɪn maɲɪ si o yaari mu. Abam na kɪ-o te tɪn mu pɛ We taani dɪm sɪvɪ dɪ kɪ.

19 Kɔntɔ ŋwaani, nan ləni-na á wɔrɔ á yagi kəm-balwaarɔ, si á daari á pipiri á taá tɔɲɪ We, si We wó yagi á lwarɪm DI ma cɛ abam.

20 Kɔntɔ tɪn, dí Yuutu Baɲa-We wó pa abam wɔrɔ taa zurə maɲa dɪ maɲa, yɪ DI daari DI tɔɲɪ Kriŋi wɔm DI na maɲɪ DI kuri si DI pa abam tɪn. Wɔntɔ mu yɪ Zezi.

21 O maɲɪ si o taa wɔ We-sonɔ nɪ mu, si ku taa ve maɲa kalɔ We na wó fɔɲɪ DI kwe wəənu maama tɪn, nɪ We na maɲɪ DI pa DI

nijonɔnə bam tɔɔɪ DI kwərə faɲa faɲa te tɪn.

22 Ku yɪ nɪnɛnɪ Moyisi deen na tagɪ o wɪ: <Abam Yuutu Baɲa-We wó pa abam dwi tu dɪɔba mu zaɲɪ o taa yɪ We nijonɔnɔ abam tɪtari nɪ, nɪ DI na tɔɲɪ amɔ Moyisi te tɪn. Wɔntɔ nan na tuə, abam maɲɪ si á se taani dɪɔ maama o na wó ta o brɪ abam tɪn.

23 Wɔɔ maama nan na wɔ se kulɔ We nijonɔnɔ wɔm na wó brɪ tɪn, ba maɲɪ si ba lɪ ku tu mu We nɔɔna bam wɔvɪ ba gu.> Mu kulɔ Moyisi deen na tagɪ tɪn.

24 Ku na puli dɪ Samuweli dɪ balɔ maama na saɲɪ o kwaga tɪn, We nijonɔnə balɔ maama na tɔɔɪ We kwərə tɪn deen brɪ kulɔ na wó kɪ da yantɔ wɔvɪ tɪn mu.

25 We kwərə kam DI deen na pɛ DI nijonɔnə bam si ba tɔɔɪ tɪn yɪ abam ŋwaani mu. We ni dɪm DI deen na goni DI pa dɪbam nabaara bam tɪn dɪ daa ta yɪ abam ŋwaani mu. DI deen goni ni dɪ Abraham DI wɪ: <Nmu dwi dɪm ŋwaani amɔ wó kɪ lɔɲɔ baɲa dwi tiinə maama lanyɪrɪnɪ.>

26 Kɔntɔ ŋwaani Baɲa-We de yigə DI tɔɲɪ DI tɪntɔɲɔnɔ wɔm abam tee nɪ mu, si o kɪ abam lanyɪrɪnɪ dɪ o na pa abam dɪɔba dɪɔba yagi á kəm-balwaarɔ tɪn.»

4

Ba na jaani Pɪyɛrɪ dɪ Zan te tɪn

1 Pɪyɛrɪ dɪ Zan deen na wɔra ba ŋɔɔnɪ kɔntɔ

doŋ ba brɪ nɔɔna bam tɪn, Zwifə bam kaanum tiinə dɪdaani Wɛ-di-kamunu kum yɪrɪna bam yigə tu wɔm dɪ Sadusian tiinə badonnə ma zaŋɪ ba ba ba te.

² Ba bana tiini ya zaŋɪ dɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan dɪ ba na ŋɔɔni te ba wɪ, Zezi bi o yagɪ tɔbni, yɪ kɔntɔ brɪ nɪ twa dɪ wó wanɪ ba bi ba yagɪ tɔbni tɪn.

³ Ba ma ja Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan ba kɪ pɪna digə nɪ. Tɪga na yɪ tɪn ŋwaani, ba ma yagɪ-ba da sɪ tɪga pɔɔrɪ.

⁴ Kɔ daari kɔgɔ kum nɔɔna zanzan ma sɛ taani dɪɓ ba na nɪ tɪn, yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪɓa dɪ Zezi. Balɔ na sɛ tɪn kɔgɔ kum deen yɪ nɪneeni nɔɔna mɔrr-tɪnu (5.000).

⁵ Tɪga na pɔɔrɪ tɪn, Zwifə yigə tiinə bam dɪ ba nakwa bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam ma la daani Zeruzalem nɪ.

⁶ Ba ma jeeri dɪdaani Anni wɔɓ na yɪ ba kaanum yu-utu tɪn, dɪ Kayifu dɪ Zan dɪ Alesandri, dɪ balɔ na tɔgɪ ba yɪ kaanum yuutu wɔm sɔŋɔ tiinə tɪn.

⁷ Ba ma pa Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan ba ba zɪgɪ ba yigə nɪ. Ba ma bwe-ba ba wɪ: «Kɔ yɪ dɪ bɛɛ dam mu, dɪ wɔɔ yɪrɪ ŋwaani mu, abam mɛ á kɪ kɔntɔ?»

⁸ Wɛ Joro kum laan ma ba Pɪyɛɛrɪ te dɪ dam. O ma lɛri-ba o wɪ: «Tɪɔ kum yigə tiinə dɪ nakwa-ba,

⁹ abam zɪm na bwe dɪbam kulɔ taani tɪn, kɔ na yɪ dɪbam na zəni kɔɔ kum yɪ kɔ na yazurə tɪn,

¹⁰ dɪ wó pa abam dɪ Yisrayelɪ dwi tiinə bam maama lwarɪ kɔ na kɪ te. Á taá ye nɪ Nazaretɪ tu Zezi Krisi yɪrɪ dam ŋwaani mu pɛ nɔɔnɔ wɔntɔ na yazurə, yɪ o laan ba o zɪgɪ abam yigə nɪ. Abam nan pagɪ Zezi Krisi tɔbɪn-dagara baŋa nɪ á gɔ, yɪ Wɛ joori Dɪ bi-o Dɪ pa o yagɪ tɔbni.

¹¹ Wɔntɔ mu yɪ wɔɓ Wɛ tɔno kum na maŋɪ kɔ ta o taani nɪ:

«Kandwɛ dɪɓ abam lwara bam na vɪn tɪn laan mu joori dɪ ba dɪ ji kandwɛ dɪɓ na pa sɔŋɔ kum dana tɪn.»

¹² Yɪrɪ dɪdoŋ daa tɛri lɔgɔ baŋa nɪ Wɛ na pɛ nabiinə sɪ dɪ wanɪ dɪ pa ba na vrɪm. Kɔ na dai Zezi Krisi yɪrani mu wai o vrɪ nɔɔna o yaga.»

¹³ Zwifə nakwa bam na nɛ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan na jɪgɪ baari dɪ ba na ŋɔɔni te tɪn, kɔ ma kɪ-ba yəəu dɪ ba na yɪ nɔɔna balɔ na yəri kulɔkulɔ yɪ ba dai yɪ-pɔrɪ-nyɪna tɪn ŋwaani. Ba ma lwarɪ nɪ bantɔ deen tɔgɪ ba wɔ dɪ Zezi mu.

¹⁴ Ba na nɛ kɔɔ kum na zɪgɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan tee nɪ yɪ kɔ jɪgɪ yazurə tɪn, ba maa wari kulɔkulɔ sɪ ba daa ta.

¹⁵ Ba ma ta dɪ ba ba wɪ, ba nunjɪ da ba taani dim jəgə kam nɪ sɪ ba daari. Ba laan maa wura ba bwe daani, sɪ ba nii ba na wó kɪ te tɪn.

¹⁶ Ba ma bwe daani ba wɪ: «Dɪ nan wó kɪ nɔɔna bantɔ ta mu? Nɔɔna balɔ maama na zɔbri Zeruzalem nɪ tɪn lwarɪ nɪ bantɔ mu kɪ wo-kɪnkagɪɪ dim kɔntɔ. Dɪ daa bá wanɪ dɪ ta nɪ vwan.

17 Dí nan na lagɪ sɪ kəm dɪntɔ yɪ jagɪ dɪ vu yigə tɪn, dí maŋɪ sɪ dí kaanɪ nɔɔna bam mɔ, sɪ ba daa yɪ ŋɔɔnɪ Zezi woŋo dɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.»

18 Ba laan ma joori ba bəŋi-ba, yɪ ba zɔ. Ba ma ta dɪ ba ba wɪ, ba ba jɪgɪ cwəŋə sɪ ba daa ŋɔɔnɪ Zezi woŋo, naa sɪ ba taa brɪ nɔɔna dɪ wɔntɔ yɪrɪ.

19 Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan ma ləri-ba ba wɪ: «Abam tɪtɪ buŋɪ-na á nii. Kɔɔ mɔ lana Wɛ yigə nɪ? Kɔ maŋɪ sɪ dí se abam dí dwəni Baŋa-Wɛ na?»

20 Dɪbam nan bá wanɪ dí yagɪ kulɔ dí na ne yɪ dí kwəri dí ni tɪn ŋwana.»

21 Zwifə nakwa bam laan ma fɔgɪ ba kaanɪ-ba zanzan, yɪ ba daari ba yagi-ba ba pa ba viiri. Ba dɛɛn wɔ ne kulɔ kum ba na wɔ vanɪ ba zwa ku baŋa nɪ tɪn, bɛŋwaanɪ tɔ kum nɔɔna maama tiini ba zuli Wɛ dɪ woŋo kulɔ na kɪ tɪn.

22 Bɛŋwaanɪ nɔɔnɔ wɔlɔ wo-kɪnkagɪlɪ dɪm na kɪ o baŋa nɪ yɪ o na yazurə tɪn dwe bɪna fiinna o ya na yɪ kɔrɔ.

Zezi karabiə bam na tɔŋɪ dɪ Wɛ Joro dam te tɪn

23 Ba na yagɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan kɔntɔ tɪn, ba ma joori ba vu ba kɔgɔ kum te. Ba ma ta dɪ ba Zwifə kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba tɔ kum nakwa bam na tagɪ kulɔ tɪn.

24 Ba na ni kɔntɔ tɪn, ba maama ma wəli daanɪ ba warɪ Wɛ yɪ ba wɪ: «Yuutu Baŋa-Wɛ, nɔm mɔ kɪ weyuu dɪ tɪga baŋa dɪ na-fara dɪ

wəənu tɔlɔ maama na zɔurɪ tɪ wɔnɪ tɪn.

25 Dí nabaarɔ Davidi dɛɛn mɔ yɪ nɔm tɪntɔŋnɔ. Nɔm dɛɛn ma pa n Joro kum pa o ta nɔm kwərə kam o wɪ:

«Bɛɛ mɔ yɪ lɔgɔ baŋa tiinə dwi təri təri bana zanɪ yɪ ba buŋɪ wɔbɔŋ-yɔɔrɔ?»

26 Ba pwa bam ti ba yigə sɪ ba kɪ jara.

Ba yum tiinə dɪ ma la daanɪ sɪ ba kɪ jara dɪdaanɪ Baŋa-Wɛ dɪ Krisi wɔm Dɪ na tɔŋɪ tɪn.»

27 Ku sɪnɪ ku kɪ kɔntɔ mɔ. Tɔ kɔntɔ nɪ mɔ Erɔdɪ dɪ Pɔnsɪ Pilatɪ jəni daanɪ dɪ Yisrayelɪ tiinə dɪ dwi-ge tiinə, sɪ ba ja dɪ nɔm tɪntɔŋ-ŋum Zezi wɔlɔ nɔm na kuri tɪn.

28 Ba na bwe daanɪ kɔntɔ tɪn, ba kɪ ku maŋɪ dɪ nɔm na maŋɪ n lɪ wɔbɔŋa dɪ n dam dɪm sɪ kulɔ wɔ kɪ tɪn mɔ.

29 Dí Yuutu Wɛ, nii ba na lagɪ ba yaari dɪbam te tɪn! Dɪbam nan yɪ nɔm tɪntɔŋna mɔ. Nan pa dɪbam dam, sɪ dí wanɪ dí taá tɔɔlɪ nɔm kwərə kam dɪ baari.

30 Nan twɪ n jɪ-dɪa kam n pa nɔɔna taa nai yazurə, sɪ n pa wo-kɪnkagɪla dɪ wəənu tɔlɔ na brɪ n dam tɪn taa kɪ nɔm tɪntɔŋ-ŋum Zezi yɪrɪ dɪm ŋwaanɪ.»

31 Ba na warɪ Wɛ ba ti tɪn, jəgə kam ba na lagɪ daanɪ mɛ tɪn ma sisɪŋə. Wɛ Joro kum laan ma ba ba maama te dɪ dam, yɪ ba ŋɔɔnɪ Wɛ kwərə kam dɪ baari.

32 Zezi karabiə bam kɔgɔ kum maama wɔbɔŋa dɪ ba ŋwɪa maama dɛɛn yɪ bidwɪ mɔ. Ba wɔlɔwɔlɔ wɔ tagɪ nɪ

wɔm yɪranɪ mʊ te o wænu. Wænu tɪɓ ba na jɪgɪ tɪn yɪ ba maama nyɪm mʊ.

³³ Zezi tintuŋna bam maa jɪgɪ dam kamunu, yɪ ba fɔgɪ ba brɪ dɪ Yuutu Zezi cɪga kam nɪ o sɪnɪ o bi o yagɪ tɔbɪ. Wɛ ma zəni ba maama dɪ DI zaanɪ dɪm lanyɪranɪ.

³⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ təri ba kɔgɔ kum wɔnɪ o na yɪ yinigə tu. Balɔ na jɪgɪ karɪ naa sam tɪn yəni ba yəgi-tɪ mʊ,

³⁵ yɪ ba daari ba kwe səbu kum ba ja ba ba pa Zezi tintuŋna bam. Ba laan ma maŋɪ səbu kum ba pa daanɪ, kʊ maŋɪ dɪ wɔɓ maama na lagi zənə te tɪn.

³⁶ Kuntɔ, Zuzɛfɔ wɔɓ ba na maa bə nɪ Banabasɪ, kʊ kuri mʊ kwɪə tu, yɪ o yɪ Leviti tu wɔɓ na nuŋɪ Sipri tɪn,

³⁷ o dɛɛn yəgi o kara yɪ o kwe səbu kum o pa Zezi tintuŋna bam.

5

Ananiya dɪ Safiira

¹ Kʊ daari nɔɔnɔ wɔdon dɛɛn mʊ wɔra, o yɪrɪ mʊ Ananiya, o kaanɪ yɪrɪ mʊ Safiira. Nɔɔnɔ wɔm ma kwe ba kara o yəgi.

² O ma twəri səbu kum wɔnɪ sɪ o ta jɪga, yɪ o kaanɪ dɪ ye kʊ ni nɪ. O laan ma kwe kulɔ na daari tɪn o ja vu o pa Zezi tintuŋna bam.

³ O na kɪ kuntɔ tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Ananiya, bɛɛ mʊ kɪ yɪ nmʊ pa sutaanɪ wanɪ nmʊ kuntɔ don, yɪ n fɔ vwan dɪ Wɛ Joro kum dɪ

nmʊ na twəri kara kam səbu kum wɔnɪ sɪ n ta n jɪgɪ tɪn?»

⁴ Maŋa kam nmʊ ta na wɔ yəgi kara kam tɪn, ka ya yɪ nmʊ nyɪm mʊ. Nmʊ nan na kwe n yəgi tɪn, səbu kum ta yɪ nmʊ nyɪm mʊ. Bɛŋwaanɪ mʊ n bɔŋɪ n wɔ nɪ, yɪ nmʊ kɪ kəm dɪm kuntɔ? Nmʊ na fɔgɪ vwan kuntɔ tɪn, n fɔgɪ n pa Wɛ mʊ, sɪ kʊ dai nabiinə.»

⁵ Ananiya na ni kuntɔ tɪn, o ma tʊ tɪga nɪ o tɪ. Kʊ dɛɛn ma pa fɔbɪ ja balɔ maama na lwarɪ kʊ ni nɪ tɪn.

⁶ Nɔn-dɔnnɔ ma zanɪ ba vu ba pri tʊ wɔm ba ja nuŋɪ ba kɪ.

⁷ Kʊ na kɛ nɪ luu tɪtɔ te tɪn, o kaanɪ wɔm dɪ daa ma ba o zʊ Pɪyɛɛrɪ-ba te. O ma daa ta wɔ lwarɪ kulɔ na kɪ tɪn.

⁸ Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Ta n brɪ-nɪ, mʊ səbu kulɔ maama nmʊ dɪ n barɔ wɔm na jonɪ á kara kam ŋwaanɪ tɪn na?» O ma sɛ o wɪ: «ɛɛn, kʊ maama mʊ kuntɔ.»

⁹ Pɪyɛɛrɪ laan ma bwe-o o wɪ: «Bɛŋwaanɪ mʊ nmʊ dɪ n barɔ wɔm kɪ ni daanɪ sɪ á maŋɪ Yuutu Baŋa-Wɛ Joro kum á nii? Nɔɔna balɔ na kwe n barɔ wɔm ba kɪ tɪn ta zɪgɪ digə kam ni nɪ lele kuntɔ. Ba nan wó zɪŋɪ nmʊ dɪ ba ja nuŋɪ.»

¹⁰ O na tagɪ kuntɔ o tɪ tɪn, bɪdɔwɪ baŋa nɪ mʊ kaanɪ wɔm tʊ tɪga nɪ Pɪyɛɛrɪ yigə nɪ o tɪ. Nɔn-dɔnnɔ tɪm ma ba tɪ yɪ dɪ o tɪga. Ba ma kwe-o ba ja nuŋɪ ba kɪ o barɔ wɔm tɪkəri nɪ.

¹¹ Fɔbɪ dɛɛn ma ja Zezi kɔgɔ kum dɪ nɔɔna balɔ

maama dɪ na ni kulɔ na kɪ tɪn.

¹² Wɛ dɛɛn pɛ Zezi tintuŋna bam kɪ wænu tɪɔ na brɪ Dɪ dam tɪn dɪ wo-kɪnkagɪla zanzan nɔɔna titari ni. Zezi nɔɔna bam maama dɛɛn yəni ba jeeri daani dɪ wɔbɔŋ-dɪdwi mu faŋa faŋa Pɛ Salomɔn kunkɔɔ kum ni.

¹³ Balɔ na dai ba kɔgɔ kum wɔ nɔɔna tɪn, ba wɔɔwɔɔ wɔ dɛ o wəli ba wɔni. Kɔ daari tu kum nɔɔna bam maama ma tee Zezi nɔɔna bam.

¹⁴ Baara dɪ kaana zanzan dɛɛn tu ba kɪ ba wɔ-dɪdwa dɪ dɪ Yuutu Zezi. Ba ma tɔgɪ ba wəli o kɔgɔ kum wɔni.

¹⁵ Zezi nɔɔna bam na yɪ kuntu tɪn, nɔɔna maa zɪŋɪ yawɪna ba nuŋi ba tiŋi cwe niə ni. Ba dɛɛn tiŋi-ba sari dɪ gungwəlu baŋa ni mu, sɪ Pɪyɛɛri na maa tɔgɪ da o kea, sɪ o lulunju kum má wani kɔ tɔgɪ ba badonnə baŋa.

¹⁶ Nɔɔna zanzan maa yəni ba nuŋi Zeruzalem sa-tɪntɪ dɪm maama wɔni ba jaani yawɪna dɪ balɔ ciciri na jɪgɪ-ba sɪ yaari tɪn ba tui, yɪ ba maama nɛ yazurə.

Ba na jɪgɪ Zezi tintuŋna bam ba yaari te tɪn

¹⁷ Zwifə bam kaanum yuutu wɔm dɪ o nɔɔna bam maama na tɔgɪ ba yɪ Sadusian tiinə kɔgɔ kum wɔ nɔɔna tɪn dɛɛn ma na kulɔ na kɪ tɪn. Ba maa tiini ba jɪgɪ wɔ-gurɔ dɪ Zezi tintuŋna bam.

¹⁸ Ba laan ma zanɪ ba ja-ba ba ja vu ba kɪ pɪna digə ni.

¹⁹ Tɪga na yɪ tɪn, Baŋa-Wɛ maleka ma ba ka pɔri pɪna digə kam niə yam, yɪ ka pa Zezi tintuŋna bam nuŋi. Ka ma ta dɪ ba ka wɪ:

²⁰ «Wɛ-na á zɔ Wɛ-di-kamunu kum, sɪ á taá brɪ nɔɔna bam Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kam na yɪ te tɪn maama.»

²¹ Ba ma sɛ Wɛ maleka kam ni. Tɪga na pɔri tituti tɪn, ba ma vu ba zɔ Wɛ-di-kamunu kum ba wɔra ba brɪ nɔɔna bam.

Kaanum yuutu wɔm dɪ o nɔɔna bam laan ma bəŋi Zwifə sariya-dirə nakwa dɪ Zwifə nakwa bam kɔgɔ kum maama sɪ ba kikili daani. Ba ma daari ba tɔŋi nɔɔna sɪ ba vu ba li Zezi tintuŋna bam pɪna digə kam ni ba ja ba ba pa-ba.

²² Ba nɔɔna bam na yɪ da tɪn, mu ba wɔ nɛ Zezi tintuŋna bam pɪna digə kam ni. Ba ma joori ba vu Zwifə nakwa bam te yɪ ba wɪ:

²³ «Dɪ na yɪ da tɪn, pɪna digə kam niə yam pɪ mu lanyɪrani. Nɔɔna balɔ na wɔra ba yɪra sɪ pɪna bam yɪ lu tɪn maa zɪgɪ da. Dɪ nan na pɔri digə kam tɪn, dɪ wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ ka wɔni.»

²⁴ Wɛ-di-kamunu kum yɪna bam yigə tu wɔm dɪdaani kaanum yigə tiinə bam na ni kuntu tɪn, ba wɔbɔŋa vugimi daani yɪ ba yəri kulɔ na kɪ Zezi tintuŋna bam tɪn.

²⁵ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ laan ma ba o zɔ ba na wɔ mɛ tɪn o ta dɪ ba o wɪ: «Nii-na, nɔɔna balɔ abam ya na jaani á kɪ pɪna digə kam ni tɪn,

bam mu wu We-di-kamunu kum wɔni ba zigi da ba bri noona.»

²⁶ Yirina bam yigə tu wɔm na ni kuntu tin, o di o noona bam ma joori ba vu ba ja Zezi tintuŋna bam ba ba. Ba daa wu jaani-ba di dam, beŋwaani ba kwari fɔni si noona bam wu dɔli-ba di kandwa.

²⁷ Ba laan ma pa ba zu ba zigi sariya-dirə nakwa bam yigə ni. Kaanum yuutu wɔm laan ma bwe-ba o wi:

²⁸ «Beŋwaani mu á ki kuntu? Dibam manɔ dí kaani abam si á daa yi taá bri noona di yiri duntu. Nii abam na ki te. Á pe abam zaasum dum yirani mu jagi Zeruzalem maama wɔni, yi á ta lagi si wuntu caa kum togi dibam.»

²⁹ Piyɛɛri di o donno tintuŋna bam ma ləri ba wi: «Dibam manɔ si dí se We ni mu ku dwani nabiinə ni.

³⁰ Zezi wɔlu abam na jaani á pa tɔun-dagara baŋa ni á gu tin, Baŋa-We dilu dibam nabaara bam na togi tin mu pe o bi o yagi tɔni.

³¹ Ku yi wuntu mu Baŋa-We zəŋ-o Di jəni Di jazum ni, si o taa yi dibam Pe di dí Vɔru, si o pa Yisurayeli tiinə na cwəŋə ba ləni ba wɔru, si We laan yagi ba lwarim Di ma ce-ba.

³² Dibam di We Joro kulɔ We na pe balu maama na se Di ni tin yi ciga kantu maana tiinə.»

³³ Zwifə nakwa bam na ni Zezi tintuŋna bam na te kulɔ

tin, ba bana ma tiini ya zaŋi di ba, yi ba lagi si ba gu-ba.

³⁴ Sariya-dirə nakwa bam didu ma zaŋi ba titari ni, o yiri mu Gamaliyelɔ. O yi Farizian tu yi o ta yi We cullu tum karanyin-kamunu. Noona maama maa pa-o zulə. O na zaŋi ba kɔgɔ kum wɔni tin, o maa wi, ba ja Zezi tintuŋna bam ba nunɔi pooni si ba cəgi fin.

³⁵ O ma daari o ta di sariya-dirə nakwa bam o wi: «Yisurayeli tiinə-ba, á cu-na á titi di á na bɔni si á ki noona bantu te tin.

³⁶ Ku ta wu daani noonu wɔdonɔ mu zaŋi dibam lugu ni, o yiri mu Tɔdasi. O maa pai o yi non-kamunu yi noona zanzan deen togi o kwaga, ba yi nɔneeni noona biə-yana (400) te. Ba deen gu-o mu yi o karabiə bam jagi da yigə ni. Noon-noonu daa wu daari.

³⁷ Kuntu kwaga ni Galile tu wɔdonɔ di daa ma zaŋi o yiri mu Zudasɔ. Manɔ kam ba deen na wura ba gari dí lugu kum non-biə tin, mu o zaŋi o la kɔgɔ o ki o kwaga ni. Ba ma gu wuntu di. O di kwaga noona bam maama ma jagi da yigə ni.

³⁸ Kuntu ŋwaani mu a lagi a ta abam si á yi zaŋi á ki noona bantu kulukulu. Yagi-na-ba, beŋwaani ba wɔbuŋa yam di ba tituŋa yam maama na yi nabiinə nyim mu, yaá ba ya ji kafe mu.

³⁹ Ku nan na yi We nyim mu, abam bá wani á ci-ba. Yiri-na á titi si á yi ba á ja

dɪ Baŋa-Wɛ.»

Gamaliyɛli na tagɪ kuntu o ti tɪn, ba ma sɛ o taani dɪm.

⁴⁰ Ba ma bɛŋi Zezi tɪntʊŋna bam sɪ ba joori ba zʊ ba te. Ba ma magɪ-ba dɪ balaara, yɪ ba daari ba kaani-ba sɪ ba daa yɪ ŋɔɔni kulɔkulɔ dɪ Zezi yɪri. Ba laan ma yagɪ-ba yɪ ba viiri.

⁴¹ Zezi tɪntʊŋna bam ma nunji sariya-dirɛ nakwa bam tee ni, yɪ ba jɪgɪ wɔpolo lanyirani dɪ ba na maŋi sɪ ba na yaara Zezi yɪri ŋwaani tɪn.

⁴² Dɛ maama ba maa yɛni ba jeeri daani Wɛ-di-kamunu kum wɔni, yɪ ba daari ba tɔli sam ba bɪri nɔɔna Wɛ cɪga kam. Ba ma tɔoli Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam, ni Zezi mu yɪ Krisi wum Wɛ na tɔŋi tɪn.

6

Ba na li nɔɔna barpe tɪtʊŋa yam ŋwaani te tɪn

¹ Maŋa kam kuntu ni Zezi karabiɛ bam kɔgɔ kum maa wura ku pulɛ zanzan. Ba kɔgɔ kum wɔni Zwifɛ balu na yɪ vɛrɛ yɪ ba ŋɔɔni Grɛki tiinɛ taani dɪm tɪn maa jɪgɪ balu na ŋɔɔni ba titi Zwifɛ taani dɪm tɪn ba pɔvna, dɪ ba na ba paɪ ba kadɛnɛ kulɔ na maŋi sɪ ba pa-ba ba ni-wɔdiu ŋwaani dɛ maama tɪn.

² Zezi tɪntʊŋna fugɛ-bale bam ma bɛŋi ba kɔgɔ kum maama ba ki daani, yɪ ba ta ba wɪ: «Ku wɔ maŋi sɪ dɪbam yagɪ Wɛ taani dɪm zaasum, sɪ dɪ daari dɪ taá maŋi wɔdiiru.

³ Dɪ ko-biɛ-ba, á maŋi sɪ á li nɔɔna barpe mu á wɔni, sɪ dɪ pa ba taa nii wɛɛnu tɪntʊ baŋa ni. Ba nan maŋi sɪ ba taa yɪ nɔɔna balu nɔɔna maama na ye ni ba yɪ nɔn-ŋɔna yɪ Wɛ Joro kum wɔ ba tee ni lanyirani yɪ ba jɪgɪ wɔbɔŋ-ŋɔna tɪn.

⁴ Sɪ dɪbam dɪ daari dɪ kwaani dɪ nii Wɛ warim dɪ Dɪ taani dɪm zaasum baŋa ni.»

⁵ Ba na tagɪ kuntu tɪn, ku ma poli ba kɔgɔ kum maama wɔ. Ba ma kuri ŋɔɔnu wɔdon, o yɪri mu Etiyeni. Wɔntu jɪgɪ wɔ-dɪɔba dɪ Zezi yɪ Wɛ Joro kum wɔ o tee ni. Ba ma wɛli Filipi dɪ Prokori dɪ Nikano dɪ Timɔn dɪ Pamɪna dɪ Nikola wɔlu na nunji Antɔsi, o yɪ dwi-ge tu yɪ o ba o tɔgɪ callu tɪlu Wɛ na pɛ dɪbam Zwifɛ bam tɪn.

⁶ Ba ma li-ba ba ja vu ba zɪgɪ Zezi tɪntʊŋna bam yigɛ ni. Ba ma warɪ Wɛ ba pa-ba yɪ ba danɪ ba jɪa ba baŋa ni.

⁷ Wɛ kwɛrɛ kam dɛɛn ma fɔgɪ ka jagɪ ka ve yigɛ yɪ nɔɔna sɛ-ka. Zezi karabiɛ bam kɔgɔ kum maa pulɛ zanzan Zeruzalem ni. Zwifɛ kaanum tiinɛ zanzan dɪ dɛɛn ma ba ba sɛ Zezi cɪga kam.

Ba na jaani Etiyeni te tɪn

⁸ Etiyeni dɛɛn yɪ nɔɔnu wɔlu Wɛ na pɛ-o zaani dɪ dam zanzan tɪn. O maa tiini o ki wo-kɪnkagɪla dɪ wɛɛnu tɪlu na bɪri Wɛ dam tɪn nɔɔna titari ni.

⁹ Nɔɔna badonnɛ maa zanɪ ba magɪ kantɔgɔ did-o. Bantu nunji Zwifɛ kɔgɔ kulɔ ya na yɪ gambe yɪ ba laan ba ba te ba titi tɪn wɔni

mɔ. Ba deen nuŋi Sireeni di Alesandri mɔ. Ba ma togi ba wɛli di Zwifɛ badaara na nuŋi Silisi di Azi tɔn.

¹⁰ Ba na magi kantɔgo did-o tɔn, o ma ŋɔɔni di buɔim dam ni We Joro kɔm na pe-o te tɔn, ku pa ba daa warɔ o taani ba lɛri.

¹¹ Ba laan ma nuŋi ba ki ni didaani nɔɔna badonnɛ, si ba fo vwan ba ta wi: «Dɔbam ni nɔɔnɔ wɔntɔ na ŋɔɔni o twi Moyisi di We.»

¹² Ba ma pa tiv kɔm nɔɔna di ba nakwa bam di ba cullu karanyina tiinɛ bam bana zaɔi, yi ba ja Etiyeni ba ja vu ba sarɔya-dirɛ nakwa bam yigɛ si ba di o taani.

¹³ Ba ma pa nɔɔna badonnɛ zu ba fo vwan ba pa-o, yi ba ta ba wi: «Maɔa maama nɔɔnɔ wɔntɔ sɔni o ŋɔɔni ta-balwaarɔ mɔ o pai dɔbam We-di-kamunu kɔm di We cullu tiv DI na ki Moyisi jɔɔa ni dɔbam ŋwaani tɔn.

¹⁴ Di ma ni o na tagi o wi, Nazareti tu Zezi mɔ wɔ ba o cɔgi We-di-kamunu kɔm, yi o pipiri mɔ kɔlɔ maama Moyisi deen na bri di nabaara si di taá togi tɔn.»

¹⁵ Zwifɛ nakwa balu maama na je da tɔn laan maa yɔɔri ba nii Etiyeni cɔɔn. Ba ma nii ba na o yibiyɛ na lɛni ni maleka yibiyɛ te.

7

Etiyeni na toli o kwɛrɛ te tɔn

¹ Zwifɛ kaanɔm yuutu wɔm ma zaɔi o bwe Etiyeni o wi: «Wɛɛnu tiv ba na tagi

ba pa nmɔ tɔn yi cɔga mɔ naa vwan mɔ?»

² Etiyeni laan ma lɛri o wi: «A kwɛ-ba di a ko-biɛ-ba, cɛgi-na amɔ na lagi a ta wɔɔo kɔlɔ tɔn. Faɔa faɔa tɔn Paari-Zulɛ Tu Baɔa-We mɔ tu dɔbam nabaarɔ Abraham te. Kantɔ maɔa kam ni, Abraham deen ta zuɔri Mesopotami ni mɔ. O daa ta wɔ ve si o taa zuɔri Aaran ni.

³ We deen ma ta did-o DI wi: «Yagi n titi tiv kɔm di n sɔɔɔ tiinɛ, si n daari n vu tiv kɔlɔ amɔ na wɔ bri nmɔ tɔn.»

⁴ O ma sɔni o zaɔi o nuŋi Kalidɔan tiinɛ tiv kɔm ni o vu o yi Aaran o zuɔri da. O na wɔ daani tɔn, o ko ma ti. We ma pa o daa nuŋi o foɔri o vu o yi tiv kɔntɔ abam na zuɔri zim tɔn.

⁵ We nan wɔ pe Abraham tɔga yo seeni si o taa te, di finfin di. We deen goni ni mɔ did-o DI wi, wɔm wɔ pa-o tɔga kantɔ si o taa te, yi o na tigi o daari, si o dwi tiinɛ ta ta te-ka. We na goni DI ni dɔm tɔn, Abraham ta ba jigi bu.

⁶ Mɔ We na tagi kɔlɔ did-o tɔn mɔ tintɔ: «Abraham, nmɔ dwi tiinɛ wɔ vu ba taa zuɔri tu-gaa ni. Baá ta yi gambe mɔ tiv kɔm kɔntɔ ni, yi nɔɔna wɔ beesi-ba taan bina biɛ-yana (400).

⁷ Amɔ We nan wɔ di balu na fi-ba si ba tɔɔi gambeem tituŋa tɔn taani si ba na cam. Kɔntɔ kwaga ni, ba laan wɔ nuŋi tiv kɔm kɔntɔ ni ba ba, ba taa zuli amɔ jɛgɛ kantɔ ni.»

⁸ Baŋa-We ma daari DI go ni DI pa Abraham DI wi, Abraham dwi tiinə taa goni ba bəkəri sɪ kʊ brɪ nɪ ba sɛ DI ni. Kuntʊ, Abraham na lugi Yizaki tɪn, da nana dɛ nɪ o ma go-o. Yizaki dɪ dɛɛn ma ba o lʊ Zakɔbi, o dɪ ma go-o. Zakɔbi ma lʊ dɪ nabaara fugə-bale bam yɪ o go-ba dɪ.

⁹ Nabaara bam didba yɪrɪ mʊ Zʊzefʊ. O currʊ tɪm dɛɛn maa jɪgɪ wʊ-gʊrʊ did-o. Kuntʊ ŋwaanɪ mʊ ba jaan-o ba yəgi ba pa o vu Ezipi sɪ o taa yɪ gambaa. We ta maa wɔra did-o.

¹⁰ DI ma pa o nunji cam maama wɔnɪ dɪ yazurə. Zʊzefʊ na tu o zɪgɪ Ezipi pa-farʊ wɔm yigə nɪ tɪn, We pɛ-o wʊbɔŋ-ŋɔna yɪ pɛ wɔm yɪ su Zʊzefʊ lanyɪranɪ. Pɛ wɔm ma pa o ji o sɔŋɔ kʊm tu dɪ Ezipi tɪw kʊm maama yuutu.

¹¹ Kana dɛɛn ma ba ka wʊ Ezipi dɪ Kanaan tɪnɪ dɪm maama nɪ. Kʊ ma tiini kʊ cɛ ba yɪra nɪ. Dɪ nabaara bam maa warɪ sɪ ba na wɔdiu ba dɪ.

¹² Zakɔbi dɛɛn ma ni nɪ wɔdiu wʊ Ezipi nɪ. O ma tɔŋɪ dɪ nabaara bam sɪ ba vu ba yəgi.

¹³ Kuntʊ kwaga nɪ ba daa ma joori ba vu ba kɪ bile. Zʊzefʊ laan ma pa o currʊ tɪm lwar-o. Ezipi pa-farʊ wɔm dɪ laan ma ba o lwarɪ Zʊzefʊ dwi dɪm na nunji mɛ tɪn.

¹⁴ Zʊzefʊ ma daari o tɔŋɪ ni o pa o ko Zakɔbi, sɪ o dɪ o sɔŋɔ tiinə bam maama ba o te Ezipi nɪ. Ba maama dɛɛn yɪ nɔɔna fusɪrpe-banu mʊ (75).

¹⁵ Zakɔbi ma sunɪ o zanɪ o vu Ezipi. Dáanɪ mʊ wɔntʊ tɪga. Dɪbam nabaara bam dɪ ma ba ba ti.

¹⁶ Ba ma ja ba yɪra yam ba joori ba vu Sisɪm ba kɪ-ba yibeeli dɪlʊ Abraham na yəgi dɪ səbu Emori biə bam tee nɪ tɪn nɪ.

¹⁷ Maŋa kam ma twe sɪ Baŋa-We sunɪ DI kɪ kʊlʊ DI dɛɛn na goni ni dɪ Abraham tɪn. Maŋa kam kuntʊ nɪ dɪbam nɔɔna balʊ na wʊ Ezipi nɪ tɪn maa tiini ba wɔra ba puli zanzan.

¹⁸ Pa-farʊ wɔdonɪ dɪ daa ma zanɪ sɪ o taa te Ezipi. O maa yəri Zʊzefʊ ni nɪ.

¹⁹ O dɛɛn maa jɪgɪ dɪbam nabaara bam o beesa. O dɛɛn kɪ swan mʊ o fi-ba sɪ ba kwe ba bu-sɪsɪn ba jaanɪ ba ve ba yaga, sɪ ba taa tɔa.

²⁰ Kantʊ maŋa kam nɪ mʊ ba lugi Moyisi. O dɛɛn maa yɪ bu-ŋɔm We yibiyə nɪ. Ba maa jɪg-o ba kɔna o ko sɔŋɔ nɪ canɪ sɪtɔ.

²¹ Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu ba yagɪ. Pa-farʊ wɔm bukɔ ma kwe-o o jɪgɪ o niə, nɪ o yɪ o tɪtɪ bu mʊ te.

²² Ba ma brɪ Moyisi Ezipi tiinə yi-pʊrʊ kʊm maama. O ma ji nɔn-babɪa o ni-taanɪ dɪ o kəm maama baŋa nɪ.

²³ Moyisi dɛɛn na yɪ bɪna finna tɪn, o ma lɪ wʊbɔŋa sɪ o vu o nii o ko-biə Yisɪrayelɪ tiinə bam na yɪ te.

²⁴ O na ve tɪn, o ma na Ezipi tu wɔdonɪ na jɪgɪ Yisɪrayelɪ tu o maga. Moyisi ma vu sɪ o wəli o tɪtɪ dwi tu wɔm jara yam wɔnɪ. O ma magɪ Ezipi tu wɔm o gʊ.

25 O deen ya buŋi ni o titi dwi tiinə bam wó lwarɪ ni We lagɪ DI pa wuntu mu jonɪ-ba Eziɪpi tiinə bam juɲa ni o yagɪ. Ba nan wɔ lwarɪ.

26 Tɪga na pɔuri tɪn, o daa ma na Yisɪrayelɪ tiinə bale na jɪgɪ daani. O ma kwaani si o lo-ba, yɪ o ta di ba o wɪ: <A ko-biə-ba, abam yɪ cɔrru mu daani. Bɛɛ mu kɪ yɪ abam daa jɪgɪ daani?>

27 O na tagɪ di ba kuntu tɪn, mu wɔlɔ wɔm na dana tɪn ma yigi Moyisi o yagɪ daa ni, yɪ o daari o bwe Moyisi o wɪ: <Wɔɔ mu pɛ nmɔ ni si n ta n yɪ dɪbam yuutu si n daari n ŋɔɔni dɪbam taani?>

28 Nmɔ lagɪ si n gɔ amɔ di mu, ni n diin na gɔ Eziɪpi tu wɔm te tɪn na?>

29 Moyisi na ni kuntu tɪn, o laan ma duri o nuɲi Eziɪpi ni o yu o zɔuri Madɪan tɪɔ ni. Dáani mu o di kaani yɪ ba lɔ biə bale.

30 Bɪna fiinna deen na ke tɪn, We maleka ma ba Moyisi te kagɔa wɔni Sinayi piu kɔm tɪkəri ni. O ma na min-vɔgɔ na jɪgɪ puɲu kɔ di, yɪ maleka kam wɔ mini dɪm wɔni.

31 Moyisi yɪra ma sɔɔri di o na nɛ kulɔ tɪn. O ma fɔɔri o yɪ mini dɪm te si o nii. O laan ma ni Baɲa-We kwərə na ŋɔɔni did-o ka wɪ:

32 <Amɔ yɪ nmɔ nabaara bam Baɲa-We. Amɔ mu yɪ Abraham Baɲa-We, di Yizaki di Zakobi Baɲa-We.> Moyisi yɪra maa sai, yɪ o daa wari o nii.

33 Baɲa-We ma ta did-o DI wɪ: <Li n natra yam, si jəgə

kalɔ nmɔ na zɪgɪ da tɪn yɪ amɔ titi jəgə mu.>

34 We daa ma ta DI wɪ: <A nɛ a nɔɔna bam na wɔ Eziɪpi ni ba yaara te tɪn, yɪ a kwəri a ni ba na kuni te tɪn. Amɔ nan tu si a jonɪ-ba mu a yagɪ. Kuntu tɪn, a lagɪ a tɔɲi nmɔ si n joori n vu Eziɪpi.> »

35 Etiyeni ta ma ta o wɪ: <Moyisi deen yɪ wɔlɔ Yisɪrayelɪ tiinə bam na vi-o tɪn. Ba deen bwe-o ba wɪ: <Wɔɔ mu pɛ nmɔ ni, si n ta n yɪ dɪbam yuutu si n daari n ŋɔɔni dɪbam taani?> Moyisi wuntu mu We tɔɲi si o vu o taa te DI nɔɔna bam, si o daari o jonɪ-ba o yagɪ. We ma tɔɲi DI maleka, yɪ ka nuɲi o yigə ni puɲu wɔni ka bri-o kuntu maama.

36 Moyisi deen ma kɪ wo-kɪnkagɪla di wənnu tɪlɔ na bri We dam tɪn Eziɪpi ni, yɪ o wani o ja nɔɔna bam o nuɲi. Ba ma tɔgɪ nuɲu-sɔɲu kɔm ba bɛ, yɪ ba daari ba beeri kagɔa kam wɔni taan bɪna fiinna, yɪ Moyisi deen ta kɪ wo-kɪnkagɪla zanzan ba tee ni.

37 Moyisi daa ta mu yɪ wɔlɔ na tagɪ di Yisɪrayelɪ tiinə bam o wɪ: <We wó pa abam dwi tu didɔa zaɲi o taa yɪ We nijonɲu abam titari ni, ni DI na tɔɲi amɔ Moyisi te tɪn.>

38 Moyisi mu yɪ wɔlɔ deen na wura di Yisɪrayelɪ tiinə kɔgɔ kɔm kagɔa kam wɔni tɪn, yɪ o wura didaani dɪbam nabaara bam, di maleka kalɔ na ŋɔɔni did-o Sinayi piu yuu ni tɪn. Wuntu mu jonɪ We bitari silɔ na pai

ŋwɪa tɪn o pa dɪbam.

³⁹ Dɪ kuntɔ maama, dɪ nabaara bam deen ba lagɪ sɪ ba sɛ Moyisi ni. Ba ma vɪ-o, yɪ ba daari ba bɔŋɪ sɪ ba joori ba vu Ezipi.

⁴⁰ Ba ma ta dɪ Aaron ba wɪ: <Mɔ jwənə n pa dɪbam sɪ ya taa toɔɔ dɪ yigə, sɪ Moyisi wɔɔ na jaanɪ dɪbam o nuŋi Ezipi ni tɪn, dɪ yəri woŋo kɔɔ na kɪ-o tɪn.>

⁴¹ Maŋa kam kuntɔ ni ba ma sɪnɪ ba mɔ kamɔɔ kɔ nyɪ dɪ nɔa, yɪ ba pa kɔ yɪ ba jwəni. Ba maa jɪɔ-dɪ ba kaana. Ba ma daari ba kɪ wɔpolo dɪ ba tɪtɪ na mɛ ba jɪa ba ma mɔ kɔɔ tɪn.

⁴² Ba na kaanɪ jwəni dɪm kuntɔ tɪn, Wɛ ma pipiri Dɪ kwaga Dɪ ya-ba. Dɪ ma yagɪ-ba sɪ ba taa zuli calɪwɪ sɪɔ na wɔ weyuu ni tɪn. Kɔ kɪ nɪɛɛnɪ kɔ na maŋɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ nijɔŋnə bam tɔno kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

<Abam Yisrayelɪ dwi tiinə-ba,
á deen na gɔ vara á ma kaanɪ jwənə kagɔa kam wɔnɪ bɪna fiinna tɪn,

kɔ dai amɔ mɔ á kaanɪ á pa kuntɔ.

⁴³ Kɔ nan yɪ Moloki jwəni dɪm vwe mɔ abam deen zɪŋɪ,

dɪdaanɪ calɪɔa kalɔ na yɪ abam jwəni Rifanɪ tɪn.

Tɪntɔ maama nan yɪ kamwarɔ tɪɔ á na kɪ sɪ á taá zuli-tɪ mɔ.

Kuntɔ ŋwaanɪ amɔ wɔ pa nɔɔna zəli abam

ba ja vu ba gaalɪ Babilɔnɪ na wɔ mɛ tɪn.>

⁴⁴ Dɪbam nabaara bam na beeri kagɔa kam wɔnɪ tɪn, ba deen jɪɔ Wɛ vwe dɪɔ na brɪ ni Wɛ wɔ ba tee ni tɪn mɔ. Wɛ deen brɪ Moyisi o na wɔ kɪ te sɪ o ma pu vwe dɪm tɪn. Ba deen sɪnɪ ba kɪ-dɪ ni Wɛ na brɪ sɪ ba kɪ te tɪn mɔ.

⁴⁵ Kɔ kwaga seeni tɪn, dɪbam nabaara bam mɔ jonɔi vwe dɪm ba kwə tee ni ba zɪŋɪ-dɪ ba ja toɔɔ Zozwe kwaga. Ba ma vu ba wantɪ tɪnɪ dɪɔ Wɛ na lagɪ Dɪ pa-ba sɪ ba taa zɔɔrɪ da tɪn. Wɛ deen zəli je sɪm nɔɔna bam Dɪ yagɪ ba yigə ni. Vwe dɪm maa wɔra taan, kɔ ba kɔ yɪ Davidi na zanɪ o jɪ pɛ maŋa kalɔ tɪn.

⁴⁶ Wɛ wɔ ma poli dɪ Davidi, yɪ o loori Wɛ sɪ Dɪ pa-o cɔwəŋə sɪ o lo digə o ma ləni vwe dɪm yuu ni, sɪ Wɛ taa zɔɔrɪ da sɪ Dɪ taa wɔ Zakɔbɪ dwi tiinə bam tee ni.

⁴⁷ Kɔ nan yɪ Davidi bu Salɔmɔn mɔ loɔɔ digə kam o pa Wɛ.

⁴⁸ Baŋa-Wɛ dɪɔ na yɪ ka-munu tɪn nan ba zɔɔra dɪ sɪɔ nabiinə na loɔɔ tɪn wɔnɪ. Wɛ nijɔŋnu dɪɔba deen mɔ tagɪ o wɪ:

⁴⁹ <Yuutu Baŋa-Wɛ wɪ:
Weyuu mɔ yɪ amɔ jəŋə je,
kɔ daari tɪga baŋa maa yɪ amɔ nɛ cwiim je.

Digə kɔɔ dwi mɔ abam wɔ wantɪ á lo á pa amɔ?

Jəgə kɔɔ mɔ amɔ wɔ vu a pəni da a sin?

⁵⁰ Kɔ dai amɔ tɪtɪ jɪŋa mɔ kɪ wəənu tɪntɔ maama na?> »

⁵¹ Etiyənɪ daa ta ma ta dɪ Zwifə nakwa bam o wɪ: <Abam yɪ vɪna zanzan. Á

wɔbɔŋa dɪ nyɪ dɪ balɔ na ba tɔgɪ Wɛ tɪn wɔbɔŋa. Abam zwa mu kwarɪmɪ yɪ á ba ni Wɛ kwɛrɛ kam. Abam ba sɛ Wɛ Joro kɔm na bri cɪga kalɔ tɪn. Abam dɪ á nabaara bam kikiɛ maama yɪ bidwɪ mu.

⁵² Wɛ nijɔŋnɛ bam wɔnɪ wɔlɔwɔlɔ tɛrɛ abam nabaara bam na wɔ bɛɛs-o. Ba dɛɛn gɔ balɔ na bri ni Wɛ wó tɔŋɪ Cɪga Tu wɔm sɪ o ba tɪn. Lele kɔntɔ abam nan mu jaani wɔntɔ á kɪ nɔɔna jɪŋa ni, yɪ á kɪ daani á gɔ-o.

⁵³ Abam yɪ balɔ na jɔŋɪ Wɛ cullu tɪlɔ DI na tɔgɪ malɛsɪ jɪŋa DI pa abam tɪn mu. Dɪ kɔntɔ dɪ á ta wɔ sɛ-tɪ.»

Ba na gɔ Etiyeni te tɪn

⁵⁴ Etiyeni na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, kɔ ma pa Zwifɛ nakwa bam bana zanɪ did-o zanzan, yɪ ba dɔnɪ ba yɛlɛ.

⁵⁵ Wɛ Joro kɔm maa wɔ Etiyeni tee ni lanyiranɪ. O ma kwɛni o yuu wɛɛnɪ o nii Wɛ-sɔŋɔ seeni yɔɔrɔ-tɔtɔ, yɪ o na Wɛ paari-zulɛ na dagɪ te. O ma daari o nii o na Zezi na zɪgɪ Baŋa-Wɛ jazɪm ni.

⁵⁶ O laan ma ta o wɪ: «Nii-na, amɔ nɛ Wɛ-sɔŋɔ ni na pɔrɪ yɪ Nabiin-bu wɔm zɪgɪ Baŋa-Wɛ jazɪm ni.»

⁵⁷ Zwifɛ nakwa bam kɔgɔ kɔm maama na ni kɔntɔ tɪn, ba ma kaasi dɪ kwɛr-dɪa, yɪ ba pu ba zwa sɪ ba daa yɪ taa ni o taani dɪm. Ba maama ma duri bidwɪ baŋa ni ba vu ba ja-o.

⁵⁸ Ba ma van-o ba pa o nunɪ tɪlɔ kɔm daa. Ba laan ma daari ba jɪg-o ba dɔlɪ dɪ kandwa sɪ ba gɔ. Balɔ na

dɔl-o dɪ kandwa tɪn ma li ba gwaaru ba pa nɔn-dɔŋɔ kɔdɔŋ sɪ o ta niɛ. Nɔɔnɔ wɔm yɪrɪ mu Sooli.

⁵⁹ Ba na jɪgɪ Etiyeni ba dɔlɪ kɔntɔ tɪn, o ma loori Wɛ o wɪ: «A Yuutu Zezi, jɔŋɪ a joro.»

⁶⁰ O laan ma kuni doonɛ tɪga ni o kaasi dɪ kwɛr-dɪa o wɪ: «A Yuutu, yɪ kwe ba taalɪ ba kɛm-balɔrɔ kɔntɔ ŋwaani.» O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma tɪ.

8

¹ Sooli na nɛ ba na kɪ te ba gɔ Etiyeni tɪn, o ma sɛ ni kɔ manɪ.

Zezi karabiɛ bam na nɛ yaara te tɪn

Dɛ dɪm kɔntɔ ni nɔɔna puli sɪ ba yaari Zezi kɔgɔ kɔlɔ na wɔ Zeruzalem ni tɪn zanzan. Ba maama ma jagɪ ba duri ba zɔ tɪnɪ dɪlɔ maama na wɔ Zude dɪ Samari ni tɪn wɔnɪ. Kɔ daari Zezi tɪntɔŋna fugɛ-bale bam yiranɪ mu wɔ tɔgɪ ba duri.

² Nɔɔna balɔ na kwarɪ Wɛ tɪn ma kwe Etiyeni yɪra yam ba kɪ, yɪ ba daari ba keeri zanzan o tɔbɔnɪ dɪm ŋwaani.

³ Sooli maa kwaani sɪ o cɔgɪ Zezi kɔgɔ kɔm maama. O maa yɛni o tɔlɪ sam dɪm wɔnɪ o jaani baara dɪ kaana balɔ na tɔgɪ Zezi tɪn o ve o kɪ pɪna digɛ ni.

Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam na jagɪ te tɪn

⁴ Zezi karabiɛ balɔ na duri ba jagɪ tɪn maa yɛni ba ve je maama ba tɔɔlɪ Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam.

5 Filipi ma zanɔ o vu Samari tɔv kɔdoŋ o tɔɔli Krisi wɔm Wɛ na tɔŋi tɔn kwɛrɛ o brɔ nɔɔna bam.

6 Nɔn-kɔgɔ kɔm maama maa kwaanɔ ba cɛgi Filipi na ŋɔɔnɔ kulɔ tɔn. Ba maama cɛgi o taanɔ dɔm, yɔ ba kwɛri ba na wo-kɔnkagɔla yalɔ o na kɔ tɔn.

7 Ba ma na ciciri na nunɔ si yagi nɔɔna zanzan yɔ si kaasa dɔ kwɛr-dɛ. Kwaaru zanzan dɔ gwanɔ dɔ ma na yazurɛ.

8 Kuntɔ ŋwaanɔ wɔpɔlo dɛen maa tiini kɔ wɔ tɔv kuntɔ wɔnɔ.

9 Tɔv kɔm kuntɔ nɔ nɔɔnɔ dɛen ya wɔra, o yɔri mɔ Simɔn. O dɛen jɔgi liri mwaanɔ mɔ o kɔa. Kɔ maa paɔ Samari tiinɛ bam yɔ yɛu dɔd-o. O maa brɔ o titi nɔ o yɔ nɔn-kamunu mɔ.

10 Tɔv kɔm nɔɔna maama maa kwaanɔ ba cɛgi o taanɔ lanyɔranɔ, dɔdɛera dɔ nabwɛnɛ maama. Ba maa paɔ Wɛ dam mɔ wɔ o tee nɔ, yɔ ba jɔg-o ba bɛ ba wɔ Dam-fɔrɔ tu.

11 O dɛen ya paɔ ba yɔ yɛu dɔ o liri mwaanɔ tɔm taan yɔ kɔ daanɔ zanzan. Kuntɔ ŋwaanɔ mɔ ba kwaanɔ ba cɛg-o lanyɔranɔ.

12 Filipi laan ma ba o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ o brɔ-ba Wɛ paari dɔm taanɔ dɔ Zezi Krisi yɔri dɔm. O na brɔ-ba kuntɔ tɔn, nɔɔna bam ma sɛ o taanɔ dɔm. Ba pa ba miisi-ba na wɔnɔ Zezi yɔri ŋwaanɔ, baara dɔ kaana maama.

13 Simɔn titi dɔ ma sɛ, yɔ o daari o pa ba miis-o na wɔnɔ. O ma tɔgi dɔdaanɔ

Filipi yɔ o naɔ wo-kɔnkagɔla dɔ wɛnu tɔv na brɔ Wɛ dam tɔn. O na nɛ kuntɔ tɔn, kɔ ma sɔ-o.

14 Zezi tɔntɔŋna balɔ na wɔ Zeruzalem nɔ tɔn ma nɔ nɔ Samari tiinɛ bam sɛ Wɛ taanɔ dɔm. Ba ma tɔŋi Pɔyɛri dɔ Zan ba tee nɔ.

15 Ba na ve ba yɔ da tɔn, ba ma loori Wɛ ba pa balɔ na sɛ Zezi tɔn sɔ ba wanɔ ba jɔŋi Wɛ Joro kɔm.

16 Bɛŋwaanɔ Wɛ Joro kɔm daa ta wɔ tu bantɔ wɔlɔwɔlɔ te. Ba dɛen pɛ ba miisi-ba na wɔnɔ dɔ Yuutu Zezi yɔri ŋwaanɔ mɔ mɔ.

17 Pɔyɛri dɔ Zan laan ma danɔ ba jɔa ba banɔ nɔ, yɔ ba jɔŋi Wɛ Joro kɔm ba bicara nɔ.

18 Zezi tɔntɔŋna bam na danɔ ba jɔa nɔɔna bam banɔ nɔ yɔ ba jɔŋi Wɛ Joro kɔm kuntɔ tɔn, yɔ Simɔn na nɛ kɔ na kɔ te tɔn, o ma kwe sɛbu o ma loori Pɔyɛri dɔ Zan o wɔ:

19 «A lagɔ si á pa amɔ dɔ taa jɔgi dam dɔntɔ doŋ, si a na kwe a jɔa a danɔ nɔɔnɔ wɔlɔ banɔ nɔ, si kuntɔ tu dɔ jɔŋi Wɛ Joro kɔm.»

20 Pɔyɛri ma lɛr-o o wɔ: «Wɛ wɔ cɔgi nɔm dɔ n sɛbu kɔm maama, dɔ nɔm na buŋi si nɔn wanɔ n ma n sɛbu n yɛgi Wɛ pɛeri dɔm tɔn ŋwaanɔ.

21 Nɔm wɔbuŋa ba tɔgi cɔga Wɛ yigɛ nɔ. Kuntɔ tɔn, n bá na cwɛŋɛ si n tɔgi dɔ dɔbam n tɔŋi Wɛ tituŋa yam.

22 Nan lɛni n wɔ si n yagi wo-balwaarɔ tɔv nɔm na buŋi si n kɔ tɔn, si n daari n loori dɔ Yuutu Wɛ si, Dɔ na

se, si DI yagu n lwarim DI ma ce-m.

²³ Benwaani a ne si n jigi pu-sija zanzan, yi n wɔ lwarim gambɛem wɔni.»

²⁴ Simɔn ma lɛri o wɔ: «Nan loori-na We á pa-ni, si wænu tɔlɔ maama á na tagi amɔ banya ni tin yi ba ti cɔgi-ni.»

²⁵ Pɛyɛɛri di Zan dɛen ma ŋɔɔni dí Yuutu Zezi taani dim ba bri nɔɔna bam. Ba laan ma joori ba maa ve Zeruzalem. Ba na maa joori tin, ba ma tɔlɔ Samari ti-niə yam wɔni ba tɔɔli We kwɛr-ywɛŋə kam.

Filipi na pɛ didɛɛrɔ lwari We taani te tin

²⁶ Banya-We maleka ma ba Filipi te ka ta did-o ka wɔ: «Zaŋi n da jagwiə seeni n vu n da cwɛŋə kalɔ na zigɔ Zeruzalem ni ka ve Gaaza tin.» Cwɛŋə kam kuntu tɔgi kagɔba wɔ mu ka veə.

²⁷ Filipi ma zaŋi o maa kea. Etiyopi tu di dɛen maa wɔ cwɛŋə kam ni o maa ve sɔŋɔ. Wɔntu mu tɔŋi o pai ba tuw kum pa-kana kalɔ ba na bæ ba wi Kandaasi tin. O yi didɛɛrɔ wɔlɔ na nii o jujigɔrɔ tum maama banya ni. O dɛen ya ve Zeruzalem mu si o zuli We,

²⁸ yi o laan maa joori o ve sɔŋɔ di tɛriko kulɔ sise na vai tin. O na maa ke di o tɛriko kum kuntu tin, o maa je o karimɔ tɔno kulɔ We nijonnu Ezayi na pɔpɔni faja faja tin.

²⁹ We Joro kum ma bri Filipi ku wɔ: «Ve n ta n tɔgi di tɛriko kum.»

³⁰ O ma duri o vu o yi tɛriko kum yi ku veə. O ma ni nɔɔnɔ wɔm na jigi We nijonnu Ezayi tɔno kum o karima. O ma bwe-o o wɔ: «Nmɔ ni n na karimɔ kulɔ tin kuri na?»

³¹ O ma lɛri o wɔ: «A nan wó ki ta mu a ni ku kuri, yi nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ maŋi-ku o bri-ni?»

O laan ma loori Filipi si o di tɛriko kum banya o jɛni o tee ni.

³² O na wɔra o karimɔ wænu tɔlɔ tɔno kum wɔni tin mu tintu:

«Wɔntu dɛen mu nyi di piə kalɔ nɔɔnɔ na vani o ja o vu si ba gu tin.

O ta nyi di pɛlbu wɔlɔ ba na fanɔ o kɔrɔ yi o wɔ ki sɔɔ tin.

O nan wɔ puri o ni o ta kulɔkulɔ.

³³ Nɔɔna maa goon-o, yi ba wɔ di o taani di ciga.

Wɔɔn wó wantu o ŋɔɔni wuntu dwi dim ŋwana?

Benwaani ba li o ŋwɔa lɔgu banya ni.»

³⁴ Didɛɛrɔ wɔm ma ta di Filipi o wɔ: «A lagi a bwe a nii, wɔɔ taani mu We nijonnu wɔm tɛa, o titi mu o tɛ naa nɔɔnɔ wɔdon mu?»

³⁵ Filipi ma joori o puli nɔɔnɔ wɔm na karimɔ me tin o bri-o ku kuri, yi o daari o ta Zezi kwɛr-ywɛŋə kam maama o bri-o.

³⁶ Ba na tɔgi cwɛŋə kam ba maa ke kuntu tin, ba ma vu ba yi bugə. Didɛɛrɔ wɔm ma ta o wɔ: «Nii, na wɔ yo seeni. N bá wantu n miisi-ni na wɔni na?»

[

37 Filipi ma lər-o o wɪ: «Nmɔ na sɛ Wɛ tɪga kam dɪ n wɔ maama, aá wantɪ a miisi-m na wɔnɪ.» O ma ləri o wɪ: «A sɛ sɪ Zezi Krisi yɪ Baŋa-Wɛ Bu mɔ.»]

38 Dɪdɛɛrɔ wɔm laan ma pa tərɪko kɔm zɪgɪ. O dɪ Filipi ma tu tɪga ba vu ba zɔ na bam wɔ, yɪ Filipi miis-o na bam wɔnɪ.

39 Ba ma nunjɪ na bam wɔnɪ. Ba na nunjɪ tɪn, dí Yuutu Wɛ Joro kɔm ma kwe Filipi kɔ ja viiri. Dɪdɛɛrɔ wɔm ma daa wɔ nɛ-o. O ma joori o kwe cwəŋə o maa kɛa, yɪ o jɪgɪ wɔpɔlo zanzan.

40 Filipi ma na nɪ o wɔ Azoti nɪ mɔ. O ma tɔlt tɪnɪ dɪm maama o tɔɔlt Wɛ kwər-ywəŋə kam taan, o vu o yɪ Sezaari.

9

Sooli na ləni o wɔbɔŋa o sɛ Zezi te tɪn
(Tituŋa Tɔnɔ 22:4-16,
26:9-18)

1 Sooli dɛɛn maa kwaana o yaari dí Yuutu Zezi karabiə bam, yɪ o lagɪ sɪ o gb-ba. O ma zanjɪ o vu Zwifə bam kaanɪm yuutu wɔm te.

2 O ma loor-o sɪ o pɔpɔnɪ twaanɔ o pa Zwifə Wɛ-di sɪm na wɔ Damasi nɪ tɪn, nɪ wɔm na nɛ nɔɔna balɔ na tɔgɪ cwəŋə kam, oó ja baara dɪ kaana o ja vu o kɪ pɪna digə nɪ Zeruzalem nɪ.

3 O na nɛ twaanɔ tɪm tɪn, o ma zanjɪ o maa ve Damasi. O na twe tɔ kɔm tɪn, pooni ma da dɪ nunjɪ weyuu dɪ pɪpɪlt dɪ gilim-o.

4 O ma tɔ tɪga nɪ, yɪ o nɪ kwərə na bəŋi o yɪrɪ ka wɪ: «Sooli, Sooli, bɛŋwaanɪ mɔ n jɪgɪ amɔ n bɛɛsɪ kɔntɔ?»

5 O ma bwe o wɪ: «A tu, nmɔ yɪ wɔɔ mɔ?»

Kwərə kam ma ta ka wɪ: «Amɔ yɪ Zezi wɔlɔ nmɔ na jɪgɪ n bɛɛsɪ tɪn mɔ.

6 Nan zanjɪ n zɔ tɔ kɔm wɔ. Nmɔ na yɪ da, ba laan wɔ ta kɔlɔ nmɔ na manjɪ sɪ n kɪ tɪn.»

7 Nɔɔna balɔ na tɔgɪ dɪ Sooli tɪn maa zɪgɪ da, yɪ ba warɪ kɔlɔkɔlɔ sɪ ba ta. Ba dɛɛn nɪ kwərə kam, yɪ ba nan wɔ nɛ nɔɔn-nɔɔnɔ.

8 Sooli ma zanjɪ wɛɛnɪ o puri o yɪə yɪ o daa ba nai. Ba ma ja-o o jɪŋa nɪ, ba vanj-o ba ja zɔ Damasi wɔ.

9 Kɔ dɛɛn jɪgɪ da yatɔ mɔ o yɪə na dwe. Manja kam kɔntɔ nɪ o wɔ di, o nan wɔ nyɔgɪ.

10 Zezi karabu wɔdɔŋ dɛɛn maa wɔ Damasi nɪ, o yɪrɪ mɔ Ananiya. O ma na vɪrɪm wɔnɪ dí Yuutu wɔm na nɔɔnɪ dɪd-o. O ma bəŋi o yɪrɪ o wɪ: «Ananiya!»

O ma ləri o wɪ: «A yuutu, nii-nɪ.»

11 Dí Yuutu wɔm ma ta dɪd-o o wɪ: «Zanjɪ n vu Zudasi sɔŋɔ, kɔ na zɪgɪ cwəŋə kalɔ yɪrɪ na yɪ <Yɔɔrɔ-tɔtɔ> tɪn nɪ nɪ. Nmɔ na yɪ da, sɪ n bwe nɔɔnɔ wɔlɔ yɪrɪ na yɪ Sooli tɪn bwɪə. O yɪ Tarɪsɪ tu mɔ. Nmɔ wɔ na o na wɔra o warɪ Wɛ.

12 Vɪrɪm wɔnɪ mɔ o nɛ nɔɔnɔ, o yɪrɪ mɔ Ananiya. O ma na-o yɪ o ba o danjɪ o jɪa o baŋa nɪ, sɪ o yɪə yam joori ya taa nai.»

13 Ananiya na ni kuntu tɩn, o ma leri o wɩ: «A yuutu, noona zanzan maŋɩ ba ta noonu wɔm kuntu taani ba bri amɔ, dɩ o na kɩ wɔ-balwaarɔ tɩɔ maama o ma cogɩ nmu noona balɔ na wɔ Zeruzalem ni tɩn.

14 O nan tu yo dɩ ni dɩɔ o na jɔŋi Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam tee ni tɩn mu, sɩ o ma ja balɔ maama na bɛ nmu ni ba Yuutu tɩn.»

15 Dɩ Yuutu wɔm ma ta did-o o wɩ: «Nan ve, bɛŋwaanɩ wuntu mu yɩ wɔɔ amɔ na kuri sɩ o taa tɔŋɩ o pa-nɩ, sɩ o daari o pa amɔ yɩɩ dɩm zaŋɩ Yisɩrayɛɩ tiinɛ bam tee ni didaanɩ dwi-gɛ tiinɛ dɩ ba pwa dɩ tee ni.

16 Amɔ titɩ nan wɔ bri-o yaara yalɔ maama o na maŋɩ sɩ o na amɔ yɩɩ ŋwaanɩ tɩn.»

17 Ananiya laan ma zaŋɩ o vu o yɩ soŋɔ kɔm o zu. O ma na Sooli yɩ o danɩ o ja o baŋa ni o wɩ: «A ko-bu Sooli, dɩ Yuutu Zezi titɩ mu tɔŋɩ amɔ nmu tee ni. Wuntu ya mu bri o titɩ nmu yigɛ ni maŋa kalɔ n ya na wɔ cwɛŋɛ ni n maa n bɩni tɩn. O tɔŋɩ-nɩ sɩ a ba a pa n joori n ta n nai mu, sɩ n daari n jɔŋi Wɛ Joro kɔm dam.»

18 Ananiya na tagɩ kuntu tɩn, bidwɩ baŋa ni mu wɛɛnu dwanɩ Sooli yɩɛ ni ti tɩ tɩga ni nɛɛnɩ ŋwampurrɔ te ti daari, yɩ o laan nai. O ma zaŋɩ o zɩgɩ wɛɛnɩ. O ma pa ba miis-o na wɔni Zezi yɩɩ ŋwaanɩ.

19 O laan ma di wɔdiu yɩ o dam joori dɩ ba. O ma

maŋɩ Zezi karabiɛ bam tee ni Damasɩ ni da funfɩn.

20 Sooli dɛɛn na wɔ Damasɩ ni kuntu tɩn, o maa yɛni o vu Zwifɛ bam Wɛ-di sɩm o bri-ba Zezi taani. O maa tɛ o wɩ: «Zezi yɩ Wɛ Bu mu.»

21 Kɔ ma sɩ noona balɔ maama na ni o zaasɩm dɩm tɩn. Ba ma bwe daani ba wɩ: «Kɔ dai noonu wuntu dɛɛn mu wɔ Zeruzalem ni o cogɩ balɔ na ma Zezi ba bɛ ni ba Yuutu tɩn na? Kɔ nan dai kuntu ŋwaanɩ mu o tu yo seeni, sɩ o taa jaanɩ Zezi karabiɛ o ve o paɩ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam na?»

22 Sooli dɛɛn maa ve yigɛ dɩ baari zanzan, yɩ o bri noona bam ni Zezi mu sɩni o yɩ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɩ tɩn. Kɔ ma paɩ Zwifɛ balɔ na zuɔri Damasɩ ni tɩn daa warɩ o ni-taanɩ ba leri.

23 Da zanzan na kɛ tɩn, Zwifɛ bam ma kɩ ni daani sɩ ba gɔ Sooli.

24 O ma lwarɩ ba na buŋɩ sɩ ba kɩ-o kulɔ tɩn. Dɛ maama wɩa dɩ titɩ ba zɩgɩ ba yɩɩ tɩɔ kɔm niɛ yam mu, sɩ Sooli na tu sɩ o da da, sɩ ba laan gɔ-o.

25 Dɛ didwɩ titɩ ni mu o karabiɛ bam ma pa o zu titɔgɔ wɔ, yɩ ba lɛ ŋɔna kɔ ni ni ba pa o da kɛbrɛ o tu tɩga yɩ o lu.

26 Sooli laan ma vu Zeruzalem. O maa kwaanɩ sɩ o tɔgɩ o wɛli Zezi karabiɛ bam wɔni. Ba maama maa fɔna did-o, yɩ ba ba buŋɩ ni o sɩni o ji Zezi karabu.

27 Banabasɩ ma vu o zɛn-o, yɩ o ja-o o vu Zezi tintuŋna bam te. O ma ta o bri-ba Sooli na nɛ dɩ Yuutu Zezi cwɛŋɛ ni yɩ o ŋɔoni did-o te

tɩn. O ta ma ta o bɩɩ-ba Sooli na kwaani o ŋɔɔni dɩ baari o pa balu na wɔ Damasi ni tɩn lɩwari We ɔɩga kam dɩ Zezi yiri te tɩn.

²⁸ Sooli ma maŋɩ Zezi karabiə bam tee ni, yɩ o tɩɩ Zeruzalem ni maama o tɔɔɩ We kwərə dɩ dɩ Yuutu Zezi yiri o bɩɩ nɔɔna.

²⁹ O maa yəni o ŋɔɔni dɩ Zwifə balu na ŋɔɔni Greki tiinə taani tɩn, yɩ o magɩ kantɔɔ dɩ ba. Ba laan maa kwaani sɩ ba gu-o.

³⁰ Zezi karabiə bam na lɩwari kɩntu tɩn, ba ma ja-o ba ja vu Sezaari, yɩ ba pa o ke o vu Tarisi.

³¹ Zezi kɔɔɔ kum nɔɔna balu maama na wɔ Zude dɩ Galile dɩ Samari je sum ni tɩn dɛen ma na siun dɩ ba yaara yam. Ba kɔɔɔ kum ma fɔɔɩ ku pulə ku wəli da, We Joro kum na zəni-ba tɩn ŋwaani. Ba maa tɔɔɩ dɩ Yuutu yɩ ba sɛ-o ba ŋwɩa maama wɔni.

Ene na ne yazurə te tɩn

³² Pɩyɛɛɩ dɛen yəni o beeri o ve je maama mu o nii Zezi karabiə bam. Dɛ didwɩ o daa ma zaŋɩ o vu sɩ o nii karabiə balu na zɔvri Lidi ni tɩn.

³³ O na yɩ da tɩn, o ma na nɔɔnu o yiri mu Ene. O dɛen yɩ kɔɔɔ mu, yɩ o tigi bɩna nana o wari o zaŋɩ wɛenɩ.

³⁴ Pɩyɛɛɩ na ne-o tɩn, o ma ta did-o o wɩ: «Ene, Zezi Krisi wɔ pa-m yazurə. Nan zaŋɩ wɛenɩ sɩ n pri n sara kam n tinji.» O na tagɩ kɩntu bidwɩ banja ni tɩn, mu Ene zaŋɩ wɛenɩ.

³⁵ Nɔɔna balu maama na zɔvri Lidi ni dɩ Saron je sum maama ni tɩn ma na Ene na ne yazurə. Ba laan ma ba ba tɔɔɩ dɩ Yuutu Zezi.

Tabita na joori o bi te tɩn

³⁶ Kaani wɔdon dɛen mu wɔ Zope ni, o yiri mu Tabita. (O yiri didaani Greki tiinə taani mu yɩ Dorkasi, dɩ kuri mu fərə.) O maa yɩ Zezi karabu. O maa kɩ lanyirani yɩ o wəli yinigə tiinə zanzan.

³⁷ Maŋa kam kɩntu ni, o ma ba o ba jigɩ yazurə yɩ o tɩ. Nɔɔna ma kwe-o ba swe, yɩ ba ja-o ba di weyuu digə ba tinji da.

³⁸ Zope nan batwari didaani Lidi. Kɩntu tɩn, Zezi karabiə balu na wɔ Zope ni tɩn ma lɩwari ni Pɩyɛɛɩ tu Lidi o wɩra. Ba ma tɩŋɩ nɔɔna bale o tee ni. Ba ma vu ba loor-o ba wɩ: «Popo, kɩ lɩla n ba dɩbam tɩv kum.»

³⁹ Pɩyɛɛɩ ma zaŋɩ o tɔɔɩ dɩ ba o ke. O na yɩ Zope tɩn, ba ma ja-o ba di weyuu digə kam. Kadənə bam maama maa zɩɔɩ ba gilim-o yɩ ba keerə. Ba ma bɩɩ-o gwaaru tɩv maama Dorkasi ya na ŋwɩ yɩ o nyaani-tɩ o pa-ba tɩn.

⁴⁰ Pɩyɛɛɩ laan ma pa ba maama nuŋɩ pooni ba daar-o. O ma kuni doonə tɩga ni o wari We. O laan ma pipiri o nii tɩ wɔm yɩ o wɩ: «Tabita, zaŋɩ wɛenɩ.» O ma puri o yɩə o na Pɩyɛɛɩ. O ma zaŋɩ o je.

⁴¹ Pɩyɛɛɩ ma twɩ o jɩŋa o ja-o o pa o zaŋɩ wɛenɩ o zɩɔɩ. O laan ma bəŋɩ kadənə bam dɩ Zezi karabiə bam maama.

O ma pa Tabita zɔgi ba yigə ni yi o bri-ba si o ŋwi.

⁴² Zope je sɔm nɔɔna bam maama ma ni kəm dɔm kuntu ŋwa. Ku ma pai nɔɔna zanzan ki ba wu-dɔɔba di di Yuutu Zezi.

⁴³ Pɔyɛɛri ma maŋi Zope ni taan da zanzan. O deen zɔɔri tɔn-gɔgɔ kudonj tee ni mu, o yiri mu Simɔn.

10

Dwi-ge tu na lwarɔ We ciga kam te tin

¹ Nɔɔnu wɔdonj deen mu wɔra, o yiri mu Kɔrɔnɛɛli. O maa zɔɔri Sezaari ni. O deen yi Rom pamaŋna didɛɛru mu. Pamaŋna kɔgɔ kulɔ o na tɔgi o wu ku wɔni tin yiri mu Yitali tiinɛ kɔgɔ.

² O deen kwarɔ We, yi o di o sɔŋɔ tiinɛ maama zuli We lanyiranɔ. O maa ki wəənu zanzan o wəli Zwifə yinigə tiinɛ bam. O maa yəni o warɔ We maŋa maama.

³ De didwi we na guni maŋa kalɔ tin, o ne vurum. O ma na We maleka na tu ka bəŋi o yiri ka wi: «Kɔrɔnɛɛli!»

⁴ O maa nii maleka kam yi fɔɔni jig-o. O ma ta o wi: «Ku yi ta, a tu.»

Maleka kam ma lər-o ka wi: «Nmɔ na yəni n warɔ We yi n kwəri n wəli yinigə tiinɛ tin, ku yi Baŋa-We wɔbɔŋa. Di nan guli nmɔ gulə.

⁵ Laan nan tɔŋi nɔɔna si ba vu Zope ba bəŋi nɔɔnu wɔdonj, o yiri mu Simɔn Pɔyɛɛri.

⁶ O yi vəru mu o wu Simɔn wɔlu na yi tɔn-gɔgɔ tin sɔŋɔ ni, nɔnu kɔm ni ni.»

⁷ Maleka kam na tagi did-o kuntu ka ti tin, ka ma viiri. Kɔrɔnɛɛli ma bəŋi o sɔŋɔ kɔm tintɔŋna bale di pamaŋnu didba wɔlu na tɔŋi o pa-o yi o di kwarɔ We tin.

⁸ O ma ta kulɔ maama na ki tin o bri-ba, yi o daari o tɔŋi-ba si ba vu Zope.

⁹ Tɔga na pɔɔri yi nɔɔna bam wu cwəŋə ni ba ma twe Zope tin, ku maŋi di Pɔyɛɛri di diini sɔŋɔ kɔm nayuu si o warɔ We wia titari ni.

¹⁰ Kana laan maa jig-o yi o lagi wɔdiu si o di. Ba na wɔra ba ki wɔdiu kɔm tin, We ma pa o na wo-kɔnkagɔli ni dɔndwɔa mu te.

¹¹ O ne weyuu na pɔri o baŋa ni, yi woŋo nuŋi da ku maa tu tɔga. Woŋo kɔm nyi di gɔrɔ kamunu mu, yi ba jigɔ ku niə yana, yi ku maa tu tɔga.

¹² Vara dwi maama mu wu ku wɔni, didaani tɔga wo-vəlu di zunə.

¹³ O na ne tin, o ma ni kwərə na ŋɔɔni did-o ka wi: «Pɔyɛɛri, zanɔ n gu wəənu tintɔ n di.»

¹⁴ Pɔyɛɛri ma ləri o wi: «Amɔ tu, a bá sɛ. A ta wu fɔgi a di dɔbam cullu woŋo naa kulɔ na wu maŋi di dim tin.»

¹⁵ O daa ta ma joori o ni kwərə kam na wi: «Yi zanɔ n culi woŋo kulɔ We na wi ku yi lanyiranɔ tin.»

¹⁶ Ku ki kuntu mu kuni bɔtɔ. Wəənu tum laan ma joori ti vanɔ ti di weyuu.

17 Pɩyɛɛɾɩ maa bwe wo-kɩnkagɩɩ dɩm o na ne tɩn kuri. Ka maŋa kam nɩ mɩ nɔɔna balɩ Kɔrɩnɛɛɩ na tɩŋɩ o tee nɩ tɩn bwe ba lwarɩ Simɔn sɔŋɔ kɩm je. Ba laan ma vu ba yi manɔŋɔ kɩm ba zɩga.

18 Ba ma bɛŋɩ nɔɔnɩ ba bwe ba wɩ: «Nɔɔnɩ zɩɩɩ yo o yɩɩ mɩ Simɔn Pɩyɛɛɾɩ na?»

19 Pɩyɛɛɾɩ daa ta na wɔra o bwe sɩ o lwarɩ wo-kɩnkagɩɩ dɩm kuri tɩn, We Joro kɩm ma ta did-o kɩ wɩ: «Nii, nɔɔna batɔ mɩ tu ba lagɩ nmɩ.»

20 Zanɩ n tu tɩga. Yɩ ta n bwea, sɩ n tɔgɩ dɩ ba n vu, bɛŋwaaɩ amɩ mɩ tɩŋɩ-ba.»

21 Pɩyɛɛɾɩ ma tu tɩga, yɩ o ta dɩ ba o wɩ: «Amɩ mɩ yɩ wɩɩ abam na lagɩ tɩn. Bɛɛ mɩ jaanɩ abam kɩ ba?»

22 Ba ma lɛɾɩ ba wɩ: «Pamaŋna didɛɛɾɩ Kɔrɩnɛɛɩ mɩ tɩŋɩ dɩbam. O yɩ nɔn-ŋɩm mɩ yɩ o kwari We lanyɩranɩ. Zwifɛ bam maama maa zul-o. We maleka mɩ tagɩ did-o sɩ o bɛŋɩ nmɩ o sɔŋɔ nɩ, sɩ o wantɩ o ni kɩɩ nmɩ na lagɩ n ta tɩn.»

23 Pɩyɛɛɾɩ ma pa ba zɩ sɔŋɔ kɩm ba pɛni.

Tɩga na pɩɩɩ tɩn o ma zanɩ o tɔgɩ dɩ ba o vu. Zezi karabiɛ badaara dɩ ma zanɩ Zope nɩ ba tɔgɩ did-o ba vu.

24 Tɩga daa na pɩɩɩ tɩn mɩ o yi Sezaari. O yi da didaanɩ Kɔrɩnɛɛɩ dɩ o sɔŋɔ tiinɛ dɩ o badonnɛ balɩ o na bɛŋɩ tɩn maŋɩ ba je ba cɛg-o.

25 Pɩyɛɛɾɩ na yi sɔŋɔ kɩm yɩ o maa zɩɩɩ tɩn, Kɔrɩnɛɛɩ ma zanɩ o nunɩ o jeer-o, yɩ o kuni doonɛ o yigɛ nɩ o jɔɔn-o.

26 Pɩyɛɛɾɩ ma pa o zanɩ wɛɛɩ o zɩgɩ, yɩ o ta did-o o wɩ: «Amɩ dɩ yɩ nabiinu mɩ.»

27 O ta maa ŋɔɔnɩ did-o yɩ ba maa zɩɩɩ sɔŋɔ kɩm. O ma na nɔn-kɔgɔ na kikili da ba je.

28 O ma ta dɩ nɔɔna bam o wɩ: «Abam maŋɩ á ye nɩ kɩ culɛ sɩ Zwifu taa zɩɩɩ didaanɩ dwi-ge tiinɛ, naa o taa tɔgɩ dɩ ba. We nan mɩ bɩɩ amɩ nɩ kɩ wɩ maŋɩ sɩ a taa culi nɔɔn-nɔɔnɩ naa a paɩ o taa yɩ nɔn-diku.

29 Kɩntɩ ŋwaaɩ mɩ, abam na tɩŋɩ á bɛŋɩ-nɩ tɩn, a wɩ vɩn yɩ a ba. A nan lagɩ a bwe a nii, bɛŋwaaɩ mɩ á tɩŋɩ á bɛŋɩ-nɩ?»

30 Kɔrɩnɛɛɩ ma ta o wɩ: «Zɩm mɩ jɩgɩ da yana, kɩ maŋɩ dɩ maŋa kantɩ nɩ we na guni tɩn, dɩ a wɩra a warɩ We a sɔŋɔ nɩ, nɔɔnɩ ma da o ba o zɩgɩ a yigɛ nɩ. O zɩ gwaaru tɩ na nyɩtna.

31 O ma ta dɩ amɩ o wɩ: «Kɔrɩnɛɛɩ, We mɩ jɔŋɩ n lɔro kɩm. Nmɩ na wɛɩ yinigɛ tiinɛ tɩn mɩ Dɩ guli nmɩ gulɛ.

32 Nan tɩŋɩ nɔɔna sɩ ba vu Zope ba bɛŋɩ nɔɔnɩ wɩɩɩ, o yɩɩ mɩ Simɔn Pɩyɛɛɾɩ. O yɩ vɛru mɩ, o wɩ Simɔn wɩɩ na yɩ tɔn-gɔgɔ tɩn sɔŋɔ nɩ. O zɩɩɩ nɩnɩ kɩm ni nɩ mɩ.»

33 O na tagɩ kɩntɩ tɩn, a ma tɩŋɩ nɔɔna lɩla sɩ ba vu ba bɛŋɩ nmɩ sɩ n ba. Nmɩ na tu

tɪn, n kɪ cɪgɑ. Dɪbɑm mɑɑmɑ nɑn zɪgɪ Wɛ yigə nɪ mʊ dɪ cəgi, sɪ dɪ nɪ kʊlʊ mɑɑmɑ dɪ Yuutu wʊm nɑ pɛ-m sɪ n tɑ tɪn.»

34 Pɪyɛɛrɪ laan mɑ zɑŋɪ o tɑ o wɪ: «A zɪm lwarɪ nɪ kʊ yɪ cɪgɑ mʊ sɪ Wɛ bɑ kʊrɪ nɔɔnɑ daanɪ.

35 Wɛ jɔŋɪ nɔɔnʊ wʊlʊ mɑɑmɑ nɑ kwɑrɪ-Dɪ yɪ o kɪ kʊlʊ nɑ lɑnɑ tɪn mʊ, kʊ nɑ mɑŋɪ kʊ yɪ dwi dɪlʊ nɔɔnʊ.

36 Abɑm mɑŋɪ á yɛ Wɛ nɑ tagɪ Dɪ taanɪ dɪm Dɪ brɪ Yɪstrayɛlɪ tiinə bɑm, nɪ Zezi Krisi mʊ wɑɪ o jɔŋɪ nɔɔnɑ o fɔgɪ bɑ dɪ Wɛ daanɪ. Wʊntʊ mʊ yɪ nɑbiinə mɑɑmɑ Yuutu.

37 Abɑm tɑ yɛ wɔkɑmunnʊ tɪlʊ mɑɑmɑ nɑ kɪ Zude nɪ tɪn. Kʊ dɛɛn puli Galile nɪ mʊ, mɑŋɑ kɑm Zɑn nɑ tɔɔlɪ Wɛ kwərə dɪ nɔɔnɑ sɪ bɑ miisi nɑ wʊnɪ tɪn kwɑgɑ nɪ.

38 Abɑm mɑŋɪ á yɛ Wɛ nɑ pɛ Dɪ Joro kʊm Nazareti tʊ Zezi yɪ Dɪ kwəri Dɪ pɑ o dɑm tɛ tɪn. Wɛ nɑ wʊ o tee nɪ kʊntʊ tɪn, o yəni o vɛ jɛ mɑɑmɑ o kɪ nɔɔnɑ lanyɪrɑnɪ, yɪ o kwəri o vrɪ bɑlʊ nɑ wʊ sʊtɑɑnɪ jɪŋɑ nɪ tɪn o yɑgɑ.

39 Dɪbɑm nɑn mʊ nɛ wəənu tɪlʊ mɑɑmɑ o nɑ kɪ Zeruzalem nɪ dɪ Zwifə tɪnɪ dɪm mɑɑmɑ nɪ tɪn, yɪ dɪ yɪ cɪgɑ kɑntʊ mɑɑnɑ tiinə. Bɑ dɛɛn jɑɑn-o mʊ bɑ pɑ tʊn-dɑgɑrɑ bɑŋɑ nɪ bɑ gʊ.

40 Wɛ mɑ pɑ o joorɪ o bi o yɑgɪ tʊnɪ dɑ yɑtɔ dɛ nɪ. Dɪ mɑ pɑ o brɪ o tɪtɪ nɔɔnɑ yigə nɪ sɪ bɑ nɑ-o.

41 Kʊ nɑn dɑɪ nɪ nɔɔnɑ

mɑɑmɑ mʊ nɛ-o, kʊ yɪ dɪbɑm bɑlʊ Wɛ nɑ mɑŋɪ Dɪ kʊrɪ sɪ dɪ tɑá yɪ o mɑɑnɑ tiinə tɪn mʊ nɛ-o. Zezi nɑ bi o yɑgɪ tʊnɪ tɪn, dɪbɑm tɔgɪ dɪd-o dɪ dɪ wɔdiu yɪ dɪ nyo nɑ.

42 O mɑ pɑ dɪbɑm nɪ sɪ dɪ tɔɔlɪ Wɛ kwərə kɑm dɪ brɪ nɔɔnɑ, dɪ pɑ bɑ lwarɪ nɪ wʊm mʊ yɪ wʊlʊ Wɛ nɑ tɪŋɪ sɪ o dɪ nɑŋʊnɑ dɪ bɑlʊ nɑ tɪgɪ tɪn taanɪ.

43 Fɑŋɑ fɑŋɑ Wɛ nijɔŋnə bɑm mɑɑmɑ dɛɛn tagɪ wʊntʊ taanɪ bɑ wɪ, nɔɔnʊ wʊlʊ mɑɑmɑ nɑ kɪ o wʊ-dɪdʊvɑ dɪd-o tɪn, Wɛ wʊ yɑgɪ kʊntʊ tʊ lwarɪm Dɪ mɑ cɛ-o wʊntʊ yɪrɪ ŋwɑɑnɪ.»

44 Pɪyɛɛrɪ tɑ nɑ wɔrɑ o ŋɔɔnɪ kʊntʊ tɪn, Wɛ Joro kʊm mɑ tʊ bɑlʊ mɑɑmɑ nɑ jɛ bɑ cəgi o taanɪ dɪm tɪn yuu nɪ.

45 Wɛ nɑ pɛ Dɪ Joro kʊm dwi-gɛ tiinə dɪ tɪn, kʊ dɑrɪ Zwifə bɑlʊ nɑ mɑŋɪ bɑ tɔgɪ Zezi yɪ bɑ dɑ dɪ Pɪyɛɛrɪ bɑ bɑ tɪn.

46 Bɛŋwɑɑnɪ bɑ nɪ bɑ nɑ ŋɔɔnɪ tɑ-gɛ yɪ bɑ kwəri bɑ zuli Wɛ.

47 Pɪyɛɛrɪ laan mɑ tɑ o wɪ: «Nɔɔnɑ bɑntʊ sʊnɪ bɑ jɔŋɪ Wɛ Joro kʊm nɪ dɪbɑm dɪ nɑ jɔŋɪ tɛ tɪn mʊ. Kʊntʊ tɪn, dɪ wʊ wɑnɪ dɪ cɪ bɑ yigə sɪ bɑ yɪ miisi nɑ wʊnɪ dɪ Zezi yɪrɪ nɑ?»

48 O mɑ dɑarɪ o pɑ nɪ sɪ bɑ miisi-bɑ nɑ wʊnɪ Zezi Krisi yɪrɪ ŋwɑɑnɪ. Bɑ laan mɑ loori Pɪyɛɛrɪ sɪ o mɑŋɪ bɑ tee nɪ dɑ fɪnfɪn.

11

Pɪyɛɛrɪ tʊlɪ kʊ nɑ kɪ tɛ yɪ

o vu dwi-ge tiinə te tin

¹ Zezi tintuŋna bam dɪ o karabiə balu na zɔɔri Zude ni tin ma ni ni dwi-ge tiinə dɪ laan sɛ Wɛ kwərə kam.

² Pɪyɛɛri dɛɛn ma zaŋi o vu Zeruzalem. O na yi da tin, Zwifə balu na tɔgi Zezi tin ma magi kantɔgo did-o.

³ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Bɛɛ mu yi n vu n zu dwi-ge tiinə sɔŋɔ yi ba yi balu na ba goni ba bəkəri tin? Bɛɛ mu yi n di wɔdiu dɪ ba?»

⁴ Pɪyɛɛri ma zaŋi o tuh kulu maama na ki tin o bri-ba o wɪ:

⁵ «A ya wɔ Zope ni mu a wari Wɛ. Wɛ ma pa a na vurim. A nɛ wo-kamunu na nunji weyuu ku maa tu tɪga. Ku nyi dɪ gɔɔ kamunu mu, yi ba jigi ku niə yana ba pa ku maa tu tɪga. Ku ma ba ku zigi a yigə ni.

⁶ A ma nii ku wɔni yi a na vara na wɔra, sɔŋɔ vara dɪ ga-vara dɪ tɪga wo-vəlu dɪ zunə.

⁷ A laan ma ni kwərə na ŋɔɔni dɪ amɔ ka wɪ: «Pɪyɛɛri, zaŋi n gu n di.»

⁸ A ma ləri a wɪ: «A tu, aye a bá sɛ. A maŋi a wɔ dɪ dɪbam cullu wɔŋo naa kulu na wɔ maŋi dɪ dim tin.»

⁹ Kwərə kam daa ta ma joori ka zigi weyuu ni ka ŋɔɔni ka wɪ: «Yi zaŋi n culi wɔŋo kulu Wɛ na wɪ ku yi lanyirani tin.»

¹⁰ Ku ma ki kuntu taan kuni bitɔ, yi wənu tum maama joori ti vani ti di weyuu.

¹¹ Maŋa kantɔ ni nɔɔna batɔ dɛɛn tu ba zigi sɔŋɔ kulu amɔ na zɔɔri da tin ni

ni. Ba ya tuŋi-ba Sezaari ni mu si ba ba amɔ te.

¹² Wɛ Joro kum ma ta ku bri-ni ku wɪ, a yi taa bwea, si a tɔgi dɪ ba a vu. Dí ko-biə bantɔ bardɔ dɪ ma da amɔ ba vu. Dí maama ma vu dí yi Sezaari, yi dí vu dí zu Kɔrinɛɛli sɔŋɔ kum.

¹³ O ma ta o bri dɪbam o na nɛ Wɛ maleka na tu o sɔŋɔ ka zigi yi ka ta did-o ka wɪ: «Tuŋi nɔɔna si ba vu Zope ba bəŋi nɔɔnu wɔɔɔŋ o yiri na yi Simɔn Pɪyɛɛri tin si o ba.

¹⁴ Wuntu na tuə, o laan wɔ ŋɔɔni taani dɪlu na wɔ pa nmu dɪ n sɔŋɔ tiinə bam maama na vrim tin.»

¹⁵ A na siŋi si a ŋɔɔni dɪ ba tin, mu Wɛ Joro kum tu ba te nunɛɛni ku na maŋi ku tu dɪbam te pulim ni te tin.

¹⁶ A laan ma guli dí Yuutu Zezi dɛɛn na tagi te o wɪ: «Zan dɛɛn miisi nɔɔna bam na wɔni mu, Wɛ nan wɔ miisi abam DI Joro kum wɔni mu.»

¹⁷ Ku siŋi ku yi cɪga mu ni Wɛ pɛ dwi-ge tiinə bantɔ DI pɛɛri dum, ni DI na maŋi DI pa dɪbam dɪ, maŋa kalɔ dí na ki dí wɔ-dɪdɔa dɪ dí Yuutu Zezi Kriŋi tin. Kuntu tin, a nan yi wɔɔ mu si a cɪ Wɛ yigə?»

¹⁸ Pɪyɛɛri na tagi kuntu yi ba ni tin, ba ma yagi taani dum yi ba daari ba zuli Wɛ. Ba maa wɪ: «Wɛ siŋi DI pa dwi-ge tiinə bam dɪ cwəŋə si ba ləni ba wɔru, si ba daari ba na DI ŋwi-dɔŋa kam.»

Zezi kɔgo kulu na wɔ Antɔsi ni tin na ki te tin

19 Maŋa kam ba deen na gu Etiyenu tun, noona yaari Zezi karabiə bam ku pa ba jagi da-yigə ni. Balu na jagi tun badonnə ma vu ba yi Fenisi di Sipri di Antioxi. Ba na jagi kuntu tun, ba yəni ba tooli We kwərə kam ba bri Zwifə bam yirani mu.

20 Ku daari Zezi karabiə badaara na nuŋi Sipri di Sireenu tun ma zaŋi ba vu Antioxi ba tooli di Yuutu Zezi kwər-ywəŋə kam ba bri dwi-ge tiinə di.

21 Baŋa-We dam maa wu ba tee ni. Noona zanzan ma ki ba wu-didva di di Yuutu Zezi yi ba tog-o.

22 Zezi kogo kulɔ na wu Zeruzalem ni tun ma ni kulɔ na ki tun. Ba ma tɔŋi Banabasi si o vu Antioxi o nii.

23 O na ve o yi da tun, o ma na We na sɔni di ki noona bam lanyirani te tun. O maa jigi wɔpolo lanyirani. O ma kwe ba maama kwia yalu na wu pa ba taa togi di Yuutu wum di ba wu maama si ba yi zaŋi ba yagi tun.

24 Banabasi deen yi non-ŋum. O maa tiini o jigi wu-didva di Zezi, yi We Joro kum wu o tee ni di dam. Noona zanzan deen ma ba ba togi di Yuutu wum, yi ba di weli o kogo kum wuni.

25 Banabasi laan ma zaŋi o vu Tarisi si o beeri Sooli je.

26 O na ve o na-o tun, o ma ja-o o joori Antioxi. Ba na wura tun, ba maa yəni ba weli daani ba bri Zezi kogo kum We taani. Ba ki kuntu taan si ku vu ku yi bim, yi noona balu ba na bri tun daga zanzan. Ku yi Antioxi

ni mu ba puli si ba bəŋi Zezi karabiə bam ni Krisi biə.

27 Da yam kuntu ni We nijonə badonnə ma zigi Zeruzalem ni ba vu Antioxi.

28 Ba didva yiri mu Agabusi. We Joro kum ma pa o ta We kwərə, ni kana lagi ka ba ka tiini ka zu lugu maama. (Ku deen sɔni ku ki kuntu mu maŋa kalu Kloodi na di paari tun.)

29 Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba ma li wɔbuŋa si ba la səbu ba ma weli ba ko-biə balu na zɔuri Zude ni tun. Ba ma se si ba didva didva wu pa ni ba na wu wani te tun.

30 Ba ma sɔni ba ki kuntu. Ba ma kwe səbu kulɔ ba na lagi tun ba ki Banabasi di Sooli jɔŋa ni, si ba ja vu Zeruzalem ba pa Zezi kogo kum nakwa bam.

12

We maleka na vri Piyeeɔri Erɔdi jɔŋa ni ka yagi te tun

1 Maŋa kam kuntu ni Pe Erɔdi ma zaŋi o ja Zezi kogo kum wu noona badonnə si o yaari-ba.

2 O ma ja Zaki wulu na yi Zan zumbaaru tun o pa ba gu-o di su-zoo.

3 O na ki kuntu yi o lwaru ni ku poli Zwifə bam wu lanyirani tun, o daa ma ja Piyeeɔri di. Ku yi Zwifə bam candiə kalu ba na yəni ba di dipe dilu na ba jigi dabili tun maŋa ni mu.

4 O na jaani Piyeeɔri kuntu tun, o ma ki-o piina digə ni, yi o pa pamaŋna bana bana kuri bina yir-o ba ləni daani. Erɔdi deen maa lagi si Paki

candiə kam na ke ka daari, si o laan pa ba ja Piyɛɛri ba nunji, si o di o taani nɔɔna bam maama yigə ni.

⁵ Kuntu ŋwaani Piyɛɛri maa wɔ pɔna digə kam ni taan, yi Zezi kɔgɔ kum nɔɔna bam tiini ba loori Wɛ o ŋwaani.

⁶ Kɔ dɛɛn yi titi dilɔ tɪga na wɔ pɔɔri si Erɔdi pa Piyɛɛri nunji pooni si o di o taani tɪn. Piyɛɛri ya tigi pamaŋna bale titari ni mu o dɔa. Ba ya vɔg-o di capɔnnu tile mu. Pamaŋna badonnɔ di ma wɔ pɔna digə kam ni ni ba yira.

⁷ Baŋa-Wɛ maleka laan ma da ka tu ka zigi da. Pooni maa da zɛŋi digə kam wɔni. Maleka kam ma pɪpagi Piyɛɛri tikəri ni ka pa o zaŋi, yi ka ta-o ka wɔ: «Ki lila n zaŋi wɛɛni!» Capɔnnu tum ma kɔ Piyɛɛri jia ni ti tu tɪga ni.

⁸ Maleka kam ma ta-o ka wɔ: «Fɔgi n vɔ n vɔɔru tum si n zɔ n natra yam.» O ma sɔni o ki kuntu. Ka daa ma ta ka wɔ: «Kwe n kasaa kum n zɔ, si n ta n tɔgi amu.»

⁹ Piyɛɛri ma tɔgi ka kwaga o nunji pɔna digə kam wɔni. O maa wɔ lwarɪ ni maleka kam na ki kulɔ tɪn yi cɪga. O maa buŋi ni kɔ yi dɪndwɪa mu.

¹⁰ Ba ma vu ba gaali dayigə yirina bam di kwaga yirina bam. Ba laan ma vu ba yi luu-bor-zɔŋɔ kulɔ na pɔri kɔ yɔɔri tiv kum wɔ tɪn. Boro kum titi ma pɔri, yi ba ke ba nunji. Ba ma kwe cwəŋə ba ve ba maa kea. Maleka kam

laan ma da ka viiri ka daari Piyɛɛri.

¹¹ Kɔ laan ma ba Piyɛɛri wɔbuŋa. O ma ta o wɔ: «A laan lwarɪ ni kɔ yi cɪga mu. Wɛ mu sɔni Di tɔŋi Di maleka si ka ba ka jɔŋi-ni Erɔdi jɔŋa ni ka yagi, si Zwifə bam daa yi wani ba ki amu ni ba na buŋi te tɪn.»

¹² Piyɛɛri na maani kɔ na yi te tɪn, o ma vu Mari-ba sɔŋɔ. Wuntu yi Zan Mariki nu mu. Nɔɔna zanzan dɛɛn mu kikili daani sɔŋɔ kum ni ba wɔra ba wari Wɛ.

¹³ O ma vu o yi mancoŋo boro kum o magi, si ba pɔri si o zɔ. Ka-nyaani maa wɔ sɔŋɔ kum ni, o yiri mu Rɔdi. O ma vu si o nii, wɔɔ mu maga.

¹⁴ O na ve tɪn, o ma lwarɪ Piyɛɛri kwərə. O maa tiini o jigi wɔpolo zanzan kɔ pa o duri o joori, yi o wɔ pɔri boro kum. O ma vu o ta di nɔɔna bam o wɔ: «Piyɛɛri mu zigi cicwəŋə ni.»

¹⁵ Ba ma lər-o ba wɔ, o co mu. O maa cim yi o ta o wɔ: «Kɔ sɔni kɔ yi cɪga mu.» Ba daa ma ləri ba wɔ: «Kɔ ga yi o ciru mu.»

¹⁶ Piyɛɛri daa ta maa zigi o magi boro kum taan. Ba laan ma ba ba pɔri. Ba na nɛ-o tɪn, kɔ ma tiini kɔ sɔba.

¹⁷ O ma zɛŋi o jia o wɔ, ba cəgi sɔɔ. O ma daari o maŋi di Yuutu wɔm na ki te o ja-o o nunji pɔna digə kam ni tɪn. O ta ma ta di ba o wɔ, ba ve ba ta kulɔ na ki tɪn ba bri Zaki di Zezi karabiə bam maama. O laan ma yagi-ba yi o vu jəgə kadoŋ.

18 Tɪga na pɔuri titutu tɪn, pamaŋna balu ya na yiri Pɪyɛeri tɪn wobuŋa vugimi. Ba ma bwe daani ba wɪ: «Bɛɛ mu ki yi Pɪyɛeri tɛrɛ?»

19 Erɔdi ma pa ni si ba kwaani ba beeri o jɛgɛ. Ba ma beer-o taan ba ga. Erɔdi ma bwe pamaŋna bam o nii, ba ki ta mu yi Pɪyɛeri nunji, yi o daari o pa ni si ba gu-ba.

Kuntu na ki ku ke tɪn, Erɔdi ma zaŋi Zude ni o vu Sezaari o zɔuri da.

Ku na ki te yi Erɔdi ti tɪn

20 Erɔdi bani deen tiini di zaŋi di Tiiri di Sidon tiinɛ. Je sim kuntu noona bam ma zaŋi ba la kɔgɔ si ba vu ba tu Erɔdi si o yagi. Erɔdi deen jigi didɛɛru wɔlu na nii o soŋɔ kum baŋa ni, o yiri mu Bilasiti. Noona bam ma puli ba di cilɔŋo didaani wuntu, yi ba daari ba vu Erɔdi te ba ŋɔɔni did-o si o yagi o ban-zɔŋɔ kum. Ba deen lagi si ba ni daani, beŋwaani ba titi tɪv kum yɛni ku jɔŋi ku woddiiru pɛ wuntu tɪv kum ni mu.

21 Ba ma li de si ba jɛni daani ba ŋɔɔni taani dum.

De dum na yi tɪn, Erɔdi ma kwe o paari gwar-fwaarɔ o zu. O laan ma jɛni o paari jangɔŋɔ kum baŋa ni si o ŋɔɔni di noona bam.

22 O kwɛrɛ na zaŋi yi o ŋɔɔni di ba kuntu tɪn, noona bam ma kaasi baŋa baŋa ba wɪ: «Kwɛrɛ kantɔ yi wɛ kwɛrɛ mu si ka dai nabinzwɛnɛ nyum.»

23 Erɔdi na sɛ ba zulɛ yam yi o wɔ pɛ Wɛ Di zulɛ

tɪn, Baŋa-Wɛ maleka ma pa yawɔ ja-o lila. Kanzwa ma zu o wɔ ya di-o ya gu.

24 Wɛ kwɛrɛ kam deen maa jagi je maama, yi noona zanzan sɛ-ka.

25 Banabasi di Sooli ma ti tituŋi dilu ba na ve Zeruzalem si ba tuŋi tɪn. Ba laan ma ja Zan Mariki ba wɛli ba titi ni, yi ba nunji Zeruzalem ba joori ba vu Antioxi.

13

Zezi kɔgɔ kum na li Banabasi di Sooli te tɪn

1 Zezi kɔgɔ kulɔ na wɔ Antioxi ni tɪn deen jigi Wɛ nijɔŋnɛ di balu na bri Wɛ taani dum tɪn ba titari ni. Bantu mu yi Banabasi, di Simeyon wɔlu ba na bɛ ni nazono tɪn, di Sireeni tu Lukiyusi, di Manayen wɔlu deen na yi guvirma tu Erɔdi yuu-dɔŋɔ ba biini ni tɪn, didaani Sooli.

2 De didwi ba maa wura ba zuli Baŋa-Wɛ, yi ba ta kwɛri ba vɔ ni. Wɛ Joro kum laan ma ta ku bri-ba ku wɪ: «Li-na Banabasi di Sooli amɔ ŋwaani, si ba taa tuŋi tituŋi dilu amɔ na kuri-ba si ba tuŋi tɪn.»

3 Zezi karabiɛ bam na ni kuntu tɪn, ba daa ma vɔ ni yi ba loori Wɛ ba pa-ba. Ba ma daari ba danɔ ba jɪa ba baŋa ni, yi ba laan bani-ba yi ba viiri.

Pooli di Banabasi na wɔ Sipri ni te tɪn

4 Wɛ Joro kum deen na tuŋi Banabasi di Sooli kuntu tɪn, ba ma vu ba yi Seliusi.

Ba ma zu naboro ba tɔgi nɔnɔ kɔm wɔ ba vu ba be ba yi Sipri.

⁵ Ba ma vu ba zu Sipri tu kɔdoŋ, ku yiri mu Salamini. Ba na yi da tin, ba maa zuɔri Zwifə bam Wɛ-di sɔm ba tɔɔli Wɛ kwərə. Zan Mariki maa wɔ ba tee ni o wəli-ba.

⁶ Ba ma zaŋi Salamini ni ba tɔli je sɔm maama ba ke. Ba ma vu ba yi Pafɔsi. Ba ma jeeri liri tu wɔdoŋ daani, o yiri mu Bar-Zezi, yi o yi Zwifu. O deen paɔ o yi Wɛ nijonnu mu yi o daɔ.

⁷ O maa yi gɔvirma tu Seriziu Polusi kwaga nɔɔnɔ mu. Gɔvirma tu wɔm maa jigi swan lanyirani. O ma bəŋi Banabasi di Sooli o pa ba ba o te. O maa lagi si o ni Wɛ kwərə kam.

⁸ Liri tu wɔm ma zaŋi o wɔra o culi ba brim dim. O maa kwaanɔ si o ci gɔvirma tu wɔm si o yi se Wɛ ciga kam. Liri tu wɔm yiri didoŋ mu yi Elimasi di Greki tiinə taani.

⁹ Sooli wɔlɔ yiri didoŋ ta na yi Pooli tin deen jigi Wɛ Joro kɔm dam lanyirani. O ma nii liri tu wɔm vɔri, yi o wɔ:

¹⁰ «N wɔ su di sisuna mu didaani balɔɔ. Nmu yi sɔtaani jɔŋa nɔɔnɔ mu. Nmu culi wəɛnu tɔlɔ maama na lana tin. Nmu tiini n kwaana si n pipiri di Yuutu wɔm ciga kam si ka ji vwan mu.

¹¹ Nii, Baŋa-Wɛ wɔ ba DI magi-m di DI ju-dia lele kɔntɔ. Nɔ ji lilwe yi n daa n ba na wɔa pooni, si ku taa ve maŋa kalɔ Wɛ na lagi tin.»

O na lagi kɔntɔ tin, bidwɔ baŋa ni mu Elimasi yiə dwe, yi o zigi lim wɔni. O maa ve o kɔkara, yi o lagi vanɔnɔ si o ja o jɔŋa.

¹² Gɔvirma tu wɔm na ne kulɔ na ki tin, o laan ma ki o wɔ-didwa di Zezi Krisi. Di Yuutu ciga kam ba na bri-o tin ma sɔ-o.

Pooli-ba na wɔ Antɔsi ni te tin

¹³ Pooli di o badonna bam laan ma zaŋi Pafɔsi ni ba zu naboro ba vu ba yi Pamfili tu kɔdoŋ, ku yiri mu Perizi. Zan Mariki ma yagi-ba daani, yi o daari o joori Zeruzalem.

¹⁴ Ba daa maa zigi Perizi ni ba vu Antɔsi kulɔ na wɔ Pisidi ni tin. Zwifə bam siun de dim na yi tin, ba ma vu ba zu ba Wɛ-digə kam wɔ ba je da.

¹⁵ Nɔɔna ma zaŋi ba karimi Moyisi callu twaanɔ tum di faŋa faŋa Wɛ nijonno bam twaanɔ tum wɔni. Ba na karimi ba ti tin, ba yigə tiinə bam ma tɔŋi ni ba pa Pooli-ba, yi ba wɔ: «Di kɔbiə-ba, abam na jigi kwia yalɔ na wɔ zəni nɔɔna bam tin, si a zaŋi a ta.»

¹⁶ Pooli ma zaŋi wɛɛni o zəŋi o jɔŋa, yi o laan daari o ta o wɔ: «Yisrayeli dwi tiinə-ba didaani dwi-ge tiinə balɔ na kwarɔ Wɛ tin, cəgi-na a na lagi a ta kulɔ tin.

¹⁷ Wɛ dilɔ dibam Yisrayeli tiinə bam na tɔgi tin deen mu kuri di nabaara bam, si ba taa yi DI titi nɔɔna. Maŋa kam ba deen na yi vərə Ezipi ni tin mu

Wɛ pɛ ba puli zanzan. Dɪ ma daari Dɪ ma Dɪ titi ji-dia kam Dɪ li-ba Dɪ pa ba nunji tuv kum kontu ni.

¹⁸ Ba na beeri kagba wɔni taan bina fiinna tin, Dɪ ma ki wɔ-zuru didaani ba.

¹⁹ Ba na zu Kanaan tin, Dɪ ma pa tuv kum dwi dwi tiinɛ kuni birpɛ cɔgi, yi Dɪ daari Dɪ pa Dɪ titi noona Yisrayeli tiinɛ bam taa te tuv kum kontu.

²⁰ Kontu kam dum maama yi nɛɛni bina biɛ-yana di fiinnu mu (450).

Kontu kwaga ni, Wɛ laan ma kuri yigɛ tiinɛ Dɪ pa-ba yi bantv te-ba taan, kv vu kv yi manja kam Dɪ nijonnu Samuweli na tu o ba o te-ba tin.

²¹ Noona bam laan ma loori Samuweli si o tinji pɛ o pa-ba. Wɛ ma tinji Benzamen dwi tu didua Dɪ pa-ba, o yiri mu Sayuli. O yi Kisi bu mu. O maa ji ba pɛ bina fiinna.

²² Wɛ deen ma ba Dɪ li Sayuli paari dum wɔni, yi Dɪ daari Dɪ pa Davidi ji ba pɛ. Wɛ deen tagi wɔntu taani Dɪ wɛ: <Zese bu Davidi yi noonu wɔlv na su amv wɔ tin. Wɔntu wɔ ki kulv maama a wɔbuja na lagɪ tin.>

²³ Kv nan yi wɔntv dwi dum wɔni mu Wɛ pɛ Zezi ba. Wɛ ma togi ni dilv Dɪ na goni tin Dɪ pa Zezi ji dibam Yisrayeli tiinɛ bam Vɛrvu.

²⁴ Manja kam Zezi ta na wɔ puli o tituŋa yam tin, Zan deen mu bri Yisrayeli tiinɛ bam maama o wɛ, ba lɛni ba wɔrv ba yagi kɛmbalwaarv, si ba daari ba

pa ba miisi-ba na wɔni Wɛ ŋwaani.

²⁵ Kv na tu kv daari finfin si Zan ti o tituŋa yam tin, o ma bwe noona bam o wɛ: <Abam bunji si amv yi wɔv mu? Amv dai wɔlv wɔm á na tɔni tin. Wɔntv nan lagɪ o sanji a kwaga mu o ba, yi a wɔ manji si a bweli o nɛ natra di.>

²⁶ A ko-biɛ-ba, Abraham dwi tiinɛ di dwi-gɛ tiinɛ balv na kwari Wɛ tin, kv yi dibam mu Wɛ pɛ si di ni Dɪ taani dum kontv, si di wani di lwarɪ Dɪ na lagɪ Dɪ vrɪ dibam Dɪ yagi te tin.

²⁷ Zeruzalem tiinɛ bam di ba yigɛ tiinɛ bam nan wɔ lwarɪ Zezi na yi wɔlv tin. Kv daa zi yi wɛɛnu tiv Wɛ nijonɔ bam na pupɔni ba tinji yi noona yɛni ba karɛm-ti ba siun da yam maama ni tin, ba ba ni wɛɛnu tintv kuri di. Ba nan na pɛ Zezi na cam tin, kv pɛ Wɛ nijonɔ bam na pupɔni kulv tin sɛni kv ki.

²⁸ Ba maa ba jigi taani dilv na wɔ pa ba gv-o tin. Di kontv di, ba ta ma loori Pilati si o pa ba gv-o.

²⁹ Ba ma ki kulv maama na manji kv pupɔni Wɛ tɔno kum wɔni yi kv ta o taani tin ba ti. O na tigi tin, ba laan ma par-o tɔun-dagara kam banja ni ba ja vu ba ki yibeeli wɔni.

³⁰ Wɛ laan ma pa o bi o yagi tɔvni.

³¹ O maa wɔra da kɔgɔ kɔgɔ. O na wɔra tin, kuni zanzan mu o bri o titi o karabiɛ bam yigɛ ni, balv ya na togi did-o Galile ni ba

beeri ba ve Zeruzalem tɪn. Bantu laan mu yi o maana tiinɛ ba brɪ o cɪga kam ba pa dɪbam Yisurayeli tiinɛ bam.

³² Dɪbam nan tu abam te mu sɪ dɪ tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam dɪ brɪ abam. Ku nan yi nɪ, Wɛ dɛɛn na goni ni dɪ dɪbam nabaara bam nɪ Dɪ wɔ ki kɔlɔ tɪn mu,

³³ Dɪ laan sunɪ Dɪ ki Dɪ pa dɪbam balɔ na yi ba naaru tɪn. Mu kuntu mu Dɪ bi Zezi Dɪ pa o yagɪ tɔɔnɪ. Ku yi nɪnɛnɪ ku na maŋɪ ku pɔpɔnɪ Wɛ lɛŋ-ŋwɪ tɔnɔ pɔɔrɪm bile tu wɔnɪ te tɪn ku wɪ:

<Nmɔ mu yi amɔ Bu
yi zɪm amɔ dɪ jigi nmɔ Ko.>

³⁴ Wɛ tɔnɔ kɔm daa ta brɪ Wɛ na wɔ bi-o Dɪ pa o yagɪ tɔɔnɪ, sɪ o yɪra yi pɔ. Ku ma ta ku wɪ:

<Aá pa n na wo-laaru cɪga
cɪga,

nɪ a na maŋɪ a go ni sɪ a pa
Davidi na-tɪ te tɪn.>

³⁵ Wɛ tɔnɔ kɔm jɛgɛ kadoŋ nɪ Davidi pɔpɔnɪ o wɪ:

<Nmɔ Wɛ bá sɛ sɪ n tɪtɪ
Wɔ-pɔŋo Tu wɔm yɪra
pɔ.>

³⁶ Ku nan na yi Davidi tɪtɪ, wɔntɔ dɛɛn tɔŋɪ Wɛ tituŋa yam maŋa kalɔ o na ŋwɪ tɪn, yi o laan ba o tɪ. Ba ma kwe-o ba ki o nabaara bam tee nɪ. O yɪra yam ma sunɪ ya pɔ.

³⁷ Ku daari, wɔlɔ wɔm Wɛ na pɛ o bi o yagɪ tɔɔnɪ tɪn, wɔntɔ yɪra nan wɔ pɔgɪ.

³⁸ A ko-biɛ-ba, abam maŋɪ sɪ á lwarɪ nɪ ku yi Zezi ŋwaanɪ mu dɪ jɪgɪ cwɛŋɛ sɪ dɪ brɪ abam nɪ Wɛ wɔ wantɪ Dɪ yagɪ á lwarɪm Dɪ ma cɛ abam.

³⁹ Wɛ cullu tɪlɔ Dɪ na ki Moyisi jɪŋa nɪ tɪn warɪ tɪ pa á lwarɪm dɪm tɪ. Ku daari wɔlɔ maama na ki o wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn wɔ na vrɪm Wɛ tee nɪ, dɪ o lwarɪm dɪm maama na ti wɔntɔ ŋwaanɪ tɪn.

⁴⁰ Nan taá yɪrɪ-na á tɪtɪ, sɪ lɛɛrɔ tɪlɔ Wɛ niŋɔŋnɛ bam na pɔpɔnɪ tɪ taanɪ tɪn yi zaŋɪ tɪ yi abam.

⁴¹ Ba dɛɛn tagɪ ba wɪ:
<Nii-na, abam balɔ na yɔni
á gooni amɔ Wɛ cɪga
kam tɪn,

abam yɪra wɔ sɔɔrɪ yi á tɪ.
Bɛŋwaanɪ ku na yi kɛm dɪlɔ
a na lagɪ a ki abam da
yam kuntu nɪ tɪn,

abam bá sɛ nɪ dɪ yi cɪga,
nɔɔnɔ na maŋɪ o brɪ abam tɪ
kuri dɪ, á ta bá sɛ.> »

⁴² Pooli na tagɪ kuntu o tɪ tɪn, o dɪ Banabasɪ ma zaŋɪ sɪ ba nuŋɪ Wɛ-digɛ kam wɔnɪ. Ba na lagɪ ba viiri tɪn, nɔɔna bam ma ta dɪ ba sɪ ba joori ba ba siun de dɪdɔŋ dɪm nɪ, sɪ ba daa ta ŋɔɔnɪ taanɪ dɪm kuntu dɪ ba.

⁴³ Nɔɔna bam ma zaŋɪ ba jagɪ. Ba zanzan ma tɔgɪ Pooli dɪ Banabasɪ, Zwifɛ bam dɪ dwi-gɛ tiinɛ balɔ na nɪgɪ Wɛ yi ba tɔgɪ cullu tɪlɔ Dɪ na pɛ dɪbam Zwifɛ bam tɪn dɪ maa tɔga. Pooli dɪ Banabasɪ maa ta dɪ nɔɔna bam sɪ ba ta kwaanɪ ba dalɪ Wɛ Dɪ zaanɪ dɪlɔ Dɪ na pɛ-ba tɪn ŋwaanɪ.

⁴⁴ Ba siun de dɪm ma joori dɪ yi. Nɔɔna zanzan ma la daanɪ sɪ ba cɛgɪ Baŋa-Wɛ kwɛrɛ kam, ku gɛ fun sɪ ku taa nɪ dɪ tɪlɔ kɔm nɔɔna maama mu lagɪ da te.

45 Zwifə bam na ne kɔgɔ kum na su je sim maama tɔn, ba maa tiini ba jigi wɔ-gurɔ dɪ ba. Ba ma yaaɪ Pooli na te kɔɔ tɔn, yi ba kwəri ba twi-o.

46 Pooli dɪ Banabasɪ laan ma fɔgi ba ŋɔɔni dɪ baari, yi ba wɪ: «Dí ya maɲɪ sɪ dí puli abam tee ni mu dí ŋɔɔni We kwərə kam. Abam nan na maɲɪ á wɔ sɛ-ka tɔn, abam ba buɲɪ ni á maɲɪ dɪ We ŋwi-duɲa kam. Kuntu ŋwaanɪ dí wú vu dwi-ge tiinə bam te dí daari abam.

47 Dí Yuutu wɔm na pɛ dɪbam ni dɪɔ tɔn mu tɪntɔ: <Amɔ We tiɲi nmɔ sɪ n ja a pooni dɪm n vu n pa dwi-ge tiinə bam, sɪ n wanɪ n pa nabiinə na vrɪm lɔgɔ baɲa je maama ni.> »

48 Dwi-ge tiinə balɔ na wɔra yi ba ni kuntu tɔn, ba maa jigi wɔpolo, yi ba pa Baɲa-We kwərə kam jigi dam. Balɔ maama na maɲɪ sɪ ba na We ŋwi-duɲa kam tɔn mu sɪni ba kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪ Zezi.

49 Baɲa-We kwərə kam ma jagɪ je sim kuntu maama wɔni.

50 Kɔ daari Zwifə bam ma kwaanɪ ba pa kaana balɔ jɲa na jigi yi ba niɲɪ We tɔn dɪ tɔv kum yigə tiinə bam bana zaɲɪ dɪ Pooli dɪ Banabasɪ. Ba deen ma pa ba yaari Pooli dɪ Banabasɪ, yi ba daari ba zəli-ba ba pa ba nunɪ ba tɔv kum wɔni.

51 Ba na kɪ-ba kuntu tɔn, Pooli dɪ Banabasɪ ma puɪsɪ ba ne fogo kum ba yagi da, sɪ

kɔ bri ni ba wɔ kɪ lanyiranɪ. Ba laan ma daari ba vu Yikon.

52 Zezi karabiə bam deen tiini ba jigi wɔpolo, yi We Joro kum wɔ ba tee ni lanyiranɪ.

14

Pooli dɪ Banabasɪ na wɔ Yikon ni te tɔn

1 Pooli dɪ Banabasɪ na wɔ Yikon ni tɔn, ba daa ta ve Zwifə bam We-digə kam. Ba ŋɔɔni We taanɪ dɪm ba bri noona bam, yi ba zanzan kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪ Zezi, Zwifə dɪ dwi-ge tiinə dɪ.

2 Kɔ daari Zwifə badonnə vɪn We taanɪ dɪm. Bantɔ ma zaɲɪ ba vugimi dwi-ge tiinə bam wɔbuɲa ba pa ba wɔrɔ cɔgi dɪ Zezi karabiə bam.

3 Pooli dɪ Banabasɪ maa zɔvɪ da taan. Ba na wɔra kuntu tɔn, ba maa ŋɔɔni dí Yuutu Zezi taanɪ dɪ baari yi ba kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪd-o. Ba maa te dí Yuutu wɔm na kɪ noona lanyiranɪ te tɔn, yi o zigi ba taanɪ dɪm kwaga ni dɪ o na pɛ-ba dam sɪ ba taa kɪ wo-kɪnkagɪla dɪ wənu tɔv na bri We dam tɔn.

4 Tɔv kum noona bam deen pɔɔri bile mu. Badaara tɔgi Zwifə bam mu, yi badonnə dɪ tɔgi Zezi tɪntɔɲa bam.

5 Dwi-ge tiinə dɪ Zwifə badonnə deen ma lɪ wɔbuɲa ba wəli dɪdaanɪ ba yigə tiinə bam, sɪ ba yaari Zezi tɪntɔɲa bam, sɪ ba dɔɪ-ba dɪ kandwa.

6 Ba na lwarɪ kɔ ni ni tɔn, ba ma duri ba vu Likoni tɔni dɪm, Lisitri dɪ Deribi dɪ tiinə yam maama.

⁷ Ba na wɔra tɔn, ba maa tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam ba bri nɔɔna.

Kɔ na ki te Lisitri ni tɔn

⁸ Nɔɔnɔ dɛɛn mu wɔ Lisitri ni, o yi kɔrɔ mu. Kɔ na zɔgi o lɔra maŋa ni o maŋi o warɔ o vu.

⁹ O dɛɛn maa tɔgi o je o cɛgi Pooli na ŋɔɔni taani dɔlɔ tɔn. Pooli ma nii-o ziin, yi o lwarɔ ni o ki o wɔ-dɔdɔa dɔ Zezi si o wani o na yazurɛ.

¹⁰ O laan ma ta dɔ kwɛr-dɔa o wɔ: «Zaŋi wɛɛni n zɔgi n nɛ sɔm baŋa ni ywam!» O na tagi kuntu tɔn, kɔrɔ kum ma zaŋi wɛɛni kɔ faŋi kɔ cwi yi kɔ sɔŋi vɛŋɛ.

¹¹ Nɔn-kɔgɔ kum na nɛ kulɔ Pooli na ki tɔn, ba maa tiini ba ŋɔɔni baŋa baŋa dɔ ba titi dwi taani dɔm ba wɔ: «Kɔ yi dibam wa yam mu jigi nabiinɛ ya tu ya ba dibam te.»

¹² Ba ma pa Banabasi yiri ni Ziusi. Pooli dɔ yiri maa yi Ermesi, bɛŋwaani kɔ yi wɔntɔ ya mu ŋɔɔni taani dɔm.

¹³ Ba dɛɛn maa jɔgi digɛ ba tɔ kum daa ni ba na yɛni ba kaani ba wɛ Ziusi da tɔn. Ba kaanum tu wɔm ma zaŋi o ja nabe dɔ tweeru punnu tɔlɔ ba na sɔgi tɔn o ba o zɔgi tɔ kum ni ni. Wɔntɔ dɔdaani nɔn-kɔgɔ kum maama dɛɛn maa lagɔ si ba gv nabe sɔm ba ma kaani Zezi tuntɔŋna bam.

¹⁴ Banabasi dɔ Pooli ma lwarɔ ba na bɔŋi si ba ki te tɔn. Ba wɔ ma cɔgi zanzan. Ba ma ja ba gwaaru ba kaari, yi ba daari ba duri lɔla ba zɔ

nɔn-kɔgɔ kum wɔ. Ba maa te baŋa baŋa ba wɔ:

¹⁵ «Nɔɔna-ba, bɛɛ mu yi abam lagɔ á ki kuntu? Dibam yi nabiinɛ mu, ni abam dɔ te. Dibam nan tu yo seeni si dɔ tɔɔli Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam mu dɔ bri abam, si á yagi jwɛnɛ kaanum, si á daari á taá tɔgi Nwɔa Tu Baŋa-Wɛ. Dɔntɔ mu ki weyuu dɔ tɔga dɔ na-fara dɔ wɛɛnu tɔlɔ maama na wɔ tɔ wɔni tɔn.

¹⁶ Faŋa tɔn, Wɛ dɛɛn yagi dwi maama si dɔ ki dɔ wɔbɔŋa na lagɔ te tɔn.

¹⁷ Dɔ kuntu dɔ, Dɔ ta yɛni Dɔ ki abam lanyiranɔ, si kɔ pa á lwarɔ ni Dɔ yi Wɛ cɔga cɔga. Dɔ yɛni Dɔ pa dɔa nɔa yi wɔdiiru ki ti maŋa ni. Dɔ pai abam wɔdiu yi á dɔ, yi Dɔ pai abam wɔpolo lanyiranɔ.»

¹⁸ Pooli na tagi kuntu tɔn, kɔ ya ge finfin mu si nɔɔna bam kwe wɛɛnu tɔm ba ma kaani-ba, yi ba laan yagi.

¹⁹ Zwifɛ badonnɛ ya nunji Antɔsi mu Pisidi tɔn ni ba ba. Badaara dɔ ma nunji Yikon ba ba. Bantɔ ma pa kɔgɔ kum maama wɔrɔ lɛni dɔ Pooli. Ba laan ma dɔl-o dɔ kandwa, yi ba daari ba tuur-o ba ja nunji tɔ kum wɔni. Ba ya bɔŋi ni o tɔgi mu.

²⁰ Zezi karabiɛ bam laan ma vu ba gilim-o. O ma zaŋi ba titari ni o joori o zɔ tɔ kum wɔ. Tɔga na pɔɔri tɔn, o ma tɔgi dɔdaani Banabasi yi ba vu Deribi.

Ba na joori ba vu Antɔsi te tɔn

²¹ Pooli dɪ Banabasɪ na wɔ Dɛrɪbɪ nɪ tɪn, ba ma tɔɔlɪ Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam yɪ nɔɔna zanzan ji Zezi karabiə. Ba daa ma joori ba vu Lisitri dɪ Yikon, yɪ ba daari ba kɛ ba yɪ Antɔsɪ kɔlɔ na wɔ Pisidi wɔnɪ tɪn.

²² Ba na maa ve kuntu tɪn, ba ma pa balɔ maama na yɪ Zezi karabiə tɪn na baari, yɪ ba kwe-ba sɪ ba fɔgɪ ba taa tɔgɪ Wɛ cwɛŋɛ kam, sɪ ba yɪ yagɪ-ka. Ba ta ma brɪ-ba ba wɪ: «Dɪbam balɔ maama na tɔgɪ Zezi tɪn, dɪ wɔ na yaara zanzan mɔ sɪ dɪ laan zɔ Wɛ paari dɪm wɔ.»

²³ Je sɪlɔ maama ba na ve tɪn, ba lɪ nakwa Zezi kɔgɔ kɔm wɔnɪ sɪ ba taa nii-ba. Ba maa yɛni ba vɔ ni ba loori Wɛ ba pa nakwa bam, yɪ ba kɪ-ba dɪ Yuutu jɪŋa nɪ, o na yɪ wɔlɔ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪd-o tɪn ŋwaani.

²⁴ Ba dɛɛn ma da Pisidi ba kɛ. Ba ma vu ba yɪ Pamfili je sɪm.

²⁵ Ba na wɔra tɪn, ba ma vu Pɛrɪzɪ ba ŋɔɔnɪ Wɛ taani dɪm da, yɪ ba daari ba vu Atali.

²⁶ Ba laan ma zɪgɪ dɛani ba zɔ naboro ba joori ba vu Antɔsɪ kɔlɔ na wɔ Siiri wɔnɪ tɪn. Kɔ dɛɛn yɪ kantu jɔgɛ kam nɪ mɔ Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔna bam ya kwe-ba ba kɪ Wɛ jɪŋa nɪ, sɪ Dɪ zɛni-ba sɪ ba wani ba vu ba tɔŋɪ kɔlɔ ba laan na tu ba tɔŋɪ ba ti tɪn.

²⁷ Ba na yɪ Antɔsɪ tɪn, ba ma pa Zezi kɔgɔ kɔm la daani, yɪ ba laan tɔlɪ kɔlɔ maama Wɛ na kɪ dɪ ba tɪn ba brɪ-ba, dɪ Dɪ na pɔrɪ cwɛŋɛ

Dɪ pa dwi-gɛ tiinɛ sɪ ba wani ba kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪ Zezi tɪn.

²⁸ Ba ma zɔ Zezi karabiə bam tee nɪ ba daani.

15

Zezi kɔgɔ kɔlɔ na wɔ Zeruzalem nɪ tɪn ŋɔɔnɪ dwi-gɛ tiinɛ bam taani

¹ Nɔɔna badonnɛ ma zanɪ Zude nɪ ba vu Antɔsɪ. Ba maa wɔra ba brɪ Zezi karabiə bam ba wɪ: «Abam na wɔ sɛ á tɔgɪ Moyisi cullu tɪm na brɪ te sɪ á go á bɛkɛri, á bá wani á na vrɪm.»

² Pooli dɪ Banabasɪ na ni kuntu tɪn, ba ma tiini ba magɪ kantɔgɔ dɪ nɔɔna bam. Kuntu ŋwaani Zezi kɔgɔ kɔm ma lɪ wɔbɔŋa sɪ ba lɪ Pooli dɪ Banabasɪ dɪ nɔɔna badonnɛ ba wɔnɪ, sɪ ba ja taani dɪm ba vu Zeruzalem ba kɪ Zezi tɪntɔŋna bam dɪ nakwa bam jɪa nɪ.

³ Zezi kɔgɔ kɔm ma banɪ-ba yɪ ba kɛ. Ba ma vu ba da Fɛnisi dɪ Samari je sɪm. Ba na maa ve tɪn, ba maa tɛ dwi-gɛ tiinɛ na lɛni ba wɔrɔ ba sɛ Wɛ te tɪn ba brɪ nɔɔna bam. Zezi karabiə bam na ni kuntu tɪn, kɔ ma pa ba maama jɪgɪ wɔpolo lanyɪrani.

⁴ Ba ma vu ba yɪ Zeruzalem. Zezi tɪntɔŋna bam dɪ o kɔgɔ kɔm maama dɪ ba nakwa bam ma jeeri-ba lanyɪrani. Ba laan ma manɪ ba brɪ-ba Wɛ na kɪ kɔlɔ dɪ ba tɪn.

⁵ Zwifɛ badaara balɔ na wɔ Farizian kɔgɔ kɔm wɔnɪ yɪ ba ba ba tɔgɪ Zezi tɪn ni taani dɪm. Ba ma zanɪ ba ta

ba wɪ: «Nɔɔna bantɔ maŋɪ sɪ ba go ba bəkəri mu, sɪ ba daari ba sɛ Moyisi cullu tum maama na bri te tin.»

⁶ Zezi tintuŋna bam di o kɔgɔ kum nakwa bam ma la daani sɪ ba bwe taani dum ba nii.

⁷ Ba na magɪ kantɔgɔ taan tin, Pɪyɛɛri ma zaŋɪ ba wɔni o ta o wɪ: «A ko-biə-ba, abam ye sɪ We deen kuri amɔ abam wɔni, sɪ a vu dwi-ge tiinə bam te sɪ a bri-ba DI kwər-ywəŋə kam, sɪ ba daari ba sɛ-ka.

⁸ We na ye nɔɔna wɔbuŋa na yɪ te tin, DI ma pa-ba DI Joro kum, ni DI na maŋɪ DI pa dibam te tin, sɪ ku bri ni DI suni DI vri-ba ba lwarim wɔni.

⁹ DI ma wɔ pɔɔri bantɔ di dibam daani. DI fɔgɪ DI kwe ba wɔbuŋa mu di ba na ki ba wɔ-didɔa di Zezi tin ŋwaani.

¹⁰ Kuntɔ tin, beŋwaani mu á buŋɪ sɪ á maŋɪ We á nii di á na lagɪ á pa Zezi kara-biə bam zɪŋɪ zula yalɔ na dummə ya dwe-ba tin? Ku na yɪ dibam nabaara bam naa dibam titɪ di, dí warɪ dí tɔgɪ kənə yantɔ cwəŋə, yɪ á lagɪ á pa bantɔ tɔgɪ-ka.

¹¹ Ku nan dai kuntɔ. We na jɔŋɪ dibam DI yagɪ te tin, ku yɪ dí Yuutu Zezi zaani dum ŋwaani mu, di dí na ki dí wɔ-didɔa did-o tin. Ku nan yɪ bidwɪ mu di bantɔ di.»

¹² Ba kɔgɔ kum maa je, yɪ ba cəgi sɔɔ sɪ ba ni taani dum. Pooli di Banabasɪ ma zaŋɪ ba ta We na de bantɔ juŋa DI ki wo-kɪnkagila di

wəənu tɪlɔ na bri DI dam dwi-ge tiinə bam te tin.

¹³ Ba na ŋɔɔni ba ti tin, Zakɪ ma zaŋɪ o ta o wɪ: «A ko-biə-ba, á cəgi-na a na lagɪ a ta kulɔ tin.

¹⁴ Simɔn Pɪyɛɛri maŋɪ o ta o bri dibam, We na sɪŋɪ DI bri DI titɪ dwi-ge tiinə bam tee ni yɪ DI li nɔɔna ba wɔni sɪ ba taa yɪ DI titɪ nɔɔna te tin.

¹⁵ We nijɔŋnə bam na tagɪ kulɔ faŋa faŋa tin didaani kəm dintɔ maama yɪ bidwɪ mu. Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɪ:

¹⁶ «Kuntɔ kwaga ni amɔ We wó joori a ba, yɪ a daa lo Davidi sɔŋɔ kulɔ ya na cəgɪ tin.

Amɔ wó fɔgɪ a lo di-dɔŋo kum, sɪ ku ji sɔ-dɔŋɔ.

¹⁷ Kuntɔ tin, nɔɔna balɔ na daari tin wó kwaani sɪ ba lwarɪ amɔ wɔlɔ na yɪ ba Yuutu Baŋa-We tin.

Dwi-ge tiinə balɔ a na li sɪ ba taa yɪ a titɪ nɔɔna tin wó lwarɪ amɔ.

Yuutu Baŋa-We mu tagɪ kuntɔ,

yɪ DI pa wəənu tum suni ti ki.

¹⁸ DI maŋɪ DI pa nɔɔna lwarɪ wəənu tintɔ ni ni faŋa faŋa mu.» »

¹⁹ Zakɪ ta ma ta o wɪ: «Kuntɔ ŋwaani amɔ buŋɪ sɪ, dí wɔ maŋɪ sɪ dí yaari dwi-ge tiinə balɔ na tu ba sɛ We tin.

²⁰ Dí nan na wó ki kulɔ tin, dí wó pɔpɔni tɔnɔ mu dí pa-ba, sɪ dí bri-ba ni ba daa yɪ taa di wɔdiu kulɔ nɔɔna na

mɛ ba kaani jwənə yɪ kɔ ba lana tɪn, sɪ ba yɪ cɔgɪ ba tɪtɪ dɪ kaana, sɪ kaana dɪ yɪ cɔgɪ ba tɪtɪ dɪ baara. Dí wú ta dɪ ba sɪ ba yɪ dɪ varɪm wɔlɔ ba na jujugi ba gɔ tɪn, sɪ ba yɪ dɪ jana dɪ.

²¹ Bɛɲwaani, kɔ na sɪɲɪ faɲa faɲa tɪn, ba maɲɪ ba karɪmɪ Moyisi tɔnɔ kɔm Zwifə Wɛ-di sɪm nɪ ba siun dɛ maama wɔnɪ, yɪ nɔɔna yəni ba brɪ wəənu tɪlɔ na pɔpɔnɪ da tɪn tɪnɪ dɪm maama wɔnɪ.»

²² Ba maama na ni kɔntɔ tɪn, Zezi tɪntɔɲna bam dɪ o kɔgɔ kɔm nakwa bam maa li wɔbɔɲa sɪ ba li nɔɔna ba wɔnɪ, sɪ ba tɔgɪ dɪ Pooli dɪ Banabasi ba vu Antɔsɪ. Ba dɛɛn ma li nɔɔna bale balɔ na yɪ yigə tiinə ba kɔgɔ kɔm wɔnɪ tɪn. Ba didɔba yɪrɪ mɔ Zudi wɔlɔ yɪrɪ didɔɲ na yɪ Basaba tɪn. Wɔdɔɲ wɔm yɪrɪ mɔ Silasi.

²³ Ba ma pɔpɔnɪ tɔnɔ sɪ ba tɔɲɪ-ba dɪ kɔ, yɪ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Dɪbam balɔ na yɪ á kɔbiə tɪn, Zezi tɪntɔɲna bam dɪ o kɔgɔ kɔm nakwa bam, dí jɔɔnɪ abam, dwi-ge tiinə balɔ na tu á tɔgɪ Zezi yɪ á zɔɔrɪ Antɔsɪ nɪ, dɪ Siiri dɪ Silisi nɪ tɪn.

²⁴ Dɪbam ni nɪ dí kɔgɔ kɔm nɔɔna badonnə mɔ zanɪ ba ba abam te, ba yaari abam ba pa á wɔbɔɲa cɔgɪ dɪ kulɔ ba na brɪ abam tɪn. Dɪbam nan wɔ pɛ-ba cwəɲə sɪ ba kɪ kɔntɔ.

²⁵ Kɔntɔ ɲwaani dɪbam maama mɔ kɪ ni daani sɪ dí li nɔɔna dí tɔɲɪ-ba abam tee

nɪ, sɪ ba tɔgɪ dɪ dɪbam cilon-sonnu Banabasi dɪ Pooli ba ba.

²⁶ Bantɔ mɔ yɪ balɔ na kwe ba ɲwɪa maama ba pa dí Yuutu Zezi Krisi tɪtɔɲa yam ɲwaani tɪn.

²⁷ Dɪbam nan mɔ tɔɲɪ Zudi dɪ Silasi abam tee nɪ, sɪ ba ba ba fɔgɪ ba ɲɔɔnɪ ba brɪ abam kulɔ dí na pɔpɔnɪ tɪn.

²⁸ Wɛ Joro kɔm dɪdaani dɪbam maama bɔɲɪ nɪ kɔ wɔ maɲɪ sɪ dí yaari abam zanzan. Wɔɲɔ kulɔ yɪranɪ na yɪ fifɔn sɪ á yɪ kɪ tɪn mɔ tɪntɔ:

²⁹ Á yɪ zanɪ á dɪ wɔdiu kulɔ ba na mɛ ba kaani jwənə tɪn. Á yɪ dɪ jana. Á yɪ dɪ varɪm wɔlɔ ba na jujugi ba gɔ tɪn. Á yɪ cɔgɪ á tɪtɪ dɪ kaana, sɪ kaana dɪ yɪ cɔgɪ ba tɪtɪ dɪ baara. Á na jigɪ á tɪtɪ dɪ wəənu tɪntɔ maama, á wú taá kɪ lanyɪranɪ. Wɛ wú pa abam yazurə.»

³⁰ Ba na pɔpɔnɪ kɔntɔ ba ti tɪn, ba laan ma tɔɲɪ nɔɔna bam sɪ ba vu Antɔsɪ. Ba na yɪ da tɪn, ba ma la ba kɔgɔ kɔm maama daani, yɪ ba daari ba pa-ba tɔnɔ kɔm sɪ ba karɪmɪ.

³¹ Nɔɔna bam na karɪmɪ tɔnɔ kɔm tɪn, ba maa jigɪ wɔpɔlo lanyɪranɪ dɪ kɔ na fɔgɪ kɔ zəni ba wɔbɔɲa tɪn.

³² Zudi dɪ Silasi na yɪ Wɛ nijɔɲnə tɪn dɛɛn ma tiini ba ɲɔɔnɪ dɪ nɔɔna bam ba pa ba na pu-dɪa dɪ baari.

³³ Ba maa daani ba tee nɪ, yɪ ba ba ba lagɪ ba viiri. Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔna bam ma banɪ-ba, yɪ ba joori ba vu balɔ na tɔɲɪ-ba tɪn te dɪ

yazurə.

[
³⁴ Silasɩ ma li wɔbɔŋa si o
 maŋɩ da.]

³⁵ Kɔ daari Pooli di Ban-
 abasi di ma maŋɩ Antioxi ni.
 Ba deen maa togi di noona
 zanzan ba tooli di Yuutu We
 kwərə kam yi ba bri Di ciga
 kam.

*Pooli di Banabasi na
 pɔɔri daani te tin*

³⁶ Ba na daani da da ya-
 gratu tin, Pooli ma ta di
 Banabasi o wɩ: «Pa di joori
 di vu di nii di ko-biə bam
 tɩni dɩɩ maama wɔni di na
 maŋɩ di tooli di Yuutu wɔm
 kwərə kam da tin, si di nii
 kɔ na yi te tin.»

³⁷ Banabasi ma se yi o
 lagi si Zan Mariki taa togi
 didaani ba o tɔŋa.

³⁸ Pooli maa bɔŋɩ ni kɔ
 wɔ maŋɩ si o togi o wɔli ba
 wɔni, beŋwaani maŋa kalɔ
 ba deen na wɔ Pamfili ni tin
 wɔntɔ yagi-ba mu, yi o daa
 ba togi di ba o tɔŋa.

³⁹ Ba ma tiini ba magɩ
 kantɔgo daani, yi kɔ pa ba
 pwe da-tee ni. Banabasi ma
 ja Zan Mariki yi ba vu ba zu
 naboro si ba vu Sipri.

⁴⁰ Pooli di ma li Silasi si
 ba togi daani ba vu. Zezi
 karabiə bam ma ki-ba di
 Yuutu wɔm juŋa ni si o zəni-
 ba. Ba laan ma zanɩ ba ke.

⁴¹ Ba ma togi Siiri di Silisi
 wɔ, yi ba pa Zezi kɔgo kum
 noona bam na wɔ je silɔ
 maama tin fɔgi ba zigɩ di
 dam lanyirani.

16

*Timoti na togi di Pooli-ba
 yi ba bri We ciga kam te tin*

¹ Pooli daa ta ma vu o yi
 Deribi di Lisitri. Zezi karabu
 wɔdonɔ maa wɔra, o yiri mu
 Timoti. O nu maa yi Zwifu yi
 o di ki o wɔ-didɔba di Zezi. O
 ko maa yi Greki tu.

² Zezi karabiə balɔ na
 zuuri Lisitri ni di Yikon ni
 tin maa te ba wɩ, o yi non-
 ŋɔm lanyirani.

³ Pooli maa lagi si o ja-o,
 si ba taa togi daani ba tɔŋa.
 Zwifə balɔ maama na zuuri
 je sim kuntu ni tin maa ye
 ni Timoti ko yi Greki tu mu.
 Kuntu ŋwaani Pooli ma pa
 ba go-o, ni Moyisi deen na
 bri Zwifə bam si ba taa goni
 ba bəkəri te tin.

⁴ Ba laan ma zanɩ ba vu
 ba tulɩ tɩni dɩm si ba nii
 Zezi kɔgo kum noona bam
 maama. Ba maa bri-ba niə
 yalɔ Zezi tintɔŋna bam di o
 kɔgo kum nakwa bam na li
 Zeruzalem ni tin. Ba ma ta
 di ba si ba taa se niə yam
 kuntu.

⁵ Kuntu mu pe Zezi kɔgo
 kum noona bam na wɔ je
 silɔ maama tin na dam di ba
 We cwəŋə kam togi, yi de
 maama ba kɔgo kum fɔgi kɔ
 pulə kɔ wɔli da.

*Pooli na ne viirim Trvasi
 ni te tin*

⁶ Pooli di o togi-donna
 bam maa lagi si ba ke ba
 vu Azi tɩni dɩm ba tooli We
 kwərə kam. We Joro kum
 ma ci ba yigə si ba yi ve. Ba
 daa ma vu ba togi Friizi di
 Galati ti-niə yam wɔni ba ke.

7 Ba ma vu ba yi Miizi sisəm dɔm ni. Ba maa kwaani sɪ ba zɔ Bitini wɔ. Zezi Joro kum ma wɔ pɛ-ba cwəŋə sɪ ba zɔ da.

8 Ba na kwaani ba ga kuntu tɪn, ba ma toɔi Miizi wɔ ba kɛ, yɪ ba vu ba yi Trɔasi.

9 Ba na yi da tɪn, titɪ ni Pooli ma dwe o na nɔɔnɔ na zɪɔ o yigə ni. O yɪ Masɪdɔani tu mu. O ma loori Pooli o wɪ: «Popo, zanɪ n toɔi nɪnɔ kum wɔ n bɛ n ba Masɪdɔani, n zəni dɪbam.»

10 Pooli na dwe kuntu tɪn, dɪbam ma kɪ lɪla dɪ ti dɪ yigə sɪ dɪ vu Masɪdɔani, bɛŋwaani dɪ maani nɪ kɔ yɪ Wɛ mu bəŋi dɪbam sɪ dɪ vu dɪ brɪ nɔɔna ɔam DI kwər-ywəŋə kam dāani.

Lidia na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪ Zezi te tɪn

11 Dɪ laan ma kwe naboro Trɔasi nɪ dɪ yɔɔri Samotrasi. Tɪga na pɔɔri tɪn, dɪ daa ma zanɪ dɪ toɔi nɪnɔ kum dɪ vu Nɪapolisi.

12 Dɪ laan ma zɪɔ dāani dɪ vu tɪga nɪ dɪ vu dɪ yi Filipi. Tɪv kum kuntu yɪ Masɪdɔani tɪ-niə yam dayigə tɪv mu. Rom tiinə mu te-kɔ.

Dɪ ma kɪ da kɔɔ kɔɔ tɪv kum kuntu nɪ.

13 Zwifə ɔam siun de dɔm na yi tɪn, dɪ ma nuɔi tɪv kum wɔ dɪ vu bugə ni. Dɪ ya bɔŋɪ nɪ jəgə wɔ ta wɔ dāani Zwifə ɔam na yəni ba ve ba warɪ Wɛ da. Dɪ na nɛ jəgə kam tɪn, dɪ ma jəni tɪga nɪ yɪ dɪ nɔɔnɔ dɪ kaana balɔ na lagɪ daani jəgə kam nɪ tɪn.

14 Kaani wɔɔɔn deen toɔi o wɔra, o yɪrɪ mu Lidia. O nuɔi Tiyatiiri mu, yɪ o nɔɔ Wɛ lanyɪranɪ. O maa jɪɔ gwaaru tɪlɔ na tiini tɪ jɪɔ nɪnwaŋa tɪn o yəgə. Dɪ Yuutu wɔm ma pɔri o wɔbɔŋa yɪ o sɛ wəənu tɪlɔ Pooli na jɪɔ o tɛ tɪn.

15 O deen ma pa dɪ miis-o dɪ o sɔŋɔ tiinə maama na wɔnɪ Zezi yɪrɪ ŋwaani. O laan ma zanɪ o loori dɪbam o wɪ: «Abam na sɛ nɪ a sɪnɪ a kɪ a wɔ-dɪdɔa dɪdaani dɪ Yuutu Zezi, sɪ á ba á taá zɔɔri dɪbam sɔŋɔ nɪ.» O ma wɔ sɛ sɪ dɪ viiri.

Ba na kɪ Pooli dɪ Silasi pɪna digə nɪ yɪ kɔ kɪ te tɪn

16 De dɪdɔi mu dɪ zanɪ dɪ maa ve Wɛ warɪm jəgə kam. Dɪ na maa ve tɪn, dɪ ma jeeri bɪsankana kalɔ na yɪ nɔɔna gamba tɪn. Cicirə deen maa toɔ-o ka pa o pwərisə. O na yəni o pwərisə o tɛ wəənu tɪlɔ na lagɪ tɪ ba tɪ kɪ tɪn, mu o yuu tiinə ɔam deen nɛ səbu zanzan kɔ ɔaŋa nɪ.

17 O ma toɔi Pooli dɪ dɪbam kwaga, yɪ o toɔlɔ dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Nɔɔna bantɔ yɪ Yuutu ɔaŋa-Wɛ tintuŋna mu. Ba tu sɪ ba brɪ abam cwəŋə mu sɪ á toɔi da á na vrɪm.»

18 O deen toɔi dɪbam kwaga o kɪ kuntu mu taan da kɔɔ kɔɔ. Pooli wɔ laan ma cɔɔi. O ma pipiri o ta dɪ cicirə kam o wɪ: «A lagɪ a ta dɪ nmɔ Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaani, nuɔi sɪ n daar-o!» O na tagɪ kuntu tɪn, cicirə kam ma nuɔi ka daar-o bɪdɔi ɔaŋa nɪ.

19 Bɩsankana kam yuu tiinə bam ma maanɩ ba lwarɩ nɩ ba daa bá wanɩ ba na sɛbu o ŋwaanɩ. Ba ma ja Pooli dɩ Silasɩ ba vanɩ ba ja ba vu yaga, sɩ ba sanɩ-ba dɩdɛera bam tee nɩ.

20 Ba ma ja-ba ba vu ba pa Rom tiinə dɩdɛera sɩ ba dɩ ba taanɩ. Ba ma ta ba wɩ: «Nɔɔna bantɩ yɩ Zwifə mɩ, yɩ ba jɩgɩ dɩbam tɩv kɔm nɔɔna wɔbɔŋa ba vugimə.

21 Ba brɩ wəənu tɩv na cɔgɩ dɩbam callu tɩm mɩ. Dɩbam nan yɩ Rom tiinə mɩ, dɩ bá wanɩ dɩ sɛ bantɩ na brɩ kɔv tɩn.»

22 Kɔgɔ kɔm maama ma tɔgɩ ba jɩgɩ dɩ Pooli dɩ Silasɩ. Rom tiinə dɩdɛera bam ma ja-ba ba vanɩ ba gwaarɩ tɩm ba kaarɩ, yɩ ba daarɩ ba pa nɔɔna magɩ-ba dɩ balaara.

23 Ba na tiini ba magɩ-ba kɔntɩ tɩn, ba laan ma kɩ-ba pɩna digə nɩ. Dɩdɛera bam ma ta dɩ wɔv na nii pɩna digə kam banɩ nɩ tɩn, sɩ o fɔgɩ o pɩ nɔɔna bam lanyɩranɩ.

24 Nɔɔnɩ wɔm na ni kɔntɩ tɩn, o ma pa ba zɩ titarɩ digə kam wɩ, yɩ o daarɩ o kwaarɩ-ba dɩ dɛ.

25 Maŋa kalɩ tɩga na kwɩrɩ tɩn, Pooli dɩ Silasɩ maa wɔra ba warɩ Wɛ yɩ ba leenə ba zuli Wɛ. Pɩna badonnə bam maa je ba cəgə.

26 Tɩga kam laan ma da ka sisinɩ, yɩ pɩna digə kam sisinɩ dɩ ka kuri maama. Digə kam bwəəru tɩm maama ma da tɩ pɔrɩ, pɩna bam capɔnnɩv tɩm maama ma kɔ tɩ tɩ.

27 Nɔɔnɩ wɔv na yɩrɩ digə kam tɩn ma zanɩ yɩ o na pɩna digə kam niə na pɔrɩ. O ma bɔŋɩ nɩ pɩna bam maama nunɩ ba duri mɩ. Kɔntɩ ŋwaanɩ o ma lɩ sɩ-zɔɔ sɩ o ma gɩ o titɩ.

28 Pooli laan ma bagɩ dɩ kwər-dɩa o wɩ: «Yɩ zanɩ n gɩ n titɩ, sɩ dɩbam maama wɩ yo.»

29 Nɔɔnɩ wɔm ma bəŋɩ sɩ ba ja mini ba ba pa-o. O ma kɩ lɩla o zɩ digə kam wɩ o vu o tɩ Pooli dɩ Silasɩ yigə nɩ, yɩ o yɩra saɩ.

30 O ma pa ba nunɩ pooni, yɩ o daarɩ o bwe-ba o wɩ: «A yuu tiinə-ba, a nan wó kɩ ta mɩ sɩ a ma na vrɩm?»

31 Ba ma lər-o ba wɩ: «Nmɩ manɩ sɩ n kɩ n wɔ-dɩdɩv mɩ dɩdaanɩ dɩ Yuutu Zezi, sɩ Wɛ wó vrɩ nmɩ dɩ n sɔŋɔ tiinə maama.»

32 Ba ma daarɩ ba ta Wɛ kwərə kam ba brɩ-o dɩ balɩ maama na wɩ o sɔŋɔ kɔm nɩ tɩn.

33 Titɩ dɩm maŋa kam kɔntɩ nɩ mɩ o jaanɩ-ba o vu o zarɩ ba fufwələ yam maama. O na kɩ kɔntɩ o ti tɩn, mɩ o dɩ o sɔŋɔ tiinə bam maama dɛ ba pa ba miisi-ba na wɔnɩ Zezi yɩrɩ ŋwaanɩ.

34 O ma daarɩ o pa Pooli dɩ Silasɩ zɩ o sɔŋɔ kɔm wɩ. O ma kɩ wɔdiu o pa ba dɩ. O na tu o sɛ Wɛ dɩ wɔ-dɩdɩv tɩn, o maa jɩgɩ wɔpɔlo lanyɩranɩ dɩ o sɔŋɔ tiinə bam maama.

35 Tɩga na pɔrɩ tɩn, Rom tiinə dɩdɛera bam ma tɔŋɩ nɔɔna sɩ ba vu pɩna digə kam yɩrɩv wɔm te, ba ta

dɪd-o nɪ o yagɪ nɔɔna bam sɪ ba viiri.

³⁶ Pɪna digə kam yɪrɪnɔ wɔm ma ta o brɪ Pooli dɪdɛera bam na tagɪ te sɪ o yagɪ-ba tɪn. O maa wɪ: «Ba pɛ abam cwəŋə sɪ á viiri. Nan ve-na dɪ yazurə.»

³⁷ Pooli laan ma ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Dɪbam nan yɪ Rom tɪv kum jɪŋa nɔɔna mɔ. Ba nan wɔ dɪ dɪbam taanɪ sɪ ba na dɪ kəm-balɔrɔ, yɪ ba garɪ ba ja dɪbam ba magɪ nɔɔna maama yigə nɪ, yɪ ba daari ba kɪ dɪbam pɪna digə nɪ. Bɛɛ mɔ yɪ ba laan lagɪ sɪ ba səgi ba pɔrɪ dɪbam ba yagɪ? Dɪ bá sɛ. Ba tɪtɪ mɔ manɪ sɪ ba ba ba pɔrɪ dɪbam ba yagɪ.»

³⁸ Nɔɔna bam ma vu ba ta Pooli na tagɪ kulɔ tɪn ba brɪ Rom tiinə dɪdɛera bam. Ba na lwarɪ nɪ Pooli dɪ Silasɪ yɪ Rom tɪv kum jɪŋa nɔɔna mɔ tɪn, fɔvɔnɪ ma zɔ-ba dɪ ba na kɪ-ba te tɪn.

³⁹ Ba ma vu ba koori Pooli dɪ Silasɪ sɪ ba yagɪ taanɪ dɪm sɪ kɔ ti. Ba ma daari ba pɔrɪ-ba ba yagɪ, yɪ ba loori-ba ba wɪ, ba nunɪ tɪv kum wɔnɪ ba viiri.

⁴⁰ Pooli dɪ Silasɪ ma nunɪ pɪna digə kam nɪ ba vu ba zɔ Lidɪa-ba sɔŋɔ. Dáanɪ mɔ ba jeeri Zezi karabiə bam, yɪ ba ŋɔɔnɪ dɪ ba ba pa-ba dam dɪ baari. Ba laan ma zanɪ ba viiri.

17

Kɔ na kɪ te Tesaloniki nɪ tɪn

¹ Ba dɛɛn ma da Afipolisi dɪ Apoloni ba kɛ ba vu ba yɪ

Tesaloniki. Tɪv kum kɔntɔ nɪ mɔ Zwifə bam Wɛ-digə wɔra.

² Pooli ma vu da, nɪ o na manɪ o yəni o kɪ te tɪn. O dɛɛn kɪ siun da yatɔ mɔ dɪ ba. O maa karɪmɪ Wɛ tɔnɔ kum, yɪ o brɪ-ba kɔ kuri sɪ ba ni.

³ O ma manɪ o brɪ-ba o wɪ, kɔ dɛɛn ya manɪ sɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn yaari mɔ o tɪ, sɪ o joori o bi o yagɪ tɔvɔnɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Zezi wɔlɔ a na jɪgɪ o taanɪ a tɛa a brɪ abam tɪn mɔ sɪnɪ o yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn.»

⁴ Zwifə bam na ni kɔntɔ tɪn, ba badonnə ma sɛ o na tagɪ kulɔ tɪn, yɪ ba laan togtɪ ba wəli Pooli dɪ Silasɪ nɪ. Grɛkɪ tiinə balɔ na nɪgɪ Wɛ tɪn kɔgɔ zanzan dɪ ma sɛ Pooli taanɪ dɪm, dɪdaanɪ kaana zanzan balɔ jɪa na garɪ tɪn.

⁵ Zwifə badaara maa jɪgɪ wɔ-gɔrɔv dɪ ba. Ba ma vu yaga ba la zwabani-nyɪna ba pa ba togtɪ daanɪ, yɪ ba kɔgɔ kum ma pa tɪv kum maama vugimi dɪ sɔɔ bɔgtɪ bɔgtɪ. Ba ma vu ba ciŋi jara Zazɔn sɔŋɔ nɪ, yɪ ba kwaanɪ ba lagɪ Pooli dɪ Silasɪ jəgə, sɪ ba ja-ba ba ja nunɪ ba kɪ nɔɔna bam jɪŋa nɪ.

⁶ Ba ma wɔ nɛ-ba. Ba ma ja Zazɔn dɪ Zezi karabiə badonnə ba ja vu tɪv kum dɪdɛera bam te, yɪ ba tɔɔlɪ ba wɪ: «Nɔɔna bantu mɔ yəni ba beeri lɔgɔ banja je maama ba vugimi nɔɔna wɔbɔŋa. Bantu nan mɔ tu yo.

⁷ Zazɔn mɔ pɛ ba zɔvɔrɪ

o soŋo ni. Bantu maama mu vin di pa-faru wum cullu tun, yi ba te ba wi, pe wudon mu wura, o yiri mu Zezi.»

⁸ Tu kum didɛera bam di kɔgo kum maama na ni kuntu tun, ba bana ma zanɔ zanzan di ba.

⁹ Didɛera bam ma pa Zazon di o donnɔ bam tinɔ sɛbu kulɔ na wu pa-ba cwɛŋɛ si ba vri ba titi tun. Ba laan ma yagi-ba ba pa ba viiri.

Ku na ki te Beere ni tin

¹⁰ Tɔga na tu ka yi tin, Zezi karabiɛ bam ma pa Pooli di Silasɔ nuɔi tu kum ni ba vu Beere. Ba na ve ba yi da tin, ba ma vu ba zu Zwifɛ bam We-digɛ kam wu.

¹¹ Tu kum kuntu Zwifɛ bam maa jigi wɔbuŋ-ŋona ba dwe Tesaloniki nɔona bam. Ba ma cɛgi We kwɛrɛ kam lanyiranɔ di ba wu maama. De maama wɔni ba yɛni ba karɔmi We tɔno kum si ba nii, Pooli na bri kulɔ tun sunɔ ku yi cɔga na.

¹² Ba zanzan ma se Pooli taani dum, Greki tiinɔ zanzan di maa se, baara di kaana balɔ jia na gari tun zanzan di maa se.

¹³ Tesaloniki Zwifɛ bam ma ni ni Pooli wu Beere ni o tooli We kwɛrɛ kam. Ba ma zanɔ ba vu Beere ba la kɔgo ba pa tu kum nɔona bam bana zanɔ di Pooli.

¹⁴ Zezi karabiɛ bam na ne kuntu tun, ba ma pa Pooli zanɔ lila o nuɔi o vu nuɔu kum ni. Ku ma daari Silasɔ di Timoti mu manɔ Beere ni.

¹⁵ Nɔona balɔ na kogili Pooli tun ma da did-o ba vu

ba yi Ateeni. Ba na maa joori tun, Pooli ma pa-ba ni si ba vu ba ta Silasɔ di Timoti ni ba zanɔ ba togi o kwaga ba ba lila.

Ku na ki te Ateeni ni tin

¹⁶ Pooli deen na wu Ateeni ni o cɛgi Silasɔ di Timoti si ba ba tin, o wu ma tiini ku cɔgi di o na ne ni jwɛnɛ zanzan su tu kum tun.

¹⁷ O maa yɛni o zu Zwifɛ bam We-digɛ kam wu o ŋɔɔni di ba didaani dwi-ge tiinɔ balɔ na nigi We tun. De maama o maa yɛni o ve yaga ni o ŋɔɔni di balɔ na wura tun.

¹⁸ Yi-puru tiinɔ badonnɔ di ma ba ba manɔ did-o. Ba badaara deen togi Epikuri zaasum dum mu, babam di maa togi Sitoyisi zaasum dum. Ba badaara ma ta ba wi: «Iwanɔ-fara tu wuntu buɔi si o bri beɛ mu?» Badonnɔ di ma ta ba wi: «Ku nyi di o ŋɔɔni dwi-ge tiinɔ jwɛnɛ taani mu te.» Ba tagi kuntu, beɔwaani o tooli Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kam di twa biim taani mu.

¹⁹ Ba laan ma ja-o ba vu Arɔpaazi, (me ba yigɛ tiinɛ bam na jeeri da tin). Ba ma ta-o ba wi: «Dɔbam ya lagi si di lwarɔ zaasum-duuri dum nmu na jigi n zaasi tun kuri mu.

²⁰ Wɛɛnu tɔlɔ nmu na bri tun, di ta wu fɔgi di ni ti dwi. Kuntu mu di lagi si di lwarɔ ti kuri na yi te tin.»

²¹ Ateeni tiinɛ bam maama didaani vɛrɛ balɔ na zuuri ba tee ni tin deen tiini ba lagi si ba taa lari daani mu manɔ maama, si ba taa cɛgi

wænu tɩɩ na yɩ wo-dɔnnu tɩn.

²² Pooli ma zaŋɩ o zɩɣɩ Arɩpaazi yigə tiinə bam tɩtarɩ nɩ o wɩ: «Ateɛnɩ tiinə-ba, amɩ na nii tɩn, abam ŋwɩa kam maama wɔnɩ á tiini á zuli jwənə mu zanzan.

²³ A na beeri abam tu kum wɔnɩ tɩn, a ne je sɩm maama á na zuli á jwənə da tɩn. A na beeri tɩn mu a ne kaanɩm bimbim didɩba, yɩ kɩ pɩpɩnɩ dɩ yɩra nɩ kɩ wɩ: «We dɩɩ dɩ na yəri tɩn». Kuntu, We dɩɩ abam na jɩɣɩ á zuli yɩ á ta yəri-Dɩ tɩn kwərə mu a lagɩ a tɔɔɩ a brɩ abam.

²⁴ Dɩntu mu yɩ We dɩɩ na kɩ lɔɣɩ banja dɩ wænu tɩɩ maama na wɩ kɩ wɔnɩ tɩn. Dɩ maa te weyuu dɩ tɩga banja maama, yɩ Dɩ ba zɩɩ dɩ sɩɩ nabiinə na lɔɣɩ ba pa-Dɩ tɩn wɔnɩ.

²⁵ We nan wɩ ge kɩɩkɩɩ sɩ nabiinə taa tɩŋa ba pa-Dɩ, kɩ na yɩ dɩntu tɩtɩ mu kwe ŋwɩa dɩ siun dɩ wɔŋo maama Dɩ pa nabiinə tɩn ŋwaaɩ.

²⁶ We nan kɩ nabiinɩ didɩba mu, yɩ Dɩ laan pa nabiinə dwi maama zɩɣɩ wɔntu yɩra nɩ. Dɩ ma pa ba jagɩ ba zɩɩ lɔɣɩ banja maama wɔnɩ. Kuntu tɩn, dɩntu mu maŋɩ Dɩ lɩ wɩɩɩ yɩ Dɩ lɩ mɩmaŋa kalɩ dɩ je sɩɩ dwi maama na wɩ ta zɩɩ da tɩn.

²⁷ We na kɩ nabiinə kuntu tɩn, kɩ yɩ sɩ ba taa lagɩ-Dɩ mu. Ba maŋɩ sɩ ba beeri-Dɩ mu ba na Dɩ jəgə, sɩ ba ma wanɩ ba lwarɩ-Dɩ. We nan maŋɩ Dɩ dai yigə yigə didaantɩ dɩbam maama.

²⁸ Kɩ nyɩ nɩ nɔɔnɩ wɔdon na tagɩ o wɩ: «Dɩntu ŋwaaɩ mu dɩ ŋwɩ, dɩ wɩra yɩ dɩ veə.» Abam tɩtɩ ləŋ-leenu didɩba dɩ tagɩ kuntu donɩ o wɩ: «Dɩbam dɩ maŋɩ dɩ yɩ Dɩ dwi tiinə mu.»

²⁹ Dɩbam na sɩnɩ dɩ yɩ We dwi tiinə tɩn, dɩ wɩ maŋɩ sɩ dɩ bɩŋɩ nɩ We wɩ ta nyɩ dɩ kamɔɣo kɩɩ nabiinɩ na me sɩbu-sɩŋa naa luguru naa kandwa o ma o kɩ dɩ o tɩtɩ wɩɩɩ tɩn.

³⁰ Faŋa faŋa yɩ nabiinə ta yəri kɩɩ na lana sɩ ba taa kɩ tɩn, We wɩ kwe-kɩ Dɩ kɩ Dɩ wɩɩɩ nɩ. Kɩ daari lele kuntu, Dɩ laan pe nɩ nɩ nɔɔna maama lɔɣɩ banja nɩ maŋɩ sɩ ba ləni ba wɩɩ ba yagɩ wɩ-balwaarɩ kəm.

³¹ Bɛŋwaaɩ Dɩ lɩ de mu sɩ Dɩ ma Dɩ dɩ nabiinə maama taanɩ. Dɩ nan wɩ tɔɣɩ cɩga mu Dɩ ma dɩ ba taanɩ dɩm. Dɩ nan maŋɩ Dɩ kuri wɩɩ Dɩ na wɩ tɔɣɩ o ŋwaaɩ Dɩ ma dɩ ba taanɩ tɩn. Dɩ pe nɔɔnɩ wɩm kuntu mu bi o yagɩ tɩɩnɩ, sɩ kɩ pa nɔɔna maama lwarɩ nɩ kɩ sɩnɩ kɩ yɩ cɩga mu.»

³² Pooli na ŋɔɔnɩ twa biim taanɩ kuntu tɩn, nɔɔna bam badonnə maa jɩg-o ba mwana. Kɩ daari badaara maa te ba wɩ: «Dɩ lagɩ sɩ n joori n ŋɔɔnɩ taanɩ dɩm kuntu donɩ mu sɩ dɩ cəɣi de didonɩ nɩ.»

³³ Pooli laan ma zaŋɩ o nuŋɩ ba tee nɩ.

³⁴ Nɔɔna badonnə deɛn ma se ba tɔɣɩ Pooli, yɩ ba kɩ ba wɩ-didɩba dɩ Zezi. Ba didɩba yɩɩ mu Denisi. O

tɔɔi o wɔ Arɪpaazi kɔɔɔ kɔm wɔni mu. Kaani wɔdon di wɔra, o yiri mu Damarisi. Nɔɔna badonnə di tɔɔi ba wəli da ba na se Zezi.

18

Kv na ki te Korenti ni tin

¹ Kuntu kwaga ni, Pooli deen ma zigɪ Ateeni ni o vu Korenti.

² O na yi da tin, o ma manɪ didaani Zwifu wɔdon, o yiri mu Akwila. Ba deen lɔg-o Pɔn ni mu. Manja kalɔ Pooli na ne-o tin, o ya nunɔi Yitali mu o ba, di o kaani Prisili, beɲwaanɪ Rom pa-faru Kloodi deen ya zəli Zwifə bam maama o pa ba nunɔi Rom ni ba viiri. Pooli ma zanɪ o vu ba te,

³ yi o zɔvri di ba si ba taa tɔɔi daani, ba deen na tɔɔi titɔɔi didwɪ tin ɲwaanɪ. Ba deen nyaani gwaaru mu yi ba yəgi ba ma pu vwə.

⁴ Zwifə bam siun de maama o maa yəni o zɔ ba Wɛ-digə kam o ɲɔɔni Wɛ taani di ba. O maa kwaani si o pa Zwifə bam di Greki tiinə bam maama se o taani dim.

⁵ Silasi di Timoti deen zigɪ Masɔbanɪ ni ba ba Pooli te. Ba na tu tin, Pooli laan ma ce di Wɛ taani dim zaasum. O maa kwaani o pa Zwifə bam lwarɪ ni Zezi yi Krisi wɔm Wɛ na tɔɔi tin.

⁶ Ba ma wɔ se o taani dim yi ba twi-o. O laan ma ja o gwaaru tum o pupugi ti fogo kɔm ba yigə ni, yi o ta di ba o wɪ: «Abam na ne lɛɛrɔ Wɛ tee ni, kv yi abam titi yigə

mu. Kv daa dai amv yigə. Kv na sɔɔi lele kuntu tin, a laan wɔ vu dwi-ge tiinə bam te a daari abam.»

⁷ O ma sɔɔni o nunɔi Zwifə bam tee ni o daari o vu o zɔvri dwi-ge tu wɔdon sɔɔi ni, o yiri mu Titiu Zusitu. Wuntu maa nigi Wɛ. O sɔɔi kɔm maa zigɪ Zwifə bam Wɛ-digə kam tɔkəri ni.

⁸ Wɛ-digə kam yuutu wɔm yiri mu Krisipu. Wuntu di o sɔɔi tiinə bam maama deen tu ba tɔɔi di Yuutu Zezi. Korenti tiinə zanzan di deen ma ni Wɛ kwər-ywəɲə kam yi ba se. Ba laan ma pa ba miisi-ba na wɔni Zezi yiri ɲwaanɪ.

⁹ De didwɪ titi ni mu Pooli dwe o na vurum wɔni di Yuutu wɔm na ɲɔɔni did-o o wɪ: «Yi ta n kwarɪ fɔvni. Ta ta n ɲɔɔna, si n yi ta n cim,

¹⁰ si amv wɔ nmv tee ni. Nɔɔn-nɔɔnɔ bə wani o ki nmv lwarum, beɲwaanɪ tiv kuntu wɔni nɔɔna zanzan mu wɔra ba na yi amv titi nɔɔna.»

¹¹ Pooli deen maa zɔvri da taan bɔni di canɪ sɪrɔv. O na wɔra tin, o ma bri-ba Wɛ taani dim.

¹² Nɔɔnɔ wɔdon deen tu o ji Akayi tɔni dim gɔvirma tu, o yiri mu Galu. O na wɔra manja kalɔ tin, Zwifə bam ma ki ni-didwɪ yi ba ja Pooli ba vu sanɪ o tee ni.

¹³ Ba ma ta di Galu ba wɪ: «Nɔɔnɔ wuntu mu jigɪ nɔɔna o suga, o pa ba tɔɔi Wɛ kv na wɔ manɪ di cullu na bri te tin.»

¹⁴ Pooli ya maa bɔni si o ɲɔɔni, yi Galu wuuri o ta di Zwifə bam o wɪ: «Kv ya

na yi ŋwuɔɔ taani naa kɛm-balɔɔ kudoŋ taani mu á jigi si á ŋɔɔni, ku yaá maŋi si a zuri a yira a cɛgi abam.

15 Ku nan na yi abam na magi kantɔɔ abam titi cullu tim baŋa ni yi ku yi bitarbiɛ di nɔɔna yira ŋwaani mu tin, abam titi mu maŋi si á nii ku baŋa ni. A bá sɛ si a di abam taana yantu donnɛ.»

16 O na tagi kuntu tin, o ma zeli-ba si ba nunji taani dum dim jɛgɛ kam ni.

17 Nɔɔna bam maama laan ma zaŋi ba ja Sositeni wɔɔ na yi ba Wɛ-digɛ kam yuutu tin, ba mag-o taani dum dim jɛgɛ kam ni. Galu yigɛ nan maŋi ka tɛrɛ di ba kɛm dum.

Pooli daa ta na beeri yi o ki te tin

18 Pooli dɛɛn ma ki da kɔɔɔ kɔɔɔ Korɛnti ni Zezi karabiɛ bam tee ni. O laan ma zaŋi o baŋi-ba si o viiri. O ma pa Prisili di Akwila tɔgi did-o ba zu naboro si ba vu Siiri. Ba ta na wɔ zu naboro kum si ba kɛ tin, Pooli ya zigi Sankri ni o pa ba fanɔ o yuu, si ku bri ni o goni o ni di Wɛ.

19 Ba ma tɔgi ninuɔ kum wɔ ba vu ba yi Efɛɛzi. Pooli ma yagi Prisili di Akwila daani. O ma vu o zu Zwifɛ bam Wɛ-digɛ kam o ŋɔɔni di ba.

20 Ba ma loor-o si o maŋi ba tee ni maŋa finfin. O ma wɔ sɛ.

21 O ma baŋi-ba, yi o ta o wɔ: «Wɛ na sɛ, aá joori a ba a na abam.» O daa ma zu naboro Efɛɛzi ni o kɛ.

22 O dɛɛn ma vu o yi Sezaari. O ma zigi daani

o vu tɔga ni o vu o yi Zeruzalem. O ma jɔɔni Zezi kɔɔɔ kum, yi o daari o kɛ o vu Antioxi.

23 O ma daani da da finfin, yi o laan zaŋi o kɛ. O ma vu o tɔli Galati di Friizi tɔni dum wɔ, yi o pa Zezi karabiɛ bam maama fɔgi ba zigi kɛŋkɛŋ.

Apolosi na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ te tin

24 Zwifu wɔɔɔni dɛɛn mu wɔra, o yiri mu Apolosi. Ba lɔg-o Alesandri ni mu. Wuntu ma ba Efɛɛzi. O dɛɛn yi wɔɔ na wai taani o ŋɔɔni pɔri pɔri tin mu. O maa kwɛri o ye Wɛ tɔnɔ kum wɛnuu tin kuri maama lanyirani.

25 Nɔɔna dɛɛn maŋi ba bri-o di Yuutu wɔm cɔga kam na yi te tin. O maa wɔra o bri nɔɔna di o wɔ maama, si o pa ba lwarɔ wɛnuu tɔɔ maama na bri Zezi cɔga kam tin. Ku nan na yi nɔɔna na pa ba miisi-ba na wɔni Wɛ ŋwaani te tin, o ye Zan na miisi nɔɔna na wɔni te tin yirani mu.

26 O ma puli si o ta ŋɔɔni Wɛ cɔga kam di baari Zwifɛ bam Wɛ-digɛ kam ni. Prisili di Akwila ma ba ba lwarɔ o zaasum dum na yi te tin. Ba ma pa o tɔgi o zɔɔri di ba, yi ba fɔgi ba maŋi Wɛ cwɛŋɔ kam cɔga na yi te tin ba bri-o.

27 Apolosi laan ma buŋi si o nunji Efɛɛzi ni o kɛ o vu Akayi. Zezi karabiɛ bam ma pu o wɔɔɔna yam kwaga ni. Ba ma pɔpɔni tɔnɔ si ba pa Zezi karabiɛ balu na wɔ

Akayi nɛ tɛn, ba ta dɛ ba sɛ ba fɔgɛ ba jeer-o lanyiranɛ. O ma sɛnɛ o zaŋɛ o kɛ. O na yi Akayi tɛn, o ma tiini o wɛli balɔ na sɛ Wɛ zaanɛ dɛm tɛn sɛ ba kɛ ba wɔ-dɛdɛba dɛ Zezi.

²⁸ O ma kwaanɛ o ŋɔɔnɛ dɛ Zwifɛ bam nɔɔna maama yigɛ nɛ, yɛ o magɛ kantɔgɔ o wanɛ-ba, dɛ o na mɛ Wɛ tɔnɔ kɔm o brɛ-ba nɛ Zezi sɛnɛ o yɛ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɛ tɛn.

19

Pooli na brɛ nɔɔna Wɛ cɛga kam Efɛzɛɛ nɛ te tɛn

¹ Apolɔsɛ dɛɛn ta na wɔ Korɛntɛ nɛ tɛn, Pooli ma zaŋɛ o beeri o tɔgɛ tɛnɛ dɛm titarɛ o vu o yɛ Efɛzɛɛ. O na yi da tɛn, o ma na Wɛ cwɛŋɛ karabiɛ badonnɛ,

² yɛ o bwe-ba o wɛ: «Abam na tu á sɛ Wɛ tɛn, á jɔŋɛ Wɛ Joro kɔm na?»

Ba ma lɛr-o ba wɛ: «Aye, dɛbam manɛ dɛ brɛ dɛ wɔ lwarɛ nɛ Wɛ Joro wɔra.»

³ O daa ma bwe-ba o wɛ: «Ba nan na miisi abam na wɔnɛ tɛn, ba miisi abam tɛta mu?»

Ba maa wɛ: «Kɔ yɛ Zan na miisi nɔɔna na wɔnɛ te tɛn mu.»

⁴ Pooli laan ma ta o wɛ: «Kɔ na yɛ Zan na miisi nɔɔna na wɔnɛ te tɛn, wɔntɔ dɛɛn brɛ nɔɔna sɛ ba lɛni ba wɔrɔ ba yagɛ ba kɛm-balwaarɔ tɛn, sɛ ba daari ba pa ba miisi-ba na wɔnɛ. O ma ta dɛ nɔɔna bam sɛ ba kɛ ba wɔ-dɛdɛba dɛ wɔlɔ wɔm na wɔ sanɛ o kwaga o ba tɛn. Zezi mu wɔntɔ.»

⁵ Nɔɔna bam na ni kɔntɔ tɛn, ba ma pa ba miisi-ba

na wɔnɛ dɛ Yuutu Zezi yɛrɛ ŋwaanɛ.

⁶ Pooli ma danɛ danɛ o ja ba banɛ nɛ. Wɛ Joro kɔm laan ma ba ba te. Ba ma ŋɔɔnɛ dwi-gɛ taana tɛri tɛri, yɛ ba daari ba tɔɔlɛ Wɛ kwɛrɛ kam.

⁷ Ba maama dɛɛn yɛ nɛnɛnɛ baara fugɛ-bale mu te.

⁸ Pooli dɛɛn ma kɛ canɛ sɛtɔ Efɛzɛɛ nɛ. O maa yɛni o ve o zɔurɛ Zwifɛ bam Wɛ-digɛ kam o ŋɔɔnɛ dɛ baari o brɛ-ba. O ma kwaanɛ o magɛ kantɔgɔ dɛ ba, sɛ o pa ba lwarɛ Wɛ paari dɛm na yɛ te tɛn.

⁹ Nɔɔna bam badonnɛ ma kwarɛmɛ ba zwa, yɛ ba vɛn sɛ ba sɛ o taanɛ dɛm. Ba maa jigɛ dɛ Yuutu wɔm cwɛŋɛ kam tɔgɛm ba goonɛ nɔɔna bam maama yigɛ nɛ. Pooli ma zaŋɛ o nuŋɛ ba wɔnɛ, yɛ o pwe balɔ na sɛ ba tɔgɛ Zezi tɛn sɛ ba ta wɔ o tee nɛ. Dɛ maama o maa yɛni o ŋɔɔnɛ o brɛ nɔɔna bam Tiranusi karadigɛ kam nɛ.

¹⁰ Pooli ma kɛ kɔntɔ donɛ taan bɛna yale. Kɔ ma pa nɔɔna balɔ maama na zɔurɛ Azi tɛnɛ dɛm nɛ tɛn ba ba ni dɛ Yuutu wɔm taanɛ dɛm, kɔ na yɛ Zwifɛ dɛ dwi-gɛ tiinɛ maama dɛ.

Kɔ na kɛ Seeva biɛ bam te tɛn

¹¹ Wɛ dɛɛn ma tɔgɛ Pooli juɛa DI kɛ wo-kɛnkagɛla yalɔ donɛ na manɛ ya wɔ kɛ tɛn.

¹² Kɔ dɛɛn na kɛ te tɛn, nɔɔna yɛni ba kwe garyiɛ dɛ gwaarɔ tɛlɔ na dwe Pooli yɛra tɛn ba ja vu ba ma dwe yawɛna, yɛ kɔ pa ba na

yazurə, yɪ ciciri dɪ nunji sɪ
yagɪ-ba.

¹³ Zwifə liri tiinə badonnə
dɪ maa wura ba na yəni
ba beeri ba zəli ciciri nɔɔna
tee nɪ. Bantɔ dɪ dɛɛn ma
kwaanɪ sɪ ba zəli ciciri sɪm
dɪ Yuutu Zezi yɪrɪ ŋwaanɪ.
Ba maa yəni ba tɛ dɪ ci-
ciri sɪm ba wɪ: «Zezi wɔɔɔ
Pooli na brɪ o taanɪ tɪn yɪrɪ
ŋwaanɪ mɔ a tɛ abam sɪ á
nunji á viiri.»

¹⁴ Baara barpɛ dɪ dɛɛn mɔ
wura, ba ko yɪrɪ mɔ Seeva
yɪ o yɪ Zwifə kaanɪm yigə tu.
Ba maa maɪ Zezi yɪrɪ dɪm ba
zəli ciciri nɔɔna tee nɪ.

¹⁵ Cikirə kadoŋ laan ma ta
dɪ ba ka wɪ: «A maŋɪ a ye
Zezi. A ye Pooli dɪ na yɪ
wɔɔɔ tɪn. Sɪ abam nan yɪ bra
mɔ?»

¹⁶ Nɔɔnɔ wɔm cicirə kam
na tɔg-o tɪn laan ma zanɪ o
puuri-ba. O ma wanɪ-ba o
pa ba maama duri ba nunji o
soŋɔ kum nɪ, yɪ ba gwaaru
kaarɪ kaarɪ yɪ ba yɪra dɪ
fwəli fwəli.

¹⁷ Nɔɔna balɔ maama na
zɔɔrɪ Efɛɛzɪ nɪ tɪn ma lwarɪ
kɔɔɔ na kɪ tɪn, Zwifə bam dɪ
dwi-gɛ tiinə maama. Fɔɔnɪ
ma zɔ-ba zanzan. Kɔ ma
pa dɪ Yuutu Zezi yɪrɪ tiini dɪ
zanɪ dɪ zulə.

¹⁸ Nɔɔna balɔ na tu ba sɛ
Zezi tɪn zanzan ma zanɪ ba
zɪgɪ nɔɔna bam maama yigə
nɪ, yɪ ba ta ba brɪ kɔɔɔ ba na
kɪ ba cɔgɪ tɪn.

¹⁹ Ba badonnə zanzan ya
na yəni ba tɔgɪ liri kəm
tɪn ma kwe ba liri kəm
twaanɔ tɪm ba vwe daanɪ
jɔgə dɪdɔa, yɪ ba daarɪ ba
zwe-tɪ nɔɔna bam maama

yigə nɪ. Ba ma jeeli twaanɔ
tɪm səbu ba nii kɔ nɪ na wɔ
ta maɪ tɛ tɪn. Kɔ ma yɪ səbu-
dala mɔrr-fiinnu (50.000).

²⁰ Dɪ Yuutu wɔm na brɪ o
dam dɪm kɔntɔ tɪn, kɔ ma
pa o taanɪ dɪm fɔgɪ dɪ jagɪ
dɪ ve yigə yɪ nɔɔna sɛ-dɪ.

*Vuvugə na zanɪ Efɛɛzɪ nɪ
te tɪn*

²¹ Wəənu tɪntɔ dɛɛn na kɪ
tɪ kɛ tɪn, Pooli ma lɪ wɔɔɔna
sɪ o beeri o tɔgɪ Masɪdɔanɪ
dɪ Akayi wɔ, sɪ o laan kɛ o vu
Zeruzalem. O ma bɔŋɪ o wɪ:
«A na ve a wɔ Zeruzalem nɪ,
a maŋɪ sɪ a vu Rom dɪ mɔ.»

²² O ma tɔŋɪ nɔɔna bale
sɪ ba da o yigə ba vu
Masɪdɔanɪ. Bantɔ maa yɪ
Timoti dɪ Erasɪtɪ balɔ na tɔgɪ
ba tɔŋɪ ba pa-o tɪn. O tɪtɪ ma
maŋɪ Azi nɪ o daanɪ finfɪn.

²³ Da yam kɔntɔ nɪ mɔ
vuvugə zanzan tuə dɪ Yuutu
Zezi cwəŋə kam ŋwaanɪ.

²⁴ Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɛɛn mɔ
wɔ Efɛɛzɪ nɪ, o yɪrɪ mɔ
Demetrɪsi. O yɪ gɔgɔ mɔ,
yɪ o maɪ səbu-pwəənu o
maa mɔɔnɪ kamwarɔ o paɪ
tɪ nyɪ dɪ digə kalɔ ba na
zuli ba wɛ Atɪmɪsi ka wɔnɪ
tɪn. O tɪtɔŋa yam maa
jaanɪ nyɔɔrɪ zanzan ya paɪ o
tɪntɔŋ-donnə bam.

²⁵ O ma zanɪ o bəŋɪ ba
maama dɪ balɔ dɪ na tɔŋɪ
tɪtɔŋa yantɔ dɔŋ tɪn, yɪ ba
la daanɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ:
«A badonnə-ba, abam maŋɪ
á ye nɪ tɪtɔŋɪ dɪɔ dɪ na jɪgɪ
dɪ tɔŋɪ tɪn mɔ pa dɪ jɪa gara.

²⁶ Abam nan nɛ yɪ á kwəri
á nɪ Pooli wɔntɔ na kɪ tɛ tɪn.
O yəni o tɛ nɪ nabiinə na mɛ

ba ja ba ki wænu tɩv tɩn bá wani ti taa yi wa cɩga cɩga, dí wɔ manɩ si dí zuli-ya. O ki kuntu mu o sɔgi nɔɔna zanzan o pa ba se o taanu dɩm, yi ku da Efɛzi yɩranɩ wɔnɩ mu o ki kuntu, ku ge fiɩn mu si ku taa yi Azi tɩv kum maama.

²⁷ Kuntu maama wai ku pa nɔɔna ηɔɔnɩ ba cɔgi dɩbam titɩŋi dɩm. Ku ta wæli da, ba laan wú gooni dɩbam we kamunu Atɩmisi digə kam, yi baá pa ka taa yi kafɛ. Kulɔ na daari tɩn mu yi si Atɩmisi titɩ yɩri dɩm wú cɔgi nɔɔna tee ni, yi wɔntɩ ya yi we dɩv nɔɔna maama na zuli Azi tɩv kum wɔnɩ di lɔgɔ baŋa maama wɔnɩ tɩn.»

²⁸ Nɔɔna bam na ni kuntu tɩn, ba bana ma tiini ya zanɩ zanzan yi ba kaasi ba wɩ: «Dɩbam Efɛzi tiinə we Atɩmisi mu jɩgi dam!»

²⁹ Sɔɔ laan ma tiini ku ki tɩv kum maama wɔnɩ bɔgi bɔgi. Nɔn-kɔgɔ kum ma vu ba ja Gayusi di Arisariki, yi ba ki lɩla ba vanɩ-ba ba ja vu tɩv kum joro jəgə kam. Nɔɔna bantɩ bale ya tɔgi di Pooli mu ba nunɩ Masɩɔvanɩ ba ba.

³⁰ Pooli ma bunɩ si o vu o zigɩ kɔgɔ kum yigə ni o ηɔɔnɩ di ba. Zezi karabiə bam ma wɔ se ba pa-o cwəŋə.

³¹ Tɩv kum didɛera badonnə ya di cilonɔ di Pooli. Ba ma tɩŋi ni ba looro si o yi zanɩ o vu joro kum jəgə.

³² Ba ma ki sɔɔ bɔgi bɔgi joro jəgə kam ni. Nɔɔnɩ

maama maa tiini o ηɔɔnɩ o wɔbɔŋa taanɩ di kwər-dia. Kɔgɔ kum nɔɔna zanzan ma wɔ lwarɩ wonɔ kulɔ ŋwaanɩ ba na jeeri daanɩ tɩn.

³³ Zwifə bam ma li Alesandri si o nunɩ o zigɩ kɔgɔ kum yigə ni o ηɔɔnɩ. Kɔgɔ kum nɔɔna badonnə ma kwaanɩ ba bri-o o na wú ki te. O ma zəŋi o jɩŋa si ba cɔgi sɔɔ kum, yi o sɩŋi si o tɩv kulɔ na ki tɩn o bri nɔn-kɔgɔ kum.

³⁴ Ba nan na lwarɩ ni o yi Zwifu tɩn, ba maama maa tɔgi daanɩ ba tiini ba bagɩ biɔwɩ ba wɩ: «Dɩbam Efɛzi tiinə we Atɩmisi jɩgi dam!» Ba ki kuntu donɩ mu taan, si ku vu ku yi nɩnɛnɩ luu tile te.

³⁵ Tɩv kum twan-pɔpɔnɩ laan ma kwaanɩ o pa kɔgɔ kum bicara pəni tɩga ni. O ma ta di ba o wɩ: «A badonnə Efɛzi tiinə-ba, nɔɔn-nɔɔnɩ tərə o na yəri ni dɩbam we kamunu Atɩmisi digə kam zigɩ Efɛzi wɔnɩ yoba seeni, yi dɩbam mu nii ka baŋa ni. Dí ta kwəri dí jɩgi di kamɔgɔ kulɔ na nunɩ weyuu ni ku tɩv tɩga ni tɩn dí niə.

³⁶ Nɔɔn-nɔɔnɩ bá wani o ta ni kuntu yi vwan. Kuntu ŋwaanɩ ku manɩ si á pa á bicara pəni tɩga ni, si á yi gari á ki kulɔ na wɔ manɩ tɩn.

³⁷ Nii-na, abam jaanɩ nɔɔna bantɩ bale á ba yo, yi ba wɔ ηɔgi dɩbam we digə kam wænu naa ba ηɔɔnɩ ba cɔgi dɩbam we dɩm yuu.

³⁸ Ku nan na yi Demetrisi di o nɔɔna bam, ba na jɩgi

nɔɔnɔ wɔm taani, ba maŋi si ba vu sariya dim jəgə ni ba saŋ-o didɛera bam yigə ni.

³⁹ Ku daari, abam ta na jigi bwia si á wəli da, dí maŋi si dí bəŋi tiv kum nɔɔna si ba la daani, ni ku na wó tɔgi cwəŋə te tin. Dí laan wó wani dí nɔɔni taani dim si dí ni di kuri.

⁴⁰ Kulɔ na ki zim tin wó wani ku pa Rom tiinə bam cwəŋə si ba taa wɪ, dí zim jeeri daani dí ki wo-balɔɔ. Sɔɔ kum na su tiv kum maama tin, ku ba jigi kuri. Ba na bwe dɪbam ku kuri, dí bá wani dí nɔɔni dí vri dí titi.»

⁴¹ O na tagi kuntu o ti tin, o ma ta di non-kɔgɔ kum si ba viiri.

20

Pooli na ve Masidvanɪ di Greki tiv te tin

¹ Tiv kum vuvugə kam na tu ka ti tin, Pooli laan ma zaŋi si o ke. O ma bəŋi Zezi karabiə bam si ba jəni daani, yi o nɔɔni di ba o pa ba na baari. O ma daari o banɪ-ba yi o ke o vu Masidvanɪ.

² O maa tɔl je sum kuntu maama o nɔɔni wəenu zanzan o bri nɔɔna bam o pa ba na baari. O daa ma ke o vu o yi Greki tiv.

³ O ma ki canɪ sɪtɔ dáani. O laan ma ti o yigə si o zu naboro o vu Siiri. O ma ba o lwarɪ ni Zwifə bam ki ni daani si ba kwaani ba cɔg-o. Kuntu nwaani o ma ləni o wɔbɔŋa yi o bɔŋi si o vu tɪga ni o tɔgi Masidvanɪ cwəŋə kam o joori o vu Siiri.

⁴ Balɔ na zaŋi si ba tɔgi did-o tin mu tintu:

Sopateeri wɔlɔ na yi Pirusi bu yi o nuŋi Beere tin, Arisitaki di Sɪkɔn, bantɔ nuŋi Tesaloniki mu, Gayusi wɔlɔ na nuŋi Derɪbɪ tin,

Timoti,

Tisiki di Trofim, ba na yi Azi tiinə tin.

⁵ Bantɔ mu de yigə ba loori ba vu Trɔvasɪ ba cəgi dɪbam da.

⁶ Dɪbam titi laan ma maŋi Filipi ni, yi dí tɔgi dí di Zwifə bam candiə kalɔ ba na yəni ba di dɪpe dɪlɔ na ba jigi dabɪli tin. Candiə kam na ti tin, dí laan ma zu naboro dí tɔgi nɪnɔ kum wɔ dí ki da yanu dí vu dí yi Trɔvasɪ. Dí ma jeeri dí tɔgi-donnə bam da, yi dí ki da yarpe tiv kum ni.

Yutiki na tɪgi yi o joori o bi te tin

⁷ De dɪlɔ na saŋi Zwifə bam siun de dim tin, dɪbam maama ma jeeri daani si dí di wɔdiu ni Zezi deen na fɔgi dɪpe o pa o karabiə bam yi ba di te tin. Pooli ma tiini o nɔɔni o bri nɔɔna bam taan, ku vu ku yi titi kunkurɔ, bɛŋwaani tɪga na pɔuri o lagɪ o viiri mu.

⁸ Dí ya lagɪ daani weyuu digə kalɔ na yi bitɔ tu tin wɔni mu. Ba ma tarigi min-zwəenu zanzan ba zɪgi da.

⁹ Non-dɔŋɔ kɔdonj maa tɔgi o wɔra, o yiri mu Yutiki. O maa je təkoro ni ni. Pooli na tiini o nɔɔni o daani kuntu tin, non-dɔŋɔ

kʊm maa je o dɔ o vʊla. O laan ma ba o dɔ fasti o ke. O ma tɔgi tɔkoro kʊm o tʊ tɪga ni. Ba ma tu ba kwe-o di o tɪga.

¹⁰ Pooli tɪti ma tu o vu o pɛni nɔn-dʊŋʊ kʊm banja ni o kukwɛr-o di o jia yi o wɪ: «Á yi pa á yɪra sɔɔri, si o ta ŋwi mu.»

¹¹ Pooli ma joori o di weyuu digɛ kam. O ma fɔ dɪpɛ dɪm o di. O daa ta ma larɪ di ba taan, yi tɪga ba ka pʊɔri. O laan ma viiri.

¹² O na viiri tɪn, nɔɔna bam ma ja nɔn-dʊŋʊ kʊm ba ja vu sɔŋɔ di yazurɛ. Ba bɪcara ma pɛni tɪga ni yi ba jɪgi wɔpolo.

Pooli na kaani Efɛɛzi nakwa bam yi o banɪ-ba te tɪn

¹³ Dɪbam ma yagi Pooli, yi dɪ vu dɪ zʊ naboro kʊm si dɪ tɔgi yigɛ dɪ da nɪnɪʊ kʊm wɔ dɪ vu Asɔsi. Dɪ ya kɪ ni daani si dɪ jeeri Pooli Asɔsi ni mu, o na lagi si o vu tɪga ni tɪn ŋwaani.

¹⁴ Dɪ na nɛ daani Asɔsi ni tɪn, Pooli laan ma zʊ naboro kʊm, yi dɪ maama tɔgi daani dɪ vu dɪ yi Mitileeni.

¹⁵ Dɪ ma zɪgi dɛani dɪ tɔgi nɪnɪʊ kʊm wɔ dɪ ke. Tɪga ma pʊɔri, yi dɪ vu dɪ tɔgi Kiyobuburu kʊm dɪ ke. Tɪga daa ma pʊɔri, dɪ ma vu dɪ bɛ dɪ yi Samɔsi. Tɪga daa ta na pʊɔri tɪn, dɪ ma vu dɪ yi Miletɪ.

¹⁶ Pooli dɛɛn ya bʊŋɪ si o da Efɛɛzi mu o ke si o yi zɪgi da. O ya ba lagi si o daani Azi ni, bɛŋwaani o lagi lila

mu si o na wai, si o vu o yi Zeruzalem di Pantikoti candiɔ kam ta wɔ yi.

¹⁷ Dɪbam dɛɛn na wɔ Miletɪ ni tɪn, Pooli ma tʊŋɪ ni o pa Zezi kɔgɔ kʊm nakwa bam Efɛɛzi ni o wɪ, ba ba.

¹⁸ Ba na tu tɪn, o ma ta di ba o wɪ: «Abam manɪ á ye a dɛɛn na zʊɔri abam tee ni yi a kɪ te manja maama, kʊ na zɪgi dɛ dɪlʊ a na sɪŋɪ a ba Azi tɪn.

¹⁹ A tʊŋɪ a pa dɪ Yuutu wɔm di tu-n-tɪti mu, a yi-na nʊŋɪ, yi a na yaara di Zwifɛ bam na kɪ ni daani si ba cɔgi amʊ te tɪn.

²⁰ Abam ta ye ni, a wɔ yagi si a ta wɔŋo kʊlʊ maama na wʊ wanɪ kʊ wɛli abam tɪn a bɪri abam. A ma kwaani a bɪri abam Wɛ cɪga kam nɔɔna maama yigɛ ni di á tɪti sam ni.

²¹ A ma tiini a bɪri Zwifɛ bam di dwi-ge tiinɛ maama si ba lɛni ba wɔrʊ ba sɛ Wɛ, si ba daari ba kɪ ba wɔ-dɪdʊa di dɪ Yuutu Zezi.

²² Lele kʊntʊ a laan maa ve Zeruzalem. Kʊ yi Wɛ Joro kʊm mu fi-nɪ si a vu, yi a yɛri kʊlʊ na wʊ vu kʊ kɪ amʊ da tɪn.

²³ A na ye kʊlʊ tɪn mu yi si Wɛ Joro kʊm yɛni kʊ bɪri amʊ tɪb maama ni, ni nɔɔna wʊ ja-nɪ ba vɔ yi ba kwɛri ba bɛɛsi-nɪ.

²⁴ A nan na bʊŋɪ te tɪn, a ba pai si a ŋwɪa taa jɪgi nyɔɔri ka pa-nɪ. Kʊlʊ na yi wɔ-ŋʊŋʊ tɪn mu yi si a tʊŋɪ tɪtʊŋa yalʊ dɪ Yuutu Zezi na kɪ a jɪŋa ni si a tʊŋɪ tɪn a ti. Tɪtʊŋa yam kʊntʊ mu yi si a kwaani a bɪri Wɛ

kwær-ywəŋə kam dɪ DI na kɪ nɔɔna lanyɪranɪ te tɪn.

²⁵ A nan ye nɪ abam wɔɔwɔɔ daa bá na amɔ, abam nan yɪ balɔ a na beeri á wɔnɪ a brɪ abam Wɛ paari dɪm cɪga kam tɪn.

²⁶ Kuntɔ ŋwaanɪ a lagɪ a tiini a kaanɪ abam zɪm de dɪm nɪ, nɪ abam wɔɔɔ na gɛ ŋwɪa Wɛ tee nɪ, kɔ daa daɪ amɔ yigə.

²⁷ Bɛŋwaanɪ a toɔɪ cɪga kalɔ maama na toɔɪ Wɛ wɔɔbɔŋa tɪn a brɪ abam, yɪ a wɔ səgi abam kulɔkulɔ.

²⁸ Nan fɔgɪ-na á taá nii á tɪtɪ baŋa nɪ, dɪdaanɪ kɔgɔ kulɔ maama Wɛ Joro kɔm na kwe kɔ kɪ abam jɪŋa nɪ sɪ á taá nii tɪn. Á taá nii Wɛ kɔgɔ kɔm baŋa nɪ, nɪ nayɪra na nii ba peeni te tɪn. Wɛ mɛ DI tɪtɪ bu wɔm jana mɔ DI ma vrɪ DI kɔgɔ kɔm sɪ kɔ taa yɪ DI nyɪm.

²⁹ A ye nɪ, a na viiri a daari abam, nɔn-balwaarɔ wɔ zaŋɪ ba zɔ abam wɔ ba yaari abam nɪnɛnɪ nywənkuri na jaanɪ peeni te tɪn. Ba bá se sɪ ba yagɪ abam kɔgɔ kɔm yɪ ba wɔ cɔgɪ abam wɔ nɔɔna.

³⁰ Nɔɔna dɪ wɔ zaŋɪ abam tɪtɪ wɔnɪ, ba pipiri Wɛ cɪga kam ba ganɪ Zezi karabiə bam, ba pa ba ywəri Wɛ kwaga nɪ sɪ ba daari ba toɔɪ-ba.

³¹ Kuntɔ ŋwaanɪ á fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ. Á taá guli nɪ amɔ zɔ abam tee nɪ bɪna yatɔ, yɪ a kaanɪ abam maama sɪ á taá toɔɪ Wɛ dɪ cɪga. Manja maama a yəni a kɪ kuntɔ mɔ wɪa dɪ tɪtɪ, yɪ a yi-na nunjɪ

zanzan.

³² A laan lagɪ a kɪ abam Wɛ jɪŋa nɪ, sɪ á taá toɔɪ DI zaanɪ kwərə kam. Kaá wanɪ ka kwe abam lanyɪranɪ, sɪ á laan ba á toɔɪ dɪ balɔ maama na yɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna tɪn á na ywəni DI tee nɪ.

³³ A wɔ jonjɪ səbu naa səbu-sɪŋa naa gwaarɔ abam wɔɔwɔɔ tee nɪ.

³⁴ Abam tɪtɪ ye lanyɪranɪ nɪ, a mɛ a tɪtɪ jɪa mɔ a tɔŋɪ sɪ a dɪ a toɔɪ-donnə bam wanɪ dí na dí ni-wɔdiu.

³⁵ A na kɪ kulɔ maama abam tee nɪ yɪ a cɛ dɪ tituŋa kuntɔ donj tɪn, a kɪ a brɪ abam nɪ dí manjɪ sɪ dí tɔŋɪ dí wəli nabwənə mɔ. Taá guli-na dí Yuutu Zezi na tagɪ o wɪ: <Nmɔ na kwe wɔŋo n pa n donj, nɪ na wɔpolo kɔ dwəni n na jonjɪ wɔŋo n donj tee nɪ.> »

³⁶ Pooli na tagɪ kuntɔ o ti tɪn, ba maama ma kuni doonə yɪ o loori Wɛ o pa-ba.

³⁷ Ba ma zaŋɪ yɪ ba maama tiini ba keerə. Ba ma kukwəri Pooli lanyɪranɪ.

³⁸ Ba wɔrɔ ma tiini tɪ cɔgɪ, dɪ o na tagɪ taanɪ dɪɔ o brɪ-ba nɪ ba daa bá joori ba na-o tɪn. Ba ma zaŋɪ ba kogil-o ba ja vu naboro kɔm na wɔ mɛ tɪn ba yag-o.

21

Pooli na ve o yi Zeruzalem te tɪn

¹ Dí laan ma banɪ-ba yɪ dí daari dí viiri. Dí ma kwe dí yigə dí yɔɔrɪ nɪnɔ kɔm wɔ dí vu dí yi Kosi. Tɪga ma pɔɔrɪ, dí daa ma yi Rodi. Dí ma zɪgɪ dáanɪ dí vu Patara.

² Dí na yi dáanu tɔn, dí ma na naboro kudoŋ kɔ na lagu kɔ vu Fenisi. Dí ma vu dí zu kɔ wɔ sɪ dí tɔgi dí vu.

³ Dí na maa ve tɔn, dí ma tɔli dí na Sipri. Dí ma yagi-kɔ dí jagwiə nɪ, yi dí daari dí kɛ. Dí ma vu dí yi Siiri. Dí na yi da tɔn, dí ma zigɪ Tiiri nɪ. Kɔ yi dáanu mɔ ba maŋɪ sɪ ba li naboro kɔm zila yam.

⁴ Dí ma nuŋi dí vu dí jeeri balɔ na yi Zezi karabiə tɔn, yi dí kɪ da yarpe ba tee nɪ. Dí na wɔra tɔn, Wɛ Joro kɔm dam ma pa ba ta dɪ Pooli sɪ o yi zaŋɪ o vu Zeruzalem.

⁵ Da yarpe yam na kɛ tɔn, dí ma zaŋɪ dí kwe dí cwəŋə sɪ dí viiri. Zezi nɔɔna bam dɪ ba kaana dɪ ba biə maama ma ja dɪbam ba nuŋi tɔv kɔm wɔntɪ ba vu sɪ ba yagi. Dí na ve dí yi nɪnɔv kɔm ni tɔn, dɪbam maama ma kuni doonə tɪga nɪ dí warɪ Wɛ.

⁶ Dí na warɪ Wɛ dí ti tɔn, dí ma banɪ daanu dɪ yi-na, yi dí zu naboro kɔm. Bantu ma joori sɔŋɔ.

⁷ Dí ma zaŋɪ dí nuŋi Tiiri nɪ, yi dí tɔli nɪnɔv kɔm ni dí vu dí yi Tolemɪ. Dí na yi da tɔn, mɔ dí nɛ Zezi karabiə. Dí ma jɔɔntɪ-ba yi dí kɪ de dɪdɔtɪ ba tee nɪ.

⁸ Tɪga na pɔvri tɔn, dí ma zaŋɪ dí vu dí yi Sezaari. Dí ma vu dí pəni Filipi-ba sɔŋɔ nɪ. Wɔntɔ mɔ tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam, yi o tɔgi o yi nɔɔna barpe balɔ ba na li Zeruzalem nɪ tɔn wɔ nɔɔnɔ dɪdɔa.

⁹ O maa jigɪ o bukwa bana

ba ta wɔ zu banna. Bantu yi balɔ na wai ba nɔɔntɪ Wɛ yiyiu-ŋwɛ tɔn.

¹⁰ Dí na kɪ da fɪnfɪn dáanu kɔntɔ tɔn, nɔɔnɔv wɔdoŋ ma nuŋi Zude o ba dɪbam te. O yɪri mɔ Agabusi. O yi Wɛ nijonnu mɔ.

¹¹ O na tu dɪbam te kɔntɔ tɔn, o ma li Pooli kilə o təŋə nɪ o ma vɔ o titɪ nɛ dɪ o jɪa o kɪ daanu. O laan ma ta o wɪ: «Mɔ Wɛ Joro kɔm na tagɪ kɔlv tɔn kɔ wɪ: Zwifə balɔ na zɔvri Zeruzalem nɪ tɔn wɔ ja kilə kantɔ tu ba vɔ tɔntɔ doŋ, yi ba daari ba kɪ-o dwi-gɛ tiinə juŋa nɪ.»

¹² Dí na ni kɔntɔ tɔn, dɪbam dɪ balɔ na tɔgi ba wɔra tɔn maa kwaanɪ dí loori Pooli sɪ o yi zaŋɪ o vu Zeruzalem.

¹³ O ma ləri o wɪ: «Bɛŋwaanɪ mɔ abam keərə, yi á pa a wɔ cɔgi? Ba na lagu ba vɔ-nɪ Zeruzalem nɪ naa ba na lagu ba gv-nɪ dɪ, amɔ wɔ se sɪ a tɪ dí Yuutu Zezi yɪri ŋwaanɪ.»

¹⁴ Dí na loor-o taan dí ga tɔn, dí ma yagi yi dí ta dí wɪ: «Wɛ wɔ kɪ Dɪ wɔbɔŋa na lagu kɔlv tɔn.»

¹⁵ Dí na kɪ da fɪnfɪn da tɔn, dí ma zaŋɪ dí ti dí yigə dí nuŋi dí maa ve Zeruzalem.

¹⁶ Zezi karabiə badaara ma zaŋɪ Sezaari nɪ ba kogili dɪbam. Ba ma ja dɪbam ba vu nɔɔnɔv wɔlv sɔŋɔ dí na lagu dí pəni da tɔn. O yɪri mɔ Minason. O yi Sipri tu mɔ o na maŋɪ o yi Zezi karabu faŋa faŋa.

Pooli na wɔ Zeruzalem nɪ yi kɔ kɪ-o te tɔn

17 Dí na yi Zeruzalem tɔn, dí ko-biə bam ma jeeri dɔbam lanyranɔ.

18 Tɔga na pɔuri tɔn, Pooli ma zanɔ o tɔgi dɔdaani dɔbam sɔ dí vu dí na Zakɔ. Zezi kɔgɔ kum nakwa bam maama maa tɔgi ba wɔra.

19 Pooli ma jɔnɔ-ba. O ma tɔli kulɔ maama Wɛ na kɔ dwi-ge tiinə bam tee ni o tituŋa yam wɔnɔ tɔn o bri-ba.

20 Ba na ni kulɔ maama o na tagɔ tɔn, ba ma kɔ Wɛ le kɔ ŋwaanɔ. Ba laan ma ta dɔ Pooli ba wɔ: «Dɔbam ko-bu, ni kɔ na yi te tɔn. Zwifə bam murrɔ kɔgɔ kɔgɔ laan mu tu ba sɛ Zezi, yi ba ta tɔgi Wɛ ni-doorə yam dɔ ba wɔ maama.

21 Ba ni ni nmɔ yəni n bri Zwifə balɔ na zɔuri dwi-ge tiinə wɔnɔ tɔn, sɔ ba yagɔ Wɛ cullu tɔlɔ Dɔ na kɔ Moyisi jɔna ni tɔn. Ba ni ni n tɛ nɔɔna bam kɔntɔ sɔ ba daa yi ta goni ba bəkəri, sɔ ba daa yi ta tɔgi dɔbam Zwifə bam mu na yi te tɔn.

22 Zwifə balɔ na wɔ yo seeni tɔn wó lwarɔ ni nmɔ tuə. Dí nan wó kɔ ta mu?

23 Kɔntɔ, dí nan wó bri-m n na wó kɔ te tɔn. Nɔɔna bana wɔ dɔbam tee ni ba na goni ba ni dɔ Wɛ.

24 Ba na lagɔ ba vu Wɛ-di-kamunu kum sɔ ba kwe ba titi dɔ Wɛ, nmɔ manɔ sɔ n tɔgi n vu mu, sɔ n daari n ŋwɔ kulɔ na wó pa ba na cwəŋə sɔ ba fa ba yuni tɔn. N na kɔ kɔntɔ, nɔɔna bam maama wó lwarɔ ni ba na tɛ kulɔ ba pa nmɔ tɔn dai cɔga. Ba nan wó lwarɔ ni nmɔ titi

tɔgi Wɛ cullu tɔm na bri te tɔn mu.

25 Kɔ daari dwi-ge tiinə balɔ na tu ba kɔ ba wɔ-dɔɔba dɔ Zezi tɔn, dɔbam manɔ dí pɔpɔnɔ tɔnɔ dí pa-ba yi dí ta kulɔ dí na bɔŋɔ tɔn. Dɔbam tagɔ-ba sɔ ba yi zanɔ ba di wɔdiu kulɔ nɔɔna na mɛ ba kaani jwəŋə tɔn, naa ba di jana, naa ba di varum wɔlɔ ba na jujugi ba gɔ tɔn, yi dí ta dɔ ba sɔ ba yi cɔgi ba titi dɔ kaana, sɔ kaana dɔ yi cɔgi ba titi dɔ baara.»

26 Ba na tagɔ kɔntɔ tɔn, Pooli ma sɛ ba taani dɔm. Tɔga na pɔuri tɔn, o ma ja nɔɔna bam o vu sɔ o tɔgi o kwe o titi dɔ Wɛ. O ma daari o zɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔ, sɔ o ta o bri ka yigə tiinə bam da yalɔ ni na daari sɔ nɔɔna bam kwe ba titi dɔ Wɛ ba ti tɔn, sɔ ba laan ja ba wəənu tɔm ba ja ba, sɔ ba ma kaani Baŋa-Wɛ ba pa ba dɔɔba dɔɔba.

27 Da yarpe yam ni na daari fɔn sɔ ya ti tɔn, Zwifə badaara ma na Pooli Wɛ-di-kamunu kum wɔnɔ. Bantu nunɔ Azi tɔv kɔdonɔ mu. Ba ma pa nɔn-kɔgɔ kum maama na wɔra tɔn bana zanɔ dɔ Pooli. Ba ma ja-o,

28 yi ba tɔɔli ba tɛ ba wɔ: «Yisɔrayelɔ tiinə-ba, ba zəni-na dɔbam! Nɔɔnɔ wɔntɔ mu yi wɔlɔ na tɔli je maama o bri nɔɔna maama sɔ ba yi taa niɔgi dɔbam Yisɔrayelɔ tiinə, sɔ ba yi taa sɛ Wɛ cullu tɔlɔ dɔbam na tɔgi tɔn, sɔ ba pa Wɛ-di-kamunu kɔntɔ dɔ ji kafɛ. Kɔ wəli da, o jaani dwi-ge tiinə badonnə mu o ba o zɔ dɔbam Wɛ-digə kam wɔ,

o pa ba digiru cɔɔɔ jɔgɔ kalu na yi Wɛ nyum tun.»

²⁹ Ba dɛɛn tagi kuntu don, bɛɲwaanɔ ba ya nɛ Trofim di Pooli na tɔɔɔ daanɔ tu kum wɔnɔ, yi o yi dwi-ge tu na nunɔ Efɛɛzi tun. Ba dɛɛn buɲɔ nɔ nɔɔnɔ wɔm kuntu mu Pooli jaanɔ o zu Wɛ-di-kamunu kum wɔ.

³⁰ Vuvugɔ ma zaɲɔ tu kum maama wɔnɔ. Nɔn-kɔɔɔ ma duri ku vu jɔgɔ kam. Ba laan ma ja Pooli ba tuur-o ba ja nunɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔnɔ, yi ba daari ba pi ka niɛ yam maama.

³¹ Nɔn-kɔɔɔ kum maa kwaana si ba gu Pooli. Rom pamaɲna bam didɛɛru wɔm ma ni nɔ Zeruzalem tu kum maama vugimi.

³² O na ni kuntu tun, o ma li pamaɲna bam di ba yigɔ tiinɔ badaara, yi ba duri lila ba vu ba yi kɔɔɔ kum na wɔ mɛ tun. Nɔɔna bam na nɛ-o di o pamaɲna bam kuntu tun, ba ma yaɔ Pooli magim.

³³ Didɛɛru wɔm ma vu o twe Pooli te, yi o pa ba ja-o. O ma pa ba kwe capɔnnɔ tile ba ma vɔ-o. O ma daari o bwe si o lwarɔ nɔɔnɔ wɔm na yi wɔlɔ tun, di o na ki kulɔ tun.

³⁴ O na bwe kuntu tun, nɔɔna badaara ma kaasa kɔɔɔ kum wɔnɔ yi ba tɛ n ni n ni. Sɔɔ kum na daga kuntu tun, ku ma pa didɛɛru wɔm warɔ si o lwarɔ kulɔ na ki ciga ciga tun. Kuntu ŋwaanɔ o ma pa o nɔɔna bam ni, si ba ja Pooli ba vu ba pamaɲna bam piina digɔ kam.

³⁵ Ba na jaan-o ba yi natɛnɛ yam diinim jɔgɔ tun, pamaɲna bam kwe-o mu ba zuɲɔ, bɛɲwaanɔ nɔn-kɔɔɔ kum yiɛ tiini ya sɔnɔ o banɔ nɔ.

³⁶ Nɔɔna bam maama ma pe ba pu o kwaga, yi ba kaasi ba tɛ ba wi: «Gu-o-na!»

³⁷ Pamaɲna bam na lagɔ ba ja Pooli ba zu ba piina digɔ kam tun, o ma ta di ba didɛɛru wɔm o wi: «Nmu wɔ pa-ni cwɛɲɛ si a ta taanɔ a bri-m na?»

Didɛɛru wɔm na ni kuntu tun, o ma bwe Pooli o wi: «Nmu ki ta mu n ni Greki tiinɔ taanɔ?»

³⁸ Ku na yi kuntu, nmu dai Ezipi tu wɔlɔ dɛɛn na pe nɔɔna vin ba tu kum yigɔ tiinɔ ni yi o daari o li nɔɔna murr-tina (4.000) balɔ na yi jara-kɛrɛ o ja vu kagba wɔnɔ tun na?»

³⁹ Pooli ma lɛri o wi: «Aye. Amu yi Zwifu mu. Ba lɔɔ amu Silisi tu Tarisi nɔ mu. A yi tu-kamunu kum kuntu nɔn-bu mu. A loori-m si n pa-ni cwɛɲɛ si a ŋɔɔnɔ di nɔn-kɔɔɔ kum.»

⁴⁰ Didɛɛru wɔm ma sɛ. Pooli ma zaɲɔ o zigɔ natɛnɛ yam banɔ nɔ. O ma zɛɲɔ o jɲa kɔɔɔ kum banɔ nɔ. Ba maama ma cɛɔi sɔɔ. O ma ŋɔɔnɔ di ba di ba titi Zwifa taanɔ dim.

22

Pooli na ŋɔɔnɔ si o ma jonɔi o titi te tun

(Tituŋa Tɔnɔ 9:1-19, 26:9-18)

¹ O ma ta o wi: «A kwɛ-ba di a ko-biɛ-ba, á fɔɔɔ á cɛɔi

si a tohi ku na yi te tin a bri abam.»

² Zwifə bam na lwarɪ ni o ŋɔɔni ba titi dwi taani mu tin, ba ma fɔgi ba cɛgi sɔɔ.

³ O laan ma ta di ba o wi: «Amu yi Zwifu mu. Ba lɔgi-ni Silisi tiɔ Tarisi ni mu. Ku nan yi Zeruzalem yo mu a ki nɔɔnu. Gamaliyeli mu bri amu dibam nabaara cullu tim na yi te tin ciga ciga. A deen ce lanyirani a kwe a titi a pa We nɛɛɛni abam zim di na ki te tin mu.

⁴ A deen yaari balu na se ba togi Zezi cwəŋə kam tin, yi a daari a pa ba gu badaara. A maa yəni a jaani baara di kaana a ki pɪna digə ni.

⁵ Dibam kaanum yuutu wum didaani di nakwa kɔgɔ kum maama wu wani ba ta ni ku yi ciga. Manja kadoŋ ni a ve bantɔ te mu a jɔŋi twaanu tiɔ a na wu kwe a bri Zwifə balu na wu Damasi ni tin, si ba pa-ni cwəŋə si a ja balu na togi Zezi cwəŋə kam tin, a vɔ-ba a ja a ba Zeruzalem si ba na cam.

⁶ A na maa ve yi a daari fin si a yi Damasi tin, ku na manɔ di wia titari ni tin, mu pooni de di nuŋi weyuu ni di ba di pipili di kaagi-ni.

⁷ A ma tu tɪga ni, yi a ni kwərə na bəŋi-ni ka wi: «Sooli, Sooli! Bɛŋwaani mu yi n jigi amu n beesi kuntu?»

⁸ A ma bwe a wi: «A tu, nmu yi wɔɔ mu?»

O ma ləri o wi: «Amu yi Zezi mu, Nazareti tu wulu nmu na jigi n beesi tin.»

⁹ Nɔɔna balu na togi di amu tin ma na pooni dum, yi ba wu ni wulu kwərə na ŋɔɔni di amu tin.

¹⁰ A laan ma bwe a wi: «A tu, bɛɛ mu a nan wu ki?»

Dí Yuutu wum ma ləri-ni o wi: «Zaŋi n vu n zu Damasi, si daani mu ba laan wu bri-m kulu maama We na pe ni si n ki tin.»

¹¹ A ma zaŋi weeni, yi a yiə daa ba nai, pooni dum na tiini di pipili-ya tin ŋwaani. Kuntu, balu na togi di amu tin ma ja a jɪŋa ba vani-ni ba ja zu Damasi tiɔ kum wu.

¹² Nɔɔnu wudonj maa wɔra, o yiri mu Ananiya. O maa nigɪ We lanyirani, yi o togi dibam Zwifə bam cullu tim. Zwifə balu maama na zuuri Damasi ni tin maa te o taani ba wi, o yi non-ŋum.

¹³ O laan ma ba o zigi amu tee ni yi o wi: «A ko-bu Sooli, joori n ta n nai!» O na tagi kuntu tin, bidwi banja ni mu a yiə yam puri yi a na o yibiya.

¹⁴ O ma ta o wi: «Dibam nabaara Banja-We mu li nmu si n lwarɪ Dɪ wobɔŋa na lagɪ kulu tin, si n daari n na Wu-pɔŋo Tu wum si n ni o na ŋɔɔni di o titi kwərə.

¹⁵ Bɛŋwaani nmu wu ta n yi o maana tu si n bri nɔɔna bam maama o ciga kam, si n ta n bri-ba nmu na ne kulu yi n daari n ni te tin.

¹⁶ Nmu nan wu manɔ si n da n daani. Zaŋi si n loori We di Yuutu wum yiri ŋwaani, si n daari n pa ba miisi-m na wɔni, si We wu yagi n lwarim Dɪ ma ce-m.»

17 Kuntɔ na ke tɔn, a laan ma joori a vu Zeruzalem. A ma vu Wɛ-di-kamunu kum wɔ a wɔra a warɔ Wɛ. A na wɔra tɔn, Wɛ ma pa a na wɔ-kɔnkagɔ nɔ dɔndwɔa te.

18 A ma na dí Yuutu wɔm yɔ o ŋɔɔnɔ dɔ amɔ o wɔ: <Zaŋɔ n kɔ lɔla n duri n nuŋi Zeruzalem nɔ, beŋwaani tɔv kum nɔɔna bam bá se kulɔ nmɔ na wɔ ta amɔ ŋwaani tɔn.>

19 A ma lɔri a wɔ: <A yuutu, nɔɔna bam ye lanyɔranɔ nɔ amɔ deen yɔni a tɔlɔ Zwifɛ bam Wɛ-di sɔm, yɔ a jaani nɔɔna balɔ na kɔ ba wɔ-dɔdɔba dɔ nmɔ tɔn a pa ba pɔba, yɔ ba daari ba magi-ba.>

20 Kɔ daari maŋa kalɔ ba na gv Etiyeni wɔlɔ na yɔ nmɔ maana tu o bri nmɔ cɔga kam tɔn, a titi wɔra yɔ a se nɔ kɔ maŋi sɔ ba gv-o. Amɔ deen mɔ zɔgi a nii ba gwaaru tɔm ba na li ba tiŋi sɔ ba daari ba dɔl-o ba gv tɔn.>

21 Dí Yuutu wɔm laan ma ta dɔ amɔ o wɔ: <Nan ve, sɔ amɔ wɔ tɔŋi-m yigɛ yigɛ sɔ n vu dwi-ge tiinɛ bam te.> »

22 Pooli na ŋɔɔnɔ te maama tɔn, nɔɔna bam ya cum mɔ yɔ ba cɛg-o. O nan na tagɔ dwi-ge tiinɛ bam taani o wɛli da tɔn, ba laan ma zaŋɔ ba kaasi dɔ kwɛr-de ba wɔ: «Ti-na o mɔmwe! Kɔ wɔ maŋi sɔ o taa ŋwɔ!»

23 Ba maa nanɔ baari yɔ ba vuvugɛ ba gwaaru wɛɛnɔ, yɔ ba mɔɔnɔ fogo ba caara.

24 Pamaŋna bam dɔdeeru wɔm na ne kulɔ na kɔ tɔn, o ma pa o nɔɔna bam ni sɔ ba ja Pooli ba zɔ ba pɔna

digɛ kam. O ma ta dɔ ba sɔ ba mag-o dɔ balaara, sɔ o ta o pa ba lwarɔ o na kɔ kulɔ yɔ Zwifɛ bam nanɔ baari o baŋa nɔ tɔn.

25 Ba na vɔg-o ba ti sɔ ba daari ba mag-o tɔn, Pooli ma ta dɔ pamaŋna bam yigɛ tu wɔlɔ na zɔgi da tɔn o wɔ: «Abam jɔgi cwɛŋɔ sɔ á ja Rom tɔv juŋa nɔɔnɔ á magɔ, yɔ ba ta wɔ bwe-o ba nii o na cɔgi kulɔ tɔn na?»

26 Pamaŋna yigɛ tu wɔm na ni kuntɔ tɔn, o ma vu o ta dɔ o dɔdeeru wɔm o wɔ: «Nmɔ nan lagɔ n kɔ ta mɔ? Nɔɔnɔ wɔm yɔ Rom tɔv juŋa nɔɔnɔ mɔ.»

27 Dɔdeeru wɔm ma vu Pooli te o bwe-o o wɔ: «Nmɔ yɔ Rom tɔv kum juŋa nɔɔnɔ mɔ na? Sɔ n ta n bri-nɔ.»

Pooli ma lɔri o wɔ: «Eɛn, a yɔ Rom tɔv kum juŋa nɔɔnɔ mɔ.»

28 Dɔdeeru wɔm ma ta o wɔ: «Amɔ ŋwɔ sɛbu-fɔrɔ mɔ yɔ a daari a ji Rom tɔv kum juŋa nɔɔnɔ.» Pooli ma lɔr-o o wɔ: «A nan maŋi a yɔ Rom tɔv kum juŋa nɔɔnɔ a lɔra maŋa nɔ mɔ.»

29 Nɔɔna balɔ ya na zɔgi sɔ ba mag-o sɔ o ŋɔɔnɔ tɔn na ni kuntɔ tɔn, ba ma kwe o yɔra ba yagi lɔla. Dɔdeeru wɔm dɔ na lwarɔ nɔ Pooli yɔ Rom tɔv kum juŋa nɔɔnɔ tɔn, fɔbɔnɔ ma ja-o dɔ o na pɛ ba vɔ-o dɔ capɔnnɔ tɔn.

Pooli na zɔgi nakwa bam yigɛ nɔ te tɔn

30 Dɔdeeru wɔm deen maa lagɔ sɔ o lwarɔ kulɔ na kɔ yɔ Zwifɛ bam saŋɔ Pooli tɔn. Tɔga na pɔɔri tɔn, o ma pa

ba bwæli Pooli ba yagɪ. O ma daari o pa ni si Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam dɪ ba sariya-dirə nakwa bam maama jeeri daani. O laan ma ja Pooli o vu o pa o zɪgɪ ba yigə ni.

23

¹ Pooli ma nii sariya-dirə nakwa bam seeni yɪ o wɪ: «A ko-biə-ba, kɔlɔ maama a na ki a ŋwɪa wɔni si kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn, fɔni təri a bicari ni, yɪ Wɛ dɪ ye kɔ ni ni.»

² Zwifə bam kaanum yuutu wɔm o yɪri na yɪ Ananiya tɪn na ni Pooli na tagɪ kɔlɔ tɪn, o ma ta dɪ balɔ na zɪgɪ Pooli tee ni tɪn si ba fri o ni ni.

³ Pooli ma ləri Ananiya o wɪ: «Wɛ wɔ magɪ nmɔ titɪ mɔ. Nmɔ nyɪ dɪ kəbrə kalɔ nɔɔna na fɔgɪ tɪn mɔ. Nmɔ yɪ wɔlɔ na je si n di amɔ taani si kɔ tɔgɪ Zwifə bam cullu tɪm mɔ, yɪ nmɔ titɪ mɔ cɔgɪ-tɪ dɪ n na pɛ ni si ba magɪ amɔ tɪn.»

⁴ Nɔɔna balɔ na zɪgɪ Pooli tee ni tɪn ma ta did-o ba wɪ: «Nmɔ jɪgɪ Wɛ kaanum yuutu wɔm mɔ n twɪa!»

⁵ Pooli ma ləri-ba o wɪ: «A ko-biə-ba, a manɪ a yəri ni o yɪ kaanum yuutu mɔ. Kɔ pɔpɔni Wɛ tɔno kɔm wɔni kɔ wɪ, n yɪ zanɪ n ŋɔɔni n cɔgɪ dɪ wɔlɔ na yɪ abam yuutu tɪn.»

⁶ Pooli na lwarɪ ni kɔgɔ kɔm nɔɔna badaara yɪ Sadustian tiinə yɪ badaara dɪ yɪ Farizian tiinə tɪn, o laan ma ŋɔɔni banja banja dɪ kwər-dɪa ba kɔgɔ kɔm wɔni o wɪ: «A ko-biə-ba, amɔ yɪ

Farizian tu mɔ yɪ a kwəri a yɪ Farizian tiinə bu. Ba zɪm sanɪ amɔ si ba di a taani, dɪ a na jɪgɪ tɪna ni twa wɔ joori ba bi ba yagɪ tɔni tɪn ŋwaani mɔ.»

⁷ O na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, Farizian tiinə bam dɪ Sadustian tiinə bam ma sɪnɪ ba wɔra ba magɪ kantɔgɔ daani. Ba kɔgɔ kɔm ma pɔɔri bile.

⁸ Sadustian tiinə bam maa bri ni twa biim tərə, yɪ ba tɛ ni malestɪ dɪ cirə dɪ tərə. Kɔ daari Farizian tiinə bam maa bri ni tɪntɔ maama wɔra.

⁹ Ba maama maa ki sɔɔ kɔ tiini kɔ ja gaali. Wɛ cullu karanyɪna tiinə badaara na nunɪ Farizian kɔgɔ kɔm wɔni tɪn ma zanɪ weeni ba twani dɪ dam ba wɪ: «Dɪbam wɔ nɛ kɔlɔ nɔɔnɔ wɔntɔ na cɔgɪ tɪn. Dɛ don kɔ wai kɔ yɪ ciru naa maleka mɔ sɪni ka ŋɔɔni did-o.»

¹⁰ Ba kantɔgɔ kɔm na tiini kɔ daga tɪn, kɔ ma pa fɔni zɔ pamanɪna bam didɛerɔ wɔm, o ya bunɪ si ba ga wɔ ja Pooli ba vanɪ ba tɔri mɔ. O ma pa ni si o pamanɪna bam zɔ kɔgɔ kɔm wɔ ba ja Pooli ba ja nunɪ, si ba daari ba ja-o ba joori ba vu ba pɪna digə kam.

¹¹ Dɛ dɪm kɔntɔ titɪ ni, dɪ Yuutu wɔm ma ba o zɪgɪ Pooli tee ni yɪ o ta did-o o wɪ: «Ta n jɪgɪ baari, beŋwaani nmɔ na pɛ amɔ maana n bri amɔ cɪga kam Zeruzalem tiinə tee ni te tɪn, nmɔ nan daa n ta manɪ si n bri a cɪga kam kɔntɔ mɔ Rom tiinə tee ni dɪ.»

Ba na kwaani si ba gv Pooli te tin

¹² Tɔga na pɔvri tin, Zwifə badaara ma la ba kɪ ni daani. Ba ma du di Wɛ ni ba daa bá di wɔdiu naa ba nyo kulɔkulɔ, si ku taa ve maŋa kalɔ ba na wó gv Pooli tin.

¹³ Nɔɔna balɔ na kɪ ni daani kuntɔ tin dwe nɔɔna finna.

¹⁴ Ba laan ma zanɪ ba vu ba kaanum yigə tiinə bam di ba nakwa bam te ba ta ba wɪ: «Dɪbam maama kɪ ni daani mu yi dí du di Wɛ di wɪ, dí daa bá di kulɔkulɔ si ku taa ve maŋa kalɔ dí na wó gv Pooli tin.

¹⁵ Ku laan daari si abam di sariya-dirə nakwa bam maama mu tɔŋi ni pamaŋna didɛɛrv wɔm tee ni, si ba ja Pooli ba nuŋi ba ba pa abam. Abam wó kɪ si ku taa nyi nɪɛɛni á lagɪ si á fɔgi á ni o taani dɪm wɔŋo mu te. Ku daari dɪbam wó vu dí ti dí yigə, si dí gv-o cwəŋə ni yi o daa ta wɔ yi abam te.»

¹⁶ Pooli nakɔ bu dɛɛn ma ni kəm dɪm kuntɔ ŋwa. O ma zanɪ o vu o zɔ pamaŋna bam pɪna digə kam o ta o bri Pooli.

¹⁷ Pooli na ni kuntɔ tin, o ma bəŋi pamaŋna bam yigə tu didɔba si o ba. O ma ta did-o o wɪ: «Ja nɔn-dɔŋɔ kuntɔ n vu didɛɛrv wɔm te, si o jigi taani mu si o ta did-o.»

¹⁸ Pamaŋna bam yigə tu wɔm ma tɔgi o yigə o ja-o o vu didɛɛrv wɔm te. O ma ta o wɪ: «Pooli wɔlɔ na wɔ pɪna digə ni tin mu bəŋi amɔ o ta o wɪ, a ja nɔn-dɔŋɔ kuntɔ a ba nmɔ te, si o jigi taani mu si o ta o bri-m.»

¹⁹ Didɛɛrv wɔm ma ja o juŋa o van-o o ja nuŋi daa. O ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ jigi bɛɛn n lagɪ n ta n bri amɔ?»

²⁰ O ma ta o wɪ: «Zwifə bam mu kɪ ni daani si ba jwa tɔŋi ni nmɔ tee ni, si n ja Pooli n vu ba sariya-dirə nakwa bam te, si ku taa nyi nɪɛɛni ba lagɪ si ba fɔgi ba ni o taani dɪm mu te.

²¹ Nan yi zanɪ n sɛ ba ni, bɛŋwaani ba dwe nɔɔna finna ba na lagɪ ba sɛgi ba titɪ cwəŋə ni si ba taa cəg-o. Ba maama nan dugi di Wɛ mu ba wɪ, ba bá di naa ba nyo kulɔkulɔ si ku taa ve maŋa kalɔ ba na wó gv Pooli tin. Ba nan ti ba yigə, yi ba laan cəgi si nmɔ na sɛ ba ni dɪm mu, si ba kɪ kuntɔ.»

²² Didɛɛrv wɔm na ni kuntɔ tin, o ma ta did-o o wɪ: «Yi zanɪ n ta n bri nɔɔn-nɔɔnɔ ni n tu n ta kəm dɪm kuntɔ di amɔ.» O ma daari o pa nɔn-dɔŋɔ kum viiri.

²³ Didɛɛrv wɔm laan ma bəŋi o yigə tiinə bale o ta di ba o wɪ: «Li-na pamaŋna biə-yale (200) si ba vu Sezaari, didaani sise di-inə fusɪrpe (70) di cicwə dulɪna biə-yale (200). Á maŋi si á ti á yigə si á nuŋi ku maŋi di luu nɔgv titɪ ni.

²⁴ Li-na sise á pa Pooli si o di, si o wantɔ o vu o yi gɔvirma tu Felisi te di yazurə.»

²⁵ Didɛɛrv wɔm laan ma pɔpɔni tɔno o wɪ:

²⁶ «Amɔ Kloodi Lizɪa mu pɔpɔni tɔno kuntɔ a pa nmɔ Felisi wɔlɔ na yi dɪbam gɔvirma tu yi n nii

dɔbam lanyɔranɩ tɩn. A jɔɔnɩ nmɔ.

²⁷ Zwifə badonnə mu jaanɩ nɔɔnɔ wɔntɔ, yɩ ba kwaanɩ sɩ ba gɔ-o. Amu nan lwarɩ nɩ o yɩ Rom tɩv kɔm jɩŋa nɔɔnɔ mu. Kuntɔ ŋwaanɩ mu amɔ dɩ a pamaŋna bam ma vu dɩ jɔŋ-o dɩ yagɩ.

²⁸ A ya lagɩ sɩ a lwarɩ wɔŋɔ kulɔ ŋwaanɩ ba na jaan-o ba ba ba saŋɩ tɩn mu. Mu kɔ kuri a jaan-o a vu a zɩgɩ ba sariya-dirə nakwa bam yigə nɩ.

²⁹ A ma lwarɩ nɩ ba saŋ-o ba titɩ cullu tɩm ŋwaanɩ mu. Kulɔkulɔ nan tərə kɔ na brɩ nɩ ba maŋɩ sɩ ba gɔ-o naa ba pɩ-o.

³⁰ Nɔɔnɔ nan mu tagɩ o brɩ-nɩ, nɩ Zwifə badaara mu kɩ nɩ daanɩ sɩ ba gɔ nɔɔnɔ wɔm. Kuntɔ ŋwaanɩ mu a tɔŋ-o nmɔ tee nɩ. A ma ta dɩ balɔ na saŋ-o tɩn, nɩ ba ba nmɔ te ba ta kulɔ o na kɩ tɩn.»

³¹ Pamaŋna bam laan ma zaŋɩ ba ja Pooli ba nunji nɩ ba na pɛ-ba ni sɩ ba kɩ te tɩn. Ba ma ja-o titɩ dɩm kuntɔ ba vu ba yɩ Antipatriisi.

³² Tɩga na pɔɔrɩ tɩn, pamaŋna balɔ na ve tɩga nɩ tɩn ma zɩgɩ dɔaanɩ ba joori ba vu ba jəgə kam. Ba ma daari sise diinə bam yɩranɩ mu sɩ ba tɔgɩ dɩ Pooli ba vu.

³³ Ba ma ja-o ba vu ba yɩ Sezaari. Ba na yɩ da tɩn, ba ma kwe tɔnɔ kɔm ba pa gɔvɩrma tu wɔm yɩ ba kɩ Pooli o jɩŋa nɩ.

³⁴ O ma karɩmɩ tɔnɔ kɔm,

yɩ o daari o bwe Pooli o wɩ, tɩv kɔɔ mu o nunji? O na lwarɩ nɩ o nunji Silisi tɩn,

³⁵ o ma ta o wɩ: «Nmɔ saŋɩna bam na tuə, aá bwe nmɔ taanɩ dɩm a nii.» O ma daari o pa ni o wɩ, ba ja Pooli ba vu sɔŋɔ kulɔ Pɛ Erɔdɩ dɛɛn na lɔgɩ tɩn ba pɩ-o da sɩ ba taa yɩr-o.

24

Felisi na bwe Pooli taanɩ te tɩn

¹ Da yanu na kɛ tɩn, Zwifə bam kaanɩm yuutu Ananiya laan ma ba dɩdaanɩ nakwa badaara, dɩ bɩtar-yeenu wɔlɔ na yɩ ba zənnu tɩn o yɩrɩ mu Tetuli. Ba ma vu ba jəni gɔvɩrma tu wɔm yigə nɩ, sɩ ba tɔlɩ kulɔ Pooli na kɩ tɩn ba brɩ-o.

² Ba ma bəŋji Pooli sɩ o ba. Tetuli laan ma puli sɩ o ŋɔɔnɩ taanɩ dɩm. O ma tɔlɩ o wɩ: «Dɔbam yuutu Felisi, dɔbam maama ye nɩ nmɔ ŋwaanɩ mu dɔbam lɔgɔ kɔm jɩgɩ ywəəni dɩ yazurə. Nmɔ na jɩgɩ dɔbam te tɩn mu pɛ dɔbam lɔgɔ kɔm fɔgɩ kɔ ve yigə.

³ Nmɔ na kɩ kulɔ maŋa maama naa je dɩ je n pa dɔbam tɩn, dɩ kɩ nmɔ le zanzan kɔ ŋwaanɩ.

⁴ A nan ba lagɩ sɩ a ŋɔɔnɩ zanzan sɩ kɔ yaari nmɔ. A nan loori-m sɩ n cəgi dɔbam na jɩgɩ kulɔ finfɩn sɩ dɩ ta tɩn.

⁵ Dɔbam maanɩ nɩ nɔɔnɔ wɔntɔ jɩgɩ nakɔɔrɩ zanzan. O yəni o paɩ Zwifə bam magɩ kantɔgɔ yɩ ba pɔɔrɩ daanɩ lɔgɔ baŋa je maama nɩ. O

maa kwəri o yɪ Nazareti ti-inə vwan kara kam yigə tu.

6 O ya ma tiini o kwaani sɪ o cɔgi dɪbam Wɛ-di-kamunu kum callu tum. Dɪbam ma ja-o. [Dí ya maa lagi sɪ dí ma dɪbam Zwifə bam callu tum mu dí di o taani.

7 Pamaŋna bam didɛɛru Lizia laan ma ba o vri-o dɪ dam dɪbam jia ni.

8 O ma pa ni ni balɔ na saŋi Pooli tin ba nmɔ te.] Nmɔ nan na bwe-o taani, nmɔ titi laan wó lwarɪ kulɔ o na ki yɪ dí saŋ-o tin.»

9 Tetuli na tagɪ kuntu tin, Zwifə bam ma pu o kwaga ba wɪ, o na tagɪ kulɔ maama tin yɪ cɪga mu.

10 Gɔvirma tu wɔm laan ma yigɪsɪ o juŋa sɪ Pooli dɪ daa tɔlti o kwərə. Pooli ma ta o wɪ: «Amɔ ye ni nmɔ te lɔgɔ kuntu yɪ n yɪ sariya-diru bɪna zanzan na kɛ. Kuntu ŋwaani a jigɪ wɔpolo sɪ a zɪgɪ nmɔ yigə ni a ŋɔɔni a jɔŋi a titi.

11 Nmɔ titi nan wó wani n lwarɪ ni a na ve Zeruzalem sɪ a zuli Wɛ tin, kɔ ta wɔ dwəni da fugə-yale zɪm de dim ni.

12 Zwifə bam na nɛ amɔ Wɛ-di-kamunu kum ni tin, a ba wɔra a magɪ kantɔgɔ didaani nɔɔn-nɔɔnɔ. Ba nan wɔ nɛ ni a pɛ vuvugə zɔ nɔɔna titari ni. Kɔ na yɪ dɪbam Zwifə bam Wɛ-di sɪm wɔni naa je dɪ je tɪv kum wɔni, ba wɔ nɛ ni a ki kuntu doŋ.

13 Wəənu tɪlv ba na wɪ a ki tin, ba bá wani ba bri ni ti yɪ cɪga.

14 A nan na wó ta kulɔ dɪ nmɔ ni kɔ yɪ cɪga tin mu tintu: A zuli Wɛ dɪlv na yɪ dɪbam nabaara Wɛ tin mu, yɪ a tɔgɪ Wɛ cwə-dɔŋa kalɔ nɔɔna bantu na tɛ ba wɪ ka yɪ vwan tin. A nan sɛ a tɔgɪ wəənu tɪlv maama na pɔpɔni Wɛ callu tɔnɔ kum wɔni dɪ faŋa faŋa Wɛ ni-jɔŋə bam twaanɔ tum wɔni tin.

15 A nan jigɪ tɪna Wɛ tee ni, ni nɔɔna bantu dɪ na jigɪ tɪna te, ni twa maama wó joori ba bi ba yagɪ tɔwɪ, kɔ na yɪ nɔn-ŋɔna dɪ nɔn-balwaarɔ maama.

16 Kuntu ŋwaani mu a tiini a kwaana, sɪ a ki kulɔ maama na lana Wɛ dɪ nabiinə tee ni tin, yɪ fɔwɪ təri a bɪcari ni.

17 A dɛɛn ya təri Zeruzalem ni bɪna zanzan na kɛ tin, yɪ a laan joori a ba. A jaani sɔbu pɛera mu a ba sɪ a pa a tɪv kum yinigə tiinə, yɪ a daari a jigɪ pɛera sɪ a ma kaani Baŋa-Wɛ.

18 A na wɔra a ki kuntu tin, Zwifə bam ma ba ba na amɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔni. Ba na nɛ-ni kuntu tin, dɪ amɔ maŋi a kwe a titi dɪ Wɛ a ti. Nɔn-kɔgɔ dɪ maa təri a tee ni. Vuvugə dɪ nan tərə.

19 Kɔ daari Zwifə badaara na nuŋi Azi tɪni dim wɔni tin dɛɛn mu tɔgɪ ba wɔra. Bantu ya na jigɪ wɔŋo dɪ amɔ, bantu mu ya maŋi sɪ ba ba ba zɪgɪ nmɔ yigə ni sɪ ba ta kulɔ a na cɔgi tin.

20 Ba nan na tərə tin, pa nɔɔna bantu na zɪgɪ yo seeni tin ta ba na nɛ kulɔ amɔ na

ki a cɔgi, maŋa kalu a na zigi Zwifə sariya-dirə nakwa bam yigə ni a ŋɔɔni tɪn.

²¹ Ba wɔ nɛ kulɔ a na cɔgi tɪn, ku na dai woŋo didɔba yirani mu a taga. A na zigi ba wɔni tɪn, a ya tagi di kwər-dia a wɪ: <Abam zɪm nan jigi amɔ taani mu á di, a na sɛ ni twa wó joori ba bi ba yagi tɔɔni tɪn ŋwaani.> »

²² Pooli na tagi kɔntu o ti tɪn, Felisi ma pa ba tiŋi taani dɪm. Wɔm titi dɛɛn maŋi o ye Wɛ cwə-dɔŋa kam ciga na yi te tɪn. O ma ta o wɪ: «Pamaŋna bam didɛɛrɔ Lizia na tuə, a laan wó di abam taani dɪm a ti.»

²³ O ma pa pamaŋna bam yigə tu wɔm ni si o ja Pooli o vu o taa yir-o, si o daari o pa-o pwələ si o cillonə taa wai ba zən-o di kulɔ o na lagi tɪn.

²⁴ Da finfɪn na kɛ tɪn, Felisi ma tɔgi di o kaani Drusili o ba. Wɔntu yi Zwifu mu. Felisi ma pa ba bəŋi Pooli si o ba. Ba ma cəgi Pooli na wɔra o tɛ Zezi Krisi cwəŋə kam na yi te yi nɔɔna ki ba wɔ-didɔba di Zezi tɪn.

²⁵ Pooli ma daari o wɔra o tɛ kəm-laarɔ tɔgɪm taani, di nɔɔna na maŋi si ba ja ba titi te tɪn. O ta ma ta o bri-ba Wɛ na wó ba Di di nɔɔna sariya te tɪn. Pooli na wɔra o tɛ kɔntu dɔŋ tɪn, fɔɔni ma zɔ Felisi. O ma ta o wɪ: «Ku maŋi. Nan ve si maŋa kalu a na lagi-m tɪn, a laan wó bəŋi-m.»

²⁶ O dɛɛn ya bɔŋi ni Pooli wó ma səbu mu o loor-o si o yag-o. Kɔntu ŋwaani mu o

yəni o bə-o maŋa maama o ŋɔɔni did-o.

²⁷ Bɪna yale ma ba ya yi. Nɔɔnɔ wɔdɔŋ ma ba o ləni Felisi yuu ni si o taa yi lɔgu kɔm tu. Wɔntu yiri mu Porisiu Fesitu. Felisi dɛɛn na lagi si o pa Zwifə bam wɔ poli did-o tɪn, o ma yagi Pooli pɪna digə kam ni tata.

25

Fesitu na ŋɔɔni Pooli taani te tɪn

¹ Fesitu dɛɛn na tu o ji lɔgu kɔm tu tɪn, ku da yatɔ dɛ ni mu o zanɪ Sezaari ni o vu Zeruzalem.

² O na ve o wɔra kɔntu tɪn, Zwifə bam kaanɪm yigə tiinə bam di ba tɪv kɔm yigə tiinə bam ma vu o te ba sanɪ Pooli.

³ Ba ma loor-o si o wəli-ba o pa Pooli joori o ba Zeruzalem. Ku yi ba na ki ni daani si ba gu Pooli cwəŋə ni tɪn ŋwaani mu ba loori Fesitu si o ki kɔntu.

⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «Pooli wɔ Sezaari ni mu, yi ba jig-o ba yira. Ku nan bá daani si a titi joori a vu da.

⁵ Ku nan na yi o ki woŋo mu o cɔgi, á pa á yigə tiinə bam tɔgi di amɔ ba vu si á laan sanɔ-dáani.»

⁶ Fesitu na ki nɪnɛɛni da nana naa da fugə ba tɪv kɔm ni tɪn, o laan ma zanɪ o joori o vu Sezaari. O na yi da yi tɪga pɔɔri tɪn, o ma nunɪ o jəni si o di taani dɪm. O ma pa ni si ba ja Pooli ba ba.

⁷ Pooli na tu o ba o yi ba te tɪn, Zwifə balu na nunɪ Zeruzalem ba ba tɪn maa zigi ba gilim-o. Ba ma

puli sɪ ba taa tɛ wo-lwaan-kamunnu zanzan ba pa-o, yɪ ba warɪ ba ta kulɔkulɔ sɪ kɔ brɪ nɪ kɔ yɪ cɪga.

⁸ Pooli maa ŋɔɔnɪ o jonɪ o titɪ o wɪ: «Amɔ wɔ kɪ kulɔkulɔ na wɔ wanɪ kɔ cɔɔɪ Zwifə bam callu tɪm dɪ ba Wɛ-di-kamunu kɔm callu tɪm tɪn. A nan wɔ kɪ kulɔ na wɔ cɔɔɪ Rom pa-farɔ wɔm yuu tɪn.»

⁹ Fesitu dɛɛn maa lagɪ sɪ o pa Zwifə bam wɔ poli dɪd-o. Kuntɔ ŋwaanɪ o ma bwe Pooli o wɪ: «Nmɔ wɔ sɛ sɪ n vu Zeruzalem sɪ a di nmɔ taanɪ dɛaanɪ na?»

¹⁰ Pooli ma lɛr-o o wɪ: «A nan manɪ a zɪɔɪ nɔɔnɔ wɔlɔ Rom pa-farɔ wɔm na pɛ-o ni sɪ o di dɪbam taanɪ tɪn yigə nɪ mɔ, kɔ yɪ Rom nɪ mɔ ba manɪ sɪ ba di a taanɪ dɪm. Kɔ na yɪ Zwifə bam, a wɔ cɔɔɪ ba kulɔkulɔ. Nmɔ titɪ nan manɪ n ye nɪ kuntɔ yɪ cɪga mɔ.

¹¹ A nan na kɪ a tusi yɪ a kɪ kulɔ na manɪ sɪ a tɪ tɪn, a sɛ tɔbɔnɪ. Wəənu tɪlɔ Zwifə bam nan na ŋɔɔnɪ ba pa amɔ tɪn na ba jɪɔɪ cɪga, nɔɔn-nɔɔnɔ ba jɪɔɪ cwəŋə sɪ o ja amɔ o kɪ ba jɪŋa nɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ a laan lagɪ sɪ a vu Rom pa-farɔ wɔm titɪ te mɔ, sɪ wuntɔ di a taanɪ dɪm.»

¹² Fesitu na ni kuntɔ tɪn, o ma ŋɔɔnɪ dɪ o kwaga nɔɔna bam, yɪ o laan daari o ta dɪ Pooli o wɪ: «Nmɔ na wɪ n lagɪ sɪ Rom pa-farɔ wɔm mɔ di n taanɪ dɪm tɪn, n nan wɔ vu dɛaanɪ mɔ.»

Pooli na zɪɔɪ Agripa dɪ Birinisi yigə nɪ o ŋɔɔnɪ te tɪn

¹³ Da finfɪn dɛɛn na kɛ tɪn, pɛ wɔdɔŋ o yɪrɪ na yɪ Agripa tɪn ma zanɪ o tɔɔɪ dɪ o nakɔ Birinisi o ba Sezaari. Ba tu sɪ ba jɔɔnɪ Fesitu dɪ o na jɪɔɪ tɪlɔ kɔm yuutu tɪn ŋwaanɪ mɔ.

¹⁴ Ba na kɪ da finfɪn da tɪn, Fesitu ma ta taanɪ dɪlɔ na wɔ Pooli yuu nɪ tɪn o brɪ pɛ wɔm o wɪ: «Nɔɔnɔ mɔ wɔ yo seeni Felisi na jaan-o o kɪ pɪna digə nɪ yɪ o yag-o da.

¹⁵ A nan ve Zeruzalem yɪ Zwifə kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba nakwa bam ta o taanɪ ba brɪ amɔ. Ba ma ta ba wɪ, kɔ manɪ sɪ a di o taanɪ nɪ kɔ manɪ sɪ ba gɔ-o mɔ.

¹⁶ A ma ta dɪ ba a wɪ, dɪbam Rom tiinə ba jaanɪ nɔɔnɔ dɪ kɪ nɔɔna jɪŋa nɪ, yɪ o ta wɔ zɪɔɪ balɔ na saŋ-o tɪn yigə nɪ sɪ o ŋɔɔnɪ o jonɪ o titɪ dɪ ba na saŋ-o kulɔ ŋwaanɪ tɪn.

¹⁷ Ba laan ma tɔɔɪ dɪ amɔ ba ba yo seeni. A ma wɔ pɛ taanɪ dɪm dɪm daanɪ. Tɪga na pɔbɪrɪ tɪn, a ma zanɪ a nunɪ sɪ a di taanɪ dɪm. A ma pa ni sɪ ba ja nɔɔnɔ wɔm ba ba.

¹⁸ Balɔ na saŋ-o tɪn ma zanɪ sɪ ba ŋɔɔnɪ. A ya maa bɔŋɪ nɪ ba lagɪ ba ŋɔɔnɪ wo-lwaanɔ mɔ ba pa-o. Ba nan wɔ ŋɔɔnɪ kuntɔ.

¹⁹ Ba na zanɪ ba ŋɔɔnɪ kulɔ tɪn yɪ kantɔɔɔ bɪtari mɔ ba titɪ Wɛ cwəŋə kam ŋwaanɪ. Kɔ ma wɛli dɪ nɔɔnɔ wɔdɔŋ na tɪga, o yɪrɪ mɔ Zezi, yɪ Pooli tɛ o wɪ, o ŋwɪ mɔ.

²⁰ A wɔbɔŋa ma vugimi dɪ a na wɔ kɪ te a di ba taanɪ dɪm tɪn. Kuntɔ ŋwaanɪ a ma

bwe Pooli, sɪ o na wɔ sɛ o vu Zeruzalem sɪ a di o taani dɪm dɔani.

²¹ Pooli ma loori sɪ dɪ taani nii-o, sɪ dɪ daari dɪ yagɪ taani dɪm sɪ dɪ yuutu Rom pa-farɔ wɔm titi laan di o taani dɪm. Kuntu ŋwaani a ma pa ni sɪ ba taa yɪr-o, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ a na wɔ wani a pa o vu pa-farɔ wɔm te tɪn.»

²² Fesitu na tagɪ kuntu did-o o ti tɪn, Agripa laan ma ta o wɪ, wɔm titi wɔ ta lagɪ sɪ o ni nɔɔnɔ wɔm kuntu nitaaɪ. Fesitu ma lɔr-o o wɪ: «Jwaani mu, nmu wɔ ni o taani dɪm.»

²³ Tiga na pɔɔri tɪn, Agripa di Birɪnisi ma zaŋɪ ba kwe nɪnwaŋa lanyɪrani ba nuŋi. Pamaŋna bam didɛera didaani tiv kɔm yigɛ tiinɛ maa toɪ ba kwaga, yɪ ba vu ba zɔ taani dɪm dim jɛgɛ kam. Fesitu laan ma pa ni sɪ ba ja Pooli ba ba.

²⁴ Fesitu ma ta o wɪ: «Pɛ Agripa di abam balɔ maama na wɔ yo seeni zɪm tɪn, niina nɔɔnɔ wɔntɔ mu yɪ wɔlɔ Zwifɛ balɔ maama na wɔ Zeruzalem ni di yoba seeni tɪn na jɪgɪ o taani ba ŋɔɔni di amɔ tɪn. Ba maa tiini ba ŋɔɔni di dam ni kɔ wɔ maŋɪ sɪ nɔɔnɔ wɔntɔ daa ta ŋwɪ.

²⁵ A nan wɔ nɛ o na kɪ kulɔ kɔ maŋɪ sɪ dɪ gɔ-o tɪn. O titi nan na wɪ o lagɪ sɪ Rom pa-farɔ wɔm mu di o taani tɪn, amɔ li wɔbɔŋa sɪ a pa o vu dɔani mu.

²⁶ Kɔ daari, a nan ba jɪgɪ o wɔŋo kulɔ na jɪgɪ kuri tɪn sɪ a pɔɔrɔni a pa dɪbam yuutu wɔm. Kuntu ŋwaani mu a

pe o ba o zɪgɪ abam yigɛ ni sɪ á nii, kɔ na dwe didɪ nmu Pɛ Agripa yigɛ ni. Dɪ nan na bwe-o dɪ ti, kɔ wai kɔ paɪ a nai o wɔŋo kulɔ a na wɔ pɔɔrɔni a pa pa-farɔ wɔm tɪn.

²⁷ Bɛŋwaani a bɔŋɪ ni kɔ bá ta jɪgɪ kuri sɪ a tɔŋɪ pɪnɔ sɪ o vu pa-farɔ wɔm te, yɪ a wɔ tagɪ o na jɪgɪ taani wɔŋo kulɔ ŋwaani tɪn.»

26

Pooli na ŋɔɔni sɪ o ma jɔŋi o titi te tɪn

(Tituŋa Tɔnɔ 9:1-19, 22:4-16)

¹ Fesitu na ŋɔɔni o ti tɪn, Agripa laan ma ta di Pooli o wɪ: «Nmu jɪgɪ cwɛŋɛ sɪ n ŋɔɔni n ma n jɔŋi n titi.»

Pooli ma zɛŋɪ o jɪŋa, yɪ o laan daari o ŋɔɔni sɪ o ma o jɔŋi o titi.

² O maa wɪ: «Pɛ Agripa, a zɪm jɪgɪ wɔpɔlo, di a na zɪgɪ nmu yigɛ ni sɪ a ŋɔɔni a jɔŋi a titi di Zwifɛ bam na saŋɪ-nɪ wɛɛnu tiv maama ŋwaani tɪn.

³ Kɔ sunɪ kɔ yɪ cɪga mu di a na wɪ a jɪgɪ wɔpɔlo tɪn, bɛŋwaani nmu titi ye Zwifɛ bam mu di ba kantɔgɔ na yɪ te tɪn. Kuntu ŋwaani a loori-m sɪ n kwaani n cɛgi a taani dɪm di wɔ-zuru.

⁴ Zwifɛ bam maama maŋɪ ba ye amɔ ŋwɪa na yɪ te a biini ni sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm. Bantu nan ye amɔ dɛɛn na ŋwɪ te a titi tiv ni di Zeruzalem ni tɪn.

⁵ Ba maa maŋɪ ba ye ni kɔ yɪ pulim ni mu a maŋɪ a toɪ a wɔ Farizian bam kɔgɔ

kum wɔni yɪ a tɔgi a sɛ ba cullu tum, yɪ bantɔ cullu tum tiini ti damma ti dwe dɪbam Wɛ cullu tum maama. Ba na laga, ba ya wɔ wani ba ta ni kuntu yɪ cɪga mu.

⁶ Bɛɲwaani mu yɪ a zigi yo seeni zɪm si ba bwe amɔ taani, ku yɪ a na jigi tɪna ni Wɛ wɔ bi twa DI pa ba yagi tɔɔni, ni DI na goni ni DI pa dɪ nabaara bam te tɪn.

⁷ Dɪbam Yisɪrayeli tiinɛ maama tiini dɪ zuli Wɛ, yɪ dɪ tɔɲi dɪ pa-DI wɪa dɪ titɪ maama, yɪ dɪ jigi tɪna si dɪ na Wɛ na goni DI ni si DI ki wɔɛnu tintɔ doɲ tɪn. Amɔ tu pɛ, a na jigi tɪna yam kuntu tɪn mu pɛ Zwifɛ bam jigi dɪ amɔ.

⁸ Bɛɲwaani mu abam wari si á buɲi ni Wɛ wɔ wani DI bi twa DI pa ba yagi tɔɔni?

⁹ Ku na yɪ amɔ titɪ dɪ, a dɛɛn buɲi ni ku maɲi si a ki kulɔ maama na wɔ ma cɔgi Zezi na yɪ Nazareti tu tɪn yɪri dum mu.

¹⁰ Amɔ ki kuntu maama Zeruzalem ni. Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam dɛɛn mu pɛ-ni cwɛɲɛ, yɪ a jaani Zezi karabiɛ bam a ki pɪna digɛ ni. Ba na yɛni ba gɔ-ba, amɔ yɛni a sɛ ni ku maɲi.

¹¹ Kuni zanzan a yɛni a kartɪ a ve Zwifɛ bam Wɛ-di sum maama, yɪ a jaani-ba a pa ba na cam. A maa kwaani a fi-ba si ba ɲɔɔni ba twɪ ba Yuutu wɔm. A banti na tiini dɪ zaɲi dɪ ba tɪn, a yɛni a tɔgi ba nɛ a ve tɪni yigɛ yigɛ, yɪ a jaani-ba a bɛɛsa.

¹² Dɛ didwi mu a zaɲi a maa ve Damasi si a yaari

Zezi karabiɛ bam. Zwifɛ bam kaanum yigɛ tiinɛ bam dɛɛn pɛ-ni cwɛɲɛ dɪ dam si a vu da a yaari-ba.

¹³ Amɔ tu pɛ, dɪbam dɛɛn wɔ cwɛɲɛ ni mu dɪ veɛ. Wɪa titari ni a ma na pooni na tiini dɪ dana dɪ dwe wɪa kam na yɪ te tɪn, dɪ nuɲi weyuu ni dɪ pɪpɪli dɪ gilimi amɔ dɪ balɔ na tɔgi dɪ amɔ tɪn.

¹⁴ Dɪbam maama ma tɔ tɪga ni. A ma ni kwɛrɛ na ɲɔɔni dɪ Zwifɛ bam taani ka wɪ: <Sooli, Sooli, bɛɛ mu yɪ n jigi amɔ n bɛɛsi kuntu? Nmu ki nɪɛɛni nabɪa na kwaani si ka ta wɔlɔ na jigi-ka o pa tɪn mu. Nmu wɔ joori n cɔgi n titɪ mu.>

¹⁵ A ma bwe a wɪ: <A tu, nmu yɪ wɔɔ mu?> Dɪ Yuutu wɔm ma lɛri o wɪ: <Amɔ yɪ Zezi wɔlɔ nmu na jigi n bɛɛsi tɪn mu.

¹⁶ Nan zaɲi n zigi wɛɛni. A bri a titɪ dɪ nmu si a li-m si n ta n yɪ a tintɔɲɔ mu dɪ a maana tu, si n daari n pa nɔɔna lwarɪ nmu zɪm na nɛ kulɔ amɔ tee ni dɪ kulɔ a na wɔ bri nmu tɪn.

¹⁷ Aá jɔɲi nmu Zwifɛ bam jɪɲa ni a yagi, dɪ dwi-ge tiinɛ bam jɪɲa ni. A laan nan wɔ tɔɲi nmu si n vu dwi-ge tiinɛ bam te,

¹⁸ si n puri ba yɪɔ si ba yagi lim, si ba taa ɲwi pooni yigɛ ni. Nmu wɔ pa ba nuɲi sɔtaani dam wɔni n daari n ki-ba Wɛ jɪɲa ni. Kuntu tɪn, Wɛ wɔ yagi ba lwarɪm DI ma cɛ-ba si ba na jɛɲɛ je DI titɪ nɔɔna bam wɔni, ba na ki ba wɔ-dɪdɔa dɪ amɔ tɪn ɲwaani.>

¹⁹ Kuntu tɪn, Pɛ Agripa,

amu wɔ vɛn vɛrum dɛlɔ na nunji Wɛ-sɔŋɔ dɛ ba amu te tɛn, a sɛ-dɛ mu.

²⁰ A puli a tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam a bri nɔɔna Damasi ni mu dɛ Zeruzalem ni, ku wɛli dɛ Zwifɛ bam tɛv kum maama ni, dɛ dwi-ge tiinɛ bam dɛ tee ni. A bri-ba sɛ ba lɛni ba wɔrv, sɛ ba daari ba pipiri ba taa tɔgti Wɛ, sɛ ba taa kɛ kulɔ na wɔv bri ni ba suni ba lɛni ba wɔrv tɛn mu.

²¹ Kuntɔv nɔwaa ni mu Zwifɛ bam jaani-ni maŋa kalɔ a na wɔv Wɛ-di-kamunu kum wɔni tɛn, yɛ ba kwaanɛ sɛ ba gv-ni.

²² Wɛ nan mu wɛli-ni yɛ ku ba ku yɛ zɛm. Kuntɔv nɔwaa ni mu a zɛgti yo sɛ a ta cɛga a bri nɔɔna maama, ku na yɛ nɔn-kamunɛ naa nɔɔnɔv dɛ nɔɔnɔv dɛ. A na yɛni a te kulɔ tɛn yɛ bidwɛ mu dɛ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnɛ bam dɛ Moyisi titi dɛɛn na tagɛ ni kulɔ wɔv kɛ tɛn.

²³ Ku tagɛ ku wɛ, ni Krisi wɔm Wɛ na tunji tɛn maŋi sɛ o na yaara, sɛ o ji wɔlv na wɔv da yigɛ o bi o yagɛ tɔvni tɛn, sɛ o daari o pa Zwifɛ bam dɛ dwi-ge tiinɛ bam dɛ na pooni, sɛ Wɛ vri-ba ba lwarɛm wɔni.»

²⁴ Pooli na wɔra o nɔɔni sɛ o ma jɔŋi o titi kuntɔv tɛn, Fesitu ma zaŋi o ta dɛ kwɛrdɛa o wɛ: «Pooli, nmɔv co mu! Nmɔv na tiini n zaasi tɔnɔ zanzan kuntɔv tɛn mu pe n wɔbɔŋa tɛrɛ.»

²⁵ Pooli ma lɛri o wɛ: «Dɛbam tu Fesitu, ku dai ni a wɔbɔŋa mu tɛrɛ. A na zɛgti a te kulɔ tɛn yɛ cɛga mu, yɛ ku jɛgti kuri lanyɛranɛ.»

²⁶ Pɛ Agripa maŋi o ye wɛɛnu tum kuntɔv ni ni. Aa wani a nɔɔni a taani did-o jaja. A ye ni a na nɔɔni kulɔ maama tɛn dai wo-dɔŋv did-o, bɛnɔwaa ni wɛɛnu tum kuntɔv wɔv sɛgti ti kɛ gugoro ni.

²⁷ Pɛ Agripa, nmɔv sɛ faŋa faŋa Wɛ nijɔŋnɛ bam na bri kulɔ tɛn na? Amu ye ni n sɛ.»

²⁸ Agripa ma ta dɛ Pooli o wɛ: «Ku ge finfin sɛ n taani dim pa amu ji Zezi Krisi bu.»

²⁹ Pooli ma lɛri o wɛ: «Ku na ge finfin naa ku na daani dɛ, a loori Wɛ sɛ DI pa nmɔv dɛ balɔv maama zɛm na je ba cɛgti a taani dim tɛn dɛ ji ni amu na yɛ te tɛn. Ku na dai capɔnnɔv tum yɛranɛ mu a ba lagɛ sɛ ba ma vɔ abam dɛ.»

³⁰ Pɛ wɔm dɛ gvɛrma tu Fesitu dɛ Birɛnisi dɛ balɔv maama na wɔra tɛn laan ma zaŋi ba nunji.

³¹ Ba na nunji tɛn, ba maa nɔɔni daani ba wɛ: «Nɔɔnɔv wɔntɔv wɔv kɛ kulɔ na maŋi sɛ ba gv-o naa sɛ ba kɛ-o pɛna digɛ ni tɛn.»

³² Agripa ma ta dɛ Fesitu o wɛ: «Dɛ ya wɔv wani dɛ li nɔɔnɔv wɔntɔv dɛ yagɛ, ku na dai o titi na wɛ o lagɛ sɛ pafarɔv wɔm mu dɛ o taani dim tɛn nɔwaa ni.»

27

Pooli na maa ve Yitali te tɛn

¹ Ba dɛɛn laan na li wɔbɔŋa sɛ ba pa dɛ zɔv naboro dɛ vu Yitali tɛn, ba ma ja Pooli dɛ pɛna badonnɛ ba kɛ pamaŋna yigɛ tu

wɔdon ɔna ni, o yiri mu Zuliyusi. O nunji pa-faru wɔm pamaɔna bam kɔgo kum wɔni mu.

² Dɔ ma na naboro, ku nunji Adramiti yi ku lagɔ ku vu tɔni dɔlɔ na wɔ Azi nɔnɔ kum ni ni tɔn. Dɔ ma vu dɔ zu ku wɔ dɔ tɔgi dɔ ke. Arisariki dɔ ma tɔgi dɔbam o ke. Wɔntɔ nunji Masɔdwanɔ tɔv kɔdon mu, ku yiri na yi Tesaloniki tɔn.

³ Tɔga na pɔvri tɔn, dɔ ma vu dɔ yi Sidɔn. Zuliyusi ma duri Pooli nwanja, yi o pa-o cwɔnɔ sɔ o vu o badonnɔ te, sɔ ba ki kulɔ o na lagɔ tɔn ba pa-o.

⁴ Dɔ ma zaɔi dɔ nunji daani dɔ zu nɔnɔ kum wɔ. Vu-dɔv maa jeeri dɔbam ku maga. Kɔntɔ nwanja dɔ ma dalɔ Sipri tɔv buburu kum yira dɔ ke.

⁵ Dɔ ma daari dɔ tɔgi nɔnɔ kum wɔ dɔ vu dɔ da Silisi dɔ Pamfili te dɔ ke. Dɔ ma vu dɔ yi Liizi tɔv kɔdon, ku yiri mu Miira.

⁶ Dɔ na yi da tɔn, pamaɔna yigɔ tu wɔm ma na naboro kɔdon ku na nunji Alesandri ku maa ve Yitali. O ma pa dɔ zu ku wɔ.

⁷ Dɔ maa wɔ nɔnɔ kum wɔni dɔ ve fiun fiun yi dɔ ki da kɔgo kɔgo, ku na tiini ku camma tɔn nwanja. Dɔ ma vu dɔ yi Kinidi na batwari me tɔn. Viu kum na jeeri dɔbam ku magɔ kɔntɔ tɔn, dɔ daa ma wari dɔ yɔvri dɔ yigɔ dɔ vu. Kɔntɔ nwanja dɔ ma vu dɔ dalɔ Kreti buburu kum yira dɔ ke dɔ da Salmoni je sim.

⁸ Dɔ ma yɔvri dɔ dalɔ buburu kum yira yi dɔ na cam zanzan, yi dɔ laan vu dɔ yi jɔgɔ kalɔ yiri na yi Nabwæru Zigung Je-nɔna tɔn. Laazi tɔv kum batwari dɔ jɔgɔ kam kɔntɔ.

⁹ Dɔbam ma tiini dɔ daani je sim kɔntɔ ni. Ku ma ba ku yi maɔna kam ku na damma sɔ nɔɔna ja naboro ba zu nɔnɔ kum wɔ tɔn. Zwifɔ bam ni-vɔɔm de dɔm maɔni dɔ ke yi ku daari fiun sɔ bɔni dɔm ti. Pooli ma kaani-ba o wɔ:

¹⁰ «A badonnɔ-ba, a na ne kulɔ tɔn, dɔ na zaɔi sɔ dɔ daa ke, dɔ wɔ na yaara zanzan. Dɔ wænu tɔm maama lagɔ tɔ cɔgi mu. Ku dai naboro kum dɔ ku zɔla yam yiranɔ má, ku wai sɔ dɔbam tɔtɔ dɔ ga dɔ nwanja.»

¹¹ Pooli na tagɔ kɔntɔ tɔn, pamaɔna yigɔ tu wɔm ma wɔ se o na tagɔ kulɔ tɔn, yi o daari o se naboro kum tu wɔm dɔ wɔlɔ na co-ku tɔn taani dɔm.

¹² Nabwæru gugoro kum me ba na wɔra tɔn ba lana sɔ ba taa tigi da, sɔ vu-dɔv kum maɔna kam ba ka ke. Nɔɔna bam zanzan ma li wɔbɔna sɔ ba zaɔi ba ke nɔnɔ kum wɔ, sɔ ba kwaani ba nii baá wani ba yi Feniki na. Feniki wɔ Kreti ni mu, yi ku jigi nabwæru gugoro kulɔ kwaga na yagɔ vii kum tɔn. Ba na yi daani, baá wani ba taa tigi da sɔ vii kum maɔna ke.

Vu-fɔv na jaani-ba na baɔa ni te tɔn

¹³ Viu laan ma zaɔi jagwiɔ baɔa ni ku fulɔ. Nɔɔna bam

maa buŋi ni baá wani ba na cwəŋə ba ki kulɔ ba na buŋi tɪn mu. Ba ma ti ba yigə sɪ ba kwe naboro kum ba ke. Ba maa dali Kreti buburu kum yira ba maa kea.

¹⁴ Dɪbam ma wɔ yi yigə, yi vu-dɪv zani kɔ zigi bube dim ni kɔ ba kɔ magi dɪbam. Ba deen bæ viu kum kuntu yiri ni Yurakilo mu.

¹⁵ Viu kum na tiini kɔ magi dɪbam kuntu tɪn, di daa ma wari sɪ di pa naboro kum yɔɔri viu kum na nuŋi me tɪn. Di na kwaanɪ di ga tɪn, di ma yagi naboro kum di pa viu kum.

¹⁶ Viu kum ma ja dɪbam kɔ vu kɔ pa di dali buburu kudon yira, yi viu kum daa ba magi dɪbam zanzan. Bube dim kuntu yiri mu Koda. Kɔ tiini kɔ ce di yira mu, yi di laan wani di liiri naboro balanja kam di ki naboro kamunu kum wɔni sɪ ka yi cɔgi.

¹⁷ Ba na pe kɔ zɔ naboro kum wɔni tɪn, ba ma kwe ŋɔni ba pa sɪ tɔgi naboro kamunu kum kuri yi ba vɔ kɔ maama. Ba maa kwari fɔɔni ni kɔv ja-ba kɔ vu nakula je silɔ yiri na yi Siriti tɪn. Kuntu ŋwaanɪ ba ma kwaanɪ ba cəŋi naboro kum ba pa kɔ daa ba tiini kɔ durə, yi ba yagi-kɔ ba pa viu kum.

¹⁸ Vu-dɪv daa ta ma tiini kɔ magi dɪbam. Tiga na pɔuri tɪn, ba ma sɪŋi sɪ ba li naboro kum zila yam ba duli ba yagi na bam wɔni, sɪ kɔ daa yi ta dunə.

¹⁹ Tiga daa na pɔuri tɪn, ba titi ma ma ba ja ba li

naboro kum yira wəənu ba di na bam wɔni.

²⁰ Kɔ deen yi da kɔgɔ kɔgɔ mu dɪbam na wɔ ne wia di calicwi. Vu-dɪv kum daa ta maa tiini kɔ magi dɪbam yi kɔ ba yaga. Dɪbam daa ba tɪna ni di wɔ wəri.

²¹ Nɔɔna bam maa na ve taan yi ba ba di wɔdiu tɪn, Pooli ma zani o zigi ba wɔni o ta di ba o wɪ: «A badonnə-ba, abam ya na se a ni yi di wɔ zani di yagi Kreti, di ya bá na cɔgɪm di yaara yantu don.

²² A laan nan loori abam sɪ á taá jigi pu-dia. Amu ye sɪ abam wɔlɔwɔlɔ bá ga o ŋwia, kɔ yi naboro kum yiranɪ mu wɔ cɔgi.

²³ Kɔ yi diin titi ni mu, We dilɔ na te amu yi a yi Di tɪntɔŋɔ tɪn tɔŋi Di maleka amu tee ni.

²⁴ Ka ma ta ka wɪ: «Pooli, yi ta n kwari fɔɔni, sɪ nmu manɪ sɪ n vu n zigi pa-faru wɔm yigə ni mu. We yi ŋwaja tu, yi Di wɔ pa nɔɔna balɔ na tɔgi ba wɔ naboro kum wɔni tɪn di na ŋwia.»

²⁵ Kuntu ŋwaanɪ, a badonnə-ba, á taá jigi-na pu-dia. A jigi tɪna di We, ni maleka kam na tagi kulɔ ka bri-ni tɪn wɔ sɪni kɔ ki.

²⁶ Di kuntu di, viu kum manɪ sɪ kɔ magi dɪbam kɔ ja vu kɔ zigi bube didon yuu ni mu.»

Naboro kum na cɔgi yi nɔɔna bam lu te tɪn

²⁷ Viu kum deen maa magi dɪbam taan, kɔ jigi kɔ maa ve Adria ninu kum wɔni. Kɔ deen yi titi dilɔ na ki

dɪbam da fugə yana na bam wɔni tɪn mu. Tɪtu kɔnkɔru ni balu na co naboro kum tɪn maa buŋi ni di wɔra di twe buɓe mu.

²⁸ Ba ma kwe kandwe na lægə ŋɔna ni ni ba di na bam wɔni, si ba lwarɪ na bam na luunə te tɪn. Ba ma na ni ba luunə ba maŋi ni metra finna mu te. Ku na ki fiɪn tɪn, ba daa ma di ŋɔna kam si ba nii, yi ba na ni na bam ta luunə ba maŋi ni metra fiintɔ mu te.

²⁹ Ba maa kwarɪ fɔbɔni si viu kum wɔ magɪ naboro kum, ku ja vu ku magɪ di pweeru. Kuntɔ ŋwaanɪ ba ma li naboro kum zigum luguru tɪna ku kwaga ni ba di na bam wɔni si ku ma zigɪ. Ba ma daari ba loori We si tɪga pɔuri lɪla.

³⁰ Naboro kum coonə bam ma buŋi si ba lu si ba daari naboro kum. Ba ma li naboro balanɔ kam ba di na bam wɔni, yi ba ki nɪnɛni ba lagɪ ba vu ba li naboro kum yigə luguru tɪm mu si ba ma zigɪ-ku te.

³¹ Pooli na lwarɪ ba na buŋi si ba ki te tɪn, o ma ta di pamaŋna yigə tu wɔm di o nɔɔna bam o wɪ: «Nɔɔna bantɔ na nuŋi ba daari naboro kum, abam daa bá wanɪ á lu.»

³² Pooli na tagɪ kuntɔ tɪn, pamaŋna bam ma go ŋɔni silɔ ba na me ba læ boro balanɔ kam tɪn ba di-ka ba yagɪ.

³³ Tɪga na wɔra ka pɔuri tɪn, Pooli ma loori ba maama si ba zanɪ ba di wɔdiu. O ma ta di ba o wɪ: «Zɪm mu jigɪ da fugə yana liə zanzan na

jigɪ abam yi á warɪ wɔdiu si á di.

³⁴ A nan loori abam si á zanɪ á di wɔdiu. A na wɔ ki kuntɔ, á bá wəri. A taá ye ni abam wɔlɔwɔlɔ bá lagɪ á yuuyua tɪti di á ga.»

³⁵ Pooli na tagɪ kuntɔ o ti tɪn, o ma kwe dipe o zigɪ ba maama yigə ni o ki We le, yi o daari o fɔ-di o wɔra o di.

³⁶ Ku ma pa ba maama pu-dia yi ba di di wɔdiu.

³⁷ Dɪbam maama ni deen yi nɔɔna biə-yale di fusɪrpe bardɔ mu (276) naboro kum wɔni.

³⁸ Ba maama na di ba zanɪ tɪn, ba ma li mɪna ywəlu tɪm naboro kum wɔni ba di na bam wɔni, si ku daa yi ta dunə.

³⁹ Tɪga laan na pɔuri tɪn, nɔɔna bam maa yəri buburu kulɔ ni ni ba na wɔra tɪn. Ba ma nii ba na gugoro na na ve ba tigi da tɪn. Ba maa buŋi si ba nii ba na wɔ wanɪ ba pa naboro kum tɔgɪ daani ku be.

⁴⁰ Ba ma go ŋɔni silɔ na lægi naboro kum zigum luguru tɪm ba yagɪ na bam wɔni. Ba ma daari ba bwəli ŋɔni silɔ na vɔgɪ naboro kum naywi sɪm tɪn, si ba taa paɪ ku ve ni ba na lagɪ te tɪn. Ba laan ma kwe naboro gɔrɔ ba læ naboro kum yigə ni si viu kum taa magɪ-ku, si naboro kum wanɪ ku be.

⁴¹ Naboro kum ma vu ku yi na-kula jægə ku cəŋi da. Ku yigə kam maa mɔuri kasula wɔni, yi ka daa warɪ ka li. Ku daari na bam maa tiini ba pɔgɪla, yi ba magɪ naboro

kum kwaga kam ba pa ka wɔra ka cɔga.

⁴² Pamaɲna bam dɛen ma ki ni daani si ba ja puɲa bam ba gu, si ba wɔlɔwɔlɔ yi zani o din na bam o vri o titi ba ja ni.

⁴³ Ba yigə tu wɔm maa lagi si o vri Pooli ηwɪa o yagi. O ma ci-ba si ba yi ki kulɔ ba na buɲi tin. O ma daari o pa ni, si nɔɔna balɔ na wɔ wani ba din ba nunji tin da yigə ba fanɪ ba cu na bam wɔni si ba din ba be,

⁴⁴ si balɔ na daari tin kwe naboro kum da-didwaaru tum naa ku wəənu tilɔ na bwəri tin ba ma din ba be. Kuntu mu dibam maama ki di ma joni di titi.

28

Kulɔ na ki Maliti ni tin

¹ Dibam na lugi yi di be bube dim kuntu tin, mu di lware ni bube dim kuntu yiri mu Maliti.

² Nɔɔna balɔ na zuuri daani tin maa ja dibam ηwana zanzan. Dwa maa siɲi ka wɔra ka nɪa, ka pa waaru wɔra. Ba ma dwe mini ba pa dibam maama si di weeri.

³ Pooli ma puuri de o wɔra o ki mini dim wɔni. Mini dim wulim ma pa bisankwɪa nunji de sim wɔni ka kari Pooli jɲa ka lagi da.

⁴ Tu kum tiinə bam na ne bisankwɪa kam na lagi Pooli jɲa kam ni tin, ba maa te daani ba wi: «Kəm duntu bri ni nɔɔnɔ wɔntu yi nɔn-guru mu. Di o na lugi niɲu kum wɔni tin di, ku ta wɔ maɲi

si o taa ηwɪ. We wɔ se si o wəri.»

⁵ Pooli ma mi bisankwɪa kam o di mini dim wɔni, yi kulɔkulɔ wɔ ki-o.

⁶ Nɔɔna bam maa buɲi ni, o yira ga wɔ fuli mu naa oɔ da o tu tɪga ni mu o ti. Ba na cəgi kuntu taan tin, ba ma wɔ ne ni kulɔkulɔ ki-o. Ba ma ləni ba wɔbuɲa yi ba daari ba wi: «Nɔɔnɔ wɔntu yi we didonj mu!»

⁷ Jəgə kam kuntu seeni nɔɔnɔ wɔdonj kara batwari da. Nɔɔnɔ wɔm yiri mu Pibilu. Wɔntu mu yi tu kum kuntu didɛeru. O ma joni dibam lanyiranɔ o sɔɲo ni. Di ma ki da yato da.

⁸ O ko maa tigi o ba jigɪ yazurə. Paa di wɔ-zuru mu jig-o. Pooli ma zu o digə kam si o na-o. O ma danɪ o ja o baɲa ni o loori We o pa-o, yi o yawɪu kum je.

⁹ O na ki kuntu tin, tu kum tiinə balɔ maama na ba jigɪ yazurə tin maa tui o te, yi ba na yazurə.

¹⁰ Ba ma zuli dibam, yi ba kwe peera zanzan ba ja ba ba pa dibam. Maɲa kalɔ di daa na lagi di zu naboro si di ke tin, ba ma pa dibam kulɔ maama na maɲi di di vəɲə kam tin si di ja di viiri.

Ba na ke ba maa ve Rom te tin

¹¹ Di dɛen ki canɪ sɪtɔ mu tu kum kuntu ni, yi di laan na naboro kudonj kulɔ ba na ma bə ni Wa-yiywa tin. Ku dɛen nunji Alesandri mu ku ba ku zɪgɪ bube dim kuntu ni ni taan, yi vu-diɔ kum maɲa

ke. Dí deen ma zu ku wu si dí ke.

¹² Dí ma togi nuu kum wu dí vu dí yi Sirakusi. Dí ma pəni da da yatɔ.

¹³ Dí ma zaŋi daani dí togi nuu kum wu dí vu dí yi Rigiu. Tɔga na puuri tɔn, viu ma daa zaŋi dí kwaga ni ku siŋi ku maga. Dí ma ki da yale, yi dí vu dí yi Pusoli dí zigi da.

¹⁴ Dí ma nunji naboro kum wu ni dí vu dí maŋi di Zezi karabiə badonnə. Ba ma loori dɔbam si dí ki da yarpe ba tee ni. Dí ma ki da yarpe daani, yi dí laan vu dí yi Rom.

¹⁵ Zezi karabiə balu na wu Rom ni tɔn ma ni dɔbam ŋwa. Ba ma zaŋi Rom ni si ba nunji ba jeeri dɔbam cwəŋə ni. Ba deen tu ba yi Apiusi yaga kam na wu me tɔn, yi badaara di deen ba jəgə kalu ba na bə ni Vərə Di Sɔtɔ tɔn, si ba jeeri dɔbam. Pooli na ne-ba kuntu tɔn, o ma ki We le yi ku pa-o baari.

¹⁶ Dí na ve dí yi Rom kuntu tɔn, ba ma pa Pooli cwəŋə si o taa zuuri o na lagɔ me tɔn, yi ba pa pamanu togi o yuro.

Pooli na bri We cɔga kam Rom ni te tɔn

¹⁷ Da yatɔ na ke tɔn, Pooli ma bəŋi tu kum Zwifə bam yigə tiinə si ba jeeri daani. Ba na tu tɔn, Pooli ma ta di ba o wɔ: «A ko-biə-ba, a wu ki kulukulu a cɔgi dɔbam noona bam wu, naa a cɔgi cullu tɔlu dɔbam nabaara na tiŋi ba pa dɔbam tɔn. Di ku di, ba jaani amu Zeruzalem

ni mu ba ki Rom tiinə juŋa ni si ba pi-ni.

¹⁸ Ba deen ma bwe-ni taani si ba nii a na ki kulɔ tɔn. Ba ma wu ne a na ki kulɔ a cɔgi si ku pa ba gu-ni tɔn. Kuntu ŋwaani ba ya maa lagɔ si ba yagi-ni.

¹⁹ Zwifə bam ma wu se kuntu. Mu ku kuri ku deen yi fifiɔn si a ta si Rom pafaru wum tɔti di a taani dɔm. Ku nan dai ni amu ga jigi taani mu di a tɔti dwi tiinə bam.

²⁰ Kuntu ŋwaani mu a bəŋi abam si á ba, si dí ŋooni daani dí nii. Ba na vɔgi amu di caponnu tɔm tɔn, ku yi a na se wulu wum Yisrayeli tiinə bam na jigi o tɔna tɔn ŋwaani mu.»

²¹ Pooli na tagɔ kuntu tɔn, ba ma ta did-o ba wɔ: «Dɔbam nan wu jɔŋi tɔno Zude tiinə bam tee ni ba na puuri ba ta nmu taani tɔn. Dɔbam ta wu ne dí ko-bu wulu na nunji da o ba o ta nmu taani o bri dɔbam, naa o ta wo-baloro o pa nmu.

²² Dɔbam nan wu ta lagɔ si dí lwarɔ nmu na jigi kulɔ n wubuŋa ni tɔn. Bəŋwaani dí maŋi dí ye ni, nmu na togi cwə-duŋa kalu tɔn, noona yəni ba ŋooni ba yáali-ka je maama.»

²³ Ba laan ma lagɔ de ba pa Pooli si ba jeeri daani. De dɔm na yi tɔn, noona zanzan ma ba jəgə kalu Pooli na zuuri da tɔn. Ba na tu tɔn, o ma tiini o ŋooni taan o bri-ba, ku zigi zizuŋa ni ku vu ku yi didaan-ni. O ma ta We paari dɔm na yi te tɔn o bri-ba. O ma ma We cɔga kalu

na pɔpɔni Moyisi cullu tɔno kɔm dɪ faŋa faŋa We ni-joŋnə bam twaanɔ tɔm wɔni tɔn o brɪ-ba, yɪ o kwaanɪ sɪ o pa ba sɛ cɪga kalɔ o na tɛ Zezi ŋwaanɪ tɔn.

²⁴ O na brɪ-ba kɔntɔ tɔn, badaara ma sɛ o taanɪ dɪm. Badaara dɪ ma wɔ sɛ.

²⁵ Ba ma zanɪ sɪ ba viiri, yɪ ba magɪ kantɔgɔ daanɪ dɪ Pooli na tagɪ kulɔ tɔn. Ba ta na wɔ viiri tɔn, mɔ Pooli tagɪ taanɪ dɪdɔŋ o wɛli da o wɪ:

«We Joro kɔm dɛɛn tɔgɪ We ni-joŋnu Ezayi kwɛrɛ mɔ kɔ ta cɪga dɪ abam nabaara bam kɔ wɪ:

²⁶ Ve a nɔɔna bam te sɪ n ta dɪ ba nɪ:

Abam wɔ fɔgɪ á cɛgɪ We taanɪ dɪm dɪ á zwa,

yɪ á bá ni dɪ kuri.

Abam wɔ fɔgɪ á nii dɪ á yiə,

yɪ á bá na.

²⁷ Bɛŋwaanɪ nɔɔna bam kɔntɔ wɔbɔŋa tɪgɪ mɔ.

Ba zwa dɪ ma kwarɪmɪ,

yɪ ba daari ba pu ba yiə,

sɪ ba yiə yɪ zanɪ ya na,

sɪ ba zwa yɪ zanɪ ya ni,

sɪ ba wɔbɔŋa yɪ zanɪ ya lwarɪ We taanɪ dɪm kuri.

Kɔ na dai kɔntɔ, ba ya wɔ pipiri ba sɛ amɔ We yɪ a pa-ba yazurɛ.»

²⁸ Pooli laan ma ta o wɛli da o wɪ: «Á nan taá ye nɪ We pɛ dwi-gɛ tiinɛ mɔ lwarɪ Dɪ na wɔ joŋi-ba Dɪ yagɪ te tɔn. Bantɔ nan wɔ sɛ Dɪ kwɛrɛ kam.» [

²⁹ O na tagɪ kɔntɔ tɔn, Zwifə bam ma nunɪ o tee nɪ.

Ba na maa viiri tɔn, ba ma tiini ba magɪ kantɔgɔ daanɪ.]

³⁰ Pooli dɛɛn kɪ bɪna yale mɔ jɛgɛ kam kɔntɔ nɪ, yɪ o zɔɔrɪ mɛ o na ŋwɪ sɪ o taa tigi da tɔn. O maa yɛni o jeeri nɔɔna balɔ maama na tui o te sɪ ba na-o tɔn.

³¹ O maa yɛni o brɪ We paari dɪm cɪga kam, yɪ o toolɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi kwɛrɛ. O dɛɛn ŋɔɔni dɪ baari mɔ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ cɪgɪ o yigɛ.

**Tóno kulu Pooli na
pupuni o pa
ROM TIINÉ tun
Tóno kulu Pooli
na pupuni o pa
Rom tiinè tun na
bri dibam kulu
tun mu tuntu**

Pooli dèen pupuni tóno kuntu o pa Wè nòona balu na wu Rom ni tun mu. Nòona badaara ya manj ba bri-ba Wè ciga kam. Pooli nan lagi si o di yi ba te, si o pa ba na baari mu, si o laan daari o ke o vu yigè.

Tóno kuntu wuni o bri o zaasim dum maama na yi te tin:

Nòonu maama ki lwarim mu, yi Wè nan soe ba maama, ku na yi Zwifè naa dwi-ge tiinè di. Ba maama wú wanti ba na ciga Wè tee ni, di ba na ki ba wu-didba di Zezi Krisi wulu na tigi ba njwaani tun. Kuntu nan yi Wè pèeri mu. Wulu maama na ki o wu-didba di Zezi tun wú na vrim lwarim di tuntu wuni. Ba laan wú ta nwi di ba Yuutu Zezi, yi Wè Joro kum zani-ba (pòorum 1-8).

Pooli ta ma bri Zwifè balu na vin Zezi di zim maama tun wojo. O bri ni ba bá wanti ba vin Wè manja maama, Wè zaani dum na wai wojo maama tun njwaani (pòorum 9-11).

Ku nan na yi lele kuntu, Wè na ki dwi-ge tiinè maama lanyirani te tun, ku manj si ba kwe ba titi ba pa Zezi, si ba taa nwi di

wu-ponjo, si ku poli Wè wu (pòorum 12-15).

Tóno kum tiim jègè ni, Pooli bri ni o lagi si o vu Rom mu, si bantv di laan wanti ba zèn-o si o ke o vu Esipanyu. O laan ma daari o jòoni nòona balu maama o na ye yi ba wu Rom ni tun (pòorum 15-16).

¹ Amu Pooli wulu na yi Zezi Krisi gamba-sono tun mu pupuni tóno kuntu. Wè mu kuri-ni si a taa yi Zezi tintwjuvu, si a taa tóoli o kwèr-ywèjè kam.

² Faja faja tun Wè manj DI pa DI nijojnè bam mu pupuni DI tóno kum wuni, ni DI goni ni si DI pa nòona lwaru DI kwèr-ywèjè kam kuntu.

³⁻⁴ DI kwèrè kam kuntu nan yi DI Bu wum taanu mu, wulu na yi dibam Yuutu Zezi Krisi tun. Wuntu na jigi nabiinu tun, ba lug-o Pè Davididwi tiinè bam wuni mu. Wè Jorokum nan wu o tee ni di dam, yi ku bri ni o yi Banja-Wè Bu mu manja kalu o na bi o yagi tuntu tun.

⁵ Wuntu njwaani mu Wè ki dibam yu-wojo lanyirani, yi DI pa dí yi Zezi tintwjuvu si dí vu dwi maama tiinè te dí pa ba se o kwèr-ywèjè kam, si ba daari ba ki ba wu-didba did-o, yi kuntu wú pa Zezi Krisi na zulè.

⁶ Abam di tógi á yi balu Wè na kuri si á taá yi Zezi Krisi nòona tun mu.

⁷ A pupuni a pa abam balu na wu Rom ni yi Wè soe

abam yɪ DI kuri abam sɪ á taá yɪ DI nɔɔna tɪn mu.

Dí Ko Wɛ dɪ dí Yuutu Zezi Kriisi wó pa abam yazurə dɪ yu-yoŋo.

Pooli buŋi sɪ o vu o na Rom tiinə bam

⁸ Dayigə woŋo yɪ, amu lagɪ a toɟɪ Zezi Kriisi ŋwaani mu a kɪ a Yuutu Wɛ le abam maama ŋwaani, dɪ nɔɔna na te abam taani je maama ni á kɪ á wu-dɪɖba dɪ Zezi tɪn.

⁹ Amu yəni a loori Wɛ abam ŋwaani maŋa maama, yɪ Wɛ dɪɖ a na tɔŋɪ a paɪ dɪ a wu maama dɪ a na toɔli DI Bu Zezi kwər-ywəŋə kam tɪn ye ni amu te ciɟa mu.

¹⁰ A ta yəni a loori-DI sɪ DI pa-nɪ cwəŋə, sɪ a laan wani a ba abam te.

¹¹ Abam fra tiini ya jɟɪ amu. A lagɪ sɪ a na abam, sɪ Wɛ Jorokum laan wani ku toɟɪ amu ku zəni abam dɪ Wɛ-peeri dɪɖ na wó pa á zɪɟɪ lanyirani tɪn.

¹² A na lagɪ kulɖ tɪn mu yɪ sɪ dí na baari da-tee ni, dɪbam maama na jɟɪ wu-dɪɖba dɪ Zezi tɪn ŋwaani.

¹³ A ko-biə-ba, á taá ye ni a kwaani kuni zanzan mu sɪ a na ne cwəŋə sɪ a ba a na abam, yɪ a daa ta wu ne cwəŋə dɪ zɪm maama. A lagɪ sɪ a ba sɪ a wani a tɔŋɪ titɔŋɪ dɪɖ na wó ja kuri tɪn mu abam titari ni, ni a na maŋɪ a kɪ te dwi tiinə badonnə dɪ titari ni tɪn.

¹⁴ Ku yɪ fifiɖn mu sɪ a toɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam a bri nɔɔna maama, yɪ ku nyɪ ni jim mu te a yuu ni, ku na yɪ balɖ yɪ na puuri, naa balɖ

yɪ na wu puuri tɪn, dɪ swan tiinə dɪ balɖ na yəri kulɖkulɖ tɪn.

¹⁵ Kuntɖ ŋwaani mu amu tiini a lagɪ sɪ a ba a toɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam a bri abam balɖ na wu Rom ni tɪn dɪ.

Wɛ kwər-ywəŋə kam na jɟɪ dam te tɪn

¹⁶ Amu ba kwari cavura sɪ a bri nɔɔna Wɛ kwər-ywəŋə kam. Taani dim kuntɖ mu jɟɪ dam, yɪ Wɛ ma-dɪ DI vri nɔɔna balɖ maama na kɪ ba wu-dɪɖba dɪ DI tɪn, ku puli dɪ Zwifəbam mu, yɪ ku laan ba ku wəli dwi-geitiinə dɪ da.

¹⁷ Wɛ kwər-ywəŋə kam mu bri nɔɔna DI na wó pa ba na ciɟa DI tee ni te tɪn. Ku maama nan zɪɟɪ ba na jɟɪ wu-dɪɖba dɪ Wɛ tɪn ŋwaani mu. Wɛ tɔŋɔ kum maŋɪ ku bri ni: «Wulɖ maama na jɟɪ ciɟa Wɛ tee ni tɪn mu yɪ wulɖ na kɪ o wu-dɪɖba dɪ DI tɪn, oó na ŋwɪa ciɟa ciɟa.»

Nabiinə maama na ge bura Wɛ tee ni te tɪn

¹⁸ Baŋa-Wɛ nan bri nɔɔna DI bani na zanɪ dɪ ba ba lwarɪm dɪ ba kəm-lwaanɖ tum maama ŋwaani. Ba na kɪ wo-lwaanɖ tɪn ŋwaani mu pa ba yəni ba ci ciɟa kam nɔɔna tee ni.

¹⁹ Wɛ nan vanɪ ba zwa, beŋwaani DI maŋɪ DI pa nɔɔna cwəŋə sɪ ba lwarɪ DI ciɟa kam. Wɛ titɪ bri-ba DI ciɟa kam jaja yɪ ba wu se.

²⁰ Nabiinə wari ba nai Baŋa-Wɛ dɪ ba yiə. Ku nan na zɪɟɪ DI na kɪ lɔɟɖ baŋa tɪn, nabiinə sunɪ ba nai wəənu tɪɖ DI na kɪ tɪn. Ku ma pa ba wani ba lwarɪ

lanyirani ni DI yi WE ciga ciga, yi DI jigi dam dilu na ba jigi tiim tin. Kuntu nwaani nabiinè bá wani ba na bura WE tee ni di ba na wu se-DI tin.

²¹ Ba manji ba ye WE na yi wulu tin, yi ba nan ba zuli-DI ni ba WE, naa ba taa ki-DI le. Ku maa pa ba wubunja ti, yi ba bicara yam laan yi lim, yi ba yeri wono kulb na lana tin.

²² Ba maa pai ba jigi swan mu, yi ba laan yi jwæru.

²³ Ba ba se si ba taa zuli Nwita Tu Banja-WE, yi ba daari ba zuli wænu tlu ba titi na mooni di ba jia tin. Wænu tum kuntu mu nyi di nabiinè balu na tu tin, di zunè di vara di tiga wovælu.

²⁴ Kuntu nwaani mu WE yagi-ba, si ba taa togi wo-yooru tlu ba titi fra na zuri tin. Ba maa yèni ba ki wo-digiru, yi ba togi boorim kikiè yalu na yi ba cavura tin.

²⁵ Ba maa vin WE ciga kam, yi ba daari ba togi vwan. Ba maa yèni ba zuli wænu tlu WE na ki tin, yi ba togi-ti ni ti yi WE mu te. Ba daari ba yagi wulu titi na yi ti maama Kèru tin. Wuntu nan mu manji si o joni zulè si ku taa ve manja kalu na ba ti tin. Amina.

²⁶ Kuntu nwaani mu WE yagi-ba, yi ba ki wo-digiru kikiè yalu ba fra na zuri yi ya jigi cavura tin. Kaana ma yèni ba yagi ba banna, yi ba daari ba tigi di ba donnè kaana, ni baaru di o kaani na tigi daani te tin.

²⁷ Ku yi kuntu mu di baara di. Ba di ba lagi kaana, yi ba daari ba pai ba fra zuri ba donnè baara ba ma tigi di ba, yi ku ya wu manji si ba taa ki kuntu. Baara yèni ba ki cavura kènè yantu don mu daani, yi ku pa ba na cam dilu na manji di ba lwarim kikiè yam tin.

²⁸ Nõona bam kuntu nan bunji ni WE ciga kam ba jigi kuri mu si ba taa jigi-ka ba wubunja ni. Kuntu nwaani mu WE yagi-ba, si ba taa togi ba wubun-yooru tum kwaga, yi ba ki wænu tlu ba ya na wu manji si ba ki tin.

²⁹ Ba wubunja maa su di wo-balwaarv tlu na ba togi ciga kam cwèhè tin, di kèmlwaanv dwi maama. Ba yi maa zv wænu zanzan. Ba tini ba jigi pu-sija, yi ba jigi wu-gbu. Ba ma lagi nõona gum, yi ba kwèri ba jaani daani, yi ba daari ba ganu ba donnè. Ba maa bunji wo-balwaarv ba pai ba donnè, yi ba yi bubarv-nyina.

³⁰ Ba maa nõoni ba cogu ba donnè yum. Ba maa culi WE, yi ba twi ba donnè. Ba ta kwèri ba yi banv-nyina, yi ba bri ba titi nõona yigè ni. Ba ta ma tiini ba bunji kèmbalwaarv wubunja, yi ba ba nigti ba tiinè balu na lugi-ba tin.

³¹ Ba yeri kulb na wu manji tin. Ba maa jigi niè yale yale. Ba ma ba soe ba donnè, yi ba ba jigi ba nwanja di.

³² Ba nan manji ba ye WE kwèrè kam na bri kulb, ni balu na ki kèmbalwaarv

tuntu doŋ tɪn maŋɪ sɪ ba tɪ mu. Nan dɪ kuntu dɪ, ba ta yəni ba kɪ-tɪ mu, yɪ ba tɛ dɪ balu na kɪ lwarɪm tɪn dɪ, nɪ ku lana.

2

Wɛ tɔgɪ cɪga mu DI maa di nabiinə sariya

¹ Nmu wɔlu na co n donnə tɪn, ku yɪ nmu titɪ mu n coə, bɛŋwaanɪ nmu titɪ dɪ kɪ wo-lwaanɔ tum kuntu doŋ mu. Kuntu tɪn, n bá wanɪ n na bura Wɛ tee nɪ.

² Dɪ nan ye nɪ Wɛ wó dɪ noona balu na kɪ wo-lwaanɔ tum kuntu doŋ tɪn taanɪ dɪ cɪga mu.

³ Nmu wɔlu na co n donnə kikiə yɪ nmu titɪ dɪ kɪ-ya mu tɪn, kuntu nmu bɔŋɪ nɪ nɪ wanɪ n lu Wɛ sariya yam wɔnɪ mu na?

⁴ Wɛ nan tiini Dɪ jɪgɪ noona ŋwanja dɪ ban-pɔnu dɪ wɔ-zuru. Nmu nan paɪ wəənu tum kuntu yɪ kafɛ mu na? Ta n ye nɪ, Wɛ na jɪgɪ nmu ŋwanja tɪn, ku yɪ sɪ ku pa nmu wanɪ n ləni n wɔ mu n yaɪ kəm-balwaarɔ.

⁵ Nmu nan tiini n ku n bɪcarɪ mu yɪ n vɪn sɪ n ləni n wɔ. Kuntu mu wó pa n cam dɪm tiini dɪ puli de dɪm Wɛ na wó ba Dɪ brɪ Dɪ ban-zɔŋɔ kum yɪ Dɪ daari Dɪ di nabiinə sariya dɪ cɪga tɪn.

⁶ Wɛ laan wó pa noonu maama na o nyɪm sɪ ku maŋɪ dɪ o titɔŋa yam na yɪ te tɪn.

⁷ Noona badaara yəni ba vɔ ba wɔru mu yɪ ba kɪ wo-laarɔ, sɪ ku pa ba na paari dɪ zula dɪ ŋwɪa kalu na ba cɔgɪ

tɪn Wɛ tee nɪ. Wɛ nan wó pa bantɔ ŋwɪa kalu na ba tɪ tɪn.

⁸ Noona badaara nan wura ba na lagɪ bam titɪ yɪranɪ zənə mu. Ba maa vɪn Wɛ cɪga kam, yɪ ba daari ba tɔgɪ wo-balwaarɔ kənə. Wɛ cam dɪm dɪ Dɪ ban-zɔŋɔ kum nan wó ba bantɔ baa.

⁹ Nabiinə balu maama na kɪ wo-balwaarɔ tɪn wó na yaara dɪ cam, ku na puli dɪ Zwifə bam, sɪ ku vu ku yɪ dwi-ge tiinə dɪ.

¹⁰ Ku daari, balu maama na kɪ kəm-laarɔ tɪn, Wɛ wó pa-ba paari dɪ zula dɪ ywəəni, ku na puli dɪ Zwifə bam sɪ ku vu ku yɪ dwi-ge tiinə dɪ.

¹¹ Bɛŋwaanɪ Wɛ tɔgɪ cɪga mu dɪ Dɪ na kɪ noona maama te tɪn, sɪ Dɪ ba kuri-ba daanɪ.

¹² Balu na kɪ lwarɪm yɪ ba yəri Wɛ cullu tɪlu Dɪ na kɪ Moyisijɪna nɪ tɪn, baá cɔgɪ mu yɪ ku dai Dɪ cullu tum ŋwaanɪ. Ku daari, balu na ye Wɛ cullu tum na kɪ ba cɔgɪ, Wɛ wó tɔgɪ Dɪ cullu tum kuntu ŋwaanɪ mu Dɪ ma di ba taanɪ.

¹³ Bɛŋwaanɪ, ku dai noona balu na cɔgɪ Wɛ cullu tum tɪn mu wó na cɪga Dɪ tee nɪ, ku yɪ balu na sɛ ba kɪ Dɪ cullu tum na wɪ te tɪn mu wó na cɪga Dɪ tee nɪ.

¹⁴ Dwi-ge tiinə bam nan yəri Wɛ cullu tum sɪ ba taa tɔgɪ-tɪ. Ba titɪ wɔbɔŋa nan na paɪ ba tɔgɪ cɪga kalu Wɛ cullu tum na brɪ tɪn, ku brɪ nɪ ba maŋɪ ba ye kulɔ na maŋɪ sɪ ba taa kɪ tɪn mu, yɪ Wɛ cullu tum ta təri ba tee nɪ.

¹⁵ Ba titɔŋa yam brɪ nɪ

ciga kalu We cullu tum na bri tun tigi ba bicara ni. Ba wobuŋa na pai ba togi cwəŋə kalu tun di bri ni ku yi ciga mu, beŋwaani ba wobuŋa wai ya bri-ba ni ba ki ba cögi, naa ya bri-ba ni ba jigi ciga.

16 Kubu ta yi kontu mu We sariya de dum ni. Baŋa-We wó da Zezi Krisi ŋwaani DI buru noona maama wobuŋa yalu na səgi tun, ni amu na bri We kwər-ywəŋə kam te tin.

Woo mu yi Zwifu ciga ciga We yigə ni?

17 Ku daari nmu wulu na bri n titi ni n yi Zwifu tun, nmu yəni n dalu We cullu tum yira ni mu, yi n ki tura di n We toga kam.

18 Nmu manji n ye We wobuŋa na lagi si n ki kulɔ tun. Nmu na zaasi We cullu tum tun mu pe n lwaru wojo kulɔ na yi ciga tun.

19 Nmu buŋi ni n jigi We pooni mu n pai balu ta na wu lim wuni tun, yi n nyi di lilwe vanɔnu na lagi si o pa noona togi cwəŋə te tin.

20 Nmu maa n buŋi ni n jigi cwəŋə si n bri balu na ba jigi yəno tun, si n daari n zaasi balu wobuŋa ta na wu bigi tun. We cullu tum na bri-m ciga di yəno maama tun mu pai n buŋi kontu.

21 Nmu nan na yəni n zaasi n donnə tun, beɛ mu ki yi n ba zaasi n titi? Nmu yəni n bri noona ni ba yi taa ŋona, yi nmu titi ŋoni mu.

22 N te ni ba yi ki boorim, yi nmu titi boori mu. Nmu

culi jwəne, yi n laan daari n di nyooɔri ya baŋa ni.

23 Nmu jigi tura di We na ki DI cullu tum n juna ni tun, yi n laan daari n ki n cögi We yiri di n na ba se DI cullu tum na bri te tin.

24 Ku pupuni We tɔno kum wuni ku wi: «Ku yi abam Zwifə bam kikiə ŋwaani mu pai dwi-ge tiinə ŋoni ba cögi We yiri.»

25 Abam yəni á goni á bəkəri si ku bri ni á yi We noona mu. Á nan na kwaani á se We cullu tum, á bəkərigonim dum jigi kuri. Ku daari, á na cögi We cullu tum, á bəkəri sum gwəŋə yi kafe mu.

26 Dwi-ge tiinə nan ba goni ba bəkəri. Ba wu noonu diduɔa nan na togi ciga kalu We cullu tum na bri tun, kontu tu nyi di wulu na goni si ku bri ni o yi We noonu tin mu.

27 Dwi-ge tiinə wó bri ni abam Zwifə bam ba jigi bura. Beŋwaani á jigi We cullu tɔno kum á juna ni, yi á goni á bəkəri. Nan di ku di, á ta yəni á cögi We cullu tum mu. Bantu nan ba goni ba bəkəri, yi ba nan togi We cullu tum.

28 Ku dai wulu na bri o titi ni o yi Zwifu tun mu sɔni o yi Zwifu ciga ciga We yigə ni. Ku nan ta dai ni wulu na goni tun mu sɔni o yi We noonu.

29 We yigə ni, Zwifu ciga ciga yi wulu We na læni o bicari tun mu. Wulu bicari na fɔgi di kwe tun mu nyi di o goni mu ciga ciga. We

cullu tɔnɔ kum bá wani ku kwe nɔɔnɔ bicari, ku nan yi We Jorokum mu wai ku kwe nɔɔnɔ bicari. Nɔɔnɔ wuntu donj nai zulə We tee ni mu, si ku dai nabiinə tee ni.

3

Zwifu dwe dwi-ge tu We yigə ni na?

¹ Zwifə nan jigɪ yu-yoŋo ba dwe dwi-getiinə na? Zwifə na goni ba bəkəritin, ku jigɪ zənə ku pa-ba na?

² Eɛn, ku tiini ku jigɪ kuri. Bɛɲwaanɪ dayigə tin, Zwifə bam mu yi balu We na kwe DI ni-bitari sim DI ki ba jɪŋa ni tin.

³ Ba badaara nan wu ki ba wu-didwa di We. Kuntu nan bá wani ku pa We kwanɪ DI ni-taanɪ dɪm.

⁴ Nɔɔna maama na manɪ ba yi vwa-nyina, We ta yi ciga tu mu. Ku pɔpɔnɪ We tɔnɔ kum wunɪ ku wɪ: «Nmɔ We jigɪ ciga dɪ nmɔ na ŋɔɔnɪ taanɪ dilu maama tin. Nɔɔna na manɪ ba co nmɔ dɪ, nmɔ ta yi ciga tu mu.»

⁵ Kuntu ŋwaanɪ, dɪbam na ki lwarim dilu tin ta na bri ni We yi ciga tu mu, dí wó ta ni bɛɛ? Kuntu wó pa nɔɔna taa tɛ ni, We na pɛ ba na cam ba lwarim ŋwaanɪ tin, DI wu ki ciga na?

⁶ Ku nan dai kuntu. We ya na dai ciga tu, DI wó ki ta mu DI di nabiinə taanɪ?

⁷ Nɔɔna ta wai ba tɛ ba wɪ: «Amɔ na yəni a fɔ vwan tin, ku pɛ nɔɔna lwarɪ jaja ni We tiini DI yi ciga tu, yi DI na zulə ku ŋwaanɪ. Ku na yi

kuntu, bɛɛ mu yi a manɪ si a na cam a kəm-balwaarɔ tum ŋwaanɪ?»

⁸ Kuntu ya na yi ciga, dí ya wó wani dí ta dí wɪ: «Pa-na dí taá tunɪ lwarim, si kub ja lanyiranɪ ku ba.» Nɔɔna badonnə yəni ba fɔ vwan ba pa amɔ ba wɪ, amɔ tɛ kuntu donj mu. Ba nan lagɪ si ba cɔgɪ amɔ yiri mu. Ba nan wó na cɔgim si ku manɪ dɪ ba titɔŋa na yi te tin.

Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na jigɪ ciga We yigə ni

⁹ Ku bri ni dɪbam Zwifə bam garɪ dwi-getiinə bam mu na? Awo. A ya manɪ a ta ni nɔɔna maama wu lwarim gambɛɛm wunɪ mu, ku na yi Zwifə naa dwi-ge tiinə bam dɪ,

¹⁰ ni ku na pɔpɔnɪ We tɔnɔ kum wunɪ ku wɪ:

«Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na jigɪ ciga We yigə ni, dɪ nɔɔnɔ didwa dɪ.

¹¹ Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na ye kulɔ na manɪ tin.

Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na lagɪ si o lwarɪ We.

¹² Ba maama mɛ ba kwaga mu ba ya We, yi ba maama tusi.

Nɔɔn-nɔɔnɔ tərə o na ki lanyiranɪ, dɪ nɔɔnɔ didwa dɪ.

¹³ Ba niə maa ŋɔɔrɪ ni yibeelə niə na pɔrɪ te tin.

Ba maa mai ba dindəlɪmə ba ma ganɪ daanɪ.

Ba niə ma cana ni bɪsankwɪ na jigɪ vian si guɪ nɔɔna te tin.

¹⁴ Ba maa soolɪ wo-balwaarɔ ba pa nɔɔna.

15 Ba ma tiini ba duri lila ba ve ba gvi nɔɔna.

16 Ba na de jəgə kalɔ maama tɪn,

ba yəni ba cɔgɪ wəənu mu yɪ ba ta yaari nɔɔna zanzan.

17 Ba maa yəri ywəəni cwəŋə sɪ ba tɔgɪ.

18 Ba maa brɪ ba ba kwari Wɛ.»

19 Dɪ nan ye nɪ kulɔ maama Wɛ cullu tɔŋɔ kum na brɪ tɪn, kɔ pɔpɔni kɔ pa balɔ cullu tum na te-ba tɪn mu. Kuntɔ ŋwaani, nabiinə maama wó ba ba zɪgɪ Wɛ yigə nɪ sɪ Dɪ di ba taani, yɪ ba wɔlɔwɔlɔ bá wani o ni o puri sɪ o ma ŋɔɔni o jɔŋi o tɪtɪ.

20 Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o na cɪga Wɛ tee nɪ, o na tɔgɪ Dɪ cullu tum tɪn ŋwaani. Wɛ cullu tum nan pai nabiinə mu lwarɪ nɪ ba kɪ ba tusi.

Dɪ na wó na cɪga Wɛ tee nɪ te tɪn

21 Wɛ laan nan pɛ dɪ lwarɪ Dɪ na pai nɔɔna nai cɪga Dɪ tee nɪ te tɪn, yɪ kɔ wɔ zɪgɪ cullu tɔgɪm banja nɪ. Wɛ cullu tɔŋɔ kum dɪ Wɛ nijɔŋə bam dɪ nan manɪ ba brɪ cwəŋə kam kuntɔ.

22 Kɔ nan yɪ nɔɔna na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Kriɪ tɪn ŋwaani mu Wɛ pai ba na cɪga Dɪ tee nɪ. Balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Kriɪ tɪn wó na cɪga Wɛ tee nɪ, bɛŋwaani nɔɔna maama yɪ bɪdɔwɪ mu Wɛ yigə nɪ.

23 Nabiinə maama kɪ lwarɪm mu yɪ ba daa wɔ manɪ dɪ Wɛ paari dɪm.

24 Wɛ nan pai nɔɔna na cɪga Dɪ tee nɪ zaani mu, Zezi

Kriɪ na ŋwɪ ba lwarɪm jɪnɪ o ma jɔŋi-ba tɪn ŋwaani. Wɛ pai nɔɔna Dɪ zaani dɪm kafe mu.

25 Dɪ ma pa Zezi ba o jɪ kaanɪm. O jana kam nunɪ ka ma vrɪ nɔɔna ba lwarɪm wɔni, dɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪd-o tɪn ŋwaani. Wɛ kɪ kuntɔ mu sɪ kɔ brɪ nɪ Dɪ yɪ cɪga tu mu. Faja faja tɪn, Wɛ deen kɪ wɔ-zuru mu yɪ Dɪ wɔ vanɪ balɔ na kɪ lwarɪm tɪn zwa.

26 Kɔ daari lele kuntɔ Wɛ pɛ dɪ lwarɪ nɪ Dɪ yɪ cɪga tu, dɪ Dɪ na jɔŋi nɔɔna ba lwarɪm wɔni tɪn. Kuntɔ maa brɪ nɪ Wɛ jɪgɪ cɪga, yɪ Dɪ ta pai balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn dɪ ta na cɪga Dɪ tee nɪ.

27 Kɔ na yɪ kuntɔ, dɪ wó magɪ dɪ nyɔɔna bɛɛ banja nɪ mu? Kulɔkulɔ tərə. Bɛŋwaani, kɔ dai dɪ na tɔgɪ Wɛ cullu tum tɪn mu pɛ dɪ na cɪga, kɔ yɪ dɪ na sɛ dɪ kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn ŋwaani mu.

28 Bɛŋwaani dɪ ye nɪ nɔɔna wó na cɪga Wɛ tee nɪ dɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tɪn mu, sɪ kɔ dai cullu tum tɔgɪm ŋwaani.

29 Banja-Wɛ yɪ Zwifə bam yɪranɪ Wɛ mu na? Dɪ dai dwi-ge tiinə bam dɪ Wɛ na? ɛɛn, Dɪ yɪ nabiinə maama Wɛ mu.

30 Wɛ yɪ dɪdɔba mu. Zwifə bam na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ, Dɪ wó pa ba na cɪga Dɪ tee nɪ. Dwi-ge tiinə bam dɪ nan na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ, Dɪ wó pa ba dɪ na cɪga Dɪ tee nɪ.

31 Kuntɔ nan ba lagɪ kɔ ta nɪ dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ

Wε tɪn, Dɪ cullu tɪm daa ba jɪgɪ kuri. Dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε te tɪn laan paɪ Dɪ cullu tɪm tiini tɪ jɪgɪ kuri mɔ.

4

Abraham na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε yɪ o na cɪgɑ Dɪ tee nɪ te tɪn

¹ A pa dɪ nii dɪ nabaaru Abrahamdɛɛn na yɪ te yɪ o na cɪgɑ Wε tee nɪ tɪn.

² Wε ya na pɛ-o cɪgɑ o na kɪ kɛm-laaru tɪn nɔwaani mɔ, o ya wɔ ta jɪgɪ woŋo sɪ o magɪ o nyɔɔnɪ kɔ baŋa nɪ. O nan ba jɪgɪ woŋo sɪ o magɪ o nyɔɔnɪ Wε yɪgɛ nɪ.

³ Wε tɔnɔ kɔm nan brɪ dɪbam kɔ wɪ: «Abraham kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε, yɪ Wε pa o na cɪgɑ kɔ nɔwaani.»

⁴ Kɔ nan na yɪ nɔɔnɔ na tɔŋɪ tɪtɔŋɪ, o maŋɪ sɪ o jɔŋɪ o nɔwɪru mɔ o tɪtɔŋɪ dɪm nɔwaani, kɔntɔ nan daɪ pɛɛrɪ mɔ o jɔŋɪ.

⁵ Kɔ daari nɔɔnɔ wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε, yɪ o ba tɪgɪ kɛm-laaru tɪlɔ o na kɪ tɪn, Wε wɔ pa kɔntɔ tu na cɪgɑ dɪ o na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Dɪ tɪn nɔwaani. Wε mɔ yɪ wɔlɔ na yaɪ nɔn-balwaaru lwarɪm Dɪ ma ɛɛ-ba yɪ Dɪ pa ba na cɪgɑ Dɪ tee nɪ tɪn.

⁶ Pɛ Davididɪ maŋɪ o ta kɔntɔ doŋ mɔ. O dɛɛn tagɪ o wɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ Wε na pɛ o na cɪgɑ yɪ kɔ daɪ o kɛm-laaru nɔwaani tɪn yɪ yu-yoŋo tu mɔ.

⁷ Davidi maa wɪ:
«Balɔ Wε na yaɪ ba wɔ-balwaaru Dɪ ma ɛɛ-ba tɪn jɪgɪ yu-yoŋo,

Dɪ na saari ba lwarɪm dɪm tɪn nɔwaani.

⁸ Nɔɔnɔ wɔlɔ na kɪ lwarɪm yɪ Wε yaɪ Dɪ ma ɛɛ-o yɪ Dɪ daa ba kɪ-dɪ Dɪ bɪcarɪ nɪ tɪn jɪgɪ yu-yoŋo.»

⁹ Davidi na nɔɔnɪ wɔpɔlo taani dɪm kɔntɔ tɪn, o nɔɔnɪ balɔ na goni ba bɛkɛritɪn yɪrani nɔwaani mɔ na? Aye. O nɔɔnɪ balɔ na ba goni ba bɛkɛrɪ tɪn dɪ nɔwaani mɔ. Dɪ maŋɪ dɪ lwarɪ nɪ: «Abraham kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε mɔ, yɪ Wε pa o na cɪgɑ kɔ nɔwaani.»

¹⁰ Wε na pɛ o na cɪgɑ Dɪ tee nɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ maŋa kalɔ ona goni tɪn mɔ na? Awo, kɔ yɪ o ta na wɔ goni maŋa kalɔ tɪn mɔ.

¹¹ Kɔ yɪ kɔ kwaga nɪ mɔ Wε pɛ o go sɪ kɔ taa yɪ maana kɔ brɪ nɪ, Wε maŋɪ Dɪ pa o na cɪgɑ o na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Dɪ tɪn nɔwaani, kɔ loori o na wɔ go tɪn. Kɔntɔ, balɔ maama dɪ na wɔ goni yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε yɪ kɔ pa ba na cɪgɑ Dɪ tee nɪ tɪn, ba dɪ yɪ Abraham dwi tiinɛ cɪgɑ cɪgɑ mɔ.

¹² Balɔ maama dɪ na goni yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε tɪn yɪ Abraham dwi tiinɛ mɔ, yɪ kɔ nan daɪ ba na goni tɪn yɪrani mɑ nɔwaani, kɔ yɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε tɪn nɔwaani mɔ, nɪ Abraham dɛɛn na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Wε kɔ loori o na wɔ go maŋa kalɔ tɪn.

Wε goni Dɪ nɪ dɪ Abraham, o na kɪ o wɔ-dɪdɔvɑ dɪ Dɪ tɪn nɔwaani mɔ

¹³ Kɔ daɪ Abrahamna tɔgɪ Wε cullu tɪm tɪn nɔwaani mɔ

pɛ Wɛ go DI ni dɪ Abraham dɪ o dwi tiinə bam. Kɔ nan yɪ Abraham na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ yɪ o na cɪga DI tee nɪ tɪn ŋwaanɪ mɔ pɛ Wɛ go ni DI wɪ, DI wɔ pa o ba o taa te lɔgɔ kɔm.

14 Kɔ nan ya na yɪ balɔ na tɔgɪ cullu tɪm tɪn mɔ wɔ ba ba taa te lɔgɔ kɔm, dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ te tɪn ya daa ba jɪgɪ kuri, yɪ Wɛ ni-gonim dɪm dɪ ya wɔ ji kafe mɔ.

15 Wɛ cullu tɪm vɪɔn mɔ paɪ DI banɪ zanɪ dɪ nɔɔna, ba na cɔgɪ-tɪ tɪn ŋwaanɪ. Cullu nan na tɛrɛ, nɔɔna bá wanɪ ba cɔgɪ-tɪ.

16 Kɔntɔ, dɪ lwarɪ nɪ kɔ yɪ Abraham na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn ŋwaanɪ mɔ pɛ Wɛ go ni dɪd-o, sɪ kɔ taa yɪ zaanɪ pɛɛrɪ. Kɔntɔ tɪn, Abraham dwi tiinə bam maama wɔ sunɪ ba na wo-laaru tɪɔ Wɛ na goni ni sɪ DI pa-ba tɪn. Kɔ daɪ balɔ na tɔgɪ Wɛ cullu tɪm tɪn yɪranɪ mɔ wɔ na-tɪ, kɔ yɪ balɔ dɪ na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ nɪ Abraham dɪ dɛɛn na kɪ te tɪn mɔ. Kɔntɔ ŋwaanɪ dɪbam maama wɔ wanɪ dɪ bɛŋɪ Abraham nɪ dɪ nabaaru.

17 Wɛ dɛɛn tagɪ dɪ Abraham DI wɪ: «Amɔ goni a ni sɪ a pa n ji dwi zanzan nabaaru mɔ.» Abraham na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn, o sunɪ o ji dɪ nabaaru Wɛ yigɛ nɪ. Kɔ yɪ Wɛ dɪntɔ mɔ bi nɔɔna DI pa ba yagɪ tɔvɔnɪ, yɪ DI pa wonɔ maama kɪ maɲa kalɔ kɔlɔkɔlɔ ya ta na tɛrɛ tɪn.

18 Wɛ dɛɛn na tagɪ dɪ Abraham DI wɪ o dwi wɔ puli

tɪn, Abraham ya yɛrɪ Wɛ na wɔ kɪ te DI kɪ kɔntɔ. Dɪ kɔntɔ dɪ, o ta jɪgɪ tɪna lanyɪranɪ, yɪ o kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ. Kɔntɔ ma pa o sunɪ o ji dwi zanzan nabaaru, nɪnɛɛnɪ Wɛ na tagɪ nɪ o dwi dɪm wɔ puli te tɪn.

19 Abraham dɛɛn na gɛ fɪn sɪ o yɪ bɪna bi tɪn, o ma na nɪ o tiini o kwɪn zanzan, o daa bá wanɪ bu o lɔ. O ma na nɪ o kaanɪ Sara dɪ kwɪn zanzan o kɛ lɔra. Dɪ kɔntɔ maama o dɛɛn ta kɪ o wɔ-dɪdɔba mɔ dɪ Wɛ.

20 O maa ba jɪgɪ bubwɛa dɪ Wɛ na goni DI ni sɪ DI pa-o kɔlɔ tɪn. O na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn, kɔ paɪ o zɪgɪ kɛŋkɛŋ, yɪ kɔ pa Wɛ na zulɔ.

21 O maa sunɪ o ye lanyɪranɪ nɪ, Wɛ wɔ wanɪ DI kɪ kɔlɔ DI na goni DI ni sɪ DI kɪ tɪn.

22 Kɔ yɪ kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ kɔ pɔpɔnɪ kɔ wɪ: «Wɛ ma pa o na cɪga dɪ o na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ DI tɪn ŋwaanɪ.»

23 Kɔ nan na pɔpɔnɪ kɔ wɪ: «Wɛ ma pa o na cɪga» tɪn, kɔ daɪ Abraham yɪranɪ ŋwaanɪ mɔ kɔ pɔpɔnɪ kɔntɔ.

24 Kɔ pɔpɔnɪ dɪbam dɪ ŋwaanɪ mɔ. Bɛŋwaanɪ Wɛ wɔ pa dɪbam dɪ na cɪga DI tee nɪ, dɪ dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ DI tɪn ŋwaanɪ. Dɪntɔ mɔ bi dɪ Yuutu Zezi DI pa o yagɪ tɔvɔnɪ.

25 Wɛ nan mɔ kɪ Zezi nabiinə jɪŋa nɪ DI pa o tɪ dɪbam lwarɪm ŋwaanɪ. DI ma daari DI bi-o DI pa o yagɪ tɔvɔnɪ o joorɪ o na ŋwɪa, sɪ kɔ pa dɪ na cɪga DI tee nɪ.

5

Zezi na fɔgi dɪbam dɪ We daani te tin

¹ Dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tin mu pe dɪ na cɪga We tee ni. Kuntu, dɪbam dɪ We fɔgi daani dɪ Yuutu Zezi Krisi nwaani mu.

² Zezi mu pe dɪbam yi We yigɛ, yi We kɪ dɪbam yu-yoŋo dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪd-o tin nwaani. Kuntu tin, dɪ jigi tɪna ni dɪ wɔ na paari-zulɛ We tee ni, yi ku pai dɪbam jigi wɔpolo lanyirani.

³ Dɪ nan ta jigi wɔpolo dɪ yaara yam wɔni, beɲwaani dɪ ye ni yaara wai ya pai dɪ fɔgi dɪ zɪgi dɪ pu-dɪa.

⁴ Dɪ pu-dɪa kam yaara yam wɔni tin laan maa pa dɪ zɪgi kɛɲkɛɲ maɲim wɔni. Dɪ na zɪgi kɛɲkɛɲ maɲim wɔni tin laan maa pa dɪ jigi tɪna We tee ni.

⁵ Dɪ na jigi tɪna kuntu tin, ku bɔ pa dɪ na dɪ cavura, beɲwaani We tiini Dɪ kɪ Dɪ sono dɪbam bicara ni, dɪ Dɪ na pe Dɪ Jorokum wɔ dɪbam wɔni tin.

⁶ Dɪbam na bwɛnɛ yi dɪ wari dɪ jɔɲi dɪ titi tin, mu Zezi Krisi tɪga o ma vri dɪbam na yi nɔn-balwaarɔ tin, maɲa kalɔ We wɔbɔɲa na lagɪ tin.

⁷ Ku cana sɪ nɔɔnɔ se o ti o doɲ nwaani, dɪ o na wɔ ti wɔlɔ nwaani tin na maɲi o yi cɪga tu te dɪ. Ku nan wai ku kɪ sɪ nɔɔnɔ bɔ kwari fɔbɔni sɪ o ti nɔn-ɲum nwaani.

⁸ Ku nan na yi Baɲa-We, dɪntɔ bri dɪbam Dɪ na tiini Dɪ soe dɪbam te tin, dɪ Dɪ na pe Zezi Krisi ba o ti dɪbam nwaani maɲa kalɔ dɪ ya ta na yi lwarim kɛrɛ tin.

⁹ Zezi na tɪga yi o jana kam nuɲi tin mu pe dɪ na cɪga We tee ni. Ku nan na dwe dɪdɪ tin, o laan wɔ jɔɲi dɪbam We ban-zɔɲɔ kum wɔni.

¹⁰ Dɪbam ya yi We dɔna mu. Dɪ Bu wɔm tɔbɔni dɪm nan mu pe dɪbam dɪ We fɔgi daani. Ku nan na dwe dɪdɪ, dɪbam laan na jigi We nɔɔna tin, Dɪ Bu wɔm wɔ vri dɪbam, o na joori o bi o yagɪ tɔbɔni tin nwaani.

¹¹ Kulɔ ta na wɛli da tin, dɪ jigi wɔpolo lanyirani dɪ We, dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi na pe dɪbam dɪ We fɔgi daani tin nwaani.

Adam na vin We ni tin mu pe tɔbɔni ba, Zezi maa ja nwiɔ o ba

¹² Nabiinu dɪdɔba nwaani mu pe lwarim ba lɔgɔ baɲa, yi lwarim dɪ ja tɔbɔni dɪ wɛli da dɪ ba. Kuntu tin, nabiinɛ maama maɲi sɪ ba ti mu, ba maama na kɪ lwarim tin nwaani.

¹³ Ku na wɔ loori sɪ We kɪ Dɪ cullu tum Dɪ nɔɔna bam jɲa ni tin, dɪ lwarim maɲi dɪ wɔ lɔgɔ baɲa ni mu. Cullu tum nan ya ta na tɛrɛ tin, We ba jeeli nɔɔna lwarim.

¹⁴ Ku na zɪgi Adammaɲa kam ni sɪ ku vu ku yi Moyisi maɲa kam tin, tɔbɔni ya maɲi dɪ wɔra mu yi dɪ wai nabiinɛ. Dɪ maa wai balɔ dɪ na kɪ ba tusi, yi ku dai ni

Adam dɛɛn na kɪ lwarɪm o vɪn Wɛ ni te tɪn.

Adam nan brɪ dɪbam Zezi na lagɪ o ba tɪn nyɪnyɔgɔ mɔ.

¹⁵ Ba nan dai bɪdwi. Bɛɲwaanɪ Adam dɛɛn na kɪ lwarɪm dɪlɔ tɪn dai bɪdwi dɪ Wɛ na pɛ dɪbam pɛɛrɪ dɪlɔ zaanɪ tɪn. Nabiinu dɪdɔa kam kɔntɔ lwarɪm dɪm ɲwaanɪ mɔ pɛ nɔɔna zanzan tɪ. Wɛ zaanɪ dɪm nan dwe kɔntɔ, yɪ Dɪ tɔɲɪ nabiinu dɪdɔa, wɔntɔ mɔ yɪ Zezi Krisi, sɪ o kɪ nɔɔna zanzan yu-yoɲo kɔ ja gaalɪ.

¹⁶ Wɛ na pɛ pɛɛrɪ dɪm nɔɔna zaanɪ kɔntɔ tɪn, kɔ dai bɪdwi nɪ Adam na kɪ lwarɪm te tɪn. Wɔntɔ na kɪ lwarɪm o vɪn Wɛ ni bɪdwi tɪn mɔ pɛ Wɛ dɪ nɔɔna sarɪya. Kɔ daari nɔɔna zanzan na kɪ ba tusi tɪn, Wɛ pɛɛrɪ dɪm nan pɛ ba lwarɪm zanzan ti yɪ ba na cɪga Dɪ tee nɪ.

¹⁷ Nabiinu dɪdɔa kam lwarɪm ɲwaanɪ mɔ pɛ tɔɔnɪ tɔgɪ da dɪ jaanɪ nɔɔna. Kɔ nan na dwe dɪdɪ tɪn, balɔ maama Wɛ na kɪ-ba yu-yoɲo kɔ ja gaalɪ, yɪ Dɪ kwɛrɪ Dɪ pa ba na cɪga Dɪ tee nɪ tɪn, mɔ wɔ ta ɲwi Wɛ paari dɪm wɔnɪ nabiinu dɪdɔa wɔlɔ na yɪ Zezi Krisi tɪn ɲwaanɪ.

¹⁸ Dɪ nan lwarɪ nɪ Adam na kɪ o tusi bɪdwi tɪn mɔ pɛ nabiinɛ maama na cɔgɪm Wɛ tee nɪ. Zezi Krisi yɪranɪ kɛm-laa kɔm dɪ nan mɔ pɛ nɔɔna na cɪga yɪ ba jɪgɪ ɲwɪa Wɛ tee nɪ.

¹⁹ Nabiinu dɪdɔa kam na vɪn Wɛ ni dɪm tɪn mɔ pɛ nɔɔna zanzan yɪ lwarɪm kɛrɛ. Nɔɔnɔ dɪdɔa kam na yɪ Zezi Krisi tɪn nan na sɛ

Wɛ ni tɪn dɪ wɔ pa nɔɔna zanzan na cɪga Wɛ tee nɪ.

²⁰ Wɛ dɛɛn kɪ Dɪ cullu tɪm nɔɔna jɪɲa nɪ, sɪ kɔ pa lwarɪm fɔgɪ dɪ puli. Lwarɪm nan na puli kɔntɔ tɪn, Wɛ na kɪ nɔɔna zaanɪ te tɪn wɔ tiini kɔ puli zanzan kɔ dwɛnɪ.

²¹ Kɔntɔ tɪn, lwarɪm tɔgɪ tɔɔnɪ ɲwaanɪ mɔ dɪ maa te nɔɔna. Wɛ zaanɪ dɪm nan tɔgɪ Dɪ na paɪ nɔɔna cɪga te tɪn ɲwaanɪ mɔ dɪ maa dɪ paari nɔɔna tɪtarɪ nɪ, sɪ ba taa jɪgɪ ɲwɪa kalɔ na ba ti tɪn Wɛ tee nɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi ɲwaanɪ.

6

Dɪ na jɪgɪ Wɛ ɲwi-dɔɲa kam Zezi Krisi ɲwaanɪ te tɪn

¹ Dɪ nan wɔ ta nɪ bɛɛ mɔ? Dɪ wɔ ta kɪ lwarɪm mɔ, sɪ kɔ wanɪ kɔ pa Wɛ zaanɪ dɪm tiini dɪ puli dɪ tee nɪ na?

² Aye, dɪ b́a ta kɪ kɔntɔ dɔɲ. Kɔ na yɪ dɪ lwarɪm jɔgɔ nɪ, dɪbam nyɪ dɪ twa mɔ. Kɔntɔ tɪn, dɪ daa wɔ kɪ ta mɔ dɪ taá ɲwi lwarɪm wɔnɪ?

³ Abam yɛrɪ nɪ, dɪbam balɔ maama ba na miisi na wɔnɪ Zezi Krisi yɪrɪ ɲwaanɪ tɪn, kɔ brɪ nɪ dɪ tɔgɪ dɪ wɛlɪ dɪd-o o tɔɔnɪ dɪm wɔnɪ mɔ na?

⁴ Kɔntɔ, ba na miisi dɪbam na wɔnɪ tɪn, kɔ nyɪ dɪ dɪ tɪgɪ dɪd-o mɔ yɪ ba kɪ dɪbam dɪd-o. Kɔntɔ ma pa dɪ tɔgɪ dɪ Zezi Krisi dɪ ɲwi Wɛ ɲwi-dɔɲa kam, nɪ dɪ Ko Wɛ na mɛ Dɪ paari dam dɪm Dɪ ma bi Zezi Dɪ pa o yagɪ tɔɔnɪ yɪ o na ɲwɪa te tɪn.

⁵ Kuntv, dɪbam na tɔgi dɪ Zezi dɪ tɪ tɪn, dɪ laan jigi wonjo dɪdɔa mu dɪd-o, yɪ dɪ daa ta wó tɔgi dɪd-o dɪ bi dɪ yagɪ tɔvni.

⁶ Dɪ ye nɪ, ba na pagɪ Zezi tɔvni-dagarakam bɔna nɪ ba gv tɪn, dɪbam lwarɪm ŋwɪ-donɔ kam dɪ tɔgi ka tɪ mu, kv pa lwarɪm daa warɪ dɪbam. Kuntv tɪn, dɪ laan te dɪ tɪtɪ mu lwarɪm jɪŋa nɪ,

⁷ bɛŋwaani lwarɪm daa bá wani dɪ taa te wɔlv na tɔgi dɪ Zezi o tɪ tɪn.

⁸ Dɪ na tɔgi dɪ Zezi Krisi dɪ tɪ tɪn, dɪ jigi tɪna nɪ dɪ wó tɔgi dɪd-o dɪ na ŋwɪa.

⁹ Bɛŋwaani dɪ ye nɪ Zezi Krisi bi o yagɪ tɔvni yɪ o daa bá joori o tɪ. Kuntv ŋwaani tɔvni daa ba jigi dam o bɔna nɪ.

¹⁰ Zezi na tɪgi kuntv tɪn, kv yɪ sɪ o cɔgi lwarɪm dam mu. O tɪgi bɪdwɪ yɪrani mu o ma kweeli. O laan nan na ŋwɪ tɪn, o ŋwɪa kam zuli Wɛ mu.

¹¹ Kv yɪ kuntv mu dɪ abam dɪ. Kv na yɪ dɪ lwarɪm jɛgɔ nɪ, lwarɪ-na nɪ á nyɪ dɪ twa mu te. Kv nan na yɪ abam dɪ Wɛ laɲa nɪ, á ŋwɪ mu Zezi Krisi ŋwaani.

¹² Kuntv ŋwaani abam daa yɪ pa lwarɪm dɪ dam á yɪra yalv na tɔvni bɔna nɪ. Á nan yɪ sɛ á pa wo-balwaarv tɪlv á fra na zɔvri tɪn wani abam.

¹³ Yɪ sɛ-na á pa lwarɪm taa te abam sɪ kv pa á taá kɪ kɛm-balwaarv. Nan kwe-na á tɪtɪ á kɪ Wɛ jɪŋa nɪ, sɪ á nyɪ nɪ balv na tɪgi yɪ Wɛ pa á joori á bi á na ŋwɪa tɪn mu.

Kwe-na á maama á pa Wɛ, sɪ Dɪ ma tɔvni kulv na yɪ cɪga tɪn.

¹⁴ Lwarɪm daa ba te abam, bɛŋwaani á na jigi ŋwɪa Wɛ tee nɪ tɪn, kv dai sɪ á taá ŋwɪ Dɪ cullu tɪm tɔgɪm ŋwaani, kv yɪ Dɪ zaani dɪm ŋwaani mu.

Dɪ manɪ sɪ dɪ taá kɪ lanyɪrani mu manɪ maama

¹⁵ Kv nan bɪri dɪbam nɪ bɛɛ mu? Dɪ na jigi ŋwɪa Wɛ tee nɪ Dɪ zaani dɪm ŋwaani yɪ kv dai sɪ dɪ taá ŋwɪ Dɪ cullu tɪm tɔgɪm ŋwaani tɪn, kv bɪri nɪ dɪ jigi cwɛŋɔ sɪ dɪ taá kɪ lwarɪm mu na? Awo, kv dai kuntv.

¹⁶ Á ye lanyɪrani nɪ, á na kwe á tɪtɪ á kɪ nɔɔnv jɪŋa nɪ sɪ á taá yɪ o gambe yɪ á sɛ o nɪ, á sɪni á yɪ á na sɛ wɔlv tɪn gambe mu. Kuntv tɪn, á na yɪ lwarɪm gambe, tɔvni laan mu wó ba dɪ ja abam. Á nan daa na yɪ balv na sɛ Wɛ nɪ tɪn, á wó na cɪga Dɪ tee nɪ.

¹⁷ Á nan kɪ Wɛ le, dɪ abam dɛɛn ya na yɪ lwarɪm gambe yɪ á laan kwe á tɪtɪ á pa Wɛ cɪga kam zaasɪm yɪ á sɛ-ka dɪ á wɔ maama tɪn.

¹⁸ Wɛ mu yɪri abam lwarɪm jɪŋa nɪ, yɪ á laan jɪ Dɪ cɪga kam tɪntɔŋna.

¹⁹ Abam wɔbɔŋa ta na wɔ bɪgi tɪn mu pɛ a kwe nabi-inɔ mɪmanɪa a ma manɪ a bɪri abam kuntv don. Abam dɛɛn kwe á maama mu á pa wo-digiru dɪ lwarɪm kɪkɪɔ yɪ á yɪ tɪ gambe, yɪ á tɔvni wo-lwaanv kv ja gaali. Lele kuntv, á laan nan manɪ sɪ á kwe á maama mu á pa

We cıga kam, sı á taá yı ka gamba sı á taá ɲwı dı wu-ponjo.

²⁰ Abam dɛɛn na yı lwarım gamba tın, We cıga kam ya ba te abam.

²¹ Abam na kı wo-yɔɔɔɔɔ tıɓ tın dɛɛn jıgı bɛɛ nyɔɔɔɔɔ mɔ tı pa abam? Tı laan nan jıgı cavıra mɔ dı abam. Wænu tuntu kweelim je nan yı tɔɔnı mɔ.

²² Kɔ daarı lele kuntu We vrı abam lwarım gambaɛm wɔnı, yı á laan yı Dı gamba-sonnu mɔ. Kuntu ɲwaanı á jıgı nyɔɔɔɔɔ dı á na ɲwı dı wu-ponjo tın, yı kɔ kweelim je nı á wó na ɲwıa kalɔ na ba ti tın We tee nı.

²³ Lwarım ɲwıɔɔɔ yı tɔɔnı mɔ. Kɔ daarı We pɛɛrı dıɓ Dı na pɛ dıbam zaanı tın mɔ yı ɲwıa kalɔ na ba ti tın We tee nı, dí na ɲwı dı dí Yuutu Zezi Krişı tın ɲwaanı.

7

Cullu tım daa ba te dıbam

¹ A ko-bıə-ba, á maama ye cullu laɲa na yı te. Kuntu ɲwaanı á ye nı cullu na te nɔɔɔɔɔ, kɔ yı sı kɔ taa ve o tɔɔnı mɔ. O nan na tıga, tı daa ba te-o.

² Kɔ nyı nı kaanı na zɔ barɔ te tın mɔ. Culu brı nı o barɔ wɔm ta na ɲwı maɲa kalɔ tın, o ba jıgı cwəɲə sı o yağı o barɔ wɔm. O barɔ wɔm nan na tıga, o laan jıgı nı sı o zɔ barɔ wɔdonj, culu daa wɔ vɔgı-ba daanı.

³ Kuntu ɲwaanı, o barɔ wɔm ta na ɲwı, yı kaanı wɔm na ve o zɔ barɔ wɔdonj,

o cɔgı mɔ. O barɔ wɔm nan na tıga, culu kım daa wɔ vɔgı-ba daanı. O laan na zɔ barɔ wɔdonj, o daa wɔ cɔgı.

⁴ A ko-bıə-ba, kɔ yı kuntu mɔ dı abam dı. Kɔ na yı cullu tım laɲa nı, abam maama nyı dı twa mɔ te, Zezi Krişı na tıgı tın ɲwaanı. Kuntu ma pa dí yıgə lı cullu tım wɔnı, yı dí jıgı cwəɲə sı dí kı dí tıtı nɔɔɔɔɔ wɔdonj jıɲa nı, wuntu yı Zezi wɔɓ na bı o yağı tɔɔnı tın. Kɔ maa paı dí tɔɲı tıɔɲ-ɲɔna dí pa We.

⁵ Dí dɛɛn kı wo-yɔɔɔɔɔ tıɓ dí wɔbɔɲa na lağı tın. We cullu tım nan brı dıbam kɔɓ na yı lwarım tın, yı dí fra ta yəni ya zɔɔrı wænu tım kuntu. Kɔ dɛɛn ma pa dí kı kəm-balwaarɔ tıɓ na jıgı dıbam tı ve tɔɔnı tın.

⁶ Cullu tım dɛɛn tiini tı pıni dıbam mɔ dı dam. Lele kuntu tı nan daa ba te dıbam, dí na tɔgı dı Zezi dí tı tın ɲwaanı. Kuntu tın, dí na tɔɲı We tıɔɲa yam te tın, kɔ yı Dı Jorokım na wɔ dí bıcara nı tın ɲwaanı mɔ. Dí laan tɔgı cwə-dɔɲa kam kuntu, sı kɔ daı cwə-dɔɲə kalɔ na yı cullu tıɓ na pɔpɔnı tı tıɲı tɔɔɔ wɔnı tın ɲwaanı.

We cullu tım brı dıbam lwarım na yı te tın

⁷ Bɛɛ mɔ dí nan wó ta cullu tım laɲa nı? Tı yı lwarım mɔ na? Aye, kɔ daı kuntu. We cullu tım nan mɔ pɛ a lwarı lwarım na yı te tın. Tı ya na wɔ brı nı: «Yı pa n yı zɔ n donnə wænu»,

a ya bá ta ye ni a yi na zu a donnə wəənu, ku yi lwarim mu.

⁸ Culu kum kuntu nan mu pe lwarim na cwəŋə di zu a wobuŋa ku pa a yi zu wəənu zanzan. Cullu nan na tərə, lwarim bá ta jigɔ dam.

⁹ A deen ya ta na yəri We cullu tum tin, a ŋwi mu a ya ba liə. A laan nan na tu a lwarɪ We cullu tum na bri kulɔ tin mu pe lwarim jigɔ dam a banja ni,

¹⁰ yi a nyi ni a tigi mu te. We cullu tɪlɔ ya na manɪ si ti pa nɔɔna ŋwɪa tin laan pe tɔɔni mu ja-ni.

¹¹ Beŋwaani, a na ni cullu tum tin mu pe lwarim laan na cwəŋə di ganɪ-ni, yi di tɔgi cullu tum ŋwaani di pa tɔɔni ja-ni.

¹² Kuntu nan bri ni We cullu tum ba jigɔ lwarim mu. Ni dilɔ maama We na pe dibam tin ba jigɔ lwarim. Di yi lanyirani mu yi di jigɔ ciga.

¹³ Kuntu nan bri ni We cullu tɪlɔ na lana tin mu jaani a tɔɔni dim di ba na? Awo. Ku yi lwarim mu de We cullu tum di pa tɔɔni ja-ni. Kuntu ki si nɔɔna mu wani ba lwarɪ lwarim na sɔni di yi te tin. Cullu tum ma pa lwarim tiini di puli di bri di na yi balɔɔ te tin.

Lwarim dam na tɔŋi nabi-inə wɔni te tin

¹⁴ Dí ye ni We cullu tum tɔgi Dɪ wobuŋa na lagɪ te tin mu. Amu nan yi lɔgɔ banja nabiinu mu, yi a yi lwarim gambiaa.

¹⁵ A nan yəri wɔŋo kulɔ a na ki tin kuri. Amu yəni a ba ki kulɔ a na lagɪ tin, yi a laan daari a ki kulɔ a na culi tin.

¹⁶ A na yəni a ki kulɔ a na ba lagɪ si a ki tin, ku bri ni a se ni We cullu tum yi ciga mu.

¹⁷ Kuntu, ku dai ni a titi mu paali a ki wəənu tum kuntu, ku nan yi lwarim dilɔ na wɔ a wɔni tin mu pa a kia.

¹⁸ A nan ye ni lanyirani təri a wɔni, di a na yi nabi-inu yi a fra zɔɔri lɔgɔ banja wo-yɔɔrɔ tin. Beŋwaani, a na yəni a jigɔ wobuŋa si a ki lanyirani, a ta wari lanyirani wɔm a ki.

¹⁹ A yəni a ba ki lanyirani ni a wobuŋa na lagɪ te tin, yi a laan daari a ki wɔ-balwaarɔ tɪlɔ a na ba lagɪ si a ki tin.

²⁰ A na yəni a ki kulɔ a wobuŋa na ba lagɪ si a ki tin, ku bri ni ku dai a titi mu paali a ki wəənu tum kuntu, ku yi lwarim dilɔ na wɔ a wɔni tin mu pai a kia.

²¹ A nan lwarɪ ku na yəni ku ki amu te tin: A na yəni a buŋi si a ki kulɔ na lana tin, ku yi lwarim yirani mu aá ki.

²² A tiini a jigɔ wɔpolo a bicari ni di We cullu tum.

²³ A nan ye ni dam didon mu wɔ amu wɔni, ku na lagɪ si ku pa a taa tɔgi cwəŋə kalɔ na ba lana tin. Dam dim kuntu maa lagɪ si di cɔgi a wobuŋa yam na lagɪ si ya da cwə-ŋuŋa kalɔ tin. Kuntu maa pɔni amu, yi lwarim dilɔ na wɔ a wɔni

tin pai a ta togi lwarim cwəŋə.

²⁴ Lɛɛrɔ maa jigi-ni, lwarim dilɔ na wɔ a wɔni tin na lagi si di pa tɔni ja-ni tin ŋwaani. Wɔɔ mu wɔ wani o vri-ni o yagi?

²⁵ Amɔ ki Wɛ le di Yuutu Zezi Krisi ŋwaani. Wɔntɔ mu wɔ jɔŋi-ni.

Kɔ na yi a wɔbɔŋa yam wɔni, a sɛ Wɛ cullu tim mu. A nan na yi lɔɔɔ bɔŋa nabiinu tin mu pai a togi lwarim cwəŋə.

8

Wɛ Joro kum na pai di ŋwi di Wɛ te tin

¹ Kuntɔ tin, balɔ na ŋwi di Zezi Krisi tin, Wɛ daa bá di ba taani si DI cɔgi-ba.

² Wɛ Jorokum mu pai di jigi ŋwia Wɛ tee ni Zezi Krisi ŋwaani. Wɛ Joro kum dam dim mu pɛ di na vrim lwarim di tɔni jɔŋa ni.

³ Dɔbam na yi nabiinɛ yi di bwənɛ tin mu pai di wari Wɛ cullu tim di da. Kuntɔ ŋwaani di daa bá wani di na cɔga Wɛ tee ni DI cullu tim toɔgum ŋwaani. Wɔŋɔ kɔlɔ cullu tim na wɔ wani ti ki tin, Wɛ mu kɔa, di DI na tɔŋi DI titi Bu si o ba o ji nabiinu, yi o nyi di nabiinɛ balɔ lwarim na wat-ba tin. O ma ba o ti nabiinɛ lwarim ŋwaani, si o ma cɔgi lwarim na jigi dam dilɔ nabiinɛ bɔŋa ni tin.

⁴ Wɛ ki kuntɔ si ku pa di na cɔga mu DI tee ni, si di na cwəŋə di ki kɔlɔ maama Wɛ cullu tim na bri ni ku maŋi tin. Bɛŋwaani dɔbam

yi balɔ na togi Wɛ Joro kum cwəŋə tin mu, si di daa ba togi wo-yɔɔrɔ tilɔ nabiinɛ fra na zɔuri tin.

⁵ Balɔ nan na togi wo-yɔɔrɔ tim kuntɔ doŋ tin tiini ba kwe ba wɔbɔŋa ba tiŋi wəənu tilɔ nabiinɛ wɔbɔŋa na lagi tin bɔŋa ni mu. Ku daari balɔ na togi Wɛ Joro kum cwəŋə kam tin kwe ba wɔbɔŋa ba tiŋi wo-laaru tilɔ Wɛ Joro kum wɔbɔŋa na lagi tin bɔŋa ni mu.

⁶ Nɔɔnɔ wɔbɔŋa na togi wo-yɔɔrɔ tilɔ nabiinɛ fra na zɔuri tin, tɔni wɔ ja kuntɔ tu. Wɔlɔ wɔbɔŋa nan na togi Wɛ Joro kum cwəŋə kam tin wɔ na ŋwia Wɛ tee ni di wɔ-zuru.

⁷ Bɛŋwaani, nɔɔnɔ na togi nabiinɛ wɔbɔŋ-yɔɔrɔ tim, o yi Wɛ dɔm mu, o ba ki kɔlɔ Wɛ niə yam na bri tin, o nan wari-ya di o sɛ.

⁸ Balɔ maama na togi wo-yɔɔrɔ tilɔ nabiinɛ wɔbɔŋa na lagi tin bá wani ba pa Wɛ wɔ poli.

⁹ Abam nan ba togi nabiinɛ wɔbɔŋ-yɔɔrɔ na lagi kɔlɔ tin. A togi Wɛ Jorokum na lagi kɔlɔ tin mu, ku na wɔ á bɔcarɔ ni tin ŋwaani. Zezi Krisi Joro kum nan na tɔri nɔɔnɔ wɔlɔ bɔcarɔ ni tin, o dai Zezi nɔɔnɔ.

¹⁰ Zezi Krisi na wɔ á bɔcara ni tin, o Joro kum mu pai á ŋwi di Wɛ, á na nɛ cɔga DI tee ni tin ŋwaani. A yira yam nan maŋi si ya ti mu lwarim dim ŋwaani.

¹¹ Wɛ mu bi Zezi DI pa o yagi tɔni. Kuntɔ ŋwaani,

DI Joro kum na suni ku wu á bicara ni, We wó pa abam yira yalv na manj si ya ti tun joori ya na nwia, DI Joro kum na wu á bicara ni tun nwaani.

12 Kuntu, a ko-biə-ba, dí manj si dí taá nwí ni We Joro kum na lagi te tun mu, si ku dai si dí taá tɔgi wo-ycɔrv tlv nabiinə wubɔŋa na lagi tun.

13 Bɛŋwaaŋi, á na tɔgi wo-ycɔrv tlv nabiinə wubɔŋa na lagi tun, tɔvni wó ja abam. Ku daari, á nan na tɔgi We Joro kum dam nwaani á ci á titi di kəmbalwaarv tlv á fra na zɔvri tun, á wó na nwia We tee ni.

14 Balv maama na pai We Joro kum bri-ba cwəŋə tin yi We biə mu.

15 Joro kulv We na ki á bicara ni tun ba pai fɔvni jigɪ abam daga ni gambe te. We Joro kum nan pai á yi We biə mu. Ku maa pai dí jigɪ cwəŋə si dí bəŋi We ni Dí Ko Baba.

16 We Joro kum mu pai dɪbam jwəəru tum lwarɪ ni dí suni dí yi We biə mu.

17 Dí na yi We biə tin, dí wó ba dí na wo-laarv tlv maama DI na tinj si DI pa DI biə bam tin. Dí wó tɔgi di DI Bu Zezi Krisi dí jonj kulv maama We na tinj si DI pa-o tin. Dí na tɔgi di Zezi dí na yaara, dí laan wó ba dí tɔgi did-o dí na paari zulə.

18 Amv ye ni dí na jigɪ yaara yalv lele tin bá wanv ya taa mai di paari-zulə yalv dí na wó na We tee ni tun.

19 We na ki wəənu tlv maama tin tiini ti lagi si ti na de dim We na wó ba DI bri DI biə bam paari-zulə jaja tin.

20 Wəənu tlv maama We na ki tin tu ti daa ba jigɪ kuri. Ku nan dai wəənu tum titi mu lagi kuntu. Ku yi We mu pe ti ji kafe, yi DI nan pai ti ta jigɪ tuna ni,

21 wəənu tlv maama DI na ki tin wó ba ti na vrum, si ti daa yi cɔgi ni ti zim na yəni ti cɔgi te tin. We wó fɔgi DI kwe-ti si ti laan ba ti taa jigɪ lam DI tee ni, si ku manj di DI biə bam na wó na paari-zulə yalv tin.

22 Dí nan ye ni wəənu tlv maama We na ki tin jigɪ cam mu di zim maama, ni kaani na vri pugə yi o kuni te tin.

23 Ku nan dai wəənu tum kuntu yirani, ku yi di dɪbam balv We na ki DI Jorokum dí bicara ni tin di mu. Kuntu mu yi We dayigə pɛeri dilv na bri ni dí wó ba dí na DI wo-laarv tum maama. Dɪbam di nan kuni mu, yi dí jigɪ tuna dí cəgi manja kam We na wó pa dí ji DI titi sɔŋɔ biə, si DI vri dí yira yam yaara maama wɔni.

24 We na vri dɪbam tin mu pai dí jigɪ tuna ni dí wó na kulv DI na wó pa dɪbam tin. Dí ya na manj dí na kulv dí na jigɪ tuna ku nwaani tin, dí ya daa bá ta jigɪ ku tuna. Nɔɔn-nɔɔnv ba ta tuni kulv o na manj o na tin.

Dí jigɪ tuna ni dí wó na paari-zulə We tee ni

25 Dí nan ta jigt tına sı dí wó na Wε wo-laaru tılv dí ta na wó ne tın. Kuntu ηwaanı mu dí zuri dí yıra dí cęgi ti maņa kam.

26 Wε Joro kum dı nan weli dıbam, dí na bwənə tın ηwaanı. Dıbam yəri dí na wó loori Wε te sı kv maņı tın. Dı Joro kum nan loori-Dı kv pa dıbam dı ηwana yalı na bá wanı ya ta dı nabiınə bıtarı tın.

27 Wε nan ye dí bıcara na yı te tın, yı Dı kwəri Dı ye Dı Joro kum dı wubıņa na lagı kulı tın, beηwaanı Wε Joro kum tıgtı Wε wubıņa na lagı te tın mu, yı kv loori Wε kv pa dıbam balı na yı Dı noona tın.

28 Dí ye nı balı na soe Wε yı Dı bęji-ba nı Dı na maņı Dı lı wubıņa te tın, Dı kı-ba lanyıranı woņo maama wıntı.

29 Wε deen maņı Dı jigt bantı wubıņa Dı bıcarı nı faņa faņa mu, yı Dı daarı Dı kuri-ba sı ba laan ba ba taa nyı nı Dı Bu wım na yı te tın. Kuntu ma wó pa Wε Bu Zezi na nyaana zanzan, balı dı na yı Wε bıə yı ba saņı o kwaga tın ηwaanı.

30 Wε nan na maņı Dı kuri balı tın mu Dı bęji sı ba taa yı Dı noona. Dı na bęji-ba kuntu tın, Dı ma pa ba na cıga Dı tee nı. Balı Dı na pe ba na cıga kam tın mu Dı pe ba na paarı-zulə Dı tee nı.

Wε sono kum na tiini kv dagı te tın

31 Kv na yı kuntu tın, dí wó ta nı beε mu? Wε na wıra

dı dıbam tın, noonu woı mu wó wanı o cęgi dıbam?

32 Wε nan wó vın sı Dı tıti Bu wım na yaara, yı Dı se Dı kı-o nabiınə jıņa nı sı o ti dıbam maama ηwaanı. Wε na pe dıbam Dı Bu wım kuntu tın, Dı ta wó kwe wo-laaru maama Dı pa dıbam zaanı Dı weli da.

33 Noon-noonu bá wanı o co dıbam balı Wε na kuri tın Dı yıgə nı. Beηwaanı kv yı Wε tıti mu pe dí na cıga Dı tee nı.

34 Noon-noonu bá wanı o pa dí ga bura Wε tee nı. Beηwaanı kv yı Zezi Krisi tıti mu tıgtı dıbam ηwaanı, yı o joori o bı o yagı tıbıtı o jıgtı ηwıa Wε tee nı. O laan maa je Wε jazım nı yı o loori Wε o pa dıbam.

35 Noon-noonu bá wanı o cęgi dıbam dı Zezi Krisi sono kum daanı. Yaara mu wó wanı ya cęgi dıbam dı Zezi Krisi sono kum na? Wó-cęgo mu naa, beesa mu naa, kana mu naa, yinigə mu naa, cam dılv na wó ba tın mu naa, naa tıbıtı mu? Awo, tı bá wanı tı cęgi dıbam dı Zezi Krisi sono kum daanı.

36 Kv pıppıtı Wε tıno kum wıtı kv wı:

«Dıbam na yı nmu Wε noona tın mu paı dí tıgtı tıbıtı wó dí ke de maama.

Ba kwe dıbam ba ma ji nı peeni sılv ba na jıgtı ba ve ba gv te tın mu.»

37 Wε nan na soe dıbam tın, Dı tiini Dı paı dıbam wıno wəənu tım kuntu maama wıtı.

38 Beɲwaanɪ amɔ ye lanyuranɪ nɪ kulɔkulɔ tɛrɛ kɔ na wɔ want kɔ cɔgɪ dɪbam dɪ Wɛ sono kum daanɪ. Kɔ na yɪ tɔbɪ naa ɲwɪa, naa kɔ na yɪ malesɪ naa weyuu tɪlampolo dɪdɛera bam maama, naa kɔ na yɪ zɪm wɛɛnu naa jwa wɛɛnu tɪb na bɪnɪ tɪn, naa wɛɛnu tɪb maama na jɪgɪ dam nabiinɛ banja nɪ tɪn,
39 kɔ na yɪ wɛɛnu tɪb na jɪgɪ dam weyuu tɪlampolo nɪ dɪ tɪb na jɪgɪ dam tɪga kuri nɪ tɪn, naa wɛɛnu tɪb maama Wɛ na kɪ tɪn, tɪntɔ maama wɔnɪ kulɔkulɔ bɔ want kɔ cɔgɪ dɪbam dɪ Wɛ sono kum daanɪ, beɲwaanɪ kɔ yɪ sono kulɔ Wɛ na jɪgɪ dɪ dɪbam dɪ Yuutu Zezi Krisi ɲwaanɪ tɪn mɔ.

9

Wɛ na kuri balɔ sɪ ba taa yɪ DI nɔɔna tɪn

1 Amɔ na yɪ Zezi Krisi nɔɔnɔ tɪn, a ɲɔɔnɪ cɪga mɔ sɪ kɔ dɪ vwan. Wɛ Jorokum na wɔ a bɪcarɪ nɪ tɪn mɔ paɪ a ye nɪ kɔ sɪnɪ kɔ yɪ cɪga mɔ,

2 dɪ a na brɪ nɪ a wɔ tiini kɔ cɔgɪ yɪ a jɪgɪ liɛ maɲa maama amɔ tɪtɪ dwi tiinɛ bam ɲwaanɪ dɪ ba na wɔ sɛ Zezi Krisi tɪn.

3 A ya wɔ ta lagɪ sɪ Wɛ cɔgɪ amɔ tɪtɪ DI daari DI pɔɔrɪ-nɪ Zezi Krisi tee nɪ, dɪ kɔ na wɔ want kɔ pa a ko-biɛ Zwifɛ bam na vrɪm.

4 Ba yɪ Yisɪrayelɪdwi tiinɛ mɔ. Kɔ yɪ bantɔ mɔ Wɛ dɛɛn pɛ ba ji DI biɛ, yɪ DI pa-ba DI paari-zulɛ yam. DI ma

go ni nɪ DI wɔ ta wɔra dɪ ba, yɪ DI daari DI kɪ DI cullu tɪm ba jɪɲa nɪ. DI ma brɪ-ba ba na maɲɪ sɪ ba taa zuli-DI te tɪn. DI ma daari DI go niɛ dɪ ba.

5 Ba dwi dɪm kuri nɔɲɪ dɪbam nabaaru Abrahamdwi dɪm wɔnɪ mɔ. Ba na lugɪ Zezi Krisi lugɔ banja nɪ tɪn, kɔ yɪ bantɔ dwi dɪm wɔnɪ mɔ ba lug-o. Wɔntɔ mɔ yɪ wɛɛnu maama Tu. O maa yɪ Wɛ yɪ o maɲɪ dɪ zulɛ sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.

6 A nan ba lagɪ a ta nɪ Wɛ na goni DI ni sɪ DI kɪ kulɔ tɪn jɪgɪ kafɛ. Beɲwaanɪ kɔ dɪ nɪ Yisɪrayelɪ dwi tiinɛ bam maama mɔ sɪnɪ ba yɪ Yisɪrayelɪ tiinɛ cɪga cɪga Wɛ yigɛ nɪ.

7 Abraham dwi tiinɛ bam maama nan dɪ o biɛ cɪga cɪga Wɛ yigɛ nɪ. Wɛ dɛɛn tagɪ dɪ Abraham DI wɪ: «Nɔmɔ bu Yizakɪ dwi dɪm yɪranɪ mɔ wɔ ta yɪ n dwi tiinɛ cɪga cɪga.»

8 Kɔ brɪ nɪ Wɛ tee nɪ, kɔ dɪ biɛ balɔ maama Abraham na lugɪ tɪn mɔ yɪ Wɛ biɛ cɪga cɪga. Kɔ nan yɪ biɛ balɔ Wɛ na goni ni ba ɲwaanɪ tɪn mɔ sɪnɪ ba yɪ DI biɛ cɪga cɪga.

9 Beɲwaanɪ Wɛ dɛɛn goni ni DI wɪ: «Maɲa kam kɔntɔ na joori ka yɪ, amɔ wɔ joori a ba dɪ Saralugɪ bɛkɛrɛ.»

10 Kɔ dɛ kɔntɔ mɔ yɪ dɪbam nabaaru Yizakɪ kaanɪ Rabeka dɛɛn ja pugɛ o lu yiywa bale.

11-12 Maɲa kam Rabeka ta na wɔ lugɪ o biɛ bale bam

yi ba daa ta yəri lanyirani naa baloro tun, We deen tagi did-o DI wɔ: «Nakwi wum mu wɔ ta yi o nyaani wum tintunya.» Ku ki kuntu si We na kuri-ba daani te tun mu togi DI na manɔ DI li wubunya te tun. Ku bri ni We kurim dum togi DI na beɔi wulu si o taa yi DI noonu tun mu, si ku dai noonu wum titunya nwaani,

13 ni ku daa ta na pupuni We tono kum wuni ku wɔ: «Amu soe Zakobi, yi a daari a yagi Ezayu.»

14 Di nan wɔ ta ni bee mu? Di ba wani di ta ni We ba jigi ciga di DI na ki te tun.

15 Benwaani We deen tagi di Moyisi DI wɔ:

«Amu wɔ ja noonu wulu njwana

a na lagi tun mu,

yi a daari a duri noonu wulu yibwəne

a na lagi tun.»

16 Kuntu bri ni ku maama togi We na jigi noona njwana te tun mu, si ku dai nabiinə wubunya na lagi kulɔ tun naa ba titunya na yi te tun nwaani.

17 Ku pupuni We tono kum wuni, ni We deen tagi di Ezipipa-faru wum DI wɔ: «Amu pe n di paari si a wani a togi nmu nwaani mu a bri noona amu dam dum na mai te tun, si ku pa noona taa zəɔi amu yiri dum lugu bana maama ni.»

18 Ku bri ni We duri balu njwana DI na lagi tun mu, yi DI daari DI pa badonnə ta ku ba wuro ni DI na lagi te tun.

We jigi ni si DI ki DI wubunya na lagi te tun

19 Abam wɔ didwa wai o bwe amu ni: «Ku na yi kuntu, bee mu yi We nan bri ni noona ki ba cogi? Noon-noonu nan ba wani o vin kulɔ We na lagi si o ki tun.»

20 Nabiinu yi woo mu si o wani o magi kantogo di We? Kuntu tun, kamogo wɔ wani ku bwe ku moru wum ni: «Bee mu yi n mo-ni tintu don?» na?

21 Benwaani kamoo-moru wum jigi cwəɔə si o kwe dogo o ma mo kamwaru tilu dwi maama o na lagi tun. O wai o ce dogo kum kuntu o maa nooni kamogo si ku taa yi lunni nyim, yi o daari o nooni kudon si ku taa yi titunya nyim.

22 Ku nan yi kuntu mu di We. DI na lagi si DI bri noona DI ban-zoɔo kum di DI dam dum na mai te tun, DI jigi cwəɔə si DI ki kuntu. DI nan puuni DI bani mu di balu na pe DI bani zanɔ yi ba manɔ di cogum tun,

23 si DI daari DI pa noona balu DI na jigi ba njwana tun togi ba na DI paari dum na tiini di jigi zulə te tun. Bantu mu yi balu DI na manɔ DI li si ba zu DI paari zulə yam wuni tun.

24 Ku nan yi dibam mu kuntu. We mu kuri dibam nabiinə dwi maama wuni, yi ku dai Zwifə dwi dum yirani ma wuni,

25 ni ku na manɔ ku pupuni Oze tono kum wuni te tun. We deen tagi DI wɔ:

«Nɔɔna balɔ ya na dai amɔ
nɔɔna tɪn,
mɔ a laan wɔ bɛŋi-ba nɪ
amɔ nɔɔna.

Dwi tiinɛ balɔ amɔ ya na ba
soe tɪn,

mɔ a laan wɔ bɛŋi-ba nɪ
amɔ nɔn-sonnu.»

26 «Je silɔ nɪ nɔɔ Wɛ ya na
tagɪ dɪ ba DI wɪ,

ba dai DI nɔɔna tɪn,

kɔ yɪ dɛani mɔ ba laan wɔ
bɛŋi-ba nɪ

Ŋwɪa Tu Baŋa-Wɛ biɛ.»

27 Ezayidɪ dɛɛn tagɪ
Yisɪrayɛltiinɛ bam taani o
wɪ:

«Yisɪrayɛltɪ tiinɛ bam na
manɪ ba tiini ba daga
nɪ bugɛ ni kasɔllɔ na daga te
tɪn,

ba finfɪn yɪrani mɔ wɔ na
vrɪm.

28 Bɛŋwaanɪ Yuutu Baŋa-Wɛ
bá daani sɪ DI kɪ kulɔ
maama DI na manɪ DI
li wɔbɔŋa sɪ DI kɪ tɪn
lɔgɔ baŋa nɪ.»

29 Kɔ ta yɪ nɪnɛɛnɪ Ezayi na
manɪ o ta te o wɪ:

«Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wɛ ya
na wɔ daari dɪbam
biɛ badaara DI yagɪ,

sɪ kɔ pa dí dwi dɪm tonɪ,

dí ya wɔ ti mɔ,

nɪ Sodɔmdɪ Gomɔɔrɪ tiinɛ
bam dwi dɪm dɛɛn na
ti te tɪn.»

30 Dí nan wɔ ta nɪ bɛɛ mɔ?
Dwi-gɛtiinɛ balɔ ya na ba
kwaanɪ sɪ ba na cɪga Wɛ tee
nɪ tɪn laan mɔ tu ba na cɪga
Wɛ tee nɪ, ba na kɪ ba wɔ-
dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn ŋwaanɪ.

31 Kɔ daari, Yisɪrayɛltɪ tiinɛ
bam na tiini ba kwaanɪ sɪ ba
na cɪga Wɛ tee nɪ DI cullu
tɪm tɔgɪm ŋwaanɪ tɪn, ba wɔ
nɛ.

32 Bɛɛ mɔ yɪ ba nan wɔ nɛ
cɪga Wɛ tee nɪ? Bantɔ ya
bɔŋɪ sɪ ba na cɪga ba kɛm-
laaru tɪm ŋwaanɪ mɔ, yɪ kɔ
dai nɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ
Wɛ. Ba na vɪn sɪ ba sɛ Wɛ
kuntɔ tɪn, kɔ maa nyɪ dɪ ba
magɪ ba naga mɔ dɪ kandwɛ
dɪlɔ na pai nɔɔna tri ba tɔtɪ
tɪn,

33 nɪ kɔ na manɪ kɔ
pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ
kɔ wɪ:

«Nii-na, amɔ Wɛ lagɪ a cwi
kandwɛ mɔ Siyɔnnɪ.

Dɪ maa yɪ kandwɛ dɪlɔ
nɔɔna na wɔ magɪ ba
tɪtɪ dɪ dɪ ba tɔ tɪga nɪ
tɪn.

Kɔ daari nɔɔnɔ wɔlɔ na kɪ
o wɔ-dɪdɔba dɪ wɔlɔ na
yɪ kandwɛ dɪm kuntɔ
tɪn,

cavɪra bá fɔgɪ ya ja kuntɔ
tu.»

10

1 A kɔ-biɛ-ba, amɔ tiini a
laga sɪ Yisɪrayɛltɪ tiinɛ bam
na vrɪm, yɪ a yɛni a loori Wɛ
a pa-ba kɔ ŋwaanɪ.

2 Amɔ wɔ wani a pa cɪga
nɪ ba tiini ba lagɪ sɪ ba tɔŋɪ
ba pa Wɛ, ba nan yɛri cwɛŋɔ
kalɔ ba na manɪ sɪ ba tɔgɪ
tɪn mɔ.

3 Ba maa yɛri cwɛŋɔ kalɔ
Wɛ na pɛ sɪ nabiinɛ tɔgɪ da
ba ma na cɪga DI tee nɪ tɪn.
Ba maa tɪŋɪ ba tɪtɪ cwɛŋɔ sɪ
ba maa na cɪga Wɛ tee nɪ, yɪ
ba ba sɛ sɪ ba taa tɔgɪ cwɛŋɔ
kalɔ Wɛ na tɪŋɪ tɪn.

4 Zezi Krisi mɔ pɛ Wɛ cullu
tɪm tɔgɪm cwɛŋɔ kam laan
ba ka kweeli, kɔ ma pa balɔ
maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba
dɪd-o tɪn laan na cɪga Wɛ tee
nɪ.

Nɔɔɔw wɔɔɔ maama na ki o wɔ-didɔba di Zezi tin wɔ na vrɔm

⁵ Moyisi deen pɔpɔni nɔɔɔw na wɔ ki te si o ma na cɔga We tee ni Di cullu tim togim ηwaani tin. O pɔpɔni o wɔ: «Wɔɔ na ki We cullu tim na wɔ te tin wɔ na ηwɔa ku ηwaani.»

⁶ Ku nan daa na yi nɔɔɔw na wɔ ki te si o ma na cɔga We tee ni o na ki o wɔ-didɔba di Di tin ηwaani, ku pɔpɔni ku wɔ: «Yi zanɔ n bwe n titi nɔɔɔni, wɔɔ mu wɔ wani o di We-sɔɔɔ?» Ku lagi ku ta ni, si o pa Zezi Krisi tu o ba o zani dibam.

⁷ «Nan yi bwe n titi ni, wɔɔ mu wɔ wani o tu curu?» Ku lagi ku ta ni, si o pa Zezi bi o yagi tɔɔni si o joori o ba.

⁸ Ku nan manɔ ku pɔpɔni ku wɔ: «We taani dim dai yigə yigə di nmu, di wɔ nmu ni ni di n bicari ni.» Kwərə kam kuntu mu dibam tɔɔɔ di bri nɔɔna si ba ki ba wɔ-didɔba di Zezi.

⁹ Ku tagi ku wɔ, nmu na tagi di n ni ni Zezi mu yi woɔo maama Yuutu, yi nmu na se n bicari ni, si We sɔɔni Di bi-o Di pa o yagi tɔɔni, We wɔ vrɔ-m.

¹⁰ Beɔwaani, ku yi nmu bicari ni mu nɔ se di n wɔ-didɔba yi n na cɔga We tee ni, yi nmu wɔ ma n ni mu n ta jaja ni Zezi mu yi Yuutu, si n ma n na vrɔm.

¹¹ Ku pɔpɔni We tɔɔo kum wɔni ku wɔ: «Wɔɔ maama na ki o wɔ-didɔba did-o tin, cavura bá ja kuntu tu.»

¹² Kuntu, ku yi bidwi mu di nɔɔna maama, ku na yi Zwifə di dwi-ge tiinə bam di.

Ba maama Yuutu yi didɔba mu, yi wɔntu mu yəni o pa balu maama na loor-o tin zənə zanzan.

¹³ Beɔwaani, «wɔɔ maama na loori zənə di Yuutu wɔm yiri ηwaani tin wɔ na vrɔm.»

¹⁴ Ku nan na yi kuntu tin, nɔɔna wɔ ki ta mu ba loori zənə o tee ni, yi ba wɔ ki ba wɔ-didɔba did-o? Ba nan wɔ ki ta mu ba ki ba wɔ-didɔba did-o, yi ba wɔ ni o kwərə? Ba nan wɔ ki ta mu ba ni o kwərə yi nɔɔn-nɔɔw wɔ tɔɔɔ-ka o bri-ba?

¹⁵ Nɔɔw nan wɔ ki ta mu o vu o tɔɔɔ We kwərə-ywəɔə kam o bri-ba di ba na wɔ tɔɔ-o? Ku nan pɔpɔni We tɔɔo kum wɔni ku wɔ: «Balu na beeri ba tɔɔɔ We kwərə-ywəɔə kam ba bri nɔɔna tin vəɔə jɔɔ wɔpolo mu.»

¹⁶ Ku nan dai ni nɔɔna maama mu se We kwərə-ywəɔə kam. Ezayideen tagi o wɔ: «Yuutu Baɔa-We, wɔɔ mu joni dibam ni-taani dim?»

¹⁷ Kuntu ma bri ni nɔɔna zwa na ni kulu tin, mu ba ki ba wɔ-didɔba di ku. Taani dilu ba nan na wɔ ni tin mu yi Zezi Krisi kwərə kam.

¹⁸ Amu lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinə bam wɔ ni We kwərə kam mu na? Ku yi cɔga ba ni-ka, ni We tɔɔo kum na tagi ku wɔ:

«Ba tɔɔɔ o kwərə kam lugu baɔa je maama,

yi ba ni-taani jagi di yi je maama.»

¹⁹ Amu ta lagi a bwe a nii, Yisrayeli tiinə bam sɔɔni ba wɔ ni We taani dim kuri mu na? Ba niə. Dayigə tin, We

dæen tɔgi Moyisiŋwaani mu
Dɪ ta dɪ ba Dɪ wɪ:

«Amu wó pa abam taá
jɪgi wu-guɔ dɪ dwi
tiinə balu na dai amu
noona tɪn.

Amu wó pa abam bana zaŋɪ
dɪ noona balu na yəri
kɔlɔkɔlɔ tɪn.»

²⁰ Kuntu kwaga ni Ezayi
dæen nɛ baari yi o ta o wɪ:

«Noona balu ya na ba buŋɪ
sɪ ba ba ba sɛ amu Wɛ
tɪn,

bantu laan mu tu ba sɛ amu.
Amu pɛ balu na maŋɪ ba wu
bwe amu bwiə tɪn mu
ba ba lwarɪ amu.»

²¹ Ku nan na yi Yisɪrayelɪ
tiinə bam, Wɛ tagɪ Dɪ wɪ:

«Dɛ maama wɔni amu te a
jɪa sɪ a ma jonɪ abam,
yi á vɪn sɪ á ba amu te.»

11

*Wɛ wu yagi Yisɪrayelɪ ti-
inə bam*

¹ Kuntu tɪn, amu ta lagɪ
a bwe a nii, Wɛ vɪn Dɪ titɪ
noona Yisɪrayelɪtiinə bam
mu na? Aye! Ku dai kuntu.
Amu titɪ dɪ yi Yisɪrayelɪ dwi
tu mu. A yi Abrahamnaa
mu, yi a nunɪ Benzamendwi
dɪm wɔni.

² Wɛ wu vɪn Dɪ noona balu
Dɪ na maŋɪ Dɪ kuri pulim
ni tɪn. Abam nan maŋɪ á
ye Wɛ tɔnɔ kum na tagɪ Eli
taani te, dɪ o na warɪ Wɛ o
ta Yisɪrayelɪ tiinə bam na kɪ
te yi ku wu maŋɪ tɪn.

³ O dæen warɪ Wɛ o wɪ:
«Yuutu Baŋa-Wɛ, ba gu nmu
nijonɔnə bam maama, yi ba
daari ba cɔgi nmu kaanum
bimbina yam. Ku laan

daari amu yɪranɪ mu, yi ba
kwaani sɪ ba gu amu dɪ.»

⁴ Wɛ nan lɛr-o Dɪ wɪ
bɛɛ mu? Dɪ dæen wɪ:
«Amu li noona murr-turpɛ
mu (7.000), sɪ ba taa yi amu
titɪ noona. Bantu ta wu fɔgi
ba kuni doonə ba zuli Baalt.»

⁵ Ku nan ta yi bidwɪ mu dɪ
zɪm maama. Noona finftɪn
ta mu daari, Wɛ na tɔgi Dɪ
zaani dɪm ŋwaani Dɪ kuri-
ba tɪn.

⁶ Wɛ dɛ Dɪ zaani dɪm
ŋwaani mu Dɪ kuri-ba, sɪ ku
dai ba titɔŋ-ŋɔna ŋwaani.
Ku ya na yi ba titɔŋ-ŋɔna
ŋwaani mu Wɛ kuri-ba, ku
ya daa bá ta yi Dɪ zaani dɪm
Dɪ na pɛ-ba tɪn ŋwaani.

⁷ Ku bri ni Yisɪrayelɪ tiinə
bam wu nɛ cɪga kalu ba na
kwaani sɪ ba na Wɛ tee ni
tɪn. Noona balu Wɛ na kuri
tɪn nan mu nɛ-ka. Balu na
daari tɪn bicari digili.

⁸ Ku maa kɪ-ba ni ku na
pɔpɔni te Wɛ tɔnɔ kum
wɔni ku wɪ:

«Wɛ mu pɛ ba wɔbɔŋa tɪ,
yi ba daa ba ni kɔlɔkɔlɔ
kuri.

Dɪ zɪm maama, ba yiə ta ba
nai,

yi ba zwa dɪ kwarɪmɪ dɪ Wɛ
cɪga kam.»

⁹ Davididɪ dæen tagɪ ba taani
o wɪ:

«Wɛ wó pa ywəəni dɪlu ba
na buŋɪ sɪ ba di tɪn
pipiri dɪ ji wonɔ kɔlu
na wó ja-ba ku cɔgi,

ni cɪku na jaani-ba te tɪn.

Ku maa wó pa Wɛ pa ba na
cam yi ba tu tɪga ni.

¹⁰ Wɛ wó pa ba yiə dwe yi ba
daa bá ta nai.

DI maa wó pa ba yíra ce di yaara taan, manja maama.»

¹¹ Amu ta lagí a bwe a nii, Yisrayel tiinè bam na tri ba tó kóntó tìn, kó brí ní ba daa bá waní ba zaní ba joori ba fógí dí WÉ mú ná? Aye! Bantu na vín WÉ cíga kam te tìn mú pé dwi-geetiinè waní ba na vrím WÉ tee ní. WÉ kí kóntó sí kó pa Yisrayel tiinè bam mú taa jígí wó-gúú dí ba.

¹² Yisrayel tiinè bam na kí ba cógí tìn mú pé nabiiinè maama waní ba na zənə lanyiraní WÉ tee ní. Bantu na gè kulú ba na maní sí ba na tìn mú pé dwi-gé tiinè na cwəŋə ba jonjí WÉ zənə yam. Kó brí ní Yisrayel tiinè kógó kulú na wó ba tógí WÉ tìn na puli kó tí, kóú pa nɔɔna na WÉ zənə zanzan kó ja gaali.

WÉ na vrí dwi-gé tiinè te tìn

¹³ Kó yí dí abam dwi-geetiinè mú a lagí a ta taaní dínú. Amu na yí Zezi tintɔŋnɔ sí a taa tɔɔlí ó kwərə kam a brí dwi-gé tiinè tìn, a brí ní kó tiini kó yí títɔŋ-kamunu mú.

¹⁴ Amu kwaaní a tɔŋ sí kó pa wó-gúú mú ja a donnè Yisrayel tiinè bam, sí kó waní kó pa WÉ vrí ba badonnè amu títɔŋa yam ŋwaaní.

¹⁵ WÉ na yagí bantu tìn, kó pé lógú banja dwi tiinè maama laan ba ba fógí dí WÉ. Kó daari manja kalú WÉ na wó joori DI jonjí-ba tìn,

kóú ta nyí dí twa na joori ba na ŋwía te tìn mú.

¹⁶ Dí ye ní, nmú na de yigè n fò dípe n tinjí WÉ ŋwaaní, dílu maama na daari tìn daa ta yí WÉ nyim mú. Tiu kuri na yí WÉ nyim, kó né sim maama dí yí WÉ nyim mú.

¹⁷ Yisrayel tiinè bam nyí dí Olivitiu ba na jəri gaari wóní te tìn mú. Kó yí nínɛɛní WÉ mú goni tiu kóm kóntó né sídaara DI yagí, yí DI daari DI kwe Olivi tiu kulú na wó gaa wóní tìn né DI tonjí DI gwaaní né sídonnè sim wóní. Abam balú na yí dwi-gé tiinè tìn nyí dí né sílu ba na tonjí tìn mú. Sí laan ma wəri yí sí tógí sí náí tiu kóm kugu kóm nyɔa kam.

¹⁸ Kóntó ŋwaaní, nmú yí ta n gooni né sílu ba na goni ba yagí tìn. Nmú na brí n títí kóntó, ta n ye sí kó dai nmú mú páí tiu kóm kugu kóm zíga. Kó yí kugu kóm mú jígí nmú.

¹⁹ Nmú nan wai n te ní: «WÉ goni né sim kóntó DI yagí, kó daari sí amu mú na jəgə a tonjí tiu kóm yíra ní.»

²⁰ Kó súní kó kí kóntó mú. WÉ nan goni né sim kóntó DI yagí, ba na wó kí ba wó-dídúba dí DI tìn ŋwaaní mú. Nmú nan na waní n tonjí tiu kóm yíra ní tìn, kó yí n na kí n wó-dídúba dí WÉ tìn ŋwaaní mú. Nan yí zaní n ta n kí kamunní, za n ta n kwarí WÉ.

²¹ Benwaaní, WÉ na wó sɛ sí DI yagí tiu kóm títí né sim sí je ní tìn, nmú dí na ba jígí wó-dídúba dí DI, DI bá yagí-m

da.

²² Ku maama nan brɩ We na kɩ nɔɔna lanyirani te, yɩ DI daari DI vanɩ nɔɔna zwa te tɩn mu. Ku na yɩ balu na kɩ ba cɔgi tɩn, DI vanɩ ba zwa mu. Ku daari, nmɩ nan na wɔ yagi We cwɛŋɛ kam tɔgɩm, DI wó ta kɩ nmɩ lanyirani. Nmɩ nan na yagi We cwɛŋɛ kam, DI laan wó go nmɩ dɩ DI yagi mu nɩ tiu naga te.

²³ Yisrayeli tiinɛ bam nan na kɩ ba wu-dɩɖba ba sɛ We, baá joori ba na ba jɛgɛ kam. We wó wani DI joori DI tonji-ba da.

²⁴ Kuntɔ tɩn, nmɩ wɔɔ na yɩ dwi-ge tu tɩn nyɩ dɩ naga kalɔ We na goni Olivi tiu kulɔ na wɔ gaa wɔni tɩn yira nɩ mu. DI ma pa nmɩ tonji Olivi tiu kulɔ na wɔ gaari wɔni tɩn yira nɩ, yɩ ku dai nɩ nɔɔna na yɛni ba kɩ te tɩn. Kuntɔ ŋwaani ku bá ta cana dɩ We sɩ DI joori DI tonji ne silɔ DI ya na goni tɩn sɩ titi kugu kum je nɩ.

We jigi nɔɔna maama ŋwana sɩ DI vri-ba

²⁵ A ko-biɛ-ba, amɩ lagi sɩ á lwarɩ We cɩga kalɔ dɛɛn na sɛgi tɩn mu. Abam na sɩni á lwarɩ kuntɔ, á daa bá ta bunɩ nɩ á yɩ swan tiinɛ. Ku na yɩ te tɩn, lele kuntɔ Yisrayel-tiinɛ badaara wɔru digili yɩ ba warɩ We cɩga kam kuri ba ni. Ku nan wó ta yɩ kuntɔ, sɩ ku vu ku yɩ maɲa kam dwi-ge-tiinɛ balu na sɛ We tɩn kɔgɔ kum na wó puli ku ti tɩn.

²⁶ Kuntɔ, Yisrayeli tiinɛ kɔgɔ kum maama laan wó na vrim, nɩ ku na pupɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɩ:

«Wɔɔ na pai nɔɔna na vrim tɩn wó nunji Siyɔnnɩ o ba,

yɩ oó pa Zakɔbidwi tiinɛ bam lwarɩm dɩm ti.

²⁷ Amɩ We wó go ni dɩntɔ a pa-ba,

nɩ amɩ wó saari ba lwarɩm dɩm a yagi.»

²⁸ Yisrayeli tiinɛ bam na vɩn We kwɛr-ywɛŋɛ kam tɩn, ba jigi We dɔna mu, yɩ kuntɔ laan pa abam dwi-ge tiinɛ bam na vrim We tee nɩ. Ku daari, ku na yɩ We na kuri nɔɔna sɩ ba taa yɩ DI nɔɔna te tɩn laɲa nɩ, DI soe Yisrayeli tiinɛ bam, DI dɛɛn na goni ni dɩ ba nabaara bam tɩn ŋwaani.

²⁹ We nan ba kɩ a ya na maani, dɩ DI na kuri nɔɔna yɩ DI kɩ-ba lanyirani te tɩn.

³⁰ Abam dwi-ge tiinɛ dɛɛn ya vɩn We mu, yɩ á laan ba á lwarɩ DI yibwɛn-durɛ kam, Yisrayeli tiinɛ bam na vɩn We tɩn ŋwaani.

³¹ Bantɔ dɩ laan tu ba vɩn We ni, yɩ abam na We yibwɛnɛ kam, sɩ ku wani ku pa bantɔ dɩ laan ba ba lwarɩ DI yibwɛn-durɛ kam na yɩ te tɩn.

³² We nan pɛ nɔɔna maama nyɩ nɩ ba wɔ pɩna digɛ nɩ mu te, ba na vɩn DI ni tɩn ŋwaani, sɩ DI laan wani DI duri ba maama yibwɛnɛ.

³³ Maani-na á nii We zaani dɩm na tiini dɩ dagɩ te.

We wɔɔɔɲa dɩ DI yɛno kum dɩ ma tiini ku lirɛ.

Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o lwarɪ
 Dɪ na li wɔbɔɲa sɪ Dɪ
 kɪ te tɪn,
 naa o lwarɪ cwe sɪɔ Dɪ na
 tɔɔɪ tɪn,
 nɪ kɔ na pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ
 kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:
 34 «Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani
 o lwarɪ Baɲa-Wɛ
 wɔbɔɲa,
 naa o brɪ-Dɪ Dɪ na wó kɪ te
 tɪn.
 35 Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o
 kwe o wɔɲo
 o jɪnɪ Wɛ.»
 36 Bɛɲwaanɪ wəənu maama
 nunɪ Wɛ te mɔ,
 yɪ dɪntɔ mɔ nii tɪ maama
 baɲa nɪ,
 yɪ tɪ maama yɪ dɪntɔ nyɪm
 mɔ.
 Wɛ maɲɪ dɪ zulə mɔ, sɪ kɔ
 taa ve maɲa kalɔ na
 ba ti tɪn. Amina.

12

*Wɛ nɔɔna na maɲɪ sɪ ba
 taa ɲwɪ te tɪn*

¹ A kɔ-biə-ba, Wɛ na tiini
 Dɪ jɪɔ abam ɲwanɲa kɔntɔ
 tɪn, a loori abam sɪ á kwe á
 tɪtɪ á pa Wɛ nɪnɛnɪ ba na
 mɛ wɔɲo ba kɪ kaanɪm ba
 pa Wɛ tɪn, sɪ á taá ɲwɪ dɪ
 wɔ-pɔɲo, sɪ kɔ poli Wɛ wɔ
 lanyɪranɪ. Kɔntɔ mɔ yɪ zulə
 yalɔ na maɲɪ sɪ á pa Wɛ tɪn.

² Á yɪ pa á wɔbɔɲa taa
 tɔɔɪ balɔ na yəri Wɛ tɪn cwe
 sɪm. Kwaanɪ-na sɪ Wɛ pa
 á taá jɪɔ wɔbɔɲ-dɔɔra, sɪ
 kɔ ləni á ɲwɪa kam maama.
 Abam laan wó ba á lwarɪ Wɛ
 wɔbɔɲa na lagɪ sɪ á kɪ kulɔ
 tɪn, yɪ á wó lwarɪ nɪ kɔ tiini
 kɔ lana cɪga cɪga yɪ kɔ poli
 Dɪ wɔ.

³ Wɛ na kɪ-nɪ yu-yoɲo sɪ a
 taa yɪ Dɪ tɪntɔɲnɔ tɪn, a lagɪ
 a ta dɪ abam maama sɪ á yɪ
 taá bɔɲɪ kamunni á pa á tɪtɪ,
 nɪ á dwe á na maɲɪ á yɪ te
 tɪn. Á nan taá jɪɔ wɔbɔɲ-
 ɲɔna, sɪ kɔ maɲɪ dɪ Wɛ na
 pɛ abam dɪdɔa dɪdɔa pɛɛrɪ
 te á na kɪ á wɔ-dɪdɔa dɪ Dɪ
 tɪn ɲwaanɪ.

⁴ Nabiinu yɪra yɪ wɔɲo
 dɪdɔa mɔ, yɪ ya laan pɔɔrɪ
 je dwi təri təri. Jəgə maama
 nan jɪɔ ka tɪtɔɲa mɔ yɪra
 yam wɔnɪ.

⁵ Kɔ nan yɪ bɪdɔwɪ mɔ dɪ
 dɪbam balɔ dɪ na ɲwɪ dɪ Zezi
 Krisi tɪn. Dí tiini dí daga,
 yɪ dí nan yɪ kɔgɔ dɪdɔa mɔ.
 Dɪbam maama dɪdɔa dɪdɔa
 maa tɔɲɪ dí wəli daanɪ, nɪ
 yɪra yam je sɪm dwi təri təri
 na tɔɲɪ sɪ zəni daanɪ te tɪn.

⁶ Wɛ-pɛɛra yalɔ Dɪ na pɛ
 dɪbam tɪn yɪ dwi təri təri
 mɔ, nɪ Dɪ na pɛ dɪbam zaanɪ
 te tɪn. Wɛ na pɛ wɔɔ wai
 o ɲɔɔnɪ yiyɪu-ɲwɛ tɪn, kɔntɔ
 tu maɲɪ sɪ o taa tɔɔɪ o na jɪɔ
 wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ te tɪn mɔ o
 ma ɲɔɔnɪ-sɪ.

⁷ Wɛ na pɛ wɔɔ wai o tɔɲɪ
 o wəli o donnə tɪn, kɔntɔ tu
 maɲɪ sɪ o taa tɔɲɪ kɔntɔ mɔ.
 Wɔɔ Wɛ na pɛ o wai o brɪ o
 donnə Wɛ cɪga kam tɪn, sɪ o
 dɪ kwaanɪ o taa brɪ-ka.

⁸ Wɛ na pɛ wɔɔ wai o
 kwe nɔɔna sɪ ba na baarɪ
 tɪn maɲɪ sɪ o taa kɪ kɔntɔ
 mɔ. Wɔɔ dɪ na cɛ o wəənu
 o maa zəni o donnə tɪn maɲɪ
 sɪ o ma o wɔ-yoɲo mɔ o wəli-
 ba lanyɪranɪ. Wɔɔ nan na
 yɪ nɔɔna yigə tu tɪn maɲɪ sɪ
 o kwaanɪ o taa brɪ-ba cwəɲə
 lanyɪranɪ. Wɔɔ nan na duri

o donnə yibwəne tɪn maŋɪ sɪ
o taa kɪ-kv dɪ wɔpɔlo mʊ.

⁹ Á taá soe daanɪ dɪ cɪga.
Á taá culi wo-lwaanʊ dwi
maama, sɪ á daari á taá kɪ
kʊlʊ maama na lana tɪn.

¹⁰ Á na yɪ ko-biə daanɪ Zezi
Krisi ŋwaanɪ tɪn, á taá soe
daanɪ dɪ á wɔrʊ maama, sɪ
á taá nɪgɪ daanɪ lanyɪranɪ.

¹¹ Á na tɔŋɪ á pa Wɛ te
tɪn, á yɪ pa yawɔrɔ zʊ abam.
Kwe-na á bɪcara maama á
taá maa tɔŋɪ á pa dí Yuutu
wɔm.

¹² Á na jɪgɪ tɪna dɪ Wɛ
te tɪn, á taá jɪgɪ wɔpɔlo kʊ
ŋwaanɪ. Yaara na yɪ abam,
sɪ á vɔ pu-dɪa. Kwaanɪ-na á
taá loori Wɛ maŋa maama.

¹³ Cɛ-na á wəənu á ma
zəni balʊ na yɪ Wɛ nɔɔna yɪ
yinigə jɪgɪ-ba tɪn. Á taá jeeri
vərə lanyɪranɪ á sam nɪ.

¹⁴ Kʊ na yɪ balʊ na jɪgɪ
abam ba beesɪ tɪn, sɪ á
taá loori Wɛ sɪ Dɪ kɪ-ba
lanyɪranɪ. Á nan yɪ soɔlɪ á
cɔgɪ-ba.

¹⁵ Kɪ-na wɔpɔlo dɪ balʊ na
jɪgɪ wɔpɔlo tɪn, sɪ á daari á
wəli dɪ balʊ na keeri tɪn á
keeri.

¹⁶ Á taá jɪgɪ-na wɔbɔŋ-
dɪdwɪ. Á yɪ taá kɪ kamunni.
Tu-na á tɪtɪ sɪ á taá tɔŋɪ
tɪtɔŋ-bale dɪ. Á yɪ taá bɔŋɪ
á pa á jɪgɪ swan.

¹⁷ Nɔɔnʊ na kɪ abam
lwarɪm, á dɪ daa yɪ joori á
kɪ-o lwarɪm á ma ŋwɪ. Nan
kwaanɪ-na sɪ á taá kɪ kʊlʊ na
lana tɪn nɔɔna maama yigə
nɪ.

¹⁸ Kwaanɪ-na lanyɪranɪ sɪ
á taá zʊrɪ dɪ ywəəni nɔɔna

maama tɪtarɪ nɪ, nɪ á na wai
te tɪn.

¹⁹ Á badon-sonnu-ba, á yɪ
taá bɔŋɪ sɪ á kɪ balʊ na kɪ
abam lwarɪm tɪn dɪ lwarɪm.
Nan yagɪ-na, sɪ Wɛ ban-
zɔŋɔ kʊm wʊ ba ba baŋa.
Bɛŋwaanɪ kʊ pʊpʊnɪ Wɛ
tɔŋɔ kʊm wʊnɪ, nɪ Baŋa-Wɛ
tagɪ Dɪ wɪ:

«Amʊ yɪ wʊlʊ na wʊ cɔgɪ
nɔɔna dɪ ba kəm-
balwaarʊ tɪn.

Amʊ wʊ pa ba joori ba na
kʊlʊ na maŋɪ dɪ ba
tɪn.»

²⁰ Kʊ nan ta pʊpʊnɪ kʊ wɪ:

«Nmʊ dʊm kana na wɔɛ,
sɪ n pa-o wɔdiu sɪ o dɪ.

Na-nyɔm na jɪg-o,
sɪ n pa-o na sɪ o nyɔ.

N na kɪ kʊntʊ,
kʊʊ pa cavɪra tiini ya ja-o.»

²¹ Abam nan yɪ pa lwarɪm
wanɪ abam. Á taá kɪ kəm-
laarʊ sɪ tɪ wanɪ lwarɪm dam
tɪ cɔgɪ.

13

*Dí na maŋɪ sɪ dí se dí lvgv
kʊm yigə tiinə te tɪn*

¹ Abam maama maŋɪ sɪ á
se dɪdɛera balʊ na te á tɪnɪ
dɪm tɪn nɪ, bɛŋwaanɪ nɔɔn-
nɔɔnʊ ba jɪgɪ dam sɪ o taa
te o don yɪ Wɛ wʊ pɛ kʊ
tu cwəŋə. Dɪdɛera balʊ na
wɔra tɪn yɪ Wɛ mʊ tiŋi-ba.

² Wʊlʊ maama na vɪn
dɪdɛera bam kʊntʊ nɪ tɪn, kʊ
tu vɪn cwəŋə kalʊ Wɛ na tiŋi
tɪn mʊ. Balʊ na kɪ kʊntʊ don
tɪn wʊ na cam.

³ Dɪdɛera bam nan ba paɪ
fʊbɪnɪ jɪgɪ balʊ na kɪ kəm-
laarʊ tɪn. Fʊbɪnɪ jɪgɪ balʊ
na kɪ kəm-balwaarʊ tɪn mʊ.
Nmʊ na ba lagɪ sɪ fʊbɪnɪ

taa jigɪ-m dɪ dɪdɛera bam, n maŋɪ sɪ n ta n kɪ kəm-laaru mu sɪ kʊ pa n na zulə ba tee ni.

⁴ Wɛ nan tiŋi dɪdɛera bam sɪ ba taa tɔŋɪ ba pa-DI abam zənə ŋwaani mu. Abam nan na kɪ wo-balwaarɔ, á maŋɪ sɪ á taá kwarɪ fʊɔni, beŋwaani dɪdɛera bam sɪni ba jigɪ cwəŋə sɪ ba pa nɔɔna na cam. Bantu mu yɪ balɔ Wɛ na tiŋi sɪ ba tɔŋɪ DI ban-zɔŋɔ kum ŋwaani ba ma pa balɔ na kɪ lwarɪm tɪn na cam.

⁵ Kuntu ŋwaani mu á maŋɪ sɪ á sɛ ba ni. Kʊ dai ba na wó pa á na cam tɪn yɪrani ŋwaani. Á sɛ-ba, beŋwaani á ye á bɪcara ni, ni á maŋɪ sɪ á tɔŋɪ cɪga cwəŋə mu.

⁶ Kʊ ta yɪ kuntu ŋwaani mu á maŋɪ sɪ á taá ŋwi lampoo. Beŋwaani dɪdɛera bam tɔŋɪ ba pa Wɛ mu, dɪ ba na kwaani ba tɔŋɪ te tɪn.

⁷ Nan taá ŋwi kʊlɔ maama ba na maŋɪ sɪ ba jonɪ á tee ni tɪn á pa-ba. Kʊ na yɪ wʊlɔ na jonɪ á yuu lampoo tɪn, naa wʊlɔ dɪ na jonɪ á wəənu lampoo tɪn, sɪ á ŋwi á lampoo maama á pa-ba. Kʊ na yɪ wʊlɔ na maŋɪ sɪ á taá kwar-o tɪn, sɪ á taá kwar-o. Kʊ na yɪ wʊlɔ na maŋɪ dɪ zulə tɪn, sɪ á taá zul-o.

Dí na maŋɪ sɪ dí taá soe dí donnə te tɪn

⁸ Abam nan yɪ taá jigɪ-na nɔɔn-nɔɔnɔ wɔŋɔ junɪ, junɪ dɪlɔ á na wó taá jigɪ tɪn mu yɪ sɪ á taá soe á donnə. Wʊlɔ maama na soe o doŋ

tɪn sɪni o tɔŋɪ Wɛ cullu tɪm dɪ DI niə yam mu.

⁹ Wɛ cullu tɪm brɪ ni: «Yɪ kɪ boorim, yɪ gʊ nɔɔnɔ, yɪ ŋɔni, yɪ pa n yɪ zʊ n donnə wəənu.» Cullu tɪm kuntu dɪdaani Wɛ niə yam maama nan tɔŋɪ ni dɪdɔa mu. Ni dɪntɔ nan mu wɪ: «Ta n soe n doŋ ni n titɪ te.»

¹⁰ Nmʊ na soe n doŋ, n daa n bá wanɪ n kɪ-o balɔɔ. Wʊlɔ na soe o doŋ tɪn sɪni o kɪ Wɛ niə yam na brɪ kʊlɔ tɪn mu.

Dí maŋɪ sɪ dí ti dí yigə mu dí cəŋi Zezi Krisi tum

¹¹ Á taá kɪ-na kuntu, sɪ abam ye maŋa kalɔ wɔni dí na wɔra tɪn. Maŋa yɪ sɪ á zaŋɪ á yagɪ dɔɔm. Maŋa kalɔ Wɛ na wó ba DI vrɪ dɪbam tɪn daari fɪn sɪ ka yɪ, yɪ kʊ daa dai nɪnɛni maŋa kalɔ dí dɛen na puli dí kɪ dí wʊ-dɪdɔa dɪ Zezi tɪn.

¹² Maŋa kam daari fɪn sɪ ka yɪ, ni tɪga na lagɪ ka pʊɔri te tɪn. Titɪ dɪm lagɪ dɪ kɛ sɪ wɪa pooni ba. Kuntu ŋwaani, á pa dí yagɪ kikiə yalɔ maama na yɪ lim nyɪm tɪn, sɪ dí daari dí ma Wɛ dam dɪm dí cɪ dí titɪ, sɪ dí wanɪ dí tɔŋɪ pooni cwəŋə kam.

¹³ Pa-na dí tɔŋɪ cwəŋə sɪ kʊ maŋɪ dɪ balɔ na wʊ pooni wɔni te tɪn. Á nan pa-na dí yagɪ nɔn-kwəlɪm dɪ sa-nyɔri dɪ boorim dɪ wo-digiru kikiə maama. Á yɪ taá jaani daani naa á taá kɪ wʊ-gʊɔ daani.

¹⁴ Pa-na abam ŋwɪa kam dɪdaani dí Yuutu Zezi Krisi ŋwɪa kam taa yɪ bɪdɪ. Nan

yi pa-na á wubɔɔja taa tɔgi wo-yɔɔɔɔ tɔlɔ á fra na zɔɔɔɔ tɔn.

14

Dí wɔ maɔi si dí taá co daani

¹ Joɔi-na nɔɔɔɔ wɔlɔ wubɔɔja ta na wɔ biɔi Wɛ cwɛɔɔ kam wɔni tɔn lanyirani. Á nan yi magi kantɔɔɔ di o na bɔɔi te tɔn.

² Nɔɔɔɔ wɔra o wubɔɔja na biɔa Wɛ cwɛɔɔ kam wɔni, kɔ ma pa o ba culi kulɔkulɔ dim. Kɔ daari nɔɔɔɔ wɔdonɔ wɔra o wubɔɔja na wɔ biɔi yi kɔ pa o culi nwam.

³ Wɔlɔ nan na wai o di woɔo maama tɔn yi zaɔi o gooni wɔlɔ wɔm o na ba di woɔo maama tɔn. Wɔlɔ di nan na ba di woɔo maama tɔn yi zaɔi o co wɔlɔ na di woɔo maama tɔn, beɔwaani o di yi Wɛ nɔɔɔɔ mɔ.

⁴ Nmu yi wɔɔ mɔ si n co nɔɔɔɔ wɔdonɔ tintɔɔɔɔ? Kɔ yi o titi yuutu wɔm mɔ maɔi si o nii o ki cɔga naa o wɔ ki. Wɔlɔ na yi dí Yuutu wɔm nɔɔɔɔ tɔn ki lanyirani mɔ, beɔwaani dí Yuutu wɔm wɔ wani o pa o taa ki lanyirani.

⁵ Nɔɔɔɔ wɔra o na li de o pa di dwe da yadonnɔ yam. Kɔ daari nɔɔɔɔ wɔdonɔ di maa wɔra o na ba kuri da yam daani. Nɔɔɔɔ maama nan maɔi si o ki kulɔ o na ye o bicari ni ni kɔ maɔi tɔn.

⁶ Nɔɔɔɔ wɔlɔ na kuri de si di taa yi da-kamunu tɔn yɔni o ki dí Yuutu wɔm ɔwaani mɔ. Wɔlɔ na di woɔo maama tɔn ki kɔntɔ o

ma zuli dí Yuutu wɔm mɔ, o na yɔni o ki Wɛ le wɔdiu kɔm baɔa ni tɔn ɔwaani. Wɔlɔ di nan na ba di woɔo maama tɔn di ki kɔntɔ o ma zuli dí Yuutu wɔm mɔ, yi o di ki Wɛ le kɔ ɔwaani.

⁷ Dɔbam wɔlɔwɔlɔ ba ɔwi o titi yirani ɔwaani. Dí wɔlɔ nan na tɔgi di, kɔ ta dai o titi yirani ɔwaani.

⁸ Dí zi na ɔwi, dí ɔwi dí Yuutu wɔm ɔwaani mɔ. Dí nan zi na tɔgi di, kɔ ta yi dí Yuutu wɔm ɔwaani mɔ. Beɔwaani, dí na ɔwi naa dí na tɔga, dí ta yi dí Yuutu wɔm nɔɔɔɔ mɔ.

⁹ Zezi Krisi tɔgi yi o joori o bi o na ɔwia, si o taa yi twa di nanɔna Yuutu mɔ.

¹⁰ Kɔ na yi kɔntɔ tɔn, beɔ mɔ yi n co n ko-bu? Si nmu di, beɔ mɔ yi n gooni n ko-bu? Dɔbam maama nan lagi dí ba dí zɔgi Wɛ yigɔ ni mɔ, si Di di dɔbam taani.

¹¹ Kɔ pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni, ni Baɔa-Wɛ tagi Di wi:

«Amɔ na yi ɔwia tu tɔn, kɔ yi cɔga mɔ ni, nɔɔɔɔ maama wɔ ba ba kuni doonɔ amɔ yigɔ ni, yi bá ta di ba niɔ jaja, ni amɔ mɔ yi Baɔa-Wɛ.»

¹² Kɔntɔ bɔi ni dɔbam maama lagi dí ba dí zɔgi Wɛ yigɔ ni mɔ, si nɔɔɔɔ maama ta kulɔ o na ki tɔn.

Dí wɔ maɔi si dí pa dí ko-bu tusi Wɛ cwɛɔɔ wɔni

¹³ Kɔntɔ tɔn, dí daa yi ta co dí donnɔ. Nan li-na wubɔɔja si á yi ki kulɔ na wɔ pa á ko-bu tusi naa o yagi Wɛ cwɛɔɔ tɔgim tɔn.

14 Amv na ηwt di dí Yuutu Zezi tun, amv ye lanyirani ni wodiū tərə kv titi na yi wodigiru We yigə ni. Nɔɔnv nan na pɛ woŋo kvlv yi culu, kv sɪni kv yi culu mv kv pa nɔɔnv wvm kvntv.

15 Nmυ nan na pɛ n ko-bu wv cɔgi di n na di wodiū kvlv tin, kv bri ni n daa n ba tɔgi sono cwəŋə mv. Yi pa nmυ na di wodiū kvlv tin cɔgi nɔɔnv di We daani, yi o yi wvl Zezi Kriśi na tigi o ηwaani tin.

16 Yi pa nɔɔna na cwəŋə si ba co woŋo kvlv na lana di nmυ tin.

17 Dɪbam na yi We paari dim nɔɔna te tin ba tɔgi wodiiru dim ηwaani. Kv nan tɔgi dí na kv ciga We yigə ni tin ηwaani mv, di wv-zuru di wvpolo, ni We Joro kv m na pai dɪbam te tin.

18 Wvl maama nan na twi o pa Zezi Kriśi kvntv doŋ tin, kvntv tu wv poli We wv, yi nɔɔna di wv pa-o ciga.

19 Kvntv ηwaani, pa-na dí kwaani dí taá kv kvlv maama na pai nɔɔna jigi ywəəni daani yi kv zəni-ba si ba bi We cwəŋə wvni tin.

20 Yi pa wodiiru dim cɔgi We titwja. Wodiiru maama maŋi dim mv. Nmυ nan na di kvlv na wv pa n doŋ wv cɔgi kv ηwaani tin, si n yagi kv dim.

21 Kv lana si n yi kv kvlv maama na wv pa n ko-bu tusi We cwəŋə ni tin, kv na yi nwana dim naa sana nyɔm naa kvlv maama di.

22 Nmυ na ye kvlv n wvbwja ni kantv laŋa ni tin, ta n jigi-kv nmυ di We laŋa ni. Nɔɔnv wvl na ye kvlv na lana si o kv yi o ba jigi wvbwja yale kv baŋa ni tin, kvntv tu jigi yu-yoŋo.

23 Kv daari, nɔɔnv wvl na jigi bvbwea di o na di wodiū kvlv tin, kvntv tu bá na bura We tee ni. Kv bri ni o ba jigi wv-didva o dim dim wvni. Woŋo kvlv maama nmυ na wv kv yi n ba jigi wv-didva tin, kv yi lwarim mv.

15

Dí na maŋi si dí taá kv te di dí donnə tin

1 Dɪbam balv wvbwja na biŋi We cwəŋə kam wvni tin maŋi si dí taá wəli balv wvbwja ta na wv biŋi tin mv, ba wvbwja ta na bwəŋə tin ηwaani. Dí wv maŋi si dí taá kv kvlv na poli dɪbam yirani wvrv tin.

2 Dɪbam maama nan maŋi si dí taá kv kvlv na wv poli dí donnə wvrv tin mv, dí maŋi si dí kv-ba lanyirani mv si kv pa ba fɔgi ba bi We cwəŋə wvni.

3 Zezi Kriśi dɛen nan wv kv kvlv na poli o yirani wv tin, ni We tɔɔ kv m na tagi te kv wv: «Trv tiv nɔɔna na twi nmυ Baŋa-We tin mv joori ti tv amv yuu ni.»

4 Kvlv maama dɛen na pvpvni We tɔɔ kv m wvni tin yi si kv taa bri dɪbam We ciga kam mv, si kv pa dí na pu-dia di baari si dí taá jigi tina We tee ni.

5 We mv yi wvl na pai nɔɔna pu-dia di baari tin,

yɪ dɪntʊ wó pa á taá jɪgɪ wɔbɔŋ-dɪdwɪ nɪ Zezi Krisi na lagɪ te tɪn.

⁶ Kuntʊ, kúv pa abam maama sɛ daanɪ yɪ á taá jɪgɪ nɪ dɪdwɪ á ma zuli Wɛ dɪlʊ na yɪ dí Yuutu Zezi Krisi Ko tɪn.

⁷ Jonɪ-na daanɪ lanyɪranɪ nɪ Zezi Krisi na jonɪ abam te tɪn. Kuntʊ wó pa Wɛ na zulə.

Wɛ kwər-ywəŋə kam yɪ dwi maama nyɪm mu

⁸ Amʊ nan lagɪ a ta abam nɪ Zezi Krisi tu sɪ o tɔŋɪ o pa Zwifəbam mu, sɪ kʊ pa Wɛ na goni nɪ dɪ ba nabaara bam te tɪn sɪnɪ kʊ kɪ, sɪ kʊ brɪ nɪ Wɛ yɪ cɪga tu.

⁹ O tum dɪm ta yɪ sɪ kʊ pa dwi-geetiinə bam dɪ mu ba ba zuli Wɛ Dɪ na jɪgɪ ba yibwənə tɪn ŋwaanɪ, nɪ Wɛ tɔŋɔ kʊm na tagɪ te kʊ wɪ:

«Amʊ wó wəli dɪ dwi-geetiinə bam a zuli nmʊ, yɪ a leeni a tee nmʊ yɪrɪ.»

¹⁰ Kʊ ta pɔpɔnɪ kʊ wɪ:

«Abam dwi-geetiinə bam wəli-na dɪ Wɛ nɔɔna bam maama á taá kɪ wɔpɔlo.»

¹¹ Kʊ ta wɪ:

«Abam dwi-geetiinə bam maama taá zuli-na Yuutu Baŋa-Wɛ.

Pa-na lɔgʊ baŋa dwi maama taa tee-Dɪ.»

¹² Ezayidɪ dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Zesedwi dɪm tu dɪdʊa wó zaŋɪ o ba sɪ o taa te lɔgʊ baŋa dwi tiinə maama,

yɪ bantʊ wó ta jɪgɪ tɪna o ŋwaanɪ.»

¹³ Wɛ dɪlʊ na paɪ á jɪgɪ tɪna tɪn wó pa á tiini á taá jɪgɪ wɔpɔlo dɪ wɔ-zuru, á na kɪ á wɔ-dɪdʊa dɪ Dɪ tɪn ŋwaanɪ. Wɛ Joro kʊm dam laan wó pa á na jɪgɪ tɪna dɪ Wɛ te tɪn fɔgɪ kʊ puli kʊ ja gaali.

Pooli na ŋɔɔnɪ o titɔŋa yam woŋo te tɪn

¹⁴ A ko-biə-ba, amʊ tɪtɪ ye nɪ abam kɪ kəm-laarʊ zan-zan mu, yɪ á tiini á jɪgɪ yəno kʊ paɪ á wai á brɪ daanɪ dɪ Wɛ cɪga kam.

¹⁵ Amʊ pɔpɔnɪ wəənu tɪdonnə dɪ baarɪ mu tɔŋɔ kuntʊ wɔnɪ, sɪ a maa guli abam wəənu tɪlʊ á na maŋɪ á zaasɪ tɪn. Amʊ pɔpɔnɪ kuntʊ dɪ Wɛ na pɛ-nɪ yu-yoŋo,

¹⁶ sɪ a taa yɪ Zezi Krisi tɪntɔŋnʊ dwi-geetiinə bam ŋwaanɪ tɪn mu. Amʊ na tɔŋɪ a pa Wɛ te tɪn yɪ sɪ a yəni a tɔolɪ Dɪ kwər-ywəŋə kam mu, sɪ a wanɪ a jonɪ dwi-geetiinə a kɪ-ba Wɛ jɪŋa nɪ, sɪ ba pa Dɪ wɔ poli, Dɪ Jorokʊm na fɔgɪ kʊ kwe ba bɪcara tɪn ŋwaanɪ.

¹⁷ Kuntʊ, amʊ na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn ŋwaanɪ, a kɪ wɔpɔlo dɪ a na tɔŋɪ a pa Wɛ te tɪn.

¹⁸ Amʊ nan ba jɪgɪ baarɪ sɪ a ŋɔɔnɪ kulɔkulɔ, kʊ na daɪ Zezi Krisi na mɛ amʊ o kɪ kulɔ tɪn yɪranɪ. Kʊ yɪ Zezi mu pɛ kʊ tɔgɪ dɪ a ni-taanɪ dɪ a titɔŋa yɪ dwi-geetiinə bam sɛ Wɛ.

¹⁹ Ba ma sɛ Wɛ dɪ Dɪ na dɛ Dɪ Joro kʊm dam ŋwaanɪ Dɪ pa ba na wo-kɪnkagɪla dɪ maana yalʊ na brɪ Dɪ dam

tɪn. Kɔ yɪ kɔntɔ doŋ mɔ amɔ zɪgɪ Zeruzalem nɪ a tɔlɪ je sɪm maama a vu a yɪ Yiliiri, yɪ a brɪ Wɛ ɔɪga kalɔ maama na yɪ Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɛ kam nyɪm tɪn.

²⁰ Maŋa maama amɔ lagɪ sɪ a kwaanɪ a taa tɔɔlɪ Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kam je sɪlɔ nɪ, ba daa ta na wɔ ni Zezi Krisi taanɪ dɪm da tɪn mɔ. Amɔ ba lagɪ sɪ a tɔɔlɪ-ka je sɪlɔ nɪ, ba na maŋɪ ba ni-ka tɪn, sɪ kɔ yɪ taa nyɪ nɪ, nɔɔnɔ wɔdoŋ kɛbrɛ yuu nɪ mɔ amɔ tu a lɔ,

²¹ nɪ kɔ na maŋɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ te kɔ wɪ:

«Ba ta na wɔ tɔɔlɪ o kwɛrɛ
ba brɪ balɔ tɪn
laan wɔ ba ba lwarɪ-ka.
Balɔ ta na wɔ ni o ŋwa tɪn
laan wɔ ba ba ni o ɔɪga kam
kuri.»

*Pooli na buŋɪ sɪ o vu o na
Rom tiinɛ bam te tɪn*

²² Mɔ kɔ kuri amɔ gɛ laŋa kuni zanzan sɪ a ba abam te.

²³ Kɔ daari lele kɔntɔ, je sɪm kɔntɔ nɪ jɛgɛ daa tɛrɛ ba na wɔ ni Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kam da. Abam fra na maŋɪ ya jɪgɪ amɔ bɪna zanzan sɪ a ba a na abam tɪn,

²⁴ amɔ laan buŋɪ sɪ a ba maŋa kalɔ a na lagɪ a zanɪ a vu ɛsɪpanyɪ tɪn. Amɔ lagɪ sɪ a tɔgɪ abam te, sɪ a wanɪ a kɪ wɔpɔlo dɪ abam maŋa finfɪn, sɪ á laan wanɪ á wɛlɪ-nɪ sɪ a kwe cwɛŋɛ a kɛ.

²⁵ Kɔ daari lele kɔntɔ amɔ lagɪ a vu Zeruzalem mɔ, sɪ a tɔŋɪ a wɛlɪ Zezi nɔɔna balɔ na wɔ dáanɪ tɪn.

²⁶ Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔna balɔ na wɔ Masɪdwanɪ dɪ Akayi tɪnɪ dɪm nɪ tɪn mɔ mɛ ba wɔbuŋa ba la sɛbu, sɪ ba ma wɛlɪ Zezi nɔɔna balɔ na wɔ Zeruzalem nɪ yɪ yinɪgɛ jɪgɪ-ba tɪn.

²⁷ Kɔ yɪ ba tɪtɪ mɔ mɛ ba wɔbuŋa ba kɪ kɔntɔ. Kɔ nan maŋɪ sɪ ba wɛlɪ-ba kɔntɔ doŋ, bɛŋwaanɪ Zwifɛ bam ya maŋɪ ba kwe wɛɛnu tɪlɔ Wɛ Jorona pɛ-ba tɪn mɔ ba ɛɛ dɪ dwi-gɛtiinɛ bam. Kɔntɔ ŋwaanɪ dwi-gɛ tiinɛ bam maŋɪ sɪ ba dɪ daa wɛlɪ Zwifɛ bam dɪ wɛɛnu tɪlɔ na yɪ ba yɪra zɛnɛ nyɪm tɪn.

²⁸ Amɔ na ti tɪtɔŋɪ dɪntɔ yɪ a kwe sɛbu kɔm maama a kɪ nɔɔna bam jɪŋa nɪ, amɔ laan wɔ tɔgɪ abam te, yɪ a daari a kɛ a vu ɛsɪpanyɪ.

²⁹ Amɔ nan ye nɪ, a na tu abam te, Zezi Krisi wɔ kɪ abam lanyranɪ kɔ ja gaaltɪ.

³⁰ A ko-biɛ-ba, amɔ nan lagɪ a loori abam dɪ Yuutu Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ, dɪ sono kɔlɔ Wɛ Joro kɔm na pɛ dɪbam tɪn ŋwaanɪ, sɪ á tɔgɪ á wɛlɪ-nɪ á taá tiini á loori Wɛ á pa-nɪ a tɪtɔŋ-ɛɛera yam wɔnɪ.

³¹ Loori-na Wɛ, sɪ Dɪ jonɪ-nɪ balɔ na wɔ Zude nɪ yɪ ba vɪn Zezi tɪn jɪŋa nɪ, sɪ Dɪ daari Dɪ pa Zezi nɔɔna balɔ na wɔ Zeruzalem nɪ tɪn jonɪ kɔlɔ amɔ na wɔ pa-ba tɪn dɪ wɔpɔlo.

³² Wɛ na sɛ, amɔ laan wɔ wanɪ a ba abam te dɪ wɔpɔlo, yɪ a dɪ ywɛɛni dɪ abam.

³³ Bɪcarɪ-zuru Tu Baŋa-Wɛ

wó ta wó abam tee ní. Amína.

16

Pooli jɔɔni nɔɔna balu maama o na ye tin

¹ Amu nan lagi a bri abam dí ko-bu Feebe na yi wulu tin mu. Wuntu yi kaani wulu na tuni o weli Zezi kogo kulu na wo Sankri ni tin mu.

² Abam nan manɔ si á jɔɔni o lanyirani dí Yuutu wum nwaani, ni ku na manɔ si We nɔɔna taa ki te tin. Á taá wəl-o di kulu maama o na lagi abam tee ni tin, beɔnwaani o titi di zani nɔɔna zanzan, ku na dwe didi di amu di.

³ Jɔɔni-na Prisili di Akwila á pa-ni. Bantu mu togi di amu yi di tuni dí pa Zezi Krisi.

⁴ Ba ya ge fiin si ba ti amu nwaani. Amu nan ki-ba le, ku nan dai amu yirani, ku yi dwi-geɔtiinə balu maama na tu ba se Zezi tin di mu ki-ba le.

⁵ Jɔɔni-na Zezi kogo kulu na jeeri ba soɔo kum ni tin á pa-ni.

Jɔɔni-na amu cilon-sono Yipayineti á pa-ni, wuntu mu yi wulu na de yigə o se Zezi Krisi Azi tɔni dum maama wuni tin.

⁶ Jɔɔni-na Mari wulu na tiini o tuni o pa abam tin di.

⁷ Jɔɔni-na amu dwi tiinə Andronikusi di Zuniyasi. Bantu mu ya togi ba wo puuna digə ni di amu. Ba yi balu na jigi yir-nɔm Zezi

tuntunna bam wuni, yi bantu se Zezi Krisi ba loori amu.

⁸ Jɔɔni-na Ampiliatusi wulu na yi a cilon-sono dí Yuutu wum nwaani tin á pa-ni.

⁹ Jɔɔni-na Yuriben wulu na togi di dibam o tuni Zezi Krisi titunja tin, didaani amu cilon-sono Sitakisi di.

¹⁰ Jɔɔni-na Apeeli wulu na bri ni o yi Zezi Krisi tuntunɔ ciga ciga tin á pa-ni.

Jɔɔni-na Arisobuli soɔo tiinə bam di.

¹¹ Jɔɔni-na amu dwi tu Erodion á pa-ni.

Jɔɔni-na balu na yi Narisisi soɔo tiinə yi ba yi dí Yuutu wum nɔɔna tin á pa-ni.

¹² Jɔɔni-na Trifeni di Trifosi, bantu mu yi kaana balu na tiini ba tuni dí Yuutu wum titunja yam tin.

Jɔɔni-na a ko-bu-sono Peersidi, wuntu mu yi kaani wulu di na tiini o tuni o pa dí Yuutu wum.

¹³ Jɔɔni-na Rufusi wulu na yi dí Yuutu wum tuntun-ɔm tin, di o nu wulu na ki amu lanyirani ni o titi bu te tin.

¹⁴ Jɔɔni-na Asinkriti di Filigon di Ermesi di Patrobasi di Ermasi, didaani dí ko-biə balu maama na wo ba tee ni tin.

¹⁵ Jɔɔni-na Filologi di Zuli, di Neere di o nakə, di Olimpa, didaani We

nɔɔna balɔ maama na wɔ ba tee ni tɪn.

16 A na jeeri daani, si á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wɔ-ponɔ. Zezi kɔgɔ kum na wɔ je silɔ maama ni tɪn di jɔɔni abam.

17 A ko-biə-ba, a nan loori abam si á fɔgi á ci á titi di balɔ na jaani kampwara ba tui nɔɔna titari, yi ba pai ba tusi We cwəŋə wɔni tɪn. Bantu mu jigi zaasim dilɔ ba na bri abam tɪn ba yáala. Kuntu ɲwaanɪ ja-na á titi di ba.

18 Nɔɔna bam kuntu donɔ ba ki dí Yuutu Zezi Krisi na lagi kulɔ tɪn, ba togi ba titi fra na zɔɔri wəənu tilɔ tɪn mu. Ba yəni ba ɲɔɔni bitarywe mu, yi ba ma ni-sunɪ ba ma ganɪ balɔ na ba va ni tɪn ba pa ba wɔbɔŋa ləni.

19 Nɔɔna maama ye abam na togi We lanyirani te tɪn, kuntu mu pai amɔ tiini a jigi wɔpolo di abam. Amɔ nan lagi si abam taá jigi swan mu si á taá ki kulɔ na lana tɪn, si á daari á taá ye á titi si lwarim yi cɔgi abam.

20 We dilɔ na pai nɔɔna wɔ-zuru tɪn bá daani DI cɔgi sɔtaanɪdam, yi DI laan pa á nɔ-di di á nɛ.

Dí Yuutu Zezi wó pa abam yu-yonɔ.

21 Timoti wɔlɔ na togi di amɔ o tunɪ tɪn di jɔɔni abam. Amɔ dwi tiinə Lukiyusi di Zazon di Sosipateeri di jɔɔni abam.

22 Amɔ Teritiyusi mu pɔpɔni Pooli ni-taanɪ dɪntɔ yi o pa abam, amɔ di nan

jɔɔni abam dí Yuutu wɔm ɲwaanɪ.

23 Gayusi wɔlɔ amɔ Pooli na zɔɔri o sɔŋɔ ni yi Zezi kɔgɔ kum di jeeri da tɪn jɔɔni abam.

Erasiti wɔlɔ na yi tu kum səbu-tinɪnu tɪn, didaanɪ dí ko-bu Kwatusi di jɔɔni abam.

[²⁴ Dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yonɔ. Amina.]

Pooli na ki We le te o ma guri tɪn

25 Dí ki We le, dɪntɔ dam dɪm mu pai á fɔgi á zigɪ lanyirani di á na se DI kwərywəŋə kalɔ amɔ na toli Zezi Krisi ɲwaanɪ tɪn. Kuntu mu abam laan tu á lwarɪ We cɪga kalɔ dɛen ya na səgi faŋa faŋa tɪn.

26 Lele kuntu We togi DI nijonɲə bam dɛen na pɔpɔni wəənu tilɔ ba tinɪ tɪn ɲwaanɪ mu, DI pa DI cɪga kam kuntu ba ka lwarɪ jaja. We dilɔ na jigi ɲwɪa si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn laan mu pɛ ni, si lɔgɔ baŋa dwi maama na cwəŋə ba lwarɪ DI cɪga kam, si ba daari ba ki ba wɔ-didɔa di DI ba se DI ni.

²⁷ Dɪntɔ yiranɪ mu yi swan maama tu, yi DI ba jigi donɔ. Dɪntɔ mu maŋɪ di zulə si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn Zezi Krisi yiri ɲwaanɪ. Amina.

**Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni o
pa
KORENTI TIINƏ
tɔn
Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni
o pa Korenti
tiinə tɔn na bri
dibam kulɔ tɔn
mɔ tɔntu**

Pooli deen pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Korenti ni tɔn mɔ. Pooli titi deen mɔ puli Wɛ titɔɲa dɔani, yi o zɔ da bim di cicoro (Titɔɲa Tɔnɔ 18:11).

Korenti ya yi tɔ-kamunu kulɔ na jigi jɔjɔgɔ zanzan, kɔ na jigi nabwæru zigum je sile yi ba ki pipiu da tɔn ŋwaani. Nɔɔna zanzan deen wɔra ba na jigi yəno di cullu dwi təri təri. Ba maa ki boorim di lwarim zanzan, kɔ pa kuntu wɔɲo di lonji Wɛ nɔɔna bam.

Ka maɲa ni Pooli nan daa təri ba tee ni, yi o laan ni ba ŋwa ni kampwara di wɔ-balwaarɔ tɔdonnə mɔ zɔ ba titari. Kɔ ma pa-o liə, yi o laan pɔpɔni twaanɔ o pa-ba. O twaanɔ tɔm wɔni tɔntu tile mɔ togi ti zɔ Wɛ tɔnɔ kum wɔ, si dibam di wani dí lwarɔ, cam na yi dibam, dí na wó ki te, si dí ma kwɛ-di tɔn.

Pooli nan kaani-ba, si ba yaɲi kampwara (pɔɔrum 1-4),

di boorim kikiə (pɔɔrum 5),

si ba daa yi taa ve nɔɔna balɔ na yəri Wɛ tɔn te si bantɔ di ba taani (6:1-11).

O bri-ba ni ba maɲi si ba ma ba yira yam ba tɔɲi ba pa Wɛ mɔ (6:12-20).

O laan ma ləri ba na bwe-o bwia yalɔ tɔn,

kɔ na yi kadri laɲa ni (pɔɔrum 7),

naa nwana yalɔ ba na me ba kaani jwənə tɔn laɲa ni (pɔɔrum 8-10),

naa Zezi tɔɔni gulim wɔdiu laɲa ni (pɔɔrum 11),

di Wɛ Joro pɛera yam laɲa ni (pɔɔrum 12-14),

di twa biim wɔɲo (pɔɔrum 15).

Tɔnɔ kum tiim ni o ŋɔɔni səbu-lɔ Wɛ-di sɔm na wɔra ba ki tɔn wɔɲo, di o titi na lagi si o ki kulɔ tɔn, yi o laan jɔɔni-ba (pɔɔrum 16).

Tɔnɔ kuntu wɔni Pooli bri ni, Wɛ pɛera yam maama wɔni, sono mɔ yi wɔɲo kulɔ na dwe maama tɔn, si dí ma tɔɲi Wɛ titɔɲa yam (pɔɔrum 13).

¹ Amɔ Pooli wɔlɔ Wɛ na kuri di DI titi wɔɔɲa si a taa yi Zezi Krisi tɔntɔɲɔ tɔn mɔ pɔpɔni tɔnɔ kuntu, yi dí ko-bu Sositeni di togi o wəli-ni.

² Dí pɔpɔni si dí pa abam balɔ na yi Zezi kɔgɔ kum wɔ nɔɔna yi á zɔɔri Korenti ni tɔn mɔ. Abam mɔ yi balɔ Wɛ na kuri si á taá yi DI nɔɔna Zezi Krisi ŋwaani tɔn. DI ma li abam si á taá yi DI nɔɔna,

ku wæli di balu na wu je maama yi ba zuli Zezi Kriſi tɪn. Wuntu mu yi bantɔ di dɪbam maama Yuutu.

³ Dɪ Ko Wɛ di dɪ Yuutu Zezi Kriſi wu pa abam yazurɛ di yu-yoŋo.

⁴ Maŋa maama a yɛni a ki Wɛ le abam ŋwaani, di DI na pɛ abam yu-yoŋo Zezi Kriſi ŋwaani tɪn.

⁵ Abam na ŋwi di Zezi tɪn, Wɛ sɪni DI pa abam yu-yoŋo woŋo maama wɔni, si á taá ye DI cɪga kam maama, si á kwɛri á taá wai á ŋɔɔni DI taani dɪm.

⁶ Bɛŋwaani, dɪ dɛɛn na tɔɔli Zezi Kriſi kwɛrɛ kam di abam tɪn, ka tiini ka ja kuri abam tee ni.

⁷ A nɛ Wɛ pɛɛra yalu maama á na lagi tɪn, yi á cɛgi dɪ Yuutu Zezi Kriſi si o joori o ba si dɪ na-o.

⁸ Wuntu mu wu pa á taá zɪgi kɛŋkɛŋ si ku vu yi tiim maŋa, si á yi taá jɪgi wo-ɔŋo dɛ dɪm o na wu joori o ba tɪn ni.

⁹ Wɛ yi cɪga tu, yi dɪntɔ mu kuri abam si á taá ŋwi di DI Bu Zezi Kriſi, o na yi dɪbam Yuutu tɪn.

Korenti tiinɛ ya na pɔɔri daani te tɪn

¹⁰ A ko-biɛ-ba, a loori abam dɪ Yuutu Zezi Kriſi yiri ŋwaani si á taá jɪgi ni-mɔɔ, si á yi taá pɔɔri daani. A nan kwaanɪ-na á ki á wɔbɔŋa daani, si á ki ni didwi.

¹¹ A tagi kuntu, Klowe-ba sɔŋo tiinɛ na tagi di amɔ ba wɪ á magi kantɔgo mu daani tɪn ŋwaani.

¹² Abam badaara wɪ, á tɔgi Pooli mu. Abam badonnɛ maa wɪ, á tɔgi Apolɔsi mu. Badonnɛ maa wɪ, ba tɔgi Pɪyɛɛri mu. Babam di maa wɪ, ba tɔgi Zezi Kriſi mu.

¹³ Abam bɔŋi ni Zezi Kriſi pɔɔri yira yira mu na? Amɔ Pooli mu tɪgi tɔun-dagarakam baŋa ni abam ŋwaani na? Ba miisi abam na wɔni amɔ yiri ŋwaani mu na?

¹⁴ A ki Wɛ le, bɛŋwaani amɔ wu miisi abam wɔlwɔlwɔ na wɔni, ku na dai Krisipu di Gayusi yirani.

¹⁵ Kuntu tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o ta ni a miisi abam na wɔni amɔ yiri ŋwaani.

¹⁶ Ah, a guli a ta na miisi Sɪtefanasi di o sɔŋo tiinɛ di, ku daari kuntu kwaga ni, wɔlwɔ na wæli da, a daa wu guli.

¹⁷ Zezi Kriſi tɔŋi-ni si a taa tɔɔli o kwɛr-ywɛŋɛ kam mu a bri nɔɔna, si o wu tɔŋi-ni si a taa miisi nɔɔna na wɔni. A na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ kam te tɪn, ku dai di lugu baŋa swan mu a maa tɔɔli-ka. A ya na tɔɔli-ka di lugu baŋa swan mu, Zezi tɔŋi dɪm dagara kam baŋa ni tɪn ya bá ta jɪgi kuri ku pai nabiinɛ.

Wɛ swan na garɪ nabiinɛ swan te tɪn

¹⁸ Bɛŋwaani Zezi tɔŋi dɪm dagara kam baŋa ni tɪn taani dɪm yi jwɛrim mu balu yigɛ na tɛrɛ di Wɛ tɪn tee ni. Ku nan na yi dɪbam balu Wɛ na vri lwarɪm wɔni tɪn, taani dɪntɔ yi Wɛ titi dam mu di dɪbam.

19 Kɔ nan manɪ kɔ pɔpɔni
 Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɪ:
 «Amɔ Baŋa-Wɛ wɔ cɔgi
 swan tiinɛ wɔbɔŋa,
 yɪ a daari a pa yi-pɔri-nyina
 yi-pɔrɔ kɔm yaali.»

20 Swan tiinɛ swan yam
 daa jigi kuri na? Tɔn-yeenɛ
 di nɔɔna balɔ na ye ŋwanɔ
 tɪn yi-pɔrɔ kɔm jigi kuri na?
 Wɛ nan bri dɔbam ni lɔgɔ
 baŋa swan yam maama yɪ
 jwɛrim mɔ.

21 Wɛ swan yam ŋwaanɪ
 nabiinɛ bɔ wani ba ma ba
 titi swan ba lwarɪ-DI. Wɛ
 nan li DI wɔbɔŋa si DI tɔgi
 kwɛrɛ kalɔ dɪ na bri nɔɔna
 yɪ ba pai ka yɪ jwɛrim tɪn
 ŋwaanɪ mɔ, DI ma vrɪ balɔ
 na sɛ kwɛrɛ kam tɪn DI yagi.

22 Zwifɛ bam lagɪ si ba na
 wo-kɪnkagila yalɔ na bri Wɛ
 dam tɪn mɔ. Grɛki tiinɛ maa
 lagɪ si ba cɔgi taani dilɔ na
 wɔ bri-ba swan tɪn.

23 Kɔ nan na yɪ dɔbam,
 dɪ tɔɔli Zezi Kriɪ wɔlɔ na
 tigi tɔɔn-dagarabaŋa ni tɪn
 kwɛrɛ mɔ. Kwɛrɛ kam
 kɔntɔ maa yɪ ta-balɔɔ mɔ
 Zwifɛ bam tee ni, yɪ ka yɪ
 jwɛrim mɔ di dwi-ge tiinɛ
 bam di.

24 Kɔ daari dɔbam balɔ
 Wɛ na kuri tɪn, kɔ na yɪ
 Zwifɛ bam naa dwi-ge tiinɛ
 di, taani dɪm kɔntɔ mɔ pɛ
 dɪ lwarɪ ni Zezi Kriɪ yɪ Wɛ
 swan yam di DI dam tu.

25 Wɔŋɔ kɔlɔ nɔɔna na pai
 kɔ yɪ jwɛrim Wɛ tee ni tɪn
 garɪ nabiinɛ swan maama,
 yɪ kɔlɔ na bwɛmmɛ DI tee
 ni tɪn dana kɔ dwe nabiinɛ
 dam maama.

26 A ko-biɛ-ba, ɔ bɔŋɪ ɔ
 dɛɛn na yɪ te yɪ Wɛ laan ba
 DI kuri abam tɪn. Kɔ dai
 ɔ zanzan yɪ dɛɛn mɔ pɔrɪ
 niŋɛɛni nabiinɛ na lagɪ yi-
 pɔrɔ kɔlɔ tɪn. Kɔ dai ɔ
 zanzan mɔ yɪ didɛera, naa
 ɔ zanzan mɔ nunji nadunɛ
 sam.

27 Wɛ nan kuri balɔ nabi-
 inɛ na pai ba yɪ jwɛru tɪn
 mɔ, si DI ma pa cavura
 di swan tiinɛ. DI ma kuri
 balɔ nabiinɛ na pai ba yɪ
 nabwɛnɛ tɪn, si DI ma pa
 cavura di dam tiinɛ.

28 DI ma daari DI kuri balɔ
 nabiinɛ na gooni yɪ ba ba
 niŋɪ tɪn, si DI ma pa wɛɛnu
 tɪlɔ nabiinɛ na pai ti jigi
 kuri tɪn ji kafɛ.

29 Wɛ kuri nɔɔna bam
 kɔntɔ doŋ mɔ, si nabiinɛ yɪ
 zanɪ ba wani ba tee ba titi
 DI yigɛ ni.

30 Wɛ nan mɔ pɛ abam
 ŋwɪ di Zezi Kriɪ. Kɔntɔ
 ŋwaanɪ mɔ swan yalɔ Zezi
 na jɔŋi Wɛ tee ni tɪn laan
 jigi dɔbam swan. Wɔntɔ mɔ
 pai dɪ jigi cɪga Wɛ tee ni. O
 maa pai dɪ yɪ Wɛ nɔɔna. O
 ma kwe o titi ŋwɪa o ma vrɪ
 dɔbam lwarɪm wɔni.

31 Kɔntɔ tɪn, kɔlɔ na
 pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni
 tɪn yɪ cɪga mɔ, di kɔ na wɪ:
 «Wɔlɔ na lagɪ si o ki wɔpolo
 tɪn, si o pa kɔ taa yɪ dɪ Yuutu
 wɔm ŋwaanɪ.»

2

*Pooli na tɔɔli Zezi Kriɪ
 kwɛr-ɣwɛŋɔ kam te tɪn*

1 A ko-biɛ-ba, amɔ dɛɛn na
 tu abam te tɪn, a wɔ ŋɔɔni
 swan naa yiyiu-ŋwɛ zanzan

dı abam, dı a na tıolı We kwərə kam a brı abam te tın.

² A wı kı a wıbuŋa nı sı a brı abam woŋo kudoŋ, kú na dai Zezi Krisi taanı dım yıranı dı o tıbı dım dagara kam baŋa nı tın.

³ A na wı abam tee nı maŋa kalı tın, a bwənə, yı fıbı dı jıgı-nı, yı a yıra sai.

⁴ A taanı dım dı a na tıolı We kwərə kam te tın, kú dai nabiinə swan mu a ma a tıolı-ka sı a pa á se. Kú yı We Jorokum dam mu pe abam lwarı nı taanı dım yı cıga.

⁵ Kuntu tın, á na kı á wı-dıdva dı Zezi tın, kú yı We dam dım ŋwaanı mu, sı kú dai nabiinə swan ŋwaanı.

Baŋa-We swan na yı te tın

⁶ Dıbam nan yəni dı brı balı wıbuŋa na bıgı tın mu swan, ya nan dai nabiinə swan naa lıgı baŋa dıdeera bam swan. Bantı wı ba ba cıgı dı ba dam dım maama.

⁷ Dıbam na brı swan yalı tın yı We nyım mu. Nabiinə nan yəri ya nı nı, ya na səgi dı ba tın ŋwaanı. We deen maŋı Dı kı Dı wıbuŋa nı mu kú loori lıgı pulım, sı Dı swan yam kuntu pa dı wanı dı na zulə Dı tee nı.

⁸ Lıgı baŋa dıdeera bam wılwıwıwı nan wı lwarı ya kuri. Ba ya na ye, ba ya bá ja We-sıŋo paarı tu Zezi ba pa tıbı-dagarabaŋa nı ba gı.

⁹ Kú nan kı nı We tıno kum na tagı kú wı:

«We fıgı Dı kı wo-laaru Dı tıŋı sı Dı pa balı na so-Dı tın.

Nabiinə yı wı ne wənu tım kuntu doŋ,

yı ba zwa wı nı tı ŋwa,

yı ba ba jıgı tı wıbuŋa dı.»

¹⁰ We nan tagı Dı Jorokum ŋwaanı mu Dı ma pa dı lwarı wənu tım kuntu. We Joro kum ye woŋo maama kuri, yı kú ye We wıbuŋa maama dı.

¹¹ Wıo mu wı wanı nabiinu wıbuŋa o lwarı, kú na dai o tıtı joro? Kú nan yı kuntu mu dı We dı, nıon-nıonı yəri We wıbuŋa, kú na dai Dı tıtı Joro kum yıranı.

¹² Joro kulı We na kı dıbam bıcara nı tın dai lıgı baŋa nyım. Kú nunı We te mu, sı kú pa dı lwarı wo-laaru tıbı Dı na pe dıbam zaanı tın.

¹³ Dı na yəni dı brı nıona cıga kam yı dı ŋıonı taanı dıbı tın dai nabiinə swan taanı. Kú yı We Joro kum mu brı dıbam taanı dıbı na maŋı sı dı taá ŋıonı tın. Dıbam te cıga kalı na yı We Joro nyım tın mu dı brı balı Dı Joro kum na wı ba bıcara nı tın.

¹⁴ We Joro kum na təri wıbı bıcarı nı tın ba se sı o jıŋı cıga kalı We Joro kum na brı tın. Ka yı wo-jwəuru mu o tee nı. O bá wanı o lwarı ka kuri, beŋwaanı kú yı We Joro kum mu brı ka kuri cıga cıga.

¹⁵ Wıbı maama We Joro kum na wı o bıcarı nı tın mu wı o ye woŋo maama kuri. Nıon-nıonı nan bá wanı o na kuntu tu wo-lıŋo o ta.

¹⁶ We tıno kum tagı kú wı:

«Nɔɔn-nɔɔnɔ b́a wani o
lwarí dí Yuutu wɔm
wɔbɔɔɔ,

nɔɔn-nɔɔnɔ nan b́a wani o
bri-o o na wó kɪ te
tɪn.»

Wɛ nan na pɛ dɪbam Dɪ Joro
kɔm tɪn mɔ pɛ dɪbam dɪ jɪgɪ
Zezi Krisi wɔbɔɔɔ yam.

3

*Wɛ tɪntɔɔɔna na tɔɔɔ ba
pa Wɛ te tɪn*

¹ A ko-biə-ba, a dɛɛn na
wɔ abam tee nɪ tɪn, a warɪ a
ɔɔɔnɔ Wɛ taani dɪm dɪ abam
nɪ Wɛ Jorokɔm na wɔ balɔ
tee nɪ tɪn. A dɛɛn ɔɔɔnɔ dɪ
abam nɪnɛɛnɪ á yɪ balɔ lɔgɔ
baɔa wəɛnu fra na jɪgɪ-ba
tɪn, yɪ á ta nɪ nɪ bu-balwa
mɔ te Zezi Krisi cwəɔɔ kam
wɔnɪ.

² A dɛɛn na bri abam wo-
mwaalɔ tɪlɔ tɪn nɪ dɪ a pɛ
abam nayɪla mɔ sɪ á nɔɔ.
A dɛɛn wɔ pɛ abam wɔdiu
kɔlɔ na duunə tɪn, á dɛɛn na
wɔ yɪ kɔ dim tɪn ɔɔwani. Dɪ
zɪm dɪ, á daa ta wɔ yɪ wɔdiu
dim,

³ bɛɔɔwani á ta yɪ balɔ
lɔgɔ baɔa wəɛnu fra na jɪgɪ
tɪn mɔ. Abam jɪgɪ wɔ-gɔɔ
yɪ á magɪ kantɔgɔ daani.
Kuntɔ bri nɪ lɔgɔ baɔa wo-
yɔɔɔ fra mɔ taa jɪgɪ abam,
yɪ á kɪ nɪ balɔ ta na yəri Wɛ
tɪn mɔ te. Kɔ yɪ vwan mɔ a
fɔgɪ na?

⁴ Abam wɔ nɔɔna
badonnə na te ba wɪ, bam
tɔgɪ Pooli mɔ, yɪ badonnə dɪ
wɪ, ba tɔgɪ Apolɔsɪ mɔ tɪn,
kɔ dɪ balɔ na yəri Wɛ tɪn
kikiə mɔ kuntɔ na?

⁵ Wɔɔ mɔ yɪ Apolɔsɪ? Wɔɔ
mɔ yɪ amɔ Pooli? Dɪbam
maama yɪ Wɛ tɪntɔɔɔna balɔ
abam na dɛ dɪbam jɪɔa á
kɪ á wɔ-dɪdɔa dɪ Zezi Krisi
tɪn mɔ. Dɪbam maama tɔɔɔ
kɔlɔ dí Yuutu wɔm na pɛ
dɪbam sɪ dí tɔɔɔ tɪn mɔ.

⁶ Dɪbam nɪ nɪ vala mɔ te,
amɔ Pooli mɔ jəri wəɛnu yɪ
Apolɔsɪ yagɪ na. Kɔ daari kɔ
yɪ Wɛ mɔ pai tɪ bɪra.

⁷ Mɔ kɔ kuri wɔlɔ na jəri
dɪ wɔlɔ na yagɪ na da tɪn
maama dɪ kɔlɔkɔlɔ. Wɛ
yɪrɪnɪ mɔ wai Dɪ pai Dɪ
taani dɪm kɪ dam nɔɔna
bɪcara nɪ.

⁸ Wɔlɔ na jəri dɪ wɔlɔ na
yagɪ na tɪn maama yɪ bɪdɔɔ
mɔ. Wɛ wó pa ba maama
jɔɔɔ ba ɔɔwɔɔ kɔ manɪ dɪ ba
na tɔɔɔ te tɪn mɔ.

⁹ Dɪbam maama wəli
daani mɔ dí tɔɔɔ dí pa Wɛ.
Abam nɪ dɪ Wɛ kara kalɔ
dí na tɔɔɔ ka wɔnɪ tɪn mɔ.

Abam daa ta nɪ dɪ digə
kalɔ Wɛ na wɔra Dɪ lɔ tɪn
mɔ.

¹⁰ Wɛ na pɛ amɔ pɛɛɪ
dɪlɔ sɪ a ma tɔɔɔ tɪn, kɔ yɪ
sɪ amɔ cwɪ digə kam kuri
mɔ lanyɪrɪnɪ nɪ lwar-ɔɔm
te. Nɔɔnɔ wɔdɔɔ dɪ maa
wɔra o lɔ o danɪ da. Wɔlɔ
maama nan na lagɪ sɪ o lɔ o
danɪ da tɪn manɪ sɪ o taa ye
o na lɔ te tɪn mɔ.

¹¹ Wɛ manɪ Dɪ pa digə kam
kuri cwɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa b́a
wani o cwɪ ka kuri dɪdɔɔ.
Kuri dɪm kuntɔ mɔ yɪ Zezi
Krisi.

¹² Balɔ nan na lɔ ba
danɪ da tɪn badaara mai
səbu-sɪɔa naa can-na naa

kandwa-ησνα, naa de naa gaaru naa kasuru mu ba maa loa.

¹³ Nɔɔnu maama na tuηi kulɔ tin nan wu ba ku lwarɔ jaja de dum Zezi Kriɔi na wu joori o ba tin, mini mu wu bri nɔɔnu maama tituηa na yi te.

¹⁴ Balu na loɔi di wo-laaru yi mini dum wu wani di di tin wu joni ba ηwuru.

¹⁵ Ku daari, balu mini dum na wani di di ba loom dum tin, ba ba na kulukulu We tee ni. We za wu yi ba titi DI yagi. Ba nan wu ta nyi di mini na di nɔɔnu yi o wari te tin mu.

¹⁶ Abam yari ni, We Joro kum na wu abam bicara ni tin, a nyi di We titi dige mu DI na zuri ka wuni na?

¹⁷ Wulu nan na cogi We dige kam tin, We wu cogi kuntu tu di mu. Benwaani We dige kam yi DI titi di-laa mu. Abam titi nan mu yi DI dige kam kuntu.

¹⁸ Nɔɔn-nɔɔnu yi zari o gani o titi. Abam wulu na buηi ni o jigi swan ni zim lugu bana swan na yi te tin, kuntu tu manɔ si o joori o ji joro mu, si o laan wani o na swan ciga ciga.

¹⁹ Benwaani lugu bana swan yi jwari mu We yige ni. Ku pupuni We tɔno kum wuni ku wi: «We vugimi swan tiine swan DI pa ya joori ya ja-ba.»

²⁰ Ku nan daa ta pupuni ku wi: «Yuutu Bana-We ye ni swan tiine wubuηa maama yi kafe mu.»

²¹ Kuntu ηwaani, nɔɔn-nɔɔnu yi zari o magi o nyɔɔni o ta o wi: «Amu togi wuntu mu.» Si woηo maama yi abam mu te.

²² Ku na yi amu Pooli di Apolosi di Piyeri, dibam di yi abam nɔɔna mu. Ku nan na yi lugu bana di ηwia di tɔni di zim di jwa di, abam mu te ti maama.

²³ Zezi Kriɔi nan mu te abam, yi We di te Zezi Kriɔi titi di.

4

Pooli-ba na tuηi We tituηa yam te tin

¹ Kuntu tin, abam manɔ si a ta a ye ni dibam yi Zezi Kriɔi tintuηa mu. We nan kwe DI ciga kalu ya na sɔgi nabiine yige ni tin DI ku dibam juna ni mu, si di ta-ka di bri nɔɔna.

² Ba nan na kwe woηo ba ku nɔɔnu juna ni, ku manɔ si o taa nii ku bana ni di ciga mu.

³⁻⁴ Ku nan na yi amu, abam naa nabiine balu maama na di amu taani te di te tin, ku ba ku amu kulukulu. Amu bicari ni a ye ni, kulukulu tere a na ku a cogi. Nan di kuntu di, a ba wani a pa a titi bura, a na ba wani a di a titi taani tin ηwaani. Wulu yirani na wu wani o di amu taani tin mu yi di Yuutu wum.

⁵ Kuntu ηwaani, nɔɔn-nɔɔnu yi zari o wuuri o di o don taani, ku loori mana kalu We na li tin, si di Yuutu wum na tu, o o ja pooni o ba o pa woηo kulɔ maama na sɔgi lim wuni

tin taa nai jaja. Wuntu wó pa nɔɔna wɔbɔɔna yalu na sɛgi tin lwarɪ jaja. Manja kam kuntu ni mu We wó pa nɔɔnɔ maama na zulə yalu na manj did-o tin.

⁶ A ko-biə-ba, ku yi abam nwaani mu a kwe a titi didaani Apolosi a ma manj a bri abam, si á wani á nii dɪbam, á ma lwarɪ á na wó taá ki te tin, si á yi zanj á gaali kulɔ na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni tin, si abam didɔba didɔba yi zanj o ki kamunni o zuli nɔɔnɔ wɔdonj o daari o gooni o donj.

⁷ Wɔɔ mu wɪ, nmu dwe n donj? Bɛɛ mu n jiga yi n wɔ jonj-ku We tee ni? Nmu nan na jonj-ku We tee ni mu tin, bɛɛ mu kɪa yi n magɪ n nyɔɔni ku banja ni, ni nmu titi mu me n dam di n swan n ma n na-ku te?

⁸ Abam bɔɔni ni á manj á jigi kulɔ maama á na lagɪ tin, á kwəri á yi nadunə, yi á ta bɔɔni ni abam di paari á daari dɪbam. Ku ya lana si á sɪni á di paari, si dɪbam di taá tɔgi dí di paari di abam.

⁹ Amu na bɔɔni te tin, ku nyɪ di We pe dɪbam balu na yi Di tintɔɔna tin ji kwaga tiinə mu nɔɔna bam maama wɔni, nɪɛɛni balu ba na di ba taani ba lagɪ ba gu-ba te tin. Dɪbam nyɪ di nɔn-mwaanɔ mu lɔgu kum nɔɔna bam di malesɪdi yibiyə ni.

¹⁰ Dɪbam jigi jwəru mu Zezi Krisi nwaani, abam nan pa á yi swan tiinə mu Zezi Krisi tɔgɪm dɪm

wɔni. Dɪbam yi nabwənə mu, abam maa pai á yi didɛera. Nɔɔna zuli abam, yi ba daari ba gooni dɪbam.

¹¹ Di zim maama di, kana di na-nyɔm jigi dɪbam, yi gwaaru muri dɪbam. Nɔɔna maa bɛɛsi dɪbam, yi dí ba jigi cirigim jəgə.

¹² Dɪbam mai dí titi jia mu dí tiini dí tɔɔna, si dí ma wani dí na dí ni wɔdiu. Nɔɔna na twɪ dɪbam, dí ta yəni dí loori We mu si Di ki-ba lanyirani. Nɔɔna na bɛɛsi dɪbam, dí ta yəni dí sɛ bɛɛsa yam mu.

¹³ Nɔɔna na nɔɔni wo-lwaanɔ ba pa dɪbam, dí yəni dí joori dí ləri-ba lanyirani mu. Dɪbam nyɪ di lɔgu banja weeru mu. Di zim maama, dí nyɪ di wo-ɔɔru mu nɔɔnɔ maama tee ni.

¹⁴ A na pɔpɔni tɔnɔ kuntu tin, a pɔpɔni si a ma kwe abam mu, á na yi amu busonnu tin nwaani, si ku dai ni a lagɪ si a ki abam cavura mu.

¹⁵ Abam ya na manj á jigi karanyina tiinə mɔrr-fugə mu ba na bri abam Zezi Krisi cwəɔɔ kam wɔni, á ko yi didɔba yirani mu. Amu yi á ko, di a na bri abam We kwər-ywəɔɔ kam yi á na nwa-dɔɔna Zezi Krisi nwaani tin.

¹⁶ Mu ku kuri a loori abam si á taá lwəni amu na ki te tin.

¹⁷ Kuntu nwaani mu a tɔɔni Timoti á tee ni. Wuntu mu yi a bu-sono We cwəɔɔ kam wɔni, yi o tɔgi dí Yuutu Zezi di cɪga. Wuntu wó guli

abam amu nwa kam na yi te Zezi Krisi cwəŋə kam wɔni, si ku manɔ ni amu na yəni a bri Zezi kɔgɔ kum je maama ni te tin.

¹⁸ Abam badaara pai á titi kamunni mu, beɲwaani á daa ba buɲi ni amu wó joori a ba abam te.

¹⁹ Wɛ nan na sɛ, aá ba abam te lele. A na tuə, a laan wó wani a lwarɔ kamun-nyina bam kuntu na jigɔ dam dilu ba ma ki tin, yi ku daa dai ba ni-nwanja yirani má.

²⁰ Beɲwaani Wɛ paari dim pai dibam dam mu, si dí wani dí ma ki kulɔ na manɔ tin, si ku dai ni-nwanja yirani má.

²¹ Abam lagi si a ba abam te a vanɔ á zwe mu naa á lagi si a bri abam sono di wu-bono mu?

5

Korenti tiinə bam wu nɔɔnu didva na ki wo-balɔɔ te tin

¹ Amu nan ni abam labaaɔ ni nɔɔnu didva mu kari o boorə. Ba wi, abam wɔni baaru didva mu tigi di o ko kaani. Balu na ba toɟi Wɛ cwəŋə tin di manɔ ba ba sɛ ba ki wo-zɔɔna yantu doɲ.

² O na ki kuntu tin, beɛ mu yi á taá pai á titi kamunni? Ku ya manɔ si á pa á wɔru cɔɟi ku nwaani, si á daari á li nɔɔnu wɔlu na ki kəm dim kuntu doɲ tin á wɔni.

³ Amu titi mu təri abam tee ni, si a wɔbuɲa maama wɔra di abam. Kuntu, a manɔ a van baaru wum kuntu bura o cɔɟim dim

nwaani, ni a wɔ abam tee ni mu te.

⁴⁻⁵ Kuntu nwaani a lagi a ta si, á na jeeri daani, amu wɔbuɲa wɔra di abam ni a wɔ á titari mu te, si á ma dí Yuutu Zezi dam dim á ma kwe nɔɔnu wɔntu á ki sɔtaani jɲa ni, si duntu wani di cɔɟi o yira di wo-zɔɔna fra yalu na jig-o tin. A na ki kuntu, o joro kum laan wó wani ku na vrim dí Yuutu Zezi tum de dim ni.

⁶ Abam na ki kamunni te tin, ku wɔ manɔ. A ye ni dabili finfin na wɔ dipe muni dilu ba na yiiri tin wɔni, ku laan wó pa di maama fuli mu.

⁷ Kuntu nwaani, li-na kəm-lɔɲɔ kum kuntu ku na nyi ni dabili-doori te tin á wɔni, si ku yi lonɔ á maama. Kuntu á laan wó taá yi nɛnɛni dipe muni dilu ba na wɔ ki dabili di wɔni tin. A nan manɔ á yi nɔn-nɔna mu Wɛ yigə ni, Baɲa-Wɛ Pəlbɔ Zezi Krisi na kwe o titi o ma kaani Wɛ si DI yagi á lwarim mu DI ma cɛ abam tin nwaani.

⁸ Pa-na dí di candiə ni ku na manɔ te tin, si dí li lwarim didaani tituɲ-balwaarɔ tilu maama na nyi ni dabili-doori te tin dí wɔni, si dí daari dí taá jigɔ wu-pɔɲo di cɪga, ni dipe dilu na ba jigɔ dabili di wɔni te tin.

⁹ Amu deen na de yigə a pupɔni tɔɲɔ kulɔ a pa abam tin, a tagɔ di abam si á yi taá toɟi didaani balu na kari ba boori tin.

10 Amu na kaani abam kuntu tin, ku dai ni balu na yeri We yi ba boori tin, naa ba yi wo-swæn-nyina naa nyina naa jwæ-kaana tin taani mu a tea. Abam bá wani á pwe á titi di nɔɔna bam kuntu ku na dai ni á yagi lugu bana.

11 Amu nan na pupuni kulv tin kuri mu yi si á yi taá togi di wulv maama na bri ni o yi á ko-bu We cwɛɛ wuni yi o boorɛ, naa o yi wo-swæn-nyim naa jwæ-kaanu naa nɔn-twiunv naa sa-nyorv, naa o yi nyiunv tin. Wulv na yi kuntu doɲ tin, si á pwe á titi did-o, si á bri á yi di wɔdiu did-o di.

12-13 Ku na yi balu na dai dí ko-biæ We cwɛɛ wuni tin, ku dai amu wó di bantu taani. Ku yi We mu wó di ba taani. Abam nan manɲ si á di balu na wu á kɔɔ kum wuni tin taani. Kuntu nywaani ku pupuni We tonɔ kum wuni ku wɪ: «Zæli-na nɔn-balorɔ kum á wuni.»

6

We nɔɔna wu manɲ si ba sanɲ da balu na yeri We tin tee ni

1 Abam wulv na jigi taani di o doɲ yi á yi ko-biæ daani Zezi nywaani tin, ku wu manɲ si n ja-o n vu sarɪya-dirɛ balu na yeri We tin te, si ba di abam taani dɪm. Kuv ta yi cavura mu ku pa-m, beɲwaani ku ya manɲ si We nɔɔna bam mu di á taani dɪm.

2 Abam yeri ni We nɔɔna bam mu wó ba ba di nabiinɛ

maama taani na? Kuntu nywaani, beɛ mu kia yi á titi wari á kwe wo-balwa balu na wu á titari ni tin?

3 Abam yeri ni dibam mu wó di malesisim taani na? Ku nan na yi kuntu, dí bá wani zim lugu kuntu taani dí di na?

4 Abam nan na jigi taani duntu doɲ á titari ni, á wu manɲ si á ja á vu balu na togi ba tæri Zezi nɔɔna bam wuni tin te.

5 A tagi kuntu si cavura mu ja abam. Kuntu, swan tu di didba tæri abam wuni si o wani o fɔgi abam balu na yi ko-biæ Zezi nywaani tin daani na?

6 Abam na ki te tin wu manɲ, abam na yæni á sanɲ daani sarɪya-dirɛ balu na yeri We tin tee ni yi ba di á taani tin nywaani.

7 Abam na sanɲ daani tin, ku manɲ ku bri ni á tusi mu. N ko-bu na ki-m lwarim, naa o na nyogi-m, ku ya lana si n yagi n ma n ce-o mu.

8 Abam nan ba ki kuntu, abam titi joori á ki balu na yi á ko-biæ We cwɛɛ wuni tin wo-lwaanv mu, yi á kwæri á nyoni-ba.

9 Abam yeri ni balu na ba togi cɪga tin bá na jɛɲɛ je We paari dɪm wuni na? Yi zanɲ-na á ganɲ á titi. Balu na boori tin, naa jwæ-kaana naa ka-lagina, naa baara balu na tigi di ba donnɛ ba maa jiri kaana tin,

10 naa nyina naa wo-swæn-nyina, naa sa-nyora naa nɔn-twiina naa vɪnvɪrna bá na jɛɲɛ je We paari dɪm wuni.

11 Abam badaara deen yi kuntu don mu. We nan yagi á lwarim DI ma ce abam. DI ma pa á ji DI nɔɔna yi á jigi ciga DI tee ni. We de dí Yuutu Zezi di DI Jorokum dam njwaani mu DI ki kuntu DI pa abam.

Dí manji si dí kwe dí yira yam dí maa tunji dí pa We mu

12 Abam badaara te á wɪ, á jigi ni si á ki kulɔ maama á na lagɪ tun. Amu nan lagɪ a ta abam ni, ku dai wojo maama mu jigi zənə ku pa abam. Amu di jigi ni si a ki kulɔ maama a na lagɪ tun, a nan bá se si a pa a ji kulɔkulɔ gambia.

13 Abam yəni á te á wɪ, We ki wɔdiu kana njwaani mu, yi DI ki kana di wɔdiu njwaani. Manja nan wó ba, yi We cogɪ wɔdiu di kana maama. We nan wɔ ki dɪbam yira yam si dí ta maa ki boorim. We mɔɔni dí yira yam si dí Yuutu Zezi mu taa te-ya, si dí ta maa tunji dí pa-o.

14 We mu bi dí Yuutu Zezi DI pa-o o yagi tɔɔni. Manja nan wó ba, yi DI ma DI dam dɪm DI bi dɪbam di DI pa dí yagi tɔɔni.

15 Abam yəri ni á yira yam yi Zezi Krisi yira yam daa didɔa mu na? Abam yira yam di Zezi yira yam na yi bidwɪ tun, á yi zanɪ á kwe-ya á ma pəni di ka-tula, si yaá ji yira didɔa didaani ka-tula kam yira yam. Á brɪ á yi zanɪ á ki kuntu.

16 Benjwaani, wɔɔɔ na pəni di ka-tula tun, o di ka-tula kam maama laan jigi yira didɔa mu. Á yəri kuntu na? We tɔɔɔ kum tagɪ ku wɪ: «Baaru di kaani wó wəli daani si ba ji nɔɔɔ didɔa mu.»

17 Wɔɔɔ nan na njwɪ di dí Yuutu Zezi tun, o joro di Zezi Joro maama yi wojo didɔa mu.

18 Á nan yagi boorim kəm dwi maama. Kəm-balwaaru tɪɔ maama nɔɔɔɔ na wó ki tun, o bá ki o yagi o yira wɔni. Nɔɔɔɔ nan na boori, kuntu yi kəm-balɔɔ kulɔ o na ki o yagi o yira wɔni tun mu.

19 Abam yəri ni á yira yam nyɪ di We titi digə mu DI Jorokum na zɔɔɔ ka wɔni na? We ki DI Joro kum á bicara ni mu. Kuntu njwaani ku daa dai abam titi mu te á yira yam.

20 Á yi We nɔɔɔna mu. DI yəgi abam di yəlo kulɔ na cana tun mu. Kuntu njwaani, kwe-na á yira yam á maa tunji si ku pa We na zulə.

7

Pooli na brɪ Korenti tiina kadiri wojo te tin

1 A lagɪ a ləri á na pɔpɔni á bwe amu taana yalɔ tun mu a pa abam.

Ku ya lana di baaru na wu di kaani.

2 Ku nan ba lana si baara di kaana taa lagɪ daani yɔɔ yɔɔ. Kuntu njwaani, ku manji si baaru maama taa jigi o titi kaani, si kaani maama di taa jigi o titi baru.

³ Baaru yi zaŋi o vin si o taa wɔra di o kaani. Kaani di nan yi zaŋi o vin si o taa wɔra di o baru.

⁴ Beɲwaani kaani ba te o titi yira, ku yi o baru mu te ya. Baru di nan ba te o titi yira, ku yi o kaani di mu te ya.

⁵ Yi zaŋi-na á vin si á taá wɔra daani, ku na dai ni á maama mu se si á li pwələ á yagi da-pwəgə maɲa finfin, si á wani á nywani á yigə á loori We, si ku taa ve maɲa kalu á na lagi tin. Kuntu kwaga ni, si á joori á taá wɔra daani. Ku na dai kuntu, sutaani wu sɔgi abam di pa á tusi di á na wari á titi á ja tin ɲwaani.

⁶ Amu na pupuni kuntu tin, a tagi si ku wəli abam mu, si ku dai ni a lagi a fin abam.

⁷ Amu ya wó ta lagi si noonu maama taa yi ni amu na yi badəm te tin. We-peera nan yi təri təri mu yi Di pa noonu maama o nyim.

⁸ Ku daari abam balu na yi badənə di kadənə tin, a lagi a ta di abam ni ku lana si á taá yi á yirani kuntu, ni amu na yi te tin.

⁹ Á nan na wari á titi á ja, ku maɲi si á di kaana naa á zu banna mu. Kuntu garɪ á na paɪ ka-laga fra tiini ya jigi abam.

¹⁰⁻¹¹ Ku daari ku na yi banna di ba kaana, ku yi fifiɔn mu si kaani yi yagi o baru, naa baru di yi vin o kaani. Kuntu dai amu titi ni, ku yi di Yuutu Zezi mu pe culu kuntu. Kaani nan

na maɲi o yagi o baru, o maɲi si o taa wɔra o yirani mu, naa o joori o vu o baru wum te mu si ba fɔgi daani, o daa wu maɲi si o zu baru wodon.

¹² Ku daari, baaru wulu na togi Zezi tin na jigi kaani, yi kaani wum na ba togi Zezi yi o se si ba taa zuuri daani, kuntu tu yi zaŋi o vin o kaani wum. Ku yi amu mu pe ni dum kuntu si ku dai di Yuutu Zezi.

¹³ Kaani wulu di nan na togi Zezi yi o baru na ba togi Zezi, yi o baru wum na se si ba taazuuri daani, si o yi zaŋi o yagi o baru wum.

¹⁴ Baru wulu na wu ki o wu-didba di Zezi tin batwari di We, o kaani wum na ki o wu-didba di Zezi tin ɲwaani. Kaani wulu di na wu ki o wu-didba di Zezi tin batwari di We, o baru wum na ki o wu-didba di Zezi tin ɲwaani. Ku ya na dai kuntu, ba biə wó ta yi ni balu na yəri We tin biə, yi ba laan yagi ba batwari di We.

¹⁵ Wulu nan na ba togi Zezi tin na bɔɲi si o viiri, ku na yi kaani wum naa baru wum di, si á yag-o si o viiri. Wulu na daari yi o togi Zezi tin laan wó ta te o titi. We na bɔɲi dibam si di taá togi-Di tin, ku yi si di taá zuuri daani di ywəni mu.

¹⁶ Kaani, nmu na togi Zezi tin, nni ki ta mu n lwarɪ ni nni wani n pa n baru wum se Zezi naa n ba wani n pa o se? Baru, nmu di wó ki ta mu n lwarɪ ni nni wani n pa n kaani wum se Zezi naa n

bá wanı n pa o se?

17 Abam dɛɛn na yı te yı Wɛ bəŋi abam sɪ á taá tɔgi-DI tın, á ta taá yı kuntu, sɪ kɔ maŋı dı dí Yuutu wɔm na pɛ abam ŋwɪa kalɔ tın. Mɔ kulɔ a na brı Zezi kɔgɔ kum jɔgə maama nı tın.

18 Wɛ na bəŋi abam tın, abam wulɔ dɛɛn na maŋı o go nı Zwifə bam cullu tım na brı te tın, kuntu tu daa yı ta səgi o tıti o na goni tın ŋwaanı. Kɔ daarı, wulɔ dɛɛn nan na maŋı o wɔ goni tın, o daa yı ta kwaanı sɪ o go.

19 N na gonə naa n zı wɔ goni dı, kɔ daı kulɔkulɔ. Wɔŋo kulɔ na jıgı kuri tın mu yı sɪ nɔɔnɔ maama kwaanı o sɛ Wɛ niə yam lanyıranı.

20 Nɔɔnɔ maama dɛɛn na yı te yı Wɛ bəŋ-o tın, kɔ maŋı sɪ o ta taa yı kuntu mu.

21 N dɛɛn na yı gambaa mu yı Wɛ bəŋi-m sɪ n ta n tɔgi-DI, yı ta n kɪ liə kɔ ŋwaanı. N nan na nɛ cwəŋə sɪ n ta n te n tıti, sɪ n sɛ sɪ kɔ ji kuntu.

22 Wulɔ maama dɛɛn na yı nɔɔnɔ gambaa yı Wɛ bəŋ-o sɪ o taa tɔgi dí Yuutu Zezi tın, kuntu tu daa daı sɔtaanıgambaa, dí Yuutu wɔm na vrı-o tın ŋwaanı. Wulɔ dı dɛɛn na te o tıti yı Wɛ bəŋ-o sɪ o taa tɔgi-DI tın, kuntu tu laan sɛ Zezi Krisi ni, nı o yı o gambaa mu te.

23 Á yı Wɛ nɔɔna mu. DI yəgi abam dı yəlo kulɔ na cana tın mu. Kuntu ŋwaanı, yı zaŋı á sɛ sɪ á ji nɔɔn-nɔɔnɔ gambaa.

24 Kuntu ŋwaanı, a ko-biə-ba, abam maama dɛɛn na yı te yı Wɛ bəŋi abam sɪ á taá tɔgi-DI tın, á ta taá yı kuntu DI yigə nı.

25 Kɔ daarı, a laan lagı a ŋɔɔnı balɔ na wɔ zɔ banna dı balɔ na wɔ di kaana tın wɔŋo mu. Kɔ daı dí Yuutu Zezi mu pɛ-nı ni dıntɔ, kɔ yı amɔ tıti na buŋı te tın mu, yı á wú taá jıgı amɔ cıga, dí Yuutu wɔm na wɔra dı amɔ tın ŋwaanı.

26 Amɔ buŋı nı, yaara yalɔ na wɔ dıbam baŋa nı lele kuntu tın, kúɔ ta lamma sɪ nɔɔnɔ yı zaŋı o di kaanı.

27 Kuntu tın, wulɔ na maŋı o jıgı kaanı, o daa yı zaŋı o yag-o. Wulɔ nan na ba jıgı kaanı, o daa yı zaŋı o taa kwaanı sɪ o di kaanı.

28 Kɔ daı nı, n na di kaanı, n ga n kɪ wo-lɔŋɔ. Kɔ nan daı nı, bukɔ na zɔ barɔ, o kɪ wo-lɔŋɔ. Banna dı ba kaana nan bá lu lɔgɔ baŋa yaara yam wɔnı. Kuntu mu a ba lagı sɪ abam dı tɔgi á na yaara yam kuntu donj.

29 A ko-biə-ba, wɔŋo kulɔ na pɛ a ta kuntu tın mu yı sɪ maŋa kam daa mu ba tiini ka daga, sɪ dí maa tɔŋı Wɛ tıtɔŋa yam. Kɔ na zıgı lele kuntu sɪ kɔ ta maa ve tın, kɔ maŋı sɪ balɔ na jıgı kaana tın taa tɔŋı Wɛ tıtɔŋa yam nı ba wɔ di kaana mu te.

30 Kɔ maŋı sɪ balɔ wɔrɔ na cɔgi tın taa tɔŋı Wɛ tıtɔŋa yam nı ba wɔrɔ wɔ cɔgi mu te, sɪ balɔ wɔrɔ na poli tın taa tɔŋı Wɛ tıtɔŋa yam nı ba wɔrɔ wɔ poli mu te, sɪ balɔ

na yəgi wəənu tɪn taa tɔŋɪ Wɛ tɪtɔŋa yam nɪ ba ba te wəənu tɪm kɔntɔ mɔ te.

³¹ Kɔ daari sɪ balɔ na tɔŋɪ lɔɡɔ baŋa tɪtɔŋa tɪn taa tɔŋɪ Wɛ tɪtɔŋa yam nɪ ba ba jɪɡɪ lɔɡɔ baŋa tɪtɔŋa mɔ te. Bɛŋwaaɪ lɔɡɔ kɔm lagɪ kɔ ti mɔ dɪ kɔ wəənu tɪm maama.

³² Amɔ ba lagɪ sɪ kɔlɔkɔlɔ liə taa jɪɡɪ abam. Wɔlɔ na ba jɪɡɪ kaanɪ tɪn yəni o kwe o wɔbɔŋa maama o pa dɪ Yuutu Zezi tɪtɔŋa yam yɪranɪ mǎ ŋwaaɪ mɔ, yɪ o kwaanɪ sɪ o taa tɔŋɪ o poli o wɔ.

³³ Wɔlɔ nan na jɪɡɪ kaanɪ tɪn yəni o kwe o wɔbɔŋa o kɪ lɔɡɔ baŋa wəənu wɔnɪ mɔ, yɪ o kwaanɪ sɪ o taa tɔŋɪ o poli o kaanɪ wɔ.

³⁴ Kɔ ma brɪ nɪ o wɔbɔŋa yam ɛɛ kuni bilɛ mɔ. Kɔ yɪ bɪdɔwɪ mɔ dɪ bukɔ naa kaanɪ wɔlɔ na ba jɪɡɪ barɔ tɪn dɪ. Wɔntɔ kwe o wɔbɔŋa maama mɔ o pa dɪ Yuutu Zezi tɪtɔŋa yam ŋwaaɪ, o na lagɪ sɪ o yɪra dɪ o joro maama taa yɪ Wɛ nyɪm tɪn ŋwaaɪ. Kɔ daari kaanɪ wɔlɔ na jɪɡɪ barɔ tɪn kwe o wɔbɔŋa o kɪ lɔɡɔ baŋa wəənu wɔnɪ mɔ, yɪ o kwaanɪ sɪ o taa tɔŋɪ o poli o barɔ wɔ.

³⁵ Amɔ nan te bɪtari sɪntɔ sɪ kɔ wəli abam mɔ. Kɔ dai nɪ a lagɪ sɪ a fɪn abam. A nan lagɪ sɪ a pa á taá tɔɡɪ cwə-laa mɔ lanyɪranɪ, sɪ á nywanɪ á yigə á taá tɔŋɪ á pa dɪ Yuutu Zezi, sɪ á yɪ taá jɪɡɪ wɔbɔŋa yale yale.

³⁶ Kɔ daari nɔɔnɔ wɔlɔ na bɔŋɪ nɪ o wɔ kɪ o katɔɡɔ

lanyɪranɪ o na wɔ di-o tɪn ŋwaaɪ, yɪ o fra na tiini ya zɔ o katɔɡɔ kɔm kɔ pa o daa warɪ o tɪtɪ o ja, kɔ manɪ sɪ o di-o mɔ nɪ o na bɔŋɪ te tɪn. O na kɪ kɔntɔ, o wɔ kɪ wɔlɔŋɔ.

³⁷ Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na lɪ wɔbɔŋa sɪ o yɪ dɪ o katɔɡɔ kɔm yɪ o watɪ o tɪtɪ o jaana, sɪ o daa yɪ dɪ kaanɪ tɪn, o kɪ lanyɪranɪ mɔ.

³⁸ Kɔntɔ tɪn, wɔlɔ na dɪ kaanɪ tɪn kɪ lanyɪranɪ. Wɔlɔ nan na wɔ di kaanɪ tɪn mɔ tiini o kɪ lanyɪranɪ o dwəni.

³⁹ Kaanɪ na jɪɡɪ barɔ, yɪ o barɔ wɔm ta na ŋwɪ, o ba jɪɡɪ cwəŋə sɪ o yag-o. O barɔ wɔm nan na tɪga, o laan jɪɡɪ cwəŋə sɪ o zɔ o na lagɪ wɔlɔ tɪn. O nan manɪ sɪ o zɔ wɔlɔ dɪ na sɛ dɪ Yuutu Zezi tɪn mɔ.

⁴⁰ Amɔ nan bɔŋɪ nɪ o na je o yɪranɪ, oó ta jɪɡɪ wɔpolo zanzan kɔ dwe o daa na zɔ barɔ. Wɛ Jorokum dɪ wɔ amɔ tee nɪ, yɪ a bɔŋɪ nɪ kɔntɔ mɔ pɛ-nɪ wɔbɔŋa yam kɔntɔ.

8

Pooli na ŋɔɔnɪ jwəna nwana woŋo te tɪn

¹ A laan lagɪ a ŋɔɔnɪ jwəna nwana taanɪ mɔ dɪ abam.

Kɔ yɪ ɔɪga, dɪ maama jɪɡɪ yəno, nɪ abam na te te tɪn. Nan taá ye-na nɪ, nɔɔnɔ na jɪɡɪ yəno, kɔ pa-o kamunni mɔ. Nɔɔnɔ nan na jɪɡɪ sono, kɔ jɪɡɪ zənə kɔ paɪ o ve yigə mɔ.

² Nɔɔnɔ wɔlɔ na bɔŋɪ nɪ o jɪɡɪ yəno, kɔ brɪ nɪ o ta yəri

kuḽu na manɔ si o taa ye tɪn mu.

³ Wuḽu nan na soe We tɪn, We ye kuntu tu.

⁴ Ku na yi jwənə nwana yam dim taani, dí ye ni jwənə ba ηwi, Baɲa-We didɔa yirani mu wɔra.

⁵ Balu na ba toɟi We tɪn jɟi wəənu tidonnə mu ba maa bə ba wa. Wəənu dwi zanzan mu noona bə-ti ni ba wa di ba yuu tiinə, ku na yi tɪga baɲa wəənu di weyuu wəənu.

⁶ Ku nan na yi dɪbam, dí ye ni We didɔa yirani mu wɔra. Dintu mu yi dɪbam Ko wuḽu na ki woŋo maama, yi dintu ηwaaɪ mu dí ηwi. Dí ta ye ni, dɪbam Yuutu yi didɔa mu, wuntu mu yi Zezi Kriɪi wuḽu We na tagi o ηwaaɪ Di ki woŋo maama tɪn, yi wuntu mu paɪ dɪbam ηwɪa.

⁷ Ku nan dai noonu maama mu ye ni jwənə ba jɟi dam. Noona badaara deen ηwi di jwənə kaanum mu, yi ba laan ba ba se We. Kuntu ηwaaɪ ba kwari fɔni yi ba buɲi ni, ba na di jwəni wɔdiu, kuú ta nyi nɪnɛni ba joori ba se jwənə kaanum mu. Ba wuḽuɲa ta na wu buɟi We cwəŋə wɔni tɪn, ba buɲi ni ba ki ba cɔɟi mu.

⁸ Wɔdiu dim nan bá wani ku pa dí twe We. Dí na culi wɔdiiru naa dí zi ba culə di, ku ba zəni dɪbam di kuḽukuḽu naa dí ga kuḽukuḽu We yigə ni ku ηwaaɪ.

⁹ Ku daari abam balu na ye ni á jɟi ni si á di kuḽu maama á na lagi tɪn, á

nan cu-na á tɪti si á yi pa balu wuḽuɲa na wu buɟi We cwəŋə kam wɔni tɪn tusi.

¹⁰ Nmu wuḽu na paɪ n jɟi yəno tɪn na ve n zu jwəni digə n toɟi n di di wɔdiu kum, yi n ko-bu wuḽu wuḽuɲa na wu buɟi We cwəŋə wɔni tɪn na nɛ-m, kuntu wú wani ku gan-o si o di vu o toɟi o di.

¹¹ Kuntu, o na de o di jwəni wɔdiu kum, ku bri ni nmu mu me n yəno kum n ma n cɔɟi n ko-bu wuḽu wuḽuɲa ta na wu buɟi We cwəŋə wɔni yi Zezi Kriɪi ya ti o di ηwaaɪ tɪn.

¹² Nmu na ki kəm-balɔɔ kum kuntu donɲ n yagi n ko-bu yuu ni, yi n cɔɟi o wuḽuɲa o ta na wu buɟi We cwəŋə kam wɔni tɪn, ku bri ni n ki di Zezi Kriɪi mu te.

¹³ Kuntu, wɔdiu dim na lagi ku pa a ko-bu tusi We cwəŋə ni, a daa bá fɔɟi a di wɔdiu kum kuntu, a na ba lagi si a pa a ko-bu tusi We cwəŋə kam wɔni tɪn ηwaaɪ.

9

We tintuɲu na jɟi ni si o ki te tɪn

¹ Amu ba jɟi cwəŋə si a ki a na lagi kuḽu tɪn na? Amu dai Zezi Kriɪi tintuɲu na? Abam buɲi ni a wu nɛ dí Yuutu Zezi Kriɪi mu na? Abam mu yi tituɲa yalu a na tuɲi a pa dí Yuutu Zezi tɪn, á na de amu jɲa á na vrim tɪn ηwaaɪ.

² Noona badaara na manɔ ba ba buɲi ni amu yi Zezi Kriɪi tintuɲu cɪga cɪga,

abam bá wanti á vɪn ni amu dai Zezi Krisi tintuɲɔ. Abam na ŋwi didaani dí Yuutu Zezi te tin mu bri ni amu siini a yi o tintuɲɔ mu.

³ Nɔɔna na lwe amu, a na wú ləri-ba te tin mu tintu:

⁴ Abam buɲi ni, dibam balu na yi We tintuɲna tin ya ba jigi cwəɲə si dí joni dí ni-wɔdiu dí tituɲa yam ŋwaani mu na?

⁵ Dibam ya ba jigi cwəɲə si dí di kaana balu na se Zezi tin, si dí taá tɔgi daani dí beerə, nɪŋɛni dí Yuutu Zezi tintuɲna babam bam di o nyaana di Pɪyɛɛɪ na yəni ba ki te tin na?

⁶ Amu di Banabasi yirani nan mu manɪ si dí taá tɔɲi dí lagɪ dí titi ni-wɔdiu na?

⁷ Nɔɔɔɔ na yi pamaɲɔ, o bá wanti o joori o ŋwi o titi. Nɔɔɔɔ jigi kara yi o ba di ka wəənu na? Nɔɔɔɔ jigi naani o tɔga yi o ba di di nayɪla na?

⁸ Ku dai lɔgu baɲa mumaɲa yantu yirani mu bri dibam cɪga kam kuntu. We tɔnɔ kum di manɪ ku bri kuntu don mu.

⁹ Ku pɔpɔni We cullu tɪɔ DI na pe Moyisitɪn tɔnɔ kum wɔni ku wɪ: «Nmɔ na jigi nabɪa n ma n nwanɪ wo-vaalɔ, yi ki tampɔɔ ka ni ni.» We na tagɪ kuntu tin, ku yi nabɪa kam yirani ŋwaani mu na?

¹⁰ Aye, ku yi dibam ŋwaani mu. Nɔɔɔɔ wulɔ na vagɪ di wulɔ na wura o ki faa tin maama tɪni ni baá na ba təri mu.

¹¹ Dibam na tɔɔli We kwərə kam di abam tin, ku

nyɪ di dí dugi We cɪga kam mu á bicara ni. Ku nan wɔ manɪ si dí joni dí ni-wɔdiu abam tee ni na?

¹² Abam na paɪ nɔɔna badonnə ba ni-wɔdiu tin, ku ya wɔ manɪ si dibam joni dí dwəni bantɔ na? Nan di ku di, dibam wɔ bwe si dí joni dí ni-wɔdiu abam tee ni, ni dí ya na jigi cwəɲə si dí ki te tin. Dí nan vɔgi dí wɔ mu wɔɲo maama baɲa ni, si ku yi wanti ku ci Zezi Krisi kwər-ywəɲə kam.

¹³ Á titi manɪ á ye ni balu na tɔɲi We tituɲa DI di-kamunu kum wɔni tin yəni ba joni ba ni-wɔdiu dáani mu. Balu di na joni vara ba ma kaani We tin di joni ba təri ku wɔni mu.

¹⁴ Ku nan yi bidwɪ mu di balu di na tɔɔli We kwər-ywəɲə kam tin. Dí Yuutu Zezi pe ni ni ba di manɪ si ba joni ba ni-wɔdiu tituɲi dim kuntu ŋwaani mu.

¹⁵ Nan di ku di, amu wɔ bwe si a joni kulɔkulɔ abam tee ni. Ku nan dai ni a pɔpɔni tintu si a ma joni wɔɲo mu abam tee ni. Áa ti mu, si a bá fɔgi a za a na yi te tin. A bá se a pa nɔɔn-nɔɔɔ cwəɲə si o cɔgi wɔɲo kulɔ na yi amu wɔpolo nyim tin.

¹⁶ A bá wanti a magɪ a nyɔɔni a na tɔɔli We kwər-ywəɲə kam tin ŋwaani. Kuntu yi fifɪɔn mu si a ki. Amu ya na yagɪ We kwər-ywəɲə kam tɔɔlim, kuɔ ta yi leɛɛɔ mu di amu.

¹⁷ Amu titi mu nan ya na li wɔbuɲa si a taa tɔɔli We

kwær-ywəŋə kam, a ya wó ta tuntu si a jonji ɲwuru mu ku ɲwaanu. Ku nan dai a titi wubɔɲa mu a kɪa, ku yi We mu kwe-ka DI ki amu ɲɲa ni.

¹⁸ Kuntu, bɛɛ ɲwuru mu amu wó jonji? Amu nyɔɔri mu yi a na tooɫi We kwær-ywəŋə kam zaanu, yi a ba bwe si a jonji kulukulu ku ɲwaanu, ni a ya na jigi cwəŋə si a ki te tin.

¹⁹ A te a titi mu, a dai nɔɔn-nɔɔnu gambaa. Amu titi nan mu pɛ a ji gambaa nɔɔna maama tee ni, si a wani a jonji nɔɔna zanzan a ki We ɲɲa ni.

²⁰ Amu na wu Zwifəbam tee ni, a yəni a togi a ki ni Zwifə bam na ki te tin mu, si a ma wani a jonji-ba a ki We ɲɲa ni. We cullu tɪɪ DI na pɛ Zwifə bam tin ya ba togi ti te amu. Amu nan na zuuri di Zwifə tin, a de a sɛ-ti mu, si a wani a jonji ti na te balu tin a ki We ɲɲa ni.

²¹ Ku daari, a na yəni a wu dwi-getiinə balu na ba togi We cullu tin tin tee ni, a di togi a ki ni bantu na ki te tin mu, si a ma wani a jonji-ba a ki We ɲɲa ni. Ku nan dai ni a yigə tərə dɪdaani We niə yam, ku yi Zezi Krisi niə yam mu te amu.

²² Ku daari, ku na yi balu wubɔɲa na wu biɟi di We cwəŋə kam toɟim tin, a yəni a ji ni bantu di mu te, si a ma wani a jonji-ba a ki We ɲɲa ni. Amu na wu nɔɔna balu maama tee ni, a yəni a ji ni bantu mu te, yi a kwaanu a ki a na wó ki te si a ma jonji ba badaara a ki We ɲɲa ni.

²³ Amu nan ki wəenu tuntu maama si We kwær-ywəŋə kam mu wani ka vu yigə, si a di togi a na a pɛeri DI wolaaru tin wɔni.

²⁴ Abam ye ni, nɔɔna na wura ba durə, nɔɔnu maama mu kwaanu si o di yigə, yi ba didba yiranu mu wó di o jonji pɛeri dum. Nan kwaanu-na kuntu donj, si á wani á di yigə si á jonji pɛeri dum.

²⁵ Nɔɔnu wulu maama na lagi si o duri tin yəni o tiini o kwaanu mu o ki o titi o ki daani. Bantu nan yəni ba kwaanu kuntu si ba jonji pɛeri mu, yi ba pɛeri dum kuntu bá daani di cɔɟi. Ku daari dibam pɛeri dɪɪ dí na lagi dí jonji We tee ni tin bá fɔɟi di cɔɟi maɲa di maɲa.

²⁶ Kuntu, amu ba duri ni wulu na yəri durim yi o duri yɔɔ yɔɔ te tin. A nan ba magi jara ni wulu na yəri jara magim yi o magi yɔɔ yɔɔ te tin.

²⁷ Amu nan kwaanu a tiini a fin a titi mu, si a pa a yira yam lwaru ni amu mu te-ya. A ki kuntu si ku yi pa, a na tooɫi We kwær-ywəŋə kam a bri nɔɔna badonnə tin, si amu titi laan ba a ga pɛeri mu DI tee ni.

10

We nɔɔna wu maɲi si ba taa zuli jwəna

¹ A ko-biə-ba, amu lagi si á guli kulu deen na ki dí kwə nakwa balu na de Moy-isikwaga ba nuɲi Ezipinu tin woɲo mu. We deen pɛ kunkoɲo mu kwəli ba

maama, yi DI daari DI pɔɔri nɔnɔ kum na bam kuni bile DI daari cwəŋə, yi ba maama tɔgi da ba ke.

² Kuntu na ki tin, ku nyi di bantu maama dɛen miisi na wɔni mu, si ba taa yi Moyisi karabiə, kunkoŋo kum na kwəli-ba yi ba da nɔnɔ kum wɔ ba ke tin ɲwaanɩ.

³ Wɛ dɛen ma pa ba maama di wɔdiu didɔa,

⁴ yi ba daari ba nyɔ na bidwi. Na balɔ ba maama dɛen na nyɔgi tin nuɲi piu kudoŋ yira mu, yi piu kum kuntu mu yi wo-kinkagili dilɔ Wɛ na kia, si ku bri ni Zezi Kriisi titi mu tɔgi o wɔ ba tee ni.

⁵ Nan di kuntu di, Wɛ wɔ dɛen wɔ poli di nɔɔna zanzan ba wɔni. DI dɛen ma pa ba zanzan ti ba maɲi kagɔa kam wɔni.

⁶ Wənu tuntu maama nan ki si ti bri dibam mu, si di daa yi ta pa di fra zɔɔri wɔ-balwaarɔ nɛnɛni bantu na ki te tin.

⁷ Á yi zaɲi á zuli jwəɲə, ni bantu badaara dɛen na ki te tin. Ku pɔpɔni Wɛ tɔɔo kum wɔni ku wɔ: «Yisɩrayeli tiinə bam dɛen jəni ba di wɔdiu ba daari ba nyɔ, yi ba laan zaɲi ba sa ba kwɛera.»

⁸ Á yi zaɲi á pa di taá boorə, ni bantu badaara dɛen na ki te yi ba nɔɔna murr-fiinle-titɔ (23.000) ti de didɔa wɔni tin.

⁹ Á yi pa-na di maɲi di Yuutu Baɲa-Wɛ dam di nii, ni bantu badaara dɛen na ki te yi bisankwi du-ba si gu tin.

¹⁰ Á yi taá pɔɔni di Wɛ, ni

bantu badaara dɛen na ki te yi tɔɔni maleka kam gu-ba tin.

¹¹ Wənu tuntu maama dɛen nan ki di kwə nakwa bam, si ti taa yi maana mu ti pa dibam. Ti nan pɔpɔni Wɛ tɔɔo kum wɔni, si ku wani ku kaani dibam balɔ ta na ɲwi yi lɔgɔ baɲa tiim da yam batwari tin mu.

¹² Kuntu ɲwaanɩ, wɔlɔ na buɲi ni o zigi lanyiranɩ tin nan fɔgi o yiri o titi si o yi tv.

¹³ Woŋo kulɔ maama na maɲi abam si á tusi tin wai ku yi nɔɔnɔ maama. Wɛ nan yi ciga tu mu, DI bá se si woŋo kulɔ na maɲi abam tin dwəni abam dam. DI nan wó pa abam dam, si á wani á na cwəŋə á nuɲi ku wɔni maɲa kam kuntu ni.

¹⁴ Kuntu ɲwaanɩ, a badon-sonnu-ba, li-na á titi jwəɲə kaanum wɔni.

¹⁵ Amɔ nan lagɩ a ɲɔɔni di abam ni swan tiinə mu te, si á buɲi á nii a taani dum yi ciga mu naa vwan mu.

¹⁶ Dí na yəni di wura di di Zezi Kriisi tɔɔni gulim wɔdiu kum, di yəni di kwe zɔɲa mu di ka wɔ wo-nyɔɔrɔ yi di ki Wɛ le ti ɲwaanɩ, yi di daari di nyɔ. Dí na ki kuntu tin, ku bri ni dibam maama tɔgi di se ni Zezi Kriisi jana kam nuɲi dibam ɲwaanɩ mu. Dí daa ta na yəni di kwe dɩpe dum di fɔ fɔ di di tin, ku bri ni dibam maama tɔgi di se ni o yira yam cɔgi dibam ɲwaanɩ mu. Ku dai kuntu na?

17 Dɪbam maama na fɔgi dɪpɛ dɪdɔa kam dɪ di tɪn, kɔ brɪ nɪ dɪbam maama yɪ nɔɔnɔ dɪdɔa mɔ, dɪ ya zɪ maɲɪ dɪ daga te maama dɪ.

18 Nan bɔɲɪ-na Yisɪrayɛl tiinɛ bam na yɛni ba ma wɛɛnu tɪɔ ba kaanɪ Wɛ yɪ ba daari ba di tɪn woɲo. Balɔ maama na dɛ ba di tɪn dɪ tɔgi ba sɛ kaanɪm dɪm mɔ.

19 Amɔ na tagɪ kulɔ tɪn brɪ bɛɛn? Kɔ brɪ nɪ wɔdiu kulɔ ba na mɛ ba kaanɪ jwɛnɛ tɪn jɪgi kuri mɔ na? Naa kɔ brɪ nɪ jwɛnɛ yam tɪtɪ mɔ jɪgi kuri?

20 Awo, kɔ dai kɔntɔ. Amɔ lagɪ a brɪ abam nɪ, jwɛkaana na kaanɪ dɪ wɛɛnu tɪɔ tɪn, ba paɪ ciciri mɔ sɪ kɔ dai Wɛ. Amɔ nan ba lagɪ sɪ abam na wɛl-dɔnɔ dɪ ciciri.

21 Kɔ nan wɔ maɲɪ sɪ á nyɔ dɪ Yuutu Zezi Krisi wɔnyɔɔrɔ tɪm, sɪ á kwɛri á vu á nyɔ dɪ ciciri. Abam nan bá wanɪ á jɛni á di dɪ Yuutu wɔm tɔbɪ gulim wɔdiu kɔm, sɪ á kwɛri á vu á da á di wɔdiu kulɔ na wɔ pa á taá ɲwɪ dɪ ciciri tɪn.

22 Á yɪ pa-na dɪ kɪ kulɔ na wɔ zanɪ dɪ Yuutu wɔm wɔ tɪn. Abam bɔɲɪ á paɪ dɪbam jɪgi dam dɪ dwe wɔntɔ mɔ na?

Dɪ maɲɪ sɪ dɪ pa Wɛ na zula mɔ dɪ tɪtɔɲa maama wɔnɪ

23 Abam badaara na tɛ á wɪ, á jɪgi nɪ sɪ á kɪ kulɔ maama á na lagɪ tɪn, kɔ yɪ cɪga. Kɔ nan dai nɪ woɲo maama mɔ jɪgi kuri kɔ pa

dɪbam. Kɔ ta dai nɪ woɲo maama mɔ jɪgi zɛnɛ.

24 Nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ zanɪ o taa lagɪ o tɪtɪ zɛnɛ má. O nan maɲɪ sɪ o taa kɪ lanyiranɪ o zɛni o donnɛ dɪ mɔ.

25 Á jɪgi nɪ sɪ á yɛgi nwana yalɔ maama ba na jɪgi ba yɛgi yaga nɪ tɪn á di. Nan yɪ bwe-na á nii ya yɪ jwɛnɛ nwana mɔ na, sɪ kɔvɔ pa liɛ ja abam kɔ ɲwaanɪ.

26 Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ: «Lɔgɔ banja dɪ kɔ wɛɛnu maama yɪ Banja-Wɛ nyɪm mɔ.»

27 Nɔɔnɔ wɔɔɔ na ba tɔgi Zezi tɪn na bɔɲɪ abam sɪ á vu o sɔɲɔ á di wɔdiu dɪd-o, yɪ á na sɛ á vu, o na kwe wɔdiu kulɔ maama o pa abam tɪn, sɪ á di. Á yɪ zanɪ-na á bwe kɔ kuri, sɪ kɔvɔ ta jɪgi liɛ dɪ abam.

28 Nɔɔnɔ nan na tagɪ dɪ abam o wɪ, wɔdiu kɔntɔ yɪ ba mɛ ba kaanɪ jwɛni mɔ, sɪ á daa yɪ zanɪ á di, bɛɲwaanɪ liɛ wɔ zɔ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ bɪcarɪ.

29 Kɔ dai nɪ á yagɪ kɔ dim liɛ na wɔ zɔ abam tɪtɪ bɪcarɪ tɪn ɲwaanɪ, kɔ yɪ liɛ na wɔ ja wɔɔ na tagɪ o brɪ abam tɪn ɲwaanɪ mɔ.

Dɛdɔɲ abam wai á bwe amɔ á nii, bɛɲwaanɪ mɔ dɪ maɲɪ sɪ dɪ yagɪ dɪ na jɪgi nɪ sɪ dɪ kɪ kulɔ tɪn, kɔ yɪ liɛ na wɔ zɔ nɔɔna badonnɛ tɪn ɲwaanɪ mɔ?

30 Abam daa ta wai á bwe amɔ nɪ, dɪ na kɪ Wɛ le wɔdiu kɔm ɲwaanɪ yɪ dɪ daari dɪ di tɪn, nɔɔnɔ daa wɔ lwe dɪbam bɛɛ ɲwaanɪ mɔ?

³¹ Kɔ nan na yi te tɪn, woŋo kɔlɔ maama abam na wó kɪ tɪn, kɔ na yi á na wó di naa á nyɔ naa kəm dɪlɔ maama á na wó kɪ tɪn, kɔ maŋi sɪ á taá kɪ kɔlɔ maama na wó pa Wɛ na zulə kɔ ŋwaani tɪn mɔ.

³² A yi taá kɪ-na kɔlɔ na wó cɔgi nɔɔna wɔbɔŋa tɪn, kɔ ya zi yi Zwifə bam naa dwi-ge tiinə naa Wɛ nɔn-kɔgɔ kɔm dɪ.

³³ Taá kɪ-na ni amɔ na kɪ te tɪn. Woŋo kɔlɔ maama amɔ na kɪ tɪn, a kwaanɪ sɪ kɔ taa poli nɔɔna maama wɔ mɔ. Amɔ ba lagɪ a titɪ yɪranɪ zənə. A lagɪ sɪ a zəni nɔɔna maama mɔ, sɪ kɔ wanɪ kɔ pa Wɛ vrɪ-ba Dɪ yagɪ.

11

¹ Taá lwəni-na amɔ, ni amɔ na lwəni Zezi Kriɪi te tɪn.

Zezi mɔ yi baara dɪ kaana maama yuutu

² Abam kɪ cɪga lanyɪranɪ dɪdaani á na yəni á guli amɔ gulə, yi á kwəri á sɛ zaasɪm dɪlɔ maama a na brɪ abam tɪn.

³ Amɔ nan lagɪ sɪ abam lwarɪ ni, Zezi Kriɪi mɔ yi nɔɔnɔ maama yuutu. Kaani dɪ yuutu maa yi o barɔ. Baŋa-Wɛ nan mɔ yi Zezi Kriɪi dɪ yuutu.

⁴ Kuntɔ tɪn, á na jeeri daani sɪ á warɪ Wɛ, yi baaru na zaŋi sɪ o loori Wɛ naa o ŋɔɔni Wɛ yiyiu-ŋwɛ, yi o na mɛ woŋo o kwəli o yuu, kɔntɔ tu yáali o yuutu wɔm mɔ.

⁵ Kaani dɪ nan na zaŋi sɪ o loori Wɛ naa o ŋɔɔni Wɛ yiyiu-ŋwɛ, yi o na wɔ mɛ woŋo o kwəli o yuu, o dɪ yáali o yuutu wɔm mɔ. O na kɪ kɔntɔ, o dɪ wɔlɔ na ceeri o yuu tɪn maama yi bɪdwɪ mɔ.

⁶ Kaani na wɔ sɛ sɪ o kwəli o yuu, kɔ ya maŋi sɪ o cɔ-kɔ mɔ naa o ceeri-kɔ. Kɔ nan na jigɪ cavɪra sɪ kaani kɪ kɔntɔ tɪn, kɔ maŋi sɪ o taa kwəli-kɔ mɔ.

⁷ Baara nan ba jigɪ sɪ ba kwəli ba yuni, bɛŋwaani bantɔ jigɪ Wɛ nyɪnyɔgɔ mɔ, yi ba brɪ Dɪ zulə na yi te. Kɔ nan na yi kaana, bantɔ mɔ brɪ baara zulə na yi te.

⁸ Bɛŋwaani Wɛ mɛ baaru yɪra mɔ Dɪ kɪ kaani, sɪ kɔ dai kaani yɪra mɔ Dɪ mɛ Dɪ kɪ baaru.

⁹ Kuntɔ, Wɛ wɔ kɪ baaru kaani ŋwaani, Dɪ kɪ kaani mɔ baaru ŋwaani.

¹⁰ Kuntɔ ŋwaani, dɪ Wɛ malesɪsɪm ŋwaani, kaana maŋi sɪ ba taa kwəli ba yuni, sɪ kɔ brɪ ni ba jigɪ ni sɪ ba ŋɔɔni Wɛ kɔgɔ kɔm wɔni.

¹¹ Kɔ daari, dɪbam balɔ maama na wɔ dí Yuutu Zezi kɔgɔ kɔm wɔni tɪn, kaani ba te o titɪ baaru tee ni, baaru dɪ nan ba te o titɪ kaani tee ni.

¹² Wɛ sɪni Dɪ ma baaru yɪra mɔ Dɪ kɪ kaani, yi kaani dɪ nan mɔ lɔri baaru. Woŋo maama nan nuŋi Wɛ te mɔ.

¹³ Abam titɪ nan bɔŋi-na á nii. Kaani na zaŋi sɪ o loori Wɛ, yi o na wɔ kwe woŋo o ma kwəli o yuu, kɔ lamma na?

¹⁴ Nɔɔna maama ye ni,

baarv yuuywe na tiini si dwara, ku yi cavura mu ku pai o titi.

15 Ku nan na yi kaani, o yuuywe na tiini si nuji si daga, ku zul-o mu. Ku yi o di We peeri mu, si si taa daga yi si kweli o yuu.

16 Nɔɔnv wulv nan na wv se amv zaasv dvm kvntv yi o magi kantvgv di bava ni tin, kvntv tu taa ye ni dibam maama tvgi kvntv cwɛɛgɛ kam mu, yi We nɔn-kvgv kvmv je maama ni tin di tvgi kvntv mu.

Dí na manj si dí di Zezi tɔvni gulim wɔdiu kvmv te tin (Matiyu 26:26-29, Mariki 14:22-25, Luki 22:14-20)

17 Wovv kvlv amv na lagv a ta di abam tin, a ba lagv a tee abam ni á kv lanyirani. Abam na yɛni á jeeri daani tin, á cvgv mv dwe á fvgv.

18 Dayigɛ wovv, amv ni ni á na yɛni á jeeri daani si á zuli We, á jvgi kampwara mv daani. Amv bɔvi ni kv svni kvv ta yi cvga mv.

19 Kv nan fin mv si kampwara taa wv abam titari ni, si kv bri balv na svni ba tvgi Zezi di cvga tin.

20 Abam na yɛni á jeeri daani si á di dí Yuutu Zezi tɔvni gulim wɔdiu kvmv tin, á ba kv ni á na manj si á kv te tin.

21 Bevvaani nɔɔnv maama yɛni o lvgri o di o titi wɔdiu kvmv mu. Abam nan na kv kvntv tin, kv pe kana jvgi badonnɛ, yi á badonnɛ nyo á su á ja gaali.

22 Abam ya na lagv si á di dim dvm kvntv dov tin, á ya wv di á titi sam ni mv. Abam lagv si á cvgi We nɔn-kvgv kvmv yuu mv na? Abam lagv si á pa cavura mv ja yinigɛ tiinɛ balv na wv á kvvgv kvmv wvni tin na? Abam lagv si amv ta bev mv di abam? Ni á kv lanyirani mv na? A bá wani a ta ni á kv lanyirani di kvntv wovv.

23 Cvga kvlv dí Yuutu Zezi na bri-ni o tɔvni gulim wɔdiu kvmv vvaani tin mv a zaasi abam, kv yi si titi dilv ba na jaani dí Yuutu Zezi tin mv o kwe dɛpe,

24 yi o kv We le di vvaani o daari o fɔ fɔ o pa o karabiɛ bam, yi o wv: «Amv yira yam mv tintv, ya na lagv ya cvgi abam vvaani tin. Taá kv-na kvntv dov si á taá ma guli amv gulɛ.»

25 Ba na di ba ti tin, o daa ma kwe zɔva di ka wv wo-nyovv yi o kv We le ti vvaani, yi o wv: «Wo-nyovv tintv bri ni We goni ni-dvvi mv didaani nabinɛ amv jana kam vvaani. Manja kvlv maama á na lagv á nyo-ti tin, si á kv-na kvntv á taá ma guli amv gulɛ.»

26 Bevvaani, manja kvlv maama á na di dɛpe dvm kvntv yi á nyo wo-nyovv tm kvntv tin, á kv á ma á bri dí Yuutu wvm tɔvni dvm na yi te tin mv, si kv vu kv yi manja kam o na wv joori o ba tin.

27 Kvntv vvaani, nɔɔnv wulv na di dí Yuutu wvm tɔvni gulim dɛpe dvm naa o

nyɔ wo-nyɔɔɔɔɔ tum, yi o ki kɔlɔ na wɔ maɲi di dí Yuutu wɔm tɪn, kɔntɔ tu ki kɔm-balɔɔɔ mu di dí Yuutu wɔm yɪra yam di o jana kam.

²⁸ Kɔntɔ ɲwaanɪ, nɔɔnɔ maama maɲi sɪ o da yigə o taa ye o titi mu, sɪ o laan di dipe dim o daari o nyɔ wo-nyɔɔɔɔɔ tum.

²⁹ Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na di dipe dim yi o kwəri o nyɔ wo-nyɔɔɔɔɔ tum di goonə tɪn wɔ maɲi di dí Yuutu wɔm yɪra yam mu, kɔntɔ tu vanɪ taani mu o danɪ o titi yuu ni.

³⁰ Kɔntɔ nan mu pai á zanzan ba jigi yazurə, yi á badaara bwənə, yi á badonnə tua.

³¹ Dɪbam nan ya na yəni di da yigə dí bwe dí titi dí nii yi dí lwarɪ dí na yi balɔ tɪn, Wɛ ya daa bá pa dí na cam.

³² Dí Yuutu Wɛ nan yəni Dɪ vanɪ dɪbam zwɛ sɪ Dɪ pa dí joori dí tɔ cwəɲə ni mu, sɪ maɲa kalɔ Dɪ na wó ba Dɪ di nɔɔna maama taani tɪn, sɪ di yi zanɪ dí ga bura Dɪ tee ni, ni balɔ na yəri Wɛ tɪn te.

³³ Kɔntɔ ɲwaanɪ, a ko-biə-ba, á na jeeri daani sɪ á di Zezi tɔɔni gulim wɔdiu kɔm, sɪ á zuri á yɪra á cəgi daani.

³⁴ Wɔlɔ kana na wɔɛ tɪn, kɔntɔ tu da yigə o di o sɔɲɔ ni, sɪ o laan daari o ba, sɪ á yi vanɪ Wɛ sarɪya á danɪ á yuu ni maɲa kalɔ á na jeeri daani tɪn.

Kɔ daari, kɔ na yi wəənu tɪlɔ na daari tɪn, amɔ na tuə, a laan wó brɪ abam á na wó ki te.

12

Wɛ Joro kɔm pɛɛra yam na yi tɛ tɪn

¹ Kɔ daari, a laan lagɪ a ɲɔɔni Wɛ Jorokɔm pɛɛra yam laɲa ni mu. A ko-biə-ba, a lagɪ sɪ a pa á lwarɪ Wɛ Joro kɔm na tɔɲɪ te di te tɪn mu.

² Abam ye ni, maɲa kalɔ á dɛɛn ta na wɔ lwarɪ Wɛ tɪn, á dɛɛn tɔgi jwənə yalɔ na yi kafɛ tɪn mu, yi ya ganɪ abam sɪ á taá tɔgi cwe sɪlɔ maama ya na lagɪ tɪn.

³ Kɔntɔ ɲwaanɪ mu a lagɪ a pa á lwarɪ ni, Wɛ Joro kɔm bá ganɪ abam. Kɔntɔ, nɔɔnɔ wɔlɔ na ɲɔɔni di Wɛ Joro dam tɪn bá wanɪ o tɔwɪ Zezi. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan bá wanɪ o ta ni, Zezi mu yi o Yuutu, yi Wɛ Joro kɔm təri o tee ni.

⁴ Wɛ Joro kɔm pɛɛra yam yi dwi təri təri mu, yi Dɪ Joro kɔm didɔba yɪranɪ mu pai-ya Dɪ nɔɔna.

⁵ Wɛ titɔɲa yam di yi dwi təri təri mu, yi dí Yuutu wɔlɔ dí na tɔɲɪ dí pa-o tɪn yi didɔba yɪranɪ mu.

⁶ Wɛ na pɛ dɪbam dam sɪ dí ma tɔɲɪ Dɪ titɔɲa te tɪn di yi dwi təri təri mu. Wɛ nan yi didɔba yɪranɪ mu, yi dintɔ mu pɛ dɪbam maama dam dim kɔntɔ maama.

⁷ Wɛ Joro kɔm nan pɛ nɔɔnɔ maama pɛəri sɪ o wanɪ o maa zəni o donnə.

⁸ Wɛ Joro kɔm pai nɔɔna badonnə dam sɪ ba ɲɔɔni swan taani, yi kɔntɔ mu ta pai nɔɔna badonnə dam sɪ ba ɲɔɔni yəno taani di.

9 Wε Joro kum nan ta mu pai noona badonnə dam si ba taa tiini ba jigi wo-didwa di Wε, yi ku ta pai badonnə dam si ba ta maa pai yawuna nai yazura.

10 Kuntu nan ta mu pai badonnə dam si ba ta maa ki wo-kinkagila, ku daari si badonnə taa wai ba nooni Wε yiyu-ηwe. Ku daa ta maa pai noona badonnə wai ba pɔɔri kulɔ na yi Wε Joro kum nyim di kulɔ na dai ku nyim tin daani. Ku ta pai badonnə wai ba nooni ta-ge, yi badonnə di wai ba lwarɔ ta-ge sim kuntu kuri yi ba te ba bri ba donna.

11 Ku nan yi Wε Joro kum kuntu didwa yirani mu jigi pɛera yam kuntu dwi təri təri, yi ku pai noonu maama ni ku wobuɔa na lagi te tin.

Zezi kɔgɔ kum nyi di noonu yira na yi te tin mu

12 Nan buɔi-na á nii nabiinu yira na yi te tin. Ya yi wono didwa mu, yi ya laan pɔɔri je dwi təri təri. Ya pɔɔrim dum daga zanzan, yi ya maama laan yi yira didwa mu. Zezi Kresi di o kɔgɔ kum maama di nan yi kuntu mu.

13 Dibam maama na pe ba miisi dibam na wuni Wε Joro kum didwa dam ηwaani tin, di laan jigi noonu didwa mu. Ku na yi Zwifə naa dwige tiinə, naa gambe naa balu na te ba titi tin maama, Wε Joro kum kuntu yirani mu wo dibam maama tee ni.

14 Nabiinu yira pɔɔri je təri təri mu, si ku dai jəgə didwa yirani.

15 Naga na tagi ka wi, kantu dai juɔa, kuntu ηwaani yira yam ba te-ka, kuntu bá siini ku pa ka taa togi ka təri yira yam wuni.

16 Zwe di nan na wi, duntu dai yi, si yira yam ba te-di, kuntu bá siini ku pa di taa togi di təri yira yam wuni.

17 Yira yam maama nan ya na yi yi yirani mu, yaá ki ta mu ya taa ni taani? Ya nan ya na yi zwe yirani mu, yaá ki ta mu ya taa ni lwəm?

18 Ku nan yi Wε mu ki je sim dwi təri təri DI ki yira yam wuni, ku manɔ di DI wobuɔa na lagi te tin.

19 Ya maama nan ya na yi yira yam jəgə didwa mu, yaá ki ta mu ya ji yira?

20 Kuntu tin, je dwi təri təri mu wɔra, yi si maama laan yi yira didwa.

21 Kuntu ηwaani, yi bá wani di ta di juɔa ni di ba lagi-ka, naa yuu ta di naga ni ku ba lagi-ka.

22 A lagi a ta ciga mu di abam ni, dibam yira yam je silu di na buɔi ni si tiini si bwənə tin jigi kuri zanzan.

23 Di yira yam je silu di na buɔi ni si ba tiini si jigi kuri tin mu di yəni di zuli lanyirani. Je silu na jigi cavura tin, mu di yəni di fogi di kwəli-si lanyirani.

24 Ku daari ya je silu na lana tin, di daa ba fogi di nii si banja ni. Wε mu ki nabiinu yira yam je sim maama DI ki daani, yi DI pai je silu na ge zulə tin na zulə lanyirani.

25 Kuntu ḡwaant kampwara t̄eri yira yam w̄on̄i. Ya je s̄im maama z̄oni daan̄i m̄u.

26 Ku na cana yira yam daa kalu ni, yira yam maama w̄o togi ya na cam d̄im kuntu doḡ m̄u. Ku daari daa kalu na ne zul̄e t̄in, yira yam maama d̄i w̄o togi ya na w̄opolo m̄u.

27 Abam maama yi Zezi Krisi yira yam m̄u, yi á d̄id̄ua d̄id̄ua yi o je s̄im dwi t̄eri t̄eri m̄u.

28 Kuntu t̄in, Zezi k̄oḡo kum w̄on̄i, We ki n̄ōon̄u maama o j̄aḡe ni m̄u. Dayiḡe t̄in yi Zezi tint̄oḡna bam o titi na li t̄in m̄u. We nij̄oḡn̄e bam maa san̄i. Balu na ki bit̄o t̄in maa yi balu na bri We c̄iga kam t̄in. Ku w̄eli d̄i balu na ki wo-k̄inkaḡila t̄in, d̄i balu We na p̄e-ba dam si ba ta maa pai yaw̄una nai yazur̄e t̄in, d̄i balu na z̄oni n̄ōona t̄in, d̄i balu na nii We tint̄oḡna yam ban̄a ni t̄in, d̄i balu We Joro kum na pai ba ḡōon̄i ta-ge t̄in.

29 Ku nan dai ni d̄i maama m̄u yi Zezi tint̄oḡna balu o titi deen na li t̄in, ku dai d̄i maama m̄u yi We nij̄oḡn̄e, naa d̄i maama m̄u bri We c̄iga kam. Ku nan dai ni d̄i maama m̄u wai d̄i ki wo-k̄inkaḡila.

30 Ku nan dai d̄i maama m̄u We p̄e dam si d̄i taá ma pai yaw̄una nai yazur̄e, naa d̄i maama m̄u We Joro kum p̄e d̄i ḡōon̄i ta-ge, naa d̄i maama m̄u wai d̄i lwar̄i si kuri d̄i bri n̄ōona.

31 Nan kwaant-na si á jon̄i

We-p̄era yalu na jiḡi kuri ku ja gaali t̄in.

Ku daari, a nan lagi a bri abam woḡo kul̄u na tiini ku lana ku dwe did̄i t̄in m̄u.

13

Sono na yi te t̄in

1 Am̄u na man̄i a wai a ḡōon̄i nabiin̄e dwi t̄eri t̄eri taana, d̄i males̄is̄im taan̄i d̄i, yi a na ba jiḡi sono, ku nyi d̄i sōo m̄u a kia, n̄un̄een̄i ba na maḡi kwaḡa d̄i lon̄ini yi ti ki sōo te t̄in.

2 Am̄u na man̄i a jiḡi We-p̄eri d̄il̄u na pai a wai a ḡōon̄i We yiyiu-ḡwe t̄in, yi a jiḡi ȳeno maama, yi a kw̄eri a ye c̄iga kalu maama na s̄egi nabiin̄e yiḡe ni t̄in, yi a na man̄i a jiḡi w̄o-d̄id̄ua d̄i We si a taa wai a pai pweeru zan̄i ti je ni ti ve ti to me a na lagi t̄in, yi a na ba jiḡi sono, ku yi kafe m̄u.

3 Am̄u na man̄i a kwe a jij̄iḡiru maama a man̄i a pa yiniḡe tiin̄e, yi a ta kw̄eri a se si ba kwe a yira yam ba d̄i mini ni, yi a na ba jiḡi sono, ku ta man̄i ku ba jiḡi kuri ku pa-ni.

4 Sono tu jiḡi w̄o-zuru m̄u, yi o ki n̄ōona lanyir̄an̄i. Sono tu ba jiḡi pu-s̄ija naa o maḡi o nȳōon̄i, o nan ba jiḡi kamun̄ni d̄i.

5 Sono tu ba ki kul̄u na w̄o man̄i t̄in, o nan ba beeri o titi yiran̄i z̄on̄e má. O nan jiḡi ban-p̄on̄u. N̄ōon̄u na ki o lwar̄im, o ba kwe o ki o w̄on̄i.

6 Sono tu ba ki w̄opolo d̄i woḡo kul̄u na yi bal̄ōo t̄in,

o ki wɔpɔlo dɪ wɔŋo kulɔ na yi cɪga tɪn mu.

⁷ Sono tu wai o vɔ o wɔ wɔŋo maama baŋa ni, yi o jɪgi wɔ-dɪdɔba dɪ tɪna dɪ wɔ-zuru wɔŋo maama baŋa ni.

⁸ Sono ba tiə. We yiyiu-ŋwe sɪɔ nɔɔna na ŋɔɔni tɪn wɔ ba sɪ ke. We-peeri dɪɔ nɔɔna na maa ŋɔɔni ta-ge tɪŋ dɪ wɔ ba dɪ ke. Yəno dɪ wɔ ba kɔ ke.

⁹ Lele kuntu yəno kulɔ dɪbam na jɪgi tɪn yi cicoro mu. We yiyiu-ŋwe sɪɔ dɪ na ŋɔɔni tɪn dɪ yi cicwəəru mu.

¹⁰ Kɔ daari maŋa kalɔ We na wɔ ba fɔgi wəənu maama Dɪ pa ti maŋi fastɪ tɪn, wɔ-cicwəəru tɪm maama laan wɔ je mu.

¹¹ Maŋa kalɔ a na yi bu tɪn, a dɛen ŋɔɔni biim mu, yi a kwəri a bɔŋi ni bu te, yi a jeeli ni bu te. Lele kuntu, a na ki nɔɔnɔ tɪn, a kwe busɔɔni wəənu tɪm maama a yaŋi mu.

¹² Lele kuntu, dɪ na lwarɪ We cɪga kam te tɪn, kɔ taa nyɪ dɪ niu mu dɪ jɪgi dɪ nii kɔ wɔni liirə liirə. Kɔ daari maŋa kam kuntu na yiə, dɪ laan wɔ ta nai jaja mu. Lele kuntu yəno kulɔ a na jɪgi tɪn yi cicoro mu. Maŋa kam kuntu ni, a laan wɔ ta ye wəənu maama kuri a tiə, ni We na ye amɔ Dɪ ti te tɪn.

¹³ Kɔ daari wəənu titɔ mu wɔ ta wɔra maŋa maama. Wəənu tɪntɔ mu yi wɔ-dɪdɔba dɪ tɪna dɪ sono. Kulɔ nan na dwe ti maama tɪn mu yi sono.

We yiyiu-ŋwe sɪm na zəni nɔɔna te tɪn

¹ Kuntu ŋwaanɪ, kwaanɪ-na sɪ á taá jɪgi sono, sɪ á daari á kwaanɪ á jɔŋi We-peera yalɔ Dɪ Jorokum na pai nɔɔna tɪn á wəli da, kɔ na dwe dɪdɪ sɪ á wanɪ á ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe.

² Nɔɔnɔ wɔɔɔ na ŋɔɔni ta-ge sɪm tɪn ŋɔɔni dɪ We mu, sɪ kɔ dai dɪ nabiinə, ba na ba ni o taani dɪm kuri tɪn ŋwaanɪ. We Joro kum mu pai o ŋɔɔni wəənu tɪɔ na səgi tɪn.

³ Kɔ daari nɔɔnɔ wɔɔɔ na wai o ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe tɪn ŋɔɔni o brɪ nabiinə mu, sɪ kɔ kwe-ba kɔ daari kɔ zəni-ba sɪ ba taa fɔgi ba zɪgi kəŋkəŋ dɪ pu-dɪa.

⁴ Wɔɔɔ na ŋɔɔni ta-ge sɪm tɪn, kɔ wəli o titɪ yɪranɪ mu. Wɔɔɔ nan na ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe tɪn, kɔ wəli Zezi kɔgɔ kum maama mu.

⁵ Amɔ ya lagɪ sɪ abam maama taa wai á ŋɔɔni ta-ge sɪm, a nan tiini a lagɪ sɪ á taá wai á ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe sɪm mu á dwe dɪdɪ. Bɛŋwaanɪ wɔɔɔ na ŋɔɔni We yiyiu-ŋwe tɪn tiini o jɪgi zənə o dwe wɔɔɔ na ŋɔɔni ta-ge tɪn, kɔ na dai ni nɔɔnɔ nā wura sɪ o wanɪ o pipiri o taani dɪm kuri sɪ kɔ zəni Zezi kɔgɔ kum maama.

⁶ Kuntu tɪn, a ko-biə-ba, amɔ na tu abam te, yi a na ŋɔɔni ta-ge yɪranɪ mu dɪ abam, bɛɛ nyɔɔri mu á lagɪ á na? Kulɔ na wɔ wəli abam tɪn mu yi a na ŋɔɔni taani dɪɔ na wɔ pa á na vɪurɪm, naa dɪ pa á na yəno, naa a

si ku dai balu na wu se-DI tin tee ni.

²³ Kuntu nwaani, Zezi kogo kum maama na jeeri daani, yi á maama na wura á nwonu ta-ge, yi nwonu wulu na manji o wu ni-si naa balu na wu se We tin na tu ba zu á wonu yi ba ba ni si kuri tin, ba bá ta ni á co mu na?

²⁴ Abam maama nan na nwonu We yiyiu-nwe á bri daani, yi nwonu wum kuntu don na tu o zu á wu, wuntu wó lwaru ni We dam mu wu á tee ni. O na ni kulb maama tin wó pa o lwaru ni o ba jigi bura We tee ni, yi o kwari o lwaru ni We lagú DI di o taani.

²⁵ Wubuna yalu maama ya na sègi o wonu tin laan wó ba ya lwaru jaja mu, yi o laan wó ki o yuu tuga ni o zuli We, yi o se ni We sinu DI wu abam titari ni.

Zezi kogo kum na manji si ku taa taji ku taji cwe silu tin

²⁶ A ko-biə-ba, abam na jeeri daani si á zuli We, á na manji si á ki kulb tin mu tintu: Abam didba mu wó zaji o pa ləŋə. Didba di ma zaji o bri We ciga kam. Wudon di ma zaji o ta wurum dilu We na bri-o tin. Wuwum di ma zaji o nwonu ta-ge, yi wudon di ma zaji o ta ta-ge sim kuri o bri á kogo kum. Wənu tintu maama zəni Zezi kogo kum si ku fəgi ku zigi kəŋkəŋ.

²⁷ Abam badaara na lagú á nwonu ta-ge sim, ku manji si á taá yi bale naa batɔ yirani mu. Ku manji si á taá zaji á

nwonu á daari á pa daani mu, si á didba zaji o ta nwe sim kuri.

²⁸ Nwon-nwonu nan na təri á wonu si o wani o ta nwe sim kuri, balu ya na lagú ba nwonu-si tin manji si ba yagi mu, si ba na wu ba yirani, si ba taa nwonu-si di We.

²⁹ Ku daari, ku na yi balu na nwonu We yiyiu-nwe sim tin, ku manji si bale naa batɔ mu zaji ba nwonu didba didba, si badaara bam taa cəgə, si ba laan bwe ba nii si yi ciga mu naa vwan mu.

³⁰ We na wuru nwonu didba DI ciga kam balu na je ba cəgi tin wonu si o ta o bri Zezi kogo kum, ku manji si wulu na zigi o nwonu We yiyiu-nwe sim tin mu pu o ni, si o daari si wudon wum ta-ka.

³¹ Kuntu tin, abam maama wai á nwonu We yiyiu-nwe sim didba didba, si ku pa á zaasi We ciga kam da-tee ni, si á taá fəgi á zigi kəŋkəŋ.

³² Balu na joni dam We Jorokum tee ni si ba taa nwonu We yiyiu-nwe sim tin wai ba titi ba jaana manja kalu ba na wura ba nwonu-si tin.

³³ We lagú si wono maama taa taji cwəŋə mu di yazurə, si DI ba lagú yoo yoo kəm.

³⁴ Abam na kikili daani si á zuli We, ku manji si kaana taa je cim mu si ba taa cəgə. Mu ku na yi te Zezi kogo kum jəgə maama ni. Ba ba jigi cwəŋə si ba da ba nwonu. Ku manji si ba se baara bam, ni We callu tum na manji ti bri te tin mu.

35 Ba na lagɪ sɪ ba lwarɪ woŋo kuɓɓu kuri, ba maŋɪ sɪ ba bwe ba banna mu soŋo ni, sɪ ku wu maŋɪ sɪ kaani zaŋɪ o ŋɔɔni á kikiɓe kam wɔni.

36 Abam buŋɪ á paɪ We taani dɪm nuŋɪ abam te mu na? Mu naa á buŋɪ á paɪ abam yirani mu ye We taani dɪm na?

37 Abam wuɓɓu na buŋɪ ni o yɪ We nijonɔnu naa o joni We Joro kum pɛɛri tɪn maŋɪ sɪ o taa ye ni, amu na puɓɓoni kuɓɓu a pa abam tɪn yɪ dí Yuutu wum kwɛrɛ mu.

38 Nɔɔnu wuɓɓu maama na vin amu na puɓɓoni kuɓɓu tɪn, We di wó vin kuntu tu.

39 Kuntu, a ko-biə-ba, kwaani-na sɪ á taá ŋɔɔni We yiyu-ŋwe sɪm. Á nan yɪ zaŋɪ á ci balu na ŋɔɔni ta-ge sɪm We Joro kum na pe tɪn.

40 Nan taá ki-na woŋo maama sɪ ku taa toŋi cwɛŋɔ ni ku na maŋɪ te tɪn.

15

We kwɛr-ywɛŋɔ kalu Zezi tintuɔɔna bam na bri tɪn

1 A ko-biə-ba, a lagɪ sɪ a pa á guli We kwɛr-ywɛŋɔ kam a na maŋɪ a tooli di abam tɪn mu. Abam maŋɪ á se-ka, yɪ á ki á wu-dɪɓɓa á fɔŋɪ á zɪŋɪ kɛŋkɛŋ.

2 Amu na pe á lwarɪ We kwɛr-ywɛŋɔ kam te tɪn, á na wu joori ka kwaga ni, We wó vri abam DI yagɪ kantɔ ŋwaani mu. Ku na dai kuntu, á na se Zezi Kriɓi te tɪn yɪ kafe mu.

3 We ciɔa kalu na dwe maama tɪn mu yɪ kalu amu na de yigɔ a joni yɪ a laan daari a bri abam tɪn. Kantɔ mu tintu:

Zezi Kriɓi tiɔɪ dɪbam lwarɪm ŋwaani mu, ni We tɔɔɔ kum na maŋɪ ku ta te tɪn.

4 Ba ma ki-o boɔni ni.

Da yatɔ de ni o ma joori o bi o yagɪ tɔɔni, ni We tɔɔɔ kum na maŋɪ ku ta te tɪn.

5 O na bi tɪn, o ma pa Pɪyeɛri na-o, yɪ o tintuɔɔna fugɔ-bale bam maama di na-o.

6 Kuntu kwaga ni, o ma bri o titi o karabiə zanzan biɓɓi baŋa ni, bantɔ dwe ni nɔɔna biə yanu (500). Nɔɔna bam kuntu badaara zanzan ta ŋwi, ba finfin yirani mu tiɔa.

7 Zaki di ma na-o, yɪ o daari o pa o tintuɔɔna bam maama na-o.

8 Kuntu kwaga ni, o laan ma pa amu na nyɪ di bu wuɓɓu ba na luɔa yɪ o luɔa maŋa ta wu yɪ tɪn di na-o.

9 Beŋwaani amu tiini a muri Zezi tintuɔɔna bam maama wɔni. A ya bri a wu maŋɪ sɪ ba taa bə-ni ni Zezi tintuɔɔnu, a deen na beesi Zezi nɔɔna bam tɪn ŋwaani.

10 We nan na ki-ni yu-yoŋo tɪn mu pe a yɪ a na yɪ wuɓɓu zim tɪn. DI na ki-ni yu-yoŋo te tɪn dai kafe. Amu tiini a tɔɔɔ We tituɔɔna yam a dwɛni DI tintuɔɔna bam maama. Ku nan dai a titi dam ŋwaani mu a wai a tɔɔɔ. Ku yɪ We na ki-ni yu-yoŋo yɪ DI dam dɪm wu amu tee ni tɪn ŋwaani mu.

11 Dɪbam balu na yi Zezi tɪntɔŋna tɪn maama yəni dɪ brɪ cɪga dɪdɔba mu. Ku na yi amɔ na brɪ kulɔ tɪn, naa bantɔ dɪ na brɪ kulɔ tɪn, ku yi cɪga kalɔ abam na se tɪn mu.

Twa biim taani

12 Dɪbam maama na tɔɔli Wɛ kwərə kam te tɪn, dɪ tɔɔli dɪ brɪ nɔɔna ni Zezi Krisi bi o yagɪ tɔɔni mu. Bɛɛ nan mu yi abam badonnə tɛ á wɪ, twa biim tərə?

13 Ku ya na yi cɪga ni twa biim tərə, ku brɪ ni Zezi Krisi tɪti dɪ wɔ bi mu.

14 Wɔntɔ nan ya na wɔ bi, dɪbam kwərə-tɔɔla kam yi kafɛ mu, abam dɪ na ki á wɔ-dɪdɔba dɪ ka te tɪn dɪ ya yi kafɛ mu,

15 yi dɪbam dɪ na brɪ Wɛ cɪga kam te tɪn ya yi vwan mu, dɪ na yəni dɪ brɪ nɔɔna ni Wɛ mu bi Zezi Krisi Dɪ pa o yagɪ tɔɔni tɪn ŋwaani. Twa biim nan ya na sɪni dɪ tərə, ku brɪ ni Wɛ wɔ bi Zezi mu.

16 Kɔntɔ tɪn, twa biim ya na tərə, ku brɪ ni Zezi Krisi tɪti dɪ maŋɪ o wɔ bi mu.

17 Wɔntɔ nan ya na wɔ bi o yagɪ tɔɔni, ku brɪ ni abam na ki á wɔ-dɪdɔba dɪd-o te tɪn yi kafɛ mu, yi á lwarɪm dɪm ya ta wɔ á yuu ni mu.

18 Ku nan ta brɪ ni, balu na se Zezi Krisi yi ba laan ti tɪn ya wó ga ŋwɪa Wɛ tee ni.

19 Ku na yi lɔgɔ baŋa ŋwɪa kantɔ yɪrani, yi ku dai ni kulɔkulɔ ŋwaani mu dɪbam jɪgɪ tɪna Zezi Krisi tee ni, ku brɪ ni dɪ yi balu na tiini ba yi yinigə tiinə tɪn mu nɔɔna maama tee ni.

20 Ku nan sɪni ku yi cɪga mu: Zezi Krisi bi o yagɪ tɔɔni. Wɔntɔ mu yi wɔlɔ na de yigə o bi o vu Wɛ te, si ku brɪ ni balu dɪ na tɪgɪ tɪn wó bi ba yagɪ tɔɔni.

21 Tɔɔni zɪgɪ nabiinu dɪdɔba yɪra ni mu dɪ ba lɔgɔ baŋa. Ku nan ta yi bidwɪ mu dɪ twa biim dɪ, nabiinu dɪdɔba dɪ mu jaani twa biim o ba.

22 Nabiinə maama na yi Adambiə tɪn ŋwaani mu te dɪ maama twa ni wɔntɔ te. Ku nan ta yi kɔntɔ doŋ mu dɪ balu maama na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn, bantɔ dɪ wó bi ba yagɪ tɔɔni.

23 Nɔɔnɔ maama dɪ o jəgə mu. Zezi Krisi mu de yigə o bi o vu Wɛ te. Ku daari balu na yi o nɔɔna tɪn dɪ wó bi maŋa kam o na wó joori o ba tɪn mu.

24 Kɔntɔ kwaga ni mu lɔgɔ baŋa woŋo maama laan wó ti. Maŋa kam kɔntɔ ni mu Zezi Krisi wó cɔgɪ wəənu tɪlɔ maama na jɪgɪ dam nabiinə baŋa ni tɪn, ku na yi weyuu dɪdɛera naa tɪga baŋa dɪdɛera maama, oó pa ba dam dɪm laan ti. O ma wó daari o kwe woŋo kulɔ maama o na di paari ku baŋa ni tɪn o ki o Ko Wɛ jɪna ni.

25 Ku nan fin mu si Zezi di paari, si ku taa ve maŋa kam Wɛ na wó ki o dɔna maama o nɛ kuri ni tɪn.

26 Tɔɔni nan mu yi dɔm wɔlɔ o na wó cɔgɪ o ma kweeli tɪn.

27 Wɛ tɔnɔ kɔm tagɪ ku wɪ: «Wɛ ki wəənu maama wɔm nɛ kuri ni mu si o taa te ti

maama.» Kɔ nan na wɪ, o taa te wænu maama tɪn, kɔ dai nɪ o te Wɛ tɪtɪ dɪ mɔ o wæli da. Kɔ yɪ Wɛ mɔ kwe wænu tɪm maama DI kɪ Zezi dam kuri nɪ.

²⁸ Kɔ daari maɲa kalɔ Zezi na wó ba o taa te wænu maama tɪn, wɔm tɪtɪ na yɪ Wɛ Bu tɪn wó kwe o tɪtɪ o pa o Ko Wɛ. Bɛɲwaani Wɛ yɪ dɪlɔ na maɲɪ DI kɪ wænu maama DI Bu wɔm dam kuri nɪ tɪn mɔ. Kuntɔ tɪn, Wɛ mɔ te wænu maama dɪ DI dam maama.

²⁹ A nan bɔɲɪ nɔɔna balɔ na yəni ba paɪ ba miisi-ba na wɔnɪ ba twa ɲwaani tɪn wɔɲo á nii. Ba na ba bɔɲɪ nɪ twa biim wɔra, bɛɲwaani mɔ yɪ ba paɪ ba miisi-ba na wɔnɪ twa bam ɲwaani?

³⁰ Twa biim nan ya na tərə, bɛɲwaani mɔ yɪ dɪbam ba kwari fɔvɪnɪ sɪ dí yaari dí tɪ Wɛ ɲwaani maɲa maama?

³¹ A ko-biə-ba, dɛ maama amɔ yəni a tɔɲɪ tɔvɪnɪ te mɔ a kɛa. Kɔ yɪ cɪga mɔ. Amɔ tiini a jɪɲɪ wɔpolo dɪ abam á na ɲwɪ dɪ dí Yuutu Zezi Krisi tɪn ɲwaani. Mɔ kɔ kuri a tagɪ kuntɔ.

³² Efɛɛzi nɪ ba kɪ amɔ nɪnɛnɪ kagɔ-vara na cinɲɪ sɪ ba ja nɔɔna te tɪn mɔ. Amɔ na sɛ sɪ a yaari kuntɔ tɪn, kɔ ya na yɪ lɔɲɔ baɲa ɲwɪa kantɔ yɪranɪ má ɲwaani mɔ, bɛɛ nyɔɔrɪ mɔ aá na? Twa biim nan ya na tərə, dí ya wó ta nɪ nɔɔna badaara na te te ba wɪ: «Pa-na dí taá dɪ sɪ dí daari dí taá nyɔɛ, sɪ dí jwa yɪ twa mɔ.»

³³ Yɪ pa-na ba ganɪ abam

sɪ á tusi. Kɔ yɪ cɪga mɔ nɪ: «Nmɔ na tɔɲɪ dɪ nɔn-balwaarɔ, baá sɔɲɪ-m ba pa n dɪ kɪ kəm-balwaarɔ mɔ.»

³⁴ Pa-na á wɔbɔɲa joori ya taa tɔɲɪ cwəɲə, sɪ á daari á yagɪ kəm-lwaanɔ tɪm. Abam badaara ta yəri Wɛ. A tagɪ kuntɔ, sɪ kɔ pa cavɪra mɔ zɔ abam.

Nɔɔna na wó bi ba yagɪ tɔvɪnɪ dɪ yɪra yalɔ tɪn

³⁵ Abam dɪdɔba wai o bwe nɪ: «Kɔvɪ kɪ ta mɔ sɪ twa bi? Ba nan na joori ba bi, ba yɪra wó ta yɪ tɪta mɔ?»

³⁶ Nmɔ wɔbɔɲa mɔ muri na? N na kwe wɔɲo n du tɪga nɪ, kɔ maɲɪ sɪ kɔ puli mɔ kɔ nunɲɪ, kɔ daari sɪ kɔ bu wɔm pɔ.

³⁷ Nmɔ na dugɪ kulɔ, dɪ kulɔ na wó puli kɔ nunɲɪ tɪn ba nyɪ daani. Nmɔ na kwe kulɔ n du tɪn, kɔ na yɪ mɪna naa kɔ zɪ yɪ wo-duuru tɪlɔ dwi maama, tɪ yɪ wo-dwə má mɔ n dugə.

³⁸ Wo-dwi dɪm nan na nunɲɪ, Wɛ mɔ wó pa-dɪ dɪ yɪra, nɪ DI na lagɪ te tɪn. Wɛ nan ta mɔ paɪ wo-dwi maama nyɪnyɔɲɔ, kɔ maɲɪ dɪ wo-dwi dɪm tɪtɪ na yɪ te tɪn.

³⁹ Kɔ nan dai nɪ wænu tɪlɔ maama na ɲwɪ tɪn ya-nwana mɔ yɪ bɪdwɪ. Nabi-inə dɪ vara dɪ zunə dɪ kale maama jɪɲɪ ya-nwana yɪra mɔ.

⁴⁰ Wɛyuu wænu dɪ wɔra mɔ, yɪ tɪga baɲa wænu dɪ wɔra. Wɛyuu wænu tɪm dɪ jɪɲɪ tɪ lam mɔ, yɪ tɪga baɲa wænu tɪm dɪ jɪɲɪ tɪ lam.

41 Wɪa kam dɪ jɪgɪ ka lam mu, yɪ cana kam dɪ jɪgɪ ka lam. Calɪcwɪ sɪm dɪ maa jɪgɪ sɪ lam, yɪ sɪ lam dɪm nan dai bɪdwɪ.

42 Wænu tɪntu maama nan brɪ twa biim na yɪ te tɪn mu. Nɔɔnu na tɪga, o yɪra yam ba na kɪ tɪn yɪ yɪra yalɔ na wɔ pɔ tɪn mu. Kɔ daari o yɪra yalɔ na wɔ bi ya yagɪ tɔntɪ tɪn daa bɑ pɔ maɲa dɪ maɲa.

43 Yɪra yalɔ ba na kɪ tɪga nɪ tɪn ba jɪgɪ lam, yɪ yalɔ na wɔ bi tɪn wɔ ta jɪgɪ lam zanzan. Yɪra yalɔ ba na kɪ tɪn bwənə, yɪ yalɔ na wɔ bi tɪn wɔ ta dana.

44 Yɪra yalɔ ba na kɪ tɪga nɪ tɪn yɪ lɔgɔ baɲa ŋwɪa kam nyɪm mu, kɔ daari yalɔ na wɔ bi tɪn yɪ ŋwɪ-dɔɲa kalɔ Wɛ Jorokum na wɔ pa dɪbam tɪn nyɪm mu. Lɔgɔ baɲa yɪra yam na wɔra tɪn, Wɛ ŋwɪ-dɔɲa kam yɪra yam dɪ wɔra mu.

45 Kɔntu mu kɔ pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kum wɔntɪ kɔ wɪ: «Pulim nɪ tɪn Wɛ kɪ Adammɔ Dɪ pa o jɪgɪ lɔgɔ baɲa yɪra yɪ o ŋwɪ.» Kɔ daari Zezi mu yɪ Adam wɔlɔ na kweeli tɪn, yɪ o jɪgɪ Joro kɔ na paɪ nabiinə ŋwɪ-dɔɲa tɪn.

46 Kɔ nan yɪ lɔgɔ baɲa ŋwɪa kam mu tui yigə, yɪ Wɛ-sɔɲɔ ŋwɪ-dɔɲa kam laan saɲɪ ka ba.

47 Wɛ mɛ tɪrɔ mu Dɪ kɪ nabiinu wɔlɔ na tu yigə tɪn. Kɔntu ŋwaantɪ wɔntu yɪ lɔgɔ baɲa nyɪm mu. Kɔ daari nabiinu wɔlɔ nan na tu kwaga tɪn nunjɪ Wɛ-sɔɲɔ

mu.

48 Lɔgɔ baɲa nɔɔna bam maama nyɪ dɪ Wɛ na mɛ tɪrɔ Dɪ kɪ nɔɔnu wɔlɔ dayigə tɪn mu. Nɔɔna balɔ maama nan na yɪ Wɛ-sɔɲɔ nyɪm tɪn nyɪ dɪ wɔlɔ na nunjɪ Wɛ-sɔɲɔ tɪn mu.

49 Nɪnɛntɪ dɪbam na jɪgɪ lɔgɔ baɲa nɔɔnu wɔm nyɪnyɔgɔ tɪn, dɛ wɔra dɪ wɔ ba dɪ taá jɪgɪ Wɛ-sɔɲɔ nɔɔnu wɔm dɪ nyɪnyɔgɔ.

50 A ko-biə-ba, a lagɪ a ta a brɪ abam nɪ, dɪ lɔgɔ baɲa yɪra yam bɑ wantɪ ya na jəŋə je Wɛ paari dɪm wɔntɪ. Yɪra yalɔ na wɔ pɔ tɪn bɑ wantɪ ya maɲɪ dɪ ŋwɪa kalɔ na ba ti tɪn.

51 Fɔgɪ-na á cəgi, sɪ a ta Wɛ cɪga kalɔ ya na səgi tɪn a brɪ abam. Dɪbam maama bɑ tɪ dɪ ti sɪ Zezi laan ba. Dɪ nan na tɪga naa dɪ ta wɔ tɪgɪ dɪ, dɪbam maama yɪra yam wɔ ləni mu.

52 Kɔɔ da kɔ kɪ yibugɪsa wɔntɪ mu, maɲa kam ba na wɔ wu kweelim nabɔnɔ kum tɪn. Nabɔnɔ kum na wugə, twa wɔ bi ba zaɲɪ dɪ yɪra yalɔ na ba pɔɛ tɪn, yɪ dɪbam dɪ yɪra wɔ ləni.

53 Bɛɲwaantɪ, dɪbam yɪra yalɔ na wɔ pɔ tɪn maɲɪ sɪ ya ləni ya ji yalɔ na bɑ pɔ tɪn mu, sɪ dɪ yɪra yalɔ tɔntɪ na wai tɪn ləni ya ji yalɔ tɔntɪ na bɑ wantɪ tɪn.

54 Kɔntu maama na kɪa, kɔ laan wɔ pa kulɔ na pɔpɔntɪ Wɛ tɔnɔ kum wɔntɪ tɪn kɪ, nɪ kɔ na maɲɪ kɔ ta te kɔ wɪ: «Wɛ wantɪ tɔntɪ dɪ dɪ dam dɪm maama.»

55 «Tubni, n dam dım daa
bee?

N daa n wó wanti n cogi
nɔɔna na?»

56 Ku yi lwarım nwaani mu
tubni jigi dam si di cogi
nɔɔna. Lwarım di nan ne
di dam We cullu tim vɔɔn
nwaani mu.

57 Dí nan ki We le di Di na
pai dibam wɔɔɔ dí Yuutu
Zezi Krisi nwaani si dí wanti
tubni di di dam dım maama
tin.

58 Kuntu tin, a ko-bu-
sonnu-ba, fogi á zigi-na
kɛɲkɛɲ di pu-dia, si á ce di
dí Yuutu titɔɲa yam maɲa
maama, di á na ye ni titɔɲa
yalɔ maama á na tɔɲi á pa dí
Yuutu wɔm tin na dai kafe
tin nwaani.

16

*Ba na lagi sɛbu si ba ma
zɛni We nɔɔna te tin*

¹ Ku daari ku na yi sɛbu
kulɔ á na lai á maa zɛni
We nɔɔna bam tin, á taá ki
niɲɛni amu na maɲi a bri
Zezi kɔgɔ kulɔ na wɔ Galati
ti-niɛ yam ni si ba taa ki te
tin.

² Siun de maama na yiɛ, si
nɔɔɔnɔ maama li sɛbu kulɔ o
na ne tin wɔni o tiɲi, si amu
na tuɛ, si á daa yi taá zigi á
lai sɛbu.

³ Amu na tu abam te,
abam na li nɔɔna balɔ tin,
a laan wó la tɔɔɔ a tɔɲi-ba
di á sɛbu kum si ba ja vu
Zeruzalem.

⁴ Ku nan daa na maɲi si
amu titi mu vu, dí wó tɔgi
daani dí vu.

*Pooli na lagi si o na
Korenti tiina bam te tin*

⁵ A lagi si a da Masidvanu
mu, si a laan daari a ba
abam te.

⁶ A na tu abam te, a lagi si
a daani fun mu, dedon aá ti
waarɔ mumaɲa kam daani.
Kuntu kwaga ni, á laan wó
wanti á zɛni-ni si a vu a daa
na wó vu me tin.

⁷ Amu ba lagi si a wuuri a
ba abam te maɲa funfun, si
a joori a viiri. We nan na se,
amu ya lagi si a ba a daani
abam tee ni mu.

⁸ A nan lagi a maɲi Efɛɛzi
ni mu si ku vu ku yi
Pantikoticandia kam maɲa.

⁹ Benwaani We puri
cwɛɲɛ lanyirani Di pa-ni, si
a tiini a tɔɲi Di titɔɲa yo
seeni. Nɔɔna zanzan nan
mu wɔra ba kwaana si ba ci
a yigɛ.

¹⁰ Timoti nan na tu abam
te, si á jeer-o lanyirani si
ku yi pa fɔɔni taa jig-o.
Benwaani o di tɔɲi dí Yuutu
titɔɲa yam mu ni amu te.

¹¹ Nɔɔn-nɔɔnɔ yi zani o
goon-o. Kwaani-na si á wɛl-
o o cwɛɲɛ kam vɛɲɛ wɔni,
si o wanti o vu di yazurɛ o
ba amu te. Amu di dí ko-biɛ
bam nan nii-o cwɛɲɛ ni si o
ba.

¹² Ku nan na yi dí ko-bu
Apolosi, amu tiini a loor-o
mu si o tɔgi di dí ko-biɛ bam
o ba abam te. Nan di ku
di, o ta wɔ li wɔɔɔɲa si o
ba lele. O nan na ne cwɛɲɛ
maɲa kalɔ tin, oó ba.

Tiim kwɛrɛ

¹³ Taá cu-na á titi, si á
zigi kɛɲkɛɲ We cwɛɲɛ kam
wɔni. Taá jig-na baari di
dam.

14 Á taá kí-na woŋo maama dı sono.

15 A ko-biə-ba, á maŋı á ye Sitefanası dı o soŋo tiinə na tɔgi Wε te tın. Bantu mu de yigə ba se Zezi Akayi ni, yi ba se ba tɔŋı ba zəni Wε noona bam dı ba wu maama.

16 Kuntu tın, a loori abam sı á se noona bam kuntu dwi ni, didaani balu maama na tɔŋı Wε titɔŋa yam ni bantu te tın.

17 Amu jigi wɔpolo dı Sitefanası dı Fɔtunatusi dı Akayikusi na tu amu te tın. Bantu mu pε a wu lwarı ni abam tərə.

18 Bantu mu pε a jigi wɔ-zuru, ni ba na pε abam dı jigi wɔ-zuru te tın. Kuntu, ku maŋı sı á taá nigı noona bantu dwi.

19 Zezi kɔgɔ kum maama Aziti-niə yam wɔni tın jɔɔni abam. Akwila dı Prisili dı Zezi kɔgɔ kulɔ na jeeri ba soŋo ni tın dı jɔɔni abam lanyıranı dı Yuutu Zezi yırı ŋwaanı.

20 Dı ko-biə bam maama dı jɔɔni abam.

Á taá jɔɔni daani lanyıranı dı sono dı wɔ-poŋo.

21 Amu Pooli mu jɔɔni abam. A titı laan mu pɔpɔni tintu dı a jıŋa.

22 Nɔɔnu wɔlu maama na ba soe dı Yuutu wɔm tın, Wε wó cɔgi ku tu.

Marana ta!

23 Dı Yuutu Zezi wó pa abam yu-yoŋo.

24 Amu soe abam maama dı na ŋwı dı Zezi Kriŋi tın ŋwaanı.

**Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa
KORENTI TIINɛ
o ki bule tun
Tɔnɔ kulu Pooli
na pɔpɔni o pa
Korenti tiinɛ o ki
bule tun na bri
dɔbam kulu tun
mu tuntu**

Ku loori Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Korenti ni tun, ba wu nɔɔna badaara ya cɔgi Pooli wu, yi ba vin ni Pooli sɔnti o yi Zezi Krisi tintuɔnɔ.

Pooli nan kaani-ba, yi o pa ba lwarɔ ni o soe-ba yi o lagɔ si ba fɔgi daani.

O de yigɛ o bri o na yaari te, di We na zɛn-o te tun (1:1-11).

O laan ma bri cam dilu na wu wum di bantɔ titari ni tun woɔo, di Zezi na pe-o ni si o ma kaani-ba te tun. O bri-ba kuntu, beɔwaani o ya maɔi o bwɛ-ba zanzan tɔnɔ kudonɔ wuni, yi o nan jigɔ wɔpolo zanzan di o bwem dum na pe ba lani ba wuru ba yagi kɛm-balwaarɔ tun (1:12—7:16).

Pooli nɔɔni sɛbu-lu woɔo ba na ki We nɔɔna balu na zɔuri Zude ni yi ba yi yinigɛ tiinɛ tun nwaani. O loori-ba si ba pa di ba wu-yoɔo mu (pɔɔrim 8-9).

Pooli laan ma bagɔ balu na ba se ni wum yi We tintuɔnɔ tun, o bri ni nɔɔna bam

kuntu fɔgi vwan mu (pɔɔrim 10-13).

¹ Amu Pooli wulu We na kuri di Di titi wuɔuɔa si a taa yi Zezi Krisi tintuɔnɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti mu togi o wɛlini. Di pɔpɔni si di pa abam balu na yi We kɔɔo kum wu nɔɔna yi á zɔuri Korenti ni tun, ku wɛli di We nɔɔna maama balu na zɔuri Akayi tunti dum maama ni tun.

² Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazurɛ di yu-yoɔo.

We na tiini Di zani dɔbam te tun

³ Pa-na di ki We le. Dintu mu yi di Yuutu Zezi Krisi Ko, yi Di yi dɔbam Ko wulu na jigɔ dɔbam nwaɔa tun. Di maa yi We dilu na zani nɔɔna si ba bicara taa zurɛ maɔa maama tun.

⁴ Di na wu yaara yalu maama wuni, dintu mu yɛni Di pa di bicara zurɛ, si ku pa di wani di zani balu di na wu yaara dwi maama wuni tun si ba di bicara taa zurɛ, ni We na zani dɔbam di te tun.

⁵ Zezi Krisi na yaari zanzan tun, dɔbam di togi di na yaara yantu donɔ mu. Di nan na nwi did-o tun, di ta wu togi di na zɛnɛ We tee ni, nɛnɛni Di na zani Zezi Krisi lanyirani te tun.

⁶ Kuntu nwaani, dɔbam na wu yaara wuni, ku yi si ku zani abam mu si á bicara taa zurɛ, si á daari á taá togi We cwɛnɛ lanyirani. We nan na pe dɔbam di bicara zurɛ, ku yi si abam di na zɛnɛ yantu

doŋ mu, sɪ á wani á na dam á wo á wo á zɪgɪ kəŋkəŋ yaara yam wɔni, ni dɪbam dɪ na ne yaara te tɪn.

⁷ Kuntɔ, dɪbam jɪgɪ tɪna dɪ abam, bɛɲwaani dí ye ni, abam na toɪgɪ á na dɪbam yaara yam doŋ tɪn, á dɪ wó wó toɪgɪ á na zənə Wɛ tee ni.

⁸ Dí ko-biə-ba, dí lagɪ dí pa abam lwarɪ yaara yalɔ maama dí na ne Azi tɪni dɪm ni tɪn mu. Dí na ne cam dilɔ tɪn tiini dɪ dana dɪ dwe dɪbam, yɪ dí yaá buɲɪ ni dí wó ga dí ŋwɪa.

⁹ Dí nan na zɪgɪ tɔbɔni yigə ni kuntɔ tɪn, kɔ yɪ sɪ kɔ pa dí daa yɪ taá tɪgɪ dí tɪtɪ dam mu, sɪ dí daari dí kɪ dí wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ dilɔ na jɪgɪ dam Dɪ paɪ nɔɔna bi ba yaɪgɪ tɔbɔni tɪn.

¹⁰ Wɛ nan mu vrɪ dɪbam yaara yalɔ na cana ni tɔbɔni te tɪn wɔni, yɪ Dɪ ta wó vrɪ dɪbam kuntɔ doŋ mu. Dí maa jɪgɪ tɪna Wɛ tee ni, ni Dɪ ta wó vrɪ dɪbam tɔbɔni jɪɲa ni.

¹¹ Abam nan wó zəni dɪbam dɪ á na wó loori Wɛ á pa dɪbam tɪn. Kuntɔ, nɔɔna zanzan na loori Wɛ, kɔ pa dí na zənə, kɔ nan wó pa nɔɔna zanzan dɪ kɪ Wɛ le, dɪ Dɪ na jɔɲɪ ba loro kɔm ba na loori dɪbam ŋwaani tɪn.

Wɔŋo kɔlɔ ŋwaani Pooli na ləni o wɔbɔɲa sɪ o daa yɪ ve ba te tɪn

¹² Dɪbam na jɪgɪ wɔpɔlo tɪn, kɔ yɪ sɪ dí ye dí bicari ni, ni dí toɪgɪ cwəŋə dɪ wɔpɔŋo mu, dɪ dí na brɪ dí wɔ dɪ abam te tɪn. Kɔ nan yɪ Wɛ mu zəni dɪbam

yɪ dí yɪ kuntɔ. Kɔ daɪ dɪ nabiinə swan, kɔ yɪ Wɛ zaani dɪm ŋwaani mu dí toɪgɪ cwəŋə kuntɔ doŋ nɔɔna maama yigə ni, kɔ na dwe dɪdɪ abam yigə ni.

¹³ Dí na pɔpɔni kɔlɔ dí pa abam tɪn ba jɪgɪ wo-səgɪru. Á wó wani á karɪmɪ yɪ á ni tɪ kuri.

¹⁴ Abam nan ni dɪbam na kɪ kɔlɔ tɪn finfɪn yɪrani mu. Amɔ nan jɪgɪ tɪna ni á wó ba á ni kɔ kuri fast fast, sɪ de dɪm dí Yuutu Zezi Krisi na wó joori o ba tɪn, sɪ abam laan taá jɪgɪ wɔpɔlo dɪbam ŋwaani, ni dɪbam dɪ na jɪgɪ wɔpɔlo dɪ abam te tɪn.

¹⁵⁻¹⁶ Amɔ na tiini a jɪgɪ abam cɪga kuntɔ tɪn, a ya de yigə a buɲɪ sɪ a ba abam te mu, sɪ a daari a kɛ a vu Masɪdɔbani, sɪ a na zɪgɪ da a maa joorə, sɪ a daa ta toɪgɪ á te, sɪ kɔ pa á na zənə kuni bilɛ. Kuntɔ á laan ya wó wani á wəli-nɪ sɪ a kɛ a vu Zude.

¹⁷ Amɔ na buɲɪ sɪ a ba yɪ a wɔ wani a na cwəŋə tɪn, á paɪ sɪ amɔ yɪ niə yale yale tu mu na? Amɔ na yəni a buɲɪ sɪ a kɪ kəɪm dilɔ tɪn, á paɪ sɪ kɔ yɪ amɔ tɪtɪ yɪrani zənə ŋwaani mu na? Abam buɲɪ ni amɔ yɪ wɔlɔ na yəni o wɪ ɛɛn yɪ o joori o wɪ aye tɪn mu na?

¹⁸ Wɛ nan yɪ cɪga tu yɪ Dɪ ye ni dɪbam na tɛ kɔlɔ dí brɪ abam tɪn daɪ niə yale, niɲɛɛni ɛɛn dɪ awo na gwaani daani te tɪn.

¹⁹ Dɪbam nan na brɪ abam Wɛ cɪga kam te tɪn, amɔ dɪ Siliven dɪ Timoti pe á lwarɪ

Zezi Krisi wɔɔɔ na yɪ Wɛ Bu wɔm tɪn na yɪ te. Wɔntɔ daɪ niə yale yale tu. Wɔntɔ nan mu yɪ wɔɔɔ na wɪ ɛɛn yɪranɪ tɪn.

²⁰ Zezi na wɪ ɛɛn tɪn, dɪ maɲɪ sɪ dɪ lwarɪ nɪ Wɛ na goni ni sɪ Dɪ kɪ kɔɔɔ maama Dɪ pa dɪbam tɪn yɪ cɪga mu. Kɔntɔ nɪwaanɪ mu, dɪ na yəni dɪ warɪ Wɛ, dɪ tɔɔɔ Zezi Krisi nɪwaanɪ dɪ wɪ «Amina», sɪ kɔ pa Wɛ taa jɪɔɔ zula dɪbam tee nɪ.

²¹ Kɔ yɪ Wɛ mu paɪ dɪbam dɪ abam maama zɪɔɔ kəɲkəɲ Zezi Krisi tɔɔɔm dɪm wɔnɪ. Kɔ ta yɪ dɪntɔ mu kuri dɪbam sɪ dɪ taá yɪ Dɪ tɪntɔɲna.

²² Wɛ ma kɪ Dɪ Joro kum dɪ bɪcara nɪ sɪ kɔ brɪ nɪ dɪ yɪ Dɪ nɔɔna. Dɪ Joro kum ma pa dɪ da yɪgə dɪ lwarɪ nɪ dɪ laan wɔ ba dɪ na Wɛ wɔlaarɔ tɪɔ maama Dɪ na tɪɲɪ dɪbam nɪwaanɪ tɪn.

²³ Wɛ mu yɪ amu maana tu. Amu na tɛ kɔɔɔ tɪn na yɪ vwan, sɪ Dɪ gɔ-nɪ. Amu na joori a ləni a wɔɔɔɔ sɪ a daa yɪ ba abam te Korenti nɪ tɪn, kɔ yɪ sɪ a yɪ ba a pa á daa na wɔ-cɔɔɔ mu.

²⁴ Kɔ nan daɪ nɪ dɪbam yɪ balɔ na wɔ fɪn abam dɪ á na maɲɪ sɪ á kɪ á wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ te tɪn, bɛɲwaanɪ abam maɲɪ á sɛ-Dɪ dɪ pu-dɪa. Dɪ nan yɪ balɔ na wɔ wəli dɪ abam dɪ tɔɲɪ, sɪ á taá jɪɔɔ wɔɔɔ Wɛ nɪwaanɪ tɪn mu.

2

¹ Mu kɔ kuri a joori a bɔɲɪ a wɔnɪ, sɪ a daa yɪ ba abam

te, sɪ kɔ yɪ pa wɔ-cɔɔɔ daa ta wɔra.

² Abam mu yɪ balɔ na wɔ wanɪ á pa amu taa jɪɔɔ wɔɔɔ tɪn. Kɔntɔ, amu na tu abam te, yɪ kɔ pa á wɔ cɔɔɔ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá ta wɔra o na wɔ wanɪ o pa a na wɔɔɔ.

³ Kɔ yɪ kɔntɔ nɪwaanɪ mu a ya pɔpɔnɪ tɔnɔ kum a pa abam. Amu dɛɛn ba lagɪ sɪ a ba abam te, sɪ kɔ pa amu wɔ cɔɔɔ dɪ abam. Kɔ nan maɲɪ sɪ á taá yɪ balɔ na paɪ amu wɔ poli tɪn mu. Amu nan jɪɔɔ abam cɪga nɪ, amu na jɪɔɔ wɔɔɔ abam dɪ jɪɔɔ wɔɔɔ mu.

⁴ Amu dɛɛn na pɔpɔnɪ tɔnɔ kum a pa abam tɪn, a wɔ tiini kɔ cɔɔɔ zanzan, yɪ liə jɪɔɔ-nɪ kɔ pa a yɪ-na nunɪ zanzan abam nɪwaanɪ. Amu na pɔpɔnɪ te tɪn, kɔ daɪ sɪ kɔ pa á wɔɔ cɔɔɔ. Kɔ nan yɪ sɪ á wanɪ á lwarɪ amu na tiini a soe abam kɔ ja gaali te tɪn mu.

A maɲɪ sɪ á yagɪ á ma ɛɛ wɔɔ na kɪ o cɔɔɔ tɪn

⁵ Nɔɔnɔ wɔɔɔ na kɪ o cɔɔɔ tɪn, kɔ daɪ amu yɪranɪ wɔ mu cɔɔɔ dɪd-o, kɔ yɪ abam maama mu, sɪ a nan yɪ zanɪ a nɔɔnɔ a ja gaali, a ye sɪ abam zanzan wɔɔ mu cɔɔɔ.

⁶ Abam zanzan na pɛ o na cam tɪn, kɔ maɲɪ sɪ á laan yag-o mu.

⁷ Á nan maɲɪ sɪ á yagɪ á maa ɛɛ-o mu, sɪ á daari á taá kɪ-o lanyɪranɪ, sɪ o bɪcarɪ taa zurə. Kɔ na daɪ kɔntɔ, o wɔ na tiini kɔ cɔɔɔ, kɔ pa o wɔɔɔɔ vugimi.

⁸ Kuntv n̄waan̄ a loori abam s̄ á pa o lwar̄ n̄ á so-
o.

⁹ Amv na p̄p̄on̄ t̄on̄ kum t̄in, kv ȳ s̄ a maast̄ abam a nii, á w̄ se á togi amv ni d̄im woŋo maama ban̄a n̄ naa á bá se mv.

¹⁰ Abam na yagi n̄on̄v w̄lv k̄am á ma ce-o, amv d̄i w̄ yagi a ma ce-o mv. Kv na man̄i s̄ a yagi a ma ce n̄on̄v w̄lv, kv ȳ abam n̄waan̄ mv a k̄i kuntv Zezi Krisi yiḡe n̄i.

¹¹ Kv nan man̄i s̄ d̄i duri n̄on̄v w̄m n̄wan̄a kuntv, s̄ kv ȳ pa s̄taan̄ na cw̄ŋ̄e d̄i wan̄i d̄ibam. Ben̄waan̄ d̄i man̄i d̄i ye d̄intv na b̄ŋ̄i s̄ d̄i pa d̄ibam t̄usi te t̄in.

Līa na jaan̄i Pooli Tr̄vast̄ n̄i te t̄in

¹² Amv na ve a ȳi t̄iv kulv ȳiri na ȳi Tr̄vast̄ s̄ a t̄ool̄i Zezi Krisi kw̄er̄-yw̄ŋ̄e kam a b̄ri n̄on̄a t̄in, a ne n̄i d̄i Yuutu w̄m ya p̄e-n̄i cw̄ŋ̄e s̄ a t̄ool̄i-ka.

¹³ Nan d̄i kuntv d̄i, a wv ne wv-zuru d̄i a na beeri d̄i ko-bu Titi je a ga t̄in. A na wv ne-o t̄in, a ma ban̄i n̄on̄a bam ȳi a daari a k̄e Masid̄van̄i.

D̄i na ne w̄on̄o Zezi Krisi ȳiri n̄waan̄i te t̄in

¹⁴ Nan pa-na d̄i taá k̄i W̄e le. Ben̄waan̄ d̄intv mv pai Zezi Krisi w̄on̄o, ȳi d̄i togi o kwaga man̄a maama, s̄ d̄i taá pai n̄on̄a lwar̄ W̄e kw̄er̄e kam je maama, n̄n̄eent̄ woŋo kulv lw̄em na yw̄an̄e ȳi d̄i zan̄i d̄i jagi je maama te t̄in.

¹⁵⁻¹⁶ D̄ibam nyi d̄i lw̄em d̄ilv na yw̄an̄e t̄in mv W̄e yiḡe n̄i, d̄i na b̄ri n̄on̄a Zezi Krisi c̄iga kam t̄in n̄waan̄i. D̄ibam nyi d̄i lw̄em d̄im kuntv mv n̄on̄a maama tee n̄i. Kv na ȳi balv na lagi ba ga ba n̄wia W̄e tee n̄i t̄in, lw̄em d̄im kuntv maa pai ba ye n̄i t̄on̄i w̄o ja-ba. Kv nan na ȳi balv W̄e na v̄ri ba n̄wia t̄in, lw̄em d̄im w̄o ta jiḡi yw̄an̄i ba tee n̄i, d̄i pa ba ye n̄i baá na W̄e n̄wi-d̄ŋ̄a kam. W̄oo mv ȳi s̄ o t̄ŋ̄i t̄it̄ŋ̄-kamunu k̄um kuntv?

¹⁷ N̄on̄a zanzan na b̄ri W̄e kw̄er̄e kam te t̄in, ba pai kv nyi d̄i pipiu mv s̄ ba na nȳōri kv ban̄a n̄i. D̄ibam nan dai kuntv doŋ. W̄e na t̄ŋ̄i d̄ibam t̄in, d̄i ȳani d̄i kwe d̄i wv maama mv d̄i maa b̄ri DI c̄iga kam, ben̄waan̄ d̄i ziḡi W̄e yiḡe n̄i mv d̄i n̄on̄a, d̄i na ȳi Zezi Krisi t̄int̄ŋ̄na t̄in n̄waan̄i.

3

W̄e ni-d̄v̄ri d̄ilv DI na gon̄i t̄in na jiḡi dam kv gaal̄i te t̄in

¹ Abam badaara nan daa ta w̄o b̄ŋ̄i n̄i d̄i lagi d̄i b̄ri d̄i t̄iti mv d̄i d̄i na n̄on̄i te t̄in. Abam nan man̄i á ye d̄ibam na ȳi te, ȳi á daa wv man̄i s̄ á jon̄i twaan̄v t̄ilv na b̄ri d̄ibam c̄iga na ȳi te t̄in n̄on̄a badaara tee n̄i. Abam nan wv man̄i s̄ á p̄p̄on̄i t̄on̄o kulv na b̄ri d̄ibam na ȳi te t̄in á pa n̄on̄-n̄on̄v. N̄on̄a badonn̄e nan mv man̄i s̄ ba k̄i kuntv, s̄ kv dai d̄ibam.

² Abam titi nan mu bri dibam ciga na yi te tin. Abam nyi di tɔnɔ mu te ku na pupuni dibam bicari ni, yi nɔɔna maama wɔ wani ba karimi yi ba kwari ba lwarɔ tin.

³ Abam na jigi á nwia te tin nyi di tɔnɔ mu Zezi Kresi na tɔgi dibam nwaaɔ o pupuni. O nan na pupuni te tin, o me Nwia Tu Baɔa-We Joro kum mu o pupuni, si ku dai bərə mu o me o pupuni. Pupunim dim kuntu nan wu ki kandwa-pile baɔa ni, o pupuni-di nabiinə bicara ni mu.

⁴ Dí ye ni kuntu yi ciga mu, di Zezi Kresi na pe dí lwarɔ ni We mu tɔɔi dibam tin.

⁵ Ku nan dai di dibam titi dam mu dí wɔ wani dí ma tɔɔi We titɔɔa yam. Ku yi We mu pai dibam dam yi dí maa tɔɔa.

⁶ DI ma pa dí yi DI tintɔɔna kuntu, si dí taá bri nɔɔna DI ni-dɔɔri dim DI na goni tin na yi te tin. DI ni-dɔɔri dim kuntu nan ba tɔgi cullu tilɔ ba deen na pupuni tin. Dintu nan tɔgi di We Joro kum dam mu. Cullu tum nan pai tɔɔni mu nai cwəɔɔ di jaani nabiinə. Ku daari We Joro kum nan mu pai nabiinə na nwia We tee ni.

⁷ Ku na yi We na kwe DI cullu tum DI ki Moyisi jɔɔa ni si o pa DI nɔɔna bam tin, DI deen pupuni-ti DI ki kandwa-pile baɔa ni mu. We deen na kwe-ti DI ki Moyisi jɔɔa ni kuntu tin, DI paari-zulə yam maa tiini ya wɔra, yi ku pa Moyisi yibiyə

tiini ka nyuna. O yibiyə kam nyunum dim na pipili Yisrayeli tiinə bam yiə di pa ba warɔ ba nii o seeni tin wɔ ba ke. Nan di cullu tum na jaani tɔɔni mu ti ba tin, ti daa ta jigi We paari-zulə.

⁸ Ku daari We Joro kum nan na wəli nɔɔna te tin laan wɔ pa We paari-zulə yam tiini ya ja gaali.

⁹ We cullu tum na bri ni nɔɔna wɔ ga bura DI tee ni yi ti ta jigi paari-zulə te tin, We na wəli nɔɔna si ba na ciga DI tee ni te tin laan wɔ ta tiini ku jigi paari-zulə ku ja gaali.

¹⁰ Ku na yi ciga tin, woɔo kulɔ ya na jigi zulə tin daa ba jigi zulə, zɔm woɔo kum na tiini ku jigi paari-zulə ku ja gaali tin nwaaɔ.

¹¹ We cullu tum deen wɔra di DI paari-zulə yam, yi tintu ba ti ke. Ku daari DI zənə yalɔ na wɔ ta wɔra maɔa maama tin wɔ pa DI paari-zulə yam tiini ya ta wɔra ya ja gaali.

¹² Dí na jigi tɔna di We kuntu doɔ tin mu te dí wai dí bri DI ciga kam jaja.

¹³ Dibam nan bá səgi kulɔkulɔ nuneeni Moyisi deen na kwe gɔɔo o ma kwəli o yiə tin. O deen ki kuntu si Yisrayeli tiinə bam mu yi taa nai o yibiyə kam nyunum dim na wɔra di ti tin.

¹⁴ Bantu wɔbɔɔa ma ti, yi ku pa ba na karimi twaanɔ tilɔ na bri We deen na goni ni DI pa Moyisi tin, ba warɔ ba lwarɔ DI ciga kam kuri. Ku yi nuneeni gɔɔo kum daa

ta mu kwæli ba yiə di zum maama. Ku nan yi Zezi Krisi mu wú pa goro kum kontu dwani noonu wulu na se-o tun yiə ni.

¹⁵ Nan di zum maama di, bantú na karimú Moyisi twaanú tum, ba ba ni ku kuri, goro kum kontu na kwæli ba yiə tun njaanú.

¹⁶ Noonu nan na læni o wu o se di Yuutu wum, kubú pa goro kum dwani kontu tu yiə ni.

¹⁷ Di Yuutu wulu di na noonu o wono yo seeni tun, ku lagú ku ta ni We Joro mu. We Joro kum nan na wu noonu wulu tee ni tun, o laan te o titi mu.

¹⁸ Dibam balu maama na se Zezi tun daa ba jigú goro kulu na kwæli di yiə tun. Ku maa pai di wai di nii di Yuutu wum paari-zulə yam jaja. Di na nii-o kontu tun, ku maa pai di laan læni di nyi ni o titi te, si di taá wai di bri o paari-zulə yam na yi te tun, si ya taa fogú ya pulə ya wæli da. Di Yuutu Joro kum titunja yam mu tintu.

4

Dibam na bwənə yi We zəni dibam te tin

¹ Dibam bá ga baari, bejwaanú We lanyiranú kəm dım njaanú mu Di pe dibam titunú dım kontu.

² Dibam nan jigú di titi mu di wəənu tɪlɔ noona na səgi ba ki yi ti jigú cavura tin. Di nan ba ganú noona di swan, naa di læni We taanú dım. Di yoori di bri We ciga kam mu jaja, si ku pa noona maama

lwarú ni di na ki te tun togi cwəŋə We yigə ni.

³ Di na bri We kwər-ywəŋə kam te tun kuri na səgi noona tee ni, ku yi balu na lagú ba ga ba njwɪa We tee ni tun yiranú má mu ka səgi ba tee ni.

⁴ Bantú ba se We ciga kam, bejwaanú sutaanú dɪlɔ na di dam lɔgɔ kontu banja ni tun mu pe ba wubunja vugimi. Di ki kontu, si ba yi wanú ba na pooni dɪlɔ We kwər-ywəŋə kam na lagú ka pa-ba tin mu. Kwər-ywəŋə kam kontu bri Zezi Krisi paari-zulə na yi te tun mu. Wuntu mu nyi di Banja-We fasi.

⁵ Dibam na yəni di toolu We kwərə kam te tun, ku dai ni di titi mu di jigú di bri noona. Di nan bri noona ni Zezi Krisi mu yi nabiinə Yuutu, yi dibam yi balu na tunú di pa abam o njaanú tin mu.

⁶ Banja-We mu yi wulu na manú o ta o wɪ: «Pooni zəŋi lim wunu». Duntu nan ta mu yi dɪlɔ na pe pooni ba di zəŋi di bicara ni tun, si di lwarú Di paari-zulə yam na yi te, yi yantú mu di nai Zezi Krisi yibiyə ni.

⁷ We na pe dibam titunú dım kontu tin, ku nyi di Di kwe wəənu tɪlɔ na yi lɔnnú nyim tin mu Di ki kamoro koorə wunu. Di na nyi di koorə kontu tin, ku bri ni ku dai dibam titi dam, ku yi We dam-foro kum njaanú mu.

⁸ Yaara zanzan yəni ya yi dibam, yi ya warú di yigə ya ci. Liə yəni ya tiini ya

ja dɪbam, yɪ ya warɪ dɪbam wɔbɔŋa ya cɔgi.

⁹ Nɔɔna yɛni ba bɛɛsi dɪbam, Wɛ nan ba fɔgi Dɪ yagɪ dɪbam. Dɪ dɔna yɛni ba magɪ dɪbam ba dɪ tɪga nɪ, yɪ ba ba fɔgi ba gɔɪ dɪbam.

¹⁰ Dɪbam jɪgi Zezi tɔbɔni dɪm yaara yam donɪ mɔ dɪ ŋwɪa wɔbɔni maŋa maama, sɪ kɔ brɪ nɪ Zezi ŋwɪa kam mɔ wɔ dɪbam wɔbɔni.

¹¹ Dɪbam ŋwɪa kam wɔbɔni maŋa maama dɪ wɔ tɔbɔni nɪ nɪ mɔ, dɪ na sɛ Zezi tɪn ŋwaaɪ, sɪ kɔ pa Zezi ŋwɪa kam taa wɔ dɪ yɪra yalɔ na wɔ ba ya tɪ tɪn wɔbɔni.

¹² Kɔntu, dɪbam zɪgi tɔbɔni yigə nɪ mɔ maŋa maama, sɪ abam wanɪ á na ŋwɪa Wɛ tee nɪ.

¹³ Kɔ maŋɪ kɔ pɔpɔbɔni Wɛ tɔɔɔ kɔm wɔbɔni kɔ wɪ: «Amɔ na kɪ a wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn mɔ pɛ a ŋɔɔna.» Dɪbam dɪ na jɪgi wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ kɔntu donɪ tɪn mɔ paɪ dɪ ŋɔɔni Dɪ cɪga kam.

¹⁴ Dɪbam ye nɪ Wɛ mɔ bi dɪ Yuutu Zezi Dɪ pa o yagɪ tɔbɔni, yɪ Dɪ ta wɔ bi dɪbam dɪ, sɪ dɪ na ŋwɪa Dɪ tee nɪ dɪ na ŋwɪ dɪ Zezi tɪn ŋwaaɪ. Kɔntu mɔ Wɛ wɔ pa dɪbam dɪ abam maama tɔgi daani dɪ vu dɪ zɪgi Dɪ yigə nɪ.

¹⁵ Dɪ na kɪ te maama tɪn yɪ abam zənə ŋwaaɪ mɔ. Kɔntu ŋwaaɪ, Wɛ wɔ vrɪ nɔɔna zanzan Dɪ zaani dɪm ŋwaaɪ, yɪ kɔv pa ba taa kɪ-Dɪ le zanzan yɪ ba zuli-Dɪ kɔ ja gaali.

Dɪ wɔbɔŋa maŋɪ sɪ ya taa tɔgi Wɛ-sɔŋɔ wəənu tɪm mɔ

¹⁶ Kɔntu ŋwaaɪ mɔ dɪ bá ga baari. Kɔ na yɪ nabiinə yɪra yalɔ dɪ na jɪgi tɪn, ya kwɪn ya ve mɔ de maama sɪ ya ba ya bugɪ. Kɔ daari kɔ na yɪ dɪ jwəəru tɪm, Wɛ fɔgi Dɪ kwe-tɪ mɔ de maama.

¹⁷ Lele kɔntu dɪ jɪgi yaara finfin mɔ, yɪ ya bá daani. Ya nan wɔ pa dɪ ba dɪ na paari-zulə zanzan Wɛ tee nɪ sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn, yɪ paari-zulə yam kɔntu wɔ tiini ya dwəni yaara yam ya na mai te tɪn.

¹⁸ Kɔntu ŋwaaɪ mɔ dɪ wɔbɔŋa ba tɔgi lɔgɔ baŋa wəənu tɪlɔ na nai dɪ yɪə tɪn. Dɪ wɔbɔŋa nan tɔgi wəənu tɪlɔ na ba nai dɪ yɪə tɪn mɔ. Bɛŋwaaɪ dɪ yɪə na nai wəənu tɪlɔ tɪn yɛni tɪ ba daana. Kɔ daari tɪlɔ na ba nai dɪ yɪə tɪn wɔ ta wɔra sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn.

5

¹ Dɪbam yɪra yam dɪ na jɪgi lɔgɔ baŋa nɪ tɪn nyɪ dɪ vwe mɔ dɪ na zɔvri dɪ wɔbɔni. Dɪ nan ye nɪ, vwe dɪm kɔntu na cɔgi, Wɛ wɔ pa dɪ na digə Dɪ sɔŋɔ nɪ sɪ dɪ taá zɔvri da. Kɔ dai nabiinə mɔ lɔgi digə kam kɔntu. Ka nan wɔ ta wɔra maŋa kalɔ na ba ti tɪn.

² Kɔntu ŋwaaɪ mɔ dɪbam yɛni dɪ kɔna dɪ cam, yɪ dɪ fra tiini ya zɔ Wɛ-sɔŋɔ kɔm, dɪ na lagɪ sɪ Wɛ pa dɪ zɔ digə kalɔ Dɪ na lagɪ Dɪ pa dɪbam tɪn ŋwaaɪ.

³ Wɛ na pɛ dɪ zɔ digə kam kɔntu nɪnɛɛni dɪ na zɔ gɔɔ te tɪn, dɪ daa bá ta nyɪ nɪ nɔn-kalambwəəlu te.

4 Dí ta na zúurí dí lúgú báña vwe dím wónú tìn, dí yèni dí kónú múbú ní dí zínjé zílá múbú te. Kúbú nan dáí ní dí lagú sí dí dí yíra yám múbú dí yagú. Dí lagú sí dí zú ya-dúura yalú WÉ ná tìnjí DÍ sòhò ní sí DÍ pá dúbám tìn múbú, sí DÍ ñwí-dúña kám laan pá dí yíra yalú ná wó tì tìn daa yí taa jígú kúrì.

5 Báña-WÉ títí múbú kwe dúbám sí dí bá dí ná ya-dúura yám kúntú DÍ tee ní, yí DÍ pá dúbám DÍ Joro kúm, sí kúbú dá yigé kúbú pá dí lwarí ní dí laan wó bá dí ná wó-laarú tìlú WÉ ná tìnjí sí DÍ pá dúbám tìn maama.

6 Kúntú ñwaaaní múbú dí jígú pu-díá maña maama, yí dí ye ní, dí ta ná jígú lúgú báña yíra yám tìn múbú páí dí ta wó ve dí Yuutu wóm sòhò.

7 Kúbú dáí ní dí yíá mañí ya ná WÉ-sòhò kúm wəənu tùm kúntú. Dí nan kúbú dí wó-dídúba dí WÉ ní dí wó ná-tí.

8 Kúntú múbú páí dí jígú pu-díá, yí dí ye ní kúbú ta lamma kúbú pá dúbám sí dí yagú dí yíra yalú ná yí lúgú báña nyím tìn, sí dí daari dí vú dí taá wó dí Yuutu wóm sòhò ní.

9 Kúntú ñwaaaní múbú dí kwaaní dí lagú sí dí kúbú kúlú ná wó polí dí Yuutu wóm wó maña maama tìn, dí ná wó tígá báña ní naa dí zí ve WÉ-sòhò dí.

10 Bèñwaaaní dúbám maama mañí sí dí bá dí zígú Zezi Krisi yigé ní sí o dí dúbám taaní. Nòkònsu maama mañí sí o jónjí kúlú ná mañí

dí o kikiə yalú maama o ná kúbú lúgú báña ní tìn, kúbú ná yí o kəm-laarú naa o kəm-balwaarú.

Zezi Krisi ná fògú o kwe nòkòna dí Báña-WÉ daaní te tìn

11 Kúntú ñwaaaní dí ye dí ná mañí sí dí taá kwarí dí Yuutu wóm te. Múbú kúbú kúrì dí kwaaná sí dí pá nòkòna lwarí WÉ cígá kám. WÉ ye dúbám wó lanyírání. Amúbú nan búñí ní abám dí wó ta ye kúntú á bícara ní.

12 Kúbú nan dáí ní dúbám lagú sí dí brí dí títí múbú dí abám. Dí lagú sí dí zèni abám múbú, sí á waní á taá jígú wópóló dúbám ñwaaaní. Kúntú múbú á wó waní á yín balú ná tu abám te, yí bá jígú tíra dí bá ná brí bá títí te, yí bá yigé tərə dí bá wóru ná yí te tìn.

13 Abám páí dúbám bá jígú swan múbú ná? Kúbú nan ná mañí kúbú yí kúntú dí, kúbú yí WÉ ñwaaaní múbú. Dí nan jígú swan, kúbú yí abám zəəñè ñwaaaní múbú.

14 Dí ná kúbú kúlú maama tìn, kúbú yí Zezi Krisi sono kúm ñwaaaní múbú. Bèñwaaaní dí ye lanyírání ní nòkònsu dídúba múbú tígá o ləni nòkòna maama yuu ní, yí kúntú brí ní bá maama dí tógú díd-o bá tì múbú.

15 Zezi tígú bá maama ñwaaaní múbú, sí balú ná ñwí tìn daa yí taa ñwí ní bá títí ná lagú te tìn, sí bá taa ñwí wólú ná ləni bá yuu ní o tì yí o joori o bí o yagú túbú tìn ñwaaaní.

16 Kúntú ñwaaaní dúbám daa bá kúrì nòkòna dá-wónú

nɪ nabiinə wɔbɔŋa na yɪ te tɪn. Dɪbam dɛɛn ya jɪgɪ wɔbɔŋa yantɔ doŋ mɔ dɪdaani dɪ na nii Zezi Kriɪ te tɪn. Lele kɔntɔ dɪ nan daa ba jeeli kɔntɔ doŋ.

¹⁷ Nɔɔnɔ wɔlɔ na ŋwɪ dɪ Zezi Kriɪ tɪn, kɔ brɪ nɪ o jɪgɪ Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kam mɔ, yɪ o ŋwɪ-dɔŋə kam kɛ. O ŋwɪa kam maama laan ləni ka jɪ ŋwɪ-dɔŋa mɔ.

¹⁸ Kɔ yɪ Wɛ mɔ kɪ kɔ maama. Dɪntɔ mɔ tagɪ Zezi Kriɪ ŋwaani Dɪ fɔgɪ dɪbam dɪ Dɪ tɪtɪ daani, yɪ Dɪ daari Dɪ pa dɪbam tɪtɔŋɪ dɪm kɔntɔ, sɪ dɪ brɪ nɔɔna sɪ ba dɪ Wɛ fɔgɪ daani.

¹⁹ Dɪ yəni dɪ brɪ nɔɔna nɪ Baŋa-Wɛ dɛ Zezi Kriɪ ŋwaani mɔ Dɪ fɔgɪ nabiinə dɪ Dɪ tɪtɪ daani, kɔ pa Wɛ daa ba jeeli ba lwarɪm. Dɪ ma tɔŋɪ dɪbam sɪ dɪ taá brɪ nɔɔna Dɪ fɔgɪm dɪm kɔntɔ na yɪ te tɪn.

²⁰ Kɔ nan yɪ dɪbam ləni Zezi Kriɪ yuu nɪ mɔ sɪ dɪ taá brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam kɔntɔ. Kɔ maa nyɪ dɪ Wɛ tɪtɪ mɔ tɔgɪ dɪbam ŋwaani Dɪ ŋɔɔna dɪ abam. Dɪ nan loori abam Zezi Kriɪ ŋwaani sɪ á sɛ, sɪ á dɪ Wɛ fɔgɪ daani.

²¹ Zezi Kriɪ mɔ yɪ wɔlɔ na ba jɪgɪ lwarɪm tɪn. Wɛ nan pɛ dɪbam lwarɪm dɪm tɔgɪ wɔntɔ, sɪ kɔ pa dɪ taá jɪgɪ cɪga mɔ Wɛ tee nɪ wɔntɔ ŋwaani.

6

¹ Dɪbam na wəli dɪ Wɛ dɪ tɔŋɪ Dɪ tɪtɔŋa yam tɪn, dɪ loori abam sɪ á yɪ zanɪ á pa

Wɛ zaani dɪm Dɪ na pɛ abam tɪn jɪ kafɛ.

² Baŋa-Wɛ maŋɪ Dɪ ta Dɪ wɪ:

«Maŋa kalɔ na maŋɪ dɪ a wɔbɔŋa tɪn,

amɔ sɛ nɔmɔ loro kɔm.

Dɛ dɪlɔ na maŋɪ sɪ a vrɪ nɔmɔ tɪn,

amɔ zəni nɔmɔ.»

Nii-na! Wɛ zənə maŋa kam yɪə. Kɔ yɪ zɪm mɔ Dɪ lagɪ Dɪ vrɪ abam.

Pooli na yaari Wɛ tɪtɔŋa yam ŋwaani te tɪn

³ Dɪ na tɔŋɪ Wɛ ŋwaani tɪn, dɪ ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ na cwəŋə o lwe dɪ tɪtɔŋɪ dɪm. Kɔntɔ ŋwaani mɔ dɪ ba kɪ kulɔ na wó cɔgɪ nɔɔnɔ wɔ sɪ o yɪ da Wɛ tɪn.

⁴ Dɪ nan kwaani dɪ brɪ dɪ tɪtɪ nɪ dɪ yɪ Wɛ tɪntɔŋna mɔ wɔŋo maama wɔnɪ. Dɪ yəni dɪ vɔ dɪ wɔ mɔ, kɔ na yɪ yaara naa cam dɪ wɔ-cɔgɔ wɔnɪ.

⁵ Ba magɪ dɪbam yɪ ba jaani dɪbam ba kɪ pɪna digə nɪ kuni zanzan. Ba maa yeeri dɪbam. Dɪ maa yəni dɪ tɔŋɪ tɪtɔŋ-cɛɛra. Dɪ maa ba dɔ dɪ sui, yɪ dɪ pɪnɪ dɪ tɪtɪ dɪ kana.

⁶ Dɪ ma mai wɔ-pono dɪ yəno dɪ wɔ-zuru dɪ maa tɔŋa, yɪ dɪ ta kwəri dɪ kɪ nɔɔna lanyɪranɪ. Dɪ maa jɪgɪ Wɛ Joro kɔm dam dɪ sono cɪga cɪga.

⁷ Dɪ maa ŋɔɔnɪ Wɛ cɪga kam dɪ brɪ nɔɔna, yɪ dɪ jɪgɪ Wɛ dam dɪ ma dɪ tɔŋa. Dɪ na yɔɔrɪ dɪ tɔgɪ cɪga cwəŋə te tɪn, kɔ nyɪ dɪ dɪ na ze jara zɪla jazɪm dɪ jagwiə te tɪn mɔ.

8 Nɔɔna badonnə pai dɪbam zulə, yi badaara gooni dɪbam. Babam maa twi dɪbam, yi badaara pai dɪbam cɪga. Badonnə maa pai dí yi balu na ganɪ nɔɔna tɪn, yi dí nan yɔɔri dí tɔɔri cɪga mu.

9 Badaara tɛ ba wi, ba yəri dɪbam, yi nɔɔna maama yagɪ ba ye dɪbam lanyirani. Badonnə ma pai dí lagɪ dí ti mu, yi dí nan ta ηwi. Ba pai dí nai cam, yi ba nan wu wanɪ ba gu dɪbam.

10 Nɔɔna maa pai dí wu cɔga, yi dí nan ta jigɪ wɔpolo maɲa maama. Nɔɔna pai dí yi yinigə tiinə mu, yi dí yagɪ dí wəli nɔɔna zanzan dɪ wolaaru. Nɔɔna pai dí ba jigɪ kulukulu mu, yi dí nan jigɪ wonjo maama Wɛ yigə ni.

11 Dí badonnə Korenti tiinə-ba, dí kwe dí bicara maama mu dí ma ηɔɔni dɪ abam jaja. Dɪbam tiini dí soe abam dɪ dí bicara maama.

12 Ku nan dai dɪbam mu cigɪ sono kulu na wu dɪbam dɪ abam laɲa ni tɪn daani, ku yi abam mu cigɪ.

13 Amu nan loori abam ni á yi a biə mu te, si á taá jigɪ amu sono kum donj á bicara ni.

Jwənə dɪ Baɲa-Wɛ na ba tɔɔri daani te tɪn

14 Abam nan yi zanɪ á kwe á tɪti á wəli dɪ balu na ba tɔɔri Zezi tɪn, si lanyirani dɪ balɔɔ ba jigɪ wəl-dɔɔɔ daani. Pooni dɪ lim dɪ nan ba jigɪ wəl-dɔɔɔ.

15 Zezi Krisi dɪ sutaaɪ bá wanɪ ba taa jigɪ ni-dɪdwi. Wɔlu na sɛ Zezi tɪn dɪ wɔlu

na wu sɛ-o tɪn bá wanɪ ba taa jigɪ wɔbuɲ-dɪdwi.

16 Jwənə nan bá wanɪ ya taa jigɪ wəl-dɔɔɔ dɪ Wɛ tɪti digə. Dɪbam nan mu nyɪ dɪ Wɛ digə kam Dɪ na zɔɔri ka wɔni tɪn. Bɛɲwaanɪ Wɛ maɲi Dɪ ta Dɪ wi:

«Amu wú ta zɔɔri a nɔɔna bam wɔni, yi a wɔra dɪ ba.

Amu wú ta yi bantɔ Wɛ, yi ba dɪ wú ta yi amu nɔɔna.»

17 Kuntɔ ηwaanɪ mu Wɛ tagɪ Dɪ wi:

«Abam maɲi si á li á tɪti balu na wu sɛ amu tɪn tɪtari ni,

si á daari á pɔɔri á tɪti dɪ ba.

A fɔɔri á ci á tɪti dɪ wəɲnu tɪlu maama na yi wo-zɔɔna tɪn.

Kuntɔ mu amu wú jonɪ abam.

18 Amu wú ta yi abam Ko, yi abam dɪ wú ta yi amu biə.»

Mu dí Yuutu Baɲa-Wɛ dɪlu na jigɪ dam wəɲnu maama baɲa ni tɪn na tagɪ te.

7

1 A badon-sonnu-ba, Wɛ na goni Dɪ ni dɪm Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam kuntɔ tɪn, ku maama yi dɪbam ηwaanɪ mu. Mu ku kuri, á pa-na dí li dí tɪti wo-zɔɔna yalu maama dí na wú ki yi ya cɔɔri dí yira dɪdaani dí wɔbuɲa tɪn wɔni. Pa-na dí taá kwaana dí jigɪ wu-pɔɔɔ fasi, dí na kwari Wɛ tɪn ηwaanɪ.

Pooli na jigɪ wɔpolo wonjo kulɔ ηwaanɪ tɪn

² Pa-na dɪbam sono taa wu á bɪcara nɪ. Dɪbam nan wu kɪ abam wulɔwulɔ wo-balɔrɔ. Dí wu kɪ dí cɔgi nɔɔn-nɔɔnɔ yigə. Dí nan wu pini abam wulɔwulɔ wonɔ.

³ Amu wu tagɪ kuntɔ sɪ kɔ yáali abam. Amu manɪ a ta dɪ abam nɪ, kulɔkɔlɔ bá wanɪ kɔ pɔɔri dɪbam dɪ abam sono kum daanɪ, kɔ na yɪ ɲwɪa naa tɔɔnɪ dɪ.

⁴ Amu tiini a jigɪ abam cɪga, yɪ a jigɪ wɔpolo zanzan abam ɲwaanɪ. Kuntu ɲwaanɪ mu, yaara yalu maama na jigɪ dɪbam tɪn, amu ta jigɪ baari yɪ a tiini a jigɪ wɔpolo.

⁵ Bɛɲwaanɪ, dɪbam na ve dí yɪ Masɪdwanɪ tɪn, dí wu ne siun dɪ funfɪn dɪ. Cana dwi tɛri tɛri tiini ya ja dɪbam. Nɔɔna dɛɛn magɪ kantɔgɔ dɪ dɪbam, yɪ fɔɔnɪ tiini dɪ zu dɪbam.

⁶ Wɛ nan yɪ dilɔ na zɛni nɔɔna balɔ wɔrɔ na cɔgi tɪn, yɪ Dɪ pa ba bɪcara pɛni tɪga nɪ. Dɪ ma pa dɪbam dɪ bɪcara pɛni tɪga nɪ, dɪ Dɪ na pɛ Titi ba dɪbam te tɪn.

⁷ Kulɔ na pɛ dɪbam wu poli tɪn mu yɪ sɪ o na tu o ta abam na zɛn-o te á pa o bɪcari pɛni tɪga nɪ tɪn, sɪ kɔ dai o na tu o wu dɪbam tee nɪ tɪn yɪranɪ má ɲwaanɪ. O ma ta o brɪ dɪbam amu fra na tiini ya jigɪ abam te, dɪ á wɔrɔ na tiini tɪ cɔgi dɪ á na kɪ kulɔ na wu manɪ tɪn. O ta ma ta abam na kwaana á zɪgi amu kwaga nɪ te tɪn. Amu na ni abam ɲwa kuntɔ tɪn, kɔ pɛ amu wu tiini kɔ poli.

⁸ Amu nan ye nɪ, a na pɔpɔnɪ tɔnɔ kulɔ a pa abam tɪn mu pɛ á jigɪ wu-cɔgɔ. Amu nan ta wu joori a za wubɔɲa dɪ a na pɔpɔnɪ-kɔ te tɪn. Ku-yigə nɪ tɪn, amu wubɔɲa ya wai ya zai dɪ a tɔnɔ kum na pɛ abam wu cɔgi tɪn, kɔ nan wu tiini kɔ daanɪ.

⁹ Amu laan nan jigɪ wɔpolo. Ku dai abam wu na cɔgi tɪn ɲwaanɪ mu a jigɪ wɔpolo, kɔ yɪ á wu-cɔgɔ kum na pɛ á lɛni á wu te tɪn mu. Á wu-cɔgɔ kum manɪ dɪ Wɛ na lagɪ te tɪn mu, sɪ dɪbam wu kɪ abam wo-lɔɲɔ.

¹⁰ Bɛɲwaanɪ, nɔɔnɔ na jigɪ wu-cɔgɔ kulɔ na manɪ dɪ Wɛ wubɔɲa tɪn, kú pa o lɛni o wu o daari o na ɲwɪa Wɛ tee nɪ, yɪ kuntɔ bá wanɪ kɔ pa o ta nɪ, o ya na maanɪ. Kú daari, nɔɔnɔ nan na jigɪ wu-cɔgɔ nɪ balɔ na yɛri Wɛ tɪn te, kú pa wuntu ga o ɲwɪa Wɛ tee nɪ.

¹¹ Á nan maanɪ-na á nii wu-cɔgɔ kulɔ na yɪ Wɛ wubɔɲa tɪn na pɛ á lɛni wəənu tɪlɔ á ɲwɪa wɔnɪ. Ku pɛ á laan sɪnɪ á yɪə dɪ Wɛ tɔgɪm, yɪ á kwaanɪ sɪ á brɪ nɪ á wu tɔgi á kɪ lwarɪm dɪm kuntɔ. Ku ta ma pa banɪ jigɪ abam dɪ wo-lɔɲɔ kulɔ na kɪ abam tɪtari nɪ tɪn. Fɔɔnɪ ma zu abam, yɪ amu fra jigɪ abam. Á ma tiini á kwaanɪ sɪ á laan tɔɲɪ Wɛ na lagɪ te tɪn, yɪ á vanɪ wulɔ na kɪ wo-lɔɲɔ kum tɪn zwe. Abam na kɪ kulɔ maama tɪn brɪ nɪ á ba jigɪ wo-lɔɲɔ kəm dɪm kuntɔ wɔnɪ.

¹² Amu na pɔpɔnɪ tɔnɔ

kum a pa abam tɪn, ku dai wɔɔɔ na ki o cɔgi tɪn ɲwaanɪ, ku nan dai o na ki lwarɪm dɪm dɪ wɔɔɔ tɪn dɪ. Amɔ nan lagɪ sɪ a pa abam mɔ lwarɪ jaja Wɛ yigə nɪ, nɪ abam kwaanɪ zanzan dɪbam ɲwaanɪ.

¹³ Ku yɪ kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ dɪ bicara pəni tɪga nɪ.

Ku nan dai kɔntɔ yɪranɪ má. Dɪbam ta jigɪ wɔpɔlo ku ja gaali, dɪ na nɛ sɪ Titi wɔ poli dɪ abam tɪn ɲwaanɪ dɪ abam na pɛ o na baarɪ tɪn.

¹⁴ Amɔ na lagɪ a tɔɲ-o sɪ o ba abam te tɪn, amɔ tee abam finfin a brɪ-o. Abam nan wɔ pɛ cavura ja amɔ dɪ a na tee abam te tɪn. Kɔntɔ tɪn, dɪbam na tee abam dɪ brɪ Titi te tɪn jigɪ cɪga mɔ, nɪ dɪ na yəni dɪ te cɪga dɪ abam manja maama te tɪn.

¹⁵ O na tu abam te tɪn, á jeer-o lanyiranɪ dɪ ya-sɪɔ, yɪ á daari á sɛ o ni. Kɔntɔ, o na yəni o guli abam gulə, ku pai o tiini o jigɪ abam sono ku ja gaali.

¹⁶ Amɔ tiini a jigɪ wɔpɔlo dɪ abam, a na jigɪ abam cɪga wɔɲo maama wɔnɪ tɪn ɲwaanɪ.

8

Zezi nɔɔna bam na manɪ sɪ ba taa wəli daanɪ te tɪn

¹ A ko-biə-ba, dɪ lagɪ sɪ dɪ pa abam lwarɪ Wɛ na ki Zezi nɔɔna balɔ na wɔ Masɪdvanɪ tiini dɪm nɪ tɪn yu-yoɲo te tɪn mɔ.

² Ba nɛ manɪm zanzan dɪ yaara yalɔ na yi-ba tɪn, yɪ ba nan ta jigɪ wɔpɔlo ku ja gaali. Dɪ yinigə na tiini ka

jigɪ-ba tɪn dɪ, ba daa ta zəni nɔɔna lanyiranɪ dɪ wɔ-yoɲo.

³ Ku yɪ cɪga mɔ, ba wəli nɔɔna ku manɪ dɪ ba titɪ na jigɪ te tɪn, yɪ ba ta yəni ba pai ku dwəni ba titɪ na wɔ daari kulɔ tɪn.

⁴ Ba titɪ nan mɔ mɛ ba wɔɔɔɲa ba loori dɪbam sɪ dɪ pa-ba cwəɲə, sɪ ba taa tɔgi ba wəli Wɛ nɔɔna balɔ yinigə na jigɪ-ba Zeruzalem nɪ tɪn.

⁵ Ba na pɛ te tɪn tiini ku dwe dɪbam ya na tɪnɪ nɪ baá pa te tɪn. Ba nan manɪ ba da yigə ba ki ba titɪ dɪ Yuutu wɔm jɲa nɪ mɔ, yɪ ba daari ba ki ba titɪ dɪbam dɪ jɲa nɪ, sɪ ku manɪ dɪ Wɛ wɔɔɔɲa na lagɪ te tɪn.

⁶ Kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ dɪ loori Titi wɔɔɔ na manɪ o puli o jɔɲi abam səbu-lɪɔ kum tɪn, sɪ o joori o ba abam te o wəli abam sɪ á tɔɲi tɪtɔɲi dɪm kɔntɔ á ti.

⁷ Abam na tɔgi Wɛ cwəɲə te tɪn manɪ ku lana ku ja gaali, dɪ á na jigɪ wɔ-dɪdɔɔ dɪ Wɛ yɪ á tɔɔɔlɪ Dɪ kwərə kam lanyiranɪ yɪ á jigɪ yəno te tɪn. Á ta kwəri á kwaanɪ dɪ Wɛ tɪtɔɲa yam, yɪ á tiini á soe dɪbam. Kɔntɔ ɲwaanɪ kwaanɪ-na sɪ á taá pa á wɔɔɔ ywəmmə dɪ tɪtɔɲi dɪm kɔntɔ.

⁸ Amɔ nan ba lagɪ sɪ a fin abam dɪ á na wɔ la səbu kum te tɪn. Amɔ nan pɛ abam mɔ lwarɪ nɔɔna badaara na tiini ba kwaanɪ ba wəli ba donnə te tɪn. Kɔntɔ mɔ abam wɔ wanɪ á brɪ nɪ á sɪnɪ á soe á donnə.

⁹ Abam manɪ á ye yu-yoɲo

kuḅḅ dí Yuutu Zezi Kriṣi na pɛ o nɔɔna bam tɪn. Wɔntu mu sɛ o yagɪ o na maɲɪ o jɪgɪ jɪjɪgɪrɔ tɪḅ maama tɪn, yɪ o daari o ji yinigə tu abam ŋwaani, sɪ kɔ wani kɔ pa abam ji jɪjɪgɪrɔ tiinə Wɛ tee ni o yinigə kam ŋwaani.

¹⁰ Amu nan na buɲɪ te tɪn, kuḅ ta lana sɪ á kwaanɪ á tɪ tɪtɔɲɪ dɪḅ abam na maɲɪ á puli tɪn. Bɪm dɪḅ na kɛ tɪn, abam mu yɪ balu na de yigə á la sɛbu, yɪ abam daa ta mu de yigə á jɪgɪ kɔ wɔbuɲa.

¹¹ Nan tɔɲɪ-na tɪtɔɲɪ dɪm kuntu á vu á tɪ dɪ wɔbuɲ-ɲɔna, ni á na maɲɪ á li wɔbuɲa te tɪn, sɪ á taá paɪ kɔ maɲɪ dɪ á na jɪgɪ te tɪn.

¹² Bɛɲwaani, abam na li wɔbuɲa sɪ á wɛli nɔɔna tɪn, kɔ ba cɔga dɪ woɲo kum na mai te tɪn maama. A nan maɲɪ sɪ á wɛli nɔɔna kɔ maɲɪ dɪ kuḅ á na jɪgɪ tɪn mu, sɪ kɔ dai ni kɔ gaali te á na jɪgɪ tɪn. Zənə yam kuntu doɲ lana Wɛ tee ni.

¹³ Kɔ nan dai ni amu lagɪ sɪ a pa abam taá wɛli nɔɔna sɪ bantɔ sin, sɪ abam tɪtɪ daari á ji yinigə tiinə mu. Kɔ yɪ sɪ á taá tɛli daani mu.

¹⁴ Lele kuntu abam jɪɲa gara, yɪ á wɔ wani á wɛli balu yinigə na jɪgɪ-ba tɪn. Kɔ daari, yinigə na tu ka ja abam dɪ, bantɔ dɪ daa wɔ wani ba wɛli abam dɪ ba na jɪgɪ kuḅ tɪn. Kuntu mu á maama wɔ ta tɛli daani.

¹⁵ Kɔ nyɪ dɪ kɔ na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kɔ wɪ: «Nɔɔnɔ wɔḅ na nɛ wɔdiu zanzan tɪn daa wɔ daari kuḅkuḅ.

Wɔḅḅ nan na nɛ fɪnfɪn tɪn nyɪm daa wɔ mur-o.»

¹⁶ Dí nan kɪ Wɛ le dɪ Dɪ na pɛ Titi wɔbuɲa sɪ o kwaanɪ o wɛli abam, ni nɛɛni dɪbam na lagɪ sɪ dí wɛli abam te tɪn.

¹⁷ O ma sɛ dɪbam na loor-o sɪ o kɪ kuḅ abam wɛlim ŋwaani tɪn. Wɔntu tɪtɪ nan maɲɪ o li wɔbuɲa sɪ o ba abam te, bɛɲwaani o tiini o lagɪ sɪ o wɛli abam.

¹⁸ Dí nan lagɪ sɪ dí pa dí ko-bu wɔdoɲ mu tɔgɪ dɪ wɔntu o ba. O maa yɪ wɔḅḅ Zezi nɔɔna bam maama na niɲ-o dɪ o na bri Wɛ kwɛr-ywɛɲə kam te tɪn.

¹⁹ Ba ta ma kwɛri ba li-o sɪ o taa tɔgɪ dɪ dɪbam o jaani sɛbu kuḅ dí na ma dí zəni yinigə tiinə tɪn o ve Zeruzalem. Dí na wɛli nɔɔna bam kuntu tɪn, kɔ yɪ sɪ dí Yuutu wɔm mu na zulə, yɪ kɔ bri ni dí lagɪ sɪ dí taá wɛli nɔɔna.

²⁰ Dí nan kwaanɪ dí yɪrɪ dí tɪtɪ mu, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ na cwɛɲə o yáali dɪbam, dɪ dí na lai sɛbu-fɔrɔ kum yɪ dí cɛ-kɔ dí ma tɔɲɪ te tɪn baɲa ni.

²¹ Dí nan kwaanɪ sɪ dí kɪ kuḅḅ na lana dí Yuutu wɔm yigə ni dɪ nabiinə dɪ yigə ni tɪn mu.

²² Kuntu mu dí daa ta lagɪ sɪ dí tɔɲɪ dí ko-bu wɔdoɲ sɪ o tɔgɪ dɪ bantɔ o ba á te. Wəənu zanzan wɔni mu dí maas-o, yɪ dí lwarɪ ni o kwaanɪ dɪ Wɛ tɪtɔɲa yam. O jɪgɪ abam cɪga lanyɪranɪ, yɪ kɔ pa o tiini o buɲɪ sɪ o wɛli abam.

²³ Kɔ na yɪ Titi, dɪbam mu tɔgɪ daani dí tɔɲɪ abam

ɲwaani. Ku daari ku na yi badaara bam, ku yi Zezi noona bam mu li-ba si ba taa tɔɲa, si ku pa Zezi Krisi na zula.

²⁴ Kuntu, kwaani-na si ku pa ba lwarɪ ni á soe á donnə, si Zezi noona bam lwarɪ ku ni ni. Kuntu, ba laan wú lwarɪ ni, dí na jigi wɔpolo di abam te tin sɪni ku yi ciga mu.

9

¹ Ku na yi di zənə yalu abam na wú tɔɲi á pa We noona balu yinigə na jigi-ba tin, amu daa wu maɲi si a pupɔni kulukulu a ma wəli da a bri abam.

² Bɛɲwaani a maɲi a ye ni abam jigi wubɔɲa si á wəli-ba, yi a tee abam Masɪɔvani tiinə bam yigə ni. A bri-ba ni, abam balu na zɔvri Akayi tɪni dɪm ni tin maɲi á ti á yigə si á la səbu kum, ku zigi deen bɪm dɪm ni mu. Masɪɔvani tiinə bam na lwarɪ abam na tiini á kwaani si á wəli noona te tin, ku ma pa si ba zanzan wubɔɲa tɔgi kəm dɪm kuntu doɲ.

³ Amu nan buɲi si a pa dí ko-biə bam ba abam te, si ku pa dɪbam na tee abam te tin yi ba ku ji kafe. Kuntu mu wú pa á wani á ti á yigə nɪɛɛni amu na maɲi a ta kulɔ a bri-ba tin.

⁴ Ku na dai kuntu, Masɪɔvani tiinə bam na tɔgi di amu ba ba abam te yi ba lwarɪ ni á ta wu ti á yigə, kuú pa cavura ja dɪbam di dí na wɪ dí jigi á ciga te tin. Ku

ma wú pa cavura ja abam di.

⁵ Kuntu ɲwaani mu amu buɲi ni ku maɲi si a loori dí ko-biə bam, si ba da yigə ba wuuri ba ba abam te. Kuntu wú pa á wani á la pɛera yam á ti, nɪɛɛni á na maɲi á ta ni á wú ki te tin, si dí laan ba dí jɔɲi. Amu lagi si á ma á wu-yoɲo mu á pa səbu kum, si á yi ta kɔɔɔ ɲwaani.

⁶ Ku nyi di noonu na dugi wəənu finfin te tin mu, kuntu tu wú ba o na finfin mu. Ku daari wulu na dugi zanzan tin, kuntu tu wú ba o na zanzan mu.

⁷ Noonu maama nan maɲi si o pa si ku maɲi di o na li o wubɔɲa te tin mu, si ku dai di wu-cɔɔɔ naa noonu na fi-o tin ɲwaani. Wulu na pai di wɔpolo tin, We soe kuntu tu mu.

⁸ We nan jigi dam si DI pa abam DI zaani dɪm maama, si ku pa á taá jigi kulɔ maama á na lagi tin maɲa maama, yi á daa ta wú ta jigi ku gaali si á taá ma ki wolaaru dwi maama,

⁹ ni We tɔɔɔ kum na tagi ku wɪ:

«Nɔn-ɲum pɔɔɔri o wəənu mu o pai yinigə tiinə, yi o kəm-laaru tim wú ta wura mɪmaɲa maama.»

¹⁰ Ku yi We mu pai noona wo-dwə yi ba duə, yi DI daari DI pa-ba wɔdiu yi ba di. DI nan daa ta wú zəni abam si á wani á wəli noona di kəm-laaru zanzan, ni á na du wəənu zanzan te tin. Kuntu mu á kəm-laaru tim

laan wó ba tí kɪ dagɪm, nɪ faa na dagɪ te tɪn.

¹¹ Wɛ wó pa á taá jɪgɪ wo-laaru dwi maama, sɪ á wanɪ á taá wɛli nɔɔna lanyiranɪ. Kuntɔ mu wó pa nɔɔna zanzan taa kɪ Wɛ le, ba na jonɪ abam zənə yam dɪbam tee nɪ tɪn ɲwaanɪ.

¹² Abam na jɪgɪ Wɛ nɔɔna bam á wɛli te tɪn mu pai ba nai kulɔ ba ya na gɛ tɪn. Kɔ nan dai kuntɔ yiranɪ, kɔ ta wó pa nɔɔna zanzan tiini ba taa kɪ Wɛ le kɔ ja gaali.

¹³ Abam zənə yam kuntɔ mu wó brɪ nɪ á tɔgɪ Wɛ cɪga cɪga, yɪ kɔ pa Dɪ na zulə zanzan, dɪ nɔɔna bam na lwarɪ nɪ á sunɪ á sɛ Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam nɪ á na manɪ á ta te tɪn. Wɛ ta wó na zulə nɔɔna tee nɪ, dɪ á na lɪ á wənu á ma zəni-ba, yɪ á daari á pa nɔɔna badonnə dɪ te tɪn.

¹⁴ Ba ma wó ta loori Wɛ abam ɲwaanɪ, yɪ baá ta soe abam dɪ ba wu maama, dɪ Wɛ na tiini Dɪ kɪ abam yu-yoŋo kɔ ja gaali tɪn ɲwaanɪ.

¹⁵ Pa-na dí kɪ Wɛ le Dɪ na wɛli dɪbam maama dɪ Dɪ pɛɛrɪ dɪlɔ na ba jɪgɪ doŋ tɪn ɲwaanɪ.

10

Pooli ɲɔɔnɪ Wɛ na pɛ-o dam sɪ o ma tɔŋɪ Dɪ tɪtɔŋa te tɪn

¹⁻² Amɔ Pooli mu loori abam sɪ á cəgɪ. Abam badonnə tɛ á wɪ, amɔ na wu abam tee nɪ, a yəni a yɪ wɔlɔ na zurə dɪ abam tɪn mu. Kɔ daari, amɔ na tərɪ abam tee nɪ, a yəni a cana

mu dɪ abam. Kɔ nan yɪ Zezi Krisi wɔlɔ na nɪgɪ nɔɔna yɪ o jɪgɪ ba ɲwanɪ tɪn ɲwaanɪ mu a loori abam sɪ á ləni, sɪ a na tu abam te, sɪ a daa yɪ kɪ kəm-cɛɛrɪ dɪ abam. Kɔ nan na yɪ balɔ na buŋɪ nɪ dí tɪtɔŋa tɔgɪ nabiinə wɔbuŋa na yɪ te tɪn, a ye lanyiranɪ nɪ amɔ wó ta jɪgɪ baari sɪ a wanɪ a bwɛ-ba.

³ Kɔ yɪ cɪga, dí sunɪ dí yɪ nabiinə mu, kɔ nan dai nabiinə wɔbuŋa mu dí ma dí janɪ sɪ dí vɪn kulɔ maama na yɪ balɔɔ tɪn.

⁴ Kuntɔ maa nyɪ dɪ dí lagɪ dí kɪ jara mu te, kɔ nan dai nabiinə jara zɪla mu dí jɪga. Kɔ yɪ Wɛ dam mu dí jɪga, yɪ dí maa cɔgɪ Wɛ dɔna bam dam. Dí cɔgɪ wɔbuŋa yalɔ na pai ya jɪgɪ swan yɪ ya yagɪ ya yɪ vwan tɪn,

⁵ yɪ dí yáali zaasɪm dɪlɔ maama na zanɪ sɪ dɪ cɪ nabiinə Wɛ cɪga kam wɔnɪ tɪn. Dí maa wanɪ wɔbuŋa yam kuntɔ maama dam, yɪ dí pai ya ləni ya sɛ Zezi Krisi nɪ.

⁶ Kuntɔ, abam na sɛ Zezi Krisi nɪ dɪm á tɪ, dɪbam laan wó wanɪ dí vanɪ balɔ maama na wu abam tɪtarɪ nɪ yɪ ba ba sɛ tɪn zwa.

⁷ Maanɪ-na á nii kɔ na yɪ te tɪn. Abam wɔlɔ na jɪgɪ cɪga nɪ o yɪ Zezi Krisi nɔɔnɔ, kuntɔ tu manɪ sɪ o lwarɪ nɪ dɪbam dɪ yɪ Zezi nɔɔna mu nɪ wɔntɔ te.

⁸ Kɔ nan na yɪ amɔ na tiini a brɪ abam a tɪtɪ dɪ Wɛ na pɛ dɪbam nɪ dɪlɔ tɪn ɲwaanɪ, amɔ ba kwari cavura dɪ kuntɔ. Dí Yuutu wɔm pɛ dɪbam nɪ dɪm kuntɔ, sɪ dí

taá ma dí kwe abam mu, si ku dai si dí ma cɔgi abam.

⁹ Amu ba lagi si abam buɔi ni a puɔɔni a twaanu tum si a ma fugi abam mu.

¹⁰ Abam badaara te ni, wænu tɔɔ amu na puɔɔni a twaanu tum wɔni tin mu cana, yi ti ta kwæri ti dana. Ku daari, amu titi na wu á tee ni, a yi zurim yirani mu, yi a ni-taani ba ki kulukulɔ.

¹¹ Balu na yæni ba te kuntu don tin manɔ si ba lwarɔ ni, dí na tæri abam tee ni yi dí puɔɔni wænu tɔɔ maama tin yi bidwi mu di dí na wu abam tee ni yi dí ki te tin.

¹² Ku na yi balu na bri ba titi tin, dibam ba lagi si dí nyɔɔni dí titi di bantɔ dí nii, naa dí ta ni dibam di bantɔ mai daani. Bantɔ ba jigi swan. Ba yæni ba mai ba titi wɔɔɔna mu ba maa manɔ daani ba nii ba na yi te tin.

¹³ Ku nan na yi dibam, dí ba lagi si dí tee dí titi si ku gaali We na pe dibam tituɔi dilɔ si dí taá tuɔi tin. Ku yi We mu pe dibam tituɔi dum kuntu si dí tuɔi abam titari ni, yi dibam manɔ si dí ki wɔɔpolo di kuntu mu.

¹⁴ Kuntu, dibam wu gaali sisæm dilɔ We na pe dibam tin, di dí na tu abam te dí tɔɔli Zezi Kriɔi kwæ-ywæɔ kam tin.

¹⁵ Dibam ba tee dí titi nɔɔna badonnæ tituɔi baja ni, si dí gaali sisæm dilɔ We na pe dibam tin. Dí nan jigi tuna ni á na jigi wu-didwa di We te tin wu fɔgi ku ki dam, si ku pa tituɔi yalu dí na

tuɔi abam njaani tin wanti ya puli zanzan, si ku manɔ di tituɔi yalu We na pe dibam tin.

¹⁶ Ku daa ta wu pa dí na cwæɔ dí tɔɔli We kwæ-ywæɔ kam dí gaali abam na zɔɔri je silɔ ni tin. Kuntu mu dí ba tee dí titi di We tituɔi yalu Di tintuɔi badonnæ na manɔ ba tuɔi tin.

¹⁷ Ku nan puɔɔni We tɔɔ kum wɔni ku wi: «Wɔɔ na lagi si o ki wɔɔpolo tin, si o pa ku taa yi dí Yuutu wum njaani.»

¹⁸ Bɛnjaani, ku dai nɔɔnu wɔɔ na pai o titi ciga tin siɔni o jigi ciga mu, ku nan yi wɔɔ dí Yuutu wum na bri ni o yi ciga tu tin mu.

11

Pooli tagi di Korenti tiinæ bam si ba ci ba titi di vwan karanyina tiinæ bam

¹ Abam nan kwaani si á ja á bicara di amu na lagi a ta jwærim dilɔ finfin tin. Á nan ja á bicara di amu!

² Amu ba se abam njaani, ni We di na ba se Di nɔɔna njaani te tin. Amu lagi si a ki abam Zezi Kriɔi juna ni mu, si kulukulɔ yi cɔgi abam. Ku maa nyi di abam yi ni buko wɔɔ na wu cɔgi tin mu amu na goni ni si a kwe a pa nɔɔnu didwa, yi nɔɔnu wum kuntu mu yi Zezi Kriɔi.

³ Amu nan jigi liæ mu di abam ni nɔɔna badaara wu sugi abam si á daa yi se Zezi Kriɔi di á bicara maama, ni nɛeni sɔtaani deen na jigi

bı́sankwı́a dı́ kı́ swan dı́ ganı́ Awa te tın.

⁴ Beɲwaani, nɔɔnɔ wɔdon na tu abam te yı́ o brı́ abam wænu Zezi yırı́ ɲwaani yı́ tı́ ba toɲı́ dı́bam zaasım dım, á yæni á se mu mwalı́ mwalı́. A maa yæni á se joro kulɔ́ na dai We Joro kum á na maɲı́ á jonji tın, yı́ á daa ta se kwær-ywæɲə kadoɲ, ka na dai Zezi kwær-ywæɲə kalɔ́ dı́bam na brı́ abam tın.

⁵ Ku na yı́ balɔ́ na paı́ ba yı́ Zezi tıntɔɲna yı́ ba pa ba dwe maama tın, amɔ́ ye sı́ a wɔ́ muri ba yigə́ nı́ dı́ finfın dı́.

⁶ Amɔ́ na maɲı́ a warı́ a ɲɔɔni nı́ bantɔ́ te, a swan vırı́ a ye kulɔ́ a na ɲɔɔni tın, yı́ maɲa maama dí maa yæni dí pa á lwarı́ nı́ dí jı́ɲı́ swan woɲo maama wɔni jaja.

⁷ Amɔ́ na tu abam te a brı́ We kwær-ywæɲə kam tın, ku yı́ zaani mu a tɔɲı́ a pa abam. Amɔ́ tu a titı́ sı́ ku pa abam mu na yırı́. A buɲı́ nı́ a kı́ a tusi mu na?

⁸ Amɔ́ deen na wɔ́ abam tee nı́ a tɔɲı́ kuntɔ́ tın, a jonji a ɲwı́rɔ́ je-ge mu Zezi nɔɔna bam tee nı́, nı́neeni a vrı́ bantɔ́ mu sı́ a ma tɔɲı́ a pa abam te.

⁹ Amɔ́ na yæni a ga woɲo maɲa kam a na wɔ́ á tee nı́ tın, a ba yaarı́ abam wɔ́wɔ́wɔ́. Ku nan yı́ dí ko-bı́ə balɔ́ na nuɲı́ Ması́dvanı́ ba ba tın mu jaani kulɔ́ maama a na lagı́ tın ba ba pa-nı́. Amɔ́ deen na maɲı́ a ba yaarı́ abam tın, a daa ta

bá yaarı́ abam.

¹⁰ Amɔ́ na jı́ɲı́ Zezi Krisi cı́ga kam te tın, a na beeri a vu je dı́ je Akayi nı́, nɔɔn-nɔɔnɔ́ bá wanı́ o cı́ amɔ́ yigə́ dı́ wɔ́polo kulɔ́ a na jı́ɲı́ a ma tɔɔli We kwær-ywæɲə kam zaani tın.

¹¹ Amɔ́ nan na kı́ kuntɔ́ tın, ku brı́ nı́ a ba soe abam mu na? We nan ye nı́ amɔ́ soe abam.

¹² Amɔ́ nan ta wú ta tɔɲı́ zaani nı́ a na maɲı́ a kı́ te tın, sı́ ku pa balɔ́ na lagı́ sı́ ba brı́ ba titı́ nı́ ba tɔɲı́ nı́ dı́bam te tın daa yı́ na cwæɲə ba brı́ ba titı́ kuntɔ́.

¹³ Bantɔ́ na kı́ te tın, ku yı́ ba ganı́ nɔɔna mu. Ba maa paı́ ba yı́ Zezi Krisi tıntɔɲna mu, yı́ ku nan yı́ vwan mu.

¹⁴ Kuntɔ́ nan dai wo-kı́nkagılı́. Sı́taani titı́ wai dı́ læni dı́ brı́ nı́ dı́ yı́ maleka kalɔ́ na jı́ɲı́ We pooni tın mu.

¹⁵ Kuntɔ́ ɲwaani ku ba cana sı́ sı́taani tıntɔɲna dı́ læni ba brı́ ba titı́ nı́ ba yı́ tıntɔɲna balɔ́ na toɲı́ We cı́ga kam tın. Ku kweelim je nı́ mu bantɔ́ nan wú ba na cam sı́ ku maɲı́ dı́ ba titɔɲna na yı́ te tın.

Pooli na yaarı́ te We titɔɲna yam ɲwaani tın

¹⁶ Amɔ́ daa ta joorı́ a loori abam sı́ á yı́ buɲı́ nı́ amɔ́ yı́ joro mu. Abam nan na maɲı́ á buɲı́ nı́ a yı́ kuntɔ́ mu, sı́ á kwaanı́ á ja á bı́cara, sı́ a wanı́ a na cwæɲə a brı́ a titı́ finfın nı́ bantɔ́ te.

¹⁷ Amɔ́ na lagı́ a ɲɔɔni te a ma brı́ a titı́ dagım tın, ku ba toɲı́ dí Yuutu wɔ́m wɔ́buɲa, ku nyı́ dı́ jwærım mu te.

18 Nɔɔna zanzan nan na yəni ba tɔgi nabiinə wɔbɔɔja ba ma bri ba titi tɔn, amɔ di wai a bri kuntu donɔ.

19 Abam yəni á sɛ balɔ na yi jwæru tɔn mwali mwali di wɔpolo, yi á pai ku yi swan mu á jiga.

20 Abam yəni á sɛ wɔlɔ maama na tu abam te yi o jigi fifiɔn naa o di nyɔɔri á banja ni tɔn, naa o na ganɔ abam o vri tɔn, naa o na gooni abam tɔn, naa o na lɔɛ abam pɔpwaanɔ tɔn.

21 Ku nan na yi dɔbam, dí bwənə sɔ dí sɛ dí kɪ abam kuntu donɔ. Kuntu nan wó ta jigi cavura na?

Nɔɔnɔ nan na wɔ kwarɔ cavura sɔ o bri o titi di kulɔ o na ki tɔn, amɔ di bá kwarɔ cavura sɔ a ki kuntu donɔ, sɔ a nɔɔnɔ jwərim.

22 Bantɔ bri ni ba yi Zwifə cɪga cɪga mu, amɔ di nan sunɔ a yi Zwifu mu. Bantɔ bri ni ba yi Yisurayelɔ tiinə mu, amɔ di nan yi Yisurayelɔ tu mu. Ba wɔ ba kuri nunɔ Abraham dwi tiinə wɔnɔ mu, amɔ di kuri nan nunɔ daanɔ mu.

23 Bantɔ bri ni ba tɔnɔ Zezi Krisi titɔɔja mu, amɔ nan tɔnɔ-ya a dwe-ba. (Amɔ na nɔɔnɔ te tɔn nyɔ di a yuu mu tərə te.) Amɔ na tɔnɔ a pa Zezi te tɔn tiini ku cɛ a yɔra ku dwəni bantɔ. Ba jaanɔ amɔ ba kɪ pɪna digə ni kuni zanzan ku dwəni bantɔ. Ba daa ta ma magɔ amɔ zanzan ku dwəni bantɔ. Amɔ de tɔnɔ te kuni zanzan a kɛ.

24 Zwifə yigə tiinə bam jaanɔ amɔ kuni binu ba

magɔ balaari yi fiintɔ-nɔgɔ (39).

25 Rom tiinə bam di ma janɔ kuni bitɔ ba magɔ di dalɔɔ. Manja kadonɔ ni nɔn-kɔgɔ ma dulɔ-nɔ di kandwa sɔ ba gɔ. Kuni bitɔ mu a zu naboro a tɔgi nɔnɔ kum wɔ, yi ku ba ku cɔgi ku manɔ na bam wɔnɔ. Kuni bidwɔ mu amɔ dɔn na bam banja ni titi di wɔa maama.

26 Amɔ na yəni a beeri manja maama tɔn, a nɛ cana zanzan, ku na yi di bwɔ na su sɔ pɛɛli, di vɔnvɔrna tee ni, ku wəli di amɔ titi dwi tiinə Zwifə bam tee ni di dwi-gɛ tiinə di tee ni. Amɔ daa ta nɛ cana tɔnɔ dɔm wɔnɔ di kagɔa wɔnɔ di nɔnɔ kum wɔnɔ, ku ta wəli di nɔɔna balɔ na pai ba yi dí ko-biə yi ba yagi ba dai tɔn tee ni.

27 Amɔ yəni a tiini a tɔnɔ zanzan ku cɛ a yɔra ni. Kuni zanzan ku ma pa a ba dɔ a sui. Kana di na-nyɔm di maa jaanɔ-nɔ yi a pɔnɔ a titi kuni zanzan. Waarɔ maa yəni ti zu-nɔ yi a ba jigi gwaarɔ.

28 Amɔ nan bá wanɔ a ta wəənu tɔm maama a ti. Kulɔ nan na wəli da tɔn, Zezi nɔɔna bam na wɔ je silɔ maama ni tɔn wɔbɔɔja mu tiini ya jigi-nɔ de maama.

29 Nɔɔnɔ na bwənə Wɛ cwəɔɔ kam tɔgum wɔnɔ, ku cɔgi amɔ wɔ mu nɔnɛnɔ ku yi amɔ titi mu te. Nɔɔnɔ na tɔsɔ o yagi Wɛ cwəɔɔ kam tɔgum, ku yəni ku tiini ku cɔgi a wɔ mu.

30 Ku nan na fin sɔ a bri a titi tɔn, amɔ wó bri a titi di wəənu tɔlɔ na bri ni a bwənə tɔn mu.

³¹ Baŋa-We ye ni amu ba fo vwan. Dintu mu yi di Yuutu Zezi Ko, yi DI manɔ di zulə si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tin.

³² Amu deen na wu Damasi tuv kum wɔni tin, gɔvirma tu wulɔ na nii tuv kum o pa Pe Arita tin mu tinɔi noona tuv kum niə yam ni, si ba yiri amu ba ja ba pa-o.

³³ Zezi karabiə bam ma kwe-ni ba ki titogɔ wɔni, yi ba la ŋuna ku ni ni ba pa a togɔ tuv kum kəbrə kam takoro a tu yi a lu.

12

We na viiri Pooli wəənu tiv tin

¹ Ku nan fin mu si a bri a titi di ku na manɔ ku ba jigi nyɔɔri di, yi a ta wɔ ta di Yuutu wɔm na pe a yi na We-sɔŋɔ wəənu tiv na səgi tin, didaani o na me o ciga kam o ma viiri-ni te tin.

² Amu nan ye noonu wɔdon, o na yi Zezi Kri si noonu. Bina fugə-yana na ke tin, We deen kwe-o DI ja DI di DI sɔŋɔ. Amu nan yəri ku yi o yira titi mu naa o joro mu. We nan mu ye ku na yi te tin.

³⁻⁴ Amu nan ye ni wɔntu sunu o yi We-sɔŋɔ mu. Ku nan na yi o yira titi mu naa o joro mu, amu yəri, We mu ye. Ku nan yi daani mu o ni bitari silɔ na wari si noonu tin, yi si wu manɔ si nabiinu ta di o ni tin.

⁵ Amu wɔ ta ki wɔpolo noonu wɔm kuntu na ne kulɔ tin ŋwaani mu. Ku na

dai kuntu a ba se si a bri a titi, ku na dai wəənu tiv na bri ni a bwənə tin yirani ŋwaani.

⁶ Amu ya na buɔi si a bri a titi, ku ba ta yi jwərim a na te ciga tin ŋwaani. A nan ba bri a titi kuntu. A ba lagi si noon-noonu buɔi kulɔ na dwe amu tin o pa-ni, si o laan taa nii a tituŋa na yi te di a ni-taani na yi te tin.

⁷ We ba lagi si a ki kamunni di wo-kinkagila yalɔ zanzan a na ne tin. Mu ku kuri DI pe cam wu a yira wɔni, ni sabari na zɔ-ni te tin. Sutaani ma togɔ ku ŋwaani si di yaari-ni, si a daa yi wani a ki kamunni.

⁸ Kuni bitɔ mu a loori di Yuutu wɔm si o li cam dim kuntu a yira ni.

⁹ O maa wu se, yi o wi: «Amu zaani dim manɔ nmu. Beŋwaani amu dam dim wɔ tiini di tuɔi balɔ na bwənə tin tee ni mu.»

Mu ku kuri amu ki wɔpolo zanzan di wəənu tiv na bri ni a bwənə tin, si ku pa Zezi Kri si dam dim taa kwəli-ni.

¹⁰ Kuntu ŋwaani mu, a na yəni a bwənə, naa noona na jigi-ni ba twia, naa cam di beesum di liə na jigi-ni, amu ta jigi wɔpolo di kuntu maama Zezi Kri si ŋwaani. Beŋwaani, a na yəni a bwənə maŋa kalu tin, kantu maŋa ni mu Zezi pa-ni dam.

Pooli na li Korenti tiina bam ŋwaani te tin

¹¹ Amu na bri a titi te tin yi jwərim mu, yi ku yi abam fifiun ŋwaani mu a ki kuntu. Ku yi abam mu ya

manjɪ sɪ á brɪ amɔ cɪga kam. Kɔ yɪ cɪga mɔ nɪ amɔ dai kɔlɔkɔlɔ. Kɔ nan na yɪ balɔ na paɪ ba yɪ Zezi tintɔɲna yɪ ba pa ba dwe maama tɪn, a wɔ muri bantɔ yigə nɪ dɪ finfin dɪ.

¹² Amɔ dɛɛn na wɔ abam tee nɪ tɪn, amɔ tɔɲɪ dɪ pu-dɪa mɔ, yɪ Wɛ kɪ wo-kɪnkagɪla dɪ wəɛnu tɪlɔ maama na brɪ nɪ amɔ sɪnɪ a yɪ Zezi tintɔɲnɔ tɪn.

¹³ Abam nan bɔɲɪ nɪ a wɔ kɪ abam lanyɪranɪ nɪ a na kɪ Zezi nɔɔna bam je sɪdonnɔ nɪ te tɪn mɔ na? Kɔ nan yɪ cɪga mɔ nɪ a wɔ yaari abam sɪ á pa-nɪ zənə. Á nan yagɪ kuntɔ wɔɲo kɔm á ma cɛ-nɪ.

¹⁴ Amɔ na ti a yigə sɪ a ba abam te lele kuntɔ tɪn, kɔ laan lagɪ kɔ kɪ kuni bɪtɔ mɔ. Amɔ nan daa ta bá yaari abam sɪ á pa-nɪ zənə. Kɔ nan dai á wəɛnu naa á sɛbu mɔ a laga, kɔ yɪ á tɪtɪ mɔ. Kɔ yɪ kwə mɔ lagɪ wəɛnu ba tɪɲɪ ba biə ɲwaanɪ, sɪ kɔ dai biə mɔ wó kɪ kuntɔ ba pa ba kwə. Abam nan nyɪ dɪ amɔ biə mɔ te.

¹⁵ Kuntɔ ɲwaanɪ mɔ amɔ wó ta jigɪ wɔpɔlo sɪ a kwe a wəɛnu maama a cɔɲɪ kɔ wəli dɪ a tɪtɪ yɪra abam ɲwaanɪ. Amɔ na tiini a soe abam te tɪn, kɔ manjɪ sɪ abam taá ba soe amɔ na?

¹⁶ Abam laan lwarɪ nɪ a dɛɛn ba yaari abam amɔ zənə ɲwaanɪ. Nɔɔna badaara nan te nɪ, amɔ kɪ swan mɔ a ma jonjɪ á sɛbiə.

¹⁷ Kɔ nan na yɪ amɔ na tɔɲɪ nɔɔna balɔ maama abam tee nɪ tɪn, a wɔ tɔɲɪ

ba wɔlɔwɔlɔ ɲwaanɪ a pini abam sɛbu.

¹⁸ Kɔ na yɪ Titi, a dɛɛn loor-o mɔ sɪ o ba abam te, yɪ a tɔɲɪ dɪ ko-bu wɔdonj sɪ o tɔɲɪ did-o o ba. Titi nan wɔ pini abam kɔlɔkɔlɔ. Abam paɪ sɪ Titi dɪ amɔ wɔbɔɲa dai bɪdwi mɔ na? Dɪbam nan tɔɲɪ cwəɲə didɔba mɔ.

¹⁹ Abam bɔɲɪ nɪ dɪ na ɲɔɔnɪ tintɔ maama tɪn, kɔ yɪ abam yigə nɪ mɔ dɪ ɲɔɔnɪ sɪ dɪ ma jonjɪ dɪ tɪtɪ na? Dɪ nan na ɲwi dɪ Zezi Krisi tɪn, kɔ yɪ Wɛ yigə nɪ mɔ dɪ ɲɔɔna.

A badon-sonnu-ba, dɪ na kɪ kɔlɔ maama tɪn yɪ sɪ dɪ zənɪ abam mɔ, sɪ á vu yigə Wɛ cwəɲə kam wɔnɪ.

²⁰ Amɔ nan jigɪ liə mɔ abam ɲwaanɪ sɪ, a na tu abam te, abam bá ta yɪ nɪ amɔ na lagɪ te tɪn, yɪ kú pa amɔ dɪ bá ta yɪ nɪ abam na lagɪ te tɪn. Amɔ ta maa jigɪ liə sɪ á wó ta magɪ kantɔɲo daanɪ, yɪ á jigɪ wɔ-guru dɪ ban-zɔɲɔ, yɪ á lagɪ á yɪratɔ zənə, yɪ á twɪ daanɪ, yɪ á yɪ bɪbarɪ-nyɪna, yɪ á gooni daanɪ, yɪ á kwəri á kɪ yɔɔ yɔɔ.

²¹ Amɔ daa ta jigɪ liə mɔ dɪ abam sɪ, amɔ na joori a ba á te, amɔ Tu Wɛ wó pa a na cavɪra abam ɲwaanɪ, dɪ abam zanzan na wɔ ləni á wɔ dɪ lwarɪm dɪlɔ á na manjɪ á kɪ tɪn. Amɔ na nɛ kuntɔ, kú pa a wɔ cɔɲɪ zanzan dɪ á ta na kɪ wo-digiru dɪ boorim kikiə dwi maama yɪ á ba yagɪ tɪn.

13

Pooli na kaani Korenti ti-inə bam te o ma kweeli tin

¹ Amu na lagɪ a ba abam te lele tin, ku laan lagɪ ku ki kuni bitɔ mu. We tɔnɔ kum nan tagɪ ku wɪ: «Nɔɔnɔ na lagɪ sɪ o saɲɪ o donɲ, ku maɲɪ sɪ nɔɔna bale naa batɔ mu taa yɪ o maana tiinə.»

² Kuntu ɲwaanɪ amu daa ta lagɪ a kaani abam balu dɛɛn na maɲɪ á ki lwarim tin dɪ balu na daari tin maama, sɪ á læni á wɔru dɪ á kəm-balwaarɔ tum. Amu daama na wɔ abam tee ni tin, a maɲɪ a kaani abam kuntu. Amu nan daa tɛri abam tee ni lele kuntu, yɪ a lagɪ sɪ a ta kaani abam, sɪ ku ki kuni bile. Kuntu ɲwaanɪ, taá ye-na ni, amu na joori a ba sɪ a na abam, nɔɔnɔ wɔlu maama daa ta na wɔ zagɪ o kikiə tin bá lu.

³ Kuntu mu abam wó lwarɪ ni ku sɪni ku yɪ Zezi Krisi kwɛrə mu a jigɪ a ɲɔɔna, ni abam na maɲɪ á lagɪ sɪ á lwarɪ te tin. Zezi na ki abam te tin ba bri ni o bwənə, o bri o dam mu abam titari ni.

⁴ Ku nan yɪ cɪga, o se o tu o titi o ji nabwəm yɪ ba pa-o tɔun-dagara banja ni. Ku daari o laan nan jigɪ ɲwɪa We dam dɪm ɲwaanɪ mu. Dɪbam na yɪ o nɔɔna tin, dɪbam dɪ bwənə mu, dí nan na ɲwɪ did-o tin, dí na wó ki te dɪ abam tin yɪ We dam dɪm ɲwaanɪ mu.

⁵ Abam nan maɲɪ sɪ á maani á titi mu á nii, á jigɪ wɔ-dɪdwa dɪ Zezi na. Abam na maani á titi kuntu, á bá lwarɪ ni Zezi Krisi wɔra dɪ

abam na? Naa ku yɪ abam maɲɪ á titi mu yɪ á maɲɪ á ga?

⁶ Amu nan jigɪ tɪna sɪ á maani á lwarɪ ni dɪbam sɪni dí yɪ Zezi Krisi tintɔɲna mu.

⁷ Dí yəni dí loori We dí pa abam, sɪ á yɪ taá ki lwarim mu. Ku dai ni dí lagɪ sɪ dí bri nɔɔna mu ni dí yɪ Zezi tintɔɲna. Dí nan lagɪ sɪ á taá ki kulɔ na lana tin mu, dɪ nɔɔna na maɲɪ ba bri ni dɪbam mu tɔɲɪ dí ga dɪ.

⁸ Dɪbam bá se sɪ dí ki kulɔ na wó cɔgɪ We cɪga kam tin, dí wó ta ki te na wó zəni-ka tin mu.

⁹ Abam na jigɪ We dam dɪm, yɪ dɪbam na maɲɪ dí bwənə, dí ta jigɪ wɔpolo. Dí nan wó ta loori We sɪ Dɪ zəni abam, sɪ á bi lanyiranɪ We cwəɲə kam wɔni.

¹⁰ Ku yɪ kuntu ɲwaanɪ mu a pɔpɔni wənu tintɔ a pa abam yɪ a tɛri á tee ni, sɪ a na tu á te, sɪ a daa yɪ ki kəm-cɛɛri dɪ abam dɪ dam dɪlu dí Yuutu wɔm na pe-ni tin. Dam dɪm kuntu yɪ sɪ a ma fɔgɪ abam mu, sɪ ku dai sɪ a ma cɔgɪ abam.

Pooli na jɔɔni Korenti ti-inə bam o ma kweeli te tin

¹¹ A ko-biə-ba, We wó pa á jəni lanyiranɪ. Kwaanɪ-na sɪ We wó pa á bi lanyiranɪ Dɪ cwəɲə kam wɔni. Á nan ki-na ni amu na loori abam te tin. Á taá jigɪ wɔbɔɲ-dɪdwi, sɪ á daari á taá jigɪ bi-carɪ-zuru, sɪ We dɪlu na paɪ sono dɪ bi-carɪ-zuru tin wó ta wɔ abam tee ni.

¹² Á na jeeri daani, si á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wɔ-pono.

We noona bam maama jɔɔni abam.

¹³ Dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam maama yu-yono,

Baṅa-We sono kum wó ta wɔ á tee ni,

yɪ DI Joro kum wó pa á taá ṅwi daani di ywəni.

**Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa
GALATI TIINɛ tun
Tɔnɔ kulu Pooli
na pɔpɔni o pa
Galati tiinɛ tun
na bri dibam
kulu tun mu tuntu**

Pooli pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Galati ni tun mu. O deen na kaagi je sum kuntu ni o tɔɔli We kwɛrɛ o bri nɔɔna tun, badaara ki ba wu-didua di Zezi. Kuntu kwaga ni, nɔɔna badonnɛ di ma daa ba ba bri nɔɔna bam ni balu na dai Zwifɛ tun di manɔ si ba se Zwifɛ cullu tum, si baara di go di ba bɛkɛri ni Zwifɛ cullu tum na bri te tun.

Pooli nan vin zaasum dum kuntu, di na dai Zezi Krisi kwɛr-ywɛnɛ kam tun nɔɔna. O laan ma pɔpɔni si o pa balu maama ya na ywɛri ba tɔgi vwan zaasum dum kuntu tun, si ba joori ba tɔgi ciga cwɛnɛ kam. O maa bri ni, ku yi ba na ki ba wu-didua di Zezi yi ba na o nɔɔli kam tun (2:20) mu wu wani ku pa ba manɔ lanyiranu We yigɛ ni, si ku dai ba na se cullu tum tun nɔɔna.

Pooli de yigɛ o bri Zezi deen na bɛn-o si o taa yi o tintɔnɔ, di Zezi titi na bri-o o kwɛr-ywɛnɛ kam te tun. O bri wum di Zezi tintɔnɔ badaara bam na ki ni daani, si wum taa tɔni dwi-gɛ tiinɛ tee ni, yi ba se ni o zaasum dum tɔgi Zezi ciga kam tun.

O wɔ si o jigi ni si o taa yi Zezi tintɔnɔ We na bɛn-o yi ku dai nabiinɛ tun nɔɔna (pɔɔrim 1-2).

O maa ma We twaanu tɔnɔ na manɔ ti pɔpɔni fana fana tun o bri ni, n na ki n wu-didua di Zezi mu ni na vrim, si ku dai n na tɔgi Zwifɛ bam cullu tum tun nɔɔna. Zezi na tigi tɔnɔ-dagara bana ni tun, o pe di laan te di titi, di daa ba ta yi cullu gambe (pɔɔrim 3-4).

Tɔnɔ kum tiim jɛgɛ ni, o bri ni di manɔ si di taá nɔɔli ni balu na te ba titi te tun mu. Ku manɔ si di pa We Joro kum vanɔ dibam ku pa dibam nɔɔli-dɔnɔ kalu na lana tun, si di taá jigi da-sono (pɔɔrim 5-6).

¹ Amu Pooli wulu na yi Zezi Krisi tintɔnɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu. Ku dai nabiinɛ mu tɔnɔ-ni, ku nan dai nɔɔnɔ mu tɔnɔ-ni si a taa yi Zezi Krisi tintɔnɔ. Ku yi Zezi Krisi titi mu kuri-ni, didaani di Ko We dɔnɔ na bi-o Di pa o yagi tɔnɔ tun.

² Di ko-biɛ balu maama na wu amu tee ni tun di jɔɔni abam balu na yi Zezi kɔgɔ kum wu nɔɔna yi á zɔɔri Galati tuni dum ni tun.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazurɛ di yu-yoɔo.

⁴ Zezi Krisi nan mu de di Ko We wubɔnɔ na lagi te tun maama yi o se si o ti dibam lwarum nɔɔna, si o ma wani o vri dibam zim lɔgɔ bana wo-balwaarɔ tum wɔni.

⁵ Baŋa-We maŋi dɪ zulɛ mu sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn. Amina.

Kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ daa tɛrɛ ku na dai Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kam yɪranɪ

⁶ Abam na ki te tɪn nan mu pɛ amɔ yɪra sɔɔri. We dɛ Zezi Krisi ŋwaanɪ mu DI kuri abam zaanɪ sɪ á taá yɪ DI nɔɔna, yɪ á laan da á zanɪ á ma á kwaga á ya dɪntɔ, sɪ á daari á sɛ kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ.

⁷ Ku yɪ cɪga mu, kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ daa tɛrɛ, ku na dai Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kalu dí na maŋi dí brɪ abam tɪn yɪranɪ. Amɔ nan tagɪ kuntu, bɛŋwaanɪ nɔɔna badaara mu wɔ abam tɪtarɪ nɪ ba na kwaanɪ sɪ ba pipiri Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɛ kam, yɪ ba paɪ á wɔbɔŋa vugimɛ.

⁸ Nɔɔnɔ nan na tu á te yɪ o brɪ abam kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ, yɪ ka dai Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kalu dí na maŋi dí brɪ abam tɪn, sɪ á yɪ sɛ kuntu tu. Ku na maŋi ku yɪ dɪbam tɪti wɔ nɔɔnɔ, naa ku na yɪ maleka mu zɪ nuŋi wɛyuu, yɪ ka na brɪ abam kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ, We wó cɔɔɪ ku tu.

⁹ Amɔ nan ta wó joori a fɔɔɪ a ta nɪnɛnɪ dɪbam na maŋi dí ta kulɔ dɪ abam tɪn. Nɔɔnɔ na brɪ abam kwɛr-ywɛŋɛ kadoŋ, yɪ ku dai We kwɛr-ywɛŋɛ kalu á na maŋi á sɛ tɪn, We wó cɔɔɪ ku tu.

¹⁰ A na tagɪ kulɔ tɪn, ku dai nɪ a lagɪ sɪ nabiinɛ mu sɛ nɪ a na ki kulɔ tɪn maŋi, ku yɪ sɪ We mu sɛ nɪ a na ki te tɪn

maŋi. A nan ba lagɪ sɪ a pa nabiinɛ wɔwɔ poli dɪ amɔ. A ya na lagɪ kuntu, a bá wanɪ a taa yɪ Zezi Krisi tɪntɔŋnɔ.

Ku na ki te yɪ Pooli ji Zezi tɪntɔŋnɔ tɪn

¹¹ A ko-biɛ-ba, a lagɪ sɪ á lwarɪ nɪ Zezi kwɛr-ywɛŋɛ kalu amɔ dɛen na tɔɔli a brɪ abam tɪn wɔ nuŋi nabiinɛ te.

¹² Ku dai nabiinɔ mu kwe-ka o pa-nɪ sɪ a tɔɔli. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan wɔ zaasi-nɪ-ka. Ku yɪ Zezi Krisi tɪti mu vɪri amɔ o kwɛr-ywɛŋɛ kam.

¹³ Abam maŋi á ni amɔ dɛen na tɔɔɪ Zwifɛ cullu tɪn cwɛŋɛ kam yɪ a ki te tɪn. A dɛen tiini a bɛɛsɪ Zezi nɔɔna bam, yɪ a ya kwaana sɪ a cɔɔɪ ba kɔɔɔ kum maama.

¹⁴ Ku na yɪ a yuu donnɛ bam wɔnɪ, a dɛen sɛ Zwifɛ bam cullu tɪn a dwɛni ba zanzan, amɔ dɛen na kwaanɪ a tɔɔɪ dí nabaara bam cwe sɪm lanyɪranɪ tɪn ŋwaanɪ.

¹⁵ Dɪ kuntu maama, We ki-nɪ yu-yoŋo yɪ DI kuri-nɪ ku loori ba na wó lɔ-nɪ tɪn. DI laan ma bɛŋi-nɪ sɪ a taa tɔŋɪ a pa-DI.

¹⁶ Maŋa kalu DI wɔbɔŋa na lagɪ tɪn mu DI vɪri-nɪ sɪ a lwarɪ DI Bu wɔm, sɪ a daari a tɔɔli o kwɛr-ywɛŋɛ kam a brɪ dwi-ge tiinɛ. Maŋa kam kuntu nɪ a wɔ ve a bwe nɔɔn-nɔɔnɔ wɔŋo ka ŋwaanɪ.

¹⁷ Amɔ wɔ ve Zeruzalem sɪ a na balɔ na maŋi ba yɪ Zezi tɪntɔŋna ba loori amɔ tɪn. A nan yɔɔri Arabi mu a vu. Kuntu kwaga nɪ mu a laan joori a ba Damasɪ.

18 Bina yato na ke tin, a laan ma zaŋi a vu Zeruzalem si a na Pɩyeeri, si dí lwarɩ daani. A ma ki da fugə-yanu o tee ni.

19 Amɔ daa wɔ ne Zezi tintɔŋɔ wɔdonj a wɔli da, ku na dai dí Yuutu Zezi nyaani Zakɩ yirani mu a nea.

20 A na pupɔni wəənu tilɔ maama tin yi cɩga mu. We ye amɔ wɔ. Ku nan dai wwan mu a fɔga.

21 Kuntɔ kwaga ni, a laan ma zaŋi a tɔli a vu Siiri di Silisi tɩni dim.

22 Zezi Krisi noona balɔ na wɔ Zude tɩni dim ni tin ya daa ta wɔ ne amɔ di ba yi.

23 Ba nan manjɩ ba ni noona badaara na te amɔ taani ba wɩ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ deen ya na beesi dibam tin laan mu zagɩ o kikiə, yi o wɔra o tɔɔli We kwər-ywəŋə kam si o pa noona ba ba se Zezi Krisi, yi ku yi Zezi cwəŋə kam kuntɔ mu o deen kwaana si o ya cɔgi.»

24 Ba na ni amɔ taani kuntɔ tin, ku ma pa ba zuli We lanyirani.

2

Pooli na ŋɔɔni di Zezi tintɔŋna badonnə te tin

1 Bina fugə yana na ke tin, amɔ di Banabasi ma joori dí vu Zeruzalem. A ma ja Titi di a wɔli da.

2 Ku nan yi We mu bri-ni si a vu dáani. A ma vu a na balɔ ba na nii ni ba yi Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə tin. A na ne-ba tin, amɔ di bantɔ yirani ma jəni daani dí ŋɔɔni, si a pa ba lwarɩ

kwər-ywəŋə kalɔ a na yəni a bri dwi-ge tiinə bam tin. Beŋwaani amɔ ba lagɩ si a na puli a bri kwər-ywəŋə kalɔ tin di a ta na jɩgi kalɔ a bri lele tin ji kafɩ.

3 Titi wɔlɔ na tɔgi di amɔ o vu Zeruzalem tin maa yi Greki tu. Ba nan wɔ fi-o ba pa o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri te tin.

4 Nɔɔna badaara nan mu wɔra ba na pai ba yi Zezi karabiə yi ba yagi ba dai. Nɔɔna bam kuntɔ ya ŋɔgi mu ba zɔ Zezi kɔgɔ kum wɔ, si ba maani dibam ba nii dí na ŋwi di Zezi Krisi yi dí te dí tɩti te tin. Ba nan lagɩ si ba pa dí joori dí ji gambe mu Zwifə bam cullu tim ŋwaani.

5 Dí nan wɔ se-ba di finfin di, si ba yi wantɩ ba cɔgi cɩga kalɔ abam na manjɩ á lwarɩ We kwər-ywəŋə kam wɔni tin.

6 Amɔ deen na ve a ŋɔɔni di balɔ ba na wɩ ba yi Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə tin, ba wɔ ne wɔŋo si ba wɔli amɔ zaasum dim ni. Ba nan na suni ba yi yigə tiinə, naa ba na dai di, ku dai kulɔkulɔ di amɔ, beŋwaani We ba kuri noona daani.

7 Bantɔ nan ne ni We mu suni DI ki DI kwər-ywəŋə kam amɔ jɩja ni si a ja vu a bri dwi-ge tiinə, ni DI na ki-ka Pɩyeeri jɩja ni si o ma bri Zwifə bam te tin.

8 Beŋwaani We mu pe Pɩyeeri dam si o taa yi Zezi tintɔŋɔ Zwifə bam ŋwaani. Ku nan yi dintɔ di mu pe amɔ dam si a taa yi Zezi

tuntuhnu dwi-ge tiinə bam
ɲwaanɪ.

⁹ Zaki dɪ Pɪyɛɛri dɪ Zan
balu ba na nii ni ba yi Zezi
kɔgɔ kum dɪdɛera tɪn ma
lwarɪ ni, ku yi Wɛ mu pɛ-nɪ
yu-yoŋo sɪ a taa tɔŋɪ tɪtɔŋɪ
dɪm kuntu. Kuntu ɲwaanɪ
ba ma sɛ sɪ amu dɪ Banabasi
taa tɔŋɪ dɪ ba, yi ba ja dɪ ja.
Dɪ maama ma sɛ ni amu dɪ
Banabasi maŋɪ sɪ dɪ vu dwi-
ge tiinə bam te mu dɪ bri-
ba Wɛ kwɛr-ywɛŋə kam, sɪ
bantɔ dɪ maŋɪ Zwifə bam tee
ni ba bri-ka.

¹⁰ Woŋo didba yɪranɪ mu
ba loori dɪbam, sɪ dɪ yi
swe ku ni ni. Ku yi sɪ dɪ
guli dɪ zəni yinigə tiinə balu
na wɔ ba kɔgɔ kum wɔni
Zeruzalem ni tɪn. Mu woŋo
kulu a na tiini a kwaanɪ a
kia.

*Pooli na bri ni Pɪyɛɛri ki
ku wɔ maŋɪ te tɪn*

¹¹ Ku daari maŋa kalu
Pɪyɛɛri dɛɛn na tu o wɔ
Antɔsɪ ni tɪn, mu amu kaan-
o jaja, sɪ a bri-o ni o wɔ ki
cɪgə.

¹² Bɛɲwaanɪ, o na yi
Antɔsɪ tɪn, o yəni o tɔgɪ o
di dɪ dwi-ge tiinə mu. Ku
daari, nɔɔna badonnə na
nunɪ Zaki-ba te ba ba dāanɪ
tɪn, Pɪyɛɛri laan pipiri o
wɔbɔŋa yi o vɪn sɪ o taa tɔgɪ
o di dɪ dwi-ge tiinə bam. O
pɔɔri o tɪtɪ kuntu, bɛɲwaanɪ
o kwarɪ balu na bri ni wulu
maama na tɔgɪ Wɛ cwɛŋə
tɪn maŋɪ sɪ o go ni Zwifə
bam na goni ba bəkəri te
tɪn.

¹³ Zwifə balu na tu ba sɛ
Zezi tɪn badaara dɪ ma ji

pipiri-nyɪna ni Pɪyɛɛri na ki
te tɪn, yi Banabasi dɪ yagɪ
o tɪtɪ o pa ba ja-o ba zɔ ba
pipirim dɪm wɔni.

¹⁴ Kuntu mu a nɛ ni ba daa
ba tɔgɪ cɪgə kalu Wɛ kwɛr-
ywɛŋə kam na bri tɪn. A
laan ma zɪgɪ ba maama yigə
ni, yi a ta dɪ Pɪyɛɛri a wɪ:
«Nmɔ yi Zwifu mu, yi n ki
ni n yi dwi-ge tu mu te yi n
daa ba tɔgɪ Zwifə callu tɪm.
Bɛɛ nan mu yi n laan lagɪ sɪ
n fin dwi-ge tiinə bam sɪ ba
sɛ Zwifə bam callu tɪm?»

¹⁵ Ku yi cɪgə mu, dɪbam yi
Zwifə bam tɪtɪ dwi mu, sɪ dɪ
dai dwi-ge tiinə balu na yəri
Wɛ callu tɪm tɪn.

¹⁶ Dɪ ku dɪ, dɪbam laan tu
dɪ lwarɪ ni nɔɔnu wó na cɪgə
Wɛ tee ni mu dɪ o na ki o wɔ-
didba dɪ Zezi Krisi yɪranɪ,
sɪ ku dai ni o na sɛ callu
tɪlɔ Wɛ na pɛ Zwifə bam tɪn
ɲwaanɪ. Kuntu tɪn, dɪ tu dɪ
ki dɪ wɔ-didba dɪ Zezi Krisi
sɪ ku pa dɪ na cɪgə mu Wɛ tee
ni, bɛɲwaanɪ ku pɔpɔni ku
wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnu bá wanɪ o
na cɪgə Wɛ tee ni Dɪ callu
tɪm sɛɛm ɲwaanɪ.»

¹⁷ Dɪbam balu na ɲwɪ dɪ
Zezi Krisi tɪn jigɪ tɪna ni
dɪ wó na cɪgə Wɛ tee ni.
Ku nan ya na yi cɪgə ni
dɪbam balu na ba tɔgɪ Zwifə
bam callu tɪm tɪn yi nɔn-
balwaarɔ mu Wɛ yigə ni,
ku bri ni Zezi tɪtɪ mu ganɪ
dɪbam sɪ dɪ tusi na? Aye. Ku
dai kuntu.

¹⁸ Amu nan na joori a
pipiri a sɛ Zwifə callu tɪm a
ya na maŋɪ a yagɪ tɪ tɔgɪm
tɪn, ku bri ni a yi nɔɔnu
wulu na ki o cɔgɪ callu tɪm

tin mu.

¹⁹ Wε cullu tum titi mu bri ni amu nyi di nɔɔnu wɔlu na tigi tin mu te, ti nan daa ba jigɔ dam amu baɲa ni Zezi na vri-ni tin ɲwaani. Ku nan ki kuntu, si ku pa a taa ɲwi Wε ɲwaani mu.

²⁰ Ba deen na pagɔ Zezi Krisi tɔun-dagara baɲa ni tin, ku nyi di amu tɔgi did-o mu a ti. Ku daa dai amu titi mu ɲwi, ku yi Zezi Krisi mu ɲwi a wɔni. A na jigɔ ɲwia kalu lele kuntu lɔgu baɲa ni tin, ku yi a na ki a wɔ-didva di Wε Bu Zezi tin ɲwaani mu. Wɔntu mu soe amu, yi o se o ti amu ɲwaani.

²¹ A bá se si a vɛn Wε pɛeri dilu DI na pɛ-ni zaani tin. Nɔɔnu ya na wó wani o na ciga Wε tee ni o na tɔgi DI cullu tum tin ɲwaani, ku bri ni Zezi Krisi tɔuni dɛm ya yi kafe mu.

3

Dí na kí dí wɔ-didva dí Zezi mu dí wɔ na ciga Wε tee ni

¹ Abam Galati tiinə-ba, á kikiə nyi di ba tulimi abam mu ba pa á swan daa tərə te. Ba deen tɔoli ba bri abam jaja ku na ki te yi Zezi Krisi ti tɔun-dagara kam baɲa ni tin.

² A nan lagɔ a bwe abam wɔɲo didva yiranu mu a nii. Abam deen na jonɔ Wε Joro kum yi ku wɔ á wɔni tin, ku yi á titɔɲa na tɔgi cullu tum tin ɲwaani mu na? Awo. Ku yi á na ni Wε kwər-ywəɲə kam yi á se tin ɲwaani mu.

³ Bεε mu yi á ba jigɔ swan kuntu? Abam na puli á tɔgi Zezi di Wε Joro kum dam tin, á laan lagɔ si á pipiri á da-o di á titi dam mu á vu á guri na?

⁴ Wəənu tilu maama na ki abam titari ni tin wó ji kafe mu na? Aye. Amu buɲi ni ti bá ji kafe.

⁵ Wε na pɛ abam DI Joro kum yi DI daari DI ki wɔ-kɛkagɔla abam titari ni tin, DI ki kuntu abam titɔɲa na tɔgi cullu tum tin ɲwaani mu na? Aye. Ku yi á na ni Wε kwər-ywəɲə kam yi á ki á wɔ-didva di Zezi tin ɲwaani mu.

⁶ Kuntu mu ku pupuni Wε tɔnɔ kum wɔni ku wɔ: Abraham ki o wɔ-didva di Wε, yi Wε pa o na ciga ku ɲwaani.

⁷ Kuntu mu wó pa á lwarɔ ni Abraham dwi tiinə ciga ciga yi balu na ki ba wɔ-didva di Wε tin mu.

⁸ Faɲa faɲa tin ku maɲi ku pupuni Wε tɔnɔ kum wɔni ku wɔ: Wε wó pa dwi-ge tiinə di na ciga DI tee ni, di ba na ki ba wɔ-didva di DI tin ɲwaani. Mu ku kuri Wε de yigə DI ta DI kwər-ywəɲə kam di Abraham DI wɔ: «Amu wó ta nmu ɲwaani mu a ki lɔgu baɲa dwi maama lanyiranu.»

⁹ Kuntu tin, balu maama di na ki ba wɔ-didva di Wε ni Abraham deen na ki o wɔ-didva di DI te tin, Wε di wó ki-ba lanyiranu.

¹⁰ Ku daari balu na tigi cullu tum si ba ma na ciga Wε tee ni tin wó na cɔgum. Beɲwaani ku pupuni

Wε tɔnɔ kum wɔni kɔ wɔ: «Wɔlɔ maama na wɔ tɔgi kɔlɔ maama na pɔpɔni kɔ ki Wε cullu tɔnɔ kum wɔni tɔn, Wε wɔ cɔgi kɔntɔ tu.»

11 Dí nan ye lanyirani ni, nɔɔn-nɔɔnɔ bá na cɔga Wε tee ni di o na tɔgi cullu tɔm tɔn nɔwaani. Kɔ nan pɔpɔni kɔ wɔ: «Wɔlɔ na jigi cɔga Wε tee ni tɔn mu yi wɔlɔ na ki o wɔ-dɔdɔa di Dɪ tɔn, oó na nɔwɔa cɔga cɔga.»

12 Nɔɔnɔ na tɔgi cullu tɔm kɔ dai ni o ki o wɔ-dɔdɔa di Wε, ni kɔ na pɔpɔni kɔ wɔ: «Wɔlɔ na ki Wε cullu tɔm na bri te tɔn wɔ na nɔwɔa kɔ nɔwaani.»

13 Dɔbam nan na wɔ ki kɔlɔ maama Wε cullu tɔm na bri tɔn, dí manɔ si dí na cɔgɔm mu. Zezi Kriɔi nan mu tigi tɔɔn-dagara kam baɔa ni o ma li dɔbam cɔgɔm dɔm kɔntɔ wɔni. Wε ma pa Zezi lɔni dɔbam yuu ni o na cɔgɔm dɔlɔ dɔbam ya na manɔ si dí na tɔn. Kɔ yi ni kɔ na pɔpɔni kɔ wɔ: «Wɔlɔ maama ba na gɔ ba lɔ daa yuu ni tɔn, Wε mu cɔgi kɔntɔ tu.»

14 Zezi Kriɔi dɛɛn se o ti kɔntɔ dɔn mu, si kɔ wani kɔ pa Wε ki dwi-ge tiinɔ di lanyirani, ni Dɪ dɛɛn na goni ni di Abraham te tɔn. Kɔntɔ nɔwaani dɔbam wɔ wani dí jɔɔi Wε Joro kum, ni Dɪ na goni ni si Dɪ pa dɔbam te tɔn, dí na ki dí wɔ-dɔdɔa di Dɪ tɔn nɔwaani.

Wε na goni ni Dɪ pa Abraham te tɔn

15 A ko-biɔ-ba, a lagɔ a ma lɔgɔ baɔa woɔo mu a ma

bri abam Wε cɔga kam na yi te tɔn. Nɔɔna bale na ki ni dɔdɔa ba go ni ba pa daani woɔo baɔa ni, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá wani o cɔgi ba ni dɔm kɔntɔ, naa o ki woɔo kɔdɔn o daa wɔli da.

16 Wε dɛɛn na goni ni di Abraham tɔn, kɔ yi di o naa kum di mu. Kɔ na pɔpɔni te tɔn, kɔ wɔ tagɔ ni o naaru. Kɔ pɔpɔni kɔ wɔ o naa mu. Kɔ bri ni kɔ yi nɔɔnɔ dɔdɔa taani mu, yi o naa kum kɔntɔ mu yi Zezi Kriɔi.

17 Kɔlɔ amɔ na lagɔ a ta tɔn mu yi si, Wε dɛɛn goni ni di Abraham, yi kɔntɔ kwaga ni, bɔna biɔ yana di fiintɔ (430) laan na ke tɔn, Dɪ daa ma kwe Dɪ cullu tɔm Dɪ pa Zwifɔ bam. Wε cullu tɔm kɔntɔ nan bá wani ti cɔgi ni dɔlɔ Dɪ ya na manɔ Dɪ go di Abraham tɔn. Ti bá wani ti pa Dɪ ni-gonim dɔm ji kafe.

18 Wε ya na pe nɔɔna Dɪ pɛɛri dɔm ba na tɔgi Dɪ cullu tɔm tɔn nɔwaani mu, Dɪ ni-gonim dɔm ya daa ba jɔgi kuri. Dí nan ye ni, Wε pe Abraham Dɪ pɛɛri dɔm Dɪ na goni ni dɔd-o tɔn nɔwaani mu.

Wε cullu tɔm kuri na yi te tɔn

19 Kɔ nan na yi kɔntɔ, beɔwaani mu yi Wε kwe Dɪ cullu tɔm Dɪ pa Zwifɔ bam? Dɪ kwe-ti Dɪ wɔli Dɪ ni-gonim dɔm ni, si kɔ wani kɔ pa dí lwarɔ kɔlɔ na yi lwarɔm tɔn mu. Dɪ cullu tɔm dɛɛn manɔ si ti taa wɔra, si kɔ vu kɔ yi manɔ kam Abraham naa kum na wɔ ba lɔgɔ baɔa tɔn mu. Wɔntɔ mu yi wɔlɔ Wε na goni Dɪ ni

dum o n̄waaɲi tɪn. Wɛ dɛɛn tɔgɪ Dɪ maɛsɪ sɪm jɪɲa mɔ Dɪ kwe Dɪ cullu tɪm Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam, yɪ yiginu dɛɛn mɔ wɔ bantɔ dɪ Wɛ titari nɪ.

²⁰ Yiginu na wɔ nɔɔna bale titari nɪ, o ba wɔra nɔɔnɔ didɔba n̄waaɲi, Wɛ nan yɪ didɔba mɔ. Dɪ na goni Dɪ ni dɪ Abraham tɪn, Dɪ yɔɔri Dɪ n̄ɔɔni dɪ Abraham titi mɔ.

²¹ Kɔntɔ maama nan bɪri nɪ Wɛ cullu tɪm wari ti maɲɪ dɪ Dɪ ni-gonim dɪm mɔ na? Awo, kɔ dai kɔntɔ. Cullu tɛrɛ ti na wɔ wani ti pa nɔɔna na n̄wɪa Wɛ tee nɪ. Cullu tintɔ donɲ ya na wɔra, ti ya wɔ wani ti pa nɔɔna na cɪga Wɛ tee nɪ.

²² Wɛ tɔnɔ kɔm nan bɪri dɪbam nɪ nabiinɛ maama wɔ lwarɪm dam kuri nɪ mɔ. Kɔntɔ, kɔ yɪ balɔ na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi tɪn yɪranɪ mɔ wɔ jɔɲi pɛɛri dɪlɔ Wɛ na goni ni sɪ Dɪ pa balɔ na jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tɪn.

²³ Kɔ daari, kɔ na wɔ loori sɪ Zezi ba sɪ dɪ kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba did-o tɪn, dɪbam dɛɛn nyɪ nɪ dɪ wɔ pɪna digɛ nɪ mɔ te, cullu tɪm na cɛɲi dɪbam tɪn n̄waaɲi, yɪ kɔ vu kɔ yɪ maɲa kalɔ Wɛ na vɪri dɪbam dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ te tɪn.

²⁴ Kɔntɔ mɔ cullu tɪm dɛɛn jɪgɪ dɪbam ti kweɔ, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maɲa kam dɪ na lwarɪ Zezi Krisi tɪn, sɪ dɪ laan na cɪga Wɛ tee nɪ dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba did-o tɪn n̄waaɲi.

²⁵ Dɪbam laan nan na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn, woɲo daa tɛrɛ kɔ na wɔ ta te dɪbam.

²⁶ Abam na n̄wɪ dɪ Zezi Krisi tɪn, á maama yɪ Wɛ biɛ mɔ á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tɪn n̄waaɲi.

²⁷ Abam wɔlɔ maama ba na miis-o na wɔni tɪn laan n̄wɪ dɪ Zezi Krisi mɔ, yɪ o nyɪ dɪ Zezi titi mɔ te.

²⁸ Kɔntɔ tɪn, kampwara daa tɛri Zwifu dɪ dwi-ge tu laɲa nɪ. Kampwara nan ta tɛri gamba dɪ wɔlɔ na te o titi tɪn laɲa nɪ. Kampwara nan tɛri baarɔ dɪ kaani laɲa nɪ dɪ. Abam na n̄wɪ dɪ Zezi Krisi tɪn, á maama yɪ woɲo didɔba mɔ.

²⁹ Abam na yɪ Zezi Krisi nɔɔna tɪn, kɔ pɛ á tɔgɪ á yɪ Abraham naarɔ mɔ, yɪ á wɔ jɔɲi pɛɛri dɪlɔ Wɛ na goni ni sɪ Dɪ pa Abraham naarɔ tɪm tɪn.

4

¹⁻² Kɔlɔ amɔ na lagɪ a ta tɪn, kɔ nyɪ dɪ bu na wɔ ba o jɔɲi o ko sɔɲɔ o taa te te tɪn mɔ. Wɔntɔ ta na yɪ bu maɲa kalɔ tɪn, nɔɔna mɔ yɛni ba nii o baɲa nɪ, o ta ba te o titi, yɪ ba nan ye nɪ wɔntɔ mɔ wɔ ba o taa te o ko wɔm wɛɛnu tɪm maama. O na yɪ bu kɔntɔ tɪn, nɔɔna mɔ wɔra ba na nii o wɛɛnu tɪm baɲa nɪ ba pa-o, sɪ kɔ taa ve maɲa kam o ko wɔm na pɛ ni sɪ o taa te o wɛɛnu tɪm tɪn.

³ Kɔ nan yɪ bɪdɪwɪ mɔ dɪ dɪbam dɪ. Dɪ dɛɛn ta na wɔ lwarɪ Wɛ cɪga kam na yɪ te tɪn, lɔgɔ baɲa wo-yɔɔrɔ mɔ te dɪbam nɪ dɪ yɪ gambe mɔ te.

⁴ Kɔ daari, maɲa kam dɪ Ko Wɛ na lagɪ tɪn na sunɪ ka yɪ tɪn, Dɪ tɔɲɪ Dɪ titi Bu mɔ

yi o ba lɔɔɔɔ baɲa. O na tu tun, ku yi kaani mu lɔɔɔ-o, yi o ba o se o toɔɔi We cullu tum,

⁵ si o wani o vri noona balu cullu tum na te tun. O ma ŋwi di lwarim jini si ku pa di wani di ji We biə.

⁶ A nan na sɔɔɔni á ji We biə tun, DI laan tɔɔɔi DI Bu wum Joro mu si ku ba ku taa wu á bicara ni, yi ku pai di bæ We ni di Ko Baba.

⁷ Kuntu maa bri ni di daa dai gambe, si di laan yi We biə mu. Di nan na yi We biə kuntu tun, We wu pa di taá te wo-laaru tɔɔɔ maama DI na tiɲi si DI pa DI biə bam tun.

Pooli na jigi liə Galati tiinə bam ŋwaani te tin

⁸ Faɲa faɲa tun, abam deen ya yəri We, yi á pa lɔɔɔɔ baɲa wo-yoɔɔɔ te abam ni á yi gambe mu te. Abam deen pai ti yi wa mu, yi ti yagi ti dai kulukulu.

⁹ Ku daari lele kuntu abam laan tu á lwarɔ We. Ku nan na yi ciga, We lwarɔ abam. Bɛɛ nan mu yi á laan buɲi si á daa joori á taá zuli lɔɔɔ baɲa wo-yoɔɔɔ tɔɔɔ na ba jigi dam yi ti ba jigi kuri di tun? Beɲwaani mu á lagi si á joori á ba á taá yi ti gambe?

¹⁰ Abam yəni á kuri da yadonnə si á taá zuli-ya, di canɔ sidonnə di mume sidonnə bini wuni di bina yadonnə di.

¹¹ Amu jigi liə mu abam ŋwaani, si dedon amu titɔɔɔ yam maama a na tɔɔɔi abam tee ni tun wu ji kafe.

¹² A ko-biə-ba, a loori abam si á taá lwəni amu á toɔɔi We ni amu na toɔɔi-DI te

tun, beɲwaani amu di yi ni abam na yi te tun mu. A deen na wu abam tee ni tun, á wu ki-ni kulukulu á cɔɔi.

¹³ A wu wani á guli ni, ku yi amu yawu kum ŋwaani mu pe a manɔ abam tee ni a puli a toɔɔi We kwər-ywəɲə kam a bri abam.

¹⁴ Di kuntu di, a yawu kum na tiini ku yaari abam te tun, á wu se si á yaali-ni, á nan wu yagi-ni. Abam nan ki-ni lanyirani ni We maleka mu te, yi á jonɔ-ni lanyirani ni Zezi Krisi titi mu te.

¹⁵ Abam deen jigi wupolo di amu. A ye lanyirani ni, á na jigi wupolo di amu te tun, á ya na wai á yiə titi di á lənə, á ya wu ləni-ya á pa-ni. Bɛɛ nan mu kia yi á wupolo kum kuntu je?

¹⁶ Amu nan na tagi ciga di abam tun laan mu pe a ji á dum na?

¹⁷ Ku nan na yi noona balu na pipiri We ciga kam yi a manɔ a ta ba taani tun, bantu kwaanɔ si ba pa á wubuɲa taa toɔɔi-ba mu, yi ku nan ba zəni abam. Ba lagi si ba cɔɔi amu di abam mu daani, si á daari á taá toɔɔi bantu.

¹⁸ Noonu na kwaanɔ o toɔɔi wulu na toɔɔi ciga lanyirani tun kwaga, kuntu lana. Ku lana si á taá toɔɔ-o kuntu manɔ maama mu, si ku wu manɔ si ku taa yi manɔ kalu yirani amu na wu ta wu abam tee ni tun.

¹⁹ A biə-ba, amu daa ta tiini a jigi yaara abam ŋwaani, ni kaani na vri

pugə te tɪn mʊ. Amʊ nan wʊ ta jɪgɪ liə kʊntʊ dɪ abam, sɪ kʊ vʊ kʊ yɪ maŋa kam á na wʊ ta ŋwɪ nɪ Zezi Krisi na lagi te tɪn.

²⁰ Amʊ ya tiini a lagi sɪ a taa wʊ abam tee nɪ mʊ lele kʊntʊ, sɪ a wanɪ a fɔgɪ a ŋɔɔnɪ wəənu tɪm kʊntʊ a brɪ abam, sɪ kʊ zəni abam. Bɛŋwaanɪ amʊ daa yəri kʊlʊ a na wʊ ta a brɪ abam tɪn.

Agaarɪ dɪ Sara mɪmaŋa yam na brɪ dɪbam kʊlʊ tɪn

²¹ Abam balʊ na lagi sɪ á sɛ Wɛ cullu tɪm, á daa ta wʊ lwarɪ Wɛ cullu tɔnɔ kʊm na brɪ te tɪn.

²² Wɛ tɔnɔ kʊm brɪ dɪbam nɪ dí nabaarʊ Abraham dɛɛn jɪgɪ bəkərə sɪle mʊ. O lɔgɪ dɪdʊa kam dɪ gamba-kana na wʊ o sɔŋɔ nɪ tɪn. Kʊ daarɪ o tɪtɪ kaanɪ wʊm dɪ ma lʊ bəkərə o wəli da. O tɪtɪ kaanɪ wʊm yɪrɪ mʊ Sara, kʊ daarɪ wʊlʊ na yɪ gamba-tɪn yɪrɪ mʊ Agaarɪ.

²³ Bəkərə kalʊ gamba-kana kam na lɔgɪ tɪn lʊra kam dɛ nabiinə lʊra cwəŋə na yɪ te tɪn mʊ. Kʊ daarɪ bəkərə kalʊ o tɪtɪ kaanɪ wʊm na lɔgɪ tɪn, kʊ yɪ Wɛ na goni nɪ Dɪ pa-o nɪ ó lʊ tɪn ŋwaanɪ mʊ o lɔga.

²⁴ Kʊ maa yɪ nyɪnyɔgʊ mʊ dɪ kaana bam kʊntʊ bale, sɪ kʊ brɪ dɪbam cwe sɪle tɔgɪm na yɪ te tɪn. Kaana bale bam kʊntʊ ta brɪ dɪbam Wɛ na goni Dɪ nɪ Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam kuni bile te tɪn mʊ. Agaarɪ mʊ nyɪ dɪ cullu tɪlʊ Wɛ na pɛ Zwifə bam Sinayi piu kʊm yuu nɪ tɪn. Balʊ na tɔgɪ cullu tɪm kʊntʊ tɪn nyɪ

dɪ gambe mʊ, nɪ Agaarɪ dɪ o biə na yɪ gambe te tɪn.

²⁵ Agaarɪ mʊ nyɪ dɪ Sinayi piu kʊm, kʊ na wʊ Arabi nɪ tɪn. Zwifə bam dɪ nan tɔgɪ cullu tɪlʊ Wɛ na pɛ dáanɪ tɪn mʊ. Kʊntʊ tɪn, Zeruzalem na wʊra zɪm dɪ kʊ nɔn-biə bam maama tɪn, ba dɪ yɪ gambe mʊ, cullu tɪm na te-ba tɪn ŋwaanɪ.

²⁶ Kʊ nan na yɪ Wɛ tɪtɪ tɪlʊ Zeruzalem kʊlʊ na wʊ weyuu nɪ tɪn, kʊntʊ yɪ tɪlʊ kʊlʊ dɪbam na yɪ kʊ nɔn-biə tɪn mʊ. Kʊ maa nyɪ dɪ dɪbam nu wʊlʊ na lɔgɪ dɪbam yɪ dí dai gambe, nɪ Sara dɛɛn na lɔgɪ o bu wʊm yɪ o dai gamba te tɪn.

²⁷ Kʊ pʊpʊnɪ Wɛ tɔnɔ kʊm wʊnɪ kʊ wɪ:

«Nɪmʊ wʊlʊ na yɪ ka-dʊgʊ yɪ n wʊ jaanɪ pugə n lʊ tɪn,

ta n kɪ wʊpɔlo sɪ n ta n caka, nɪmʊ na wʊ di ywəəni tɪn ŋwaanɪ.

Bɛŋwaanɪ kaanɪ wʊlʊ barʊ ya na yag-o tɪn laan wʊ ba o taa jɪgɪ biə zanzan o dwəni kaanɪ wʊlʊ na jɪgɪ barʊ tɪn.»

²⁸ A ko-biə-ba, kʊ na yɪ abam, á laan jɪgɪ Wɛ tɪtɪ biə mʊ Dɪ ni-gonim dɪm ŋwaanɪ, nɪnɛɛnɪ Sara bu Yizakɪ lʊra kam na dɛ te tɪn.

²⁹ Faŋa faŋa tɪn, Abraham bu wʊlʊ lʊra kam na dɛ nabiinə lʊra na tɔgɪ te tɪn mʊ bɛɛsɪ o bu wʊlʊ lʊra na tɔgɪ Wɛ Joro kʊm wʊbʊŋa na yɪ te tɪn. Dɪ zɪm maama dɪ, Wɛ tɪtɪ biə bam ta nat bɛɛsa kʊntʊ dɔŋ mʊ.

³⁰ Wɛ tɔnɔ kɔm nan brɪ dɪbɛm kɔ wɪ: «Zɛli kaanɪ wɔlɔ na yɪ gambaa tɪn dɪ o bu wɔm, sɪ ba nuŋi n sɔŋɔ nɪ. Bɛŋwaanɪ kɔ wɔ maŋɪ sɪ bu wɔm kɔntɔ tɔɔɪ dɪ n tɪtɪ kaanɪ wɔm bu wɔm o taa te nmɔ wɛənu tɪm.»

³¹ Kɔntɔ, a ko-biə-ba, dɪ na yɪ Wɛ biə tɪn, kɔ brɪ nɪ dɪ yɪ Abraham tɪtɪ kaanɪ wɔm biə mɔ, yɪ dɪ te dɪ tɪtɪ, sɪ dɪ dai gambaa kam biə.

5

Zezi Krisi na lagɪ sɪ dɪ taá te dɪ tɪtɪ te tɪn

¹ Zezi Krisi na vrɪ dɪbɛm o yagɪ tɪn, kɔ yɪ sɪ dɪ taá te dɪ tɪtɪ mɔ. Kɔntɔ ŋwaanɪ á fɔɔɪ á cɪ á tɪtɪ, sɪ á daa yɪ sɛ á tɔɔɪ cwɛŋə kalɔ na wɔ pa á jooɪ á ji gambɛ tɪn.

² Nan cɛgi-na amɔ Pooli na lagɪ a ta kɔlɔ dɪ abam tɪn. Abam na sɛ sɪ ba go abam nɪ Zwifə bam callu tɪm na brɪ sɪ ba go ba bəkəri te tɪn, á daa ba jigɪ nyɔɔɪ Zezi Krisi tee nɪ.

³ A ta lagɪ a ta a brɪ abam jaja nɪ, abam wɔlɔ maama na sɛ sɪ ba go-o tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o sɛ Zwifə bam callu tɪm maama mɔ.

⁴ Abam balɔ na buŋɪ sɪ á na cɪga Wɛ tee nɪ callu tɪm tɔɔɪm ŋwaanɪ tɪn, abam pɔɔɪ mɔ dɪ Zezi Krisi, yɪ o zaanɪ dɪm daa tɛri á tee nɪ.

⁵ Kɔ daari Wɛ Joro kɔm nan wɔ dɪbɛm balɔ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn tee nɪ, yɪ dɪ jigɪ tɪna lanyɪranɪ nɪ dɪ wɔ na cɪga Wɛ tee nɪ.

⁶ Dɪ na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn, dɪ na goni dɪ bəkəri naa

dɪ zɪ wɔ goni dɪ, kɔ dai kɔlɔkɔlɔ. Wɔŋɔ kɔlɔ nan na jigɪ kuri tɪn mɔ yɪ sɪ dɪ taá jigɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi, sɪ kɔ pa dɪ taá soe daanɪ lanyɪranɪ.

⁷ Abam dɛɛn yɔɔɪ á tɔɔɪ Wɛ cwɛŋə lanyɪranɪ mɔ. Wɔɔ nan mɔ cɪɔɪ á cwɛŋə sɪ á daa yɪ sɛ Wɛ cɪga kam?

⁸ Wɔlɔ na brɪ abam kɔntɔ tɪn, kɔ dai Wɛ dɪlɔ na bɛŋɪ abam sɪ á taá tɔɔɪ-DI tɪn.

⁹ Kɔ nyɪ nɪ dɪ na yɛni dɪ te te dɪ wɪ: «Dabɪlɪ finftɪn na wɔ dɪpɛ mun-lɛɛrɪ wɔntɪ, kɔvɔ pa dɪ maama fɔlɪ mɔ.»

¹⁰ Dɪbɛm maama na ŋwɪ dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi tɪn, amɔ ye nɪ dɪ wɔ ta jigɪ wɔbɔŋ-dɪdɔba mɔ. Wɔlɔ nan na jigɪ abam wɔbɔŋa o vugimi tɪn, Wɛ wɔ cɔɔɪ kɔntɔ tu o kɛm-balɔɔ kɔm ŋwaanɪ, dɪ o na maŋɪ o yɪ te dɪ.

¹¹ A ko-biə-ba, amɔ ba brɪ nɪ, nɔɔnɔ na tɔɔɪ Wɛ, o maŋɪ sɪ o go. A ya na brɪ kɔntɔ don, nɔɔna bá bɛɛsɪ-nɪ a zaasɪm dɪm ŋwaanɪ, bɛŋwaanɪ a na brɪ Zezi na tɪɔɪ te tɔvɔn-dagara kam banɔ nɪ tɪn ya bá ta yɪ ta-lɔŋɔ dɪ nɔɔna.

¹² Amɔ nan na buŋɪ te tɪn, kɔ yaá ta lana sɪ balɔ na jigɪ abam ba yaara dɪ gwɛŋə kam tɪn lɛ ba lɔwɪ ba tɪtɪ ba wɛli da, sɪ kɔ ta dai ba bəkəri gonim yɪranɪ.

¹³ A ko-biə-ba, Wɛ na bɛŋɪ abam sɪ á taá tɔɔɪ-DI tɪn, kɔ yɪ sɪ á laan taá te á tɪtɪ mɔ. A nan na sɪnɪ á te á tɪtɪ kɔntɔ tɪn, kɔ dai nɪ á wɔ ta kɪ wo-yɔɔɪvɔ tɪlɔ maama á wɔbɔŋa

na lagı tın. Á nan taá tiini á zəni daanı dı sono.

¹⁴ Bənjwaanı Wε niə yam maama brı wəjə dıdva mu, nı nɔɔnɔ maŋı sı o taa soe o doŋ nı o na soe o titı te tın.

¹⁵ Abam nan na jıgı daanı nı vara na yəni ba jıgı daanı yı ba dıni daanı te tın, á taá ye sı á wú ba á cɔgı daanı dıdva dıdva á ti.

Wε Joro kum na pai dı tɔgı cwəŋə kalv tın

¹⁶ Nan cəgi-na kulv kum a na lagı a ta tın. Pa-na Wε Joro kum taa vaı abam á ŋwıa maama wɔni, sı á yı taá sε á tɔgı wo-yɔɔrv tılv á fra na zıvri tın.

¹⁷ Bənjwaanı nabiinə wɔbɔŋa na lagı kulv tın ba jıgı fra dı Wε Joro kum. Wε Joro kum dı fra na zıvri kulv tın dı nan ba jıgı fra dı nabiinə. Kú maa brı nı wəənu tım kuntu tile wɔbɔŋa warı ya maŋı daanı. Kú ma pa á daa warı á wɔbɔŋa wəənu á kı.

¹⁸ Wε Joro kum nan na vaŋı abam, cullu tım daa wɔ maŋı sı tı taa te abam.

¹⁹ Nabiinə wɔbɔŋa na lagı sı ba taa kı wəənu tılv tın mu tıntv, tı yı jaja mu: kú yı boorim dwi maama, dı wo-digiru tıtıŋa, dı wo-zɔɔna kənə dwi maama,

²⁰ dı jwənə kaanım, dı liri dim, dı ka culi daanı, dı ka ja daanı, dı wɔ-gıv, dı ban-zɔŋɔ, dı ka beeri ka yıratv zənə, dı ka yı sε daanı, dı ka pɔɔrı daanı,

²¹ dı wo-swənə, dı sa-nyɔrı, dı nɔn-kwəlım, dı ka

kı wo-yɔɔrv tıdonnə. A nan ta wú fɔgı a kaanı abam a wəli da nı, balv na yəni ba kı wəənu tım kuntu dwi tın, ba bá tɔgı ba zı Wε paarı dım wɔni.

²² Kú daarı Wε Joro kum na pai nɔɔna yı te tın mu tıntv: Kú pai nɔɔna jıgı sono mu, dı wɔpolo, dı wɔ-zuru, dı ban-pɔnɔ, dı da-zulə, dı lanyıranı kəm, dı cıga tɔgım,

²³ dı wɔ-bono, dı ka ja n titı. Culu nan tərə kú na vın wo-laarv tıntv.

²⁴ Kú na yı dıbam balv na yı Zezi Krisi nɔɔna tın, dı lı dı wɔbɔŋ-doorə yam dı yagı, yı ya daa ba te dıbam sı dı taá kı wo-yɔɔrv tılv dı fra na zıvri tın.

²⁵ Wε Joro kum na pε dı na ŋwı-dıŋa tın, dı pa-na kú taa vaŋı dıbam dı ŋwıa maama wɔni.

²⁶ Dı nan yı kı kamunni da-yıranı sı dı pa da-wɔrv zaŋı naa dı taa jıgı wɔ-gıv daanı.

6

Dı na maŋı sı dı taá zəni daanı te tın

¹ A ko-bıə-ba, á na nε nı nɔɔnɔ kı kəm o tısi, abam balv Wε Joro kum na vaŋı tın maŋı sı á zuri á yıra mu á brı-o dı wɔ-bono, sı o joori o tɔgı cıga cwəŋə. Á nan taá yıri á titı, sı kú yı zaŋı kú pa abam dı daa tısi.

² Á taá zəni daanı á cana wɔni, sı á na kı kuntu mu á sε Zezi Krisi ni dım o na pε tın.

³ Abam wɔlv na bıŋı o pai o yı kamunu yı o yagı o daı

kulɔkulɔ tɪn, kuntɔ tu ganɪ o tɪtɪ mɔ.

⁴ Nɔɔnɔ maama manɪ sɪ o taa nii o tɪtɪ tɪtɔŋa na yɪ te tɪn mɔ. Kuntɔ tu nan na nɛ nɪ o tɪtɔŋa yam lana, o laan wɔ wanɪ o taa jɪgɪ wɔpolo dɪ o tɪtɪ na kɪ kulɔ tɪn má, kɔ dɪ sɪ o kwe o manɪ dɪ o don tɪtɔŋa na yɪ te tɪn.

⁵ Bɛŋwaanɪ nɔɔnɔ maama manɪ sɪ o tɔŋɪ tɪtɔŋɪ dɪlɔ Wɛ na pɛ-o tɪn mɔ.

⁶ Nɔɔnɔ wɔlɔ ba na zaas-o Wɛ taanɪ tɪn manɪ sɪ o kɪ o na jɪgɪ kulɔ tɪn mɔ o pa wɔlɔ na zaas-o tɪn.

⁷ Á yɪ zanɪ á ganɪ á tɪtɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o sɛgɪ o na kɪ kulɔ tɪn Wɛ yɪgɛ nɪ. Nɔɔnɔ tɪtɔŋa na wɔ pa o na nyɔɔrɪ dɪlɔ tɪn nyɪ dɪ valɔ na dugɪ o kara yɪ o manɪ sɪ o joorɪ o ba o zagɪ wænu tɪlɔ dwɪ o na dugɪ tɪn mɔ.

⁸ Nɔɔnɔ nan na tɔŋɪ wo-ycɔrɔ tɪlɔ o tɪtɪ wɔbɔŋa na lagɪ tɪn, o nyɔɔrɪ mɔ wɔ ba taa yɪ tɔbɔnɪ. Kɔ daari nɔɔnɔ nan na tɔŋɪ tɪtɔŋa yalɔ Wɛ Joro kɔm wɔbɔŋa na lagɪ tɪn, kuntɔ tu nyɔɔrɪ mɔ wɔ ta yɪ Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba tɪə Dɪ Joro kɔm na wɔ pa-o tɪn.

⁹ Kuntɔ ŋwaanɪ, dɪ nan yɪ pa yawɔrɔ zɔ dɪbam sɪ dɪ yagɪ lanyiranɪ kɛm. Dɪ na fɔgɪ dɪ zɪgɪ kɛŋkɛŋ, dɪ laan wɔ ba dɪ na nyɔɔrɪ dɪlɔ na lana tɪn.

¹⁰ Kuntɔ ŋwaanɪ, dɪ na nɛ pwəlɔ manɪ dɪ manɪ, dɪ manɪ sɪ dɪ taá kɪ lanyiranɪ dɪ nɔɔna maama, kɔ na dwe dɪdɪ dɪ dɪ ko-bɪə balɔ dɪ na jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi tɪn.

¹¹ Nii-na, amɔ tɪtɪ laan mɔ mɛ a jɪŋa a pɔpɔnɪ pɔpɔn-bu-kamunə yantɔ sɪ a pa abam.

¹² Kɔ na yɪ nɔɔna balɔ na kwaanɪ sɪ ba fɪn abam sɪ á taá gonə Zwifə bam cullu tɪm ŋwaanɪ tɪn, bantɔ yɪ balɔ na lagɪ sɪ ba na yɪrɪ mɔ nɔɔna tee nɪ dɪ ba na kɪ ba tɪtɪ te tɪn. Ba nan ba lagɪ sɪ nɔɔna taa bɛɛsɪ-ba. Kuntɔ ŋwaanɪ mɔ ba bá sɛ sɪ ba brɪ nɔɔna nɪ Wɛ wɔ vɪ-ba lwarɪm wɔnɪ Zezi Krisi na tɪgɪ tɔbɔn-dagara kam banɪ nɪ tɪn ŋwaanɪ.

¹³ Balɔ bam ba na sɛ sɪ ba taa gonɪ tɪn tɪtɪ nan ba tɔgɪ Wɛ cullu tɪm cɪga cɪga. Ba nan lagɪ sɪ ba pa abam dɪ sɛ gwɛŋə kam mɔ, sɪ kɔ pa ba na cwɛŋə ba taa ŋɔɔnɪ ba magɪ ba nyɔɔna nɪ abam sɛ á go nɪ bantɔ te.

¹⁴ Kɔ nan na yɪ amɔ, wɔŋo kulɔ yɪranɪ amɔ na wɔ ta jɪgɪ a ŋɔɔnɪ dɪ wɔpolo tɪn yɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi na tɪgɪ tɔbɔn-dagara kam banɪ nɪ o ma vɪrɪ nɔɔna te tɪn mɔ. Kɔ nan yɪ Zezi Krisi tɔbɔn-dagara kam ŋwaanɪ lɔgɔ kuntɔ wænu tɪm nyɪ nɪ tɪ tɪgɪ mɔ, tɪ daa ba jɪgɪ kuri dɪ amɔ, yɪ a dɪ nyɪ dɪ tɔ mɔ dɪ wænu tɪntɔ.

¹⁵ Nmɔ na gonə, naa n na wɔ gonɪ dɪ, kuntɔ dɪ kulɔkulɔ. Wɔŋo kulɔ nan na jɪgɪ kuri tɪn mɔ yɪ sɪ n na ŋwɪ-dɔŋa Wɛ tee nɪ.

¹⁶ Kɔ nan na yɪ balɔ na sɛ kwɪə yam kuntɔ tɪn, Wɛ wɔ pa-ba wɔ-zuru yɪ Dɪ duri ba ŋwanɪ lanyiranɪ, kɔ wəlɪ dɪ balɔ maama na yɪ Dɪ tɪtɪ nɔɔna cɪga cɪga tɪn.

17 A daa ba lagɪ sɪ nɔɔn-
nɔɔnɔ jooɾi o yaari-nɪ,
beɲwaanɪ amɔ na maɲɪ a
jɪgɪ ɲwandaala yalɔ a yɪra
nɪ tɪn bɾɪ nɪ Zezi mɔ te-nɪ.

18 A ko-biə-ba, dɪ Yuutu
Zezi Kɾisi wó pa abam yu-
yoŋo. Amina.

**Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa
EFɛɛZI TIINɛ tun
Tɔnɔ kulu Pooli
na pɔpɔni o pa
Efɛɛzi tiinɛ tun
na bri dibam
kulu tun mu tuntu**

Pooli deɛn pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Wɛ nɔɔna balu na wɔ Efɛɛzi ni tun mu. O pɔpɔni o bri Wɛ ciga kam mu, si ku zɔni Wɛ nɔɔna bam maama. O na pɔpɔni tɔnɔ kum maɲa kalu tin, o wɔ pɔna digɛ ni mu.

Pooli pɔpɔni o bri ni, ku loori Wɛ na wɔ ki lugu tin, DI maɲi DI li wɔbɔɲa si DI pa Zezi Kriɛ mu taa yi wɛɛnu tilu maama na wɔ weyuu ni di tiga baɲa ni tin Yuutu (Efɛɛzi 1:10).

Pooli de yiɲɔ o ki Wɛ le di wo-ɲunnu tilu maama DI na pe dibam DI Bu Zezi Kriɛ ɲwaani tin. O ma bri Wɛ na kuri DI nɔɔna yi DI yaɲi ba lwarim DI ma ce-ba DI pa ba ji DI biɛ Zezi tɔbɔni dum ɲwaani te tin. Kuntu, balu maama na ki ba wɔ-didɔba di Zezi tin, ku na yi Zwifɛ di dwi-ge tiinɛ di, ba laan jigi dwi didɔba mu (pɔɔrim 1-3).

O ma daari o loori balu maama na se Zezi tin, si ba taa ɲwi ku maɲi di ɲwi-dɔɲa kalu Wɛ na pe-ba tin. Beɲwaani, Wɛ na vri DI nɔɔna lwarim di tɔbɔni wɔni tin, ku yi zaani mu, ba na ki ba wɔ-didɔba di Zezi Kriɛ tin ɲwaani. Ku daari, ba

nan maɲi si ba taa ki DI wɔbɔɲa na lagɔ te tin ba ɲwɔa maama wɔni, ku na yi baara di ba kaana laɲa ni, ku na yi kwɛ di ba biɛ laɲa ni, ku na yi nɔɔna di ba yum tiinɛ laɲa ni (pɔɔrim 4-6).

Pooli kwe wɛɛnu titɔ nyinyugu mu o ma maɲi o bri Wɛ nɔɔna na yi dwi didɔba te tin:

- Dayigɛ woɲo, o bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di nɔɔnu yira mu te, yi Zezi laan nyi di yira yam yuu (1:22-23).
- Bile woɲo, o bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di digɛ mu te, yi Zezi nyi di kandwe dilu na pai digɛ kam ziga lana tin (2:20-22).
- Bitɔ woɲo, o ma bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di kaani mu te, yi Zezi laan nyi di o baru (5:21-33).

¹ Amu Pooli wɔlu Wɛ na kuri di DI titi wɔbɔɲa si a taa yi Zezi Kriɛ tintɔɲu tin mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu. A pɔpɔni si a pa abam balu na yi Wɛ nɔɔna yi á zɔburi Efɛɛzi ni tin, abam balu na ki á wɔ-didɔba di Zezi Kriɛ tin.

² Dí Ko Wɛ di di Yuutu Zezi Kriɛ wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoɲo.

Wɛ na zɔni DI biɛ te tin

³ Dí zuli-na Wɛ dilu na yi di Yuutu Zezi Kriɛ Ko tin. Dibam na ɲwi di Zezi Kriɛ tin mu pe Wɛ ki dibam lanyirani. DI ma pa dibam wo-ɲunnu tilu maama na yi

DI Joro kum nyim yi ti nunji DI sɔŋɔ kum ni tin.

⁴ Ku na loori si We ki lɔgu baɲa tin, DI maɲi DI da yigə DI kuri dɔbam mu si di taá yi DI nɔɔna Zezi Kriɪi nwaani, si di taá jigi wɔ-ponɔ DI yigə ni, si di yi tusi.

⁵ We na soe dɔbam tin nwaani mu DI wuuri DI ki DI wɔbɔɲa ni, si DI pa di togi di ji DI biə Zezi Kriɪi nwaani.

⁶ Kuntu, di zuli-na We, DI pɛeri dim na yi kamunu yi di ba jigi doɲ tin nwaani. DI kwe-di DI pa dɔbam zaani, DI Bu-sono Zezi na vri dɔbam lwarim wɔni tin nwaani mu.

⁷ Ku yi Zezi Kriɪi na tɔga yi o jana nunji tin nwaani mu o me o nwi di lwarim dim jini, si ku pa We yagi di lwarim DI ma ce dɔbam. Mu We na ki te DI bri DI zaani dim na tiini di dagi te,

⁸ yi DI ma-di DI zəni dɔbam ku ja gaali. DI ma pa di na swan dwi maama di wɔbɔɲ-nɔna lanyirani.

⁹ DI ma pa di lwarɪ DI cɔga kalɔ deen na səgi tin. Mu wɔɲo kulɔ DI na maɲi DI li wɔbɔɲa si DI togi Zezi Kriɪi nwaani DI ki tin.

¹⁰ We nan bɔɲi si, maɲa kam DI na lagi tin na yi ka ti, DI wó pa DI wɔbɔɲa sɔni ya ki, si wəənu maama la daani si Zezi Kriɪi taa yi ti yuutu, ku na yi wəənu tɔlɔ na wɔ weyuu ni di tɔga baɲa ni tin maama.

¹¹ Ku yi Zezi Kriɪi nwaani mu We kuri dɔbam si di taá yi DI nɔɔna. Kuntu mu yi

kulɔ We na maɲi DI ki DI wɔbɔɲa ni si DI ki DI pa dɔbam tin. Dɔntɔ mu yi dɔlɔ na paɪ wəənu maama sɔni ti ki yi ti togi DI wɔbɔɲa na lagi te tin.

¹² Ku nan yi dɔbam balɔ na de yigə di jigi tɔna di Zezi Kriɪi tin mu We deen kuri, si di taá nwi te na wó pa DI na zulə DI zaani kamunu kum nwaani tin.

¹³ Kuntu, abam balɔ di laan na tu á se We cɔga kam tin, abam ni We kwər-ywəɲə kalɔ na pe á na vrim lwarim wɔni tin, yi á ki á wɔ-dɔdɔa di Zezi Kriɪi. Á na nwi dɔd-o kuntu tin, We ma ki DI Joro kum á bicara ni, nɔnɛni DI na maɲi DI go ni si DI ki te tin, si ku taa yi nyunyugu kulɔ na bri ni á yi DI nɔɔna tin.

¹⁴ We na pe dɔbam DI Joro kum tin, ku pe di lwarɪ ni di laan wó ba di na wo-laaru tɔlɔ maama We na bɔɲi si DI pa dɔbam tin, si di taá cəgi si ku vu ku yi maɲa kam We na wó ba DI jɔɲi dɔbam balɔ maama na yi DI nɔɔna tin, yi ku maama wó pa We na zulə zanzan.

Pooli na loori We o pa Efeezɪ tiinə te tin

¹⁵ We na ki te maama DI pa abam tin nwaani mu, a ki DI le abam nwaani maɲa maama. A ni abam nwa ni á togi di Yuutu Zezi di á wɔ-dɔdɔa, yi á kwəri á soe We nɔɔna bam maama.

¹⁶ Kuntu nwaani mu a yəni a ki We le, yi a kwəri a loori-DI a pa abam.

17 A loori dí Yuutu Zezi Krisi Ko Wɛ dílv na jigi paari-zulə tɪn, sɪ Dɪ pa Dɪ Joro kum zəni abam sɪ á taá jigi wɔbɔŋ-ŋɔna, sɪ Dɪ vuri abam sɪ á wanɪ á lwarɪ Dɪ na yɪ wɔlv tɪn.

18 Amv loori Wɛ sɪ Dɪ pa á wɔ vuri, sɪ á wanɪ á lwarɪ Dɪ na kuri abam sɪ á taá jigi tɪna yalv Dɪ tee nɪ tɪn, sɪ á daari á lwarɪ Dɪ wo-laaru tum na tiini tɪ daga yɪ tɪ ba jigi donj te. Dɪ tinji-tɪ sɪ Dɪ ba Dɪ kwe Dɪ pa balv na yɪ Dɪ nɔɔna tɪn mv.

19 Amv ta loori Wɛ sɪ Dɪ pa á lwarɪ Dɪ dam dɪm na daga dɪ ja gaalɪ te, yɪ Dɪ ma-dɪ Dɪ zəni dɪbam balv maama na sɛ-Dɪ tɪn. Dɪ dam-fɔɔ kum kuntu mv Dɪ mɛ Dɪ tɔŋ tɪtɔŋ-kamunə yam.

20 Dam dɪm kuntu mv Dɪ mɛ Dɪ bi Zezi Krisi Dɪ pa o yagɪ tɔvɪ, yɪ Dɪ daari Dɪ ma-dɪ Dɪ zəŋ-o Dɪ pa o jəni Dɪ jazɪm nɪ Dɪ sɔŋɔ nɪ.

21 Kuntu, Zezi Krisi laan mv te wəənu tɪlv maama na jigi dam nabiinə banja nɪ tɪn. Kv na yɪ pwa dɪ didɛera maama dɪ wɔɔɔ ti-inə maama, o dam dɪm dwe tɪ maama. Kv na yɪ zɪm wəənu tum dam, naa jwa wəənu tɪlv na lagɪ tɪ ba tɪn dɪ, Zezi yurɪ dɪm mv dwe yɪra yalv maama ba na bə tɪn.

22 Wɛ ma kwe wəənu maama Dɪ kɪ Zezi Krisi dam kuri nɪ, yɪ Dɪ daari Dɪ tinj-o sɪ o taa yɪ o nɔn-kɔɔ kum yuutu, sɪ o taa te wɔŋo maama.

23 Zezi kɔɔ kum mv nyɪ dɪ o yɪra yam, kv yɪ

wɔntv mv ŋwɪ ba wɔvɪ, yɪ wɔntv mv paɪ wɔŋo maama wɔra weyuu dɪ tɪga banja je maama nɪ.

2

Ŋwɪ-dɔŋa kalv Wɛ na pɛ dɪbam tɪn

¹ Abam dɛɛn yɪ nɔɔna balv na ba jigi ŋwɪa kalv na nunji Wɛ te, á na vɪn Wɛ ni yɪ á kɪ lwarɪm tɪn ŋwaanɪ.

² Á dɛɛn ma tɔɔtɪ cwe silv na yɪ lɔɔv banja wo-yɔɔrv cwe tɪn, yɪ á daari á tɔɔtɪ sɪtaana-pɛ wɔlv na te weyuu tilampolo ciciri sɪm tɪn. Wɔntv mv yɪ sɪtaanɪ dílv laan na te balv na vɪn Wɛ ni tɪn.

³ Dɪbam maama dɛɛn tɔɔtɪ nɔɔna bam kuntu cwe sɪm mv, yɪ dí kɪ wo-zɔɔna yalv dí fra na zɔvɪ tɪn. Dí ma yəni dí kɪ wo-zɔɔna nɪ dí wɔbɔŋa dɪ dí yɪra na lagɪ te tɪn. Dɪbam dɛɛn na yɪ te tɪn mv brɪ nɪ Wɛ ban-zɔŋɔ kum ya manɪ sɪ kv ba dɪbam banja, nɪɛɛnɪ nɔɔna maama dɪ te.

⁴ Kv daari Wɛ nan tiini Dɪ jigi nɔɔna ŋwanja kv gaalɪ. Dɪ maa soe dɪbam zanzan.

⁵ Kuntu ŋwaanɪ mv Dɪ pɛ dɪbam maama Dɪ ŋwɪ-dɔŋa kam Zezi Krisi ŋwaanɪ. Wɛ na zəni dɪbam kuntu tɪn, kv yɪ manja kalv dɪbam dɛɛn na je dí lwarɪm dɪm wɔvɪ tɪn mv. Wɛ vrɪ dɪbam Dɪ yagɪ zaanɪ mv.

⁶ Wɛ pɛ dí tɔɔtɪ dɪ Zezi dí bi dí na Dɪ ŋwɪ-dɔŋa kam, yɪ Dɪ daari Dɪ zəŋi dɪbam sɪ dí tɔɔtɪ did-o dí na jəŋə je Dɪ sɔŋɔ kum nɪ.

7 Wɛ na kɪ dɪbam lanyɪranɪ Zezi ŋwaanɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ sɪ kɔ taa brɪ nɔɔna maɲa kalɔ na bɪnɪ tɪn nɪ Dɪ zaanɪ dɪm tiini dɪ daga mɔ.

8 Bɛŋwaanɪ Wɛ vrɪ abam lwarɪm wɔnɪ zaanɪ mɔ, á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn ŋwaanɪ. Kɔ daɪ abam tɪtɪ dam, kɔ yɪ Wɛ pɛɛrɪ mɔ.

9 Kɔ daɪ abam tɪtɔŋ-ŋɔna ŋwaanɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ zanɪ o ba o tee o tɪtɪ Wɛ yigə nɪ.

10 Wɛ mɔ mɔɔnɪ dɪbam. Dɪ ma pa dɪbam Dɪ ŋwɪ-dɔŋa kam Zezi Krisi ŋwaanɪ, sɪ dɪ taá kɪ kəm-laarɔ tɪlɔ Dɪ na maɲɪ Dɪ tɪŋɪ Dɪ pa dɪbam sɪ dɪ kɪ tɪn.

Balɔ na sɛ Zezi tɪn laan jigi dwi dɪdɔba mɔ

11 Abam nan maɲɪ sɪ á guli á dɛɛn na yɪ te yɪ Wɛ ya ta wɔ vrɪ abam lwarɪm wɔnɪ tɪn. Ba wɔ lugi abam Zwifə bam wɔnɪ. Á yɪ dwi-ge tiinə mɔ, yɪ Zwifə bam na brɪ ba tɪtɪ nɪ ba yɪ Wɛ nɔɔna yɪ ba goni ba bəkəri tɪn mɔ yáalt abam dɪ á na yəri á bəkəri gonim tɪn. Bantɔ na goni ba bəkəri te tɪn, kɔ yɪ nyɪnyɔgbɔ kɔlɔ nabiinə na kɪ tɪn mɔ.

12 Kantɔ maɲa kam nɪ, abam dɛɛn yəri Zezi Krisi. Á dɛɛn tɔgɪ á təri Yisɪrayelɪ dwi tiinə balɔ Wɛ na kuri tɪn wɔnɪ. Abam yigə dɛɛn tɔgɪ ka tərə dɪ Wɛ cullu tɪlɔ Dɪ na mɛ Dɪ go nɪ dɪ Dɪ nɔɔna bam tɪn wɔnɪ. Á dɛɛn na ŋwɪ ŋwɪa kalɔ lɔgbɔ baɲa nɪ tɪn, Wɛ təri á tee nɪ, yɪ á ba jigi tɪna dɪ kɔlɔkɔlɔ.

13 Kɔ daarɪ lele kɔntɔ abam na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi

tɪn, kɔ yɪ wɔntɔ na tɪgɪ yɪ o jana kam nuɲɪ tɪn ŋwaanɪ mɔ pɛ á twe dɪ Baɲa-Wɛ, yɪ abam dɛɛn ya baɲwe dɪ Dɪ.

14 Zezi Krisi mɔ pɛ dɪbam wɔ-zuru, yɪ o paɪ ywəəni wɔ dɪbam tɪtarɪ nɪ. Wɔntɔ mɔ pɛ Zwifə bam dɪ dwi-ge tiinə bam maama ji dwi dɪdɔba. O ma saarɪ sisəni dɪlɔ ya na pwe-ba yɪ ba culi daanɪ tɪn.

15 O na sɛ o pa o tɪtɪ sɪ ba gb-o tɪn mɔ pɛ Zwifə bam cullu tɪm dɪ tɪ na brɪ kɔlɔ maama tɪn ji kafɛ. Kɔntɔ mɔ o fɔgɪ Zwifə bam dɪ dwi-ge tiinə bam o kɪ daanɪ, sɪ ba maama ji dwi dɪdɔba ba na ŋwɪ dɪd-o tɪn ŋwaanɪ.

16 Ba maama laan na jigi dwi dɪdɔba kɔntɔ tɪn, o ma kwe ba dɪ Wɛ daanɪ, o na tɪgɪ tɔbɔn-dagara kam baɲa nɪ tɪn ŋwaanɪ. O tɔbɔnɪ dɪm ŋwaanɪ mɔ o pɛ ba daa ba culi daanɪ.

17 Zezi Krisi mɔ tu o tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam sɪ dɪbam maama dɪ Wɛ fɔgɪ daanɪ, kɔ na yɪ abam dwi-ge tiinə balɔ dɛɛn na baɲwe dɪ Dɪ tɪn, naa dɪbam Zwifə balɔ na maɲɪ dɪ batwarɪ dɪ Dɪ tɪn.

18 Zezi Krisi ŋwaanɪ mɔ, dɪbam maama jigi cwəŋə sɪ dɪ twe dɪ Ko Wɛ te, Wɛ Joro kum na yɪ dɪdɔba yɪ kɔ wɔ dɪ maama tee nɪ tɪn ŋwaanɪ.

19 Kɔntɔ, abam balɔ na yɪ dwi-ge tiinə tɪn, á daa daɪ vərə, á nan daɪ dwi-ge tiinə daga. Abam laan yɪ dwi dɪdɔba mɔ dɪ Wɛ nɔɔna bam, yɪ á tɔgɪ á yɪ Dɪ sɔŋɔ kum biə.

20 Abam tɔgɪ á yɪ Wɛ kɔgɔ kum nɔɔna mɔ, yɪ kɔgɔ kum

kuntɔ nyɪ dɪ digə mɔ te. Zezi tuntɔɲna bam dɪ We niɲoɲnə bam mɔ cwi digə kam kuntɔ kuri. Zezi Krisi mɔ yɪ kandwɛ dɪlɔ na paɪ digə kam zɪga lana tɪn.

²¹ O maa pa digə kam loom maama toɲɪ daani lanyiranɪ, yɪ o pa ka puli ka daga, sɪ ka taa yɪ dɪ Yuutu wɔm nyɪm o noona bam na wɔ ta zul-o da tɪn ɲwaani.

²² Abam dɪ toɲɪ á wəli We noona bam wɔni mɔ á na ɲwi dɪ Zezi tɪn ɲwaani. Kuntɔ, abam nyɪ dɪ We digə kalɔ DI na wɔra DI loa, sɪ DI taa zɔwɪ ka wɔni dɪ DI Joro kum tɪn mɔ.

3

Pooli na toɲɪ dwi-ge tiinə titari ni te tɪn

¹ Kuntɔ ɲwaani mɔ amɔ Pooli yəni a loori We a pa abam. A na toɲɪ Zezi Krisi kwərə kam a bri abam dwi-ge tiinə tɪn mɔ pɛ ba ki-nɪ piina digə ni.

² Abam nan ni ni, titɔɲɪ dɪlɔ We na pɛ-nɪ sɪ a toɲɪ abam ɲwaani tɪn, kɔ yɪ sɪ a toɲɪ DI zaani kwərə kam mɔ a bri abam.

³ Kɔ yɪ We mɔ vuri amɔ sɪ a wani a lwarɪ DI cɪga kalɔ na səgi tɪn. Kuntɔ mɔ amɔ maɲɪ a pɔpɔni cɪga kam kuntɔ taani finfin a bri abam.

⁴ Abam nan na karɪmɪ amɔ na pɔpɔni kulɔ tɪn, á wɔ lwarɪ ni amɔ ni Zezi Krisi cɪga kalɔ na səgi tɪn kuri lanyiranɪ.

⁵ Faɲa faɲa tɪn We wɔ pɛ nabiinə lwarɪ DI cɪga kam kuntɔ. DI laan nan mɛ DI

Joro kum mɔ DI vuri Zezi tuntɔɲna bam dɪ DI niɲoɲnə bam sɪ ba lwarɪ-ka.

⁶ Cɪga kam kuntɔ mɔ yɪ sɪ DI pa dwi-ge tiinə balɔ na ɲwi dɪ Zezi Krisi tɪn toɲɪ ba na wo-laaru tɪlɔ DI na lagu DI pa Zwifə balɔ na sɛ DI kwər-ywəɲə kam tɪn, sɪ ba dɪ toɲɪ ba ji dwi didɔa dɪ Zwifə bam, sɪ ba laan jɔɲɪ kulɔ We na goni ni sɪ DI pa DI noona bam tɪn.

⁷ Kɔ yɪ yu-yoɲo mɔ yɪ We kuri-nɪ sɪ a ji DI kwər-ywəɲə kam tuntɔɲnɔ, yɪ DI pa-nɪ dam DI titɔɲɪ dɪm ɲwaani.

⁸ Amɔ nan mɔ yɪ wɔlɔ na tiini a muri We noona bam maama wɔni tɪn, yɪ We daa ta pa-nɪ titɔɲ-ɲɔm dɪm kuntɔ, sɪ a taa ve dwi-ge tiinə te a bri-ba DI kwər-ywəɲə kam, sɪ ba lwarɪ Zezi Krisi wo-laaru tɪn na tiini tɪ dagɪ te, yɪ noon-noonɔ bá wani o lwarɪ-tɪ o ti.

⁹ Amɔ nan maɲɪ sɪ a pa nabiinə mɔ lwarɪ We cɪga kam na toɲɪ cwe silɔ tɪn. Kɔ na zɪɲɪ pulim ni tɪn, We dɪlɔ na ki wəənu maama tɪn mɔ pɛ cɪga kam kuntɔ səgi, kɔ ba kɔ yɪ zɪm.

¹⁰ DI laan ma toɲɪ Zezi kɔɲo kum ɲwaani DI pa didɛera dɪ pwa balɔ maama na jɪɲɪ dam weyuu tilampolo kum ni tɪn lwarɪ DI swan yam dwi təri təri na yɪ te.

¹¹ We tagɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi ɲwaani mɔ DI ki kuntɔ, ni DI na maɲɪ DI li wɔwɔɲa sɪ DI ki kulɔ pulim ni tɪn.

¹² Dɪ na ɲwi dɪ Zezi Krisi tɪn, o maa paɪ dɪ jɪɲɪ baari

yi o pa dɪbam cwəŋə sɪ dí wani dí twe Wɛ te sɪ dí yi taá kwarɪ fʊɒni, dí na kɪ dí wu-dɪdva dɪd-o tɪn ɲwaani.

¹³ Abam nan yi pa á wɔɔwɔ cɔɔɪ sɪ á ga baari dɪ amɔ na yaari te abam ɲwaani tɪn, sɪ kɔ yi abam yuu zəŋim ɲwaani mɔ.

Zezi sono kɔm na yi te tɪn

¹⁴ Kuntɔ ɲwaani mɔ amɔ yəni a kuni doonə dí Ko Wɛ yigə nɪ a loori-Dɪ abam ɲwaani.

¹⁵ Kɔ na yi wɛyuu nɪ naa lɔɔɔ baŋa nɪ, balɔ maama nɔɔna na jɪɪ-ba ba bə nɪ ba kwə tɪn kuri nuŋi Wɛ na yi dɪbam Ko tɪn te mɔ.

¹⁶ Amɔ yəni a loori Wɛ mɔ, sɪ Dɪ pa Dɪ Joro kɔm pa á bɪcara na dam, Dɪ paari-zulə na dagɪ tɪn ɲwaani,

¹⁷ sɪ Zezi Krisi taa tigi á wɔɔɔɔ nɪ, dɪ á na kɪ á wu-dɪdva dɪd-o tɪn ɲwaani. Amɔ ta loori-Dɪ mɔ sɪ Dɪ pa á taá ɲwɪ sono wɔɔni, sɪ á zɪɪ kəŋkəŋ nɪ tiu nɛ na kwaari tɪga nɪ te tɪn,

¹⁸ sɪ á wani á wəli dɪ Wɛ nɔɔna bam maama á lwarɪ Zezi Krisi sono kɔm na mai te tɪn. Zezi Krisi sono kɔm na tiini kɔ dagɪ te tɪn nyɪ dɪ wɔŋo na tiini kɔ yalma kɔ dwarma kɔ yi baŋa baŋa yi kɔ luunə zanzan tɪn mɔ.

¹⁹ O sono kɔm nan dwe sɪ nabiinə lwarɪ kɔ na yi te tɪn. Wɛ nan wɔ pa abam lwarɪ-kɔ, sɪ Dɪ ɲwɪa kam laan su á bɪcara maama.

²⁰ Pa-na dí zuli Wɛ dɪlɔ na wat wɔŋo maama Dɪ kɪ tɪn, dɪ Dɪ na yəni Dɪ zəni dɪbam dɪ Dɪ dam dɪm, yi kɔ tiini

kɔ dwe kɔlɔ maama dɪbam na wɔ wani dí bɔŋi naa dí loori-Dɪ tɪn.

²¹ Baŋa-Wɛ maŋi sɪ Dɪ na zulə Dɪ nɔn-kɔɔɔ kɔm maama tee nɪ Zezi Krisi ɲwaani, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.

4

Zezi Krisi kɔɔɔ kɔm yi dwi dɪdva mɔ

¹ Amɔ na wɔ pɪna digə nɪ dí Yuutu wɔm ɲwaani tɪn, a loori abam sɪ á taá tɔɔi cwə-laa sɪ kɔ maŋi dɪ Wɛ na bəŋi abam sɪ á taá tɔɔi te tɪn.

² Kɔ maŋi sɪ á tu á tɪtɪ mɔ, sɪ á taá jɪɪ wɔ-bono maŋa maama, sɪ á daari á taá jɪɪ wɔ-zuru, sɪ á taá wəli daani dɪ sono.

³ Kwaani-na sɪ á taá jɪɪ wɔɔɔɔ-dɪdwi nɪ Wɛ Joro kɔm na pɛ abam te, sɪ á wəli daani sɪ yazurə taa wɔ á tɪtari nɪ.

⁴ Zezi kɔɔɔ kɔm yi dwi dɪdva mɔ, Wɛ Joro kɔm dɪ yi dɪdva mɔ, nɪ Wɛ na bəŋi abam sɪ á taá tɔɔi-Dɪ yi á jɪɪ tɪna dɪdva dɪ Dɪ te tɪn.

⁵ Dɪbam maama jɪɪ Yuutu dɪdva mɔ, dí na kɪ dí wu-dɪdva dɪd-o te tɪn dɪ yi bɪdwi mɔ. Dí na miisi na wɔni tɪn dɪ yi wɔŋo dɪdva mɔ.

⁶ Wɛ yi dɪdva mɔ, Dɪ maa yi dɪbam maama Ko. Dɪntɔ mɔ yi dɪbam maama Yuutu, yi Dɪ wɔ dɪbam maama tee nɪ, yi Dɪ kwəri Dɪ wɔ dɪbam maama wɔni.

⁷ Dɪbam dɪdva dɪdva jɔŋi pɛɛri dwi təri təri mɔ, kɔ

manjɪ dɪ Zezi Krisi na lagɪ sɪ
o pa dɪbam te tɪn,

⁸ nɪ kʊ na pʊpʊnɪ Wɛ tɔnɔ
kʊm wʊnɪ kʊ wɪ:

«O na diini wɛyuu tɪn,
o kalɪ o dʊna bam o pɪ,
yɪ o daari o manjɪ o pɛera
yam o pa nɔɔna.»

⁹ Kʊ na pʊpʊnɪ kʊ wɪ, o diini
tɪn, kʊ kuri mʊ bɛɛ? Kʊ lagɪ
kʊ ta nɪ o dɛ yigə o tu tɪga
baɲa yɪ o tu o kʊaari ka kuri
mʊ.

¹⁰ Wʊlʊ na tu tɪga baɲa
kʊntʊ tɪn daa ta mʊ diini
wɛyuu, o kɛ Wɛ-sɔŋɔ wəənu
tɪm maama yigə, sɪ o pa
wəənu tɪlʊ maama na wɔra
tɪn taa jigɪ kuri.

¹¹ Kʊ yɪ wʊntʊ mʊ pɛ o
nɔɔna bam pɛera dwi tɛri
tɛri,

o pɛ ba badaara yɪ o
tɪntʊɲna,

badaara maa yɪ Wɛ nijɔŋnə,
badonnə maa tɔɔlɪ Wɛ kwər-
ywəŋə kam,

babam maa nii o nɔɔna bam
baɲa nɪ,

yɪ badonnə bri o nɔɔna bam
Wɛ cɪga kam.

¹² Zezi Krisi nan pɛ pɛera
yam kʊntʊ, sɪ o nɔɔna bam
wanɪ ba na dam mʊ ba taa
tʊŋɪ ba zəni daanɪ, sɪ kʊ pa
o kɔgɔ kʊm maama fɔgɪ kʊ
kɪ daanɪ sɪ kʊ puli,

¹³ sɪ kʊ pa dɪ maama laan
ji wɔŋɔ didba dɪ na lwarɪ
Wɛ Bu wʊm yɪ dɪ kɪ dɪ
wʊ-didba did-o tɪn ŋwaanɪ.
Dɪ wʊbʊŋa laan wʊ tiini
ya bɪ lanyiranɪ, sɪ dɪ manjɪ
lanyiranɪ nɪ Zezi Krisi na
manjɪ faste te tɪn.

¹⁴ Kʊntʊ, dɪ wʊbʊŋa laan wʊ
bɪ, ya daa bá ta ve yigə dɪ

kwaga nɪ bu-balwa wʊbʊŋa
na yɪ te tɪn, yɪ dɪ daa bá jɔŋɪ
nɔɔna zaasɪm mwali mwali
nɪ viu na fuli wəənu kʊ yagɪ
yigə dɪ kwaga te tɪn. Dɪ daa
bá se sɪ dɪ tɔgɪ nɔɔna balʊ na
kɪ sɪsɪna ba ganɪ ba donnə
sɪ ba tusi tɪn.

¹⁵ Dɪ nan wʊ ta bri Wɛ cɪga
kam dɪ sono mʊ, sɪ kʊ pa
dɪ tiini dɪ bɪ wɔŋɔ maama
wʊnɪ, sɪ dɪ taá ŋwɪ dɪ Zezi
Krisi wʊlʊ na yɪ dɪbam Yu-
utu tɪn.

¹⁶ Zezi kɔgɔ kʊm nyɪ dɪ o
yɪra mʊ, yɪ wʊntʊ mʊ paɪ
o yɪra yam je sɪm maama
tʊŋɪ sɪ wəli daanɪ. Sɪ nan
yɪ tɛri tɛri mʊ, yɪ sɪ maama
wəli daanɪ sɪ tʊŋa. Kʊntʊ
ŋwaanɪ, wʊlʊ maama na yɪ
Zezi kɔgɔ kʊm nɔɔnʊ tɪn na
tʊŋɪ tɪtʊŋɪ dilʊ Zezi na pɛ-
o tɪn, kʊbʊ pa o kɔgɔ kʊm
maama bɪ yɪ kʊ puli dɪ sono.

*Nywi-dʊŋa kalʊ Wɛ na pɛ
dɪbam tɪn*

¹⁷ Amʊ nan lagɪ a kaanɪ
abam dɪ Yuutu Zezi ŋwaanɪ,
sɪ á daa yɪ taá tɔgɪ cwe silʊ
balʊ na yəri Wɛ tɪn na tɔgɪ
dɪ ba wʊbʊŋ-yɔɔɔɔ tɪm tɪn.

¹⁸ Bantʊ wʊbʊŋa yɪ lim
mʊ, yɪ ba ŋwɪa kam ba
tɔgɪ Wɛ ŋwɪa na yɪ te tɪn,
bɛŋwaanɪ ba wʊ lwarɪ Wɛ
cɪga kam ba wʊbʊŋa na tɪgɪ
tɪn ŋwaanɪ.

¹⁹ Ba maa ba kwarɪ
cavɪra, yɪ ba tiini ba kɪ
lwarɪm dwi maama dɪ digiru
wɔ-zɔɔna kənə yalʊ maama
ba wʊbʊŋa na zʊa kʊ ja
gaali tɪn ŋwaanɪ.

²⁰ Abam na lwarɪ Zezi Kriɪi ɕiga kam tɪn, kɔ daɪ sɪ á taá kɪ kikiə yantɔ doŋ.

²¹ Abam nan na ni Zezi taanɪ dɪm, yɪ ba sɪnɪ ba brɪ abam o ɕiga kam tɪn,

²² ba brɪ abam sɪ á yagɪ á ŋwɪ-donɔ kam mɔ dɪ ka na pɛ á yɪ te tɪn. Á ŋwɪ-donɔ kam kɔntɔ mɔ lagi ka ɕogɪ abam, dɪ ka na ganɪ abam sɪ á fra taa zɔvɪ wo-yɔɔvɪ tɪlɔ na ba jɪgɪ kuri tɪn.

²³ Á wɔbɔŋa maama nan manɪ sɪ ya ləni ya ji wɔbɔŋ-dɔvɪra mɔ,

²⁴ sɪ á daari á taá ŋwɪ Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kalɔ Dɪ na pɛ abam tɪn. Ŋwɪ-dɔŋa kam kɔntɔ yɪ Wɛ titɪ ŋwɪa mɔ, yɪ ka paɪ á tɔgɪ ɕiga dɪ wɔ-pɔŋo ɕwəŋə.

²⁵ Kɔntɔ ŋwaanɪ, pa-na dí yagɪ vwan fɔm, sɪ dí daari dí taá tɛ ɕiga dí brɪ daanɪ, dí maama na yɪ dwi dɪdwi tɪn ŋwaanɪ.

²⁶ Abam wɔlɔ na jɪgɪ ban-zɔŋo dɪ o doŋ, o yɪ sɛ sɪ kɔ pa o kɪ wo-balɔvɔ, sɪ o daari o lɪ-kɔ o wɔnɪ lɪla kɔ loori wɛ na wú zɔ tɪn.

²⁷ Á yɪ zanɪ á pa sɪtaanɪ na laŋa dɪ wanɪ abam.

²⁸ Wɔlɔ ya na ŋɔnɪ tɪn daa yɪ taa ŋɔna. O nan manɪ sɪ o kwaanɪ o tɔŋɪ o pa o titɪ mɔ dɪ ɕiga, sɪ o daari o wantɪ o zəni balɔ yinigə na jɪgɪ-ba tɪn dɪ.

²⁹ Á yɪ pa á ni-taanɪ taa jɪgɪ lwarɪm. Nan taá ŋɔɔnɪ-na taanɪ dɪlɔ na wú pa nɔɔna na dam Wɛ ɕwəŋə kam wɔnɪ, yɪ dɪ daari dɪ zəni-ba lanyiranɪ nɪ ba na

lagɪ zənə te tɪn.

³⁰ Á yɪ pa Wɛ Joro kum wɔ ɕogɪ dɪ á na kɪ kulɔ tɪn, bɛŋwaanɪ kɔntɔ mɔ yɪ nyɪnyɔgɔ kulɔ Wɛ na pɛ abam sɪ kɔ brɪ nɪ á yɪ Dɪ nɔɔna tɪn, sɪ Dɪ sarɪya dɛ dɪm na yɪə, sɪ Dɪ laan ba Dɪ vɪrɪ abam lwarɪm dwi maama wɔnɪ.

³¹ Yagɪ-na pu-sɪŋa dɪ ka-culi-daanɪ dɪ ban-zɔŋo, sɪ á daari á yagɪ kantɔgɔ dɪ tru dɪ wɔ-lɔŋɔ dwi maama.

³² Taá nɪgɪ-na daanɪ, sɪ á daari á taá jɪgɪ da-ŋwanɪ. Taá yagɪ-na á ma ɕɛ daanɪ, nɪ Wɛ na yagɪ Dɪ ma ɕɛ abam Zezi Kriɪi ŋwaanɪ te tɪn.

5

Dí na manɪ sɪ dí taá ŋwɪ pooni wɔnɪ te tɪn

¹ Abam na yɪ Wɛ bu-sonnu tɪn, á taá kɪ nɪ Wɛ na kɪ te tɪn.

² Taá soe-na daanɪ nɪ Zezi Kriɪi na soe dɪbam te tɪn. Wɔntɔ mɔ sɛ sɪ o ləni dɪbam yuu nɪ o tɪ dí lwarɪm ŋwaanɪ. O ma ma o titɪ o kɪ kaanɪm dɪlɔ na poli Wɛ wɔ yɪ dɪ lwəm ywəmmə dɪ Dɪ tɪn.

³ Abam yɪ Wɛ nɔɔna mɔ. Kɔntɔ, kɔ wɔ manɪ sɪ á pa wo-zɔɔna kikiə dɪ boorim dwi maama taa wɔ á wɔnɪ, naa á taá yɪ wo-swən-nyɪna. Á brɪ á yɪ pa ba ni wəənu tum kɔntɔ taanɪ abam titari nɪ.

⁴ Kɔ na yɪ ɕogɪm-ŋwɛ dɪ bitar-jwəəru dɪ bitar-digiru dwi maama, tɪntɔ wɔ manɪ dɪ abam. Á nan manɪ sɪ á taá kɪ Wɛ le mɔ manɪ maama.

5 Nan taá ye-na nɪ, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na kɪ wo-zɔɔna naa boorim, naa wɔlɔ na yɪ wo-swən-nyɪm tɪn, kɔntɔ tu bá fɔgɪ o na kɔlɔkɔlɔ Zezi Krisi dɪ Baŋa-We paari dɪm wɔnɪ. Nɔɔnɔ na yɪ wo-swən-nyɪm, kɔ brɪ nɪ o pa tɪntɔ mu zulə, yɪ o daari We o yagɪ.

6 Nan yɪ pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ ganɪ abam dɪ bɪtar-yɔɔrɔ. Kəm-balwaarɔ tɪm kɔntɔ doŋ mu lagɪ tɪ pa We ban-zɔŋɔ kɔm sɪnɪ kɔ ba kɔ cɔgɪ balɔ na vɪn Dɪ ni tɪn.

7 Kɔntɔ ŋwaanɪ ja-na á tɪtɪ dɪ balɔ na kɪ kɔntɔ doŋ tɪn.

8 Abam deen ya yəri We, yɪ kɔ pa á wɔ lim wɔnɪ. Abam nan na tu á ŋwɪ dɪ dí Yuutu Zezi Krisi tɪn, kɔ pɛ pooni laan wɔ á tee nɪ. Á taá ŋwɪ-na sɪ kɔ maŋɪ dɪ balɔ na ve pooni wɔnɪ tɪn na ŋwɪ te tɪn.

9 Beŋwaanɪ kənə yalɔ maama na yɪ pooni nyɪm tɪn mu yɪ lanyiranɪ, dɪ wəənu tɪlɔ maama na jigɪ cɪga tɪn.

10 Á nan kwaanɪ sɪ á lwarɪ wəənu tɪlɔ maama na sui dí Yuutu Zezi wɔbɔŋa tɪn.

11 Ja-na á tɪtɪ sɪ á yɪ tɔgɪ wo-yɔɔrɔ tɪlɔ na yɪ lim nyɪm tɪn, sɪ á daari á pa nɔɔna lwarɪ jaja nɪ wəənu tɪm kɔntɔ ba lana.

12 Beŋwaanɪ, wəənu tɪlɔ nɔɔna bam kɔntɔ na yəni ba səgɪ ba kɪ tɪn tiini tɪ jigɪ cavɪra sɪ dí ŋɔɔnɪ-tɪ.

13 Abam nan na pɛ We pooni dɪm brɪ woŋo maama kuri jaja, nɔɔna laan wɔ lwarɪ nɪ tɪ yɪ balɔrɔ.

14 Beŋwaanɪ woŋo kɔlɔ maama kuri na lwarɪ jaja tɪn

laan wɔ pooni yigə nɪ mu. Kɔntɔ mu kɔ tagɪ kɔ wɪ:

«Wɔlɔ na dɔ tɪn zaŋɪ wɛɛnɪ, sɪ n bi n yagɪ tɔnɪ, sɪ Zezi Krisi ŋwɪa kam pooni taa wɔ nmɔ tee nɪ.»

15 Á nan fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ dɪ á na tɔgɪ cwəŋə kalɔ tɪn, sɪ á taá jigɪ wɔbɔŋ-ŋɔna, sɪ á yɪ taá yɪ nɪnɛnɪ balɔ na wɔ lwarɪ We cɪga kam tɪn te.

16 Dɪbam na ŋwɪ maŋa kalɔ wɔnɪ zɪm tɪn jigɪ kəm-balwaarɔ zanzan. Kɔntɔ ŋwaanɪ, We na pɛ abam pwələ sɪ á tɔŋɪ kɔlɔ tɪn, kɪ-na-kɔ lanyiranɪ.

17 Á yɪ taá tɔgɪ-na jwərim cwəŋə, á nan kwaanɪ á lwarɪ kɔlɔ dí Yuutu Zezi na lagɪ sɪ á taá kɪ tɪn.

18 Yɪ taá yɪ nɔɔna balɔ na nyɔ sana ba su ba bugɪ tɪn, sɪ kɔntɔ paɪ á ŋwɪa cɔgɪ mu. Á nan za pa-na We Joro kɔm su á bɪcara lanyiranɪ.

19 Á taá leeni We ləŋ-ŋwɪ dɪ We tiə le dɪ We Joro kɔm na pɛ abam le sɪlɔ tɪn á brɪ daanɪ. Taá leeni-na zulə le sɪm kɔntɔ á pa dí Yuutu Zezi Krisi dɪ á wɔ maama,

20 sɪ á taá kɪ dí Ko We le maŋa maama dɪ woŋo kɔlɔ maama Dɪ na pɛ abam tɪn dí Yuutu Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ.

Baara dɪ ba kaana na maŋɪ sɪ ba taa soe daanɪ te tɪn

21 Á taá sɛ daanɪ á na kwarɪ Zezi Krisi tɪn ŋwaanɪ.

22 Kaana maŋɪ sɪ ba taa sɛ ba banna, nɪ ba na sɛ dí Yuutu Zezi te tɪn.

23 Beŋwaanɪ kaanɪ baru mu yɪ o yuutu, nɪ Zezi Krisi

dɪ na yɪ o kɔgɔ kʊm Yuutu te tɪn. O kɔgɔ kʊm nyɪ dɪ o yɪra mʊ, yɪ wʊntʊ mʊ vrɪ-ba lwarɪm wʊnɪ.

²⁴ Kʊntʊ, kaana dɪ maɲɪ sɪ ba sɛ ba banna mʊ wɔɲo maama wʊnɪ, nɪ Zezi kɔgɔ kʊm nɔɔna bam na sɛ o ni te tɪn.

²⁵ Kʊ daari abam banna-ba, á maɲɪ sɪ á taá soe á kaana, nɪ Zezi Krisi dɪ na soe o kɔgɔ kʊm nɔɔna bam yɪ o sɛ o tɪ ba ɲwaani te tɪn.

²⁶ O nan tɪgɪ sɪ o pa ba taa yɪ Wɛ nɔɔna mʊ. O ma kwɛ-ba dɪ o taani dɪm sɪ ba ji lanyɪrani nɪnɛɛnɪ ba na zari wɔɲo dɪ na te tɪn.

²⁷ O fɔgɪ o kwɛ-ba kʊntʊ, sɪ o laan pa o kɔgɔ kʊm wani kʊ ba kʊ zɪgɪ o yigə nɪ dɪ paari-zulə mʊ, sɪ kʊ taa jɪgɪ lam, yɪ digiru dɪ cɔgum təri kʊ tee nɪ dɪ funfun dɪ. Kʊntʊ tɪn, o nɔɔna bam wó ta jɪgɪ wʊ-pɔɲo o yigə nɪ, yɪ tusim tərə.

²⁸ Kʊntʊ, kan-banna maɲɪ sɪ ba taa soe ba kaana, nɪnɛɛnɪ ba na soe ba titɪ yɪra yam te tɪn. Nɔɔnʊ wʊlʊ na soe o kaani tɪn soe o titɪ mʊ.

²⁹ Bɛɲwaani nɔɔnʊ tərə o na vai o yɪra kwɛɛm. O nan nii o yɪra yam banja nɪ mʊ, yɪ o di wɔdiu o ma kɔnɪ-ya. Kʊ nan yɪ bɪdwi mʊ dɪ Zezi Krisi na nii dɪbam balʊ na yɪ o kɔgɔ kʊm banja nɪ te tɪn,

³⁰ dí na nyɪ dɪ o yɪra yam tɪn ɲwaani.

³¹ Wɛ tɔnɔ kʊm nan tagɪ kʊ wɪ: «Nɔɔnʊ na di kaani, o maɲɪ sɪ o pɔɔri o titɪ o ko dɪ o nu tee nɪ, sɪ o daari o jəni

dɪ o kaani wʊm, sɪ ba laan ji nɔɔnʊ dɪdɔba.»

³² Taani dɪm kʊntʊ yɪ tɔɲum mʊ, yɪ dɪ kuri ya sɛgi. Amʊ nan kwe-dɪ a ma maɲɪ Zezi Krisi dɪ o kɔgɔ kʊm wɔɲo mʊ.

³³ Kʊ nan yɪ cɪga mʊ dɪ abam dɪ, kan-barʊ maama maɲɪ sɪ o taa soe o kaani nɪ o na soe o titɪ te tɪn. Kaani maama dɪ maɲɪ sɪ o taa zuli o barʊ mʊ.

6

Biə dɪ ba tiinə na maɲɪ sɪ ba taa ɲwi daani te tɪn

¹ Biə-ba, abam na sɛ dí Yuutu Zezi tɪn, kʊ maɲɪ sɪ á taá sɛ á tiinə ni, sɪ kʊ maɲɪ kʊntʊ mʊ.

² «Ta n zuli n ko dɪ n nu.» Wɛ niə yam maama wʊnɪ, mʊ dayigə ni dɪlʊ Dɪ na goni ni Dɪ wəli da Dɪ wɪ:

³ «Nmʊ na zuli n ko dɪ n nu, nɪ na ywəəni dɪ mʊmwɛ-dɛɛri lʊgʊ banja nɪ.»

⁴ Kʊ daari abam balʊ na yɪ biə kwə tɪn, sɪ á yɪ taá tiini á fi-ba á pai ba bana zanɪ. Nan taá kɔnɪ á biə bam lanyɪrani, sɪ á taá kwe-ba nɪ dí Yuutu Zezi cɪga kam na bɪri te tɪn.

Yum tiinə dɪ ba gambe na maɲɪ sɪ ba taa ɲwi daani te tɪn

⁵ Kʊ na yɪ abam balʊ na yɪ gambe tɪn, á taá tɔɲɪ á tɔgɪ á yum tiinə wʊbʊɲa. Taá kwari-na-ba sɪ á tɔɲɪ dɪ yawala, nɪnɛɛnɪ á na wó tɔɲɪ á pa dí Yuutu Zezi te tɪn.

⁶ Kʊ nan dai ba na zɪgɪ ba nii abam maɲa kalʊ tɪn yɪrani mʊ á wó ta tɔɲɪ kʊntʊ

sɪ ba tee abam. Taá tɔŋi-na dɪ á wɔ maama, sɪ á taá tɔŋi Wɛ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn nɪnɛɛnɪ á yɪ Zezi Krisi tɪti gambɛ mu te.

7 Taá tɔŋi-na dɪ wɔpɔlo nɪnɛɛnɪ á tɔŋi dí Yuutu wɔm ɲwaanɪ mu te, sɪ kɔ daɪ nabiinə ɲwaanɪ.

8 Bɛɲwaanɪ abam ye nɪ nɔɔnɔ maama wɔ na ɲwɪrɔ dí Yuutu wɔm tee nɪ dɪ kəm-laarɔ tɪlɔ maama o na kɪ tɪn, kɔ na yɪ gambaa naa nɔɔnɔ wɔlɔ na te o tɪti tɪn dɪ.

9 Kɔ daari abam balɔ na yɪ gambɛ sɪm yum tiinə tɪn, á taá kɪ á gambɛ sɪm lanyɪranɪ dɪ kɔntɔ doŋ, sɪ á yɪ taá fugiba, bɛɲwaanɪ abam ye nɪ á maama jɪŋi Yuutu dɪdɔa mu o na wɔ Wɛ-sɔŋɔ nɪ, yɪ wɔntɔ mu te abam dɪ á gambɛ sɪm maama. Wɔntɔ nan tɔŋi cɪga mu, o ba kuri nɔɔna daanɪ.

Wɛ na wɔ zəni dɪbam sɪ dí taá zɪŋi dɪ baari te tɪn

10 Amɔ na lagɪ a ta kɔlɔ a ma a kweeli tɪn mu yɪ sɪ á taá zɪŋi kəŋkəŋ dɪ á na ɲwɪ dɪ dí Yuutu Zezi tɪn, sɪ á jɔŋi o dam-fɔrɔ kɔm.

11 Kwaanɪ-na á jɔŋi Wɛ zənə yam maama nɪnɛɛnɪ jara zɪla te, sɪ á wanɪ á fɔŋi á cɪ á tɪti, sɪ sɪtaanɪ yɪ wanɪ abam dɪ dɪ sɪsɪna yam maama.

12 Jara yam kɔntɔ nan daɪ dɪbam dɪ nabiinə jara. Kɔ yɪ dɪdaanɪ ciciri sɪlɔ maama na jɪŋi dam weyuu tɪlampɔlo nɪ tɪn mu. Sintɔ mu yɪ sɪtaanɪ jɪŋa dɪdɛera, yɪ sɪ jɪŋi dam

lɔŋɔ kɔntɔ na yɪ lim tɪn bananɪ.

13 Kɔntɔ ɲwaanɪ, jɔŋi-na Wɛ zənə yam maama á ma fɔŋi á cɪ á tɪti, sɪ á wanɪ á vɪn sɪtaanɪ sɪ á zɪŋi dɪ baari manɔ kalɔ na cana tɪn wɔnɪ, sɪ á na wanɪ jara yam, sɪ á ta taá zɪŋi kəŋkəŋ á zɪga kam je nɪ.

14 Nan fɔŋi-na á zɪŋi dɪ baari, sɪ á taá jɪŋi Wɛ cɪga kam, nɪ á na vɔŋi á gwaarɔ dɪ kili te tɪn, sɪ á daari á taá kɪ lanyɪranɪ Wɛ yɪgə nɪ, sɪ kɔ wanɪ kɔ cɪ abam dɪ wo-lwaanɔ, nɪnɛɛnɪ á na zɔ luguru gwaarɔ á ma kwəli á nyɔɔna jara wɔnɪ te tɪn.

15 Á nan manɪ sɪ á kwaanɪ á tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kalɔ na paɪ nɔɔna dɪ Wɛ fɔŋi daanɪ tɪn, nɪnɛɛnɪ á na zɔ natra sɪ kɔ zəni á vəŋə jara wɔnɪ te tɪn.

16 Á taá jɪŋi-na wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ manɔ maama, nɪnɛɛnɪ á na ze tɔn-tɪlɔ kɔm ba na ma kəŋi cɪna tɪn, sɪ á cɪ á tɪti dɪ wo-lwaanɔ tu sɪtaanɪ cɪ-dɛera yam ya na jɪŋi minə tɪn, sɪ á wanɪ á pa ya maama dwe.

17 Ma-na Wɛ na vɪrɪ abam ɲwɪa te tɪn á ma cɪ á tɪti, nɪ luguru yu-kwəli mu á pugə á yuu nɪ jara wɔnɪ te. Á ma-na Wɛ taanɪ dɪm á ma wəli á tɪti, nɪ sɔ-zɔɔ te, Wɛ Joro kɔm na kɪ abam jɪŋa nɪ tɪn.

18 Á kɪ-na wəənu tɪm kɔntɔ maama dɪ Wɛ-loro sɪ Wɛ zəni abam. Á taá warɪ Wɛ manɔ maama nɪ Dɪ Joro kɔm na pɛ abam dam te tɪn. Taá jɪŋi-na á tɪti, sɪ á vɔ á wɔ lanyɪranɪ, sɪ á taá loori

Wɛ Dɪ nɔɔna bam maama
ɲwaani.

¹⁹ Taá loori-na Wɛ á pa
amu dɪ, sɪ a na puri a ni sɪ
a ta taani, sɪ Dɪ pa-nɪ taani
dɪlɔ a na wú ɲɔɔni tɪn, sɪ a
daari a na baari a bri nɔɔna
Dɪ kwɛr-ywɛɲɛ kam, sɪ a pa
ba lwarɪ Dɪ cɪga kalɔ ya na
sɛgi tɪn.

²⁰ Kɔ yɪ kwɛr-ywɛɲɛ kam
kuntu ɲwaani mu Wɛ tɔɲɪ-
ni sɪ a taa bri nɔɔna. Ba nan
kɪ-nɪ pɪna digɛ ni a na bri-
ka tɪn ɲwaani mu. Nan taá
loori-na Wɛ sɪ Dɪ zɛni-nɪ, sɪ
a taa wai a tɔɔɪ-ka dɪ baari
ni kɔ na maɲɪ sɪ a taa kɪ te
tɪn.

Tiim kwɛrɛ

²¹ Amu nan lagɪ sɪ abam
lwarɪ amu labaari dɪ a na
wɔra a kɪ kulɔ tɪn mu.
Kuntu ɲwaani a lagɪ a tɔɲɪ
dí ko-bu-sono Tisiki sɪ o
ba abam te, sɪ o fɔgi o
ta amu labaari maama dɪ
abam. Wuntu tɔɲɪ o pa dí
Yuutu Zezi dɪ yawala mu.

²² Amu lagɪ sɪ o pa abam
lwarɪ dɪbam labaari, sɪ kɔ
pa á bɪcara pɛni tɪga ni.

²³ Dí Ko Wɛ dɪ dí Yuutu
Zezi Krisi wú pa dí ko-biɛ
bam maama yazurɛ, sɪ ba
taa jɪgi da-sono dɪ wɔ-dɪdɔa.

²⁴ Wɛ wú pa balɔ maama
na jɪgi dí Yuutu Zezi Krisi
sono kulɔ na ba ti tɪn yu-
yɔɲɔ.

**Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na
pɔpɔni o pa
FILIPi TIINɛ tun
Tɔnɔ kɔlɔ Pooli
na pɔpɔni o pa
Filipi tiinɛ tun na
bri dɔbam kɔlɔ
tun mu tuntu**

Pooli deen pɔpɔni tɔnɔ kɔm kuntu o pa We nɔɔna balɔ na wɔ Filipi ni tun mu. Bantu mu yi balɔ na de yigə ba ki ba wɔ-dɔɔba di Zezi Erɔpi ni tun. Filipi yi Masɔɔbanɔ lɔgɔ kɔm tɔ dɔɔba mu, yi Rom tiinɛ deen mu te-ba.

Maɲa kalɔ Pooli na wɔ pɔna digə ni tun, mu o pɔpɔni tɔnɔ kɔm kuntu. O wɔ deen ma cɔgi di nɔɔna badaara na jaani vwan zaasum ba zɔ Filipi We nɔɔna bam wɔni tun. Nan di kuntu maama di, Pooli tɔnɔ kɔm ta bri o na jigi wɔpɔlo di baari tite, o na ηwi di Zezi Krisi tun ηwaanɔ.

Maɲa kalɔ Pooli na wɔra o pɔpɔni tɔnɔ kɔm tun, o deen guli o ki Filipi We nɔɔna bam le, ba na zən-o di peera yalɔ maama o cam dum maɲa ni tun. O ma daari o ηɔɔni di ba si ba na pu-dia di baari, ni wɔm di na ne cam yi o zigi kəŋkəŋ te tun. O ma ta di ba si ba taa jigi tun-titi wɔbɔŋa, ni Zezi deen na tu o titi te tun, si ba yi taa beeri ba titi yiranɔ zənə (pɔɔrim 1-2).

Pooli ma ta o bri-ba ni, ba na ne ciga We tee ni tun, ku yi peeri mu Baɲa-We na pe-ba zaani, ba na ki ba wɔ-dɔɔba di Zezi tun ηwaanɔ, si ku dai ni ba na se Zwifə cullu tum tun ηwaanɔ. O ma kaani-ba si ba yi se vwan karanyina tiinɛ bam, yi o loori-ba si ba taa lwəni wɔm na ki te tun, si ba taa kwaani ba ηwi ni Zezi titi deen na ηwi te tun (pɔɔrim 3).

O ma pɔpɔni o bri-ba We na pe balɔ maama na ηwi di Zezi tun jigi wɔpɔlo di wɔ-zuru te (pɔɔrim 4).

Tɔnɔ kɔm kuntu bri ni Pooli soe Filipi tiinɛ bam zanzan.

1 Amɔ Pooli mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu yi Timoti wɔ a tee ni. Dɔbam yi Zezi Krisi tintɔŋna mu. Dí pɔpɔni si dí pa abam balɔ maama na wɔ Filipi ni yi á tɔgi Zezi Krisi ηwaanɔ á ji We nɔɔna tun, di á kɔgɔ kɔm yigə tiinɛ bam di ba zənzənnə bam di.
2 Dí Ko We di dí Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Pooli na loori We te tun

3 Maɲa maama amɔ na guli abam gulə, a yəni a ki a Tu We le mu abam ηwaanɔ.

4 Maɲa maama a na loori We a pa abam maama, a jigi wɔpɔlo mu,

5 di abam na tɔgi á wəli-ni di We kwər-ywəŋə kam titɔŋa yam ku zigi pulim ni ku ba ku yi zim tun.

6 Amɔ ye lanyiranɔ ni, We dilɔ na maɲi Di puli titɔŋ-ŋɔna yam kuntu abam

bɪcara nɪ tɪn, dɪntʊ daa ta wó pa ya vu ya guri de dɪm Zezi Krisi na wó joori o ba tɪn.

7 Amɔ tiini a soe abam dɪ a bɪcarɪ maama. Kɔntʊ ɲwaanɪ mʊ paɪ kʊ maɲɪ sɪ amɔ taa jɪgɪ á wɔbɔɲa a wɔnɪ kɔntʊ doɲ. Bɛɲwaanɪ abam maama tɔgɪ á na yu-yoɲo kɔm nɪ amɔ dɪ na nɛ te tɪn, lele kɔntʊ ba na kɪ-nɪ pɪna digə nɪ tɪn, dɪ maɲa kalɔ a ya na kaagɪ a beeri je maama a ɲɔɔnɪ cɪga a pa Wɛ kwər-ywəɲə kam jɪgɪ kuri tɪn.

8 Abam fra jɪgɪ amɔ, nɪ Zezi Krisi tɪtɪ na soe abam te tɪn mʊ. Wɛ tɪtɪ ye nɪ a na tagɪ kʊlʊ tɪn yɪ cɪga mʊ.

9 A na loori Wɛ a pa abam kʊlʊ ɲwaanɪ tɪn yɪ sɪ abam sono kɔm mʊ fɔgɪ kʊ puli zanzan, kʊ wəli dɪ yəno sɪ kʊ pa á taá wai á lwarɪ kʊlʊ maama na yɪ cɪga tɪn.

10 Kɔntʊ mʊ á wó wanɪ á kuri kʊlʊ na lamma tɪn á kɪ, sɪ Zezi Krisi de dɪm na yɪə, sɪ digiru yɪ taa wɔ á bɪcara nɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnʊ yɪ zaɲɪ o na á wo-lɔɲɔ o ta.

11 Kʊlʊ na wəli da tɪn, á pa á kəm maama taa tɔgɪ cɪga lanyɪranɪ nɪ Zezi Krisi na zəni abam te tɪn. Kɔntʊ wó pa Wɛ na zulə dɪ tiə.

Zezi mʊ yɪ ɲwɪa cɪga cɪga

12 A ko-biə-ba, a lagɪ sɪ á lwarɪ nɪ yaara yalɔ na yɪ amɔ tɪn nan pɛ Wɛ kwər-ywəɲə kam jagɪ ka yɪ yigə mʊ.

13 Kʊ na kɪ amɔ te tɪn pɛ pamaɲna balɔ na nii pɛ wɔm sɔɲɔ kɔm tɪn dɪ balɔ

maama na wɔra tɪn lwarɪ nɪ, kʊ yɪ amɔ na tɔgɪ Zezi Krisi tɪn ɲwaanɪ mʊ ba kɪ-nɪ pɪna digə nɪ.

14 Kʊlʊ na wəli da tɪn, amɔ na wɔ pɪna digə nɪ tɪn pɛ dɪ ko-biə bam zanzan tiini ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ dɪ Yuutu wɔm, kʊ pa ba jɪgɪ baarɪ zanzan ba maa brɪ Wɛ taanɪ dɪm yɪ ba ba kwarɪ fɔbɪ.

15 Kʊ yɪ cɪga mʊ sɪ nɔɔna badaara tɔɔli Zezi Krisi kwərə kam dɪ wɔ-gʊbɔ dɪ kantɔgɔ mʊ amɔ ɲwaanɪ. Kʊ daari badaara nan tɔɔli-ka dɪ ba wɔbɔɲ-laarʊ mʊ.

16 Bantʊ tɔɔli dɪ sono mʊ, bɛɲwaanɪ ba ye nɪ Wɛ mʊ pɛ-nɪ ni sɪ a ɲɔɔnɪ cɪga a pa Dɪ kwər-ywəɲə kam ja kuri.

17 Badonnə bam nan tɔɔli Zezi kwərə kam sɪ kʊ pa ba tɪtɪ mʊ kamunni, sɪ ba ba jɪgɪ wɔ-pɔɲo. Ba nan bɔɲɪ sɪ ba pa amɔ yaara yam mʊ tiini ya puli, a na wɔ pɪna digə nɪ tɪn ɲwaanɪ.

18 Kʊ nan ba cɔga. A ta jɪgɪ wɔpɔlo dɪ ba maama na jɪgɪ Zezi Krisi kwərə kam ba tɔɔli ba brɪ nɔɔna te tɪn. Ba na tɔɔli-ka dɪ wɔbɔɲ-laarʊ naa wɔbɔɲ-balwaarʊ dɪ, kʊ yɪ Zezi kwərə kam mʊ ba tɔɔla.

Amɔ nan ta tiini a jɪgɪ wɔpɔlo,

19 bɛɲwaanɪ amɔ ye nɪ Wɛ wó jɔɲɪ-nɪ Dɪ yagɪ, abam na loori-Dɪ á pa-nɪ yɪ Zezi Krisi Joro kɔm dɪ zəni-nɪ tɪn ɲwaanɪ.

20 Amɔ nan tiini a jɪgɪ tɪna nɪ a bá kɪ wɔɲo kʊlʊ na wó pa a na a cavɪra tɪn. Kʊ na yɪ lele kɔntʊ dɪ maɲa

maama, aá ta jigi pu-dia, si a na ηwi naa a na tiga, si Zezi Krisi na zulə a ηwta kam maama wɔni.

²¹ Kɔ na yi amɔ, a ηwi Zezi Krisi ηwaanɩ mɔ. A nan na tigi di, kɔ ta jigi nyɔɔri ku pa-nɩ.

²² Amɔ nan ta na ηwi lɔɔɔ baɲa ni, a titɔɲi dɩm wó wanɩ di wəli nɔɔna lanyiranɩ. Kɔntɔ tɩn, a yəri a na wó twəri kɔlɔ si a daari kɔlɔ.

²³ Wəənu tintɔ tile mɔ jigi-nɩ ti pa a yəri a na wó li kɔlɔ tɩn. Kɔlɔ na jigi fra ku pa-nɩ tɩn mɔ yi si a yagi lɔɔɔ baɲa, si a daari a vu Zezi Krisi te a taa wɔra. Kɔntɔ wó tiini ku taa lana.

²⁴ Kɔ daari, a ta na wɔ lɔɔɔ baɲa ni, kɔ ta jigi zənə zanzan ku pa abam.

²⁵ A ye ni kɔntɔ yi ciga mɔ, yi ku pɛ a lwarɩ ni ku maɲi si a ta wɔ lɔɔɔ baɲa ni. Amɔ wó ta wɔ abam maama tee ni, si ku pa á fɔgi á tɔgi Wɛ ciga kam, si á taá jigi wɔpɔlo ka ηwaanɩ.

²⁶ Kɔntɔ tɩn, amɔ na joori a ba a wɔ abam tee ni, kɔ pa á tiini á taá zuli Zezi Krisi di wɔpɔlo amɔ yagɩm dɩm ηwaanɩ.

²⁷ Wɔɲo kɔlɔ yiranɩ na jigi kuri tɩn mɔ yi si á pa á titɔɲa maama taa tɔgi di Zezi Krisi kwər-ywəɲə kam na brɩ te tɩn. Kɔntɔ, amɔ na nɛ cwəɲə si a ba abam te, naa a na wɔ nɛ, a ta wó lwarɩ ni abam zigɩ kəɲkəɲ di wɔbɔɲ-dɩdwɩ, yi á wəli daanɩ á kwaana á tɔɲa, si ku pa nɔɔna ki ba wɔ-dɩdva di

Wɛ kwər-ywəɲə kam.

²⁸ Á yi sɛ si á dɔna bam pa fɔbɔni zɔ abam di finfin di. Á na jigi baari, kɔ brɩ ni bantɔ wó ba ba cɔgi yi abam na vrɩm. Wɛ titɩ mɔ wó pa ku ki kɔntɔ.

²⁹ Wɛ na pɛ abam yu-yoɲo kɔlɔ tɩn, ku dai si á sɛ Zezi Krisi di á wɔ-dɩdva yiranɩ má, ku yi si á kwəri á na yaara di mɔ o ηwaanɩ.

³⁰ Abam deen nɛ amɔ na yəni a yaari te a tɔɲi Wɛ ηwaanɩ, yi á ta kwəri á ni ni ku yi kɔntɔ mɔ di zim maama. Abam di laan nan wəli di amɔ á wɔ yantɔ yaara yam wɔni mɔ.

2

Zezi Krisi na tu o titɩ te tɩn

¹ Abam na ηwi di Zezi Krisi tɩn mɔ pai á jigi baari. O sono kɔm maa pai á jigi wɔ-zuru. Wɛ Joro kɔm mɔ wɔ abam wɔni, ni ku na wɔ Zezi nɔɔna bam maama wɔni te tɩn. Á maa jigi da-ɲwaɲa di sono.

² Kɔ na sɩni ku yi kɔntɔ tɩn, a loori abam si á taá jigi wɔbɔɲ-dɩdwɩ mɔ daanɩ di sono dɩdva, si á daari á taá jigi ni-dɩdva di wɔ-dɩdva. Abam na ki kɔntɔ, kɔ pa a taa tiini a jigi wɔpɔlo.

³ Á yi zanɩ á ki kɔlɔkɔlɔ di kamunni si ku pa á titɩ na zulə. Nan tu-na á titɩ á pa daanɩ, si á taá nii ni nɔɔnɔ maama dwe abam.

⁴ Nɔɔnɔ maama maɲi si o bɔɲi o na wó zəni o dɔɲ te tɩn mɔ, ku dai si o taa beeri o titɩ zənə yiranɩ.

5 Á wubɔŋa yam maŋi si ya taa yi nɔnɛɛni Zezi Kriŋi wubɔŋa yam mu.

6 Wuntu nan maŋi o jigi We nyinyugɔ mu.

O dɔdaani Baŋa-We yi bidwi mu,

yi o wu buŋi ni kuntu yi woŋo kulɔ o na maŋi si o ja-ku kəŋkəŋ si o di We taa mai daani tin.

7 O nan tiŋi wəənu tintu maama daa ni mu, yi o daari o ba o ji nabiinu. O yi tintuŋɔ.

8 O na tu o ŋwi di nabiinə kuntu tin, o deen tu o titi yi o se We ni o ba o ti.

Ku nan dai tɔɔni di tɔɔni, ku yi ba pag-o tɔɔn-dagara baŋa ni mu ba gu.

9 Kuntu ŋwaani mu We laan pe Zezi yuu tiini ku zaŋi wɛɛni di zulə,

yi Di daari Di pa-o yiri dilɔ na dwe yira maama tin.

10 Mu ku kuri maŋa wó ba, yi balɔ maama na wu weyuu ni naa tɔga baŋa ni naa tɔga kuri ni tin maŋi si ba kuni doonə ba zuli Zezi o yiri dim ŋwaani.

11 Ba maama wó ta di ba niə jaja ni,

Zezi Kriŋi mu yi ba Yuutu.

Kuntu wó pa o Ko We na zulə lanyirani.

Di na maŋi si di pa pooni taa wu lɔgɔ baŋa ni te tin

12 Kuntu ŋwaani, a cillonsonnu-ba, abam deen na maŋi á se amu zaasim dim maŋa kalɔ amu ya na wu á

tee ni tin, á nan ta maŋi si á se á dwəni lele kuntu a daa na təri abam tee ni di tin. Taá kwari-na We lanyirani di ya-siɔ, si á kwaani á tuŋi á pa vrim dilɔ á na ne tin ja kuri.

13 Beŋwaani We mu yəni Di tuŋi abam bicara ni, Di pa á beeri kənə yalɔ na wó poli Di wu, yi Di pa á wani-ya á ki.

14 Woŋo kulɔ maama á na lagɔ á ki tin, si á yi taá puɔna naa á magɔ kantɔgɔ ku baŋa ni.

15 Kuntu mu á wó ta jigi cɔga We tee ni, yi á jigi wu-pono. Á wó ta yi We biə balɔ na ba jigi wo-lɔŋo, yi á zɔɔri nɔn-balwaarɔ tiɔ wubɔŋa na ba tɔgi cwəŋə tin titari ni. Á wó ta yi ni pooni á pa lɔgɔ baŋa nɔɔna ni calɔwɔ te,

16 di á na ŋɔɔni We taani dilɔ na pai ŋwɔa á bri nɔɔna tin. Á na ki kuntu don, kú bri ni a na ce a tuŋi We titɔŋa yam abam ŋwaani te tin wu jigi kafe, yi aá ta jigi wɔpolo di abam de dim Zezi Kriŋi na wó joori o ba tin.

17 Abam na ki á wu-dɔɔba á se Zezi tin nyi di á kwe woŋo mu á ma kaani Baŋa-We yi ku poli Di wu. Amu na maŋi a lagɔ a ga a ŋwɔa mu di, aá se si ka wəli abam kaanim dim ni We yigə ni. Di ku di, aá ta jigi wɔpolo, yi abam di wó wəli di amu á taá jigi wɔpolo.

18 Kuntu, ku maŋi si abam di ta jigi wɔpolo lanyirani, si amu di wəli di abam a ki

wɔpɔlo.

Pooli lagi o tɔŋi Timoti di Epafroditi Filipi tiinə tee ni

¹⁹ Dɔbam Yuutu Zezi na sɛ, amɔ bɔŋi sɪ a tɔŋi Timoti sɪ o ba abam te lele. Kuntɔ, o na joori o ba amɔ te, o o pa-ni abam labaarɪ sɪ a daa yɪ ta jigi liə.

²⁰ Nɔɔn-nɔɔnɔ daa təri amɔ tee ni, o na jigi a wɔbɔŋa yam don, sɪ o sɪni o taa ye abam zənə ni ni, kɔ na dai Timoti yiranɪ.

²¹ Balɔ maama na daari tɪn beeri ba titi wəənu yiranɪ mɔ, yɪ ba yigə tərə di wəənu tɪlɔ na yɪ Zezi Krisi nyɪm tɪn.

²² Kɔ nan na yɪ Timoti, abam manɪ á ye o wɔ na tɔgi cɪga te tɪn. O dɛɛn tɔgi di amɔ o tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam, nɪɛɛni bu na tɔgi di o ko o tɔŋi te tɪn.

²³ Kuntɔ mɔ a bɔŋi sɪ a tɔŋ-o abam tee ni maŋa kalɔ a na wó lwarɪ ba na wó di a taani dɪm te tɪn.

²⁴ Amɔ nan jigi tɪna di dí Yuutu wɔm ni baá pɔri-ni ba yagi lele, yɪ a laan ba abam te.

²⁵ Amɔ bɔŋi ni kɔ manɪ sɪ a tɔŋi dí ko-bu Epafroditi sɪ o joori o ba abam te. O tɔgi di amɔ yɪ dí tɔŋi Wɛ tɪtɔŋa, yɪ dí kwəri dí na cam ya banja ni. Wuntɔ mɔ yɪ abam tɪntɔŋnɔ wɔlɔ á na li sɪ o ja zənə o ba o pa-ni a yaara yam wɔni tɪn.

²⁶ Abam fra maa jig-o yɪ o lagi sɪ o daa na abam. O wɔ ya cɔgi di á na ni ni o ya ba jigi yazurə tɪn.

²⁷ Kɔ yɪ cɪga mɔ ni o ya ba jigi yazurə, yɪ o ga fɪn sɪ o tɪ. Wɛ nan duri o ŋwəŋa. Kɔ nan dai wuntɔ yiranɪ ŋwəŋa mɔ DI duri. Wɛ duri amɔ di ŋwəŋa, di DI na pɛ o wəri yɪ a wɔ daa wɔ cɔgi zanzan tɪn.

²⁸ Kuntɔ ŋwaanɪ mɔ a tiini a kwaanɪ a lagi sɪ o yɪ abam te lila, sɪ á taá jigi wɔpɔlo di á na wó joori á na-o tɪn, sɪ amɔ di liə yam laan ti.

²⁹ O na tuə, sɪ á jeer-o lanyiranɪ di wɔpɔlo zanzan, o na yɪ dí ko-bu dí Yuutu Zezi ŋwaanɪ tɪn. Kɔ manɪ sɪ á taá zuli nɔɔna balɔ na nyɪ nɪɛɛni wuntɔ te tɪn.

³⁰ Bɛŋwaanɪ o ya gɛ fɪn mɔ sɪ o tɪ Zezi Krisi tɪtɔŋa yam ŋwaanɪ. O dɛɛn lagi o ga o ŋwɪa di o na ləni abam yuu ni sɪ o taa tɔŋi o wəli-ni tɪn ŋwaanɪ mɔ.

3

Wɛ na wó pa n na cɪga DI tee ni te tɪn

¹ A ko-biə-ba, kulɔ na daari sɪ a ta a wəli da tɪn, á taá jigi wɔpɔlo di á na ŋwɪ di dí Yuutu wɔm tɪn. A na manɪ a pɔpɔni kulɔ a ma bri abam tɪn, kɔ ba camma sɪ a ta joori a bri-kɔ abam, sɪ kɔ wani kɔ cɪ abam wo-lwaanɔ wɔni.

² Fɔgi-na á cɪ á titi di kəm-balwaarɔ tiinə balɔ na kwaanɪ sɪ ba taa goni nɔɔna yɪra ba yagi tɪn. Bantɔ nyɪ di kakuri mɔ.

³ Dɔbam nan mɔ yɪ balɔ na yɪ Wɛ nɔɔna cɪga cɪga, yɪ kɔ dai ni dí na goni dí bəkəri tɪn ŋwaanɪ, ni bantɔ na bri te tɪn. Dɔbam mai Wɛ Joro

kum dam mu dí zuli We, yi dí jigi wopolo di Zezi Kresi na ki kulɔ o pa dibam tin, yi dí bá tugi cullu tɔɔ na brɔ ni nɔɔna yira gonim mu jigi kuri ku pa We tin.

⁴ Lɔɔɔ baɔa cullu tim ya na jigi kuri, amu titi ya wó wani a tugi-ti. Nɔɔɔ nan na buɔi ni o jigi bura si o tugi lɔɔɔ baɔa cullu tim, amu ya jigi bura a dwe.

⁵ Amu deen na yi da nana tin, mu ba goni-ni ni dibam Zwifə cullu tim na brɔ te tin. A yi Yisrayelɔ tu mu, yi a nuɔi Benzamen dwi dum wɔni. Amu sɔni a yi Zwifu mu. Zwifə bam mu lɔɔi-ni. Ku nan na yi We cullu tim tɔɔim, amu deen wɔ Farizian tiinə kɔɔɔ kum wɔni mu.

⁶ Ku na yi We titɔɔa yam laɔa ni, amu deen kwaani a tɔɔi lanyirani di a na beesi Zezi kɔɔɔ kum nɔɔna bam te tin. Ku nan daa na yi We cullu tim seem, a deen se-ti di ciga yi tusim tərə.

⁷ A deen pai wənu tim kuntu maama jigi kuri mu ti pa-ni. A laan nan buɔi a lwarɔ ni ti yi kafe mu a yigə ni, di a na se Zezi Kresi tin ɔwaani.

⁸ Ku sɔni ku yi ciga, wɔɔɔ kulɔ maama a na jigi tin, a nii-ku ni ku yi kafe mu a yigə ni, a laan na lwarɔ Zezi Kresi wɔɔ na yi a Yuutu tin ɔwaani. Kuntu tiini ku jigi kuri ku pa-ni ku dwe wɔɔɔ maama. Wɔntɔ ɔwaani mu a kwe wɔɔɔ maama a yagi daa ni. A nii ti maama ni weeru mu a yigə ni, si a

wani a se Zezi Kresi si a taa tɔɔ-o di a wɔ maama, si ku pa a taa yi o nɔɔɔ.

⁹ Kuntu tin, amu wó na ciga We tee ni a na ki a wɔ-didɔa di Zezi Kresi tin ɔwaani, ku daa dai a titi titɔɔa di a na tɔɔi We cullu tim tin ɔwaani. Ku nan yi We titi mu pai a jigi ciga di a na ki a wɔ-didɔa di Zezi tin ɔwaani.

¹⁰ Wɔɔɔ kulɔ amu na tiini a lagi tin yi si a lwarɔ Zezi Kresi mu, si a kwəri a lwarɔ dam-fɔɔ kulɔ We na me Di bi-o Di pa o yagi tɔntɔ tin, si a daari a tɔɔi a na o yaara yam don, si a taa nyi did-o o na se o ti nabiinə ɔwaani tin.

¹¹ Kuntu tin, amu di jigi tɔna si We wó pa a bi a yagi tɔntɔ.

Dí manɔ si dí kwaani dí vu yigə mu si dí jɔɔi pɛɛri We tee ni

¹² Ku nan dai ni a manɔ a yi wənu tɔɔ a na lagi si a yi tin. Ku nan dai ni a bicari fɔɔ di kwe fasti yi lwarim daa tərə. Amu nan kwaani a janɔ mu a ve yigə, si a laan wani a jɔɔi pɛɛri Zezi Kresi tee ni. Ku yi kuntu ɔwaani mu o jɔɔi-ni si a taa yi o nɔɔɔ.

¹³ A ko-biə-ba, a ba buɔi ni a manɔ a yi si a jɔɔi pɛɛri dum. A nan na ki kulɔ tin, a yəni a li wənu tɔɔ na manɔ ti ke tin mu a wɔbuɔa ni, yi a daari a kwaani si a vu a yi wənu tɔɔ na wɔ a yigə ni tin.

¹⁴ Kuntu, amu kwaana si a yɔɔri a duri a vu a yi kweelim je mu, si a jɔɔi pɛɛri dum

Wε tee nı. Pεeri dım kuntu mu yı ηwıa kalu Wε na bəji-nı sı a ba a jorı Dı sɔɔɔ nı Zezi Krisi ηwaanı tın.

15 Kɔ na yı dıbam balu wɔbɔɔna na bıgı dı Wε cwəɔə tɔgım tın, kɔ maɔı sı dıbam maama se nı amu na tagı te tın yı cıga mu. Abam badaara wɔbɔɔna nan na daı kuntu don, Wε wó pa á lwarı wono kulɔ na yı cıga tın.

16 Dı kɔ dı, kɔ maɔı sı dı yɔɔrı dı taá tɔgı cwəɔə kalu dı na maɔı dı lwarı nı ka yı cıga tın mu.

17 A ko-biə-ba, kɔ maɔı sı á taá lwəni amu na kı te tın mu, sı á fɔgı á nii balu na tɔgı cwə-laa nınεenı dı na brı abam sı á taá tɔgı te tın.

18 A lagı sı a joorı a brı abam wəənu tılu a na maɔı a ta dı abam kuni zanzan tın mu. Kɔ maa pai a yı-na nuɔə dı liə yalu a na jıgı abam ηwaanı tın. Kɔ yı nı nɔɔna zanzan mu wɔ abam wɔnı ba tıtɔɔna na brı nı ba culı Zezi Krisi tɔɔn-dagara kam mu.

19 Ba yəni ba lagı wəənu tılu fra na jıgı-ba tın mu kɔ dwe Wε. Ba maa jıgı wɔpolo dı kulɔ na yı ba cavıra tın, yı lɔgɔ baɔa wo-yɔɔru wɔbɔɔna jıgı-ba. Ba kweelim je nı Wε wó cɔgı-ba mu.

20 Kɔ nan na yı dıbam, dı kugu je wɔ Wε-sɔɔɔ nı mu. Dıbam cəgı dı Yuutu Zezi Krisi sı o nuɔı dáanı mu o ba. Wɔntu mu vrı dıbam lwarım wɔnı.

21 O na tuə, o laan wó pa dıbam lɔgɔ baɔa yıra yalu

na bwəmmə tın ləni ya taa nyı dı o tıtı yıra yam te. Yantı yı Wε-sɔɔɔ nyım mu, yı ya jıgı paarı-zulə. Oó ma o dam-fɔɔɔ kulɔ na pai o wai wono maama tın o ma kı kuntu.

4

Zezi kɔgɔ kım nɔɔna na maɔı sı ba kı te tın

1 A ko-biə-ba, a soe abam lanyıranı yı á fra jıgı-nı. Abam pai a jıgı wɔpolo, yı á ta wó pa a yuu zəɔı Wε yıgə nı. A cilon-sonnu-ba, kwaanı-na á zıgı kəɔkəɔ dı Yuutu tɔgım dım wɔnı.

2 A nan loori Evodi dı Sintisi lanyıranı, sı á taá jıgı wɔbɔɔn-dıdwı á na se dı Yuutu wɔm tın ηwaanı.

3 A loori nmu dı, wɔlu na yı a don tıntɔɔnɔ cıga cıga tın, sı n zəni kaana bantı sı ba taa se daanı, bəɔwaanı ba deen tɔgı dı amu yı dı tıni dı tɔɔı dı tɔɔı Wε kwərywəɔə kam, dı Klıman dı balu maama na tɔgı dı amu ba tɔɔı tın. Wε maɔı Dı pɔpɔnı bantı yıra Dı ηwıa tɔɔɔ kım wɔnı.

4 Taá kı-na wɔpolo maɔa maama á na ηwı dı dı Yuutu wɔm tın ηwaanı. A ta lagı a joorı a ta nı, á taá kı wɔpolo.

5 Pa-na nɔɔna maama lwarı á lanyıranı wɔm nı nı, sı dı Yuutu wɔm maa bınnı lele.

6 Yı zanı-na á taá liə dı kulɔkulɔ. Wonɔ maama wɔnı sı á taá warı Wε, á brı-Dı kulɔ á na lagı tın sı Dı

zəni abam, si á kwəri á taá kɪ DI le maŋa maama.

⁷ Kuntv mu We wó pa á bɪcara taa zurə, si kv dwəni nabiinə na wó wani kulv ba lwarɪ tɪn. Kv maa pa kulvkvulv bá wani kv cɔgɪ á bɪcara dɪ á wɔbɔŋa maama, abam na ŋwɪ dɪ Zezi Kriɪ tɪn ŋwaani.

⁸ A ko-biə-ba, kulv a na lagɪ a ma a guri tɪn, á taá jɪgɪ wəənu tɪlv na lana yɪ tɪ maŋɪ dɪ zulə tɪn wɔbɔŋa:

kv na yɪ woŋo kulv maama
na yɪ cɪga tɪn,
naa woŋo kulv na jɪgɪ zulə
tɪn,

naa woŋo kulv na maŋɪ tɪn,
naa woŋo kulv na ba jɪgɪ
tusim tɪn,

naa woŋo kulv na poli nɔɔna
wɔrv tɪn,

naa woŋo kulv na jɪgɪ tiə
nɔɔna tee ni tɪn,

si á taá jɪgɪ-na wəənu tɪm
kuntv wɔbɔŋa.

⁹ Á taá kɪ-na wəənu tɪlv amv na bri abam yɪ á sɛ-tɪ tɪn, kv na yɪ á na ni kulv a na taga, yɪ á na kulv a na kɪ tɪn. Á na siɪni á kɪ kuntv, Wv-zuru Tu Baŋa-We wó ta wv á tee ni.

*Pooli kɪ Filipɪ tiinə bam le
ba na zən-o tɪn ŋwaani*

¹⁰ A na ŋwɪ dɪ dí Yuutu Zezi tɪn, amv tiini a jɪgɪ wɔpolo, beŋwaani kv daani zanzan yɪ abam daa wv guli a gulə si á wəli-nɪ, yɪ lele kuntv á laan zəni-nɪ. Kv nan dai ni abam ba jɪgɪ a wɔbɔŋa mv ya, kv yɪ á wv nɛ cwəŋə mv si á wəli-nɪ.

¹¹ A na tagɪ kuntv doŋ tɪn, kv dai ni a na gɛ woŋo tɪn ŋwaani. Woŋo maama

wɔni, amv mɪ si a taa jɪgɪ wɔpolo dɪ kulv a na jɪgɪ tɪn.

¹² Yinigə na jɪgɪ-nɪ, amv ye a na wó ja a titɪ te. A jɪjɪgɪrv nan na daga dɪ, a ta ye a na wó kɪ te. Woŋo maama wɔni, amv ye a na wó kɪ te si a taa jɪgɪ wɔpolo. A na jɪgɪ a dɪ a wɔbɔŋa naa kana na jɪgɪ-nɪ, a jɪjɪgɪrv na daga naa tɪ na muri, amv ta ye a na wó kɪ te si a taa jɪgɪ wɔpolo.

¹³ Amv wai wəənu tɪm kuntv maama a kɪa, Zezi Kriɪ na pa-nɪ dam tɪn ŋwaani mv.

¹⁴ Dɪ kuntv dɪ, á kɪ lanyɪrani dɪ á na zəni-nɪ a yaara yam wɔni tɪn.

¹⁵ Abam Filipɪ tiinə titɪ dɪ ye lanyɪrani ni, maŋa kalv a na puli a wɔra a tɔɔli We kwər-ywəŋə kam a bri abam yɪ a laan nuŋi Masɪdvanɪ ni tɪn, kv yɪ abam yɪrani mv wəli-nɪ. Zezi kɔgɔ kvdoŋ daa tərə kv dɪ na pɛ amv woŋo, kv na dai abam yɪrani.

¹⁶ A dɛɛn na wv Tesaloniki ni tɪn, abam tɔŋɪ a na lagɪ zənə yalv tɪn á pa-nɪ, yɪ kv dai kuni bidwɪ yɪrani.

¹⁷ Kv nan dai ni amv lagɪ si a taa joŋi abam pɛera yam má mv, kv yɪ nyɔɔri dilv abam na wó na We tee ni ya ŋwaani tɪn mv pɛ a jɪgɪ wɔpolo.

¹⁸ Amv joŋi pɛera yalv maama abam na pɛ amv tɪn kv ja gaali. A joŋi pɛera yalv á na kɪ Epafroditi jɪŋa ni si o ja ba o pa-nɪ tɪn, yɪ kulvkvulv daa wv muri-nɪ. Abam pɛera yam nyɪ dɪ woŋo kulv á na mɛ á kaani Baŋa-We yɪ

ku lwəm ywəmmə tɪn mu.
 Wε nan jonɪ á kaanum dɪm
 dɪ wɔpɔlo.

¹⁹ Amu Tu Wε wó pa abam
 kulɔ maama á na gε tɪn Zezi
 yɪri ŋwaanɪ, Dɪ na jɪgɪ wo-
 laaru tɪlɔ na tiini tɪ dagɪ yɪ
 tɪ jɪgɪ paari-zulə tɪn.

²⁰ Wε dɪlɔ na yɪ dɪbam Ko
 tɪn maɪɪ dɪ zulə mu maɪa
 maama. Amina.

²¹ Jɔɔnɪ-na Wε nɔɔna balɔ
 na ŋwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn
 maama á pa-nɪ. Dɪ ko-biə
 balɔ na wɔ amu tee nɪ tɪn dɪ
 jɔɔnɪ abam.

²² Wε nɔɔna bam maama
 jɔɔnɪ abam, ku na fɔgɪ ku
 dwe didɪ balɔ na zɔɔri Rom
 Pa-faru wɔm sɔŋɔ nɪ tɪn.

²³ Dɪbam Yuutu Zezi Krisi
 wó pa abam maama yu-
 yonɔ.

**Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa
KOLOSI TIINɛ tun
Tɔnɔ kulu Pooli
na pɔpɔni o pa
Kolosi tiinɛ tun
na bri dibam
kulu tun mu tuntu**

Pooli deen pɔpɔni tɔnɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balu na zɔɔri Kolosi ni tun mu. Kolosi deen yi lugu kulu ba na bæi ni Azi-balaŋa tun wɔ tu dɔɔba mu. Ku yi nɔnɛni kilometra biɛ-yale mu te di Efɛzi. Ku nan dai Pooli titi mu toɔli We kwɛrɛ di ba, ku yi Epafrasɔ wulu na yi Kolosi tu tun mu toɔli We kwɛrɛ di ba, yi ba se Zezi Kriɔi (Kolosi 1:7 di 4:12).

Maŋa kalu Pooli na wɔ pɔna digɛ ni Rom ni tun (Kolosi 4:3), mu Epafrasɔ ve o te o ta o bri-o nɔɔna badaara na jaani vwan zaasim ba zu Kolosi tiinɛ bam wɔni, yi ba bri ni, nɔɔnu na lagi si o na vrim lwarim wɔni, o maŋi si o taa zuli wo-yɔɔru si o daari o se ti ni mu. Ba ta ma wi, ku yi fifiɔn mu si ba se cullu tɔdaara mu, si ba daari ba pa ba go-ba ni Zwifɛ cullu tum na bri te tun, si ba kwɛri ba se cullu tɔlu na bri ni n wɔ maŋi si n di kuntu naa n nyɔ kuntu tun.

Kuntu ŋwaani mu Pooli pɔpɔni tɔnɔ kum o pa-ba, si o maa bri-ba kwɛrɛ kalu na yi ciga tun, si ba yi se vwan karanyina tiinɛ bam. O ma ta di ba ni, Zezi na

vri-ba tun, ba sɔni ba na vrim fasti mu, si cullu mu bá wani ti vri nɔɔna ti yagi. Ku yi Zezi Kriɔi ŋwaani mu Baŋa-We ki lugu, wɔm mu yi woŋo maama yigɛ tu, yi ku yi wuntu ŋwaani mu We ta wɔ vri nabiinɛ DI yagi. Ku yi n na ki n wɔ-dɔɔba di Zezi mu ní na vrim (pɔɔrim 1-2).

Pooli ma daari o pɔpɔni o bri-ba, ba na wɔ ta ŋwi te ŋwi-dɔŋa kalu We na pɛ-ba Zezi Kriɔi ŋwaani tun wɔni, si kulu maama ba na wɔ ki tun taa yi ba Yuutu Zezi yiri ŋwaani (pɔɔrim 3-4).

Pooli deen tɔŋi Tisiki di Onisim mu, yi ba ja tɔnɔ kum kuntu ba vu ba pa Kolosi tiinɛ bam.

¹ Amu Pooli wulu We na kuri di DI titi wɔbɔŋa si a taa yi Zezi Kriɔi tuntɔŋɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti tɔgi o wɛli-ni.

² Di pɔpɔni si di pa abam balu na yi We nɔɔna yi á zɔɔri Kolosi ni tun. Abam mu yi di ko-biɛ balu na ki á wɔ-dɔɔba di Zezi Kriɔi tun.

Di Ko We wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoŋo.

Pooli na ki We le ba ŋwaani te tin

³ Maŋa maama dibam na yɛni di loori We di pa abam, di taá ki DI le mu abam ŋwaani. Dintu mu yi di Yuutu Zezi Kriɔi Ko.

⁴ Benwaani dibam ni abam na jigi wɔ-dɔɔba di Zezi yi á kwɛri á soe We nɔɔna bam maama te tun.

⁵ Benwaani, abam na de yigɛ á ni We kwɛr-ywɛŋɛ

kam tɪn mu pɛ á jɪgɪ tɪna nɪ á wó na wænu tɪlv Wɛ na tɪŋi Dɪ sɔŋɔ nɪ abam ɲwaani tɪn. Wɛ kwɛr-ywɛŋə kam kuntu mu yɪ kalɔ na sɪni ka yɪ cɪga tɪn.

⁶ Dɪ kwɛr-ywɛŋə kam kuntu laan jagɪ ka yɪ lɔgɔ baŋa je maama yɪ ka kwe nɔɔna lanyɪrani, nɪ ka na jagɪ ka yɪ abam te yɪ ka kwe abam te tɪn. Kɔ zɪgɪ maŋa kalɔ á na puli á ni Wɛ kwɛrə kam yɪ á lwarɪ Wɛ zaani dɪm na sɪni dɪ yɪ cɪga te tɪn.

⁷ Kɔ yɪ Epafrasɪ dɛɛn mu brɪ abam Wɛ cɪga kam kuntu. Wuntu mu yɪ dɪbam ko-bu-sono, yɪ o tɔgɪ dɪ dɪbam o tɔŋɪ dɪ o wɔ maama o pa Zezi Krisi abam ɲwaani.

⁸ Wuntu ta mu tagɪ o brɪ dɪbam Wɛ Joro kum na pɛ abam jɪgɪ da-sono te tɪn.

⁹ Kuntu ɲwaani mu dí yəni dí warɪ Wɛ maŋa maama dí pa abam, kɔ na puli maŋa kam dí na ni á woŋo kuntu tɪn. Dí loori-Dɪ sɪ Dɪ pa á taá ye Dɪ wɔbɔŋa na lagɪ kulɔ tɪn, sɪ Dɪ daari Dɪ pa á na swan dɪ yəno maama nɪ Dɪ Joro kum na paɪ te tɪn.

¹⁰ Kuntu, abam laan wó wanɪ á tɔgɪ cwɛŋə sɪ kɔ maŋɪ dɪ dí Yuutu wɔm na lagɪ te tɪn, sɪ kɔ pa o wɔ poli á tɪtɔŋa maama ɲwaani. Dí loori Wɛ sɪ Dɪ wəli abam sɪ á taá kɪ tɪtɔŋ-ɲuna dwi təri təri lanyɪrani, sɪ á fɔgɪ á lwarɪ Wɛ á wəli da.

¹¹ Dí nan ta loori Wɛ, sɪ Dɪ ma Dɪ dam-fɔɔ kulɔ na dwe

maama tɪn Dɪ wəli abam sɪ á wanɪ á fɔgɪ á zɪgɪ kəŋkəŋ, sɪ á kwəri á taá jɪgɪ wɔ-zuru, sɪ á taá kwaani á ve yigə woŋo maama wɔni.

¹² Á taá kɪ dí Ko Wɛ le dɪ wɔpolo, bɛŋwaani dɪntɔ mu pɛ abam cwɛŋə, sɪ á tɔgɪ á na wo-laaru tɪlv Dɪ na tɪŋi sɪ Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam tɪn jəgə kalɔ na yɪ pooni tɪn wɔni.

¹³ Dí Ko Wɛ mu ɪ dɪbam lim wɔni, sɪ wo-lwaanɔ daa yɪ taa wai dɪbam. Dɪ ma daari Dɪ pa dí zɔ Dɪ tɪtɪ Bu-sono kum paari dɪm wɔ.

¹⁴ Kɔ nan yɪ Dɪ Bu Zezi mu kwe o ɲwɪa o ma ɲwɪ dí lwarɪm jɪni, o pa Wɛ yagɪ-dɪ Dɪ ma cɛ dɪbam.

Zezi na yɪ wɔlv dɪ o na tɔŋɪ kulɔ tɪn

¹⁵ Zezi yɪ Baŋa-Wɛ dɪlv nabiinə na ba nai tɪn nyɪnyɔgɔ mu. O yɪ Wɛ Buda mu. Wuntu maŋɪ o wɔra mu kɔ loori wənu tɪlv maama Wɛ na kɪ tɪn.

¹⁶ Wɛ de wuntu ɲwaani mu Dɪ kɪ wənu maama, wənu tɪlv maama na wɔ weyuu nɪ dɪ tɪga baŋa nɪ tɪn, tɪlv nɔɔna na nai dɪ tɪlv ba na warɪ ba nai tɪn, kɔ na yɪ malesɪ dɪ wənu tɪlv maama na jɪgɪ dam yɪ tɪ dɪ paari nabiinə baŋa nɪ tɪn. Wɛ de Zezi ɲwaani mu Dɪ kɪ tɪ maama, sɪ kɔ pa o na zulə tɪ baŋa nɪ.

¹⁷ Zezi maŋɪ o wɔra mu pulim nɪ yɪ kulɔkulɔ daa ta tərə. Kɔ yɪ wuntu mu paɪ woŋo maama zɪgɪ kɔ jəgə nɪ lanyɪrani.

¹⁸ Wuntu mu yɪ o nɔɔna bam yuutu, yɪ ba kɔgɔ kum

nyɪ dɪ o yɪra yam. Wɔm mu puli o kɔgɔ kɔm kuri. Ku yɪ Zezi mu dɛ yigə o bi o yagɪ tɔɔnɪ. Ku ma pa o yɪ yigə tu wɔɔɔ maama wɔnɪ.

19 Bɛɲwaanɪ ku yɪ Wɛ titi wɔbɔɲa mu lagɪ sɪ DI Bu Zezi taa nyɪ dɪ DI titi fasi.

20 Wɛ li wɔbɔɲa mu, sɪ DI da DI Bu wɔm ɲwaanɪ DI pa wəənu maama joori ti fɔgɪ daanɪ dɪ DI. DI Bu Zezi na tɪgɪ tɔɔn-dagara kam baɲa nɪ yɪ o jana nuɲi tun mu pɛ wəənu maama joori ti fɔgɪ daanɪ dɪ Wɛ, ku na yɪ lɔgɔ baɲa wəənu dɪ wɛyuu wəənu maama.

21 Ku nan na yɪ abam, abam dɛɛn baɲwɛ dɪ Wɛ, á yɪ Wɛ dɔna mu. Abam wɔbɔɲa dɪ á titɔɲa maama dɛɛn lagɪ wo-lwaanɔ yɪranɪ mu sɪ á taá kɪa.

22 Ku daari lele kɔntɔ, Wɛ laan pɛ á fɔgɪ daanɪ dɪ DI, DI Bu wɔm na jigi nabiinu yɪ o daari o ti tun ɲwaanɪ. Wɛ kɪ kɔntɔ sɪ á wanɪ á ba á zɪgɪ DI yigə nɪ dɪ wɔ-pɔɔɔ mu, sɪ á taá yɪ nɔn-ɲɔna balɔ na ba jɪgɪ wo-lɔɲɔ tun.

23 Abam nan manɪ sɪ á taá tɔgɪ Wɛ cɪga kam dɪ á wɔ-dɪdɔa, sɪ á zɪgɪ kəɲkəɲ. Á wɔ manɪ sɪ á pa á wɔbɔɲa ləni dɪ tɪna yalɔ á na jɪgɪ Wɛ kwər-ywəɲə kam ɲwaanɪ tun. DI kwər-ywəɲə kam kɔntɔ mu yɪ kwərə kalɔ abam na manɪ á ni yɪ ba tɔɔli-ka ba brɪ lɔgɔ baɲa nɔɔna maama tun. Amɔ Pooli nan yɪ Wɛ tintɔɲnɔ sɪ a taa tɔɔli DI kwər-ywəɲə kam kɔntɔ mu.

Pooli na tɔɲi Zezi nɔɔna bam ɲwaanɪ te tin

24 Amɔ jɪgɪ wɔpɔlo dɪ a na yaari te abam ɲwaanɪ tin. Ku na cɛ a yɪra nɪ te tin, ku nyɪ nɪ Zezi Krisi na yaari te tin mu. A yaari yaara yalɔ na daari sɪ dí yaari Zezi titɔɲa yam ɲwaanɪ tin mu, sɪ ku zəni o nɔn-kɔgɔ kɔm na nyɪ dɪ o yɪra yam tin lanyɪranɪ.

25 Wɛ tɔɲi-nɪ sɪ a taa tɔɲa a pa-ba mu. Titɔɲi dɪm kɔntɔ mu yɪ sɪ a kwaanɪ a tɔɔli Wɛ kwərə kam maama a brɪ abam.

26 Ku na zɪgɪ pulim nɪ tin, Wɛ cɪga kam kɔntɔ dɛɛn səgi mu nabiinə tee nɪ, yɪ Wɛ laan pa balɔ na yɪ DI nɔɔna tin ba ba lwarɪ-ka.

27 Ku yɪ Wɛ titi wɔbɔɲa mu lagɪ sɪ DI pa ba lwarɪ DI cɪga kam kɔntɔ. DI lagɪ sɪ lɔgɔ baɲa dwi maama tiinə mu lwarɪ DI cɪga kam na tiini ka jɪgɪ lam dɪ zulə te tin. Wɛ cɪga kalɔ dɛɛn na səgi yɪ ka laan ba ka lwarɪ jaja tun mu yɪ sɪ Zezi Krisi wɔ abam bɪcara nɪ, yɪ ku pa á jɪgɪ tɪna nɪ á wú na paari-zulə Wɛ tee nɪ.

28 Kɔntɔ ɲwaanɪ dɪbam yəni dí tɔɔli Zezi Krisi kwərə mu dí brɪ nɔɔna maama, yɪ dí kaanɪ-ba dɪ swan yalɔ Wɛ na pɛ dɪbam tin, sɪ dí pa ba maama laan wanɪ ba ba ba zɪgɪ Wɛ yigə nɪ, nɪ balɔ wɔbɔɲa na bɪga dɪ Zezi Krisi tɔgɪm dɪm tin.

29 Kɔntɔ mu amɔ nan tiini a kwaanɪ a tɔɲa. Ku nan yɪ Zezi dam-fɔrɔ kɔm o na pɛ-nɪ tin mu paɪ a jɪgɪ dam a

ma a tɔŋi kuntu.

2

¹ Amu lagi si abam lwarɩ a na tiini a tɔŋi te abam ŋwaanɩ, ku wɛli dɩ Wɛ nɔɔna balu na wu Lawodise ni, dɩ nɔɔna zanzan balu yi ta na wu ne amu tun dɩ ŋwaanɩ.

² Amu tiini a kwaanɩ kuntu, si ku pa Wɛ nɔɔna bam maama wani ba taa jigi baari mu, si ba daari ba taa ŋwi daani dɩ sono. Kuntu wu pa ba zigi lanyirani dɩ ba na tiini ba lwarɩ Wɛ ciga kam te tun, si ba lwarɩ Wɛ ciga kalu ya na sɛgi tun, yi ciga kam kuntu mu yi Zezi Krisi titi.

³ Wuntu mu yi wulu na pai nɔɔna lwarɩ swan dɩ yɛno kulu maama na yi Wɛ nyim, ti na jigi kuri zanzan yi ti sɛgi tun.

⁴ A nan tagi kuntu a bri abam, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu ganɩ abam, dɩ o na manɩ o ŋɔɔni swan taani te maama dɩ.

⁵ Ku nan na yi amu na tɛri abam tee ni tun dɩ, a wubuŋa maama wura dɩ abam. Kuntu ŋwaanɩ ku pe-ni wupolo dɩ a na lwarɩ ni á togi cwɛŋɛ yi á zigi kɛŋkɛŋ, á na jigi wu-didɩba dɩ Zezi Krisi tun ŋwaanɩ.

Ŋwi-dɔŋa kalu dí na jigi Zezi ŋwaanɩ tun

⁶ Abam nan na sɛ si Zezi Krisi taa yi abam Yuutu tun, ku manɩ si á taá ŋwi did-o mu.

⁷ Nan fɔgi-na á zigi kɛŋkɛŋ ni tiu buɩnu na

zu tɩga te tun, si á daari á kwaanɩ á taá jigi wu-didɩba did-o ni ba na manɩ ba zaasi abam te tun, si á taá kɩ Wɛ le zanzan manɩ maama.

⁸ A nan cu á titi, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu ganɩ abam dɩ o swan yalu na ba jigi kuri tun. Yantu yi nabiinɛ wubuŋa yalu na togi ba nabaara mu tun mu. Ya yi lɔgu banɩ nyim mu, si ya dai Krisi nyim.

⁹ Bɛŋwaanɩ, Banɩ-Wɛ na yi tite maama tun, Zezi Krisi dɩ yi kuntu don mu fasi.

¹⁰ Abam na ŋwi dɩ Zezi tun, á manɩ á na Wɛ wolaaru tum maama á jɔŋi o tee ni. Wuntu mu te woŋo kulu maama na jigi dam nabiinɛ banɩ ni tun.

¹¹ Abam na ŋwi dɩ Zezi Krisi tun, o li á wubuŋ-lwaanɩ tum maama mu, si ti daa yi taa jigi dam á banɩ ni. O na fɔgi o kwe abam kuntu tun, ku nyi dɩ ba na goni bɛkɛri te tun mu. Ku nan dai ni nabiinɛ na goni te tun, ku yi Zezi Krisi ŋwaanɩ mu.

¹² Bɛŋwaanɩ, ba na miisi abam na wunu tun, ku bri ni ba ya kɩ abam dɩ, nɩɩɛɛni Zezi Krisi na tigi yi ba kɩ-o te tun mu. Ku kwɛri ku bri ni á joori á bi á na Wɛ ŋwi-dɔŋa kam, bɛŋwaanɩ á jigi wu-didɩba dɩ Wɛ na me DI dam dɩm DI bi Zezi DI pa o yagi tɔni tun.

¹³ Abam deen ya ba jigi ŋwia Wɛ tee ni á na kɩ kɛm-balwaarɩ tun ŋwaanɩ. Abam deen ya togi á dai

Wε nɔɔna á na dai Zwifə tɪn ɲwaani. Wε laan nan pε á na DI ɲwi-dɔɲa kam á na ɲwi di Zezi tɪn ɲwaani. Wε nan yagɪ dɪbam lwarɪm maama DI ma cε dɪbam.

¹⁴ Ba na pagɪ Zezi Krisi tɔɔn-dagara baɲa ni tɪn, kɔ yɪ nɪɛɛni ba pagɪ cullu tɔɔɔ kɔɔ na bri ni dɪbam kɪ dí cɔɔɪ tɪn mɔ. Wε bri ni tɔɔɔ kɔm kɔntɔ daa ba jɪɔɪ kuri, yɪ dɪbam lwarɪm dɪm maama ti.

¹⁵ Zezi mɔ wantɔ woɲo kɔɔɔ maama na jɪɔɪ dam nabiinə baɲa ni tɪn, yɪ o cɔɔɪ ti maama dam. O tɔɔni dagara kam baɲa ni mɔ Wε mε DI bri nɔɔna jaja ni o jɪɔɪ dam wəənu tɪm kɔntɔ maama baɲa ni, ni nɔɔɔ na wantɔ o dɔna yɪ o ja-ba o vɔ te tɪn.

¹⁶ Kɔntɔ ɲwaani, abam yɪ sε si nɔɔn-nɔɔɔ pa abam culu di á na di kɔɔɔ naa á na nyɔ kɔɔ tɪn. Á yɪ pa nɔɔn-nɔɔɔ bri abam á na wɔ li da yalɔ si ya taa yɪ candiə da naa can-dɔɲa dε naa siun dε ɲwaani tɪn.

¹⁷ Cullu tɪm kɔntɔ daa ba jɪɔɪ kuri. Tɪ dεen yɪ luluɲu mɔ, si ti bri cɪga kalɔ na lagɪ ka ba tɪn. Cɪga kam kɔntɔ nan mɔ yɪ Zezi Krisi.

¹⁸ Á yɪ sε á pa nɔɔna balɔ na yaari ba titi yɪ ba zuli malesɪ di vwan tu-n-titi tɪn gani abam. Ba yəni ba te ba wɪ, Wε mɔ bri-ba kɔntɔ woɲo, yɪ ba wɔɔɔɲa nan dai Wε nyɪm. Kɔ yɪ ba zəɲi-n-titi wɔɔɔɲ-kamunə mɔ ba jɪga, kɔ nan yɪ kafε mɔ.

¹⁹ Bantɔ nan daa ba ɲwi di Zezi. Wɔntɔ mɔ yɪ

dɪbam Yuutu, yɪ dí ɲwi did-o nɪɛɛni nɔɔɔ yɪra na tɔɲi di o yuu te tɪn. Zezi ɲwaani mɔ dí wəli daani dí tɔɲa, ni nɔɔɔ yɪra na jɪɔɪ pɔɔɪm dwi təri təri yɪ ya tɔɲi titɔɲi didɔa te tɪn. Wɔntɔ mɔ zəni dɪbam yɪ dí ve yigə Wε cwəɲə kam wɔni ni Wε na lagɪ te tɪn.

²⁰ Abam na sε Zezi Krisi tɪn, kɔ nyɪ di á tɔɔɪ did-o á ti mɔ te. Kɔntɔ ɲwaani lɔɔɔ baɲa wɔɔɔɲ-yɔɔɔ tɪm daa ba jɪɔɪ dam abam baɲa ni. Bεε mɔ yɪ á nan ta kɪ nɪɛɛni á yɪ lɔɔɔ baɲa nyɪm mɔ te?

²¹ Bεε mɔ yɪ á sε cullu tɪɔ na bri ni yɪ kwe kɔntɔ naa yɪ ta n di kɔntɔ naa yɪ dwe kɔntɔ tɪn?

²² Cullu tɪm kɔntɔ nan wɔra wəənu tɪɔ na wɔ ba ti cɔɔɪ tɪn ɲwaani mɔ. Cullu tɪɔ ba na bri abam kɔntɔ dɔɲ tɪn yɪ nabiinə wɔɔɔɲa mɔ. Tɪ wɔ nuɲi Wε te.

²³ Wəənu tɪm kɔntɔ nyɪ ni swan mɔ ba na mai ba titi wɔɔɔɲa ba ma zuli-ti. Ba ma tu ba titi yɪ ba bεεsi ba yɪra. Cullu tɪm kɔntɔ yɪ nɪɛɛni ti jɪɔɪ kuri mɔ te, ti nan yɪ kafε mɔ. Tɪ warɪ ti wəli nɔɔna si ba ja ba titi di wo-zɔɔna yalɔ ba fra na zɔɔri tɪn.

3

¹ Abam na nε Wε ɲwi-dɔɲa kam tɪn, kɔ nyɪ di á tɔɔɪ di Zezi Krisi mɔ á joori á bi á yagɪ tɔɔni. Kɔntɔ ɲwaani, pa-na Wε-sɔɲo wəənu tɪm taa jɪɔɪ fra di abam, si dáani mɔ Zezi Krisi je Baɲa-Wε jazɪm ni.

² Pa-na á wɔbɔŋa tiini ya zɔ Wɛ-sɔŋɔ wo-laaru tum, si ku yi taa yi lɔɔɔ baŋa wo-yɔɔru tum.

³ Abam na yagi lwarim cwɔŋɔ tɪn, ku nyi di á tigi mu te, yi á laan na ŋwi-dɔŋa di Zezi Krisi, yi á ŋwia kam sɔgi Wɛ tee ni.

⁴ Abam ŋwia kam ciga ciga mu yi Zezi Krisi. Kuntu ŋwaani, o na joori o ba o bri o titi jaja di o paari-zulɔ yam, abam di wó tɔgi did-o á na paari-zulɔ.

Wɛ ŋwi-dɔŋa kam na yi te tɪn

⁵ Abam nan manɪ si á li lɔɔɔ baŋa wɔbɔŋ-lwaanɔ tum mu á bicara ni, si á yi zanɪ á sɛ-ti. Ku na yi boorim naa wo-zɔɔna kikiɔ naa kala, naa ku na yi á fra na zɔɔru wo-yɔɔru tilɔ tɪn, naa á na pa á yi sui wɔɔnu tilɔ tɪn, á yi sɛ wɔbɔŋa yam kuntu dɔŋ. Nmu na pai n yi sui wɔɔnu, ku bri ni n pai tintɔ mu zulɔ yi n daari Wɛ n yagi.

⁶ Wo-balwaaru tintɔ ŋwaani mu Wɛ bant wó zanɪ [di nabiinɔ balɔ maama na vin DI ni tɪn].

⁷ Abam di ŋwia kam maama dɛɛn yi kuntu mu.

⁸ Ku daari lele kuntu, á manɪ si á li wo-balwaaru tum kuntu maama mu á bicara ni. Ku na yi ban-zɔŋɔ di ka-culi-daani di pu-sɪŋa. Á yi taá twi nɔɔna. Á yi taá mai á niɔ á ŋɔɔni wo-zɔɔna ŋwɛ.

⁹ Á yi zanɪ á fɔ vwan á pa daani. Bɛŋwaani abam yagi

á ŋwi-dɔŋɔ kam di ka kikiɔ maama,

¹⁰ yi á laan daari á jigi ŋwi-dɔŋa mu. Wɛ mu pɛ abam ŋwi-dɔŋa kam kuntu. DI maa kwɛ-ka si ka taa nyi di DI titi ŋwia, si á wani á fɔgi á lwarɪ DI na yi te tɪn.

¹¹ Kuntu ŋwaani, balɔ na jigi Wɛ ŋwi-dɔŋa kam tɪn, kampwara daa tɔri ba wɔni. Zwifɔ di dwi-gɛ tiinɔ maama yi bidwi mu. Balɔ na goni ba bɛkɛri di balɔ na wɔ goni tɪn maama yi bidwi mu. Balɔ yi na wɔ pɔɔri di balɔ ba na ba nigi tɪn, ku wɔli di gambe di balɔ na te ba titi tɪn maama yi bidwi mu. Ba maama wura Zezi Krisi ŋwaani mu, yi o ŋwi di ba maama.

¹² Wɛ mu kuri abam si á taá yi DI nɔɔna, yi DI soe abam. Kuntu ŋwaani, taá jigi-na da-ŋwɔŋa, si á taá ki-da lanyiranɪ. Taá tu-na á titi da-tee ni, si á taá jigi wɔ-bono di wɔ-zuru.

¹³ Á taá jigi-na wɔ-zuru da-ŋwaani. Abam wɔlɔ na jigi juɔ di o dɔŋ, si á yagi á ma cɛ daani, ni dí Yuutu Zezi na yagi á lwarim o ma cɛ abam te tɪn.

¹⁴ Kulɔ na dwe maama tɪn, taá soe-na daani, si ku pa á wani á taá jigi ni didɔa lanyiranɪ.

¹⁵ Pa-na wɔ-zuru kulɔ Zezi Krisi na pɛ abam tɪn taa te á wɔbɔŋa maama. Bɛŋwaani Wɛ kuri abam si á ji wɔŋo didɔa mu, si á taá jigi wɔ-zuru kuntu dɔŋ. Manɪ maama si á taá ki Wɛ le.

16 Pa-na Zezi Krisi taani dum tiini di zu á bicara, si á taá mai swan yalu We na pe abam tin á kwe daani, si á daari á taá kaani daani. Taá leeni-na We læŋ-ŋwi di We tiə le di We Joro kum na pe abam le silu tin. Á taá leeni kuntu á zuli We, si á taá ki DI le.

17 Woŋo kulɔ maama abam na wó ki tin, ku na yi á ni-ŋwana naa á jɔŋa titɔŋi, si á pa ku taa yi dí Yuutu Zezi yiri ŋwaani, si á daari á taá ki dí Ko We le Zezi Krisi ŋwaani.

Nɔɔnɔ maama na manɔ si o taa ŋwi te ŋwi-dvɔŋa kam wɔni tin

18 Kaana-ba, á manɔ si á taá se á banna, beŋwaani kuntu yi woŋo kulɔ na manɔ di dí Yuutu Zezi wɔbɔŋa tin mu.

19 Ku daari kan-banna-ba, á di manɔ si á taá soe á kaana, si á yi taá ki cia di ba.

20 Biə-ba, á na se dí Yuutu Zezi tin, ku manɔ si á se á tiinə ni woŋo maama wɔni, si kuntu mu yi woŋo kulɔ na poli We wu tin.

21 Ku daari abam balu na yi biə kwə tin, á yi taá tiini á fi-ba, si kuntu wó pa ba wɔru cɔgi yi ba ga baari.

22 Ku na yi abam balu na yi gambe tin, á taá tɔŋi á tɔgi á yum tiinə wɔbɔŋa woŋo maama wɔni. Ku nan dai ba na zigi ba nii abam maŋa kalu yiranu tin mu á wó ki kuntu si ba tee abam. Nan taá tɔŋi-na di á wu

maama, á na kwaru dí Yuutu wum tin ŋwaani.

23 Woŋo kulɔ maama á na wó tɔŋi tin, á taá tɔŋi di á wu maama. Pa-na á na ki te tin taa yi dí Yuutu wum ŋwaani, si ku taa dai nabiinə ŋwaani.

24 Beŋwaani abam ye ni dí Yuutu Zezi Krisi wó pa abam pɛeri dilu o na tiŋi si o pa o nɔɔna bam We-sɔŋo ni tin. Wuntu mu yi á yuutu wulu á na tɔŋi á pa-o tin.

25 Ku daari wulu maama na ki balɔɔ tin wó jɔŋi balɔɔ ŋwuru mu, si ku manɔ di o titɔŋa yam na yi te tin. We nan tɔgi ciga mu DI mai DI di nabiinə taani, si DI ba kuri nɔɔna daani.

4

1 Ku daari abam balu na yi gambe sim yum tiinə tin, á taá ki ciga di kulɔ na manɔ tin di ba. Á nan taá ye ni abam di jigi yuutu o na te abam We-sɔŋo ni.

2 Á tiini á kwaanu á taá loori We, si á ci á titi lanyiranu, si á taá ki DI le.

3 Á nan taá loori We á pa dibam di, si DI pa dí na cwəŋə dí taá tɔɔli Zezi Krisi ciga kalu na səgi tin kwərə dí bri nɔɔna. Ku nan yi amu na tɔɔli Zezi kwərə kam tin ŋwaani mu pe a wu pɔna digə ni.

4 Loori-na We á pa-ni, si a wani a pa nɔɔna lɔwari ciga kam kuntu maama fasi. Mu titɔŋi dilu We na pe amu si a tɔŋi tin.

5 Á cu-na á titi di á na ŋwi te di balu na ba tɔgi Zezi tin

titarı nı, á taá kı lanyıranı sı ba yı na á wo-ləŋə. Wε na pε abam pwələ sı á kı kulə, sı á pa kə ja kuri lanyıranı.

⁶ Pa-na á ni-taanı taa lana, sı dı taa jıgı ywəəni, sı á daarı á taá ye á na wó ləri nɔɔnɔ maama taanı te tın.

Tiim kwərə

⁷ A lagı a tıŋı dí ko-bu-sono Tisiki sı o ba abam te. Wɔntu mu yı wulə na tıŋı o pa dí Yuutu Zezi dı cıga tın. Dıbam maama wəli daanı mu dí tıŋı dí paı dí Yuutu wɔm.

⁸ Amu yɔɔrı a tıŋ-o sı o ba o ta amu labaarı maama na yı te tın o brı abam, sı á bıcara pəni tıga nı dı á na wó lwarı dıbam wɔŋo na yı te tın.

⁹ Dıbam ko-bu-sono On-isim dı wó tɔgı o ba. Wɔntu nuŋı abam kɔgɔ kum wɔnı mu, yı o tɔgı Zezi dı cıga. Bantu bale mu wó ta wɔŋo kulə maama na wura kə kı yo seenı tın ba brı abam.

¹⁰ Arisarıkı wulə na tɔgı o wɔ puına digə nı dı amu tın jɔɔnı abam. Marıkı wulə na yı Banabası cırv tın dı jɔɔnı abam. Abam maŋı á jonı ni nı, o na tuə, á wó jeer-o lanyıranı.

¹¹ Zusitu wulə yıri dıdɔŋ na yı Zezi tın dı jɔɔnı abam. Kə na yı Zwifə balə na tu ba sε Zezi tın, nɔɔna bantv batɔ yıranı mu yı balə na tɔgı ba tıŋı Wε paarı dım tıtıŋa ba wəli amu tın. Ba tiini ba paı a wɔ zurə.

¹² Epafraı wulə na nuŋı abam kɔgɔ kum wɔnı yı o tıŋı o pa Zezi Krisi tın dı

jɔɔnı abam. O kwaanı o loori Wε mu maŋa maama o pa abam, sı á wantı á zıgı kəŋkəŋ dı baarı, sı á wɔbɔŋa bı dı Wε cwəŋə kam tɔgım, sı á taá kı Dı wɔbɔŋa na lagı kulə maama tın.

¹³ Amu tıti wó wantı a ta a brı abam nı o sını o tiini o tıŋı o wəli abam, kə wəli dı nɔɔna balə na zɔvrı Lawodise dı Yırapolısı nı tın.

¹⁴ Dıbam badɔŋ-sono Luki wulə na yı dɔgıta tu tın dıdaanı Deması dı jɔɔnı abam.

¹⁵ Jɔɔnı-na dí ko-bıə balə na tɔgı Zezi yı ba zɔvrı Lawodise nı tın á pa dıbam, kə wəli dı Nimfa dı Zezi kɔgɔ kulə na yəni kə jeeri daanı o sɔŋɔ nı tın.

¹⁶ Abam na jonı amu tɔnɔ kum yı á na karımı á ti, sı á laan pa-kə Zezi kɔgɔ kulə na zɔvrı Lawodise nı tın, sı ba dı karımı. Kə daarı sı abam dı jonı amu tɔnɔ kɔdɔŋ bantv dı tee nı á dı karımı.

¹⁷ Ta-na á brı Arisipi sı o kwaanı o tıŋı tıtıŋı dılv dí Yuutu Zezi na pε-o sı o tıŋı tın o ti.

¹⁸ Amu Pooli mu jɔɔnı abam. A tıti laan mu pɔpɔnı tıntv dı a jıŋa. Á yı zanı á swe a na wɔ puına digə nı tın ni nı.

Wε wó pa abam yu-yoŋo.

**Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni o
pa
TESALONIKI
TIINƏ tɔn
Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni
o pa Tesaloniki
tiinə tɔn na brɪ
dɪbam kulɔ tɔn
mɔ tɔntɔ**

Tesaloniki ya yi Masɪdɔvanɪ pa-tɪv mɔ. Maɲa kam Pooli na nuɲi Filipi ni tɪn, o ve dɔanɪ mɔ o puli Wɛ tɪtɔɲa yam. Kɔ nan wɔ daanɪ, yi kɔ ba kɔ ji fiɪtɔn sɪ o duri o nuɲi Tesaloniki ni, Zwifə badaara na jɪɟi wɔ-gɔv dɪd-o tɪn ɲwaanɪ (Tɪtɔɲa Tɔnɔ 17:1-10).

Kɔ kwaga ni, Pooli na wɔ Korentɪ ni tɪn, Timoti wɔlɔ na tɔɟi dɪd-o o tɔɲi Wɛ tɪtɔɲa tɪn tu o te, yi o brɪ-o Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki tɪn labaari na yi te tɪn. Kɔntɔ mɔ Pooli pɔpɔni o dayigə tɔnɔ kɔm o pa-ba.

Pooli de yigə o kɪ Wɛ le mɔ, o na ni ni ba ta jɪɟi wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi yi ba jɪɟi da-sono tɪn ɲwaanɪ (pɔɔrim 1).

O laan ma guli-ba o na tɔɲi ba tɪtarɪ ni te tɪn, dɪ o na lagɪ sɪ o joori o na-ba te tɪn (pɔɔrim 2-3).

O ma pa ba na baari sɪ ba taa ve yigə Wɛ cwəɲə kam wɔni dɪ wɔ-pɔɲo (4:1-12).

O daari o ləri bwiə yalɔ ba na bwe-o twa biim laɲa ni,

dɪ Zezi na wɔ joori o ba dɪ paari-zulə te tɪn laɲa ni dɪ (4:13—5:11).

O ta ma kwe-ba dɪ kwia yadaara o ma guri o tɔnɔ kɔm (5:12-28).

Tɔnɔ kɔntɔ zəni balɔ maama na liə lɔɟv tiim ɲwaanɪ tɪn mɔ. Kɔ brɪ ni Wɛ nɔɔna maɲi sɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba mɔ dɪ Wɛ, sɪ ba daari ba taa ve yigə ba tɔɲi dɪ wɔ-zuru sɪ ba taa cəɟi Zezi tum dɪm.

¹ Amɔ Pooli dɪdaanɪ Silasɪ dɪ Timoti mɔ pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ sɪ dɪ pa abam Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki ni yi á yi dɪ Ko Baɲa-Wɛ dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tɪn.

Wɛ wɔ pa abam yazurə dɪ yu-yoɲo.

Tesaloniki tiinə na tɔɟi Wɛ te tɪn

² Maɲa maama dɪ yəni dɪ kɪ Wɛ le mɔ abam maama ɲwaanɪ, yi dɪ kwəri dɪ loori-Dɪ dɪ pa abam.

³ Dɪ na wɔ dɪ Ko Wɛ yigə ni, dɪ yəni dɪ guli abam na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi yi kɔ paɪ á tɔɲi lanyiranɪ te tɪn mɔ, dɪ guli abam sono kɔm na paɪ á tiini á tɔɲi te tɪn. Á na jɪɟi tɪna dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi tɪn mɔ paɪ á zɪɟi kəɲkəɲ.

⁴ Dɪ ko-biə-ba, dɪ ye ni Wɛ mɔ soe abam yi Dɪ kuri abam sɪ á taá yi Dɪ nɔɔna.

⁵ Bɛɲwaanɪ, dɪbam deen na tu dɪ tɔɔli Wɛ kwərywəɲə kam dɪ brɪ abam tɪn, kɔ daɪ dɪ ni-taanɪ má. Wɛ dam dɪm mɔ wɔ dɪbam tee ni dɪ Dɪ Joro kɔm, yi dɪ

brí Wε cɪga kam dɪ dí wu maama. Dɪbam dɛɛn na wu á tee nɪ tɪn, á nɛ dɪbam na yɪ tɪte sɪ kʊ ma zəni abam.

⁶ Abam lwəni dɪbam dɪ dí Yuutu wɔm na kɪ te tɪn. Á na jonɪ Wε kwər-ywəŋə kam tɪn, kʊ pɛ á na yaara zanzan. Á nan ta jonɪ-ka dɪ wɔpolo Wε Joro kʊm na zəni abam tɪn ŋwaani.

⁷ Kʊ ma pa á jɪgɪ nyɪnyɔgʊ kʊlʊ na lamma tɪn, sɪ Zezi nɔɔna balʊ maama na zʊɔrɪ Masɪɔbanɪ tɪnɪ dɪm nɪ dɪ Akayi tɪnɪ dɪm nɪ tɪn dɪ lwəni abam.

⁸ Bɛɲwaani, abam na tɔɔlɪ dí Yuutu wɔm kwərə kam á brɪ nɔɔna te tɪn, ka jagɪ Masɪɔbanɪ dɪ Akayi nɪ ka gaalɪ ka kɛ ka yɪ je maama, yɪ nɔɔna maama lwarɪ á na kɪ á wɔ-dɪɔba dɪ Wε te. Mʊ kʊ kuri kʊ daa dɪ fɪfɪtɪn sɪ dí ta kʊlʊkʊlʊ kantʊ lanɪ nɪ.

⁹ Bɛɲwaani nɔɔna bam maama tɛ á na jeeri dɪbam lanyɪranɪ te maɲa kalʊ dí na tu abam te tɪn, dɪ á na yagɪ jwənə kaanɪm yɪ á daari á tɔgɪ Wε, sɪ á laan taá tɔɲɪ á pa Wε dɪlʊ na yɪ cɪga tu dɪ ŋwɪa tu te tɪn,

¹⁰ yɪ á kwəri á cəgɪ Dɪ Bu wɔm tum dɪm. Wε bi-o Dɪ pa o yagɪ tɔɔnɪ mʊ, yɪ oó zɪgɪ Wε-sɔɲɔ nɪ o ba lɔgʊ banɪ. Wɔntʊ mʊ yɪ Zezi wɔlʊ na wʊ vrɪ dɪbam Wε ban-zɔɲɔ kʊlʊ na wʊ ba nɔɔna banɪ nɪ ba lwarɪm ŋwaani tɪn wɔnɪ.

2

Pooli na wəli Tesaloniki tiinə te tɪn

¹ Dí ko-biə-ba, abam tɪtɪ ye lanyɪranɪ nɪ, dí na tu abam te tɪn, kʊ dɪ kafɛ.

² Abam ye ba na maɲɪ ba bɛɛsɪ dɪbam yɪ ba twɪ dɪbam te Filipɪ nɪ yɪ dí laan ba abam te tɪn. Nɔɔna dɛɛn kwaani sɪ ba cɪ dɪbam cwəŋə. Nan dɪ kʊ dɪ, dí Tu Wε pɛ dɪbam pu-dɪa sɪ dí tɔɔlɪ Dɪ kwər-ywəŋə kam dí brɪ abam dɪ baari.

³ Kwɪə yalʊ dí na yəni dí kwe abam tɪn, kʊ dɪ dɪ tusim, naa dí jɪgɪ wɔbɔɲ-balwaarʊ mʊ. Kʊ nan dɪ swan mʊ dí kɪa, sɪ dí ma dí ganɪ abam.

⁴ Awo. Dɪbam yəni dí ŋɔɔnɪ nɪ Wε na lagɪ te tɪn mʊ, bɛɲwaani dɪntʊ mʊ kuri dɪbam yɪ Dɪ kwe Dɪ kwər-ywəŋə kam Dɪ kɪ dí jɪɲa nɪ. Dɪbam na ŋɔɔnɪ te tɪn, kʊ dɪ sɪ dí ma dí poli nabiinə wɔrʊ, kʊ yɪ sɪ dí pa Wε dɪlʊ na maɲɪ dɪbam bɪcara Dɪ nii tɪn wɔ mʊ poli.

⁵ Á ye lanyɪranɪ nɪ dí wu tu dí ŋɔɔnɪ ni-sɔɲɪ ŋwanɪ dɪ abam. Dí nan wu ŋɔɔnɪ bɪtar-kamunə sɪ dí ma pri nɔɔna swan, sɪ dí jonɪ wəənu ba tee nɪ. Wε ye nɪ dɪbam na tagɪ kʊlʊ tɪn yɪ cɪga mʊ.

⁶ Kʊ na yɪ abam naa nɔɔnʊ wɔlʊ maama dɪ, dí wu kɪ dí wɔbɔɲa nɪ sɪ nabiinə taa zuli dɪbam.

⁷ Dí na yɪ Zezi Krisi tɪntɔɲna tɪn, dí ya jɪgɪ cwəŋə sɪ dí pa á taá nii dɪbam nɪ nɔn-kamunə te. Dí nan wu kɪ kʊntʊ. Dí dɛɛn tu dí tɪtɪ mʊ nɪ biə te, yɪ dí laan nii abam lanyɪranɪ nɪ kaani

na jigi o biə o nii te tɪn.

⁸ Dí na tiini dí soe abam tɪn, dí se sɪ dí kwe Wɛ kwər-ywəŋə kam dí maŋɪ dí brɪ abam, yɪ dí kwe dí ŋwɪa maama dɪ mʊ dí wəli da dí pa abam, á na tiini á tigi dí wʊbʊŋa nɪ tɪn ŋwaanɪ.

⁹ Dí ko-biə-ba, abam wʊ wanɪ á guli dɪbam dɛen na tʊŋɪ dí bwəni zanzan abam ŋwaanɪ te maŋa kalɔ dí na wʊra dí tʊɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam dí brɪ abam tɪn. Dí dɛen ba lagɪ sɪ dí yaari abam dɪ finfɪn dɪ. Kuntʊ ŋwaanɪ mʊ dí ta yəni dí tiini dí tʊŋɪ wɪa dɪ titɪ maama sɪ dí ma na dí ni-wʊdiu.

¹⁰ Dí dɛen tɔgi cwəŋə mʊ dɪ wʊ-poŋo abam balɔ na se Zezi Krisi tɪn titari nɪ, yɪ dí titʊŋa maama jigi cɪga, yɪ dí wʊ jaanɪ kulukulɔ dí cɔgi. Abam wʊ wanɪ á ta nɪ kʊ yɪ cɪga mʊ. Wɛ dɪ nan ye nɪ kʊ yɪ cɪga mʊ.

¹¹ Á ye nɪ dí dɛen jigi abam maama dɪ jɪ sɪle mʊ, nɪ ko na yəni o jigi o biə te tɪn.

¹² Dí kwe abam dɪ kwɪə yalɔ na paɪ á bɪcara zurə tɪn mʊ. Dí ma daari dí tiini dí kaanɪ abam, sɪ á taá tɔgi Wɛ cwəŋə sɪ kʊ maŋɪ dɪ Wɛ na lagɪ te tɪn. Bɛŋwaanɪ Wɛ mʊ kuri abam sɪ á zʊ Dɪ paari dɪm wʊ sɪ á na paari-zulə Dɪ tee nɪ.

¹³ Dí na jaanɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam dí ba dí tʊɔli dí brɪ abam tɪn, á se yɪ á jonjika lanyiranɪ. Kuntʊ ŋwaanɪ mʊ dí kɪ Wɛ le maŋa maama abam ŋwaanɪ. Á se nɪ kʊ yɪ Wɛ kwərə mʊ sɪ kʊ dai

nabiinə nyɪm. Kʊ yɪ cɪga, kwər-ywəŋə kam sɪnɪ ka yɪ Wɛ kwərə mʊ, yɪ ka zəni abam balɔ na se Zezi tɪn wʊbʊŋa dɪ dam.

¹⁴ Dí ko-biə-ba, abam na ne yaara yalɔ tɪn, Zezi kɔgɔ kulɔ na wʊ Zude tɪnɪ dɪm nɪ tɪn dɪ ne yaara yantʊ don mʊ. Abam dwi tiinə bam yaari abam nɪnɛnɪ Zwifə bam dɪ na yaari Zwifə balɔ na se Zezi te tɪn mʊ.

¹⁵ Kʊ nan yɪ Zwifə bam kuntʊ mʊ gʊ dí Yuutu Zezi dɪ faŋa faŋa Wɛ nijonŋə bam, yɪ ba kwəri ba bɛɛsɪ dɪbam dɪ. Ba maa paɪ Wɛ wʊ cɔgi dɪ ba, yɪ ba yɪ nɔɔna maama dʊna.

¹⁶ Ba dɛen kwaanɪ sɪ ba cɪ dɪbam, sɪ dí yɪ tʊɔli Wɛ kwərə kam dí brɪ dwi-ge tiinə sɪ ba na vrɪm ba lwarɪm wʊnɪ. Ba na vrɪn Wɛ kwərə kam kuntʊ tɪn, kʊ ma pa ba na kɪ kəm-balwaarʊ tɪlʊ maŋa maama tɪn fɔgi tɪ puli tɪ wəli da. Wɛ ban-zɔŋo kʊm laan nan tu ba baŋa.

Pooli na lagɪ sɪ o joori o na Tesaloniki tiinə bam te tɪn

¹⁷ Dí ko-biə-ba, dí na pɔɔrɪ dɪ abam maŋa finfɪn yɪranɪ tɪn, kʊ dai nɪ dí wʊbʊŋa mʊ pɔɔrɪ daanɪ, kʊ yɪ dí yɪə na warɪ ya na daanɪ tɪn mʊ. Abam fra tiini ya jigi dɪbam, yɪ dí kwaanɪ sɪ dí joori dí na abam.

¹⁸ Dí ma lagɪ sɪ dí ba abam te. Amʊ Pooli ya kwaanɪ sɪ a ba abam te, kʊ dai kuni bɪdwɪ yɪranɪ. Kʊ nan yɪ sʊtaanɪ mʊ cɪgi dɪbam.

¹⁹ Kʊ yɪ abam wʊbʊŋa mʊ tiini ya jigi dɪbam. Kʊ yɪ

abam n̄waani mu dí jigi t̄una Wε tee ni di w̄upolo. Dí Yuutu Zezi na joori o ba, dí wó taa jigi w̄upolo dí na wó wani dí bri ni abam de d̄bam j̄nja á na vrim tin n̄waani.

²⁰ Ku yi c̄iga mu, abam mu s̄uni á pai d̄bam na zulə di w̄upolo.

3

¹⁻² D̄bam na wari si dí na daani yi abam fra tiini ya jigi d̄bam ku ja gaali tin mu pe d̄bam li w̄ub̄nja si dí t̄nji dí ko-bu Timoti si o ba abam te, si d̄bam titi daari dí man̄i Ateeni ni. W̄untu mu yi w̄ul̄ na t̄gi di d̄bam o t̄nji Wε tit̄nja yam yi o t̄oli Zezi Krisi kw̄er-yw̄ə̄ə kam tin. Dí t̄nj-o abam tee ni si o ba o w̄eli abam, si á na dam di baari á taá t̄gi Zezi di á w̄u maama,

³ si yaara yal̄ á na ne tin yi pa á w̄ul̄w̄ul̄ joori kwaga. Abam titi man̄i á ye ni d̄bam man̄i si dí na yaara yam k̄untu dōj mu.

⁴ D̄bam deen ta na w̄u abam tee ni man̄a kal̄ tin, dí man̄i dí ta dí bri abam ni n̄ona wó beesi d̄bam. Ku nan s̄uni ku ki ni abam na man̄i á ye ku ni ni te tin.

⁵ Abam liə na tiini ya jigi-ni tin mu pe a t̄nji Timoti abam tee ni, si o ba o nii á daa ta t̄gi Zezi di á w̄u maama na, a na kwari f̄b̄ni si sutaani wó z̄igi di ba di gani abam si á yw̄əri Wε cw̄ə̄ə ni si ku pa dí tit̄nja yam maama ji kafe tin n̄waani.

⁶ Lele k̄untu, Timoti laan joori o ba d̄bam te, yi o pa dí w̄ub̄nja p̄ni t̄ga ni. O tagi o w̄i, á ta t̄gi Zezi di á w̄u maama di sono. O daa ta tagi o w̄i, á tiini á jigi d̄bam w̄ub̄nja di w̄upolo, yi á lagu si á na d̄bam ni d̄bam di na lagu si dí na abam te tin.

⁷ Dí ko-biə-ba, dí na ni ni á t̄gi Zezi di á w̄u maama tin, ku pe dí b̄cara p̄ni t̄ga ni, yi dí na baari dí yaara di dí cana yam maama w̄uni.

⁸ Lele k̄untu, dí laan n̄wi di w̄upolo á na z̄igi k̄ə̄k̄ə̄j dí Yuutu w̄um t̄gim d̄m w̄uni tin n̄waani.

⁹ Dí bá wani dí ki dí Tu Wε le dí ti abam n̄waani, d̄daani dí na ne w̄upolo kul̄ zanzan DI yigə ni abam n̄waani tin.

¹⁰ Man̄a maama w̄ia di titi dí yəni dí loori Wε di dí w̄u maama mu, si DI pa dí wani dí na daani, si dí f̄gi dí bri kul̄ daa ta na muri abam tin, si á wani á f̄gi á taá t̄gi Zezi di á w̄u maama.

¹¹ Dí Ko Wε di dí Yuutu Zezi nan wó pa d̄bam cw̄ə̄ə si dí ba dí na abam.

¹² Dí Yuutu w̄um wó pa á sono kum puli zanzan ku ja gaali, si á taá soe á donnə di n̄ona maama lanyirani, ni d̄bam di na soe abam te tin.

¹³ K̄untu, oó pa á b̄cara ki dam, si á taá jigi w̄u-ponjo fasi dí Ko Wε yigə ni man̄a kal̄ dí Yuutu Zezi na wó joori o ba di o k̄ə̄o kum maama tin.

4

Dí na wó taá yi tite si ku

poli We wu tin

1 Dí ko-biə-ba, kulɔ na daaru tin, dí loori abam dí Yuutu Zezi ŋwaani si á da cwəŋə si ku poli We wu. Dí maŋi dí brɪ abam cwəŋə kam kuntu, yi á tɔɣi-ka di zɪm maama. Dí nan ta tiini dí loori abam si á kwaani si ku dwəni á na maŋi á ki te tin.

2 Abam ye wəənu tɪlɔ dí na brɪ abam yi ti yi dí Yuutu Zezi nyum tin.

3 We na lagi si á taá yi te tin mu tintu: DI lagi si á taá jigi wu-pɔŋo mu DI yigə ni, si á yi taá boorə.

4 Abam nɔɔnɔ maama maŋi si o lwarɪ, o na wú ja o titi te si o ma di o kaani si ku taa jigi zulə yi digiru təri ku wɔni tin.

5 A nan yi pa boorim wɔbɔŋa wani abam, ni nɔɔna balɔ na yəri We tin.

6 Kadiri laŋa ni, nɔɔn-nɔɔnɔ yi zanɪ o ki kulɔ na wú cɔɣi o ko-bu wu tin, naa o jonɪ kulɔ na yi o ko-bu nyum tin. Dí maŋi dí kaani abam lanyirani ni, nɔɔnɔ na ki wo-zɔɔna yantu don, dí Yuutu wum wú pa o na cam.

7 We na kuri dɪbam si dí taá tɔɣi-DI tin, ku dai si dí taá ki wo-zɔɔna. DI nan kuri dɪbam si dí taá jigi wu-pɔŋo mu DI yigə ni.

8 Kuntu ŋwaani, nɔɔnɔ wɔlɔ na vin dí na brɪ kulɔ tin, ku dai nabiinə mu o via, ku yi We dilɔ na ki DI Joro kum abam bicara ni tin mu o via.

9 Ku nan na yi á na wú ta soe á ko-biə te tin, ku daa

dai fifiɔn si dí pɔpɔni dí brɪ abam. We titi maŋi DI brɪ abam á na wú ta soe daani te.

10 Ku yi cɪga mu, á siini á soe á ko-biə balɔ maama na zɔuri Masɪdɔvani tɪni dim ni tin. Dí ko-biə-ba, dí nan ta loori abam si á tiini á taá soe daani ku dwəni faŋa.

11 Kwaani-na si á taá zɔuri daani di wu-zuru. A taá nii á titi baŋa ni. Nɔɔnɔ maama kwaani o tɔŋi si o na o ni-wɔdiu, ni dí na maŋi dí ta abam te tin.

12 Kuntu mu wú pa balɔ na dai Zezi kɔɔɔ kum nɔɔna tin taa niɣi abam lanyirani, yi kú pa á daa bá tɪɣi nɔɔn-nɔɔnɔ.

Dí Yuutu wum na wú joori o ba te tin

13 Dí ko-biə-ba, ku na yi nɔɔna balɔ na tigi tin, dí lagi si á lwarɪ cɪga mu si á daa yi taá bwəa, si á wu daa yi cɔɣi tɔɔni ŋwaani, ni balɔ na yəri We tin na ba jigi tɪna te tin.

14 Dɪbam se ni Zezi tigi mu, yi o laan joori o bi o yagi tɔɔni. Kuntu ŋwaani, ku na yi balɔ na se-o yi ba ti tin, dí ye ni We wú pa ba taa wu Zezi tee ni.

15 Bɛŋwaani dí na brɪ abam kulɔ tin yi dí Yuutu wum kwərə mu. De dim dí Yuutu Zezi na wú joori o ba tin, dɪbam balɔ na daaru lɔɔɔ baŋa ni yi dí ta ŋwi tin bá loori balɔ na maŋi ba ti tin We tee ni.

16 Dí wú ba dí ni kwərə na bagɪ weyuu ni, di malesɪ pe wum kwərə, didaani We nabɔn-zɔŋɔ kum wum, yi dí

Yuutu wóm títí zígí weyuu ní o tu. Balu ná sɛ Zezi Krisi yí ba tí tɪn wó da yígə ba bí ba yagí tʊnɪ.

¹⁷ Wɛ laan wó pa díbam balu na daari yí dí daa ta ɲwɪ tɪn la daani dí bantʊ, yí DÍ zəŋi díbam kunkwəənu wóni sí dí vu dí jeeri dí Yuutu wóm weyuu ní. Kuntʊ, dí wó ta wó dí Yuutu wóm tee ní manja maama.

¹⁸ Kuntʊ ɲwaani, á taá mai cíga kam kuntʊ á kwe daani, sí á bícara taa tigi jəgə dídʊa.

5

Dí na wó ta cu dí títí te sí dí Yuutu wóm laan joori o ba tɪn

¹ Dí ko-biə-ba, abam daa ba taá lagí sí dí pʊpʊnɪ dí ta dí bri abam manja kalu wəənu tɪntʊ na wó kí tɪn.

² Bɛɲwaani abam títí manɪ á ye lanyiranɪ ní dí Yuutu wóm de dím lagí dí ba dí dari nɔɔna mu, ní ɲwɪnʊ na yəni o ba títí ní te tɪn.

³ Manja kalu nɔɔna na te ba wɪ yazurə wɔra yí ywəəni wɔra tɪn, kantʊ manja kam ní mu cam wó da dí ba ba banja, yí ba bá lu. Kúú ta nyí dí kaani pugə na de ka vri yí ka wɔɛ te tɪn mu.

⁴ Dí ko-biə-ba, abam nan daa təri lim wóni. Kuntʊ ɲwaani dí Yuutu wóm de dím bá ba dí dari abam ní ɲwɪnʊ te.

⁵ Abam maama wó Wɛ pooni wóni mu, yí á títʊŋa maama kí wɪa ní jaja. Díbam dai títí nɔɔna, dí títʊŋa dí nan dai lim títʊŋa.

⁶ Kuntʊ ɲwaani, dí yí pa dɔɔm taa jigí díbam ní balu na yəri Wɛ tɪn. Pa-na dí fɔgí dí cí dí títí sí dí yíə waari.

⁷ Títí ní mu nɔɔna yəni ba dɔa, yí badonnə nyɔ ba bugə.

⁸ Díbam nan yí wɪa nɔɔna mu. Kú manɪ sí dí taá cu dí títí. Pa-na dí taá jigí wó-dídʊa dí Zezi, sí dí taá soe daani. Kuntʊ mu wó cí díbam lwarim wóni, ní nɔɔnʊ na maa ve jara yí o kwe luguru gɔɔ o lɛ o ma cí o nyɔɔnɪ te tɪn. Pa-na dí taá jigí tɪna ní Wɛ wó vri díbam ɲwɪa, ní nɛɛnɪ nɔɔnʊ na kwe luguru yu-kwəli o pu sí o ma kwəli o yuu jara wóni te tɪn.

⁹ Wɛ na kuri díbam sí dí taá yí DÍ nɔɔna tɪn, kú dai sí DÍ ban-zɔŋɔ kum ba kú cɔgí díbam. Kú nan yí sí DÍ vri díbam ɲwɪa mu dí Yuutu Zezi Krisi ɲwaani.

¹⁰ Wɔntʊ mu tígí díbam ɲwaani, sí dí wani dí tɔgí dí-d-o dí na ɲwɪa Wɛ tee ní. O na joori o ba, yí dí na ɲwɪ naa dí na tígá, dí ta wó na ɲwɪa dí-d-o Wɛ tee ní.

¹¹ Kuntʊ ɲwaani, á taá kwe daani sí kú pa á bícara taa tigi jəgə dídʊa, sí á fɔgí á zəni daani dí baari ní á na manɪ á kí te tɪn.

¹² Dí ko-biə-ba, dí nan loori abam sí á taá nígí nɔɔna balu na tʊŋi dí abam yí ba níi abam banja ní yí ba kwe abam dí Yuutu Zezi cwəŋə kam wóni tɪn.

¹³ Á taá zuli-ba lanyiranɪ dí sono ba títʊŋa yam

η̄waaṅṅ. Á pa ywəəni ta wu
á títari nṅ.

14 Dí ko-biə-ba, dí loori
abam

sí á taá kaanṅ yawəri-nyina,
sí á pa balu na kwarṅ fʊbṅ
tṅ na baari,

sí á taá zəni nabwəṅ,
sí á taá jigi wu-zuru dṅ
nɔɔna maama.

15 Á taá yiri á titi,
sí nɔɔn-nɔɔṅ yṅ ma lwarim
o joori o ma o η̄wṅ o
doṅ lwarim.

Maṅa maama sí á kwaanṅ
á taá kṅ lanyiranṅ
dṅ á ko-biə dṅ nɔɔna
maama.

16 Á taá jigi wɔpɔlo maṅa
maama.

17 Á taá loori Wε maṅa
maama.

18 Kulɔ maama na kṅ,
sí á taá kṅ Wε le.
Mṅ Wε na lagṅ sí á taá kṅ te,
á na η̄wṅ dṅ Zezi Krisi tṅ
η̄waaṅṅ.

19 Yṅ cṅ-na Wε Joro kum
titɔṅa.

20 Wε Joro kum na pe nɔɔṅ
η̄ɔɔṅ yiyiu-η̄wε,
á yṅ zanṅ á gooni-sṅ.

21 Á nan maanṅ-na woṅo
maama á nii.

Kulɔ na lana tṅ sí á sε-kṅ.
22 Á nan fɔgi á cṅ á titi dṅ wo-
balwaarṅ dwi maama.

23 Baṅa-Wε dṅ na paṅ
nɔɔna wu-zuru tṅ wó pa á
taá yṅ Dṅ titi nɔɔna, sí á taá
jigi wu-poṅo fasi, sí á η̄wṅ
maama taa jigi cṅga, kṅ na
yṅ á yira dṅ á jwəeru dṅ á
wɔbɔṅa maama. Kuntṅ tṅ,
dí Yuutu Zezi Krisi na tuə, á
bá ta jigi digiru Wε yigə nṅ
dṅ finfin dṅ.

24 Wε dṅ na bəṅi abam sí
á taá yṅ Dṅ nɔɔna tṅ yṅ cṅga
tu mṅ. Dṅ nan wó sṅnṅ Dṅ
zəni abam kuntṅ mṅ.

25 Dí ko-biə-ba, á taá loori
Wε á pa dṅbam dṅ.

26 Jɔɔṅ-na dí ko-biə bam
maama lanyiranṅ dṅ sono.

27 A nan lagṅ a loori abam
dí Yuutu wum yiri η̄waaṅṅ
sí á karimṅ tɔɔɔ kuntṅ á brṅ
dí ko-biə bam maama.

28 Dṅ Yuutu Zezi Krisi wó
pa abam yu-yoṅo.

**Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na
pɔpɔni o pa
TESALONIKI
TIINƏ
o ki bile tin
Tɔnɔ kɔlɔ Pooli
na pɔpɔni o pa
Tesaloniki tiinə o
ki bile tin na bri
dɔbam kɔlɔ tin
mɔ tuntu**

Maŋa kam Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kɔm kuntu o pa Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki ni tin, ba daa ta wɔ lwarɔ Zezi tum dim na lagi di ki te tin fasi. Kuntu ŋwaani mɔ pɛ vuvugə jəni ba kɔgɔ kɔm wɔni. Nɔɔna badonnə dɛɛn bɔŋi ni Zezi tum dim maŋi di ba di kɛ mɔ. Badaara di maa yin si ba ta tɔŋi titɔŋa Zezi tum dim na twe tin ŋwaani, yi ba laan daari ba kwe ba titi ba pali nɔɔna badonnə baŋa ni. Pooli laan ma pɔpɔni tɔnɔ kɔm kuntu o pa-ba si o maa kwe-ba.

O dɛ yigə o ki Wɛ le ba na jigɔ wɔ-didɔba di Wɛ yi ba jigɔ sono tin ŋwaani, yi o loori Wɛ si ba zigi kəŋkəŋ Wɛ titɔŋa yam wɔni (pɔɔrim 1).

O laan ma kwe-ba Zezi Krisi tum laŋa ni, o bri-ba ni wɔlɔ ba na bə ni kəmbalwaarɔ tu tin maŋi si o da yigə o ba mɔ, si Krisi laan ba (2:1-12).

Pooli nan kwe Wɛ nɔɔna bam si ba zigi kəŋkəŋ Wɛ cwəŋə kam wɔni, di lwarim

na maŋi di puli zanzan yi cam yi-ba te tin di, si ba daari ba taa warɔ Wɛ (2:13—3:5).

O ma kaani yawɔri-nyina bam si ba taa tɔŋi ba ma nai ba ni-wɔdiu, ni Pooli di balɔ dɛɛn na tɔgi did-o ba tɔŋi Wɛ titɔŋa yam tin na tɔŋi te tin (3:6-15).

¹ Amɔ Pooli didaani Silasɔ di Timoti mɔ pɔpɔni tɔnɔ kuntu si di pa abam Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki ni yi á yi di Ko Baŋa-Wɛ di di Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tin.

² Dí Ko Wɛ di di Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yazurə di yu-yoŋo.

Tesaloniki tiinə na tɔgi Wɛ te tin

³ Dí ko-biə-ba, di maŋi si di ki Wɛ le maŋa maama abam ŋwaani nɔɔɛni kɔ na maŋi te tin, bɛŋwaani á ki á wɔ-didɔba di Zezi kɔ ja gaali, yi á maama tiini á soe daani lanyiranɔ, yi á sono kɔm wɔra kɔ puli zanzan.

⁴ Kuntu ŋwaani mɔ di yəni di tɛ á taani di bri Zezi kɔgɔ kɔm na wɔ jəgə kalɔ maama ni tin, yi di jigɔ wɔpɔlo abam ŋwaani. Dí tɛ di ba ni, nɔɔna beesi abam yi ba yaari abam zanzan, yi á daa ta zigi lanyiranɔ di pu-dɔ, yi á kwəri á tɔgi Zezi di wɔ-didɔba.

⁵ Kuntu mɔ pɛ di lwarɔ jaja ni, Wɛ wó di nabiinə sarɔya di cɔga mɔ. Dí wó pa á na cɔga, yi á maŋi si á tɔgi á wəli Dí paari dim wɔni, bɛŋwaani abam suni á na

yaara We paari dum kontu nwaani.

⁶ We nan wó kɪ abam cɪga, yɪ Dɪ wó pa balɔ na yaari abam tɪn joori ba na cam.

⁷ Dɪ ma wó daari Dɪ pa abam balɔ na yaari tɪn dɪ dɪbam maama na siun, maɲa kalɔ dí Yuutu Zezi na wó joori o ba sɪ nabiinə maama na-o tɪn. Wɔntu wó nunɟi We-sɔŋɔ dɪ o malesɪ dɪdɛera bam,

⁸ yɪ min-vwɪ zanɪ sɪ kaagi-ba. Dí Yuutu Zezi wó pa balɔ na vɪn We yɪ ba wɔ se wɔm kwər-ywəŋə kam tɪn na cam.

⁹ Nɔɔna bam kontu wó na cam nɪ kɔ na maɲɪ dɪ ba te tɪn. Baá na lɛɛrɔ tɪlɔ na ba ti tɪn. Baá pɔɔrɪ-ba ba yɪra, yɪ ba taa baɲwe dɪ dí Yuutu wɔm, yɪ ba daa bá na o paari dam-fɔrɔ zulə yam.

¹⁰ Kontu maama wó ba kɔ kɪ maɲa kalɔ dí Yuutu Zezi na wó joori o ba tɪn. De dum kontu nɪ, oó na zulə o tɪtɪ nɔɔna bam tee nɪ. Balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪd-o tɪn wó pa-o tiə zanzan. Abam nan wó ta wɔ bantu wɔnɪ dɪ á na se We cɪga kalɔ dí na brɪ abam tɪn nwaani.

¹¹ Kɔ yɪ kontu nwaani mu dí yəni dí loori dí Tu We maɲa maama dí pa abam, sɪ Dɪ pa á maɲɪ dɪ Dɪ cwəŋə kam tɔgɪm, nɪ Dɪ na kuri abam sɪ á taá yɪ te tɪn. Dí loori-Dɪ sɪ Dɪ pa abam dam, sɪ á wanɪ á kɪ lanyɪranɪ nɪnɛnɪ á wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn maama, sɪ á taá kɪ tɪtɔɲa yalɔ maama na lana tɪn, á na kɪ á wɔ-dɪdɔ dɪ Dɪ tɪn

nwaani.

¹² Kontu mu wó pa dí Yuutu Zezi taa naɪ zulə abam tee nɪ, yɪ abam dɪ wó na zulə, dí Tu Baɲa-We dɪ dí Yuutu Zezi Krisi na pe abam yu-yoŋo tɪn nwaani.

2

Kəm-balwaarɔ maɲa na wó ba te tɪn

¹ Dí kɔ-biə-ba, á ye nɪ dí Yuutu Zezi Krisi wó joori o ba, yɪ We wó la dɪbam sɪ dí taá wɔ o tee nɪ. Dí nan lagɪ dí loori abam sɪ á yɪ pa á bɪcara taa dɪ kontu nwaani.

² Á yɪ zanɪ á pa á wɔbɔɲa vugimi, dɪ nɔɔna balɔ na te ba wɪ dí Yuutu Zezi de dum maɲɪ dɪ yɪ tɪn. Nɔɔna na te dɪ abam ba wɪ, We Joro kum mu brɪ kontu, naa ba na wɪ kɔ yɪ dɪbam taani mu, naa ba na pe abam tɔnɔ yɪ ba wɪ kɔ nunɟi dɪbam tee mu,

³ sɪ á yɪ se á pa nɔɔn-nɔɔnɔ ganɪ abam dɪ wəənu tɪm kontu dwi. Bɛɲwaani maɲa kalɔ nɔɔna zanzan na wó ba ba ywəri We cwəŋə kam wɔnɪ tɪn wó da yigə kɔ kɪ mu, sɪ dí Yuutu wɔm de dum laan ba dɪ yɪ. Kulɔ na wəli da tɪn, kəm-balwaarɔ tu wɔm wó da yigə mu o ba. Wɔntu gurim je nan wó ta yɪ cɔgɪm mu.

⁴ Oó brɪ nɪ wɔm dwe wəənu tɪlɔ maama nɔɔna na zuli dɪ kulɔ maama ba na bə nɪ ba wa tɪn, yɪ oó dɔnɪ wəənu tɪm kontu maama. O ma wó vu o zɔ o jəni Baɲa-We tɪtɪ digə kam wɔnɪ, yɪ o brɪ nɪ wɔm tɪtɪ mu yɪ We.

⁵ A ya na wu abam tee ni maɲa kalu tin, a maɲi a bri abam wænu tum kuntu. A nan wu guli-ti na?

⁶ Woŋo kudonɲ nan mu cigi wænu tum kuntu cwəŋə si ti ta yi ki lele, yi á ye ku ni ni. Ku daari maɲa kam na sɪni ka yi, kəm-balwaarv tu wum laan wó ba si nabiinə lwar-o jaja.

⁷ Kəm-lwaanv dam dilu na səgi nɔɔna yiə ni tin maɲi di wura di cɔgi nabiinə. Ku nan na yi wulu na wura o cu kəm-lwaanv tum cwəŋə lele si ti yi ki tin, kuntu tu wó ba o viiri.

⁸ Maɲa kam kuntu ni mu, kəm-balwaarv tu wum laan wó bri o titi jaja. Dí Yuutu Zezi na wó joori o ba maɲa kalu tin, o laan wó ma o ni-viu o cɔgi wuntu fast. Zezi na wó joori o ba di dam-fɔɔ tin, mu o laan wó cɔgi kəm-balwaarv tu wum.

⁹ Maɲa kam kəm-balwaarv tu wum na wó ba tin, oó jonɲi dam-fɔɔ sutaani tee ni o ma ki wo-kinkagila dwi təri təri ya na dai ciga tin.

¹⁰ O ma wó ki kəm-balwaarv dwi maama o ma ganɲ balu na wó ga ba ŋwɪa Wɛ tee ni tin. Kuvú ki-ba kuntu, beɲwaanɲ ba ba se si ba jonɲi Wɛ ciga kam di sono, si ku pa DI vrɪ-ba ba lwarɪm wɔni.

¹¹ Ba na vɪn Wɛ ciga kam tin ŋwaanɲ, DI laan wó pa ba wɔbɔɲa daa yəri ciga, yi ba se ba tɔgi kulv na yi vwan tin.

¹² Balu maama na wu se DI ciga kam yi ba daari ba soe

kəm-balwaarv tin, Wɛ wó di ba taani yi ba na cam.

Wɛ na kuri dibam si dí taá yi DI nɔɔna te tin

¹³ Dí ko-biə-ba, dí maɲi si dí ki Wɛ le maɲa maama abam ŋwaanɲ, á na yi balu dí Yuutu wum na soe tin. Ku zigɲ pulim ni mu Wɛ kuri abam si DI vrɪ abam DI yagi. DI me DI Joro kum dam mu DI pa á ji DI titi nɔɔna, di á na ki á wu-dɪdva di DI ciga kam tin ŋwaanɲ.

¹⁴ Wɛ na bəɲi abam si á taá yi kuntu tin, ku de di DI kwər-ywəŋə kam dí na tɔɔli dí bri abam tin ŋwaanɲ mu, si DI pa á tɔgi di dí Yuutu Zezi Krisi á na zulə.

¹⁵ Kuntu ŋwaanɲ, dí ko-biə-ba, fɔgi-na á zigɲ kəŋkəŋ, si á yi yagi ciga kalu dí na maɲi dí bri abam tin, ku na yi dí na maɲi dí wu abam tee ni yi dí ŋɔɔni kulv tin, di dí na pɔpɔni tɔɔni kulv dí pa abam tin di.

¹⁶ Dí Yuutu Zezi Krisi dɪdaani dí Ko Wɛ soe dibam yi DI pa dibam yu-yoŋo, di DI na pe dí jigɲ baari dilu na bá fɔgi di ti tin, dɪdaani tɪna yalu na yi ciga tin.

¹⁷ Dɪntu wó zəni abam di wɔbɔɲ-ŋɔna si á taá jigɲ dam, si á wani á taá ki lanyɪranɲ á titɔɲa di á ni-taani maama wɔni.

3

A taá loori Wɛ dibam ŋwaanɲ

¹ Dí ko-biə-ba, kulv na daari tin, á taá loori Wɛ á pa dibam, si dí Yuutu wum

kwær-ywəŋə kam jagi ka yi je maama, si nɔɔna sɛ-ka lanyiranu ni abam di na sɛ-ka te tin.

² Loori-na Wɛ si Di jɔŋi dɪbam nɔn-balwaarɔ jia ni, bɛŋwaanu ku dai nɔɔna bam maama mu sɛ Wɛ kwərə kam.

³ Dí Yuutu wɔm nan yi ciga tu mu, oó wəli abam di dam, yi o ci abam sɔtaani juŋa ni si di yi cɔgi abam.

⁴ Á na yi dí Yuutu wɔm nɔɔna tin mu dí jigi abam ciga si á tɔgi dí na manɔ dí bri abam kulɔ tin, yi á ta wó ta ki kuntu ni dí na manɔ dí ta te tin.

⁵ Dí Yuutu wɔm wó pa á wɔbɔŋa tiini ya zɔ Wɛ sono kum, yi o daari o pa á zigi lanyiranu di pu-dia ni Zezi Kriki titi na zigi te tin.

Yawɔri-nyina kweə

⁶ Dí ko-biə-ba, dí kaanu abam di dí Yuutu Zezi Kriki yiri mu, si á ci á titi di á ko-bu wɔlɔ maama na yi yawɔri-nyim yi o ba tɔgi zaasim dilɔ dí na bri abam tin.

⁷ Abam nan ye lanyiranu ni á manɔ si á lwəni dɪbam titɔŋa na yi te tin mu. Dí dɛɛn na wɔ á tee ni tin, dí ba jigi yawɔɔ.

⁸ Dí wɔ jɔŋi wɔdiu nɔɔn-nɔɔnɔ tee ni kafɛ. Dí nan tiini dí tɔŋi mu yi ku cɛ dí yira wia di titi, si dí yi yaari abam wɔlɔwɔlɔ wɔdiu ŋwaanu.

⁹ Ku nan dai ni dí ya ba jigi cwəŋə si dí jɔŋi zənə abam tee ni. Dí dɛɛn nan

ki kuntu si ku pa á wani á lwəni dɪbam na ki te tin mu.

¹⁰ Dí na wɔ abam tee ni manɔ kalɔ tin, dí pɛ abam ni ni, nɔɔnɔ wɔlɔ na ba lagɔ titɔŋa tin, kuntu tu wɔ manɔ si o di wɔdiu di.

¹¹ Dí tagi kuntu, bɛŋwaanu dí ni ni abam badonnə yi yawɔri-nyina mu. Ba ba lagɔ titɔŋa, yi ba kari je maama ba kɪkari ba donnə yia.

¹² Dí Yuutu Zezi Kriki yiri ŋwaanu mu dí te nɔɔna bam kuntu, yi dí kaanu-ba si ba ja ba titi cim ba tɔŋi, si ba wani ba nii ba titi banɔ ni di ba ni-wɔdiu.

¹³ Dí ko-biə-ba, abam titi nan yi zanɔ á bwəni di lanyiranu kəm.

¹⁴ Abam wɔlɔ na wɔ sɛ dí na pɔpɔni te tɔnɔ kuntu wɔni dí bri abam tin, si á taá ye kuntu tu, si á wani á ja á titi did-o, si ku pa cavura ja-o.

¹⁵ Á nan yi pa o ji á dɔm. Á taá kaan-o ni á ko-bu te.

¹⁶ Dí Yuutu wɔm yi wɔ-zuru tu mu, yi oó pa abam taá jigi wɔ-zuru manɔ maama wɔŋo maama wɔni.

Dí Yuutu wɔm wó ta wura di abam maama.

¹⁷ Amɔ Pooli mu jɔɔni abam. A titi laan mu pɔpɔni tintu di a juŋa. A yəni a ki kuntu mu a twaanɔ tum maama wɔni, si á lwarɔ ni ku yi amɔ mu pɔpɔni. A yəni a pɔpɔni tintu mu.

¹⁸ Dí Yuutu Zezi Kriki wó pa abam maama yu-yoŋo.

**Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni o
pa
TIMOTI tun
Dayigə tɔnɔ kulɔ
Pooli na pɔpɔni
o pa Timoti tun
na bri dɔbam
kulɔ tun mu tuntu**

Timoti nu yi Zwifu mu o na ki o wɔ-dɔdɔba dɔ Zezi, o ko ma yi Greki tu. Pooli deen jeeri Timoti maɲa kalɔ o na maa ve Lisitri o tɔɔɔ We kwərə kam o bri nɔɔna tun mu (Tituɲa Tɔnɔ 16:1-3). Timoti laan ma tɔɔɔ dɔ Pooli o tɔɲi We tituɲa yam (Tituɲa Tɔnɔ 17:14 dɔ 18:5 dɔ 19:22).

Pooli nan pɔpɔni twaanɔ tile mu o pa Timoti. Twaanɔ tuntu wɔni o kwe We kɔɔɔ kum yigə tiinə bam mu.

Dayigə tɔnɔ kulɔ o na pɔpɔni o pa Timoti tun wɔni o ɲɔɔni wəənu titɔ wɔɲo mu:

O kaani We nɔɔna bam si ba ci ba titi mu dɔ vwan zaasim dɔɔ na zu ba titari tun. Vwan zaasim tiinə bam deen bri ni lɔɔɔ baɲa wəənu tum yi balɔɔ mu, yi n bá n wanti n na vrɔm, ku na dai ni n jigi yəno kulɔ na səgi tun, yi nɔɔna finfin yirani nan mu ye yəno kum kuntu. Ba ma kwəri ba kwe nɔɔna si ba ja ba titi dɔ wɔdiiru tidonnə dim, si ba yagi kadri. Pooli nan pɔpɔni o bri-ba ni kuntu yi vwan mu.

Pooli daa ta bri Zezi kɔɔɔ na maɲi si ku zuli We te tun. O ma kwəri o bri Zezi kɔɔɔ kum dɔ ku nakwa bam dɔ ku zənzənnə bam na maɲi si ba taa yi te tun.

Pooli laan ma daari o bri Timoti o na maɲi si o ki te dɔ We nɔɔna bam dwi təri təri tun, si o ma wanti o tɔɲi We tituɲa yam lanyirani.

¹ Amu Pooli wɔɔɔ na yi Zezi Krisi tuntuɲu tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu si a pa nmu Timoti. Baɲa-We dɔɔ na yi dɔbam Vɔru dɔ Zezi Krisi wɔɔɔ dɔbam na jigi o tɔna tun mu pɛ-ni ni si a taa yi o tuntuɲu.

² Nmu yi nɔɔni amu titi bu mu te, n na se Zezi Krisi tun ɲwaanɔ.

Dí Ko We dɔ dí Yuutu Zezi Krisi wɔ pa nmu yazurə dɔ yu-yoɲo, yi o daari o duri nmu ɲwanɲa.

Cv-na á titi dɔ vwan karanyina tiinə bam zaasim dim

³ Maɲa kam amu deen na maa ve Masɔbanɔ tun, a loori nmu si n maɲi Efɛzi ni si n kaani nɔɔna balɔ na bri kulɔ na dai ciɲa tun si ba yagi.

⁴ Nmu maɲi si n ta-ba si ba yagi ba wɔɔɔɲa sɔnswali silɔ na dai ciɲa tun, si ba daari ba yagi ba kwə dwi natɔga kalɔ na ba jigi gurim je tun. Beɲwaanɔ wəənu tum kuntu pai nɔɔna magi kantɔɔ mu kafe. Ti ba wəli nɔɔna si ba ki ba wɔ-dɔdɔba dɔ We si ba taa tɔɔɔ-DI.

⁵ Nmu maɲi si n kaani-ba mu didaani wəənu tum

kuntu si ba yagi-ti, si ba taa jigi sono kulɔ na yi ciga ciga na nunji bicari-ɲuna wɔni tun, yi ba na ki kulɔ maama ba na ye ni ku lamma tun, yi ba na suni ba ki ba wu-didɔa di We, kú pa ba taa jigi sono kum kuntu.

⁶ Nɔɔna bam kuntu nan ywəri ciga kam kuntu wɔni mu, yi ba daari ba ɲɔɔni bitari silɔ na ba jigi kuri tun.

⁷ Ba lagi si ba taa yi We cullu tum karanyina tiinɔ mu. Ba titi nan ba ni ba na te kulɔ tun kuri, yi ba yəri ba na ɲɔɔni kulɔ di ba wu maama tun di.

⁸ Dí ye ni We cullu tum lana di wɔɔɔ na ni ti kuri ni ku na manji te tun.

⁹ Dɔbam nan ye ni, We na pe DI cullu tum tun, DI wɔ pe-ti nɔn-ɲuna ɲwaani. DI nan pe-ti balɔ na yi cullu cɔgina tun ɲwaani mu, didaani vɔnvɔna di balɔ yigə na tərə di DI tun, di wo-lwaanɔ kərə di nɔn-balwaarɔ, di balɔ na ba nigɔ-DI tun, di balɔ di na gu ba kwə naa ba niinə naa ba donnə tun mu,

¹⁰ di balɔ na boori tun, di baara balɔ na mai ba donnə ba jiri kaana tun, didaani balɔ na cu ba jaani nɔɔna di dam ba yəgi tun, didaani balɔ na fɔ vwan tun, di balɔ na du di We yi ku yagi ku dai ciga tun. DI nan pe DI cullu tum balɔ maama na cɔgi zaasim dilɔ na yi ciga yi di tɔgi We kwər-ywəɲə kam na bri te tun di mu.

¹¹ Kwər-ywəɲə kam kuntu nunji Wɔpolo Tu Baɲa-We dilɔ na jigi paari-zulə tun te

mu, yi dintu ki-ka amɔ ɲɲa ni si a taa tea.

Pooli na ki We le DI zəna ɲwaani te tin

¹² Dí Yuutu Zezi Krisi mu pe amɔ dam si a taa tunji a pa-o. A ki o le didaani o na ne ni amɔ jigi wu-didɔa yi o li-ni si a taa tunji a pa-o tun.

¹³ Faɲa tun, a deen yəni a ɲɔɔni a cɔgi Zezi yiri, yi a kwəri a twi-o, yi a ta yaari o nɔɔna bam. Di kuntu di, o nan ta duri a ɲwanja, beɲwaani amɔ ya wu se-o yi ku pa a yəri wonjo kulɔ a na jigi a ki tun.

¹⁴ Nan di ku di, dí Yuutu Zezi mu ki-ni yu-yonjo zanzan ku ja gaali, yi o daari o pa a taa jigi wu-didɔa did-o di sono, a na ɲwi did-o tun ɲwaani.

¹⁵ Taani dintu yi ciga yi di manji si nɔɔna maama se-di mu:

«Zezi Krisi tu lɔgu baɲa si o vri nɔn-cicɔgɔru mu ba lwarim wɔni.»

Amɔ nan mu ki lwarim a dwəni nɔɔna maama,

¹⁶ yi We ta duri a ɲwanja si ku pa Zezi Krisi bri o wu-zuru kum na yi te di amɔ. O na tiini o ki wu-zuru di amɔ wɔɔɔ na yi nɔn-cicɔgɔru tum yigə tu tun, ku yi maana mu ku pai nɔɔna balɔ na wú da a kwaga ba ba ba se-o, si ba daari ba na ɲwia kalɔ na ba ti tun We tee ni.

¹⁷ Baɲa-We yi pe wɔɔɔ paari na bá ti manja di manja tun mu. DI yi ɲwia tu mu, ba ba na-DI di yiə, yi DI ba jigi donj. Kuntu ɲwaani zulə di tiə taa wu DI tee ni si ku taa

ve maŋa kulɔ na ba ti tɪn. Amina.

¹⁸ A bu Timoti, a lagɪ a ta dɪ nmɔ sɪ n ta n tɔŋɪ n pa Wɛ, nɪ Wɛ nijɔŋnə bam dɛɛn na tagɪ nmɔ taanɪ te tɪn. Kuntɔ tɪn, kwaanɪ n guli ba na tagɪ te tɪn sɪ n tɔŋɪ Wɛ titɔŋa lanyɪranɪ, nɪnɛɛnɪ n na lagɪ n magɪ jara cɪga cɪga te tɪn.

¹⁹ Ta n jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ, sɪ n daari n ta n kɪ kulɔ maama n na ye n bicari nɪ nɪ kɔ lamma tɪn. Nɔɔna badonnə wɔra, ba ba sɛ sɪ ba taa kɪ kulɔ ba na ye nɪ kɔ lamma tɪn. Kuntɔ ma pa ba daa warɪ ba da Wɛ cwəŋə kam.

²⁰ Yimene dɪ Alesandri mu tɔgɪ ba wɔ nɔɔna bam kuntɔ wɔnɪ. Amɔ nan yagɪ-ba sɔtaanɪ juja nɪ sɪ ba na cam, sɪ ba daa yɪ ŋɔɔnɪ ba cɔgɪ Wɛ yɪrɪ.

2

Wɛ nɔɔna na maŋɪ sɪ ba taa zuli-DI te tɪn

¹ Wɔŋɔ kulɔ a na lagɪ a da yigə a ta tɪn mu tintɔ. Á maŋɪ sɪ á taá loori Wɛ á pa nɔɔna maama. Loori-na Wɛ sɪ DI taa nii ba baŋa nɪ, sɪ á daari á taá kɪ DI le ba ŋwaanɪ.

² Á taá loori Wɛ á pai pwa dɪdaanɪ dɪdɛera balɔ maama na jɪgɪ dam nɔɔna baŋa nɪ tɪn, sɪ kɔ pa dí taá zɔɔrɪ dɪ yazurə dɪ ni-ywəm, sɪ dí wanɪ dí taá tɔgɪ Wɛ lanyɪranɪ, sɪ dí taá ŋwɪ nɪ kɔ na maŋɪ te tɪn.

³ Kuntɔ mu yɪ wɔŋɔ kulɔ na lamma yɪ kɔ poli Wɛ dɪlɔ na yɪ dí Vɪrɪnɔ tɪn wɔ.

⁴ Dɪntɔ mu lagɪ sɪ nɔɔna maama na vrɪm, sɪ ba kwəri ba lwarɪ kulɔ na yɪ cɪga tɪn.

⁵ Wɛ dɪdɔba yɪranɪ mu wɔra. Wɔlɔ dɪ na fɔgɪ nabi-inə dɪ Wɛ daanɪ tɪn dɪ yɪ dɪdɔba yɪranɪ mu. Wɔntɔ mu yɪ Zezi Krisi wɔlɔ na yɪ nabiinu tɪn.

⁶ Wɔm mu sɛ o ti o ma ŋwɪ nɔɔna maama lwarɪm jɪnɪ, yɪ ba pa o maana maŋa kalɔ Wɛ na li tɪn.

⁷ Kuntɔ ŋwaanɪ mu Wɛ pɛ a ji DI tintɔŋnɔ, sɪ a tɔɔli DI kwərə kam a brɪ nɔɔna. Cɪga mu a ŋɔɔna, sɪ kɔ dai vwan. Wɛ sunɪ DI tɔŋɪ-nɪ mu sɪ a taa brɪ dwi-ge tiinə, sɪ ba sɛ DI cɪga kam ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ DI.

⁸ Amɔ lagɪ sɪ jɔgə maama baara taa warɪ Wɛ. Ba na zəŋɪ ba jɪa wɛɛnɪ sɪ ba warɪ Wɛ, sɪ ba taa jɪgɪ wɔ-pɔŋɔ mu, sɪ ba yɪ taa jɪgɪ ban-zɔŋɔ naa kantɔgɔ dɪ nɔɔn-nɔɔnɔ.

⁹ Amɔ nan ta lagɪ sɪ kaana dɪ ja ba titɪ dɪ ba gwaarɔ vɔɔm, sɪ ba taa kwari cavura ba zɔɔrɪ gwaarɔ tilɔ na maŋɪ dɪ ba tɪn. Ba wɔ maŋɪ sɪ ba tiini ba kwe ba yum ba ja gaali, naa ba zuli ba titɪ dɪ nɪnwanja wəənu, kɔ na yɪ səbu-sɪŋa naa kandwa-ŋɔna naa gwaarɔ tilɔ səbiə na damma tɪn.

¹⁰ Ba nan maŋɪ sɪ ba taa kɪ kəm-laarɔ mu, sɪ kɔ brɪ nɪ ba yɪ kaana balɔ na sɛ Wɛ cɪga cɪga tɪn.

¹¹ Kaana maŋɪ sɪ ba taa je cɪm mu ba cəgɪ balɔ na brɪ-

ba WE cwəŋə tɪn, sɪ ba daari ba taa sɛ-ba.

¹² Amu wu sɛ sɪ kaana taa brɪ baara naa ba taa te-ba. Ba manɪ sɪ ba taa je cɪm mu.

¹³ Bɛŋwaani, WE dɛɛn na kɪ nabiinə tɪn, Dɪ kɪ Adam mu yigə, yɪ Dɪ laan daari Dɪ kɪ Awa.

¹⁴ Ku dɛɛn dai Adam mu sɪtaani ganɪ, ku yɪ kaani wɔm mu dɪ ganɪ dɪ pa o vɪn WE ni.

¹⁵ Kuntɔ mu te kaana lɔrɪ dɪ cam, WE nan wu vri-ba, dɪ ba na sɛ ba tɔgi WE dɪ wu-dɪdɔba dɪ sono dɪ wu-ponjo yɪ ba jɪgi ba tɪtɪ tɪn.

3

Zezi kɔgɔ kum yigə tiinə na manɪ sɪ ba taa yɪ te tɪn

¹ Taani dɪntɔ sɪntɪ dɪ yɪ cɪga mu:

«Nɔɔnɔ na lagɪ sɪ o ji Zezi kɔgɔ kum yigə tu, kuntɔ tu lagɪ tɪtɔŋ-ŋum mu.»

² Kuntɔ, Zezi kɔgɔ kum yigə tu manɪ sɪ o taa yɪ nɔn-ŋum mu nɔɔna maama tee ni. O nan manɪ sɪ o taa jɪgi kaani dɪdɔba yɪranɪ mu. O ta manɪ sɪ o taa yɪrɪ o tɪtɪ, sɪ o taa wai o tɪtɪ o jaana ni ku na manɪ te tɪn. O manɪ sɪ o taa jeeri vərə lanyɪranɪ o sɔŋɔ ni. O manɪ sɪ o taa ye nɔɔna zaasɪm.

³ O nan wu manɪ sɪ o taa yɪ sa-nyɔrɔ naa najajarɔ naa nɔɔnɔ wɔlɔ banɪ na lɔmma tɪn. Ku manɪ sɪ o taa yɪ nɔn-nyɔŋo mu dɪ nɔɔnɔ maama. O nan wu manɪ sɪ o taa yɪ sɛbu-swən-nyɪm.

⁴ O manɪ sɪ o taa wai o nii o sɔŋɔ tiinə banɪ ni mu lanyɪranɪ, sɪ o daari o pa o

biə sɛ-o dɪ zulə yalɔ na manɪ tɪn.

⁵ Bɛŋwaani, nɔɔnɔ na warɪ o nii o tɪtɪ sɔŋɔ tiinə banɪ ni, oó kɪ ta mu o nii Zezi kɔgɔ kum banɪ ni?

⁶ Ku wu manɪ sɪ o taa yɪ wɔlɔ na yɪ nɔn-dɔurɔ WE cwəŋə kam wɔnɪ tɪn, sɪ o yɪ zaŋɪ o ba o zəŋɪ o tɪtɪ, sɪ WE dɪ o taani nɪnɛnɪ Dɪ na dɪ sɪtaani taani te tɪn.

⁷ Zezi kɔgɔ kum yigə tu manɪ sɪ o taa yɪ nɔn-ŋum mu dɪ balɔ na ba tɔgi WE tɪn dɪ. Ku na dai kuntɔ, nɔɔna wó goon-o yɪ o na cavɪra, yɪ o tɔ sɪtaani cɪgɪrɔ tɪm wɔnɪ.

Zezi kɔgɔ kum zənzənnə bam na manɪ sɪ ba taa yɪ te tɪn

⁸ Zezi kɔgɔ kum zənzənnə bam dɪ manɪ sɪ ba taa yɪ balɔ nɔɔna na nɪgi tɪn mu. Ba wu manɪ sɪ ba taa yɪ niə yale yale tiinə, naa ba taa yɪ sa-nyɔra, naa ba taa kɪ kampinə sɪ ba ma na wəənu.

⁹ Ba nan manɪ sɪ ba taa tɔgi cɪga kalɔ ya na sɛgi yɪ WE laan vɪrɪ-ba Dɪ taani dɪm wɔnɪ tɪn, ba na ye ba bɪcarɪ ni ni ku lamma tɪn ŋwaani.

¹⁰ Nɔɔnɔ na lagɪ sɪ o ji Zezi kɔgɔ kum zənzənnu, ba manɪ sɪ ba da yigə ba maan-o mu ba nii, o na ba jɪgi wo-lɔŋɔ, sɪ ba laan pa o puli o tɪtɔŋa.

¹¹ Ku manɪ sɪ ba kaana dɪ taa yɪ balɔ nɔɔna na nɪgi tɪn mu, sɪ ba yɪ taa yɪ bɪbarɪ-nyɪna. Ba manɪ sɪ ba taa yɪrɪ ba tɪtɪ mu, sɪ nɔɔna taa jɪgi ba cɪga wɔŋɔ maama banɪ ni.

¹² Zezi kɔgɔ kɔm zənzənnu maŋi si o taa jigi kaani didɔa yɔranɩ mu, si o daari o taa wai o nii o biə di o soŋɔ tiinə maama baŋa ni lanyiranɩ.

¹³ Bɛŋwaani zənzənnu wulɔ maama na tɔŋi o titɔŋa lanyiranɩ tɩn wú na zulə zanzan nɔɔna tee ni, yi o daari o na baari di wɔpɔlo o na ki o wɔ-didɔa di Zezi Krisi tɩn ŋwaani.

¹⁴ Amɔ buŋi si a ba nmɔ te lele. A nan pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ a pa nmɔ si,

¹⁵ a na daani finfin, si n wanɩ n lwarɩ n na wú ja Baŋa-Wɛ nɔɔna bam te. Bantɔ mu yi Zezi nɔɔna yi ba tɔgi Nwɩa Tu Baŋa-Wɛ. Bantɔ mu yi balɔ na kwaani ba wəli ba nii zaasum dilɔ na yi ciga tɩn baŋa ni, ninɛɛni ywə na wəli digə si ka yi vi te tɩn.

¹⁶ Dí lwarɩ ni Wɛ tɔgum yi wo-kamunu mu. Wɛ ciga kam kɔntɔ dɛɛn ya səgi mu, yi DI laan pa dí lwarɩ wulɔ wɔm DI na tɔŋi tɩn:

Wɔntɔ mu jigi nabiinu o ba lɔgɔ baŋa.

Wɛ Joro kum ma bri ni o yi ciga tu.

Wɛ malesɩ sim ma na o zulə. Nɔɔna ma ja o kwərə ba zɔ dwi maama wɔ ba tɔɔli.

Lɔgɔ baŋa nabiinə ma sɛ-o. O ma zaŋi di zulə o di Wɛ-soŋɔ.

4

Dí na maŋi si dí ci dí titi di vwan zanzaasa bam te tɩn

¹⁻² Wɛ Joro kum bri dɩbam fasi ni, maŋa tiim ni nɔɔna badaara wú zaŋi ba yagi Wɛ cwəŋə tɔgum. Pipirinyina balɔ na fɔ vwan tɩn mu wú ganɩ-ba ba pa ba yagi zaasum dilɔ na yi ciga tɩn. Bantɔ wɔbɔŋa mu tɩga, ku pa ba yəri ni ba na ki kulɔ tɩn ba lamma. Baá pa nɔɔna sɛ vwan yam ciciri na fɔɛ tɩn, yi ba daari ba taa tɔgi sɔtaani zaasum na yi te tɩn.

³ Nɔɔna bam kɔntɔ mu yəni ba bri ni ku culə si baaru di kaani naa kaani zɔ barɔ. Wɔdiiru tidonnə di maa wɔra ba na bri ni ku culə si nɔɔna di-ti. Nmɔ nan ye ni Wɛ mu ki wɔdiiru tɩm kɔntɔ, si dɩbam balɔ na tɔgi-DI yi dí lwarɩ DI ciga kam tɩn taá ki DI le ti ŋwaani, si dí daari dí taá di-ti.

⁴ Bɛŋwaani wəənu tɩɔ maama Wɛ na ki tɩn lamma. Wɔŋo kulɔ Wɛ na pɛ dɩbam tɩn, dí maŋi si dí ki DI le mu ku ŋwaani, dí wɔ maŋi si dí culi-ku.

⁵ Bɛŋwaani Wɛ taani dɩm di dɩbam Wɛ-loro kum mu kwe wɔŋo maama ku pa ku lana Wɛ yigə ni.

Zezi Krisi tintɔŋ-ŋum na maŋi si o taa yi te tɩn

⁶ Nmɔ maŋi si n ta wəənu tintɔ mu n bri n ko-biə bam. N na ki kɔntɔ, kulɔ pa n ta n yi Zezi Krisi tintɔŋ-ŋum. N na sɩni n sɛ Wɛ ciga kam taani dɩm di zaasum dilɔ na yi ciga yi n maŋi n tɔgi-di tɩn, ní bi Wɛ cwəŋə kam wɔni.

⁷ Yi zaŋi n cəgi sɩnswali silɔ na ba jigi kuri yi si ba

wəli Wε cwəŋə kam tɪn. Nan tiini n kwaanɪ n ta n tɔgi Wε cwəŋə.

⁸ Dɪ ye nɪ, n na waari n yɪra, kɔ jɪgi zənə finfɪn. Kɔ daari, n nan na kwaanɪ n tɔgi Wε cwəŋə, kɔntɔ mɔ tiini kɔ jɪgi zənə wɔŋɔ maama wɔnɪ. Bɛŋwaanɪ kɔv pa n na zənə zɪm ŋwɪa kam wɔnɪ, yɪ n daari n na ŋwɪa kalɔ na lagi ka ba tɪn Wε tee nɪ.

⁹ Taani dɪntɔ yɪ cɪga yɪ dɪ maŋɪ sɪ nɔɔna sɛ-dɪ mɔ.

¹⁰ Kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ paɪ dɪ kwaanɪ dɪ tɔŋa, bɛŋwaanɪ dɪbam jɪgi tɪna dɪ Ŋwɪa Tu Baŋa-Wε. Dɪntɔ mɔ yɪ nɔɔna maama Vɪrnɔ, kɔ na fɔgi kɔ dwe didɪ balɔ na sɛ-Dɪ tɪn.

¹¹ Ta n brɪ nɔɔna bam wəənu tɪm kɔntɔ sɪ n zaasɪba.

¹² Yɪ zanɪ n pa nɔɔn-nɔɔnɔ gooni-m n na yɪ bu tɪn ŋwaanɪ. N maŋɪ sɪ n ma n tɪtɪ mɔ n brɪ Zezi nɔɔna bam ba na wɔ ta kɪ te. Kɔ na yɪ nmɔ ni-ŋwaja dɪ n tɪtɔŋnaga, dɪ n sono dɪ n na jɪgi wɔ-dɪdɔa dɪ Wε te tɪn, dɪ n wɔ-pɔŋɔ maama mɔ n maŋɪ sɪ n ma n brɪ-ba.

¹³ Ta n kwaanɪ n karɪmɪ Wε taani dɪm dɪ nɔɔna bam, sɪ n daari n brɪ-ba Wε cɪga kam, sɪ kɔ taa ve maŋa kam a na wɔ ba tɪn.

¹⁴ Yɪ zanɪ n yagi pɛɛrɪ dɪlɔ Wε na pɛ nmɔ, maŋa kalɔ Dɪ nijɔŋnə bam dɛɛn na tagɪ nmɔ taanɪ te yɪ Zezi kɔgɔ kɔm nakwa bam dɪ danɪ ba jɪa nmɔ baŋa nɪ ba warɪ Wε n ŋwaanɪ tɪn.

¹⁵ Kɔ maŋɪ sɪ n tiini n kwaanɪ n ta n tɔŋɪ tɪtɔŋɪ

dɪm kɔntɔ dɪ n wɔ maama mɔ. Kɔntɔ mɔ wɔ pa nɔɔna maama taa nai nmɔ na ve yigə te tɪn.

¹⁶ Ta n yɪrɪ n tɪtɪ, sɪ n daari n ta n yɪrɪ n zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn dɪ. Kwaanɪ n zɪgi kəŋkəŋ wəənu tɪm kɔntɔ wɔnɪ, sɪ nmɔ tɪtɪ wɔ na vrɪm, yɪ n ta wɔ pa balɔ na cəgi-m tɪn dɪ na vrɪm.

5

N na maŋɪ sɪ n kwe Wε nɔɔna bam te tɪn

¹ Yɪ zanɪ n bagɪ nankwɪan dɪ baari. N maŋɪ sɪ n kwe-o nɪ n kɔ mɔ te. Kɔ na yɪ nɔn-dɔnnɔ, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n nyaana mɔ te.

² Kɔ na yɪ kazɪna, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n niinə mɔ te. Kɔ na yɪ ka-bwənə, n maŋɪ sɪ n kwe-ba nɪ n nakwa mɔ te dɪ wɔ-pɔŋɔ.

Dɪ na maŋɪ sɪ dɪ taá zəni kadənə te tɪn

³ Ta n zuli kadənə balɔ na sɪnɪ ba ba jɪgi nɔɔnɔ tɪn, sɪ n ta n nii ba baŋa nɪ.

⁴ Kɔ daari, kadəm na jɪgi biə naa naarɔ, bantɔ mɔ maŋɪ sɪ ba taa nii-o, ba na yɪ o tɪtɪ sɔŋɔ tiinə tɪn ŋwaanɪ. Mɔ Wε cwəŋə zaasɪm dɪm na yɪ te tɪn. Kadəm biə na zən-o kɔntɔ, kɔv pa ba joori ba ŋwɪ ba tiinə jɪnɪ dɪ ba na yaari ba ŋwaanɪ te tɪn. Kɔntɔ nan mɔ poli Wε wɔ.

⁵ Kaanɪ wɔlɔ na sɪnɪ o yɪ kadəm yɪ o ba jɪgi nɔɔn-nɔɔnɔ sɪ o taa nii o baŋa nɪ tɪn tɪŋɪ o tɪna Wε baŋa nɪ mɔ. Tɪtɪ dɪ wɪa maama o tiini o warɪ Wε mɔ yɪ o loori zənə Dɪ tee nɪ.

⁶ Kú daari kadəm wulɔ na lagi sɪ o taa ŋwɪ paweeni wɔni tɪn maŋɪ o tɪ mɔ yɪ o ta beerə.

⁷ Nan pa ba maama lwarɪ wəənu tɪm kɔntɔ ni nɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ wantɪ o na ba wo-lɔŋɔ o ta.

⁸ Nɔɔnɔ yigə na tərə dɪ o sɔŋɔ tiinə, kɔ na tiini kɔ dwe didɪ dɪ o titɪ digə tiinə, kɔntɔ tu yagɪ Wɛ cwəŋə mɔ. O nan tiini o yɪ nɔn-balɔɔ o dwe balɔ na maŋɪ ba ba tɔgɪ Wɛ tɪn dɪ.

⁹ Yɪ zarɪ n pa ba pɔpɔni kadəm wulɔ na wɔ yɪ bɪna fusirdɔ tɪn n kɪ kadənə bam tɔŋɔ kɔm wɔni. Wulɔ na maŋɪ sɪ o wəli da tɪn maŋɪ sɪ o ban-zɔrɪ taa yɪ bidwɪ yɪranɪ mɔ.

¹⁰ O maŋɪ sɪ nɔɔna taa ye o titɔŋ-ŋɔna ni nɪ lanyɪranɪ. O na nii o biə baŋa nɪ lanyɪranɪ, naa o na jeeri vərə lanyɪranɪ, naa o na tu o titɪ o zarɪ Wɛ nɔɔna bam nɛ, naa o na zəni balɔ na wɔ cam wɔni tɪn, yɪ o na kwaanɪ o tɔŋɪ titɔŋ-ŋɔna dwi maama, abam wai á gar-o á wəli da.

¹¹ Kú daari kadənə balɔ na yɪ ka-bwənə tɪn, abam wɔ maŋɪ sɪ á ga-ba á wəli da. Bɛŋwaanɪ, bantɔ wɔbɔŋa daa na ləni yɪ ba warɪ ba titɪ ba ja, baá yagɪ ni dɪlɔ ba na goni dɪ Zezi Krisi tɪn, yɪ ba daari ba daa zɔ banna.

¹² Ba na kɪ kɔntɔ, ba bá na bura, bɛŋwaanɪ ba cɔgɪ ba dayigə ni dɪlɔ ba na goni dɪ Zezi Krisi tɪn mɔ.

¹³ Kɔlɔ na wəli da tɪn, á na pɔpɔni kadənə balɔ na yɪ ka-bwənə tɪn á wəli da,

baá ji yawɔrɪ-nyɪna yɪ ba ta tɔli sam. Kú nan dai kɔntɔ yɪranɪ, baá ji bɪbarɪ-nyɪna dɪ ŋwan-ɔɔɔrɔ tiinə, yɪ ba ŋɔɔni wəənu tɪlɔ na dai sɪ ba ya ŋɔɔni tɪn.

¹⁴ Mɔ kɔ kuri amɔ bɔŋɪ nɪ kú ta lamma sɪ kadənə balɔ na yɪ ka-bwənə tɪn taa zɔurɪ banna sɪ ba lɔ biə, sɪ ba daari ba taa nii ba titɪ sam baŋa nɪ. Ba na kɪ kɔntɔ, kú pa dɪbam dɔna daa bá na cwəŋə sɪ ba ŋɔɔni wo-lwaanɔ ba pa dɪbam.

¹⁵ Bɛŋwaanɪ kadənə badaara maŋɪ ba ywəri Wɛ cwəŋə kam wɔni, yɪ ba daari ba tɔgɪ sɔtaanɪ.

¹⁶ Baarɔ naa kaanɪ wulɔ na tɔgɪ Wɛ cwəŋə yɪ kadənə wɔ o sɔŋɔ nɪ tɪn, wɔntɔ mɔ maŋɪ sɪ o taa nii ba baŋa nɪ. Kú dai sɪ o yagɪ-ba o pa Zezi kɔgɔ kɔm. O na yagɪ-ba kɔntɔ, kú yaari Zezi nɔɔna bam kɔ pa ba daa bá wantɪ ba nii kadənə balɔ na ba jɔgɪ nɔɔn-nɔɔnɔ tɪn baŋa nɪ.

Kú na maŋɪ sɪ dí kɪ nakwa tiinə bam te tɪn

¹⁷ Kú daari, kú na yɪ Zezi kɔgɔ kɔm nakwa balɔ na yɪ yigə tiinə yɪ ba nii Zezi nɔɔna bam baŋa nɪ lanyɪranɪ tɪn, ba maŋɪ sɪ ba na zulə kuni bile mɔ, kú na dwe didɪ balɔ na kwaanɪ ba tɔɔl Wɛ kwərə yɪ ba brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam tɪn.

¹⁸ Bɛŋwaanɪ kɔ pɔpɔni Wɛ tɔŋɔ wɔni kɔ wɪ: «Nɔmɔ na jɔgɪ nabɪa n ma n nwanɪ wo-vaalɔ, yɪ kɪ tampɔgɔ ka ni nɪ.»

Ku ta tagi ku wɪ: «Tɪntuɲnu maɲi sɪ o taa jonɪ o ŋwuru mu.»

¹⁹ Nɔɔnu na tagi Zezi kɔɔɔ kum nakwa bam wu nɔɔnu bitar-lwanja di nmu, yi zaɲi n se, ku na dai ni nɔɔna bale naa batɔ yi mu ne o kəm-balwaarɔ tum.

²⁰ Ku daari nakwa balu na suni ba ki kəm-balwaarɔ tin, sɪ n kaani-ba ba maama yigə ni. Kuntu mu wu pa fɔuni ja badaara bam di.

²¹ A nan lagi a kaani-m mu We yigə ni di Zezi Krisi yigə ni di We titi malesi sum yigə ni, sɪ n yɔɔri n se kulɔ a na tagi tin. Yi kuri nɔɔna daani, ki nɔɔnu maama te na maɲi tin.

²² Yi logiri n danɪ n ja nɔɔn-nɔɔnu banja ni sɪ n pa o ji We tɪntuɲnu. Yi zaɲi n pa nɔɔna kəm-lwaanɔ lonji-m. Fɔgi n ja n titi di wu-ponjo.

²³ A lagi a ta di nmu sɪ, n wu kum na yəni ku wɔe tin ŋwaani, sɪ n ta n nyɔ sana finfin sɪ ku wani ku zəni-m, sɪ n yi ta n nyɔ na yirani.

²⁴ Nɔɔna badaara wo-lwaanɔ tiini ti nai di yi mu jaja, yi ba daa ta wu di bantu taani. Ku daari babam wo-lwaanɔ nan wu ba ti na ku kwaga ni mu.

²⁵ Ku nan ta yi bidwi mu di kəm-laaru di. Ti di yɔɔri ti nai di yi mu jaja. Nan di ku di, tilɔ na ba nai lanyirani tin di bá wani ti sɔgi.

6

Gambe na maɲi sɪ ba taa

ki te tin

¹ Balu maama na yi gambe yi ba togi We cwəɲə tin maɲi sɪ ba taa pai ba yum tiinə bam zulə zanzan mu, Kuntu wu pa nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ŋɔɔni o cɔgi We yiri didaani dibam zaasim dim.

² Gambe silu na tɔɲi ba pai ba yum tiinə balu di na togi We tin, ku wu maɲi sɪ ba taa gooni-ba ba na yi ba ko-biə We cwəɲə wuni tin ŋwaani. Ba nan maɲi sɪ ba taa tɔɲi lanyirani mu ba pa-ba, beɲwaani ba yum tiinə balu ba na tɔɲi ba pai tin di yi ba ko-bu-sonnu mu ba na togi Zezi tin ŋwaani, yi ba nii ba banja ni lanyirani.

Dí maɲi sɪ dí cɪ dí titi di vwan zaasim di səbu-swəɲə

Nii wəɲnu tilɔ n na maɲi sɪ n bri nɔɔna bam sɪ ba taa ki tin.

³ Nɔɔnu wulu maama na bri zaasim didonɪ, yi o wu se sɪ o togi dibam Yuutu Zezi Krisi kwər-ywəɲə kam didaani We cwə-laa zaasim dim,

⁴ kuntu tu ki fɔɲɔ mu yi o yəri kulukulɔ. Wuntu donɪ tiini o lagi sɪ o taa magi kantɔɔ mu wəɲnu tilɔ na ba jigɪ kuri tin banja ni. Kəm dim kuntu dwi mu pa nɔɔna wuru gwɪna di ba donnə, yi ku pa nɔɔna jaani daani yi ba twi daani, yi ba ta buɲi lwarim ba pa daani,

⁵ yi ba niə di ba maɲi daani. Ba yəni ba ki kuntu, beɲwaani ba jigɪ wubɔɲ-balwaarɔ mu, yi ba daa ba togi cɪga cwəɲə. Ku maa pai ba buɲi ni We cwəɲə toɲim

yi wonjo kulɔ ba na wó na nadunni ka wóni tɔn mu.

⁶ Ku nan sɔni ku yi ciga mu, We cwəŋə tɔgim jigi nadunni zanzan ku pai balu na ki wɔpolo di kulɔ ba na jigi tɔn.

⁷ Ba na lugi dɔbam tɔn, dí wɔ jaani kulɔkulɔ dí ba lugu baŋa. Dí nan ta bá wani dí ja kulɔkulɔ di dí viiri.

⁸ Kuntu tɔn, dí na jigi dí ni-wɔdiu dí di yi dí jigi gwaaru dí zɔɔra, ku manɔ si dí taa jigi wɔpolo si tintu manɔ dɔbam.

⁹ Ku daari balu na lagi si ba ji nadunə tɔn, səbu-laga mu yəni ka ganɔ-ba ku pa ba tu manɔm wóni. Ku maa pai ba fra zɔɔri wo-yɔɔru zanzan tɔlɔ na wó cɔgi-ba tɔn. Kəm dim kuntu mu yəni ku pai ba yáali ba cɔgi.

¹⁰ Bɛŋwaani səbu-swənə mu yi lwarim dwi maama pulim je. Nɔɔna badaara wɔra ba na pɛ ba wɔbɔŋa zɔ səbu-lagi yi ba yagi We ciga kam, ku pa ba jigi ba titi ba yaari zanzan.

¹¹ Ku daari nmu Timoti na yi We nɔɔnu tɔn, n manɔ si n ja n titi mu didaani wəənu tum kuntu. Ki n titi n ki daani si n ta n tɔgi ciga, si n sɛ We ni, si n ki n wɔ-didɔa di We, si n ta n jigi sono di pu-dia di wɔ-bono.

¹² Pɔɔri n yira n ta n tɔgi We cwəŋə lanyirani. Kuntu mu nmu wó jɔŋi ŋwɔa kalu na ba ti tɔn We tee ni. Ŋwɔa kam kuntu mu We bəŋi-m si n ba n jɔŋi, di nmu deen na zaŋi n zigi nɔn-kɔgo kum

yigə ni n pa ba lwarɔ ni nmu tɔgi ciga cwəŋə kam tɔn.

¹³ Zezi Kisi titi deen zigi Pɔnsɔ Pilati yigə ni o pa o lwarɔ ni wɔm tɔgi ciga cwəŋə kam mu. A nan lagi a ta di nmu Zezi yigə ni, didaani We dilɔ na pai wonjo dwi maama ŋwɔa tɔn yigə ni,

¹⁴ ni n manɔ si n sɛ ciga kam kuntu si n yi yagi-ka di finfin di, si nɔɔn-nɔɔnu yi wani o na n wo-lɔŋo o ta, si ku vu ku yi de dim dɔbam Yuutu Zezi Kisi na wó joori o ba tɔn.

¹⁵ Manɔ kalu na manɔ tɔn na yiə, Wɔpolo Tu Baŋa-We dilɔ yirani na yi damforɔ tu tɔn laan wó pa Zezi Kisi joori o ba. We mu yi pwa maama Pɛ di yum tiinə maama Yuutu.

¹⁶ Dintu yirani mu ŋwɔ manɔ kalu na ba jigi pulim di gurim tɔn. Di nan zɔɔri pooni dilɔ na tiini di daga tɔn wóni mu, yi nɔɔn-nɔɔnu bá wani o twe da. Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na nɛ-DI, yi nɔɔn-nɔɔnu nan daa ta bá wani o na-DI. Dintu mu manɔ tiə di zulə di dam dilɔ na ba ti tɔn. Amina.

¹⁷ Ku na yi balu na yi nadunə lugu kuntu baŋa ni tɔn, n manɔ si n kaani-ba si ba yi taa bɔŋi kamunni ba pa ba titi. Ba wɔ manɔ si ba tugi ba jijiguru tum, bɛŋwaani ti nyi di viu mu. Ba nan manɔ si ba kwe ba wɔbɔŋa maama ba pa We mu, bɛŋwaani dintu mu yəni DI pa dɔbam wonjo maama yi ku yi dɔbam, si dí

taá jıgı wɔpɔlo dí di ywəəni.

¹⁸ Kaanı-ba sı ba taa kɪ lanyıranı, sı ba tıtɔŋ-ŋɔna ji ba nadunni, sı ba taa jıgı wɔ-yoŋo sı ba taa ma ba wəənu tım ba zəni daanı.

¹⁹ Ba na kɪ kɔntɔ, kɔ bri nı ba tıŋi ba nadunni cıga cıga mɔ ba pa ba tıtı jwa ŋwaaŋı, yı kú pa ba na ŋwıa kalɔ na yı cıga tın Wɛ tee nı.

²⁰ A bu Timoti, fɔgı n ta n nii kulɔ maama Wɛ na kwe Dı kɪ nmɔ jıŋa nı tın baŋa nı. Ja n tıtı dıdaanı wəənu tıɔ nɔɔna na bɔŋı nı tı yı yı-pɔrɔ yı tı daı tın. Tıntɔ mɔ yı bıtar-yɔɔrɔ tıɔ na ba wəli Wɛ cwəŋə tın dıdaanı taana yalɔ na ba jıgı kuri tın.

²¹ Nɔɔna badaara mɔ wɔra ba na paı ba jıgı yı-pɔrɔ kum kɔntɔ, yı kɔ laan pa ba ywəri Wɛ cwəŋə kam wɔntı.

Wɛ wú pa abam yu-yoŋo.

**Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na
pɔpɔni o pa
TIMOTI
o ki bule tun
Tɔnɔ kɔlɔ Pooli
na pɔpɔni o pa
Timoti o ki bule
tun na bri dɔbam
kɔlɔ tun mu tuntu**

Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Timoti maɲa kalɔ ni tun, o wɔ pɔna digɛ ni mu Rom ni. Kɔ deen cana zanzan kɔ pa-o (2:9), yi nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrɛ o na zɛn-o (4:16).

Pooli ŋwɔa kam laan na twe ka tiim jɛgɛ tun, o ma kwe wɔlɔ na tɔgi did-o o tɔɲi yi o so-o lanyiranɔ tun.

Pooli de yigɛ o ki We le Timoti ŋwaanɔ. O laan ma kaanɔ Timoti sɔ o taa zigɛ kɛɲkɛɲ sɔ o taa kwaanɔ o tɔɲi We titɔɲa yam lanyiranɔ, di nɔɔna na maɲi ba jaar-o We titɔɲa yam ŋwaanɔ di (1:1—2:13).

Pooli ta ma kaan-o sɔ o ci nɔɔna balɔ na magɛ kantɔgɔ kafɛ yi kɔ ba zɛni We titɔɲa yam tun. O ma ta di Timoti sɔ o lwɛni wɔm kikiɛ na yi te tun, sɔ o taa tɔgi cɔga di wɔ-didɔba di sono di wɔ-zuru, sɔ o yi swe zaasɔm-ɲɔm dilɔ o na ne tun (2:14—4:5).

Tɔnɔ kɔm tiim ni o laan ma bri o titi na yaari te di We na zɛn-o te tun (4:6-18).

¹ Amɔ Pooli na yi Zezi Krisi tuntuɲɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu a pa nmɔ Timoti. We titi mu kuri-ni di Di wɔbɔɲa

sɔ a taa yi Di tuntuɲɔ, sɔ a pa nɔɔna lwarɔ ni We goni ni sɔ Di pa-ba ŋwɔa, ba na ŋwɔ di Zezi Krisi tun ŋwaanɔ.

² Nmɔ Timoti yi a bu-sono mu.

Dɔ Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wɔ pa nmɔ yazurɛ di yu-yoɲo, yi Di daari Di duri nmɔ ŋwanɔa.

Pooli na ki We le yi o pa Timoti na baari te tun

³ Amɔ nan ki We dilɔ a na tɔɲi a pa-DI yi a ye a bicari ni ni kɔ lamma tun le, ni a nabaara bam di deen na tɔɲi ba pa-DI te tun. A maa yɛni a loori-DI maɲa maama wɔa di titi, yi a guli nmɔ gulɛ a We-loro kɔm wɔni.

⁴ A guli nmɔ yi-na bam wɔɲo dɔbam na pwe da-tee ni maɲa kalɔ tun. Kuntu ŋwaanɔ mu a tiini a lagɛ sɔ a joori a ba a na nmɔ, sɔ a wantɔ a taa jigɛ wɔpolo lanyiranɔ.

⁵ Amɔ wɔ swe ni n ki n wɔ-didɔba di Zezi cɔga cɔga, ni n nu-nakwɔ Loyisi di n nu Yunisi di deen na jigɛ wɔ-didɔba di Zezi te tun. A ye lanyiranɔ ni nmɔ di yi kuntu mu.

⁶ Kuntu ŋwaanɔ mu a lagɛ sɔ n guli a deen na danɔ a jɔa nmɔ baɲa ni yi We pa nmɔ zɛnɔ yalɔ tun. Nan fɔgi n nii pɛɛri dim kuntu baɲa ni, sɔ n ta n ma n tɔɲi We titɔɲa yam lanyiranɔ.

⁷ Bɛɲwaanɔ di daa ba ta kwarɔ fɔbɔni, We na zɛni dɔbam di Di Joro kɔm tun ŋwaanɔ. Kuntu mu paɔ di jigɛ baari di sono, yi di wai di titi di jaana.

⁸ Yı ta n kwarı cavıra sı n ta dí Yuutu Zezi cıga kam n brı nɔɔna. Yı pa fɔɔnı zɔ-m dı ba na kı amɔ pına digə nı Zezi cıga kam ɲwaanı tın. Kɔ nan maɲı sı n dı se yaara mɔ Wɛ kwər-ywəɲə kam zaasım dım ɲwaanı. Wɛ wó pa-m baarı yaara yam wɔnı.

⁹ Dıntɔ mɔ vrı dıbam yı Dı bəɲı dıbam sı dí taá yı Dı nɔɔna, sı kɔ daı dıbam tıtɔɲ-ɲɔna ɲwaanı. Kɔ yı Dı tıtı mɔ maɲı Dı lı wɔbɔɲa kɔ loori lɔgɔ pulım, sı Dı pa dí tɔgı Zezi Krişı ɲwaanı dí na vrım zaanı.

¹⁰ Wɛ laan mɔ nan pe dí na Dı zaanı dım kɔntɔ dí Vırnɔ Zezi Krişı na tu lɔgɔ baɲa tın ɲwaanı. Wɔntɔ mɔ cɔgı tɔɔnı dam, yı o daarı o tɔgı Wɛ kwər-ywəɲə kam ɲwaanı o pa dí lwarı nı dí wó na ɲwıa kalɔ na bá ti tın Wɛ tee nı.

¹¹ Wɛ nan mɔ pe a ji Dı tıntɔɲnɔ sı a taa tɔɔlı Dı kwər-ywəɲə kam kɔntɔ, sı a brı nɔɔna Dı cıga kam.

¹² Kɔ yı kɔntɔ ɲwaanı mɔ a ne yaara yam kɔntɔ. A nan ba kwarı cavıra. Bɛɲwaanı amɔ ye nı a kı a wɔ-dıdɔba dı Zezi mɔ, yı a ye nı wɔntɔ wó wantı o nii kɔlɔ maama Wɛ na kwe Dı kı a jıɲa nı tın baɲa nı, sı kɔ taa ve de dım o na wó joori o ba tın.

¹³ Nan fɔgı n ta n tɔgı cıga kalɔ a na maɲı a brı nmɔ tın sı n ma n zaası nɔɔna, sı n kwəri n ta n jıgı wɔ-dıdɔba dı sono n na ɲwı dı Zezi Krişı tın ɲwaanı.

¹⁴ Fɔgı n ta n nii cıga kalɔ Wɛ na kwe Dı kı nmɔ jıɲa nı tın baɲa nı dı Wɛ Joro kɔlɔ na ɲwı dıbam wɔnı tın dam, sı nɔɔn-nɔɔnɔ yı cɔgı-ka.

¹⁵ Nmɔ maɲı n ye nı Wɛ nɔɔna balɔ maama na zɔɔrı Azi tıntı dım nı tın joori amɔ kwaga nı, kɔ wəli dı Fızɛɛlı dı Ermɔzɛnı.

¹⁶ Wɛ nan wó duri Onisifɔɔrı dı o sɔɲɔ tiinɔ maama ɲwaɲa, bɛɲwaanı wɔntɔ mɔ yəni o paı a jıgı wɔ-zuru. Ba na kı-nı pına digə nı tın, o wɔ kwarı cavıra sı o zəni-nı.

¹⁷ O nan na tu o yı Rom maɲa kalɔ tın, o tiini o kwaanı o beeri amɔ je mɔ taan, yı o laan ba o na-nı.

¹⁸ Wɛ nan wó duri o ɲwaɲa sarıya de dım nı. Nmɔ maɲı n ye lanyıranı Onisifɔɔrı na tiini o zəni amɔ te Efɛzı nı tın.

2

Zezi Krişı tıtɔɲ-ɲɔm na maɲı sı o taa yı te tın

¹ A bu Timoti, ta n zıgı kəɲkəɲ Zezi Krişı na pe nmɔ yu-yoɲo yı n ɲwı dıd-o tın ɲwaanı.

² Cıga kalɔ maama a na yəni a brı nmɔ nɔn-kɔgɔ kım maama yigə nı tın, n dı ma-ka n brı nɔɔna balɔ na tɔgı cıga tın, sı ba dı daa wantı ba maa brı nɔɔna badonnə ba wəli da.

³ Nmɔ na tɔɲı n pa Zezi Krişı tın, n maɲı sı n dı se yaara mɔ, nıneɛnı pamaɲ-ɲɔm na se yaara te tın.

⁴ Nɔɔnɔ na yı pamaɲnɔ yı o lagı sı o poli o yuutu wɔ, o daa wɔ maɲı sı o taa kı

wænnu tɪlv na dai pamaŋna tɪtʊŋa tɪn.

⁵ Kʊ ta nyɪ dɪ nɔɔnʊ na kwaanɪ o duri o di yigə te tɪn mʊ. O na maŋɪ o duri o di yɪ o wʊ dɛ durim dɪm cwəŋə cɪga cɪga, ba bá pa-o yigə tu pɛɛri dɪm.

⁶ Kʊ ta nyɪ dɪ nɔɔnʊ na yɪ valʊ yɪ o tiini o tʊŋɪ te tɪn mʊ. Wʊntʊ mʊ maŋɪ sɪ o da yigə o na o wo-vaalʊ tɪm biə.

⁷ Bʊŋɪ n nɪi a na tɛ kʊlv tɪn. Dí Yuutu Zezi wʊ pa n lwarɪ woŋo maama kuri n ti.

⁸ Ta n guli Zezi Krisi na yɪ Pɛ Davidi dwi tu tɪn gulə. Wʊntʊ mʊ bi o yagɪ tʊbɪ, nɪ kwər-ywəŋə kalʊ a na yəni a tʊɔɪ tɪn na brɪ te tɪn.

⁹ Amʊ na tʊɔɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam kʊntʊ tɪn mʊ pɛ a wʊ yaara wʊntɪ, yɪ ba vɔ-nɪ dɪ capʊnnʊ nɪ a yɪ ŋwɪntʊ mʊ te. Ba nan bá wanɪ ba cɪ Wɛ kwərə kam sɪ ka yɪ jagɪ.

¹⁰ Kʊntʊ ŋwaanɪ mʊ a sɛ yaara dwi maama, sɪ kʊ wanɪ kʊ wəli nɔɔna balʊ Wɛ na kuri sɪ ba taa yɪ Dɪ nɔɔna tɪn, sɪ ba tɔɔɪ Zezi Krisi ŋwaanɪ ba na vrɪm dɪ zulə yalʊ na bá ti tɪn.

¹¹ Taanɪ dɪlv a na lagɪ a ta tɪn yɪ cɪga mʊ:

Dí na tɔɔɪ dɪ Zezi dí tɪ,
dí ta wʊ tɔɔɪ dɪd-o dí na ŋwɪa.

¹² Dí na fɔɔɪ dí zɪɔɪ kəŋkəŋ cam wʊntɪ,

dí wʊ tɔɔɪ dɪd-o dí di paarɪ.

Dí nan na vɪ-o,
o dɪ wʊ vɪn dɪbam mʊ.

¹³ Dɪbam nan na maŋɪ dí ba jɪɔɪ cɪga,
wʊntʊ ta yɪ cɪga tu mʊ,

benywaanɪ wʊm ba joori o kwanɪ o ni.

Dí na wʊ ta tʊŋɪ te sɪ kʊ poli Wɛ wʊ tɪn

¹⁴ Ta n guli amʊ zaasɪm dɪm n brɪ Zezi nɔɔna bam, sɪ n daari n kaanɪ-ba lanyɪranɪ dɪ Wɛ yɪrɪ, sɪ ba yɪ taa magɪ kantɔɔɔ kʊlv na ba jɪɔɪ kuri tɪn bitari banja nɪ, sɪ kʊ cɔɔɪ balʊ dɪ na cəɔɪ tɪn wʊbʊŋa mʊ.

¹⁵ Kwaanɪ n tʊŋɪ dɪ yawala sɪ kʊ poli Wɛ wʊ, sɪ cavɪra yɪ ja-m Dɪ yigə nɪ dɪ kʊlv n na tʊŋɪ tɪn, sɪ n kwaanɪ n ta n brɪ nɔɔna Wɛ cɪga kam lanyɪranɪ.

¹⁶ Ja n tɪtɪ dɪ bitar-yɔɔrʊ tɪlv na ba wəli Wɛ cwəŋə tɪn. Balʊ na ŋɔɔnɪ-sɪ tɪn paɪ nɔɔna fɔɔɪ ba joori ba maŋɪ kwaga nɪ mʊ Wɛ cwəŋə kam wʊntɪ.

¹⁷ Ba na kari ba brɪ wo-yɔɔrʊ tɪm kʊntʊ tɪn, tɪ wʊ lonɪ tɪ jagɪ je maama, nɪnɛɛnɪ nɔɔnʊ na jɪɔɪ nasɪncɔɔɔ yɪ kʊ woori kʊ wəli da te tɪn. Yimene dɪ Filetɪ mʊ tɔɔɪ ba wʊ nɔɔna bam kʊntʊ wʊntɪ.

¹⁸ Ba tusi cɪga cwəŋə kam wʊntɪ yɪ ba tɛ ba wɪ, Wɛ daa bá bi nɔɔna Dɪ pa ba yagɪ tʊbɪ, sɪ twa biim maŋɪ kʊ kɛ. Ba zaasɪm dɪm kʊntʊ ma pa balʊ na sɛ Wɛ tɪn badonnə wʊbʊŋa joori ya ləni.

¹⁹ Kʊ daari balʊ na yɔɔrɪ ba tɔɔɪ Wɛ cɪga kam tɪn wʊbʊŋa ba zai. Bantʊ nyɪ dɪ digə kuri mʊ Wɛ na fɔɔɪ Dɪ cwɪ lanyɪranɪ. Kuri dɪm kʊntʊ ba gɔɛ, yɪ kʊ pʊpʊntɪ da kʊ wɪ:

«Dí Yuutu wóm ye balu na yi o nɔɔna tɪn.»

Ku ta pupɔni ku wɪ:

«Wɔlu maama na sɛ ni o yi dí Yuutu wóm nɔɔnu tɪn maɲi si o yagi kəm-balwaarɔ mu.»

²⁰ Ku nyi di sɔ-fɔɔ wɔni kabɛli di zwi dwi tɛri tɛri na wɔra te tɪn mu. Sɪdonnɛ yi can-na mu ba mɛ ba ki, di sɛbu-sɪɲa. Sintu yi lɔnni nyim mu. Sɪdonnɛ maa yi dɛ naa dɔɔɔ mu ba mɛ ba ki, yi ba mai sintu mu ba tɔɲa.

²¹ Ku bri ni, nɔɔnu na jigi o titi di wo-yɔɔru tɪm kuntu, ku tu wó ta yi lɔnni nyim mu Wɛ tee ni. O yi wɔlu na kwe o titi o ki o yuutu wóm jɲa ni yi o jigi kuri o pa-o tɪn mu. O maɲi si o taa tɔɲi titɔɲ-ɲɔna yalɔ maama o yuutu wóm na lagu tɪn mu.

²² Kuntu tɪn, cu n titi di kəm-yɔɔru tilɔ nɔn-dɔnnu wɔbɔɲa na yɛni ya zɔɔri tɪn, si n daari n kwaani n tɔgi ciga cwɛɲɛ di wɔ-dɪdɔa di sono di wɔ-zuru, si n ta n tɔgi di balu bicara na lana yi ba sɛ ni ba yi dí Yuutu wóm nɔɔna tɪn.

²³ Fɔgi n ci n titi di jwɛri kantɔɔ kulu na ba jigi kuri tɪn. Bɛɲwaani nmɔ ye ni ku tui ku guri di najara mu.

²⁴ Nɔɔnu wɔlu nan na yi dí Yuutu wóm tintɔɲnu tɪn wɔ maɲi si o taa yi najajarɔ. O maɲi si o taa nigi nɔɔna maama lanyɪrani, si o daari o bri-ba ciga di wɔ-zuru.

²⁵ O nan maɲi si o zaasi balu na vɪn Wɛ ciga kam tɪn di wɔ-bono mu, si ku wai ku ki si Wɛ pa ba lɛni ba

wɔbɔɲa si ba joori ba sɛ Dɪ ciga kam.

²⁶ Kuntu tɪn, ba swan laan wó joori yi ba wani ba vɪ ba titi sutaani jɲa ni, di ya na jaani-ba ni cikɔ te yi di pa ba ki di wɔbɔɲa na lagu te tɪn.

3

Lɛɛru na wó ba lɔgu baɲa tiim maɲa ni te tɪn

¹ Ta n ye ni lɔgu tiim maɲa ni lɛɛru zanzan wó ba lɔgu baɲa.

² Kantu maɲa kam ni nɔɔna wó ta wɔra ba na lagu wɛɛnu ba titi zɛnɛ yɪrani má ɲwaani, yi baá ta yi sɛbu-swɛn-nyina di kamun-nyina, yi baá ta tee ba titi. Nɔɔna wó ta twi daani yi ba ba sɛ ba tiinɛ niɛ, yi ba bá zuli balu na ki-ba lanyɪrani tɪn. Baá ta yi nɔn-balwaarɔ yi ba ba nigi wonɔ kulu na yi Wɛ nyim.

³ Nɔɔna bá ta soe daani, yi ba bá ta jigi da-ɲwaɲa. Baá ta yi bɪbari-nyina yi ba ba lagu si ba ja ba titi, baá ta yi wɔ-lɔn-nyina, yi baá ta culi wɛɛnu tilɔ na lamma tɪn.

⁴ Nɔɔna wó ta tusi ba cillonɛ, yi ba bá ta zuri ba yɪra di lwarim kəm. Baá ta magi ba nyɔɔna ba bri ba titi kamunni. Baá ta soe ba wɔbɔɲa wɛɛnu ba dwe Baɲa-Wɛ.

⁵ Nɔɔna bam kuntu wó ta ki ni ba tɔgi Wɛ ciga kam mu te, yi Wɛ dam nan tɛri ba tee ni. Fɔgi n ci n titi di nɔɔna bam kuntu.

6 Nɔɔna bam kuntu badaara yəni ba səgi ba zɔɔri sam mu ba ganɩ kaana balu na yi ka-kaye tin ba pa ba wɔbɔɔna cɔga. Kaana bam kuntu wɔ cɔgi di ba kəm-balwaarɔ zanzan, yi ba wɔbɔɔna paɩ ba tɔgi woɔɔ kulu maama ba fra na zu tin.

7 Kaana bam kuntu tiini ba kwaani ba zaasi mu manja maama, yi ba nan ba fɔgi ba lwarɩ cɩga.

8 Nɔɔna bam kuntu kəm dɩm nyɩ di Zanesɩ di Zambresɩ deen na vɩn Moyisi ni faɔa faɔa te tin mu. Ba di vɩn We cɩga kam mu. Ba jɩgi wɔbɔɔ-balwaarɔ mu, yi ba We tɔgɩm dɩm yi kafe.

9 Ba nan daa bá wani ba vu yigə di ba gana yam. Benwaani nɔɔna maama wó ba lwarɩ ba jwərim dɩm jaja, nɩnɛɛni ku deen na ki Zanesɩ di Zambresɩ te tin.

We cɩga kam na jɩgi zənə lanyirani te tin

10 Ku nan na yi nmu Timoti, n manɩ n ye amɔ zaasɩm dɩm di a ŋwɩa di a wɔbɔɔna na yi te tin. Nmu nan ta ye a na jɩgi wɔ-dɩɔba di We te tin, yi n ta ye a na jɩgi wɔ-zuru di sono di pu-dɩa di te tin.

11 Nmu nan ta ye nɔɔna na beesi-nɩ yi a yaari te tin. Nmu ye wəənu tɩɔ maama na ki amɔ Antɔsɩ nɩ di Yikon di Lisitri nɩ, yi di ku di, a ta wɔ yagi We cɩga kam. Dí Yuutu wɔm nan mu vɩn-nɩ yaara yam kuntu maama wɔni.

12 Kuntu, balu maama na lagɩ sɩ ba taa tɔgi Zezi Krisi di cɩga tin di wó na beesɩm.

13 Ku daari, ku na yi nɔn-balwaarɔ di kampin-nyɩna bam, bantɔ lwarɩm dɩm wó tiini di puli ku ja gaalɩ. Baá ta ganɩ nɔɔna, yi baá ganɩ ba titi di.

14 Ku daari ku na yi nmu, yɔɔri n ta n tɔgi cɩga kalu nmu na manɩ n lwarɩ yi n ki n wɔ-dɩɔba di ka tin, benwaani nmu ye balu deen na brɩ-m wəənu tɩm kuntu tin wɔ lanyirani.

15 N biini nɩ mu n manɩ n ye We tɔnɔ kɔm na brɩ kulu tin. Zaasɩm dɩm kuntu wó wani di vɩri-m yi n na swan yalu na wó pa n na vɩm, n na ki n wɔ-dɩɔba di Zezi Krisi tin ŋwaani.

16 Kulu maama na pɔpɔni We tɔnɔ kɔm wɔni tin, ku yi We Joro mu pɛ dɩbam yi ku jɩgi kuri ku pa dɩbam, sɩ ku taa brɩ nɔɔna cɩga, naa ku brɩ-ba nɩ ba tusi, naa ku kwe-ba sɩ ba da cwəŋə, naa ku zaasi-ba ba na wó ta tɔgi cɩga cwəŋə te tin,

17 sɩ dɩbam balu na yi We nɔɔna tin laan yɔɔri dí manɩ fasi, sɩ dí taá tɔŋɩ tɩtɔŋ-ŋɔna dwi maama.

4

Timoti na manɩ sɩ o tɔŋɩ di cɩga te tin

1 Timoti, a lagɩ a ta nmu We di Zezi Krisi yigə nɩ, sɩ n kwaani n ta n tɔɔli kwərywəŋə kam. Zezi mu yi wulu na wó ba o di nanɔna di twa maama sariya tin. Oó joori

o ba o di paarɪ nɔɔna titari ni.

² Kuntɔ, n manɪ sɪ n ta n toɔli Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam. Nɔɔna na cɛgi naa ba zɪ ba cɛgi dɪ, sɪ n ta n kwaanɪ n brɪ-ba Wɛ cɪga kam. Nan pa ba lwarɪ ni ba tusi mu sɪ ba joori ba tɔgi cwɛŋɛ, sɪ n kaanɪ-ba, sɪ n daari n pa ba taa jɪgi baari, sɪ n ta n brɪ-ba lanyiranɪ dɪ wɔ-zuru zanzan.

³ Bɛɲwaanɪ manɪa wɔ ba, yɪ nɔɔna daa b́a sɛ ba taa cɛgi zaasum dilu na yɪ cɪga tɪn. Ba laan wɔ daari ba taa tɔgi ba titɪ wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn mu, yɪ baá kikili vwan karanyɪna tiinɛ zanzan sɪ ba taa brɪ-ba wɛɛnu tilu maama ba na lagɪ sɪ ba taa ni tɪn.

⁴ Ba laan wɔ sɪn ba zwa sɪ ba yɪ taa cɛgi Wɛ cɪga kam, yɪ ba daari ba sɛ nabiinɛ sɪnswali silu na ba jɪgi kuri tɪn.

⁵ Kɔ daari nmɔ nan manɪ sɪ n ja n titɪ mu wɛɛnu maama wɔni. Vɔ n wɔ yaara wɔni. Kwaanɪ n ta n tɔŋɪ sɪ n pa nɔɔna lwarɪ Wɛ kwɛr-ywɛŋɛ kam. Titɔŋɪ dilu maama Wɛ na kɪ nmɔ jɪŋa ni tɪn, sɪ n tɔŋɪ-dɪ lanyiranɪ.

⁶ Kɔ nan na yɪ amɔ, amɔ ŋwɪa kam nyɪ ni ba na logɪ mun-na ba ma kɪ kaanɪm te tɪn mu. Kɔ lagɪ kɔ ta ni manɪa kam yɪɔ sɪ a vu Wɛ te.

⁷ A na tɔŋɪ a pa Wɛ te tɪn nyɪ dɪ a kwaanɪ a duri sɪ a dɪ yigɛ mu te. Amɔ kwaanɪ mu a pɔni a titɪ a duri taan a vu a yɪ kweelim je, yɪ a daa ta wɔ yagɪ Wɛ cɪga kam.

⁸ Kuntɔ tɪn, amɔ pɛɛri laan tigi Wɛ tee ni dɪ cɛgi-nɪ. Dɪ Yuutu Zezi mu yɪ wɔlu na wɔ tɔgi cɪga o ma di nabiinɛ taanɪ tɪn. O ma wɔ kwe a pɛɛri dɪm kuntɔ o pa-nɪ sariya de dɪm ni. Kɔ nan dai amɔ yiranɪ mu oó pa pɛɛri dɪm kuntɔ. Oó pa balu maama dɪ na so-o yɪ ba jɪgi tɪna ni oó joori o ba tɪn mu.

⁹ Nan kwaanɪ lanyiranɪ sɪ n ba amɔ te lɪla.

¹⁰ Bɛɲwaanɪ Demasi yagɪ amɔ, o fra na tiini ya zu zɪm lɔgu banɪa wo-yɔɔru tɪm tɪn ŋwaanɪ, yɪ o daari o vu Tesaloniki mu. Kresan ma ke Galatɪ. Titi dɪ ma ke Dalumatɪ.

¹¹ Luki yiranɪ mu wɔ a tee ni. Nmɔ nan na maa n bɪna, sɪ n pa Mariki tɔgi o ba, bɛɲwaanɪ wɔntɔ wɔ wanɪ o wɛli-nɪ dɪ Wɛ titɔŋa yam.

¹² Kɔ daari amɔ tɔŋɪ Tisiki Efɛzi ni mu.

¹³ Nmɔ na maa n bɪna, sɪ n kwe a gɔrɔ kum a na yagɪ Trvasɪ ni Karɪpusi tee ni tɪn n ja n ba, dɪdaanɪ twaanɔ tɪm dɪ, kɔ na dwe didɪ vara twaanɔ tilu ba na pɔpɔni tɪ wɔni ba pri tɪn.

¹⁴ Alesandri wɔlu na yɪ yarɔ tɪn tiini o kɪ amɔ lwarɪm kɔ ja gaali. Dɪ Yuutu wɔm nan wɔ pa o na cam o kɛnɛ yam kuntɔ ŋwaanɪ.

¹⁵ N dɪ nan cu n titɪ did-o, bɛɲwaanɪ o kwaanɪ sɪ o cɔgi dɪbam na yɛni dɪ brɪ cɪga kalu tɪn mu.

¹⁶ Manɪa kalu a na puli sɪ a tɔli a taanɪ dɪm sariya yam

jəgə kam ni tun, nɔɔn-nɔɔnu
wɔ tu o zɪgɪ amɔ kwaga ni.
Ba maama duri mu ba daari
amɔ yɪrani. Wɛ nan yɪ kwe
ba taali kɔntɔ ɲwaani.

¹⁷ Dɪ Yuutu wɔm nan mu
zəni-ni, yɪ o pa-ni dam yɪ a
ma wani a tɔɔli Wɛ kwərə
kam, yɪ dwi-ge tiinə maama
ni-ka. Kɔntɔ tun, Wɛ mu vri
amɔ tɔɔni jɪɲa ni Dɪ yagi.

¹⁸ Dɪ Yuutu wɔm nan wɔ
vri amɔ wo-lwaanɔ maama
wɔni, yɪ o daari o ja-ni o vu
o zɔ Wɛ paari dɪm wɔni dɪ
yazurə. Wɔntɔ mu maɲi dɪ
zulə maɲa maama. Amina.

Tiim kwərə

¹⁹ Jɔɔni Prisili dɪ Akwila n
pa-ni, dɪdaani Onisifɔɔri dɪ
o sɔɲɔ tiinə bam maama.

²⁰ Erasiti maɲi Korenti ni
mu. Kɔ daari amɔ yagi
Trofim Miletɪ ni, o na ba jɪgɪ
yazurə tun ɲwaani.

²¹ Kwaanɪ n kɪ lɪla n ba kɔ
loori waarɔ mɪmaɲa. Yubu-
lusi dɪ Pudani dɪ Linusi dɪ
Kloodia dɪ dɪ ko-biə bam
maama jɔɔni-m lanyɪrani.

²² Dɪ Yuutu wɔm wɔ ta
wɔra dɪ nmɔ.

Wɛ wɔ pa abam yu-yoɲo.

**Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa
TITI tun
Tɔnɔ kulu Pooli
na pɔpɔni o pa
Titi tun na bɔri
dɔbam kulu tun
mu tuntu**

Titi yi Zezi karabu mu o na dai Zwifu. O deen togi di Pooli o tɔni We titɔja yam. Maɲa kalɔ Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa-o tun, o wɔ Kreti ni mu, me o na maɲi si o nii Zezi nɔɔna bam baɲa ni si woɲo maama taa yi lanyiranu tun.

Pooli de yigə o bɔri We nɔɔna yigə tiinə na maɲi si ba taa yi te tun (pɔɔrim 1).

O ma ta bɔri Titi, o na wɔ kwe We nɔɔna bam dwi təri təri te tun, ku na yi nankwin di kazina (si bantu di zaasi ka-dɔnnɔ tum), ku na yi bu-dɔnnɔ di gambe maama (pɔɔrim 2).

O laan ma bɔri We nɔɔna bam na maɲi si ba taa ki te tun, si ba wani ba taa zɔɔri daani di ywəni, si kantogɔ di kampwara yi zɔ ba titari (pɔɔrim 3).

¹ Amu Pooli wɔlu na yi We gamba-sono di Zezi Krisi tintɔɲɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu si a pa nmu Titi. We mu pe si a pa balɔ DI na kuri si ba taa yi DI nɔɔna tun taa jigɔ wɔ-dɔɔba di DI, si ba kwəri ba lwarɔ DI cɔga kam. Cɔga kam kuntu nan mu pai

nɔɔna ɲwi ni We na lagi te tun,

² si ba wani ba taa jigɔ tɔna ni baá na ɲwia kalɔ na ba ti tun We tee ni. Ku na loori lɔgɔ pulim tun, mu We maɲi DI go ni si DI pa dɔbam ɲwia kam kuntu, yi DI bá kwanɔ DI ni.

³ Ku daari ka maɲa kam na yi tun, We ma pa dí lwarɔ DI taani dɔm kuntu kuri jaja. Ku yi kwərə kam kuntu mu We na yi dɔbam Vɔrnɔ tun pe amu ni si a taa tɔɔli a bɔri nɔɔna.

⁴ Nmu Titi yi nɔɔni amu titi bu mu te, dí maama na jigɔ wɔ-dɔɔba di Zezi tun ɲwaani.

Dí Ko We di dí Vɔrnɔ Zezi Krisi wɔ pa nmu yazurə di yu-yoɲo.

Zezi kɔgɔ kum nakwa na maɲi si ba taa yi te tun

⁵ Amu deen na yagi nmu Kreti ni tun, ku yi si n kwaanɔ n ki wənu tɔlu na daari si n ki tun mu. Zezi nɔɔna bam na wɔ tɔ kulu maama ni tun, si n li nakwa tiinə da, nɔɔni a na maɲi a ta di nmu te tun.

⁶ Nmu na li nɔɔnɔ wɔlu tun, o maɲi si o taa yi wɔlu nɔɔna na bá ta jigɔ o yira taani tun mu. O nan maɲi si o taa jigɔ kaani dɔɔba yiranu mu. Ku maɲi si o biə di se We, si ba yi taa yi nɔn-kaye di bani-nyina.

⁷ Beɲwaani ku maɲi si wɔlu na nii Zezi nɔɔna bam tun taa yi wɔlu nɔɔna na bá ta jigɔ o yira taani tun mu, We na ki DI nɔɔna bam wuntu jɔɲa ni tun ɲwaani. O

wɔ maŋɪ sɪ o taa yɪ bɪyɪrɪ-nyɪm, naa nɔɔnɔ wɔɔɔ bani na lɔmma tɪn, naa sa-nyɔɔɔ naa najajarɔ, naa wɔɔɔ na kɪ kampinə sɪ o ma na wəənu tɪn.

⁸ Kɔ nan maŋɪ sɪ o taa yɪ nɔɔnɔ wɔɔɔ na jeeri vərə lanyiranɪ tɪn. O maŋɪ sɪ o taa yɪ nɔn-ŋɔm wɔɔɔ na cɔ o titɪ yɪ o tɔɔɔ Wɛ dɪ cɪga yɪ o wai o titɪ o jaana tɪn.

⁹ O maŋɪ sɪ o yɔɔɔɔ o taa tɔɔɔ taani dilɔ na yɪ cɪga, nɪ dɪbam na maŋɪ dɪ brɪ abam te tɪn. Kuntɔ, oó wani o brɪ nɔɔna badonnə sɪ ba taa tɔɔɔ Wɛ cɪga kam kuntɔ, yɪ o daari o pa balɔ na vɪn Wɛ cɪga kam tɪn lwarɪ nɪ ba tusi mɔ.

¹⁰ Bɛŋwaani bani-nyɪna zanzan mɔ wɔ abam tee nɪ, ba na yəni ba ŋɔɔnɪ bitari silɔ na ba jɪɔɔ kuri tɪn ba ma gani nɔɔna. Ba zanzan mɔ yɪ balɔ na tiini ba sɛ ba Zwifə bam cullu tɪm tɪn.

¹¹ Abam nan maŋɪ sɪ á pa ba pu ba niə mɔ dɪ ba zaasɪm dɪm kuntɔ, bɛŋwaani ba zaasɪm dɪm yəni dɪ pai nɔɔna dɪ ba sɔŋɔ tiinə maama mɔ tusi Wɛ cwəŋə kam wɔnɪ. Ba yəni ba brɪ kɔɔɔ na wɔ maŋɪ sɪ ba brɪ nɔɔna tɪn mɔ, ba ma gani-ba ba jɔŋɪ səbu.

¹² Kɛɔɔ tiinə bam titɪ yiyən-yeenu dɛɛn mɔ tagɪ o wɪ: «Kɛɔɔ tiinə yəni ba fɔ vwan mɔ maŋa maama. Ba nyɪ dɪ varɪ-balwaarɔ mɔ te, yɪ ba ta yɪ yawɔɔɔ-nyɪna dɪ nɔn-kwəəlu dɪ.»

¹³ O nan na tagɪ kuntɔ tɪn, kɔ yɪ cɪga mɔ o taga. Kuntɔ

ŋwaani mɔ n maŋɪ sɪ n tiini n kaani Kɛɔɔ tiinə bam, sɪ kɔ pa ba yɔɔɔɔ ba taa tɔɔɔ Wɛ cɪga kam lanyiranɪ,

¹⁴ sɪ ba daa yɪ sɛ Zwifə bam sɪnswali silɔ na ba jɪɔɔ kuri tɪn, naa ba sɛ nabiinə titɪ wɔɔɔɔ cullu tɪm ba na yagɪ cɪga kam yɪ ba daari ba tɔɔɔ tɪn.

¹⁵ Wɔɔɔ maama na jɪɔɔ wɔ-ponɔ tɪn, kɔɔkɔɔ ba jɪɔɔ digiru wɔntɔ tee nɪ. Kɔ daari wɔɔɔ na vɪn Wɛ yɪ o ba jɪɔɔ wɔ-ponɔ tɪn, kɔɔkɔɔ tərə kɔ na lana wɔntɔ tee nɪ. Kuntɔ tu wɔɔɔɔ cɔɔɔ mɔ, yɪ o daa yəri kɔɔɔ na maŋɪ tɪn.

¹⁶ Nɔɔna bam kuntɔ donnə nan tɛ ba wɪ, ba ye Wɛ mɔ, yɪ ba titɔŋa laan yagɪ ya ba tɔɔɔ Wɛ wɔɔɔɔ. Ba yɪ bani-nyɪna mɔ, yɪ ba tiini ba kɪ lwarɪm kɔ ja gaali. Ba wari kɔɔɔ na lana tɪn ba kɪ.

2

Zaasɪm dilɔ na yɪ cɪga yɪ dɪ wəli nɔɔna tɪn

¹ Kɔ daari kɔ na yɪ nmɔ Titi, ta n brɪ nɔɔna bam kɔɔɔ na maŋɪ dɪ cɪga zaasɪm dɪm tɪn.

² Nmɔ maŋɪ sɪ n brɪ nankwɪn sɪ ba taa yɪrɪ ba titɪ mɔ, sɪ ba kwəri ba taa yɪ balɔ nɔɔna na nɪɔɔ-ba tɪn, sɪ ba taa cɔ ba titɪ, sɪ ba yɔɔɔɔ ba sɛ Zezi dɪ wɔ-dɪdɔ dɪ sono dɪ pu-dɪa.

³ Nan brɪ kazɪna sɪ ba taa jɪɔɔ ba titɪ sɪ kɔ pa Wɛ na zulə ba tee nɪ, sɪ ba yɪ taa yɪ bɪbarɪ-nyɪna naa sa-nyɔɔɔ. Ba nan maŋɪ sɪ ba taa kwe nɔɔna kwɪə yalɔ na lana tɪn mɔ.

⁴ Kuntu mu baá wani ba bri ka-bwəna ba na wú ta soe ba banna di ba biə te tin.

⁵ si ba daari ba taa cu ba titi, si ba yi taa ki digiru, si ba kwəri ba taa yi ka-yuuru tɩɩ na tɩɩ soɔo titɩɩ lanyirani yi ba se ba banna ni tin. Kuntu, noona daa bá wani ba yáali We kwər-ywəɔə kam.

⁶ Ku zi na yi noon-dɔnnu, si n kwe-ba si ba di taa cu ba titi woɔo maama wɔni.

⁷ Ku nan na yi nmu titi, ku manɩ si n tɩɩ titɩɩ-ɩɩna yalɩ na wú bri noona si ba di toɔi cwəɔə lanyirani tin, si n daari n bri-ba We kwərə kam lanyirani di ciga.

⁸ Pa n ni-taanɩ taa jigi ciga, si noon-noonu yi wani o yáali-di. Kuntu wú pa dibam dɩna na cavura, ba daa na bá na woɔo si ba maa ɩoɔni ba cɔgi dibam tin ɩwaani.

⁹ N daari n kwe gambe ni ku manɩ si ba se ba tiinə woɔo maama wɔni, si ku pa ba tiinə bam wɔ poli. Ba yi vin ba tiinə bam ni.

¹⁰ Ba nan wɔ manɩ si ba ɩo-ba. Ba manɩ si ba tɩɩ lanyirani di ciga mu woɔo maama wɔni, si ku pa noona lwarɩ ni dibam We dɩɩ na yi dí Vɩru tin zaasum dim lamma.

¹¹ Beɩwaani, We pe dí lwarɩ DI sono kum na dagi zanzan te, si ku pa noona maama wani ba na vrim DI tee ni.

¹² DI ma daari DI bri dibam ni ku manɩ si dí yagi lwarum titɩɩ maama di lɔɔ wo-yoɔru tɩɩ dí fra na zuuri tin, si dí taá cu dí

titi, si dí taá toɔi ciga cwəɔə, si dí daari dí taá kwari We lanyirani lɔɔo baɩa ni.

¹³ Ku nan manɩ si dí taá yi kuntu mu, si dí taá jigi tɩna di wɔpolo, si dí cəgi Zezi Kri si o joori o ba di paari zulə. Wuntu mu yi dibam We dɩɩ na yi kamunu yi o yi dí Vɩru tin.

¹⁴ Wuntu mu se o ti dibam ɩwaani, si o ma vri dibam lwarum dwi maama wɔni, si o daari o foɔi o kwe dí bicara si dí taá yi o titi noona, si dí taá kwaanɩ dí tɩɩ titɩɩ-ɩɩna.

¹⁵ Nan ta n bri noona wəenu tim kuntu, si n daari n kwe-ba, si n kwəri n kaani-ba, ni We na pe nmu ni si n ki te tin. Nan yi se si noon-noonu gooni-m.

3

We noona na manɩ si ba taa yi te tin

¹ Guli n bri noona bam ni ba manɩ si ba taa nigɩ ba tɩɩ kum yigə tiinə di balɩ na yi diɔera tin, si ba taa se ba ni. Ba nan manɩ si ba taa tɩɩ titɩɩ-ɩɩna dwi maama mu.

² Ba nan yi zanɩ ba twi noon-noonu, naa ba taa yi najajara. Ku manɩ si ba taa zuli noona mu, si ba daari ba taa jigi wɔ-bono di noona maama.

³ Beɩwaani dibam maama deen yi nayəri-nyina mu, yi dí tusi, yi dí vin We ni. Dibam fra deen mu te dibam, yi dí toɔi wo-yoɔru tɩɩ maama dí wɔbuɩa na lagi tin. Dí maa yəni dí jigi

pu-sija di wo-gub yi dí culi daani.

⁴ Nan di ku di, We dilu na yi dibam Vurnu tin bri jaja ni DI soe nabiinə lanyirani, yi DI vri dibam lwarim woni DI yagi.

⁵ Ku nan dai dibam na ki kəm-laaru tin ηwaani, ku yi We na yi ηwanja tu tin ηwaani mu. DI ma pa DI Joro kum zari wo-digiru tilu na wo dí bicara ni tin, yi DI daari DI pa dibam wobuη-dura, si dí na ηwi-dunja DI tee ni.

⁶ Ku maa yi dibam Vurnu Zezi Krisi ηwaani mu We tujɪ DI Joro kum DI pa dibam zaani,

⁷ si dí wanti dí na ciga DI tee ni DI zaani dum ηwaani, si dí daari dí na We wolaaru tum dí na yi DI biə yi dí jigɪ tina ni dí wú na ηwia kalu na ba ti DI tee ni tin ηwaani.

⁸ A na tagɪ taani dilu tin yi ciga mu. Kuntu, a lagɪ si n kwaanɪ n bri wəənu tum kuntu lanyirani, si ku pa balu na sɛ We tin tiini ba taa ki kəm-laaru. Kuntu mu lana yi ku jigɪ kuri ku pai noona maama.

⁹ Ku daari n manɪ si n ci n titɪ di kantogɔ dwi maama, ku na yi bitar-yooru banja ni di dí kwə dwi natoga kam banja ni di Zwifə bam callu tum banja ni, si ti ba jigɪ nyoorɪ ti yi kafɛ mu.

¹⁰ Noonu wulu na jaani kampwara o tui noona titari ni tin, si n kaani kuntu tu nɪnɛɛni kuni bile te. O ta na wo sɛ nmɔ taani dum, si á ci á titɪ did-o.

¹¹ Bɛɪwaani nmɔ ye ni, noonu na yi kuntu don, o daa ba lagɪ si o togt cwəŋə. O tusim dum mu bri ni o bá na bura We tee ni.

¹² A lagɪ a tujɪ Aritimasɪ naa Tisiki mu nmɔ tee ni. Ba wulu na yi nmɔ te tin, si n kwaanɪ n ba amɔ te lila Nikopolisi ni, bɛɪwaani a li wobunja si a manɪ daani mu si waaru tum manja ke.

¹³ Nan kwaanɪ n wəli Zenasɪ wulu na yi bitar-yeenu tin di Apolosi ba cwəŋə kam vəŋə ηwaani, si n pa-ba kulɔ maama na muri-ba tin.

¹⁴ Pa dí ko-biə bam taa ye ni ku manɪ si ba tiini ba kwaanɪ ba taa ki kəm-laaru mu, si ba wanti ba zəni balu na manɪ zənə tin. Kuntu mu wú pa ba ηwia taa jigɪ kuri noona maama tee ni.

¹⁵ Dí ko-biə balu na wo amɔ tee ni tin maama joonɪ nmɔ. Joonɪ balu maama na sɛ Zezi yi ba yi dibam cilon-sonnu tin n pa dibam.

We wú pa abam maama yu-yonjo.

**Tóno kulu Pooli na
pupuni o pa
FILIMÓN tun
Tóno kulu Pooli
na pupuni o pa
Filimón tun na
bri dɔbam kulu
tun mu tuntu**

Filimón deen yi non-kamunu mu, o na tu o ki o wu-didɔba di Zezi. O yi Kolɔsi We kɔgɔ kum wu nɔɔnɔ didɔba mu, o maa yi Pooli cilɔŋ. Ku yi Pooli deen mu bri-o We cɔga kam yi o se.

Filimón deen ma jɔgi gambaa, ka yiri mu Onisim, yi o gambaa kam duri ka viiri ka daar-o.

Pooli na wu puɔna digɛ ni maɔa kalɔ tun, mu Onisim ve o te. Pooli maa nɔɔni We taani did-o, yi o ki o wu-didɔba di Zezi. Pooli laan ma tɔŋ-o si o joori o vu o yuutu wɔm te.

Pooli ma pupuni tɔno kum o pa o cilɔŋ Filimón, o ma loor-o si o yagi kulu maama Onisim na ki tun o maa ce-o. Kantu maɔa kam ni, gambaa na duri ka viiri yi ka yuutu wɔm na joori o na-o, oó pa ka na cam zanzan mu ku ja gaali. Pooli laan ma loori Filimón si o daa yi jɔŋ-o ni o gambaa má te, o laan nan taa nii-o ni o yi o ko-bu mu te Zezi Kriŋi nɔwaaɔni.

¹ Amu Pooli wulu na wu puɔna digɛ ni Zezi Kriŋi cɔga kam nɔwaaɔni tun mu pupuni

tɔno kuntu, yi di ko-bu Timoti wu amu tee ni. Di pupuni di pa nmu Filimón, n na yi dibam cilɔŋ-sono yi n tɔgi di dibam n tɔŋi We titɔŋa tun mu.

² Di jɔɔni-m, yi di daari di jɔɔni di ko-bu-kana Apia, di Arisipi wulu na weli di dibam o na cam We titɔŋa yam nɔwaaɔni tun. Di daari di jɔɔni Zezi kɔgɔ kulu na yeni ku jeeri daani nmu sɔŋɔ ni tun maama.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Kriŋi wu pa abam yazurɔ di yu-yoŋo.

⁴ Maɔa maama amu na yeni a loori We, a guli nmu gulɔ Di yigɛ ni, yi a ki Di le nmu nɔwaaɔni.

⁵ Beɔnɔwaaɔni amu ni ni n jɔgi wu-didɔba di di Yuutu Zezi yi n soe We nɔɔna bam maama lanyɔranɔ.

⁶ We wu pa nmu na jɔgi wɔl-dɔno kulu di dibam n na ki n wu-didɔba di Zezi Kriŋi tun pa n wanti n lwarɔ wo-laaru tulu maama We na ki Di pa dibam Zezi Kriŋi nɔwaaɔni tun.

⁷ A ko-bu-sono, nmu na soe We nɔɔna bam te tun mu pa a wu poli zanzan, yi ku pa a jɔgi baari, beɔnɔwaaɔni n weli We nɔɔna bam yi n pa ba na baari di wɔpolo.

⁸ Kuntu nɔwaaɔni amu lagɔ a loori nmu si n ki kulu na maɔi si n ki tun mu. Amu ya jɔgi cwɔŋɔ si a da Zezi Kriŋi nɔwaaɔni a pa nmu ni, si n lwarɔ n na wu ki kulu tun.

⁹ A nan lagɔ si a loori-m di sono mu. Amu Pooli wulu na yi nankwian yi ba ki-ni

pɩna digə nɩ lele kuntu Zezi Kriſi ɕiga kam ŋwaani tɩn,

¹⁰ a lagɩ a loori-m nmu gambiaa Onisim ŋwaani mu. A na wɔ pɩna digə nɩ tɩn, o tu amɔ te, yɩ a bri-o We ɕiga kam yɩ o sɛ. Kuntu tɩn, wɔntu laan nyɩ nɩ a titi bu mu te.

¹¹ O dɛɛn na tɔŋɩ o pa nmu maɲa kalɔ tɩn, o wɔ pɛ n na nyɔɔri. Ku daari lele kuntu, o laan jigi nyɔɔri o pa amɔ dɩ nmu maama.

¹² A lagɩ a tɔŋ-o sɩ o joori o ba nmu te, wɔntu yɩ a titi bicari mu.

¹³ Amɔ na wɔ pɩna digə nɩ We kwɛr-ywɛŋɛ kam ŋwaani tɩn, a yaá ta lagɩ sɩ o maɲi a tee nɩ mu, sɩ o lani nmu yuu nɩ o taa tɔŋɩ o pa-nɩ.

¹⁴ A nan ba lagɩ sɩ a kɩ kulɔkulɔ yɩ nmu na wɔ sɛ. A na kɩ kuntu, kuú ta yɩ nɩ a fin nmu sɩ n wɛli-nɩ, sɩ ku dai n titi wɔbɔŋa.

¹⁵ Onisim na duri o yagɩ nmu tɩn, dɛ doŋ ku yɩ sɩ o pɔɔri dɩ nmu maɲa finfin yɩrani mu, sɩ o laan joori o ba o taa wɔ nmu tee nɩ maɲa maama.

¹⁶ O na duri o yagɩ nmu tɩn, o dɛɛn yɩ gambiaa mu. O na joori o ba, yɩ zaɲi n nii-o nɩ gambiaa te, sɩ o laan dwe gambiaa o na jigi nmu ko-bu dí Yuutu wɔm ŋwaani tɩn. Amɔ tiini a so-o. Nmu dɩ nan wó ta n tiini n so-o ku ja gaali, o na yɩ n gambiaa yɩ o kwɛri o yɩ n ko-bu dí Yuutu wɔm ŋwaani tɩn.

¹⁷ Nmu na sɛ nɩ dɩbam sunɩ dí yɩ ciloŋo daani, sɩ n kwaanɩ n jeeri Onisim

lanyɩrani nɩnɛɛnɩ amɔ titi te.

¹⁸ O dɛɛn na maɲi o kɩ woŋo kulɔ o ɕɔgɩ dɩ, naa o na jigi nmu jini, sɩ n yagɩ ku maama dɩ amɔ.

¹⁹ Amɔ Pooli titi mu mɛ a jɩŋa a pɔpɔni tintu nɩ: Amɔ wó ŋwɩ jini dɩm. (Ku daari nmu nan maɲi n ye nɩ, n jigi amɔ jini zanzan, dɩ nmu na nɛ ŋwɩa We tee nɩ amɔ na bri nmu We kwɛr-ywɛŋɛ kam tɩn ŋwaani.)

²⁰ A ko-bu, ku yɩ ɕiga mu, a lagɩ sɩ n kɩ woŋo kulɔ a na loori-m tɩn mu dí Yuutu sono kum ŋwaani, sɩ n pa a taa jigi wɔpolo Zezi Kriſi ŋwaani.

²¹ Amɔ na pɔpɔni tɔno kuntu a pa nmu tɩn, a ye lanyɩrani nɩ nmu wó sɛ a wɔbɔŋa yam. A ta ye nɩ nmu wó kɩ n dwɛni a na loori kulɔ tɩn.

²² Kulɔ na wɛli da tɩn, a loori-m sɩ n kwaanɩ n lagɩ digə, sɩ a na tuə, sɩ a taa tigi da. Bɛŋwaani a jigi tɩna nɩ We wó sɛ abam na loori-Dɩ amɔ ŋwaani te tɩn, yɩ Dɩ wó pɔri cwɛŋɛ sɩ a joori a ba abam te.

²³ Epafrasi dɩ jɔɔni-m. Wɔntu dɩdaani amɔ mu wɔ pɩna digə nɩ Zezi Kriſi ɕiga kam ŋwaani.

²⁴ Marɩkɩ dɩ Arisarɩkɩ dɩ Demasi dɩ Luki maama dɩ jɔɔni-m. Bantu dɩ amɔ mu toɲi daani dí tɔŋɩ We titɔŋa yam.

²⁵ Dí Yuutu Zezi Kriſi wó pa abam yu-yoŋo.

**Tɔnɔ kulsu ba na
pɔpɔni ba pa
EBRU TIINƐ tun
Tɔnɔ kulsu ba na
pɔpɔni ba pa
Ebru tiinɔ tun na
bri dɔbam kulsu
tun mu tuntu**

Ebru tiinɔ yi Zwifɔ bam yiri didonɔ mu. Dɛ yɛri wulsu na pɔpɔni tɔnɔ kuntu tun. O nan pɔpɔni o pa Zezi nɔɔna balu na ne yaara zanzan tun mu. O ma pɔpɔni si ba yi yagi Wɛ cwɛɛɛ tɔgum. O ma pa ba na baari si ba taa zigi kɛɛkɛɛ, di ba na lwarɔ ni dɛ Yuutu Zezi na ki kulsu tun na dwe wono maama te tun nwaani.

Tɔnɔ kum de yigɛ ku bri ni Wɛ tɔgi DI Bu Zezi nwaani mu DI bri DI titi di nabiinɔ, yi Wɛ daa ba wɛli kulukulu kuntu banja ni. Zezi nan dwe Wɛ nijonɔ balu deen na wura tun, o dwe Wɛ malesi sum, o dwe Moyisi di Zozwe di (pɔɔrum 1-3).

Zezi dwe Wɛ kaanum tiinɔ balu deen na wura tun, o yi Wɛ kaanum tu wulsu na wura manja maama tun mu. Zezi na dwe Wɛ kaanum tiinɔ bam maama tun mu pai nɔɔna nai vrɔm ciga ciga lwarum di tɔni wɔni. Yisrayeli tiinɔ deen na yɛni ba ma varum ba kaani ba pa Wɛ tun, ku yi Zezi Krisi tɔni dum nyinyɔɔ mu (pɔɔrum 4-10).

Tɔnɔ kum tiim jɛgɛ ni ku pɛ nɔɔna bam baari mu, si

ba taa ve yigɛ Wɛ cwɛɛɛ kam wɔni. Ku bri fanja fanja Wɛ nɔɔna bam na ki ba wudɔba di Wɛ te tun, yi ku kwe balu na wɔ karumi-ku tun si ba tigi Zezi yirani, si ba taa nii Zezi si ba taa tɔg-o di ba wɔ maama, si ba se cam di yaara, si ba zigi kɛɛkɛɛ si ku vu ku yi kweelim de (pɔɔrum 10-13).

*Wɛ tɔgi DI Bu Zezi
nwaani mu DI nɔɔni di
dɔbam*

¹ Fanja fanja tun, Wɛ deen nɔɔni di dɔbam nabaara bam kuni zanzan mu. DI deen yɛni DI pa DI nijonɔ bam mu nɔɔni wɛnu dwi tɛri tɛri di ba.

² Ku daari lele kuntu na yi lugu banja kweelim manja tun, Wɛ laan pɛ DI Bu mu ba o nɔɔni DI taani di dɔbam. Wɛ de wuntu nwaani mu DI ki lugu banja di weyuu wɛnu maama, yi DI pa-o ni si o ba o taa te wɛnu maama.

³ Wɛ Bu wum mu jigi pooni dɔba na bri Wɛ paari-zulɛ yam na yi te tun. O maa jigi o Ko Wɛ nyinyɔɔ fasti. O ni-taani maa jigi dam yi di pai wɛnu maama fɔgi ti ziga.

O ma ba o saari nɔɔna lwarum o fɔgi-ba o pa ba ji lanyirani, yi o laan joori o di Banja-Wɛ te o vu o jɛni DI jazum ni.

⁴ Kuntu tun, Banja-Wɛ Bu dwe Wɛ malesi sum, di Wɛ na pɛ-o yiri dɔba na daga di dwe sintu na jigi yira yalu tun nwaani.

Zezi Krisi dwe We malesi sim maama

⁵ Kɔ na yi malesi sim, We wɔ fɔgi DI ta di maleka DI wɔ:

«Nmɔ mu yi amɔ Bu, yi zɔm amɔ di jigi nmɔ Ko.»

We nan wɔ tagi maleka kalɔkalɔ taani DI wɔ:

«Amɔ wɔ ta yi ka Ko, si ka di taa yi amɔ bu.»

⁶ Kɔ daari maɔa kalɔ We na lagi DI tɔɔi DI Bu-dua kam si o ba lɔgɔ baɔa tɔn, DI tagi DI wɔ:

«Malesi sim maama maɔi si si kuni doonɔ mu si zul-o.»

⁷ Kɔ nan na yi malesi sim, We tagi si taani DI wɔ:

Si yi dintɔ tintɔɔna mu, yi DI pa si nyi ni viɔ di min-vwɔ te, si si taa tɔɔi si pa-DI.

⁸ Kɔ daari kɔ na yi We Bu wɔm, DI tagi o taani DI wɔ:

«Nmɔ yi We mu, n paari dɔm wɔ ta wɔra si kɔ taa ve maɔa kalɔ na ba ti tɔn.

Nmɔ wɔ ta n te n nɔɔna bam di cɔga.

⁹ Nmɔ soe cɔga cwɔɔɔ, yi n daari n culi balɔɔɔ.

Kɔntɔ ɔwaani mu n Ko Baɔa-We pɛ nmɔ na wɔpolo lanyirani di zulɔ n dwɔni balɔ maama na wɔra di nmɔ tɔn.»

¹⁰ We ta tagi DI wɔ:

«Nmɔ wɔlɔ na yi wɔɔnu maama Yuutu tɔn mu ki lɔgɔ baɔa pulim ni, yi n ta kwɔri n ma n jia n ki weyuu wɔɔnu maama.

¹¹ Wɔɔnu tɔm kɔntɔ maama wɔ ba ti cɔgi,

kɔ daari nmɔ nan wɔra mu maɔa maama.

Wɔɔnu tɔm kɔntɔ maama wɔ ba ti doori ni gɔɔɔ na yɔni kɔ doori te tɔn.

¹² Ti wɔ ba ti lɔri, yi n kukuli-ti n tiɔi ni n na kukuli gwar-dɔɔo n tiɔi yi n daari n lɔni gwar-duɔɔɔ n zu te tɔn.

Nmɔ nan ta wɔ ta n yi ni n na maɔi n yi fe tɔn mu.

N ɔwɔa bɔ fɔgi ka ti.»

¹³ We dɛɛn wɔ fɔgi DI ta di DI malesi sim kalɔkalɔ DI wɔ:

«Ba n jɔni a jazɔm ni,

si a ki n duɔa maama n nɛ kuri ni si n nɔ-ba ni tɔga te.»

Kɔ yi DI Bu wɔm yirani mu DI tagi kɔntɔ.

¹⁴ Malesi sim laɔa nan yi ta mu? Si nyi ni jwɔru mu te, si ba jigi yira ni nabiinɔ te. Sintɔ yi silɔ na tɔɔi si pa We tɔn mu. We maa yɔni DI tɔɔi-si, yi si ve si zɔni balɔ na wɔ na vrɔm tɔn.

2

Dí wɔ maɔi si dí vin We vrɔm dɔm

¹ Kɔntɔ ɔwaani mu kɔ maɔi si dí kwaanɔ dí taá jɔgi We kwɔrɔ kalɔ dí na ni tɔn lanyirani, si dí yi ywɔri We cwɔɔɔ kam wɔni.

² We na tɔgi DI malesi sim jɔɔa DI pa dí nabaara bam kwɔrɔ kalɔ tɔn jɔgi kuri lanyirani. Nɔɔnɔ na wɔ se-ka yi o na cɔgi DI niɔ yam, kɔntɔ tu maɔi si o na cam mu kɔ maɔi di o na ki te tɔn.

³ Kɔ laan nan na yi dɔbam balɔ Wɛ na de Dɪ Bu wɔm ɲwaanɪ Dɪ pa dɪ lwarɪ Dɪ kwɛrɛ kam tɪn, dɪ yigɛ na tɛrɛ dɪ o vrɪm dɪm kɔntɔ dɪ na dwe malesɪ sɪm na brɪ kulɔ tɪn, dɪ wɔ wani dɪ lu na? Dɪ Yuutu Zezi mɔ de yigɛ o ɲɔɔnɪ Wɛ vrɪm dɪm kɔntɔ taanɪ o brɪ nɔɔna. Balɔ na ni-dɪ kɔntɔ tɪn laan ma daari ba ta ba brɪ dɔbam nɪ kɔ yi cɪga mɔ.

⁴ Wɛ titɪ dɪ ma brɪ nɪ kɔ yi cɪga, dɪ Dɪ na pɛ ba kɪ wo-kɪnkagɪla dwi tɛri tɛri dɪ wɛɛnu tɪlɔ na brɪ Dɪ dam tɪn. Dɪ ma daari Dɪ pa ba maama Dɪ Joro kɔm dam, sɪ ba ma tɔɲɪ te dɪ te Dɪ wɔbɔɲa na lagɪ tɪn.

Zezi mɔ yi wɔlɔ na vrɪ dɔbam tɪn

⁵ Lɔ-dɔɲɔ kulɔ na maa buɪnɪ yi dɪ tɛ kɔ taanɪ tɪn, kɔ dai nɪ malesɪ sɪm mɔ Wɛ pɛ dam sɪ sɪ taa te-kɔ.

⁶ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ nɔɔnɔ wɔdɔɲ tagɪ o wɪ:

«Nabiinu yi bɛɛ mɔ,
yi nmɔ Baɲa-Wɛ guli o gulɛ?
Nabiinu bu yi bɛɛ mɔ,
yi nmɔ nii o baɲa nɪ kɔntɔ?»

⁷ Nmɔ pɛ o ba mai dɪ malesɪ sɪm maɲa finfin wɔnɪ mɔ,
yi n laan pa o di paari yi o na zulɛ.

⁸ N ma n daari n kɪ wɛɛnu maama o nɛ kuri nɪ.»
Kɔ na tagɪ kɔ wɪ, «Wɛ kɪ wɛɛnu maama o dam kuri nɪ» tɪn, kɔ lagɪ kɔ ta nɪ kulɔkulɔ tɛrɛ o na ba te-kɔ. Kɔ nan yi cɪga mɔ nɪ, lele kɔntɔ dɪ daa ta wɔ nɛ nɪ wɛɛnu maama wɔ nabiinɛ dam kuri nɪ.

⁹ Dɪ nan ye nɪ, kɔ yi Zezi mɔ Wɛ pɛ o tu o titɪ o wɔ yi malesɪ sɪm maɲa finfin wɔnɪ mɔ, yi o laan ba o na paari-zulɛ dɪ tɛ, o na sɛ o yaari o tɪ tɪn ɲwaanɪ. Kɔntɔ mɔ Wɛ tɔɲɪ Dɪ zaanɪ dɪm ɲwaanɪ Dɪ pa Zezi lɛni nabiinɛ maama yuu nɪ o tɪ ba vrɪm ɲwaanɪ.

¹⁰ Kɔ maɲɪ dɪ Wɛ dilɔ na kɪ wɔɲo maama Dɪ titɪ ɲwaanɪ tɪn wɔbɔɲa mɔ, sɪ Dɪ pa Zezi na yaara, sɪ o laan wanɪ o vrɪ nabiinɛ zanzan sɪ ba ji Wɛ biɛ, sɪ ba daari ba na paari-zulɛ. Kɔ yi Zezi mɔ paɪ nɔɔna na vrɪm Wɛ tee nɪ.

¹¹ Zezi ta mɔ yi wɔlɔ na paɪ nabiinɛ jigɪ wɔ-pɔɲo Wɛ yigɛ nɪ tɪn. Wɔntɔ dɪ o na pɛ balɔ maama jigɪ wɔ-pɔɲo tɪn yi ko didɔa biɛ mɔ. Kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ o bɛ-ba nɪ o ko-biɛ, yi kɔ ba jigɪ cavɪra did-o.

¹² Mɔ kɔ kuri o tagɪ dɪ Wɛ o wɪ:

«Amɔ wɔ pa nmɔ yɪrɪ zanɪ a ko-biɛ bam titari nɪ,
yi a zigɪ ba wɔnɪ a leeni a zuli nmɔ.»

¹³ O daa ta maa wɪ:

«Amɔ wɔ kwe a wɔ maama a pa Wɛ.»

O ma daa ta ta o wɪ:

«Nii-na amɔ dɪ biɛ balɔ Wɛ na kɪ amɔ ɲɲa nɪ tɪn.»

¹⁴ Balɔ nan na yi Wɛ biɛ tɪn yi nabiinɛ mɔ, yi ba jigɪ yɪra dɪ jana. Kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ Zezi dɪ dɛɛn tɔɲɪ o ji nabiinu, sɪ o wanɪ o tɔɲɪ o tɔnɪ dɪm ɲwaanɪ o cɔɲɪ wɔlɔ na paɪ tɔnɪ jaanɪ nɔɔna tɪn. Wɔntɔ mɔ yi sɔtaanɪ.

15 Zezi na wanti tɔɔni kuntu tin, ku pe o wanti o vri balu na fɔna di tɔɔni tin o yagi. Bantu ŋwɔa kam maama wɔni ba yi ni gambe mu te, ba na kwari tɔɔni tin ŋwaani.

16 Dí laan nan lwarɔ ni ku dai malesi sim mu o tu si o zɔni. O tu si o zɔni Abraham dwi tiinɔ bam mu.

17 Mu ku kuri o jigi nabiinu yi o suni o nyi di o ko-biɛ bam woŋo maama wɔni. Kuntu mu pe-o cwɛŋɛ, si o taa yi We kaanum yutu wɔlu na jigi ba ŋwanja lanyirani yi o tɔɔni o pa We di ciga ba ŋwaani tin. Kuntu mu pe o wai o saari ba lwarim yi o pa ba fɔgi di We.

18 Kuntu, Zezi titi na ne manim di yaara tin, o laan wɔ wanti o zɔni balu na wo yaara di manim wɔni tin si ba taa jigi pu-dia.

3

Zezi dwe Moyisi

1 A ko-biɛ-ba, abam yi We nɔɔna mu. DI ma bɛɛi abam si á tɔgi á na ywɛɛni DI sɔɔɔ ni. Nan lwarɔ-na ni Zezi mu yi wɔlu We na tɔɔni, si o ba o ji DI kaanum yutu dibam We cwɛŋɛ tɔgim dim ŋwaani.

2 We mu pe-o titɔɔni dim kuntu. O maa tɔɔni o pa We di ciga. Ku nan yi bidwi mu di Moyisi di deen na nii We nɔɔna bam banja ni di ciga te tin.

3 Zezi nan suni o manɔ si o na zulɔ o dwɛni Moyisi, bɛɛwaani nɔɔɔ wɔlu na

lɔgi sɔɔɔ tin mu na zulɔ o dwe sɔɔɔ kum titi.

4 Sɔɔɔ nan tɔɔɔ yi ku dai nɔɔɔ mu lɔgi-ku. We nan mu yi wɔlu na ki woŋo maama tin.

5 Moyisi deen yi tintɔɔni mu, yi o tɔɔni di ciga We nɔɔna bam ŋwaani. O ma da yigɔ o bri-ba We ciga kalu na wɔ ba ka lwarɔ jaja tin.

6 Ku daari Zezi Krisi mu yi sɔɔɔ kum titi bu ciga ciga, yi o te sɔɔɔ kum. Dibam mu yi sɔɔɔ kum kuntu, di dí na zigi kɛɛkɛɛ di pu-dia yi dí bri di wɔpolo ni dí jigi tina We tee ni.

We na wɔ pa DI nɔɔna bam siun te tin

7 Kuntu ŋwaani se-na We Joro kum na tagi te ku wi: «Abam zim na ni We kwɔɔ kam,

8 á yi zanɔ á digili á bicara, ni á nabaara bam deen na vin We ni, yi ba kwɔri ba manɔ-DI ba nii te manɔ kalu ba na wo kagɔa kam wɔni tin.»

9 We maa wi: «Abam nabaara bam deen ne amɔ na ki kulɔ maama di ba bina finna tin,

yi ba daa ta tiini ba kwaani ba manɔ amɔ si ba nii.

10 Kuntu ŋwaani mu amɔ banɔ zanɔ di nɔɔna bam kuntu,

yi a ta a wi: <Ku yi ba paali ba ywɔri mu manɔ maama, yi ba vin si ba tɔgi amɔ cwe sim.>

11 Amɔ ban-zɔɔɔ kum ma pa a ta a du di ba a wi:

<Amu bri a bá pa-ba cwəŋə
sɪ ba zʊ amu woro
kum wu ba na siun.> »

12 A ko-biə-ba, cu-na á titi
sɪ abam wuluwulɔ yɪ taá jɪgɪ
wubɔŋ-lwaanɔ o bɪcarɪ nɪ,
sɪ kʊ pa o yɪ kɪ o wu-dɪdʊa
dɪ Ŋwɪa Tu Wɛ, sɪ o daari o
yagɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm.

13 Nan taá zəni-na daani
maŋa maama, sɪ kʊ pa
á taá jɪgɪ pu-dɪa, nɪ Wɛ
kwərə kam ta na ŋɔɔnɪ dɪ
dɪbam zɪm te tɪn, sɪ abam
wuluwulɔ yɪ pa lwarɪm gan-
o sɪ o pa o bɪcarɪ digili dɪ Wɛ.

14 Dɪbam nan tɔgɪ dɪ Zezi
Krisi dí jɪ Wɛ biə mu, dɪ dí
na zɪgɪ kəŋkəŋ, nɪ dí na puli
dí kɪ dí wu-dɪdʊa dɪ Wɛ te
tɪn, sɪ kʊ vu kʊ yɪ kweelim.

15 Kʊ yɪ nɪ Wɛ tɔŋɔ kum na
tagɪ te kʊ wɪ:

«Abam zɪm na ni Wɛ kwərə
kam,

á yɪ zaŋɪ á digili á bɪcara,
nɪ á nabaara bam dɛen na
vɪn Wɛ ni te tɪn.»

16 Balɔ dɛen na ni Wɛ
kwərə kam yɪ ba vɪn Dɪ ni
tɪn yɪ bra mu? Ba yɪ balɔ
maama Moyisi dɛen na tɔgɪ
ba yigə o ja-ba o nuŋɪ Ezipi
tɪv kum wɔnɪ tɪn mu.

17 Wɛ banɪ dɛen zaŋɪ dɪ
bra mu bɪna fiinna tɪn? Kʊ
yɪ nɔɔna balɔ na kɪ lwarɪm
kagʊa kam wɔnɪ yɪ Wɛ pa ba
tɪ da tɪn mu.

18 Wɛ na dugi Dɪ wɪ, dɪntu
bri Dɪ bá pa-ba cwəŋə sɪ ba
zʊ Dɪ woro kum wu ba na
siun tɪn, kʊ yɪ bra mu Dɪ tea?
Kʊ yɪ balɔ na wu se Dɪ ni tɪn
mu.

19 Kuntɔ mu pɛ dí lwarɪ nɪ,
Wɛ na wu pɛ-ba cwəŋə sɪ ba
zʊ Dɪ woro kum wu tɪn, kʊ

yɪ ba na wu kɪ ba wu-dɪdʊa
dɪ Dɪ tɪn ŋwaanɪ mu.

4

1 Wɛ na goni Dɪ ni sɪ Dɪ
pa nɔɔna zʊ Dɪ woro kum
wu ba na siun tɪn daa ta
wɔra. Dɪbam nan maŋɪ sɪ dí
taá yɪrɪ dí titɪ mu, sɪ nɔɔn-
nɔɔnɔ yɪ zaŋɪ o ba o dari nɪ
o wu zʊ Wɛ woro kum kuntɔ
wu.

2 Dɪbam maŋɪ dí ni Wɛ
kwərə-ywəŋə kam, nɪnɛenɪ
dí nabaara bam dɛen dɪ na
ni-ka te tɪn. Bantɔ nan na
ni-ka tɪn, ba wu pɛ ka ja kuri
dɪ ba, bɛŋwaanɪ ba wu kɪ ba
wu-dɪdʊa sɪ ba tɔgɪ Wɛ na
tagɪ kʊlɔ tɪn.

3 Dɪbam balɔ na kɪ dí wu-
dɪdʊa dɪ Wɛ tɪn mu wɔ ba
dí na siun Dɪ woro kum
wɔnɪ. Bɛŋwaanɪ Wɛ tagɪ
bantɔ taanɪ Dɪ wɪ:

«Amu ban-zɔŋɔ kum pɛ a ta
a du dɪ ba a wɪ:

<Amu bri a bá pa-ba cwəŋə
sɪ ba zʊ amu woro
kum wu ba na siun.> »

Wɛ na tagɪ kuntɔ tɪn, kʊ dai
nɪ Dɪ ba jɪgɪ siun jəgə mu ba
ŋwaanɪ. Kʊ zɪgɪ maŋa kalɔ
Wɛ na kɪ lɔgɔ baŋa yɪ Dɪ kɪ
Dɪ titɔŋa yam maama Dɪ ti
tɪn, mu Dɪ daari Dɪ sin.

4 Wɛ tɔŋɔ kum tagɪ da yarpe
de dɪm taanɪ kʊ wɪ:

«Da yarpe de nɪ mu Wɛ
sin dɪ Dɪ titɔŋa yam
maama.»

5 Wɛ nan tagɪ Dɪ siun kum
taanɪ Dɪ wɪ:

«Amu bri a bá pa-ba cwəŋə
sɪ ba zʊ amu woro
kum wu ba sin.»

6 Kuntɔ tɪn, dí nabaara balɔ
na de yigə ba ni Wɛ kwərə-
ywəŋə kam tɪn wu wantɔ ba

zú DÍ woro kúm wú ba sin, ba na vín DÍ ni tìn ñwaaní. Kúntú ñwaaní kú laan daari sí nɔɔna badaara mú na cwəŋə ba zú.

⁷ Mú kú kuri Wé daa ta tɪŋi de didon, kú na lagi kú ta ní zúm, sí nɔɔna wantí ba zú DÍ woro kúm wú ba sin. Kúntú, bina zanzan na ké tìn, Wé deen ta pé Davidi mú ta kúlb dɪbam na maní dí ní tìn o wí:

«Abam zúm na ní Wé kwərə kam,

á yí zaŋí á digili á bɪcara.»

⁸ Zozwe deen ya na siuní o ja dí nabaara bam o vu o zú Wé woro kúm wú sí ba sin, Wé ya daa bá ñɔɔní siun de didon taaní daga.

⁹ Kúntú mú dí ye ní cwəŋə daa ta wɔra zúm, sí Wé nɔɔna na siun, ní DÍ títí na sin da yarpe de dím ní te tìn.

¹⁰ Wúlb maama na zú Wé woro kúm wú tìn, wóntú wú siuní o na siun dí o títɔŋa yam, ní Wé dí deen na sin dí DÍ títɔŋa yam te tìn.

¹¹ Kúntú ñwaaní kwaaní-na á pa dí zú Wé woro kúm wú sí dí na siun. Nɔɔn-nɔɔn yí zaŋí o vín Wé ní sí o joori Wé kwaga ní, ní dí nabaara bam deen na kí te tìn.

¹² Wé taaní dím jígí ñwíta yí dí dana lanyiraní. Dí jígí ní dí dwe sɔ-lɔŋɔ kúlb na jígí niə yale tìn. Dí maa wai dí zúwri nɔɔn wú dí pɔɔri o joro dí o bɪcarí wəənu maama daaní, yí dí daari dí ye o swan dí o wúbɔŋa maama na yí te tìn.

¹³ Kúlbkúlb bá wantí kú səgi Wé yigə ní. Wɔŋo kúlb

maama na wɔra tìn yí jaja mú DÍ yigə ní. Kú yí dɪntú mú dí maní sí dí ba dí zígí DÍ yigə ní dí ta kúlb maama dí na kí tìn.

Zezi Kriŋi dwe Wé kaaním yuu tiinə bam maama

¹⁴ Dɪbam nan jígí Wé kaaním yuutu o na yí kamunu o diini o vu o yí Wé-sɔŋɔ. Wóm mú yí Wé Bu Zezi. Kúntú ñwaaní, pa-na dí sɛ Wé cwəŋə tɔgim lanyiraní dí zígí kəŋkəŋ.

¹⁵ Wé kaaním yuutu wóm kúntú nan dai wúlb na ba jígí dɪbam balb na bwənə tìn ñwaŋa. O títí dí nan nɛ yaara dí maním wɔŋo maama wóntí, ní dɪbam dí na nɛ maním te tìn. Nan dí kúntú dí, o ta wú kí lwarím.

¹⁶ Kúntú ñwaaní, pa-na dí taá jígí baari sí dí wantí dí yí Dam-fɔrɔ Tu Wé jəŋə je, sí dí jɔŋi DÍ zaaní dím. Kúntú mú Wé wó duri dí ñwaŋa yí DÍ pa dɪbam zaaní, sí kú wantí kú zəni dɪbam manja kalb dí na lagi tìn.

5

¹ Wé kaaním yuutu maama yí ba yəni ba lí-o o donnə nabiinə wóntí mú, sí o taa tɔŋi o pa Wé ba ñwaaní. O nan maní sí o taa mai pɛera dí vara mú o kaaní Baŋa-Wé, sí DÍ yagí ba lwarím DÍ ma cɛ-ba.

² O títí dí nan na bwənə tìn, o wai o jaaní o bɪcarí dí balb na yəri Wé cɪga kam lanyiraní yí ba tusi tìn.

³ O nan na bwənə kúntú tìn, kú fin mú sí o kaaní

Baŋa-We o titi lwarim
ɲwaanɪ, dɪ nɔɔna bam dɪ
lwarim ɲwaanɪ.

⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ nan bá wanɪ
o li o titi sɪ o taa yɪ We
kaanim yuutu. Kɔ yɪ We mu
wó kur-o, nɪnɛɛnɪ DI dɛɛn
na puli DI kuri Aaron te tɪn.

⁵ Kɔ nan yɪ bɪdwi mu
dɪ Zezi Krisi dɪ na yɪ We
kaanim yuutu te tɪn. Kɔ dai
nɪ wɔm mu beeri zulə yam
kuntɔ o pa o titi. We nan mu
tagɪ dɪd-o DI wɪ:

«Nmɔ mu yɪ amɔ Bu,
yɪ zɪm amɔ dɪ jigi nmɔ Ko.»

⁶ We daa ta tagɪ DI tɔnɔ kɔm
wɔnɪ jəgə kadoŋ nɪ DI wɪ:

«Nmɔ wó ta n yɪ amɔ
kaanim tu sɪ kɔ taa ve
maŋa kalɔ na ba ti tɪn,
nɪ Melikisedeki dɛɛn na yɪ te
tɪn.»

⁷ Zezi na wɔ lɔgɔ baŋa
nɪ maŋa kalɔ tɪn, o tiini o
loori We dɪ baari yɪ o yi-
na nunə, o na ye nɪ We wó
wanɪ DI jɔŋ-o tɔbɔnɪ wɔnɪ tɪn
ɲwaanɪ. We ma sɛ o loro
kɔm, o na tu o titi yɪ o sɛ-DI
lanyiranɪ tɪn ɲwaanɪ.

⁸ Nan dɪ o na maŋɪ o yɪ We
Bu tɪn dɪ, o na yaari te tɪn
mu pɛ o lwarɪ We ni sɛɛm
na yɪ te tɪn.

⁹ O nan na kɪ kɔlɔ maama
We na lagɪ o ti tɪn, o laan wai
o vɪ balɔ maama na sɛ o ni
tɪn o pa ba na ɲwɪa kalɔ na
ba ti tɪn We tee nɪ.

¹⁰ We ma bri nɪ o sɪnɪ
o yɪ DI kaanum yuutu, nɪ
Melikisedeki dɛɛn na yɪ te
tɪn.

*Cv-na á titi sɪ á yɪ yagɪ
We cwəŋə tɔgɪm*

¹¹ Amɔ ya jɪgɪ wəənu zan-
zan mu sɪ a ta a bri abam
kuntɔ laŋa nɪ, kɔ nan tiini
kɔ cana sɪ a pa á ni kɔ
kuri, beɲwaanɪ abam laan
jɪgɪ yawɔɔ mu yɪ á bá wanɪ
á ni kɔ kuri lɪla.

¹² Kɔ na dai kuntɔ
ɲwaanɪ, kantɔ maŋa kam
nɪ abam laan ya wó ta yɪ
balɔ na maŋɪ sɪ á taá jɪgɪ
We nɔɔna á zaasi tɪn mu.
Kɔ nan na yɪ cɪga, kɔ fin
mu sɪ nɔɔna mu joori ba bri
abam We taanɪ dɪm dayigə
wo-mwaalɔ tɪm. Abam nyɪ
dɪ biə balɔ ta na wɔ yɪ sɪ ba
di wɔdiu kɔlɔ na duunə tɪn,
yɪ á maŋɪ sɪ á taá ɲɔgɪ yɪla
mu nɪ bu-balɛ te.

¹³ Balɔ na jɪgɪ bu-balɛ
wɔbɔŋa kuntɔ tɪn, kɔ bri nɪ
ba ta yəri kɔlɔ na maŋɪ dɪ
kɔlɔ na wɔ maŋɪ tɪn daanɪ.

¹⁴ Kɔ daari balɔ wɔbɔŋa
na biɪgɪ dɪ We cɪga kam tɪn
mu di wɔdiu kɔlɔ na duunə
tɪn. Bantɔ mu yəni ba tɔgɪ
We cɪga kam, yɪ ba wai ba
kuri wəənu tɪlɔ na lana yɪ tɪ
maŋɪ sɪ ba kɪ tɪn, ba daari
tɪlɔ na wɔ maŋɪ tɪn.

6

¹ Nan pa-na dí kɛ wəənu
tɪlɔ ba na maŋɪ ba da yigə ba
bri abam Zezi Krisi cwəŋə
kam wɔnɪ tɪn, sɪ dí daari
dí zaasi wəənu tɪlɔ na wó
pa dí wɔbɔŋa bi We cɪga
kam wɔnɪ tɪn. Abam daa
wɔ maŋɪ sɪ á joori á puli We
taanɪ dɪm zaasɪm, beɲwaanɪ
á maŋɪ á zaasi á na wó ləni
á wɔ á yagɪ kəm-balwaarɔ
tɪlɔ na jɪgɪ abam tɪ ve tɔbɔnɪ

wɔnɪ tɪn, dɪ á na wó kɪ á wɔ-
dɪdɪvɑ dɪ Wɛ te tɪn.

² Á maɲɪ á zaasɪ ba na wó
miisi nɔɔna na wɔnɪ te tɪn
wɔɲo, kɔ wɛli dɪ ba na wó
zi ba jɪa nɔɔna baɲa nɪ ba
warɪ Wɛ ba ɲwaanɪ te tɪn,
yɪ á kwɛri á zaasɪ twa na wó
bi te tɪn, kɔ wɛli dɪ Wɛ na
wó ba Dɪ di nabiinə sarɪya
Dɪ ma kweeli te tɪn.

³ Á nan pa-na dí gaalɪ
wəənu tɪm kɔntɔ dí kɛ, sɪ dí
daarɪ dí kwaanɪ dí vu yigə,
sɪ Wɛ wó zəni dɪbam yɪ dí
wanɪ dí vu yigə.

⁴ Kɔ na yɪ balɔ na maɲɪ
ba sɛ Wɛ cɪga kam tɪn, ba
na paalɪ ba yagɪ Wɛ cwəɲə
tɔgɪm, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá
wanɪ o joori o dɪ-ba ka wɔnɪ.
Bantɔ maɲɪ ba na Wɛ pooni
dɪm, yɪ ba lwarɪ ɲwi-dɔɲa
kalɔ Wɛ na pɛ tɪn na yɪ te
tɪn. Ba maɲɪ ba na Wɛ Joro
kɔm dam.

⁵ Ba maɲɪ ba lwarɪ Wɛ
taanɪ dɪm na ywəmmə te tɪn,
yɪ ba nɛ Wɛ paarɪ dɪlɔ na
lagɪ dɪ ba tɪn dam na yɪ te
tɪn.

⁶ Nɔɔna bantɔ dwi na
yagɪ Wɛ cwəɲə tɔgɪm, nɔɔn-
nɔɔnɔ daa bá wanɪ o pa
ba ləni ba wɔ ba daa ta
tɔgɪ Wɛ, bɛɲwaanɪ kɔ nyɪ
nɪnɛɛnɪ bam tɪtɪ mɔ joori ba
pa Wɛ Bu Zezi tɔɔn-dagara
kam yuu nɪ ba gɔ yɪ ba paɪ
nɔɔna mwan-o tɛ.

⁷ Kɔ nyɪ dɪ dɪvɑ na nɪa
lanyɪranɪ nɔɔnɔ kara nɪ te
tɪn mɔ. Tɪga kam na nyɔgɪ
dɔ-na bam yɪ ka daarɪ ka
kɪ wɔdiiru lanyɪranɪ ka pa
balɔ na dugɪ ka baɲa nɪ tɪn,
Wɛ wó kɪ tɪga kam kɔntɔ

lanyɪranɪ.

⁸ Kɔ daarɪ tɪga kam na
nuɲɪ sabarɪ dɪ wo-kɔrrɔ
yɪranɪ mɔ, kɔ brɪ nɪ ka yɪ
kafɛ mɔ, yɪ finfɪn na wɛli
da Wɛ wó cɔgɪ-ka Dɪ yagɪ,
yɪ kɔ tiim nɪ baá zwe-ka dɪ
mini mɔ.

⁹ Á badon-sonnu-ba,
dɪbam na maɲɪ dí ɲɔɔnɪ
kɔntɔ dɪ, dí jɪgɪ abam cɪga
nɪ á tɔgɪ cwə-ɲɔɲa kalɔ na
wó pa á na vrɪm tɪn.

¹⁰ Wɛ yɪ cɪga tu mɔ. Dɪ
nan bá swe á na maɲɪ á tɔɲɪ
tɪtɔɲ-ɲɔna yalɔ tɪn. Dɪ ta bá
swe á na soe-Dɪ lanyɪranɪ yɪ
á tɔɲɪ á wɛli Dɪ nɔɔna bam
kɔ ba kɔ yɪ zɪm maama tɪn.

¹¹ Amɔ nan na tiini a lagɪ
kɔlɔ tɪn mɔ yɪ sɪ abam
maama kwaanɪ á tɔgɪ Wɛ
lanyɪranɪ kɔ vu kɔ yɪ kwee-
lim, sɪ á laan na kɔlɔ maama
á na jɪgɪ tɪna sɪ á na Wɛ tee
nɪ tɪn.

¹² Á nan yɪ pa yawɔrɔ zɔ
abam. Á lwəni-na balɔ na
fɔgɪ ba zɪgɪ dɪ pu-dɪa yɪ
ba jɪgɪ wɔ-dɪdɪvɑ dɪ Wɛ tɪn.
Bantɔ laan mɔ wó ba ba jonɪ
wo-laarɔ tɪlɔ Wɛ na goni nɪ
sɪ Dɪ pa-ba tɪn.

*Wɛ bá fɔgɪ Dɪ ləni Dɪ na
goni nɪ sɪ Dɪ kɪ kɔlɔ tɪn*

¹³ Wɛ dɛɛn na goni Dɪ nɪ
dɪm dɪ Abraham tɪn, kɔ yɪ Dɪ
dugɪ dɪ Dɪ tɪtɪ mɔ, bɛɲwaanɪ
wɔɲo daa tərə kɔ na dwe-Dɪ
sɪ Dɪ du dɪ kɔ.

¹⁴ Wɛ goni Dɪ nɪ dɪm dɪd-o
Dɪ wɪ:

«Amɔ wó kɪ nɔm lanyɪranɪ,
yɪ aá pa n dwi puli zanzan.»

¹⁵ Wɛ na dugɪ kɔntɔ tɪn,
Abraham dɛɛn ma vɔ pu-dɪa

o cəgi taan, yɪ o laan ba o na We na goni DI ni dɪm sɪ DI pa-o kulɔ tɪn.

¹⁶ Kɔ na yɪ nabiinə na yəni ba du durə, baá ma kulɔ na dwe-ba tɪn yɪrɪ mɔ ba du, sɪ kɔ brɪ nɪ ba taanɪ dɪm yɪ cɪga, sɪ bubwɛa daa ta tərə.

¹⁷ Kɔ nan na yɪ We na goni DI ni dɪm dɪ balɔ tɪn, DI dɪ lagɪ sɪ ba lwarɪ lanyiranɪ nɪ DI bá fɔgɪ DI yiri DI ni dɪm. Kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ DI dugɪ durə DI wəli dɪ DI ni-gonim dɪm.

¹⁸ We na ba fɔɛ vwan tɪn ɲwaanɪ, wəənu tɪm kɔntɔ tile bá wanɪ tɪ ləni. Kɔntɔ ɲwaanɪ mɔ dɪbam balɔ na kɪ dí tɪtɪ We jɪɲa nɪ tɪn wó tiini dí zɪgɪ kəŋkəŋ dɪ pu-dɪa, sɪ dí taá jɪgɪ tɪna nɪ dí wó na kulɔ We na tɪɲɪ sɪ DI pa dɪbam tɪn.

¹⁹ Tɪna yam dí na jɪgɪ We tee nɪ kɔntɔ tɪn tiini ya dana, yɪ ya bá wanɪ ya cɔgɪ. Ya maa paɪ dí wubɔɲa tigi jəgə dɪdɔa, yɪ ya paɪ dí yɪ We tɪtɪ jəŋə je mɛ na cɪgɪ dɪ gɔrɔ sɪ nabiinə yɪ zɔ tɪn.

²⁰ Zezi nan mɔ manɪ o da yigə o zɔ jəgə kam kɔntɔ dɪbam ɲwaanɪ. Wɔntɔ mɔ jɪgɪ We kaanum yuutu sɪ kɔ taa ve manɪ kalɔ na ba ti tɪn, nɪ Melkisedekɪ dɛɛn na yɪ te tɪn.

7

Melkisedekɪ dɛɛn yɪ pɛ mɔ yɪ o ta yɪ We kaanum tu

¹ A laan lagɪ a ɲɔɔnɪ Melkisedekɪ wɔŋo mɔ a brɪ abam. Wɔntɔ dɛɛn yɪ Salem tiinə pɛ mɔ, yɪ o kwəri o yɪ

Yuutu Baɲa-We kaanum tu. Abraham na kɪ jara o wantɔ pwa yɪ o laan ma joori manɪ kalɔ tɪn, mɔ Melkisedekɪ jeer-o cwəŋə nɪ o sɔɔli We o pa-o.

² Abraham laan ma kwe wəənu tɪlɔ maama o na nɛ jara yam je nɪ tɪn o cɛ kuni fugə, o kwe kuni bɪdɔwɪ dɪm o pa Melkisedekɪ. Melkisedekɪ yɪrɪ dɪm kuri mɔ yɪ pɛ wɔlɔ na yɪ Cɪga Tu tɪn. Kɔ wəli da, o na yɪ Salem pɛ tɪn, kɔ dɪ kuri mɔ yɪ Yazurə Pɛ.

³ Dɪbam nan wɔ ni Melkisedekɪ ko dɪ o nu ɲwa, yɪ dí yəri o kuri na puli mɛ tɪn. Dí nan yəri o lɔra de dɪ o tɔwɪ manɪ. Kɔntɔ mɔ pɛ o nyɪ dɪ We Bu Zezi, yɪ o yɪ We kaanum tu sɪ kɔ taa ve manɪ kalɔ na ba ti tɪn.

⁴ Bɔɲɪ-na á nii Melkisedekɪ dɛɛn na yɪ kamunu te tɪn. Dɪbam nabaarɔ Abraham dɛɛn ma cɛ wəənu tɪlɔ o na nɛ jara yam je nɪ tɪn kuni fugə, yɪ o lɪ kuni bɪdɔwɪ o pa-o.

⁵ Kɔ na yɪ balɔ na nuɲɪ Leevi dwi dɪm wɔntɔ yɪ ba yɪ We kaanum tiinə tɪn, We ni dɪm pɛ-ba cwəŋə sɪ ba jɔɲɪ kuni kuri fugə wɔntɔ kuni bɪdɔwɪ dɪm ba donnə Yisrayelɪ tiinə bam tee nɪ wɔŋo maama wɔntɔ, yɪ bantɔ dɪ nan yɪ Abraham dwi tiinə mɔ.

⁶ Melkisedekɪ nan wɔ nuɲɪ Leevi dwi dɪm wɔntɔ. Nan dɪ kɔntɔ dɪ, o ta jɔɲɪ o wəənu təri Abraham tee nɪ. O ma daari o sɔɔli We o pa Abraham, yɪ Abraham nan ya mɔ yɪ wɔlɔ We na goni

DI ni did-o tun.

⁷ Ku nan ba jigi bubwea ni, noonu na sooli We o pa o don, wuntu mu yi kamunu o dwe o na sooli o pa wulu tun.

⁸ We kaanum tiina balu na nunji Leevi dwi dum wuntu tun deen yoni ba joni ba wænu tæri mu, bantw nan yi balu na tu tun mu. Ku daari ku nan na yi Melkisedeki, wuntu hwi mu taan, ni We tonu kum na tagi te tun.

⁹⁻¹⁰ Abraham na ce o wænu yi o pa Melkisedeki o tæri tun, ba ta wu lugi Leevi, yi o nan wu o nabaaru Abraham jana kam wuntu. Leevi nan mu yi wulu dwi tiina na jigi cwæhæ sɪ ba joni ba wænu tæri ba donnæ Yisrayeli tiina bam tee ni tun. Nan di kontu di, ku nyi di Leevi togi Abraham hwaani mu o pa Melkisedeki o tæri.

¹¹ We deen togi Leevi dwi tiina kaanum dum hwaani mu DI pa DI cullu tum Yisrayeli tiina. Bantw nan na yoni ba kaani Baŋa-We te tun ya na maŋi fasi, We ya daa ba kuri kaanum tu wodon wulu na dai Leevi dwi tu tun. We nan kuri wulu na yi kaanum tu ni Melkisedeki deen na yi te tun, yi o wu nunji Aaron dwi dum wuntu.

¹² Kontu, We na læni DI kaanum tu dwi didon wuntu tun, ku maŋi sɪ DI cullu tum di togi ti læni mu.

¹³⁻¹⁴ Taani duntu maama nan bri di Yuutu Zezi Krisi wono mu. Wuntu dai Leevi dwi tu. Di ye ni ba lug-o

Zuda dwi dum wuntu mu. Dwi dum kontu wuntu noon-noonu nan wu togi o ji We kaanum tu. Ku na yi We cullu tɪb DI na ki Moyisi juna ni tun, ti wu pɛ Zuda dwi tiina cwæhæ sɪ ba ji We kaanum tiina.

We læni kaanum tu wodon mu, sɪ o taa nyi ni Melkisedeki deen na yi te tun

¹⁵ Di nan suni di lwarɪ jaja ni We læni kaanum tu wodon mu, o na nyi di Melkisedeki deen na yi te tun.

¹⁶ Zezi na jigi We kaanum tu te tun wu togi dwi dum cullu tum hwaani, ku togi o hwia kalu tuntu na ba jigi dam ka baŋa ni tun hwaani mu.

¹⁷ We nan tagi o taani DI wi:

«Nmɔ mu wu ta n yi amu kaanum tu sɪ ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun, ni Melkisedeki deen na yi te tun.»

¹⁸ Ku ma bri ni We yagi cwæ-donæ kam mu, ka na bwænæ yi ka ba zæni noona tun hwaani.

¹⁹ Cullu tɪb We na ki Moyisi juna ni tun wari ti pa noona maŋi fasi We yigæ ni. Ku daari lele kontu, di laan jigi tuna lanyirani di We na tini cwæ-laa kalu DI pa dibam sɪ di ma wani di togi-ka di vu di yi DI te tun.

²⁰ We nan dugi duræ mu DI wæli da. Leevi dwi tiina bam deen nan na jigi We kaanum tiina tun, DI wu dugi duræ kam kontu don di ba.

21 Kɔ daari, Zezi nan na jigi We kaanum tu tin, We dugi durə mu did-o DI wɔ:

«Amɔ Yuutu Baɗa-We mu dugi a durə,

yɔ a bá fɔgi a za a ni.

Nmu wó ta n yɔ amɔ kaanum tu sɔ kɔ taa ve maɗa kalɔ na ba ti tin.»

22 We na dugi DI durə kam kuntu tin, kɔ bri ni Zezi ɗwaani mu DI tiɗi cwə-laa DI pa dɔbam, yɔ kantɔ garɔ cwə-donɗ kam.

23 Kɔ na yɔ Leevi dwi tiinə balɔ deen na yɔ We kaanum tiinə tin, ba yɔ zanzan, tɔɔni na yəni dɔ jaani-ba yɔ ba ləni daani tin ɗwaani mu.

24 Kɔ daari Zezi mu yɔ wɔlɔ na jigi ɗwɔa sɔ kɔ taa ve maɗa kalɔ na ba ti tin. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan daa bá ləni o yuu ni o ji We kaanum tu.

25 Kuntu tin, o wai o vri balɔ na tɔgi o ɗwaani ba yɔ We te tin maɗa maama, o na jigi ɗwɔa kalɔ na ba ti yɔ o loori We o pa-ba tin ɗwaani.

26 Zezi nan mu yɔ We kaanum yuutu wɔlɔ na maɗi tin dɔbam ɗwaani. O jigi wɔ-pɔɗo, o yɔ nɔn-ɗum We yigə ni, o ba jigi lwarum. We ma li-o nɔn-balwaarɔ titari ni, yɔ DI zəɗ-o DI ja DI di weyuu DI sɔɗo ni.

27 Kɔ na yɔ We kaanum yuu tiinə bam deen na yɔ te tin, de maama ba yəni ba kaani Baɗa-We mu sɔ DI yagi ba titi lwarum DI ma cɛ-ba, yɔ ba laan daari ba kaani We ba donnə bam dɔ lwarum ɗwaani. Kɔ nan na yɔ Zezi, wuntu kwe o titi mu o ma kaani We kuni bidwi yirani,

yɔ kuntu jigi kuri sɔ kɔ taa ve maɗa kalɔ na ba ti tin.

28 Cullu tɔlɔ We na kɔ Moyisi jɗa ni tin pa nabiinə jiri We kaanum yuu tiinə yɔ ba daa ta bwənə mu. Kɔ nan na yɔ We ni-gonim dɔlɔ DI na dugi durə dɔ ɗwaani tin, duntu laan mu ləni Moyisi cullu tum yuu ni, yɔ dɔ pa We titi Bu wɔm ji DI kaanum yuutu wɔlɔ na maɗi fasti sɔ kɔ taa ve maɗa kalɔ na ba ti tin.

8

Zezi Krisi mu yɔ We ni-dɔvri dim kaanum yuutu

1 Taana yantu maama wɔni taani dɔlɔ na yɔ kamunu tin mu yɔ sɔ dɔbam jigi We kaanum yuutu wɔm kuntu donɗ. Wuntu mu je We-sɔɗo ni, Dam-Paɗwa Tu We paari jangɔɗo kum jazum ni.

2 O maa wɔ We di-laa ciga ciga wɔni o tɔɗi o pa-DI. Jəgə kam kuntu yɔ Yuutu Baɗa-We titi sɔɗo mu, kɔ dai lɔgɔ baɗa vwe dɔlɔ nabiinə na pugi sɔ ba taa zuli-DI da tin.

3 Wɔlɔ maama na yɔ We kaanum yuutu tin titɔɗi yɔ sɔ o taa mai peera dɔ vara mu o kaani Baɗa-We. Dɔbam We kaanum yuutu Zezi dɔ nan maɗi sɔ o taa jigi kulɔ o na wó pa We tin.

4 Zezi nan ya ta na wɔ lɔgɔ baɗa ni, o bá ta yɔ We kaanum tu. Beɗwaani We kaanum tiinə maɗi ba wɔ lɔgɔ baɗa ni, yɔ ba yəni ba mai peera ba ma kaani We,

ku manjɪ dɪ Moyisi cullu tɪm na brɪ te tɪn.

⁵ Bantu na yəni ba tɔŋɪ ba pa Wɛ te tɪn yɪ wəənu tɪlɔ na wɔ Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn nyɪnyɔɔɔ dɪ tɪ lulɔŋu mu. Moyisi dɛɛn na lagɪ o pu vwe dɪlɔ nɔɔna na wɔ ta paɪ Wɛ zulə dɪ wɔnɪ tɪn, Wɛ dɛɛn brɪ-o o na wɔ kɪ te, yɪ Dɪ ta Dɪ wɪ: «Kwaanɪ n kɪ wəənu tɪm maama sɪ tɪ taa nyɪ nɪ amɔ na manjɪ a brɪ-m piu kɔm yuu nɪ te tɪn.»

⁶ Ku daari lele kuntu, Zezi na tɔŋɪ o pa Wɛ te tɪn tiini ku jɪgɪ kuri lanyɪranɪ ku dwe kaanum tiinə bam titɔŋa yam maama, nɪ ni-dɔɔrɪ dɪlɔ Wɛ na tɔgɪ Zezi ŋwaanɪ Dɪ go Dɪ pa dɪbam tɪn na lana dɪ dwe dayigə ni-gonim dɪm na yɪ te tɪn. Bɛŋwaanɪ Wɛ na goni ni-dɔɔrɪ dɪm sɪ Dɪ pa dɪbam kɔlɔ tɪn tiini ku lana ku dwe Dɪ ni-doori dɪm.

⁷ Dayigə ni dɪlɔ Wɛ na goni Dɪ pa Dɪ nɔɔna bam tɪn ya na manjɪ fastɪ, Dɪ ya daa bá go ni dɪdɔŋ Dɪ ləni dɪntɔ yuu nɪ.

⁸ Wɛ dɛɛn nan brɪ nɪ Dɪ nɔɔna bam kɪ ba tusi mu. Kuntu mu Dɪ tagɪ Dɪ wɪ:

«Manja maa bɪna, yɪ amɔ wɔ go ni-dɔɔrɪ a pa a nɔɔna bam,

ku nan yɪ Yisɪrayɛlɪ dwi tiinə dɪ Zuda dwi tiinə bam maama mu.

⁹ Ni-dɔɔrɪ dɪntɔ bá ta nyɪ dɪ dayigə ni dɪlɔ amɔ na goni a pa ba nabaara bam

manja kalɔ a na jaanɪ ba jɪŋa a pa ba nunjɪ Ezipi tɪlɔ kɔm wɔnɪ tɪn.

Bantu dɛɛn wɔ sɛ ba tɔgɪ nɪ dɪlɔ amɔ na goni dɪ ba tɪn.

Kuntu mu pa a yigə daa tərɪ ba wɔnɪ.»

Mɔ Yuutu Baŋa-Wɛ na tagɪ kɔlɔ tɪn.

Dɪ daa ta ma ta Dɪ wɪ:

¹⁰ «Kantu manja kam na kɛ, amɔ wɔ go nɪ a pa Yisɪrayɛlɪ dwi tiinə bam nɪ:

«Amɔ wɔ pa a ni-taana yam zɔ ba wɔbɔŋa,

yɪ a pa ya pəni ba bɪcara nɪ. Amɔ wɔ ta yɪ ba Tu Wɛ,

yɪ ba dɪ wɔ ta yɪ amɔ nɔɔna.

¹¹ Bantu nabwənə dɪ ba dɪdɛɛra maama wɔ lwarɪ amɔ na yɪ wɔlɔ tɪn.

Ba wɔlɔwɔlɔ daa wɔ manjɪ sɪ o brɪ o dɔŋ nɪ amɔ mu yɪ ba Yuutu.

¹² Manja kam kuntu nɪ amɔ wɔ duri ba ŋwanja dɪ ba lwarɪm dɪm,

yɪ a daa bá guli ba kəmbalwaarɔ tɪm.» »

¹³ Wɛ na ŋɔɔnɪ Dɪ ni-dɔɔrɪ dɪm taanɪ kuntu dɔŋ tɪn, ku brɪ nɪ Dɪ dayigə ni dɪm laan jɪgɪ ni-doori mu. Wɔŋɔ kɔlɔ nan na doori yɪ ku wɔra ku cɔgɪ tɪn lagɪ ku kɛ lele mu.

9

Nɔɔna na zuli Wɛ te lɔgɔ baŋa vwe dɪm wɔnɪ tɪn

¹ A lagɪ a ta dayigə ni-gonim dɪm dɪ nɔɔna na tɔgɪ dɪ ŋwaanɪ ba zuli Wɛ te tɪn wɔŋɔ mu. Ku yɪ nabiinə mu pugɪ vwe lɔgɔ baŋa nɪ sɪ ba taa zuli Wɛ da, yɪ cullu brɪ ba na wɔ ta zuli-Dɪ te tɪn.

² Vwe dɪm kuntu wɔ nan cɛ dɪ sile mu. Dɪ kwaga digə

kam yiri mu We-di-laa, yi ka jigi min-zwæn-kamunu. Taabusu maa zigɔ da, yi dɔpɛ dilu na yi We nyim tin tigi ku banja ni.

³ Yigə digə di maa wɔra, ka yiri mu We-di-laa ciga ciga, yi ba lə gar-jali ba ma ci-ka.

⁴ Kaanum bimbim maa zigɔ da, di yi səbu-sɔɔna mu ba me ba zi, daani mu ba zwe wəenu tilu lwəm na ywəmmə tin ba pa-DI. We ni-gonim daka kam di maa wɔra ba na me səbu-sɔɔna ba ma zi-ka. Ka wu kum maa jigi səbu-sɔɔna zɔɔna, ka di wu na jigi wɔdiu kulɔ yiri na yi Maani tin. Nacəgə kalu na yi Aarɔn nyim yi ka dɛen puli wɔwɔ tin di maa wu daka kam wɔni, ku wəli di kandwa-pile sile We cullu tim na pɔpɔni si banja ni tin.

⁵ Ba dɛen ma ki malesi sile nyinyugɔ ba zigɔ da, yi si vwana yam kwəli daka kam banja, mu jəgə kalu We na saari nabiinə lwarim da tin. Malesi sim nyinyugɔ kum bri ni Banja-We mu wu jəgə kam kuntu ni di DI paari-zulə yam.

Ku nan dai lele kuntu mu a lagɔ si a nɔɔni wəenu tim kuntu taani zanzan a bri abam.

⁶ Vwe dim di di wu wəenu tim na fɔgi ti kwe kuntu tin, We kaanum tiinə bam yəni ba zɔɔri kwaga digə kam wu de maama mu ba tɔɔni ba pai We.

⁷ Ku nan na yi yigə digə kam, We kaanum yuutu wum yirani mu jigi cwəɔɔ si o zu ka wu bidwi bim maama wɔni. Wuntu nan

na lagɔ o zu, o manɔ si o ja varim jana mu o zu o ma kaani Banja-We o titi tusim di nɔɔna bam di tusim nɔɔna, si We yagi DI ma ce-ba.

⁸ Kuntu, We Joro kum laan bri dibam ni, manja kalu dayigə vwe dim ya ta na zigɔ tin, cwəɔɔ dɛen ya tərə si nɔɔna wani ba zu We-di-laa ciga ciga kam wɔni.

⁹ Ku maa yi nyinyugɔ mu ku na bri dibam zum wəenu tim na yi te tin. Ku bri ni pɛera di vara balu maama nabiinə na kwe ba ma kaani We tin ba wani ya pa wulu na me-ya o ma zuli We tin bicari kwe fasi di We.

¹⁰ Ba zaasi-ba wəenu tilu ba na wu di yi ba nɔɔ tin, di n na wu ki te si n ta n yi lanyirani tin cullu mu. Ti maama nan yi lɔgɔ banja wəenu cullu mu, yi ti jigi kuri si ku taa ve manja kam We na wu fɔgi DI tɔɔni DI cwə-dɔɔna kam tin yirani ma mu.

Zezi Kri si na pɛ di na cwəɔɔ si di zuli We te tin

¹¹ Zezi Kri si laan mu nan tu o ji kaanum yuutu dibam nɔɔna. Ku ma pa di jɔɔni o nɔɔ-dɔɔna wo-laaru tilu na manɔ ti wɔra tin. Zezi na zu We te dibam nɔɔna tin, ku yi We-sɔɔɔ ciga ciga mu o zu, yi kuntu tiini ku lana ku dwe lɔgɔ banja vwe dim. O na zu me tin dai vwe dilu nabiinə na pugɔ tin.

¹² O ma vu o zu We-di-laa kum wɔni. Ku yi bidwi yirani mu o zu, manja kalu na ba ti tin nɔɔna. O nan wu me bubali naa nabali

jana o zu o ma kaani Baḡa-We. Ku yi o titi jana mu o me o ḡwi dɔbam lwarim jini, yi o vri dɔbam lwarim wɔni si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tin.

¹³ We ni-doori dum bri ni noonu wulu na cogi culu tin, ba maḡi si ba ma bɔni di nabe jana mu di napwala kalu ba na zwe tin tintwarim ba misi noonu wum yira ni. Ba na ki kuntu mu, ku kwe noonu wum si ku maḡi di cullu tim na bri te tin.

¹⁴ Vara jana na wai noona ka kwe tin, Zezi na tigi yi o jana kam nunji tin, ku ba tiini ku fogi noona ku kwe di We ku dwani na? Zezi tigi We Joro kulɔ na wura si ku taa ve maḡa kalu na ba ti tin ḡwaanɔ o ji kaanum dilu na lana fasi tin We yigɔ ni. O na kaani Baḡa-We dɔbam ḡwaanɔ kuntu tin, ku ma pa di bicara kwe fasi di kam-balwaarɔ tilu ya na jigɔ dɔbam ti ve tɔɔni wɔni tin, yi di daari di zuli Nwɔa Tu Baḡa-We.

¹⁵ Kuntu ḡwaanɔ Zezi mu yi wulu We na de o ḡwaanɔ DI tini DI ni-dɔuri dum di nabiinɔ tin. O na se o ti o ma ḡwi ba lwarim jini tin, o wai o vri-ba di ba na ki kulɔ ba cogi We dayigɔ ni-gonim dum tin. Kuntu ḡwaanɔ balu maama We na kuri si ba taa yi DI biɔ tin wai ba jonji DI wo-laaru tilu na ba ti tin, ni DI na goni ni si DI pa-ba te tin.

¹⁶⁻¹⁷ Ku nyi di noonu na pe ni ni, o na tiga o daari, ba na wu ce o wɔenu te tin mu.

Maḡa kalu o ta na ḡwi tin, o ni dum kuntu ba jigɔ kuri. Ku daari o nan na tiga, ba laan wu ce o wɔenu tim si ku maḡi di o ni dum na tagi te tin.

¹⁸ Kuntu, We na goni DI dayigɔ ni dum DI pa DI noona bam tin, ba me vara jana mu ba ma bri ni DI ni-gonim dum jigɔ kuri.

¹⁹ Moyisi deen tooli We niɔ yam maama na yi te tin mu o bri Yisrayeli tiinɔ bam. O laan ma kwe nabali di bubali jana o weli di na, yi o kwe daa, ka yiri mu Yisopi, o vo gungun-sɔḡɔ ka ni ni o lu jana kam wɔni o ma misi tɔɔ kulɔ We niɔ yam na pɔpɔni ku wɔni tin baḡa ni, yi o daari o misi Yisrayeli tiinɔ bam maama yira ni.

²⁰ O deen na ki kuntu tin, o ma ta di ba o wi: «Jana kantu bri ni We ni-gonim dum jigɔ kuri si á taá tɔḡi-di.»

²¹ Moyisi daa ta ma kwe jana kam o ma misi vwe dum di wɔenu tilu maama na wu di wɔni yi ba ma zuli We tin.

²² Ku yi ciga mu, We cullu tim bri ni noona maḡi si ba ma vara jana mu ba ma fogi ba kwe wɔenu tilu maama na jigɔ digiru We yigɔ ni tin. Wɔenu tilu ba na ba mai jana ba kwe tin yi finfin yirani mu. Jana nan ya na wu nunji, We ba yagi noona lwarim DI ma ce-ba.

Zezi Krisi kaanum dum mu saari noona lwarim

²³ Luḡɔ baḡa vwe dum wɔenu yi We-sɔḡɔ wɔenu tilu na yi ciga tin nyinyuḡu mu, yi ti maḡi si ti fogi ti

kwe di jana kuntu donj mu. Ku daari We-sɔŋɔ wænu tum titi na wó fɔgti ti kwe te tin, ku fin mu si ba ki kaanum dilu na wó ta dwe faɲa nyim dim tin ba pa We.

²⁴ Zezi Krisi nan na zu We te tin, ku dai vwe dilu nabiinə na pugi yi di lwəni We-sɔŋɔ na yi te ciga ciga tin mu o zua. O nan suɲi o zu We te Di sɔŋɔ ni mu, yi o zigi We yigə ni dibam zənə ŋwaani.

²⁵ Zwifə kaanum yuutu wɔm deen yəni o mai vara jana mu o zu We-di-laa kum wɔ bini maama o ma kaani Baŋa-We. Ku nan na yi Zezi, wontu na zu We te tin, o me o titi mu o ki kaanum kuni bidwi o pa-DI.

²⁶ Ku ya na dai kuntu, Zezi ya wó ta yaari o tu kuni zanzan mu, ku na zigi lɔgu baŋa pulim ni si ku ba ku yi zim. Ku nan na yi te tin, o laan tu lɔgu baŋa kweelim maŋa ni mu. O tu bidwi mu, yi o ba o ti o kaani Baŋa-We si ku pa nabiinə lwarim saari si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tin.

²⁷ Nɔɔnu maama maŋi si o ti kuni bidwi mu, si We laan di o sariya.

²⁸ Kuntu, Zezi Krisi di nan tu o ti bidwi mu o ma kaani Baŋa-We, si o li nɔɔna zanzan lwarim o yagi. O nan ta wó joori o ba lɔgu baŋa. Ku nan daa dai nɔɔna lwarim saarim ŋwaani, ku laan yi si o jɔŋi balu na jigi tina si o joori o ba tin ŋwaani mu.

10

¹ Ku na yi We cullu tɔlɔ DI

na ki Moyisi juɲa ni tin, ti lagi ti bri wo-laaru tum di na wó ba di jɔŋi We tee ni tin na yi te tin mu. Ti nan yi lulunnu mu, ti dai ni We-sɔŋɔ wænu tum titi na yi te tin. Ti pai nɔɔna joori ba kaani Baŋa-We mu bim maama taan taan. Kuntu ŋwaani ti bá wani ti pa balu na tɔgti ti ŋwaani ba zuli We tin bicara kwe fasi.

² We cullu tum ya na wai ti pai balu na zuli-DI tin lwarim saari di tiə, ba ya daa bá buɲi ni ba lwarim ta wɔ ba yuu ni, yi ba ya daa bá ta kaana.

³ Ba nan na kaani We bim maama wɔni tin, ku pai ba joori ba guli ni ba lwarim dim ta wɔ ba yuu ni mu.

⁴ Beŋwaani nabiinə lwarim bá wani di saari di nabali di bubali jana.

⁵ Kuntu ŋwaani mu Zezi deen na lagi o ba lɔgu baŋa maŋa kalu tin, o tagi di o Ko We o wi:

«Nmɔ ba lagi nabiinə na mai vara di peera ba kaani-m te tin.

Nmɔ nan pe amɔ nabiinu yira mu,

si a ma-ya a ki nmɔ wɔbuɲa lɔgu baŋa ni.

⁶ Ku na yi nɔɔna na yəni ba gu vara ba zwe ba ma kaani-m te tin,

naa ba na kaani te si ku ma saari ba lwarim tin,

kikiə yam kuntu maama ba poli nmɔ wɔ.

⁷ Amɔ maa wi:

<A Ko We, nii amɔ da,

si a ki nmɔ wɔbuɲa na lagi te tin,

nı kú na púpúni amú taanı
nmú tónó kúm wóni
faña faña te tın.> »

8 Zezi mañı o da yigə o ta o
wı: «Nmú ba lagı sı nabiinə
ma vara dı pɛera ba ma
kaanı nmú, naa ba gu vara
ba zwe ba ma kaanı nmú,
naa ba kaanı sı kú ma saarı
ba lwarım. Wəənu tıntu
maama ba poli nmú wú.»
Nan dı tı na mañı tı tɔgi We
cullu tım na brı te tın dı.

9 O laan ma daarı o ta o
wı: «Nii amú da, sı a kı
nmú wubɔña na lagı te tın.»
Kuntú brı nı We saarı Dı
dayigə kaanım ni dım Dı
yagı, yı Dı daarı Dı ləni
kaanım didoñ mú.

10 Dıntú mú yı Zezi Krişı na
kı o Ko We wubɔña na lagı
te tın maama, yı o ma o tıti
yıra o ma kaanı kuni bıdwi,
yı kú jigı kúri sı kú taa ve
maña kalú na ba ti tın, sı kú
pa dí taá jigı wú-poño We
yigə nı.

11 Luğu baña kaanım tiinə
yəni ba zıgi wɛɛni mú ba
tɔñı de maama, ba gu vara
ba ma kaana maña maama,
yı ba kaanım dım kuntú nan
warı lwarım dı saara.

12 Kú nan na yı Zezi,
wontú kwe o tıti o ma kaanı
Baña-We bıdwi yıranı má
mú, yı kú saarı nabiinə
lwarım sı kú taa ve maña
kalú na ba ti tın. O na kı
kuntú o ti tın, o ma vu o jəni
Baña-We jazım nı,

13 yı o laan cəgi maña kalú
We na wú kı o dɔna maama
o ne kúri nı sı o nɔ-ba nı tıga
te tın.

14 Kuntú, o kaanı We kuni
bıdwi mú, sı kú pa nɔɔna

taa jigı wú-poño sı ba bıcara
kwe fastı sı kú taa ve maña
kalú na ba ti tın.

15 We Joro kúm dı nan
brı dıbam jaja nı wəənu tım
kuntú yı cıga mú. Kú de yigə
kú ta kú wı:

16 «Amú Yuutu Baña-We
tagı a wı:

<Kantú maña kam na ke,
amú wú go ni a pa a nɔɔna
bam nı:

Amú wú pa a ni-taana yam
zú ba bıcara,

yı a pa ya pəni ba wubɔña
nı.> »

17 Dı daa ta ma ta Dı wı:

«Amú daa bá guli ba lwarım
dı ba kəm-balwaarú
tım.»

18 We nan na yagı nabiinə
kəm-balwaarú tım Dı ma cɛ-
ba tın, kú daa wú mañı sı ba
gu vara ba ma kaanı-Dı ba
lwarım saarım ɲwaanı.

*Dı na mañı sı dí zıgi dı
baarı We cwəñə kam wóni te
tın*

19 A ko-biə-ba, dí laan jigı
nı sı dí zú We-di-laa cıga
cıga kam wóni, Zezi Krişı
na tıga yı o jana nunji tın
ɲwaanı.

20 Wontú nan mú purı
cwə-dɔña o pa dıbam, yı
kantú mú pai ɲwıa. O maa
kaarı gar-jalı dım dı ya na
wú dıbam dı We laña nı tın,
dı o na kwe o yıra yam o
kaanı Baña-We tın ɲwaanı.

21 Kuntú, dıbam jigı We
kaanım tu cıga cıga o na nii
We tıti nɔɔna bam baña nı.

22 Kuntú ɲwaanı, pa-na dí
fɔfɔ dí twe We te dı wubɔñ-
ɲona dı baarı dılu na brı nı
dí jigı wú-dıdwa fastı dı We

tin. We kwe dí bicara ku pa dí daa ba buɲi ni dí lwarim ta wu dí yuu ni, yi DI zari dɔbam di na-ɲuna.

²³ Pa-na dí bri ni dí jigi tina We tee ni yi bubwea tərə, DI na goni ni DI pa dɔbam yi DI bá fɔgi DI kwanɔ-dɔ tin ɲwaani.

²⁴ Pa-na dí taá ye da-ni ni, si dí taá zəni daani, si dí taá soe daani, si dí taá ki kəmbalaaru.

²⁵ Á yi pa dí yagi dakikilim We zulə ɲwaani ni badaara na yagi te tin. Nan kwaan-na á tiini á taá wəli daani kuntu, si ku pa á na baari, á na lwaru ni dí Yuutu wum de dim twe tin ɲwaani.

²⁶ Nɔɔɔɔ wulu na lwaru We ciga kam tin, o ta na paali o ki lwarim, kaanum daa tərə di na wu pa o lwarim dim saari.

²⁷ Ku laan nan daari si fɔɔni mu taa jigi kuntu tu di We na wu ki-o te tin. We na di o sariya, DI laan wu pa o zu min-fɔɔ kulu na wu cɔgi balu maama na vin We tin wu.

²⁸ Ku na yi We cullu tɔlu DI na ki Moyisi ɲɲa ni tin, nɔɔɔɔ na cɔgi-ti, yi nɔɔɔɔ bale naa batɔ na yi maana tiinə, baá gv kuntu tu mu o kəmb-lɔɲɔ kum ɲwaani yi ɲwanja bá ta wura.

²⁹ Ku daari nɔɔɔɔ wulu nan na yáali We titi Bu wum tin, kuntu tu bá tiini o na cɔgim ku gaali We tee ni na? Kuntu tu pai Zezi jana kam We na de ka ɲwaani DI tiɲi DI ni-dɔvri dim tin yi kafe mu, yi ku nan yi

jana kam kuntu mu We me DI fɔgi DI kwe nɔɔɔɔ wum kuntu bicari. Kuntu tu daa ta twi We Joro kum ku na pai nɔɔɔɔ We zaani dim tin mu. Kuntu tin, o bá tiini o na cam na?

³⁰ Dɔbam nan maɲi dí ye wulu wum o na tagi o wi:

«Amu mu yi wulu na wu cɔgi nɔɔɔɔ di ba kəmbalwaaru tin.

Amu wu pa ba joori ba na kulu na maɲi di ba tin.»

Ku ta pupuni ni:

«Baɲa-We wu di DI nɔɔɔɔ sariya.»

³¹ Ku nan wu ta tiini ku yi leeru di wulu na ki o cɔgi yi ɲwɔɔ Tu Baɲa-We ɲɲa zu-o si DI pa o na cam tin.

³² Nan guli-na abam deen na de yigə á na We pooni dim ciga ciga yi á yaari zanzan te tin. Cam dim nan wu wanti abam á na vɔgi puɔɔa tin ɲwaani.

³³ Maɲa kadoɲ ni ba yəni ba twi abam yi ba beesti abam non-kɔgɔ yigə ni. Maɲa kadoɲ ni di, á yəni á se si á tɔgi á wəli balu di na ne abam yaara yam don tin,

³⁴ ku pe á tɔgi á na yaara di balu na wu puɔɔa digə ni tin. Nɔɔɔɔ maa yəni ba vri abam wəɲnu yi á cim di wupolo, beɲwaani á ye ni á maɲi á jigi kulu na tiini ku lana ku dwe, yi kuɔ ta wu abam tee ni si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tin.

³⁵ Á yi yagi á na jigi baari te tin, si kuɔ pa á na nyɔɔri zanzan We tee ni.

36 Á nan manı sı á taá jıgı pu-dıa, sı á taá ma kı We wubıŋa na lagı te tın, sı á daarı á jıŋı wo-laaru tılb Dı na goni ni sı Dı pa abam tın.

37 Kú nan pıpıni We tınc kım wıni kú wı:
«Kú daarı fıın mı sı wılb na lagı o ba tın laan ba.

O bá daanı.

38 Wılb maama na jıgı cıga amı Baŋa-We tee nı tın mı yı wılb na kı o wı-dıdva dı amı tın, oó na ıwıa cıga cıga.

O nan na joori kwaga, amı bá ta jıgı wıpolo dıd-o.»

39 Dıbam nan daı balı na joori kwaga yı ba ga ıwıa We tee nı tın. Dı yı balı na kı dı wı-dıdva dı We yı dı wı na ıwıa Dı tee nı tın mı.

11

Wı-dıdva kım dı We na yı te tın

1 Nmı na jıgı wı-dıdva dı We, kú kırı mı n ye lanyıranı nı nmı wı sıni n na wıenu tılb n na tıni tın. Kú kırı mı n ta n jıgı cıga nı wıenu tılb n na ba nai dı n yı tın sıni tı wıra.

2 Nıona balı na de We cwıŋı faŋa faŋa tın, kú yı ba na kı ba wı-dıdva dı We tın ıwıanı mı pe ba yırı zanı.

3 Kú yı dıbam dı na kı dı wı-dıdva dı We tın ıwıanı mı paı dı lwarı nı, We me Dı nı-taanı mı Dı kı lıgı baŋa dı weyuu maama. Kuntu mı dı se nı We kwe wıenu tılb na ba nai dı yı tın mı Dı ma kı tılb dı na wai dı nai dı yı tın.

4 Abeli deen na jıgı wı-dıdva dı We tın ıwıanı mı pe o kaanı dım ja kırı dı dwanı Kayın nyım dım. O wı-dıdva kam mı pe We wı, o yı cıga tu, We na se o peera yam tın ıwıanı. O daa tıre yı o wı-dıdva kam ıwıanı nan paı o taanı ta wıra.

5 Enıki dı na jıgı wı-dıdva dı We tın ıwıanı mı pe Dı kwe-o Dı ja Dı dı Dı sıŋı, yı tıni wı jaan-o. We na kwe-o kuntu tın, nıon-nıonı daa wı ne o je. Kú nan na wı loori kuntu tın, kú manı kú ta We tınc kım wıni kú wı, o poli We wı.

6 Nıonı nan na ba jıgı wı-dıdva dı We, o bá wanı o pa We wı poli. Wılb maama na tıe We tın, kú fıın mı sı kuntu tu taa jıgı wı-dıdva o se nı We sıni Dı wıra yı Dı kı balı na lagı sı ba yı Dı te tın lanyıranı.

7 Nowe dı deen na jıgı wı-dıdva dı We tın mı pe o se Dı nı. We deen tagı dıd-o kılb na lagı kú ba kú kı yı nabıını yı ta wı ne-kú tın. O ma se We nı yı o pa naboro kamunu, yı o dı o sıŋı tiını zı kú wı, yı We pa ba lu na-fara bam. O kım dım kuntu ma bı nı lıgı baŋa nıona balı na wı se We nı tın ba jıgı bıra. We ma pa o na cıga Dı tee nı o na kı o wı-dıdva dı We tın ıwıanı.

8 Abraham deen na jıgı wı-dıdva dı We tın mı pe o nunı o tıı tıw kım nı, o vu jıgı kalı We na goni nı nı Dı wı pa-o sı o dwı tiını taa te tın. We na bıŋ-o nı o nunı

kuntv tɪn, o sɪntɪ o sɛ o maa ve, yɪ o maɲɪ o yəri je sɪm o na vɛ tɪn.

⁹ O na jɪgɪ wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ tɪn ŋwaanɪ mɒ pɛ o vu o zɒvri tɪv kɒm Wɛ ya na maɲɪ Dɪ go nɪ sɪ Dɪ wɒ pa-o tɪn wɒntɪ nɪ vɛru te. O dɛɛn zɒvri vwe wɒntɪ mɒ. Yizakɪ dɪ Zakɒbɪ balɒ Wɛ na goni Dɪ nɪ dɪm kuntv dɪ ba dɪ tɪn dɪ zɒvri vɛwɛ wɒntɪ mɒ.

¹⁰ Kɒ brɪ nɪ Abraham dɛɛn cɛgɪ sɪ o zɒ tɪv kɒlɒ kuri na fɔgɪ kɒ cwi lanyɪranɪ tɪn mɒ. Kɒ yɪ Wɛ tɪtɪ mɒ bɛgɪ kɒ kuri, yɪ dɪntɒ mɒ yɪ kɒ lwarɒ.

¹¹ Abraham kaanɪ Sara dɛɛn yɪ ka-dɒgɒ mɒ yɪ o kɛ lɒra. Dɪ kuntv dɪ, o na jɪgɪ wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ tɪn mɒ pɛ o sɛ nɪ Wɛ bɑ kwanɪ Dɪ nɪ dɪm Dɪ na goni tɪn yɪ o wantɪ o lɒ bu.

¹² Kuntv, kɒ zɪgɪ nɔn-dɒvɑ kalɒ na yɪ Abraham yɪ o tiini o kwɪn zanzan tɪn yɪra nɪ mɒ Wɛ pɛ o lɒ dwi tiinɛ kɔgɔ kɔgɔ, nɪ calɛwɪ na dagɪ weyuu nɪ naa nɪntɒ nɪ kasɒlɒ-wɪa na dagɪ yɪ kɒ warɪ kɒ ga te tɪn.

¹³ Nɔɔna balɒ dɛɛn na kɪ ba wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ kuntv tɪn nan tɪgɪ yɪ ba wɒ nɛ wɛɛnu tɪlɒ Wɛ na goni nɪ sɪ Dɪ pa-ba tɪn. Ba dɛɛn maɲɪ ba maanɪ nɪ wɛɛnu tɪm dɛ wɒ daanɪ yɪ tɪ laan ba, yɪ ba nan ya ta jɪgɪ wɒpolo kɒ ŋwaanɪ. Ba ma ta jaja nɪ ba yɪ vɛrɛ mɒ, ba kugu je tɛri lɒgɒ baɲa nɪ.

¹⁴ Balɒ maama na tɛ kuntv dɔɲ tɪn brɪ nɪ ba daa ta jɪgɪ tɪna, sɪ baá na tɪv kɒlɒ na wɒ ta yɪ ba kugu je tɪn mɒ.

¹⁵ Ba daa ba jɪgɪ tɪv kɒlɒ ba

na nunjɪ kɒ wɒntɪ tɪn wɒbɒɲa ba yuu nɪ. Ba ya na jɪgɪ kɒ wɒbɒɲa, ba ya wɒ wantɪ ba na cwɛɲɛ sɪ ba joori.

¹⁶ Kɒ nan na yɪ te tɪn, ba wɒbɒɲa tiini ya zɒ tɪv kɒlɒ na lana kɒ ja gaalɪ tɪn. Kuntv mɒ yɪ Wɛ tɪtɪ sɔɲɔ kɒm. Kɒ ma pa Baɲa-Wɛ jɪgɪ wɒpolo dɪ ba na bɛ-Dɪ nɪ ba Tu Wɛ tɪn. Dɪ nan maɲɪ Dɪ jɪgɪ tɪv kɒlɒ Dɪ na ti kɒ yɪgɛ sɪ Dɪ pa-ba tɪn.

¹⁷⁻¹⁸ Kɒ yɪ Abraham na kɪ o wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ te tɪn mɒ pɛ o dɛɛn sɛ o kwe o bu Yizakɪ sɪ o ma kaanɪ Baɲa-Wɛ maɲa kam Dɪ na maɲ-o sɪ Dɪ nii tɪn. Wɛ nan maɲɪ Dɪ go nɪ Dɪ pa-o nɪ: «Kɒv zɪgɪ Yizakɪ yɪra nɪ mɒ sɪ n dwi tiinɛ ma puli.» Dɪ kuntv dɪ, o dɛɛn ta sɛ sɪ o ya ma o bu-dɒvɑ kam o kaanɪ Wɛ, nɪ Wɛ na brɪ-o te tɪn.

¹⁹ O dɛɛn jɪgɪ cɪga nɪ Wɛ wɒ wantɪ Dɪ bɪ Yizakɪ Dɪ pa o yagɪ tɒvntɪ. Kɒ nan na sɪntɪ kɒ kɪ te tɪn nyɪ dɪ Dɪ bi-o tɒvntɪ wɒntɪ mɒ.

²⁰ Yizakɪ dɪ na jɪgɪ wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ tɪn mɒ pɛ o sɔɔlɪ Wɛ o pa o biɛ Zakɒbɪ dɪ Ezayu wɛɛnu tɪlɒ na lagɪ tɪ ba tɪ kɪ tɪn ŋwaanɪ.

²¹ Zakɒbɪ dɪ na tu o ga fɪn sɪ o tɪ tɪn, o na jɪgɪ wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ tɪn mɒ pɛ o sɔɔlɪ Wɛ o pa o bu Zɒzɛfɒ biɛ bam maama bale. O dɛɛn ma zɪ o nacɛgɛ o zanɪ yɪ o zuli Wɛ.

²² Zɒzɛfɒ dɪ maɲa na twe sɪ o tɪ tɪn, o na jɪgɪ wu-dɪdɒvɑ dɪ Wɛ tɪn mɒ pɛ o ta dɪ Yisrayɛlɪ tiinɛ bam nɪ baá

nunji Ezipi tɔv ni. O ma pa-ba ni ni, ba na ma nunjə, si ba guri o kwi sum Ezipi ni ba ja vu ba titi tɔv.

23 Moyisi ko di o nu di dɛɛn na jigi wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn mu pɛ ba kwe-o ba sɛgi cantɔ sitɔ ba na lɔg-o manja kalɔ tɔn. Ba ma na ni bu wɔm yi bu-laa, yi ba wɔ kwari fɔvni si ba vɔn pa-farɔ wɔm ni.

24 Moyisi dɛɛn na ki nɔɔnɔv tɔn, kv yi o na jigi wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn njaanɔ mu pɛ o wɔ sɛ si ba taa bə-o ni Pa-farɔ wɔm bukɔ bu.

25 O dɛɛn maa bɔni ni, o na togi di Wɛ nɔɔna bam o na yaara, kv ta gari o na yagi Wɛ cwɛnjə yi o daari o di ywəni dilɔ na bá daanɔ tɔn.

26 O nan bɔni ni, nɔɔna na goon-o ni ba na wɔ gooni Krisi wɔm Wɛ na lagi DI tɔni tɔn, kv gari o na nɛ jijigirɔ zanzan Ezipi ni, bɛnwaanɔ o wɔbɔnja dɛɛn tigi pɛɛri dilɔ o na wɔ ba o jonji Wɛ tee ni tɔn banja ni mu.

27 Moyisi na jigi wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn njaanɔ mu pɛ o nunji Ezipi ni yi o wɔ kwari pa-farɔ wɔm ban-zɔnjɔ kɔm. O maa jigi baari yi o wɔ sɛ si o joori kwaga, bɛnwaanɔ o ye ni Wɛ dilɔ na ba nai di yiə tɔn wɔ o yigə ni.

28 O na jigi wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn mu pɛ o pa Yisɔrayɛli tiinə bam di Paki candiə ba sam ni. O ma pa ba ki jana ba misi ba di sum niə ni, si tɔvni maleka kalɔ na wɔ ba si ka gv bəkəri-kwɔn sum

maama tɔn daa yi ki ba titi biə bam kulɔkulɔ.

29 Yisɔrayɛli tiinə bam na ki ba wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn mu pɛ nɔvɔv kulɔ ba na bəi ni Bu-sɔnja tɔn na bam pɔɔri bile ba daari ti-kɔra, yi Yisɔrayɛli tiinə bam togi da ba bɛ. Ezipi tiinə bam na kwaanɔ si ba togi ba kwaga ba bɛ tɔn, na bam ma joori ba tɔ ba naagi daanɔ, yi kv pa ba maama li na ba ti.

30 Wɛ nɔɔna bam na jigi wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn mu pɛ ba vu ba kaagi Zeriko tɔv kɔm da yarpɛ, yi kv kəbri sum laan tɔ tɔga ni.

31 Kv nan daa ta na yi Rahabi wɔlv ya na yi ka-boro yi o zɔvri Zeriko ni tɔn, o na ki o wɔ-dɔdɔba di Wɛ tɔn mu pɛ o dɛɛn jeeri Yisɔrayɛli nɔɔna balɔ na ve si ba daanɔ tɔv kɔm ba nii tɔn lanyiranɔ. Kɔntɔ njaanɔ mu pɛ ba wɔ gv-o ba wəli di balɔ na vɔn Wɛ tɔn.

32 Amv ya jigi taanɔ zanzan si a ta a wəli da, yi pwələ daa tərə si a nɔɔnɔ nɔɔna badaara taanɔ a wəli da. Amv ya wɔ manj Zidɔɔn di Baraki di Samson di Zefite di Davidi di Samwɛli di fanja fanja Wɛ nijonjə bam maama na yi te tɔn.

33 Bantɔ maama dɛɛn jigi wɔ-dɔdɔba mu di Wɛ, yi ba magi jara ba wantɔ tɔni zanzan. Ba ma kwəri ba ki kulɔ na yi cɔga tɔn, yi ba daari ba jonji kulɔ Wɛ na goni ni si DI pa-ba tɔn. Ba ma pa nywəənu niə pu yi ti daa wɔ jaanɔ-ba.

³⁴ Ba ma pa min-vorv dwe yi ti daa wv di-ba, yi ba wanti ba lu noona jia ni ku pa ba daa wv gv-ba di su-lwaanv. Ba ya bwænə mu yi ba na dam. Ba ma tiini ba na baari, yi ba magi jara ba wanti ba zeli dwi-ge tiinə balv na yi ba dvna tin ba pa ba viiri.

³⁵ Kaana di ma na ba noona balv ya na tiga tin na joori ba bi. Noona badonnə ma wv se si ba vri ba titi noona balv na jigi-ba ba yaari tin jija ni. Ba se si ba ti, si ba joori ba bi ba na njwia kalv na lana ka dwe tin We tee ni.

³⁶ Ba ma yáali We noona badaara di ba na mwan-ba yi ba daari ba magi-ba te tin. Ba ma vɔ noona badonnə di capvnnv yi ba ki-ba piina digə ni.

³⁷ Ba ma dvlɔ ba badonnə di kandwa ba gv. Ba ma suri badaara yira kuni bile. Ba ma kwe su-lwaanv ba ma gv ba badonnə.

We noona badonnə maa beerə jəgə maama, yi ba zv peeni di bvti tankwaalv yirani. Zvri di cam ma jigi-ba, yi noona di bees-ba.

³⁸ We noona bam deen beeri kagva yuu ni di pweeru yum ni mu, yi ba zvvri ba tigi pweeru gugwæru ni di boona wvni. Lvgv banja nan ya wv manj si kv taa jigi non-nvna bam kvntv dwi doj.

³⁹ Noona bam kvntv maama yiri deen zavj ba na ki ba wv-dvɔba di We tin njwaanv mu. Nan di kvntv di, ba wv ne We ya na goni

ni si DI ki-ba lanyirani te tin.

⁴⁰ We deen nan bvti si DI ki kvlv na tiini kv lana tin mu dvbam njwaanv, DI na lagv si DI pa di maama togv daani di ji lanyirani fasti DI yigə ni tin njwaanv.

12

We vai di zve di na yi DI bia tin njwaanv mu

¹ Dvbam nan lvarv ni faja faja We non-kvgv kvntv ba na bri ni ba jigi wv-dvɔba di We tin gilimi dvbam ba bri cvwəjə. Kvntv njwaanv, pa-na di yagv wo-yovrv tiv maama na cv dvbam ti pa di varv di togv We lanyirani tin, di lvarim dlv na jigi dvbam tin, si di daari di kwaanv di duri di pu-dia cvwəjə kalv We na pe dvbam tin wvni.

² Pa-na di yovrv di taá nii Zezi. Wvntv mu pe dvbam puli di ki di wv-dvɔba di We, yi o ta wv pa di taá jigi wv-dvɔba di We si kv vu kv yi gurim. O deen ma vɔ pu-dia yi o yaari o ti tvvn-dagara banja ni. O wv kvart cavura si o ti tvvni div kvntv dwi, bejnwaanv o ne ni We tinj ywæni mu si DI pa-o. O laan ma daari o vu o jəni Banja-We paari jangvɔv kvntv jazim ni.

³ Nan bvti-na á nii Zezi na tiini o vɔ pu-dia di non-balwaarv na cul-o yi ba jaar-o te tin. Á nan yi zavj á ga baari si á yagv We cvwəjə togv.

⁴ Abam na yəni á kwaanv si á javj á cvgt lvarim dam

te tɪn, á wɔ nɔɔn-nɔɔnɔ daa ta wɔ tɪgɪ kɔ ɲwaaɪ.

⁵ Wɛ tɔnɔ kɔm nan jɪgɪ taanɪ dɪlɔ na wɔ wanɪ kɔ pa abam na baarɪ tɪn, á na yɪ Wɛ biə tɪn ɲwaaɪ. Nan guli-na kɔ na brɪ abam te kɔ wɪ:

«Amɔ bu, n Yuutu Wɛ na vanɪ nmɔ zwɛ,

sɪ n yɪ zanɪ n kwe-kɔ n ma n ji kafɛ.

Wɛ na kaanɪ-m,
sɪ n yɪ pa n wɔ cɔgɪ.

⁶ Bɛɲwaaɪ Baɲa-Wɛ na soe balɔ tɪn mɔ Dɪ yəni Dɪ vanɪ ba zwa sɪ Dɪ pa ba kɔrɪsɪ.

Wɔlɔ maama Wɛ na jonɪ sɪ o taa yɪ Dɪ bu tɪn,

Dɪ yəni Dɪ ma cam mɔ Dɪ kwe-o.»

⁷ Á na nɛ yaara, kɔ yɪ sɪ kɔ ma kwe abam mɔ. Á na yɪ Wɛ biə tɪn mɔ paɪ Dɪ kwe abam kɔntɔ doɲ. Bu tərə o ko na ba vanɪ o zwɛ sɪ o kɔrɪsɪ.

⁸ Wɛ nan ya na wɔ vanɪ abam zwa nɪ Dɪ na kɪ Dɪ biə bam maama te tɪn, kɔ brɪ nɪ abam daɪ Dɪ biə cɪga cɪga mɔ, á yɪ bu-tampirə mɔ.

⁹ Dɪbam kwə bam lɔgɔ baɲa nɪ tɪn yəni ba vanɪ dí zwa mɔ, yɪ dí nɪgɪ-ba. Kɔ nan na yɪ dí Ko Wɛ dɪlɔ na te dí jwəru tɪn, kɔ manɪ sɪ dí tiini dí sɛ Dɪ nɪ, sɪ dí laan na ɲwɪa Dɪ tee nɪ.

¹⁰ Dí kwə bam lɔgɔ baɲa nɪ tɪn yəni ba vanɪ dí zwa bɪna finfɪn yɪranɪ mɔ, sɪ kɔ manɪ dɪ ba wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn. Dí Ko Wɛ tɪtɪ nan kɪ kɔntɔ sɪ kɔ wəli dɪbam mɔ, sɪ dí

wanɪ dí tɔgɪ dí na dɪntɔ wɔ-ponɔ kɔm doɲ.

¹¹ Manɪ kalɔ ba na yəni ba vanɪ dí zwa tɪn, kɔ yəni kɔ pa dí wɔ cɔgɪ mɔ yɪ dí ba jɪgɪ wɔpolo. Kɔntɔ kwaga nɪ, zwa vanɪm dɪm laan wɔ zəni balɔ dɪ na kwe-ba tɪn dɪ pa ba na nyɔɔrɪ, dɪ ba ɲwɪa na tɔgɪ cɪga yɪ ba jɪgɪ bɪcarɪ-zuru tɪn.

¹² Kɔntɔ ɲwaaɪ, na-na dam dɪ baarɪ sɪ á taá tɔgɪ Wɛ cwəɲə.

¹³ Á taá ve cwəɲə kalɔ na yɔɔrɪ tɪn wɔnɪ, sɪ balɔ na ve yɪ ba duə tɪn yɪ saarɪ ba tɔ ba wəli da, sɪ kɔ wanɪ kɔ pa ba nɛ sɪm je.

Dí wɔ manɪ sɪ dí vɪn Wɛ zaanɪ dɪm

¹⁴ Kwaanɪ-na sɪ á taá zɔura, sɪ ywəni taa wɔ á dɪ nɔɔnɔ maama titarɪ nɪ, sɪ á kwəri á taá jɪgɪ wɔ-ponɔ Wɛ yigə nɪ, bɛɲwaaɪ nɔɔnɔ na ba jɪgɪ wɔ-ponɔ, o bá wanɪ o na Yuutu Baɲa-Wɛ.

¹⁵ Fɔgɪ-na á cɪ á tɪtɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ ga Wɛ zaanɪ dɪm, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bɪcarɪ yɪ zanɪ dɪ ji nɪ vɪan na cana te tɪn, sɪ kɔ pa kɔ lonɪ nɔɔna zanzan sɪ kɔ cɔgɪ-ba Wɛ cwəɲə kam wɔnɪ.

¹⁶ Á yɪ pa á wɔlɔwɔlɔ tɔgɪ boorim kikiə, naa o taa gooni wənu tɪlɔ na yɪ Wɛ nyɪm nɪ Ezayu dɛɛn na yɪ te tɪn. Wɔntɔ yigə tərə dɪ o na yɪ o ko bu-kwɪan tɪn. O kana maa wɔɛ, yɪ o kwe o nakwɪm dɪm o ma ləni o nyaanɪ wɔm zɔɲa wɔdiu o dɪ.

17 Abam nan manj á ye kulv na kɪ-o kv kwaga seeni tɪn. O joori o ba o lagɪ sɪ o ko wum soolɪ Wɛ o pa-o, o na yɪ o bu-kwɪan tɪn ɲwaanɪ. O ma kwaanɪ o loori o ko wum dɪ yɪ-na. O ma wɔ nɛ cwəŋə, bɛɲwaanɪ o daa warɪ o joori o kwanɪ o kəm dɪm.

18 Abam na twe Wɛ te tɪn dai nɪnɛnɪ Yisrayɛlɪ tiinə bam dɛɛn na zɪgɪ piu kulv təŋə nɪ yɪ ba yɪə na-kv yɪ ba kwəri ba wai ba dwe-kv dɪ ba jɪa te tɪn. Min-fɔɔɔ dɪ lim dɛɛn mɔ wɔra, dɔa ma mumunə kv yuu nɪ.

19 Ba ma ni nabɔnɔ wum dɪ kwərə na ɲɔɔnɪ. Balv na ni kwərə kam kɔntv tɪn ma loori sɪ ka daa yɪ ɲɔɔnɪ ka wəli da,

20 bɛɲwaanɪ ka na manj ka kaanɪ-ba te tɪn tiini kv dana kv pa-ba, dɪ ka na tagɪ dɪ ba ka wɪ: «Wɔlv maama na dwe piu kum tɪn, kv zɪ na yɪ varɪm mɔ dɪ, sɪ á dul-o dɪ kandwa á gv.»

21 Wəənu tɪlv ba na nɛ tɪn ma tiini kv soori ba yɪra, yɪ Moyisi tɪtɪ ta o wɪ: «Fɔvɪnɪ tiini dɪ zɔ-nɪ yɪ a yɪra saɪ.»

22 Kv nan dai kɔntv abam tee nɪ. Abam laan twe piu kulv yɪrɪ na yɪ Siyɔn tɪn mɔ. Kv maa yɪ ɲwɪa Tu Baɲa-Wɛ tɔ-kamunu Zeruzalem kulv na wɔ Wɛ-sɔŋɔ nɪ tɪn. Wɛ malesɪ kɔgɔ kɔgɔ ma jeeri daanɪ jəgə kam kɔntv nɪ.

23 Abam nan tu á wəli Wɛ kɔgɔ kum wɔnɪ mɔ. Kv yɪ Dɪ bu-kwɪn sɪm kɔgɔ kum ba yɪra na pɔpɔnɪ ya tɪɲɪ Wɛ-sɔŋɔ tɔnɔ kum wɔnɪ tɪn candiə mɔ. Kv yɪ Wɛ dɪlv na wó dɪ nabiinə maama sarɪya

tɪn te mɔ á tu á yɪ. Kv maa yɪ balv na nɛ cɪga Dɪ yɪgə nɪ yɪ Dɪ laan pa ba bɪcara fɔgɪ ya kwe fastɪ tɪn jwəuru tɪm na wɔ mɛ tɪn mɔ á yɪə.

24 Kv nan yɪ Zezi wɔlv Wɛ na dɛ o ɲwaanɪ Dɪ go Dɪ ni-dɔvɪrɪ dɪm tɪn te mɔ á yɪə. Kv yɪ Zezi jana kam ɲwaanɪ mɔ pɛ á fɔgɪ dɪ Wɛ. O jana kam nan brɪ dɪbam wɔŋo kulv na lana kv dwe kulv Abɛlɪ jana kam na brɪ tɪn.

25 Á taá ye sɪ á yɪ zanɪ á vɪn taanɪ dɪm Zezi na ɲɔɔnɪ dɪ abam tɪn. Nɔɔna balv dɛɛn na vɪn wɔlv na brɪ-ba Wɛ kwərə lɔgv baɲa nɪ tɪn, ba wɔ lugi cam wɔnɪ. Dɪbam dɪ nan na vɪn Zezi, o na wɔ Wɛ-sɔŋɔ nɪ yɪ o ɲɔɔnɪ dɪ dɪbam tɪn, dɪ wó wanɪ dɪ lu na?

26 Faɲa faɲa tɪn, Wɛ kwərə dɛɛn pɛ tɪga baɲa sisɪɲɪ, yɪ Dɪ laan go Dɪ ni Dɪ wɪ:

«Amv daa ta wó joori a pa tɪga baɲa sisɪɲɪ bɪdɪwɪ, yɪ kv dai kantv yɪranɪ, kv laan wó wəli dɪ weyuu maama mɔ.»

27 Wɛ na tagɪ Dɪ wɪ, Dɪ ta wó joori Dɪ kɪ kɔntv dɔŋ bɪdɪwɪ tɪn, kv brɪ nɪ wəənu tɪlv Dɪ na kɪ tɪn mɔ Dɪ laan lagɪ Dɪ sisɪɲɪ-tɪ Dɪ lɪ tɪ zɪga je nɪ, sɪ tɪ daa yɪ taa wɔra. Wəənu tɪlv na bá wanɪ tɪ sisɪɲɪ tɪn yɪranɪ laan mɔ wó daari.

28 Wɛ nan pɛ dɪ tɔgɪ dɪ dɪ paarɪ dɪlv na bá wanɪ dɪ sisɪɲɪ sɪ dɪ cɔgɪ tɪn mɔ. Kɔntv ɲwaanɪ dɪ wó kɪ Wɛ le, yɪ dɪ daari dɪ pa-Dɪ zulə yalv na tɔgɪ Dɪ wɔbɔɲa tɪn, sɪ dɪ tɔɲɪ dɪ pa-Dɪ, sɪ dɪ taá kwari-Dɪ lanyɪranɪ,

²⁹ beŋwaanti dibam Tu We nyi di min-foro mu, yi di di wænu tɩb maama na ba togi Di wobɔŋa tɩn.

13

Di na wó kɩ te sɩ kɩ poli We wɔ tɩn

¹ Yi zani á yagi da-sono á na yi da-ko-biæ Zezi ŋwaanti tɩn.

² Taá ye-na sɩ á taá kɩ vərə voro. Nɔɔna badonnə deen na kɩ kuntu tɩn, kɩ pɛ ba jeeri We malesɩ mu ba sam ni, yi ba wɔ lwarɩ ba na yi balɔ tɩn.

³ Guli-na balɔ na wɔ piina digə ni tɩn woŋo, nɩŋɛni abam di togi á wɔ piina digə ni mu te, sɩ á zəni-ba. Guli-na balɔ nɔɔna na beesi-ba tɩn di woŋo, nɩŋɛni abam di togi á yaari mu te.

⁴ Baaru di o kaani maama manɩ sɩ ba taa zɔvri daani mu di sono di zulə. Baru wɔm di kaani wɔm maama manɩ sɩ ba taa jigi ciga mu da-tee ni. We nan wó di balu maama na kɩ wo-zɔɔna di boorim kikiə tɩn sarɩya.

⁵ Á yi pa á ŋwɩa taa togi səbu-lagi. Taá jigi-na wɔpolo di á na jigi kulɔ tɩn. Beŋwaanti We manɩ Di ta Di wɩ:

«Amu bá fɔgi a yagi abam manɩ di manɩ.»

⁶ Kuntu ŋwaanti dibam wó ta jigi baari sɩ dí taá wɩ:

«Baŋa-We mu yi dí zənnu, dí bá ta kwarɩ fɔvni. Nɔɔn-nɔɔnv bá wani o kɩ dibam kulukul.»

⁷ Taá guli-na nɔɔna balu na yi á yigə tiinə yi ba deen tooli We kwərə kam ba bri

abam tɩn woŋo. Maani-na á nii ba ŋwɩa deen na yi te sɩ kɩ vu kɩ yi ba tɔvni tɩn, sɩ á daari á lwani ba na kɩ ba wɔ-dɩɔba di Zezi te tɩn.

⁸ Maŋa maama Zezi Krisi yi ni o na manɩ o yi te tɩn mu, diin di zim maama sɩ kɩ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɩn.

⁹ Yi pa-na nɔɔna ma zaasim-gɛ ba ganɩ abam di wænu dwi təri təri sɩ kɩ pa á ywəri We cwəŋə ni. Kɩ yi We zaani dim ŋwaanti mu paɩ dí na baari We cwəŋə kam wɔni, sɩ kɩ dai wɔdiiru culim ŋwaanti. Balɔ na togi wɔdiiru culim cwəŋə tɩn nan wɔ ne zənə kɩ ŋwaanti.

¹⁰ Zezi Krisi na kwe o titi o ma kaani Baŋa-We dibam ŋwaanti te tɩn dai kaanim dilɔ doŋ nɔɔna na wó di di nwana yam tɩn. Balɔ na tɔŋi We vwe dim wɔni ba pa-Di tɩn, ba ba jigi cwəŋə sɩ ba twəri kaanim dim kuntu wænu ba di.

¹¹ Kɩ na kɩ te tɩn, We kaanim yuutu wɔm yəni o gɔ vara mu, yi o ja ba jana kam o zɔ We-di-laa kum wɔ o ma saari nɔɔna bam lwarim. Kɩ daari vara bam titi, baá ja nunɩ tɩv kum daa mu ba zwe maama.

¹² Zezi tɔvni dim di nan de kuntu doŋ mu. O yaari mu o ti tɩv kum daa ni, yi o ma o titi jana kam o saari nɔɔna bam lwarim.

¹³ Kuntu ŋwaanti, pa-na dí nunɩ dí vu o te tɩv kum daa ni, sɩ dí togi dí sɛ o goonə yam doŋ.

¹⁴ Beŋwaanti, lɔgɔ baŋa yo seeni dibam ba jigi tɩv kulɔ na wó ta yi dí kugu je maŋa

maama tɪn, dɪ nan tɪni tɪv kʊlʊ na lagɪ kv ba tɪn mʊ.

15 Pa-na dɪ tɔgɪ Zezi ŋwaani dɪ taá zuli Wɛ maɲa maama. Kuntʊ mʊ yɪ kʊlʊ dɪ na wó kwe dɪ ma kaani-DI tɪn. Dɪ ni-taani na bri Wɛ dam te tɪn mʊ yɪ pɛera yalʊ dɪ na wó pa-DI tɪn.

16 Á yɪ swe sɪ á taá kɪ kəm-laaru, sɪ á daari á taá zəni daani, sɪ kuntʊ mʊ yɪ kaanum dɪlʊ na poli Wɛ wʊ tɪn.

17 Taá nɪgɪ-na á yigə tiinə, sɪ á daari á taá sɛ ba ni, sɪ bantʊ mʊ nii abam na wó ta ŋwi dɪ Wɛ te tɪn baɲa ni, yɪ baá ba ba zɪgɪ Wɛ yigə ni sɪ ba bri ba na tɔŋɪ kʊlʊ abam ŋwaani tɪn. Nan taá nɪgɪ-ba sɪ ba wani ba tɔŋɪ dɪ wɔpolo. Kv na dai kuntʊ, kʊv pa ba wʊ cɔgɪ, yɪ kv daa bá ta jɪgɪ zənə kv pa abam.

18 Taá loori-na Wɛ á pa dɪbam. Dɪbam ye dɪ bɪcara ni, ni dɪ wʊ kɪ kʊlʊ na yɪ balorɔ tɪn, yɪ dɪ lagɪ sɪ dɪ taá kɪ kʊlʊ na lana tɪn mʊ maɲa maama.

19 Amʊ nan tiini a loori abam sɪ á taá wari Wɛ á pa-nɪ, sɪ kv pa a na cwəŋə a joori abam te lele.

20 Wʊ-zuru Tu Baɲa-Wɛ mʊ bi dɪ Yuutu Zezi DI pa o yagɪ tʊbni, yɪ DI pa o yɪ nayɪr-ŋʊm cɪga cɪga, sɪ o taa nii dɪbam balʊ na nyɪ dɪ o peeni te tɪn baɲa ni, dɪ o na tɪgɪ dɪbam ŋwaani tɪn. Wɛ ma da o jana kam ŋwaani DI go ni dɪlʊ na wó ta wɔra sɪ kv taa ve maɲa kalʊ na ba ti tɪn.

21 Wɛ wó zəni abam sɪ á wani á kɪ wo-laaru tɪlʊ maama na tɔgɪ DI wʊbɔɲa tɪn, yɪ DI wó tɔgɪ Zezi Krisi ŋwaani DI kwe dɪbam ni kv na wó poli DI wʊ te tɪn.

Zezi mʊ maɲɪ dɪ zulə sɪ kv taa ve maɲa kalʊ na ba ti tɪn. Amina.

22 A ko-biə-ba, a loori abam sɪ á zuri á yɪra á cəgɪ amʊ na pɔpɔni kʊlʊ sɪ a ma pa á na baari tɪn. Amʊ na pɔpɔni taani dɪlʊ tɪn nan ba dwara.

23 Amʊ lagɪ sɪ a pa abam lwarɪ ni ba yagɪ dɪ ko-bu Timoti yɪ o nuɲɪ pɪna digə ni. O nan na tu amʊ te lɪla, a laan wó pa dɪ tɔgɪ daani dɪ ba dɪ na abam.

24 Jɔɔni-na á yigə tiinə bam dɪ Wɛ nɔɔna bam maama á pa dɪbam. Yitali tiinə bam dɪ jɔɔni abam.

25 Wɛ wó pa abam maama yu-yoŋo.

**Tɔnɔ kulu
ZAKI
na pupɔni tin
Tɔnɔ kulu Zakı
na pupɔni tin na
bri dibam kulu
tin mu tuntu**

Dí bɔɲi ni ku yi Zakı wulu na yi Zezi nyaani tin mu pupɔni tɔnɔ kuntu. O deen pupɔni o pa We nɔɔna balu maama na jagı lugu baɲa ni tin mu, o ma bri-ba ba na maɲi si ba taa ɲwi te maɲa maama wɔni tin.

Zakı ɲɔɔni wænu dwi tæri tæri taani mu:

ku na yi nadunni di yinige woɲo,

naa ku na yi maɲim na yi dibam woɲo.

O bri ni dí na wi dí tɔgi We, ku maɲi si dí ki We taani dum na bri dibam si dí ki te tin mu (pɔɔrim 1).

O ma bri ni ku wu maɲi si dí kuri nɔɔna daani, yi o bri ni wu-didwa di kəm-laaru tɔgi daani mu (pɔɔrim 2).

O wi dí taá cu dí titi di dí ni-taani, yi o bri dibam swan cıga cıga na yi te tin (pɔɔrim 3).

O laan ma kaani balu na magı kantɔɔ tin, di wo-swæn-nyına, di balu na co daani tin, di balu na ki kamunni, di balu na yi nadunə tin (Zakı 4:1—5:6).

Tɔnɔ kum kweelim jægə ni, o kwe We nɔɔna si ba taa jigı wu-zuru si ba taa wari We, ku na yi cam, naa

ku na yi wupolo, naa ku na yi yawuru maɲa ni di (Zakı 5:7-20).

Zakı tɔnɔ kum bri ni, n na suni n ki n wu-didwa di We n tituɲa maama di bri kuntu mu, yi «nɔɔnu na wi o ki o wu-didwa di We yi o ba ki kəm-laaru, ku yi kafe mu» (Zakı 2:26).

1 Amu Zakı wulu na yi We tintuɲnu di dibam Yuutu Zezi Krisi tintuɲnu tin mu pupɔni tɔnɔ kuntu. A jɔɔni abam balu maama na yi We nɔɔna yi á jagı á wu lugu baɲa je maama ni tin.

Dí na maɲi si dí taá jigı wupolo di We te tin

²⁻³ A ko-biə-ba, maɲa kalu maama cam na tu abam baɲa tin, si á taá jigı-na wupolo lanyıranı, beɲwaani abam ye ni yaara dwi tæri tæri na tui abam te, ku yi si ya maɲi abam mu ya nii á na ki á wu-didwa di We te tin, Kuntu kwaga ni, ku laan wu pa á taá zigı kəɲkəɲ di pu-dia.

⁴ Kwaani-na á tiini á zigı kəɲkəɲ di pu-dia si á yi joori kwaga, si ku laan wu pa á ji nɔn-ɲuna yi á wubɔɲa bi fasi di We tɔgım, si á yi ga kulokulu.

⁵ Abam wulu maama nan na yəri kulu na lana si o ki tin, kuntu tu maɲi si o loori swan mu We tee ni. We yəni DI pai nɔɔna maama di wupolo mu, yi DI ba vin nɔɔn-nɔɔnu. Nmu ɲa loori swan DI tee ni, DI wu pa-m.

⁶ Nmu nan na loori woɲo We tee ni, si n ta n ki n

wu-dıdva nı nń na-ku. Yı ta n jıgı bubwea ku baja nı, beŋwaanı bubwea tu nyı nı viu na fuli na ku pa ba ve yigə dı kwaga te tın mu.

⁷⁻⁸ Kuntv tu jıgı wırv tıle mu, yı o za o wubıŋa dı kulv maama o na bıŋı sı o kı tın. Nıııv wım kuntv doŋ yı taa bıŋı nı oó na woŋo dı Yuutu wım tee nı.

Yinigə tiinə dı nadunə na maŋı sı ba taa kı te tın

⁹ Nmv wılv na tođı Zezi yı yinigə jıgı-m tın, sı n ta n jıgı wıpolo dı Wε na pe n jıgı yıı Dı tee nı tın ŋwaanı.

¹⁰ Nmv wılv nan na yı nadum tın, sı n dı ta n jıgı wıpolo dı Wε na pe n tu n tıı Dı tee nı tın ŋwaanı. Nabiinə ba daanı yı ba tua, ba na maŋı ba yı nadunə te dı. Ku nyı nı gaarv na kı punnu yı tı lamma te tın mu.

¹¹ Wıa nan na bıga, tı wó kwaarı mu tı siiri tı tı, yı tı lam dım je. Ku nan yı bıdwtı mu dı nadunə na wó ba ba tı ba jıjıgırv tım lagım wıvı te tın.

Kulv na maŋı nıına sı ba kı lwarım tın

¹² Nıııv wılv na wı cam wıvı yı o zıgı kəŋkəŋ dı pu-dıa sı ku vı ku yı kweelim tın mu jıgı yu-yoŋo. Beŋwaanı, cam dım na ke, o laan wó na peeri dılv na yı ŋwıa cıga cıga tın Wε tee nı. Ŋwıa kam kuntv mu Wε goni nı sı Dı pa balv maama na so-Dı tın.

¹³ Nıııv na ne maŋım, o yı zaŋı o ta nı Wε mu maŋı, sı kulvkvıv tərə ku na wó

wanı ku maŋı Wε sı Dı tusı, yı Wε tıı bı maŋı nıııv sı o tusı.

¹⁴ Woŋo kulv na maŋı nıııv tın yı o tıı wubıŋa mu. Yantv mu paı o fra zıııv wo-balwaarv, yı ya gan-o ya paı o tıı cıgırv wıvı.

¹⁵ Nmv na se n tođı n wubıŋ-balwaarv tım, tı laan wó pa n kı wo-lwaanv mu, yı wo-lwaanv tım na pulı tı daga, tı laan wó ja-m tı zı tııvı wıvı mu.

¹⁶ A ko-bu-sonnu-ba, á yı zaŋı á ganı á tıı.

¹⁷ Peeri dılv maama na lana dı wəııvı tılv na maŋı faı tın nuŋı dı Ko Wε tee nı mu. Dııv mu kı wəııvı tılv maama na wı weyuu nı yı tı paı pooni tın. Wəııvı tım kuntv mu yəıı tı waı tı pipiri wıa dı tııı. Wε nan ba jıgı lim dı funfun dı, Dı ba ləıı nı tıııvı wəııvı tım te.

¹⁸ Wε tıı mu lı wubıŋa Dı tođı Dı cıga kwər-ywəŋə kam ŋwaanı Dı pa dı na Dı ŋwı-dıŋa kam, sı dı taá yı balv na yı dayigə tiinə wəııvı tılv maama Dı na kı tın wıvı.

Dı maŋı sı dı kı Wε kwər-ywəŋə kam na wı dı kı te tın mu

¹⁹ A ko-bu-sonnu-ba, á ye nı a na te kulv dı abam tın yı cıga mu. Nıııv maama maŋı sı o zıııvı o yııa mu o taa cəgı o doŋ taanı, sı o yı taa garı o lərə. O maŋı sı o ja o banı mu.

²⁰ Beŋwaanı nıııv wılv bam na zaŋı tın bı wanı o kı wo-laarv tılv na sui Wε wıvı tın.

21 Kuntv ηwaañı, ı-na wo- digiru tılv maama na wv á wvñı tın á yagı, sı á cı á tıttı dı tıtıñ-balwaarv dwi maama kãm. We mañı Dı kwe Dı taanı dım Dı kı abam bıcara nı. Nan tu-na á tıttı á se-dı lanyıranı, sı dı wv wanı dı vrı abam dı yagı.

22-23 Á nan taá kı-na We taanı dım na wı te tın, sı kv ta dai cægim yıranı. Nööv na cägi We taanı dım yı o ba kı dı na brı te tın, o ganı o tıttı mv. O nyı nı nööv na kwe niu o ma nii o tıttı te tın mv.

24 O na nii o yibiyə na yı te tın yı o laan viiri, o da swe o yibiyə kam na yı te tın.

25 Kv nan na yı We taanı dım, dıntv lana fastı yı dı wai dı jonı nööna dı pa ba na ba tıttı. Nööv na zaastı dı yı o jıgı-dı o yuu nı maña maama, o bá ta nyı dı wvlv na garı o swe cıga kalv o na lwarı tın. Kuntv tu yı wvlv na sıñı o kı We cıga kam na brı te tın mv, yı oó na wvpolo lanyıranı o tıtıña maama baña nı.

26 Abam wvlv na bıñı nı o tođı We yı o warı o ni-taanı o ja, kuntv tu ganı o tıttı mv yı o We tođım dım yı kafe mv.

27 Dı Ko We nan na lagı sı dı se-Dı te tın mv yı sı dı taá zəni bıtara dı kadəñə balv na yaarı tın, sı dı kwaanı dı cı dı tıttı dı lvgv baña wo-yööv tım. We tođım dım kuntv doñ mv tiini kv lamma yı tusim təri kv wvñı.

2

Dı wv mañı sı dı taá kuri nööna daanı

1 A ko-bıə-ba, abam yı balv na sıñı á se dı Yuutu Zezi Krisi wvlv na jıgı paarı zulə tın mv. Kuntv ηwaañı, kv wv mañı sı á taá kuri nööna daanı dı á na zuli-ba te tın.

2 Abam na jeeri daanı sı á warı We, kv ba dwe sı nööna bale ba abam te. Dıdva maa yı nadum o zv gwar-ηöñv, yı o kı səbu-sıña jafvli o jıña nı. O doñ wvm maa yı yinıgə tu, yı o zv gan-zwaanv.

3 Kv wai sı á jeeri nadum wvm lanyıranı yı á pa-o jəñə je, á daarı á ta dı yinıgə tu wvm nı, o taa zıgı daa nı, naa o jəni tıga nı á ne niə nı.

4 Á na pöörı-ba daanı kuntv doñ, kv brı nı á kuri nööna daanı mv. Kv nan yı wvbıñ-lwaanv mv paı á pöörı nööna daanı kuntv.

5 A ko-bu-sonnu-ba, fögi-na á cägi. We mv sıñı Dı kuri balv na yı yinıgə tiinə nabiinə yibiyə nı tın, sı ba taa yı nadunə Dı tee nı ba na kı ba wv-dıdva dı Zezi tın ηwaañı, sı ba tođı ba wəli Dı paarı dılv Dı na mañı Dı go nı sı Dı pa balv na so-Dı tın wvñı.

6 Kv nan na yı kuntv tın, bæ mv kıa yı á gooni yinıgə tiinə bam? Kv dai nadunə bam mv jıgı abam ba bæesı na? Bantv mv yəni ba ja abam dı dam ba ja vu ba sanı sarıya dim je nı.

7 Bantv mv jıgı Zezi yı-ñvm dılv ba na bæ abam nı o bıə tın ba twıa.

8 Abam na se Baŋa-We ni dilu na pupuni We tɔno kum wɔni di wi: «Ta n soe n donj ni n titi te» tin, á ki lanyirani.

9 Ku daari, á na pɔori nɔɔna daani di á na zuli-ba te tin, ku bri ni á ki lwarim mu, yi We niə yam bri ni á ki á cɔgi mu.

10 Nɔɔnu na se We niə yam maama yi o daari o cɔgi ya didva yirani, ku bri ni o cɔgi ya maama mu.

11 We mu pe DI ni DI wi: «Yi zanj n ki boorim.» Dintu nan ta mu wi: «Yi gu nɔɔnu.» Mu ku kuri, n na manj n wɔ ki boorim, yi n na gu nɔɔnu, ku bri ni n ta cɔgi We ni mu.

12 Taá pa-na á ni-taani di á kikiə maama taa togi We ni, si dintu mu wai di vri nɔɔna di pa ba nai ba titi, si We wó togi DI ni dim kuntu nwaani mu DI ma di dibam sariya.

13 Benwaani, nɔɔnu na ba jigɔ o donnə nwanja, We na wó di kuntu tu sariya manja kalu tin, DI bá duri o di yibwəne. Wɔlu nan na jigɔ o donnə nwanja tin, We di wó duri o yibwəne si o yi na cam.

Wɔlu na jigɔ wu-didva di We tin ki kəm-laaru mu

14 A ko-biə-ba, nɔɔnu na te o wi, wɔm ki o wu-didva di We, yi o laan ba ki We na lagɔ te tin, ku jigɔ kuri na? O We togi dim kuntu wó wani di vri-o di yagi na?

15 De dilu n ko-bu didva na tu nmu te yi o ba jigɔ gɔɔɔ si o zu di o ni-wɔdiu si o di,

16 yi nmu na tagɔ did-o n wi, o ve si We wó zan-o DI pa o na gɔɔɔ di o ni-wɔdiu, yi n laan daari n wɔ pe-o kulɔ o na lagɔ tin, ku jigɔ kuri na?

17 We togi dim di yi kuntu mu. Nmu na te ni n ki n wu-didva di We, yi n laan daari n ba ki kəm-laaru, ku bri ni n We togi dim yi kafe mu.

18 Nɔɔnu wai o te ni, nɔɔna babam ki ba wu-didva mu di We, yi badaara ki kəm-laaru. Amu nan na ləri te tin mu tintu: «Nmu na ba ki kəm-laaru tin, ní ki ta mu n bri ni n suni n ki n wu-didva di We? Ku nan na yi amu, aá ma a kəm-laaru tum mu a bri ni a suni a ki a wu-didva di We.»

19 Nmu se ni We yi didva yirani mu na? N na se kuntu, ku lana. Ciciri titi di ye kuntu, yi ku pai si yira sai.

20 N ba jigɔ wɔbɔŋa mu na? N yəri ni, n na wi n ki n wu-didva di We yi n ba ki kəm-laaru, ku yi kafe mu na?

21 Nan guli-na dibam nabaaru Abraham deen na yi te tin. Ku ki ta mu yi o na ciga We tee ni? Ku yi o titɔŋa yam nwaani mu, di o na se o kwe o bu Yizaki si o ma kaani We ni DI na tag-o te tin.

22 Ku bri ni o na ki o wu-didva di We te tin didaani o kəm-laaru tum maama togi daani mu. O kəm-laaru tum mu pe o We togi dim ja kuri.

23 Kuntu mu, kulɔ na pupuni We tɔno kum wɔni tin suni ku ki di ku na wi: «Abraham ki o wu-didva di

Wε, yı Dı pa o na cıga ku ηwaaıı». Ba maa bæ-o nı «Wε cılonj».

²⁴ Kuntı wú pa á lwarı nı, ku yı nıonıv tıtıña mı wəli da ku paı o na cıga Wε tee nı, sı ku daı o na kı o wı-dıdva dı Wε tın yıranı ηwaaıı.

²⁵ Kú dεen nan kı kuntı dı mı dı ka-tula kalı yırı na yı Rahabı tın. Yısrayelı tiınə bam dεen na tıñı ba daan-daana bam yı ba da o te tın, o jeeri-ba lanyıranı yı o brı-ba cwəñə sı ba tıgı da ba ma lu ba dına bam jıña nı. O tıtıña yam kuntı mı pε o na cıga Wε tee nı.

²⁶ Kuntı maama brı nı, nıonıv na wı o kı o wı-dıdva dı Wε yı o ba kı kəm-laarı, ku yı kafε mı. Kú yı bıdwı mı dı nıonıv yıra na ba jıgı joro, wıntı yı tı mı.

3

Dı na mañı sı dı yırı dı tıtı dı dı nı-taanı te tın

¹ A ko-bıə-ba, abam zanzan yı zanı á taá kwaana sı á jı karanyına tiınə. Bεñwaaıı á ye nı, Wε sarıya dε dım nı kúv ta tiını ku cana ku pa dıbam balı na yı karanyına tiınə tın ku dwe nıonıv maama.

² Dıbam maama yəni dı kı dı tıse mı. Kú daarı nıonıv wıv nan na ba kı o tıse o nı-taanı wıntı tın yı nıonıv mı, yı o wai o tıtı o jaanı lanyıranı.

³ Nıonıv na yəni o lagı o dı sısəñə, oó kwe gara mı o kı ka nı nı, sı o wanı o pa ka vu me dı me o na lagı tın.

⁴ Nan bıñı-na á nıı, naboro na yı kamunu te yı vu-dıv ta yəni ku jıgı-ku ku maga, yı wıv na co-ku tın ta wai o ma nanyıñ-balıña o maa paı ku ve o na lagı me tın.

⁵ Kú nan ta yı bıdwı mı dı nıonıv dındəlımı na yı te tın. Dı yı balıñ-lıña mı, yı dı wai dı te wo-kamunnu dı paı dı tıtı.

Nan ta bıñı-na á nıı kagıa na maı te, yı mın-cıñı na tı ka wıntı, kúv dı ka maama mı.

⁶ Nıonıv dındəlımı dı nan nıı dı mını mı, yı dı su dı lıgv baña wo-lwaaııv tım dıwı maama. Dı yı yıra yam daa dıdva mı, yı dı wo-lwaaııv tım laan wai tı lıñı yıra yam maama. Dındəlımı jıgı mını mı dı maa zwe nıonıv dı o ηwıa maama dı pa ka ba lana. Mını dım kuntı nan nıñı sutaanı te mı.

⁷ Nabıınu wai wəənu dıwı maama. Kú na yı ga-vara dı zunə dı tıga wo-vəəlu dı kale, o sıntı o wanı tı maama.

⁸ Kú nan na yı dındəlımı, nıonıv-nıonıv tərə o na wai o dındəlımı. Dı yı wo-lıñıv kılı na warı ku cı tın mı, yı dı kwəri dı jıgı cıñıv kılı na gvı nıonıv tın.

⁹ Dı yəni dı ma dıntı mı dı maa tee Wε dıv na yı dı Yuutu dıdaanı dı Ko tın, yı dıntı mı dı ta maa sıvı dı cıgı dı donnə balı Wε na kı nı Dı nyınyıgv te tın.

¹⁰ Kuntı tın, tıə dı cıgım maama nıñı nı dım kuntı dıdva wıntı mı. A ko-bıə-

ba, ku wu manı sı ku taa yi kuntu.

¹¹ Buli-yi didua bá wani di taa buri na-ywəne di na-çera di wuni.

¹² A ko-biə-ba, kapuru bá wani ku læ swan. Kakəno di nan bá wani ku læ moola. Ku nan yi bidwi mu di n na bá wani n mo na-ıuna bwəru wuni te tin.

Swan yalı na nuji We te tin

¹³ Nəonu na wu abam wuni yi o jigi swan di yəno, kuntu tu manı sı o taa təgi cwə-laa mu, sı o tu o titi o ki kəm-laaru, sı ku bri ni o jigi swan.

¹⁴ Abam nan na jigi wu-gub di pu-sına yi á lagı á yıranı zənə, sı á yi zanı á bri á titi ni á jigi swan. Á na ki kuntu, á fəgi vwan mu sı ku dai cıga.

¹⁵ Swan yantu donı dai swan yalı na nuji We te tin. Ya yi lugu banı nyım mu. Ya maa yi nabiinə swan yalı na nuji sutaanı te tin mu.

¹⁶ Beıwaanı, jəgə kalı maama nəona na lagı ba titi yıranı zənə yi ba jigi wu-gub di ba donnə tin, daanı mu vuvugə di kəm-lwaanı dwi maama wura.

¹⁷ Ku daarı nəonu wulu na jigi swan yalı na nuji We te tin jigi wu-ponı mu. O maa paı ywəni wu nəona titarı ni, yi o jigi wu-bono, yi o niği nəona. O maa jigi o donnə ıwanı lanyıranı, yi o ki kəm-laaru di o wəli da. O ba kuri nəona daanı, o nan dai pipiri-nyım.

¹⁸ Balı na jigi wu-zuru yi ba paı ywəni wu nəona

titarı ni tin wó ta yi cıga tiinə We yigə ni.

4

Dı wu manı sı dı pa lugu banı wənu fra zu dibam

¹ Bəe mu paı jara didaanı kantəgı yəni ku wu abam titarı ni? Ku yi á fra na zuru wo-balwaarı tım mu te ku jigi á bıcara ku yaara, yi ku paı jara wu á wuni.

² Abam yəni á paı á fra mu zuru wənu yi á nan ba na-tı. Ku ma pa á lagı sı á gu nəona. Á yi tiini di su wənu zanzan yi á warı-tı á na. Kuntu mu paı kantəgı di jara tui. Á ba jigi wənu tılu á na lagı tin, beıwaanı á wu loori We sı Dı pa abam.

³ Abam nan na manı á loori We di, Dı bá pa abam, beıwaanı á ma wubınlwaanı mu á loorə. Á loori sı á taá ma ki á fra na zuru wo-balwaarı tılu tin mu.

⁴ Abam ba təgi We di cıga. Á yəri ni á fra na zu lugu banı wənu á yi We dına mu na? Wulu maama na pe o fra zu lugu banı wənu tım tin jigi We dum mu.

⁵ Á yi taá bıni ni kulı na pıpıni We tənı kım wuni tin yi kafı mu, di ku na wı: «Joro kulı We na ki dı bıcara ni tin lagı sı ku yıranı mu taa te dibam.»

⁶ We nan mu ki dibam yuyonı ku ja gaalı. Ku daa ta pıpıni We tənı kım wuni ku wı: «We vın balı na yi kamun-nyına tin, yi Dı daarı Dı zəni balı na tu ba titi tin.»

⁷ Kuntv tın, kwe-na á titı á kı We jıŋa nı, sı á daarı á vın sutaanı, sı dıntv wó duri dı viiri á tee nı.

⁸ Fufɔ-na á twe We, sı Dı dı wó twe abam. Abam lwarım-kərə-ba, ı-na á jıa wo-lwaanv dwi maama baŋa nı. Abam pipiri-nyına-ba, zarı-na á bıcara sı á daa yı taá jıgı wırv tile.

⁹ Á pa-na á wv cɔgı á lwarım dım ŋwaanı, sı á nywanı á yigə á taá keerə. Pa-na á mwaaıv tım ləni tı jı kərə, sı á wvpolo kım ləni kv jı wv-cɔgɔ.

¹⁰ Tu-na á titı dı Yuutu wvm yigə nı, sı oó ja abam o pa á zanı.

Á yı zanı á taá co daanı

¹¹ A ko-biə-ba, á yı taá ŋɔɔı wo-balwaarv da-yıranı. Wvıv maama na ŋɔɔı wo-balɔɔv o ko-bu yıra nı naa o cog-o tın, kuntv tu ŋɔɔı o cɔgı We niə yam mv yı o yáalı-ya. Nmıv nan na yáalı We niə yam, kv brı nı n daa n ba tɔgı-ya mv, yı n ta kwəri n brı nı nmıv mv yı sarıya-diru.

¹² We yıranı mv te Dı niə yam, yı Dı tɔgı-ya Dı ma dı nɔɔna taanı. Dıntv yıranı mv wai Dı vrı nɔɔna Dı yaga, naa Dı cɔgı-ba ba vıvı ŋwaanı. Nmıv nan bıŋı nı n yı wɔɔ mv, sı n dı n doŋ taanı?

Yı kı-na kamunni á swe We ni nı

¹³ Fɔgı-na á cəgi, abam balv na yəni á te á wı: «Zım naa jwaanı dı wó vu tıv

kıdoŋ dı kı pipiu da bım dı na səbu» tın.

¹⁴ Á yəni á te kuntv doŋ yı á yəri tıga na wó pıvı sı á ŋwıa taa yı te. Á ŋwıa kam nan nyı dı kunu na li yı kv bá daanı kv ke te tın mv.

¹⁵ Kv ya maŋı sı á taá te nı: «Dı Yuutu We na se yı dı jwa ta ŋwı, dı wó kı kvıv dı na bıŋı tın.»

¹⁶ Kv nan yı á pa á titı kamunni mv dı á na wó kv wəənu tıv tın. Kamunni dım kuntv dwi maama nan ba lana.

¹⁷ Kuntv tın, nɔɔıv wvıv na ye kvıv na lana sı o kı tın, o na wv kv, kv tu kı lwarım mv.

5

Zakı na kaanı nadunə te tın

¹ Kv daarı abam balv na yı nadunə tın, fɔgı á cəgi-na. Taá keeri-na á coosə dı ləerv tıv na lagı tı ba abam baŋa tın.

² Abam jıjıgırv tım maama wó pɔ, yı cambırv dı wó dı á gwaarv tım.

³ Abam səbu-sıŋa kam dı á səbu kım maama wó sıŋı. Sarıya de dım nı kv sıŋım dım kuntv mv wó brı nı á kı á tusi, yı dıntv ta wó dı abam yıra yam nı mini te. Lvgıv baŋa tiim da yam nan twe, yı abam ta fɔgı á tıŋı á jıjıgırv tım mv.

⁴ Abam ta pini balv na tıŋı á karı sım nı ba pa abam tın, á ba se sı á ŋwı-ba. Cəgi-na á nii ba na pıvıa te tın. Balv na kı abam wıdiiru tım ba kı digə nı tın kərə kam tv Yuutu Baŋa-We zve nı.

⁵ Á ηwı lıgv banja nı paarı wıntı mv, yı á kı á wıbıña na lagı te. Á di á nuə nı ba na kını varım sı ba gv te tın.

⁶ Á ta kwəri á paı balı na jıgı cıga tın ga bura, yı á daarı á gv-ba, yı ba nan warı á yıgə ba cı.

Dı manı sı dí taá jıgı wı-zuru mv sı dí daarı dí taá warı Wε

⁷ A ko-biə-ba, taá jıgı-na wı-zuru á maa nii manja kam dí Yuutu wım na wı joori o ba tın. Taá nii-na valı na yəni o zuri o yıra te o maa cəgi manja kam o faa na wı ba kv bı lanyıranı tın. O yəni o zuri o yıra mv o maa cəgi duum dıa dı fa-ni dıa.

⁸ Kuntı, kv manı sı abam dı taá jıgı wı-zuru mv sı á vı á wı lanyıranı, sı dí Yuutu wım bá daanı yı o ba.

⁹ A ko-biə-ba, á yı taá pıvıni daanı, sı kv pa á ga bura Wε tee nı. Nii-na, kv tıwε kv tı sı Wε dı dıbam taanı.

¹⁰ A ko-biə-ba, guli-na Wε nijıñnə balı dεen na tıvı Dı kwərə kam tın wıñı. Ba dεen nε yaara zanzan yı ba vı ba wırv dı wı-zuru. Kuntı tın, kv manı sı abam dı lwəni bantı na kı te tın mv.

¹¹ Kv na yı balı na jıgı pu-dıa kantı dıñ tın, dí ye nı ba nε wıpolo Wε tee nı. Abam nan manı á ye Zobi dεen na kı pu-dıa o yaara yam wıntı te, yı á kwəri á ye Wε na pε-o kılı kv kweelim nı tın. A lagı a ta cıga mv dı abam sı, dí Yuutu Wε tiini Dı

jıgı dıbam ηwanja, yı Dı duri dıbam yıbwənə lanyıranı.

¹² A ko-biə-ba, kv na dıwε dıdı, á yı taá te á duə. Yı du-na dı Wε naa tıga naa dı kılıkvı dı. A pa-na á εen taa yı εen, sı á awo taa yı awo, sı kv yı pa Wε dı á sarıya.

¹³ Abam wılv na wı cam wıntı, sı o loori Wε. Abam wılv nan na jıgı wıpolo, sı o taa leeni o zuli Wε.

¹⁴ Abam wılv nan na ba jıgı yazurə, sı o bəñi Zezi kəgı kım nakwa bam, sı ba ba ba kı nugə o yuu nı ba loori Wε ba pa-o dí Yuutu Zezi yırvı ηwaanı.

¹⁵ Ba na kı ba wı-dıvıa ba loori Wε kuntı dıñ, nıvıvı wım wı sıvıni o na yazurə. Dí Yuutu wım wı pa o wəri, yı o na kı lıwarım dılv maama tın, Wε wı yagı Dı ma cε-o.

¹⁶ Kuntı ηwaanı, kv manı sı á taá vırvı á te á lıwarım mv á bıvı daanı, sı á daarı á taá loori Wε á pa daanı, sı Wε wı pa abam yazurə. Nıvıvı Wε-loro tiini kv dana lanyıranı, kv wıvı kv paı wo-kamunə kıa.

¹⁷ Guli-na Eli dεen na kı te tın. O dı yı nabıınu mv nı dıbam te, yı o loori Wε dı o wı maama sı dıa yı zanı ka nı, yı ka sıvıni ka wı nıgı bına yatı dı canı sırvı.

¹⁸ O daa ma joori o loori Wε, yı ka laan ba ka nı, yı tıga banja wənu maama joori tı pulı tı nunı tı kı lanyıranı.

¹⁹ A ko-biə-ba, abam wılv na ywəri cıga cwəñı kam

wɔni yi o don na wani o pa
o joori o ba ka wɔni, kɔ lana.

²⁰ A nan taá ye ni, wɔlɔ
na wani o pa lwarim kɛru
joori o ba ciga cwɛnɛ kam
wɔ tin, nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ
yri lwarim kɛru wɔm tɔni
juɔa ni, yi Wɛ yagi o wo-
lwaanɔ tɔlɔ zanzan o na ki
tin DI ma cɛ-o.

**Dayigə tɔnɔ kulɔ
PIYEEɪ
na pɔpɔni tɪn
Dayigə tɔnɔ kulɔ
Piyeerɪ na
pɔpɔni tɪn na bri
dɪbam kulɔ tɪn
mɔ tɪntɔ**

Piyeerɪ dɛɛn pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ o pa Wɛ nɔɔna balɔ na jagɪ ba wɔ Azi-balaŋa nɪ tɪn mɔ. Kɔ wai kɔ yɪ Pooli naa balɔ na tɔgɪ dɪd-o ba tɔŋɪ tɪn mɔ bri-ba Wɛ kwɛrɛ kam. Ba ma na yaara ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn ŋwaani.

Piyeerɪ nan pɔpɔni sɪ o pa ba na baari mɔ Zezi cwɛŋɔ kam wɔni, sɪ ba zɪgɪ kɛŋkɛŋ yaara yam maŋa nɪ, nɪ Zezi tɪtɪ dɪ na yaari sɪ o pa dɪbam na vrɪm te tɪn.

Piyeerɪ dɛ yigə o guli-ba ba na jɪgɪ tɪna yalɔ Wɛ tee nɪ Zezi na tɪgɪ yɪ o joori o bi tɪn ŋwaani.

O kaani-ba sɪ ba taa ŋwɪ dɪ wɔ-pɔŋo nɪ Zezi nɔɔna na maŋɪ sɪ ba taa ŋwɪ te tɪn. Ba maŋɪ sɪ ba lwani Zezi na kɪ te o yaara yam wɔni tɪn. O kwe-ba kwɪə dwɪ tɛri tɛri sɪ ba lwarɪ ba na wɔ kɪ te wɔŋo maama wɔni, sɪ balɔ na yɛri Zezi tɪn na ba kɛm-laaru tɪm sɪ ba dɪ ba ba zuli Wɛ.

¹ Amɔ Piyeerɪ wɔlɔ na yɪ Zezi Krisi tɪntɔŋnɔ tɪn mɔ pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ, sɪ a pa abam balɔ Wɛ na kuri sɪ á taá yɪ Dɪ nɔɔna yɪ á jagɪ á

vu á yɪ vɛrɛ yɪ á zɔvri Pɔn tɪ-niə yam wɔni, dɪ Galatɪ dɪ Kapadɔsɪ dɪ Azi dɪ Bitini tɪ-niə yam maama wɔni tɪn.

² Dɪ Ko Wɛ mɔ dɛ yigə Dɪ kɪ Dɪ wɔbɔŋa nɪ sɪ Dɪ kuri abam kɔntɔ, yɪ Dɪ tɔgɪ Dɪ Joro kɔm ŋwaani Dɪ pa á jɪ nɔn-ŋɔna balɔ na yɪ Dɪ nyɪm tɪn. Wɛ nan kɪ kɔntɔ sɪ kɔ pa á taá sɛ Zezi Krisi nɪ mɔ, sɪ Dɪ fɔgɪ abam Zezi jana kam na nɔŋɪ tɪn ŋwaani.

Wɛ wɔ pa abam yazurɛ dɪ yu-yoŋo kɔ ja gaali.

Dɪ na jɪgɪ tɪna Wɛ tee nɪ te tɪn

³ Pa-na dɪ taá kɪ Wɛ dɪlɔ na yɪ dɪbam Yuutu Zezi Krisi Ko tɪn le. Dɪntɔ mɔ tiini Dɪ yɪ ŋwaŋa tu, yɪ Dɪ pa dɪ jɪgɪ ŋwɪ-dɔŋa, dɪ Dɪ na pɛ Zezi Krisi bi o yagɪ tɔvni tɪn, yɪ dɪ taá jɪgɪ tɪna Dɪ tee nɪ maŋa maama.

⁴ Kɔntɔ mɔ dɪ ye nɪ dɪ wɔ ba dɪ jɔŋɪ wo-laaru tɪlɔ Wɛ na tɪŋɪ sɪ Dɪ pa Dɪ biə tɪn. Wɛənu tɪm kɔntɔ nan ba pɔɛ, yɪ tɪ ba cɔga, tɪ nan ba lɪrɪ dɪ. Wɛ tɪŋɪ tɪntɔ mɔ Dɪ sɔŋo nɪ sɪ Dɪ pa abam.

⁵ Dɪ maa mai Dɪ dam dɪm Dɪ yɪrɪ abam, á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tɪn ŋwaani, sɪ kɔ vu kɔ yɪ lɔgɔ baŋa tiim da yam, sɪ Dɪ laan jɔŋɪ abam jaja.

⁶ Kɔntɔ maa pai á jɪgɪ wɔpɔlo lanyɪrani, dɪ cam dwɪ tɛri tɛri ya zɪ maŋɪ abam zɪm yɪ kɔ pa á wɔ cɔgɪ maŋa finfɪn yɪrani dɪ.

⁷ Kɔ na yɪ cana yam kɔntɔ, kɔ yɪ sɪ ya maŋɪ abam mɔ ya nii á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ

Wε te tɪn. Kɔ na yɪ sɛbu-sɪŋa, ba yɛni ba maɪ mini mu ba ma maŋɪ-ka sɪ ba nii ka lana na? Abam nan na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Wε te tɪn tiini kɔ dwe sɛbu-sɪŋa kalɔ na wú ba ka cɔgɪ tɪn. Kuntu tɪn, cam na maŋɪ abam yɪ á ta na zɪgɪ kɛŋkɛŋ, kú pa á na zulə dɪ tiə Wε tee nɪ maŋa kalɔ Zezi Kriisi na wú joori o ba tɪn.

⁸ Abam yɪ ta wɔ nɛ-o, yɪ á nan so-o. Á maa kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪd-o, yɪ á nan daa ta ba na-o lele kuntu. Kɔ ma pa á tiini á jɪgɪ wɔpɔlo zanzan yɪ kɔ bá wanɪ kɔ ta dɪ nabiinə taanɪ,

⁹ Wε na vrɪ abam ŋwɪa yɪ kuntu mu yɪ kulɔ á na maŋɪ á kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Wε sɪ á na tɪn ŋwaanɪ.

¹⁰ Faŋa faŋa Wε nijɔŋnə bam dɛen tiini ba kwaanɪ ba togɪ kɔ nɛ lanyɪranɪ sɪ ba lwarɪ Wε na wú vrɪ Dɪ nɔɔna bam te tɪn. Ba dɛen ma maŋɪ ba wuuri ba ta Wε na wú pa abam pɛeri dɪlɔ tɪn.

¹¹ Zezi Kriisi Joro kum maa wɔ ba tee nɪ yɪ kɔ pa ba wuuri ba lwarɪ nɪ Kriisi wum wú ba o na yaara sɪ o laan daari o na paari-zulə Wε tee nɪ. Ba maa tiini ba kwaanɪ sɪ ba lwarɪ maŋa kam kuntu dɪ kɔ na wú kɪ te tɪn.

¹² Wε dɛen ma pa Dɪ nijɔŋnə bam lwarɪ nɪ, Dɪ na pɛ-ba kwərə kalɔ tɪn, kɔ dai ba titɪ ŋwaanɪ, kɔ yɪ abam ŋwaanɪ mu. Ba dɛen na brɪ cɪga kalɔ tɪn mu yɪ Zezi kwərə-ywəŋə kalɔ o tintɔŋna bam laan na tɔɔlɪ ba brɪ abam zɪm tɪn. Baŋa-Wε mu

pɛ Dɪ Joro kum ba bantu te, yɪ ba wanɪ ba brɪ abam kwərə-ywəŋə kam kuntu. Wε malesɪ sɪm dɪ nan lagɪ sɪ sɪ lwarɪ cɪga kam kuntu kuri na yɪ te tɪn.

Wε na lagɪ sɪ dí taá jɪgɪ wɔ-pɔŋo te tɪn

¹³ Abam nan fɔgɪ á ja á wɔbɔŋa, sɪ á taá ma tɔŋɪ á pa Wε. Pɪnɪ-na á titɪ sɪ á tiŋɪ á tɪna maama wɔŋo kulɔ Wε na wú ba Dɪ pa abam zaanɪ tɪn baŋa nɪ, maŋa kalɔ Zezi Kriisi na wú joori o ba tɪn.

¹⁴ Taá sɛ-na á Ko Wε ni. Á daa yɪ taá ŋwɪ nɪ á dɛen na wɔ lwarɪ Wε cɪga kam yɪ á fra zɔɔrɪ wɔ-yɔɔrɔ tɪlɔ tɪn.

¹⁵ Á nan taá ŋwɪ dɪ wɔ-pɔŋo wɔŋo maama wɔnɪ, nɪ á Ko Wε dɪlɔ na bɛŋɪ abam sɪ á taá yɪ Dɪ nɔɔna tɪn na jɪgɪ wɔ-pɔŋo te tɪn.

¹⁶ Kɔ nan maŋɪ kɔ pɔpɔnɪ Wε tɔnɔ kum wɔnɪ kɔ wɪ: «Á taá yɪ wɔ-pɔŋo tiinə, sɪ amɔ Baŋa-Wε yɪ wɔ-pɔŋo tu mu.»

¹⁷ Abam na yɛni á loori Wε, á bə-Dɪ nɪ á Ko mu, yɪ dɪntɔ nan mu wú dɪ nabiinə maama sarɪya sɪ kɔ maŋɪ dɪ ba titɔŋa na yɪ te tɪn, yɪ Dɪ ba kuri nɔɔna daanɪ. Kuntu, á ta na wɔ lɔgɔ baŋa nɪ maŋa kalɔ tɪn, kɔ maŋɪ sɪ á taá kwarɪ Wε kulɔ maama á na kɪ tɪn wɔnɪ.

¹⁸ Á ye nɪ Wε vrɪ abam sɪ á daa yɪ taá togɪ cullu tɪlɔ na nunɪ á nabaara bam jɪŋa nɪ tɪn mu. Wε na lɪ abam wɔ-yɔɔrɔ tɪm kuntu wɔnɪ tɪn, kɔ dai lɔgɔ baŋa

səbu naa səbu-siŋa, wəənu tɪɓ na wai ti cɔgi tɪn, mu DI me DI ŋwi DI vri abam.

¹⁹ We nan me Zezi Krisi jana kam mu DI ma vri abam, yi kantu tiini ka jigi dam. Zezi na jigi kaanum kuntu tɪn, o nyi di pəɓbu wɔɓ na tiini o lana fasti yi kulɔkulɔ tərə ku na yi balɔɔ o yira ni tɪn mu.

²⁰ We maŋi DI kuri wɔntu mu ku loori lugu pulim, si o vri nɔɔna ba lwarim wɔni. Ku daari lugu banja kweelim maŋa kam laan nan na yi tɪn, We pe á lwar-o, si o vri abam.

²¹ Á nan de Zezi ŋwaani mu á ki á wɔ-didba di We. Dintu mu bi-o DI pa o yagi tɔni, yi DI daari DI pa o na paari-zulə. Ku ma pai á siini á jigi wɔ-didba di tina We tee ni.

²² Abam na se We ciga kam tɪn mu pe á bicara fɔgi ya kwe, ku pa á jigi sono ciga ciga di á ko-biə balu na yi We nɔɔna tɪn. Kuntu tɪn, á taá tiini á soe daani di á bicara maama.

²³ Abam na jigi We ŋwi-dɔŋa kam tɪn, ka kuri wɔ nunji nabiinə balu na tu tɪn te, ka nan ba cɔga. Ku yi We kwərə kam na pai ŋwia yi ka wɔra maŋa maama tɪn ŋwaani mu á ne ŋwi-dɔŋa kam kuntu.

²⁴ Ku nan pɔpɔni We tɔno kum wɔni ku wɪ: «Ku na yi nabiinə, bantɔ nyi di gaa mu yi ba ba daani ba tua. Ba ninwaŋa maa ba daani ka kea,

nɪnɛni ga-punnu tɪm na yi te tɪn.

Gaa kum na yəni ku kwaari, ku punnu tɪm wó siiri mu.

²⁵ Ku nan na yi We kwərə kam,

kantɔ wó ta wɔra si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tɪn.»

Kwərə kam kuntu mu yi kwər-ywəŋə kalu ba na bri abam tɪn.

2

¹ Kuntu ŋwaani á ja á tɪtɪ di pu-siŋa dwi maama di sisina, si á yi taá yi pipirinyina, naa á taá jigi wɔ-gɔɔ, naa á taá yi bɪbari-nyina.

² Pa-na á fra taa zɔuri We kwərə kam yiranɪ, ni busisiŋa fra na zɔuri o nu yɪɪ te tɪn. Kuntu mu wó pa á wɔbɔŋa bi di We ciga kam, si á na vrim fasti.

³ Ku pɔpɔni We tɔno kum wɔni ku wɪ: «Abam maŋi á maani dí Yuutu wum na tiini o yi lanyiranɪ te tɪn.»

Balu na se Zezi tɪn mu yi We nɔɔna

⁴ Nan twe-na dí Yuutu Zezi, si wum mu yi ŋwia tu, yi o nyi di kandwe dilu nabiinə na vɪn tɪn. We nan maŋi DI kuri wɔntu mu, yi o jigi kuri di DI ku ja gaali.

⁵ Abam di na jigi We ŋwi-dɔŋa kam tɪn, yagi-na si We kwe abam nɪnɛni kandwa yalu DI na wɔra DI maa lo DI digə kalu DI Joro kum na wó ta zɔuri ka wɔni tɪn. Kuntu, á laan wó ta yi We kaanum tiinə, yi á na wó ta kaani-DI te tɪn mu yi si á taá zuli-DI di á bicara maama, yi ku poli

DI wɔ á na ηwɪ dɪ Zezi Krisi tɪn ηwaanɪ.

⁶ Kɔ maɲɪ kɔ pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Nii-na, amɔ We lagɪ a cwi kandwe dɪlɔ na tiini dɪ lana tɪn,

sɪ a ma lɔ sɔɲɔ Siyɔn nɪ.

Amɔ kuri kandwe dɪm kɔntɔ,

yɪ dɪntɔ mɔ yɪ kandwe dɪlɔ na paɪ digə kam zɪga lana tɪn.

Wɔlɔ nan na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ wɔlɔ na yɪ kandwe dɪm kɔntɔ tɪn,

cavɪra bá fɔgɪ ya ja kɔntɔ tu.»

⁷ Kɔ na yɪ abam balɔ na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪd-o tɪn, o jɪgɪ kuri zanzan dɪ abam. Kɔ daari, kɔ na yɪ balɔ na vɪ-o tɪn, kɔ nyɪ dɪ kɔ na pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Kandwe dɪlɔ lwara na vɪn tɪn laan mɔ joori dɪ ba dɪ jɪ kandwe dɪlɔ na paɪ digə kam dana yɪ ka zɪga lana tɪn.»

⁸ Kɔ na yɪ balɔ na vɪ-o tɪn, kɔ pɔpɔnɪ kɔ wɪ:

«O yɪ kandwe dɪlɔ ba na wɔ magɪ ba tɪtɪ dɪ dɪ ba tu tɪga nɪ tɪn.»

Kɔ yɪ ba na wɔ sɛ We kwərə kam tɪn ηwaanɪ mɔ baá tu kɔntɔ. Kɔ maa maɲɪ sɪ kɔ kɪ-ba kɔntɔ mɔ.

⁹ Kɔ daari kɔ na yɪ abam, abam yɪ dwi dɪlɔ We tɪtɪ na kuri tɪn.

DI maa pa á yɪ DI kaanɪm tiinə balɔ na tɔɲɪ DI paari dɪm ηwaanɪ tɪn.

Á maa kwəri á yɪ dwi tiinə balɔ We tɪtɪ na lɪ sɪ á taá yɪ nɔɔna balɔ na yɪ DI nyɪm tɪn.

We bəɲɪ abam DI pa á nunɪ lim wɔnɪ, yɪ DI daari DI pa á ηwɪ DI pooni dɪlɔ na lana tɪn wɔnɪ, sɪ á laan wanɪ á pa nɔɔna lwarɪ wo-kamunə yalɔ DI na kɪ tɪn.

¹⁰ Abam deen ya dai We nɔɔna, yɪ á laan ba á jɪ DI nɔɔna. Abam deen ya dai balɔ We na jɪgɪ á ηwanja tɪn, yɪ DI laan ba DI duri á ηwanja.

Dí na maɲɪ sɪ dí ηwɪa taa yɪ te nɔɔna maama yigə nɪ tɪn

¹¹ A badon-sonnu-ba, abam na yɪ vərə lɔgɔ banja nɪ yɪ á ba jɪgɪ kugu je tɪn, a loori abam sɪ á ja á tɪtɪ dɪ á fra na zɔvɪ lɔgɔ banja wo-yɔɔrɔ tɪlɔ tɪn. Tɪntɔ mɔ kwaanɪ sɪ tɪ cɔgɪ á ηwɪa.

¹² Á pa-na á kikiə maama taa lana balɔ na ba tɔgɪ We tɪn tɪtari nɪ. Kɔntɔ mɔ, ba na yáali abam ba wɪ á yɪ wo-lwaanɔ kərə, ba laan wɔ ba ba lwarɪ á kəm-laarɔ na yɪ te tɪn, yɪ ba daari ba zuli We maɲa kalɔ DI na lagɪ DI ba tɪn.

¹³⁻¹⁴ Kɔ na yɪ nɔɔna balɔ maama na jɪgɪ nɪ sɪ ba taa te ba donnə tɪn, sɪ á taá sɛ ba nɪ á na tɔgɪ dí Yuutu wɔm tɪn ηwaanɪ. Kɔ na yɪ Pa-farɔ wɔlɔ na te tɪv kɔm maama tɪn, dɪ o dɪdeera balɔ o na pɛ-ba dam tɪn, sɪ á taá nɪgɪ ba maama. O tiɲɪ bantɔ sɪ ba taa vanɪ balɔ na kɪ balɔrɔ tɪn zwa mɔ, sɪ ba daari ba taa tee balɔ na kɪ lanyɪranɪ tɪn.

¹⁵ We wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn mɔ yɪ sɪ á pa á kikiə taa

lana, sɩ kɩ wani kɩ pa nɔn-
jwæru pu ba niə dɩ ba bitar-
yɔɔru tɩlɩ ba na ŋɔɔni abam
baŋa ni tɩn.

16 Abam yɩ balɩ na te á tɩtɩ
tɩn mu, yɩ á ŋwɩa kam maŋɩ
sɩ ka taa yɩ kuntu doŋ mu. Á
nan yɩ tɔgɩ kuntu ŋwaani á
buŋɩ ni á jɩgɩ cwəŋə sɩ á kɩ
kəm-balwaarɩ. Á nan pa-na
á kikiə taa lana, á na yɩ We
tɩntuŋna tɩn ŋwaani.

17 Á taá zuli nɔɔna maama.
Á taá soe balɩ maama na yɩ á
ko-biə Zezi cwəŋə kam
wɔni tɩn.

Taa kwarɩ-na We.

Á taá zuli-na Pa-faru wɔm.

*Dɩbam maŋɩ sɩ dí lwani
Zezi mu dí yaara wɔni*

18 Abam balɩ na yɩ
tɩntuŋna tɩn maŋɩ sɩ á taá
se á yum tiinə niə, sɩ á taá
nɩgɩ-ba lanyɩrani, kɩ na yɩ
balɩ na jɩgɩ wɩ-bono yɩ ba
kɩ abam lanyɩrani, naa kɩ
zɩ yɩ balɩ kəm na cana dɩ
abam tɩn dɩ.

19 Ba na yaari abam vwan
yaara á na se We tɩn ŋwaani
yɩ á vɔ pu-dɩa, kuntu yɩ kulɩ
na lana tɩn We yigə ni.

20 Abam nan na kɩ balɔɔ
yɩ ba vanɩ á zwe kɩ ŋwaani,
yɩ á na maŋɩ á vɔ á wɩ
dɩ yaara yam kuntu dɩ, kɩ
jɩgɩ kuri na? Kɩ daari á na
kɩ lanyɩrani yɩ ba ta yaari
abam, yɩ á na vɔgɩ á wɩ,
kuntu lana We yigə ni.

21 We na bəŋɩ abam sɩ á
taá tɔgɩ-Dɩ tɩn, kɩ yɩ sɩ á vɔ
á wɩ mu yaara wɔni. Zezi
Krisi tɩtɩ dɛen maŋɩ o yaari
abam ŋwaani, sɩ kɩ pa á taá

tɔgɩ o na-bwərə mu á lwani
o dɛen na kɩ te tɩn:

22 Wɔntɩ nan wɩ kɩ lwarɩm
dɩ finfin dɩ,

yɩ o ni-taani ba jɩgɩ vwan.

23 Nɔɔna dɛen maa jɩg-o ba
twɩa,

yɩ o wɩ tɔgɩ o twɩ-ba.

Ba ma kwəri ba bɛes-o,

yɩ o wɩ ləri-ba balɔɔ.

O nan kɩ o tɩtɩ mu We jɩŋa
ni,

dɩntɩ mu yɩ dɩlɩ na tɔgɩ cɩga
Dɩ ma dɩ nɔɔna sariya
tɩn.

24 Zezi Krisi mu jonɩ dɩbam
lwarɩm o tɩ tɩbɩn-daa yuu ni
dɩbam ŋwaani. O kɩ kuntu
sɩ kɩ pa lwarɩm daa mu yɩ
taa te dɩbam. Kuntu, kɩ na
yɩ lwarɩm jəgə ni, dɩbam nyɩ
ni twa mu te, yɩ dí laan daari
dí taá jɩgɩ ŋwɩa kalɩ na tɔgɩ
cɩga tɩn We yigə ni. Ba na
pogili Zezi yɩra yam tɩbɩn-
dagara baŋa ni tɩn mu pe
abam na yazurə.

25 Abam ya nyɩ dɩ peeni sɩlɩ
na je tɩn mu. Á laan ma joori
á ba á kɩ á tɩtɩ Zezi jɩŋa ni,
wɩlɩ na yɩ abam nayɩru yɩ o
nii abam baŋa ni tɩn.

3

*Kaana dɩ ba banna na
maŋɩ sɩ ba taa nɩgɩ daani te
tɩn*

1 Abam balɩ na yɩ kaana
tɩn, abam dɩ maŋɩ sɩ á taá se
á banna ni kuntu, sɩ kɩ pa
á banna bam badaara ya na
vɩn We taani dim, sɩ ba laan
na á kəm-laarɩ tum, sɩ kɩ pa
ba ba ba se We, dɩ á na maŋɩ
á wɩ puri á ni dɩ.

² Ba nan wó maani ba lwarɩ ni á nigi-ba yi á sɩni á tɔgi cɩga cwəŋə.

³ Abam yi zaɲi á kwe á wɔbɔŋa á tiɲi ninwaɲa zɩla baɲa ni, ku na yi á na wó kwe á yuni te, di á na wó ki səbu-sɩɲa zwa-kwana di səbu-sɩɲa wəənu á yira ni te tɩn, di á na wó ta zɔɔri gwarlaaru te tɩn.

⁴ Abam nan maɲi si á kwe á bɩcara mu lanyɩrani, si á taá jigi wɔ-bono di wɔ-zuru. Á na fɔgi á kwe á bɩcara yi ya lamma kuntu doɲ, ya lam dɩm daa bá cɔgi, yi kuú ta jigi kuri lanyɩrani We tee ni.

⁵ Faɲa faɲa kaana balu ya na yi We nɔɔna yi ba jigi tɩna di We tɩn di deen kwe ba bɩcara kuntu doɲ mu, di ba na se ba banna ni tɩn.

⁶ Sara deen ki kuntu mu, yi o se o baru Abraham ni, di o na bæ-o ni o yuutu tɩn. Abam di nan yi wɔntu biə mu, di á na ki kəm-laaru yi á wɔ pɛ fɔɔni zɔ abam di kulɔkulɔ.

⁷ Abam balu di na yi kənbanna tɩn maɲi si á taá nigi á kaana bam kuntu doɲ mu. Á na zɔɔri di á kaana bam tɩn, á taá ye ni ba ba dana ni abam te. Ba nan wó wəli di abam ba na We ɲwi-dɔŋa kam di DI zaani dɩm. Kuntu tɩn, taá zuli-na-ba, si kulɔkulɔ yi cɔ abam We-loro.

Dí taá ki lanyɩrani di dí zɩ maɲi dí yaari di

⁸ A na lagu a ta kulɔ a ma kweeli tɩn mu yi si abam maama taá jigi wɔbɔŋ-dɩdwi, si á taá jigi

da-ɲwaɲa, si á taá soe daani á na yi da-ko-biə Zezi ɲwaanɩ tɩn. Á taá duri da-yibwəŋə, si á daari á taá tu á tɩti da tee ni.

⁹ Nɔɔnu na ki abam wo-lɔŋɔ, si á di daa yi joori á ki-o wo-lɔŋɔ á ma ɲwi. Nɔɔnu na twi abam, á di daa yi tɔgi á twi-o, si á daari á loori We á pa-o si DI ki-o lanyɩrani, si ku yi kuntu ɲwaanɩ mu We bəɲi abam si á taá tɔgi-DI, yi abam di wó ba á jonji lanyɩrani We tee ni.

¹⁰ Ku pɔpɔni We tɔŋɔ kum wɔntu ku wi:

«Nɔɔnu wɔlu maama na lagu si o na o ɲwia ywəəni di wɔpolo tɩn maɲi si o ja o tɩti di wo-balwaarɩ taani di vwan fɔm mu.

¹¹ Kuntu tu maɲi si o yagi kəm-balwaarɩ, si o daari o taa ki lanyɩrani, si o kwaanɩ o taa jigi ywəəni di nɔɔna maama.

¹² Bɛɲwaanɩ dí Yuutu Baɲa-We nii balu na tɔgi cɩga tɩn baɲa ni mu, yi DI cəgi ba loro.

Ku nan na yi balu na ki kəm-balwaarɩ tɩn, DI yigə tərə di ba.»

¹³ Wɔɔ mu wó wanɩ o ki abam wo-lɔŋɔ di á na tiini á kwaanɩ á ki lanyɩrani?

¹⁴ Abam nan na maɲi á na yaara á na ki lanyɩrani tɩn ɲwaanɩ mu di, á daa ta jigi yu-yoŋo. Á nan yi taá fɔna di ba, naa á pa á wɔbɔŋa vugimi.

¹⁵ Taá zuli-na á Yuutu Zezi Kriɩ di á bɩcara maama. Nan ti-na á yigə maɲa

maama, si á wanti á leri nɔɔnu wɔɔw maama na wɔ bwe abam si o lwarɪ tɪna yalɔ á na jɪgɪ dɪ Wɛ tɪn na yɪ te tɪn.

16 Á nan leri kuntu tu dɪ wɔ-bono dɪ zulɔ. Á taá kɪ wænu tɪɔ á na ye á bɪcara nɪ nɪ tɪ lana tɪn, si kɔ pa cavura ja balɔ na culi abam dɪ á kəm-laaru tum Zezi Krisi ɲwaani tɪn.

17 Á na kɪ lanyirani yɪ ba yaari abam kɔ ɲwaani yɪ kɔ yɪ Wɛ wɔɔɲa, kɔ garɪ á na kɪ kəm-balwaaru yɪ á yaari tɪ ɲwaani.

18 Zezi Krisi deen nan tɪgɪ bɪdwi mu o ma saari nabiinɔ lwarɪm. Kɔ maa yɪ nɔn-ɲum mu leri nɔn-balwaaru yuu nɪ o tɪ, yɪ o wanti o kɪ-ba Wɛ jɪɲa nɪ. Ba gu-o mu, yɪ Wɛ Joro kum joori kɔ pa-o ɲwɪa.

19 O laan ma togi Dɪ Joro kum kuntu dam ɲwaani o vu nɔɔna balɔ jwæru ba deen na pɪ curu nɪ tɪn te, yɪ o toɔɔl Wɛ kwærɔ kam o bɪ-ba.

20 Kɔ yɪ nɔɔna balɔ deen na vɪn Wɛ ni tɪn jwæru mu kuntu. Kɔ yɪ maɲa kalɔ Wɛ na pɪnɪ Dɪ banɪ yɪ Nowe wɔra o paɪ naboro kamunu kum si o ma joni o ɲwɪa tɪn mu. Nɔɔna balɔ deen na zu naboro kum wɔ tɪn yɪ nana má má mu, yɪ Wɛ togi na bam baɲa Dɪ vɪ ba ɲwɪa.

21 Kuntu yɪ nyɪnyɔgɔ mu, kɔ na mɛ kɔ bɪ nɪ abam dɪ na pɛ ba miisi abam na wɔnɪ tɪn mu pɛ Wɛ vɪ abam Zezi Krisi na bi o yagɪ tɔnɪ tɪn ɲwaani. Ba na miisi abam na wɔnɪ tɪn, kɔ dai si á ma swe á yɪra digiru. Kɔ nan yɪ

á goni ni mu dɪ Wɛ, si á taá togi-Dɪ dɪ wɔ-ponɔ.

22 Zezi Krisi mu diini Wɛ-ɔɔɔ o joni Wɛ jazɪm nɪ, yɪ malesɪ dɪ dɪdeera dɪ wænu tɪɔ maama na jɪgɪ dam tɪn wɔ o dam kuri nɪ.

4

Dɪ manɪ si dɪ taá ɲwɪ nɪ Wɛ wɔɔɲa na lagɪ te tɪn mu

1 Kuntu, abam manɪ á lwarɪ Zezi Krisi na ne yaara o yɪra wɔnɪ te tɪn. Kɔ manɪ si abam dɪ taá jɪgɪ wɔntu wɔɔɲa yam donɪ, si á ma fogɪ á cɪ á tɪtɪ yaara wɔnɪ. Bɛɲwaani, nɔɔnu wɔɔw na ne yaara o yɪra wɔnɪ tɪn, lwarɪm daa ba te kuntu tu.

2 Kuntu, abam daa ta na jɪgɪ ɲwɪa lɔgɔ baɲa nɪ tɪn, á daa wɔ manɪ si á taá togi wo-yɔɔru tɪɔ nabiinɔ fra na zuɔru tɪn. Á manɪ si á taá togi Wɛ wɔɔɲa na lagɪ kulɔ tɪn mu.

3 Abam deen cɔgɪ á ɲwɪa kam maɲa zanzan, dɪ á na yɔni á togi cwe silɔ balɔ na yɔri Wɛ tɪn na lagɪ si ba taa togi tɪn. Abam deen yɔni á kɪ wo-digiru kikiɔ dɪ wo-yɔɔru tɪɔ maama á fra na zuɔru tɪn. Á deen maa yɪ sa-nyɔra, yɪ á yɪ nɔn-kwælu á nyɔ sana á bugɔ. Á maa kwæri á togi jwænɔ kaanɪm, mu kulɔ Wɛ wɔɔɲa na vai tɪn.

4 Kɔ daari lele kuntu, á daa na ba togi dɪ balɔ na yɔri Wɛ á kɪ wo-zɔɔna kikiɔ kuntu donɪ tɪn, kɔ kɪ-ba yæu mu, kɔ pa ba jɪgɪ abam ba twɪa.

5 Bantu nan wɔ ba ba zigɪ Wɛ yigɔ nɪ yɪ ba tulɪ ba

kwəri. Dɪntv nan ti DI yigə sɪ DI di nabiinə sarɪya, kv na yɪ balv na ŋwɪ dɪ balv na maŋɪ ba ti tɪn dɪ.

⁶ Kv yɪ kɪntv ŋwaanɪ mv ba dɛɛn tɔɔlɪ Wɛ kwər-ywəŋə kam ba brɪ balv na tɪgɪ tɪn dɪ. Bantv yɪra yam mv tɪga, nɪnɛɛnɪ nabiinə maama na maŋɪ sɪ ba ti ba lwarɪm ŋwaanɪ te tɪn. Ba nan na ni Wɛ kwər-ywəŋə kam tɪn, kv yɪ sɪ ba jwəəru tɪm laan mv na Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kam.

⁷ Lvgv baŋa dɪ kv wəənu maama tiim twɛ. Nan fɔgɪ-na á ja á wɔbɔŋa sɪ á taá jɪgɪ yawala dɪ Wɛ-loro.

⁸ Kvlv na dwe maama tɪn yɪ sɪ á taá soe daanɪ dɪ á wɔ maama. Bɛŋwaanɪ, á na soe daanɪ, kvú pa á donnə na kɪ kəm-balwaarv tɪlv zanzan tɪn daa bá ta wɔ á wɔbɔŋa nɪ.

⁹ Taá kɪ-na vərə voro, sɪ pɔpɔna taa təri á tɪtarɪ nɪ.

¹⁰ Abam dɪdva dɪdva na jonɪ pɛɛrɪ dɪlv Wɛ tee nɪ tɪn, á taá ma-dɪ á tɔŋɪ á wəli daanɪ. Kɪntv, á taá yɪ tɪntɔŋ-ŋɔna balv na jonɪ Wɛ pɛɛra yam dwi təri təri á ma tɔŋɪ DI na lagɪ te tɪn.

¹¹ Abam wɔlv Wɛ na pɛ-o pɛɛrɪ sɪ o taa wai o ŋɔɔnɪ o brɪ nɔɔna tɪn maŋɪ sɪ o taa ŋɔɔnɪ Wɛ kwərə kam mv. Wɔlv Wɛ na pɛ sɪ o taa tɔŋɪ o wəli o donnə tɪn dɪ maŋɪ sɪ o taa maɪ dam dɪlv Wɛ na pɛ-o tɪn mv o ma tɔŋa. Kɪntv wú pa nɔɔna taa zuli Wɛ wɔŋo maama wɔnɪ Zezi Krisi yɪrɪ ŋwaanɪ. Wɔntv nan mv te zulə dɪ dam sɪ kv

taa ve maŋa kalv na ba ti tɪn. Amina.

Wɔlv na yaari Zezi Krisi ŋwaanɪ tɪn jɪgɪ yu-yoŋo

¹² A badon-sonnu-ba, á yɪ pa kv sv abam dɪ can-kamunu na yɪ abam. Á nan yɪ pa kv sɔɔrɪ abam, nɪnɛɛnɪ kv yɪ wo-kɪnkagɪ mv te.

¹³ Taá kɪ-na wɔpɔlo dɪ abam na tɔgɪ á na Zezi Krisi yaara yam doŋ tɪn. Kɪntv, Zezi Krisi na joori o ba yɪ o paari zulə yam na wú ba ya brɪ jaja maŋa kalv tɪn, á wɔpɔlo kɪm laan wú tiini kv gaalɪ.

¹⁴ Nɔɔna nan na twɪ abam á na yɪ Zezi Krisi nɔɔna tɪn ŋwaanɪ, á jɪgɪ yu-yoŋo, bɛŋwaanɪ Wɛ Joro kɪm na jɪgɪ paari-zulə tɪn wɔ abam tee nɪ.

¹⁵ Abam wɔlv na nɛ yaara, sɪ kv yɪ zanɪ kv taa yɪ nɔn-gura ŋwaanɪ, naa ŋwɪtɪnɪ naa wo-balwaarv kəm naa bɪbara ŋwaanɪ.

¹⁶ Abam wɔlv nan na yaari o na yɪ Zezi Krisi nɔɔnv tɪn ŋwaanɪ, o yɪ pa cavura taa jɪg-o kv ŋwaanɪ. Kɪntv tu nan maŋɪ sɪ o pa Wɛ zulə dɪ nɔɔna na bə-o nɪ Krisi bu tɪn.

¹⁷ Maŋa kam yɪə sɪ Wɛ dɪ nabiinə sarɪya. Kv nan yɪ DI tɪtɪ nɔɔna bam baŋa nɪ mv DI lagɪ DI puli. Kv nan na wú puli dɪbam tee nɪ mv tɪn, kv laan na tu kv yɪ balv na vɪn Wɛ kwər-ywəŋə kam tɪn, kvú ta yɪ ta mv dɪ bantv? Kv bá tiini kv kɪ cam dɪ ba cɪga?

¹⁸ Kv pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɪm wɔnɪ kv wɪ:

«Kɔ na ɕe mu, yi non-ɲona
na ɲwɪa We tee ni tin,
balu laan na vin We yi ba yi
non-balwaarɔ tin,
kɔv kɪ-ba tɛ?»

¹⁹ Kɔntɔ, balu na ne yaara
ni We wɔbɔɲa na lagi te tin
manɪ sɪ ba taa kɪ lanyɪranɪ
mu, sɪ ba kɪ ba tɪtɪ ba naanɔ
We ɲɪɲa ni. DI bá kwanɪ DI
ni dum DI na goni tin.

5

*We nɔɔna na manɪ sɪ ba
taa ɲwɪ daanɪ te tin*

¹ Amɔ lagi a ɲɔɔni dɪ balu
na yi Zezi kɔɔɔ kum nakwa
abam titari ni tin mu. Amɔ
dɪ yi nakwɪ mu. Amɔ yi
deen ne Zezi Krisi na yaari te
o ti tin, yi a laan bri nɔɔna o
ɕiga kam. Amɔ nan wó tɔɔi
a na o paari-zulɔ yam ya na
wó ba ya bri jaja tin.

² A nan loori abam balu na
yi nakwa tin, sɪ á taá nii We
non-kɔɔɔ kum DI na kɪ á ɲɪɲa
ni tin baɲa ni, ni nayɪra na
nii ba peeni baɲa ni te tin.
Kɔ nan dai dɪ fifiɔn mu á
wó ta maa nii-ba, kɔ yi sɪ
á wɔbɔɲa mu taa lagi titɔɲɪ
dum ni We na lagi te tin. Kɔ
dai sɪ á taá tɔɲɪ sɔbu-lagi
ɲwaani. Á pa kɔ taa yi á na
soe titɔɲɪ dum tin ɲwaani.

³ Á yi taá kɪ dam dɪ balu
á na nii ba baɲa ni tin, á
nan taá jigi nyinyɔɔ kulu
na lana tin, sɪ ba wanɪ ba taa
lwɔni abam na yi te tin.

⁴ Kɔntɔ tin, abam Nayɪri-
pe wum na joori o ba, o laan
wó pa abam pɛɛri dilɔ lam
na bá fɔɔi dɪ ti yi dɪ jigi
paari-zulɔ tin.

⁵ Abam balu dɪ na yi non-
dɔnnɔ tin manɪ sɪ á taá se á
nakwa bam ni mu. Kɔ nan
manɪ sɪ abam maama taá tu
á tɪtɪ mu á pa daani, sɪ á taá
tɔɲɪ á wɔli daani. Bɛɲwaani
kɔ pɔpɔni We tɔnɔ kum
wɔni kɔ wɪ:

«We culi balu na kɪ kamunni
tin,

yi DI daari DI kɪ balu na tu
ba tɪtɪ tin lanyɪranɪ.»

⁶ Kɔntɔ ɲwaani, taá tu-na á
tɪtɪ, sɪ á daari á kɪ á tɪtɪ
Dam-Panɲwa Tu We ɲɪɲa ni,
sɪ dintɔ manɪ kam na tu ka
yi, DI laan wó zɔɲɪ abam DI
pa á na zulɔ.

⁷ Liɔ yalu maama na jigi
abam tin, á kwe-ya á pa We,
sɪ dintɔ mu nii abam baɲa
ni.

⁸ Nan ja-na á wɔbɔɲa
lanyɪranɪ, sɪ á fɔɔi á ɕɪ á
tɪtɪ, sɪ sɔtaani na yi abam
dum tin kari dɪ kaagi mu dɪ
lagi cwɔɲɔ sɪ dɪ cɔɔi abam,
nɪnɛɛni kana na jigi nyonɔ
yi kɔ kari kɔ kaagi kɔ lagi
varɪm sɪ kɔ zi te tin.

⁹ Nan zigi-na kɔɲkɔɲ dɪ
wɔ-dɪdɔ sɪ á vi-dɪ, sɪ á
lwarɪ ni á ko-biɔ balu na wɔ
lɔɔɔ baɲa je sum maama ni
tin dɪ jigi yaara yantɔ don
mu.

¹⁰ Abam nan na yaari
manɪ funfɪn, We dilɔ na
zɔni nabiinɔ dɪ DI zaani dilɔ
na daga tin laan wó pa á
bɪcara fɔɔi ya kwe. DI wó
pa abam dam, sɪ á taá zigi
kɔɲkɔɲ wɔɲɔ maama wɔni.
Dintɔ mu bɔɲɪ abam sɪ á tɔɔi
á na DI paari-zulɔ yalu na ba
ti tin, á na ɲwɪ dɪ Zezi Krisi
tin ɲwaani.

¹¹ Dintu mu jigi dam si ku
taa ve maŋa kalu na ba ti tun.
Amina.

Tiim kwara

¹² Amu pe Siliven mu
pupuni tonu kuntu, si a pa
abam. Wuntu mu yi di ko-
bu wulu amu na ye ni o yi
ciga tu We cwaha kam wuni
tun. A pupuni taani dintu
finfun mu si a ma pa abam
na baari, si a daari a pa a
lwaru ni ciga kalu a na se
tin mu yi We zaani dim ciga
ciga. Nan fogi-na a ta a jigi
ciga kam kuntu.

¹³ We kogo kulu na wu
Babilonu ni yi We kuri-ba ni
Di na kuri abam di te tin
joni abam. Mariki wulu na
yi amu bu We cwaha kam
nwaani tin di joni abam.

¹⁴ A na jeeri daani, si a ta a
joni daani di sono.

Abam balu maama na yi
Zezi Kisi nona tin, We wu
pa abam yazura.

**Tɔno kulu
PIYEEɩ
na pupɔni o ki bile
tun
Tɔno kulu
Piyeerɩ na
pupɔni o ki bile
tun na bri dɩbam
kulu tun mu tuntu**

Piyeerɩ deen pupɔni tɔno kuntu balu maama na togi Zezi tun nwaani mu. Vwan zaasum tiinə zanzan deen tu ba zu Zezi noona bam wɔni. Ba zaasum dim ma pa noona ki wo-digiru kikiə dwi maama.

Dí na manɩ si dí ki te si dí vin zaasum dim kuntu tun, ku yi si dí taa ve yigə Zezi cwəŋə kam wɔni si dí lwarɩ o ciga kam dí wəli da, ni balu yi na ne Zezi tun na bri dɩbam te tun.

Piyeerɩ de yigə o bri We noona ni ba manɩ si ba taa nwi ni We na lagi te tun mu, si ba taa zigɩ kəŋkəŋ ciga kalu Zezi tintuŋna bam na bri-ba tun wɔni (pɔɔrim 1).

O ma daari o ci vwan zaasum tiinə bam di wo-balwaarɩ tɩb ba na jaani ba zu We noona bam titari tun (pɔɔrim 2).

O laan ma bri ni noona balu na te ba wi: «Zezi daa bá joori o ba» tun, ku yi vwan mu. Zezi na daani yi o ta wu tu tun, ku yi o ki wo-zuru mu di noona, si ku pa ba maama na cwəŋə ba ləni ba wɔru ba yagi kəm-balwaarɩ si We vri-ba (pɔɔrim 3).

¹ Amɔ Simɔn Piyeerɩ mu pupɔni tɔno kuntu. A yi Zezi Krisi gamba-sono mu, yi a kwəri a yi o tintuŋɔ wulu o na kuri tun. Amɔ pupɔni a pa abam balu We na pe á jigɩ wu-didua di Zezi Krisi ku manɩ di dɩbam di na jigɩ wu-didua did-o te tun, o na yi ciga tu tun nwaani. Wɔntu mu yi dɩbam Tu We di dí Vɩruɔ.

² We wó pa abam yu-yoŋo di yazurə ku ja gaali, di á na tu á lwarɩ-DI yi á ta kwəri á lwarɩ dí Yuutu Zezi tun.

Dí manɩ si dí taá nwi si ku manɩ di We na lagi te tun

³ We dam tu Zezi Krisi pe dɩbam woŋo kulu maama na paí dí jigɩ nwi We tee ni yi dí daari dí togi DI cwəŋə lanyiranɩ tun, di o na pe dí lwarɩ Baŋa-We dɩb na kuri dɩbam si dí togi dí na DI paari-zulə, si dí taá ki lanyiranɩ ni dintu na ki lanyiranɩ te tun.

⁴ Ku togi DI zənə yam kuntu nwaani mu, yi DI pa dɩbam wo-laaru tɩb na tiini ti jigɩ kuri yi DI ya go ni si DI pa dɩbam tun. DI zəni abam kuntu, si DI pa á wani á lu lugu baŋa wo-yoɔru tɩb fra na ganɩ noona ku paí ba wɔbuŋa cogɩ tun mu, si á daari á taá jigɩ We nwi kam á bicara ni.

⁵ Kuntu nwaani, á tiini á kwaanɩ

si á pa lanyiranɩ kəm togi di wəli á wu-didua kam á na manɩ á ki di We tun ni,

sɩ á wɛli yəno á lanyɪranɩ
kəm dɪm dɪ wɔni,

6 sɩ á daari á ja á titi á wɛli
á yəno kɔm wɔni,

sɩ á wɛli pu-dɩa á na jɪgi á
titi te tɪn wɔni,

sɩ á taá tɔgi Wɛ cwɛŋə
lanyɪranɩ á wɛli á pu-
dɩa kam dɪ wɔni,

7 sɩ á taá jɪgi á ko-biə ŋwana
á wɛli á na tɔgi Wɛ
cwɛŋə lanyɪranɩ te tɪn
wɔni,

sɩ á taá soe nɔɔna á wɛli á na
jɪgi da-ŋwana te tɪn dɪ
wɔni.

8 Abam na sɩni á jɪgi wo-
laaru tɪm kɔntu kɔ ja gaali,
tɩ wú cɩ abam sɩ á yɩ taá
yɩ yawɔri-nyina, yɩ kúv pa á
fɔgi á tiini á lwarɩ dí Yuutu
Zezi Krisi á wɛli da.

9 Nɔɔnu wɔlv nan na ba
jɪgi wo-laaru tɪm kɔntu tɪn,
kɔntu tu warɩ o lwarɩ Wɛ
cɩga kam, o nyɩ dɪ lilwe mu
te. O swe nɩ o dɛen na
kɩ lwarma yalv tɪn manɩ ya
saari.

10 Kɔntu ŋwaanɩ, a ko-biə-
ba, Wɛ na bɛŋi abam sɩ á
taá tɔgi-DI yɩ DI kuri abam
sɩ á taá yɩ DI nɔɔna tɪn,
kwaanɩ-na á pa á na tɔgi-DI
te tɪn tiini kɔ taa jɪgi kuri
lanyɪranɩ. Á na kwaanɩ á kɩ
kɔntu don, á daa bá ywəri
Wɛ cwɛŋə kam wɔni.

11 Kɔntu, Wɛ wú yagi
cwɛŋə DI pa abam fasi, sɩ
á na jɛŋə je Zezi Krisi paari
dɪm wɔni. Wɔntu mu yɩ
dɩbam Yuutu dɩ dí Vɪru,
yɩ o paari dɪm ba jɪgi tiim
maɲa dɩ maɲa.

12 Mu kɔ kuri amv joori
a paɩ á guli wo-laaru tɪm

kɔntu woŋo maɲa maama.
Abam nan manɩ á ye-tɩ, yɩ
á sɩni á tɔgi cɩga kalv á na
lwarɩ tɪn.

13 A nan buɲi nɩ kɔ lana, sɩ
amv ta na wɔ lɔgv baɲa nɩ
tɪn, sɩ a taa guli abam kɔntu
don, sɩ kɔ pa á taá jɪgi tɩ
wɔbuɲa.

14 A ye nɩ kɔ daa bá daani
sɩ a tɩ, nɩ dí Yuutu Zezi na pe
a lwarɩ te tɪn.

15 Amv nan wú kwaanɩ a
kɩ woŋo kulv na wɔ pa á
taá wai á guli wənu tɪm
kɔntu gulə maɲa maama
amv tɔvni kwaga nɩ tɪn.

*Dí na sɩni dí lwarɩ Zezi
cɩga kam te tɪn*

16 Dɩbam dɛen pe á lwarɩ
dí Yuutu Zezi na tu dɩ dam
nabiinə titari nɩ te tɪn. Dí na
pe á lwarɩ o cɩga kam kɔntu
tɪn, kɔ dai sɩswali mu dí
me dí bri abam nɩ nɔɔna na
mai ba titi swan ba bri te
tɪn. Dɩbam titi yɩ nan mu ne
o na jɪgi Wɛ paari-zulə cɩga
cɩga te tɪn.

17 Dí ma na Zezi na jonɩ
tiə dɩ zulə o Ko Wɛ tee nɩ
maɲa kalv o yibiyə na ləni
yɩ Paɲwa Baɲa-Wɛ ŋɔɔni DI
wɩ:

«Amv Bu mu tɪntu, a so-o dɩ
a wɔ maama.

Amv tiini a jɪgi wɔpolo did-
o.»

18 Dɩbam titi nɩ kwərə kam
kɔntu na ŋɔɔni Wɛ-sɔŋɔ nɩ
maɲa kalv dɩbam dɩ Zezi
dɛen na wɔ piu kulv Wɛ na
ŋɔɔni kɔ yuu nɩ tɪn.

19 Kɔntu, dí nan ta ye fasi
nɩ taani dɩlv Wɛ niɔŋnə
bam na bri faɲa faɲa tɪn
sɩni dɩ yɩ cɩga mu. Kɔ manɩ
sɩ á taá maani á nii dɩ na yɩ

te tɪn. Taani dɪntu nyi dɪ ba na tarigi kania ba zigi lim je ni yi ka pai pooni wura si ku vu ku yi ti-pura te tɪn mu. Zezi Krisi pooni dim laan wu ba dɪ taa wu á bicara ni, ni nanɔgo na funji yi pooni wura te tɪn.

²⁰ Kulɔ na dwe didi si á lwarɪ tɪn mu tintu: Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ma o titi wobuɲa yirani o bri We kwərə kalɔ na pupuni DI tɔnɔ kum wɔni tɪn kuri.

²¹ Benwaani We kwərə kam DI nijonɲə bam deen na tooli tɪn wu nuɲi nabiinə wobuɲa wɔni. Ku nan yi We Joro kum mu pe nɔɔna jigi dam yi ba wai ba tooli We titi kwərə kam.

2

Wwan zaasɪm tiinə na wó ba ba ganɪ nɔɔna te tɪn

(Zudi 4-13)

¹ Faɲa faɲa tɪn, nɔɔna deen mu wu We nɔɔna bam wɔni ba na bri ni ba yi We nijonɲə yi ba yagi ba dai. Wwan zaasɪm tiinə dɪ wó ɲɔ ba zu abam wɔni kuntu, yi ba ki swan ba bri abam zaasɪm dilɔ na dai We nyim yi dɪ cɔgi nɔɔna tɪn. Bantu mu vin ba Yuutu Zezi wɔlu na ɲwi ba lwarim jini si ba taa yi o nɔɔna tɪn. Kuntu ɲwaani ba kikiə yam wó pa We cɔgi-ba lila.

² Nɔɔna zanzan nan wó se ba tɔgi ba na bri kulɔ tɪn, yi ba dɪ ki ba wo-digiru kikiə yam kuntu doɲ. Ba na ki wəənu tilɔ tɪn wó pa nɔɔna taa yáali We zaasɪm dilɔ na yi ciga tɪn.

³ Wwan zaasɪm tiinə bam kuntu na yi wo-swən-nyina tɪn, baá kwaanɪ ba ma bitar-ywe ba ganɪ abam, si ba ma na nyɔɔri abam baɲa ni. We nan manɪ DI ti DI yigə faɲa faɲa si DI di bantɔ sarɪya, yi cam wó ba ba baɲa lila.

⁴ Ku nan na yi malesɪ silɔ deen na cɔgi tɪn dɪ, We wu yagi-sɪ. DI dɪ-sɪ DI yagi mintɔ ni mu, me ba na kwaanɪ-sɪ lim wɔni, si si taa wura taan, si ku vu ku yi DI sarɪya de dim tɪn.

⁵ We deen wu yagi faɲa faɲa nɔɔna balɔ na wu lɔgu baɲa ni yi ba ki lwarim tɪn. Nowe mu We vri DI wəli dɪ nɔɔna barpe, dɪ wɔntu na tooli We ciga kam o bri nɔɔna te tɪn. We ma daari DI cɔgi balɔ na vin DI ni tɪn, DI pa dua tiini ka ni yi na li lɔgu baɲa, yi ba maama ti.

⁶ Ku daa ta na yi nɔɔna balɔ deen na zuuri Sodɔm dɪ Gomɔɔri ni tɪn, We pe mini mu di ba je sim kuntu ku daari tintwarim yirani, si ku bri ni ba ba jigi bura. DI cɔgi-ba kuntu si ku taa yi maana mu ku pai balɔ maama na buɲi si ba vin DI ni tɪn.

⁷ DI ma daari DI vri Lotɪ ba wɔni. Wɔntu deen mu se We ciga kam, yi o wu tiini ku cɔgi dɪ nɔn-balwaarɔ tim na ki wo-digiru kikiə te tɪn.

⁸ O na yi nɔn-ɲum yi o zuuri dɪ ba tɪn, o nai ba kəm-lwaanɔ tim de maama yi o ni ba niə-bitari sim na yi te tɪn. Ku maa tiini ku jigi wu-cɔgo did-o dɪ ba na tuɲi ba cɔgi We cullu tim te tɪn.

⁹ Kuntu, dí Yuutu Baŋa-We wai DI vri balu na togi-DI tin si ba yi cögi di manjım dılu na yi-ba tin. Ku nan na yi balu na vi-DI tin, DI wai DI piuna yi DI cögi-ba si ku vu ku yi DI sariya de dım, si DI laan pa ba na cam.

¹⁰ Ku na dwe didi balu na togi wo-digiru kikiə yalu ba fra na zöuri yi ba ba lagi si ba se wulu na jigi ni ba baŋa ni tin, We wó pa ba na cam ku ja gaali.

Vwan zaasım tiinə bam kuntu ba kwari caviura, ba nan ba nigı nööŋ-nööŋu di. Ba maa ba kwari föüni si ba ŋöŋni ba twi didëera balu na wo weyuu tılampolo ni tin.

¹¹ Nan di We malesı sim na tiini si jigi dam si dwe vwan zaasım tiinə bam kuntu tin, si ba se si twi didëera bam kuntu si ŋöŋni ba woŋo dí Yuutu wöm yigə ni.

¹² Vwan zaasım tiinə bam yəni ba ŋöŋni ba twi wənu tılu ba na yəri ti kuri tin mu. Ba ma ki yoo yoo ni ga-vara na ba jigi wöbunja yi ba ki te tin. Ga-vara wura si nööna mu taa jaanı-ba ba gu. Nööna bam kuntu di nan wó cögi ni ga-vara mu te.

¹³ We wó pa ba na yaara si ku manjı di ba di na pe nööna na yaara te tin. Ba ma ki wöpolo di wo-digiru tılu ba fra na zöuri tin, yi ba ki-ti jaja wia titari ni. Ba kəm dım yi digiru di caviura mu abam titari ni, manja kalu á na yəni á la daanı si á di wödiu yi ba ta ki wöpolo di ba lwarım dım tin.

¹⁴ Bantu wöbunja zu boorim kikiə yıranı mu. Ba bri ba ba jigi siun di wo-balwaarö kəm, yi ba sugı balu wöbunja di na bwənə tin ba pai ba tusə. Ba maa tiini ba yi wo-swən-nyına di. We nan wó cögi-ba.

¹⁵ Bantu ma yagi cwə-laa togiım, yi ba ywəri ba vu ba togi Bozori bu Balam cwəŋə kam. Wuntu yi deen ma su səbu kulö o na wó na o kəm-balöro kum ŋwaanı tin.

¹⁶ O na vın We ni tin, DI ma pa varım na ba ŋöŋni tin ŋöŋni ni nabiinu te. O titi bınaga mu ŋöŋni ka kaano, si ku ci Balam na yi We nijonnu tin di jwərim dılu o na lagi o ki tin.

¹⁷ Nööna bam kuntu nyi di buli-yiə yalu na ba buri tin mu, yi ba ta nyi di kunkwəənu tılu vu-föro na kalı ku pa ti jagi tin. We nan li jəgə kalu na tiini ka yi lim tin mu si DI ki-ba da.

¹⁸ Ba maa tiini ba ŋöŋni kamunni-bitari sılu na ba jigi kuri tin, yi ba mai wo-yöörö tılu nabiinə fra na zöuri yi ti yi wo-digiru tin ba ma ganı balu laan na pöori ba titi di nööna balu na yəri We cwəŋə tin.

¹⁹ Ba maa te di nööna ni, ba na de bam cwəŋə kam, baá ta te ba titi. Balu nan na te kuntu tin titi yi gambe mu, di ba kikiə yam na jigi-ba ya ve cögiım wuntu tin. Benwaanı, woŋo kulö maama nööŋu na pai ku te-o tin, o yi ku gambaa mu.

²⁰ Nööna balu na lwarı Zezi Krisi wulu na yi dıbam

Yuutu dɪ dɪ Vɪrnɔ tɪn, ba lugi lɔgɔ baɲa wo-digiru tɪm mɔ. Ba laan nan na joori ba pipiri ba sɛ ba paɪ tɪ te-ba, ba kweelim je wó tiini kɔ taa yɪ lɛɛrɔ dɪ ba kɔ dwəni pulim nɪ.

²¹ Bɛɲwaanɪ, ba ya na wɔ lwarɪ Wɛ cɪga cwəɲə kam, kɔ ya wó ta lana kɔ pa-ba kɔ dwe ba na lwarɪ-ka yɪ ba laan pipiri ba za ba wɔbɔɲa dɪ Wɛ ni dɪlɔ Dɪ na pɛ-ba sɪ ba taa tɔgɪ tɪn.

²² Bantɔ na kɪ te tɪn nyɪ dɪ bitar-dɪndɪa kalɔ na tagɪ cɪga ka wɪ:

«Kakurə joori ka di ka tɪtwaanɔ.»

Bitar-dɪndɪa kadoɲ dɪ ta wɪ:

«Nmu na jaanɪ tərɔ n swɛ o yɪra,

o ta wó joori o bibili bwərɔ wɔnɪ mɔ.»

3

Dɪ Yuutu Zezi wó sɪnɪ o joori o ba nɪ o na tagɪ te tɪn

¹ Amɔ badon-sonnu-ba, tɔnɔ kɔntɔ amɔ na pɔpɔnɪ a pa abam tɪn laan kɪ tile mɔ. Twaanɔ tɪm kɔntɔ maama wɔnɪ amɔ kwaanɪ sɪ a guli abam Wɛ cɪga kam na yɪ te tɪn, sɪ kɔ pa á taá jɪgɪ wɔbɔɲ-ɲɔna mɔ.

² Kɔ yɪ sɪ a ma guli abam faɲa faɲa Wɛ niɲɔɲnə bam na maɲɪ ba brɪ kɔlɔ tɪn mɔ, sɪ á daari á guli dɪ Yuutu dɪ dɪ Vɪrnɔ Zezi ni dɪm o tɪntɔɲna bam na brɪ abam tɪn.

³ Kɔlɔ na dwe dɪdɪ tɪn, á taá ye nɪ, lɔgɔ baɲa tiim da yam na yɪə, nɔɔna badonnə

wó ta wɔra ba na tɔgɪ wo-yɔɔrɔ tɪlɔ ba tɪtɪ fra na zɔvɪ tɪn, yɪ baá ta jɪgɪ abam ba mwana ba wɪ:

⁴ «Wɛ goni ni nɪ Dɪ Bu wɔm ta wó joori o ba lɔgɔ baɲa. Bɛɛ mɔ nan kɪa yɪ o ta wɔ tu? Dɪ kwə maɲɪ ba tɪ, yɪ wənu maama nan taa yɪ nɪ tɪ na maɲɪ tɪ yɪ te lɔgɔ baɲa pulim nɪ tɪn mɔ.»

⁵ Balɔ na ɲɔɔnɪ kɔntɔ tɪn paalɪ ba swe mɔ. Ba ba lagɪ sɪ ba sɛ nɪ weyuu dɪ tɪga baɲa maɲɪ tɪ wɔra faɲa faɲa mɔ, yɪ Wɛ ni dɪm mɔ pɛ tɪ wɔra kɔntɔ. Wɛ dɛɛn pɛ tɪga kam nuɲɪ na wɔnɪ mɔ, yɪ na bam ɲwaanɪ pa lɔgɔ baɲa ta wɔra.

⁶ Kɔ nan ta yɪ na mɔ Wɛ dɛɛn mɛ Dɪ cɔgɪ faɲa faɲa lɔgɔ kɔm, dɪ Dɪ na pɛ dɔ-fara kam nɪ yɪ ka na bam li-kɔ tɪn.

⁷ Kɔ nan ta yɪ Wɛ ni dɪm kɔntɔ mɔ paɪ zɪm weyuu dɪ tɪga baɲa kam ta wɔra, sɪ kɔ taa ve maɲa kam Dɪ na wó pa mini cɔgɪ-tɪ tɪn. Kɔntɔ, Wɛ tɪɲɪ-tɪ sɪ kɔ vu kɔ yɪ dɛ dɪlɔ Dɪ na wó di nabiinə sariya, yɪ Dɪ daari Dɪ cɔgɪ balɔ na vɪ-Dɪ tɪn mɔ.

⁸ A badon-sonnu-ba, á maɲɪ sɪ á lwarɪ woɲo kɔntɔ ni nɪ, kɔ na yɪ dɪ dɪ Yuutu Baɲa-Wɛ, dɛ dɪdɔɪ nyɪ dɪ bɪna mɔrɔ mɔ, yɪ bɪna mɔrɔ dɪ nyɪ dɪ dɛ dɪdɔa mɔ te Wɛ tee nɪ.

⁹ Nɔɔna badaara bɔɲɪ nɪ dɪ Yuutu wɔm daanɪ yɪ o wɔ tu nɪ o na goni ni te tɪn. O nan kɪ wɔ-zuru mɔ dɪ abam, bɛɲwaanɪ o ba lagɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ cɔgɪ, o lagɪ sɪ

noona maama mu na cwəŋə ba ləni ba wɔrɔ ba yagi kəm-balwaaru tum.

¹⁰ Dɪ Yuutu Zezi tum de dim nan wɔ ba di dari dibam ni ŋwɛnɔ na yəni o ba te tin mu. De dim kuntu ni soɔ zanzan wɔ ki weyuu ni, yi weyuu kum wɔ ba ku je maama. Ku daari mini mu wɔ di wəenu tɛlɔ maama na wɔ weyuu ni, yi tɛga di wəenu tɛlɔ maama na wɔ ka baŋa ni tin je.

¹¹ Wəenu tintu maama nan na lagi ti ba ti cɔgi kuntu tin, á ye á laan na maŋi si á taá yi te. Á maŋi si á taá tɔgi Wɛ di wɔ-ponjo mu, si á taá ki Dɪ wɔbɔŋa na lagi te tin.

¹² Abam nan na cəgi de dim Wɛ na wɔ pa Zezi joori o ba tin, si á kwaanɪ á taá ki te na wɔ pa o ba lɪla tin. De dim kuntu na yiə, mini mu wɔ di weyuu maama di cɔgi, yi kɔb pa ku wəenu maama lɔni yi ti nyɛni ti cɔgi.

¹³ Wɛ nan goni ni si Dɪ ki weyuu-dɔŋɔ di ti-dɔŋa mu. Dáani mu Dɪ wɔ pa wəenu maama taa tɔgi cɛga. Tintu wəenu tum mu dibam nan cəgə yi dí tɪna.

¹⁴ Kuntu ŋwaanɪ, a badon-sonnu-ba, á na cəgi wəenu tum kuntu si ti ba ti ki tin, á kwaanɪ á pa á wɔrɔ taa lana, si á yi taá jɛgi tusim Wɛ yigə ni, si á daari á taá ŋwɛ di ywəəni di Wɛ.

¹⁵ Dɪ Yuutu wɔm nan na ki wɔ-zuru yi ku daani tin, lwarɪ-na ni ku yi si ku ma pa noona mu na cwəŋə ba na vrɛm. Dibam ko-bu-sono

Pooli maŋi o pɔpɔni kuntu doŋ mu o pa abam, ku nan tɔgi di Wɛ na pɛ-o swan yalɔ tin mu.

¹⁶ O na pɔpɔni twaanɔ tɛlɔ maama o ma bri wəenu tum kuntu cɛga kam tin, o yəni o te kuntu doŋ mu ti wɔni. O nan pɔpɔni wəenu tidonnə ti na dana si noona wanɪ ba ni ti kuri, ku pa balɔ na yəri Wɛ cɛga kam lanyiranɪ yi ba wɔbɔŋa bwənə tin jɛgi o zaasɪm dim kuntu ba pipirə, ni ba na yəni ba pipiri Wɛ twaanɔ tɪdaara di te tin. Ku nan wɔ ja ba titi cɔgɪm mu ku ba.

¹⁷ Ku nan na yi abam, a badon-sonnu-ba, á laan ye ku na wɔ ba ku taa yi te tin. Kuntu ŋwaanɪ, taá cu-na á titi, si á yi pa nɔn-balwaaru na cwəŋə ba di abam ba tusim dim wɔni si ku pa á ga jəgə kalɔ á ya na zɪgi da tin.

¹⁸ Á nan ta ve yigə, si á taá ŋwɛ Zezi Krisi zaani dim wɔni, si á fɔgi á lwar-o á wəli da.

Wɔntu mu yi dibam Yuutu di dí Vɪrnɔ. Zulə yi wɔntu nyɛm mu lele kuntu si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin. Amina.

Dayigə tɔnɔ kulɔ
ZAN
na pɔpɔni tɔn
Dayigə tɔnɔ kulɔ
Zan na pɔpɔni
tɔn na bri dɔbam
kulɔ tɔn mu tɔntu

Zezi kɔgɔ kum nakwɛ Zan dɛɛn pɔpɔni tɔnɔ kɔntu o pa Wɛ nɔɔna balɔ na jɪgɪ bɔbwea vwan zaasɪm tiinɔ na zɔ ba kɔgɔ kum wɔni tɔn ɲwaanɪ mu. Bantɔ vɪn nɪ Zezi yɪ Baɲa-Wɛ Bu mu, yɪ ba daa ta ɲwɪ lwarɪm wɔni.

Zan ma pɔpɔni o bri-ba nɪ Zezi sɪntɪ o yɪ Wɛ Bu mu yɪ o ji nabiinu o ba lɔgɔ baɲa.

Baɲa-Wɛ yɪ pooni tu mu, yɪ Dɪ yɪ sono tu. Dɔbam na yɪ Dɪ biə tɪn, dɪ maɲɪ sɪ dɪ taá ɲwɪ pooni wɔni mu, sɪ dɪ taá soe daanɪ.

Kɔ nan daa na yɪ lwarɪm jɔgɔ nɪ, Zan bri dɔbam nɪ dɪ maɲɪ sɪ dɪ ta dɪ lwarɪm dɪ Wɛ mu, sɪ Wɛ yagɪ Dɪ ma cɛ dɔbam Zezi na tɪgɪ dɔbam ɲwaanɪ tɪn. Wɔlɔ nan na ɲwɪ dɪ Zezi tɪn maɲɪ sɪ o yagɪ lwarɪm kɛm mu.

Zezi mu yɪ Bitara kalɔ na paɪ nabiinɔ ɲwɪa tɪn

¹ Dɔbam pɔpɔni tɔnɔ kɔntu sɪ dɪ pa á lwarɪ wɔlɔ na maɲɪ o wɔra pulim nɪ tɪn mu. Dɔbam dɛɛn nɪ o kwɛrɔ mu, yɪ dɪ na-o dɪ dɪ yɪə dɪ. Dɪ ma fɔgɪ dɪ nii-o, yɪ dɪ ta kwɛri dɪ dwe-o dɪ dɪ jɪa. Kɔ

yɪ ɲwɪa Bitara wɔɲo mu dɪ lagɪ dɪ ɲɔɔnɪ dɪ abam.

² ɲwɪa kam kɔntu nan tu ka naɪ jaja. Dɪ ma na-ka, yɪ dɪ lagɪ dɪ maɲɪ ka na yɪ te tɪn dɪ bri abam. Wɛ ɲwɪ-dɔɲa kalɔ na ba ti tɪn taanɪ mu dɪ lagɪ dɪ ta. ɲwɪa kam kɔntu ya wɔ dɔbam Ko Wɛ tee nɪ mu, yɪ Dɪ laan pa dɪ lwarɪka.

³ Dɪ na nɛ kulɔ yɪ dɪ kwɛri dɪ ni kulɔ tɪn mu dɪ lagɪ dɪ ta dɪ bri abam, sɪ kɔ pa abam taá jɪgɪ wɛl-dɔnɔ dɪ dɔbam, dɪ maama na ɲwɪ dɪ dɪ Ko Wɛ dɪ Dɪ Bu Zezi Krisi tɪn ɲwaanɪ.

⁴ Dɪ pɔpɔni wəɛnu tɪm kɔntu dɪ bri abam, sɪ kɔ pa dɔbam maama tiini dɪ taá jɪgɪ wɔpɔlo mu.

Baɲa-Wɛ mu yɪ pooni tu

⁵ Kwɛrɔ kalɔ dɔbam na nɪ Wɛ Bu Zezi tee nɪ yɪ dɪ lagɪ dɪ ta dɪ bri abam tɪn mu tɔntu: Baɲa-Wɛ yɪ pooni tu mu, lim tɛri Dɪ tee nɪ dɪ finfin dɪ.

⁶ Dɪ na te dɪ wɪ, dɪ ɲwɪ dɪ Wɛ, yɪ dɪ ta na wɔ lim wɔni, kɔ bri nɪ dɪ fɔ vwan mu, yɪ dɪ kikiə ba tɔgɪ cɪga cwəɲɔ kam.

⁷ Kɔ daari, dɪ nan na ɲwɪ pooni wɔni nɪ Wɛ na wɔ pooni wɔni te tɪn, kɔntu wɔ pa dɔbam maama taá jɪgɪ wɛl-dɔnɔ daanɪ, yɪ Wɛ Bu Zezi Krisi jana kam wɔ saari dɪ lwarɪm maama.

⁸ Dɪ nan na te dɪ wɪ, dɪ ba jɪgɪ lwarɪm, dɪ ganɪ dɪ titɪ mu, cɪga tɛri dɪ tee nɪ.

⁹ Dɪ nan na sɛ dɪ ta dɪ lwarɪm dɪ Wɛ, Dɪ laan wɔ

yagi-dí DÍ ma cé dɪbam,
yí DÍ daari DÍ saari dí
wo-balwaarɔ tɪm maama.
Bɛɲwaanɪ Wɛ bá kwanɪ DÍ
ni, DÍ yí cɪga tu mu.

¹⁰ Kɔ daari, dí na tɛ dí wɪ,
dí wɔ kɪ lwarɪm, dí paɪ Wɛ
yí vwa-nyɪm mu, yí kɔ bri nɪ
dí wɔ jɔɲi DÍ taanɪ dɪm mu
dí kɪ dí wɔbɔɲa nɪ.

2

*Zezi Krisi mu fɔɲi nabiina
dɪ Wɛ daanɪ*

¹ A bu-sonnu-ba, a pɔpɔnɪ
tonɔ kɔntɔ a pa abam, sɪ á yí
kɪ lwarɪm mu. Dɪbam wɔlɔ
nan na kɪ lwarɪm, dí jɪɲi
wɔlɔ na wɔ fɔɲi dɪbam dí dí
Ko Wɛ daanɪ tɪn. Wɔntɔ mu
yí Zezi Krisi wɔlɔ na ba jɪɲi
lwarɪm dɪ funfun dɪ tɪn.

² Wɔntɔ mu mɛ o tɪtɪ o
kaanɪ Baɲa-Wɛ, yí DÍ yagi
dɪbam lwarɪm DÍ ma cé
dɪbam. Kɔ nan daɪ dɪbam
yɪranɪ lwarɪm má, kɔ yí lɔɲɔ
baɲa nɔɔna maama lwarɪm
ɲwaanɪ mu.

³ Dɪbam na sɛ Wɛ niə yam
mu, kɔɔ bri nɪ dí sunɪ dí ye-
DÍ.

⁴ Nɔɔnɔ nan na tɛ o wɪ,
wɔm ye Wɛ, yí o na ba sɛ Wɛ
niə yam, kɔntɔ tu yí vwa-
nyɪm mu, yí cɪga tɛri o tee
nɪ.

⁵ Kɔ daari, nɔɔnɔ wɔlɔ
nan na sɛ Wɛ taanɪ dɪm tɪn,
kɔntɔ tu yí wɔlɔ na jɪɲi Wɛ
sono kɔm cɪga cɪga tɪn mu.
Kɔntɔ mu wɔ bri nɪ dí sunɪ
dí ɲwɪ dɪ Wɛ.

⁶ Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na tɛ o
wɪ, o ɲwɪ dɪ Wɛ, kɔntɔ tu
manɪ sɪ o taa ɲwɪ nɪ Zezi
Krisi dɛɛn na ɲwɪ te tɪn mu.

Wɛ ni dɪm na bri te tɪn

⁷ A badon-sonnu-ba, ni
dɪlɔ a na pɔpɔnɪ a pa abam
tɪn daɪ ni-dɔɔri. Dɪ yí ni-
doori mu, dɪ manɪ dɪ wɔra
dɪ abam mu pulim nɪ. Ni
dɪm kɔntɔ yí taanɪ dɪlɔ
abam na manɪ á ni tɪn mu.

⁸ Kɔ daari, dɪ nan daa ta yí
ni-dɔɔri mu amɔ na pɔpɔnɪ
a pa abam, bɛɲwaanɪ Zezi
mu bri ni dɪm kɔntɔ cɪga
kam, yí abam dɪ bri cɪga
kam kɔntɔ. Kɔ maa pa lim
maa kea, yí pooni dɪlɔ na yí
cɪga tɪn laan zɔɲi.

⁹ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tɛ
o wɪ, o ɲwɪ pooni wɔnɪ, yí
o na culi o donnə, kɔntɔ tu
ta wɔ lim wɔnɪ mu dɪ zim
maama.

¹⁰ Kɔ daari, nɔɔnɔ wɔlɔ
nan na soe o donnə tɪn,
kɔntɔ tu mu ɲwɪ pooni
wɔnɪ. Kulɔkulɔ tɛri o ɲwɪa
wɔnɪ, kɔ na wɔ pa nɔɔnɔ tɔ
lwarɪm wɔnɪ.

¹¹ Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na culi
o donnə tɪn wɔ lim wɔnɪ mu
o veə, o yɛri o na ve mɛ tɪn,
bɛɲwaanɪ lim dɪm mu pɛ o
yíə daa ba naɪ.

¹² A bu-sonnu-ba, a pɔpɔnɪ
tonɔ kɔntɔ a pa abam,
bɛɲwaanɪ Wɛ yagi á lwarɪm
DÍ ma cé abam Zezi yɪri
ɲwaanɪ mu.

¹³ A pɔpɔnɪ a pa abam
balɔ na yí kwə tɪn,
bɛɲwaanɪ á manɪ á ye wɔlɔ
na manɪ o wɔra pulim nɪ tɪn.

A pɔpɔnɪ a pa abam nɔn-
dɔnnɔ tɪm, bɛɲwaanɪ á
wanɪ wo-lwaanɔ tu sɔtaanɪ.

¹⁴ A biə-ba, a pɔpɔnɪ a pa
abam, bɛɲwaanɪ abam manɪ
á ye dí Ko Wɛ.

A pɔpɔni a pa abam balu na yi kwə tɪn, beɲwaani abam maɲi á ye wulɔ na maɲi o wɔra pulim ni tɪn.

Nɔn-dɔnnɔ tɪm, a pɔpɔni a pa abam, beɲwaani abam dana. Wɛ taani dɪm maa wɔ á wɔni, yi á wani wo-lwaanɔ tu sɔtaani.

¹⁵ Yi zaɲi-na á taá soe lɔɔɔ baɲa dɪ ku wo-yɔɔɔ tɪm. Nɔɔnɔ wulɔ na soe lɔɔɔ baɲa wo-yɔɔɔ tɪm tɪn, kɔntɔ tu daa ba jɪɟi dí Ko Wɛ sono o bɪcari ni.

¹⁶ Beɲwaani lɔɔɔ baɲa wəənu tɪm maama, ku na yi nabiinə fra na yəni ya zɔɔri wo-yɔɔɔ tɪlɔ tɪn, naa nabiinə yiə na sui wəənu tɪlɔ tɪn, naa nabiinə na magɪ ba nyɔɔna dɪ ba jɪɟirɔ te tɪn, tɪntɔ maama dai dí Ko Wɛ nyɪm, ti yi lɔɔɔ baɲa nyɪm mɔ.

¹⁷ Lɔɔɔ baɲa dɪ ku wo-yɔɔɔ tɪm nabiinə fra na zɔɔri tɪn lagi ti ke mɔ. Ku daari wulɔ nan na kɪ kulɔ Wɛ wɔbɔɲa na lagi tɪn mɔ wú ta ɲwɪ sɪ ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn.

Zezi Krisi Dɔm wɔm na wɔ ba te tɪn

¹⁸ A biə-ba, lɔɔɔ baɲa kweelim da yam twe ya ti. Abam nan maɲi á ni ni Zezi Krisi Dɔm wɔm maa bɪna. Lele kɔntɔ, Zezi Krisi dɔna zanzan mɔ laan nan tu ba wɔra. Ku ma pa dí ye ni da yam kɔntɔ twe ya ti.

¹⁹ Nɔɔna bam kɔntɔ pwe ba tɪtɪ mɔ dɪbam kɔɔɔ kɔm wɔni, ba nan maɲi ba dai dɪbam kɔɔɔ kɔm nɔɔna cɪga cɪga. Ba ya na yi dɪbam kɔɔɔ

kɔm nɔɔna, ba ya bá yagɪ dɪbam te. Ba nan pwe ba tɪtɪ kɔntɔ, sɪ ku bɪ lanyɪranɪ ni bantɔ wulɔwulɔ ya maɲi o dai dɪbam kɔɔɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ mɔ.

²⁰ Ku nan na yi abam, á maɲi á jonɪ Wɛ Joro kɔm Krisi na pɛ abam tɪn, yi ku pa á maama lwarɪ Wɛ cɪga kam.

²¹ Kɔntɔ, a nan na pɔpɔni a pa abam tɪn, ku dai ni a wɪ, á yəri cɪga mɔ. Wɔɲo kulɔ ɲwaani á na pɔpɔni tɪn mɔ yi sɪ á maɲi á ye kulɔ na yi cɪga, yi á ye ni kulɔ maama na yi vwan tɪn bá wani ku nunɪ cɪga wɔni.

²² Wɔɔn nan yi vwa-nyɪm tɪn? Ku yi wulɔ na tɛ ni Zezi dai Krisi wɔm Wɛ na tɔɲɪ tɪn mɔ. Kɔntɔ tu yi Zezi Krisi dɔm mɔ, yi o vɪn dí Ko Wɛ dɪ DI Bu wɔm dɪ.

²³ Wulɔ maama nan na vɪn Wɛ Bu wɔm tɪn, o vɪn o Ko Wɛ dɪ mɔ. Ku daari, wulɔ maama na bɪ ni o se Wɛ Bu wɔm tɪn, o Ko Wɛ dɪ wɔra dɪ kɔntɔ tu.

²⁴ Kɔntɔ, á taá jɪɟi zaasɪm dɪlɔ á na maɲi á ni pulim ni tɪn á bɪcara ni. Á na se á jɪɟi zaasɪm dɪm kɔntɔ, kɔbɔ pa abam dɪ Wɛ Bu wɔm dɪ o Ko Wɛ taa ɲwɪ daani.

²⁵ Mɔ Wɛ Bu wɔm na goni ni sɪ o pa dɪbam kulɔ tɪn, ku yi Wɛ ɲwɪ-dɔɲa kalɔ na ba ti tɪn mɔ.

²⁶ Amɔ pɔpɔni wəənu tɪm kɔntɔ a pa abam, sɪ á wani á lwarɪ balɔ na lagi ba ganɪ abam tɪn wɔɲo mɔ.

²⁷ Ku nan na yi abam, Wɛ Joro kɔm Zezi na pɛ abam

tɪn wɔ á bɪcara nɪ, yɪ á daa wɔ maŋɪ sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ zaasɪ abam. Wɛ Joro kɔm brɪ abam wɔŋo maama kuri. Kɔ zaasɪm dɪm yɪ cɪga mɔ, dɪ dai vwan. Kɔntɔ tɪn, á taá ŋwɪ dɪ Zezi, nɪnɛɛnɪ kɔ na brɪ abam te tɪn.

²⁸ A bu-sonnu-ba, pa-na dí taá ŋwɪ did-o, sɪ maŋa kam o na wó joori o ba tɪn, dí wó na baari yɪ cavura bá ja dɪbam o yigə nɪ.

²⁹ Abam na ye nɪ Zezi yɪ cɪga tu tɪn, lwarɪ-na nɪ wɔlɔ maama kikiə na tɔgi cɪga Wɛ cwəŋə nɪ tɪn yɪ Wɛ bu mɔ.

3

Dɪbam yɪ Wɛ biə mɔ

¹ Nan buŋɪ-na á nii, dí Ko Wɛ na tiini Dɪ soe dɪbam te yɪ Dɪ mai dɪbam Dɪ bə nɪ Dɪ biə tɪn. Dí nan sunɪ dí yɪ kɔntɔ mɔ. Kɔntɔ mɔ nɔɔna balɔ na yɪ lɔgɔ baŋa nyɪm tɪn yigə tərə dɪ dɪbam, ba na yəri Wɛ tɪn ŋwaanɪ.

² A badon-sonnu-ba, dɪbam laan yɪ Wɛ biə mɔ. Dí nan na wó ba dí taá yɪ te tɪn daa ta wɔ brɪ fastɪ. Dí nan na ye kɔlɔ tɪn mɔ yɪ: Zezi na wó joori o ba maŋa kalɔ tɪn, dí laan wó ta yɪ nɪ wɔm titɪ na yɪ te tɪn, bɛŋwaanɪ dí wó na o na yɪ te tɪn fastɪ.

³ Wɔlɔ maama na jɪgɪ tɪna yantɔ dɪ Zezi tɪn, kɔntɔ tu maŋɪ sɪ o taa ŋwɪ dɪ wɔ-ponjo, nɪ Zezi na yɪ wɔ-ponjo tu te tɪn mɔ.

⁴ Wɔlɔ maama na kɪ lwarɪm tɪn vɪn Wɛ ni mɔ. Lwarɪm kəm yɪ Wɛ ni vɪn mɔ.

⁵ Abam ye nɪ, Zezi Krisi na tu lɔgɔ baŋa tɪn, kɔ yɪ sɪ o saari nabiinə lwarɪm mɔ o yagɪ. Wɔntɔ nan ba jɪgɪ lwarɪm dɪ finftɪn dɪ.

⁶ Kɔntɔ, wɔlɔ maama na ŋwɪ did-o tɪn yagɪ lwarɪm kəm mɔ. Wɔlɔ maama nan ta na kɪ lwarɪm tɪn, kɔ brɪ nɪ o ta wɔ lwarɪ Zezi mɔ, yɪ o kwəri o yəri o na yɪ wɔlɔ tɪn.

⁷ A bu-sonnu-ba, yɪ pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ na cwəŋə o ganɪ abam. Wɔlɔ maama titɔŋa na tɔgi cɪga tɪn mɔ jɪgɪ cɪga Wɛ tee nɪ, nɪ Zezi na jɪgɪ cɪga te tɪn.

⁸ Kɔ daari, wɔlɔ maama nan ta na tɔgi lwarɪm kəm tɪn, kɔ brɪ nɪ o yɪ sɪtaanɪ nɔɔnɔ mɔ, bɛŋwaanɪ sɪtaanɪ maŋɪ dɪ kɪ lwarɪm kɔ zɪgɪ pulim nɪ mɔ. Wɛ Bu wɔm nan tu lɔgɔ baŋa sɪ o cɔgi sɪtaanɪ titɔŋa mɔ.

⁹ Wɔlɔ maama na yɪ Wɛ bu tɪn yagɪ lwarɪm kəm mɔ, bɛŋwaanɪ Wɛ dam dɪlɔ na paɪ ŋwɪa tɪn wɔ o tee nɪ. Kɔntɔ tɪn, o daa bá wanɪ o ta taa kɪ lwarɪm, o na yɪ Wɛ bu tɪn ŋwaanɪ.

¹⁰ Kɔntɔ mɔ yɪ kɔlɔ na pɔɔrɪ balɔ na yɪ Wɛ biə dɪ balɔ na yɪ sɪtaanɪ biə tɪn daanɪ. Wɔlɔ maama kikiə na ba tɔgi cɪga yɪ o ba soe o donnə tɪn dai Wɛ nɔɔnɔ.

¹¹ Kɔ yɪ cɪga mɔ, dí maŋɪ sɪ dí taá soe daanɪ. Kɔntɔ mɔ yɪ Wɛ kwərə kam abam na maŋɪ á ni pulim nɪ tɪn.

¹² Dí nan wɔ maŋɪ sɪ dí kɪ nɪnɛɛnɪ Kayin na kɪ kɔlɔ faŋa faŋa tɪn. Wɔntɔ deen yɪ wo-lwaanɔ tu sɪtaanɪ jɪŋa nɔɔnɔ mɔ, yɪ o gɔ o nyaanɪ.

BEε nan mu ki yi o gu-o? Ku yi wum titi kikiə na ba lana, yi o nyaani wum kikiə togi ciga tin njaani mu.

Dí manjɪ sɪ dí taá soe daani mu

¹³ A ko-biə-ba, lugu banja noona bam na culi abam, á yi pa ku su abam.

¹⁴ Ku na yi dibam, dí ye ni dí manjɪ dí yagi tɔɔni cwəŋə, yi dí daari dí togi We nwi-dɔŋa kam cwəŋə mu. Dí na soe dí donnə tin mu pai dí lwarɪ kuntu. Wulɔ maama nan na ba soe o doŋ tin ta wɔ tɔɔni jɔŋa ni mu.

¹⁵ Wulɔ maama na culi o donnə tin yi nɔn-gurɔ mu. Abam nan ye ni nɔn-gurɔ bá wani o taa jigi We nwi-dɔŋa kam o bicari ni.

¹⁶ Zezi na tiini o soe dibam tin mu te o se si o ti dibam njaani. Kuntu mu pe dí lwarɪ sono ciga ciga na yi te tin. Mu ku kuri dibam di manjɪ sɪ dí se si dí ti dí donnə njaani.

¹⁷ Nɔɔnɔ wulɔ maama na yi jujigirɔ tu tin na ne ni o doŋ ba gara, yi o na wɔ pe o njaŋa zu-o, ku bri ni We sono kum təri kuntu tu bicari ni mu.

¹⁸ A bu-sonnu-ba, dí kikiə mu manjɪ sɪ ya bri ni dí sono kum dí na jigi tin dai nitaani yirani, si ku yi sono kulɔ na yi sono ciga ciga tin mu.

¹⁹ Dí na jigi sono kum kuntu doŋ, kuɔ pa dí lwarɪ ni dí suni dí togi ciga cwəŋə kam, yi kuɔ pa dí bicara taa tigi jəgə didɔba We yigə ni.

²⁰ Kuntu, dí bicara nan na pe dí lwarɪ ni dí ki dí tusi, dí ye ni We ye DI dwe dí bicara yam na ye te tin, yi dintu mu ye wənu maama.

²¹ A badon-sonnu-ba, dibam bicara nan na bá wani ya cɔgi dibam tin, dí wú ta jigi baari We yigə ni.

²² Dí wú na woŋo kulɔ maama dí na wú loori DI tee ni tin, dí na se DI ni yi dí ki kulɔ na poli DI wɔ tin njaani.

²³ Ni dilɔ We na pe dibam tin mu tintu: Dí manjɪ sɪ dí ki dí wɔ-didɔba di DI Bu Zezi Krisi, si dí kwəri dí taá soe daani, nɪnɛni wuntu na pe dibam ni si dí taá soe-da te tin.

²⁴ Wulɔ maama na se We niə yam tin nwi di DI mu, yi We di wɔra di kuntu tu. We Joro kum DI na pe dibam tin mu pe dí lwarɪ ni We suni DI wɔra di dibam.

4

Dí na wú ki te dí lwarɪ We Joro di svtaani joro daani tin

¹ A badon-sonnu-ba, yi zaŋi-na á se nɔɔnɔ wulɔ maama na te o wɔ We Joro kum wɔ o tee ni tin. Á nan manjɪ sɪ á maasi mu á nii, si á lwarɪ ku na yi We Joro kum naa ku na dai. Beŋwaani vwa-We-nijonə zanzan tu ba kari lugu banja ni ba ganɔ noona.

² A nan lagi a bri abam á na wú ki te, si á lwarɪ ku na yi We Joro kum naa ku dai tin mu. Nɔɔnɔ wulɔ maama na se o wɔ, Zezi Krisi deen tigi nabiinu o ba lugu banja

tin, Wε Joro kum wu kuntu tu tee ni.

³ Ku daari, nɔɔɔ wulɔ maama na vin Zezi tin, Wε Joro kum tɛri kuntu tu tee ni, yi joro kulɔ na wu o tee ni tin yi Zezi Krisi Dum wum nyim mu. Abam maɲi á lwarɪ ni Dum wum kuntu lagi o ba lɔɔɔ baɲa. Lele kuntu o nan maɲi o ba o wura.

⁴ A bu-sonnu-ba, abam yi Wε nɔɔna mu, yi á wani vwa-nyina bam kuntu, beɲwaani Wε Joro na wu á wɔni tin, ku dam dwe joro kulɔ na wura di lɔɔɔ nɔɔna bam tin dam.

⁵ Vwa-nyina bam kuntu kugu je wu lɔɔɔ baɲa ni mu. Kuntu ɲwaani ba na yɛni ba ɲɔɔni kulɔ tin nunji lɔɔɔ baɲa mu, yi ku nɔɔna bam yɛni ba se bantɔ na te kulɔ tin.

⁶ Ku nan na yi dɪbam, dí yi Wε nɔɔna mu. Wulɔ maama na ye Wε tin mu wó se dɪbam na te kulɔ tin. Wulɔ nan na dai Wε nɔɔɔ tin ba sea. Kuntu mu dí wó wani dí lwarɪ Joro kulɔ na yi cɪga di vwan joro kum daani.

Wε yi sono tu mu

⁷ A badon-sonnu-ba, pa-na dí taá soe daani, beɲwaani sono nunji Wε te mu. Wulɔ maama na soe o donnɔ tin, kuntu tu yi Wε bu mu, yi o kwɛri o ye Wε.

⁸ Wulɔ maama nan na ba soe o donnɔ tin ta wu lwarɪ Wε, beɲwaani Wε yi sono tu mu.

⁹ Wε nan brɪ ni DI soe dɪbam, di DI na tɔɲi DI Bu-dua si o ba lɔɔɔ baɲa si dí

wani dí na DI ɲwi-duɲa kam wum ɲwaani tin.

¹⁰ Sono kum nan na yi te tin mu tuntu: Ku dai ni dɪbam mu soe Wε, ku yi Wε mu soe dɪbam. Duntu sono kum mu pe DI tɔɲi DI Bu wum si o ba o ti o ma o jana kam o saari dí lwarɪm.

¹¹ A badon-sonnu-ba, Wε na tiini DI soe dɪbam kuntu tin, ku maɲi si dɪbam di ta soe daani mu.

¹² Nɔɔn-nɔɔɔ tɛrɔ o yi na ne Baɲa-Wε. Nan di ku di, dí na soe daani, Wε wó ta wura di dɪbam, yi DI sono kum wu dí bicara ni cɪga cɪga.

¹³ Wε na pe dɪbam DI Joro kum tin mu pai dí ye ni dí ɲwi di Wε, yi Wε di wura di dɪbam.

¹⁴ Dɪbam ne ni dí Ko Wε tɔɲi DI Bu wum si o ba lɔɔɔ baɲa o ji nabiinɔ Vɪrnɔ mu. Cɪga kam kuntu mu dɪbam nan jɪɲi dí brɪ nɔɔna.

¹⁵ Wulɔ maama na brɪ jaja ni Zezi yi Wε Bu mu tin, Wε wura di kuntu tu, yi wuntu di ɲwi di Wε.

¹⁶ Dɪbam titɪ lwarɪ Wε na soe dɪbam te tin, yi dí se DI sono kum kuntu. Wε yi sono tu mu. Wulɔ maama na ɲwi sono wɔni tin, kuntu tu ɲwi di Wε mu, yi Wε di wura did-o.

¹⁷ Wε sono kum na wu dɪbam bicara ni cɪga cɪga, kuú pa dí na baari de dim Wε na wó ba DI di nabiinɔ sarɪya tin. Beɲwaani dɪbam ɲwi di Wε lɔɔɔ baɲa ni, ni Zezi di na ɲwi di DI te tin mu.

¹⁸ Fɔɔni bá wani di taa wu sono wɔni. Sono kulɔ na yi

ciga tɪn mu wɔ zɛli fʊɒnɪ ku pa dɪ viiri. Zwɛ vanɪm mu pai fʊɒnɪ wɔra. Kuntʊ tɪn, nɔɔnʊ wʊɔ na kwari fʊɒnɪ tɪn, ku bri ni Wɛ sono kum tɛri o bicari ni ciga ciga mu.

¹⁹ Wɛ na de yigə DI soe dɪbam tɪn mu pai dɪbam dɪ jɪgɪ sono.

²⁰ Nɔɔnʊ na tɛ o wɪ, wʊm soe Wɛ, yɪ o ta na culi o donnə, kuntʊ tu yɪ vwanɪm mu. Bɛɪwaaɪ, nmʊ yɪ na nai n donɪ yɪ n ba so-o tɪn, n bá wantɪ n ta n soe Wɛ yɪ n yɪ ba na-DI.

²¹ Ni dɪɔ Wɛ na pɛ dɪbam tɪn mu tɪntʊ: Wʊɔ maama na soe dɪntʊ tɪn maɪɪ sɪ o ta soe o donnə dɪ mu.

5

Zezi na pɛ dɪbam wɔnɔ lɔgʊ baɪa ni te tɪn

¹ Wʊɔ maama na kɪ o wʊ-dɪɔɔ o sɛ ni Zezi yɪ Krisi wʊm Wɛ na tɔɪ tɪn, kuntʊ tu yɪ Wɛ bu mu. Wʊɔ maama nan na soe ko tɪn soe ko wʊm biə dɪ mu.

² Kuntʊ, dɪ na soe Wɛ yɪ dɪ sɛ DI niə yam, dɪ ye ni dɪ soe DI biə dɪ mu.

³ Dɪ na wʊ ta soe Wɛ te tɪn mu yɪ sɪ dɪ taə sɛ DI niə yam. DI niə yam tɔgɪm nan bá ta cana dɪ dɪbam,

⁴ bɛɪwaaɪ wʊɔ maama na yɪ Wɛ bu tɪn wantɪ lɔgʊ baɪa wo-balwaarʊ tɪm. Ku yɪ dɪbam na kɪ dɪ wʊ-dɪɔɔ dɪ Zezi tɪn mu pɛ dɪ wantɪ wo-balwaarʊ tɪm kuntʊ.

⁵ Nɔɔn-nɔɔnʊ tɛrə o na wʊ wantɪ lɔgʊ baɪa wo-balwaarʊ tɪm, ku na dai

wʊɔ maama na sɛ ni Zezi yɪ Wɛ Bu tɪn yɪranɪ.

Baɪa-Wɛ bri ni Zezi yɪ DI Bu mu

⁶ Zezi Krisi mu yɪ wʊɔ dɛɛn na tu lɔgʊ baɪa, yɪ Baɪa-Wɛ bri ni o yɪ dɪntʊ Bu maɪa kalɔ ba na miis-o na wʊnɪ dɪ maɪa kalɔ o na tɪga yɪ o jana nunɪ tɪn. Ku nan dai na yɪranɪ, ku yɪ na dɪ jana mu. Wɛ Joro dɪ nan bri jaja ni wəənu tɪm kuntʊ yɪ ciga mu, ku na yɪ ciga tu tɪn ɲwaaɪ.

⁷ Kuntʊ, Wɛ de wəənu tɪtʊ ɲwaaɪ mu DI pa dɪ lwarɪ ni DI zɪgɪ DI Bu wʊm ciga kam kwaga ni.

⁸ Ku yɪ DI Joro kum dɪ na bam dɪ jana kam mu. Wəənu tɪm kuntʊ maama bri ciga dɪɔɔ mu.

⁹ Dɪbam yəni dɪ sɛ nabiinə na tɛ kulɔ ni ku yɪ ciga tɪn. Ku nan na yɪ Wɛ na zɪgɪ ciga kalɔ kwaga ni tɪn, ka tiini ka jɪgɪ kuri ka dwe nabiinə na tɛ kalɔ tɪn. Dɪntʊ nan mu yɪ dɪɔ na zɪgɪ Zezi kwaga ni yɪ DI bri ni o yɪ DI Bu tɪn.

¹⁰ Kuntʊ ɲwaaɪ, wʊɔ maama na kɪ o wʊ-dɪɔɔ dɪ Wɛ Bu wʊm tɪn, kuntʊ tu jɪgɪ Wɛ ciga kam kuntʊ o bicari ni. Ku daari, wʊɔ maama na wʊ sɛ Wɛ tɪn, kuntʊ tu bri ni Wɛ yɪ vwanɪm mu, bɛɪwaaɪ o wʊ sɛ ciga kalɔ Wɛ na tagɪ DI Bu wʊm ɲwaaɪ tɪn.

¹¹ Ciga kam kuntʊ mu yɪ Wɛ na pɛ dɪbam ɲwɪa kalɔ na ba ti tɪn. ɲwɪa kam kuntʊ nan yɪ DI Bu wʊm ɲwaaɪ mu.

12 Wɔlɔ maama na ηwi di We Bu wɔm tin, kuntu tu mu jigi We ηwia kam kuntu. Wɔlɔ nan na ba ηwi di We Bu wɔm tin, kuntu tu ba jigi We ηwia kam kuntu.

13 Amɔ pupɔni wænu tintu a pa abam balɔ na ki á wɔ-didɔa di We Bu wɔm tin, si á lwarɔ ni á sɔni á na ηwia kalɔ na ba ti tin We tee ni.

14 Kuntu mu dí ye fasti We yigə ni ni, dí na loori woŋo DI tee ni yi ku tɔgi DI wɔbɔŋa, DI wó cəgi dí loro kum.

15 Dí nan na ye ni We cəgi dɔbam loro kum, dí ye ni dí wó na woŋo kulɔ dí na loori DI tee ni tin.

16 Nmɔ na ne n doŋ wɔra o ki lwarɔm, yi ku dai lwarɔm dilɔ na jig-o di ve tɔɔni wɔ tin, ku maŋi si n loori We mu n pa-o. N na loori We kuntu, DI laan wó pa n doŋ wɔm na ηwia. Ku nan yi balɔ na ki lwarɔm dilɔ na ba jigi-ba di ve tɔɔni wɔ tin ηwaani mu. Ku daari, lwarɔm didoŋ wɔra di na wó pa tɔɔni ja wɔlɔ na ki-di tin. Amɔ nan wɔ tagi ni á loori We á pa kuntu tu.

17 Kəm dilɔ maama na ba tɔgi ciga tin yi lwarɔm mu. Lwarɔm nan wɔra di na ba jaani nɔɔnɔ di ve tɔɔni wɔ. Ku yi dintu taani mu a tea.

18 Dí ye ni wɔlɔ maama na yi We bu tin daa ba paali o ta ki lwarɔm, beŋwaani We Bu wɔm titi mu nii wɔntu baŋa ni, yi o baá pa wo-lwaanɔ tu sɔtaani wan-o.

19 Dɔbam ye ni dí yi We nɔɔna mu. Ku daari balɔ maama na jigi kugu je lugu baŋa ni tin wɔ wo-lwaanɔ tu sɔtaani jɔŋa ni mu.

20 Dí ye ni We Bu wɔm mu tu lugu baŋa, yi o vɔri dí swan yi dí wani dí lwarɔ Baŋa-We ciga ciga. Dí nan ηwi di Ciga Tu Baŋa-We, dí na ηwi di DI Bu Zezi Krisi tin ηwaani. Wɔntu mu yi We ciga ciga, o yi ηwia kalɔ na ba ti tin tu.

21 A bu-sonnu-ba, á taá cu á titi si á yi tɔgi jwənə.

**Tɔnɔ kulu
ZAN
na pɔpɔni o ki bile
tin
Tɔnɔ kulu Zan
na pɔpɔni o ki
bile tin na bri
dɔbam kulu tin
mu tintu**

Zan daa ta mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Zezi kɔgɔ kum jɔgɔ didɔa ni o na bɛ-kɔ ni nu di o biɛ tin.

O kwe-ba si ba taa ŋwi cɪga wɔni si ba daari ba taa soe daani mu. O ma ta kwari o kaani-ba si ba ci ba titi di vwan zaasum tiinɛ bam.

¹ Amu wɔlu na yi Zezi kɔgɔ kum nakwi tin mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu a pa dɔbam nu wɔlu We na kuri tin, di biɛ balu na wɔ nmu kɔgɔ kum wɔni tin.

A soe abam cɪga cɪga. Ku nan dai amu yirani mu soe abam, ku yi di balu maama na lwarɪ We cɪga kam tin di mu.

² Bɛŋwaanɪ dɔbam maama sɛ We cɪga kam, yi ka daa bɔ fɔgi ka ti dɔbam tee ni.

³ Dɪ Ko We di Dɪ Bu Zezi Krisi wɔ pa dɔbam yazurɛ di yu-yonɔ, yi Dɪ daari Dɪ duri dɪ ŋwana, dɔbam balu na sɛ We cɪga kam yi dɪ soe daani tin.

Cɪga di sono taani

⁴ Amu wɔ poli lanyirani di a na lwarɪ ni nmu biɛ bam badaara tɔgi cɪga cwɛŋɔ kam, nɪnɛni dɔbam Ko We

na pɛ dɔbam ni si dɪ taá ki te tin.

⁵ A nu, a lagi a ta di nmu si dɪ maama manɪ si dɪ taá soe daani. A na pɔpɔni kulu tin dai ni-dɔuri, ku manɪ ku yi We ni dim dɪ na ni pulim ni tin mu.

⁶ Dɪ na wɔ ta soe daani te tin mu yi si dɪ taá ŋwi ni We niɔ yam na bri te tin. We ni dim nan yi si á taá tɔgi sono cwɛŋɔ mu. Abam nan manɪ á lwarɪ Dɪ ni dim kuntu pulim ni mu.

⁷ Vwa-nyina zanzan mu tu ba kari lɔgu banɔ ni ba ganɪ nɔɔna. Vwa-nyina bam kuntu maa ba sɛ ni Zezi Krisi jigi nabiinu mu o ba lɔgu banɔ. Nɔɔnu wɔlu nan na te kuntu tin yi vwa-nyim mu, yi o yi Zezi Krisi dɔm mu.

⁸ Kuntu ŋwaanɪ, á fɔgi á ci á titi, si á na tɔni kulu We ŋwaanɪ tin yi zanɪ ku ji kafe, si á wani á na ŋwuru tɔlu maama We na wɔ pa abam tin.

⁹ Taá ye-na ni, nɔɔnu wɔlu maama na yagi Zezi Krisi zaasum dim yi o daari o bri wɛɛnu tidonnɛ o wɛli da tin, We tɛri kuntu tu tee ni. Ku daari, nɔɔnu wɔlu nan na sɛ o tɔgi Zezi zaasum dim tin, dɪ Ko We di Dɪ Bu wɔm wɔra di kuntu tu.

¹⁰ Kuntu, nɔɔnu na tu abam te, yi o zaasum dim na dai Zezi Krisi nyim dim, á yi sɛ á pa o zɔ á sam. Nan bri á yi zaan-o di.

¹¹ Nɔɔnu wɔlu na zaan-o tin, kuntu tu di tɔgi o wɛli o kɛm-balwaarɔ tum wɔni mu.

¹² Amu ya jigi wəənu zanzan si a ta a bri abam. A nan ba lagi si a pɔpɔni a ki tɔnɔ ni. A nan buhi ni, aá ba abam te si a laan ηɔɔni dɪdaani abam jaja, si ku pa dɪbam wɔpolo kum tiini ku gaali.

¹³ Dɪbam balu na yi nmu cɔru biə yi We kuri dɪbam di tin mu jɔɔni nmu.

**Tɔnɔ kulu
ZAN
na pɔpɔni o ki bitɔ
tin
Tɔnɔ kulu Zan
na pɔpɔni o ki
bitɔ tin na bri
dɔbam kulu tin
mu tintu**

Zezi kɔgɔ kum nakwi Zan daa ta mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa nɔɔnɔ wɔdonɔ o yiri mu Gayusi.

O pɔpɔni o tee Gayusi di o na togi We ciga kam yi o zani We nɔɔna badonnɔ te tin nɔɔnɔ mu.

Zan ma daari o ta nɔɔnɔ wɔdonɔ taani o yiri mu Diyotrefi o wi, o wɔ ki lanyirani di o na wɔ jɔŋi wɔm taani yi o wɔ jeeri We nɔɔna bam lanyirani tin.

O daa ta ma daari o tee nɔɔnɔ wɔdonɔ o yiri na yi Demetrisi, wɔntu yi nɔɔnɔm mu nɔɔna maama yigɔ ni.

Tɔnɔ kuntu bri dɔbam si di yi lwani nɔɔ-balwaaru kikiɛ, si di taá ki lanyirani di togi We ciga kam di sono, di di na wɔ jeeri di ko-biɛ lanyirani te tin.

¹ Amu wɔlu na yi Zezi kɔgɔ kum nakwi tin mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu a pa a cilon-sono Gayusi. Amu soe nmu ciga ciga.

² A cilon-sono, We wɔ ki lanyirani wɔŋo maama wɔntu. A loori We mu a pa nmu, si n yira taa jigi

yazurɛ, ni n bicari na togi We cwɛŋɛ kam lanyirani te tin.

³ Di ko-biɛ badaara tu ba ta nmu taani, yi ku pa a tiini a na wɔpolo di a na lwaru ni n togi ciga cwɛŋɛ kam lanyirani tin. A nan ye ni n sɔni n togi ciga kam kuntu mu.

⁴ Kulokulu tɛrɛ ku na wɔ wani ku pa a ja wɔpolo ku dwani a na lwaru ni a biɛ bam sɔni ba togi ciga cwɛŋɛ kam tin.

⁵ A cilon-sono, nmu ki lanyirani di n na yɛni n zani di ko-biɛ bam te tin, di ku na manɔ ku yi vɛrɛ di.

⁶ Di ko-biɛ bam tagi Zezi kɔgɔ kum yigɔ ni nmu na ki-ba lanyirani te tin. Ku lana si n ta n wɛli-ba ba cwɛŋɛ kam vɛŋɛ wɔntu, si ku manɔ di We wɔbɔŋa na lagi te tin.

⁷ Bɛnɔnɔ nɔɔna bam kuntu nuni si ba tɔɔli Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɛ kam mu. Ba nan ba jɔŋi kulokulu balu na ba togi Zezi ciga kam tin jɔŋa ni.

⁸ Kuntu nɔɔnɔ ku manɔ si dɔbam mu zani nɔɔna bam kuntu dwi si ba wani ba tɔŋi, si ku bri ni dɔbam di togi di tɔŋi We ciga kam nɔɔnɔ.

⁹ Amu dɛɛn pɔpɔni tɔnɔ a pa abam Zezi kɔgɔ kum. Diyotrefi wɔlu nan na lagi si o taa yi á yigɔ tu tin ba lagi si o jɔŋi kulu dɔbam na te tin.

¹⁰ Kuntu nɔɔnɔ, a na tu abam te, aá ta wo-balwaaru tɔlu maama o na ki tin á maama yigɔ ni jaja. Wɔntu yɛni o nɔɔnɔ ta-balwaaru mu o pai dɔbam. Kuntu nan ta

ba poli o wɔ. Kɔɔ na wɔli da
tɪn, o yɛni o ba sɛ sɪ o jeeri
dɪ ko-biə bam lanyɪranɪ, yɪ o
daarɪ o cɛɲi balɔ na lagɪ sɪ
ba jeeri-ba lanyɪranɪ tɪn dɪ,
yɪ o ta zɛli-ba Zezi kɔgɔ kɔm
wɔnɪ.

¹¹ A cilonɔ-sono, yɪ sɛ n
lwɛni nɔn-balwaarɔ kikiə,
nmɔ za n kwaanɪ n ta n kɪ
lanyɪranɪ. Wɔɔ maama na
kɪ lanyɪranɪ tɪn yɪ Wɛ nɔɔnɔ
mɔ. Wɔɔ nan na kɪ kɛm-
balwaarɔ tɪn ta wɔ lwarɪ
Wɛ.

¹² Kɔ nan na yɪ Demɛtrisi,
nɔɔna maama tɛ o na yɪ nɔn-
ɲɔm tɛ tɪn, yɪ o na tɔgɪ cɪga
kam tɛ tɪn dɪ brɪ nɪ o yɪ nɔn-
ɲɔm mɔ. Dɪbam dɪ nan brɪ
nɪ kɔ yɪ cɪga mɔ, yɪ abam ye
nɪ dɪ na tɛ kɔɔ tɪn sɪnɪ kɔ
yɪ cɪga mɔ.

¹³ A ya jɪgɪ wɛənu zanzan
sɪ a ta a brɪ abam. A nan ba
lagɪ sɪ a pɔpɔnɪ a kɪ tɔnɔ nɪ.

¹⁴ A nan buɲɪ sɪ aá ba
abam tɛ lele, sɪ dɪ laan ɲɔɔnɪ
daanɪ jaja.

¹⁵ Wɛ wɔ pa-m yazurə.

Nmɔ cillonɔ balɔ na wɔ
yo seenɪ tɪn maama jɔɔnɪ
nmɔ. N dɪ jɔɔnɪ dɪ cillonɔ
bam dɪdɔa dɪdɔa ba na wɔ
nmɔ tee nɪ tɪn n pa dɪbam.

**Tɔnɔ kulu
ZUDI
na pɔpɔni tin
Tɔnɔ kulu Zudi
na pɔpɔni tin na
bri dɔbam kulu
tin mu tuntu**

Zudi deen pɔpɔni Zezi nɔɔna bam maama nɔwaaɔni mu. O tɔnɔ kum bitari sim tiini si nyi di tɔnɔ kulu Piyɛeri na pɔpɔni o ki bile tin bitari sim. Twaanɔ tuntu tile maama cu balu na bri vwan zaasum yi ba kwari ba togi wo-digiru kikiə yalu ba fra na zɔuri tin mu.

Zudi bri vwan zaasum tininə bam na tiini ba ki wɔ-balwaarɔ te tin, yi o bri ni We wɔ cɔgi-ba.

O ma daari o kwe We nɔɔna bam si ba taa ki ba wɔ-dɔɔba di Zezi ba zigi kɛŋkɛŋ We cwɛŋə kam wɔni di DI Joro kum dam, si ba taa soe daani, si Zezi Krisi pa-ba We nɔwɔ-dɔŋa kalu na ba ti tin.

¹ Amu Zudi wɔlu na yi Zezi Krisi tintɔŋɔnɔ yi a yi Zaki nyaani tin mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu, si a pa abam balu We na bɛŋi si á taá yi DI nɔɔna tin. Abam mu yi balu dí Ko We na soe yi Zezi Krisi nii á baŋa ni tin.

² We wɔ duri abam nɔwaaŋa yi DI pa abam yazurə di sono ku ja gaali.

*Balu na pipiri We ciga kam tin na ki te tin
(2 Piyɛeri 2:1-17)*

³ Amu badon-sonnu-ba, amu ya maŋi a tiini a lagɔ si a pɔpɔni tɔnɔ mu a pa abam a ma nɔɔni vrim dilu dɔbam maama na ne We tee ni tin woŋo na yi te tin. Amu laan nan ne ni ku yi fifiɔn mu si a pɔpɔni tɔnɔ a ma pa abam baari, si á kwaani á zigi kɛŋkɛŋ We ciga kam nɔwaaɔni. Ku yi ciga kam kuntu mu We maŋi DI ki DI nɔɔna bam jɔŋa ni, yi ka bá fɔgi ka lani.

⁴ Bɛnɔwaaɔni nɔn-balwaarɔ mu nɔgi ti zu ti gwaani abam kɔgɔ kum wɔni. Ba maa yəni ba pipiri We ciga kam, si ku pa ba na cwɛŋə ba taa togi wo-digiru kikiə yalu ba fra na zɔuri tin, yi ba ta bɔŋi ni We wɔ duri ba nɔwaaŋa DI na yi nɔwaaŋa tu tin nɔwaaɔni. Ba maa vin Zezi Krisi wɔlu yirani na yi dɔbam Pe di dí Yuutu tin. Faŋa faŋa tin We tɔnɔ kum maŋi ku bri ni We wɔ di nɔɔna bantu dwi sariya.

⁵ Amu nan lagɔ a guli abam wəənu tilu á na maŋi á ye ti ni ni lanyirani tin mu. Á ye ni dí Yuutu Baŋa-We deen vri DI nɔɔna Yisɔrayel tiinə bam DI pa ba nɔŋi Ezipi tu kum wɔni, yi DI laan daari DI pa balu na wɔ ki ba wɔ-dɔɔba di DI tin ti.

⁶ Á maŋi á ye We na ki te di malesɔ silu na lagɔ si si dam taa dwe We ya na pe-si te tin. Si ma yagi jəgə kam We na pe-si tin. We ma vɔ-si di capɔnnu DI di je silu na yi lim yirani tin wɔni DI yagi da, si si taa wɔra taan,

sí DÍ sariya de kamunu kum na yiə, sí DÍ laan pa sí na cam.

⁷ Nan guli-na noona balu deen na zoori Sodom di Gomoori ni tun di tunti dulo na batwari da tun wojo. Bantu di deen togi boorim wo-digiru kikiə mu, yi ku dai di nabiinə yiraní má mu ba kia. We ma pa ba na cam di mini dulo na ba di di dwe tun, sí ku taa yi maana ku bri noonu maama.

⁸ Vwan zaasim tiinə bam kuntu na gwaaní abam wuni tun, ba di togi kikiə yantu don mu. Ba maa dwe dundwía yalu na pai ba ki lwarim ba cogi ba yira tun. Ba maa ba lagi sí ba se wulu na jigi ni ba banja ni tun, yi ba twi didera balu na wo weyuu tilampolo ni tun.

⁹ We malesi dideru Misesi titi nan wo se o ki kuntu. O deen na magi kantogó di sutaani Moyisi yira yam kəm njwaani tun, o wo se o twi-di o nooni di wojo. O nan na tagi kulu tun mu yi sí: «We wó pa n na cam.»

¹⁰ Ku daari vwan zaasim tiinə bam nan nooni ba twi wojo kulu maama ba na yeri ku kuri tun mu. Ba na ye wəənu tulu maama tun, ba yi ni ga-vara na ba jigi wubnja yi ba ki yoo yoo te tun mu. Ba nan wó da tintu kwaga mu ba na cogim.

¹¹ We nan wó pa ba na leeru, sí ba titnja ba togi cwənjə ni Kayin titnja deen na ba togi cwənjə te tun mu. Ba yi ma su səbu kulu ba na wó na ba kəm-balwaarú tim

banja ni tun, ni Balam deen na ki te tun. Ba ma vin We ni yi ba cogi, ni Kore di deen na vin We ni yi o cogi te tun.

¹² Abam na yəni á la daani sí á di sono wodiú kum tun, noona bam kuntu nyi di kandwa na wo soonə wuni te tun mu abam dim dim manja ni. Ba nan ba kwari cavura di ba na tiini ba di te tun. Ba nyi di dɔa na tunti yi ka da viú ka saagi te tun mu. Ba ma ta nyi di tweeru tulu na ba ləri biə tun mu, ku ya zi manj ku yi ti lərim manja di. Ba nyi di tweeru tulu ba na gogi di ti kurə maama tun mu. Ba ba jigi njwía di finfin di.

¹³ Ba nyi di na-fara na pogili te tun mu, yi ba cavura kikiə yam nyi di na na pogila yi ba zanj punə te tun. Ba ba jigi jənjə je, ni calicwi na kari sí beeri te tun. We nan li jəgə kalu na tiini ka yi lim tun mu, sí DÍ ki-ba da sí ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

¹⁴ Enokí wulu na ki Adam naaru tim kuni birdu tu tun deen manj o ta noona bam kuntu taani o wi: «Dí Yuutu Banja-We wó ba di DÍ malesi kuni murrú murrú, sí DÍ di nabiinə maama sariya.

¹⁵ We laan wó pa balu maama na ba togi-DÍ tun na cam di ba kəm-balwaarú tulu maama ba na ki ba vin We ni dim tun, di ta-balwaarú tulu maama lwarim kərə bam kuntu na nooni ba gooni We tun.»

¹⁶ Noona bam kuntu yəni ba puuni mu, yi ba ba fogi ba jigi wupolo di ba na yi te

tın. Ba maa tɔgi wo-yɔɔru tɩɔ maama ba fra na zɔɔri tın. Ba maa ŋɔɔni kamunni ba pa ba titi, yi ba sɔŋi ni di nɔɔna si ba na nyɔɔri ba baŋa ni.

We nɔɔna na maŋi si ba yiri ba titi te tin

¹⁷ Amɔ badon-sonnu-ba, abam nan maŋi si á guli dí Yuutu Zezi Kriŋi tɩntɔŋna bam deen na maŋi ba ta kulɔ di abam tın mɔ.

¹⁸ Ba deen wɩ: «Lɔgɔ baŋa kweelim da yam na yiɔ, nɔɔna badonnɔ wɔ ta wɔra ba na yáali We cɩga kam yi ba vɩn DI ni, yi ba daari ba tɔgi wo-yɔɔru tɩɔ ba titi fra na zɔɔri tın.»

¹⁹ Nɔɔna bam kuntu dwi mɔ yɔni ba paɩ nɔɔna pɔɔri daani. Ba wɔbɔŋa tɔgi lɔgɔ baŋa wo-yɔɔru mɔ, yi We Joro kum tɔri ba bɩcara ni.

²⁰ A badon-sonnu-ba, ku nan na yi abam, á kwaani á taá wɔli daani si á bi lanyirani di We cɩga kam á na ki á wɔ-dɩɔba di ka tın. Á taá warɩ We di DI Joro kum dam.

²¹ Á taá ŋwi di We sono kum DI na pɛ abam tın, si á taá cɔgi dí Yuutu Zezi Kriŋi na wɔ ba o pa á na We ŋwi-dɔŋa kalɔ na ba ti tın, o na jɩgi abam ŋwaŋa tın ŋwaani.

²² Á taá duri balɔ na jɩgi bubwɛa tın ŋwaŋa, si á taá wɔli-ba.

²³ Badaara wɔra á na maŋi si á vɩ-ba mini dɩɔ na lagɩ di cɔgi-ba tın wɔni mɔ. Ku daari balɔ wo-yɔɔru kikiɔ na pɛ ba jɩgi digiru tın, si á taá

jɩgi ba ŋwaŋa, á nan taá yiri á titi di ba wo-digiru tın, si á daari á taá culi kulɔ maama na yi lwarım nyım tın.

²⁴ Zuli-na We dɩɔ na jɩgi dam si DI taa cɩ abam si á yi tɩ tusim wɔni tın. DI laan wɔ pa abam ba á zɩgi DI yigɔ ni yi tusim tɔrɔ, si á na DI paari-zulɔ yam di wɔpolo.

²⁵ Dɩntɔ yirani mɔ yi We, DI donj daa tɔrɔ. DI de dí Yuutu Zezi Kriŋi ŋwaani mɔ DI vɩ dɩbam lwarım wɔni. Dɩntɔ mɔ maŋi di zulɔ di yiri kamunu di paari di dam, ku na zɩgi pulim ni ku ba ku yi zım, si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tın. Amina.

**WÆNU TILU WÆ
NA BRI ZAN
DI ma guri tin
Wænu tilu Wæ
na bri Zan DI ma
guri tin na bri
dibam kulub tin
mu tintu**

Zan deen pupuni tono kuntu manja kalu Rom tiine pa-faru wum na beesu Zezi noona bam zanzan, ba na wɪ Zezi yiranu mu yi ba Yuutu yi ba wɔ zuli pa-faru wum di zula yalu na yi Wæ nyum tin nwaani mu.

Manja kalu Zan na pupuni tin o wɔ Patimost zono kulub na na kaagu tin yuu ni mu. Ba deen jaan-o ba vu ba yagu jægə kantu ni, o na toolu Wæ kwər-ywəŋə kam tin nwaani mu.

Zan nan pupuni si o pa Zezi noona bam na baari si ba ta jigu tina, Zezi na wani wono maama tin nwaani mu.

Tono kuntu wɔni nyinyuru zanzan wura ti na nunji fana fana Wæ twaanu tum wɔni. Nimwæru zanzan wura ti na jigu nyinyuru. Nimoro barpe lagu ku bri nneeni Wæ yi lanyiranu fasi mu.

Zan de yigə o bri ni Zezi mu vuri o titi did-o yi o pa o pupuni wænu tintu (pöörum 1).

O laan ma pupuni twaanu turpe o pa Wæ kəgə kulub na wɔ Azi-balaja tuni dirpe dim wɔni tin (pöörum 2-3).

O ta ma bri o na ne Wæ-sonjo wænu te tin (pöörum 4-5).

O ma daari o bri Zezi na dwani maaru turpe tono kum ni ni te tin (pöörum 6-8),

di malest na wugi nabwaanu turpe te tin (pöörum 8-11),

di o na ne nyinyuru turpe weyuu ni te tin (pöörum 12-15).

O ta ma bri Wæ ban-zono kum na su zwɪ turpe te tin (pöörum 16).

O ma na tu-kamunu Babiloni na cogi te tin, didaani ba na cogi sutaani di di kwaga noona te tin (pöörum 17-20).

O ta ma daari o na Wæ ludoŋu kum na yi te tin, yi o ta o wɪ, Zezi ma buuni lele (pöörum 21-22).

Wænu tilu Zan na ne tin yi dwi təri təri mu, ti maama nan zu da-wɔni mu. Noona nan na ni tono kum kuntu wænu tum kurə te tin yi yira yira mu. Nan di kuntu di, ku kwər-yu-kamunu kum yi fasi mu: Zezi Krisi mu wani wono maama.

Ku nan na yi sutaani na ki wo-balwaarub tilu maama tin, ku kweelim ni Wæ wɔ cogi-di di di wo-balwaarub tum maama, yi balu na ki ba wɔ-didwa di Wæ tin wɔ ta di ywæni DI lu-donjo kum wɔni.

1 Tono kuntu wɔ wænu tum yi kulub Wæ na bri Zezi Krisi si o ma bri o tintuŋna, si ba wani ba lwaru kulub na manji si ku ki lele tin mu. Zezi pe o maleka mu ba Zan

wulb na yi o tintuɲɲu tin te,
yi ka bri-o wænu tim kuntu.

² Zan laan maa pɔpɔni
kulu maama o na ne tin o
tiɲi, yi o bri ni ku yi We
kwərə mu ni Zezi Kresi na
vur-o te tin.

³ Nɔɔnu wulb na karimu
tonɔ kuntu di balu na cəgi
tonɔ kum wu wænu tim yi
ba kwəri ba se-ti tin jigi yu-
yoɲo. Ku siini ku yi We
kwərə mu, yi maɲa kam yiə
si wænu tim kuntu siini ti
ki.

⁴ Amu Zan mu pɔpɔni
tintu a pa Zezi kɔɔo kuni
birpe kulu na wu Azi ti-niə
yam wɔni tin.

We dilb na maɲi DI wɔra
pulim ni yi DI ta wɔra
zim si ku taa ve maɲa
kalu na ba ti tin,

di DI didɛera barpe balu na
bri DI Joro kum dam
yi ba zigi DI paari yi-
tuɲu kum yigə ni tin,
wó pa abam yazurə di yu-
yoɲo.

⁵ Zezi Kresi di wó pa abam
yazurə di yu-yoɲo.

Wɔntu mu yi wulb na bri
We kwərə kam di ciga
tin.

Wɔm mu de yigə o bi o yagi
tɔɔni.

Wɔntu nan ta mu yi
lugu baɲa pwa bam
maama yuufu.

Zezi soe dɔbam yi o vri
dɔbam dí lwarim wɔni, o na
tiga yi o jana kam nuɲi tin
ɲwaani.

⁶ O ma daari o pa dɔbam
di tɔgi dí di paari, yi dí zigi
o Ko We yigə ni dí zuli-DI.

Zezi Kresi maɲi zulə di dam
si ku taa ve maɲa kalu
na ba ti tin. Amina.

⁷ Nii-na, o maa biini
kunkwænu wɔni.

Nɔɔnu maama yi wó na-o,
di balu na zɔg-o di cicwe tin
di,

yi lugu baɲa dwi maama wó
ta keerə o tum dim
ɲwaani.

Ku yi ciga mu. Amina.

⁸ Yuutu Baɲa-We mu
wi: «Amu mu yi pulim di
gurim.»

Dintu mu yi dilb na maɲi DI
wɔra pulim ni,

yi DI ta wɔra zim
si ku taa ve maɲa kalu na ba
ti tin.

*Zezi na vuri o titi di Zan
te tin*

⁹ Amu Zan yi abam ko-
bu mu, yi a tɔgi a na yaara
niɲɛni abam di na ne yaara
te tin. A nan ta tɔgi di
abam di a wəli We paari
dim wɔni, yi a tɔgi a na
baari, dí na ɲwi di Zezi
tin ɲwaani. A na tɔɔli We
kwərə kalu Zezi na vuri-ni
tin ɲwaani mu ba jaani amu
ba vu ba yagi Patimɔsi zoɲo
kulu na na kaagi tin yuu ni.

¹⁰ De dilb na yi siun de tin
ni mu We Joro kum tu amu
te di dam. Amu ma ni kwər-
di na na ɲɔɔni a kwaga ni, ni
nɔɔnu na wui nabɔɔ te tin.

¹¹ Kwərə kam ma ɲɔɔni
ka wi: «Pɔpɔni kulu maama
nmu na wó na tin n ki tonɔ
wɔni, si n tɔɲi-ku n pa Zezi
kɔɔo kulu na wu tiini dirpe
dim wɔni tin. Tiini dim
kuntu yira mu yi:

Efɛɛzi, Simirini, Pɛɛrgam,
Tiyatiiri,
Sarıdesi, Filadelifi, di La-
wodise.»

12 Amu ma pipiri si a nii
wɔɔ mu ɲɔɔni di amu. A ma
na sɛbu-sɛja min-zwænu
tirpe, ti ziga.

13 Wuɔ na zigi ti titari ni
tin nyi di nabiinu mu.

O ma zu gwar-didoro o di o
napra ni,

yi o daari o vɔ sɛbu-sɛja kilɛ
o nyɔɔni ni.

14 O yuuywe maa tiini si
puuri cari cari ni lonjo
te.

O yiə maa nyi ni min-vɔgu
te.

15 O napra maa nyuna ni ba
na ki can-na mini ni
yi ku nyuni te tin.

O kwərə maa dwana ni na-
fara na cuuri te tin.

16 O maa ze calcwi sirpe o
jazim ni.

Su-lonjo kulɔ na tiini ku jigɔ
ni yi ku yi niə yale tin
maa nuɲi o ni ni.

O yibiyə maa nyuna ni wia
na tiini ka nyuni te
tin.

17 Amu na ne-o kuntu tin,
a ma tu o yigə ni, ni a tigi
mu te. O ma kwe o jazim o
danɔ a banja ni yi o wi:

«Yi ta n kwarɔ fɔɔni,
si amu mu yi pulim di
gurim.

18 Amu yi ɲwɔa tu mu.

Amu ya tigi mu,

yi a joori a bi a jigɔ ɲwɔa
si ku taa ve manja kalɔ na ba
ti tin.

A jigɔ dam tɔɔni di curu
banja ni.

19 Nan puɔɔni wænu tɔɔ
nmu na ne tin. Ku na yi

wænu tɔɔ na wɔra ti ki lele
tin, di tɔɔ na lagi ti ba ti ki
tin di, puɔɔni ti maama n
tiɲi.

20 Amu wɔ bri nmu
calcwi sirpe sim nmu na
ne amu jazim ni tin di sɛbu-
sɛja min-zwænu tirpe tim
kuri na yi te tin. Calcwi
sirpe sim bri We tintɔɲna
balɔ na nii We-di sirpe sim
nɔɔna bam banja ni tin mu.
Ku daari min-zwænu tirpe
tim di bri We-di sirpe sim
nɔɔna bam titi mu.»

2

*Kwərə kalɔ Zezi na pe
Efɛɛzi tiinə kogɔ kum tin*

1 Wuɔ na nyi di nabiinu
tin daa ma ta di amu o wi:
«Nan puɔɔni tɔɔɔ n pa We
tintɔɲnu wuɔ na nii Zezi
kogɔ kulɔ na wu Efɛɛzi ni
tin. Puɔɔni ni:

Taanɔ dintɔ nuɲi wuɔ na
ze calcwi sirpe sim o jazim
ni yi o kwəri o wu sɛbu-sɛja
min-zwænu tirpe tim titari
ni o ve tin te mu.

2 Amu ye kulɔ maama
abam na ki tin. Amu ye
abam na tiini á ce di titɔɲɔ
dum di pu-dia yi á wu yagi te
tin. Amu ta ye ni abam ba se
si non-balwaarɔ na lanja ba
zu abam titari. Ku na yi balɔ
na pai ba yi We tintɔɲna yi
ba yagi ba dai tin, a ye ni
abam yəni á maani-ba á nii,
yi á lwarɔ ni ba yi vwa-nyuna
mu.

3 Abam jigɔ pu-dia
lanyiranɔ. Abam ne yaara
amu ɲwaanɔ, yi á tiini á vɔ
á wu si á yi ga baari.

4 Ku daari, amu nan lagi a ta abam yira wonjo kulu na wu manji tun mu. Abam daa ba soe amu ni pulim ni ku na yi te tun.

5 Buɗi-na á nii, abam deen ya na yi te yi á daa dai kuntu tun. Lani-na á wubɗa, si á daari á taá ki lanyirani ni abam na puli á ki te tun. Ku na dai kuntu, amu wó ba a li á min-zonjo kum ku jægə ni. Nan lani-na á wu, si ku yi ki kuntu.

6 Ku daari abam kwaani di á na culi kikiə yalu noona balu ba na bæi ni Nikolayiti tun na ki tun. Amu titi di culi ba na ki te tun.

7 Noonu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro kum na te kulu di Zezi noona bam tun. Wulu maama na wani baloro tun, amu wó pa kuntu tu cwəɗə si o zu We-səɗə kum wu o di tiu kulu biə na pai ɗwɪa tun.»

Kwərə kalu Zezi na pe Simirini tiinə kəgə kum tin

8 «Pupuni tonɔ n pa We tintuɗu wulu na nii Zezi kəgə kulu na wu Simirini ni tun. Pupuni ni:

Taani duntu nunji wulu na yi pulim di gurim tun te mu. Wuntu nan ta mu yi wulu na tigi yi o joori o bi o jigi ɗwɪa tun.

9 Amu nan ye abam na yaari te tun. A ye ni yinigə jigi abam. Ku daari abam yi nadunə mu We yigə ni. Ku na yi balu na pai ba yi Zwifə yi ba yagi ba dai tun, amu ye ba na yaali abam te tun.

Bantu nan yi sutaani noona mu.

10 Yi taá kwaru fɗuni di abam na wó na cam te tun. Nii-na, sutaani lagi di pa ba ja abam badaara ba pi, si di manji abam di nii. Abam nan wó na cam si ku manji di da fugə. Ba na manji ba ki abam si ku yi á tɗuni di, si á ta taá jigi wu-didua di amu. Abam na ki kuntu, amu wó pa abam peeri, ku na yi ɗwɪa kalu na ba ti tun We tee ni.

11 Noonu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro kum na te kulu di Zezi noona bam tun. Wulu maama na wani baloro tun, tɗuni dilu na yi bile tu tun daa bá wan-o di ja.»

Kwərə kalu Zezi na pe Peergam tiinə kəgə kum tin

12 «Pupuni tonɔ n pa We tintuɗu wulu na nii Zezi kəgə kulu na wu Peergam ni tun. Pupuni ni:

Taani duntu nunji wulu na jigi su-lonjo kulu na tiini ku jigi ni yi ku yi niə yale tun te mu.

13 Amu ye abam na zuuri me tun. Sutaani mu te je sim kuntu. Nan di kuntu di, abam ta wu yagi amu. Antipasti deen kwaani o bri noona amu ciga kam di o wu maama mu. Ba ma gu-o abam tee ni, sutaani na zuuri je silu ni tun. Nan di kuntu na manji ku ki tun di, abam daa ta wu yagi amu.

14 Amu nan lagi a ta abam yira wonjo mu. Noona mu wu abam wuni, ba na se zaasim dilu na yi Balam

nyim tun. Faɲa faɲa tun wɔntu mu bri Pɛ Balaku yi o sɔgi Yisurayeli tiinɛ o pa ba tu tusim wɔni. Ba ma di jwɛnɛ wɔdiiru, yi ba daari ba cɔgi nɔɔna kaana.

¹⁵ Nikolayiti zaasim dim di nan yi kuntu mu. Nɔɔna badaara mu wɔ á wɔni ba di na tɔgi zaasim dim kuntu.

¹⁶ Nan læni-na á wɔru. Ku na dai kuntu, amu wú ba abam te lila, yi aá li su-lɔɲɔ kulu na wɔ a ni ni tun a ma ki jara didaani ba.

¹⁷ Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɔgi Wɛ Joro kum na te kulu di Zezi nɔɔna bam tun. Wulu maama na wani balɔɔ tun, amu wú pa kuntu tu Wɛ wɔdiu kulu yiri na yi «Maani» yi ku sɔgi nabiinɛ yigɛ ni tun si o di. Ku wɛli da, amu wú kwe kandwe-pɔɲo a pa kuntu tu, yiri-dɔuri na pɔpɔni kandwe dim kuntu baɲa ni yi nɔɔn-nɔɔnu yɛridi, ku na dai wulu na jɔɲi-di tun yiranu.»

Kwɛrɛ kalu Zezi na pɛ Tiyatiiri tiinɛ kɔɔ kum tun

¹⁸ «Pɔpɔni tɔno n pa Wɛ tintuɲnu wulu na nii Zezi kɔɔ kulu na wɔ Tiyatiiri ni tun. Pɔpɔni ni:

Taani dintu nuɲi Wɛ Bu wum te mu. Wɔntu yiɛ mu nyi di min-vɔgu, yi o napra nyiuna ni can-na fe.

¹⁹ Amu ye kulu maama abam na ki tun. Amu ye abam na jigi sono yi á kwɛri á jigi wɔ-didɔa di Wɛ te tun. Amu ye abam na tɔɲi á wɛli nɔɔna, di á na jigi pu-dia te

tun di. A nan ta ye abam na tiini á tɔɲi te lele kuntu ku dwɛni á ya na maɲi á tɔɲi tite pulim ni tun.

²⁰ Ku daari a lagɛ a ta abam yira wɔɲo mu. Abam yɛni á yagi cwɛɲɛ á pa kaani wulu yiri na yi Zezabeli yi o pai o yi Wɛ nijɔɲnu tun mu gani amu nɔɔna bam o pai ba tusɛ. O ma pa ba ki boorim, yi ba daari ba di jwɛnɛ wɔdiiru.

²¹ Amu nan pɛ wɔntu maɲa mu si o læni o wɔ di o kikiɛ yam. O ma wɔ se si o yagi o kikiɛ yam.

²² Nii-na, amu wú pa o tu yawu yi o daa bá wani o zaɲi wɛɛni. Balu maama na ki boorim did-o tun wú yaari si ku cɛ ba yira ni. Ba na wɔ læni ba wɔru di ba kikiɛ yam ba na tɔgi did-o ba ki tun, amu wú cɔgi-ba.

²³ Aá pa tɔɲi ja balu na se o zaasim dim tun, si Zezi nɔɔna bam maama lwarɛ ni amu mu yi wulu na sɔni a ye nabiinɛ bicara di ba wɔbuɲa tun. Amu wú ki abam didɔa didɔa si ku maɲi di á kikiɛ na yi te tun.

²⁴ Ku daari, abam badonnɛ balu na wɔ Tiyatiiri ni yi á wɔ tɔgi kaani wum kuntu zaasim dim, yi á ba lagɛ si á lwarɛ sutaani zaasim dilu na sɔgi tun, amu daa ba jigi kulukulu si a ta di abam ni á ki.

²⁵ Á nan taá jigi abam na maɲi á jigi te tun, si ku vu ku yi maɲa kalu a na wú ba tun.

²⁶ Wulu maama na wani balɔɔ yi o tɔgi amu cwɛɲɛ

kam yi o wu yagi-ka tin, amu wu pa kuntu tu dam si o taa te lugu bana dwi tiina maama.

²⁷ Oo ta nii ba bana ni, yi o jigi luu nacage o jija ni si o maa cegi non-balwaaru, nuneeni noonu na magi kambi o cigi te tin.

²⁸ Kuntu mu yi dam dilu amu Ko na manji o kwe o ki a jija ni tin. Amu wu daari a pa-o tititi calicua kalu na nyuni tin.

²⁹ Noonu maama nan kwaan o puri o zwa, si o cegi We Joro kum na te kulb di Zezi noona bam tin.»

3

Kwara kalu Zezi na pe Saridesi tiina kogo kum tin

¹ «Pupuni tono n pa We tintuhnu wulu na nii Zezi kogo kulb na wu Saridesi ni tin. Pupuni ni:

Taani dintu nunji wulu na te We didera barpe bam yi o kwari o jigi calicwi sirpe sim o jija ni tin te mu.

Amu ye kulb maama abam na ki tin. Abam yiri zaji ku pa noona buji ni a jigi nwia mu We tee ni, yi abam nan nyi di twa mu te We yiga ni.

² A ne ni abam na nwi te tin daa ta wu yi We wubuja. Kuntu nwaan, kwaan-na a zaji si a ci a titi, si a ta na jigi kulb finfin tin daa yi zaji ku ba ku cegi ku ti.

³ Nan guli-na ba na bri abam We cwage di a na ni kulb ka wuni tin, si a kwaan a ta a togika.

Lani-na a wuru di a kam-balwaaru tin. Ku na dai kuntu, amu wu ba a dari abam ni nwunu te, yi a ba lwaru manja kam amu na wu ba tin.

⁴ Ku daari abam badaara na wu Saridesi kogo kum wuni tin ki lanyiranu. Ba cigi ba titi di wo-digiru. Amu wu pa ba zu gwar-pwenu yi ba taa togika di amu. Bantu yi balu na manji di kuntu tin mu.

⁵ Wulu maama na wani baloro tin wu zu gwar-pwenu tintu don. Amu daa ba saari kuntu tu yiri We-songo nwia tono kum wuni. Amu nan wu ta jaja a Ko We di Di malesi sim yiga ni, ni wuntu yi amu noonu mu.

⁶ Noonu maama nan kwaan o puri o zwa, si o cegi We Joro kum na te kulb di Zezi noona bam tin.»

Kwara kalu Zezi na pe Filadelfi tiina kogo kum tin

⁷ «Pupuni tono n pa We tintuhnu wulu na nii Zezi kogo kulb na wu Filadelfi ni tin. Pupuni ni:

Taani dintu nunji wulu na yi wu-ponjo tu di ciga tu tin te mu. Wuntu mu ze borbu wulu We deen na goni ni si Di pa Pe Davidi naa tin. O na puri, noon-noonu ba wani o pi. O nan daa na pi di, noon-noonu ba wani o puri.

⁸ Amu ye kulb maama abam na ki tin. Nii-na, amu puri cwage mu abam yiga ni, yi noon-noonu ba wani-ka o ci. Amu ye ni abam dam ba daga, yi a ta a kwaan a ki amu zaasim

dum á bicara ni, yi á wu sɛgi amu yiri dum.

⁹ Ku na yi balu na pai ba yi Zwifə yi ba yagi ba dai tin, ba wu sutaani cwəŋə wɔni mu yi ba fə vwan. Amu wó pa ba ba ba kuni doonə abam yigə ni, yi baá lwarí ni amu soe abam.

¹⁰ Abam na se amu ni dum di pu-dia á cam wɔni tin ŋwaaní, amu wó li abam yaara yalu na wó ba ya manjɩ lɔgɩ bana nabiinə maama tin wɔni.

¹¹ Amu ma bɩni lele. Á nan fɔgi á taá jigi á na manjɩ á jigi te tin, si nɔɔn-nɔɔnɩ yi wani o ci pɛeri dilu á na lagi á jɔŋi We tee ni tin.

¹² Wɔlu maama na wani balɔɔ tin, amu wó pa kuntu tu ji nɩnɛni digə wu ywe amu Ko We sɔŋɔ kum ni, yi o daa bá nunji da manja di manja. Amu wó daari a pɔpɔni amu Ko We yiri dum di Di tiu kum yiri dum kuntu tu yira ni. We tiu kum kuntu mu yi Zeruzalem-dɔŋɩ kulu na lagi ku nunji weyuu ni amu Ko We te ku ba tin. Amu ta wó pɔpɔni amu yiri-dɔɔri dum kuntu tu yira ni.

¹³ Nɔɔnɩ maama nan kwaaní o pɔri o zwa, si o cəgi We Joro kum na te kulu di Zezi nɔɔna bam tin.»

Kwərə kalu Zezi na pɛ Lawodise tiinə kɔgɔ kum tin

¹⁴ «Pɔpɔni tɔno n pa We tintɔŋɩ wɔlu na nii Zezi kɔgɔ kulu na wu Lawodise ni tin. Pɔpɔni ni:

Taani dintu nunji wɔlu yiri na yi <Amina> yi o tɔɔli We

kwərə kam di ciga tin te mu. We na ki kulu maama tin de wɔntu jɩja mu.

¹⁵ Amu ye kulu maama abam na ki tin. Abam ba tɔgi amu di á wu maama, á nan bá yagi-ni di. Á ya na tɔgi cwəŋə didwa, kulu ta lana ku garí á na tɔgi si maama tin.

¹⁶ Á nan na ba jigi wɔbɔŋ-didwi di amu tin, a lagi a vin abam, nɩnɛni nɔɔnɩ na twi na-bulu o ni ni o yagi te tin mu.

¹⁷ Abam yəni á te ni, á yi nadunə mu kulukulu wu muri abam. Á nan wu lwarí ni á yi zura mu ŋwaja yirani. Á nyi di loorə mu, yi yinigə jigi abam, yi á kwəri á yi lilwə. Á maa ta yi kalambwəlu di.

¹⁸ Kuntu ŋwaaní, ba-na amu te si á yəgi səbu-sɩja kalu ba na wɔgi mini ni yi ka nyɩni tin. Kuntu mu wó pa á sɩni á taá yi nadunə ciga ciga We yigə ni. Ba-na á yəgi gwar-pwəənu di amu tee ni á zu si ti kwəli á cavura yam, di yiə tiu kulu á na wó di á yiə ni si ya taa nai tin.

¹⁹ Amu na soe balu tin, a yəni a kaani-ba mu, yi a daari a vanjɩ ba zwa. Nan ləni-na á wɔru á yagi kəmbalwaarɩ tum, si á daari á taá tɔgi We cwəŋə lanyirani.

²⁰ Nii-na, amu zigi digə ni ni mu a kukɔga. Wɔlu maama nan na ni amu kwərə yi o ba o pɔri cwəŋə o pa-ni tin, amu wó zu kuntu tu te, yi dí jəni daani dí di wɔdiu.

²¹ Wulɔ maama na wani baloro tun, amu wu pa kuntu tu cwəŋə si o togti o jəni amu paari jəŋə kam je ni, nɛnɛni amu di na wani baloro yi a togti a jəni a Ko We paari jəŋə kam je ni te tun.

²² Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cəgi We Joro kum na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.»

4

Zan yi na nɛ wəənu tɩɩ We-sɔŋɔ ni tin

¹ Kuntu kwaga ni amu daa na nɛ kulɔ a wəli da tin mu yi a nɛ digə ni mu na puri We-sɔŋɔ ni. A daa ma ni kwərə kalɔ ya na manɩ ka ŋɔɔni di amu tin, yi ka nyi di ba na tiini ba wui nabɔɔ te tun. Kwərə kam ma ta ka wi: «Diini n ba yoba seeni, si a bri nmɔ wəənu tɩɩ na lagi ti ba ti ki tin.»

² Kwərə kam na tagi kuntu tun, We Joro kum ma da ku ba amu te di dam. Amu ma na paari jangɔŋɔ na zigi We-sɔŋɔ ni, yi a na wulɔ na je ku baŋa ni tun.

³ Wulɔ na je da tin maa tiini o nyuna, ni kandwanɔna yalu na nyuni pilɔ pilɔ yi ya yiri yi Zasiri tun, di yalu na suni cwen cwen yi ya yiri yi Sarduan tun. Manlaa-taŋa maa kaagi paari jangɔŋɔ kum, yi ka nyuna nɛnɛni kandwanɔna yalu na nyuni yi ya yiri yi Emerodi tun.

⁴ Jangwaanɔ fiinle-tina laan maa zigi ti gilimi paari jangɔŋɔ kum kuntu. Nakwa fiinle-bana maa je ti baŋa

ni ba na zu gwar-pwəənu, yi ba daari ba pu səbu-sɩŋa yipwi.

⁵ Pooni di sɔɔ ma nunɩ paari jangɔŋɔ kum na wu me tin, ni dɔa na pipila ka baga ka wuuri te tin. Minvurɔ turpe maa wu paari jangɔŋɔ kum yigə ni ti di bilim bilim. Tuntu mu bri We didɛera barpe bam na yi te tin.

⁶ Ku maa nyi di ninu mu tigi paari jangɔŋɔ kum yigə ni, yi ku nyuna ni niu na yi te tin.

Wəənu tina ti na ŋwi maa zigi ti gilimi paari jangɔŋɔ kum. Ti yigə di ti kwaga maama maa yi yia yiranɩ.

⁷ Dayigə woŋo kum ma nyi ni nyoŋo te.

Kulɔ na ki tile tin maa nyi di nabala.

Kulɔ na ki titɔ tin yigə maa nyi di nabiinu yigə te.

Kulɔ na ki tina tin maa nyi di kalon-zɔŋɔ na jaani te tin.

⁸ Wəənu tim kuntu maama jigɩ vwana yardɔ yardɔ mu. Ti yira yam maama maa yi yia yiranɩ, ti yigə di ti kwaga maama. Wia di titi maama ti ba dɔa, yi ti zuli We ti wi: «Dam-foro Tu Baŋa-We mu yi wu-ponjo tu, wu-ponjo tu, wu-ponjo tu.

O manɩ o wura pulim ni mu, yi o ta wura zum

si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tin.»

⁹ Wəənu tina tɩɩ na ŋwi tin yəni ti zuli wulɔ na je paari jangɔŋɔ kum baŋa ni tun, yi ti tee-o, yi ti kwəri ti ki-o le. Wuntu mu yi wulɔ

na jigi ɲwɪa sɪ kʊ taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn.

¹⁰ Wænu tɪm na yæni tɪ kɪ kʊntʊ, nakwa fiinle-bana bam dɪ yæni ba kuni doonə wʊlɔ wʊm o na je paari jangɔɲɔ kʊm baɲa nɪ tɪn yigə nɪ ba zul-o. Wʊntʊ mu jigi ɲwɪa sɪ kʊ taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn. Ba ma daari ba puri ba sɛbu-sɪɲa yipwi sɪm ba tɪɲi o paari jangɔɲɔ kʊm yigə nɪ ba ma zul-o, yɪ ba tɛ ba wɪ:

¹¹ «Dɪbam Yuutu Baɲa-Wɛ, nmʊ sɪntɪ n maɲɪ dɪ zulə dɪ tɪə dɪ dam. Bɛɲwaanɪ nmʊ mu kɪ wænu maama, yɪ kʊ yɪ nmʊ wʊbʊɲa mu laga yɪ n kɪ-tɪ, yɪ n pa ti wʊra.»

5

Zezi Krisi na yɪ Wɛ Pəlbu wʊm tɪn mu wani tɔnɔ kʊm o puri

¹ Amʊ laan ma na tɔnɔ kʊ na pri kʊ wʊ wʊlɔ wʊm na je paari jangɔɲɔ kʊm baɲa nɪ tɪn jazum nɪ. Tɔnɔ kʊm yigə dɪ kʊ kwaga maama pʊpʊntɪ mu. Ba ma mæni kʊ ni dɪm dɪ maarʊ kuni bɪrpe.

² A ma daari a na Wɛ maleka kalɔ na dana tɪn, yɪ ka tɔɔɪ dɪ kwær-dɪa ka wɪ: «Wɔɔ mu yɪ sɪ o wani o dwani maarʊ tɪlɔ na mæni tɔnɔ kʊm ni dɪm nɪ tɪn, sɪ o daari o puri-kʊ?»

³ Nɔɔn-nɔɔnʊ tæri Wɛ-sɔɲɔ nɪ naa tɪga baɲa nɪ naa curu nɪ, o na wʊ wani o puri tɔnɔ kʊm sɪ o daari o karɪmɪ-kʊ.

⁴ A wʊ ma tiini kʊ cɔɲɪ dɪ ba na wʊ nɛ nɔɔnʊ wʊlɔ na

yɪ sɪ o puri tɔnɔ kʊm sɪ o daari o karɪmɪ-kʊ tɪn.

⁵ Nakwa fiinle-bana bam wʊ didʊa ma ta dɪ amʊ o wɪ: «Yɪ pa n wʊ cɔɲɪ. Nii, Zuda dwi tu wʊlɔ ba na bæi nɪ Zuda nyɔɲɔ yɪ o yɪ Pɛ Davidi naa tɪn mu wani o dʊna maama, yɪ wʊntʊ yɪ sɪ o puri tɔnɔ kʊm ni maarʊ tɪrpe tɪm.»

⁶ Amʊ daa ma na Pəlbu, o na zigi paari jangɔɲɔ kʊm dɪ wænu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn dɪ nakwa bam tɪtari nɪ. O maa nyɪ nɪ ba ya gʊ-o mu te. O jigi nyɪa yarpɛ mu didaanɪ yɪə yarpɛ. O yɪə yarpɛ yam mu bɪri Wɛ didɛera barpɛ bam, yɪ bantʊ mu Wɛ tɔɲɪ lʊgʊ baɲa je sɪm maama nɪ.

⁷ Pəlbu wʊm laan ma vu wʊlɔ na je paari jangɔɲɔ kʊm baɲa nɪ tɪn te, o jɔɲɪ tɔnɔ kʊm na wʊ o jazum nɪ tɪn.

⁸ O na jɔɲɪ-kʊ kʊntʊ tɪn, wænu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn didaanɪ nakwa fiinle-bana bam ma kuni doonə o yigə nɪ. Ba maama didʊa didʊa maa jigi kɔnɔ, yɪ ba ze sɛbu-sɪɲa zwɪ sɪ ni na su dɪ wænu tɪlɔ ba na zwɛ yɪ tɪ lwəm ywənə tɪn. Lwəm dɪm kʊntʊ mu bɪri Wɛ nɔɔna bam na warɪ-Dɪ te tɪn.

⁹ Ba ma daari ba leeni lɔɲ-dʊɲa ba zuli Pəlbu wʊm ba wɪ:

«Nmʊ yɪ sɪ n jɔɲɪ tɔnɔ kʊm, sɪ n daari n dwani kʊ maarʊ tɪm.

Bɛɲwaanɪ ba ya gʊ nmʊ, yɪ nmʊ jana kam na nunɪ tɪn ɲwaanɪ mu n mɛ n ɲwɪ nabiinə lwarɪm jɪnɪ,

yɪ n jɔɲɪ-ba n kɪ Wɛ jɪɲa nɪ.

Balɔ nmɔ na jonɔ tɩn nuɔɔi
 nabiinɔ dwi maama wɔni,
 dɩ taana dwi maama wɔni,
 dɩ tɩni dwi maama wɔni,
 dɩ je tɔri tɔri mu,
 10 yɩ nmɔ pa ba tɔɔɩ ba di
 paari,
 yɩ ba zɩɔɩ dɩ Yuutu Wɛ yigɔ
 ni ba zuli-Dɩ.
 Ba ma wɔ ta te nabiinɔ lɔɔɔ
 banja ni.»

11 Amɔ daa ma nii a na Wɛ
 malesɩ kɔɔɔ zanzan, yɩ a ni
 sɩ kwɛri. Sɩ daga lanyiranɩ,
 sɩ yɩ kuni mɔrrɔ zanzan
 mɔrrɔ yirrr mu. Sɩ maa zɩɔɩ
 sɩ gilimi paari jangɔɔɩ kɔm,
 didaani wɛɛnu tɩna tɩɩ na
 ŋwi tɩn dɩ nakwa bam.

12 Sɩ laan ma leeni banja
 banja sɩ wi:

«Pɛlbu wɔm ba na gɔ tɩn
 sɩni o manɩ sɩ o
 jonɩ paari dɩ dam dɩ
 nadunni dɩ swan dɩ
 baari,

kɔ wɛli dɩ zulɔ dɩ tiɔ.»

13 Amɔ daa ma ni wɛɛnu
 tɩɩ maama na wɔ Wɛ-sɔɔɩ
 ni dɩ tɩɩ maama na wɔ lɔɔɩ
 banja ni dɩ curu ni tɩn, kɔ
 wɛli dɩ tɩɩ maama na wɔ
 na-fara wɔni tɩn dɩ. Wɛɛnu
 tɩɩ maama Wɛ na kɩ tɩn ma
 leeni tɩ wi:

«Wɔɩ na je paari jangɔɔɩ
 kɔm banja ni tɩn dɩ
 Pɛlbu wɔm manɩ dɩ
 paari dɩ tiɔ dɩ zulɔ dɩ
 dam,

sɩ kɔ taa ve manja kalɩ na ba
 ti tɩn.»

14 Wɛɛnu tɩna tɩɩ na ŋwi tɩn
 ma wi: «Amina, kɔ yɩ kɔntu
 mu.» Kɔ daari nakwa bam
 ma kuni doonɔ ba zuli Wɛ.

6

*Pɛlbu wɔm na puli sɩ o
 puri tɔnɔ kɔm te tɩn*

1 Amɔ daa ma nii a na
 Pɛlbu wɔm laan na puli sɩ
 o puri tɔnɔ kɔm tɩn. O ma
 dwani dayigɔ maa kɔɩ na
 mɛɛni tɔnɔ kɔm ni dɩm tɩn.
 Amɔ ma ni wɛɛnu tɩna tɩɩ
 na ŋwi tɩn didɩba kwɛrɔ na
 dwana ni dɩba na mumunɔ te
 tɩn, yɩ kwɛrɔ kam ta ka wi:
 «Ba yo.»

2 Amɔ ma nii a na sisɛɔ-
 pwɛɔɔ. Wɔɩ na dɔɔɩ ka
 banja ni tɩn maa ze tarja. Ba
 ma pu paari yipugɔ o yuu ni.
 O ma nuɔɔi dɩ dam, sɩ o vu o
 magɩ jara o wani.

3 Pɛlbu wɔm daa ma
 dwani maa kɔɩ na kɩ tile
 tɩn. A ma ni wɛɛnu tɩna tɩɩ
 na ŋwi tɩn tile tu wɔm na
 tagɩ o wi: «Ba yo.»

4 Amɔ daa ma na sisɛɔɔ
 kadoɩ ka na nuɔɔi, yɩ ka yɩ
 nasɩɩa muri muri. Wɔɩ na
 dɔɔɩ ka banja ni tɩn ma jonɩ
 dam sɩ o ba o li ywɛɛni lɔɔɩ
 banja ni, sɩ nɔɔna bam taa
 magɩ jara ba gɔ daani. Ba
 ma kwe sɩ-lɔɔɩ ba kɩ o jɩɩa
 ni.

5 Pɛlbu wɔm daa ma
 dwani maa kɔɩ na kɩ titɔ
 tɩn. A ma ni wɛɛnu tɩna tɩɩ
 na ŋwi tɩn titɔ tu wɔm na
 tagɩ o wi: «Ba yo.» A ma
 nii a na sisɛɔ-zwɛɛnɔ. Wɔɩ
 na dɔɔɩ ka banja ni tɩn maa
 ze luu kɔɩ ba na maa manɩ
 duuni ba nii tɩn.

6 Amɔ ma ni dwanɩm
 wɛɛnu tɩna tɩɩ na ŋwi tɩn
 titari ni ni kwɛrɔ te ka wi:
 «Nɩ ma n dɛ wɔni ŋwiɩ
 maama mu n yɛɔi

muna zɔŋ-biə yi didva
yiranu má,

yɪ n ta wó daari n kwe n
de wɔnu ɲwɔ maama
di mu n ma n yəgi
kamaana zɔŋ-bi sɪto
má má.

Ku daari ku na yɪ nugə di
sana,

yɪ danɪ tintu səbu.»

⁷ Pəlbɔ wɔm daa ma
dwanɪ maa kulɔ na kɪ tɪna
tɪn. A ma ni wəənu tɪlɔ na
ɲwɪ tɪn tɪna tu wɔm na tagɪ
ku wɪ: «Ba yo.»

⁸ A ma nii a na sisəŋ-
fufunu. Wɔlɔ na dogɪ ka
banja ni tɪn yiri mu yɪ Tɔbɔni.
Curu titi maa togi o kwaga.
Ba ma jonɪ dam sɪ ba vu
lɔgɔ banja ba gɔ nɔɔna bana
maama wɔnu nɔɔnɔ didva.
Ba jigi dam sɪ ba pa nɔɔna
kɪ jara ba gɔ daani, yɪ baá
pa kana di gɔ badaara, sɪ
yawɪrɔ di gɔ badaara, yɪ ba
daari ba pa jwaanɔ di gɔ
nɔɔna badonnə.

⁹ Pəlbɔ wɔm laan daa ma
dwanɪ maa kulɔ na kɪ tɪnu
tɪn.

Amɔ ma na Wɛ kaanɪm
bimbim dɪm, yɪ a na balɔ ba
deɛn na gɔ Wɛ cwəŋə kam
toɪm ɲwaanɪ tɪn jwəəru na
wɔ di təŋə ni. Ba deɛn gɔ
bantɔ ba na kwaanɪ ba brɪ
Wɛ cɪga kam tɪn ɲwaanɪ mu.

¹⁰ Ba ma ɲɔɔni banja banja
ba wɪ:

«Dam-fɔrɔ Tu Banja-Wɛ,

nmɔ yɪ wɔ-pɔŋo tu mu di
cɪga tɪ.

Nmɔ lagɪ sɪ ku yɪ manja kɔɔ
mu,

sɪ n di balɔ na wɔ lɔgɔ banja
ni tɪn taani,

sɪ n daari n pa balɔ na gɔ
dɪbam tɪn na cam.»

¹¹ Ba laan ma kwe gwar-
pwən-dɪdwaaru ba pa ba
maama. Ba ma ta-ba ba wɪ:
«Á taá wɔ yo á siə, sɪ á kɔgɔ
kɔm laan ba ku puli ku ti.
Bɛŋwaanɪ á donnə ta daari
lɔgɔ banja ni, balɔ na manɪ
sɪ ba wəli á kɔgɔ kɔm wɔnu
tɪn. Bantɔ yɪ balɔ di na tɔŋɪ
ba pa Wɛ tɪn mu, yɪ nɔɔna
wó gɔ-ba ni ba na gɔ abam
te tɪn.»

¹² A ma na Pəlbɔ wɔm daa
na dwanɪ maa kulɔ na kɪ
tɪrdɔ tɪn.

Tɪga kam laan maa tiini ka
sisiŋi.

Wɪa kam ma ji nazono tim
tim ni gwar-zono te.

Cana kam ma tiini ka ji
nasɔŋɔ cwɛn cwɛn ni
jana te.

¹³ Calɔwɪ sɪm ma siiri sɪ tɔɪ
tɪga ni,

ni vu-dɔ na sugi kapɪra ku
pa ya siiri te tɪn.

¹⁴ Wɛyuu kɔm ma pri ku kɛ,
ni ba na pri sara te tɪn.

Ku daari lɔgɔ banja pweeru
maama di tɪga kalɔ
maama na wɔ nɪnɔ
titari ni tɪn ma fɔɔri
tɪ tigə je ni.

¹⁵ Fɔbɔni laan ma zɔ nɔɔna
maama lɔgɔ bana ni, ku na
yɪ pwa di dɪdeera di pa-
manɲa yigə tiinə di nadunə
di nɔn-kamunə, ku wəli di
gambe di balɔ na te ba titɪ
tɪn maama. Ba maama laan
ma duri ba vu ba səgi ba
titɪ pweeru wɔnu di kandwa-
gugwəəru wɔnu.

¹⁶ Ba laan ma loori
kandwa yam di pweeru tim
ba na səgi tɪ wɔnu tɪn, sɪ tɪ tɔ

ba baŋa ni ti kwɛli-ba. Ba maa wɔ: «Kwɛli-na dɔbam, si wɔlb wɔm na je paari yitɔŋu kɔm baŋa ni tɔn daa yi na dɔbam, si Pɛlbu wɔm ban-zɔŋɔ kɔm yi zaŋi ku yi dɔbam.

¹⁷ Bɛŋwaani de dɔm yiə si ba banɔ zaŋi nabiinə baŋa ni, yi nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá wani o lu.»

7

Wɛ nɔɔna na jigɔ DI nyinyɔɔ te tɔn

¹ Kɔntɔ na ke tɔn, a ma na Wɛ malesɔ sɔna na zɔgi tɔga baŋa sapala yana yam ni. Malesɔ sɔm maa jigɔ lɔɔɔ baŋa vii kɔm maama, si ku yi taa fuli ku paɪ je di je tɔga baŋa ni naa nɔnɔ wɔni, di tweeru di lɔɔɔ baŋa ni.

² A daa ma na Wɛ maleka kadoŋ na nuŋi wa-puli je ni ka maa buɔna. Ka ma jigɔ Nwɔa-Tu Baŋa-Wɛ nyinyɔɔ, si ka pa balɔ na yi DI nɔɔna tɔn. Ka ma tɔɔli di kwɛr-dia ka ta di Wɛ malesɔ sɔna sɔm, Wɛ na pɛ-sɔ dam si si wani si cɔgi tɔga baŋa di nɔnɔ kɔm tɔn, ka wɔ:

³ «Zɔgi-na. A ta yi cɔgi tɔga baŋa naa nɔnɔ kɔm naa tweeru tɔm di. A cɔgi si dí ba dí kɔ balɔ na tɔgi dí Tu Wɛ tɔn nyinyɔɔ kɔm ba trɛ ni, si dí daari.»

⁴ Amɔ laan ma ni balɔ na jigɔ Wɛ nyinyɔɔ kɔm tɔn ni na ma te. Ku yi nɔɔna mɔrrɔ bi di fiinna-tɔna (144.000) mɔ jigɔ DI nyinyɔɔ kɔm Yisrayeli tiinə dwi fugə-bile kɔm maama wɔni.

⁵ Nɔɔna bam kɔntɔ maa yi:

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Zuda dwi dɔm
wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Ruban dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Gadɔ dwi dɔm
wɔni,

⁶ nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Aseeri dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Nɛfitali dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Manasi dwi
dɔm wɔni,

⁷ nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Simeyon dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Leevi dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Yisakaari dwi
dɔm wɔni,

⁸ nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Zabulon dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Zuzɛfu dwi
dɔm wɔni,

nɔɔna mɔrrɔ fugə-tile
(12.000) Benzamen
dwi dɔm wɔni.

*Zan na nɛ kɔ-fɔrɔ Wɛ-
sɔŋɔ ni te tɔn*

⁹ Kɔntɔ na ke tɔn, a ma daa na nɔn-kɔɔɔ, ku na tiini ku daga yi nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani nɔɔna bam o ga o ti.

Nɔɔna bam kɔntɔ nuŋi tɔni dwi tɛri tɛri maama wɔni,

di nabiinə dwi maama wɔni, di je tɛri tɛri,

dɪ taana dwi maama wɔnɪ
mɔ.

Ba maa zɪgɪ paari jangɔŋɔ
kɔm dɪ Pɛlbu wɔm yigə nɪ.

Ba zu gwar-pwən-dɪdwaaru
mɔ, yɪ ba daari ba ze kɔrɔ-
vɔɔrɔ ba jɪa nɪ.

¹⁰ Ba laan maa ŋɔɔnɪ banja
banja dɪ kwər-dɪa ba wɪ:

«Dɪbam Tu Wɛ mɔ je paari
jangɔŋɔ kɔm banja nɪ.

Dɪntɔ dɪ Pɛlbu wɔm mɔ vrɪ
nɔɔna sɔtaani jɪŋa nɪ
ba yagɪ.»

¹¹ Wɛ malesɪ sɪm maama
maa zɪgɪ sɪ gilimi paari
jangɔŋɔ kɔm dɪ nakwa bam,
dɪdaani wəənu tɪna tɪlɔ na
ŋwɪ tɪn. Sɪ maama laan
ma kuni doonə sɪ cɔɔlɪ sɪ
yuni tɪga nɪ sɪ yɔɔrɪ paari
jangɔŋɔ kɔm sɪ zuli Wɛ sɪ
wɪ:

¹² «Kɔ yɪ cɪga mɔ. Dɪbam Tu
Wɛ manɪ dɪ tɪə dɪ zulə
dɪ swan dɪ le kəm,
kɔ wəli dɪ paari dɪ dam dɪ
baari,
sɪ kɔ taa ve manja kalɔ na ba
tɪ tɪn. Amina.»

¹³ Kɔntɔ na kɛ tɪn, nakwa
bam dɪdɔa ma bwe amɔ o
wɪ: «Nɔɔna balɔ na zu gwar-
pwən-dɪdwaaru tɪm tɪn yɪ
bra mɔ? Ba nunɪ yən mɔ?»

¹⁴ A ma lər-o a wɪ: «Amɔ
tu, ta n brɪ-nɪ, sɪ nmɔ mɔ ye-
ba.»

O laan ma ta o brɪ amɔ
o wɪ: «Nɔɔna bantɔ mɔ yɪ
balɔ na nunɪ can-kamunə
wɔnɪ lɔgɔ banja nɪ tɪn. Ba
zari ba gwaaru tɪm dɪ Pɛlbu
wɔm jana kam mɔ yɪ tɪ pɪrɪ
carɪ carɪ.

¹⁵ Kɔntɔ nan mɔ pɛ bantɔ
ba ba zɪgɪ Wɛ paari jangɔŋɔ
kɔm yigə nɪ, yɪ ba tɔŋɪ ba
pa-Dɪ wɪa dɪ titɪ maama Dɪ

sɔŋɔ kɔm nɪ. Wɔlɔ wɔm
o na je paari jangɔŋɔ kɔm
banja nɪ tɪn wɔ pa ba jəni o
woro nɪ.

¹⁶ Kana daa bá fɔgɪ ka ja
bantɔ.

Na-nyɔm dɪ nan bá ja-ba.

Wɪa nan daa bá ja-ba,
naa fɔnyɔgɔ.

¹⁷ Bɛŋwaani Pɛlbu wɔm o
na wɔ paari jangɔŋɔ
kɔm je sɪm tɪtari nɪ
tɪn wɔ ta nii ba banja
nɪ nɪ nayɪrɔ te.

O nan wɔ tɔgɪ ba yigə o ja-
ba o vu o pa ba nyɔ
na buli-yɪ dɪlɔ na paɪ
ŋwɪa tɪn wɔnɪ,

yɪ Wɛ wɔ guguni ba yi-na
maama.»

8

*Pɛlbu wɔm na dwani maa
kɔlɔ o ma kweeli tɪn*

¹ Pɛlbu wɔm laan ma
dwanɪ maa kɔlɔ na kɪ tɪrpe
tɪn. Kɔ ma kɪ yirititɪ
Wɛ-sɔŋɔ nɪ mɪmanja fɪnfɪn
nɪŋɛnɪ luu cicoro te.

² A laan ma na malesɪ
sɪrpe sɪm sɪ na zɪgɪ Wɛ yigə
nɪ tɪn. Ba ma kwe nab-
waanɔ tɪrpe ba pa sɪ maama.

³ Maleka kadoŋ laan ma
ba ka zɪgɪ Wɛ kaanɪm bim-
bim dɪm tee nɪ, yɪ ka ze
səbu-sɪŋa zɔŋ-tanlanja. Ba
ma kwe wəənu zanzan tɪlɔ
lwəm na ywənə tɪn ba kɪ
maleka kam zɔŋa kam wɔnɪ,
sɪ ka wəli dɪ Wɛ nɔɔna bam
maama loro kɔm. Ba pɛ-ka
kɔntɔ, sɪ ka kwe ka ja vu
səbu-sɪŋa bimbim dɪm dɪ na
zɪgɪ paari jangɔŋɔ kɔm yigə
nɪ tɪn mɔ ka zwɛ ka pa Wɛ.

⁴ Ka na kwe ka zwɛ kɔntɔ
tɪn, wəənu tɪm nyɔa kam

maa togt di We noona bam loro kum ka nunji maleka kam jia ni ka yoori ka diini We te.

⁵ Maleka kam ma daari ka pe mini bimbim dum bana ni ka su zuna kam ni. Ka laan ma kwe ka duli ka lo lugu bana ni. Ka na logi kuntu tin, dva ma pipili yi ka бага ka wuurə. So ma tiini ku gaali, yi tuga kam di sisiŋi.

Maleŋi sim na wugi si nabwaanv tim te tin

⁶ Maleŋi sirpe sim maama laan ma ti si yigə, si si wu si nabwaanv tim.

⁷ Maleka kalv na yi dayigə tu tin ma wu ka nabono kum. Ka na wugi-ku tin, dukambana di mini di jana na gwaan daani tin ma cuuri lugu bana ni. Lugu bana poorim kuni bito woni kuri bidwi ma di mini. Tweeru tim di poorim kuni bito woni kuri bidwi di ma di mini, di ga-leeru maama.

⁸ Maleka kalv na saŋi tin di ma wu ka nabono kum. Ka na wugi kuntu tin, ba ma kwe woŋo, ku na nyi di pu-kamunu yi ku jigi mini, ba duli ba di lugu bana na-fara bam woni. Na-fara bam poorim kuni bito woni kuri bidwi ma ji jana.

⁹ Wəənu tilv maama na nwi na woni tin poorim kuni bito woni kuri bidwi ma ti, yi ba nabwəəru tim di poorim kuni bito woni kuri didva ma cogi.

¹⁰ Maleka kalv na ki sito tin ma wu o nabono kum. Calicv-kamunu ka na jigi mini ni mooh mini te tin laan ma nunji weyuu ni ka

tu lugu bana bu-tuli sim poorim kuni bito kuri bidwi woni, di buli sim di woni.

¹¹ Calicva kam kuntu yiri mu Calicv-cia. Bwi sim kuntu na bam ma ji na-ceera. Noona zanzan maa nyo-ba yi ba tva.

¹² Maleŋi sina tu wum di laan ma wu o nabono kum. Wia kam poorim kuni bito woni kuri bidwi ma cogi. Cana kam poorim kuni bito woni kuri bidwi di ma cogi, ku wəli di calicwi sim di kuntu. Kuntu ma pa ti maama poorim kuni bito kum kuri bidwi yi lim. Kuntu nwaan pooni ma daa təri de woni poorim kuni bito kuri bidwi woni, wia di titi maama.

¹³ Amv laan ma nii a na kalon-zonjo na tiini ku jaani bana bana. A ma ni ku na tagi bana bana ku wi: «Leeru! Leeru! Leeru lagi ti ba balv na zuri lugu bana ni tin bana. Maleŋi sito silv na daari tin na wugi si nabwaanv tim si pa ti kwəri zaŋi, leeru tim kuntu wó ba nabiinə bana.»

9

¹ Maleka kalv na yi banu tu tin laan ma wu ka nabono kum. Amv ma na calicva na kwəri weyuu ni ka ba ka tu lugu bana ni. Ba ma kwe borbu ba pa-ka, si ka ma puri gonj-canluŋu kum ni dum.

² Ka na puri gonjo kum ni dum tin, nyva maa yoori ka pi ka nunji gonjo kum woni, ni mini na daga yi di jigi nyva te tin. Nyva kam ma

nunji ka li wia kam di weyuu kum maama.

³ Kayira laan ma nunji nyba kam wunti ka jagi tiga banja je maama. Ka ma jonji dam si ka na duni-m, si ku taa waɛ ni noŋo na waɛ te tin.

⁴ Ba ma kaani kayira kam si ka yi cogi lugu banja gaaru di tweeru naa vɔɔru dwi maama, si ka daari ka yaari noona balu na ba jagi We nyinyugu kum ba trɛ ni tin yirani.

⁵ Ba nan wo pe-ka cwɛŋɔ si ka gu noona bam kuntu. Ku yi si ka pa noona bam yira mu taa wiirɛ, si ku vu ku yi canɛ sɛnu. Ba yira yam wɔ ta wiirɛ ni noŋo dɔnim na wiiri te tin mu.

⁶ Manja kam kuntu ni noona bam wɔ ta lagi si ba ti, yi tɔuni bá ja-ba. Baá ta beeri tɔuni, yi tɔuni ba lagi-ba.

⁷ Kayira kam maa nyi di ba na vɔgi sise si si vu jara je te tin. Ka yuni nyi di ka pugi sɛbu-sɛɲa yipwi mu te. Ka yibiyɛ maa yi nɛnɛni nabiinɛ yibiyɛ na yi te tin.

⁸ Ka yuuywe maa nyi di kaana yuuywe te, yi ka yɛlɛ nyi di nywɛɛnu yɛlɛ te.

⁹ Kayira kam nyoona maa nyi di lu-pulwaru mu kwɛliya te. Ka vwana yam wu-urim dum maa ki soɔ zanzan, nɛnɛni sisɛŋ-kɔgɔ mu vai trɛkooru si duri si maa ve jara je te.

¹⁰ Ka maa jagi nabilɛ ni nwaanu nabilɛ te. Ka mai nabilɛ yam kuntu mu ka duni noona ni noŋo na duni

te tin. Ka nabilɛ yam mu pai ka jagi dam si ka wanti ka yaari noona, si ba yira taa wiirɛ taan, si ku vu ku yi canɛ sɛnu.

¹¹ Kayira kam maa jagi pe o na nii ka banja ni. Wuntu mu yi maleka kalu na nii goŋ-canlunu kum banja ni tin. Ka yiri di Zwifɛ tiinɛ taani mu yi Abadɔn. Ka yiri dum di Greki tiinɛ taani maa yi Apoliyon. Yiri dum kuntu kuri mu yi Cɔginu.

¹² Mu dayigɛ lɛɛru tim. Ku nan ta daari lɛɛru kuni bile mu.

¹³ Maleka kalu na ki sirdu tin laan ma wu ka nabɔno kum. Amu ma ni kwɛrɛ na nunji sɛbu-sɛɲa bimbim dum na zigi We yigɛ ni tin nya yana yam wunti.

¹⁴ Kwɛrɛ kam ma ta di malesi sirdu tu wulu na ze nabɔno kum tin ka wi: «Ve, n bwɛli malesi sina sim ba na lɛgɛ ba zigi Efrati bukamunu kum ni ni tin n yagi.»

¹⁵ Maleka kam laan ma vu ka bwɛli malesi sina sim ka yagi. Suntu ya manji si ti si yigɛ mu si ma cɛgi manja kam kuntu nɔɔ, si ka ba ka yi. Si laan ma zanji si si vu si gu nabiinɛ pɔɔrim kuni bito wunti kuri bidwi.

¹⁶ Amu ma lwaru malesi sina sim jara tiinɛ bam kɔgɔ kum ni na mai te tin. Ku yi miliyɔɔru biɛ-yale mu (200.000.000), yi ba maama dogi sise.

¹⁷ A ma na sise sim di si diinɛ bam na yi te tin. Sise diinɛ bam maama jagi lu-pulwaru tilu ba na maa kwɛli ba nyoona ba ki jara

tɪn mu. Luguru tɪm kɔntu maa tiini tɪ sɪntɪ nɪ mini na yɪ te tɪn. Tɪdaara maa yɪ nazom-pupweeru. Tɪdonnɛ dɪ maa yɪ nasɔnnɔ nɪ sun-muni te. Sise sɪm yuni tɪm maa nyɪ nɪ nywænu yuni te. Mini dɪ nyɔa maa nuɲi sɪ niɛ nɪ. Ciribi dɪlɔ lwɛm na dana tɪn dɪ maa nuɲɛ.

¹⁸ Wænu tɪm kɔntu tɪtɔ ma tɔ lɔgɔ baɲa nabiinɛ wɔnɪ, yɪ tɪ gɔ ba pɔɔrim kuni bɪtɔ wɔnɪ kuri bɪdɔwɪ. Kɔ nan yɪ mini dɪm dɪ nyɔa kam dɪ ciribi dɪm na nuɲi sise sɪm niɛ nɪ tɪn mu gɔ-ba.

¹⁹ Sise sɪm niɛ yam mu pai sɪ jɪgɪ dam, dɪ sɪ nabilɛ yam dɪ. Sɪ nabilɛ yam nyɪ dɪ bɪsankwɪ mu te, yɪ ya jɪgɪ yuni ya maa yaari nɔɔna.

²⁰ Nabiinɛ balɔ na daari yɪ wænu tɪm kɔntu dam wɔ gɔ-ba tɪn nan wɔ sɛ sɪ ba læni ba wɔrɔ ba yagɪ wɔ-balwaarɔ tɪlɔ ba wɔbɔɲa na lagɪ tɪn. Ba ta yɔɔrɪ ba zuli sɔtaana mu, yɪ ba kwɛrɪ ba zuli wænu tɪlɔ ba tɪtɪ na kɪ dɪ ba jɪa tɪn, kɔ na yɪ jwænɛ yalɔ ba na mɛ sɛbu-sɪɲa naa sɛbu-pwænɛ naa can-na naa kandwa naa dɛ ba ma kɪ tɪn. Jwænɛ yam kɔntu nan ba nai, yɪ ya kwɛrɪ ya ba ni, yɪ ya warɪ ya vu dɪ.

²¹ Nɔɔna bam kɔntu ma wɔ sɛ sɪ ba læni ba wɔ dɪ ba nɔn-gura kam dɪ ba liri kikiɛ yam. Ba ta ma wɔ yagɪ ba boorim kɛm dɪm dɪ ba ɲwɪnɪ dɪm.

10

Zan na nɛ maleka kam na ze tɔn-balaɲa te tɪn

¹ Amɔ daa ma nii a na Wɛ maleka kalɔ na dana tɪn. Ka ma nuɲi Wɛ-sɔɲɔ nɪ ka maa tuɛ. Ka mɛ kunkwænu mu ka ma kukwɛrɪ ka tɪtɪ, yɪ manlaa-taɲa kɪkarɪ ka yuu nɪ. Ka yibiyɛ nyɪ dɪ wɪa mu, yɪ ka nɛ sɪm nyɪ dɪ min-vɔgɔ na yɪ te tɪn.

² Maleka kam maa ze tɔn-balaɲa kalɔ na purɪ tɪn ka jɪɲa nɪ. Ka ma cwi ka jazɪm naga na-fara bam baɲa nɪ. Ka daari ka cwi ka jagwiɛ naga kam tɪga baɲa nɪ.

³ Ka laan ma daari ka bagɪ baɲa baɲa, yɪ ka kwɛrɛ kam kɪ sɔɔ nɪ nyɔɲɔ na suuri te tɪn. Maleka kam na bagɪ kɔntu tɪn, dɔa dɪ ma bagɪ kuni bɪrpe.

⁴ Dɔa kam na bagɪ kɔntu tɪn, amɔ maa lagɪ sɪ a pɔpɔnɪ ka na tagɪ kulɔ tɪn a tɪɲi. Amɔ laan ma ni kwɛrɛ na ɲɔɔnɪ Wɛ-sɔɲɔ nɪ ka wɪ: «Ta n cɪm, yɪ zanɪ n pɔpɔnɪ dɔa kam na bagɪ ka ta kulɔ tɪn.»

⁵ Maleka kalɔ amɔ ya na manɪ a na ka na kwe ka naga ka nɔ na-fara bam baɲa nɪ yɪ ka nɔ kadorɲ tɪga baɲa nɪ tɪn laan ma zɔɲi ka jazɪm jɪɲa wɛɛnɪ,

⁶⁻⁷ yɪ ka du dɪ Wɛ yɪrɪ ka wɪ: «Kɔ daa bá daanɪ sɪ Wɛ wɔbɔɲa yalɔ ya na sɛgi yɪ Dɪ manɪ Dɪ ta dɪ Dɪ nijɔɲnɛ bam tɪn laan kɪ, manɲa kalɔ maleka sɪrpe tu wɔm na wɔ wu ka nabɔɲɔ kɔm tɪn.

Baɲa-Wɛ nan mu jɪgɪ ɲwɪa sɪ kɔ taa ve manɲa kalɔ na ba ti tɪn.

Dɪntɔ mu kɪ weyuu dɪ wænu tɪlɔ maama na wɔ kɔ wɔnɪ tɪn,

yɪ DI kwəri DI kɪ tɪga baɲa dɪ
ka wəənu tɪm maama.
Dɪntɔ daa ta mɔ kɪ na-fara
dɪ wəənu tɪlɔ maama
na wɔ ba wɔnɪ tɪn.»

⁸ Maleka kam na tagɪ
kuntɔ tɪn, amɔ daa ma joori
a ni kwərə kalɔ ya na ɲoonɪ
Wɛ-sɔɲɔ nɪ tɪn. Ka daa ma
ta dɪ amɔ ka wɪ: «Ve maleka
kalɔ na zɪɪ na-fara bam
baɲa nɪ dɪ tɪga kam baɲa nɪ
tɪn te, sɪ n jɔɲɪ tɔn-balana
kalɔ na purɪ ka wɔ ka jɪɲa
nɪ tɪn.»

⁹ A ma vu a ta maleka kam
sɪ ka pa-nɪ tɔn-balana kam.
Ka ma ta-nɪ ka wɪ: «Jɔɲɪ
tɔnɔ kɔm n dɪ. Kɔ na wɔ
nmɔ nɪ nɪ, kɔɔ ta sɔna nɪ
tɔɔɔ te. N nan na ligi-kɔ, kɔ
laan wɔ ta cana mɔ n kana
nɪ.»

¹⁰ Amɔ ma jɔɲɪ tɔn-balana
kam maleka kam jɪɲa nɪ a
dɪ a ni nɪ. Ka maa sɔna nɪ
tɔɔɔ te. Kɔ daari, amɔ na
ligi-ka tɪn, ka ma ləni ka jɪ
cam yɪranɪ a kana nɪ.

¹¹ Ba laan ma ta ba brɪ-
nɪ ba wɪ, amɔ daa ta maɲɪ
sɪ a tɔɔɔlɪ Wɛ kwərə kam a
brɪ wɔɲɔ kulɔ na lagɪ kɔ kɪ
lɔɲɔ baɲa dwi tiinə zanzan
wɔnɪ, dɪdaani tɪnɪ zanzan
dɪ taana dwi zanzan tiinə dɪ
wɔnɪ, dɪ ba pwa dɪ wɔnɪ tɪn
mɔ.

11

*Wɛ maana tiinə bale na
brɪ DI cɪga kam te tɪn*

¹ Ba laan ma kwe miu kulɔ
ba na maa maɲɪ wəənu tɪn
ba pa-nɪ. Ba ma ta amɔ ba
wɪ, a zaɲɪ a maɲɪ Wɛ-di-
kamunu kɔm dɪ kɔ kaanɪm
bimbim dɪm a nii, sɪ a daari
a lwarɪ nɔona ni tite na wɔ

Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ ba
zuli-DI tɪn.

² Ba ma daari ba ta amɔ,
sɪ a yɪ maɲɪ kɔnkɔɔ kulɔ
na wɔ pooni nɪ Wɛ-digə kam
yigə nɪ tɪn, bɛɲwaanɪ ba
kwe je sɪm kuntɔ ba kɪ dwi-
gɛ tiinə bam jɪɲa nɪ mɔ.
Bantɔ nan mɔ wɔ ba ba taa
kari tɪlɔ kulɔ na yɪ Wɛ nyɪm
tɪn wɔnɪ, ba nwanɪ wəənu
ba cɔɪ sɪ kɔ vu kɔ yɪ canɪ
fiinna-sɪle (42).

³ Wɛ daa ma ta-nɪ DI wɪ:
«Amɔ lagɪ a tɔɲɪ nɔona bale
mɔ sɪ ba ba ba brɪ amɔ cɪga
kam. Bantɔ wɔ tɔɔɔlɪ amɔ
kwərə kam sɪ kɔ yɪ da mɔɔɔ
dɪ biə yale dɪ fusiɔɔ (1.260),
yɪ baá zɔ gwar-zɪnzwara sɪ
kɔ brɪ ba na yaari te tɪn.»

⁴ Wɛ maana tiinə bam
kuntɔ mɔ brɪ Olivi tweeru
tɪle tɪm, dɪ min-zwəənu tɪle
tɪlɔ na zɪɪ dɪ Yuutu wɔlɔ na
te lɔɲɔ baɲa maama tɪn yigə
nɪ.

⁵ Mini mɔ wɔ nunɪ ba niə
nɪ dɪ cɔɪ ba dɔna balɔ na
kwaanɪ sɪ ba kɪ-ba balɔɔ
tɪn. Wɔlɔ maama na lagɪ sɪ
o kɪ-ba balɔɔ tɪn, baá gɔ-o
kuntɔ dɔɲ mɔ.

⁶ Bantɔ nan jɪɪ dam sɪ ba
ja weyuu kɔm, sɪ dɔa daa
yɪ ta nɪa maɲa kam ba na
wɔra ba tɔɔɔlɪ Wɛ kwərə kam
tɪn. Ba nan daa ta jɪɪ dam
sɪ ba pa na jɪ jana. Ba ma
ta jɪɪ dam sɪ ba pa yaara
dwi maama ba nabiinə baɲa
maɲa kalɔ maama ba na lagɪ
tɪn.

⁷ Ba na tɔɔɔlɪ Wɛ kwərə
kam ba ti, varɪm wɔlɔ
na zɔɔɔɔ gɔɲ-canluɲu kɔm
wɔnɪ tɪn laan wɔ nunɪ o ba o

ja jara dɪdaani ba, yɪ o wani-
ba o gu.

⁸ O na gu-ba, ba yɪra yam
wó ta tigi pooni yigə ni tu
kamunu kum wɔni. Yɪra
yalɔ na brɪ tu kum kontu
kuri cɪga cɪga tin mu yɪ
Sodɔm dɪ Ezipi. Ku yɪ dáani
mu ba jaani ba Yuutu wɔm
ba pa tɔun-dagara baɲa ni
ba gu.

⁹ Nɔɔna laan wó nuɲi tɪni
dwi maama wɔni,
dɪ nabiinə dwi maama wɔni,
dɪ taana dwi maama wɔni,
dɪ je təri təri,
ba ba ba nii bantɔ yɪra yam
na tigi da tin.

Baá ta nii ba yɪra yam sɪ ku
vu ku yɪ da yatɔ dɪ cicoro, yɪ
ba bá sɛ sɪ ba kwe-ba ba kɪ.
¹⁰ Balɔ na zɔvri lɔgu baɲa
ni tin wó ta jigɪ wɔpolo dɪ
bantɔ bale tɔvni dɪm. Ba
ma wó kɪ kwɛɛra, yɪ ba
daari ba pai-da pɛɛra. Baá
ta jigɪ wɔpolo, Wɛ nijonɲə
bam kontɔ bale ya na yaari
nabiinə lɔgu baɲa ni dɪ Wɛ
taanɪ dɪm ba na ɲɔɔni tin
ɲwaani.

¹¹ Da yatɔ dɪ cicoro kum na
kɛ, Wɛ wó pa Dɪ siun kulɔ
na pai ɲwɪa tin laan ba ku
zɔ ba yɪra yam, yɪ ba joori
ba bi ba zanɪ. Fɔvni ma wó
tiini dɪ ja balɔ maama na wó
na-ba tin.

¹² Wɛ nijonɲə bam bale laan
ma ni kwɛrə na ɲɔɔni Wɛ-
sɔɲɔ ni ka wɪ: «Diini-na á ba
yo.»

Kunkonɔ ma ba ku kwe-ba
ku jigɪ ku ma diini weyuu, yɪ
ba dɔna bam zɪgɪ ba nii-ba.

¹³ Kantɔ maɲa kam ni
nóɔ, tɪga baɲa maama wó
tiini ka sisinɪ. Ku ma
pa tu kum pɔɔrim kuni
fugə wɔni kuri bɪdwɪ cɔgɪ
maama. Tɪga kam sisinɪm
dɪm maa gu nɔɔna mɔrr-
tirpɛ (7.000). Fɔvni ma wó
ja nɔɔna balɔ na daari tin,
yɪ ba sɛ ni Yuutu Baɲa-Wɛ
mu tiini Dɪ jigɪ dam.

¹⁴ Mu lɛɛrv tɪlɔ na kɪ bile
tu tin. Ku nan ta daari lɛɛrv
tɪlɔ na wó kɪ bitɔ tu tin. Tɪ
lagɪ tɪ ba lele mu.

*Nabonɔ kulɔ na wugi ku
ma kweeli tin*

¹⁵ Maleka kalɔ na yɪ sirpɛ
tu tin laan ma wu ka nabonɔ
kum. Kwəri ma ɲɔɔni Wɛ-
sɔɲɔ ni baɲa baɲa sɪ wɪ:
«Lɔgu baɲa paari dɪm laan
wɔ dí Yuutu Wɛ jɪɲa ni mu,
dɪ Krisi wɔm Dɪ na tɔɲɪ tin
jɪɲa ni. Paari dɪm kontɔ wó
ta wɔra sɪ ku taa ve maɲa
kalɔ na ba ti tin.»

¹⁶ Nakwa finle-bana bam
ba na je Wɛ yigə ni ba paari
jangwaanɔ tum baɲa ni tin
laan ma kuni doonə ba cɔɔli
ba yuni tɪga ni ba zuli Wɛ,

¹⁷ yɪ ba wɪ:
«Dam-fɔɔ Tu Baɲa-Wɛ,
nmɔ maɲɪ n wɔra mu pulim
ni,
yɪ n daa ta wɔra maɲa
maama.
Dí kɪ nmɔ le,
dɪ n laan na kwe n dam-fɔɔ
kum
n ma n te lɔgu baɲa tin.

¹⁸ Dwi-ge tiinə balɔ na dai
nmɔ nɔɔna tin tiini ba
jigɪ ban-zɔɲɔ dɪ nmɔ.

Ku daari lele kontɔ nmɔ
banɪ nan wó zanɪ dɪ
ba.

Ku laan yi maɲa kalu nmu
na wu di twa sariya
tin,

yi nmu wu pa balu maama
na se nmu tin na
peera.

Ku na yi nmu nijonɔnɔ bam
di balu maama na
yi nmu noona yi ba
kwari n yiri dim tin,

ku na yi non-kamunɔ naa
nabwɔnɔ di.

Ku nan na yi balu na cogi
lugu bana tin,

maɲa yiɔ si nmu laan cogi-
ba di.»

¹⁹ Ba na zuli We kuntu ba
ti tin, We di-kamunu kulɔ
na wu Di soɲo ni tin ni
laan ma pɔri. We cullu
tim na pɔpɔni kandwa yira
ni ti tini daka kalu wɔni
tin ma nai jaja. Dɔa laan
maa pɔpɔla, yi ka bagɔ ka
wuurɔ. Tɔga ma sisini, yi du-
kambana tiini ya tɔi zanzan.

12

*Prɛnyon-kinkagɔli na zɔli
kaani te tin*

¹ Wo-kinkagɔli laan ma
nuni weyuu ni. Amu ma na
kaani o na me wia o kukwari
o titi ni gɔɔ te. Cana maa
wu o napra kuri ni. Ku daari
o ma pu yipugɔ kalu na jigi
calicwi fugɔ-sile tin o yuu
ni.

² Kaani wum yi ka-puɔ
mu, yi o pugɔ kam vri si o lu.
Ku na cana tin, o ma kaasi
bagɔ bagɔ.

³ Wo-kinkagɔli didonɔ daa
ma nuni weyuu ni. Amu ma
na prɛnyon-kinkagɔli, ku yi
nasɔɲɔ mu yi ku jigi yuni
tirpe di nya fugɔ. Yipwi ma

pu ku yuni tum maama bana
ni.

⁴ Ku ma kwe ku nabili ku
ma vanɔ calicwi sum pɔɔrim
kuni bitɔ wɔni kuri bidwi
ku kwari weyuu ni ku di tɔga
ni. Ku ma ba ku zigɔ kaani
wɔlu na lagɔ o lu tin yigɔ ni,
si o na lugu bu wum, si ku
kwe ku di.

⁵ Kaani wum ma lu o
bu wum, o yi bɛkɛrɛ mu.
Wuntu mu wu ta te lugu
bana dwi tiinɔ maama di o
dam. Kaani wum na lugu
kuntu tin, ba ma kwe bu
wum ba ja vu We te, Di paari
yitunju kum na wu me tin.

⁶ Kaani wum laan ma duri
o vu kagba yuu, jɛgɔ kalu We
na maɲi Di kwe si Di pa-
o tin. Di wu ta nii o bana ni
je sum kuntu ni da murɔ di
biɔ yale di fusɔrɔ (1.260).

⁷ Jara deen ma tu We-
soɲo ni. We malesɔ didɛeru
wɔlu yiri na yi Misɛli tin
didaanɔ o kwaga malesɔ tiinɔ
bam mu di jara di prɛnyon-
kinkagɔli dim di di kwaga
malesɔ tiinɔ bam.

⁸ Prɛnyon-kinkagɔli dim
ma wu wani jara yam. Ku di
ku kwaga malesɔ tiinɔ bam
ma daa wu ne jɛnɔ je We-
soɲo ni.

⁹ Ba ma zɔli-ku We-soɲo ni
ba dɔli ba yagi lugu bana
ni, di ku kwaga malesɔ ti-
inɔ bam maama. Prɛnyon-
kinkagɔli dim kuntu mu yi
bisankwɔa kalu na maɲi ka
wɔra faɲa faɲa tin. Ka yiri
nan mu yi Vwa-nyina pe,
di Sutaani, yi ka ganɔ lugu
bana noona maama.

¹⁰ Amu laan ma ni kwɛr-

dĩa na ηõõni Wε-sõõõ ni ka wɪ: «Lele kõntu dɪbam Tu Wε vri Dɪ nõõna sũtaani jɪja ni. Wε ma bri Dɪ dam di Dɪ paari dɪm na yɪ te tɪn. Krisi wɔm Wε na tũri tɪn di ma bri Dɪ dam dɪm. Bɛɪwaani wɔlv na yɛni o ηõõni o cõgi dɪ ko-biə bam Wε yigə ni tɪn daa tərə. Wɔntu mu yɛni o zɪgi dɪ Tu Wε yigə ni o ηõõni o cõgi ba yigə tɪtu di wɪa maama. Ba laan nan di-o ba yagi.»

¹¹ Dɪ ko-biə bam nan wan- o Pəlvu wɔm jana kam nuɲim dɪm ηwaani, di ba na bri Wε cɪga kam tɪn ηwaani mu. Ba ma sɛ sɪ ba kwe ba ηwɪa ba ma ləni tʊvni.

¹² Kõntu, abam balu maama na zʊvri Wε-sõõõ ni tɪn, á taá jɪgi wɔpolo. Ku daari, ku na yɪ lɔgv baɲa di ku na-fara bam, lærv wó ba abam baɲa, bɛɪwaani vwa-nyɪna pɛ wɔm tu abam te, yɪ o tiini o jɪgi ban-zõõõ lanyɪrani, bɛɪwaani o ye ni o da yam gɛ fɪn mu.»

¹³ Prənyõõ-kɪnkagɪli dɪm na lwari ni ba zəli-ku ba yagi lɔgv baɲa ni tɪn, ku ma pɛ kaani wɔlv na lɔgi bəkərə kam tɪn kwaga ku pu.

¹⁴ Ba ma kwe kalõõ-zõõõ vwana yale ba pa kaani wɔm, sɪ o ma jaani wɛɛni o vu o yɪ kagva kam yuu, jəgə kalu o na maɲi sɪ o taa wɔra tɪn. Dáani mu Wε wó ta nii o baɲa ni bɪna yatõ di cicoro, sɪ prənyõõõ kum daa yɪ zanjɪ ku ja-o.

¹⁵ Prənyõõõ kum ma twɪ na zanzan sɪ ba vu ba pɛ kaani wɔm ba ja viiri, ni

bugə na na duri te tɪn.

¹⁶ Tɪga kam ma zəni kaani wɔm, yɪ ka pʊri ka ni ka nyo na balu maama prənyõõõ kum na twɪ tɪn.

¹⁷ Ku ma pa ku banɪ tiini di zanjɪ di kaani wɔm. Ku laan ma vu sɪ ku kɪ jara di kaani wɔm dwi tiinə balu na daari tɪn. Bantu mu yɪ balu na sɛ Wε niə yam yɪ ba bri ni ba tõgi Zezi cɪga kam tɪn.

¹⁸ Prənyõõ-kɪnkagɪli dɪm laan ma vu di zɪgi na-fara bam ni ni.

13

Varim wɔlv na nuɲi na-fara wɔni tɪn

¹ Amu daa ma na varim wɔdõõõ o na nuɲi na-fara wɔni. O jɪgi nyɪa fugə di yuni tɪrpe mu. O nyɪa yam maama baɲa maa jɪgi yipwi. Ba ma pʊpõni yɪra yalv na twɪ Wε tɪn o yuni tɪm yɪra ni.

² Amu na nɛ varim wɔm tɪn, o nyɪ di gweeru mu. O nɛ maa nyɪ di faa nɛ, yɪ o ni nyɪ di nyõõõ ni. Prənyõõ-kɪnkagɪli dɪm laan ma kwe ku paari dɪm di ku dam-fõõõ kum ku kɪ varim wɔm kõntu jɪja ni.

³ O yuu kum dɪdva maa tiini ku pogili ni o ya lagi o ti mu te, yɪ ku laan ba ku je. Ku maa sv nabiinə maama, yɪ ba tõgi varim wɔm kõntu kwaga.

⁴ Nõõna maama maa kuni doonə ba zuli prənyõõ-kɪnkagɪli dɪm, di ku na kwe ku dam dɪm ku pa varim wɔm kõntu tɪn. Ba ma daari ba zuli varim wɔm di, yɪ ba

te ba wɪ: «Nɔɔnɔ tərə o na mai dɪ varɪm wɔm. Nɔɔn-nɔɔnɔ nan bá wani o kɪ jara dɪd-o.»

⁵ Ba ma pa varɪm wɔm cwəŋə sɪ o ŋɔɔnɔ kamunni o pa o titɪ, yɪ o daari o twɪ Wɛ yɪrɪ. O ma jonɪ dam sɪ kɔ vu kɔ yɪ canɪ fiinna-sɪle (42).

⁶ O ma puli o ŋɔɔnɔ o gooni Wɛ, yɪ o twɪ Wɛ yɪrɪ dɪ Dɪ sɔŋɔ kɔm, kɔ wəli dɪ balɔ na zɔɔrɪ Dɪ sɔŋɔ kɔm nɪ tɪn.

⁷ Varɪm wɔm ma kwəri o jonɪ dam sɪ o kɪ jara dɪ Wɛ nɔɔna bam, sɪ o wani-ba. O ma jonɪ dam sɪ o taa te lɔgɔ baŋa dwi tiinə maama, dɪ tɪnɪ dwi maama tiinə, dɪ taana dwi maama tiinə, dɪ je təri təri maama tiinə.

⁸ Nɔɔna balɔ maama na zɔɔrɪ lɔgɔ baŋa nɪ tɪn wɔ ta zuli varɪm wɔm kuntu, kɔ na dai balɔ yɪra na pɔpɔnɪ ya tinɪ ŋwɪa tɔnɔ kɔm wɔnɪ maŋa kam lɔgɔ baŋa daa ta na tərə tɪn yɪranɪ má mɔ bá zul-o. Kɔ nan yɪ Pəlbɔ wɔm ba na gɔ tɪn mɔ te tɔnɔ kɔm kuntu.

⁹ Nan pɔrɪ-na á zwa sɪ á cəgi amɔ taanɪ dɪm:

¹⁰ Wɔlɔ maama na tu sɪ o dɔna ja-o ba kɪ ba na lagɪ te tɪn, baá ja kuntu tu mɔ, o bá lu. Wɔlɔ maama dɪ nan na tu sɪ ba ma sɔ-zɔɔ ba gɔ-o tɪn, baá ma-kɔ mɔ ba ma gɔ-o, o bá wani o lu. Kuntu ŋwaanɪ Wɛ nɔɔna bam manɪ sɪ ba ta vɔ pu-dɪa mɔ, sɪ ba daari ba kɪ ba wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ.

Varɪm wɔlɔ na nunɪ tɪga nɪ tɪn

¹¹ Amɔ laan ma na varɪm wɔdon o na nunɪ tɪga nɪ. O

jɪgɪ nyɪa yale mɔ nɪ pibala nyɪa na yɪ te tɪn. O maa ŋɔɔnɔ nɪ prənyon-kunkagɪlɔ dɪm na ŋɔɔnɔ te tɪn.

¹² Dayigə varɪm wɔm ma pa-o wɔm dam-fɔrɔ kɔm sɪ o ma tɔŋɪ, yɪ o daari o zɪgɪ o nii-o. O ma ma-dɪ o fin balɔ maama na zɔɔrɪ lɔgɔ baŋa nɪ tɪn o pa ba zuli dayigə varɪm wɔlɔ yuu kɔm ya na pogili yɪ kɔ laan je tɪn.

¹³ Varɪm bɪle tu wɔm kuntu ma tiini o kɪ wo-kunkagɪla yalɔ na dana tɪn. O ma pa mini nunɪ weyuu nɪ dɪ ba tɪga baŋa, yɪ nɔɔna maama na-dɪ.

¹⁴ O na nɛ cwəŋə sɪ o kɪ wo-kunkagɪla yantɔ don dayigə varɪm wɔm yigə nɪ tɪn, kɔ ma pa o wani o ganɪ nɔɔna balɔ na zɔɔrɪ lɔgɔ baŋa nɪ tɪn. O ma ta-ba sɪ ba mɔ kamɔgɔ, sɪ kɔ taa nyɪ dɪ dayigə varɪm wɔlɔ ba na mɛ sɔ-lɔŋɔ ba zagɪ o yuu ba pogili yɪ o ta ŋwɪ tɪn.

¹⁵ O ma daari o na cwəŋə sɪ o kɪ siun kamɔgɔ kɔm kuntu wɔnɪ, sɪ kɔ taa ŋwɪ. O na kɪ kuntu tɪn, kamɔgɔ kɔm maa wai kɔ ŋɔɔna, yɪ kɔ jɪgɪ dam sɪ kɔ pa balɔ maama na vɪn sɪ ba zuli-kɔ tɪn tɪ.

¹⁶ O ma pa nɔɔna maama kɪ nyɪnyɔgɔ ba jazɪna nɪ naa ba trə nɪ, kɔ na yɪ nabwənə dɪ nɔn-kamunə, naa nadunə dɪ yinigə tiinə, kɔ wəli dɪ gambɛ dɪ balɔ na te ba titɪ tɪn dɪ.

¹⁷ Nɔɔnɔ na ba jɪgɪ nyɪnyɔgɔ kɔm kuntu, o bá wani o yəgi wɔŋɔ naa o kwe wɔŋɔ o yəgi. Nyɪnyɔgɔ kɔm kuntu nan mɔ brɪ varɪm

wɔm yiri dɔm, naa nimoro kɔlɔ na bri o yiri dɔm tɔn.

¹⁸ Yo seeni kɔ manɔ si n ta n jigi swan mu. Wɔlɔ na bɔni lanyirani tɔn, oɔ wani o lwarɔ varɔm wɔm nimoro kɔm kuri na yi te tɔn. Nimoro kɔm bri nabiinu yiri mu. Kɔ nan yi biɛ yardɔ di fusirdɔ bardɔ mu (666).

14

Pɔlbu wɔm di o nɔɔna bam

¹ Amɔ laan ma nii a na Pɔlbu wɔm o na zigi Siyɔn piu kɔm yuu ni. Nɔɔna mɔrrɔ bi di finna-tɔna tɔm (144.000) maa tɔgi ba wɔ o tee ni, yi Pɔlbu wɔm yiri dɔm di o ko yiri pɔpɔni ba trɛ ni.

² A ma ni kwɛrɛ na nɔɔni Wɛ-sɔɔɔ ni. Ka maa dwana nɔnɛni na-fara na wuurɛ yi dɔa bagɔ te tɔn, yi ka nyɔ di kwan-magɔna na magɔ ba kwaanɔ te tɔn.

³ Nɔn-kɔɔɔ kɔm maa zigi kɔ yɔɔri Wɛ paari jangɔɔ kɔm di wɛɛnu tɔna tɔlɔ na nwi tɔn di nakwa bam. Ba maa leeni lɔɔ-dɔɔna kalɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na bɔ wani o zaasi-ka tɔn, kɔ na dai nɔɔna mɔrrɔ bi di finna-tɔna tɔm yirani (144.000). Bantɔ mu yi balɔ Zezi na nwi ba lwarɔm jɔni lɔɔɔ bɔna nabiinɛ maama wɔni tɔn.

⁴ Bantɔ nan mu cigɔ ba titɔ di wo-digiru kɛm, yi ba wɔ ki boorim. Bantɔ yɛni ba tɔgi Pɔlbu wɔm kwaga mu ba ve je sɔlɔ maama o na wɔ vu tɔn. Zezi mu nwi ba lwarɔm jɔni nabiinɛ maama wɔni, si bantɔ da yigɛ ba ji

Wɛ nɔɔna di Pɔlbu wɔm di nɔɔna.

⁵ Bantɔ nan wɔ fɔgi ba fɔ wwan. Ba ba jigi tusim.

Wɛ malesi sɔɔ na tagi wɛɛnu tɔlɔ tɔn

⁶ Amɔ laan ma na maleka kadoɔ ka na jaani weyuu ni. Ka maa jigi Wɛ kwɛr-ywɛɔ kalɔ na ba lɔri maɔa di maɔa tɔn ka tɔɔli ka bri balɔ na zɔuri lɔɔɔ bɔna ni tɔn,

kɔ na yi je tɛri tɛri wɔni, di nabiinɛ dwi maama, di taana dwi maama tiinɛ, di tɔni dwi maama tiinɛ.

⁷ Ka maa nɔɔni di kwɛr-dɔa ka wɔ: «Kwarɔ-na Wɛ, si á daari á taá pa-DI zulɛ, bɛnwaani maɔa kam yiɛ si DI di nabiinɛ sarɔya. Nan kuni-na doonɛ á zuli Wɛ dɔlɔ na ki weyuu di tɔga bɔna di na-fara didaani buli tɔn.»

⁸ Maleka kadoɔ ma sanɔ ka kwaga, yi ka te ka wɔ: «Tɔ-kamunu kɔlɔ yiri na yi Babilɔni tɔn tɔa. Kɔ tɔ kɔ ti. Kɔntɔ deen mu yɛni kɔ pa nabiinɛ dwi maama tɔgi ba ki kɔ boorim kikiɛ yam, ni ba na nyɔgi sa-deera ba su te tɔn.»

⁹ Maleka kalɔ na ki sɔɔ tɔn di daa ma sanɔ, yi ka te di kwɛr-dɔa ka wɔ: «Nɔɔna balɔ maama na zuli varɔm wɔm di o kamɔɔ kɔm yi ba daari ba jigi o nyɔnyɔɔ kɔm ba trɛ ni naa ba jɔna ni tɔn,

¹⁰ Wɛ ban-zɔɔɔ kɔm wɔ ba bantɔ bɔna, nɔnɛni ba logi sa-deera balɔ na wɔ pugɔ tɔn mu ba su zɔɔa ba pa ba nyɔ ba su te. Balɔ maama na se varɔm wɔm kɔntɔ tɔn, mini

dı ciribi mu wó di-ba ku pa ba na cam zanzan. Baá yaari kuntu We malesi sim yigə ni di Pəlbu wum yigə ni mu.

11 Mini dum wó ta di-ba yi ku pai nyua zaŋi taan, baá yaari si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tin. Balu maama na zuli varum wum di o kamogó kum tin, di balu maama na jigi nyinyogu kulub na bri o yiri dum tin, ba bá na siun wia di titi maama.»

12 Kuntu ŋwaani balu maama na yi We noona yi ba se Di niə yam yi ba ki ba wu-didua di Zezi tin maŋi si ba zigi di pu-dia mu.

13 Amu laan ma ni kwərə na ŋooni We-səŋo ni ka wi: «Nan pupuni tintu: Ku na zigi zim si ku taa ve tin, balu na se di Yuutu wum yi ba ba ba ti tin wó ta jigi yu-yoŋo.»

We Joro kum ma ləri ku wi: «Ku yi ciga mu. Bantu wó sin di ba tituŋ-cɛera yam, beŋwaani ba kəm-laaru mu wó ta togi-ba.»

We sariya maŋa kam na yi te tin

14 Amu laan ma nii a na kunkoŋo ku yi naponjo, yi wulu na nyi di nabiin-bu tin je ku baŋa ni. Səbu-siŋa yipugə ma pu o yuu ni, yi o daari o ze sukoro kulub na jigi ni tin.

15 Maleka kadoŋ daa ma nunji We di-kamunu kum wuni. Ka tooli baŋa baŋa ka ta di wulu na je kunkoŋo kum baŋa ni tin ka wi: «Lugu baŋa faa kum laan bigi ku ti. Ma n sukoro kum

n ma n gwe faa kum, si ku maŋa kam yiə.»

16 Wulu na je kunkoŋo kum baŋa ni tin laan ma vuvugi o sukoro kum lugu baŋa ni o ma gwe faa kum.

17 Amu daa ma na maleka kadoŋ na nunji We-səŋo di-kamunu kum wuni, yi ka di jigi sukoro kulub na jigi ni tin.

18 Maleka kalu di na nii mini baŋa ni tin ma nunji We kaanum bimbim dum ni, ka tooli di kwər-dia ka ta di maleka kalu na ze sukoro kum tin ka wi: «Ma n sukoro kum n ma n gwəri tiu-biə balu ba na maa ki sana tin, si lugu baŋa tiu-biə bam kuntu laan bigi ba ti.»

19 Maleka kam laan ma ma ka sukoro kum ka ba maa gwəri lugu baŋa tiu-biə bam. Ka ma kwe-ba ka di kazo-zoŋo wuni si ka te, si ku bri We ban-zoŋo na wó ba nabiinə baŋa te tin.

20 Kazogó kum zigi tiu kum daa ni mu. Ba maa te tiu-biə bam ku wuni si ba nyua kam taa nunjə. Ba nyua kam kuntu yi jana mu. Jana kam ma nunji ka peeli tuga ka duri ka vu nuneenu kilometra biə-yato (300), yi ka na luunə te tin, sisəŋə na ziga ka wuni, ka yuu yiranu mu wó ta nai pooni ni.

15

Malesi sirpe na jaanu yaara dwi təri təri si ba lugu baŋa te tin

1 Amu laan ma na wokinkagili didoŋ weyuu ni, di na tiini di dana yi di ba jigi doŋ. A ma na We malesi

sirpe, si didba didba jigi yaara dwi tɛri tɛri mu, si si pa ya ja noona. Yaara yarpe yam kuntu mu lagi ya ma kweeli, beɲwaanɩ yantu na ki ya ti, We ban-zɔɲɔ kum laan wu ti.

² Amu ma daari a na wono ku na nyi di ninu. Ku maa nyuna ni niu na nyuni te tin, yi ku nyi ni ku gwaanɩ di mini mu te. Amu ta ma na balu na wani varum wum di o kamogo kum ku weli di o yiri dum nimoro kum dam dum tin. Ba zigi ninu kulu na nyuna lanyiranɩ tin ni ni, yi ba ze kwaanu tlu We na pe-ba tin.

³ Ba maa leeni laɲa kalu na yi We tintuɲnu Moyisi laɲa di Palbu wum laɲa tin. Ba ma leeni ba zuli We ba wi: «Dam-foro Tu Baɲa-We, nmɔ tituɲa yam tiini ya yi tituɲ-kamunə, ya ba jigi donj.

Lugu maama Pe, nmɔ cwe sim yooɩ lanyiranɩ, si togi ciga.

⁴ Yuutu Baɲa-We, noon-noonu tɛrə o na ba kwarɩ nmɔ. Noona maama nan wu ta zuli nmɔ yiri dum.

Nmɔ yiranɩ mu yi wu-pono tu ciga ciga.

Lugu baɲa dwi maama tiinə wu ba ba kuni doonə nmɔ yigə ni ba zuli-m, beɲwaanɩ noona maama wu na nmɔ tituɲa yam na jigi ciga te tin.»

⁵ Kuntu kwaga ni amu ma na We-sɔɲɔ digə kam ni na purɩ, yi ka yigə digə kam ni di purɩ.

⁶ We malesɩ sirpe sum si na jigi yaara dwi tɛri tɛri kuni birpe tin ma nunɩ digə kam wonɩ. Si ma zu gwar-pwəenu tlu na tiini ti nyuni tin, yi si daari si vo səbu-sɲa kili si nyoona ni.

⁷ Wəenu tina tlu na nyi tin didu laan ma zanɩ ku kwe səbu-sɲa zwi sirpe ku pa malesɩ sirpe sum. Zwi sum kuntu nan mu su di We ban-zɔɲɔ kum. Duntu nan mu jigi nywa si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tin.

⁸ We dam dum di Di paari-zulə yam ma pa nywa nunɩ ka su Di digə kam ni maama. Nywa kam ma pa noon-noonu warɩ digə kam wu o zu, si ku taa ve maɲa kam malesɩ sirpe sum na wu pa yaara kuni birpe kum na wu ba ku ki ku ti tin.

16

Baɲa-We ban-zɔɲɔ kum na wu ba te tin

¹ Amu laan ma ni kwər-dɩa na ɲoonɩ baɲa baɲa We digə kam wonɩ ka ta di We malesɩ sirpe sum ka wi: «Kwe-na zwi sirpe silu We ban-zɔɲɔ kum na wu si wonɩ tin a ja vu a lo a yagi lugu baɲa ni.»

² Dayigə maleka kam ma kwe ka zuɲa kam ka ja vu ka lo ka yagi lugu baɲa ni. Ka na logi kuntu tin, nywan-cɛera ma ja balu na jigi varum wum nyinyugu kum yi ba zuli o kamogo kum tin.

³ Maleka kalu na sanɩ tin ma lo ka zuɲa kam ka yagi na-fara bam wonɩ. Na bam

ma ji ni tu jana na yi te tin. Woŋo kulɔ maama na zɔvri na-fara bam wɔni tin ma ti.

⁴ Maleɛ siɔ tu wɔm ma lo o zɔŋa kam o yagi bu-tɔli sɔm wɔni di buli sɔm di wɔni. Na bam ma ji jana.

⁵ Amɔ ma ni Wɛ maleka kalɔ na nii bwi sɔm baŋa ni tin na wɔ:

«Wɔ-ponjo Tu Baŋa-Wɛ,
nmɔ maŋi n wɔra pulim ni
mɔ,
yi n daa n ta wɔra maŋa
maama,

nmɔ ki ciɔa di n na vaŋi ba
zwa te tin.

⁶ Bɛŋwaani bantɔ mɔ gu n
noona bam di n ni-
joŋnɔ bam ba pa ba
jana nunji.

Kuntɔ mɔ nmɔ laan pɛ na ji
jana si ba di nyɔ.

Mɔ kulɔ na maŋi di ba kɛm
dɔm tin.»

⁷ Amɔ ma daari a ni kwɛrɛ
kadoŋ na ŋɔɔni Wɛ kaanum
bimbim dɔm tee ni ka wɔ:

«Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-Wɛ,
nmɔ sariya yam yɔɔri
lanyirani,
yi ya tɔgi ciɔa mɔ.»

⁸ Maleka kalɔ na ki sina
tin ma kwe ka zɔŋa kam
ka lo ka yagi wɔa kam yira
ni. Wɔa kam ma joŋi dam
si ka pa ka wulim dɔm baani
noona.

⁹ Ka wulim dɔm na tiini di
baani noona bam kuntɔ tin,
ba ma ŋɔɔni ba twi Wɛ yiri
di Di na pɛ yaara yam kuntɔ
ja-ba tin. Ba nan wɔ lɛni
ba wɔ di ba kikiɛ yam si ba
daari ba zuli Wɛ.

¹⁰ Maleka kalɔ na ki sinu
tin ma lo ka zɔŋa kam
varim wɔm paari jangɔŋɔ
kum baŋa ni. Lim ma ba
di li varim wɔm paari dɔm

jɛgɛ kam maama. Noona
ma dɔni ba yɛlɛ di ba yaara
yam.

¹¹ Ba ma ŋɔɔni ba twi
Baŋa-Wɛ ba yira ŋwana
yam di ba yaara yam
ŋwaanɔ. Ba nan daa ta wɔ
lɛni ba wɔ di ba kikiɛ yam.

¹² Maleka kalɔ na ki sirdɔ
tin ma lo ka zɔŋa kam ka
yagi bu-zɔŋa kalɔ yiri na yi
Efrati tin wɔni. Ka na bam
ma wɔ, yi ku daari cwɛŋɛ ku
pa pwa balɔ na nunji wa-puli
jɛgɛ ni tin si ba wanɔ ba bɛ.

¹³ Amɔ ma daari a na ci-
ciribiɛ batɔ, ba nyi di yoorɛ
te. Ba didua ma nunji
prɛnyoŋ-kɔnkagɔ dɔm ni ni.
Wɔdoŋ di ma nunji varim
wɔm ni ni, yi didua kam di
nunji varim wɔlɔ na pa o yi
Wɛ nijoŋnu yi o yagi o dai
tin ni ni.

¹⁴ Cikiribiɛ bam kuntɔ yi
sɔtaani noona mɔ yi ba wai
ba ki wo-kɔnkagɔla. Ba ma
zaŋi ba vu lɔgɔ baŋa pwa
bam maama te, si ba maama
la daani ba ti ba yigɛ ba ki
jara di Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-
Wɛ Di de kamunu kum de ni.

¹⁵ Amɔ laan ma ni Zezi na
ŋɔɔni o wɔ: «Cɛgi-na. A lagɔ
a ba ni ŋwɔlɔ na dari o ba
te tin mɔ. Wɔlɔ na fɔgi o ci
o titi tin wɔ ta jigi yu-yoŋo.
Wɔlɔ na zɔ o gwaarɔ yi o
yiri tin, amɔ na tuɛ, cavɔra
bá ja-o noona yigɛ ni o na bá
ta yi kalambolo tin ŋwaanɔ.»

¹⁶ Cikiribiɛ batɔ bam ma
pa lɔgɔ baŋa pwa bam la
daani jɛgɛ kadoŋ ni. Ba maa
bɛ jɛgɛ kam kuntɔ di Zwifɛ
tiinɛ taani ba wɔ, Amagidɔn.

17 Maleka kalɔ na kɪ sɪrpe tɪn laan ma lo ka zɔŋa kam viuwɔnɪ. Kwɛr-dɪa laan ma ŋɔɔnɪ Wɛ digə kam paari jangɔŋɔ kɔm jəgə kam nɪ ka wɪ: «Kɔ kɪ kɔ ti.»

18 Ka na tagɪ kɔntɔ tɪn, dɔa maa pɪpɪli ka bagɪ ka wuurə. Sɔɔ ma tiini kɔ gaali, yɪ tɪga kam dɪ sisinjə. Tɪga kam na tiini ka sisinji te tɪn ba jɪgɪ doŋ. Kɔ na puli maŋa kalɔ Wɛ na kɪ nabiinə tɪn, tɪga ta maŋɪ ka wɔ sisinji kɔntɔ doŋ.

19 Tɔ-kamunu kɔlɔ yɪrɪ na yɪ Babilɔnɪ tɪn ma yarɪ kuni bitɔ kɔ cɔgɪ. Lɔgɔ baŋa dwi tiinə tɪnɪ dɪm maama ma cɔgɪ. Wɛ ma wɔ swe tɔ-kamunu Babilɔnɪ ni nɪ yɪ Dɪ waari-kɔ. Dɪ ban-zɔŋɔ kɔm ma tiini kɔ ba tɔv kɔm baŋa, nɪnɛɛnɪ Dɪ logi sa-dɛɛra mɔ Dɪ su zɔŋa Dɪ pa kɔ nyɔ kɔ su te.

20 Tɪga kalɔ maama na wɔ na-fara tɪtarɪ nɪ tɪn ma fɔɔrɪ ka tigə je nɪ, yɪ pweeru tɪm dɪ je, ba daa ba na-tɪ.

21 Dɔ-kamban-kamunə na duunə nɪ luuru te tɪn maa nunji weyuu nɪ ya tɔv nɔɔna baŋa nɪ. Nɔɔna bam ma ŋɔɔnɪ ba twɪ Wɛ, dɔ-kambana yam na pɛ ba na yaara zanzan tɪn ŋwaanɪ.

17

Ka-boro na dɔgɪ varɪm te tɪn

1 Malesɪ sɪrpe sɪlɔ na jɪgɪ zwɪ sɪrpe sɪm tɪn dɪdɔa ma ba ka ta dɪ amɔ ka wɪ: «Ba, sɪ a bri-m Wɛ na lagɪ Dɪ pa ka-bor-zɔŋɔ kɔm na cam te. Ka-boro kɔm kɔntɔ mɔ

maa bri tɔv kɔlɔ na lɔgɪ bwi zanzan ni nɪ tɪn.

2 Lɔgɔ baŋa pwa bam yəni ba kɪ boorim dɪ kɔntɔ mɔ. Balɔ na zɔvɪ lɔgɔ baŋa nɪ tɪn maa tiini ba kɪ boorim dɪ kɔ, nɪ nɔɔnɔ na nyɔgɪ sana o bugi te tɪn.»

3 Wɛ Joro kɔm ma ba amɔ te dɪ dam, Wɛ maleka kam ma ja-nɪ ka vu kagɔa yuu. Je sɪm kɔntɔ nɪ mɔ amɔ nɛ kaanɪ o dɔgɪ varɪm na yɪ nasɔŋɔ cwɛn cwɛn tɪn baŋa nɪ, yɪ yɪra yalɔ na twɪ Wɛ tɪn pɔpɔnɪ varɪm wɔm yɪra nɪ. O maa jɪgɪ yuni tɪrpe dɪ nyɪa fugə.

4 Kaanɪ wɔm ma zɔ gwaaru tɪlɔ na yɪ nasɔn-pupweeru dɪ nasɔnnɔ cwɛn cwɛn tɪn. O yɪra maa jɪgɪ wəənu zanzan tɪ na nyɪna, tɪ yɪ səbu-sɪŋa dɪ kandwa-ŋɔna mɔ. O ma ze səbu-sɪŋa zɔŋa, yɪ ka ni su dɪ wo-zɔɔna yalɔ na bri o boorim kikiə yam.

5 Ba ma pɔpɔnɪ yɪrɪ dɪlɔ kuri na ba lwarɪ jaja tɪn o tri nɪ, yɪ dɪ wɪ:

«Babilɔnɪ kɔlɔ na yɪ tɔ-kamunu tɪn mɔ yɪ ka-bwəəru maama nu, dɪ lɔgɔ baŋa wo-zɔɔna maama nu.»

6 Amɔ nɛ nɪ kaanɪ wɔm nyɔgɪ Wɛ nɔɔna balɔ ba na gɔ Zezi cɪga kam ŋwaanɪ tɪn jana mɔ o su, nɪ o nyɔgɪ sana mɔ o bugi te.

Amɔ na nɛ-o kɔntɔ tɪn, kɔ ma tiini kɔ sɔ-nɪ.

7 Maleka kam ma bwe-nɪ ka wɪ: «Kɔ sɔ nɔmɔ sɪ bɛɛ mɔ? Kɔ na yɪ varɪm wɔlɔ na jɪgɪ yuni tɪrpe tɪm dɪ nyɪa fugə kam tɪn, dɪ kaanɪ wɔlɔ

na dogi o banja ni tun, amu wu pa n lwaru ba kuri na yi te tin.

⁸ Varim wulu nmu na ne tin ya nwi mu, o nan daa tara. Ku daari si o nuni goncanlunu kum wuni mu, si o laan vu o cogum jage. Ku na yi balu na zuuru lugu banja ni yi ba yira manji ya wu pupuni ya tiji We nwa tona kum wuni manja kam lugu banja ta na tara tin, ba na ne varim wum, ku su ba maama. Benwaan o deen ya nwi mu, o nan daa tara. O nan wu joori o ba o nuni nabiina yiga ni.

⁹ Nmu nan manji si n ta n jigi wubunja mu di swan, si n wani n lwaru wenu tintu kuri. Varim wum yuni tirpe tum bri pweeru tirpe mu. Tintu mu yi pweeru tilu kaani wum na je ti banja ni tin. Yuni tirpe tum di bri pwa barpe wono mu.

¹⁰ Pwa bam kuntu banu manji ba tu mu. Ba didua mu wura lele. Wulu na kweeli tin ta wu tu. O na tu, o paari dim ba daani zanzan.

¹¹ Varim wulu ya na nwi yi o laan daa tara tin bri pe wulu na ki ba wuni nana tin mu. Wuntu yi pwa barpe balu na de yiga tin wu nonu mu. O nan na tu, o di laan wu vu o cogum jage.

¹² Nya fugu yalu nmu na ne tin bri pwa fugu mu. Pwa bam kuntu ta wu joni ba paari dim. Ba nan wu ba ba joni dam, si ba tog di varim wum ba taa te nona si ku manji di manja finfin yirani.

¹³ Pwa fugu kam maama jigi wubunji didua mu. Ba ma wu kwe ba dam maama ba ki varim wum juna ni.

¹⁴ Ba ma wu ki jara di Palbu wum. Palbu wum nan wu wani-ba, o na yi wulu na yi yum tiina maama Yuutu di pwa maama Pe tin nwaan. Balu na tog di wuntu yi ba wani jara yam tin mu yi balu o na manji o kuri si ba taa yi o nona tin. Bantu mu tog-o di ciga.»

¹⁵ Maleka kam daa ma ta di amu ka wi: «Ku na yi bwi silu nmu na ne yi ka-boro kum je da tin, si bri lugu banja tuni dwi maama di di non-bia bam maama, ba na zuuru je dwi tari tari yi ba noni taana dwi tari tari tin mu.

¹⁶ Nya fugu yalu nmu na ne tin di varim wum titi wu ta culi ka-boro kum. Ba nan wu vu o wenu tum maama o tee ni ba daar-o kalambolo, yi ba di o ya-nwana yam, ba daari ba zwe-o di mini.

¹⁷ Ba cog-o, benwaan We manji Di pa ba wubunja yi kuntu mu. Ku yi We mu lagi si ba ki ni-didwi ba ki ba dam maama varim wum juna ni. Ku jigi si ku taa yi kuntu mu, si ku vu ku yi manja kalu We taani dim na tagi kul tin na wu suni ku ba ku ki tin.

¹⁸ Ku daari kaani wulu nmu na ne yi o yi ka-boro tin mu yi tu-kamunu kul na te lugu banja pwa bam maama tin.»

18

Tv-kamunu Babiloni na

cɔgi te tin

¹ Maleka kam na tagi kuntu ka ti tin, amɔ ma na maleka kadoŋ na nuŋi Wɛ-soŋɔ nɛ ka maa biɛni lɔgu baŋa. Ka maa jigi dam, yi ka tiini ka nyɛna ka pa pooni zɛŋi lɔgu baŋa maama ni.

² Ka ma tɔɔli baŋa baŋa di kwɛr-dia ka wɛ:

«Tu-kamunu kulɔ yiri na yi Babiloni tin tɔa.

Ku tɔ ku ti.

Tu kum laan jigi ciciri-balwaaru jɛgɛ mu,

yi ciciri-zɔɔna dwi maama zɔɔri da.

Zunɔ balɔ nɔɔna na culi yi ba ba lai tin dwi maama laan zɔɔri dɔani mu.

³ Lɔgu baŋa dwi maama ma tu tu kum kuntu boorim cwe sim wɔni, ni ba nyɔgi ku sa-dɛera mu ba su te.

Lɔgu baŋa pwa bam ma tɔgi ba ki boorim di ku.

Lɔgu baŋa pipimpiinɔ ma tiini ba ji nadunɔ tu kum kuntu ŋwaani,

bɛŋwaani ku nɔɔna bam soe si ba taa cɔgi sɛbu zanzan.»

⁴ Amɔ laan ma ni kwɛrɛ kadoŋ na ŋɔɔni Wɛ-soŋɔ nɛ ka wɛ:

«Amɔ nɔɔna-ba, nuŋi-na tu kum wɔni,

si á yi tɔgi ku wo-balwaaru cwe sim,

si á yi tɔgi á na ku cam dɛm.

⁵ Bɛŋwaani ku wo-balwaaru tum daga zanzan,

ti danɛ da-baŋa ni ti yi weyuu.

Wɛ nan ye ku kɛm-lwaanɔ tum maama ni ni.

⁶ Cɔgi-na tu kum si ku manɛ di kuntu na cɔgi nɔɔna badonnɔ te tin.

Pa-na ku cɛ ku yira ni si ku dwɛni ku na pɛ ku cɛ nɔɔna yira ni te tin.

Fɛ-na-ku si ku nyɔ sa-dɛera balɔ na tiini ba dana ba dwe kuntu sana kam ku na pai nɔɔna nyɔ tin.

⁷ Pipiri-na tu kum ywɛni dɛm di ku wo-laaru tum,

si ti joori ti ji cam di yaara ku titi ŋwaani.

Bɛŋwaani tu kum nyɛ di kaani wɔlɔ na yɛni o tɛ o wɛ:

«Amɔ di paari mu,

yi kulɔkulɔ bá yaari-ni.

Amɔ dai kadɛm,

yi a yigɛ bá fɔgi ka nywani.»

⁸ Tu kum na bri ku titi kamunni tin ŋwaani, yaara dwi maama wɔ da yi-ku bidwi baŋa ni.

Yawi-balwaaru di yinywana di kana wɔ ba ti ja-ku.

Mini di ma wɔ di-ku.

Yuutu Baŋa-Wɛ jigi dam-fɔɔ,

yi dɛntɔ mu lagi DI di tu kum sarɛya.»

⁹ Ku na yi lɔgu baŋa pwa balɔ na tɔgi ba ki tu kum boorim kikiɛ yam yi ba di ywɛni daani tin, ba na nɛ tu kum na jigi mini tin, baá ta keerɛ yi ba fri ba titi ku ŋwaani.

¹⁰ Ba na kwarɛ ku yaara tin ŋwaani, baá ta zigɛ yigɛ yigɛ yi ba nii ku nyɔba kam. Baá ta coosɔ ba wɛ:

«Ei. Leɛrɔ, leɛrɔ!

Babiloni yi tu-kamunu mu,

yí kú tiini kú jígí dam.
Kú laan nan tu kú cògí lila,
maña finfun wóní.»

11 Lúgú banya pipimpiinè
bam dí wó ta keerè yí
ba nywaní ba yigè túb
kúm cògím dím ñwaaní,
berñwaaní nòon-nòonú daa
tèrè sí ba taa yègí ba zílá
yam.

12 Zílá yalú ba na jígí ba
yègí tìn yí sèbu-síña wèenu
dí can-na-pòño wèenu dí
kandwa-ñuna, kú wèli dí
gwaarú dwi tèri tèri, kú
na yí gwar-ñonnu túb na
yí fífalí, dí gwaarú túb na
nyúna, dí gwar-sònnú túb
na yí cwen cwen tìn. Ba ta
maa jígí da-ñwí dwi maama,
dí wèenu túb zanzan ba na
mè tuu yèlè dí da-laarú dí
can-na dí luguru dí kandwa
yalú kaana na pui ba jía ní
ba kí tìn.

13 Ba ta maa kwèri ba jígí
tralí dwi maama, dí wèenu
túb ba na zwe yí tí lwèm
ywèné tìn, kú wèli dí sana
dí nugè dí dípè muni dí ka-
maana, kú wèli dí naani dí
peeni dí sise dí sí trèkooru.
Ba ta jígí gambè dí ba yègè
da.

14 Ba laan ma wó ta dí túb
kúm ba wí: «Wo-laarú túb
maama nmú fra na zú tìn
daa tèrè. Nmú jujiguru tím dí
n núnwanja kam maama laan
je. Nmú daa n bá na wèenu
tím kúntú maña dí maña.»

15 Pipimpiinè balú na tiini
ba na nyòòrú túb kúm banya
ní tìn wó ta zígí yigè yigè, ba
na kwarí kú yaara yam tìn
ñwaaní. Ba ma wó ta keerè,

16 yí ba coosi ba wí:

«Ei. LÈÈRÚ, LÈÈRÚ!
Tú-kamunu kúntú tiini kú
jígí núnwanja.

Kú nòona bam maa zòòrú
gwaarú túb na nyúni
tìn,

dí túb na yí nasònnú cwen
cwen tìn,

yí ba pu sèbu-síña wèenu dí
kandwa-ñuna ba yíra
ní.

17 Kú jujiguru tím maama
laan ma ba tí cògí lila,
maña finfun má wóní.»

Kú nan na yí balú maama
na cò nabwèeru tìn dí ba
yum tiinè, dí balú na cògí
nabwèeru tím ba pipi tìn, dí
balú na zòòrú nabwèeru ba
ve je tìn, ba maama wó ta
zígí yigè yigè mú ba níi túb
kúm.

18 Bantú na nè nyúba kam
na zaní túb kúm banya ní
tìn, baá ta dí kwèr-díba ba
wí: «Tú-kamunu kúntú ya
ba jígí donj.»

19 Ba ma wó ta pé puuri ba
lo ba yum ní, yí ba keeri ba
coosi ba wí:

«Ei. LÈÈRÚ LÈÈRÚ!
Tú-kamunu kúntú jujiguru
tím ñwaaní mú
pé balú maama na
te nabwèeru tìn jí
nadunè.

Kú nan cògí maña finfun má
wóní.»

20 Abam balú na zòòrú Wè-
sòñj ní tìn taá kí-na wòpolo
túb kúm cògím dím ñwaaní.
Abam balú na yí Wè nòona
tìn, taá kí-na wòpolo, kú
wèli dí Wè tintùña bam dí
Dí níjòñnè bam. Wè mú
dí túb kúm saríya, yí Dí pa
abam bura.

21 Wè maléka kadoñ kalú
na tiini ka dana tìn laan

ma kwe kandwe kamunu ni
nɔŋ-zɔŋɔ na yi te tin. Ka ma
dɔli-ku ka yagi na-fara bam
wɔni yi ka wi:

«Baá kwe tɔ-kamunu Ba-
bilɔni dɔ ba dɔli ba
yagi kuntu donɔ mu,
yi nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá na ku
je.

22 Nɔɔna daa bá ta wɔ ku
wɔni
sɔ ba taa magi kwaanɔ naa
ba taa leenə,
naa ba taa wui wi naa nab-
waanɔ.

Gɔgɔ naa titɔŋi dwi maama
dɔ daa bá ta wɔ ku
wɔni,
yi nɔŋɔ kwəri dɔ daa bá ta
zanɔ ku wɔni.

23 Min-zɔŋɔ mini dɔ daa bá
tarigi ku wɔni.
Kadiri sɔɔ dɔ daa bá kɔ ku
wɔni.

Tɔ-kamunu Babilɔni pip-
impiinə bam dɛen mu
yi lɔgɔ banja dɔdɛera
yigə tiinə.

Ku maa ma ku liri kikiə yam
ku ganɔ lɔgɔ banja dwi
tiinə maama.

24 Ku na yi We nijɔŋnə dɔ We
nɔɔna balɔ maama ba
na gɔ tin,
ba tɔbni dɔm zigi tɔv kum
kuntu yira ni mu.

Balɔ maama ba na gɔ lɔgɔ
banja ni tin caa wó
jəni tɔv kum kuntu
yuu ni mu.»

19

*Nɔɔna na zuli We te We-
sɔŋɔ ni tin*

1 Amɔ laan ma ni kwər-
dɔa ka na nyi dɔ nɔn-kɔgɔ
zanzan na ŋɔɔni banja banja
We-sɔŋɔ ni ba wi:

«Aleluya.

Vrim dɔ paari-zulə dɔ dam
yi dɔbam Tu We nyim
mu.

2 Dɔ sariya yam yɔɔri
lanyiranɔ,
yi ya tɔgi cɔga.

Ku na yi ka-bor-zɔŋɔ kum,
We dɔ ku sariya yi ku na
cam,

dɔ ku na pɛ ku boorim kikiə
yam jagi je maama ya
cɔgi lɔgɔ banja tin.

We ma waari-ku dɔ ku na gɔ
Dɔ tintɔŋna bam tin
ŋwaanɔ.»

3 Ba daa ma ta ba wi:

«Aleluya.

Mini na di-ku tin,
ku nyɔa kam wó ta zanɔ mu
taan,

sɔ ku taa ve manja kalɔ na ba
ti tin.»

4 Nakwa fiinle-bana bam dɔ
wəənu tina tɔv na ŋwi tin
laan ma kuni doonə We
yigə ni ba zuli-Dɔ Dɔ paari
jangɔŋɔ kum banja ni ba wi:
«Ku yi cɔga mu. Aleluya.»

5 Kwərə kadoŋ laan ma
ŋɔɔni paari jangɔŋɔ kum
jəgə kam ni ka wi:

«Abam balɔ maama na yi
We tintɔŋna tin,
taá zuli-na dɔbam Tu We.

Abam balɔ maama na
kwarɔ-Dɔ tin,
ku na yi nɔn-kamunə dɔ
nabwənə,

á taá zuli-Dɔ.»

6 Amɔ laan ma ni kwəri sɔ
na nyi dɔ nɔn-kɔgɔ zanzan
na ŋɔɔni banja banja, yi ku
dwana ni na-fara mu wuurə
yi dɔa baga te. Ku maa
ŋɔɔni ku wi:

«Aleluya.

Dɔbam Tu, Dam-fɔrɔ Tu
Banja-We mu te paari.

7 Pa-na dí taá kɪ wɔpɔlɔ dí cakɪ dí zuli Wɛ,

Pɛlbu wɔm kadiri dɪm maɲa laan na yɪ tɪn ɲwaanɪ.

O kaanɪ wɔm ti o yigə sɪ o zɔ-o.

8 Ba kwe gwar-ɲɔnnu tɪlɔ na ba jɪgɪ digiru yɪ tɪ tiini tɪ nyɪna tɪn ba pa kaanɪ wɔm zɔ.»

Gwaarɔ tɪm kɔntɔ nan mu brɪ Wɛ nɔɔna bam kəm-laarɔ tɪm na yɪ te tɪn.

9 Maleka kam laan ma ta dɪ amɔ ka wɪ: «Pɔpɔnɪ tintɔ n tiɲi: Kɔ na yɪ balɔ ba na bɛɲi sɪ ba tɔgɪ ba di Pɛlbu wɔm kadiri candiə kam tɪn, bantɔ jɪgɪ yu-yoɲo.»

Ka daa ma ta ka wɪ: «Nmu na ni kɔlɔ maama tɪn yɪ Wɛ kwərɛ mu, yɪ ka yɪ cɪga mu.»

10 Amɔ ma kuni doonə ka yigə nɪ sɪ a zuli-ka. Ka ma ta ka wɪ: «Yɪ kɪ kɔntɔ. Amɔ dɪ yɪ Wɛ tintɔɲnɔ mu, nɪ nmɔ dɪ n ko-biə balɔ maama na brɪ nɪ ba tɔgɪ Zezi cɪga kam tɪn dɪ na yɪ te tɪn. N maɲɪ sɪ n zuli Wɛ mu.»

Kɔ yɪ Zezi cɪga kam kɔntɔ mu paɪ Wɛ niɲoɲnə bam tɔɔlɪ DI kwərɛ kam.

Nɔɔnɔ na dɔgɪ sisəɲ-pwəɲə baɲa nɪ te tɪn

11 Amɔ laan ma nii a na Wɛ-sɔɲɔ ni na purɪ. A ma na sisəɲ-pwəɲə. Wɔlɔ na dɔgɪ ka baɲa nɪ tɪn yɪrɪ mu Wɔ-dɪdɔa Tu dɪ Cɪga Tu. O na di nɔɔna sariya dɪ o na kwəri o jaanɪ jara te tɪn yɔɔrɪ kɔ tɔgɪ cɪga mu.

12 O yɪə maa sɪnɪ nɪ min-vɔgɔ te. Səbu-sɪɲa yipwi zanzan ma pu o yuu nɪ. Yɪrɪ dɪdɔɲ ma pɔpɔnɪ o yɪra nɪ,

yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yəri-dɪ, kɔ na dai o tɪtɪ yɪranɪ.

13 Gwar-dɪdɔrɔ kɔlɔ o na zɔ tɪn ma bugɪ dɪ jana. Ba maa bə-o nɪ Wɛ Bitara kam.

14 Wɛ-sɔɲɔ paman-kɔgɔ kɔm ma pu o kwaga. Ba ma dɔgɪ sise-pwəənu baɲa nɪ, yɪ ba zɔ gwar-pwəənu tɪlɔ na lana yɪ tɪ ba jɪgɪ digiru tɪn.

15 Sɔ-lɔɲɔ kɔlɔ na tiini kɔ jɪgɪ ni tɪn maa nɲɪ o ni nɪ. O nan wɔ ma-kɔ o kɪ jara dɪ lɔgɔ baɲa dwi tiinə bam maama o wanɪ, yɪ o daari o ɲaa te-ba dɪ dam. O ma wɔ pa Dam-fɔrɔ Tu Baɲa-Wɛ ban-zɔɲɔ kɔm tiini kɔ ba ba baɲa, nɪnɛnɪ o kanɪ tiu-biə mu sɪ o ma kɪ sana te.

16 Yɪrɪ dɪdɔɲ ma pɔpɔnɪ o gwar-dɪdɔrɔ kɔm yɪra nɪ dɪ o cwe nɪ dɪ wɪ: Pwa maama Pɛ, dɪ yum tiinə maama Yu-utu.

17 Amɔ laan ma na maleka kadoɲ ka na zɪgɪ wɪa kam tɪtari nɪ. Ka ma tɔɔlɪ dɪ kwər-dia ka ta dɪ duurɛ dɪ kalwəənu dɪ zunə balɔ maama na di nwana tɪn ka wɪ: «Ba-na á la daanɪ á di Wɛ candi-fara kam.

18 Ba-na á di pwa ya-nwana, dɪ paman-dɪdɛera dɪ nɔn-bɪbɛ kɔ wɛli dɪ sise dɪ sɪ diinə bam dɪ nwana, dɪ nɔɔna dwi maama, kɔ na yɪ gambe dɪ balɔ na te ba tɪtɪ tɪn dɪ, kɔ wɛli dɪ nɔn-kamunə dɪ nabwənə dɪ nwana.»

19 Amɔ ma daari a na varɪm wɔm dɪ lɔgɔ baɲa pwa bam maama dɪ ba paman-kɔgɔ kɔm na lagɪ daanɪ, sɪ ba kɪ jara dɪ wɔlɔ na dɔgɪ sisəɲə kam baɲa nɪ tɪn dɪ o paman-kɔgɔ kɔm.

20 Ba ma ja varim wɔm ba vɔ, dɪ wɔlɔ na brɪ nɪ o yɪ Wɛ nijonnu yɪ o yagɪ o dai tɪn. Wɔntu ya mu kɪ wo-kɪnkagɪla dayigə varim wɔm yigə nɪ o ma o ganɪ balɔ na jigɪ varim wɔm nyinyɔgɔ yɪ ba zuli o kamɔgɔ kɔm tɪn. Ba ma kwe bantɔ bale nɔnnɪ ba ja vu ba dɪ min-nɪnɪwɔ wɔnɪ. Kɔ yɪ ciribi mim mu.

21 Wɔlɔ na dɔgɪ sisəŋə kam yuu nɪ tɪn maa ma sɔ-lɔŋɔ kulɔ na nuŋɪ o ni nɪ tɪn o gɔ pamaŋ-kɔgɔ kulɔ maama na daari tɪn. Zunə balɔ maama na di nwana tɪn ma ba ba di ba ya-nwana yam ba su.

20

Ba kɪ sɔtaani pɪna digə nɪ bɪna mɔrɔ

1 Amɔ laan ma na maleka kadoŋ ka na nuŋɪ Wɛ-sɔŋɔ ka maa tu lɔgɔ baŋa. Ka maa ze borbu sɪ ka ma purɪ goŋ-canluŋu kɔm ni dɪm, yɪ ka kwəri ka ze capun-zɔŋɔ.

2 Ka ma ja prənyon-kɪnkagɪlɪ dɪm ka vɔ, sɪ ka ja vu ka dɪ goŋ-canluŋu kɔm wɔnɪ, sɪ kɔ taa wɔ dāani bɪna mɔrɔ. Prənyonɔ kɔm kɔntɔ mu yɪ bɪsankwɪa kalɔ na maŋɪ ka wɔra faŋa faŋa tɪn. Kantɔ kam mu yɪ vwanɪna pɛ, yɪ ka kwəri ka yɪ sɔtaani titɪ.

3 Maleka kam ma dɪ-kɔ goŋ-canluŋu kɔm wɔnɪ ka pɪ. Ka ma daari ka kwəni bɔɔnɪ dɪm ni, sɪ kɔ yɪ wanɪ kɔ nuŋɪ kɔ daa ganɪ lɔgɔ baŋa dwi tiinə bam, sɪ kɔ vu kɔ yɪ bɪna mɔrɔ kɔm na wɔ

tɪ tɪn. Maŋa kam kɔntɔ na kɛ, kɔ maŋɪ sɪ ba bwəli-kɔ ba yagɪ maŋa finfɪn yɪranɪ.

4 Amɔ ma daari a na paari jangwaanɔ yɪ nɔɔna je tɪ baŋa nɪ. Wɛ ma pa-ba dam sɪ ba di nɔɔna taani. A ma daari a na ba na goni balɔ yuni Zezi cɪga kam dɪ Wɛ kwərə kam tɔɔlɪm nɔwaanɪ tɪn jwəru Wɛ tee nɪ. Bantɔ mu yɪ balɔ na wɔ sɛ ba zuli varim wɔm naa o kamɔgɔ kɔm tɪn. Ba nan wɔ sɛ ba kɪ varim wɔm nyinyɔgɔ kɔm ba trə nɪ naa ba jɪa nɪ. Ba ma joori ba bi ba na nɔwɪa, yɪ ba tɔgɪ ba di paari dɪ Zezi Kriɪ sɪ kɔ yɪ bɪna mɔrɔ.

5 Twa biim dɪm kɔntɔ mu yɪ dɪlɔ na dɛ yigə dɪ kɪ tɪn. (Twa balɔ maama na daari tɪn ta wɔ bi maŋa kam kɔntɔ nɪ. Bɪna mɔrɔ kɔm na tu kɔ ba kɔ kɛ mu bantɔ dɪ laan wɔ bi.)

6 Balɔ maama na tɔgɪ ba wəli dayigə twa biim dɪm wɔnɪ tɪn jigɪ yu-yonɔ, yɪ baá ta yɪ Wɛ titɪ nɔɔna. Tɔɔnɪ dɪlɔ na lagɪ dɪ kɪ bɪle tɪn daa bá ja-ba. Bantɔ wɔ ta zɪgɪ Wɛ dɪ Zezi Kriɪ yigə nɪ mu ba zuli-ba, yɪ baá tɔgɪ dɪ Zezi ba di paari sɪ kɔ yɪ bɪna mɔrɔ kɔm.

Ba cɔgɪ sɔtaani dam maama

7 Bɪna mɔrɔ kɔm na tu kɔ kɛ, ba laan wɔ bwəli sɔtaani ba yagɪ, sɪ dɪ nuŋɪ goŋ-canluŋu kɔm ba na pɪ-dɪ da tɪn wɔnɪ.

8 Dɪ ma wɔ vu dɪ ganɪ dwi tiinə balɔ na wɔ lɔgɔ baŋa je sɪm maama nɪ tɪn. Tɪnɪ dɪm kɔntɔ yɪra mu yɪ Gɔgɪ

dɪ Magɔɔɪ. Sɔtaani ma wɔ pa ba la daani sɪ ba kɪ jara, yɪ ba kɔɔɔ kum non-biə wɔ ta dagɪ nɪ bugə ni kasollɔ na yɪ te tɪn.

⁹ Ba ma wɔ nunɪ lɔɔɔ baɲa je maama nɪ ba vu ba gilimi Wɛ nɔɔna bam kɔɔɔ kum na lagi daani mɛ tɪn. Tɪw kum kuntu mu yɪ kulɔ Wɛ na soe zanzan tɪn. Mini laan ma nunɪ weyuu nɪ dɪ ba dɪ cɔɔɪ Wɛ dɔna bam kɔɔɔ kum maama.

¹⁰ Ba ma daari ba dɔlɪ sɔtaani na gani-ba tɪn ba dɪ min-nɪnɪw kulɔ na jɪɔɪ ciribi tɪn wɔnɪ. Kuntu mu yɪ min-nɪnɪw kulɔ ba na maɲɪ ba dɪ varɪm wɔm dɪ wɔlɔ na brɪ nɪ o yɪ Wɛ nijɔɲnu yɪ o yagɪ o dai tɪn ba yagɪ kɔ wɔnɪ tɪn. Ba maama wɔ ta wɔ mini dɪm wɔnɪ ba yaari wɪa dɪ titɪ maama mu, sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn.

*Wɛ na wɔ dɪ nɔɔna sariya
Dɪ ma kweeli te tɪn*

¹¹ Amɔ daa ma na paari jangɔɲ-kamunu kulɔ na yɪ naponɔ tɪn dɪ wɔlɔ na je kɔ baɲa nɪ tɪn. Tɪga baɲa dɪ weyuu maama ma duri tɪ ke o yigə nɪ, yɪ tɪ daa tərə.

¹² Amɔ ma na balɔ na tɪɔɪ tɪn, dɪdɛera dɪ nabwənə maama, ba zɪɔɪ paari jangɔɲɔ kum yigə nɪ. Ba ma purɪ twaanɔ sɪ ba nii. Ba ma daari ba purɪ tɔnɔ kulɔ na yɪ Wɛ ɲwi-dɔɲa kam tɔnɔ kum tɪn. Ba ma dɪ twa bam taani sɪ kɔ maɲɪ dɪ ba na kɪ kulɔ tɪn, nɪnɛnɪ kɔ na pɔpɔnɪ kɔ tɪɲɪ twaanɔ tɪm wɔnɪ te tɪn.

¹³ Curu dɪ tɔnɪ ma yagɪ balɔ dɪ na jaani tɪn. Na-fara

bam dɪ ma pa twa balɔ na maɲɪ ba wɔnɪ tɪn cwəɲə sɪ ba nunɪ. Ba ma dɪ twa bam kuntu maama sariya sɪ kɔ maɲɪ dɪ ba na kɪ kulɔ tɪn.

¹⁴ Ba laan ma ja Tɔnɪ dɪ Curu ba dɔlɪ ba dɪ min-nɪnɪw kum wɔnɪ. Min-nɪnɪw kum kuntu yɪ tɔnɪ bile tu mu.

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔlɔ maama yɪrɪ na maɲɪ dɪ wɔ pɔpɔnɪ dɪ kɪ Wɛ ɲwi-dɔɲa tɔnɔ kum wɔnɪ tɪn, baá dɔlɪ kuntu tu ba dɪ min-nɪnɪw kum kuntu wɔnɪ mu.

21

Zan na nɛ lv-dɔɲɔ te tɪn

¹ Amɔ laan ma na weyuu-dɔɲɔ dɪ tɪ-dɔɲa. Dayigə weyuu kum dɪ dayigə tɪga baɲa kam ma ke, yɪ na-fara dɪ daa tərə.

² Amɔ ma daari a na Wɛ titɪ tɪw kum kɔ yɪrɪ na yɪ Zeruzalem nadɔɲɔ tɪn. Kɔ ma nunɪ weyuu Wɛ tee nɪ kɔ maa tu lɔɔɔ baɲa. Wɛ ma kwe-kɔ lanyɪranɪ nɪ kaani na ti o yigə sɪ o zɔ barɔ te tɪn.

³ Amɔ ma nɪ kwər-dɪa na ɲɔɔnɪ paari jangɔɲɔ kum seeni ka wɪ: «Wɛ titɪ sɔɲɔ laan mu wɔ nabiinə titari nɪ. Dɪ nan wɔ ta wɔra dɪ ba, yɪ baá ta yɪ Dɪ nɔɔna. Wɛ titɪ wɔ ta wɔ ba tee nɪ yɪ Dɪ nii-ba.

⁴ Wɛ wɔ guguni ba yi-na maama. Tɔnɪ dɪ wɔ-cɔɔɔ dɪ kərə dɪ yaara daa bá ta wɔra. Dayigə wo-dwəənu tɪm ke.»

⁵ Wɔlɔ na je paari jangɔɲɔ kum baɲa nɪ tɪn laan ma ta o

wi: «Nii, amu laan pe wænu maama ji wo-dõnnu mu.»

O daa ma ta di amu o wi: «Põpõni wænu tintu n tiñi, beñwaani taani dintu yi ciga mu yi di mañi si nõõna se-di.»

⁶ O ma daari o wi: «Wænu tum ki ti ti. Amu mu yi pulim di gurim. Amu nan ta mu yi dayigõ tu di tiim tu. Na-nyõm na jigi wulu maama, amu wõ pa kuntu tu nyõ buli-yi dilu na na pai ñwã tun zaani.

⁷ Wulu maama na wani balõõõ tun mu wõ jõñi wo-laaru tum kuntu. Amu We wõ ta nii-o, yi o taa yi a bu.

⁸ Ku daari, ku na yi balu na kwaru cam tun, di balu na pipiri ba kwaga ba ya Zezi tun, di balu na ki wo-zõõna, di balu na yi nõn-gõra, di balu na boori tun, ku wæli di liri kæræ, di balu na kaani jwænõ tun, ku wæli di vwa-nyina dwi maama, bantõ jægõ mu yi min-nõnu kulu ciribi na di ku wõni tun. Kuntu mu yi tõõni bile tu.»

Zeruzalem nadõõõ kum na yi te tin

⁹ Maleka kadoñ laan ma ba amu te. Ka nuñi malesi sirpe sum wõni mu, silu na jigi zwi sirpe sum di si wu yaara yarpe yalu na lagi ya ba ya ki ya ma kweeli tun. Ka ma ta di amu ka wi: «Ba, si a bri-m ka-dõõõ wulu na yi Põlbu wõm kaani tun.»

¹⁰ Maleka kam na tagi kuntu tun, We Joro kum ma ba amu te di dam, yi ka jani ka vu pu-zõõõ kulu na yi baña baña tun yuu. Ka ma

bri-ni We titi tu kum, ku yiri na yi Zeruzalem yi ku nuñi weyuu We te ku bõni lugu baña tun.

¹¹ We paari-zulõ yam ma pa tu kum nyuni lanyirani, ni kandwe-õõni dilu yiri na yi Zasipi yi di nyuni pili pili ni niu na nyuni te tun.

¹² Kæbri-kamunu kulu na dwara tun ma lo ku kaagi tu kum. Kæbræ kam maa jigi niõ fugõ-yale. We malesi fugõ-sile maa zigi niõ yam kuntu didwa didwa ni. Yisrayeli tiinõ dwi fugõ-bile kum yira ma põpõni niõ yam baña ni.

¹³ Tu kum se sum maama jigi niõ yato yato mu. Yato yõõõ wa-puli seeni. Yato maa wu wa-puli jagwiõ seeni. Yato maa wu wa-puli jazim seeni. Yato maa daari ya wu wa-zõõõ seeni.

¹⁴ Tu kum kæbræ kam kuri ma cwi kandwapulwaaru fugõ-tile baña ni. Põlbu wõm tintõõna fugõ-bale bam yira ma põpõni pulwaaru tum kuntu yira ni.

¹⁵ Maleka kalu na õõõni di amu tun maa ze sæbu-sõña nacõgõ si ka ma mañi tu kum na mai te tun, di ku niõ yam di ku kæbræ kam di na mai te tun.

¹⁶ Tu kum se sina sum maama mara si mara mu. Maleka kam ma kwe ka nacõgõ kam ka ma mañi tu kum. Ku saña maama dwarim maa yi kilometra murr-tile di biõ yale (2.200). Ku se sum di ku weyuu maama dwarim mai daani mu.

17 Ka ma daari ka ma ka juna ka manj tuv kum kabre kam. Ka yi kantia kuni bi di finna-buna mu (144). Maleka kam na manj te tin yi bidwi mu di nabiinu na manj kantia te tin.

18 Ba logi kabre kam di kandwa-nyona yalu yiri na yi Zasiri tin mu. Ku daari ba logi tuv kum titi di sabu-suna kalu na tiini ka lana fasi ni niu na nyuni te tin mu.

19-20 Kandwa-pulwaaru tlv tuv kum kabre kam na cwi ti bana ni tin, ba me kandwa-nyona dwi maama mu ba ma pupuri ti yira. Puloro maama jigi ku kandwe-nyunu mu, yi ya yira mu tintu:

1. Zasiri 2. Safiri
3. Kalisidvan 4. Emerodi
5. Sardonisi 6. Sardvan
7. Krisolidi 8. Berili
9. Topazi 10. Krisopasi
11. Yasinti 12. Ametisi.

21 Ku daari ba me kandwa-nyona yalu yiri na yi peerli tin mu ba ki tuv kum nia fugə-yale yam bwæru tum. Ku bwæru tum maama yi peerli didva didva mu ba me ba ki. Tuv kum pimpali dum maa yi sabu-suna kalu na tiini ka lana ni niu na nyuni te tin.

22 Amu ma na ni We-digə təri tuv kum wuni, benwaani Dam-foro Tu Bana-We titi di Pəlbu wum mu wura yi noona zuli-ba.

23 Ba daa ba lagti si wia di cana daa ta zənji tuv kum bana ni, We paari-zulə yam pai tuv kum jigi pooni, yi Pəlbu wum di pai ku jigi pooni.

24 Logu bana dwi tiinə maama wó taa nyi pooni dum kuntu wuni. Logu bana pwa bam ma wó ja ba jijiguru ba ba ba ki tuv kum wuni.

25 De maama ba ma daa bá pi tuv kum nia yam, benwaani tuga daa bá yi jəgə kam kuntu ni.

26 Ba ma wó kwe logu bana dwi tiinə zulə di ba jijiguru maama ba ja ba ba ki da.

27 Ku daari kulv maama na jigi diguru tin bá zu ku wu. Noonu wulv maama na ki wo-zoona tin di wulv maama na yi vwa-foru tin bá zu ku wu. Balv yira na pupuri ya tinji Pəlbu wum nyia tonu kum wuni tin yirani má mu wó zu tuv kum kuntu wu.

22

1 Maleka kam ma daari ka bri-ni bu-tula kalu na na pai nyia tin. Na bam tiini ba lana yi ba nyuni ni niu te. Bu-tula kam na bam maa burə ba nunji We di Pəlbu wum paari jangonjo kum tee ni ba duri tuv kum titari ni.

2 Tiu kulv biə na pai nyia tin maa zigti bu-tula kam jazim di jagwiə ni. Tiu kum kuntu maa yəni ku ləri biə kuni fugə-bile bum maama wuni. Cana maama wuni ku ləri biə mu. Ku vovru tum ma mai ku sooni logu bana dwi tiinə yi ba nai yazurə.

3 Wono kulv maama We na culi tin daa təri tuv kum kuntu wuni. We di Pəlbu wum paari jangonjo kum mu wó ta wu tuv kum wuni, yi Di tintunya bam zuli-Di.

4 Baá ta nai We yibiyə, yi DI yiri dɔm wó pɔpɔni ba trə ni.

5 Tɔga daa bá yi tɔv kum ni. Ba bá ta lagi kanu si si taa zəŋi pooni, naa wɔa di. Bɛŋwaani Yuutu Baŋa-We titi wó ta yi pooni DI pa-ba. Baá ta tɔgi ba di paari si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɔn.

6 Maleka kam daa ma ta di amɔ ka wɔ: «Taani dɔntɔ maama yi cɔga mu, di maŋi si nɔɔna sɛ-di. Yuutu Baŋa-We mu yi dɔlv na zəni DI nijɔŋnə bam di DI Joro kum yi ba tɔɔli DI kwərə kam tɔn. Dɔntɔ mu tɔŋi DI maleka si ka ba ka bri DI nɔɔna bam, si ba lwarɔ kulɔ na lagi ku ki lele tɔn.»

Zezi ma bɔni lele

7 Cəgi-na, Zezi tagi o wɔ: «Amɔ ma bɔni lele. Balɔ na sɛ We kwərə kalɔ na pɔpɔni tɔnɔ kuntu wɔni tɔn jigi yu-yoŋo.»

8 Amɔ Zan mu sɔni a ni wəənu tum kuntu, yi a kwəri a na-ti. Ku maama na tu ku ba ku ti tɔn, a laan ma kuni doonə maleka kalɔ na bri-ni wəənu tum kuntu tɔn yigə ni si a zuli-ka.

9 Ka ma ta di amɔ ka wɔ: «Yi ki kuntu. Amɔ yi We tintɔŋnɔ mu, ni nmɔ di n ko-biə balɔ na tɔɔli We kwərə kam tɔn di balɔ maama na sɛ kulɔ na pɔpɔni tɔnɔ kuntu wɔni tɔn di na yi te tɔn. N maŋi si n zuli We mu.»

10 Ka daa ta ma ta di amɔ ka wɔ: «Yi zanɔ n səgi We kwərə kalɔ na pɔpɔni tɔnɔ kuntu wɔni tɔn, pa nɔɔna lwarɔ-ka. Bɛŋwaani maŋa

yiə si wəənu tum kuntu sɔni ti ki.

11 Kuntu, wɔlv maama na ki balɔrɔ tɔn, o di nan ve yigə di o titɔŋ-balwaaru.

Wɔlv maama na ki wɔdigiru tɔn, o di nan ve yigə di o wɔdigiru kəm.

Ku daari wɔlv na sɛ o ki lanyiranɔ tɔn, o tiini o kwaanɔ o taa ki lanyiranɔ.

Wɔlv na yi We nɔɔnɔ tɔn, o tiini o kwaanɔ si o taa ki We wɔbɔŋa na lagi te tɔn mu.»

12 Cəgi-na, Zezi tagi o wɔ: «A ma bɔni lele. A na tuə, a laan wó pa nɔɔnɔ maama ŋwuru tɔlv na maŋi di o titɔŋa tɔn.

13 Amɔ mu yi pulim di gurim.

Amɔ ta mu yi dayigə tu di kwaga tu, amɔ mu pulə yi a gurə.»

14 Balɔ na zari ba gwaaru ba pa ti purɔ pari pari tɔn jigi yu-yoŋo. Bantu jigi cwəŋə si ba di tiu kulɔ biə na pai ŋwɔa tɔn, yi ba kwəri ba jigi cwəŋə si ba zɔ We titi tɔv kum wɔ.

15 Ku daari, balɔ na wó maŋi tɔv kum cɔcwəŋə ni tɔn mu yi balɔ na ki wɔ-zɔɔna di liri kərə, ku wəli di balɔ na boori tɔn, di balɔ na yi nɔngura tɔn, di balɔ na kaani jwənə tɔn, ku wəli di balɔ na soe vwa-fɔm yi ba ki vwan kikiə tɔn.

16 Zezi tagi o wɔ: «Amɔ mu tɔŋi a maleka si ka ba ka bri abam balɔ na yi amɔ

kɔgɔ kum nɔɔna tɪn wəənu tɪntɔ maama. Amɔ yɪ wɔlɔ kuri na nunjɪ Pɛ Davidi dwi dɪm wɔnɪ tɪn. Amɔ yɪ tɪtɪtɪ calɪcɔa kalɔ yɪrɪ na yɪ nanɔgɔ yɪ ka nyɪnɪ tɪn.»

17 Wɛ Joro kum dɪ Zezi nɔn-kɔgɔ kum na nyɪ nɪ o ka-dɔɔrɔ te tɪn ma ta ba wɪ: «Nan ba.»

Wɔlɔ maama na ni kwərəə kantɔ tɪn, sɪ o dɪ ta nɪ: «Nan ba.»

Na-nyɔm na jɪgɪ wɔlɔ maama tɪn, sɪ o ba. Wɔlɔ maama na lagɪ sɪ o nyɔ na balɔ na pai ŋwɪa tɪn, sɪ o ba o jonjɪ o nyɔ zaani.

18 Amɔ Zan nan lagɪ a kaani balɔ maama na cəgɪ wəənu tɪlɔ na pɔpɔnɪ tɔnɔ

kuntɔ wɔnɪ yɪ tɪ yɪ Wɛ kwərəə tɪn. Nɔɔnɔ na wəli wɔŋɔ tɔnɔ kuntɔ taani dɪm wɔnɪ, Wɛ wɔ pa o na yaara yalɔ tɔnɔ kum na bri tɪn.

19 Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na li wɔŋɔ tɔnɔ kuntɔ wɔnɪ dɪ o yagɪ tɪn, Wɛ wɔ li o dɪ yigə Dɪ yagɪ, sɪ o yɪ da o dɪ tiu kulɔ biə na pai ŋwɪa tɪn naa o tɔgɪ o zɔ Wɛ tɪtɪ tɪv kum wɔ nɪ tɔnɔ kuntɔ na bri te tɪn.

20 Wɔlɔ na zɪgɪ wəənu tɪm kuntɔ cɪga kam kwaga nɪ tɪn mɔ tɛ o wɪ: «Kɔ yɪ cɪga mɔ. A ma bɪnɪ lele.» Amina. Dɪ Yuutu Zezi, nan ba.

21 Dɪbam Yuutu Zezi yu-yoŋɔ kum wɔ ta wɔ abam maama tee nɪ.